

Nythyε Fufɔlɛ'n

Anyin 1997 Edition

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

MATIE.....	4
MAAKL.....	37
LUKU.....	58
ZŪAN	93
JUNMAN	118
LŌMŪN.....	149
1 KOLINTL.....	163
2 KOLINTL.....	176
GALASI.....	185
EFEZL.....	190
FILIPŪ ASŌNĪN MMA.....	195
KOLŌSŪ	199
1 TESALONINKI	203
2 TESALONINKI	206
1 TIMOTE.....	208
2 TIMOTE.....	213
TITL.....	216
FILEMŪN	218
EBELE'N-MŌ	220
ZŪAKL	231
1 PLĒLL	235
2 PLĒLL	240
1 ZŪAN	243
2 ZŪAN	247
3 ZŪAN	248
ZUDL.....	249
AYĪKELE	251

MATIE

M'wə nun'n

Nwan suanlan dɛ y'w le Matie? Matie, mɔ bɛ fɛlɛ y' biekun Alfe Levi'n (Maakɩ 2.14, Luku 5.27), anɩn ɔ wɔ Zozi mmɔfue bulu nun nnyuan nun anɩn bie. ɔ dide ajule man *Lɔmun awaa m'w sie Izalaye mɔn'n. Zozi mɛlɛ su, Zufu kun m'w dide ajule sɔ'n man Lɔmun'n, Zufu'n-mɔ bu y' kɛ ɔ tɩ ɛtɛfue kpili kpa. Bɛ kpɔ suanlan sɔ'n kpa. ɔ sanlɩn kɛ ɔ buka Izalaye mgbɔfue'n-mɔ. Nan Zozi dɛ, ɔ'a nwun Matie anwun anwunnvoe. ɔ'a fɛlɛ y' kɛ ɔ y'aci ajule junman'n m'w di'n nɔn ɔ kɔci y' suanlan. Yɛ nzɩ man Matie anwun ejɔlɛ dɔn, nan kɛ bɛ lɛ kpɩn bɛ kele'n, y' yɛ ɔ helelɩ Ejɔlekpa ɛhɩ ɔ.

Ejɔlekpa sɔ nun anɩn, Matie lɛ kele yɛ kɛ Zozi Kilisi tɩ Izalaye Belemgbɩn Nguandefue, ɔ fi belemgbɩn *Davidi afilɩe nun anɩn. Y' deɩn yɛ Nyanmɩan nanndɩlɩ y' mgbɔmanfue'n-mɔ asu daba ɔ bɔlɩ Izalaye amma'n-mɔ anɔhuba kɛ cɩan kun ɔ 'ba le bɛ tɩ ɔ.

Matie 'bɔ y' Ejɔlekpa nun abu'n, ɔ lɛ kan yɛ Zozi anan'n-mɔ nun y' awɔlɛ nun anwun ejɔlɛ (y' tɩ 1-2). ɔ lɛ kele kɛ Zuan Batisi kpɩnlɩn sɔnɩnlɩn Zozi ɔ nun kɛ Abɔnsanmun kpɩnlɩn sɔlɩ Zozi nɩanlɩn'n (3.1-4.11). ɛsɛ ɔ man yɛ nwun asinbenwun ninngɛ mɔ Zozi yɔlɩ nun ejɔlɛ'n-mɔ m'w hanlɩn wɔ Galile mɔn nun anɩn'n (4.12-18.35). Ejɔlekpa nun ayuelɛ, ɔ man yɛ nwun kɛ Zozi hɔlɩ Zoluzalemun, lɩka mɔ y' mgbɔfue'n-mɔ hunlɩn y' kulɔwa nun asu m'w fi ewue nun tinngɛlɩ'n (19-28.15). ɛhɩ anzin, Zozi nun y' menian'n-mɔ kɔ yia buka kun asu Galile mɔn nun anɩn ɛlɔ (28.16-20).

Ejɔlekpa ɛhɩ anɩn, yɛ nwun kɛ Zozi hehelelɩ Anwunno Belemgbɩn Mɔn nun anwun ninngɛ dɔn. Matie a hohuan nunhan nnun m'w wuwɔlɩ kpa nun anɩn: (1) Zozi lɛ kan kele y' menian'n-mɔ kɛ bɛ kpɩn bɛ bu Anwunno Belemgbɩn Mɔn nun anɩn amanmuo'n (y' tɩ 5-7). (2) Zozi lɛ kele y' menian bulu nun nnyuan'n kɛ bɛ kpɩn bɛ bɔ Anwunno Belemgbɩn Mɔn nun anwun ejɔlɛ'n kpaye'n (y' tɩ 10.5-42). (3) Zozi lɛ kan Anwunno Belemgbɩn Mɔn nun anwun ejɔlɛ ɔ bu y' anyɩndala nun (y' tɩ 13). (4) Zozi lɛ kan ɛtɛ ɛyɔlɛ nun ɛtɛ face nun anwun ejɔlɛ (y' tɩ 18). (5) Zozi lɛ kan mɔn nun ayuelɛ ɔ nun kɛ ɔ 'kpɩn bua menian'n-mɔ kualaa ndɛɛ nun anwun ejɔlɛ (y' tɩ 24-25).

Zozi Kilisi anan-mɔ dunman'n (Luku 3.23-38)

¹ ɛ 'nwun Zozi Kilisi anan-mɔ dunman'n, ɔ bɔ y' bu *Abalahamun ɛlɔ dede ɔ sun belemgbɩn *Davidi ɛlɔ nɔn ɔ'a tɩ Zozi.

² Abalahamun wɔlɩ Izakɩ, nɔn Izakɩ a wu Zuakɔbu, Zuakɔbu a wu Zuda nun y' nianman'n-mɔ, ³ Zuda a wu Falestɩ nun Zala. Bɛ nin y'w le Tamaa. Falestɩ a wu ɛslɔmun, ɛslɔmun a wu Alamun, ⁴ Alamun a wu Aminnandabu, Aminnandabu a wu Naasun, Naasun a wu Salɩmun, ⁵ Salɩmun a wu Boozi. Y' nin y'w le Lahabu. Boozi a wu Obɛdɩ. Y' nin y'w le Lutɩ. Obɛdɩ a wu Zese, ⁶ Zese a wu Davidi, Davidi a wu Salomun. Y' nin'n tɩ Uli ayɩ daba. ⁷ Salomun a wu Oloboamun, Oloboamun a wu Abia, Abia a wu Asafu, ⁸ Asafu a wu Zozafatɩ, Zozafatɩ a wu Zolamun, Zolamun a wu Oziasɩ, ⁹ Oziasɩ a wu Zoatamun, Zoatamun a wu Akazɩ, Akazɩ a wu Ezekiazɩ, ¹⁰ Ezekiazɩ a wu Manase, Manase a wu Amun, Amun a wu Zoziasɩ, ¹¹ Zoziasɩ a wu Zekonia nun y' nianman'n-mɔ. Mɛlɛ sɔ nun anɩn yɛ bɛ hyɩlɩ Izalaye amma'n-mɔ hɔlɩ Babilɔnun ɔ.

¹² Mɔ bɛ hɔlɩ Babilɔnun'n, nɔn Zekonia a wu Salatɩɛ, Salatɩɛ a wu Zolobabelɩ, ¹³ Zolobabelɩ a wu Abiwudi, Abiwudi a wu Eliakimun, Eliakimun a wu Azɔɔ, ¹⁴ Azɔɔ a

wu Sadɔkɩ, Sadɔkɩ a wu Akimun, Akimun a wu Eliwudi, ¹⁵ Eliwudi a wu Eleazaa, Eleazaa a wu Matan, Matan a wu Zuakɔbu, ¹⁶ Zuakɔbu a wu Zozefu. Y' y'w le Mali. Mali sɔ'n, y' yɛ ɔ wɔlɩ Zozi mɔ bɛ fɛlɛ y' *Kilisi nun ɔ.

¹⁷ Kɛ ɔ fi Abalahamun beɛ su dede m'w kɔ ju Davidi beɛ su'n, bɛ tɩ sɩɛ bulu nun nnan, yɛ ɔ fi Davidi beɛ su dede m'w kɔ ju mɛlɛ mɔ bɛ hyɩlɩ Izalaye amma'n-mɔ bɛ hɔlɩ Babilɔnun'n, bɛ tɩ sɩɛ bulu nun nnan biekun, ɛsɛ dede m'w kɔ ju Kilisi nun awɔlɛ'n, bɛ tɩ sɩɛ bulu nun nnan.

Zozi Kilisi awɔlɛ'n (Luku 2.1-7)

¹⁸ ɛ 'nwun kɛ ɔ kpɩnlɩn yɔlɩ mɔ bɛ wɔlɩ Zozi Kilisi'n. Anɩn Mali m'w tɩ y' nin'n, ɔ nun Zozefu b'a ja bɛ nwun. Nan asannan nɔn Zozefu a fa Mali atɔnɔlɛ'n, Wawe Nwanzan-nwanzan'n tunmin'n kɔ man Mali kɔ nwunnzɛ. ¹⁹ Zozefu m'w tɩ y' hun'n tɩ suanlan sɛsɛ. Yɛ kɛmɔ ɔ ngulo man kɛ ɔ bɔ Mali anwun ejɔlɛ ɔ kele menian'n-mɔ, ɔ fualɩ kɛ ɔ nun y' bɛ 'tɩtɩ nɩtalɛ nun.

²⁰ Kɛmɔ anɩn ajunlɩn sɔ'n wɔ y' tɩ anɩn'n, yɛ Mɩn bɔfue'n kun kɔ a kɔ hun y' ɛlalɛ. Y' nwan: "Belemgbɩn *Davidi anɩnman Zozefu, n'ɛ hyuhyuɩn wɔ bu asɩ, fa Mali sie wɔ nwun kɛ wɔ yɩ. ɔ sanlɩn kɛ baa'n m'w lɛ nwunnzɛ y' lɩn fi Wawe Nwanzan-nwanzan'n. ²¹ ɔ 'ba

wu baa belenzua kun. Baa sɔ'n, ɛ 'ba tun yí Zozi, yí dein yê ɔ 'ba le yí menian'n-mɔ fi bé ɛɛ nɔn anun ɔ."

²² Ehi kualaaɔin wali maan ejɔɔ'n mɔ yé Mɔn manlɔn yí kpɔmanfue'n hanlɔn'n kpɔnɔn su. Yí nwan:

²³ Nɔan, talua muan'n 'ba nwunnze,

ɔ 'ba wu baa belenzua kun.

Baa sɔ'n, be 'ba fele yí Emannue.

(Emannue, yí bu y'ɔ le ke Nyanmɔan nɔn yé tɔ.)

²⁴ Mɔ Zozefu fi nafele nɔn anun tinngel'n, ɔ yɔɔɔ like'n mɔ yé Mɔn bɔfue'n heleɔ yí'n. ɔ sɔɔ Mali nɔn ɔ falɔ yí kacili yí yɔ. ²⁵ Nan kusu ɔ nɔn yí b'a nna man dede Mali wulɔ yí wa belenzua'n nán ɔ'a tun yí Zozi.

Ngeɔfue'n-mɔ 'ba kpunnde Zozi be su yí

2 Be wulɔ Zozi Zude mɔn nɔn anun kulo'n mɔ be fele yí Betelehemun nɔn asu. Mele sɔ'n, anun belemgbin *Elɔɔɔ y'ɔ sie Zude mɔn nɔn ɔ. Mɔ be wulɔ Zozi'n, ngeɔfue'n-mɔ mɔ be nɔan nzalama'n, be fi lɔka mɔ senze'n fite'n, be wali Zoluzalemun ebele. ² Mɔ be juli ebele'n, nán b'a bisa menian'n-mɔ ke: "Zufu'n-mɔ belemgbin'n mɔ b'a wu yí'n, ɔ wɔ nin? Y'a nwun yí nzalama'n senze afitelɔ elɔ, ye wali ke ye 'ba a su yí."

³ Mɔ belemgbin Elɔɔɔ ɔ nɔn Zoluzalemun kulo nɔn asu menian'n-mɔ kualaa tɔɔ ejɔɔ sɔ'n, bé nwun wusulɔ bé. ⁴ Belemgbin Elɔɔɔ kɔ yia Nyanmɔan *ɛɛyɔfue mgbain'n-mɔ kualaaɔin, ɔ nɔn *mala nɔn asu mgbain'n-mɔ nán ɔ'a bisa bé lɔka m'ɔ se ke be wu *Kilisi'n. ⁵ Bé nwan: "ɔ se ke be wu yí Betelehemun, Zude mɔn nɔn anun. ɔ sanlɔn ke ejɔɔ mɔ Nyanmɔan kpɔmanfue'n heleɔɔ y'ɔ le ke:

⁶ Emɔ Betelehemun amma mɔ emɔ wɔ Zude mɔn nɔn anun'n,

emɔ kulo'n tɔ man kulo kaan

wɔ Zude kulo mgbili'n-mɔ afian.

ɔ sanlɔn ke be 'ba wu suanlan kun be tɔ emɔ anun.

Suanlan sɔ'n yê ɔ 'ba nɔan Izalaye amma'n-mɔ

mɔ be tɔ mɔn dɛ nɔn asu

ke bua enɔanfue nɔan yí mmua'n-mɔ asu'n."

⁷ Mɔ belemgbin Elɔɔɔ tɔɔ ejɔɔ sɔ'n, ɔ kɔ fele ngeɔfue'n-mɔ nɔvɔɔɔ nɔn ɔ kɔ bisa bé mele kpa bɔkɔ mɔ nzalama'n fitel'n. ⁸ Ehi anzin, ɔ kɔ suan bé Betelehemun elɔ, yí nwan: "Emɔ hɔ Betelehemun elɔ, nán be hɔ kpúnnde batunman sɔ'n kpa. Se emɔ nwun yí a, be mán mɔn nzu tɔ, maan mɔn kusu n gó n zú yí bie."

⁹ Mɔ belemgbin Elɔɔɔ hanlɔn sɔ heleɔ bé yuelɔ'n yê be hɔɔ ɔ. Mɔ be 'kɔ'n, be 'nɔan an, anun nzalama'n mɔ be nwunlin yí senze afitelɔ elɔ'n li bé nyunnun. ɔ li bé nyunnun dede m'ɔ juli sua'n mɔ batunman kaan'n wɔ nɔn nɔn ati su'n, ɔ kɔ jinlan. ¹⁰ Nzalama sɔ'n mɔ be nwunlin yí'n man be kɔ li fe kpili kpa. ¹¹ Be kɔ wulɔ sua nɔn anun be kɔ nwun batunman'n ɔ nɔn yí nin Mali. Be kɔ kutu be kɔ su batunman'n. Mɔ be sulɔ yí yuelɔ'n, be kɔ tutulu bé bóɔɔ'n-mɔ anun. Be kɔ fa ninngɛ nsan mɔ yí nwun cian kpa'n be kɔ fi yí ata. Kun tɔ esika emanlan. Kun tɔ *ansan mɔ be yala yí a, ɔ ban fanlan. Yê kun kusu tɔ minli mɔ be fa be yɔ ayile anaan anatɔɔ. ¹² Ehi anzin, Nyanmɔan kɔ hun bé elalɔ ke nán be sa bé nzin

be sɔn belemgbin Elɔɔɔ anwun elɔ kún. ɔ man be sunlɔn lɔka fufɔɔ be hɔɔ bé kulo.

Be nɔn Zozi 'ba hɔ Ezipiti mɔn nɔn

¹³ Mɔ ngeɔfue'n-mɔ hɔɔɔ'n, yé Mɔn bɔfue'n kun kɔ a kɔ hun Zozefu elalɔ, yí nwan: "Zozefu, jasɔ fa batunman'n nɔn yí nin nwanndi kɔ tanlan Ezipiti mɔn nɔn anun elɔ. Se n ganlɔn n geɔɔɔ man wɔ ke ɛ sá bála a, n'ɛ ba. ɔ sanlɔn ke, belemgbin Elɔɔɔ 'kpunnde ke ɔ kun batunman'n."

¹⁴ Kɔngɔ sɔ nɔn ala, Zozefu kɔ fa batunman'n nɔn yí nin, be kɔ nwanndi be kɔ hɔ Ezipiti. ¹⁵ Be wɔ elɔ dede belemgbin Elɔɔɔ wulɔ nán b'a sa b'a a. Yí sɔ'n, ejɔɔ'n mɔ Nyanmɔan manlɔn kpɔmanfue'n hanlɔn yí daba nɔn a kpɔn su. Yí nwan:

M'an han m'an hele mɔn wa'n ke ɔ fi Ezipiti ɔ jasɔ.

Mmatunman nganngan'n-mɔ ehuan'n

¹⁶ Mɔ belemgbin Elɔɔɔ nwunlin ke ngeɔfue'n-mɔ a la-ka yí'n, ɔ felɔ ɛya kpa. ɔ tɔtɔɔ cian'n mɔ ngeɔfue'n-mɔ nwunlin nzalama'n dede a, anun ɔ'a nwun ke batunman'n ka kaan di afue nnyuan. Yí ti, ɔ kɔ suan yí nzalafu'n-mɔ Betelehemun nɔn kulo'n-mɔ kualaa mɔ be mantan mantan yí'n-mɔ asu ke be hɔ hún mmatunman mmelenzua mɔ b'a li afue nnyuan'n, ɔ nɔn bé mɔ be lili man afue nnyuan'n kualaaɔin. ¹⁷ Ke ɔ yɔɔ mɔ Nyanmɔan kpɔmanfue Zolomin ejɔɔ'n m'ɔ hanlɔn'n kpɔnɔn su nɔn anun. Yí nwan:

¹⁸ Be tɔɔ etɔan nɔn esuan nɔn awɔɔ mgbili

Lama kulo nɔn asu.

Laseɛ yê anun ɔ le sun yí mma'n-mɔ ɔ.

ɔ ngulo man ke be kpata yí,

ɔ sanlɔn ke yí mma'n-mɔ a wu.

Zozefu-mɔ fi Ezipiti be 'ba sa be ba

¹⁹ Mɔ belemgbin Elɔɔɔ wulɔ'n, yé Mɔn bɔfue'n kun wali hunlɔn Zozefu elalɔ Ezipiti mɔn nɔn. ²⁰ Yí nwan: "Zozefu, jasɔ fa batunman'n nɔn yí nin sa kɔ Izalaye mɔn nɔn anun. ɔ sanlɔn ke, bé mɔ anun be le kpunnde batunman'n be kun yí'n, b'a yue wu."

²¹ Ehi a, Zozefu kɔ jasɔ ɔ kɔ fa batunman'n nɔn yí nin, be kɔ sa kɔ hɔ Izalaye mɔn nɔn anun. ²² Mɔ Zozefu juli ebele m'ɔ tɔɔ ke Aakelawusi a li yí sɔ Elɔɔɔ aja ɔ'a kaci Zude belemgbin'n, ɔ sulolɔ ebele lɔka sɔ nɔn anun etanlan. Elalɔ nɔn, mɔ Nyanmɔan heleɔ yí atun m'ɔ di ke ɔ sɔn su'n, Zozefu bɔɔ yí ti Galile mɔn nɔn anun. ²³ M'ɔ hɔɔ juli elɔ'n, ɔ tanlanlɔn kulo'n mɔ be fele yí Nazaletɔ nɔn asu. ɔ man ejɔɔ'n mɔ Nyanmɔan mgbɔmanfue'n-mɔ hanlɔn nɔn a kpɔn su. Bé nwan:

Be 'ba fele yí Nazaletɔ suanlan.

Zuan Batisi 'ba han Nyanmɔan Anuan Ejɔɔ'n

(Maakɔ 1.1-8, Luku 3.1-18, Zuan 1.19-28)

3 Mele sɔ nɔn anun, suanlan kun kɔ fite Zude mɔn nɔn anun ewa nɔn anun. Suanlan sɔ'n, be fele yí *Zuan Batisi. ɔ kan Nyanmɔan Anuan Ejɔɔ'n ɔ kele menian'n-mɔ. ² ɔ kan ke: "Emɔ nún bé nwun be yáci bé

abalabo ete'n. Ɔ sanlun ke Anwunno Belemgbin elie mele nun a kpunngē." ³ Zuan so'n yē Nyanmian kpomanfue *Ezayi hanlun yí ejple daba ke:

Suanlan bie le tian ewā nun anun elɔ ke:

Emɔ sésie yé Mún atún'n, be mán ɔ tǐnnge fǔún!

⁴ Zuan taladi'e'n m'ɔ wula'n, be le suamo enyuan yé b'a nwun ɔ, yé naan kpolo beletɔ hyl yí afian.

Tetebuabua nun wē yé ɔ di ɔ. ⁵ Zoluzalemun menian nun Zude mân nun anun menian, ɔ nun bé mɔ bé kulo'n-mɔ mantan asue Zuludín'n, be ba Zuan anwun ebele. ⁶ Be kan bé ete'n kualaa menian'n-mɔ anyunnun be man Zuan sɔnɔn bé asue Zuludín nun anun.

⁷ Mɔ Zuan nwunlin ke *Falisi'fue nun *Sadusi'fue'n-mɔ dɔun le ba maan ɔ sɔnɔn bé'n, yí nwan: "Ati anun ete mma ke owo! Nwan yé ɔ selɔ emɔ ke esɔntian nun ala kualaa ke ɔ de bé fi Nyanmian sikpe nun anwun ɔ?" ⁸ Yí ti, emɔ yó nyɔle m'ɔ kele ke emɔ a kaci bé abalabo ete'n b'a fa bé nwun b'a man Nyanmian. ⁹ Nan nán be se bé nwun ke: "Yé sɔ y'ɔ le *Abalahamun, yí ti Nyanmian nguala man yé like fíi yɔ." Afɔ mún kan mún kele emɔ ke Nyanmian kualaa ke ɔ fa nyɔbue ehi-mɔ kaci Abalahamun amma. ¹⁰ B'a si akunman nun a yue. Baka biala m'ɔ nzu man mma kpa'n, be 'kpe be tu sɔn nun anun.

¹¹ "Mín diɛ, mún fa nzue mún sɔnɔn emɔ m'ɔ kele ke emɔ a kaci bé abalabo'n. Nan suanlan'n m'ɔ fi mín nzin ɔ le ba'n, ɔ le tunmin tala mín. Mún nze nvata man ke mún nyannjɔ yí ja mgbabua nyanman'n bɔbɔ mgban ɔ. Yí diɛ, ɔ 'ba fa Wawē Nwanzan-nwanzan'n nun sɔn ɔ sɔnɔn emɔ. ¹² Ɔ le yí huhuamua'n yí sa nun, ɔ 'ba huhu *bele mma kpa'n ɔ fa sie yí esie nun anun, nan ɔ ju ewula'n gua sɔn'n m'ɔ nnun man lé nun anun."

Zuan 'ba sɔnɔn Zozi

(Maaki 1.9-11, Luku 3.21-22)

¹³ Mele sɔ nun anun, Zozi fi Galile mân nun anun ɔ wali asue Zuludín nun anuan Zuan anwun ebele ke ɔ sɔnɔn yí. ¹⁴ Zuan a nne a ndu man nun, yí nwan: "Mín yé ɔ fa-ta ke m ba wó nwun m man ε sɔnɔn mín ɔ. Nan wó diɛ, wó lɔlɔ yé ε le ba maan mún sɔnɔn wó ɔ!"

¹⁵ Mɔ Zuan anuan tɔlɔ'n, Zozi nwan: "Ɖɛ mɔ ye wɔ nun'n, tie nán sɔnɔn mín. Ɖ sanlun ke, ebele nun anun yé ye 'ba yɔ like m'ɔ ti sɛsɛ wɔ Nyanmian anyunnun ɔ." Ehi a, Zuan kɔ tie ɔ kɔ sɔnɔn Zozi.

¹⁶ Mɔ Zozi fi asue nun anun ɔ 'fite'n, anwunno kɔ buke. Zozi 'nwan an, anun Nyanmian Wawē'n le ju ɔ ba yí nwun ke abubule. ¹⁷ Ebele ala, anɛ kun kɔ te anwunno elɔ ke: "Suanlan ehi ti mín ehulo Baa, m'an fa mín lua'n kualaa m'an wula yí nun."

Abɔnsanmun 'ba sɔ Zozi nuan

(Maaki 1.12-13, Luku 4.1-13)

4 Ehi anzin, Nyanmian Wawē'n kɔ fa Zozi asue Zuludín nun anuan ɔ nun yí kɔ hɔ ewā nun anun.

Ebele, Abɔnsanmun kɔ sɔ yí kɔ nuan. ² Zozi kɔ hyl ehɔɛ kɔngɛ nun eyua dede cian abulanan. Mɔ cian abulanan'n sɔnɔn'n nán ehɔɛ a hun yí. ³ Abɔnsanmun kɔ kpu yí. Yí nwan: "Sɛ Nyanmian Awa y'ɔ le wó sakpa a, anun kan kele nyɔbue ehi-mɔ maan be káci kpaun."

⁴ Mɔ Abɔnsanmun hanlun sɔ'n, Zozi nwan: "B'a hele wɔ Ebele Ejple nun anun ke:

Nán kpaun ala yé suanlan di a, ɔ nyan nguan ɔ.

Nan ejple biala m'ɔ fi Nyanmian anuan kɔ fite'n, ɔ man suanlan nyan nguan."

⁵ Ehi a, Abɔnsanmun nun yí kɔ hɔ Zoluzalemun m'ɔ ti kulo nwannzan-nwanzan nun asu, ɔ kɔ fa yí kɔ sie Nyanmian awulo nun anun sua nun ati su anwunno.

⁶ Yí nwan: "Sɛ Nyanmian Awa y'ɔ le wó sakpa a, anun kulu tɔ asɔ. Afɔ b'a hele wɔ Ebele Ejple nun anun ke:

Wó dunman nun, Nyanmian 'ba man yí mmɔfue'n-mɔ atɔn

ke be sɔ wó bé sa nun

nán wó ja a mgbula man ebue."

⁷ Mɔ Abɔnsanmun hanlun sɔ'n, Zozi nwan: "B'a hele wɔ Ebele Ejple nun anun ke:

N'ɛ sɔ yé Mún m'ɔ ti wó Nyanmian'n nuan."

⁸ Eɛ Abɔnsanmun kɔ fa Zozi kɔ hɔ buka kannganlaun kpa kun asu. Ɖ kɔ yi mân nun anun mmelemgbin mân'n-mɔ kualaa nun bé anunminnyanmun'n ɔ kɔ hele yí. ⁹ Yí nwan: "Sɛ ε tu tɔ mín ja nun ε su mín an, mún 'fa ehi kualaa mún man wó."

¹⁰ Ehi a, Zozi nwan: "Satan, kɔ! Ɖ sanlun ke b'a hele wɔ Ebele Ejple nun anun ke:

Yé Mún m'ɔ ti wó Nyanmian'n,

yí ngunmún cein y'ɔ di ke ε su yí ɔ."

¹¹ Mɔ Zozi hanlun ehi'n, afɔ Abɔnsanmun kɔ yaci yí. Nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ kɔ a Zozi anwun ebele, be kɔ buka yí.

Zozi 'ba bɔ yí junman nun abu Galile mân nun anun

(Maaki 1.14-15, Luku 4.14-15)

¹² Ehi, Zozi 'tie a, b'a tu Zuan fiadi. Zozi kɔ hɔ Galile mân nun anun elɔ. ¹³ Ɖ'a ndanlan man Nazaletɔ kulo nun asu. Nan ɔ hɔlɔ tanlanlun kulo'n mɔ be fele yí Kapɛ-nawɔmun nun asu. Kulo sɔ'n wɔ Galile asue nun anuan, Zabulun nun Nefutali etin diɛ nun asu. ¹⁴ Ɖ yɔlɔ sɔ maan ejple'n mɔ Nyanmian kpomanfue *Ezayi hanlun yí daba'n kpɔnɔn su. Yí nwan:

15 Zabulun nun Nefutali amma

nun bé mɔ be wɔ Asue Kpili nun anuan elɔ

dede ɔ kɔ ju asue Zuludín nun anzin elɔ ebue kun,

ɔ nun bé mɔ be wɔ Galile mân nun anun

mɔ bé dɔun be ti man Zufu'n,

16 menian sɔ'n-mɔ mɔ be gua awosin nun anun'n,

be 'ba nwun kanlannɛ kpili kpa kun!

Yé m'ɔ tu de bé mɔ be gua ewue mân tuun nun anun'n,

kanlannɛ'n 'ba ta lɔka sɔ'n!

¹⁷ Ɖ fi mele sɔ'n yé Zozi bɔlɔ Nyanmian junman nun abu ɔ. Yí nwan: "Emɔ nún bé nwun be yáci bé abalabo ete'n. Ɖ sanlun ke Anwunno Belemgbin elie mele nun a kpunngē!"

Zozi 'ba fele menian nnan mɔ be cɔ ejue yí nwun

(Maaki 1.16-20, Luku 5.1-11)

¹⁸ Mɔ Zozi 'sɔn Galile asue nun anuan'n, ɔ kɔ nwun aninman nnyuan. Kun li Simun, be fele yí biekun Ptelɔ, ɔ

nun yí nianman Andele. Anun be le gua dada, ɔ sanlun ke be ti asufue. ¹⁹ Zozi ko han ko hele be ke: "Emo bála be sí mín su, nán mún 'ba man emo fefele menian be man mín." ²⁰ Ke Zozi anuan 'to ala, be ko yaci be dada'n-mo ebele be ko si yí su.

²¹ Zozi fi ebele ɔ ko ho yí nyunnun kaan, ɔ 'tu yí nyin an, ɔ ko nwun anianman nnyuan mmiekun-mo. Be ti Zebede amma. Kun li Zuaki yê kun kusu li Zuan. Anun be nun bé si Zebede be gua elee nun anun, be le kpun-mgba be dada'n-mo anun. Zozi ko fele bé. ²² Ebele ala, be ko yaci be si Zebede nun elee nun ebele be ko si Zozi su.

Zozi 'ba nanndi Galile mân'n lka kualaa'in

(Luku 6.17-19)

²³ Ehi, Zozi nanndi Galile mân'n lka kualaa'in. ɔ kekele menian'n-mo Nyanmian Anuan Ejple'n Zufu'n-mo asonun sua'n-mo anun. ɔ ko Nyanmian Belemgbin Mân nun anwun Ejplekpa'n ɔ kele bé, ese menian mo ewue ngacile ngacile kualaa le kun bé, ɔ nun bé kualaa mo b'a bubu'n, ɔ man bé nwun sa. ²⁴ Ehi ka ati, Zozi dunman'n ko fa Sili mân bondun'n. Be fa bé mo ewue ngacile ngacile kualaa le kun bé'n be bele Zozi: bé mo bé nwun fufu bé o, bé mo wawe ete'n-mo wo bé nun o, bé mo be to mgbutie o, ɔ nun bé mo b'a bubu o, ɔ man bé kualaa bé nwun sa. ²⁵ Menian doun kpa si yí su. Mmie-mo fi Galile, mmie-mo fi mân'n mo be fele yí Kulo Bulu nun anun, mmie-mo fi Zoluzalemun kulo nun asu ɔ nun Zude mân nun ɔ nun mân'n m'wo asue Zuludun nun anzin elb nun anun.

Zozi 'ba fu buka kun asu

ɔ kekele yí menian'n-mo Nyanmian ninnge

5 Mo Zozi nwunlin meninsunman'n, ɔ ko fu buka kun asu, ɔ ko tanlan asi. Yí menian'n-mo ko kpu yí, ² ɔ ko hehele bé Nyanmian ninnge. Yí nwan:

Nyila nun anwun ejple'n

(Luku 6.20-23)

³ "Nyila hán bé mo be si yí fónun ke Nyanmian anyun-nun be ti wawe nun ehianfue'n. ɔ sanlun ke Anwunno Belemgbin Mân'n ti bé die.

⁴ "Nyila hán bé mo bé lua a ko bé nwun'n. ɔ sanlun ke Nyanmian 'ba ci ci bé lua.

⁵ "Nyila hán bé mo be bebele bé nwun asi'n. ɔ sanlun ke Nyanmian 'ba fa asie'n sie bé ajâ.

⁶ "Nyila hán bé mo be yɔ biala be bu mân'n sese ke Nyanmian le kpunnde yí'n. ɔ sanlun ke Nyanmian 'ba man bé yí nwun anwunsele kpa.

⁷ "Nyila hán bé mo be nwun bé manngun'n-mo anwun anwunnvoe'n. ɔ sanlun ke Nyanmian kusu 'ba nwun bé nwun anwunnvoe.

⁸ "Nyila hán bé mo be fa bé ahunlun'n kualaa be kulo Nyanmian be yɔ like m'wo kulo'n. ɔ sanlun ke be 'ba nwun Nyanmian.

⁹ "Nyila hán bé mo be man bé manngun-mo tanlan anzununjɔ nun'n. ɔ sanlun ke Nyanmian 'ba fa bé yɔ yí mma.

¹⁰ "Nyila hán bé mo be bu mân'n sese ke Nyanmian le kpunnde'n mo yí ti be le kele bé yale'n. ɔ sanlun ke Anwunno Belemgbin Mân'n ti bé die.

¹¹ "Nyila hán emo mo be ti mín menian'n. Mele mo menian'n-mo 'kpe emo nzuba, be kele emo ahuluwa ese be kpe esuan ngacile biala be tu emo abu'n, ¹² emo lí fe, be mán bé nwun té bé! ɔ sanlun ke nyanmiansu elb, emo ahatua'n ti kpili kpa. Asannan nán b'a wu emo'n, ahuluwa'n mo be heleli mgbomanfue'n-mo daba'n, yí kunmgbá nun ala yê be 'kele emo kusu ɔ.

Njin nun kanlannie nun anwun ejple'n

(Maaki 9.50; 4.21, Luku 14.34-35)

¹³ "Asie nun asu ewa, emo ti ke njin m'wo man like nzeci man ɔ. Nan se njin'n ta a, be 'yɔ se nán b'a man ɔ'a yɔ kalu-kalu biekun? Be nguala man yí like flí kún yɔ. Asi ala yê be ju be gua be man menian'n-mo tetia su ɔ.

¹⁴ "Eyuadi nun anun, emo ti ke kanlannie. Kulo mo be ko si yí buka su'n, kulo so'n, ɔ nvia man. ¹⁵ Se be so kanlannie a, be nva man like be mmutu man su. Nan be so be sie like su anwunno sua nun anun maan ɔ ta bé kualaa be nwun asi. ¹⁶ Menian'n-mo anyunnun, ɔ di ke emo ta ke kanlannie maan be nwun emo nyɔle kpa'n nán b'a yí emo Asi m'wo anwunno nun aye.

Moyizi mala nun anwun ejple'n

¹⁷ "Nán be junlun ke m'an a *Moyizi mala'n nun mgbomanfue'n-mo ngehele nun abusu enunnuan. Nán yí enunnuan ati yê m malɔ ɔ. Nan m malɔ ke mún 'ba maan ɔ kpun su. ¹⁸ Mún kan yí ananhole mún kele emo ke mele mo anwunno nun asi te wo ebele'n, be mgbocɔ man abesede nzole'n m'wo ti kaan tala nzole'n-mo kualaa'in m'wo mala nun anun'n, anaan nun ejple kpole kaan sua be ndu man. ɔ 'ka ebele so dede ɔ ko ju mân nun ayuelie. ¹⁹ Yí so ati, suanlan m'wo ko tun mala'n nunhan m'wo ti kaan ɔ tala bé kualaa'n, nán se ɔ kele menian'n-mo ke be nían yí die nun asu be yɔ bie a, suanlan so'n, ɔ 'kaci kaan ɔ tala Anwunno Belemgbin Mân nun anun menian'n-mo kualaa'in. Suanlan kusu m'wo di mala nun asu, mo ese ɔ kele menian'n-mo maan be di su'n, suanlan so'n, ɔ 'kaci suanlan kpili wo Anwunno Belemgbin Mân nun anun. ²⁰ Mún kan mún kele emo ke, se emo a mmɔ man bala kpa m'wo so Nyanmian anyun b'a ndala man *mala nun asu mgbain'n-mo nun *Falisifue'n-mo a, Nyanmian ngo man man emo atun maan be ngo wulu man yí mân nun anun elb.

Eya efe nun anwun ejple'n

²¹ "Emo tili ke be hanlun be heleli emo anan-mo ke: *E ngo li man awue*, yí ti, suanlan m'wo ko li awue'n, be sán-man yí be mán kpain'n m'wo di ejple'n. ²² Nan mín die, mín nwan: Suanlan m'wo ko fe yí manngun anwun eya'n, ɔ fata nzanman. M'wo ko se yí manngun ke: 'Laka!' (ɔ ti *ebele anie, yí bu y'wo le 'ati to'), suanlan so'n, ɔ fata

ahunlunnvie. Yê suanlan m'ɔ kɔ se yí manngun ke: 'Sen-vue!', yí kusu ɔ fata ke be tu yí sîn'n m'ɔ le man ayuele nûn anun.

²³ "Yí sɔ ati, se ɛ 'fa like kɔ man Nyanmian, se ɛ ju Nyanmian awulo nûn anun lûka mɔ be yí tɛɛ'n nán ɛ kaci ke a se wó manngun bie sa a, ²⁴ anûn wó like'n mɔ ɛ 'fa man Nyanmian'n, yaci yí ebele, kɔ tua wó manngun'n be sésie bé afian, nán aft a sa a fa wó like nûn a man Nyanmian.

²⁵ "Se suanlan bie kɔ sanman wó, mɔ emɔ kɔ fa atûn'n mɔ be le kɔ'n, ebele ala, tua yí, emɔ sésie ejɔle sɔ'n betɛɛ su, nán ɔ'a nva man wó ɔ'a mman man kpain'n m'ɔ di ejɔle'n, nán yí kusu ɔ'a nva man wó ɔ'a mman man nza-lafu'n, nán b'a ndu man wó fiadi. ²⁶ Nian, mûn kan yí ananhɔle mûn kele wó ke se ɛ yueli man yí kale'n kualaaatin tua a, se yí babulu kun bɔbɔ ka wó su a, ɛ fi fiadi sua nûn anun ɛ ngo fite man lé.

Ajaa etuan nûn anwun ejɔle'n

²⁷ "Be hanlûn be heleli yé nan-mɔ ke: *ɛ ngo tun man ajaa*. ²⁸ Nan mín diɛ, mûn kan mûn kele emɔ ke suanlan m'ɔ kɔ hulo balasua m'ɔ ti man yí yí mɔ yí nwun nna ajunlûn kɔ a yí ti anun'n, suanlan sɔ'n, anûn ɔ'a tun ajaa yí ahunlûn nûn anun dada angunmûn. ²⁹ Se wó nyûn fama'n yê ɔ cûn wó kɔ ete nûn anun an, tu yí tu mua. Se ɛ minlin wó nwunnaan'n lûka bie nán ɛ nyan nguan an, ɔ ti kpa ɔ tala ke wó munmuan'n kualaa kɔ hɔ sîn'n m'ɔ le man ayuele nûn anun. ³⁰ Se wó sa fama'n yê ɔ cûn wó kɔ ete nûn anun an, kpe tu mua. Se ɛ kpe wó sa'n kun nán ɛ nyan nguan an, ɔ ti kpa ɔ tala ke ɛ kɔ fa yí nnyuan'n ɛ kɔ hɔ sîn'n m'ɔ le man ayuele nûn anun.

Eyila nûn anwun ejɔle'n

(Matie 19.9, Maaku 10.11-12, Luku 16.18)

³¹ "Ese be hanlûn be heleli yé nan-mɔ ke: *Se suanlan kun kulo ke ɔ yila yí yí a, anûn ɔ héle kalata m'ɔ kele ke b'a yila'n ɔ fá mán yí*. ³² Nan mín diɛ, mín nwan: Belenzua kun mɔ yí yí a mɔ man bian, se ɔ yila yí maan belenzua fufɔle ja yí a, anûn ɔ'a man balasua nûn a tun ajaa. Yê suanlan kusu m'ɔ kɔ ja balasua mɔ yí hun a yila yí'n, anûn suanlan sɔ nûn a tun ajaa.

Ndâ ehan nûn anwun ejɔle'n

³³ "Emɔ tûli ke be hanlûn be heleli yé nan-mɔ ke: *Like mɔ ɛ kɔ han ndâ wɔ Nyanmian anyunnun ke ɛ 'yɔ'n, n'ɛ kɔ ndâ'n, nan yɔ like sɔ'n sakpa*. ³⁴ Mín diɛ, mûn kan mûn kele emɔ ke nán be kan ndâ bɔbɔ fíí. Nán be kan ndâ be fa anwunno nûn adanziɛ, ɔ sanlûn ke elɔ yê Nyanmian belemgbin bia'n wɔ ɔ. ³⁵ Nán be kan ndâ be fa asie nûn adanziɛ, ɔ sanlûn ke asie'n ti Nyanmian bia m'ɔ sesie yí ja su ɔ. Nán be kan ndâ be fa Zoluzalemun kulo nûn adanziɛ, ɔ sanlûn ke ebele ti Nannan Nyanmian Kpili kulo. ³⁶ Nán be kan ndâ be fa suanlan ati nûn adanziɛ, ɔ sanlûn ke emɔ nguala man ke be man bé ti enyuan kunmgbá cein fi fufue anaan bile. ³⁷ Emɔ hán yí tika ke: 'Yuo' anaan 'Cɛɛ.' Yí nzin diɛ'n kualaa mɔ be kan be gua su'n, ɔ fi Abɔnsanmun elɔ.

Bé mɔ be kele yé yale nûn anwun ejɔle'n

(Luku 6.29-30)

³⁸ "Ese be hanlûn be heleli yé nan-mɔ ke: *Se suanlan bɔ wɔ nyûn kun an, bɔ yí diɛ'n bie sie yí busu. Se suanlan tu wɔ je kun an, tu yí diɛ'n bie sie yí busu*. ³⁹ Nan mín diɛ, mûn kan mûn kele emɔ ke se suanlan yɔ emɔ ete a, nán be yɔ bie be sie yí busu. Se suanlan kpaci wó nyûn fama nûn asu a, kaci bê'n maan ɔ kpaci su. ⁴⁰ Se suanlan bie sanman wó nán yí nwan ɔ 'de wó taladiɛ'n mɔ ɛ wula yí bu nûn an, fa mɔ ɛ wula yí su'n kusu buka su man yí. ⁴¹ Se mân mgbain'n-mɔ bie fa yí ninngɛ tindin wó ke ɛ súa ɛ hɔ sóman yí atûn cilo kun an, kɔ dede ju cilo nnyuan. ⁴² Suanlan sele wó like a, fa man yí. Se suanlan kulo ke ɔ fe wó like a, n'ɛ yɔ yí abɔle.

Ehulo m'ɔ di ke ye kulo bé mɔ be kɔ yé nûn anwun ejɔle'n

(Luku 6.27-36)

⁴³ "Emɔ tûli ke bé nwan: *Kulo wɔ manngun*, nán kɔ suanlan m'ɔ kɔ wó'n. ⁴⁴ Nan mín diɛ mûn kan mûn kele emɔ ke emɔ húlo bé mɔ be kɔ emɔ'n. Emɔ séle Nyanmian be mán bé mɔ be kele emɔ ahulûwa'n, ⁴⁵ nán emɔ a kaci emɔ Asû'n m'ɔ wɔ anwunno nûn amma. Aft Nyanmian man eyua'n fi ɔ man meninkpa'n-mɔ nûn etefue'n-mɔ kualaaatin. ɔ man esue'n ɔ ɔ man bé mɔ be bɔ bala kpa ɔ nûn bé mɔ be yɔ ete'n. ⁴⁶ Se bé mɔ be kulo emɔ nûn ala yê emɔ kulo bé a, anûn nzu nvasue diɛ yê emɔ nyan yí wɔ Nyanmian elɔ ɔ? Etéfue ke bé mɔ be dide ajule'n, ke bé kusu be yɔ yí nûn ala anûn. ⁴⁷ Se emɔ anianman'n-mɔ ala yê emɔ bisa bé ahun an, anûn nzu like kpili diɛ yê emɔ a yɔ ɔ? Bé mɔ be nne man Nyanmian be nni man'n, ke bé kusu be yɔ yí nûn ala anûn. ⁴⁸ Yí sɔ ati, kemɔ emɔ Asû m'ɔ wɔ anwunno'n ti suanlan kpa'n, emɔ kusu káci meninkpa.

Ehianfue'n-mɔ like eman nûn anwun ejɔle'n

6 "Emɔ nían bé nwun kpa! Nán be yɔ ninngɛ mɔ Nyanmian kulo'n bagua nûn anun maan menian'n-mɔ kualaa nwun emɔ. Se emɔ yɔ yí sɔ a, emɔ nnyan man emɔ Asû m'ɔ wɔ anwunno nûn asa nûn like fíí.

² "Yí sɔ ati, se ɛ 'man ehianfue'n-mɔ esika a, n'ɛ bɔ wó nwun kpaye ke apoo mma'n-mɔ yɔ yí Zufu'n-mɔ asɔnûn sua'n-mɔ anun'n ɔ nûn gua'n-mɔ asu'n. Be yɔ sɔ be man menian'n-mɔ fua bé. Mûn kan yí ananhɔle mûn kele emɔ ke bé ahatua diɛ nûn ala y'ɔ le bé dunman'n mɔ be le bɔ'n. ³ Nan wó diɛ, se ɛ 'fa esika ɛ man ehianfue'n-mɔ a, n'ɛ man wó manngun'n muonun mɔ ɛ nûn yí nanndi'n nwun nûn. ⁴ Man wó acediɛ sɔ'n há nvialɛ nûn. Ebele nûn anun yê Nyanmian m'ɔ ti wó Sû m'ɔ nwun mɔ a yɔ yí nvialɛ nûn'n, ɔ 'man ɛ nyan yí nwun ahatua ɔ.

Asɔnɔn ejɔle nɔn anwun ejɔle'n (Luku 11.2-4)

⁵“Sɛ ɛmɔ 'yɔ asɔnɔn an, nán bɛ yɔ kɛ apoo mma'n-mɔ yɔ yí'n. Bɛ kulo nzisi ejinlan bɛ yɔ asɔnɔn Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua'n-mɔ anɔn nɔn gua'n-mɔ ayialɛ nɔn asu maan menian'n-mɔ kualaa nwun bɛ. Mɔn kan yí anan-hɔlɛ mɔn keɛ ɛmɔ kɛ b'a nyan bɛ ahatua'n dada angunmɔn. ⁶ Nan wɔ díɛ, sɛ ɛ 'yɔ asɔnɔn an, wulu wɔ sua nɔn anɔn, nyin wɔ nzin anɔn, nán sɛɛ wɔ Sɪ m'ɔ wɔ wɔ lɪka mɔ ɛ flá'n. Yɛ wɔ Sɪ m'ɔ nwun like mɔ ɛ lɛ yɔ yí nɔlɛɛ nɔn'n, ɔ 'ba man ɛ nyan yí nwun ahatua. ⁷ Sɛ ɛmɔ 'yɔ asɔnɔn an, nán bɛ kan ndɔndɔn kɛ bɛ mɔ bɛ nzu man Nyanmɔlan'n yɔ yí'n. Bɛ junlɔn kɛ bɛ 'kan yí nwala nwala nán Nyanmɔlan a tɪ. ⁸ Nán bɛ yɔ kɛ bɛ, ɔ sanlɔn kɛ, Nyanmɔlan m'ɔ tɪ ɛmɔ Asɪ'n, like mɔ ɛmɔ kɔ hian yí nwun'n, ɔ di mua ɔ nwun yí kualaa nán ɛmɔ a sɛɛ yí like sɔ'n.

⁹“Nan ɛ 'nwun kɛ ɛmɔ kpín bɛ yɔ asɔnɔn'n: Yɛ Sɪ mɔ ɛ wɔ anwunno, man yɛ fá anyɔnnzɔ yɛ bɔ wɔ dunman nwannzan-nwannzan'n.

¹⁰ Man wɔ belemgbɔn elie mɛɛ'n jú.

Man yɛ yɔ wɔ kunnun like asɛɛ nɔn asu ɛwa kɛ bɛ yɔ yí wɔ nyanmɔlansu elɔ'n.

¹¹ Man yɛ ɛnɛ cɪan nɔn anwun alɛ.

¹² Fa yɛ ɛtɛ'n-mɔ ce yɛ kɛ

yɛ kusu yɛ fa yɛ ce bɛ mɔ bɛ fun yɛ'n.

¹³ N'ɛ yaci Abɔnsanmɔn maan ɔ laka yɛ, nan de yɛ fi yí sa nɔn.

[ɔ sanlɔn kɛ belemgbɔn elie'n,

ɔ nɔn tunmin'n, ɔ nɔn anɔnminnyanmɔn'n, ɔ tɪ wɔ díɛ daa. Amɔn.]

¹⁴“Afi sɛ ɛmɔ yaci bɛ manngun'n-mɔ ɛtɛ'n-mɔ ce bɛ sakpa a, ɛmɔ Asɪ m'ɔ wɔ nyanmɔlansu'n, ɔ 'fa ɛmɔ kusu díɛ'n-mɔ ɔ ce ɛmɔ. ¹⁵ Nan sɛ ɛmɔ nva man bɛ manngun'n-mɔ ɛtɛ díɛ'n-mɔ nje man bɛ a, ɛmɔ Asɪ'n kusu ngɔ fa man ɛmɔ ɛtɛ díɛ'n-mɔ ɔ ngɔ hye man ɛmɔ.

Abuala nɔn anwun ejɔle'n

¹⁶“Sɛ ɛmɔ lɛ di abuala a, nán bɛ yɔ bɛ nyunnun koun-koun kɛ apoo mma'n-mɔ yɔ yí'n. Bɛ yɔ bɛ nyɔn nɔn anɔn koun-koun bɛ man menian'n-mɔ kualaa nwun kɛ bɛ lɛ di abuala. Mɔn kan yí anan-hɔlɛ mɔn keɛ ɛmɔ kɛ b'a nyan bɛ ahatua'n dada angunmɔn. ¹⁷ Nan wɔ díɛ, mɛɛ mɔ ɛ lɛ di abuala'n, nwunnzɔn wɔ nyunnun, toli wɔ tɪ nɔn anɔn, ¹⁸ nán menian'n-mɔ a nnwun man kɛ ɛ lɛ di abuala. Wɔ Sɪ'n m'ɔ wɔ nɔlɛɛ nɔn'n, yí ngunmɔn cein ɔ kɔ nwun yí. Yɛ wɔ Sɪ'n m'ɔ nwun mɔ ɛ lɛ yɔ yí nɔlɛɛ nɔn'n, ɔ 'ba man ɛ nyan yí nwun ahatua.

Anwundɛ kpa nɔn anwun ejɔle'n (Luku 12.33-34)

¹⁹“Nán bɛ kpúnndɛ mân ɛhɪ anɔn anwundɛ'n. Mân ɛhɪ anɔn ɛwa, ngakuba di, ngannɔlɛ kan yí, awofuɛ'n-mɔ bubu anɔn bɛ wua. ²⁰ Nan bɛ kpúnndɛ nyanmɔlan-su anwundɛ díɛ'n. Nyanmɔlansu, ngakuba nnun man elɔ bɛ nni man, ngannɔlɛ nnun man elɔ, awofuɛ nnun

man elɔ nán b'a bubu anɔn b'a wua. ²¹ ɔ sanlɔn kɛ lɪka mɔ wɔ anwundɛ'n wɔ'n, ɛbɛɛ kusu yɛ wɔ ahunlɔn'n wɔ ɔ.

Anyɔlan nɔn anwun ejɔle'n (Luku 11.34-36)

²²“Bɛ nyɔn'n tɪ kɛ anwunnaan nɔn asu kanlannɛ: sɛ wɔ nyɔn'n tɪ kpa a, wɔ nwunnaan'n lɪka kualaaɔn wɔ jawe nɔn. ²³ Nan sɛ wɔ nyɔn'n sin an, anɔn wɔ nwunnaan'n lɪka kualaaɔn wɔ awosin nɔn. Sɛ kanlannɛ'n m'ɔ wɔ wɔ nɔn'n tɪ awosin an, nwun yí kɛ awosin'n mɔ ɛ wɔ nɔn'n tɪ awosin kpili kpa.

Mɔnɔlan nnyuan nɔn anwun ejɔle'n (Luku 16.13)

²⁴“Suanlan kun nguala man kɛ ɔ su mɔnɔlan nnyuan. Sɛ ɔ su mɔnɔlan nnyuan an, ɔ 'kpɔ kun nán ɔ kulo kun. Yí nyɔn 'sɔ kun yɛ ɔ 'tu yí nyɔn sa kun. ɛmɔ nguala man kɛ bɛ ka su bɛ su Nyanmɔlan nán b'a su esika.

Nzusue nɔn anwun ejɔle'n (Luku 12.22-31)

²⁵“Yí sɔ ati, mɔn kan mɔn keɛ ɛmɔ kɛ: Nán bɛ susu alɛ mɔ ɛmɔ 'di nɔn anwun, ɔ nɔn nzue mɔ ɛmɔ 'nɔn nɔn anwun. ɛsɛ nán bɛ susu taladɛ mɔ ɛmɔ 'wula nɔn anwun. Asu nguan'n tɪ man kpa ndala man alɛ nɔn ɔ? Yɛ anwunnaan'n ndala man taladɛ nɔn ɔ? ²⁶ ɛmɔ nían nnunman'n-mɔ. Bɛ nnua man like flí, bɛ ngɔ man ebo su bɛ nva man alɛ flí, bɛ nva man alɛ bɛ nzɛ man, nan kusu ɛmɔ Asɪ m'ɔ wɔ anwunno'n, ɔ gua bɛ nuan alɛ! ɛmɔ anwun cɪan kpa tala nnunman'n-mɔ. ²⁷ ɛmɔ anɔn benin yɛ ɔ kualaa ɔ susu yí nguan nɔn anwun dede ɔ gua su bie ɔ? ²⁸ Nán nzuke ati yɛ ɛmɔ di taladɛ mɔ ɛmɔ 'wula nɔn anwun yalɛ ɔ? ɛmɔ nían kɛ ebo nɔn anɔn ndile'n-mɔ mɔ bɛ lɛ ndetele'n-mɔ kpɔn fifi'n. Bɛ nni man junman, bɛ nnwun man taladɛ. ²⁹ Nan kusu mɔn kan mɔn keɛ ɛmɔ kɛ belemgbɔn Salomɔn muonun nɔn yí anyanbenwun'n m'ɔ nyanlɔn yí'n, taladɛ m'ɔ tɪ kanlanman kɛ ndetele'n-mɔ'n, ɔ'a nwula man bie lé.

³⁰ Ndile'n-mɔ mɔ bɛ wɔ ebo nɔn anɔn ɛnɛ, mɔ ɛhɔnman bɛ 'ju bɛ bɛ gua sɪn nɔn'n, sɛ Nyanmɔlan sesie bɛ sua, ɔ yɔ sɛ mɔ ɔ ngɔ nɔn man ɛmɔ ɔ ngɔ tala man bɛ ɔ? ɛmɔ dedi'n tɪ kaan! ³¹ Yí sɔ ati, nán bɛ di yalɛ bɛ kan kɛ: Nzuke yɛ yɛ 'di ɔ? Nzuke yɛ yɛ 'nɔn ɔ? Taladɛ benin yɛ yɛ 'wula ɔ? ³² Bɛ mɔ bɛ nzu man Nyanmɔlan'n, bɛ yɛ cɪan daa bɛ susu ninngɛ ɛhɪ-mɔ anwun ɔ. Nan ɛmɔ Asɪ'n m'ɔ wɔ anwunno'n, ɔ sɪ kɛ ɛmɔ a hian ninngɛ sɔ'n-mɔ anwun. ³³ Yí tɪ, ɛmɔ lí mua bɛ kpúnndɛ Nyanmɔlan Belemgbɔn Mân'n, ɔ nɔn asɔtanlan'n m'ɔ sɔ Nyanmɔlan anyɔn'n, nán Nyanmɔlan 'ba fa ninngɛ'n kualaa m'ɔ ka'n ce ɛmɔ. ³⁴ Yí sɔ ati, nán bɛ junlɔn ɛhɔnman alɛ díɛ nɔn anwun. Alɛ'n muonun yɛ ɔ 'di ejɔle'n m'ɔ kɔ a nɔn nɔn ɔ. Nunhan ejɔle'n kualaa tɪ yí ejɔle.

Suanlan ndɛɛ ebua nɔn anwun ejɔle'n (Luku 6.37-42)

7 “Nán bɛ bua bɛ manngun'n-mɔ ndɛɛ nán Nyanmɔlan kusu a mmua man ɛmɔ ndɛɛ. ² ɔ sanlɔn kɛ,

ke emɔ kɔ kpɪn kɔ bua menian'n-mɔ ndɛɛ'n yɛ Nyanmian kusu 'nɪan su ɔ bua emɔ ndɛɛ ɔ. Eɛ ke emɔ kɔ kpɪn kɔ susu kɔ man bɛ manngun'n-mɔ'n yɛ Nyanmian 'nɪan su ɔ susu man emɔ ɔ.

³ “Ɔ yɔ sɛ mɔ tabua munmuin kaan'n m'ɔ la wɔ manngun nɪn anyɪn nɪn asu'n yɛ ɛ nwun yɪ, nan kusu ɛ nnwun man tabua ebue'n m'ɔ la wɔ nyɪn dɛ nɪn asu'n?

⁴ Ɔ yɔ sɛ mɔ ɛ kualaa ɛ sɛ wɔ manngun ke: ‘Jinlan maan n yɪ tabua munmuin'n m'ɔ la wɔ nyɪn nɪn asu'n’, kusu anɪn tabua ebue kun la wɔ nyɪn dɛ nɪn asu. ⁵ Ɛ bɔ wɔ nwun apoo, dɪ mua yɪ tabua ebue'n m'ɔ la wɔ nyɪn nɪn asu'n, nán a nwun asɪ a yɪ tabua munmuin kaan'n m'ɔ la wɔ manngun nɪn anyɪn nɪn asu'n.

⁶ “Like m'ɔ tɪ nwannzan-nwannzan'n, nán bɛ fa bɛ man njua'n-mɔ dɪ. Sɛ emɔ fa man bɛ a, bɛ 'kpɛ bɛ nyɪn bɛ sosua emɔ nɪn. Nán bɛ ju bɛ kɔmun afile'n-mɔ bɛ gua mgbolike'n-mɔ anyunnun. Sɛ emɔ ju bɛ kɔmun afile'n-mɔ bɛ gua mgbolike'n-mɔ anyunnun an, bɛ 'tetia su.

Emɔ séle, bɛ kpúnndɛ, bɛ bó anuan'n (Luku 11.9-13)

⁷ “Emɔ séle nán b'a fa b'a man emɔ. Emɔ kpúnndɛ nán b'a nwun yɪ. Emɔ bó anuan'n nán b'a tike. ⁸ Ɔ sanlɪn kɛ suanlan biala m'ɔ kɔ sɛle like'n, bɛ 'fa bɛ man yɪ. ⁹ Suanlan m'ɔ kɔ kpúnndɛ'n, ɔ 'nwun yɪ. Suanlan m'ɔ kɔ bɔ anuan'n, bɛ 'tike. Emɔ anɪn benin yɛ sɛ yɪ wa sɛle yɪ kpaun an, ɔ fa ebue man yɪ ɔ? ¹⁰ Anaan sɛ ɔ sɛle yɪ ejue kun an, ɔ fa owo man yɪ ɔ? ¹¹ Emɔ mɔ bɛ tɪ etɛfue'n, emɔ sɪ ninngɛ mgbakpa fa man bɛ mma'n-mɔ. Ɔ yɔ sɛ mɔ emɔ Asɪ'n m'ɔ wɔ anwunno'n, sɛ suanlan sɛle yɪ like a, ɔ nva man like kpa ɔ mman man yɪ ɔ?

Mala kpa nɪn anwun ejɔlɛ'n (Luku 6.31)

¹² “Like mɔ *Moyizɪ mala'n nɪn Nyanmian mgbɔmanfue'n-mɔ kalata'n kele'n y'ɔ le kɛ: Like kualaa mɔ emɔ kulo kɛ emɔ amanngun'n-mɔ yɔ mán emɔ'n, emɔ kusu yɔ like sɔ'n bie mán bɛ.

Anuan nnyuan nɪn anwun ejɔlɛ'n (Luku 13.24)

¹³ “Emɔ wólu anuan fitɪ nɪn anɪn. Afɪ anuan tɛtɛlɛ'n ɔ nɪn akpɔ fanvalaun'n, bɛ kele ewue atɪn. Ebeɛ yɛ menian dɔun kpa sɪn ɔ. ¹⁴ Nan anuan fitɪ nɪn akpɔ bɔhyɪ'n, bɛ kele nguan atɪn. Bɛ mɔ bɛ nwun yɪ bɛ sɪn su'n, b'a nzun man.

Ato mgbɔmanfue'n-mɔ anwun ejɔlɛ'n (Luku 6.43-44)

¹⁵ “Emɔ nɪan bɛ nwun kpa wɔ ato mgbɔmanfue'n-mɔ anwun. Bɛ fa bua kpolo bɛ wula bɛ ba emɔ anwun. Nan bɛ kunnun an, bɛ tɪ kɛ bedi aminlefue kpa. ¹⁶ Bɛ nyɔlɛ'n-mɔ anɪn yɛ emɔ 'ba fa nwun bɛ ɔ. Bɛ ndɪ man divɪn mma ndile mmowe su, yɛ bɛ ndɪ man *figi mma eminlan mmowe su. ¹⁷ Baka kpa biala su mma kpa. Yɛ baka etɛ kusu biala su mma etɛ. ¹⁸ Baka kpa kun nguɔla man kɛ ɔ su mma etɛ. Yɛ baka etɛ kusu kun

nguɔla man kɛ ɔ su mma kpa. ¹⁹ Baka biala m'ɔ nzu man mma kpa'n, bɛ 'kpɛ bɛ tu sɪn nɪn anɪn. ²⁰ Eɪhɪka ati, ɔ fi bɛ nyɔlɛ nɪn anwun, emɔ 'ba nwun ato mgbɔmanfue'n-mɔ angunmɪn.

Mân'n ndɛɛ ebua cɪan nɪn anwun ejɔlɛ'n (Luku 13.25-27)

²¹ “Nán bɛ kualaa mɔ bɛ feɛ mɪn: ‘Yɛ Mɪn, yɛ Mɪn’ yɛ bɛ 'kɔ Anwunno Belemgbin Mân nɪn anɪn ɔ. Nan bɛ mɔ bɛ yɔ mɪn Sɪ m'ɔ wɔ anwunno nɪn akunnun like'n, bɛ ala yɛ bɛ 'kɔ ɛɔ ɔ. ²² Mân'n ndɛɛ ebua cɪan'n ju a, menian dɔun kpa 'ba sɛ mɪn kɛ: ‘Yɛ Mɪn, yɛ Mɪn, wɔ dunman nɪn, yɛ lili Nyanmian kpɔman, yɛ fuanlɪn wawe etɛ'n-mɔ. Eɛ wɔ dunman nɪn, yɛ yɔlɪ asinben-wun ninngɛ dɔun!’ ²³ Ebeɛ mɪn anɪn yɛ mɪn 'ba han mɪn kele bɛ kɛ: Cɪan bie lé mɪn nzɪ man emɔ. Emɔ hɔ mua, emɔ mɔ etɛ yɛ bɛ yɔ'n.”

Sua nnyuan nɪn anwun ejɔlɛ'n (Luku 6.47-49)

²⁴ Eɛ Zozi nwan: “Eɪhɪka ati, suanlan m'ɔ kɔ tɪ ejɔlɛ'n mɔ m'an han m'an hele emɔ'n, sɛ ɔ nanndɪ su a, anɪn ɔ tɪ kɛ bengelefue mɔ ɔ'a si yɪ sua nɪn ebue su. ²⁵ Esue nɪn a tɔ dede ɔ'a bu asɪ, anwunman nɪn a tu sɛle kpa a si sua'n, nan kusu kemɔ ɔ jin ebue nɪn asu'n, ɔ man ɔ'a mmu man. ²⁶ Nan suanlan biala m'ɔ kɔ tɪ ejɔlɛ'n mɔ m'an han mɔ ɔ'a nnanndɪ man su'n, anɪn ɔ tɪ kɛ suanlan m'ɔ nzɪ man ngeɛ, mɔ ɔ'a si yɪ sua nɪn anyuan nɪn asu. ²⁷ Esue nɪn a tɔ dede ɔ'a bu asɪ, anwunman nɪn a tu sɛle kpa a si sua sɔ'n. Ɔ'a bubu ɔ'a gua bɔkɔkɔ.”

Zozi tunmin'n (Maakɪ 1.22, Luku 4.32)

²⁸ Mɔ Zozi heheleɪ bɛ Nyanmian ninngɛ sɔ'n-mɔ dede mɔ yɪ nuan tɔlɪ'n, kɛ ɔ kpɪn kekele menian'n-mɔ ninngɛ'n, ɔ sɪn bɛ nwun kpili sunman. ²⁹ Ɔ sanlɪn kɛ yɪ ngehele'n nɪn *mala nɪn asu mgbain'n-mɔ dɛ'n tɪ man kun. Nan ɔ kekele bɛ tunmin su.

Zozi 'ba man kokobefue kun anwun sa (Maakɪ 1.40-45, Luku 5.12-16)

8 Mɔ Zozi fi buka nɪn asu ɔ juli'n, menian dɔun sili yɪ su. ² Meɛ sɔ nɪn anɪn, kokobefue kun kɔ kpunngɛ Zozi, ɔ kɔ tu kɔ tɔ yɪ ja nɪn, yɪ nwan: “Yɛ Mɪn, sɛ ɛ kulo a, ɛ kualaa kɛ ɛ man mɪn nwun sa.”

³ Ɔ hanlɪn sɔ a, Zozi kɔ tunngɛ yɪ sa'n ɔ kɔ han yɪ. Yɪ nwan: “Yuo o, mɪn kulo, tɪ akpɔlɛ.” Ebeɛ ala, kokobefue nɪn anwun kɔ sa. ⁴ Mɔ yɪ nwun salɪ'n, Zozi kɔ han kɔ hele yɪ kɛ: “N'ɛ kan kele suanlan fɪlɪ, nan kɔ fa wɔ nwun kele Nyanmian *tɛɛyɪfue'n. Sɛ ɔ nwun wɔ yue a, yɪ tɛɛ'n mɔ Moyizɪ helelɪ'n, nán man bɛ nwún yɪ kɛ wɔ nwun a sa.”

Zozi 'ba man nzalafu kpain'n kun akua nɪn anwun sa (Luku 7.1-10)

⁵ Mɔ Zozi juli Kapɛɛnawɔmun mɔ ɔ 'wulu kulo nɪn anɪn'n, *Lɔmun nzalafu kpain'n kun kɔ a yɪ nwun ebeɛ

⁶ ɔ ƙo han ƙo hele yí ƙe: “Yé Mún, mín akua'n le wu kpa. ɔ'a bubu ɔ la awulo elɔ. Yí ti, mún 'sele wó ƙe ɛ mán yí nwun sá.”

⁷ Mɔ nzalafu'n hanlun sɔ'n, Zozi nwan: “Mún 'ba hɔ mún man yí nwun sa.”

⁸ ɔ nun Zozi anuan mɔ ɔ 'tɔ'n, nzalafu kpain'n nwan: “Mín Mún, mún nze nvata man ƙe ɛ ba mín awulo elɔ ɔ. Nan wó lulɔ kan ejɔle kpɔle kunmɔba cein, nán mín akua nun anwun 'ba sa. ⁹ N ne mín nyunnun mgbain mɔ be sie mín yé mín kusu mún sie mín nzalafu'n-mɔ. Se mún se bé nunhan kun ƙe: ‘Kɔ!’ a, ɔ ƙo. Se mún se fufɔle ƙe: ‘Bala ewa!’ a, ɔ ba. Se mún se mín akua'n kusu ƙe: ‘Yɔ like sua!’ a, ɔ ɔy.”

¹⁰ Mɔ Zozi tɔli nzalafu kpain sɔ nun anuan nun ejɔle'n, ɔ sinlin yí nwun. ɔ ƙo han ƙo hele bé mɔ be si yí su'n ƙe: “Mún kan yí ananhɔle mún kele ɛmɔ ƙe Izalaye mân nun anun ewa, suanlan m'ɔ le dedi kpili kpa ƙe bian ehi'n, n nwunlin man yí nwun su. ¹¹ Mún kan mún kele ɛmɔ ƙe menian dɔun kpa fi senze afitelɛ, ɔ nun senze atɔle, be 'ba a Anwunno Belemgbin Mân nun anun, be nun Abalahamun, Izaki, nun Zuakɔbu be 'ba tu asaa. ¹² Nan bé mɔ yé ɔ se ƙe ahan be ƙo Anwunno Belemgbin Mân nun anun'n, be 'ju bé be gua gua nun asu awosin nun anun. Ebele, be 'sun, ese be 'kuan bé je'n.”

¹³ Ehi, Zozi ƙo han ƙo hele nzalafu kpain'n ƙe: “Ƙo wó awulo, wó dedi'n mán wó sa hán mɔ ɛ le kpunnde'n.” Mele sɔ nun ala, nzalafu kpain nun akua nun anwun ƙo sa.

Zozi 'ba man nwuluwafue dɔun anwun sa

(Maaki 1.29-34, Luku 4.38-41)

¹⁴ Ehi anzin, Zozi ƙo hɔ Pɛlel awulo elɔ. ɔ 'kɔ a ju a, anun ebunnun a hyi Pɛlel asebalan, ɔ la ebele. ¹⁵ Zozi ƙo han Pɛlel asebalan nun asa'n, ebunnun'n fi yí nwun ƙo tu. ɔ ƙo jasɔ, ɔ ƙo kpunnde like ƙo man Zozi ƙo li.

¹⁶ Mɔ alɛ'n tɔli nun'n, be fal menian dɔun kpa mɔ wawe ete wɔ bé nun be beletl Zozi. Zozi le yí Nuan Ejɔle'n ɔ ƙo fuan wawe ete'n-mɔ maan be fi menian'n-mɔ anun be ƙo tu. Ese ɔ ƙo man nwuluwafue'n-mɔ kualaa anwun ƙo sa. ¹⁷ ɔ yɔli sɔ maan ejɔle'n mɔ Nyanmian kpɔmanfue *Ezayi hanlun'n kpɔnlin su. Yí nwan: *ɔ'a fa yé nwun ewue'n ɔ'a man yé nwun a sa.*

Bé mɔ be kulo ƙe be si Zozi su'n

(Luku 9.57-62)

¹⁸ Ehi, menian dɔun kpa wali yiall Zozi anwun ebele. M'ɔ nwunlin yí sɔ'n, ɔ ƙo han ƙo hele yí menian'n-mɔ ƙe be mán be kpé asue'n be hɔ yí nzin elɔ ebue kun.

¹⁹ Mala nun asu kpain'n kun kpunngelɔ yí nwun ebele a, yí nwan: “Kpáin, lɔka biala mɔ ɛ 'kɔ'n, mún 'kɔ bie.”

²⁰ Mɔ hanlun sɔ'n, Zozi nwan: “Naan'n-mɔ le bé bɔɛ, nnunman'n-mɔ kusu le bé sã mɔ be da nun ɔ. Nan *Mân Baa'n le man lɔka m'ɔ da de yí enwunmian ɔ.”

²¹ Yí menian'n-mɔ anun kun kusu ƙo se yí ƙe: “Yé Mún, man mín atun maan n gó n zíe mín si kualaa nán m'an a.”

²² ɔ hanlun sɔ a, Zozi nwan: “Si mín su nán yaci ewue mma maan be síe bé mɔ b'a wu'n-mɔ.”

Zozi 'ba gua anwunman kpili kun asi

(Maaki 4.35-41, Luku 8.22-25)

²³ Ehi anzin, Zozi nun yí menian'n-mɔ fulɔ elɛɛ nun anun. ²⁴ Kaan ce, anwunman kpili kun nun asutue ƙo tu ƙo si bé. Mgbaha'n ƙo bɔ nzue ƙo gua elɛɛ nun anun dede ɔ ka m'ɔ nuan ɔ. Nan ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anun Zozi la elɛɛ nun anun ɔ le daft. ²⁵ Yí menian'n-mɔ ƙo hɔ ƙo tinngɛ yí. Bé nwan: “Yé mún, de yé nán ye le wu!” ²⁶ Zozi nwan: “Nzuke ati yé ɛmɔ sulo sua'n? ɛmɔ le man dedi ɔ?” M'ɔ hanlun sɔ yueli'n, ɔ ƙo jasɔ ɔ ƙo juɔ aminle su ɔ ƙo hele anwunman'n nun asue'n. Ebele ala, anwunman ƙo gua asi, asue kusu ƙo gua asi. Yí kualaa ƙo yɔ diin.

²⁷ Ejɔle'n sinlin bé kualaa bé nwun. Bé nwan: “Suanlan benin y'ɔ le ehi ɔ juɔ kele anwunman nun asue bɔbɔ a, be man yí anyinnzɔ!”

Zozi 'ba fuan menian nnyuan anun wawe ete'n-mɔ

(Maaki 5.1-20, Luku 8.26-39)

²⁸ Mɔ Zozi kpeli asue'n ɔ hɔli juli yí nzin elɔ'n, Gadala mân nun anun, mmelenzua nnyuan fi asielɛ nun asu be ƙo fite fite. Be ƙo a Zozi atun ekpa. Menian sɔ'n-mɔ, wawe ete wɔ bé nun. Bé nwun esulo kpa, ɔ man suanlan fíli nguala man atun'n mɔ be wɔ su nun asu sun.

²⁹ Mɔ be wali juli Zozi anyunnun ebele'n, be ƙo tetian nun. Bé nwan: “Nyanmian Awa, nzu ɔ? ɛ se yé se? Asu a a ewa ƙe ɛ 'ba tua yé ete nun anwun kale kualaa nán ndɛɛ ebua cian nun a ju ɔ?”

³⁰ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anun mgbolike fatule kpili kun wɔ mua kaan be le didi. ³¹ Wawe ete'n-mɔ ƙo sele Zozi, be ƙo han be ƙo hele yí ƙe: “Se ɛ 'fuan yé a, man yé atun maan ye hɔ wúlu mgbolike ehi-mɔ anun.”

³² Zozi nwan: “ɛmɔ hɔ!” Wawe ete'n-mɔ ƙo fite be ƙo hɔ ƙo wulu mgbolike'n-mɔ anun. Ebele ala, mgbolike fatule'n kualaa fi buka nun asu be le enwanndie be ƙo hɔ ƙo gua asue nun anun be ƙo nuan. ³³ Menian'n-mɔ mɔ be nuan mgbolike'n-mɔ asu'n ƙo nwanndi be ƙo hɔ kulo, be ƙo han like'n mɔ ɔ'a yɔ mgbolike'n-mɔ, ɔ nun menian'n-mɔ mɔ wawe ete wɔ bé nun nun anwun ejɔle be ƙo hele menian'n-mɔ. ³⁴ Mɔ kulo nun asu menian'n-mɔ kualaa tɔli ejɔle sɔ'n, be ƙo kpu Zozi. Mɔ be nwunlin yí'n, be ƙo sele yí ƙe ɔ fi bé mân nun anun ɔ jasɔ.

Zozi b'a man bubuluwafue kun anwun sa

(Maaki 2.1-12, Luku 5.17-26)

⁹ M'ɔ yɔli sɔ'n, Zozi ƙo fu elɛɛ nun anun, ɔ ƙo kpe asue'n ɔ ƙo sa ƙo hɔ yí kulo nun asu. ² ɔ juli ebele a, be ƙo sua bubuluwafue kun nun yí ebɛɛ'n kualaa be ƙo bele yí. Mɔ Zozi nwunlin ƙe menian sɔ'n-mɔ le dedi'n, ɔ ƙo se bubuluwafue'n ƙe: “Mín wa, gua wó ahunlun asi. Nyanmian a fa wó ete nun a hye wó.”

³ Anun *mala nun asu mgbain'n mmie-mɔ wɔ ebele. Be ƙo han yí bé ti anun ƙe: “Suanlan ehi a juɔ a tia Nyanmian.”

⁴ Zozi nwunlin bé ajunlun'n. Yí nwan: “Nzuke ati yé ɛmɔ le ajunlun nuvin sua-mɔ ɛmɔ ati anun ɔ? ⁵ Se mún se ƙe: ‘B'a fa wó ete'n b'a hye wó’ a, ɛmɔ nnwun man nun. Nan se mún se ƙe: ‘Jasɔ nanndɔ, nán ɔ yɔ sɔ a,

⁶ anin emɔ a nwun yí kɛ *Mân Baa'n le tunmin asɛ nun asu ewa, ɔ fa ete ce." Ehi a, ɔ se bubuluwafue'n kɛ: "Jasu, fa wó ebɛɛ'n kɔ wó awulo!" ⁷ Zozi hanlun sɔ ala, suanlan'n kɔ jasɔ ɔ kɔ hɔ yí awulo. ⁸ Mɔ meninsunman'n nwunlin yí sɔ'n, esulo hanlun bé. Bé kɔ la Nyanmian asɛ, ɔ sanlun kɛ ɔ'a fa tunmin sua ɔ'a man kulo menian'n-mɔ.

Zozi 'ba fɛle Matie

(Maaki 2.13-17, Luku 5.27-32)

⁹ Ehi anzin, Zozi fi ebeɛ ɔ kɔ hɔ. Mɔ ɔ 'sɔn kɔ'n, ɔ kɔ nwun kɛ bian kun tɪ lɪka mɔ bɛ dide ajule'n. Bian sɔ'n, bɛ fɛle yí Matie. Zozi nwan: "Matie, si mɪn su!" ɔ hanlun sɔ a, Matie kɔ jasɔ kɔ si yí su.

¹⁰ Elɛhun kun Matie kɔ fɛle Zozi alɛ. Mɛle m'ɔ nun yí menian'n-mɔ bɛ gua tɔbɪlɪ nun anwun bɛ 'didi'n, bé dɔun mɔ bɛ dide ajule'n, nun menian mɔ bé asɪtanlan'n tɪ man kpa'n kɔ a kɔ tetanlan tɔbɪlɪ nun anwun bie.

¹¹ Nan mɔ *Falisifue'n-mɔ nwunlin yí sɔ'n, bɛ kɔ bisa Zozi menian'n-mɔ kɛ: "Nzuke ati yɛ emɔ amun'n nun bé mɔ bɛ dide ajule, ɔ nun menian mɔ bé asɪtanlan tɪ man kpa'n yɛ bɛ le didi'n?"

¹² Mɔ Zozi tɪlɪ ejɔle sɔ'n, yí nwan: "Bé mɔ bɛ ndɪ man akpɔle'n yɛ bɛ kpunnde ayile eyɔlefue ɔ, nan nán bé mɔ bɛ tɪ akpɔle nun ɔ. ¹³ Ehele Ejɔle'n lɪka mɔ b'a hele yí kɛ Nyanmian nwan: *Mɪn kulo kɛ menian'n-mɔ nwun anwunnvoe bé afian ɔ tala tɛɛ eyɛ nun anwun ninngɛ'n mɔ bɛ yɔ bɛ man mɪn'n*. Ejɔle sɔ'n, emɔ hɔ súan nán bɛ tɪ yí bu kpa." Mɔ Zozi hanlun sɔ'n, esɛ yí nwan: "Nán sesɛfue'n-mɔ ati yɛ m malɪ ɔ, nan etɛfue'n-mɔ ati ɔ."

Abuala nun anwun kosuan'n

(Maaki 2.18-22, Luku 5.33-39)

¹⁴ Ehi, Zuan menian'n-mɔ walɪ tɪlɪ Zozi a, bé nwan: "Yɛ nun *Falisifue'n-mɔ yɛ di abuala titi. Nan nzuke ati yɛ wó menian dɛ'n-mɔ nni man abuala'n bie'n?"

¹⁵ Mɔ bɛ bisalɪ kosuan sɔ'n, Zozi kɔ bua bé kɛ: "Mɛle mɔ atɔnvɔle bian'n nun yí manngun-mɔ gua atɔnvɔle nun abu'n, emɔ junlun kɛ menian sɔ'n-mɔ alua 'bɔ bé nwun? Cɛɛɛ, bé lua mmɔ man bé nwun. Nan cɪan mɔ bɛ kɔ le atɔnvɔle bian'n fi bé sa nun'n, ebeɛ nun anun yɛ bɛ 'di abuala ɔ.

¹⁶ "Suanlan fɪlɪ nva man ndafuin fufɔle nda man etanlan daba nun. Sɛ ɔ yɔ yí sɔ a, ndafuin fufɔle'n 'sua etanlan daba'n biekun. Sian anin yí bɔɛ nun a yɔ kpili a tala daba dɛ'n. ¹⁷ Bɛ nva man nzan fufɔle bɛ ngua man kpolo kotoku daba nun. Sɛ bɛ yɔ yí sɔ a, kpolo kotoku'n 'sua ɔ secɪ yɛ nzan'n kusu 'butu. Nan nzan fufɔle'n, bɛ gua yí kpolo kotoku fufɔle nun. Yí dɛ anin kpolo kotoku o, nzan o, bɛ kuala yí kualaa fa sie."

Zozi 'ba man balasua kun anwun sa

esɛ ɔ 'ba hɪn talua kaan kun

(Maaki 5.21-43, Luku 8.40-56)

¹⁸ Anin Zozi anuan wɔ su ɔ tɛ kan ejɔle ɔ tɛ keɛ bé. Zufu'n-mɔ kpain'n kun walɪ a, ɔ kɔ kutu Zozi anyunnun

ebeɛ, yí nwan: "Mɪn wa balasua nun a wu kɪkaala. Yí ti, bala nán fa wó sa fua yí nwun maan ɔ hɪn." ¹⁹ Bian'n hanlun sɔ a, Zozi nun yí menian'n-mɔ kɔ jasɔ bɛ kɔ si yí su.

²⁰ Mɔ bɛ 'kɔ'n, anin balasua kun wɔ menian'n-mɔ anun, ɔ li Zozi anzin. Moja a tu balasua sɔ'n dede afue bulu nun nnyuan. ɔ kɔ hyuɪn kɔ kpunngɛ Zozi, ɔ kɔ han yí taladɛ nun anuan'n. ²¹ ɔ sanlun kɛ yí kunnun elɔ, yí nwan: "Sɛ mɪn nyan yí taladɛ'n bɔbɔ mɪn kan yí a, mɪn nwun 'sa."

²² Zozi tɪlɪ yí nyun yí nzin m'ɔ nwunlin bala'n, yí nwan: "Mɪn wa balasua, gua wó ahunlun asɛ, nán wó dedi nun a man wó nwun a sa." Ebeɛ ala, bala nun anwun kɔ sa.

²³ Mɔ Zozi juli Zufu kpain nun awulo ebeɛ m'ɔ nwunlin abile mma'n-mɔ nun awóle mma'n-m'ɔ'n, yí nwan:

²⁴ "Emɔ fi ewa bɛ fite, nán batunman'n wuli man, ɔ le dafɪ." Zozi hanlun sɔ a, menian'n-mɔ kɔ tu kɔ gua bɛ kɔ sɪlɪ yí. ²⁵ Mɔ bɛ manlun menian'n-mɔ fitelɪ yuelɪ'n, Zozi kɔ wulu sua nun anun elɔ, ɔ kɔ sɔ talua kaan nun asa, talua'n kɔ jasɔ. ²⁶ Mɔ talua'n jasulɪ'n, ejɔle sɔ'n hɔlɪ dede ɔ juli mân sɔ'n lɪka kualaaɪin.

Zozi 'ba man anyunsinlinwafue nnyuan anwun sa

²⁷ Ehi, Zozi fi ebeɛ hɔlɪ, nan mɛle mɔ ɔ 'kpɛ nun sun'n, anyunsinlinwafue nnyuan kɔ si yí su, bɛ le etɛɪan. Bé nwan: "Belemgbin *Davidi awa, nwun yɛ nwun anwunnvoe!"

²⁸ Mɔ Zozi juli yí awulo'n, anyunsinlinwafue'n-mɔ kɔ kpunngɛ yí nwun ebeɛ, nán ɔ'a bisa bé kɛ: "Asu emɔ de di kɛ mɪn kuala mɪn man emɔ anwun sa ɔ?"

Mɔ Zozi bisalɪ bé kosuan sɔ'n, bé nwan: "Yuo o! Yɛ Mɪn, ɛ kuala yí yɔ."

²⁹ Ehi a, Zozi kɔ fua bé nyun'n, yí nwan: "Emɔ dedi nun anwun, man ɔ yɔ sɔ mán emɔ!" ³⁰ Ebeɛ ala, bé nyun'n-mɔ kɔ tike tike. Zozi kɔ juɔ aminle su kɔ heɛ bé, yí nwan: "Emɔ tɛ yí kpa, nán bɛ man suanlan fɪlɪ anzu tɪ." ³¹ Nan mɔ anyunsinlinwafue nnyuan sɔ'n fi ebeɛ hɔlɪ'n, bɛ kɔ bɔ Zozi anwun ejɔle ebeɛ mân sɔ nun anun lɪka kualaaɪin.

Zozi 'ba man amunlefue kun juɔ

³² Anyunsinlinwafue'n-mɔ hɔlɪ ala, bɛ kɔ fa suanlan kun bɛ kɔ beɛ Zozi. Suanlan sɔ'n, wawɛ etɛ wɔ yí nun, ɔ man ɔ nguala man juɔ. ³³ Mɔ Zozi tuli wawɛ etɛ'n, suanlan'n kɔ juɔ. ɔ sinlin menian'n-mɔ anwun. Bé nwan: "Yɛ nwunlin man like sua bie lé Izalaye mân nun anun!"

³⁴ Nan mɔ *Falisifue'n-mɔ nwunlin yí sɔ'n, bé nwan: "Wawɛ etɛ'n-mɔ kpain'n y'ɔ man yí tunmin m'ɔ fa tu wawɛ etɛ'n-mɔ ɔ."

Zozi 'ba nwun meninsunman nun anwun anwunnvoe

(Maaki 6.34, Luku 10.2)

³⁵ Zozi nanndɪlɪ kulo mgbili'n-mɔ ɔ nun ngangan'n-mɔ asu, ɔ hehelɪ menian'n-mɔ ninngɛ Zufu'n-mɔ asɔnɪn sua'n-mɔ anun. ɔ bɔlɪ Ejɔlekpa'n m'ɔ tu de An-

wunno Belemgbin Mân'n ɔ heleli bé. Bé mɔ ewue ngacile ngacile kualaa wɔ bé nwun'n, Zozi manlun bé nwun salɔ. ³⁶ Mɔ Zozi nwunlin meninsunman'n, bé nwun yɔli yí anwunnvoe. ɔ sanlun ké b'a fɛ, ɛsɛ bé nwun a bubu bé. Bɛ tɪ ké mmua mɔ bɛ le man bua ɛnlanfue ɔ. ³⁷ Ɛhi a, ɔ kɔ han kɔ hele yí menian'n-mɔ ké: "Ebo'n tɪ kpili, nan kusu ajunmanfu'n-mɔ a nzun man. ³⁸ Yí tɪ, ɛmɔ séle ebo nun asu munlan'n maan ɔ gúa ajunmanfu dɔun yí ebo nun asu."

Zozi mmɔfue bulu nun nnyuan'n

(Maaki 3.13-19, Luku 6.12-16)

10 Mɔ Zozi hanlun sɔ yueli'n, ɔ kɔ fele yí menian bulu nun nnyuan'n, ɔ kɔ man bé tunmin mɔ bɛ kualaa yí fa tu wawe ɛtɛ'n-mɔ. Ɛsɛ bé mɔ ewue ngacile ngacile kualaa wɔ bé nwun'n, bɛ kualaa ké bɛ man bé nwun sa. ² Ɛ 'nwun Zozi mmɔfue bulu nun nnyuan'n dunman: m'ɔ li mua'n y'ɔ le Simun mɔ bɛ fele yí Pɛli'n, ɔ nun yí nianman Andele, Zebede awa Zuaki nun yí nianman Zuan, ³ Filipu, Baatelemin, Toma, Matie m'ɔ dide ajule'n, Altfe awa Zuaki, Tade, ⁴ Simun m'ɔ kpundɛ yí mân'n fanwundi'n yê Zudasɪ Isikalɔtɪ mɔ ɔ 'yl Zozi man yí mgbɔfue'n-mɔ.

Zozi 'ba suan yí menian bulu nun nnyuan'n

(Maaki 6.7-13, Luku 9.1-6)

⁵ Menian bulu nun nnyuan'n mɔ Zozi suanlun bé nun anun. Asannan nán ɔ'a suan bé'n, afutu m'ɔ tuli bé nun ahi, yí nwan: "Bé mɔ bɛ tɪ man Zufu'n, nán bɛ kɔ bé nwun, ɛsɛ nán bɛ kɔ Samali kulo'n-mɔ asu. ⁶ Nan ɛmɔ hó Izalaye amma'n-mɔ anwun. Afi bɛ tɪ ké mmua mɔ b'a minlin ɔ. ⁷ Ɛmɔ 'kɔ a, ɛmɔ hán héle menian'n-mɔ ké Anwunno Belemgbin elie mele nun a kpunngɛ. ⁸ Ɛmɔ mán nwuluwafue'n-mɔ anwun sá, bé mɔ yê b'a wu'n, man bɛ fi ewe nun bɛ jásu, ɛmɔ tɪ kokobefue'n-mɔ anwun, bɛ tú wawe ɛtɛ'n-mɔ. Nán bɛ de bé like fíli, nan bɛ yó bɛ hyé bé, ɔ sanlun ké Nyanmɩan a fa tunmin sɔ nun a hye ɛmɔ. ⁹ Sɛ ɛmɔ 'kɔ a, nán bɛ fa esika fíli bɛ sa bé nwun. ¹⁰ Nán bɛ fa bóle, nán bɛ fa taladiɛ nnyuan, nán bɛ fa mgbabua kún, ɛsɛ nán bɛ fa kpɔman kún bɛ sa bé nwun. ɔ sanlun ké suanlan m'ɔ di junman'n, ɔ sɛ ké ɔ nyan yí nuan nun alɛ m'ɔ fata ɔ.

¹¹ "Kulo biala mɔ ɛmɔ kɔ hɔ su'n, sɛ ɔ tɪ kpili o, sɛ ɔ tɪ kaan o, ɛmɔ bɪsa bɪsa, suanlan m'ɔ kulo ké ɔ sike ɛmɔ'n, ɛmɔ tánlan yí awulo ɛbɛle dede ɔ jú cian mɔ ɛmɔ fi kulo sɔ nun asu bɛ 'jasu'n. ¹² Awulo mɔ ɛmɔ kɔ wulu nun'n, ɛmɔ bɪsa bé ahɩn. ¹³ Sɛ awulo sɔ nun anun menian'n-mɔ sɔ ɛmɔ nun kanlanman an, ɛmɔ mán ɛmɔ aluacɪɛ'n há awulo sɔ nun anun. Nan sɛ b'a nzo man ɛmɔ nun an, ɛmɔ aluacɪɛ'n há ɛmɔ asa nun. ¹⁴ Sɛ b'a nzo man ɛmɔ nun b'a ndie man ɛmɔ ejɔle nun an, ɛmɔ bó bé mgbabua'n-mɔ abu nvutule'n bɛ gúa ɛbɛle bɛ hó. ¹⁵ Mun kan yí ananhɔle mun kele ɛmɔ ké ndɛɛ ebua cian nun anun, kulo sɔ nun asu menian'n-mɔ, yalɛ mɔ bɛ 'nwun yí'n, ɔ 'tala Sodɔmun nun Gomɔɔ kulo'n-mɔ asu menian'n-mɔ diɛ'n.

Ahulowa'n

(Maaki 13.9-13, Luku 21.12-19)

¹⁶ "Ɛmɔ nían, mun suan ɛmɔ ké mmua wɔ bedi'n-mɔ afian. Ɛhɩka ati, ɛmɔ nían bé nwun ye ké owo-mɔ, ɛsɛ ɛmɔ yó melehuandi ké abubule'n-mɔ. ¹⁷ Ɛmɔ nían bé nwun wɔ menian'n-mɔ dunman nun. ɔ sanlun ké bɛ 'ba fa ɛmɔ bɛ kɔ bé mɔ bɛ di ejɔle nun aja su. Bɛ 'fin ɛmɔ mgbɛle bé Nyanmɩan sua'n-mɔ anun. ¹⁸ Mɩn dunman nun, bɛ 'ba fa ɛmɔ bɛ kɔ mân mgbain'n-mɔ nun mmelemgbin'n-mɔ aja su maan ɛmɔ di mɩn nwun adanzɛ bɛ kele bé ɔ nun bé mɔ bɛ tɪ man Zufu'n. ¹⁹ Sɛ bɛ nun ɛmɔ kɔ bé mɔ bɛ di ejɔle nun aja su a, mɔ ɛmɔ 'ba han'n, nán bɛ susu yí nwun, ɛsɛ nán bɛ susu ké ɛmɔ 'kpɩn kan ejɔle'n. ɔ sanlun ké ejɔle m'ɔ di mɔ ɛmɔ kan'n 'ba tɔ ɛmɔ anuan anun temun sɔ'n. ²⁰ Ejɔle'n mɔ ɛmɔ 'ba han'n, ɔ fi man ɛmɔ muonun, nan ɛmɔ Asɩ'n Wawe'n yê ɔ 'fa ejɔle sɔ'n wula ɛmɔ anuan ɔ.

²¹ "Menian mmie-mɔ 'ba yɪ bé nianman'n-mɔ man maan bɛ kun bé. Sɛ mmie-mɔ kusu 'ba yɪ bé mma'n-mɔ man maan bɛ kun bé. Mma mmie-mɔ kusu 'ba jasɔ bé sɩ-mɔ akɔmun anun maan bɛ kun bé. ²² Mɩn dunman nun, menian'n-mɔ kualaa 'fa ɛmɔ anwun ɛkpɔ. Nan suanlan m'ɔ kɔ jinlan yí ja nun kpunndiin dede ɔ kɔ ju yí ayuelɛ'n, suanlan sɔ'n, ɔ 'nyan yí tɪ. ²³ Kulo mɔ ɛmɔ kɔ hɔ su mɔ bɛ le kele ɛmɔ ahulowa'n, ɛmɔ nwánndi bɛ hó fufɔle asu. Mun kan yí ananhɔle mun kele ɛmɔ ké ɛmɔ ngo yue man Izalaye kulo'n-mɔ kualaa asu kpanza nán *Mân Baa nun a a.

²⁴ "Suanlan mɔ bɛ le kele yí like'n, ɔ ndala man suanlan'n m'ɔ le kele yí'n. Akua'n kusu ndala man yí mun'n. ²⁵ M'ɔ cian'n, y'ɔ le ké suanlan'n mɔ bɛ le kele yí like'n, ɔ káci ké suanlan'n m'ɔ le kele yí like'n. Yê akua'n kusu, ɔ káci ké yí mun'n. Sɛ bɛ le fele awulo kpain'n muonun *Belzebulu a, nán awulo nun anun menian'n-mɔ yê bɛ ngo fele bé ké bɛ kulo ɔ!

Suanlan m'ɔ sɛ ké ɛmɔ súlo yí'n

(Luku 12.2-7)

²⁶ "Ɛmɔ nán bɛ sulo kulo menian'n-mɔ. Afi yí kualaa mɔ bɛ kɔ fia bɛ kɔ yɔ'n, bɛ 'nwun yí. Yê ejɔle mɔ bɛ kɔ li yí nvialɛ nun'n kusu 'fite. ²⁷ Mɔ mun kan mun kele ɛmɔ kɔngɔɛ'n, ɛmɔ hán yí eyua. Ejɔle mɔ bɛ kɔ han bɛ kɔ hele ɛmɔ asulo nun'n, ɛmɔ fú jɩnlan anwunno bɛ hán. ²⁸ Ɛmɔ nán bɛ sulo menian'n-mɔ mɔ bɛ kun anwunnaan'n kusu bɛ nguala man wawe'n kun'n. Nan ɛmɔ súlo Nyanmɩan mɔ kualaa ké ɔ man anwunnaan'n nun wawe'n wu sɩn'n m'ɔ le man ayuelɛ nun anun'n. ²⁹ Asu bɛ ndɔnun man nnunman atulufia nganngan nnyuan gua dufule ɔ? Nan kusu bɛ nnyan man bé bɛ ngun man bé mgban. Nunhan kun mɔ bɛ kɔ nyan yí bɛ kɔ hun yí'n, anun Nyanmɩan muonun a man yí nwun atɩn. ³⁰ Nan ɛmɔ diɛ, ɛmɔ ati enyuan'n muonun, Nyanmɩan sɩ yí nuan. ³¹ Nán man ɛmɔ sulo like fíli. ɔ sanlun ké ɛmɔ anwun cian kpa tala atulufia dɔun kpa.

Bé mɔ be kan ke be nzi man Zozi'n
(Luku 12.8-9)

³² “Ehika ati, suanlan m'ɔ ko han yí menian'n-mɔ anyunnun ke ɔ ti mín di'e'n, mín kusu mun 'kan yí mín si m'ɔ wɔ anwunno nun anyunnun ke suanlan sɔ'n ti mín di'e. ³³ Nan se suanlan kun kan yí menian'n-mɔ anyunnun ke ɔ nzi man mín an, mín kusu mun 'kan yí mín si m'ɔ wɔ anwunno nun anyunnun ke mun nzi man suanlan sɔ'n!

Nán anzununjɔ ɔ, nan elɔe ɔ
(Luku 12.51; 14.26-27)

³⁴ “Nán man emɔ junlun ke m mali mân nun anzununjɔ ɔ eman. Nán anzununjɔ yê n valɔ mali ɔ, nan elɔe ɔ. ³⁵ M mali baa'n nun yí si bé afian esɛɛɛ. M mali nian'n nun yí wa balasua nun afian esɛɛɛ. Eɛ kusu m mali ahelenian'n-mɔ afian esɛɛɛ. ³⁶ Awulo kun anun menian'n-mɔ 'kpɔ bé nwun. ³⁷ “Suanlan m'ɔ kulo yí si anaan yí nin tala mín'n, suanlan sɔ'n, anun ɔ ti man mín di'e. Suanlan kusu m'ɔ kulo yí wa belenzua anaan yí wa balasua tala mín'n, suanlan sɔ'n kusu, anun ɔ ti man mín di'e. ³⁸ Suanlan mɔ ɔ'a nva man yí kulowa'n ɔ'a ndu man yí kɔmɔn su, ɔ'a nzi man mín su'n, suanlan sɔ'n, ɔ ti man mín di'e. ³⁹ Suanlan m'ɔ kulo ke ɔ kpunndɛ yí nguan'n, suanlan sɔ'n, ɔ 'minlin yí nguan'n. Nan suanlan mɔ mín dunman nun ɔ ko minlin yí nguan'n, ɔ 'nyan nguan.

Ahatua'n
(Maaki 9.41)

⁴⁰ “Suanlan m'ɔ ko ɔ emɔ nun'n, anun mín yê ɔ'a ɔ mín nun ɔ. M'ɔ ko ɔ mín nun'n, anun suanlan'n m'ɔ suanlun mín'n nun yê ɔ'a ɔ ɔ. ⁴¹ Suanlan m'ɔ ko ɔ Nyanmian kpɔmanfue kun nun ke be ɔ bé nun'n, kpɔmanfue ahatua ye ɔ 'nyan yí ɔ. Suanlan kusu m'ɔ ko ɔ sɛsɛfue kun nun ke be ɔ be nun'n, sɛsɛfue ahatua yê ɔ 'nyan yí ɔ. ⁴² Mun kan yí ananhɔle mun kele emɔ ke: suanlan m'ɔ ko man mmatunman ehɔ-mɔ anun kun nzue fɔlɔlɔ mgban nganlannzan kun ko nun, ɔ sanlun ke ɔ ti mín suanlan'n, suanlan sɔ'n, ɔ 'nyan yí nwun ahatua.”

Bé mɔ Zuan Batisi suanlun bé'n
(Luku 7.18-35)

11 Mɔ Zozi yueli ejɔle sɔ'n-mɔ kan kele yí menian bulu nun nnyuan'n, ɔ ko hɔ ko hehele Nyanmian Anuan Ejɔle nun ebele kulo kulo'n-mɔ asu. ² Temun sɔ'n, anun b'a tu Zuan fiadi. M'ɔ tɔli junman'n mɔ Kilisi le di nun angan'n, ɔ ko suan yí menian'n mmie-mɔ yí nwun elɔ. ³ Be hɔli juli Zozi anwun elɔ a, bé nwan: “Yê Mun, suanlan'n mɔ Zuan hanlun yí ejɔle ke ɔ 'ba'n y'ɔ le wɔ anaan suanlan sɔ'n te wɔ sian ɔ?” ⁴ Zozi ko bua bé ke: “Ehɔ mɔ emɔ a ti'n, ɔ nun mɔ emɔ a nwun yí'n, be hɔ bɔ nun amannɛ be héle Zuan. ⁵ Anyunsinlinwafue'n-mɔ nwun asɔ. Bubuluwafue'n-mɔ nanndɔ. Kokobefue'n-mɔ anwun a sa. Anzutiliwafue'n-mɔ ti ejɔle. Ewue mma'n-mɔ fi ewue nun b'a tinngɛ.

Ejɔlekpa'n kusu, be le bɔ be kele ehianfue'n-mɔ. ⁶ Nyila hán suanlan m'ɔ ko tɔli yí dedi'n m'ɔ le yí mín nwun nun anun'n.”

⁷ Mɔ Zuan menian'n-mɔ salɔ hɔli'n, Zozi ko han Zuan anwun ejɔle ko hele menian'n-mɔ. Yí nwan: “Nzuke yê emɔ hɔli yí enlan ewâ nun anun elɔ'n? Ndeɛ mɔ anwunman'n le fita yí ɔ? ⁸ Anaan nzu like di'e yê emɔ hɔli yí enlan ɔ? Emɔ hɔli nianlun suanlan m'ɔ wula taladi kanlanman ɔ? Nan bé mɔ be wula taladi nganlanman nganlanman'n, be gua mmelemgbin'n-mɔ awulo. ⁹ Anun nzu lɔli yê emɔ hɔli yí enlan'n? Nyanmian kpɔmanfue kun ɔ? Sakpa, mun kan mun kele emɔ ke ɔ tala Nyanmian kpɔmanfue bɔbɔ. ¹⁰ ɔ sanlun ke Zuan yê Ehéle Ejɔle'n kan yí ejɔle ke Nyanmian nwan:

Nlan, mun suan suanlan kun wɔ nyunnun maan ɔ di mua ɔ sesie wɔ atun'n.

¹¹ “Mun kan yí ananhɔle mun kele emɔ ke mân ehɔ anun, be wulɔ man suanlan bie m'ɔ ti kpili tala Zuan ɔ. Nan kusu suanlan m'ɔ ti kaan Anwunno Belemgbin Mân nun anun'n, ɔ ti kpili tala Zuan. ¹² ɔ fi mɛle mɔ Zuan mantanlun Nyanmian Anuan Ejɔle nun ehan dede m'ɔ ju enɛ'n, Anwunno Belemgbin Mân'n le tele anwunsele su kpa. Nan ati anun ete mma'n-mɔ a fa yí nwun ekpɔ kpa. ¹³ Nyanmian mgbɔmanfue'n-mɔ kualaa nun Moyizi mala'n, be hanlun Anwunno Belemgbin Mân nun anwun ejɔle dede ɔ juli Zuan mɛle su. ¹⁴ Emɔ lé li ke *Eli mɔ be hanlun yí ewale nun anwun ejɔle'n y'ɔ le Zuan.

¹⁵ Suanlan m'ɔ si fasie'n, ɔ fá sie!

¹⁶ “Nwan yê n vá ajulisu menian'n-mɔ n zú yí ɔ? Be ti ke mmatunman nganngan-mɔ mɔ be tɔli gua nun asu be le tian be se bé manngun ehunlun-mɔ ke:

¹⁷ “Y'a bɔ abile dede emɔ a nzi man.

Y'a tu ejue y'a bɔ emɔ yale su,
kusu emɔ a nzisa man bé sa
b'a ngua man bé ti b'a nzun man.’

¹⁸ “Afi Zuan walɔ a, ɔ'a nni man yí nuan nun esɛ ɔ'a nnun man nzan. Menian'n-mɔ nwan: ‘Wawe ete wɔ yí nun.’ ¹⁹ *Mân Baa'n walɔ a, ɔ didi, ɔ nun nzan, esɛ menian'n-mɔ nwan: ‘Be nían, suanlan ehɔ di'e, yí junman nun ala y'ɔ le alɛ elie nun nzan enuan. Yí manngun y'ɔ le bé mɔ be dide ajule'n, ɔ nun etɛfue'n-mɔ’. Nan mɔ Nyanmian a yɔ'n kele ke ɔ ti sɛsɛ sakpa.”

Zozi 'ba tu Galile mân nun anun menian'n-mɔ anyun-nun
(Luku 10.13-15)

²⁰ Kulo'n-mɔ mɔ Zozi yɔli asinbenwun ninngɛ dɔun su, mɔ ebele menian'n-mɔ a nnun man bé nwun b'a ngaci man bé abalabɔ'n, Zozi tuli bé nyunnun. ²¹ “Emɔ Kolazɔn amma, munnzue hán emɔ! Emɔ Betseyida amma, munnzue hán emɔ! Afi se ɔ ti ke asinbenwun ninngɛ'n-mɔ mɔ n yɔli yí emɔ afian'n, n yɔli yí Tii nun Sidun kulo'n-mɔ asu a, ahan ndɛ-ndɛ kpa ebele menian'n-mɔ wulali kotoku be bɔli nzuan be heleli ke b'a nun bé nwun b'a kaci bé abalabɔ'n. ²² Ehika ati, mun kan mun kele emɔ ke ndɛ ebua cian nun anun, yale mɔ emɔ 'nwun yí'n, ɔ 'tala Tii nun Sidun menian'n-mɔ di'e'n. ²³ Emɔ Kapeɛnawɔmun amma, emɔ kusu junlun ke emɔ

'kuku bé nwun su dede bé nun Nyanmian se ɔ? Bé 'kan emɔ asɪ dede emɔ kɔ sɪn m'ɔ le man ayuelɛ nun anun. Afɪ se ɔ tɪ kɛ asinbenwun ninngɛ'n mɔ n yɔlɪ yɪ emɔ afi-an ɛbeɛ'n, n yɔlɪ yɪ Sodɔmun an, ahan ɛnɛ nun ɛnɛ, kulo sɔ'n tɛ wɔ ɛbeɛ. ²⁴ Eɪka ati, mɪn kan mɪn kele emɔ kɛ ndɛɛ ebua cɪan nɪn anun, yalɛ mɔ emɔ 'nwun yɪ'n, ɔ 'tala Sodɔmun dɛ'n."

Sɛ'n nun Baa'n

(Luku 10.21-22)

²⁵ Meɛ sɔ nɪn anun, Zozi kukuli yɪ nuan su a, yɪ nwan: "Mɪn Sɛ, wɔ mɔ ɛ tɪ anwunno nɪn asɛ nɪn asu Mɪn-lɪan'n, mɪn 'da wɔ asɪ. ɔ sanlɪn kɛ a fa ninngɛ eɪt-mɔ a fɪa ngeɛfue'n-mɔ, ɔ nɪn menian'n-mɔ mɔ bɛ sɪ ninngɛ dɔun'n, yɛ a yɪ a hele mmatunman'n-mɔ. ²⁶ Fɔ́n, mɪn Sɛ, mɪn 'da wɔ asɪ, ɔ sanlɪn kɛ wɔ muonun ɛ hulɔlɪ yɪ sɔ.

²⁷ "Mɪn Sɛ a fa ninngɛ'n kualaa a wula mɪn sa nɪn. Sɛ nán Sɛ nɪn an, suanlan fɪ́ nɪzɪ man Baa'n. Yɛ sɛ nán Baa'n nɪn menian'n-mɔ mɔ Baa'n kulo kɛ ɔ yɪ Sɛ'n kele bɛ a, suanlan fɪ́ nɪzɪ man Sɛ'n.

²⁸ "Emɔ mɔ bɛ su ninngɛ nunngɛ mɔ b'a fɛ'n, emɔ bála mɪn nwun nán mɪn 'ba sike emɔ maan bɛ de bɛ enwunmian. ²⁹ Emɔ sɔ mɪn ngehele nɪn anun nán emɔ mán n gékele bɛ ninngɛ. ɔ sanlɪn kɛ n dɪ suanlan betɛɛ, mɪn ti anun tɪ man ɛtɛ, nán mɪn 'ba man emɔ de bɛ enwunmian. ³⁰ Mɪn ngehele'n mɔ mɪn kekele emɔ'n, ɔ nɔy man sɪ, ninngɛ'n mɔ mɪn kekele emɔ'n, ɔ tɪ fɔtɪlɪfɔ́."

Zozi nun enwunmian ele cɪan'n

(Maaki 2.23-28, Luku 6.1-5)

¹² Eɪt anzin, *enwunmian ele cɪan kun, Zozi nun yɪ menian'n-mɔ kɔ kpɛ nun *beɛ ebo kun asu. Anun eɪtɛ le kun yɪ menian'n-mɔ, nán b'a tɪtɪ bele'n bie b'a lɪ. ² Mɔ *Falɪsɪfue'n-mɔ nwunlɪn yɪ sɔ'n, bɛ kɔ han bɛ kɔ hele Zozi kɛ: "Nɪan, like mɔ yɛ mala'n tua yɛ kɛ nán yɛ yɔ yɪ enwunmian ele cɪan'n, wɔ menian'n-mɔ yɔ."

³ Eɪt a, Zozi nwan: "Mɔ eɪtɛ hunlɪn *Davidi nun yɪ menian'n-mɔ'n, like'n mɔ bɛ yɔlɪ mɔ b'a heɛ'n, emɔ kɪngalɪ man yɪ lé ɔ? ⁴ ɔ nun yɪ menian'n-mɔ bɛ wulɔlɪ Nyanmian sua nɪn anun. Kpaun'n-mɔ mɔ b'a fa b'a man Nyanmian, mɔ yɛ mala'n kele kɛ suanlan fɪ́ n'ɔ di bie kɛ Nyanmian *tɛɛyɪfue'n-mɔ ala'n, bɛ lɪlɪ kpaun sɔ'n-mɔ. ⁵ Asu emɔ kɪngalɪ man yɪ Moyizɪ mala nɪn anun lé kɛ tɛɛyɪfue'n-mɔ mɔ bɛ di junman enwunmian ele cɪan'n Nyanmian awulo nɪn anun'n, bɛ tun mala'n, kusu bɛ mmu man bɛ kɛ bɛ yɔ ɛtɛ ɔ? ⁶ Nan mɪn kan mɪn kele emɔ kɛ suanlan kun wɔ ewa, ɔ tɪ kpɪlɪ tala Nyanmian awulo'n. ⁷ Nyanmian hanlɪn kɛ: *Mɪn kulo kɛ menian'n-mɔ nwun anwunnvoe bɛ afɪan ɔ tala tɛɛ eyɪɛ nɪn anwun ninngɛ'n mɔ bɛ yɔ bɛ man mɪn'n*. Sɛ ɔ tɪ kɛ emɔ tɪ ɛjɔlɛ eɪt abu a, ahan emɔ mmua man menian'n-mɔ kpɔfundɛɛ. ⁸ ɔ sanlɪn kɛ *Mán Baa'n y'ɔ sie enwunmian ele cɪan nɪn ɔ."

Zozi 'ba man bian kun mɔ yɪ sa a ɔp nɪn anwun sa

(Maaki 3.1-6, Luku 6.6-11)

⁹ Bɛ hanlɪn eɪt m'ɔ yuelɪ'n, Zozi fɪ ɛbeɛ yɪ nuan y'ɔ le bɛ asɔnɪn sua nɪn anun. ¹⁰ Anɪn bian kun wɔ asɔnɪn sua nɪn anun, yɪ sa kun a ɔp. Bɛ mɔ bɛ wɔ ɛbeɛ'n, bɛ kɔ bisa Zozi kɛ: "Asu yɛ mala'n kele kɛ yɛ mán wuluwafue bie anwun sá *enwunmian ele cɪan nɪn ɔ?" Bɛ le bisa yɪ sɔ bɛ nɪan m'ɔ kɔ bua'n, nán b'a jinlan su b'a se kɛ ɔ'a tun mala.

¹¹ Eɪt a, Zozi nwan: "Sɛ emɔ anun bie le yɪ bua kun nán sɛ ɔ tɔ kunman nɪn enwunmian ele cɪan nɪn an, asu ɔ ngɔ ju man kunman nɪn anun ɔ ngɔ yɪ man yɪ ɔ?"

¹² Suanlan anwun cɪan tala bua! Yɪ ti, yɛ mala'n kele kɛ enwunmian ele cɪan'n, yɛ yɔ suanlan ye."

¹³ Zozi kacɪlɪ yɪ nyɪn wuluwafue nɪn anwun ɛɔ a, yɪ nwan: "Tɪnnge wɔ sa nɪn anun." Bian'n 'tɪnnge yɪ sa nɪn anun an, asaa kɔ tɪnnge fɔ́n kɛ nunhan kun'n. ¹⁴ Mɔ Falɪsɪfue'n-mɔ nwunlɪn mɔ Zozi a y'ɔ'n, bɛ kɔ hɔ yɪ ti ahuan, bɛ le kpunnde atun mɔ bɛ sun su a, bɛ kɔ nyan yɪ bɛ kɔ hun yɪ'n.

Suanlan'n mɔ Nyanmian a feɛ yɪ'n

¹⁵ Mɔ Zozi tɪlɪ kɛ bɛ le kpunnde yɪ bɛ kun yɪ'n, ɔ fɪ ɛbeɛ lɪka sɔ'n ɔ jasɔlɪ. Mɔ ɔ 'kɔ'n, menian dɔun kpa sɪlɪ yɪ su. ɔ manlɪn nwuluwafue'n-mɔ kualaa anwun salɪ.

¹⁶ Nan kusu ɔ totualɪ bɛ kɛ nán bɛ kɔ bɔ yɪ nwun kpaye kɛ yɪ yɛ ɔ'a man b'a tɪ akpɔlɛ ɔ. ¹⁷ ɔ man Nyanmian kpɔ-manfue *Ezayi ɛjɔlɛ'n m'ɔ hanlɪn'n kpɪnɪn su. ɔ hanlɪn kɛ Nyanmian nwan:

¹⁸ *Nɪan, mɪn akua'n mɔ m'an yɪ yɪ'n, mɪn kulo yɪ m'an fa mɪn lua'n kualaa m'an wula yɪ nun.*

Mɪn 'fa mɪn Wawe'n mɪn wula yɪ nun, ɔ 'kan mɪn ndɛɛ ebua nɪn anwun ɛjɔlɛ ɔ kele mân mân'n-mɔ.

¹⁹ *ɔ nun suanlan fɪ́ bɛ ngɔ su man akpulɔwa lé, ɔ ngɔ tetɪan man lé, bɛ ngɔ tɪ man yɪ ngan gua su lé.*

²⁰ *Ndɛɛ'n mɔ ɔ'a bulɪ'n, ɔ mmu man nun, kanlannɛ munnzun-munnzun'n, ɔ nnuan man yɪ. ɔ 'yɔ sɔ dede ɔ man ananhɔlɛ'n di kunnunmun.*

²¹ *Mân mân'n-mɔ kualaa 'ba susu bɛ ti bɛ gua yɪ su.*

Zozi nun Belzebulu

(Maaki 3.22-30, Luku 11.14-23)

²² Eɪt, bɛ kɔ fa suanlan kun bɛ kɔ beɛ Zozi. Suanlan sɔ'n, wawe ɛtɛ wɔ yɪ nun, ɔ'a man yɪ nyɪn nɪn a sɪn ɛsɛ ɔ a tɔ amunle. Zozi kɔ man suanlan sɔ'n kɔ juɔp ɛsɛ ɔ kɔ nwun asɪ. ²³ ɛjɔlɛ'n sɪnɪn menian'n-mɔ kualaa anwun, bɛ nwan: "Asu nán belemgbɪn *Davidi anunman nɪn an?"

²⁴ Nan mɔ *Falɪsɪfue'n-mɔ tɪlɪ ɛjɔlɛ sɔ'n, bɛ nwan: "Belzebulu m'ɔ tɪ mmɔnsanmun'n-mɔ kpain'n, yɪ yɛ ɔ'a man suanlan eɪt tunmɪn m'ɔ fa fuan wawe ɛtɛ'n-mɔ ɔ."

²⁵ Kɛmɔ anun Zozi sɪ ajunlɪn'n m'ɔ wɔ bɛ ti nɪn anun'n, ɔ kɔ han kɔ hele bɛ kɛ: "Belemgbɪn mân kun mɔ nɪn menian'n-mɔ kpɛ bɛ nyɪn bɛ kun ɛɔɛ'n, mân sɔ'n bɔ.

Kulo kun, anaan afilie kun mo nun menian'n-mo kpe bé nyun bé kun elbe'n, kulo so'n, anaan afilie so nun abusu bo. ²⁶ Se *Satan fuan m'w' ti yi die nun an, anun c' nun yi nwun le kun, c' 'yo se nan yi man nun a ho yi nyunnun? ²⁷ Se emc junlun ke Belzebulu ye c' man min tunmin maan min fa min fuan wawe ete'n-mo a, anun emc menian'n-mo die, nwan ye c' man bé tunmin maan be fuan wawe ete'n-mo c? Emc menian'n-mo kele ke emc di fu. ²⁸ Nan se Nyanmian Wawe'n ye min fa min fuan wawe ete'n-mo a, anun c' kele ke Nyanmian Belemgbin elie mele nun a tu emc.

²⁹ "Suanlan mo yi nwun yo si kpa'n, suanlan fili nguala man ke c' ko wulu yi sua nun anun c' wua yi ninnge nun c. Sannan c' di mua c' ci ci yi kualaaaka nan c'a huala yi wua.

³⁰ "Suanlan m'w' ti man min die'n, anun c' kpo min. Suanlan kusu m'w' nun min ngohuan man ninnge'n-mo anuan'n, suanlan so'n, anun c' bo bé asanndie. ³¹ Yi so ati, min kan min kele emc ke: Ete biala mo suanlan ko y'o'n, c' nun ejole ete biala mo suanlan ko han'n, Nyanmian kuala ke c' fa yi nwun sa c' ce yi. Nan suanlan m'w' ko han ejole ete ko tia Wawe Nwanzan-nwanzan'n, Nyanmian nva man yi ete'n c' nje man yi le. ³² Suanlan biala m'w' ko han ejole ko tia man Baa'n, Nyanmian 'fa yi nwun sa c' ce yi. Nan suanlan biala m'w' ko han ejole ete c' ko tia Wawe Nwanzan-nwanzan'n, Nyanmian nva man yi ete'n c' nje man yi mele ehi anun c' nun mele'n m'w' le ba nun anun."

C' le baka kun nun yi mma (Luku 6.43-45)

³³ "Baka kpa nun asu ye be ti mma kpa nun c. Baka ete nun asu kusu ye be ti mma ete nun c. C' sanlun ke baka kun m'w' jin'n, se c' ti kpa o, se c' ti ete o, yi mma m'w' ko su'n ye be fa be nwun yi c. ³⁴ Ati anun ete mma ke owo, c' 'yo se nan emc a han ejole kpa? Aft ejole m'w' wo ahunlun nun anun'n, y'o fite bé nuan c. ³⁵ Suanlan mo yi ti anun ti kpa'n, ejole m'w' ti kpa'n ye c' fi yi nuan fite c. Suanlan kusu mo yi ti anun ti ete'n, ejole ete ye c' fi yi nuan fite c. ³⁶ Min kan min kele emc ke: Ndee ebua cian nun anun, mgban-mgban ejole'n mo menian'n-mo hanlun'n, be 'nwun yi nwun ejole. ³⁷ Aft ejole m'w' fi wo nuan ko fite'n, yi nwun ye be 'nian be bua wo ndee c."

Menian'n-mo 'ba bisa Zozi asinbenwun like kun (Maaki 8.11-12, Luku 11.29-32)

³⁸ Mo Zozi hanlun so yuel'n, *mala nun asu mgbain'n mmie-mo nun *Falisufue'n mmie-mo ko han ko hele Zozi ke: "Kpain, ye kulo ke e yo asinbenwun like kun maan ye nian."

³⁹ Ehi a, Zozi nwan: "Ajulisu menian etefue ehi-mo mo be nzu man Nyanmian ananhole nun'n le kponnde asinbenwun like be nian. Be nyo man asinbenwun like fili kun be ngele man be ke Nyanmian kpo manfue Zonasi die nun ala. ⁴⁰ Aft kemc Zonasi lili cian nsan ejue kpili nun akunnun'n, yi so kusu ala, *Man Baa'n 'ba li cian nsan asie nun abu. ⁴¹ Ndee ebua cian nun anun, Ninnin-vu amma'n-mo 'bu ajulisu menian'n-mo fu. C' sanlun ke

mo Ninninvu kulo nun asu amma'n-mo tili Nyanmian Anuan Ejole'n mo Zonasi hanlun'n, be nunlin bé nwun be kacili bé abalabo'n. Nan suanlan kun wo ewa, c' ti kpili tala Zonasi. ⁴² Ndee ebua cian nun anun, balasua'n m'w' ti Saba man nun asu belemgbin'n, c' 'bu ajulisu menian'n-mo fu. C' sanlun ke yi m'w' fi mua'n, c' wali tieli Salomon bengelefue ejole'n m'w' kan'n. Nan kusu suanlan kun wo ewa, c' ti kpili tala Salomon.

Wawe ete nun esa ewale nun (Luku 11.24-26)

⁴³ "Mele mo wawe ete kun fi suanlan kun anun ko fite'n, c' ko kponnde loka wuwusu'n-mo c' tanlan de yi enwunmian. ⁴⁴ Se c' kponnde nan c'a nnyan man bie a, anun yi nwan: 'Man n za min nzin n go min loka daba'n mo n vi n jasuli'n.' Se c' sa ba nan c' nwun ke sua'n ti to, b'a kpo kpuan nun b'a sesie nun kanlanman kpa a, ⁴⁵ c' sa yi nzin c' ko kponnde yi manngun nsu mo bé ti anun ti ete kpa be tala yi c. C' nun be ba a tanlan ebele. Sian die, suanlan so'n, esecie m'w' ko seci'n, c' tala daba'n. Ke ajulisu menian etefue ehi-mo asitanlan'n 'yo yi nun ala anun."

Zozi anianman'n-mo nun yi nin (Maaki 3.31-35, Luku 8.19-21)

⁴⁶ Zozi anuan a ndo man, yi nianman'n-mo nun yi nin be ko a. Anun be jijin gua nun asu be 'kponnde atun be kan ejole be kele yi. ⁴⁷ Suanlan kun ko han ko hele yi ke: "Nian, wo nin nun wo nianman'n-mo jijin gua su elb be 'kponnde ke be kan ejole be kele wo."

⁴⁸ Zozi ko bua suanlan so'n ke: "Min nin'n y'o le nwan, ye min nianman'n-mo y'o le nwan-mo?" ⁴⁹ Nan c' tunngel yi sa yi menian'n-mo anwun an, yi nwan: "Emc nian, min nin nun min nianman'n-mo, bé ye be gugua ewa nun c. ⁵⁰ C' sanlun ke suanlan m'w' yo min Si'n m'w' wo anwunno elb nun akunnun like'n, suanlan so'n ti min nianman belenzua, c' ti min nianman balasua, c' ti min nin."

Suanlan'n m'w' gua bele nun anwun anyundala'n (Maaki 4.1-9, Luku 8.4-8)

13 Cian so'n, Zozi fi yi awulo ebele c' ko ho asue nun anuan elb. C' ko tanlan asi, c' ko hehele menian'n-mo Nyanmian ninnge. ² Meninsunman ko a yi nwun ebele. C' ko kpati ko fu ko tanlan elie kun anun asue nun anyunsu ye meninsunman'n jijin asue nun anuan. ³ C' ko hehele bé ninnge dun kpa anyundala nun, yi nwan: "Suanlan kun holi yi *bele mma egua. ⁴ Mele mo c' 'gua'n, bie ko gua atun nun anuan, nnunman'n-mo ko a ko suso ko li. ⁵ Bie kusu ko gua nyobue nun asu. Ebele ngetie nun a nzun man. C' ko fifi nde-nde. C' sanlun ke c'a ngo man asie bu. ⁶ Nan mo eyua'n fili'n, c' ko yala, aft c'a nzo man ndian. ⁷ Bie kusu ko gua eminlan mmowe nun anun. C' ko fifi. Eminlan mmowe'n ko fu ko gua su. ⁸ Nan bie kusu ko gua asie kpa nun asu, c' ko fifi. C' ko su mma. Bie ko su mma eya kun, bie mma abulasian, bie kusu mma abulasian." ⁹ Zozi ko han ko tu su ke: "Suanlan m'w' si fasie'n, c' fa sie!"

Zozi anyɔ̀ndala'n m'ɔ bu'n

(Maaki 4.10-12, Luku 8.9-10)

¹⁰ Ehi, Zozi menian'n-mɔ kpunngeli yí a, bé nwan: "Nzuke ati yê ε 'kan ejɔle kele menian'n-mɔ a, ε bu yí anyɔ̀ndala nun ɔ?"

¹¹ Zozi kɔ bua bé ke: "Nyanmɔan Belemgbin Mân nun anun nɔvɔlɛ ninng'e'n-mɔ, εmɔ sɪ yí nwun ejɔle. Nan bé dɛ, be nzɪ man yí nwun ejɔle. ¹² ɔ sanlɔn kɛ suanlan m'ɔ le bie'n, be 'gua su maan ɔ sun. Nan suanlan m'ɔ le man bie'n, kaan'n muonun m'ɔ le yí'n, be 'tua yí be de. ¹³ Ehi kɔ ati yê mɔn 'kan ejɔle mɔn kele bé a, mɔn bu yí anyɔ̀ndala nun ɔ. Afi bé nɔn tua yí, kusu be nnwun man yí. Be tɪ, kusu be ndie man nán b'a tɪ yí bu. ¹⁴ ɔ man bé nwun ejɔle'n mɔ *Ezayi hanlɔn'n kpɔnlɔn su. Nyanmɔan nanndɪlɪ Ezayi su ɔ hanlɔn kɛ:

Emɔ 'ba tie yí kpa, kusu emɔ ngɔ tɪ man yí bu.

Emɔ 'ba nɔn yí kpa, kusu emɔ ngɔ nwun man yí.

¹⁵ ɔ sanlɔn kɛ menian sɔ'n-mɔ a sulu.

B'a totua bé nzu'n b'a momuan bé nɔn'n.

Yí dɛ, anɔn be nnwun man asɪ,

εsɛ bé nzu'n ndɪ man ejɔle.

Be nza be mma man mɔn nwun

nán m'an man bé nwun a sa.

¹⁶ "Nan emɔ dɛ, nyila hán emɔ. ɔ sanlɔn kɛ emɔ anyɔ̀n'n nwun asɪ, εsɛ emɔ anzu'n tɪ ejɔle. ¹⁷ Nan mɔn kan yí ananhɔle mɔn kele emɔ kɛ: Nyanmɔan mgbɔ-manfue dɔun kpa, nun Nyanmɔan menian dɔun kpa, be hulɔlɪ kɛ ahan be nwun mɔ emɔ le nɔn'n, nan kusu b'a nnwun man yí. Eɛ be hulɔlɪ kɛ ahan be tɪ mɔ emɔ le tie'n, nan kusu b'a ndɪ man."

Zozi 'ba tu anyɔ̀ndala nun abu

(Maaki 4.13-20, Luku 8.11-15)

¹⁸ Ehi, Zozi nwan: "Emɔ tíe, suanlan'n m'ɔ gua *bele nun anwun anyɔ̀ndala nun abu'n y'ɔ le kɛ: ¹⁹ Mɛle mɔ suanlan kun kɔ tɪ Anwunno Belemgbin Mân nun anwun ejɔle m'ɔ ndɪ man yí bu'n, anɔn suanlan sɔ'n tɪ kɛ bele mma'n m'ɔ gualɪ atɔn nun anɔn'n. Ejɔle'n mɔ ɔ'a tɪ'n, Abɔnsanmɔn ba ɔ yɪ fi yí tɪ anun. ²⁰ Bele mma'n m'ɔ gualɪ lɪka mɔ nyɔbue'n wɔ'n y'ɔ le suanlan ehi m'ɔ tɪ Anwunno Belemgbin Mân nun anwun ejɔle nun an, ɔ le fɛ elie ɔ ka εbele ɔ sɔ nun'n. ²¹ Suanlan sɔ'n mman man ejɔle'n nɔz man ndɔn yí nun. ɔ de di mɛle kaan bie. Ejɔle sɔ'n dunman nun, sɛ be kele yí ahulɔwa anaan ɔ nwun yalɛ kaan ala a, anɔn yí eyue ɔ. ²² M'ɔ gualɪ eminlan mmowe nun anun'n y'ɔ le suanlan ehi m'ɔ tɪ Anwunno Belemgbin Mân nun anwun ejɔle'n, nan kusu eyuadɪ nun anun ninng'e'n-mɔ anwun nzusue'n nun anyɔ̀nbulɔ anyanbenwun'n cɪcɪ ejɔle sɔ'n. ɔ man ɔ nzu man mma. ²³ M'ɔ gualɪ asɛ kpa nun asu'n y'ɔ le suanlan ehi m'ɔ tɪ Anwunno Belemgbin Mân nun anwun ejɔle nun an, ɔ tɪ yí bu'n. ɔ su mma. Bie su eya kun, bie su abulasian, bie kusu su abulasan."

Ndile εtɛ nun anwun anyɔ̀ndala'n

²⁴ Ehi anzin, Zozi kɔ bu anyɔ̀ndala kun biekun kɔ hele bé. Yí nwan: "E 'nwun like mɔ Anwunno Belemgbin Mân'n soman yí'n: ɔ soman suanlan kun mɔ ɔ'a gua *bele yí ebo nun asu ɔ. ²⁵ Nan kɔngɔ mɔ menian'n-mɔ kualaa yuelɪ dɪda'n, yí kpɔfue kun kɔ a kɔ lolua ndile εtɛ bele nun anun, cuein yê ɔ hɔlɪ ɔ. ²⁶ Bele'n fifili dede mɔ ɔ 'ju yí esúe tɛmun'n, ndile εtɛ'n kɔ fa ebo'n.

²⁷ "Suanlan'n m'ɔ le ebo nun ajunmanfu'n-mɔ walɪ tulɪ yí, bé nwan: 'Yé Mɔn, bele yê ε lualɪ ɔ. Nan ndile εtɛ'n mɔ ɔ'a fifi nun'n, ɔ fi nin?"

²⁸ "Mɔnlan'n nwan: 'Kpɔfue bie yê ɔ'a li junman sɔ nun ɔ.'

"Ehi a, ajunmanfu'n-mɔ kɔ bisa yí kɛ: 'E kulo kɛ ye hɔ tútu ndile εtɛ nun ɔ?"

²⁹ "Mɔnlan'n nwan: 'Cɛcɛ, sɛ emɔ tutu a, be 'ba tutu bele'n be buka su. ³⁰ Nan emɔ mán ɔ há nun dede ɔ jú bele nun εtɛ tɛmun. Sɛ ɔ ju yí εtɛ tɛmun an, mɔn 'kan mɔn kele bé mɔ be 'tɪ'n kɛ: Emɔ lí mua be tútu ndile εtɛ nun abu be cɪcɪ yí bóle bóle be tú nun sɪn be yála yí. Sian'n, emɔ tí bele'n be hɔ wúla yí mɔn ésie nun anun."

Muntadɪ baa nun anwun anyɔ̀ndala'n

(Maaki 4.30-32, Luku 13.18-19)

³¹ Zozi kɔ bu anyɔ̀ndala biekun kɔ hele bé, yí nwan: "Anwunno Belemgbin Mân'n, ɔ tɪ kɛ muntadɪ baa mɔ suanlan a fa a hɔ a lua yí ebo su ɔ. ³² Ninng'e mma'n mɔ be dua'n, yí y'ɔ tɪ bé nunhan kaan kpa nun ɔ. Nan kusu sɛ ɔ fifi a, ɔ nyin tala ninng'e mma'n-mɔ kualaaatin. ɔ kaci dukpa nnunman'n-mɔ ba be nwun bé sâ yí sa mma'n-mɔ asu."

Fali ayile nun anwun anyɔ̀ndala'n

(Luku 13.20-21)

³³ Zozi kɔ bu anyɔ̀ndala kun biekun kɔ hele bé. Yí nwan: "Anwunno Belemgbin Mân'n tɪ kɛ balasua kun mɔ ɔ'a fa fali ayile ɔ'a fɔtɔ fali cilo abulaa nun nnun ɔ. ɔ wɔ εbele dede fali nun a tu."

Like ati mɔ Zozi bu anyɔ̀ndala'n

(Maaki 4.33-34)

³⁴ Ejɔle ehi kualaa mɔ ɔ 'kan kele menian'n-mɔ'n, ɔ bu yí anyɔ̀ndala nun. Sɛ ɔ'a mmun man anyɔ̀ndala a, ɔ ngan man ejɔle'n ɔ ngele man bé. ³⁵ Ehi m'ɔ yɔlɪ'n manlɔn ejɔle'n mɔ Nyanmɔan kpɔmanfue'n hanlɔn'n kpɔnlɔn su. Nyanmɔan manlɔn kpɔmanfue'n hanlɔn kɛ:

Mɔn 'bu anyɔ̀ndala nán m'an han ejɔle'n m'an hele bé.

Sunmin kɛ be bɔlɪ mân'n, ninng'e m'ɔ wɔ nɔvɔlɛ nun'n, mɔn 'bɔ yí nwun ejɔle.

Zozi 'ba tu ndile εtɛ nun anwun anyɔ̀ndala nun abu

³⁶ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yuelɪ'n, ɔ gualɪ meninsunman nun atɔn yê ɔ hɔlɪ awulo ɔ. Yí menian'n-mɔ kpunngeli yí

a, bé nwan: “Tu ndile ete'n m'ɔ fi fi ebo nun asu nun anwun anyɔndala nun abu kele yé.”

³⁷ Zozi nwan: “Suanlan'n m'ɔ le gua *bele mma kpa'n y'ɔ le *Mân Baa'n. ³⁸ Ebo'n y'ɔ le mân'n. Bele mma kpa'n y'ɔ le bé mɔ bé ti Anwunno Belemgbin Mân nun anun menian'n. Ndile ete'n, y'ɔ le bé mɔ bé ti Abɔnsanmun menian'n. ³⁹ Kpɔfue'n mɔ ɔ'a lua ndile ete'n y'ɔ le Abɔnsanmun. Bele mma nun ete tɛmun'n y'ɔ le mân nun ayuelɛ nun, yê bé mɔ bé 'ti ebo'n y'ɔ le nyanmian-su mmɔfue'n-mɔ.

⁴⁰ “Kɛmɔ bé tutu ndile ete nuan an, bé gua yí sîn nun anun'n, sɛ mân nun ayuelɛ'n ju a, kɛ bé 'yɔ yí nun anun.

⁴¹ Mân Baa'n 'suan yí nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ maan bé yí bé kualaa mɔ bé man ehunlun-mɔ tɔ ete nun anun ɔ nun bé mɔ bé yɔ ete'n fi yí Belemgbin Mân nun anun.

⁴² Bé yí bé a, bé 'gua bé sîn gɔhun nun anun. Ebeɛ yê bé 'sun bé kuan bé je nun ɔ. ⁴³ Nan menian mɔ bé nyɔn sɔ Nyanmian'n, bé 'ta bé Sɩ Belemgbin Mân nun anun kɛ senze m'ɔ le ta ɔ. M'ɔ sɩ fasie'n, ɔ fá sie!”

Anwundɛ'n m'ɔ fia nun anwun anyɔndala'n

⁴⁴ Ehi, Zozi nwan: “Anwunno Belemgbin Mân'n ti kɛ esika kɔkɔɛ m'ɔ fia ebo kun asu. Suanlan m'ɔ kɔ fite su'n, yí kusu ɔ fa fia biekun. ɔ di fɛ, ɔ tɔnɔn yí nwun ninngɛ'n kualaaɛn ɔ to ebo sɔ'n.

Afile nun anwun anyɔndala'n

⁴⁵ “Ese Anwunno Belemgbin Mân'n ti kɛ watafue kun m'ɔ le kpunnde afile nganlanman to ɔ. ⁴⁶ Mɛɛ m'ɔ kɔ nwun kun m'ɔ ti kpa'n, ɔ kɔ tɔnɔn yí nwun ninngɛ'n kualaaɛn ɔ to afile sɔ'n.

Dada nun anwun anyɔndala'n

⁴⁷ “Ese Anwunno Belemgbin Mân'n ti kɛ dada mɔ bé gua yí jenvie nun anun ɔ. Ejue ngacile kualaa wulu nun. ⁴⁸ ɔ yí a, bé hyuhyuɔn gua fie bé tanlan asɩ bé kpa ejue'n-mɔ anun. Bé gua mgbakpa'n-mɔ ece nun yê ete ete'n-mɔ, bé ju bé gua. ⁴⁹ Mân nun ayuelɛ nun kɛ ɔ 'ba yɔ yí nun anun. Nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ 'ba sie menin mgbakpa'n-mɔ ebue kun ⁵⁰ bé gua etefue'n-mɔ sîn gɔhun nun anun. Ebeɛ yê bé 'sun bé kuan bé je nun ɔ.”

Anwundɛ nvufɔɛ'n-mɔ nun nnaba'n-mɔ

⁵¹ Zozi kɔ bisa yí menian'n-mɔ kɛ: “Asu emɔ a ti ejɔɛ ehi-mɔ abu ɔ?”

Bé nwan: “Yuo o!”

⁵² Ehi a, Zozi nwan: “Ehika ati, mala nun asu kpain biala m'ɔ kɔ kaci Anwunno Belemgbin Mân nun anun suanlan'n, anwundɛ'n m'ɔ nyan yí'n, ninngɛ nvufɔɛ wɔ nun yê nnaba kusu wɔ nun.”

Nazaletɩ amma'n-mɔ nne man Zozi bé nni man

(Maaki 6.1-6, Luku 4.16-30)

⁵³ Mɔ Zozi yuelɛ anyɔndala ehi-mɔ bubu'n, ɔ fi ebeɛ ⁵⁴ ɔ kɔ hɔ kulo'n mɔ bé talɩ yí nun asu. ɔ kɔ wulu asɔnɔn sua nun anun ɔ kɔ hehele ebeɛ menian'n-mɔ ninngɛ,

ejɔɛ'n kɔ sin bé kualaa mɔ bé wɔ ebeɛ nun anwun kpa. Bé nwan: “ɔ nyanlin ngeɛ ehi nin? Tunmin benin yê ɔ fa yɔ asinbenwun ninngɛ ehi-mɔ ɔ? ⁵⁵ Nán junnvɔe nun awa belenzua nun ɔ? Nán yí nin y'ɔ le Mali ɔ? Nán yí nianman mmelenzua'n-mɔ y'ɔ le Zuaki, Zozefu, Simun nun Zudi ɔ? ⁵⁶ Yí nianman mmalasua'n-mɔ kualaa, bé nnun man yê yê ɔ gua ewa ɔ? ɔ nun tunmin ehi kualaa fi nin?” ⁵⁷ Ajunlun sɔ'n m'ɔ wɔ bé ti anun'n maan b'a nnwun man asɩ b'a nne man Zozi b'a nni man. Ehi a, Zozi kɔ han kɔ hele bé kɛ: “Nyanmian kpɔmanfue kun, yí kulo nun asu nun yí afile nun anun menian'n-mɔ mmu man yí like.”

⁵⁸ Dedi'n mɔ ebeɛ menian'n-mɔ le man yí nun ati, Zozi a nɔy man asinbenwun ninngɛ dɔun.

Zuan Batisi ewue'n

(Maaki 6.14-29, Luku 9.7-9)

14 Tɛmun sɔ'n, anɔn belemgbin *Elɔɔɔ Antipasi ti Galile mân nun asu belemgbin. M'ɔ tulɩ Zozi angan'n, ² ɔ kɔ han kɔ hele yí ngua'n-mɔ kɛ: “Zuan Batisi dein y'ɔ fi ewue nun ɔ'a tinngɛ nun ɔ! Ehika ati yê ɔ le tunmin ɔ yɔ asinbenwun ninngɛ ɔ.”

³ Belemgbin Elɔɔɔ hanlun sɔ, ɔ sanlun kɛ yí nianman belenzua'n mɔ bé fɛɛ yí Filipu nun ayɩ'n m'ɔ li Elodiadɩ'n dunman nun, ɔ kɔ man bé kɔ hyɩ Zuan, bé kɔ ciɩ yí ese bé kɔ tu yí fiadɩ. ⁴ Afɩ Zuan kɔ han kɔ hele belemgbin Elɔɔɔ kɛ: “Nannan, Nyanmian mala'n mman man wɔ atɩn kɛ ɛ fá Elodiadɩ já.” ⁵ Ejɔɛ'n mɔ Zuan hanlun nun anwun, belemgbin Elɔɔɔ kulo kɛ ɔ man bé kun yí. Nan kusu ɔ sulo Zufu'n-mɔ. Afɩ bé kualaa, bé bu Zuan kɛ Nyanmian kpɔmanfue.

⁶ Nan ɔ wɔ ebeɛ dede mɔ belemgbin Elɔɔɔ awɔɛ cɩan nun anwun fetɩ'n mɔ bé di yí afue nuan'n juli'n, Elodiadɩ awa balasua'n kɔ si abile menian'n-mɔ anyunnun ebeɛ. ɔ kɔ yɔ belemgbin Elɔɔɔ enyɩnmun sunman ⁷ dede ɔ kɔ han ndâ kɛ like biala m'ɔ kulo'n, sɛ ɔ bisa a, ɔ 'fa man yí. ⁸ Talua'n kɔ li yí nin anuan ejɔɛ'n nun asu. ɔ kɔ han kɔ hele belemgbin Elɔɔɔ kɛ: “Baba, fa Zuan ati'n tu apawa nun man mɩn kɩkaala!” ⁹ Mɔ belemgbin Elɔɔɔ tulɩ yí sɔ'n, yí lua kɔ bɔ yí nwun. Nan kusu ndâ'n m'ɔ hanlun yí mgbain'n-mɔ anyunnun ebeɛ nun ati, ɔ kɔ man atɩn kɛ bé fá Zuan ati'n bé béɛ talua'n. ¹⁰ Ehi, ɔ kɔ suan suanlan kɛ ɔ hɔ fiadɩ sua nun anun ɔ kpé Zuan ati'n. ¹¹ Suanlan'n kɔ hɔ kɔ kpé Zuan ati'n ɔ kɔ tu yí apawa nun kɔ béɛ talua'n. Talua'n kusu kɔ hɔ kɔ fa kɔ man yí nin. ¹² Mɔ Zuan menian'n-mɔ tulɩ yí sɔ'n, bé walɩ falɩ yí fuin'n bé hɔɩ sielɩ yí. Mɔ bé sielɩ yí yuelɩ'n, bé hɔɩ bɔɩ nun amannɛ bé heleɩ Zozi.

Zozi 'ba man menian akpu nnun alɛ di

(Maaki 6.30-44, Luku 9.10-17, Zuan 6.1-14)

¹³ Mɔ Zozi tulɩ amannɛ sɔ'n, ɔ fulɩ elɛɛ kun anun ɔ hɔɩ lɩka kun. Lɩka sɔ'n, suanlan fɩɩ nnun man ebeɛ. Nan mɔ menian'n-mɔ tulɩ yí sɔ'n, bé fi kulo kulo'n-mɔ asu bé kɔ fa asue nun anuan atɩn'n bé kɔ si Zozi su. ¹⁴ Mɔ Zozi fi elɛɛ nun anun 'ju'n, ɔ 'tu yí nyɩn an, menian ngunmun. Bé nwun kɔ yɔ yí anwunnvɔe, ese ɔ kɔ man nwuluwafue'n-mɔ anwun kɔ sa.

¹⁵ Mɔ alíe'n yɔlɔ kɔsuba'n, yí menian'n-mɔ kɔ hyuɔn kɔ kpunngɛ yí. Bé nwan: "Alíe a yue yɔ ɛsɛ ɛwa lika'n tɪ yí nwun. Yí tɪ, man bé atun maan bɛ hɔ kulo'n-mɔ asu bɛ hɔ tó like bɛ lí."

¹⁶ Zozi kɔ bua bɛ kɛ: "Ɔ tɪ man cunnjɔn kɛ bɛ hɔ. Nan ɛmɔ muonun mán bɛ like bɛ lí."

¹⁷ Yí menian'n-mɔ nwan: "Kpaun nnun ala ɔ nun ejue nnyuan yê yê le yí ɛwa ɔ."

¹⁸ Zozi nwan: "Ɛmɔ fá bɛ bɛ́lɛ mɪn."

¹⁹ M'ɔ hanlɔn sɔ yueli'n, ɔ kɔ man meninsunman nɔn atun kɛ bɛ tɛ́tanlan ndile nɔn asu. Ɛhɪ anzin, ɔ kɔ fa kpaun nnun'n nɔn ejue nnyuan'n ɔ kɔ tu yí nɔn anwunno ɔ kɔ la Nyanmɪan asɪ. M'ɔ lalɪ Nyanmɪan asɪ yueli'n, ɔ kɔ bubu kpaun'n-mɔ anun ɔ kɔ fa kɔ man yí menian'n-mɔ. Yí menian'n-mɔ kusu kɔ hye kɔ man meninsunman'n. ²⁰ Bé nɔn kɔn biala kɔ li dede yí kɔ kɔ yí. Kpaun'n m'ɔ halɪ'n, Zozi menian'n-mɔ kɔ sɪsa. Ɔ yí ece mma bulu nɔn nnyuan. ²¹ Bé mɔ bɛ lili like'n tɪ kɔ yí akpu nnun, b'a nga man mmalasua'n-mɔ nɔn mmaturman'n-mɔ bie.

Zozi 'ba nanndɪ asue nɔn anyɪnsu

(Maakɪ 6.45-52, Zuan 6.15-21)

²² Ɛhɪ, menian'n-mɔ yueli like di ɛbɛlɛ ala a, Zozi kɔ man yí menian'n-mɔ kɔ fu ɛlɛɛ nɔn anun. Ɔ kɔ han kɔ hele bɛ kɛ bɛ kpé asue'n bɛ lí mua ebue kɔn ɛlɔ nán ɔ 'gua meninsunman nɔn atun. ²³ M'ɔ gualɪ bɛ atun yueli'n, ɔ kɔ fu buka kɔn asu, ɔ kɔ hɔ asɔ́nɔn ɛyɔlɛ ahanmɪan. Mɔ alíe sanlɔn'n, yí ngunmɔn cein yê anun ɔ wɔ ɛbɛlɛ ɔ. ²⁴ Ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anun Zozi menian'n-mɔ ɛlɛɛ'n la bunman su. Asutue'n bɔ mgbaha ɔ tu si ɛlɛɛ'n.

²⁵ Mɔ ɔ 'kɔ alɪbahɪan'n, Zozi nanndɪ asue nɔn anyɪnsu ɔ le kpu yí menian'n-mɔ. ²⁶ Mɔ bɛ nwunlin kɛ ɔ nanndɪ asue nɔn anyɪnsu'n, esulo kɔ han bɛ. Bé nwan: "Enwunmɔn aho! Enwunmɔn aho!" Kɛmɔ anun bɛ sulo nɔn ati, bɛ le tetian.

²⁷ Nan bɛ 'tetian nɔn ala, Zozi nwan: "Ɛmɔ sɔ́ bɛ ahunlɔn nán mɪn ɔ. Nán bɛ sulo!"

²⁸ Ɛhɪ a, Pɛlɪ nwan: "Yé Mɪn, sɛ wɔ sakpa a, man n nanndɪ asue nɔn anyɪnsu m gbú wɔ."

²⁹ Mɔ Pɛlɪ hanlɔn sɔ'n, Zozi nwan: "Bala!" Pɛlɪ fi ɛlɛɛ nɔn anun ɔ kɔ ju, ɔ le kpu Zozi. ³⁰ Nan m'ɔ nwunlin kɛ asutue'n tɪ kpilɪ'n, esulo kɔ han yí. Ɛsɛ kɛmɔ anun ɔ le nuan'n, ɔ kɔ tɪan. Yí nwan: "Yé Mɪn, de mɪn!"

³¹ Ɛbɛlɛ ala, Zozi kɔ tu yí sa ɔ kɔ sɔ́ yí nɔn yê yí nwan: "Pɛlɪ, wɔ́ dedi'n tɪ kaan o! Ɔ yɔ sɛ mɔ a nnyan man dedi'n?"

³² Mɔ Zozi hanlɔn sɔ́ yueli'n, ɔ nɔn Pɛlɪ bɛ kɔ fu ɛlɛɛ nɔn anun yê asutue'n gualɪ asɪ ɔ. ³³ Bé bu nga'n mɔ bɛ gua ɛlɛɛ nɔn anun'n kɔ a kɔ kutu kutu Zozi anyunnun ɛbɛlɛ. Bé nwan: "Fóún, Nyanmɪan Awa'n y'ɔ le wɔ́!"

Zozi 'ba hɔ Zenezalɛtɪ etin nɔn asu

(Maakɪ 6.53-56)

³⁴ Bɛ kpɛlɪ asue'n nán b'a si asɪ Zenezalɛtɪ etin nɔn asu. ³⁵ Ɛbɛlɛ menian'n-mɔ nwunlin Zozi nzɔlɛ. Bɛ hɔlɪ lɪka kualaaɪn bɛ kɔ hɔ kɔ bɔ kpayɛ kɛ Zozi a ju ɛbɛlɛ. Bɛ kɔ sua nwuluwafue'n-mɔ kualaaɪn bɛ kɔ bɛlɛ yí. ³⁶ Bɛ

kɔ sɛlɛ Zozi kɛ ɔ mán bɛ atun maan bɛ hán yí taladɪ nɔn anuan nɔn ala. Bé kualaa mɔ bɛ hanlɔn yí taladɪ nɔn anuan'n, bɛ nwun salɪ kpa bɔkɔɔ.

Daba menian'n-mɔ mala'n

(Maakɪ 7.1-13)

¹⁵ Tɛmun sɔ'n, *Falɪsɪfue nɔn *mala nɔn asu mg-bain mmie-mɔ fi Zoluzalemun bɛ kɔ a kɔ tu Zozi ɛbɛlɛ, bɛ nwan: ² "Yé nan-mɔ mala'n keke yé kɛ sɛ yê 'di like a, yê nwúnnzin yé sa nɔn anun. Nan nzuke ati yê wɔ́ menian dɛ'n-mɔ nni man ejɔlɛ sɔ́ nɔn asu ɔ? Sɛ bɛ 'di like a, bɛ nnwunnnzin man bɛ sa'n-mɔ anun."

³ Zozi kɔ bua bɛ kɛ: "Nán ɛmɔ lɪlɪ, nzuke ati yê ɛmɔ di bɛ muonun bɛ mala'n-mɔ asu bɛ yaci Nyanmɪan dɛ nɔn ɔ? ⁴ Afɪ Nyanmɪan a han kɛ: *Man wɔ́ nyɔn sɔ́ wɔ́ sɪ nɔn wɔ́ nin*. Ɛsɛ yí nwan: *Suanlan m'ɔ kɔ han ejɔlɛ ɛtɛ kɔ tia yí sɪ anaan yí nin'n, suanlan sɔ'n, ɔ sɛ kɛ bɛ kun yí*. ⁵ Nan ɛmɔ dɛ, ɛmɔ kan keke menian'n-mɔ kɛ, sɛ suanlan kɔn sɛ yí sɪ anaan yí nin kɛ: 'Like'n m'ɔ di mɔ mɔn fa mɔn buka wɔ́'n, mɔn fa mɔn man Nyanmɪan', anun suanlan sɔ'n, ɔ nzi man yí sɪ anaan yí nin ejɔlɛ nɔn kún. ⁶ Kɛ ɛmɔ yɔ mɔ ɛmɔ bɔ Nyanmɪan Anuan Ejɔlɛ nɔn abusu nán ɛmɔ muonun a li bɛ ngehele nɔn asu nɔn anun. ⁷ Apoo mma, *Ezayi ejɔlɛ'n m'ɔ hanlɔn wɔ́ ɛmɔ anwun'n, yí ehan su ɔ. Nyanmɪan nanndɪlɪ Ezayi su ɔ hanlɔn kɛ:

⁸ *Menian ɛhɪ-mɔ, bɛ le bɛ nuan tuin mgban yê bɛ yɪ mɪn ayɛ ɔ,*

nan bɛ ahunlɔn'n nnun man mɪn su.

⁹ *Bɛ asɔ́nɔn'n mɔ bɛ yɔ'n tɪ mgban.*

Ɔ sanlɔn kɛ kulo menian mala yê bɛ kekele ɔ,
nan nán mɪn dɛ'n-mɔ ɔ."

Like m'ɔ gua suanlan anwun efian'n

(Maakɪ 7.14-23)

¹⁰ Ɛhɪ anzin, Zozi kɔ fɛlɛ meninsunman'n, yí nwan: "Ɛmɔ yɔ́ anzue bɛ tɛ ejɔlɛ ɛhɪ kpa. ¹¹ Nán like mɔ suanlan di'n y'ɔ́ gua yí nwun efian ɔ, nan ejɔlɛ m'ɔ fi yí nuan kɔ fite'n y'ɔ́ gua yí nwun efian ɔ."

¹² Ɛhɪ, yí menian'n-mɔ kɔ hyuɔn kɔ kpunngɛ yí, bɛ nwan: "Asu ɛ sɪ kɛ ejɔlɛ'n mɔ a han nɔn a wulu Falɪsɪfue'n-mɔ ɔ?"

¹³ Bɛ hanlɔn sɔ́ a, Zozi nwan: "Baka biala mɔ nán mɪn Sɪ'n m'ɔ wɔ́ anwunno'n yê ɔ lualɪ'n, baka sɔ'n, bɛ 'tu yí bɛ tu. ¹⁴ Nán bɛ tɛ bɛ su, nan bɛ tɪ kɛ anyunsinlinwafue-mɔ! Sɛ anyunsinlinwafue kɔn di yí manngun anyunsinlinwafue taataa a, bɛ munnyuan bɛ 'gua kunman nɔn."

¹⁵ Pɛlɪ kukuli yí nuan su a, yí nwan: "Tu anyɪndala ɛhɪ abu keke yé."

¹⁶ Zozi nwan: "Ɛmɔ kusu nguala ndɪ man ejɔlɛ bu ɔ?"

¹⁷ Ɛmɔ nzi man kɛ like mɔ suanlan kɔ li'n, ɔ kɔ yí kun-nun, ɔ wɔ́ ɛbɛlɛ dede ɛsɛ ɔ fite ɔ? ¹⁸ Nan ejɔlɛ m'ɔ fi suanlan anuan kɔ fite'n fi yí ahunlɔn nɔn anun. Yí y'ɔ́ gua yí nwun efian ɔ. ¹⁹ Ɔ sanlɔn kɛ ajunlɔn ɛtɛ m'ɔ man bɛ di awue, bɛ tun ajaa, bɛ bɔ danga, bɛ wua, bɛ di adanzɪyua ɔ nɔn menian anwun ejɔlɛ ɛtɛ ehan, ninngɛ sɔ'n fi bɛ ahunlɔn nɔn. ²⁰ Ɛhɪ y'ɔ́ gua suanlan anwun

efian ɔ. Nan se suanlan 'di like nan ɔ'a nnwunnzin man yí sa nun an, ɔ ngua man yí nwun efian."

Eyefue balasua kun de Zozi di.

(Maaki 7.24-30)

²¹ Ehi anzin, Zozi fi ebele yí nuan y'ɔ le kulo'n-mɔ mɔ be fele bé Tii nun Sidun etin dɛe nun asu. ²² Mɔ Zozi juli ebele'n, Kanaân balasua kun m'ɔ ti mân sɔ nun anun'n, ɔ kɔ a Zozi anwun ebele, ɔ kɔ tian nun. Yí nwan: "Yé Mún, belemgbín *Davidi Awa, nwun mín nwun anwun-nvoe! Wawe ete bie wɔ mín wa talua nun anun. ɔ kele yí yale sunman."

²³ Balasua sɔ'n hanlun sɔ a, Zozi ngo bua man ejɔle kpɔle kún. Yí menian'n-mɔ kɔ hyun kɔ kpunngɛ yí, bé nwan: "ɔ le etian ɔ si yé su. Yí ti, bua yí bie maan ɔ hɔ."

²⁴ Mɔ be hanlun sɔ'n, Zozi nwan: "Izalaye amma'n-mɔ mɔ be ti ke mmua mɔ b'a minlin'n, bé ti yê m malɔ ɔ."

²⁵ Nan m'ɔ hanlun sɔ'n, balasua'n kɔ a kɔ kutu yí nyun-nun ebele, yí nwan: "Yé Mún, nwun mín nwun anwun-nvoe, de mín!"

²⁶ Zozi kɔ han kɔ hele yí ke: "ɔ ti man kpa ke be fa mmatunman'n-mɔ alɛ'n be man njua mma'n-mɔ di ɔ."

²⁷ Mɔ Zozi hanlun sɔ'n, balasua'n nwan: "ɔ ti ananhɔle, yé Mún. Nan kusu njua mma'n-mɔ sɔsa alɛ nun abu mg-bukpuluka'n m'ɔ kɔ gua bé mín'n-mɔ tɔbɔlɔ nun abu'n be di."

²⁸ Ehi a, Zozi kɔ bua yí ke: "Balasua, wɔ dedi'n ti kpili! Mɔ ɛ le kpunndɛ'n, ɔ yɔ sɔ man wɔ." Mele sɔ nun ala, yê yi wa balasua nun anwun salɔ ɔ.

Zozi 'ba man nwuluwafue dɔun anwun sa

²⁹ Zozi fi elɔ ɔ kɔ sa kɔ a Galile asue nun anuan. ɔ kɔ fu kɔ tanlan buka kun asu. ³⁰ Meninsunman kɔ a yí nwun ebele. Be 'ba a, be nun bé mɔ be tia be tɔ su, anyɔnsinlinwafue, amunlefue, bubuluwafue ɔ nun nwuluwafue dɔun kpa. Be falɔ bé be walɔ Zozi aja su nán ɔ'a man bé kualaa bé nwun a sa. ³¹ Mɔ menian'n-mɔ nwunlin ke amunlefue'n-mɔ le juɔ, bubuluwafue'n-mɔ le nanndɔ, bé mɔ be tia be tɔ su'n, be le nanndɔ kpa, anyɔnsinlinwafue'n-mɔ anyun'n-mɔ a tike tike'n, ɔ sinlin bé nwun, be kɔ yí Izalaye Nyanmian nun aye.

Zozi 'ba man menian akpu nnan alɛ di

(Maaki 8.1-10)

³² Zozi feleli yí menian'n-mɔ, yí nwan: "Meninsunman ehi-mɔ nun ye wɔ ewa yí cian nsan ahi. Be le man like fí kún mɔ be di ɔ. Bé nwun yɔ mín koun. Mún ngulo man ke mún yaci bé m man be fa bé kunnun be kɔ. Se mún yɔ yí sɔ a, be 'gɔlɔ atunnun."

³³ Mɔ Zozi hanlun sɔ'n, yí menian'n-mɔ kɔ bisa yí ke: "Ebo ehi anun, ninhan yê ye 'nyan like m'ɔ sa menian nwala ehi di ɔ?"

³⁴ Zozi kɔ bisa bé ke: "Emɔ le kpaun nyɛ?"

Bé nwan: "Ye le kpaun nsu, nun ejue nganngan bie."

³⁵ Ehi a, Zozi kɔ man meninsunman'n kɔ tetanlan asɔ. ³⁶ Mɔ be tetanlanlun asɔ yueli'n, ɔ kɔ fa kpaun nsu'n nun ejue'n-mɔ ɔ kɔ la Nyanmian asɔ. ɔ kɔ bubu nun ɔ kɔ

man yí menian'n-mɔ ke be hyé be mán bé. ³⁷ Bé kualaa be kɔ li dede bé ku kɔ yi. Yí menian'n-mɔ kɔ sɔsa yí bu'n m'ɔ halɔ'n, ɔ ti ece mma nsu. ³⁸ Bé mɔ be lili'n, be ti menian akpu nnan, b'a nga man mmalasua'n-mɔ nun mmatunman'n-mɔ bie.

³⁹ M'ɔ gualɔ meninsunman nun atun yueli'n, ɔ fulɔ elɛe nun anun, ɔ hɔlɔ Magadan mân nun anun.

Zozi nun Zonasɔ

(Maaki 8.11-13, Luku 12.54-56)

16 Ehi, *Falisifue'n-mɔ nun *Sadusifue'n-mɔ kɔ kpu Zozi, afɔ be kulo ke be sɔ yí be nian. Be kɔ han be kɔ hele yí ke ɔ yɔ asinbenwun like kun maan be nwún ke yí tunmin'n m'ɔ le yí'n fi Nyanmian elɔ.

² Mɔ be hanlun sɔ'n, Zozi nwan: "Nɔsuba mɔ nyanmian nun anyunnun kɔ bulu'n, anun emɔ nwan eyua'n 'ba fi ehunman. ³ Ngelemɔ kusu mɔ nyanmian nun anyunnun kɔ lu'n, anun emɔ nwan esue'n 'ba tɔ. Emɔ sɔ nyanmian nun anyunnun ninngɛ'n-mɔ nzɔle, nan kusu emɔ nzi man mele'n mɔ ye wɔ nun'n nzɔle. ⁴ Ajulisu menian ati anun ete mɔ be nnanndɔ man fɔún wɔ Nyanmian anyunnun'n, be le kpunndɛ asinbenwun like be nian. Se nán asinbenwun like'n mɔ Nyanmian yɔlɔ manlun Zonasɔ nun an, be nyo man nzɔle kún be ngele man bé. Mɔ Zozi hanlun sɔ yueli'n, ɔ yacili bé ebele ɔ hɔlɔ."

Falisifue'n-mɔ nun Sadusifue'n-mɔ fali ayile'n

(Maaki 8.14-21)

⁵ Mɔ Zozi menian'n-mɔ 'kpe asue'n be kɔ yí nzin elɔ'n, bé lua kɔ fi b'a nva man kpaun. ⁶ Zozi kɔ se bé ke: "Emɔ nían bé nwun kpa wɔ *Falisifue'n-mɔ nun *Sadusifue'n-mɔ fali ayile nun anwun."

⁷ Mɔ menian'n-mɔ tɔlɔ yí sɔ'n, be kɔ han yí bé afian elɔ ke: "Kpaun'n mɔ y'a nva man'n, yí ti y'ɔ man ɔ le kan sɔ ɔ."

⁸ Ejɔle'n kɔ tɔ Zozi anzu nun, yí nwan: "Nzuke ati yê emɔ le kan ke kemɔ y'a nva man kpaun'n, yí ti yê ɔ le kan sɔ ɔ? Emɔ dedi'n ti kaan o! ⁹ Emɔ tɔlɔ man ejɔle nun abu ɔ? Emɔ ngacɔ man kpaun nnun'n mɔ n valɔ m manlun menian akpu nnun'n lili nun ɔ? Eɛ m'ɔ halɔ yí bu'n, ece nye yê emɔ sɔsalɔ ɔ? ¹⁰ Eɛ kpaun nsu'n kusu mɔ n valɔ m manlun menian akpu nnan'n lili'n, m'ɔ halɔ yí bu'n, ece nye yê emɔ sɔsalɔ ɔ? ¹¹ ɔ yɔ se mɔ emɔ ndɔ man yí bu ke nán kpaun anwun ejɔle yê mún kan mún kele emɔ'n? Nan mín nwan: Emɔ nían bé nwun kpa wɔ *Falisifue'n-mɔ nun *Sadusifue'n-mɔ fali ayile nun anwun." ¹² M'ɔ yɔlɔ sɔ'n, yí menian'n-mɔ kɔ ti yí bu ke nán ayile'n mɔ be fa be fɔtɔ fali nun anwun ejɔle y'ɔ le kan ɔ. Nan Falisifue'n-mɔ nun Sadusifue'n-mɔ like'n mɔ be kekele nun anwun ejɔle yê anun ɔ le kan ɔ.

Pɛlɛl 'ba han ke Zozi y'ɔ ti Izalaye Nguandefue nun ɔ

(Maaki 8.27-30, Luku 9.18-21)

¹³ Ehi anzin, Zozi hɔlɔ Sezale etin dɛe nun asu Filipu mân nun anun elɔ. M'ɔ nun yí menian'n-mɔ juli elɔ'n, ɔ kɔ bisa bé ke: "Menian'n-mɔ nwan suanlan benin y'ɔ le *Mân Baa'n?"

¹⁴ Kosuan sɔ'n mɔ Zozi bisalɔ nɔn anwun, bɛ nwan: "Mmie-mɔ nwan Zuan Batisi y'ɔ le wɔ, mmie-mɔ nwan *Eli y'ɔ le wɔ, mmie-mɔ nwan Zolomin y'ɔ le wɔ anaan Nyanmian mgbɔmanfue'n-mɔ, bɛ bie y'ɔ le wɔ."

¹⁵ Zozi nwan: "Nan emɔ lɔlɔ, emɔ junlɔn kɛ nwan suanlan dɛ y'ɔ le mɔn?"

¹⁶ Simun Pɛlɛl nwan: "Kilisi'n, Izalayɛ Nguandefue'n y'ɔ le wɔ. Ɛ ti Tɛsɛfue Nyanmian nɔn Awa."

¹⁷ Ehi a, Zozi nwan: "Zonasɔ awa Simun, nyila hán wɔ. Ɔ sanlɔn kɛ nán kulo suanlan yɛ ɔ'a man a nwun yɔ ɔ ɔ. Nan mɔn Sɛ m'ɔ wɔ anwunno elɔ'n yɛ ɔ'a man a nwun yɔ ɔ. ¹⁸ Mɔn kusu mɔn kan mɔn kele wɔ kɛ ɛ li Pɛlɛl (yɔ bu y'ɔ le kɛ ɛbue). Ɛbue ɔ ɔ nɔn asu yɛ mɔn 'si mɔn Asɔnɔn nɔn ɔ. Ewue muonun tunmin'n m'ɔ le yɔ'n nguala man like flí yɔ yɔ nyunnun. ¹⁹ Mɔn 'fa Anwunno Belemgbin Mân nɔn anuan sannve'n mɔn wula wɔ sa nɔn. Suanlan biala mɔ asɛ nɔn asu ewa ɛ kɔ tike anuan'n kɔ man yɔ'n, anɔn b'a tike b'a man yɔ anwunno elɔ. Yɛ suanlan biala kusu mɔ asɛ nɔn asu ewa a ndike man anuan nɔn a mman man yɔ'n, anɔn b'a ndike b'a mman man yɔ anwunno elɔ." ²⁰ Mɔ Zozi hanlɔn ɔ yuel't'n, ɔ totualɔ yɔ menian'n-mɔ kɛ nán bɛ kan bɛ kele suanlan kɛ Kilisi'n, Izalayɛ Nguandefue'n y'ɔ le yɔ.

Zozi 'ba han yɔ ewue'n nɔn yɔ etinngɛ nɔn anwun ejɔlɛ
(Maakɔ 8.31-9.1, Luku 9.22-27)

²¹ Ɔ fi cɛn sɔ'n m'ɔ kɔ'n, Zozi kɔ bɔ yɔ bu, ɔ kɔ han kɔ hele yɔ menian'n-mɔ kɛ: "Ɔ sɛ kɛ n gɔ Zoluzalemun. N gɔ n nwún yalɛ Zufu mgbain'n-mɔ, ɔ nɔn Nyanmian *tɛɛylfue mgbain'n-mɔ nɔn *mala nɔn asu mgbain'n-mɔ asa nɔn. Bɛ 'ba hun mɔn, nan yɔ cɛn nsan nɔn asu, n vi ewue nɔn mɔn 'tinngɛ."

²² Ehi, Pɛlɛl kɔ fa yɔ kɔ hɔ ahanmian, ɔ kɔ tu yɔ nyunnun. Yɔ nwan: "Yɛ Mɔn, Nyanmian kpála gú! Like flí ngɔ tu man wɔ."

²³ Mɔ Pɛlɛl hanlɔn sɔ'n, Zozi kɔ kɛ yɔ nyun ɔ kɔ se yɔ kɛ: "Satan, fi mɔn nwun ewa kɔ mua. Ɛ 'totua mɔn atɔn, aft nán Nyanmian ajunlɔn yɛ ɛ le yɔ ɔ, nan kulo menian'n-mɔ ajunlɔn yɛ ɛ le yɔ ɔ."

Like mɔ bɛ yɔ a, bɛ kualaa Zozi su si'n

²⁴ Ehi anzin, Zozi kɔ han kɔ hele yɔ menian'n-mɔ kɛ: "Suanlan m'ɔ kulo kɛ ɔ si mɔn su'n, k'ɔ susu yɔ suanlan baka nɔn anwun. Ɔ fá yɔ kulɔwa'n ɔ tú yɔ kɔmɔn su, nán ɔ sí mɔn su. ²⁵ Ɔ sanlɔn kɛ suanlan m'ɔ kulo kɛ ɔ kpunnde yɔ nguan'n, ɔ 'minlin yɔ nguan sɔ'n. Nan suanlan m'ɔ kɔ si mɔn su dede ɔ kɔ wu mɔn dunman nɔn'n, suanlan sɔ'n 'nyan nguan. ²⁶ Sɛ suanlan kun nyan asɛ asu ewa ninngɛ'n kualaa nan sɛ ɔ minlin yɔ nguan nɔn an, anɔn nzu nvasue dɛ yɛ ɔ 'nyan yɔ su ɔ? Nzu like dɛ yɛ suanlan kun kualaa kɛ ɔ yɔ ɔ de yɔ nguan ɔ? ²⁷ *Mân Baa'n fi yɔ Sɛ anunminnyanmun nɔn anɔn ɔ nɔn nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ 'ba a. Sɛ ɔ ba a, ɔ 'nɔn suanlan kun biala junman'n m'ɔ lili nɔn anwun ɔ tua yɔ kalɛ.

²⁸ Mɔn kan yɔ ananhɔlɛ mɔn kele emɔ kɛ: bɛ mɔ b'a yia ewa'n, mmie-mɔ ngɔ wu man, bɛ 'ba nwun Mân Baa'n kɛ ɔ le ba ɔ di belemgbin."

Zozi anwun ɛkacie'n

(Maakɔ 9.2-13, Luku 9.28-36)

¹⁷ Ehi anzin cɛn nsian, Zozi kɔ fa Pɛlɛl, Zuakɔ nɔn yɔ nianman Zuan. Ɔ nɔn bɛ menian nsan nɔn ala bɛ kɔ ti bɛ nwun buka kannganlaun kun asu. ² Ɛbeɛ, Zozi kɔ kaci bɛ nyunsu. Yɔ nyun nɔn anɔn kɔ ta kɛ senze, yɔ taladiɛ'n m'ɔ wula'n kɔ yɔ fufue hyɛɛn hyɛɛn kpa kɛ kanlannɛ. ³ Zozi menian nsan'n 'nɔn an, anɔn Moyizɔ nɔn Eli nɔn Zozi bɛ le juɔ.

⁴ Mɔ Pɛlɛl nwunlin yɔ sɔ'n, ɔ kɔ han kɔ hele Zozi kɛ: "Yɛ Mɔn, ɔ ti kpa kɛ yɛ wɔ ewa. Sɛ ɛ kulo a, mɔn 'bɔ *tanti nsan. Wɔ dɛ kun, Moyizɔ dɛ kun yɛ Eli kusu dɛ kun."

⁵ Anɔn Pɛlɛl anuan wɔ su ɔ tɛ juɔ, bɔlɛ'n ti kɛ kanlan-nɛ, ɔ kɔ a kɔ hala bɛ su. Bɔlɛ'n nɔn anɔn, anɛ kun kɔ tɛ, yɔ nwan: "Suanlan ehi ti mɔn ehulo Baa. M'an fa mɔn lua'n kualaa m'an wula yɔ nɔn. Emɔ tɛ yɔ!"

⁶ Mɔ yɔ menian'n-mɔ tɛlɔ anɛ sɔ'n, esulo kpili kpa kɔ han bɛ dede bɛ kɔ butu butu bɛ nyun asɔ. ⁷ Zozi kɔ a kɔ kpusu kpusu bɛ, yɔ nwan: "Nán bɛ sulo, bɛ jásu." ⁸ Bɛ 'kuku bɛ ti su a, suanlan flí nɔn man ɛbeɛ kɛ Zozi angunmɔn ala.

⁹ Mɔ bɛ fi buka nɔn asu bɛ 'ju'n, Zozi kɔ han kɔ hele bɛ kɛ: "Like mɔ emɔ a nwun yɔ'n, nán bɛ kan bɛ kele suanlan flí dede ɔ 'ju cɛn mɔ Mân Baa'n fi ewue nɔn ɔ kɔ tinngɛ'n."

¹⁰ Mɔ Zozi hanlɔn ɔ yuel't'n, yɔ menian'n-mɔ kɔ bisa yɔ kɛ: "Ɔ yɔ sɛ mɔ *mala nɔn asu mgbain'n-mɔ kan kɛ Eli yɛ ɔ 'di mua ba'n?"

¹¹ Zozi nwan: "Ɔ ti sɔ, Eli 'di mua ba ɔ sesie ninngɛ'n kualaa kɛ kɛ. ¹² Nan kusu mɔn kan mɔn kele emɔ kɛ Eli a a dada angunmɔn. Menian'n-mɔ a nɔnwun man yɔ nɔlɛ, bɛ yɔlɔ yɔ kɛ bɛ kunnun kulo. Mân Baa'n muonun, kɛ bɛ 'ba hele yɔ yalɛ nɔn anɔn." ¹³ Yɔ menian'n-mɔ tɛlɔ yɔ bu kɛ Zuan Batisi yɛ anɔn ɔ le kan yɔ nwun ejɔlɛ nɔn ɔ.

Zozi 'ba tu kpafeɛ kun anwun wawɛ ɛtɛ'n

(Maakɔ 9.14-29, Luku 9.37-43a)

¹⁴ Mɔ bɛ walɔ dede bɛ juli meninsunman nɔn anwun ɛbeɛ'n, bian kun kɔ a kɔ kutu Zozi anyunnun, yɔ nwan:

¹⁵ "Yɛ Mɔn, nwun mɔn wa belenzua nɔn anwun anwun-nvoe. Ɔ kɛ, ɔ le nwun yalɛ sunman, ɔ tɔ sɔn nɔn, bie kusu a, ɔ tɔ asue nɔn. ¹⁶ M'an fa yɔ m'an beɛ wɔ menian'n-mɔ, nan b'a nguala man like flí yɔ man yɔ."

¹⁷ Zozi nwan: "Ati anɔn ɛtɛ mma mɔ bɛ nne man Nyanmian bɛ nni man, mɔn nɔn emɔ yɛ tánlan ewa dede ɔ hɔ jú meɛ benin nán emɔ a nyan dedi? N díla mɔn ahunlɔn n zú emɔ dede ɔ jú meɛ benin? Bɛ fá batunman'n bɛ béɛ mɔn ewa." ¹⁸ Bɛ kɔ fa batunman'n bɛ kɔ beɛ Zozi. Ɔ kɔ juɔ aminle su ɔ kɔ hele wawɛ ɛtɛ'n. Ɔ fi yɔ nɔn kɔ fite. Ɛbeɛ ala, batunman nɔn anwun kɔ sa.

¹⁹ M'ɔ yɔlɔ sɔ'n, Zozi menian'n-mɔ kɔ fa bɛ ti bɛ kɔ bɔ yɔ nwun, bɛ nwan: "Nzuke ati yɛ y'a nguala man wawɛ ɛtɛ ehi tu'n?"

²⁰ Zozi nwan: "Emɔ a nguala man yɔ tu, ɔ sanlɔn kɛ emɔ dedi'n ti kaan sunman. Mɔn kan yɔ ananhɔlɛ mɔn kele emɔ kɛ sɛ emɔ le dedi mɔ yɔ kpili ju kɛ muntadɔ

baa a, emɔ se buka ehi ke: 'Buka, fi ewa tu kɔ elɔ' a, ɔ 'tu kɔ. Like fíí nnun man ebele mɔ emɔ ngo huala man yí yɔ ɔ. [²¹ Nan m'ɔ tɔ ke wawe ete ehi sua'n, mmutuɛ eyɔle nun abuala yê be fa be tu yí ɔ.]

Zozi 'ba bɔ yí ewue ɔ nun yí etinngɛ nun asu biegun
(Maaki 9.30-32, Luku 9.43b-45)

²² Ehi, anɔn bé kualaa be wɔ Galile mân nun anun elɔ. Eɛhun kun Zozi kɔ fa kɔ tu bé nyunnun ke: "Bé 'ba yí *Mân Baa'n be man menian'n-mɔ ²³ maan be kun yí. Se ɔ wu a, yí cian nsan nun asu, ɔ fi ewue nun ɔ 'tinngɛ." Yí ejɔle sɔ'n manlun yí menian'n-mɔ anwun bubuli bé kpa.

Asɔnɔn sua nun anwun ajule'n

²⁴ Mɔ be juli Kapɛɛnawɔmun'n, bé mɔ be dide asɔnɔn sua nun anwun ajule'n kɔ a kɔ tu Pɛɛlɔ, bé nwan: "Emɔ amɔn'n muonun, ɔ ndua man asɔnɔn sua nun anwun ajule'n bie ɔ?"

²⁵ Pɛɛlɔ nwan: "ɔ tua bie."

Mɔ Pɛɛlɔ buali bé yuel'n, ɔ kɔ wulu sua nun anun. ɔ nun mɔ ɔ 'wulu sua nun anun'n, Zozi kɔ li mua kɔ bisa yí ke: "Simun, ɔ tɔ se wó elɔ? Mân ehi anun, nwan-mɔ y'ɔ di ke be tua ajule be man mmelemgbin'n-mɔ ɔ? Bé mɔ be le bé kulo nun naan, nyɔfue'n-mɔ ɔ?"

²⁶ Pɛɛlɔ nwan: "Nyɔfue'n-mɔ yê be tua ɔ."

Ehi a, Zozi nwan: "Bé mɔ be le bé kulo'n, be ndua man bie. ²⁷ Nan kusu kemɔ ye ngulo man ke ye dɔ bé ngasi'n, yí ti kɔ asue nun anuan elɔ kɔ tu kuba. Ejue mɔ ɛ kɔ li mua kɔ hyi yí'n, tele yí nuan nun anun. E 'ba nwun ke esika wɔ nun, ɔ sa mín nun wó yé ajule'n tua. Fa kɔ tua."

Suanlan m'ɔ tɔ kpili tala bé kualaa'n
(Maaki 9.33-37, Luku 9.46-48)

18 Mele sɔ'n, Zozi menian'n-mɔ wali yí nwun ebele, be kɔ bisa yí ke: "Yé Mɔn, Anwunno Belemgbin Mân nun anun, nwan suanlan die y'ɔ tɔ kpili tala bé kualaa ɔ?"

² Mɔ be bisali kosuan sɔ'n, Zozi kɔ fele batunman kaan kun, ɔ kɔ fa yí kɔ sie bé afian ebele. ³ Yê yí nwan: "Mun kan yí ananhɔle mun kele emɔ ke se emɔ a ngaci man emɔ abalabɔ'n, b'a nyo man ke mmatunman nganngan an, emɔ ngo man Anwunno Belemgbin Mân nun anun elɔ bie. ⁴ Suanlan m'ɔ kɔ bebele yí nwun asɔ dede ɔ kɔ kaci ke batunman ehi'n, yí y'ɔ tɔ kpili Anwunno Belemgbin Mân nun anun elɔ ɔ. ⁵ Mín dunman nun, suanlan m'ɔ kɔ le batunman kun m'ɔ tɔ ke ehi'n, anɔn mín muonun yê c'a le mín ɔ.

Ete eyɔle'n

(Maaki 9.42-48, Luku 17.1-2)

⁶ "Mmatunman ehi-mɔ mɔ be de mín be di'n, suanlan m'ɔ kɔ man bé nun kun kɔ tɔ ete nun anun'n, suanlan sɔ'n, ɔ di ke be fa ebue kpili kpa be munnda yí kɔmun be ju yí be tu jenvie nun anun. ⁷ Mân nun a fa munzue ke nun yê ninngɛ m'ɔ man suanlan tɔ ete nun anun'n wɔ ɔ.

Ninngɛ sɔ'n-mɔ wɔ ebele daa. Nan munzue hán suanlan ehi m'ɔ man ehi'n-mɔ tɔ ninngɛ ete sɔ'n-mɔ anun'n. ⁸ Yí ti, se wó sa kun anaan wó ja kun y'ɔ man ɛ tɔ ete nun anun an, anɔn ko tu mua. Aft se ɔ ka wó sa kun anaan wó ja kun nán ɛ nyan nguan nun an, ɔ tɔ kpa tala ke ɛ kɔ fa wó sa nnyuan'n, anaan wó ja nnyuan nun ɛ kɔ hɔ sɔ'n m'ɔ nnun man lé nun anun'n. ⁹ Se wó nyɔn kun y'ɔ man ɛ tɔ ete nun anun an, anɔn tu tu mua. Aft se ɔ ka wó nyɔn kun nán ɛ nyan nguan nun an, ɔ tɔ kpa tala ke ɛ kɔ fa wó nyɔn nnyuan nun ɛ kɔ hɔ sɔ'n m'ɔ nnun man lé nun anun'n.

Bua'n mɔ c'a minlin nun anwun anyunndala'n
(Luku 15.3-7)

¹⁰ "Emɔ síe bé nwun ye nán b'a ndutu man mmatunman ehi-mɔ anun bie anyunnun ngeɛle. Aft mun kan mun kele emɔ ke nyanmiansu elɔ, bé mmɔfue'n-mɔ jijin mín Sɔ m'ɔ wɔ anwunno nun anyunnun ebele cian daa. [¹¹ ɔ sanlun ke, Mân Baa'n wali ke ɔ 'ba kpunnde bé mɔ b'a minlin'n nán ɔ de bé nguan.] ¹² Se suanlan kun le yí mmua eya, nán se nunhan kun minlin an, asu ɔ nyaci man abulahuanlan nun nguanlan nun ebele, ɔ ngo mg-bunnde man kun'n mɔ c'a minlin nun ɔ? ¹³ Mun kan mun kele emɔ ke se ɔ nwun yí a, yí nwun fe'n m'ɔ kɔ li'n, ɔ tala mmua abulahuanlan nun nguanlan'n mɔ b'a mminlin man'n. ¹⁴ Emɔ Asɔ'n m'ɔ wɔ anwunno'n, ke ɔ tɔ yí nun ala anun. ɔ ngulo man ke mmatunman ehi-mɔ bie minlin.

Wó nianman kun yɔ wó ete a, atun m'ɔ fata ke ɛ bu su'n

¹⁵ "Se wó nianman bie yɔ wó ete a, kɔ tu yí, fele yí ahanmian kan kele yí. Se ɔ nwun yí ananhɔle a, anɔn wó sa a han wó nianman'n. ¹⁶ Se ɛ kan nán c'a nde man wó su a, fele suanlan kun anaan menian nnyuan emɔ hɔ sésie ejɔle'n maan be lí nun adanzɛ. ɔ sanlun ke menian nnyuan anaan menian nsan anuan ejɔle'n yê be bu yí ananhɔle ɔ. ¹⁷ Nan se be kan nán c'a ndie man an, bɔ asɔnɔn mma'n-mɔ amannɛ. Se bé kusu be kan nán c'a ndie man an, bu yí ke ɔ tɔ suanlan m'ɔ nzi man Nyanmian mɔ yí ti tɔ ete ke Zufu m'ɔ dide ajule man Lɔmun amma'n-mɔ'n.

¹⁸ "Mun kan yí ananhɔle mun kele emɔ ke, suanlan biala mɔ asɛ nun asu ewa ɔ kɔ li yí ete nun ananhɔle, m'ɔ kɔ yaci kɔ gua, mɔ emɔ kɔ sɔ yí nun'n, anɔn b'a sɔ yí nun anwunno elɔ. Yê suanlan biala kusu mɔ asɛ nun asu ewa c'a nni man yí ete nun ananhɔle, mɔ c'a nyaci c'a ngua man, mɔ emɔ a nzo man yí nun'n, anɔn b'a nzo man yí nun anwunno elɔ.

¹⁹ "Ese mun kan yí ananhɔle mun kele emɔ ke, asɛ nun asu ewa, se menian nnyuan anuan se bé nwun be bisa like biala wɔ bé mmutuɛ nun anun an, mín Sɔ m'ɔ wɔ anwunno elɔ'n 'fa man bé. ²⁰ ɔ sanlun ke lɔka biala mɔ menian nnyuan anaan nsan kɔ yia wɔ mín dunman nun'n, n wɔ bé afian ebele."

Akua'n mɔ ɔ'a nva man yí manngun nun anwun sa

ɔ'a nje man yí nun anwun anyunndala'n

²¹ Mɔ Zozi hanlun sɔ yuelt'n, Pɛɛɛ kɔ hyun kɔ mantan yí ɔ kɔ bisa yí kɛ: "Yé Mɔn, sɛ mɔn nianman bie di mɔn nwun ejɔɛ ete a, anun n yáci yí nwun sa n jé yí fâ nyɛ? N yáci yí nwun sa n jé yí dede fâ nsu ɔ?"

²² Zozi nwan: "Cɛɛɛ, m'an nze man wó kɛ ɛ fá yí nwun sa ɛ hyé yí fâ nsu, nan fa yí nwun sa ce yí fâ abulasu nun nsu.

²³ "Ehi ati, ɛ 'nwun like mɔ Anwunno Belemgbin Mân'n soman yí'n. Belemgbin kun nwan ɔ 'dide yí esika'n kualaa mɔ yí ngua'n-mɔ tua yí'n. ²⁴ Kɛ ɔ bɔɔ yí bu mɔ ɔ 'titi mgbundan'n, be nun yí ngua'n-mɔ anun kun kɔ a, ɔ tua yí kotoku akpu kɔ yɔ nyɛ. ²⁵ Akua sɔ'n le man like fíɛ m'ɔ fa tua kale nun ɔ. Yí mɔn'n kɔ man atun kɛ be tɔnɔn yí nun yí yɛ, nun yí mma'n-mɔ nun bé nwun ninngɛ'n kualaa'tin be fá be túa kale'n.

²⁶ "Mɔ yí mɔn'n hanlun sɔ'n, akua'n kɔ tu kɔ tɔ yí ja nun ɔ kɔ butu yí nwun ɔ kɔ hele yí kɛ: 'Mɔn mɔn, si abutale, nán wó esika'n, m 'ba tua yí kualaa mɔn man wó.'

²⁷ Akua'n hanlun ehi a, yí mɔn'n kɔ nwun yí nwun anwunnvoe, ɔ kɔ fa kale'n ɔ kɔ hye yí ɔ kɔ yaci yí maan ɔ kɔ hɔ.

²⁸ "Akua'n fi ebeɛ ɔ kɔ fite. Mɔ ɔ 'kɔ'n, ɔ nun yí manngun kun m'ɔ nun yí di junman lɛka kun'n kɔ yia. Yí manngun sɔ'n tua yí esika kaan bie. ɔ kɔ sɔ yí konvin ɔ kɔ mian. Yí nwan: 'Tua mɔn esika'n man mɔn!'

²⁹ "Yí manngun'n kɔ tu kɔ tɔ yí ja nun ɔ kɔ butu yí nwun ɔ kɔ hele yí kɛ: 'Anianman, si abutale, nán wó esika'n, mɔn 'ba tua mɔn man wó.'

³⁰ "ɔ hanlun ehi a, akua'n ngo tie man, ɔ kɔ man be kɔ hyl yí manngun'n be kɔ tu yí fiadi dede ɔ kɔ ju cian mɔ ɔ kɔ tua yí kale'n. ³¹ Mɔ ngua ehunlun-mɔ nwunlin yí nyɔɔɛ sɔ'n, bé nwun kɔ bubu bé, be kɔ hɔ kɔ han kɔ hele bé mɔn'n.

³² "Nan mɔ mɔnlan'n tulɛ ejɔɛ sɔ'n, ɔ kɔ man be kɔ feɛ akua sɔ'n, ɔ kɔ han kɔ hele yí kɛ: 'Akua ati anun ete! M'an fa wó kale'n kualaa m'an hye wó. ɔ sanlun kɛ a butu wó nwun a hele mɔn. ³³ Kɛ n nwunlin wó nwun anwunnvoe'n, wó kusu ɔ di kɛ ɛ nwun wó manngun nun anwun anwunnvoe.' ³⁴ Belemgbin'n kɔ fe eya kpa, ɔ kɔ tu akua'n kusu fiadi dede ɔ kɔ ju cian m'ɔ kɔ tua yí kale'n."

³⁵ Zozi kɔ han kɔ tu su kɛ: "Sɛ suanlan di emɔ anwun ejɔɛ ete nán emɔ a nyl man bé kunnun b'a nyaci man yí nwun sa b'a nje man yí a, mɔn Sɔ'n kusu m'ɔ wɔ anwunno'n nyaci man emɔ anwun sa ɔ nje man emɔ."

Eyila nun anwun ejɔɛ'n

(Maaki 10.1-12)

19 Mɔ Zozi yuelt yí ejɔɛ sɔ'n-mɔ kan'n, ɔ fi Galile mɔn nun anun ebeɛ ɔ kɔ hɔ Zude mɔn nun anun, asue Zuludun nun anzin elɔ ebue kun. ² Meninsunman sili yí su. Be 'ba a, be nun nwuluwafue. Zozi manlun bé nwuluwafue'n-mɔ anwun salɛ.

³ Anun *Falisifue mmie-mɔ wɔ meninsunman nun anun. Be kɔ kpunngɛ Zozi anwun ebeɛ. Kemɔ be kulo kɛ be sua yí ngaa nun ati, be kɔ bisa yí kɛ: "Kpɔin, asu yé mala'n man atun kɛ belenzua kun kualaa kɛ ɔ sun atun ngacile biala asu ɔ yila yí yɛ ɔ?"

⁴ Be bisalɛ sɔ a, Zozi nwan: "Asu emɔ kunngalɛ man yí Eheɛ Ejɔɛ nun anun lé kɛ abubu nun anun, Bɔfue'n bɔɔ belenzua nun balasua. ⁵ M'ɔ bɔɔ bé yuelt'n, yí nwan: *Ehika ati, belenzua'n fi yí sɛ nun yí nin abu anwun 'ba jasɔ. ɔ 'fa yí nwun bɔ yí yɛ, nán bé munnyuan'n be yɔ suanlan munmuan kun.* ⁶ Yí sɛ ehi, anun be ti man menian nnyuan kún, nan b'a yɔ suanlan munmuan kun. Like mɔ Nyanmɔn kɔ han kɔ bɔ nun'n, kulo suanlan n'ɔ ti nun."

⁷ Mɔ Zozi hanlun sɔ'n, Falisifue'n-mɔ kɔ bisa yí kɛ: "Anun ɔ yɔ sɛ mɔ Moyizɛ manlun atun kɛ belenzua héɛ eyila kalata ɔ mán yí yɛ nán ɔ yila yí'n?"

⁸ Zozi nwan: "Moyizɛ manlun atun kɛ emɔ yíla bé yɛ-mɔ. ɔ sanlun kɛ emɔ ati anun ti ete. Nan abubu nun anun'n, anun ɔ ti man sɔ. ⁹ Mɔn kan mɔn kele emɔ kɛ suanlan mɔ yí yɛ a mɔmɔ man bian m'ɔ kɔ yila yí ɔ kɔ ja balasua fufɛɛ'n, suanlan sɔ'n, anun ɔ'a tun ajaa."

¹⁰ Mɔ Zozi menian'n-mɔ tulɛ ejɔɛ sɔ'n, bé nwan: "Sɛ eyila nun anwun ejɔɛ'n ti sua a, anun ɔ ti kpa kɛ be nja man bé nwun."

¹¹ Mɔ be hanlun sɔ'n, Zozi nwan: "Nán menian'n-mɔ kualaa yê be ti ejɔɛ sɔ nun abu ɔ. Nan bé mɔ Nyanmɔn a man bé yí nwun tunmin'n yê be kualaa be ti yí bu ɔ.

¹² Ninngɛ dɔun wɔ ebeɛ, ɔ juɛ melenzua'n mmie-mɔ, ɔ man be nguala man bala ja. Mmie-mɔ wɔ ebeɛ, be 'wu bé a, anun bé nwun ti man kpa. Mmie-mɔ kusu wɔ ebeɛ, be sa bé. Mmie-mɔ kusu wɔ ebeɛ, Anwunno Belemgbin Mân'n dunman nun, be nja man bala. Suanlan m'ɔ sɛ fasie'n, ɔ fá síe!"

(Maaki 10.13-16, Luku 18.15-17)

¹³ Mɔ Zozi hanlun sɔ yuelt'n, menian mmie-mɔ falɛ mmatunman nganngan be beɛɛɛ yí kɛ ɔ fá yí sa ɔ fúa bé nwun nán ɔ yéyila bé su. Nan mɔ yí menian'n-mɔ nwunlin yí sɔ'n, be juɔɔɛ bé.

¹⁴ Ehi a, Zozi nwan: "Nán be totua mmatunman'n-mɔ atun, be yáci bé maan be bála mɔn nwun. ɔ sanlun kɛ Anwunno Belemgbin Mân'n, bé mɔ be ti kɛ mmatunman ehi-mɔ'n y'ɔ ti bé dɛ ɔ." ¹⁵ Zozi falɛ yí sa'n-mɔ fualɛ bé nwun yuelt, yí nzin y'ɔ fi ebeɛ ɔ hɔɔɛ ɔ.

Kpafeɛ esikafue nun anwun ejɔɛ'n

(Maaki 10.17-31, Luku 18.18-30)

¹⁶ Ehi, suanlan kun walɛ tulɛ Zozi, yí nwan: "Ngehele-fue, nzu like dɛ kpa yê n yó nán m'an nyan nguan m'ɔ le man ayuelɛ nun ɔ?"

¹⁷ M'ɔ hanlun sɔ'n, Zozi kɔ bisa yí kɛ: "Nzuke ati yê ɛ le bisa mɔn like m'ɔ ti kpa nun anwun ejɔɛ ɔ? Nyanmɔn angunmɔn cein y'ɔ ti kpa ɔ. Sɛ ɛ kulo kɛ ɛ nyan nguan m'ɔ le man ayuelɛ nun an, anun di mala'n-mɔ asu."

¹⁸ Kpafeɛ'n kɔ bisa Zozi kɛ: "Anun mala benin-mɔ?"

Ehi a, Zozi kɔ bua yí kɛ: "N'ɛ kun suanlan, n'ɛ tun ajaa, n'ɛ wua, n'ɛ di ato ɛ tu wó manngun bie

abu,¹⁹ man wó nyin sɔ́ wó sɪ nɔ́n wó nin, aɪ kulo wó manngun ke wó muonun wó nwun."

²⁰ Mò Zozi hanlun sɔ́'n, kpafele'n nwan: "M'an li mala ehi-mò kualaa asu. Nan nzuke like dɛ biekun y'ɔ́ sɛ ke n yó ɔ́?"

²¹ Zozi nwan: "Sɛ ɛ kulo ke ɛ yue kpa yɔ́ ɔ́kɔ́kɔ́ a, anɔ́n kɔ́ tɔ́nɔ́n wó ninng'e'n kualaa mɔ́ ɛ le yí'n. Esika'n mɔ́ ɛ kɔ́ nyan yí'n, fa man ehianfue'n-mɔ́, nán ɛ 'ba nyan anwundɛ dɔ́n anwunno ɛɔ́. Sɛ ɛ yɔ́ yí sɔ́ yue a, bala nán sɪ mɪn su."

²² Kpafele sɔ́'n kusu a nyan yí nwun kpa. Nan m'ɔ́ tɔ́lɔ́ ejɔ́lɛ'n mɔ́ Zozi hanlun helelɔ́ yí'n, yí lua ɔ́lɔ́ yí nwun ɔ́ kɔ́ hɔ́.

²³ Ehi, Zozi kɔ́ han kɔ́ hele yí menian'n-mɔ́ ke: "Mun kan yí ananhɔ́le mɔ́n kele ɛmɔ́ ke suanlan m'ɔ́ kɔ́ nyan yí nwun'n, Anwunno Belemgbín Mân nɔ́n anɔ́n ɛɔ́ ɛwulɔ́e yɔ́ sɪ kpa man yí. ²⁴ Ɛsɛ mun kan mɔ́n kele ɛmɔ́ biekun ke: ɔ́ yɔ́ sɪ man naan kpilí'n mɔ́ be fele yí suamo'n ke ɔ́ wólu dɔ́ɔ́wa ɔ́ɔ́e nɔ́n. Nan ɔ́ yɔ́ sɪ kpa man esikafue kun ke ɔ́ wólu Nyanmɪan Belemgbín Mân nɔ́n anɔ́n."

²⁵ Mò yí menian'n-mɔ́ tɔ́lɔ́ ejɔ́lɛ sɔ́'n, ɔ́ sinlin bé nwun kpa. Bé nwan: "Sɛ ɔ́ tɪ sɔ́ a, anɔ́n nwan suanlan dɛ yê ɔ́ kualaa Anwunno Belemgbín Mân nɔ́n anɔ́n kɔ́ ɔ́?"

²⁶ Zozi nɔ́nɔ́n bé dede a, yí nwan: "ɔ́ yɔ́ sɪ man menian'n-mɔ́, nan ɔ́ nɔ́y sɪ mman man Nyanmɪan."

²⁷ Ehi, Pɛlɛl kɔ́ jasɔ́, yí nwan: "Yê mɔ́ y'a yaci yê ninng'e'n kualaa'n mɔ́ yê sɪ wó su'n, anɔ́n yê kusu yê dɛ tɪ sɛ?"

²⁸ Zozi nwan: "Mun kan yí ananhɔ́le mɔ́n kele ɛmɔ́ ke mɛle mɔ́ *Mân Baa'n 'ba tanlan yí anɔ́nminnyanmun belemgbín bia nɔ́n asu mân fufɔ́le nɔ́n anɔ́n'n, ɛmɔ́ menian bulu nɔ́n nnyuan'n mɔ́ ɛmɔ́ sɪ mɪn su'n, ɛmɔ́ 'ba tanlan belemgbín bia su be bua Izalayɛ nvilie bulu nɔ́n nnyuan'n ndɛɛ. ²⁹ Ɛsɛ suanlan biala mɔ́ mɪn tɪ, ɔ́ kɔ́ yaci yí awulo, yí nianman mmelenzua anaan mmala-sua, yí sɪ anaan yí nin, yí mma, anaan yí ebo, ɔ́ 'nyan yí nwun su fâ ɛya, ɛsɛ ɔ́ 'nyan nyanmɪansu nguan m'ɔ́ le man ayuelɛ'n. ³⁰ Nan kusu, bé mɔ́ kukaala be li mua'n, bé dɔ́n be 'ba ha sian. Yê bé dɔ́n kusu mɔ́ be halɔ́ sian'n, be 'ba li mua."

Kpafu'n-mò ahatua nɔ́n anwun anyundala'n

20 "Ɛ 'nwun like mɔ́ Anwunno Belemgbín Mân'n so-man yí'n: Ɛlɛhun kun mɔ́nɔ́n kun kɔ́ jasɔ́ ngelemɔ́ tutun kpa, ɔ́ 'kɔ́ a kpunndɛ menian maan be di junman yí divɔ́n ebo nɔ́n asu. ² Bé m'ɔ́ nwunlin bé'n, ɔ́ nɔ́n bé kɔ́ li cɔ́n kun junman nɔ́n anwun gua. Y'ɔ́ nɔ́n bé hɔ́lɔ́ yí divɔ́n ebo nɔ́n asu ɔ́.

³ "Ngelemɔ́ dɛ nguanlan ɔ́ kɔ́ fite gua nɔ́n asu ɛɔ́ biekun. ɔ́ 'nɔ́n an, menian mmiekun-mɔ́ gugua gua nɔ́n asu, be le man junman be nni man. ⁴ ɔ́ kɔ́ han kɔ́ hele bé ke: 'Ɛmɔ́ kusu hɔ́ lí junman mɔ́n ebo nɔ́n asu nán yí nwun ahatua m'ɔ́ sɛ fata'n, mɔ́n 'fa mɔ́n man ɛmɔ́."

⁵ "ɔ́ hanlun an, menian'n-mɔ́ kɔ́ tie be kɔ́ hɔ́ junman nɔ́n elie yí ebo nɔ́n asu. Sɛnzɛjinlan nɔ́n nɔ́suba dɛ nsan, bian'n kɔ́ fite biekun, ɔ́ kɔ́ nwun menian

mmiekun-mɔ́ nán ɔ́'a fa bé. ⁶ Mò be 'kɔ́ a ɔ́ nɔ́suba dɛ nnun'n, ɔ́ kɔ́ nwun mmiekun-mɔ́ gua nɔ́n asu, nán ɔ́'a bisa bé ke: 'Nzuke ati yê ɛmɔ́ gua ɛwa mgban sua mɔ́ ɛmɔ́ nni man junman flí'n?"

⁷ "Bé nwan: 'Suanlan manlun man yê junman tɪ ɔ́."

"Bian'n nwan: 'O, anɔ́n ɛmɔ́ hɔ́ lí junman mɔ́n divɔ́n ebo nɔ́n asu."

⁸ "Nɔ́suba mɔ́ be kpɔ́nzulɔ́'n, ɔ́ kɔ́ fele kpain'n m'ɔ́ nɔ́n yí junman nɔ́n asu'n, yí nwan: 'Fefele kpafu'n-mɔ́ kualaa'n nán tua bé esika'n man bé. Ɛ 'tua, di mua ɔ́ yí bu bé mɔ́ n valɔ́ bé nɔ́suba nɔ́n'n dede nán ɔ́'a tu bé mɔ́ n valɔ́ bé ngelemɔ́ nɔ́n'n."

⁹ "Be kɔ́ fefele bé mɔ́ be falɔ́ bé dɛ nnun'n, be kɔ́ tua bé cɔ́n kun junman esika'n be kɔ́ man bé. ¹⁰ Mò bé mɔ́ be lilí mua be falɔ́ bé'n 'de bé esika dɛ'n, be junlun ke ɔ́ 'ba hɔ́ yí nyunnun tala dɛ nnun mma'n-mɔ́ dɛ'n. ɔ́'a nɔ́y man sɔ́, nan cɔ́n kun junman esika nɔ́n ala yê be tualɔ́ manlun bé ɔ́. ¹¹ Be 'de bé esika nɔ́n an, anɔ́n be le juɔ́ bian'n bé konvin abu. ¹² Bé nwan: 'Kpafu ehi-mò mɔ́ b'a lí junman dɔ́hyulɔ́ kunmgba'n, esika'n mɔ́ a tua bé'n nɔ́n yê dɛ'n sɛ, yê mɔ́ yê jin eyua heleman ehi anɔ́n y'a lí junman dede alɛ nɔ́n a fa a san'n!"

¹³ "Mò be juɔ́lɔ́ sɔ́'n nán bian nɔ́n a tua a se bé nunhan kun ke: 'Mɔ́n manngun, m'an nnaka man wó o. Nán cɔ́n kun junman gua'n mɔ́ yê nuan selɔ́ yí nwun'n yê m'an tua m'an man wó nɔ́n ɔ́? ¹⁴ Fa wó esika'n nán kɔ́. Cɔ́n kun junman esika'n mɔ́ mɔ́n fa mɔ́n man wó'n, yí kunmgba'n yê mɔ́n 'fa mɔ́n man bé mɔ́ n valɔ́ bé dɛ nnun nɔ́n ɔ́. ¹⁵ Mɔ́n esika ɔ́, ke mɔ́n kulo ke mɔ́n yɔ́ yí'n yê mɔ́n yɔ́ ɔ́. Anaan kemɔ́ m'an yɔ́ sian mma'n-mɔ́ kpa'n, ɔ́ yɔ́ wó ɛya ɔ́?"

¹⁶ Ehi, Zozi kɔ́ han kɔ́ tu su ke: "Bé mɔ́ be li sian'n, be 'di mua yê bé mɔ́ be li mua'n, be 'di sian."

Zozi 'ba ɔ́ yí ewue'n nɔ́n yí etinng'e nɔ́n asu biekun (Maakɔ́ 10.32-34, Luku 18.31-34)

¹⁷ Ehi anzin, mɔ́ Zozi 'kɔ́ Zoluzalemun'n, atunnun, ɔ́ kɔ́ fele yí menian bulu nɔ́n nnyuan nɔ́n ahanmɔ́n, ɔ́ kɔ́ han kɔ́ hele bé ke: ¹⁸ "Ɛmɔ́ tíe, yê le kɔ́ Zoluzalemun. Sɛ yê ju ɛɔ́ a, be 'ba yɔ́ *Mân Baa'n be man Nyanmɪan *tɛɛylɔ́e mgba'n-mɔ́, ɔ́ nɔ́n *mala nɔ́n asu mgba'n-mɔ́ maan be kun yí. ¹⁹ Be 'fa yí be man bé mɔ́ be tɪ man Zufu'n maan be gulu yí nwun, be fin yí mgbele be bubo yí kulowa nɔ́n asu. ɔ́ wu a, yí cɔ́n nsan nɔ́n asu, ɔ́ 'tinng'e."

Zuakɔ́ nɔ́n Zuan anin'n 'ba seɛ Zozi like (Maakɔ́ 10.35-45)

²⁰ Ehi, Zebede amma'n-mɔ́ anin nɔ́n bé walɔ́ Zozi anwun ɛbeɛ. ɔ́ kɔ́ kutu yí nyunnun ɔ́ kɔ́ seɛ yí ke ɔ́ yó like kun mán yí.

²¹ Zozi kɔ́ bisa yí ke: "Nzuke yê ɛ kulo ke n yó m mán wó ɔ́?"

Balasua'n nwan: "Mɔ́n mma nnyuan ehi-mò mɔ́ be wɔ́ ewa'n, cɔ́n mɔ́ ɛ kɔ́ kaci belemgbín'n, man kun tánlan wó sa fama su, man kun'n kusu tánlan wó sa bê su."

²² Mɔ balasua'n hanlun ehi'n, Zozi nwan: "Like'n mɔ emɔ le kpunnde'n, emɔ nzi man. Asu kango'n mɔ mun 'ba nun nun'n, emɔ kɔ huala nun nun ɔ?"

Bé nwan: "Yuo, ye kɔ huala nun nun."

²³ Zozi nwan: "Ɔ ti ananhɔle ke emɔ 'ba nun mín kango nun anun, nan kusu m'ɔ ti mín fama su, anaan mín bé su etanlan'n, nán mín yê mun fa menian'n-mɔ mun sie ebele ɔ. Nan bé mɔ mín Si a sesie a man bé'n yê ɔ 'fa bé sie ebele ɔ."

²⁴ Mɔ yí menian bulu ehunlun-mɔ tɔli ejɔle sɔ'n, be felu anianman nnyuan nun anwun eya. ²⁵ Ehi, Zozi kɔ fele bé kualaa'tin ɔ kɔ han kɔ hele bé ke: "Emɔ si ke mân nun anun mmelemgbín'n-mɔ, ɔ nun bé mgbain'n-mɔ, be kele bé menian'n-mɔ yale be sisi bé. ²⁶ Nan emɔ afian ewa die, ɔ ti man sɔ. Emɔ afian, m'ɔ kulo ke ɔ kaci kpain'n, ɔ káci emɔ akua. ²⁷ Emɔ nunhan m'ɔ kulo ke ɔ di emɔ anyunnun'n, ɔ yó emɔ kanga. ²⁸ Ehi ati, *Mân Baa'n, ɔ'a mma man ke ɔ 'ba maan be su yí, nan yí muonun ɔ walí menian'n-mɔ esúe nán ɔ'a fa yí nguan'n ɔ'a le menian dɔun ati."

Zozi 'ba man anyúnsinlinwafue nnyuan nwun así

(Maaki 10.46-52, Luku 18.35-43)

²⁹ Mɔ be fi Zeliko kulo nun anun be 'fite'n, menian dɔun kpa sili bé su. ³⁰ Anun anyúnsinlinwafue nnyuan gua atin nun anuan ebele. Mɔ be tɔli ke Zozi le sun'n, be kɔ tian nun, bé nwan: "Yé Mún, belemgbín *Davidi Awa, nwun yé nwun anwunnvoe!"

³¹ Menian'n-mɔ kɔ totua bé ke be múan bé nuan. Be 'totua bé a, anun bele mɔ be le tian nun kpa, bé nwan: "Yé Mún, belemgbín Davidi Awa, nwun yé nwun anwunnvoe!"

³² Zozi kɔ jinlan ɔ kɔ fele bé, ɔ kɔ bisa bé ke: "Nzu yê emɔ kulo ke n yó m mán emɔ ɔ?"

³³ Bé nwan: "Yé Mún, yɔ maan ye nwún así."

³⁴ Bé nwun kɔ yɔ Zozi koun. Ɔ kɔ fa yí sa'n kɔ fua bé nyun'n. Ebele ala, be kɔ nwun así yê be sili yí su ɔ.

Zozi 'ba wulu Zoluzalemun kulo nun anun

(Maaki 11.1-11, Luku 19.28-40, Zuan 12.12-19)

21 Zozi nun yí menian'n-mɔ, be kɔ a dede be kɔ ju kulo'n mɔ be fele yí Betfaze nun asu. Kulo sɔ'n mantan Zoluzalemun. Be kɔ bɔ nun *Olivu buka nun asu. Ebele, Zozi kɔ suan yí menian'n-mɔ anun nnyuan, ² yí nwan: "Emɔ hɔ kulo'n m'ɔ wɔ emɔ anyunnun elb nun asu. Mɔ emɔ 'fite kulo nun asu ebele ala'n, emɔ 'ba nwun ke afunlunmun bilɛ kun nun yí wa munda ebele. Emɔ nyánnji bé be béle mín. ³ Se suanlan bie bisa emɔ ejɔle a, emɔ hán ke: 'Yé Mún a hian yí nwun.' Emɔ kan sɔ a, be 'ba yaci emɔ maan be fa bé be ba."

⁴ Ɔ man ejɔle'n mɔ Nyanmian kpɔmanfue'n hanlun'n kpunlun su:

⁵ *Nyanmian nwan: Kan kele Siun amma'n-mɔ, emɔ nían, emɔ belemgbín'n ti afunlunmun su. Yí ahunlun la así ɔ le ba emɔ anwun elb ɔ ti afunlunmun baa kun asu.*

⁶ Mɔ Zozi manlun bé ngalɛ sɔ'n yueli'n, yê yí menian nnyuan'n hɔli ɔ. Like'n mɔ Zozi helele bé ke be yó'n, be

yɔli. ⁷ Be kɔ fa afunlunmun'n nun yí wa'n be kɔ a. Be kɔ yíyí bé taladi'e'n-mɔ be kɔ gua bé su, yê Zozi fulɔ tanlanlun afunlunmun baa nun asu ɔ. ⁸ Menian dɔun kpa kɔ yíyí bé taladi'e'n be kɔ sise yí atin nun anun. Mmie-mɔ kusu kɔ kpikpe aye male be kɔ sise yí atin nun anun.

⁹ Bé mɔ be li bé nyunnun'n ɔ nun bé mɔ be li Zozi anzin'n kɔ bɔ kɔ sulo. Bé nwan:

"Hozanna!

Nyila hán belemgbín *Davidi Awa'n!

Nyila hán suanlan ehi m'ɔ le ba wɔ yé Mún dunman nun'n!

Hozanna!

Nyila hán Nannan Nyanmian m'ɔ wɔ anwunno anwunno elb'n!"

¹⁰ Mɔ Zozi 'wulu Zoluzalemun kulo nun anun'n, kulo bɔndun'n kɔ kpusu. Menian'n-mɔ kɔ bisa ke: "Nwan suanlan die ɔ?"

¹¹ Meninsunman'n nwan: "Nyanmian kpɔmanfue Zozi m'ɔ fi Galile kulo'n mɔ be fele yí Nazaletí nun asu nun ɔ."

Zozi 'ba fuan bé mɔ be le di gua

Nyanmian awulo nun anun'n

(Maaki 11.15-19, Luku 19.45-48, Zuan 2.13-22)

¹² Zozi kɔ wulu Nyanmian awulo nun anun, ɔ kɔ fuan bé kualaa mɔ be le di gua nun'n. Ɔ kɔ han bé mɔ be kaci esika'n tɔbɔli'n-mɔ kɔ gua. Be mɔ be le tɔnɔn mɔlɔnɔnman'n, ɔ kɔ han bé bia'n-mɔ kɔ gua. ¹³ M'ɔ hanlun bé ninng'e'n-mɔ gualɔ yueli'n, yí nwan: "Nyanmian Anuan Ejɔle'n le kele ke: *Be 'ba fele mín sua'n mmute sua*. Nan emɔ die, emɔ a fa a kaci *awue sua*!"

¹⁴ Anyúnsinlinwafue, ɔ nun bé mɔ be tia be tɔ su'n mmie-mɔ kɔ a Nyanmian awulo nun anun, Zozi anwun ebele. Zozi kɔ man bé nwun kɔ sa. ¹⁵ Nan mɔ Nyanmian *teeyufue'n-mɔ, ɔ nun *mala nun asu mgbain'n-mɔ nwunlin asinbenwun ninng'e'n mɔ Zozi yɔli'n, ɔ nun mmatunman'n-mɔ mɔ anun be le tian Nyanmian awulo nun anun bé kan ke: "Anunminnyanmun hán belemgbín *Davidi Awa'n!", Zozi anwun kɔ yɔ bé eya.

¹⁶ Ehi, be kɔ bisa Zozi ke: "Asu e ti ejɔle'n mɔ be le kan'n?"

Zozi nwan: "Yuo o. Ebele Ejɔle nwan: *A fa aye eyile nun a wula mmatunman'n-mɔ nun adɔman'n-mɔ anuan*. Ejɔle sɔ'n-mɔ, asu emɔ kunngali man yí lé ɔ?"

¹⁷ M'ɔ hanlun sɔ yueli'n, ɔ kɔ yaci bé ebele ɔ fi kulo nun anun ɔ kɔ fite ɔ kɔ hɔ kɔ la Betanin kulo nun asu.

Zozi 'ba bɔ figi baka kun sasan

(Maaki 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Alíe hunlun mɔ Zozi 'sa ba Zoluzalemun'n, ehɔe kɔ hun yí. ¹⁹ Ɔ kɔ nwun *figi baka kun atin nun anuan, ɔ kɔ hɔ yí bu. Ɔ juli ebele a, nyâ ngunmun, ɔ ngɔ nyan baa su. Ehi, ɔ kɔ se figi baka'n ke: "Ɔ fi ene m'ɔ kɔ'n, e nzu man baa fíú kún lé." Ebele ala, figi baka'n kɔ yue yui bɔkɔkɔ.

²⁰ Mɔ yí menian'n-mɔ nwunlin yí sɔ'n, ɔ sinlin bé nwun. Bɛ kɔ bisa Zozi kɛ: "Nan ɔ yɔ sɛ mɔ figi baka nun a yue yuɔ kɪkaala'n?"

²¹ Zozi nwan: "Mun kan yí ananhɔlɛ mun kele ɛmɔ kɛ sɛ ɛmɔ le dedi mɔ ɛmɔ dedi'n jin yí ja nun'n, mɔ m'an yɔ figi baka ɛhɪ'n, ɛmɔ 'ba huala yí yɔ, ɛsɛ bɔbɔ sɛ ɛmɔ sɛ buka ɛhɪ kɛ: 'Tu wɔ bu ɛwa, tutu kɔ tɔ jenvie nun anun' an, ɔ kɔ. ²² Sɛ ɛmɔ le dedi a, like biala mɔ ɛmɔ kɔ bisa yí mmuɔɛ nun anun'n, ɛmɔ asa 'kan yí."

Zozi tunmin'n m'ɔ le yí'n

(Maakɪ 11.27-33, Luku 20.1-8)

²³ Zozi kɔ wulu Nyanmɪan awulo nun anun, ɔ kɔ hehele menian'n-mɔ Nyanmɪan Anuan Ejɔlɛ'n. Nyanmɪan *tɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ nun Zufu mgbain'n-mɔ kpulɔ Zozi, bé nwan: "Tunmin benin yê ɛ le yí ɛ yɔ ninngɛ sua-mɔ kɔ? Nwan suanlan dɛ y'ɔ manlun wɔ yí nwun atun ɔ?"

²⁴ Zozi nwan: "Mun 'bisa ɛmɔ kosuan kun. Sɛ ɛmɔ tu yí nuan an, mɪn kusu mun 'kele ɛmɔ suanlan'n m'ɔ man mɪn tunmin maan mun yɔ ninngɛ sua-mɔ'n. ²⁵ Nyanmɪan y'ɔ suanlun Zuan kɛ ɔ sɔnɔn menian'n-mɔ kɔ, anaan kulo menian'n-mɔ yê bɛ suanlun yí ɔ?"

Mɔ Zozi bisalɔ bé kosuan sɔ'n, akpulɔwa tɔlɔ bé afian ɛɔ. Bé nwan: "Sɛ yɛ kan kɛ Nyanmɪan yê ɔ suanlun yí a, ɔ 'ba bisa yé kɛ: 'Nan nzuke ati yê ɛmɔ a nne man yí b'a nni man'n?' ²⁶ Nan sɛ yɛ kan kɛ: 'Menian'n-mɔ yê bɛ suanlan yí a, meninsunman'n 'fɛ yé nwun ɛya. Afɪ bé kualaa bɛ de bɛ di kɛ Zuan tɪ Nyanmɪan kpɔmanfue."

²⁷ ɛhɪ a, bɛ kɔ bua Zozi kɛ: "Yɛ nzi man."

Zozi kusu nwan: "Sɛ ɛmɔ nzi man an, mɪn kusu mun ngan man suanlan'n m'ɔ man mɪn tunmin maan mun yɔ ninngɛ sɔ'n-mɔ'n mun ngele man ɛmɔ."

Mmatunman nnyuan nun anwun anyunndala'n

²⁸ ɛsɛ Zozi nwan: "ɛmɔ tɪɛ. Anun bian kun le yí mma nnyuan. Cian kun, ɔ kɔ han kɔ hele nunhan kpain'n kɛ: 'Mɪn wa, ɛnɛ, kɔ divɪn ebo nun asu ɛɔ kɔ li junman.'

²⁹ "Batunman'n tua sɛ yí sɪ kɛ: 'Mun ngɔ man.' ɔ tɪ ɛbɛɛ dede yí nzin hyɛɔ, ɔ kɔ jasɔ ɔ kɔ hɔ ebo nun asu.

³⁰ "Sɪɛ'n kɔ han ejɔlɛ kunmgbɔ sɔ'n ɔ kɔ hele yí wa kɔ-tua'n. ɔ hanlun an, yí wa'n nwan: 'Baba, m'an tɪ, mun 'kɔ.' Baa'n ngɔ hɔ man ebo nun asu.

³¹ "Anun mmatunman nnyuan'n, benin y'ɔ yɔlɔ yí sɪ ehulo like ɔ?"

Bé nwan: "Nunhan kpain nun ɔ."

ɛhɪ, Zozi nwan: "Mun kan yí ananhɔlɛ mun kele ɛmɔ kɛ, bé mɔ bɛ dide ajule'n, ɔ nun tutu'n-mɔ, bɛ 'di mua ɛmɔ anyunnun Nyanmɪan Belemgbɪn Mân nun anun ɛɔ. ³² ɔ sanlun kɛ Zuan walɔ, ɔ heleɔ ɛmɔ atun kpa'n, nan ɛmɔ a nva man su. Nan bé mɔ bɛ dide ajule'n, ɔ nun tutu'n-mɔ, bé dɛ, bɛ lelɔ yí bɛ lili. ɛmɔ a nwun kɛ menian sɔ'n-mɔ kualaa a le yí a li. Nan ɛmɔ dɛ, ɛmɔ a nnun man bé nwun b'a ngaci man bé abalabɔ'n, b'a nne man yí b'a nni man."

Divɪn ebo nun anwun anyunndala'n

(Maakɪ 12.1-12, Luku 20.9-19)

³³ "ɛmɔ tɪɛ anyunndala kun biekun. Anun bian kun le yí divɪn ebo. ɔ kɔ le yí nwun. ɔ kɔ fun kunman kun m'ɔ hyuhyuin yí nzan'n gua nun ɔ. ɔ kɔ si sua hyilili kun su. Sua sɔ'n tɪ kannganlaun. Bɛ fu su bɛ sisa ebo'n. M'ɔ yuelɔ'n, ɔ kɔ fa ebo'n kɔ wula kpafu-mɔ asa nun. Yê ɔ hɔlɔ yí atun ɔ. ³⁴ ɔ wɔ ɛbɛɛ dede mɔ divɪn nun ɛtɪɛ'n tɛmun juli'n, bian'n kɔ suan yí ngua'n-mɔ kɛ bɛ hɔ kpafu'n-mɔ anwun ɛɔ, bɛ hɔ lé yí dɛ'n bɛ bɛɛ yí.

³⁵ "Kpafu'n-mɔ kɔ hyɔ bian'n ngua'n-mɔ bɛ kɔ bu kun, bɛ kɔ hun kun, bɛ kɔ tutu nunhan kun kusu ɛbue bɛ kɔ hun yí. ³⁶ ɛsɛ bian'n kɔ suan yí ngua'n mmiekun-mɔ dɔun bɛ talalɔ alimua dɛ'n-mɔ. ɛsɛ kpafu-mɔ kɔ yɔ bɛ kɛ bɛ yɔlɔ ɛhunlun-mɔ'n. ³⁷ Sian dɛ, bian'n kɔ suan yí muonun yí wa'n bé nwun ɛɔ. Yí nwan: 'Kɛmɔ ɔ tɪ mɪn kunnun baa'n, mun de mun di kɛ bɛ 'ba man yí anyunndɔ.'"

³⁸ "Nan mɛɛ mɔ bɛ nwunlin bian nun awa'n, bé nwan: 'Bɛ nɪan, bian ɛhɪ m'ɔ le ba'n, cian bie dede yí dein yê ɔ 'di ajâ'n ɔ fa ebo nun ɔ. Yí tɪ, bɛ mán yɛ hún yí yɛ fá ebo'n.' ³⁹ ɛhɪ a, bɛ kɔ hyɔ bian nun awa'n bɛ nun yí kɔ hɔ ebo nun anuan ɛɔ bɛ kɔ hun yí.

⁴⁰ "Nan sɛ bian'n m'ɔ le ebo'n ba a, kpafu sɔ'n-mɔ, nzu yê ɛmɔ de di kɛ ɔ 'yɔ bɛ ɔ?"

⁴¹ Bé nwan: "ɔ nnwun man bé nwun anwunnvoe, ɔ 'kun kpafu ati anun ɛtɛ sɔ'n-mɔ ɔ fa yí ebo'n wula menian nvufɔlɛ asa nun. Tɛmun'n ju nán bɛ 'tɪ ebo nun an, anun bɛ yɔ yí dɛ bɛ bɛɛ yí."

⁴² Zozi nwan: "ɛhele Ejɔlɛ nun anun ejɔlɛ kpɔlɛ ɛhɪ, asu ɛmɔ kunngalɔ man yí lé ɔ?"

ɛbue'n mɔ bé mɔ bɛ le si sua nun a ju a tu'n, yí yê ɔ'a kaci ayialɛ nun asu ɛbue cunnɔn kpa nun ɔ.

Like mɔ yê Mun a yɔ nun anun.

ɔ tɪ enyɪnmɪan like wɔ yê nyunsu!"

⁴³ Zozi kɔ han kɔ tu su kɛ: "ɛhɪ ati, mun kan mun kele ɛmɔ kɛ Nyanmɪan Belemgbɪn Mân'n, bɛ 'tua ɛmɔ bɛ de bɛ man menian mɔ b'a nun bé nwun mɔ bɛ bɔ bala m'ɔ sɔ Nyanmɪan anyun'n. [⁴⁴ Suanlan biala m'ɔ kɔ tɔ ɛbue sɔ nun asu'n, yí nun 'tɪtɪ. Suanlan kusu mɔ ɛbue sɔ'n kɔ tɔ yí su'n, ɔ 'nunkun yí.]"

⁴⁵ Mɔ Zozi buli anyunndala sɔ'n, Nyanmɪan *tɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ nun *Falɪsɪfue'n-mɔ nwunlin kɛ bé nwun ejɔlɛ yê Zozi le kan ɔ. ⁴⁶ ɛhɪ ati, bɛ kpunndɛɔ atun mɔ bɛ 'sɪn su bɛ cɪ yí. Nan kusu, meninsunman'n dunman nun, bɛ sulo, bɛ kɔ yaci bɛ kɔ hɔ. ɔ sanlun kɛ menian'n-mɔ bu Zozi kɛ Nyanmɪan kpɔmanfue.

Atɔnɔlɛ alɛ nun anwun anyunndala'n

(Luku 14.15-24)

22 Zozi buli anyunndala mmiekun-mɔ dɔun ɔ heleɔ bé. Yí nwan: ² "Anwunno Belemgbɪn Mân'n tɪ kɛ belemgbɪn kun m'ɔ le man yí wa belenzua kun fa yí yɔ atɔnɔlɛ ɔ. ³ ɔ kɔ suan yí ngua'n-mɔ kɛ bɛ hɔ féle bé m'ɔ tɔlɔ yí sa féleɔ bé'n kɛ b'a sesie alɛ nun a yue. Bɛ hɔlɔ féleɔ bé a, menian sɔ'n-mɔ fɪɔ ngɔ a man.

⁴“Ɔ kɔ suan yí ngua'n mmiekun-mɔ, yí nuan la bé nuan nun, yí nwan: ‘Emɔ sé bé kɛ: M'an hun mín nnale'n-mɔ nun naan'n-mɔ mɔ b'a la kpa'n. M'an sesie alɛ nun a yue. Yí ti, emɔ bála atɔnvɔle nun abu.’

⁵“Bɛ hɔlɛ fɛlɛlɛ bé a, menian sɔ'n-mɔ ngo kpinlin belemgbin anwun. Ehi jasu a, ɔ le kɔ yí ebolo, ehi jasu a, ɔ le kɔ a tɔnun yí ninngɛ. ⁶Mmie-mɔ kusu kɔ sɔ ngua'n-mɔ bɛ kɔ hele bé yalɛ dede bɛ kɔ hun bé. ⁷Mɔ belemgbin'n tɔlɛ ejɔlɛ sɔ'n, ɔ kɔ fɛ ɛya. Ɔ kɔ suan yí nza-lafu'n-mɔ kɛ bɛ hɔ hún kodiawu sɔ'n-mɔ ɛsɛ bɛ yála bé kulo'n.

⁸“Mɔ ehi tɔlɛ yí nwun'n, ɔ kɔ han kɔ hele yí ngua'n-mɔ kɛ: ‘Atɔnvɔle alɛ nun a bɔn. Nan bé mɔ n vɛlɛlɛ bé'n, bé fíí b'a mma man. ⁹Yí ti, emɔ hɔ gua nun asu ɛlɔ, suanlan biala mɔ emɔ kɔ nwun yí'n, emɔ fɛlɛ yí.’ ¹⁰Ngua'n-mɔ kɔ hɔ gua nun asu. Bé kualaa mɔ bɛ nun bé yialɛ'n, ati anun ɛtɛ o, ati anun kpa o, bɛ kɔ fɛlɛ bé dede atɔnvɔle sua'n kɔ yi tɛkɛ.

¹¹“Belemgbin'n kɔ wulu sua nun anun, ɔ kɔ nɛntɛn bé mɔ bɛ gugua tɔbɔlɛ nun anwun bɛ lɛ didi'n. Ɔ nɛntɛn an, anun suanlan kun tɛ ebeɛ. Suanlan sɔ'n wula man atɔnvɔle taladiɛ'n bie. ¹²Belemgbin'n kɔ bisa yí kɛ: ‘Mín manngun, ɛ yɔlɛ sɛ mɔ ɛ wululɛ ɛwa, kusu afɛ ɛ wula man atɔnvɔle taladiɛ'n bie'n? Bian'n ngo huala man ejɔlɛ fíí kan.

¹³“Ehi, belemgbin'n kɔ han kɔ hele yí ngua'n-mɔ kɛ: ‘Emɔ cíɔlɛ yí ja'n nun yí sa'n-mɔ bɛ tú yí awosin nun anun ɛlɔ gua nun asu. ɛlɔ yɛ ɔ 'sun ɛsɛ ɔ 'kuan yí je nun ɔ.’”

¹⁴Zozi kɔ han kɔ tu su kɛ: “B'a fɛlɛ menian dɔun, nan kusu kaan bie yɛ bɛ 'fa bé ɔ.”

Sezaa ajule'n

(Maakl 12.13-17, Luku 20.20-26)

¹⁵Ehi, *Falisifue'n-mɔ hɔlɛ yialɛ bɛ kpunndɛlɛ kosuan mɔ sɛ bɛ bisa Zozi a, ɔ kuala kɛ ɔ fun ɔ tɔ bé ngaa nun anun'n. ¹⁶Bɛ kɔ suan bé menian'n mmie-mɔ, ɔ nun belemgbin *Elɔdɛ menian dɛ'n mmie-mɔ Zozi anwun ɛlɔ, kɛ bɛ hɔ bisa yí kɛ: “Kpain, yɛ sɛ kɛ wɔ dɛ ɛ kan ananhɔlɛ. Like mɔ Nyanmɛn kulo kɛ suanlan yɔ'n, ɛ keɛ yí ananhɔlɛ. Ajunlun mɔ menian'n-mɔ kɔ fa'n, ɛ nzulo man yí nzin. Afi ɛ nnɛn man suanlan nyunnun ɛ mmua man yí ndɛɛ. ¹⁷Yí ti, wɔ dɛ m'ɔ wɔ wɔ ti anun'n, kan maan yɛ tí. Asu yɛ mala'n keɛ kɛ yɛ túa ajule anan nán yɛ tua yɛ man belemgbin Sezaa ɔ?”

¹⁸Nan mɔ Zozi nwunlin bé ajunlun ɛtɛ'n, ɔ kɔ bisa bé kɛ: “Apoo mma, nzuke ati yɛ emɔ le sɔ mín nuan ɔ? ¹⁹Esika'n mɔ emɔ fa tua Sezaa ajule'n, emɔ fá bie bɛ mán n nían.” Bɛ kɔ fa kun bɛ kɔ beɛ yí. ²⁰Bɛ nun yí walɛ a, yí nwan: “Nwan nvoninnin ɔ nun nwan dunman dɛ yɛ ɔ wɔ su ɔ?”

²¹Bé nwan: “Belemgbin Sezaa ɔ.”

Ehi a, Zozi nwan: “Like m'ɔ tí Sezaa dɛ'n, emɔ fá mán Sezaa yɛ m'ɔ tɛ Nyanmɛn kusu dɛ'n, emɔ fá mán Nyanmɛn.”

²²Zozi mmua sɔ'n mɔ bɛ tɔlɛ'n sinlin bé nwun. Bɛ yacili yí ebeɛ yɛ bɛ hɔlɛ ɔ.

Ewuetinngɛ nun anwun kosuan'n

(Maakl 12.18-27, Luku 20.27-40)

²³Cɛn kunmgba sɔ'n, *Sadusifue'n-mɔ mɔ bé nwan ewuetinngɛ nnun man ebeɛ'n, bé mmie-mɔ kɔ a Zozi anwun ebeɛ. Bɛ kɔ bisa yí kosuan kɛ: ²⁴“Kpain, ɛ 'nwun ejɔlɛ mɔ Moyizɛ a han'n: ‘Sɛ belenzua kun ja bala nán ɔ nun yí b'a nwu man baa fíí dede nán belenzua'n wu a, yí nianman'n di kɛ ɔ ja bala'n, nán ɔ nun yí wu baa bɛ man yí nianman'n mɔ ɔ'a wu'n.’ ²⁵Ehi, anun anianman nsu wɔ yɛ afian ɛwa. Nunhan kpain'n jalɛ balasua kun, ɔ nun yí a nwu man baa fíí dede ɔ kɔ wu. Yí nzin baa'n kɔ ja balasua sɔ'n. ²⁶Yí kusu ɔ nun yí b'a nwu man baa fíí dede ɔ kɔ wu, yí nzin baa dɛ'n kɔ fa bala'n. Ɔ nun yí b'a nwu man baa fíí dede yí kusu ɔ kɔ wu. Bɛ lɛ yí sɔ dede bé menian nsu'n kualaa bɛ kɔ ja balasua kunmgba'n dede ɔ kɔ yia. Bé fíí bɛ nun yí a nwu man baa dede bé kualaa bé kɔ yue wu. ²⁷Yí nzin, balasua'n kusu kɔ wu. ²⁸Ewuetinngɛ cɛn'n, bé menian nsu'n, nunhan benin yɛ balasua'n tɛ yí dɛ ɔ? Afi bé kualaa b'a ja yí bie.”

²⁹Bé kosuan sɔ nun anwun, Zozi kɔ bua bé kɛ: “Emɔ a fun, ɔ sanlun kɛ emɔ nzi man Eheɛ Ejɔlɛ'n nun Nyanmɛn tunmin'n. ³⁰Afi ewuetinngɛ cɛn'n, mmelenzua'n-mɔ ngo ja man mmalasua kún, mmalasua'n-mɔ kusu ngo ja man mmelenzua kún. Nan bé kualaa bɛ 'kaci kɛ nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ. ³¹Ewuetinngɛ nun anwun ejɔlɛ'n mɔ Nyanmɛn Kpili hanlun heɛlɛ emɔ'n, emɔ kunngalɛ man yí lé ɔ? Ɔ hanlun kɛ: ³²*Abalahamun nun Izakɛ nun Zvakɔbu, bé Nyanmɛn'n y'ɔ le mín.* Nguan mma'n-mɔ, bé Nyanmɛn'n y'ɔ le yí, nan ɔ tɛ man ewue mma Nyanmɛn.”

³³Mɔ meninsunman'n tɔlɛ Zozi ngehele sɔ'n, ɔ sinlin bé nwun.

Mala'n m'ɔ tɛ kpili tala bé kualaa'n

(Maakl 12.28-34, Luku 10.25-28)

³⁴Mɔ *Falisifue'n-mɔ tɔlɛ kɛ Zozi a huala *Sadusifue'n-m'ɔ, bɛ kɔ yia ebeɛ. ³⁵Bé nunhan kun tɛ *mala nun asu kpain. Ɔ kulo kɛ ɔ sɔ Zozi nuan. Ɔ kɔ bisa yí kɛ: ³⁶“Kpain, mala'n nunhan benin y'ɔ tɛ kpili tala bé kualaa ɔ?”

³⁷Zozi kɔ bua yí kɛ: “Fa wɔ ahunlun'n kualaa, ɔ nun wɔ ekala'n kualaa, ɔ nun wɔ ajunlun'n kualaa kulo wɔ Mɛn Nyanmɛn. ³⁸Mala m'ɔ li mua m'ɔ tɛ kpili tala bé kualaa nun anun. ³⁹M'ɔ tian yí nnyuan, m'ɔ nun alimua dɛ'n tɛ kun'n, y'ɔ le ehi: Ɔ di kɛ ɛ kulo wɔ manngun kɛ wɔ muo-nun wɔ nwun. ⁴⁰Mala nnyuan ehi asu yɛ Moyizɛ nun Nyanmɛn mgɔmanfue'n-mɔ ngehele'n kualaa jin ɔ.”

Kilisi'n nun belemgbin Davidi

(Maakl 12.35-37, Luku 20.41-44)

⁴¹Anun *Falisifue'n-mɔ ati a yia. Zozi kɔ bisa bé kosuan kɛ: ⁴²“Emɔ junlun kɛ nwan y'ɔ le *Kilisi'n? Ɔ tɛ nwan awa?”

Bɛ kɔ bua yí kɛ: “Ɔ tɛ belemgbin *Davidi awa.”

⁴³Zozi nwan: “Nan anun ɔ yɔ sɛ mɔ Wawe Nwannzan-nwannzan'n manlun Davidi fɛlɛlɛ yí 'mín Mɛn'n? Afi Davidi nwan:

⁴⁴ Yé Mún a han a hele mín Mún ké:
 Tanlan mín fama su,
 nán mún 'ba fa wó mgbɔfue'n-mɔ mún gua wó ja abu.
⁴⁵ Sɛ Davidi fele yí 'mín Mún' an, anún ɔ yɔ sɛ mɔ ɛsɛ Kil-
 isi'n tɪ Davidi awa'n?" ⁴⁶ Suanlan fíí a nguala man ejɔle
 kpɔle kun bua. ɔ fi ɛbele, suanlan fíí a nguala man Zozi
 kosuan fíí kún bisa.

Zozi 'ba han mala nun asu mgbain'n-mɔ

nun Falisifue'n-mɔ abalabo ɛte nun anwun ejɔle
 (Maakɪ 12.38-39, Luku 11.43,46; 20.45-46)

23 Ehi, Zozi kɔ han kɔ hele meninsunman'n nun yí
 menian'n-mɔ ké: ² "Mala nun asu mgbain'n-mɔ
 nun *Falisifue'n-mɔ yê be tu *Moyizɪ mala nun abu be
 kele menian'n-mɔ ɔ. ³ Emɔ mán bé nyɪn sɔ bé. Like
 biala mɔ be kɔ hele ké emɔ yɔ'n, emɔ yó. Nan kusu nán
 be nian bé nyɔle dɛ nun asu be yɔ bie. ɔ sanlun ké
 mala'n mɔ bé muonun be kele'n, be nni man su. ⁴ Be
 ciɪ ninngɛ nunndɛ be sua menian'n-mɔ, nan kusu bé
 muonun be nva man bé sa betɪa kun be mmuka man
 bé. ⁵ Be yɔ bé ninngɛ dɛ'n-mɔ kualaa maan menian'n-
 mɔ nwun bé nzɔle. Be yɪyɪ Ehele Ejɔle nun anún ejɔle'n
 dɔun be bɔ yí ké sɛbe ndetele ndetele be bubu bé nwun-
 man nun asu anaan bé sa. Be yɔ bé taladɛ'n-mɔ anuan
 mgbɛsɛ-mgbɛsɛ'n-mɔ ndɪndɪn kpa. ⁶ Sɛ menian'n-mɔ
 yia nán be 'di like a, bé dɛ, menian mgbili mgbili'n-mɔ
 lɪka'n yê be kpunndɛ be tanlan ɔ. Nyanmɪan sua nun
 anún bia'n-mɔ m'ɔ jijin bé nyunnun'n, su yê be kulo ké
 be tanlan ɔ. ⁷ Be kulo ké sɛ menian'n-mɔ yia bagua nun
 nán sɛ be 'bisa bé ahun an, be kútu, ɛsɛ be féle bé 'mún-
 lɪan'.

⁸ "Emɔ dɛ, nán be man suanlan fíí fele emɔ 'Múnlan'.
 ɔ sanlun ké emɔ kualaa tɪ anianman, ɛsɛ emɔ kualaa
 Amún'n tɪ baa kunmgbɔ. ⁹ Asɛ nun asu ewa, nán be fele
 suanlan fíí 'Sɛ'. ɔ sanlun ké Sɛ kunmgbɔ cein'n mɔ
 emɔ le yí'n, y'ɔ le nunhan'n m'ɔ wɔ anwunno ɛbɔ'n.
¹⁰ Nán be man suanlan fíí fele emɔ 'Kpain'. ɔ sanlun ké
 emɔ Kpain'n tɪ baa kunmgbɔ cein, y'ɔ le Kilisi. ¹¹ Suan-
 lan m'ɔ tɪ kpili wɔ emɔ afian'n, ɔ di ké ɔ yɔ emɔ akua.
¹² Suanlan m'ɔ kɔ man yí nwun su'n, be 'kan yí asɪ, nan
 m'ɔ kɔ han yí nwun asɪ'n, be 'man yí su.

Zozi 'ba bɔ mala nun asu mgbain'n-mɔ

nun Falisifue'n-mɔ sasan
 (Maakɪ 12.40, Luku 11.39-42,44,47-52; 20.47)

¹³ "Emɔ *mala nun asu mgbain'n-mɔ nun emɔ *Fal-
 isifue'n-mɔ, apoo mma, munnzue hán emɔ! Emɔ ngulo
 man ké emɔ kɔ Anwunno Belemgbin Mán nun anún,
 nan kusu menian mɔ be kulo ké be kɔ nun'n, emɔ totua
 bé atún.

[¹⁴ "Emɔ mala nun asu mgbain'n-mɔ nun emɔ Fal-
 isifue'n-mɔ, apoo mma, munnzue hán emɔ! Emɔ tua
 kunlannvɛ mmalasua'n-mɔ be de bé ninngɛ'n
 kualaaatin nán emɔ a kpe bé nyɪn b'a yɔ asɔnɪn ndɪn-
 ndɪn maan menian'n-mɔ nwun ké emɔ tɪ kpa. Emɔ

nyɔle ɔɔ nun anwun kalɛ mɔ Nyanmɪan 'ba tua emɔ'n, ɔ
 tɪ man nzɛmɪndɛ.]

¹⁵ "Emɔ mala nun asu mgbain'n-mɔ nun emɔ Fal-
 isifue'n-mɔ, apoo mma, munnzue hán emɔ. Emɔ nan-
 ndɪ asɛ'n lɪka kualaaatin nun jenvie nun anyunsu be
 kpunndɛ suanlan maan ɔ kaci yí nwun ké Zufu'n-mɔ.
 Emɔ nyan yí yue a, emɔ man ɔ kaci sɪn'n m'ɔ nnun man
 lé nun anún suanlan fâ nnyuan tala emɔ.

¹⁶ "Anyunsinlinwafue mɔ be kekele menian atún,
 munnzue hán emɔ! Emɔ nwan: 'Sɛ suanlan kun kan
 asɔnɪn sua nun ati a, anún ɔ'a nɔɔ man like fíí. Nan sɛ ɔ
 kan esika kɔkɔle'n m'ɔ wɔ nun nun ati a, bele mɔ anún
 ɔ'a han ndâ ɔ.' ¹⁷ Ngwasɪafue anyunsinlinwafue! Esika
 kɔkɔle'n nun Nyanmɪan sua'n m'ɔ man esika kɔkɔle'n yɔ
 nwananzan-nwananzan'n, benin y'ɔ tɪ cunnjɪn kpa ɔ?

¹⁸ ɛsɛ emɔ nwan: 'Sɛ suanlan kun kan *tɛɛyɛ mucɪa
 nun ati a, anún ɔ'a nɔɔ man like fíí. Nan sɛ ɔ kan afɔle'n
 m'ɔ wɔ tɛɛyɛ mucɪa nun asu nun an, bele mɔ anún ɔ'a
 han ndâ ɔ.' ¹⁹ Anyunsinlinwafue! Tɛɛyɛ mucɪa'n nun su
 ninngɛ'n mɔ tɛɛyɛ mucɪa'n man ɔ yɔ nwananzan-
 nwananzan'n, benin y'ɔ tɪ cunnjɪn kpa ɔ? ²⁰ Suanlan m'ɔ
 kɔ han tɛɛyɛ mucɪa'n, anún ɔ'a han yí nun su ninngɛ'n
 kualaaatin. ²¹ Suanlan m'ɔ kɔ han Nyanmɪan sua'n, anún
 ɔ'a han yí nun suanlan'n m'ɔ wɔ nun nun ati. ²² Suanlan
 m'ɔ kɔ han Nyanmɪan belemgbin bia'n m'ɔ wɔ nyan-
 mɪansu'n, anún ɔ'a han Nyanmɪan m'ɔ tɪ su nun ati ɔ'a
 buka su.

²³ "Emɔ mala nun asu mgbain'n-mɔ nun emɔ Fal-
 isifue'n-mɔ, apoo mma, munnzue hán emɔ! Mmaka
 mma ké mantɪ, anetɪ nun kunmún'n, emɔ bu nun bulu,
 be tu kun be man Nyanmɪan. Nan kusu mán sɛsɛ
 ebue'n, anwunnvɛ enwuan'n nun ananhɔle elie'n m'ɔ
 tɪ mala nun anwun like cunnjɪn'n, emɔ bubu bé nyɪn be
 gua su. Like m'ɔ sɛ ké emɔ yó nun anún. ɛsɛ ɔ nni man
 ké emɔ bubu bé nyɪn be gua yí bu nga nun asu.

²⁴ Anyunsinlinwafue mɔ be kekele menian atún! Emɔ
 sɪan nzue nun asu be yɪ nun kakuba kaan'n mɔ la
 nun'n, nan kusu emɔ mún naan kpili'n mɔ be fele yí
 suamo'n! Emɔ mian bé nyɪn be di bé mala nganngan'n-
 mɔ kualaaatin asu, nan kusu emɔ nni Nyanmɪan dɛ'n-
 mɔ asu.

²⁵ "Emɔ mala nun asu mgbain'n-mɔ nun emɔ Fal-
 isifue'n-mɔ, apoo mma, munnzue hán emɔ! Emɔ
 nwunnnzin kangɔ'n nun talie nun anzin'n, nan kusu yí
 kunnun tɪ awue nun ati anún ɛte ninngɛ ngunmún.
²⁶ Falisifue anyunsinlinwafue, di mua nwunnnzin kangɔ'n
 nun talie nun akunnun nán a nwunnnzin yí nzin'n kusu.

²⁷ "Emɔ mala nun asu mgbain'n-mɔ nun emɔ Fal-
 isifue'n-mɔ, apoo mma, munnzue hán emɔ! Emɔ so-
 man tomo mɔ b'a han yí ayile fufue kanlanman ɔ. Nan
 kusu yí ku nun anún tɪ mmowe ngunmún nun ninngɛ
 kpɔkɔlɪwa ngacile kualaaatin. ²⁸ Ké emɔ kusu tɪ yí nun
 anún. Menian'n-mɔ nwun emɔ a, be bu emɔ meninkpa.
 Nan kusu apoo mma y'ɔ le emɔ, ajunlun ɛte ɛte ngun-
 mún wɔ emɔ ati anún.

²⁹ "Emɔ *mala nun asu mgbain'n-mɔ, nun emɔ *Fal-
 isifue'n-mɔ, apoo mma, munnzue hán emɔ! Nyanmɪan
 mgbɔmanfue'n-mɔ mɔ be kɔ wu'n, emɔ tu bé tomo kan-

lanman kpa. ³⁰ Ɛmɔ nwan: 'Se ɔ ti ke yé nan-mɔ beɛ su anun ye wɔ ebeɛ a, ahan yé nun bé, yé bu a nɔɔ man kún y'a ngun man Nyanmian mgbɔmanfue'n-mɔ.'

³¹ Ɛmɔ muonun di ɛmɔ anwun adanzie ke bé mɔ be hunlin Nyanmian mgbɔmanfue'n-mɔ, bé busu menian y'ɔ le ɛmɔ. ³² Se ɔ ti sɔ a, anun like mɔ ɛmɔ anan-mɔ bɔɔl yí bu'n, ɛmɔ gúá yí bu!

³³ "Ati ete mma ke owo! Ɔ yɔ se mɔ ɛmɔ junlun ke ɛmɔ ati ngo ha man sín'n m'ɔ le man ayuelɛ nun anun ɔ?

³⁴ Ɛhika ati, ɛmɔ tíe. Mún 'ba suan Nyanmian mgbɔmanfue'n-mɔ, bengeɛfue'n-mɔ, nun mala nun asu mgbain-mɔ ɛmɔ anwun elɔ. Ɛmɔ 'ba hun mmie-mɔ, be bubɔ mmie-mɔ kuluwa su, be fin mmie-mɔ mgbale Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua'n-mɔ anun, be kele bé ahuluwa kulo'n-mɔ asu. ³⁵ Ɔ bɔ yí bu sɛsɛfue Abeli ehuan'n mɔ be hunlin yí nun asu dede ɔ kɔ ju Balasi awa Zakali mɔ be lili yí awue Nyanmian sua'n nun tɛɛye mucia nun afian'n, bé mɔ b'a nɔɔ man ete fíí mɔ be hunlin bé'n, bé awue elie nun anwun jɔwɔɛ'n kualaa kpolo ɛmɔ ati.

³⁶ Mún kan yí ananhɔɛ mún kele ɛmɔ ke menian sɔ'n-mɔ kualaaatin mɔ be lili bé awue be hunlin bé'n, bé ewue nun anwun jɔwɔɛ'n 'kpolo ajulisu menian ehi-mɔ ati."

Zozi 'ba yí awóɛ gua Zoluzalemun amma'n-mɔ anwun
(Luku 13.34-35)

³⁷ Ɛhi, Zozi nwan: "Zoluzalemun, Zoluzalemun, wó mɔ ɛ kun Nyanmian mgbɔmanfue'n-mɔ ɛ tutu ebue ɛ kun bé mɔ Nyanmian kɔ suan bé wó nwun'n, n gulolɔ yí sunman ke mún kokuan wó mma'n-mɔ anuan mín nwun ke ako eta kokuan yí mma'n-mɔ anuan yí nde-ba'n-mɔ abu'n, nan kusu ɛmɔ a ndie man! ³⁸ Ɛmɔ nían, ɛmɔ awulo'n le ba ha to kpa bɔkɔ. ³⁹ Afɔ mún kan mún kele ɛmɔ ke ɛmɔ ngo nwun man mín nwun kún lé dede ɔ 'ju cian mɔ ɛmɔ 'se ke: 'Nyila hán suanlan'n m'ɔ le ba wɔ yé Mún dunman nun'n."

Nyanmian awulo nun ebubue nun anwun ejɔɔɛ'n
(Maaki 13.1-2, Luku 21.5-6)

24 Zozi fi Nyanmian awulo nun anun ɔ kɔ fite. M'ɔ 'kɔ'n, yí menian'n-mɔ kɔ kpunngɛ yí ke ɔ tú yí nyun ɔ nían Nyanmian awulo nun anun sua'n-mɔ. ² Ɛhi, Zozi nwan: "Ɛhi kualaa mɔ ɛmɔ nwun yí ewa'n, mún kan yí ananhɔɛ mún kele ɛmɔ ke be 'ba bubu yí be gua. Ebue baa kun ngo tanlan man yí manngun asu."

Munnzue nun ahuluwa'n
(Maaki 13.3-13, Luku 21.7-19)

³ Zozi kɔ hɔ kɔ tanlan asɔ *Olivu buka nun asu. Yí menian'n-mɔ kɔ a yí nwun ebeɛ, nán b'a bisa yí ke: "Anun cian benin yé nyɔɔɔ sɔ'n-mɔ 'kan gua asɔ ɔ? Wó ewale cian nun anwun nzɔɛ'n y'ɔ le benin? Mân'n kusu ayuelɛ cian'n y'ɔ le benin? Kan kele yé."

⁴ Zozi nwan: "Ɛmɔ nían bé nwun kpa nán suanlan fíí a nnaka man ɛmɔ. ⁵ Ɔ sanlun ke menian dɔn kpa, be 'ba nanndɔ mín dunman nun asu nán bé nun kun biala 'ba se ke: '*Kilisi'n, Belemgbín Nguandefue'n, y'ɔ le mín.' Be 'laka menian dɔn. ⁶ Ɛmɔ 'ba ti ke menian'n-mɔ le kan elɔɛ ejɔɔɛ ɛmɔ anwun ebeɛ ala, eɛ be 'ba han

be kele ɛmɔ ke mmie-mɔ le kun mua elɔ. Nán be man bé kunnun titi bé, ɔ sanlun ke ɔ se ke ɔ yó sɔ, kusu anun nán mân nun ayuelɛ nun anun. ⁷ Mân kun 'ba jasɔ ɔ nun mân kun be kun elɔɛ. Belemgbín mân kun 'ba jasɔ ɔ nun belemgbín mân kun be kun elɔɛ. Ɛhɔɛ 'ba kpɔn eyuadɔ'n lɔka mmie-mɔ, eɛ asɛ'n 'ba kpusu wɔ lɔka ngacile dɔn. ⁸ Ɛhika kualaa, ɔ ti ke balasua m'ɔ kɔ fu awɔɛ su yalɛ'n m'ɔ di mua ɔ nwun yí'n.

⁹ "Ɛhi, menian'n-mɔ 'ba yí ɛmɔ man maan be kele ɛmɔ ahuluwa eɛ be 'kun ɛmɔ. Mín dunman nun, menian'n-mɔ kualaa 'ba kpɔ ɛmɔ. ¹⁰ Nan meɛ sɔ'n, menian dɔn kpa 'ba yaci bé dedi'n mɔ be le yí'n be tu. Be 'laka bé nwun eɛ be 'kpɔ bé nwun. ¹¹ Ato mgbɔmanfue dɔn 'ba fite fite be laka menian dɔn. ¹² Ete eyɔɔɛ'n 'ba fa mân'n lɔka kualaaatin dede ɔ man menian dɔn kpa mɔ be le ehulo'n, be 'yaci bé ehulo'n be tu. ¹³ Nan suanlan m'ɔ kɔ tila yí ahunlun dede ɔ kɔ ju yí ayuelɛ'n, suanlan sɔ'n 'nyan yí ti. ¹⁴ Anwunno Belemgbín Mân nun anwun Ejɔɔɛkpa ehi, be 'bɔ yí asɛ'n lɔka kualaaatin be man mân nun anun menian'n-mɔ kualaa di yí nwun adanzie, kualaa nán mân nun ayuelɛ cian nun a ju.

Like ete kpili'n m'ɔ bɔ alua'n
(Maaki 13.14-23, Luku 21.20-24)

¹⁵ "Ɛmɔ 'ba nwun like ete kpili'n m'ɔ bɔ alua mɔ Nyanmian kpɔmanfue Danɛ hanlun yí nwun ejɔɔɛ'n ke be 'ba sie yí lɔka nwanzan-nwanzan nun anun. (Suanlan m'ɔ le kɔnnga Danɛ ejɔɔɛ sɔ'n, ɔ kɔnnga nán ɔ ti yí bu kpa.) ¹⁶ Yí ti, bé mɔ be wɔ Zude mân nun anun'n, be nwánnɔɔ be hɔ mmuka'n-mɔ asu. ¹⁷ Suanlan m'ɔ kɔ fu yí sua nun ati su'n, n'ɔ ju kɔ yí sua nun anun, ɔ fa like. ¹⁸ Suanlan m'ɔ kɔ hɔ ebolo'n, n'ɔ sa ba fa taladi. ¹⁹ Meɛ sɔ nun anun, mmalasua'n-mɔ mɔ be le nwunnnɛ'n, ɔ nun bé mɔ be le nuan mma'n, bé yakɔ! ²⁰ Ɛmɔ séɛ Nyanmian kpa nán ɛmɔ enwanndie cian nun a nyia man fɔsɛ nun, anaan enwunmian ele cian. ²¹ Ɔ sanlun ke yalɛ'n mɔ ɔ 'ba a temun sɔ nun anun'n, yí esulo mɔ ɔ 'ba yɔ'n, ke be bɔɔɔl mân'n dede m'ɔ ju ene'n, yí nwun su yalɛ walɔ man lé, yé yí nwun su yalɛ ngo a man kún lé. ²² Se Nyanmian muonun a mgbɛ man temun sɔ nun asu a, suanlan fíí nnyan man yí ti. Nan yí menian'n-mɔ mɔ ɔ'a kpa bé ɔ'a yɔ yí dɛ'n-mɔ dunman nun, ɔ'a kpe cian sɔ'n-mɔ asu. ²³ Meɛ sɔ nun anun, se suanlan bie se ɛmɔ ke: 'Ɛmɔ nían, Kilisi'n wɔ ewa! anaan 'Ɔ wɔ elɔ! a, nán be de be di. ²⁴ Ɔ sanlun ke ato Kilisi-mɔ ɔ nun ato mgbɔmanfue-mɔ 'ba fite fite, be 'ba yɔ asinbenwun ninngɛ mgbili mgbili ɔ nun nzɔɛ be laka menian. Se bɔɔɔɔ be kualaa menian'n-mɔ mɔ Nyanmian a kpa bé a yɔ yí dɛ'n-mɔ laka a, be 'laka bé. ²⁵ Ejɔɔɛ nun ahu! M'an kannzu ɛmɔ! ²⁶ Se be kan be kele ɛmɔ ke: 'Ɛmɔ nían, ɔ wɔ ewá nun anun elɔ' a, nán be kɔ elɔ. Se kusu be kan be kele ɛmɔ ke: 'Be nían, ɔ fia ewa' a, nán be de be di. ²⁷ Ke nyanmian'n kpe mian senze afitelɛ ɔ kɔ tɔ senze atɔɔɛ'n, Mân Baa'n kusu ewale'n 'ba yɔ sɔ. ²⁸ Lɔka mɔ fuin'n la'n, ebeɛ yé ekpɔɛ'n-mɔ yia ɔ.

Mân Baa nûn ewale'n

(Maaki 13.24-27, Luku 21.25-28)

²⁹ "Yale mele'n sun ala, senze'n 'ba lu tuun. Sala'n ngo ta man kún. Nzalama'n-mo fi anwunno be 'ba tutu be gua asl. Nyanmiansu elb ninngge mgbili'n-mo kualaa 'ba kpusu. ³⁰ Ebele nûn anun, Mân Baa nûn ewale nzole'n 'ba fite nyanmian nûn anyunnun. Asle nûn asu nvilie'n-mo kualaa 'ba sun be yi awóle, be 'ba nwun Mân Baa'n ke c wó bólé nûn anun c fi anwunno c le ba wó tunmin kpili kpa c nûn anunminnyanmun nûn. ³¹ Mo kóncti kpili'n kó te'n, Mân Baa'n 'ba suan yí mmófue'n-mo mo be wó anwunno elb nûn asle'n lúka kualaaatin. C 'man be kokuan menian'n-mo mo c'a kpa bé c'a yó yí dle'n-mo anuan.

Figi baka nûn anwun anyundala'n

(Maaki 13.28-31, Luku 21.29-33)

³² "Emo nían *figi baka'n ke c kpun ti yí'n nán emo tí yí bu. Mele mo emo kó nwun ke asa mma a fifi yí nwun mo yí nyâ'n le wula'n, anûn emo si ke c ka kaan su. ³³ Emo kusu, mele mo emo kó nwun ehi kualaa'n, anûn emo si ke Mân Baa nûn ewale nûn a ju a yue c'a mantan emo kuku. ³⁴ Mûn kan yí ananhóle mûn kele emo ke ajulisu menian ehi-mo ngo yue man wu nán ninngge sô'n-mo temun a ju. ³⁵ Anwunno nûn asl 'ba kpe nûn sun, nan mín Nuan Ejole'n dle, c mgbé man nûn lé.

Emo tánlan be sísa

(Maaki 13.32-37, Luku 17.26-30,34-36)

³⁶ "M'c tu de clan'n, anaan dze'n, suanlan fíí nzi man. Anwunno elb mmófue'n-mo o, Mân Baa nûn o, bé fíí be nzi man. Nan Sle nûn angunmûn y'c si c. ³⁷ Nowe bele su, ejole'n m'c walí'n, yí kunmgbá nûn ala yê c 'ba a Mân Baa nûn ewale nûn c. ³⁸ Nowe bele su, asannan nán esue kpili'n m'c nuanlun mân nûn a t'c'n, anûn menian'n-mo le didi, be le nûn nzan, be le ja bé nwun, be le fa bé mma mmalasua'n-mo atónvóle, dede c juli mele mo Nowe fuli meli nûn anun'n. ³⁹ Be gua ebele, ejole fíí a nvali bé nwun, dede esue kpili'n kó tó, bé kualaa be kó nuan. Mân Baa'n kusu ewale nûn, ke ejole'n 'ba yó yí nûn ala anûn. ⁴⁰ Mele sô nûn anun, mmelenzua nnyuan mo be kó hó ebolo be le di junman lúka kun'n, be 'fa kun be yaci kun. ⁴¹ Mmalasua nnyuan mo be le futu *bele be yi yí fali'n, be 'fa kun be yaci kun.

⁴² "Yí sô ati, emo tánlan be sísa, c sanlun ke, emo nzi man clan'n mo bé Mûn 'ba c. ⁴³ Emo nwún yí ke awulo kpain'n, se c si dze'n mo alíe san an, awófue'n ba c wua yí a, ahan c 'tanlan asl c sísa, c nyaci man yí maan c nwulu man yí sua nûn anun. ⁴⁴ Ehi ati, emo kusu, emo bóbuá bé nwun, c sanlun ke, Mân Baa'n 'ba a dze mo emo nzusu man nûn asu.

Akua kpa'n yê akua ete'n

(Luku 12.41-48)

⁴⁵ "Akua ngelefue ananhólefue'n, y'c le nwan? Y'c le akua'n mo yí mûn a fa junman a wula yí sa nûn ke c nían yí ngua ehunlunka-mo asu, c mán bé alíe mele mo

dze'n kó ju'n. ⁴⁶ Nyila hán akua sô'n mo yí mûn 'sa ba a, c 'ba tu yí junman nûn asu'n! ⁴⁷ Mûn kan yí ananhóle mûn kele emo ke, akua sô'n, yí mûn'n 'fa yí ninng'e'n kualaaatin wula yí sa nûn. ⁴⁸ Nan se akua sô'n ti suanlan ete a, c 'kan yí ti anun ke: 'Mín mûn nnyan walí man.' ⁴⁹ C 'ti tó yí manngun'n-mo mo c nûn be di junman nûn anwun c bili bé, c nûn kónunmunnzan'n-mo be 'didi ese be 'nûn nzan. ⁵⁰ Clan m'c njunlun man yí nwun c nûn dze m'c nzusu man'n, yê yí mûn'n 'ba a c. ⁵¹ C 'kele akua sô'n yale kpa, c 'yó yi ke be yó apoo mma-mo'n. Ebele nûn anun, c 'ba sun ese c 'kuan yí je'n.

Ndalie bulu nûn anwun anyundala'n

25 "Ehi, Anwunno Belemgbin Mân nûn anwun ejole'n, c soman ndalie bulu mo b'a fa bé nganlanníe'n-mo b'a tetila, be le kó a kpa atónvóle bian kun atún. ² Bé nunhan nnun ti nguastafue yê nnun kusu ti bengelfue. ³ Nguastafue'n-mo kó fa bé nganlanníe'n-mo, be ngo fa man ngo be ngo sa man bé nwun. ⁴ Nan bengelfue nnun nûn an, be kó fa bé nganlanníe'n-mo c nûn ngo esê nûn be kó sa bé nwun. ⁵ Atónvóle bian'n kó hye kpa, c mma man. Nafele kó hun ndalie bulu'n be kó lafi lafi.

⁶ "Mo alíe'n buli nûn'n, be 'tie a, anûn suanlan bie le tian, yí nwan: 'E 'nwun atónvóle bian'n! Be fíte be hó kpá yí atún!'

⁷ "Ebele ala, ndalie bulu'n kó jasu jasu, be yó bé nganlanníe'n-mo kpa. ⁸ Nguastafue'n-mo kó se bengelfue'n-mo ke: 'Emo mán yé bé ngo'n kaan, nán yé nganlanníe'n-mo le nûn.'

⁹ "Bengelfue'n-mo kó bua bé ke: 'Ceece, emo ngo nyan man yí, c sanlun ke, c nza man yé nûn emo. Emo hó bé mo be tónun yí'n-mo elb, be hó tó bé dle.'

¹⁰ "Ke be hólí ngo atoe nûn ala, atónvóle bian'n kó a. Bengelfue nnun'n, mo b'a sesie bé nwun a yue'n, be nûn yí kó wulu lúka mo be le fa atónvóle'n, nán b'a tu anuan nûn anun.

¹¹ "C hyeli kaan, mmalasua ehunlun-mo kó a, be le tian, bé nwan: 'Yemunlun, yemunlun, tike anuan'n!'

¹² "Atónvóle bian'n nwan: 'Mûn kan yí ananhóle mûn kele emo ke mûn nzi man emo.'"

¹³ Ehi, Zozi kó han kó tu su ke: "Yí sô ati, emo sísa, c sanlun ke emo nzi man clan'n, anaan dze'n."

Ngua nsan nûn anwun anyundala'n

(Luku 19.12-27)

¹⁴ "Anwunno Belemgbin Mân'n soman bian kun m'c le ba tu atún. C kó fefe yí ngua'n-mo c kó fa yí esika'n kó wowula bé sa nûn. ¹⁵ C kó man kun esika kókole mma eya nnun, c'a man kun kusu eya nnyuan, c'a man kun biekun kusu eya kun. Bé nûn kun biala anwunsele'n m'c fa di yí junman'n, yí nwun esika yê c fali manlun yí, yê c hólí c. ¹⁶ Akua'n mo yí mûn'n manlun yí esika kókole mma eya nnun'n, c kó fa kó si kongo, c kó nyan su nvasue eya nnun. ¹⁷ Nunhan'n mo be manlun yí eya nnyuan'n, yí kusu c kó fa kó si kongo, c kó nyan su nvasue eya nnyuan. ¹⁸ Nunhan'n mo be manlun yí eya

kun'n, ɔ kɔ hɔ kɔ fun kunman ɔ kɔ fa yí mún esika'n kɔ fía.

¹⁹ “Bé wɔ ébélé dede ɔ hyélɔ kpa, bé mún'n kɔ a, ɔ kɔ fefelé bé ké esika'n m'ɔ falɔ manlun b'é'n, bé bála a bu yí mgbunndan. ²⁰ Akua'n mɔ bé manlun yí esika kɔkɔlé mma éya nnun'n kɔ fa éya nnun biekun kɔ a, yí nwan: ‘Mín mún, é manlun mín esika kɔkɔlé mma éya nnun. Nílan, m'an nyan su éya nnun biekun, é 'nwun yí.’

²¹ “Yí mún'n nwan: ‘Akua kpa, mo! É ti ananhɔléfue kpa. Like kaan éhɔ mɔ m'an fa m'an man wɔ'n, a yɔ yí kpa. Yí ti, mún 'fa ninngé dɔun mún wula wó sa nun. Bala tanlan mín nwun éwa maan yé lí fé.’

²² “Akua'n mɔ bé manlun yí esika kɔkɔlé mma éya nnyuan'n kusu kɔ a, yí nwan: ‘Mín mún, esika kɔkɔlé mma éya nnyuan'n mɔ é falɔ manlun mín'n, m'an nyan su éya nnyuan biekun, é 'nwun yí.’

²³ “Yí mún'n nwan: ‘Akua kpa, mo! É ti ananhɔléfue kpa. Like kaan éhɔ mɔ m'an fa m'an man wɔ'n, a yɔ yí kpa. Yí ti, mún 'fa ninngé dɔun mún wula wó sa nun. Bala tanlan mín nwun éwa maan yé lí fé.’

²⁴ “Yí nzin, akua'n mɔ bé manlun yí esika kɔkɔlé mma éya kun'n kusu kɔ a yí díe. Yí nwan: ‘Mín mún, mún sí ké é ti suanlan mɔ wó ejɔlé yɔ sí kpa. É man ngua'n-mɔ di junman mgban nán wó lɔlɔ a nyan su nvasu'e'n. ²⁵ Esulo hanlun mín, n gɔ n vunlin wó esika'n n wulalɔ asíe bu. É 'nwun wó esika'n, de wó like.’

²⁶ “Yí mún'n nwan: ‘Akua ati anun éte éfuanfue, é sí ké mún man émɔ di junman mgban mún nyan su nvasu'e'n. ²⁷ Ahan é falɔ mún esika'n manlun bankɔ mma'n-mɔ sielɔ. Yí díe n vi ébɔ mún ba a, anun mún yí mín esika'n nun yí ngua nun'n. ²⁸ Yí ti, émɔ túa yí bé lé esika kɔkɔlé mma éya kun'n m'ɔ wɔ yí sa nun'n, bé fá bé mán akua'n m'ɔ le akpu kun'n. ²⁹ ɔ sanlun ké suanlan m'ɔ le bie'n, bé 'man yí dɔun biekun. Nan suanlan kusu m'ɔ le man fíí'n, bé 'tua yí bé de kaan'n m'ɔ le'n. ³⁰ Nán akua mgban éhɔ, bé jú yí bé tú awosin nun anun ébɔ. Ébélé yé ɔ 'sun ése ɔ 'kuan yí je nun ɔ.’

Kulo menian'n-mɔ kualaa ndéé ebua'n

³¹ “Méle mɔ *Mân Baa'n ba a anunminnyanmun nun anun'n ɔ nun nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ kualaa'in'n, ɔ 'tanlan yí anunminnyanmun belemgbin bia nun asu. ³² Asíe nun asu menian'n-mɔ kualaa 'ba yia yí nyunnun ébélé. ɔ 'kpa bé nun ké bua éntanfue'n kpa yí mmua'n ɔ sie bé ngunmún ése ɔ sie yí esile'n-mɔ kusu angun-mún'n. ³³ ɔ 'fa mmua'n-mɔ sie yí sa fama su, ɔ 'fa esile'n-mɔ kusu sie yí sa bē su.

³⁴ “Éhɔ anzin, belemgbin'n 'ba se bé mɔ bé wɔ yí sa fama su'n ké: ‘Émɔ mɔ mín sí a yeyila b'é'n, émɔ bála a fa Anwunno Belemgbin Mân'n. Nyanmian a fa a sie émɔ ajâ. ɔ sesiélɔ manlun émɔ sunmin ké ɔ bɔlɔ mân'n. ³⁵ ɔ sanlun ké méle mɔ anun éhɔé lé kun mín'n, émɔ manlun mín like n nili. Mɔ nzuhoe 'kun mín'n, émɔ manlun mín nzue n nunlun. Mɔ m malɔ éyefue émɔ kulo nun asu'n, émɔ sikélɔ mín. ³⁶ Mɔ anun mín nwun gua su'n, émɔ manlun mín taladíe n wulalɔ, mɔ anun mún ndɔ man akpɔlé'n, émɔ walɔ bé nianlun mín busu. Mɔ anun n na fiadɔ'n, émɔ walɔ nianlun mín bu su.’

³⁷ “Éhɔ, sēsēfue'n-mɔ 'ba bisa yí ké: ‘Yé Mún, cian benin yé yé nwunlin wó ké éhɔé lé kun wó mɔ yé manlun wó like lili ɔ? Anaan cian benin yé yé nwunlin wó ké nzuhoe lé kun wó mɔ yé manlun wó nzue nunlun ɔ? ³⁸ Cian benin yé é walɔ éyefue yé kulo nun asu mɔ yé sikélɔ wó ɔ, anaan cian benin yé yé nwunlin ké wó nwun gua su mɔ yé manlun wó taladíe wulalɔ ɔ? ³⁹ Cian benin yé yé nwunlin ké é ndɔ man akpɔlé anaan é la fiadɔ mɔ yé nianlun wó busu ɔ?’

⁴⁰ “Belemgbin'n 'ba se bé ké: ‘Mún kan yí ananhɔlé mún kele émɔ ké yí kualaa mɔ émɔ yɔlɔ manlun mín nianman-mɔ nunhan kutua'n bie'n, mín yé émɔ yɔlɔ manlun mín ɔ.’

⁴¹ “Nan afɔ belemgbin'n 'ba se bé mɔ bé gua yí sa bē su'n ké: ‘Émɔ mɔ b'a fa munnzue'n, émɔ jásu mín nwun éwa. Émɔ hɔ sɪn'n m'ɔ nnun man lé, mɔ b'a sesie b'a man Abɔnsanmun nun yí mmɔfue'n-mɔ nun anun. ⁴² ɔ sanlun ké méle mɔ anun éhɔé lé kun mín'n, émɔ a mman man mín like m'an nni man. Mɔ nzuhoe 'kun mín'n, émɔ a mman man mín nzue m'an nnun man. ⁴³ Mɔ m malɔ éyefue émɔ kulo nun asu'n, émɔ a nzike man mín. Mɔ anun mín nwun gua su'n, émɔ a mman man mín taladíe m'an nwula man. Mɔ n vukélɔ'n, ése mɔ bé tulɔ mín fiadɔ'n, émɔ a nnian man mín busu.’

⁴⁴ “Éhɔ, bé nwan: ‘Yé Mún, cian benin yé yé nwunlin wó ké éhɔé lé kun wó mɔ y'a mman man wó like a nni man ɔ? Anaan cian benin yé yé nwunlin ké nzuhoe lé kun wó mɔ y'a mman wó nzue a nnun man ɔ? Cian benin yé é walɔ éyefue yé kulo nun asu mɔ y'a nzike man wó ɔ? Anaan cian benin yé yé nwunlin ké wó nwun gua su mɔ y'a mman man wó taladíe a nwula man ɔ? Cian benin yé é fukélɔ anaan bé tulɔ wó fiadɔ mɔ y'a nnian man wó busu ɔ?’

⁴⁵ “Belemgbin'n 'ba bua bé ké: ‘Mún kan yí ananhɔlé mún kele émɔ ké yí kualaa mɔ émɔ a nyo a mman man mín nianman ngutua éhɔ-mɔ anun kun bie'n, anun mín yé émɔ a nyo a mman man mín ɔ.’

⁴⁶ “Menian sɔ'n-mɔ, bé 'kɔ lɔka mɔ yalé elie'n le man ayueli'e'n. Nan sēsēfue'n-mɔ díe, bé 'nyan nyanmiansu nguan m'ɔ le man ayueli'e'n.”

Zufu mgbain'n-mɔ 'ba hɔ Zozi ati ahuan

(Maakɔ 14.1-2, Luku 22.1-2, Zuan 11.45-53)

26 Éhɔ, Zozi hanlun ejɔlé sɔ'n-mɔ dede m'ɔ yueli'n, ɔ selɔ yí menian'n-mɔ ké: ² Émɔ sí ké ɔ ka cian nnyuan nán b'a lí *Pakɔ fetɔ'n. Mân Baa'n, bé 'ba yí yí bé man menian'n-mɔ bubɔ yí kulowa su.

³ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, Nyanmian *tēyɔfue mgbain'n-mɔ, ɔ nun Zufu mgbain'n-mɔ kɔ yia Nyanmian tēyɔfue kpain kpa'n mɔ bé féle yí Kayifu nun awulo ébɔ. ⁴ Anun bé lé junlun junlun atun mɔ bé 'sɔn su bé cɔ Zozi bé kun yí nvialé nun nun anwun. ⁵ Bé nwan: “ɔ ti man kpa ké yé cɔ yí fetɔ nun anun. Sé yé cɔ yí fetɔ nun anun an, menian'n-mɔ kualaa 'ba jasɔ yé kɔmun anun.”

Balasua kun 'ba kaci anatuli gua Zozi ati nun asu

(Maaki 14.3-9, Zuan 12.1-8)

⁶ Anin Zozi wɔ Betanin, bian kun awulo. Bian sɔ'n li Simun, ɔ ti kokobefue daba. ⁷ Balasua kun ɔ a Zozi anwun ebele, ɔ le anantuli bondoman kun yɔ sa nun. Anantuli sɔ'n gua yɔ si kpa. Mele mɔ be gua tɔbuli nun anwun be 'di like'n, balasua'n ɔ kaci anatuli'n ɔ gua Zozi ati nun asu.

⁸ Mɔ yɔ menian'n-mɔ nwunlin yɔ sɔ'n, ɔ yɔli bɛ eya, bɛ nwan: "Anatuli ehi esecie die abu y'ɔ le benin?" ⁹ Be kualaa ke be tɔnun yɔ, be fa yɔ esika'n be man ehianfue'n-mɔ."

¹⁰ Be hanlin sɔ mɔ Zozi tuli'n, yɔ nwan: "Nzuke ati yɛ emɔ le juɔ balasua sɔ nun ɔ? Like kpa yɛ sɔ'a yɔ sɔ'a man mɔn ɔ. ¹¹ Afi ehianfue'n-mɔ die, emɔ nun bɛ gua ewa cian daa. Nan mɔn die, mɔn nun emɔ ti man ewa dahuu. ¹² Anatuli ehi mɔ sɔ'a tutu sɔ'a gua mɔn nwun'n, mɔn fuin nun esesie y'ɔ le sesie ɔ. ¹³ Mɔn kan yɔ anan-hɔle mɔn kele emɔ ke eyuadi nun anun lɔka biala mɔ be 'bɔ Ejɔlekpa'n, be 'kan like mɔ balasua ehi a yɔ a man mɔn nun anwun ejɔle be fa be kaci yɔ."

Zudasɔ 'ba yɔ Zozi man Nyanmian tɛyɔfue mgbain'n-mɔ

(Maaki 14.10-11, Luku 22.3-6)

¹⁴ Ehi, Zozi menian bulu nun nnyuan'n, bɛ nunhan kun'n mɔ be fele yɔ Zudasɔ Isikaliɔti'n, ɔ hɔli tuli Nyanmian *tɛyɔfue mgbain'n-mɔ a, ¹⁵ yɔ nwan: "Sɛ mɔn yɔ Zozi mɔn man emɔ a, nzu like die yɛ emɔ 'fa man mɔn ɔ?" Ebele ala, be ɔ ha jete fufue mma abulasan be ɔ wula yɔ sa nun. ¹⁶ ɔ fi tɛmun sɔ'n, Zudasɔ ɔ kpunnde atun mɔ ɔ 'sɔn sɔ ɔ yɔ Zozi man bɛ'n.

Zozi nun yɔ menian'n-mɔ 'ba li Pakɔ alɛ'n.

(Maaki 14.12-21, Luku 22.7-14,21-23, Zuan 13.21-30)

¹⁷ Kpaun'n mɔ be nwula man nun fali ayile'n, yɔ feti cian'n mɔ li mua nun anun, Zozi menian'n-mɔ wali yɔ nwun ebele a, bɛ nwan: "Ninhan yɛ e kulo ke ye hɔ tɔn *Pakɔ alɛ nun ɔ?"

¹⁸ Mɔ be bisali kosuan sɔ'n, Zozi nwan: "Emɔ hɔ kulo elɔ, suanlan sua awulo, be se yɔ ke: 'Yɛ Mɔn nwan: Mɔn mele nun a ju, wɔ awulo ewa yɛ mɔn nun mɔn menian'n-mɔ ye 'di Pakɔ alɛ nun ɔ.'" ¹⁹ Zozi menian'n-mɔ yɔli mɔ heɔli bɛ ke be yɔ'n be tunlin Pakɔ alɛ'n.

²⁰ Nɔsuba, Zozi nun yɔ menian bulu nun nnyuan'n ɔ tetanlan tɔbuli nun anwun. ²¹ Nán mɔ be 'di like'n, Zozi nwan: "Mɔn kan yɔ ananhɔle mɔn kele emɔ ke, emɔ nunhan kun 'ba yɔ mɔn man."

²² Mɔ Zozi hanlin sɔ'n, yɔ menian'n-mɔ alua ɔ bɔ bɛ nwun kpa. Bɛ nun kun biala nwan: "Yɛ Mɔn, nán mɔn ɔ." ²³ Zozi nwan: "Suanlan'n mɔ nun mɔn yɛ sa wɔ talie nun anun'n, yɔ yɛ ɔ 'yɔ mɔn man ɔ. ²⁴ *Mán Baa'n, ɔ 'ba wu ke be heɔli yɔ nwun ejɔle'n wɔ Ehele Ejɔle'n nun anun'n. Nan suanlan'n mɔ ɔ 'yɔ yɔ man'n, munnzue hán yɔ! ɔ ti kpa ke ahan b'a nwu man suanlan sɔ'n bɔbɔ."

²⁵ Zudasɔ mɔ ɔ 'yɔ yɔ man'n nwan: "*Labi, nán mɔn ɔ. Sɛ ato e."

Zozi nwan: "Wɔ muonun, e si ke wɔ ɔ."

²⁶ Mɔ be 'di like'n, Zozi ɔ fa kpaun, mɔ lali Nyanmian asɔ yueli'n, ɔ ɔ bubu nun ɔ ɔ man yɔ menian'n-mɔ. Yɔ nwan: "Emɔ lé kpaun ehi be lí, ɔ ti mɔn nwunnaan."

²⁷ Yɔ nzin, ɔ ɔ fa divun kangɔ kun, mɔ lali Nyanmian asɔ yueli'n, ɔ ɔ fa ɔ ɔ man yɔ menian'n-mɔ. Yɔ nwan: "Emɔ kualaa nún. ²⁸ ɔ sanlin ke nzan ehi ti mɔn moja ɔ di Nyanmian nyhye'n mɔ nun emɔ le di nun ajinlan-mun. Moja sɔ nun a butu a man menian dɔun a nyan ete face. ²⁹ Mɔn kan mɔn kele emɔ ke ɔ fi ene mɔ ɔ kɔ'n, mɔn nun emɔ ye le mma nnun man divun ehi fɔl kún. Mɔn nun emɔ ye 'nun divun fufɔle'n mɔn Si Belemgbin Mán nun anun elɔ."

³⁰ Mɔ Zozi hanlin sɔ yueli'n, be ɔ tu ejue. Be fi ebele bɛ nuan y'ɔ le *Olivu buka nun asu.

Zozi 'ba han ke Pɛli 'ba se ke ɔ nzi man yɔ

(Maaki 14.27-31, Luku 22.31-34, Zuan 13.36-38)

³¹ Mɔ be hɔli juli Olivu buka nun asu elɔ'n, Zozi nwan: "Enɛ kɔngɔe muonun, emɔ kualaa 'ba nwanndi mɔn, ɔ ka mɔn ngunmun. ɔ sanlin ke, b'a hele wɔ Ehele Ejɔle nun anun ke:

Mɔn 'ba hun bua enianfue'n.

Yɔ mmua'n-mɔ kualaa 'ba bɔ asanndie.

³² Nan se mɔn wu mɔn tinngɛ a, mɔn 'di mua emɔ anyunnun Galile mán nun anun elɔ."

³³ Pɛli jasɔli a, yɔ nwan: "Sɛ bɛ kualaa be nwanndi wɔ a, mɔn kunmgbɛ cein die mɔn nnwanndi man wɔ lé."

³⁴ Mɔ Pɛli anuan tɔli'n, Zozi nwan: "Mɔn kan yɔ anan-hɔle mɔn kele wɔ ke ene kɔngɔe muonun, ɔ nun dee mɔ akɔ'n 'bɔ kokolokoo'n, e 'kan yɔ ngukun kpɛ nsan ke e nzi man mɔn."

³⁵ Pɛli nwan: "Sɛ ɔ di mɔ mɔn nun wɔ wu bɔbɔ a, mɔn ngan man sɔ lé." Yɔ menian'n-mɔ kualaa ɔ han sɔ bie.

Zozi 'ba yɔ asɔnun Getsemanne

(Maaki 14.32-42, Luku 22.39-46)

³⁶ Mɔ ɔ yɔli sɔ'n, Zozi nun yɔ menian'n-mɔ hɔli juli lɔka kun *Olivu buka nun asu. Be fele lɔka sɔ'n Getsemanne (yɔ bu y'ɔ le ke lɔka mɔ be yɔ ngo). Mɔ be juli ebele'n, Zozi nwan: "Emɔ tánlan ewa nán mɔn 'ti mɔn nwun kaan mɔn yɔ asɔnun." ³⁷ Mɔ ɔ 'kɔ'n, ɔ nun Pɛli nun Zebede amma nnyuan'n yɛ be hɔli ɔ. Anwunmmubue nun aluabɔ ɔ han Zozi. ³⁸ ɔ ɔ han ɔ hele bɛ ke: "Ewue nun a man mɔn lua a bɔ mɔn nwun sunman. Emɔ nun mɔn tánlan ewa, nán be sísa!"

³⁹ Zozi hɔli yɔ nyunnun mua kaan an, ɔ ɔ butu yɔ nyun asɔ ɔ ɔ yɔ asɔnun. Yɔ nwan: "Mɔn Si, se e kualaa ke e kpala ewue nyinlinlin ehi gua a, anin kpala gua! N'e man mɔn nun ewue kangɔ nun anun. Nan kusu like biala anun, yɔ mɔ e kulo'n nan n'e yɔ mɔ mɔn kulo'n."

⁴⁰ Mɔ ɔ yɔli asɔnun'n yueli'n, ɔ ɔ sa ɔ a yɔ menian nsan'n-mɔ anwun ebele. ɔ 'ba ju a, anin be le daft. Zozi ɔ fele Pɛli, yɔ nwan: "Emɔ a nguala man mɔn nun asɔ tanlan dɔhyuli kunmgbɛ cein? ⁴¹ Nán be daft, be tánlan asɔ be yɔ asɔnun, nán Abɔnsanmun a nzu man emɔ a nnian man. ɔ wɔ emɔ ahunlin nun anun ke emɔ 'yɔ, nan kusu anwunnaan'n le man anwunsele."

⁴² Mō Zozi hanlun sō'n, ɔ kɔ yaci bɛ ɛbɛlɛ ɔ kɔ hɔ asɔnɔn ɛyɔlɛ biekun. Yɪ nwan: "Mɪn Sɪ, sɛ m'an nnun man ewue kangɔ ɛhɪ anun nán ɔ nyɔ man ye a, anun man n nún nún kɛ ɛ kulo'n."

⁴³ Zozi kɔ sa kɔ a. ɔ 'ba ju a, anun yɪ menian'n-mɔ lɛ daft kpa. ɔ sanlun kɛ anun nafɛlɛ nún a bu bɛ. ⁴⁴ Yɪ kpɛ nsan nún asu, Zozi kɔ yaci bɛ ɛbɛlɛ ɔ kɔ hɔ asɔnɔn kun-mgba nún ɛyɔlɛ biekun.

⁴⁵ M'ɔ yɔlɪ asɔnɔn yueli'n, ɔ kɔ sa kɔ a yɪ menian'n-mɔ anwun ɛbɛlɛ, nán ɔ'a bisa bɛ kɛ: "ɛmɔ tɛ daft bɛ tɛ de bɛ ɛnwunmian? ɛmɔ nɪan, dɔɛ'n mɔ bɛ 'fa bɛ yɪ Mân Baa'n bɛ man ɛtɛfue'n-mɔ nún a ju. ⁴⁶ ɛmɔ jásu bɛ mán ye hɔ. ɛmɔ nɪan, suanlan'n mɔ ɔ 'ba yɪ mɪn man'n, ɔ'a ju ɛwa."

Zozi ɛhyɛ'n

(Maaki 14.43-50, Luku 22.47-53, Zuan 18.3-12)

⁴⁷ Zozi anuan ngɔ tɔ man, yɪ menian bulu nún nnyuan nún anun kun'n mɔ bɛ fɛlɛ yɪ Zudasɪ'n kɔ fite ɛbɛlɛ. ɔ 'ba a, menian dɔun si yɪ su. Bɛ lile dadɛ nún koloman. Menian sɔ'n-mɔ, Nyanmian *tɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ nún Zufu mgbain'n-mɔ yɛ bɛ suanlun bɛ ɔ.

⁴⁸ Mɔ bɛ 'ba'n, Zudasɪ mɔ ɔ 'yɪ Zozi man'n kɔ hele bɛ nzɔlɛ kun. Yɪ nwan: "Suanlan'n mɔ n gɔ tɔ yɪ nún'n, anun ɛmɔ sɪ kɛ yɪ dein ɔ. ɛmɔ hyɪ yɪ." ⁴⁹ Mɔ Zudasɪ juli ɛbɛlɛ nún ala, ɔ kɔ kpunngɛ Zozi. Yɪ nwan: "Labɪ, anun o." M'ɔ hanlun sɔ'n, ɔ'a tɔ Zozi nún.

⁵⁰ Zozi nwan: "Mɪn manngun, like mɔ ɛ walɪ yɪ ɛyɔlɛ'n, yɔ."

ɛbɛlɛ ala, menian'n-mɔ kɔ tɪ kɔ gua Zozi su bɛ kɔ hyɪ yɪ. ⁵¹ Bɛ mɔ anun bɛ nún Zozi wɔ ɛbɛlɛ nún anun kun kɔ hyɪn yɪ dadɛ'n, ɔ kɔ kpɛ Nyanmian *tɛɛyɪfue kpain nún akua nún anzu'n.

⁵² M'ɔ kpɛlɪ yɪ nzu'n, Zozi nwan: "Fa wɔ dadɛ'n wula yɪ bua nún anun. ɔ sanlun kɛ bɛ mɔ bɛ fa dadɛ bɛ kun'n, dadɛ yɛ ɔ 'kun bɛ ɔ. ⁵³ ɛ nzɪ man kɛ sɛ mɪn sɛ mɪn Sɪ kɛ ɔ bɛlɛ mɪn nyanmiansu mmɔfue akpu akpu maan bɛ sɪsa mɪn an, ɔ 'yɔ yɪ kɪkaala ɔ? ⁵⁴ Sɛ mɪn yɔ yɪ sɔ a, ɔ 'yɔ sɛ nán Nyanmian Anuan ɛjɔlɛ nún a kpɪn su? Mɔ ɛhɛlɛ ɛjɔlɛ nún a han'n, ɔ di kɛ ɔ yɔ sɔ."

⁵⁵ M'ɔ yɔlɪ sɔ yueli'n, Zozi kɔ han kɔ hele meninsun-man'n kɛ: "ɛmɔ 'ba hyɪ mɪn an, anun ɛmɔ lɛ dadɛ nún koloman kɛ kodiawu y'ɔ lɛ mɪn. Kemɔ cɪan daa n dɪ asɪ Nyanmian awulo nún anun mún kekele menian'n-mɔ ninngɛ'n, nzuke ati yɛ ɛmɔ a nɪl man mɪn ɔ?" ⁵⁶ Nan yɪ kualaa a yɔ sɔ, ɔ'a man ɛjɔlɛ'n mɔ Nyanmian mgbɔ-manfue'n-mɔ hanlun m'ɔ wɔ ɛhɛlɛ ɛjɔlɛ nún anun nún a kpɪn su. Mɛlɛ sɔ nún anun, Zozi menian'n-mɔ kualaa ya-cili yɪ ɛbɛlɛ bɛ nwanndili.

Bɛ nún Zozi 'ba hɔ Kayifu aja su

(Maaki 14.53-65, Luku 22.54-55, 63-71, Zuan 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Bɛ mɔ bɛ hyɪlɪ Zozi'n, bɛ nún yɪ hɔlɪ Nyanmian *tɛɛyɪfue kpain'n mɔ bɛ fɛlɛ yɪ *Kayifu nún awulo. ɛbɛlɛ yɛ *mala nún asu mgbain'n-mɔ nún Zufu mgbain'n-mɔ hɔlɪ yialɪ ɔ. ⁵⁸ Mɔ bɛ 'kɔ'n, anun Pɛlɪ lɛ di Zozi fannvan-ndu dede bɛ juli Nyanmian tɛɛyɪfue kpain nún awulo.

Pɛlɪ kɔ wulu awulo nún anun, ɔ kɔ tanlan nzalafu'n-mɔ anwun ɛbɛlɛ, ɔ 'nɪan kɛ ɛjɔlɛ sɔ'n 'ba kpɪn gua yɪ bu'n.

⁵⁹ Nyanmian tɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ nún menian'n-mɔ kualaa mɔ bɛ di ɛjɔlɛ'n kɔ kpunndɛ atun mɔ bɛ 'sɪn su bɛ tun Zozi ɛsuan bɛ kun yɪ. ⁶⁰ Bɛ kpunndɛlɪ, kusu bɛ ngɔ nyan man bie sunnzun mɔ adanzɪyua dɔun tunlun yɪ ɛsuan ɔ. Yɪ bɛ-yue-asɛ, menian nnyuan walɪ a, bɛ nwan: ⁶¹ "Bian ɛhɪ a han kɛ: 'Mɪn kualaa kɛ mɪn bu Nyanmian sua'n mɪn fa cɪan nsan mɪn si.'"

⁶² Mɔ menian'n-mɔ hanlun sɔ'n, Nyanmian tɛɛyɪfue kpain'n kɔ jasɔ, ɔ kɔ bisa Zozi kɛ: "ɛjɔlɛ'n mɔ bɛ lɛ kan bɛ gua wɔ nwun'n, ɛ mmua man bie ɔ?" ⁶³ Zozi ngɔ tɛ man yɪ su.

Nyanmian tɛɛyɪfue kpain'n kɔ han kɔ hele yɪ kɛ: "Mɪn kan Tɪastɪfue Nyanmian nún ati, sɛ Kilisi'n m'ɔ tɪ Nyanmian Awa'n y'ɔ lɛ wɔ a, anun kan maan ye tɪl!"

⁶⁴ Zozi kɔ bua yɪ kɛ: "Yɛ wɔ nuan wɔ su ɛ lɛ kan nún ɔ. Nan mɪn kan mɪn kele ɛmɔ kɛ ɛnɛ m'ɔ kɔ'n, ɛmɔ 'ba nwun yɪ kɛ *Mân Baa'n tɪ Nyanmian tunminfue'n fama su. ɛsɛ ɛmɔ 'ba nwun yɪ kɛ ɔ fi anwunno ɛlɔ bɔlɛ nún anun ɔ lɛ ba."

⁶⁵ Mɔ Nyanmian tɛɛyɪfue kpain'n tɪlɪ ɛjɔlɛ sɔ'n Zozi anuan nún'n, ɔ kɔ sɔ taladɛ'n mɔ yɪ muonun ɔ wula'n ɔ kɔ sosua nún. Yɪ nwan: "Sian dɛ, ye mgbunndɛ man adanzɛ kún! Afɪ ɛmɔ kualaa a tɪ kɛ ɔ'a han ɛjɔlɛ ɛtɛ ɔ'a tia Nyanmian! ⁶⁶ Nan ɛmɔ nwan nzɛ?"

Bɛ kualaa bɛ nwan: "ɔ fata kɛ bɛ kun yɪ."

⁶⁷ ɛhɪ, bɛ kɔ tutu Zozi anyunnun ngesɛlɛ, ɛsɛ bɛ kɔ tutu yɪ kɔtɔlɛ. Mmie-mɔ fia yɪ nyɪn bɛ kpaci yɪ nyɪn nún asu, ⁶⁸ anun bɛ nwan: "Wɔ mɔ ɛ tɪ Kilisi'n, kele yɛ suanlan'n mɔ ɔ'a kpaci wɔ nyɪn nún asu'n!"

Pɛlɪ 'ba sɛ kɛ ɔ nzɪ man Zozi

(Maaki 14.66-72, Luku 22.56-62, Zuan 18.15, 25, 27)

⁶⁹ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anun Pɛlɪ tɪ awulo nún abu ɛlɔ. Nyanmian *tɛɛyɪfue kpain nún afanɪan kun kɔ a Pɛlɪ anwun ɛbɛlɛ, yɪ nwan: "Wɔ kusu wɔ, anun ɛ si Zozi m'ɔ fi Galile mán nún anun nún asu bie."

⁷⁰ M'ɔ hanlun sɔ'n, Pɛlɪ suli akpulɔwa bɛ kualaa bɛ nyunnun ɛbɛlɛ. Yɪ nwan: "Suanlan'n mɔ ɛ lɛ kan yɪ ɛjɔlɛ'n, mɪn nzɪ man yɪ."

⁷¹ ɛhɪ, ɔ fi ɛbɛlɛ ɔ kɔ jasɔ ɔ kɔ hɔ kɔ jinlan awulo nún anuan nún anun ɛlɔ. Afanɪan kun biekun kɔ nwun yɪ. ɔ kɔ han kɔ hele bɛ mɔ bɛ gua ɛbɛlɛ'n kɛ: "Zozi m'ɔ fi Nazaletɪ'n, anun bian ɛhɪ si yɪ su bie."

⁷² ɛhɪ, Pɛlɪ nwan: "Mɪn kan ndâ kɛ mɪn dɛ, mɪn nzɪ man suanlan sɔ'n!"

⁷³ ɔ hyɛlɪ kaan an, bɛ mɔ bɛ gua ɛbɛlɛ'n kɔ kpunngɛ Pɛlɪ, bɛ nwan: "ɔ tɪ ananhɔlɛ, ɛ wɔ menian sɔ'n-mɔ anun bie. ɔ sanlun kɛ wɔ ɛjɔlɛ'n kele lɪka mɔ ɛ fi'n."

⁷⁴ ɛhɪ, Pɛlɪ nwan: "Mɪn kan ndâ kɛ mɪn nzɪ man suanlan sɔ'n! Sɛ ato yɛ mɪn di a, Nyanmian Kpili túa mɪn yɪ nwun kale!"

Kɛ ɔ 'kan sɔ nún ala, kokolokoo! Ako'n kɔ bɔ. ⁷⁵ Pɛlɪ ati kɔ kacɪ ɛjɔlɛ'n mɔ Zozi hanlun helelɪ yɪ'n. Zozi nwan: "ɔ nún dede mɔ ako'n 'bɔ'n, ɛ 'kan yɪ ngukun kpɛ nsan kɛ ɛ nzɪ man mɪn." M'ɔ yɔlɪ sɔ'n, Pɛlɪ fitɛlɪ ɔ sunlin sɛlɛ kpa.

Bé nun Zozi 'ba hɔ kunmanna Pilatɔ aja su
(Maakɩ 15.1, Luku 23.1-2, Zuan 18.28-32)

27 Mɔ alíe'n hɩnlɩn'n, Nyanmɩan *tɛɛyɩfue mgbain'n-mɔ nun Zufu mgbain'n-mɔ kualaa anuan selɩ bé nwun ké bé 'kun Zozi. ² Bé kɔ man bé kɔ cɩcɩ Zozi. Bé kɔ fa yí bé kɔ hɔ kɔ wula *Lɔmun kunmanna nun asa nun. Kunmanna sɔ'n, bé fele yí *Pilatɩ.

Zudasɩ ewue'n
(Junman'n 1.18-19)

³ Mɔ Zudasɩ m'ɔ yɩlɩ Zozi manlɩn'n nwunlin ké bé le ba hun Zozi'n, ɔ kɔ li yí nwun yale kpa. Jete fufue mma abulasan'n mɔ Nyanmɩan *tɛɛyɩfue mgbain'n-mɔ nun Zufu mgbain'n-mɔ falɩ manlɩn yí'n, ɔ kɔ fa ɔ kɔ sa kɔ bele bé. ⁴ Yí nwan: "M'an yɔ ete, ɔ sanlɩn ké m'an tun suanlan esuan maan b'a hun yí."

Mɔ Zudasɩ hanlɩn sɔ'n, bé nwan: "Ɔ nvalɩ man yé nwun. Wɔ ngunmun wɔ ejɔle ɔ!"

⁵ Zudasɩ kɔ ju esika'n kɔ gua Nyanmɩan sua nun anun ebele ɔ kɔ hɔ kɔ bɔ yí kɔmun.

⁶ Nyanmɩan tɛɛyɩfue mgbain'n-mɔ kɔ sɩsa esika'n. Bé nwan: "Yé mala'n mman man yé atɩn ké yé fá esika sɔ'n yé gúa asɔnɩn esika nun anun. Ɔ sanlɩn ké suanlan moja esika ɔ."

⁷ Bé hanlɩn sɔ mɔ bé kualaa bé nuan selɩ yí nwun'n, bé falɩ esika sɔ'n bé tolɩ suanlan'n m'ɔ nwun ninnge nun ebo'n. Bé falɩ asɩe sɔ'n bé yɔlɩ nyɔfue asiɩɩe. ⁸ Ehi ati, ene nun ene, bé tɛ fele lɩka sɔ'n "Moja Ebo". ⁹ Ɔ man ejɔle'n mɔ Nyanmɩan falɩ wulalɩ kpɔmanfue Zolomin anuan'n kpɩnlɩn su. Kpɔmanfue Zolomin nwan: *Jete fufue mma abulasan, esika mɔ Izalaye amma'n-mɔ anuan selɩ yí nwun bé falɩ bé lili yí gua nun anun.* ¹⁰ Esika sɔ'n b'a fa b'a to suanlan'n m'ɔ nwun ninnge nun ebo'n ké yé Mun hanlɩn helelɩ mɩn'n.

Pilatɩ 'ba bisa Zozi kosuan
(Maakɩ 15.2-5, Luku 23.3-5, Zuan 18.33-38)

¹¹ Bé falɩ Zozi bé hɔlɩ kunmanna nun aja su. Ɔ kɔ bisa Zozi ké: "Zufu'n-mɔ belemgbɩn'n y'ɔ le wɔ ɔ?"

Zozi nwan: "Yé wɔ nuan wɔ su e le kan nun ɔ."

¹² Nan mɔ Nyanmɩan *tɛɛyɩfue mgbain'n-mɔ nun Zufu mgbain'n-mɔ 'tun Zozi esuan'n, Zozi ngɔ tɛ man bé su. ¹³ Ehi, Pilatɩ nwan: "Esuan nwala ehi mɔ bé le tun wɔ'n, e ndɩ man ɔ?"

¹⁴ Zozi ngɔ bua ejɔle kpɔle kun sua. M'ɔ man ejɔle'n sinlin kunmanna nun anwun kpili nun anun.

Pilatɩ 'ba man bé kun Zozi
(Maakɩ 15.6-15, Luku 23.13-25, Zuan 18.39-19.16)

¹⁵ Bé 'di *Pakɩ fetɩ biala a, suanlan mɔ bé kɔ tu yí fiadɩ mɔ menian'n-mɔ kulo ké bé yaci yí'n, kunmanna'n yaci suanlan sɔ'n. ¹⁶ Ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anun bian kun la fiadɩ. Bé fele bian sɔ'n Balabasɩ. Yí nwun yɔ esulo kpa, ese bé kualaa bé sɩ yí. ¹⁷ Pilatɩ kɔ bisa menian'n-mɔ mɔ b'a yia ebele'n ké: "Balabasɩ nun Zozi mɔ bé fele yí Kilisi'n, bé nunhan benin yé emɔ kulo ké n yáci yí ɔ?" ¹⁸ Ɔ kɔ bisa

bé sɔ, aftɩ ɔ sɩ yí fɔún ké bé kpɔ Zozi, yí ti yé b'a hyɩ yí b'a man yí ɔ.

¹⁹ Anun Pilatɩ tɩ lɩka mɔ bé di ejɔle'n, yí yɩ falɩ ngalɩe hɔlɩ manlɩn yí ké: "N'e fa wɔ ejɔle tu suanlan sɔ nun anwun, ɔ tɩ sɛsɛfue. Yí dunman nun, ene kɔngɔe n junlɩn elalɩe ete ete."

²⁰ Temun sɔ'n, anun Nyanmɩan *tɛɛyɩfue mgbain'n-mɔ nun Zufu mgbain'n-mɔ le wowula meninsunman nun abu ké bé hán maan ɔ yáci Balabasɩ nán bé hún Zozi.

²¹ Kunmanna'n kɔ bisa bé biekun ké: "Bé menian nnyuan'n, benin yé emɔ kulo ké n yáci yí ɔ?"

Bé kualaa bé nwan: "Yaci Balabasɩ!"

²² Pilatɩ kɔ bisa bé ké: "Anun Zozi mɔ bé fele yí Kilisi'n, n yɔ yí sɛ?"

Bé kualaa bé nwan: "Bubɔ yí kuluwa su!"

²³ Pilatɩ kɔ bisa bé ké: "Nzuke ete die yé ɔ'a yɔ ɔ?"

Bé kualaa bé kɔ tetɩan sefe kpa bé nwan: "Bubɔ yí kuluwa su!"

²⁴ Anun menian'n-mɔ le tetɩan sunman. Pilatɩ nɩan an, ɔ nguala man like fɩl kún yɔ. Ɔ kɔ jasɩ ɔ kɔ fa nzue ɔ kɔ nwunznɩn yí sa menian'n-mɔ kualaa anyunnun ebele.

Yí nwan: "Suanlan ehi ewue'n, mɩn nwun nnun man nun, m'an yɩ mɩn sa nun! Emɔ angunmun, bé ejɔle ɔ!"

²⁵ Bé kualaa bé nwan: "Yuo o! Yé nun yé mma'n-mɔ, man yí ewue nun anwun ejɔle kpólo yé!"

²⁶ Ehi, Pilatɩ kɔ yaci Balabasɩ. Ɔ kɔ man bé kɔ fin Zozi mgbele. Mɔ bé finlin yí yuelɩ'n, ɔ yɩlɩ yí manlɩn maan bé bubɔlɩ yí kuluwa su.

Nzalafu'n-mɔ 'ba gulu Zozi anwun
(Maakɩ 15.16-20, Zuan 19.2-3)

²⁷ Pilatɩ nzalafu'n-mɔ falɩ Zozi hɔlɩ yí awulo elɔ. Bé kɔ yia nzalafue'n-mɔ kualaa Zozi anwun ebele. ²⁸ Bé kɔ yɩ yí taladi'e'n m'ɔ wula'n, bé kɔ fa taladi'e kɔkɔle bé kɔ wula yí. ²⁹ Bé kɔ nwun mmowe abotile bé kɔ bɔ yí ti. Bé kɔ fa ndee kpɔman bé kɔ wula yí sa fama nun anun. Mɔ bé yɔlɩ sɔ yuelɩ'n, bé kɔ kutu yí nyunnun ebele bé kɔ yeyala yí nwun. Bé nwan: "Zufu'n-mɔ belemgbɩn, ahun o!" ³⁰ Bé kɔ tutu yí nwun ngesele. Bé kɔ tua yí bé kɔ le kpɔman'n m'ɔ le'n bé kɔ fa bé kɔ fifin yí tin nun anun. ³¹ Bé yeyalalɩ yí nwun dede mɔ bé kunnun jɔlɩ'n, bé kɔ yí taladi'e kɔkɔle'n mɔ bé falɩ bé wulalɩ yí'n. Bé kɔ fa yí muonun yí taladi'e die'n bé kɔ wula yí yé bé nun yí hɔlɩ bé bubɔlɩ yí kuluwa su ɔ.

Bé 'ba bubɔ Zozi kuluwa su
(Maakɩ 15.21-32, Luku 23.26-43, Zuan 19.17-27)

³² Mɔ bé fi kulo nun anun bé 'fite'n, bé nun bian kun kɔ yia. Bian sɔ'n, bé fele yí Simun. Ɔ fi kulo'n mɔ bé fele yí Silenɩn nun asu. Bé kɔ hyɩ yí bé kɔ fa Zozi kuluwa'n bé kɔ sua yí. ³³ Bé hɔlɩ dede bé juli lɩka kun. Lɩka sɔ'n, bé fele yí Gɔlugota. Gɔlugota'n, yí bu y'ɔ le ké tile kangɔ lɩka. ³⁴ Ebele, bé kɔ fa divɩn bé kɔ man Zozi ké ɔ nún. Divɩn sɔ'n, bé gualɩ nun ayile m'ɔ nun an, ɔ nnwun man yale'n sunman. Ɔ bɔlɩ su, nan ɔ'a ngulo ké ɔ nun. ³⁵ Mɔ bé bubɔlɩ yí kuluwa nun asu yuelɩ'n, bé kɔ hyun tondo bé kɔ hye yí taladi'e'n-mɔ bé kɔ fa. ³⁶ Eɛe bé kɔ tetanlan yí nwun ebele bé kɔ sisa yí. ³⁷ Like mɔ yí ti yé bé le kun

yí'n, b'a hele b'a bɔ yí ti su ebele ke: "Suanlan ehi li Zozi. 38 Bɛ kɔ bubɔ kodiawu nnyuan kusu kulowa su Zozi anwun ebele. Kun wɔ yí sa fama su yê kun kusu wɔ yí sa bɛ su.

39 Bɛ mɔ bɛ 'sɪn ebele'n, bɛ kɔsɔ kɔsɔ bɛ ti, anɪn bɛ lɛ kpe yí nzuba. 40 Bɛ nwan: "Wɔ mɔ wɔ nwan ɛ 'bu asɔnɪn sua'n, nán ɛ fa cɪan nsan ɛ si yí fufɔlɛ'n, de wɔ nwun e! Sɛ wɔ nwan ɛ ti Nyanmɪan Awa sakpa a, fi kulowa nɪn asu ju!" 41 *Tɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ, nɪn *mala nɪn asu mgbain'n-mɔ nɪn Zufu mgbain'n-mɔ kusu kɔ gulu yí nwun. 42 Bɛ nwan: "Ɔ'a lɛ menian'n-mɔ nguan, kusu yí muonun ɔ nguala man yí nwun nguan de! Sɛ ɔ ti Iza-layɛ belemgbin sakpa a, anɪn ɔ fi kulowa nɪn asu ɔ jú kɪkaala, nán yɛ 'ba lɛ yí yɛ di. 43 Ɔ'a susu yí ti ɔ'a gua Nyanmɪan asu. Yí nwan: 'Nyanmɪan Awa y'ɔ lɛ mɪn'. Sɛ Nyanmɪan kulo yí a, anɪn ɔ lɛ yí ti kɪkaala!" 44 Kodi-awu'n-mɔ kusu mɔ b'a bubɔ bɛ kulowa su Zozi anwun ebele'n kpɛlɪ yí nzuba bie.

Zozi ewue'n

(Maakɪ 15.33-41, Luku 23.44-49, Zuan 19.28-30)

45 Mɔ senze'n jinlanlɪn bɛ ti afian'n, awosin wulali mɪn nɪn anɪn lɪka kualaa dede ɔ juli nɔsuba dɔɛ nsan. 46 Mɔ bɛ 'kɔ a bɔ dɔɛ nsan'n, Zozi kɔ tɪan nɪn seɛ kpa. Yí nwan: "Eli, Eli, lama sabakutanin?" Eɔɔlɛ sɔ'n, yí bu y'ɔ lɛ ke "Mɪn Nyanmɪan, mɪn Nyanmɪan, nzuke ati yê a yí mɪn ɔ?"

47 Mɔ bɛ mɔ bɛ jijin ebele'n mmie-mɔ tɪlɪ yí ngan'n, bɛ nwan: "Ɔ lɛ fele Eli!"

48 Ebele ala, bɛ nunhan kun kɔ nwanndi ɔ kɔ hɔ kɔ fa eminlan ɔ kɔ bɔ divɪn nyinnyanlɪnwa anɪn. Ɔ kɔ fa kɔ san baka kun ati ɔ kɔ tinngɛ yí Zozi anuan ke ɔ nún.

49 Nan eɪnɪlɪn-mɔ nwan: "Jinlan maan yɛ nɪan sɛ Eli kɔ a kɔ lɛ yí a!"

50 Zozi kɔ tɪan nɪn seɛ kpa biekun, ɔ kɔ ha nɪn.

51 Mele sɔ'n, mgbɛnɪn etanlan'n m'ɔ ja asɔnɪn sua nɪn anɪn'n kɔ sua yí anwunno dede ɔ kɔ ju yí asɪ. Asɛ'n kɔ kpusu, nyɔbue mgbilɪ'n-mɔ anɪn kɔ kpacɪ kpacɪ. 52 Sɛ-ka'n-mɔ asu kɔ tike tike. Nyanmɪan anwuntɛ mma'n-mɔ dɔn mɔ bɛ wulɪ'n kɔ tinngɛ tinngɛ. 53 Mɔ Zozi fi ewue nɪn tinngɛlɪ'n, bɛ kualaa mɔ bɛ fi sɛka'n-mɔ anɪn bɛ fitɛlɪ'n, bɛ hɔlɪ kulo kpilɪ nwannzan-nwannzan nɪn asu bɛ yɪlɪ bɛ nwun bɛ heɛlɪ menian dɔn kpa.

54 Mɔ nzalafu kpain'n nɪn yí nzalafu'n-mɔ mɔ bɛ nɪn yí lɛ sisa Zozi'n nwunlɪn ke asɛ nɪn a kpusu nɪn yí nzin eɔɔlɛ'n, esulo hanlɪn bɛ seɛ kpa. Bɛ nwan: "Kannzu ɔ ti Nyanmɪan Awa sakpa!"

55 Anɪn mmalasua dɔn kpa kusu wɔ ebele, bɛ jin mua bɛ lɛ nɪan Zozi. Bɛ yê bɛ sili Zozi su sunmin Galile mɪn nɪn anɪn bɛ sulɪ yí ɔ. 56 Mali m'ɔ fi Magɪdala'n, ɔ nɪn Zuakɪ nɪn Zozɛfu anin Mali, ɔ nɪn Zebede amma'n-mɔ anin dɛ'n wɔ mmalasua sɔ'n-mɔ anɪn bie.

Zozi esie'n

(Maakɪ 15.42-47, Luku 23.50-56, Zuan 19.38-42)

57 Mɔ alɛ'n 'kɔ yí nɔsuba nɪn'n, esikafue bian kun kɔ a kɔ ju ebele. Bian sɔ'n, bɛ fele yí Zozɛfu, ɔ ti Zozi suanlan'n kun. Ɔ fi Alimate kulo nɪn asu. 58 Ɔ kɔ hɔ kɔ tu Pi-

latɪ ɔ kɔ seɛ yí ke ɔ 'fa Zozi fuin'n ɔ 'kɔ a sie yí. Ehi, Pi-latɪ kɔ man atɪn ke bɛ fá bɛ mán yí. 59 Ɔ kɔ lɛ fuin'n ɔ kɔ fa kisaan fufɔlɛ kun ɔ kɔ fufɔ yí nwun. 60 Yí muonun yí sɛka mɔ ɔ'a man b'a kpe yí ebuta kun anɪn'n, ɔ kɔ sie Zozi nɪn. M'ɔ sielɪ yí yuelɪ'n, ɔ kunndolɪ ebue kpilɪ kun ɔ nyinlɪn sɛka nɪn anuan'n yê ɔ salɪ hɔlɪ ɔ. 61 Anɪn Mali m'ɔ fi Magɪdala'n, ɔ nɪn Mali kun'n bɛ wɔ ebele. Bɛ tɪtɪ asɪ sɛka nɪn anyunnun.

Seka nɪn esisa'n

62 Zufu'n-mɔ bɔbualɪ bɛ nwun bɛ sielɪ. Mɔ yí alɛ hɪn-lɪn m'ɔ ti ɛnwunmɪan ele cɪan'n, Nyanmɪan *tɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ nɪn *Falɪsɪfue'n-mɔ kɔ hɔ kɔ tu Pilatɪ. Bɛ nwan: 63 "Nannan, akua atofue sɔ nɪn eɔɔlɛ kun mɔ anɪn yí nyɪn wɔ su m'ɔ hanlɪn'n, yê ti a kpɪn su. Yí nwan: 'Sɛ mɪn wu a, yí cɪan nsan, mɪn 'tinngɛ.' 64 Yí ti, man atɪn maan bɛ hɔ sɪsa sɛka'n dede cɪan nsan. Ɔ'a nɔɔ man sɔ a, yí menian'n-mɔ 'kɔ a sa yí bɛ laka menian'n-mɔ ke: 'Ɔ fi ewue nɪn ɔ'a tinngɛ!' Afɪ, sian ato mɔ bɛ 'di'n, ɔ 'tala daba dɛ'n."

65 Ehi, Pilatɪ nwan: "Ɛ 'nwun nzalafu, ɛmɔ fá bɛ hɔ, maan bɛ hɔ sɪsa yí ke mɔ ɛmɔ kulo ɔ." 66 Bɛ nɪn bɛ kɔ hɔ, bɛ kɔ nwun ke sɛka nɪn anuan'n nyin kanlanman kpa. Bɛ kɔ sie su nzɔlɛ, bɛ kɔ yaci nzalafu'n-mɔ ebele ke bɛ sɪsa yí.

Zozi ewuetinngɛ'n

(Maakɪ 16.1-10, Luku 24.1-12, Zuan 20.1-10)

28 Mɔ *ɛnwunmɪan ele cɪan'n sunlɪn'n, mɔlɛ'n ngelemɔ, Mali m'ɔ fi Magɪdala'n, ɔ nɪn Mali kun'n kɔ a kɔ nɪan sɛka'n. 2 Kunmgbɔ ala, asɛ'n kɔ kpusu seɛ kpa. Yê Mɪn bɔɔfue'n kun fi anwunno ɔ kɔ ju. Ɔ kɔ kunndo ebue'n m'ɔ nyin sɛka nɪn anuan'n ɔ kɔ tu yí ahanmɪan ɔ kɔ fu ɔ kɔ tanlan su. 3 Bɔɔfue nɪn anwun'n ta sua mɪalɪn mɪalɪn ke nyanmɪan'n m'ɔ kpe mɪalɪn mɪalɪn'n. Yí taladɛ'n ti fufue hɪɛlɪn hɪɛlɪn kpa. 4 Esulo kɔ han nzalafu'n-mɔ kpa dede bɛ nwun kɔ wusu bɛ, bɛ gugua ke menian mɔ b'a wu ɔ.

5 Bɔɔfue'n kɔ han kɔ hele mmalasua'n-mɔ ke: "Nán bɛ sulo. Afɪ mɪn sɪ ke ɛmɔ lɛ kpunndɛ Zozi, suanlan'n mɔ bɛ bubɔlɪ yí kulowa nɪn asu'n. 6 Ɔ nɪn man ewa. Ɔ fi ewue nɪn ɔ'a tinngɛ ke ɔ kpɪnlɪn hanlɪn yí'n. ɛmɔ bála bɛ nɪan lɪka mɔ anɪn ɔ la'n. 7 ɛmɔ hɔ ndɛ-ndɛ bɛ hán héle yí menian'n-mɔ ke ɔ fi ewue nɪn ɔ'a tinngɛ. Sian dɛ, ɔ lɛ kɔ a nwunndɛ ɛmɔ Galile mɪn nɪn anɪn. Ɛlɔ yê ɛmɔ 'nwun yí ɔ. Ngalɛ'n mɔ mɪn nwan mɪn 'kan mɪn kele ɛmɔ nɪn anɪn."

8 Mɔ mmalasua'n-mɔ fi sɛka nɪn asu bɛ 'kɔ'n, esulo nɪn fɛ elie kpilɪ kpa hanlɪn bɛ. Bɛ lɛ ɛnwannɛ bɛ lɛ kɔ a han bɛ kele Zozi menian'n-mɔ. 9 Kunmgbɔ ala, bɛ nɪn Zozi kɔ yia nɪn. Zozi nwan: "M mɔ ahɪn, m mɔ ahɪn o!" Mɔ Zozi bisalɪ bɛ ahɪn yuelɪ'n, bɛ kɔ kpunngɛ yí bɛ kɔ sɔ yí ja nɪn anɪn, bɛ kɔ kutu yí nyunnun ebele bɛ kɔ su yí. 10 Ehi, Zozi kɔ se bɛ ke: "Nán bɛ sulo. ɛmɔ hɔ hán héle mɪn nianman'n-mɔ ke bɛ hɔ Galile mɪn nɪn anɪn ɛlɔ. Ebele yê bɛ 'nwun mɪn ɔ."

Nzalafu'n-mɔ ejɔlɛ'n

¹¹ Mɔ anun mmalasua'n-mɔ aja wɔ atunnun'n, nza-lafu'n-mɔ mɔ bɛ lɛ sisa sɛka'n, mmie-mɔ kɔ sa kɔ hɔ ku-lo. Bɛ kɔ hɔ kɔ bɔ ejɔlɛ'n m'ɔ wɔlɛ nɔn anun amannɛ bɛ kɔ hele Nyanmɔan *tɛɛyɛfɛ mgbain'n-mɔ. ¹² Nyanmɔan tɛɛyɛfɛ mgbain'n-mɔ nɔn Zufu mgbain'n-mɔ kɔ yia. Mɔ bɛ nuan sɛlɛ bɛ nwun yuel'n, bɛ kɔ man nzalafu'n-mɔ esika dɔun kpa. ¹³ Ɛsɛ bɛ nwan: "Sɛ bɛ bisa ɛmɔ a, ɛmɔ hɔn kɛ kɔngɛ mɔ ɛmɔ 'dafu'n, yɛ menian'n-mɔ a a sa yɛ a hɔ. ¹⁴ Sɛ kunmanna'n tɛ a, yɛ 'tu yɛ akɔbɛ nɔn ɛmɔ ati a nga man nɔn."

¹⁵ Nzalafu'n-mɔ lelɛ esika'n, bɛ hanlɛn yɛ kɛ Nyanmɔan tɛɛyɛfɛ mgbain'n-mɔ hanlɛn helelɛ bɛ nɔn ala. Ɛnɛ nɔn ɛnɛ, Zufu'n-mɔ tɛ kan ejɔlɛ sɔ'n.

Zozi 'ba yɛ yɛ nwun kele yɛ menian'n-mɔ

(Maaki 16.14-18, Luku 24.36-49, Zuan 20.19-23, Junman'n 1.6-8)

¹⁶ Ɛhɛ, Zozi menian bulu nɔn kun'n hɔlɛ Galile mɔn nɔn anun ɛlɔ buka'n mɔ Zozi helelɛ bɛ nɔn asu. ¹⁷ Mɔ bɛ nwunlin yɛ'n, bɛ kutulɛ bɛ sulɛ yɛ. Nan kusu bɛ mmie-mɔ a nne a nni man. ¹⁸ Zozi kɔ kpunngɛ bɛ, ɔ kɔ han kɔ hele bɛ kɛ: "B'a fa anwunno ɛlɔ nɔn asɛ ɛwa tunmin'n kualaa b'a wula mɛn sa nɔn. ¹⁹ Ɛhɛka ati, ɛmɔ hɔ mɔn nɔn anun menian'n-mɔ kualaa anwun, ɛmɔ mɔn bɛ kɔci mɛn menian. Ɛmɔ sɔnɔn bɛ wɔ Sɛ nɔn Baa, ɔ nɔn Wawe Nwannzan-nwannzan'n dunman nɔn.

²⁰ Ninngɛ'n kualaa mɔ m'an han m'an hele ɛmɔ'n, ɛmɔ hɛhele bɛ maan bɛ yɛ. Ɛsɛ ɛmɔ nwun yɛ kɛ mɔn nɔn ɛmɔ san alɛhɛn biala dede ɔ kɔ ju mɔn nɔn ayuelɛ."

MAAKI

M'wə nun'n

Nwan suanlan dɛ y'ɔ le Maaki? Ɔ tɪ Zozi Kilisi mmɔfue'n-mɔ bukaɔfue. Maaki, mɔ be fele yɪ biekun Zuan'n, ɔ nun yɪ nin Mali, be tanlanlun Zoluzalemun kulo nun asu (Junman 12.12). Ɔ tɪ Baanabasɪ anianman kun (Kolɔsu 4.10). Ɔ nun Baanabasɪ nun Pɔlu yɛ be hɔlɪ Antioxu kulo nun asu ɔ (Junman 12.25). Ebeɛ, asɔnɔn mma'n-mɔ kɔ suan Pɔlu nun Baanabasɪ ke be hɔ bɔ Ejɔlekpa'n be hɛle mɔn mɔn'n-mɔ. Alimua atun'n mɔ be 'tu'n, Maaki hɔlɪ bie ɔ bukalɪ bɛ. Nan atunnunvian, ɔ yacili bɛ salɪ hɔlɪ Zoluzalemun (Junman 13.5,13). Ɔ hyɛlɪ kpa, Baanabasɪ falɪ Maaki, ɔ nun yɪ hɔlɪ Sipulu mɔn nun (Junman 15.37-39). Ehi anzin, ye nwun yɪ Pɔlu nun Pɛɛlɪ kalata'n-mɔ anun ke Maaki bukalɪ bɛ ɔ *Lɔmun kulo nun asu (Filemun 24, 2 Timote 4.11, 1 Pɛɛlɪ 5.13).

Ejɔlekpa ehi anun, Maaki le kele yɛ ke Zozi tɪ Nyanmɪan Awa. Yɪ Ejɔlekpa m'ɔ heɛlɪ'n tɪ tika tala ehiɔnɔn-mɔ dɛ'n, nan kusu ejɔle ɔ nun kpa.

Maaki 'bɔ yɪ Ejɔlekpa nun abu'n, ɔ man ye nwun yɪ ke Zuan Batisi sɔnɔnɔn Zozi, eɛ Abɔnsanmun kusu sɔlɪ Zozi nɔnɔn (1.1-13). Maaki a hye yɪ kalata nun anun mgbili mgbili nnyuan. Alimua dɛ'n, (yɪ tɪ 1.14-8.26), ɔ kan Zozi bagua nun junman'n m'ɔ lili yɪ Galile mɔn nun nun anwun ejɔle. Ɔ man ye nwun yɪ ke Zozi kpɔnɔn feɛlɪ yɪ menian'n-mɔ, tunmin'n m'ɔ falɪ tuli wawe ete'n-mɔ, ɔ manlun nwuluwafue'n-mɔ anwun salɪ, ɔ heheleɪ Nyanmɪan ninngɛ'n-mɔ tunmin su, eɛ ɔ yɔlɪ asinbenwun ninngɛ.

M'ɔ ɔ su nnyuan'n (8.27-16.20), ɔ kan Zozi ewue'n nun yɪ etinngɛ nun anwun ejɔle. Mɔ Lɔmun nzalafu kpain'n m'ɔ bubɔlɪ Zozi kuluwa nun asu'n nwunlin ke Zozi a kpɔn a wu yɪ'n, yɪ nwan: "Ɔ tɪ ananhɔle, bian ehi tɪ Nyanmɪan Awa sakpa!" (15.39). Maaki kulo ke ye kusu ye de ye di ke Zozi tɪ Nyanmɪan Awa sakpa. Ejɔlekpa nun agualɛ nun, ye nwun yɪ ke Maaki a han Zozi ewuetinngɛ nun anwun ejɔle sin ko (16.1-8). Yɪ tɪ, b'a heɛlɪ ejɔle kaan b'a sa su m'ɔ kele ke Zozi a yɪ yɪ nwun a heɛlɪ yɪ menian'n-mɔ eɛ ɔ'a fu ɔ'a hɔ nyanmɪansu (16.9-20).

Zuan Batisi junman'n

(Matie 3.1-12, Luku 3.1-18, Zuan 1.19-28)

1 Ejɔlekpa'n m'ɔ tu de Zozi Kilisi m'ɔ tɪ Nyanmɪan Awa'n y'ɔ le ehi. ² Ejɔle sɔ'n bɔlɪ yɪ bu ke Nyanmɪan Kpɔmanɔfue Ezayi heɛlɪ ɔ yɪ kalata nun anun'n. Ɔ'a heɛlɪ Zozi anwun ejɔle'n ke Nyanmɪan nwan:

Nɪan, mɔn 'suan mɪn bɔfue'n wɔ nyunnnun mɔn 'man ɔ di mua ɔ sesie wɔ atun'n.

³ Bɔfue sɔ'n y'ɔ le suanlan'n m'ɔ le tɪan ewâ nun anun elɔ ke:

Be sésie yɛ Mɔn atun'n be mɔn ɔ tɪnngɛ fɔún!

⁴ Ehi, cɪan kun, Zuan kɔ fite ewâ nun anun elɔ. Ɔ sɔnɔn menian'n-mɔ. Ɔ tu bɛ fuɔ ke: "Emɔ nún bɛ nwun be káci bɛ abalabɔ'n be fá bɛ nwun be mɔn Nyanmɪan maan n zɔnɔn emɔ, nán Nyanmɪan a fa emɔ ete nun a hye bɛ."

⁵ Mɔ Zuan hanlun sɔ mɔ menian'n-mɔ tuli yɪ ngan'n, Zude mɔn nun anun menian'n-mɔ nun Zoluzalemun kulo nun asu dɛ'n-mɔ, bɛ dɔn, be kɔ hɔ yɪ nwun elɔ. Be kɔ han bɛ ete'n bagua nun anun, nán Zuan a sɔnɔn bɛ ɔ asue'n mɔ be fele yɪ Zuludɔn nun anun.

⁶ Taladɛ'n mɔ Zuan wula'n, suamo enyuan yɛ b'a fa b'a nwun ɔ. Yɪ beɛtɛ'n tɪ naan kpolo. Alɛ'n m'ɔ di'n, y'ɔ le tɛteɛbuabua nun wɛ. ⁷ E 'nwun ejɔle'n m'ɔ kan kele menian'n-mɔ'n. Yɪ nwan: "Suanlan kun fi mɔn nzin ɔ le ba, ɔ le tunmin tala mɔn, mɔn nze nvata man ke mɔn

kutu mɔn nyannɔlɪ yɪ ja mgbabua'n nyanman'n bɔbɔ mgban ɔ. ⁸ Mɔn dɛ, m'an fa nzue m'an sɔnɔn emɔ, nan yɪ dɛ, ɔ 'ba fa Nyanmɪan Wawe'n sɔnɔn emɔ."

Zuan 'ba sɔnɔn Zozi

(Matie 3.13-17, Luku 3.21-22)

⁹ Mele sɔ nun anun, Zozi fi Nazaɛtɪ, Galile mɔn nun anun, ɔ kɔ a kɔ tu Zuan maan ɔ kɔ sɔnɔn yɪ asue Zuludɔn nun anun. ¹⁰ Mɔ Zozi fi asue nun anun ɔ 'fite'n, ɔ 'nɔn an, anɔn anwunno nun a buke, Wawe Nwannzan-nwannzan'n tɪ ke abubule, ɔ fi nyanmɪansu ɔ kɔ ju kɔ tanlan yɪ su. ¹¹ Ebeɛ ala, anɛ kun kɔ te anwunno elɔ ke: "E tɪ mɔn ehulo Baa, m'an fa mɔn lua'n kualaa m'an wula wɔ nun."

Abɔnsanmun 'ba sɔ Zozi nɔn

(Matie 4.1-11, Luku 4.1-13)

¹² Ebeɛ ala, Wawe'n Nwannzan-nwannzan'n kɔ hyuɔn Zozi kɔ hɔ ewâ nun anun elɔ. ¹³ Ɔ lili eleɛbulanan. Ebeɛ, *Satan (mɔ ye fele yɪ Abɔnsanmun'n), ɔ kɔ a kɔ sɔ yɪ kɔ nɔn. Anɔn Zozi ɔ ebolo naan'n-mɔ afian yɛ nyanmɪansu mmɔfue'n-mɔ yɛ be buka yɪ ɔ.

Zozi 'ba fele Galile mân nun anun menian nnan

mɔ be ci ejue yí nwun

(Matie 4.12-22, Luku 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Ehi mɔ be hylt Zuan be tulɔ yí fiadt'n, Zozi kɔ sa kɔ hɔ Galile mân nun anun ɔ 'kɔ a bɔ Nyanmian Ejɔlekpa'n kele bé mɔ be wɔ elɔ'n. ¹⁵ M'ɔ juli elɔ'n yí nwan: "Tɛmun nun a ju, ɔ sanlun kɛ Nyanmian Belemgbin elie mɛle nun a kpunngɛ. Ɛmɔ lé Ejɔlekpa'n be li nán ɛmɔ káci bé abalabɔ'n!"

¹⁶ Mɔ Zozi 'sɔn Galile asubula nun anuan ebele'n, ɔ 'nɔan an, anɔn anianman nnyuan lɛ gua bé dada. Kun li Simun yê kun'n kusu li Andele. ¹⁷ Zozi kɔ han kɔ hele bé kɛ: "Ɛmɔ bála, be sí mín su, nán mun 'ba man ɛmɔ fele menian be man mín." ¹⁸ Kɛ Zozi anuan 'tɔ ala, be kɔ yaci bé dada'n-mɔ ebele, be kɔ si yí su.

¹⁹ Zozi fi ebele, ɔ kɔ hɔ yí nyunnun kaan, ɔ kɔ nwun Zebede amma'n-mɔ: Zuaki nun yí nianman Zuan. Be gua bé elɛɛ nun anun, be lɛ kpunmgba bé dada'n-mɔ anun. ²⁰ Ebele ala, Zozi kɔ fele bé. Be kɔ yaci bé sɔ Zebede ɔ nun kpafu'n-mɔ elɛɛ nun anun ebele, be kɔ si yí su.

Zozi 'ba fuan wawe ete fi suanlan kun anun

(Luku 4.31-37)

²¹ Be fi ebele, Zozi nun bé kɔ hɔ kulo'n mɔ be fele yí Kapeɛnawɔmun nun asu. Be wɔ ebele dede mɔ ɛnwunmian ele cian'n juli'n, ɔ nun bé kɔ hɔ Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua nun anun. ɔ kɔ hehele bagua'n Nyanmian Anuan Ejɔlɛ. ²² Tunmin'n m'ɔ fa kekele ninngɛ'n-mɔ'n sin menian'n-mɔ anwun. ɔ sanlun kɛ ɔ ngele man yí ninngɛ'n-mɔ kɛ mala nun asu mgbain'n-mɔ dɛ'n, nan ɔ kele yí ninngɛ'n-mɔ tunmin su.

²³ ɔ 'ba yɔ sɔ'n kusu, anɔn suanlan kun wɔ bé asɔnɔn sua nun anun ebele. Suanlan sɔ'n, wawe ete wɔ yí nun. ɔ kɔ tian nun kɛ: ²⁴ "Zozi m'ɔ fi Nazaletɔ, ɛ 'se yé sɛ? Ɛ walɔ yé busu ɛbɔ anaan? Mɔn sɔ wɔ bɔkɔ! Ɛ tɔ Nyanmian Suanlan Nwannzan-nwannzan!"

²⁵ Mɔ suanlan'n hanlun sɔ'n, Zozi kɔ tian wawe ete nun asu seɛ kpa. Yí nwan: "Muan wɔ nuan'n nán fi suanlan ehi anun fite!"

²⁶ Kɛ Zozi 'kan sɔ ala, wawe ete'n kɔ kpusu suanlan'n seɛ seɛ kpa, ɔ kɔ tian, ɔ fi yí nun kɔ fite. ²⁷ Sian'n, kɛ ɔ yɔlɔ sɔ'n, esulo kɔ han bé mɔ be wɔ asɔnɔn sua nun anun'n kualaa'in. Be lɛ bisa bisa bé nwun kɛ: "Nan nzu like dɛ ahi? Tunmin su like ehele fufɔlɛ ɔ! M'ɔ kɔ han'n, wawe ete'n-mɔ di su, ɛsɛ be man yí anyɔnɔnɔ." ²⁸ ɔ fi ebele, Zozi dunman'n kɔ hɔ dede kɔ ju Galile mân'n lɔka kualaa'in.

Zozi 'ba man nwuluwafue dɔun anwun sa

(Matie 8.14-17, Luku 4.38-41)

²⁹ Mɔ Be fi Nyanmian sua nun anun be fitel'n, ebele ala, be kɔ hɔ Simun nun Andele awulo. Mɔ be 'kɔ'n, be nun Zuaki nun Zuan yê be hɔlɔ ɔ. ³⁰ Be 'ju ebele a, anɔn Simun aseɛala nun a fuke, ebunnun a hyl yí, ɔ la. Ebele ala, be kɔ bɔ Zozi amannɛ. ³¹ Zozi kɔ hyun kɔ kpunngɛ

yí, ɔ kɔ sɔ yí sa nun anun ɔ kɔ jasɔ yí. Ebele ala, ebunnun'n fi yí nwun kɔ tu. ɔ kɔ jasɔ, ɔ kɔ man bé like be kɔ li.

³² Be wɔ ebele dede eyua'n tɔlɔ, mɔ mân nun anun 'yɔ fɔun'n, menian'n-mɔ kɔ sua nwuluwafue ngacile, nun bé mɔ wawe ete wɔ bé nun'n, be kɔ beɛ Zozi. ³³ Kulo nun asu menian'n-mɔ kualaa kɔ yia awulo nun anuan nun anun. ³⁴ Zozi kɔ man nwuluwafue dɔun anwun kɔ sa, ɛsɛ ɔ kɔ fuan wawe ete dɔun. ɔ ngo man man wawe ete'n bie fíɔl atun, ɔ sanlun kɛ wawe ete'n-mɔ sɔ yí suanlan ehɔlɛ kun'n.

Zozi 'ba kpanza Galile mân nun anun

(Luku 4.42-44)

³⁵ Ehi anzin, mɔ alíe'n 'kɔ alɔbahɔan'n, anɔn mân nun anun tɛ du bɔkɔ, Zozi kɔ jasɔ. ɔ fi awulo ebele kɔ fite kɔ hɔ asɔnɔn eyɔlɛ ahanmian kulo'n tiba elɔ. ³⁶ Mɔ Simun nun yí manngun'n-mɔ jasɔlɔ'n, be nnwun man Zozi. Be nanndɔ kulo nun anun be lɛ kpunnde yí. ³⁷ Be kpunndelɔ yí dede mɔ be nwunlin yí'n, bé nwan: "Yé Mɔn, menian'n-mɔ kualaa lɛ kpunnde wɔ."

³⁸ Zozi kukuli yí nuan su a, yí nwan: "Ɛmɔ mán ye hɔ kulo'n-mɔ mɔ be mantan mantan ewa'n-mɔ asu. ɔ fata kɛ mɔn kan Nyanmian Anuan Ejɔlɛ elɔhan kusu. Ehi ati yê ɔ man n vi kulo nun anun m'an fite ɔ."

³⁹ Zozi le yí sɔ dede ɔ kɔ kpanza Galile mân'n lɔka kualaa'in. ɔ kɔ hɔ kɔ bɔ Ejɔlekpa'n kɔ hele menian'n-mɔ wɔ Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua'n-mɔ anun. Ɛsɛ ɔ kɔ fuan wawe ete'n-mɔ.

Zozi 'ba man kokobefue kun anwun sa

(Matie 8.1-4, Luku 5.12-16)

⁴⁰ Elɛhun kun, kokobefue kun kɔ a kɔ tu Zozi ɔ kɔ tu kɔ tɔ yí ja nun. ɔ kɔ butu yí. Yí nwan: "Mín mɔn, mɔn sɔ kɛ sɛ ɛ kulo a, ɛ kualaa kɛ ɛ man mín nwun sa, ɛ tu mín nwun efian'n."

⁴¹ Mɔ Zozi nwunlin yí sɔ'n, kokobefue nun anwun kɔ yɔ yí koun. Ebele ala, ɔ kɔ tunngɛ yí sa kɔ han kokobefue'n, yí nwan: "Mɔn kulo, man wɔ nwun tɔ!"

⁴² Mɔ Zozi hanlun sɔ nun ala, kokobe'n fi yí nwun kɔ tu, yí nwun kɔ tɔ. ⁴³ Mɔ bian nun anwun salɔ yuelt'n, Zozi kɔ juɔ aminle su kɔ hele yí asannan nán ɔ'a man ɔ'a hɔ. ⁴⁴ Zozi nwan: "Mɔ a nwun yí ewa'n, n'ɛ kan nun ejɔlɛ fíɔl kele suanlan. Nan kɔ fa wɔ nwun kele Nyanmian tɛɛyɔfue'n nán yɔ wɔ nwun efian etue tɛɛ'n mɔ Moyizɔ mala'n kele'n maan be nwun yí kɛ wɔ nwun a tɔ."

⁴⁵ Nan mɔ bian'n hɔlɔ'n, ɔ'a nguala man ejɔlɛ nun asu fia. ɔ kɔ bɔ yí kpaye kɔ hele mân'n kualaa. Sian'n, kɛ ɔ yɔlɔ sɔ'n, Zozi kɔ kulo'n-mɔ asu a, meninsunman'n dunman nun, ɔ ka ahanmian, lɔka mɔ suanlan nnun man'n, ebele yê menian'n-mɔ fi lɔka kualaa be ba yí nwun ɔ.

Zozi 'ba man bubuluwafue kun anwun sa

(Matie 9.1-8, Luku 5.17-26)

2 Ehi, ɛlɛ nnyuan kun sunlun, Zozi kɔ sa kɔ a Kapeɛnawɔmun. M'ɔ walɔ juli ebele'n, menian'n-mɔ kɔ tɔ kɛ ɔ wɔ yí awulo ebele. ² Menian dɔun kpa kɔ a kɔ yí

sua'n nun anuan nun anuan dede be nnwun man lka fíí mɔ be sie bé nwun ɔ. Zozi kɔ han Nyanmian Anuan Ejɔle'n kɔ hele bé. ³ Mɔ Zozi 'kan Nyanmian Anuan Ejɔle'n, menian mmie-mɔ kɔ a kɔ ju ebele. Bé nunhan nnan su bubuluwafue kun, be le fa yí be bele Zozi. ⁴ Eyia kpili mɔ menian'n-mɔ a yia nun ati, be nguala man wuluwafue'n fa fite Zozi anyunnun. Ehi a, be kɔ fu sua'n mɔ Zozi wɔ nun nun asu, be kɔ kpe nun tokolo. Be kɔ fa bubuluwafue'n nun yí ebe'e'n be kɔ wula tokolo sɔ nun anuan be kɔ jula yí Zozi anyunnun ebele asi. ⁵ Mɔ Zozi nwunlin bé dedi'n, ɔ kɔ han kɔ hele bubuluwafue'n ke: "Mín wa, b'a fa wɔ ete'n b'a hye wɔ."

⁶ Mɔ Zozi 'kan ejɔle'n kele wuluwafue'n, anun mala nun asu mgbain'n mmie-mɔ titi asi bagua nun anuan ebele. Mgbain sɔ'n-mɔ kɔ han yí bé ti anuan ke: ⁷ "Nzuke ati yé suanlan ehi kan ejɔle ete sua tia Nyanmian ɔ? Se nán Nyanmian angunmun cein an, nwan yé ɔ kualaa ɔ fa ete ce ɔ?"

⁸ Ebele ala, Zozi kɔ nwun bé ajunlin'n. Yí nwan: "Nzuke ati yé emɔ le ajunlin sua-mɔ emɔ ati anuan ɔ? Emɔ junlin ke mun nguala man yí yɔ ɔ? ⁹ Se mun kan ke: 'B'a fa wɔ ete'n b'a hye wɔ,' emɔ nnwun man nun. Nan se mun kan ke: 'Jasu fa wɔ ebe'e'n nanndi,' nán ɔ yɔ sɔ a, ¹⁰ anun emɔ a nwun yí ke Mân Baa'n le tunmin asie nun asu ewa ɔ fa ete'n-mɔ ce." ɔ kacili yí nuan bubuluwafue nun anwun elo a, yí nwan: ¹¹ "M'an man wɔ atun, jasu, fa wɔ ebe'e'n kɔ awulo."

¹² Ebele ala, bian'n kɔ jasu bé kualaa bé nyunnun ebele. ɔ kɔ fa yí ebe'e'n ɔ kɔ fite. Ejɔle'n kɔ sin bé kualaa bé nwun kpa. Be kɔ kannvu Nyanmian. Bé nwan: "Ye nwunlin man like sua bie lél!"

Zozi 'ba fele Levi (Matie 9.9-13, Luku 5.27-32)

¹³ Ehi anzin, Zozi kɔ sa kɔ hɔ Galile asubula nun anuan elo biekun. Menian dɔun kɔ kpu yí, ɔ kɔ hehele bé ninnge. ¹⁴ Temun mɔ Zozi 'sa kɔ awulo'n, ɔ 'ba ju lka mɔ be tua ajule nun an, Levi mɔ ti Alfe awa'n ti ebele. ɔ le dide ajule. Zozi kɔ jinlan, yí nwan: "Levi, si mín su!" Ebele ala, Levi kɔ jasu kɔ si yí su.

¹⁵ Ehi anzin, cian kun Zozi kɔ hɔ like elie Levi awulo elo. Mɔ ɔ 'kɔ'n, ɔ nun yí menian'n-mɔ nun menian dɔun mɔ be dide ajule'n nun etefue'n-mɔ yé be hɔl ɔ. Afi bé mɔ be si Zozi su'n, be sunlin. ¹⁶ Mɔ mala nun asu mgbain'n-mɔ mɔ be wɔ Falisifue'n-mɔ fâ die nun anuan'n nwunlin ke Zozi nun menian ehi-mɔ kualaa le didi'n, be kɔ bisa Zozi menian'n-mɔ ke: "Nzuke ati yé Zozi nun bé mɔ be dide ajule'n nun etefue'n-mɔ le didi'n?"

¹⁷ Mɔ Zozi titi ejɔle'n mɔ be le kan'n, yí nwan: "Bé mɔ be fukeli man'n, be mgbunnde man ayile eyɔlefue. Nan bé mɔ b'a fuke'n yé be kpunnde ayile eyɔlefue ɔ. M'an mma man ke m 'ba kpunnde sese'fue'n-mɔ. Nan m mali ke m 'ba kpunnde etefue'n-mɔ."

Abuala nun anwun kosuan'n (Matie 9.14-17, Luku 5.33-39)

¹⁸ Cian kun, anun Zuan Batisi menian'n-mɔ nun Falisifue'n-mɔ be le di abuala. Menian mmie-mɔ walɔ tulɔ

Zozi a, be kɔ bisa yí ke: "Nzuke ati yé Zuan menian'n-mɔ nun Falisifue'n-mɔ die'n-mɔ le di abuala, nan kusu wɔ die'n-mɔ nni man bie ɔ?"

¹⁹ Ehi a, Zozi kɔ bua bé ke: "Emɔ a nwun suanlan kun mɔ le fa atɔnvɔle mɔ nun yí manngun'n-mɔ b'a bua b'a la lé ɔ? Cee, mele mɔ atɔnvɔle bian'n le didi'n, yí manngun'n-mɔ nguala man ke be bua be da ɔ. ²⁰ Mele'n bie 'ba ju, be 'ba yí atɔnvɔle bian'n fi bé sa nun. Cian sɔ'n yé bé kusu be 'ba li abuala ɔ. ²¹ Suanlan fíí nva man ndafuin fufɔle ɔ nda man etanlan daba nun. Se ɔ yɔ yí sɔ a, ndafuin fufɔle'n 'sua etanlan daba'n. Sian'n, yí bɔe'n 'yɔ kpili tala daba die'n. ²² Suanlan fíí nva man divin fufɔle ɔ ngua man naan kpolo kotoku daba nun. Se ɔ yɔ yí sɔ a, kpolo'n 'sua nzan'n butu, anun yí munnyuan nun a seɔ. Nan kpolo kotoku fufɔle anun yé be gua divin fufɔle ɔ."

Zozi nun enwunmian ele cian'n (Matie 12.1-8, Luku 6.1-5)

²³ Ehi anzin, cian kun, *enwunmian ele cian nun anuan, Zozi kɔ kpe nun *bele ebo mmie-mɔ asu. Cian sɔ'n, yí menian'n-mɔ kɔ titi atun nun anuan bele'n bie kɔ li. ²⁴ Ehi a, Falisifue'n-mɔ kɔ bisa Zozi ke: "Nian, nzuke ati yé wɔ menian'n-mɔ yɔ like mɔ mala'n tua ke nán be yɔ yí enwunmian ele cian nun ɔ?"

²⁵ Ehi a, Zozi kɔ bua bé ke: "Mɔ ehɔe hunlin Davidi nun yí menian'n-mɔ, mɔ anun be le man like fíí be nni man'n, like mɔ be yɔlɔ'n, emɔ kunngali man yí le ɔ?"

²⁶ Teeyɔfue kpain Abiataa mele su, ɔ'a nwulu man Nyanmian sua nun anuan, kpaun'n mɔ b'a fa b'a man Nyanmian'n, ɔ a nni man bie, ɔ'a nva bie ɔ'a man yí menian'n-mɔ b'a nni man ɔ? Nan kusu kpaun sɔ'n, suanlan fíí le man atun ke ɔ di ɔ, sannan Nyanmian teeyɔfue'n-mɔ ala yé be kualaa ke be di ɔ."

²⁷ Zozi kɔ tu su biekun ke: "Be yɔlɔ enwunmian ele cian'n be manlin suanlan, nan b'a nyc man suanlan b'a mman man enwunmian ele cian'n. ²⁸ Yí sɔ ati, Mân Baa'n ti enwunmian ele cian'n muonun asu munlan."

Suanlan'n mɔ yí sa kun a jɔ'n (Matie 12.9-14, Luku 6.6-11)

3 Mɔ Zozi hanlin sɔ yueli'n, ɔ fi ebele ɔ kɔ sa kɔ hɔ Zufu'n-mɔ asɔnun sua nun anuan biekun. ɔ 'ba yɔ sɔ'n kusu, anun suanlan kun wɔ asɔnun sua nun anuan ebele. Suanlan sɔ nun asa kun a jɔ. ² Mɔ Zozi 'wulu asɔnun sua nun anuan'n, anun Falisifue'n-mɔ wɔ ebele. Be gua ebele be le nian se Zozi kɔ man wuluwafue nun anuan kɔ sa enwunmian ele cian nun an. Afi be kulo ke be tun yí esuan. ³ Mɔ Zozi nwunlin yí sɔ'n, ɔ kɔ han kɔ hele wuluwafue'n ke: "Njabian, jasu jinlan bé kualaa bé nyunnun ewa maan be nwún wɔ."

⁴ Mɔ Zozi hanlin sɔ'n, bian'n kɔ jasu kɔ jinlan. Zozi kɔ bisa bé mɔ be gua sua nun anuan'n ke: "Asu yé mala'n man atun ke enwunmian ele cian'n, be yí suanlan ye anaan be yí yí ete? Be le suanlan nguan anaan be hún yí?"

Zozi bisali kosuan ehi a, be ngo bua man yí bie. ⁵ Bé ti anuan ete'n nun be nyɔle sɔ nun anwun, eya kɔ hun Zozi

ese yi lua ko bo yi nwun. Ehi a, o ko nian be kualaa ko si ko yia. O ko han ko hele wuluwafue'n ke: "Tunng'e wo sa nun anun." O 'tunng'e yi sa nun anun an, asaa ko yo kpa.

⁶ M'ko yoli so'n, Falisifue'n-mo fi asonun sua nun anun be ko fite. Ebele ala, be ko ho be ko nwun belemgbin Eldu asasu'n-mo anwun. Be le kpunnde atun mo be 'sun su be kun Zozi.

Meninsunman 'ba yia Zozi anwun

⁷ M'ko yoli so'n, Zozi nun yi menian'n-mo be hyounlun be nzin be holi Galile asue nun anuan elb. Menian dun ko si yi su. ⁸ Meninsunman'n wali Zozi anwun ebele, aft ninng'e'n-mo kualaa m'ko yoli'n, be tili yi ngan. Mmie-mo fi Galile nun Zude man nun anun. Mmie-mo kusu fi Zoluzalemun kulo nun asu o nun Idume man nun anun. Dun kusu fi asue Zuludun nun anzin ebue kun elb. Be nga'n fi Tii nun Sidun kulo'n-mo anwun elb. ⁹ Ehi a, Zozi ko se yi menian'n-mo ke be kpunnde elee kun be man yi maan o ti yi nwun kaan, o sanlun ke menian'n-mo a mg-bunmg-bun yi su sunman. ¹⁰ Aft, kemo o man nwuluwafue dun anwun sa'n, be kualaa mo be ndi man akpale'n, be kpili be ko kan yi. ¹¹ Mele mo wawe ete'n-mo ko nwun Zozi'n, be kutu yi nyunnun, anin be le tetian nun. Be nwan: "E ti Nyanmian Awa! E ti Nyanmian Awa!" ¹² Nan mo be 'kan so'n, anin Zozi a totua be sele kpa nan b'a mmo man yi kpaye ke o ti Nyanmian Awa sakpa.

Zozi mmofue bulu nun nnyuan'n

(Matie 10.1-4, Luku 6.12-16)

¹³ Ehi anzin, Zozi fi ebele, o nun yi menian'n-mo be ko ho ko fu buka kun asu. O ko fefebe be mo o kulo ke yi muonun o fa be sie yi nwun o nun be di junman'n. Be m'ko fefebe be'n fi bagua nun anun be ti ko yia yi nwun ebele. ¹⁴ Be ti bulu nun nnyuan. Menian bulu nun nnyuan so'n, be wo Zozi asa nun. [O fele be mmofue.] O suan be maan be ko bo Ejolekpa'n be kele menian'n-mo. ¹⁵ O ko man be tunmin mo be kualaa fa tu wawe ete'n-mo. ¹⁶ Menian bulu nun nnyuan'n mo Zozi felele be yi nwun o manlun be junman'n, be ahi: Simun mo Zozi tunlun yi Piel'n, ¹⁷ Zuaki o nun Zuan, Zebede amma'n-mo (mo Zozi tunlun be "Buanejesi" mo yi bu y'le ke menian anwun esulo ke mgbanlanlan.) ¹⁸ Andele, Filipu, Baatelemin, Matie, Toma, Alife awa Zuaki, Tade, Simun m'ko kpunnde yi man'n fanwundi'n, ¹⁹ o nun Zudas Isikalicti mo kasia'n, o yili Zozi manlun yi mg-bofue'n-mo'n.

Zozi nvilie'n-mo kulo ke be fa yi be ko awulo

(Matie 12.22-32, Luku 11.14-23; 12.10)

²⁰ Ehi anzin, Zozi nun yi menian'n-mo fi buka nun asu be ko ju be ko ho awulo. Mo be juli ebele'n, meninsunman'n ko a ko yia awulo nun anun biekun. O man Zozi nun yi menian'n-mo nnyan man atun bo bo be nni man like. ²¹ Yi so ehi anin, Zozi nvilie'n-mo tili ejole so nun an, be ko a yi efa. O sanlun ke be ajunlun nun an, be nwan: "Zozi ati a secl!"

²² Ehi, mala nun asu mg-bain'n-mo fi Zoluzalemun be wali a, be nwan: "Bian ehi, *Belzebulu m'ko ti mmohn-sanmun'n-mo kpain'n wo yi nun. Yi y'ko man yi anwun-sele m'ko fa tu wawe ete'n-mo o."

²³ Mo Zozi tili ejole so'n, o ko fele be, o ko bubu anyundala-mo ko hehele be. Yi nwan: "Satan 'yo se nan o'a huala Satan tu? ²⁴ Se belemgbin man kun anun menian'n-mo bu be nwun nun an, man so'n 'bo asi. ²⁵ Ese awulo kun kusu mo nun menian'n-mo nni man anuannze nan be kpo be nwun'n, awulo so'n 'bo. ²⁶ Nan se Satan jasu yi ngunmun yi Satan yi komun anun an, se mmubue ba yi belemgbin man nun anun an, yi tunmin'n nvo man kun. Yi man so'n 'bo asi, anin yi die a yue. ²⁷ Suanlan fili nguala man ke o wulu suanlan m'ko ti akpale nun awulo yi nyunsu o ko wua yi, abele m'ko cieli man yi'n. Sannan o 'di mua o cieli yi kualaa nán o'a huala o'a wua yi. ²⁸ Mun kan yi ananhole mun kele emo ke be 'fa menian'n-mo ete'n-mo kualaa o nun be ejujole ete'n be ce be. ²⁹ Nan suanlan biala m'ko ko ju ko tia Nyanmian Wawe'n, o nnyan man face. O sanlun ke anin o'a yo ete m'ko le man ayuele."

³⁰ Zozi hanlun so ejole'n o helele be, o sanlun ke be nwan: "Wawe ete wo yi nun."

Zozi anianman'n-mo nun yi nin

(Matie 12.46-50, Luku 8.19-21)

³¹ Ebele ala, yi nianman'n-mo nun be nin ko ju ebele. Be ko ha ahanmian, be ko yi suanlan ke o ho fele yi man be. ³² Anin menian dun kpa tili asi, b'a ta b'a si b'a yia Zozi. Be ko han be ko hele yi ke: "Nian, wo nin nun wo nianman'n-mo jijin ahanmian elb, be le kpunnde wo."

³³ Mo Zozi tili ejole so'n, yi nwan: "Min nin'n nun min nianman'n-mo y'le le nwan-mo?"

³⁴ M'ko hanlun so'n, o ko nian be mo be tili asi b'a ta b'a si b'a yia yi'n, yi nwan: "Min nin nun min nianman'n-mo y'le be mo be gua ewa'n. ³⁵ O sanlun ke suanlan biala m'ko yo min Si ehulo like'n, suanlan so'n, o ti min nianman bian, o ti min nianman bala, ese o ti min nin."

Suanlan'n m'ko gua bele nun anwun anyundala'n

(Matie 13.1-9, Luku 8.4-8)

4 Ehi, Zozi fi ebele yi nuan y'le Galile asue nun anuan elb biekun. O ko a hehele menian'n-mo Nyanmian Anuan Ejole'n. Menian dun kpa wali yiali yi nwun. Kemo menian'n-mo sunlun nun ati, o ko fu ko tanlan elee kun anun asue nun anyunsu. Meninsunman'n ko ha asue nun anuan. ² Zozi ko hehele be ninng'e dun kpa anyundala nun. Mo o 'kekele be ninng'e'n, yi nwan: ³ "Emo tie! Anin suanlan kun wo ebele. Cian kun, o holi ke o 'ko a gua yi *bele (m'ko ti ke awe'n). ⁴ Nan temun mo o 'gua bele'n, bie ko gua atun nun anuan. Nunman'n-mo ko a ko suso ko li. ⁵ Bie kusu ko gua nyobue nun asu. Ebele ngetie nun a nzun man. O ko fifi nde-nde, o sanlun ke o guali ngetie kpa kaan'n m'ko wo ebue nun ati su nun asu. ⁶ Nan mo eyua'n fili sele'n, ebele die'n ko yala. Aft, yi ndian nun a ngo man asie bu. ⁷ Bele'n bie ko gua eminlan mmowe'n-mo anun.

Eminlan mmowe so'n-mo nun bele'n ko fifi. Nan mo bele'n nyinlin'n, eminlan mmowe'n-mo ko fu ko gua su. Bele'n ngo su man mma fili. ⁸ Bie kusu ko gua asie kpa nun asu. O ko fifi, ese o ko hun, o ko su mma. Bie ko su mma abulasan, bie mma abulasian, bie kusu mma eya." ⁹ Zozi hanlin so yueli a, yi nwan: "Suanlan m'o si fasie'n, o fa sie!"

Zozi anyundala'n m'o bu'n

(Matie 13.10-17, Luku 8.9-10)

¹⁰ Mo Zozi tuli yi nwun'n, like mo yi ti y'o man o bu anyundala'n, be mo be si yi su daba'n nun yi menian bulu nun nnyuan'n, be ko bisa yi ke o tu anyundala nun abu o hele be. ¹¹ Ehi a, Zozi nwan: "Nyanmian Belemgbin Man'n mo anin o ti nvalie nun like'n, em'o die em'o asa a han yi. Nan be mo be wo gua nun asu'n, be die, yi kualaa sin anyundala nun, ¹² afi man *Be nian yi kpa boko a, be nnwun man yi. Ese man be tie yi kpa boko a, be ndi man yi bu. Se o ti man so a, ahan b'a kaci be abalabo'n b'a fa be nwun b'a man Nyanmian maan o a fa be ete nun a hye be.*"

Zozi 'ba tu anyundala nun abu

(Matie 13.18-23, Luku 8.11-15)

¹³ Mo Zozi hanlin so'n, ese yi nwan: "Em'o ndi man anyundala ehi abu, o y'o se nan em'o a ti anyundala nga'n-mo kualaa abu? ¹⁴ Suanlan m'o le gua bele'n y'o le suanlan'n m'o kan Nyanmian Anuan Ejole'n. ¹⁵ Menian mmie-mo ti ke atun nun anuan'n mo bele'n ko gua'n. Menian so'n-mo, ke be ko ti Nyanmian Anuan Ejole nun ala, anin Satan a yi ejole'n mo be ko ti'n fi be ahunlin nun anun. ¹⁶ Yi so ala, mmie-mo ti ke ebuta nun asu ngetie'n mo bele'n ko gua su'n. Se be ti ejole nun ala a, be le fe elie kpa be de nde-nde be di. ¹⁷ Nan kusu, o nzo man ndian be nun. Be ti ke cian kun menian. Se yale anaan ahuluwa tu be wo Nyanmian Anuan Ejole'n dunman nun an, be yaci be dedi'n mo be le yi'n be tu nde-nde. ¹⁸ Mmie-mo kusu ti ke eminlan mmowe'n mo bele'n ko gua nun'n. Menian so'n-mo ti ejole'n, ¹⁹ nan kusu man ehi anun nzusue'n, anyanbenwun naka'n, o nun anyunbulu ngacile'n kualaa kpunmgbin ejole'n. O nzu man mma. ²⁰ Mmie-mo kusu ti ke asie kpa'n mo bele'n ko gua su'n. Menian so'n-mo die, be ti Nyanmian Anuan Ejole nun an, be de be di. Be nyan menian be buka be nwun su. Bie nyan abulasan, bie nyan abulasian, bie kusu nyan eya."

Kanlannie nun anwun anyundala'n

(Luku 8.16-18)

²¹ Mo Zozi tuli anyundala so nun abu yueli'n, o ko bisa be biekun ke: "Asu suanlan so kanlannie a, bokiti anaan sukpa abu ye o fa sie o? Nan anwunno ye be fa be sie o? ²² Like biala m'o fia'n, o 'tu fite. Nvalie nun ejole'n, o 'fite jawe nun. ²³ Suanlan m'o si fasie'n, o fa sie!" ²⁴ Ese Zozi ko han ko hele be biekun ke: "Ejole ehi mo em'o a ti'n, em'o nian yi kpa. Sule'n mo em'o fa su be manngun'n-mo'n, yi kunmgbah'n ye be 'fa be su em'o o,

ese boko be 'gua su be man em'o. ²⁵ M'o le bie'n, be 'man yi biekun. Nan m'o le man bie'n, be 'tua yi be de kaan'n m'o le'n."

Bele mma'n mo yi ngunmun o fifi'n

²⁶ Ese Zozi ko bu anyundala kun biekun ke: "Nyanmian Belemgbin Man'n, o soman suanlan m'o le gua *bele yi ebo nun asu. ²⁷ Se o daft o, se yi nyin wo su o, Kongwe o, eyua o, bele mma'n fifi. Ke o kpun yo m'o fifi'n, suanlan nzi man. ²⁸ Asie'n muonun y'o man o fifi o. Alimua nun anun, o ti ndile. Yi nzin, o woko, yi ayuele'n, o tin, o bulu. ²⁹ Nan m'o ko bulu'n, anin b'a fa dadie b'a wulu nun, afi anin yi etie mele nun a ju."

Muntadi nun anwun anyundala'n

(Matie 13.31-32, Luku 13.18-19)

³⁰ Ehi anzin, Zozi ko han ko hele be biekun ke: "Nzuke like die ye 'fa Nyanmian Belemgbin Man'n ye susu yi o? Anaan anyundala benin ye 'bu m'o nun yi ko su o? ³¹ Nyanmian Belemgbin Man'n soman muntadi baa'n mo be dua'n. O ti kaan tala mmaka mma'n-mo mo be dua'n kualaa'n. ³² Nan mo be ko lua'n, o yo kpili tala tola nun anun mmaka'n-mo kualaa'n. O tutu yi sa anwunno, nnunman'n-mo nwun be sa yi nyi nun abu foloko nun anun."

Like ati mo Zozi bu anyundala'n

(Matie 13.34-35)

³³ Zozi buli anyundala m'o ti sua dun o hanlin Nyanmian Anuan Ejole'n o heleli be. Nunhan m'o bu a, be kualaa ke be ti yi bu'n ye o bu o. ³⁴ O ngan man ejole fili foun o ngele man be. Yi kualaa m'o kan'n, o bu yi nwun anyundala. M'o ko ha yi ngunmun nun yi menian'n-mo'n, o tu yi anyundala'n-mo kualaa abu o kele be.

Zozi 'ba gua anwunman kpili kun asi

(Matie 8.23-27, Luku 8.22-25)

³⁵ Ehi, cian kunmgbah so'n nsoaba, Zozi ko han ko hele yi menian'n-mo ke: "Be man ye kpe asue'n ye ho yi nzin elo." ³⁶ Mo Zozi hanlin so'n, yi menian'n-mo tuli elie'n m'o ti nun nun abu be ko yaci meninsunman nun ebele. Anin elie mmie-mo kusu sisi asue nun anuan ebele. ³⁷ Be holi be nyunnun kaan an, huuu, anwunman kpili kun nun asutue ko tu ko si be. Mgbah'a ko ko nsue ko gua elie nun anun dede o ka m'o nuan o. ³⁸ Zozi la elie nun abu ati, yi sunmin so yi ti, o le daft. Yi menian'n-mo ko tinngie yi. Be nwan: "Kpain, ye le wu! O njian man wo o?"

³⁹ Zozi fi nafele nun ko tinngie. O ko jujo aminle su ko hele anwunman kpili'n. Ese o ko han ko hele asue'n ke: "Asue, gua diin!" Ebele ala, anwunman kpili'n ko gua. Asue'n ko gua diin.

⁴⁰ Mo asutue'n gualt asi'n, Zozi ko bisa yi menian'n-mo ke: "Nzuke ati ye em'o man esulo kan be o? O yo se mo em'o nne man min be nni man o?" ⁴¹ Be nwun ngomua kualaa fi be nwun tuli, be ko han yi be afian elo

ke: "Suanlan benin y'ɔ le ehi mɔ anwunman bɔbɔ nun asutue man yí anyunnɔ ɔ?"

Zozi 'ba tu wawe ete dɔun fi suanlan kun anun
(Matie 8.28-34, Luku 8.26-39)

5 Ehi, Zozi nun yí menian'n-mɔ, be kpeli Galile asue'n be hɔli juli Zelazi mân nun anun. ² Ke Zozi fi elɛɛ nun anun 'ju asi nun ala, suanlan kun fi asielɛɛ nun asu kɔ a yí nwun ebele. ³ Suanlan sɔ'n, wawe ete wɔ yí nun, asielɛɛ nun asu yê ɔ da ɔ. Suanlan fíli nguala man yí ci, nán b'a fa ngɔnzɔngɔnzɔ b'a bɔ yí kpaun. ⁴ Afi ɔ yɔ a, be fa mmulale anaan ngɔnzɔngɔnzɔ be gua yí ja nun yí sa, kusu, ɔ bubu nun. Suanlan fíli le man anwunsele m'ɔ kualaa suanlan sɔ'n ci ɔ. ⁵ Cɛan biala, kɔngɔɛ nun eyua, ɛ 'nwun yí a, anun ɔ nanndi asielɛɛ'n nun mmuka'n-mɔ asu, ɔ tetian, ɔ sɛsa nyɔbue'n-mɔ ɔ buta buta yí nwun. ⁶ M'ɔ nwunlin Zozi mua elɔ'n, ɔ kɔ tutu enwandie ɔ kɔ hɔ kɔ kutu yí nyunnun ebele. ⁷ ɔ kɔ tian nun sele kpa. Yí nwan: "Zozi, Anwunno Nyanmian Kpili Awa, ɛ 'se mín sɛ? Mɛn 'sele wɔ, nian wɔ Nyanmian elɔ, n'ɛ se mín sa fíli." ⁸ ɔ le kan sɔ, afi Zozi nwan: "Wawe ete, fi suanlan ehi nun fite."

⁹ Zozi kɔ bisa yí ke: "E li sɛ?"

Suanlan'n nwan: "Be fele mín nwala nwala, afi ye sunln." ¹⁰ ɔ kɔ butu Zozi ke n'ɔ fuan bé fi mân sɔ nun anun. ¹¹ Lika mɔ be jin nun afan nun, buka kun anwun ebele, anun mgbolike fatule kun le didi. ¹² Wawe ete'n-mɔ kɔ butu Zozi ke: "Man yé atun maan ye hɔ wɔlu mgbolike'n-mɔ anun." ¹³ Zozi kɔ man bé atun. Ehi a, wawe ete'n-mɔ fi suanlan nun anun be kɔ fite, be kɔ hɔ kɔ wulu mgbolike'n-mɔ anun. Mgbolike fatule kɔ yɔ akpu nnyuan'n le enwandie be kɔ tulu buka'n be kɔ hɔ kɔ gua asue nun anun, be kɔ nuan.

¹⁴ Menian'n-mɔ mɔ be nian mgbolike'n-mɔ asu'n kɔ nwanndi. Be kɔ hɔ kɔ bɔ ejɔle sɔ'n kpaye kulo, ɔ nun nanmue'n-mɔ asu. Bé mɔ be tɔli ejɔle sɔ'n, be wali nianln ke ɔ kpɛnln yɔli yí'n. ¹⁵ Be 'ba ju Zozi anwun ebele a, suanlan'n mɔ anun wawe ete'n-mɔ wɔ yí nun nun anyinsu a ti. ɔ wula taladiɛ ɔ ti ebele. Ejɔle'n yɔli bé esulo. ¹⁶ Ke ɔ kpɛnln yɔli mɔ wawe ete'n-mɔ fi suanlan nun anun be fiteli, mɔ be hɔli wululi mgbolike'n-mɔ anun mɔ be 'kɔ a gua asue nun anun, mɔ ese bian nun anyinsu 'tɔ'n, bé mɔ be nwunlin yí bé nyinsu'n, be bɔli be heleli sian mma'n-mɔ. ¹⁷ Mɔ be tɔli yí sɔ'n, be butuli Zozi ke ɔ fi bé mân nun anun ɔ jásu.

¹⁸ Mɔ Zozi 'fu elɛɛ nun anun'n, suanlan'n m'ɔ tuli wawe ete'n-mɔ fi yí nun'n kɔ butu yí ke ɔ 'si yí su. ¹⁹ ɔ hanln sɔ a, Zozi ngɔ tie man. Yí nwan: "Sa kɔ wɔ awulo, kɔ han yí kualaa mɔ yé Mɛn a yɔ a man wɔ nun ke ɔ'a kpɛn ɔ'a nwun wɔ nwun anwunnvoe'n kele wɔ nvilie'n-mɔ." ²⁰ Ebele ala, suanlan sɔ'n kɔ hɔ mân'n mɔ be fele yí kulo Bulu nun anun. ɔ kɔ hɔ kɔ bɔ mɔ Zozi yɔli manln yí'n kpaye. Bé kualaa mɔ be tɔli yí ngan'n, ɔ sinlin bé nwun.

Zuayilusi awa balasua'n,

ɔ nun balasua'n m'ɔ hanln Zozi taladiɛ'n
(Matie 9.18-26, Luku 8.40-56)

²¹ Ehi, Zozi fi Galile asue nun anzin ɔ kɔ sa kɔ a. M'ɔ wali juli asue nun anuan ebele'n, menian dɔun kpa wali yí nwun. ²² Kaan cɛ, Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua nun asu mgbain'n-mɔ anun kun kɔ a kɔ ju ebele. Kpain sɔ'n be fele yí Zuayilusi. ɔ nwunlin Zozi a, ɔ kɔ tu kɔ tɔ yí ja nun. ²³ ɔ kɔ butu yí, yí sa la yí sa nun, yí nwan: "Mín wa balasua'n le ka nun, yí ti bala fa wɔ sa fua yí nwun maan ɔ tɔ akpɔle ɔ nyán nguan." ²⁴ Bian'n hanln sɔ ala, Zozi nun yí kɔ hɔ. Mɔ be 'kɔ'n, menian dɔun kpa sili yí su, anun be 'kan Zozi be mian bé afian.

²⁵ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anun balasua kun wɔ menian'n-mɔ afian ebele. Moja tu balasua sɔ'n, yí afue bulu nun nnyuan ahi. ²⁶ ɔ nwunlin yale dɔun wɔ ayile eyɔlefue sunman asa nun. ɔ secɔli yí nwun esika kualaa'n, kusu yí nwun a nza man. Yí ewue nun anyunnun ala yê ɔ kɔ ɔ. ²⁷ ɔ tɔli ke menian'n-mɔ le kan Zozi anwun ejɔle. ɔ kɔ a kɔ wulu menian nwala'n mɔ afian, Zozi anzin ebele, ɔ kɔ han yí taladiɛ'n. ²⁸ Afi yí nwan: "Sɛ mɛn kan yí taladiɛ nun ala a, mín nwun 'sa." ²⁹ ɔ hanln yí a, yí moja'n m'ɔ tu yí'n kɔ kpɛ. Ebele ala, ɔ kɔ nwun yí ke yí nwun a sa.

³⁰ Zozi kusu kɔ nwun yí ebele ala ke anwunsele kun fi yí nun a fite. ɔ kɔ kpɛ yí nyɛn menian'n-mɔ afian elɔ ɔ kɔ bisa ke: "Nwan yê ɔ'a han mín taladiɛ'n?"

³¹ ɔ bisali ehi a, yí menian'n-mɔ nwan: "Wɔ nyɛn tua ke menian'n-mɔ le mian wɔ, kusu anun ɛ le bisa ke: Nwan yê ɔ'a han mín ɔ?"

³² ɔ kɔ nɛnian yí nwun ebele menian'n-mɔ anun kɔ si kɔ yia sɛ ɔ kɔ nwun suanlan'n m'ɔ hanln yí nun an.

³³ Kemɔ balasua'n sɔ like m'ɔ nwunlin yí wɔ yí nwunnaan nun anun'n, esulo hanln yí dede yí nwun wusuli yí. ɔ kɔ a kɔ tu kɔ tɔ Zozi aja nun, ɔ kɔ han ananhɔle'n kualaa ɔ kɔ hele yí. ³⁴ Ehi a, Zozi nwan: "Mín wa balasua, wɔ dedi nun a le wɔ nguan. Kɔ anzunɔnjɔ nun, man wɔ nwun sá."

³⁵ Anun Zozi anuan tɔli man bɔbɔ, menian fi kpain Zuayilusi awulo elɔ be wali tɔli yí a, bé nwan: "Wɔ wa balasua nun a wu, nan benin anwun ati yê ɛ te juji mɛnln nun ɔ?"

³⁶ Nan mɔ be hanln sɔ'n, Zozi ngɔ bu man yí ejɔle. Yí nwan: "Zuayilusi, gua wɔ ahunln asi, nyan dedi ala."

³⁷ Zozi ngɔ man suanlan fíli atun ke ɔ sí yí su, sannan Pɛli nun Zuaki nun yí nianman Zuan, bé ala. ³⁸ Mɔ be juli Zuayilusi awulo elɔ'n, Zozi nwunlin ke ebele asua yɔ. Menian'n-mɔ le esuan nun awuye elɔ nun etetian nun awɔle eyɛ. ³⁹ ɔ kɔ wulu sua nun anun ɔ kɔ bisa bé ke: "Nzuke ati yê emɔ le bɔ awuye be sun sua ɔ? Batunman talua'n wuli man, nan ɔ le dafi." ⁴⁰ Ke ɔ hanln sɔ nun ala, menian'n-mɔ kɔ gulu yí nwun.

Ehi a, Zozi kɔ man bé kualaa be kɔ fite, ɔ kɔ ha sɛ'n nun nian'n, nun yí menian nsan'n mɔ be wali somanln yí'n. ɔ nun bé kɔ wulu lika mɔ batunman'n la'n. ⁴¹ ɔ kɔ sɔ batunman nun asa nun anun, yí nwan: "Talita kun-

min!" Yí bu y'ɔ le kɛ: "Talua kaan, mɪn nwan ɛ jásu!"
⁴² Ebele ala, talua'n kɔ jasɔ kɔ nanndi. Mɔ ejɔle ehi 'ba'n, anɔn talua nɔn a li afue bulu nɔn nnyuan. Mɔ menian'n-mɔ nwunlin yí sɔ'n, ɔ sinlin bé nwun kpa.

⁴³ Ehi a, Zozi totualɔ bé kɛ nán be kan ejɔle sɔ'n be kele suanlan fíí. Eɛe yí nwan: "Be mán talua'n like lí."

Nazaletɔ amma'n-mɔ nne man

Zozi be nni man

(Matie 13.53-58, Luku 4.16-30)

6 Ehi anzin, Zozi fi ebele yí nuan y'ɔ le yí kulo Nazaletɔ. Mɔ ɔ 'kɔ'n, yí menian'n-mɔ nɔn yí yê be hɔli ɔ.
² Mɔ enwunmian ele cian'n juli'n, Zozi hɔli Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua nɔn anɔn ɔ hanlɔn Nyanmian Anuan Ejɔle'n ɔ heleli bé. Anɔn menian dɔun wɔ sua nɔn anɔn. Ejɔle mɔ Zozi hanlɔn mɔ be tulɔ'n sinlin bé nwun. Be kɔ bisa bisa bé nwun kɛ: "Nan ɔ nɔn ehi fi nin? Ninhan yê ɔ nyanlɔn yí ngele ehi ɔ? ɔ yɔ se mɔ ɔ yɔ asinbenwun ninngɛ sua ɔ?"
³ Nán Mali awa'n m'ɔ di tabua junman nɔn ɔ? Nán yí nianman-mɔ y'ɔ le Zuaku nɔn Zozu, nɔn Zudi nɔn Simun ɔ? Nán yí nianman mmala'n-mɔ yê be wɔ yé afian ewa nɔn ɔ?" Zozi eɛe mɔ be sɪ yí nɔn ati, b'a nne man yí b'a nni man.

⁴ Mɔ Zozi nwunlin yí sɔ'n, yí nwan: "Be bu Nyanmian kpɔmanfue biala suanlan lɔka kualaa. Nan yí muonun yí kulo nɔn asu menian'n-mɔ nɔn yí nvilie'n-mɔ yê be mmu man yí suanlan ɔ."
⁵ Kɛ ɔ yɔli sɔ'n, Zozi a nguala man asinbenwun like fíí yɔ wɔ ebele. Nwuluwafue ngukun ngukun ala yê ɔ falɔ yí sa'n ɔ fualɔ bé nwun maan be tulɔ akpɔle ɔ.
⁶ ɔ sinlin Zozi anwun kɛ yí kulo nɔn asu menian'n-mɔ nne yí be nni man.

Zozi 'ba suan yí menian bulu nɔn nnyuan'n

(Matie 10.5-15, Luku 9.1-6)

Ehi anzin, Zozi kɔ hɔ Galile kulo kulo'n-mɔ asu ɔ kɔ han Nyanmian Anuan Ejɔle'n ɔ kɔ hele bé.
⁷ Yí nzin, ɔ kɔ fele yí menian bulu nɔn nnyuan'n ɔ kɔ suan bé nnyuan nnyuan. ɔ kɔ man bé tunmin kɛ be fá be tú wawe ete'n-mɔ.

⁸ Mɔ be 'ba hɔ'n, yí nwan: "Kɛ emɔ le kɔ'n, nán be fa like fíí be sa bé nwun. Nán be fa kpaun, nán be fa bóle, nán be fa esika be sa bé nwun. Nan emɔ fá bé kpɔman nɔn ala be tíla.
⁹ Emɔ wúla mgbabua, nan kusu nán be wula taladɛ nnyuan."
¹⁰ ɔ kɔ han kɔ hele bé biekun kɛ: "Kulo biala mɔ emɔ kɔ hɔ su'n, awulo mɔ be kɔ sike emɔ nɔn'n, emɔ tánlan nɔn ebele dede maan ɔ jú emɔ ehɔle cian.
¹¹ Kulo biala mɔ emɔ kɔ ju su, mɔ be ngulo man kɛ be sike emɔ anaaan be tie emɔ ejɔle'n, emɔ wúsu bé ja nɔn abu anyuan'n be gúa ebele be hɔ. ɔ ti adanzɛ elie kɛ be nguala man emɔ sunmue bɔ."

¹² Ehi, Zozi menian bulu nɔn nnyuan'n hɔli bɔli Ejɔlekpa'n be heleli menian'n-mɔ kɛ be káci bé abal-abɔ'n nán be fá bé nwun be mán Nyanmian.
¹³ Be fuanlɔn wawe ete dɔun. Be manlɔn nwuluwafue dɔun tulɔ akpɔle. Abele mɔ be 'ba maan be ti akpɔle'n, be di mua be kpukpa bé *olivu ngo kualaaaka.

Zuan Batisi ewue'n

(Matie 14.1-12, Luku 9.7-9)

¹⁴ Ehi, Zozi dunman'n hɔli mua. Temun sɔ'n, anɔn Elɔdi ti Galile mán nɔn asu belemgbin. ɔ kɔ ti Zozi an-gan. Menian'n mmie-mɔ nwan: "Zuan Batisi m'ɔ wuli'n yê ɔ'a hɔn nɔn ɔ. Yí ti yê ɔ man ɔ kuala ɔ yɔ asinbenwun ninngɛ sua nɔn ɔ."
¹⁵ Mmie-mɔ kusu nwan: "Nyanmian kpɔmanfue'n mɔ be fele yí Eli'n, yí ɔ." Mmiekun-mɔ kusu nwan: "Nán suanlan ngacile ɔ, nan ɔ ti Nyanmian kpɔmanfue kɛ daba di'e'n-mɔ ala."
¹⁶ Nan mɔ belemgbin Elɔdi tulɔ ejɔle sɔ'n, yí nwan: "Zuan Batisi mɔ m man be kpeli yí ti'n, yí dein yê ɔ'a hɔn nɔn ɔ."

¹⁷ Afi belemgbin Elɔdi muonun man be hyuli Zuan be tulɔ yí fiadi Elodiadi dunman nɔn. Elodiadi ti Elɔdi anman belenzua'n mɔ be fele yí Filipu nɔn ayl. Elɔdi kɔ tua yí kɔ le ɔ kɔ ja.
¹⁸ Nan mɔ Zuan nwunlin yí sɔ'n, ɔ kɔ han kɔ hele Elɔdi kɛ: "Nannan, Nyanmian mala'n mman man wɔ atɔn kɛ ɛ fá wɔ nianman nɔn ayl'n já."
¹⁹ Zuan ejɔle sɔ'n ngo yɔ Elodiadi fe fíí. ɔ kɔ fa Zuan anwun ekpɔ. ɔ kulo kɛ ɔ man be kun Zuan, kusu Elɔdi dunman nɔn, ɔ nnwun man kɛ ɔ kpɔn yɔ ɔ.
²⁰ Afi Elɔdi feli Zuan kpa. ɔ si kɛ Zuan ti seseɔue eɛe ɔ ti anwuntɛ suanlan. ɔ nɔn Zuan asu. Mele mɔ Zuan hanlɔn ejɔle'n m'ɔ tulɔ'n, ejɔle sɔ'n júli yí kpa. Kusu afi, ɔ le fe elie ɔ tie ejɔle'n mɔ Zuan kan'n.

²¹ Yí sɔ ehi anɔn, be wɔ ebele dede cian kun, Elɔdi awɔle cian nɔn anwun feti mɔ be di yí afue nuan'n kɔ ju. Anɔn afi sian'n Elodiadi a nyan Zuan anwun atɔn. Mɔ cian sɔ'n juli'n, Elɔdi kɔ tu tɔbɔli kɔ yia yí abɔlɔba mgbili mgbili'n-mɔ ɔ nɔn yí nzalafu mgbain'n-mɔ ɔ nɔn Galile mán nɔn anɔn mgbain'n-mɔ yí awulo ebele.
²² Temun mɔ Elɔdi nɔn yí mgbain'n-mɔ gua tɔbɔli nɔn anwun be 'didi'n, Elodiadi awa balasua'n kɔ wulu lɔka mɔ be gua'n, ɔ kɔ si abile maan ɔ kɔ yɔ bé kualaa bé enyɔnmɔn. Elɔdi kɔ jasɔ, yí nwan: "Mɪn wa, nyanmunsemun, wɔ abile nɔn a yɔ mɪn enyɔnmɔn sunman. Yí ti, like biala mɔ ɛ kulo'n, bisa maan n vá m mán wɔ."
²³ ɔ kɔ han ndâ kɔ tu su kɛ: "Mɔn kan ewa kɛ se mɪn belemgbin mán'n muonun ebue yê ɛ kulo a, mɔn 'fa mɔn man wɔ."

²⁴ Ehi a, talua'n kɔ fite kɔ hɔ kɔ tu yí nin. Yí nwan: "Ayia, mɪn si nwan abile'n mɔ m'an si nɔn a yɔ yí enyɔnmɔn. ɔ'a han ndâ kɛ like biala mɔ mɔn 'kpunnde'n, ɔ 'fa man mɪn. Yí ti, nzu yê n né ɔ?"

Ebele ala, yí nin nwan: "Kɔ se wɔ si kɛ ɛ 'de Zuan Batisi ati'n."

²⁵ Yí nin anuan ngo tɔ man bɔbɔ, nde-nde talua'n kɔ hɔ kɔ tu yí si, yí nwan: "Baba, mɔn kulo kɛ ɛ fa Zuan Batisi ati'n tu apawa nɔn man mɪn kɔkaala."

²⁶ Mɔ Elɔdi tulɔ yí sɔ'n, yí lua kɔ bɔ yí nwun kpa. Nan kusu ndâ'n m'ɔ hanlɔn wɔ yí mgbain'n-mɔ anyunnun ebele nɔn ati, ɔ ngo huala man yí nuan kaci.
²⁷ Ebele ala, ɔ kɔ suan yí nzalafu'n-mɔ nunhan kun kɛ ɔ hɔ fiadi sua nɔn anɔn elɔ, ɔ hɔ kpé Zuan Batisi ati'n ɔ fá béle yí.

²⁸ Nzalafu'n kɔ hɔ fiadi sua nɔn anɔn. ɔ kɔ hɔ kɔ kpe Zuan ati'n ɔ kɔ tu yí apawa nɔn ɔ kɔ bele talua'n. Talua'n kɔ le, ɔ kɔ fa kɔ hɔ kɔ man yí nin.
²⁹ Mɔ Zuan

menian'n-mo tult yí sɔ'n, be walt falɩ yí fuin'n be hɔlt sielt yí.

Zozi 'ba man menian akpu nnun alɛ
(Matie 14.13-21, Luku 9.10-17, Zuan 6.1-14)

³⁰ Ehi, Zozi menian bulu nun nnyuan'n m'ɔ suanlun bé Galile mân nun anun'n hɔlt walt, be kɔ yia Zozi anwun ebele. Mo be yɔlt o, mo be hehelelt o, be kɔ bɔ yí kualaa anun amannɛ be kɔ hele yí. ³¹ Menian'n-mo mo be ba Zozi anwun'n sunlun sunman. Mmie-mo le ba, anun mmie-mo le kɔ. ɔ man Zozi nun yí mmɔfue'n-mo nnyan man alaje bɔbɔ mo be fa be di like ɔ. Ehi ati, Zozi kɔ han kɔ hele yí menian'n-mo ke: “Emɔ mán ye tí yé nwun ye hɔ ahanmlan, nán emɔ lé bé enwunmlan kaan.”

³² Mo Zozi hanlun sɔ yueli'n, be kɔ hɔ kɔ fu elɛɛ kun anun, be kɔ hɔ ahanmlan, lɩka mo suanlan fílt nnun man'n. ³³ Mo be 'kɔ'n, menian dɔun kpa nwunlin bé. Be kɔ fa asɩ atun dɛ'n. Be fi kulo'n-mo kualaa asu be le enwanndie. Be kɔ li mua lɩka mo Zozi nun yí menian'n-mo tult bé ti'n. ³⁴ Mo Zozi fi elɛɛ nun anun 'ju'n, ɔ kɔ nwun menian dɔun kpa ebele. Bé nwun kɔ yɔ yí anwunnvoe. Aft be ti ke mmua mo be le man enianfue ɔ. Ebele ala, ɔ kɔ hehele bé ninngɛ dɔun.

³⁵ Mo alɛ'n yɔlt bie'n, yí menian'n-mo kɔ kpunngɛ yí nwun ebele, bé nwan: “Yé Mɩn, alɛ'n le yɔ, esɛ lɩka mo ye wɔ'n kusu ti yí nwun. ³⁶ Yí ti, yaci bé nun maan be hɔ nanmue'n-mo nun kulo'n-mo mo be mantan mantan ewa'n-mo asu be hɔ kpúnnde like be tó be lí.”

³⁷ Mo be hanlun ejɩle sɔ'n, Zozi nwan: “Emɔ muonun mán bé like lí.”

Yí menian'n-mo nwan: “Nzu? Man ye hɔ tó kpaun bɔbɔ esika jete eya nnyuan an, ɔ nza man like fílt yɔ.”

³⁸ Mo be hanlun sɔ'n, Zozi kɔ bisa bé ke: “Kpaun nyɛ yé emɔ le ɔ? Emɔ hɔ nían.”

Be hɔlt be walt a, bé nwan: “Ye le kpaun nnun nun ejue nnyuan.”

³⁹ Mo be hanlun sɔ'n, Zozi kɔ han kɔ hele bé ke be mán meninsunman'n kualaa tin tétanlan asɩ kpule kpule ndile nun asu. ⁴⁰ Ehi a, be kɔ tétanlan asɩ kpule eya eya, ɔ nun kpule abulanun abulanun. ⁴¹ Mo be tanlanlun asɩ yueli'n, Zozi kɔ le kpaun nnun'n, ɔ nun ejue nnyuan'n. ɔ kɔ tu yí nɩn anwunno, ɔ kɔ la Nyanmlan asɩ. ɔ kɔ bu kpaun'n-mo anun ɔ kɔ man yí menian'n-mo ke be hyé be mán meninsunman'n. ɔ kɔ fa ejue nnyuan'n ɔ kɔ man bé ke be hyé be mán bé kualaa tin. ⁴² Bé kualaa be kɔ li dede bé ku kɔ yí, bie kɔ ha. ⁴³ M'ɔ halɩ'n, be sisalt dede a, ɔ ti ece mma bulu nun nnyuan. Ejue'n kusu bie halɩ. ⁴⁴ Bé mo be lili kpaun sɔ'n, be ti menian akpu nnun. B'a nga man mmalasua nun mmatun-man'n-mo bie.

Zozi 'ba nanndɩ asue nun anyinsu
(Matie 14.22-23, Zuan 6.16-21)

⁴⁵ Ehi, meninsunman'n yueli like di ebele ala, Zozi kɔ han kɔ hele yí menian'n-mo ke: “Emɔ fú elɛɛ nun anun be kpé asue'n be lí mua Betɩsayida elɩ. Mɩn 'gua menian'n-mo atun kualaa nán m'an a.” ⁴⁶ Ke Zozi gualɩ

menian'n-mo atun yueli'n, ɔ kɔ hɔ asɔnɩn eyɩle buka kun asu.

⁴⁷ Mo alɛ'n sanlun'n, anun elɛɛ nun a ju asue nun afian. Zozi angunmun cein jin asɩ ebele. ⁴⁸ ɔ 'nɩan an, anun yí menian'n-mo nguala man elɛɛ'n kan kpa. ɔ sanlun ke be nun asutue nun a yia nun. Ehi a, alɩbahɩan dɔɛ nsan mo ɔ 'kɔ dɔɛ nsian'n, Zozi kɔ nanndɩ asue nun anyinsu ɔ kɔ kpu bé. M'ɔ walt dede m'ɔ ka kaan tu bé'n, ɔ yɔlt ke ɔ le san bé nwun. ⁴⁹ Nan mo be nwunlin ke ɔ nanndɩ asue nun anyinsu'n, be bu ke enwunmun ɔ. Be kɔ tétan. ⁵⁰ Esulo hanlun bé, ɔ sanlun ke bé kualaa tin bé nwunlin yí.

Ebele ala, Zozi kɔ han kɔ hele bé ke: “Emɔ gúa bé ahunlun asɩ! Nán be sulo nan mɩn ɔ!” ⁵¹ Ke ɔ hanlun sɔ mo ɔ 'fu be elɛɛ nun anun ala, asutue'n kɔ gua asɩ. Zozi nyɩle sɔ'n kɔ sin bé nwun kpa. ⁵² Aft asinbenwun like'n mo Zozi falɩ kpaun'n yɔlt'n, b'a ndɩ man yí bu. ɔ sanlun ke b'a nva man bé ajunlun b'a nza man su.

Zozi 'ba man Zenezaletɩ nwuluwafue'n-mo anwun sa.
(Matie 14.34-36)

⁵³ Ke be kpelt asue'n mo be juli Zenezaletɩ mân nun anun'n, be kɔ si asɩ, be kɔ munnda bé elɛɛ'n. ⁵⁴ Mo be fi elɛɛ nun anun be juli'n, ebele ala, menian'n-mo kɔ nwun ke Zozi ɔ. ⁵⁵ Be kɔ nwanndi be kɔ hɔ lɩka kualaa tin be kɔ hɔ kɔ bɔ menian'n-mo kualaa amannɛ. Lɩka biala mo be kɔ ti ke Zozi wɔ'n, be sua nwuluwafue'n-mo ebeɛ su be ebe yí. ⁵⁶ Lɩka biala m'ɔ kɔ hɔ'n, nanmue nun o, kulo baa asu o, kulo kpili asu o, be fa nwuluwafue'n-mo be sesie anuan'n-mo anyunnun gua'n-mo asu. Be seɛ Zozi ke ɔ mán bé atun maan be hán yí taladiɛ nun anuan nun ala. Sakpa, bé kualaa mo be kɔ han yí'n, bé nwun sa.

Zozi nun Falisifue'n-mo 'ba su akpulowa

wɔ Zufu'n-mo amanmuo nun anwun
(Matie 15.1-9)

7 Ehi, Falisifue mmie-mo nun mala nun asu mgbain mmie-mo fi Zoluzalemun be walt yialɩ Zozi anwun ebele. ² Be nwunlin yí menian'n mmie-mo ke be 'di like a, be nnwunnzin man bé sa nun anun be ndu man bé nwun efian ke bé mala'n kele'n. ³ Aft, Falisifue'n-mo nun Zufu'n-mo kualaa, be di bé nan-mo mala sɔ nun asu kpa. Se be 'ba li like a, be tu bé ahunlun asɩ be nwunnzin bé sa nun anun kpa bɔkɔ. ⁴ Esɛ like mo be kɔ to yí gua nun mo be 'ba li'n, se be nwunnzinlin man bé sa nun anun be tuli man bé nwun efian an, be nni man. Be le daba mala dɔun mo be di su seɛ kpa ke kango nun bua ɔ nun daanse'n-mo anun enwunnzin. ⁵ Ehi a, Falisifue'n-mo nun mala nun asu mgbain'n-mo kɔ bisa Zozi ke: “Mala mo yé nan-mo a hyhyɛ a tu ebele'n, nzuke ati yé wɔ menian'n-mo nni man su mo be le bé sa nun anun efian'n be le didi'n?”

⁶ Mo Zozi tult bé kosuan sɔ'n, yí nwan: “Apoo mma, emɔ anwun ejɩle'n mo Nyanmlan kpɔmanfue Ezayi hanlun yí daba'n ti ananhɩle. Ezayi helelt yí ke:

Menian ehi-mo le bé nuan tuin mgban

yê be yi mín aye ɔ,
nan bé ahunlun'n nnun man mín su.
7 Eɛɛ'n mɔ be su mín'n ti mgban.
ɔ sanlun ke kulo suanlan mala yê be kekele ɔ,
nan nán Nyanmlan dɛ nɔn ɔ.”
8 Zozi nwan: “Emɔ nni man Nyanmlan mala dɛ nɔn asu
nan kulo menian'n-mɔ dɛ nɔn asu yê emɔ di ɔ.”
9 Eɛɛ Zozi kɔ han biekun kɔ tu su. Yí nwan: “Emɔ a fa
bé mala dɛ'n b'a nunnun Nyanmlan dɛ nɔn abusu.
10 Ehi anwun, Moyizi hanlun ke: *Man wɔ nyin sɔ wɔ si
nun wɔ nin*. Eɛɛ ɔ hanlun yí biekun ke: *Suanlan m'ɔ kɔ
han ejɔle ete kɔ tia yí si nun yí nin'n, suanlan sɔ'n, ɔ fata
ke be kun yí*.¹¹ Nan emɔ dɛ, emɔ nwan se suanlan kun
kan kele yí si nun yí nin ke: ‘Like mɔ n ne yí mɔ n gɔ fa
n gɔ buka emɔ'n, ɔ ti kɔɔban’ (yí bu y'ɔ le ke m'an fa
m'an hye Nyanmlan),¹² suanlan sɔ'n, emɔ mman man
yí atun ɔ nɔɔ man like fíí kún mman man yí si nun yí
nin.¹³ Emɔ yɔ sɔ be nunnun Nyanmlan mala nɔn abusu
emɔ di bé dɛ'n-mɔ asu. Eɛɛ bɔbɔ emɔ yɔ ninnge dɔun
mmiekun-mɔ m'ɔ nvata man ɔ.”

Like m'ɔ gua suanlan anwun efian'n
(Matie 15.10-20)

¹⁴ Mɔ Zozi hanlun sɔ yueli'n, ɔ feleli meninsunman'n yí
nwun biekun an, yí nwan: “Bé kualaa be tíe mɔ mun
kan'n be tí yí bu. ¹⁵ Like fíí nnun man ebele m'ɔ kan
suanlan nuan, ɔ man efian gua yí nwun ɔ. Nan ejɔle ete
m'ɔ fi yí nuan kɔ fite'n yê ɔ man efian gua yí nwun ɔ. [¹⁶ M'ɔ si
fasie'n, ɔ fá síe kpa!]”
¹⁷ M'ɔ hanlun sɔ yueli m'ɔ fi bagua nɔn anun ɔ fiteli ɔ
hɔli awulo'n, yí menian'n-mɔ kɔ bisa yí anyunndala sɔ'n
m'ɔ buli nɔn abu. ¹⁸ Ehi a, Zozi kɔ bua be ke: “Yí ti, emɔ
kusu nzi man ngele ɔ? Emɔ ndi man yí bu ke like biala
mɔ suanlan kɔ li'n, ɔ nguala man yí nwun efian gua ɔ?
¹⁹ ɔ sanlun ke like mɔ suanlan kɔ li'n, ɔ ngo man yí
ahunlun nɔn anun. Nan ɔ kɔ yí kunnun yê ɔ je gua.” (ɔ
nanndi ejɔle ehi asu, Zozi kɔ hele bé ke like biala m'ɔ ti
mɔ be di'n, yí nwun ti.)
²⁰ Eɛɛ yí nwan: “Nan ejɔle ete m'ɔ fi suanlan ahunlun
nun kɔ fite'n yê ɔ gua yí nwun efian ɔ. ²¹ Afi suanlan
ahunlun nɔn anun yê ajunlun ete'n kualaa fi ɔ: satɔlfue
eyɔle, awue, kodiawu, ²² ajaa etuan, anyinbulu, ati
anun ete eyɔle, nnaka, basa-basa eyɔle, nyunnnungun-
lan, dunmannzecie, atubenwun, kuastanzemun.
²³ Ninnge ete ete ehi-mɔ kualaa m'ɔ fi suanlan nun
fite'n, bé yê be gua yí nwun efian ɔ.”

Eyefue balasua kun 'ba le Zozi di
(Matie 15.21-28)

²⁴ Ehi anzin, Zozi anuan y'ɔ le Silifeninsi mân nɔn. Li-
ka m'ɔ juli'n mantan kulo kun. Kulo sɔ'n, be fele yí Tii. ɔ
ngulo man ke be ti yí ngan. Yí ti, ɔ kɔ hɔ kɔ wulu awulo
kun anun. Nan kusu ɔ'a nguala man fta. ²⁵ Afi anun bal-
asua kun wɔ ebele, wawe ete wɔ yí wa talua nɔn anun. ɔ
kɔ ti Zozi angan. ɔ kɔ a kɔ tu Zozi ɔ kɔ tu kɔ yí ja nun.
²⁶ Balasua sɔ'n ti man Zufu. Be wulu yí Silifeninsi mân
nun. ɔ ti *geleki. ɔ kɔ sele Zozi ke ɔ tú wawe ete'n m'ɔ
wɔ yí wa talua nɔn anun'n.

²⁷ Mɔ bala'n hanlun sɔ'n, Zozi kɔ bua yí ke: “Nwunnde
maan mmatunman'n-mɔ didi kualaa. Afi, ɔ nvata
man ke be ju mmatunman'n-mɔ alie'n be gua be man
njua'n-mɔ di ɔ.”

²⁸ Zozi hanlun sɔ a, balasua'n nwan: “ɔ ti ananhɔle, yê
Mun. Nan kusu mmatunman'n-mɔ alie nɔn abu mg-
bukpuluka'n m'ɔ kɔ yɔyɔ kɔ gua tɔbuli nɔn abu'n yê
njua'n-mɔ di ɔ.”

²⁹ Mɔ Zozi tul yí mmua sɔ'n, yí nwan: “Wɔ nuan ejɔle
nɔn ati, sa kɔ, nan wawe ete'n fi wɔ wa nɔn anun ɔ'a tu.”

³⁰ Sakpa kusu, balasua'n fi ebele ɔ 'kɔ a ju a, yí wa'n la
mgba nɔn asu, wawe ete'n fi yí nɔn a tu.

Zozi 'ba man amunlefue anzutiliwa kun anwun sa

³¹ Ehi anzin, Zozi fi kulo'n mɔ be fele yí Tii nɔn afan ɔ
kɔ sɔn Sidun kulo nɔn afan, ɔ kɔ sa kɔ a Galile asue nɔn
anuan. Mɔ ɔ 'sa ba'n, ɔ kpeli nɔn mân'n mɔ be fele yí
Kulo Bulu nɔn anun. ³² Ebele, be kɔ fa amunlefue
anzutiliwa kun be kɔ bele yí ke ɔ fá yí sa fúa yí nwun
maan ɔ tí akpɔle.

³³ Ehi a, Zozi kɔ fa wuluwafue'n bagua nɔn anun
ebele, ɔ nɔn yí kɔ hɔ ahanmlan. Be juli elɔ a, ɔ kɔ fa yí
sa mesika'n kɔ wula amunlefue nɔn anzu'n-mɔ anun kɔ
yí. Eɛɛ ɔ kɔ fa yí nuan ngesele'n bie kɔ han amunlefue'n
tofeleman'n. ³⁴ M'ɔ yɔli ehi kualaa yueli'n, ɔ kɔ tu yí ti
anwunno ɔ kɔ gua enwunmlan asu. Yí nwan: “Efata!” Yí
bu y'ɔ le ke tike!

³⁵ Ebele ala, yí nzu'n-mɔ kɔ tike tike, yí tofeleman'n kɔ
nyannji, ɔ kɔ juɔ yuein-yuein. ³⁶ Mɔ Zozi yɔli asinben-
wun like sɔ'n yueli'n, ɔ kɔ totua bé ke nán be kan ejɔle
sɔ'n be kele suanlan fíí. ɔ 'totua bé a, anun be le kan be
kɔ. ³⁷ Ejɔle'n sinlin menian'n-mɔ anwun kpa. Bé nwan:
“Like biala m'ɔ kɔ y'ɔn, ɔ yɔ yí kanlanman kpa! ɔ man
bé mɔ bé nzu a ti'n ti ejɔle! Bé mɔ b'a tɔ amunle'n, ɔ
man be juɔ!”

Zozi 'ba man menian akpu nnan alie di
(Matie 15.32-39)

8 Mele sɔ'n, menian dɔun yiali Zozi anwun ebele
biekun. Kemɔ be nnyan man like fíí be nni man'n,
Zozi feleli yí menian'n-mɔ a, yí nwan: ² “Menian ehi-mɔ
anwun yɔ mín koun. ɔ sanlun ke be nɔn mín wɔ ewa yí
cian nsan ahi, be nnyan man like fíí be nni man. ³ Se
mɔn man bé atun ke be fá bé kunnun be sá be hɔ a, be
'ba gɔɔ atunnun. Afi bé nɔn mmie-mɔ fi mua.”

⁴ Mɔ Zozi hanlun sɔ'n, yí menian'n-mɔ kɔ bisa yí ke:
“Ebo ehi anun ewa, ye 'yɔ se nán y'a nyan like y'a man
menian nwala ehi-mɔ a li?”

⁵ Zozi kɔ bisa bé ke: “Emɔ le kpaun nye?”
Bé nwan: “Ye le kpaun nsu.”

⁶ Ehi a, ɔ kɔ man meninsunman'n kɔ tetanlan asu. ɔ
kɔ fa kpaun nsu'n, ɔ kɔ la Nyanmlan asu. ɔ kɔ bubu nɔn
kɔ man yí menian'n-mɔ ke be hyé be mán meninsun-
man'n. Zozi menian'n-mɔ kɔ hye kɔ man bé. ⁷ Eɛɛ anun
be le ejue nganngan mmiekun-mɔ. Zozi kɔ yeyila su ɔ
kɔ han kɔ hele yí menian'n-mɔ ke be hyé be búka su.
⁸ Be kɔ li dede bé ku kɔ yí. Zozi menian'n-mɔ kɔ sɔsa m'ɔ
hall'n. ɔ kɔ yi ece mma nsu. ⁹ Bé mɔ be lili like'n, be ti

ko ɔ akpu nnan. Mo be yueli like'n di'n, Zozi ko man be atun maan be ko ka. ¹⁰ Ebele ala, ɔ nun yi menian'n-mo, be ko fu elee nun anun be ko ho man'n mo be fele yi Dalumannunta nun anun.

Falisifue'n-mo 'ba bisa Zozi ke

ɔ ɔ asinbenwun like kun maan be nian.

(Matie 16.1-4)

¹¹ Ehi, *Falisifue'n-mo ko a ko ju ebele. Be nun Zozi ko su akpulowa. Kem be kulo ke be so yi be nian'n, be kponnde ke ɔ ɔ asinbenwun like kun m'ke ke yi tunmin'n fi Nyanmian elɔ sakpa. ¹² Zozi ko gua enwunmian asi, yi nwan: "Nzuke ati ye ajulisu menian'n-mo kponnde asinbenwun ninngɛ ɔ? Mun kan yi ananhɔle mun kele emɔ ke be ngo ɔ man asinbenwun like fili be ngo hele man ajulisu menian'n-mo." ¹³ ɔ hanlun so yueli a, ɔ ko yaci be ebele. ɔ ko fu elee nun anun, ɔ nun yi menian'n-mo, be ko sa be ko kpe asue'n be ko ho yi nzin elɔ.

Falisifue'n-mo nun belemgbin Elɔdi fali ayile'n

(Matie 16.5-12)

¹⁴ Mo be 'kpe asue'n, Zozi menian'n-mo alua ko fi kpaun mo be 'fa be sa be nwun'n. Kpaun baa kunmgbayei anun be le yi be nwun ebele elee nun anun ɔ. ¹⁵ Zozi ko tu be fuɔ ke: "Emɔ nian be nwun kpa wo Falisifue'n-mo nun Elɔdi fali ayile nun anwun."

¹⁶ Zozi hanlun so a, yi menian'n-mo ko han yi be afian elɔ ke kpaun'n mo ba nva man'n, yi ti ye ɔ man ɔ le kan so ɔ. ¹⁷ Zozi ko ti, ɔ ko bisa be ke: "Nzuke ati ye emɔ le kan ke: 'Anun kpaun'n mo y'a nva man nun ati ɔ? Yi ti, emɔ nzi man fasie be ndi man ejɔle bu ɔ? Emɔ ajunlun nza man emɔ ɔ? ¹⁸ Anyian'n mo emɔ le yi'n, emɔ nnwun man asi ɔ? Anzue'n mo emɔ le yi'n, emɔ ndi man ejɔle ɔ? Emɔ ati kaci, ¹⁹ mele mo m mubuli kpaun nnun nun anun m manlun menian akpu nnun'n, emɔ sisali yi bu ece mma nye?"

Be ko bua yi ke: "Ye sisali ece mma bulu nun nnyuan."

²⁰ Zozi nwan: "Nan mele mo m mubuli kpaun nsu nun anun m manlun menian akpu nnan'n, emɔ sisali yi bu ece mma nye?"

Be nwan: "Ye sisali ece mma nsu."

²¹ Zozi ko bisa be ke: "Yi ti, ejɔle'n mo m'an han'n, emɔ ndi man yi bu biekun ɔ?"

Zozi 'ba tike anyunsinlinwafue kun anyun'n

²² Zozi nun yi menian'n-mo, be nuan y'ɔ le Betisayida. Be juli ebele a, menian'n-mo ko fa anyunsinlinwafue kun be ko bele Zozi. Be ko sele yi ke ɔ fa yi sa han wuluwafue'n maan yi nyun'n tike. ²³ Zozi ko so anyunsinlinwafue nun asa ɔ nun yi ko ho kulo'n tiba. ɔ ko fa yi nuan ngesele ko ta wuluwafue nun anyun nun asi. ɔ ko fa yi sa ko fua wuluwafue nun anyun'n ɔ ko bisa yi ke: "Asu e nwun like ɔ?"

²⁴ Anyunsinlinwafue'n ko tike yi nyun'n, yi nwan: "Mun nwun menian'n-mo, nan kusu be titi ke mmaka mo be le nanndi ɔ."

²⁵ Zozi ko fa yi sa ko fua wuluwafue nun anyun'n biekun. Mo Zozi yili yi sa'n, wuluwafue'n ko nian yi nyunnun foun. Yi nwun ko sa ɔ ko nwun asi kpa bakɔɔ.

²⁶ Ehi a, Zozi ko han ko hele yi ke: "Ko awulo, kusu n'e wulu kulo nun anun."

Pielɔ 'ba han ke Zozi ye ɔ ti Kilisi nun ɔ

(Matie 16.13-20, Luku 9.18-21)

²⁷ Ehi anzin, Zozi nun yi menian'n-mo fi Betisayida be ko ho kulo'n-mo mo be mantan mantan Filipo kulo'n mo be fele yi Sezale anwun ebele'n-mo asi. ²⁸ Mo be 'ka'n, Zozi ko bisa be ke: "Menian'n-mo, be nwan nwan suanlan die y'ɔ le min?"

Be ko bua yi ke: "Mmie-mo nwan Zuan Batisi y'ɔ le wɔ, mmie-mo kusu nwan Eli y'ɔ le wɔ, mmiekun-mo kusu nwan Nyanmian mgbomanfue'n-mo nunhan kun y'ɔ le wɔ."

²⁹ Ehi a, Zozi ko bisa be ke: "Nan emɔ kusu lili, emɔ bu ke nwan y'ɔ le min?"

Pielɔ nwan: "Kilisi'n y'ɔ le wɔ, Izalaye Nguandefue'n."

³⁰ Mo Pielɔ hanlun so'n, Zozi ko totua be kpa ke nan be kan ejɔle so'n be kele suanlan fili.

Zozi 'ba han yi ewue'n nun yi etinngɛ nun anwun ejɔle

(Matie 16.21-28, Luku 9.22-27)

³¹ Ehi anzin, Zozi ko han ko hele yi menian'n-mo ke: "ɔ di ke man Baa'n nwun amannunhunlun kpa. Izalaye man nun asi mgbain'n-mo nun Nyanmian teeyifue mgbain'n-mo nun mala nun asi mgbain'n-mo 'ba yi yi tu. Be 'ba hun yi. Be kun yi a, yi cian nsan nun asi, ɔ 'tinngɛ." ³² Zozi ko han yi ewue so nun anwun ejɔle yuein ko hele yi menian'n-mo. Ehi, Pielɔ ko fele Zozi ahanmian ɔ ko tu yi nyunnun. ³³ Zozi ko buli yi nyun ɔ ko nian yi menian bu nga'n-mo. ɔ ko tu Pielɔ anyunnun. Yi nwan: "Satan, fi min nwun ewa ko mua. Wɔ ajunlun'n ti man Nyanmian ajunlun, nan kulo menian ajunlun ye e le yi ɔ."

³⁴ Mo yoli so'n, Zozi feleli meninsunman'n nun yi menian'n-mo a, yi nwan: "Suanlan m'ko kulo ke ɔ si min su'n, ɔ fa yi nwun yi tee, ɔ fa yi kulowa'n ɔ tu yi komun su, nan ɔ'a si min su. ³⁵ Suanlan biala m'ko kulo ke ɔ kponnde yi nguan'n, ɔ 'minlin yi nguan so'n. Nan m'ko ko minlin yi nguan'n wo Ejɔlekpa'n nun min dunman nun'n, suanlan so'n, ɔ 'nyan nguan. ³⁶ Se suanlan kun nyan eyuadi nun anun ninngɛ'n kualaa nan ɔ minlin yi nguan nun an, anun nzuke nvasue die ye ɔ 'nyan yi su ɔ? ³⁷ Nzu like die bakɔɔ ye kulo suanlan kualaa ke ɔ fa kaci yi nguan nun ɔ? ³⁸ Ajulisu etefue menian ehi-mo mo be nzulo man Nyanmian'n, be afian, wɔ mo e ko sa min nun min ejɔle nun anwun nyian'n, *Man Baa'n kusu, mele m'ko nun yi nyanmiansu anwuntie mmofue'n-mo 'ba sa be ba Nyanmian anunminnyanmun nun anun'n, wɔ nwun 'ba y'ɔ nyian."

9 Mo hanlun so yueli'n, ese ɔ ko han ko hele be biekun ke: "Mun kan yi ananhɔle mun kele emɔ ke,

εμο μο b'a yia ewa'n, εμο kualaa ngo yue man wu. Mmie-mo 'ba nwun ke Nyanmian Kpili le di belemgbin tunmin su."

Zozi anwun ekacie'n
(Matie 17.1-13, Luku 9.28-36)

² Ehi anzin clan nsian, Zozi ko fa Pielu nun Zuaki nun Zuan. O nun be menian nsan nun ala be ko ti be nwun buka kannganlaun kun asu. Ebele, Zozi ko kaci be nyin-su. ³ Yi taladie'n ko yo fufue hyeun hyeun kpa. Yi hyeun so'n, asie ehi asu suanlan fili nguala man like fili kpu maan o yo fufue dede o ju yi o. ⁴ Zozi menian nsan'n 'nian an, be ko nwun *Eli nun *Moyizu ke be nun Zozi le jujo.

⁵ Pielu ko han ko hele Zozi ke: "Labi, o ti kpa ke ye wo ewa. Ye 'bo *tantu nsan, wo die kun, Moyizu die kun ye Eli kusu die kun." ⁶ Esulo ko han be, Pielu nnwun man ejole m'o kan o.

⁷ Be jijin ebele ala, bole kun fi nyanmiansu ko a ko hala Eli nun Moyizu nun Zozi asu. Bole nun anun, anie kun ko te. Anie so'n nwan: "Suanlan ehi ti min ehulo Baa, emo tie yi!" ⁸ Zozi menian'n-mo tili anie so'n ala, be ko tutu be nyin, be ngo nwun suanlan fili kun, Zozi angunmin cein ye o nun be wo ebele o.

⁹ Nan mo be fi buka nun asu be 'ju'n, Zozi ko totua be ke nan be kan ejole so'n be kele suanlan fili, dede o ju clan mo *Man Baa'n fi ewue nun o ko tinng'e'n. ¹⁰ Be falu m'o hanlu helele be nun asu, nan kusu be le bisa bisa be nwun be afian elb ke: "O fi ewue nun o 'tinng'e'n, yi bu y'o le benin?"

¹¹ M'o yoli so'n, be ko bisa Zozi ke: "Nzuke ati ye mala nun asu mgbain'n-mo nwan Eli ye o 'di mua ba'n?"

¹² Zozi ko bua be ke: "Eli 'di mua ba o sesie ninng'e'n-mo biekun. Nan o yo se mo b'a hele yi ke, Man Baa'n 'ba nwun amannunhunlu kpa, ese be 'kpo yi'n? ¹³ Afi, mun kan mun kele emo ke Eli a a dada angunmin. Nan menian'n-mo helele yi yale ke be kunnun kulo. Ke Ebele Ejole'n hanlu yi nwun ejole nun anun."

Zozi 'ba man suanlan kun m'o kpe nun anwun sa
(Matie 17.14-21, Luku 9.37-43a)

¹⁴ Zozi nun Pielu nun Zuan nun Zuaki fi buka nun asu be ko ju. Mo be wal dede mo be ka kaan be ju Zozi menian ehulun-mo anwun ebele'n, be ko nwun meninsunman be nwun ebele. Mala nun asu mgbain'n-mo wo be nun. Be ko fa akpulwa esue be ko tua Zozi menian'n-mo. ¹⁵ Zozi ko li meninsunman'n nvu nun. Ke be nwunlin yi nun ala, be ko tutu enwanndie be ko ho yi atu kpa.

¹⁶ Zozi ko bisa yi menian'n-mo ke: "Nzu anwun ye emo nun be le su akpulwa'n?"

¹⁷ M'o bisali be kosuan so'n, meninsunman nun anun suanlan kun ko bua Zozi ke: "Ye Mun, m'an fa min wa belenzua'n man bele wo. O sanlu ke wawe ete wo yi nun. O man o nguala man jujo. ¹⁸ Luka biala mo wawe'n ko o yi su'n, o fin yi asi. O man o cuin ngelese, o kuan yi je'n, o san yi ketee. M'an sele wo menian'n-mo ke be tu

wawe ete so'n. Nan b'a mantan yi dede b'a nguala man yi tu."

¹⁹ Zozi ko han ko hele be ke: "Emo menian ehi-mo, emo le man dedi. Mun nun emo ye tanlan dede o ho ju mele benin? N zu emo dede o ju temun benin? Be fa batunman'n be bele min."

²⁰ Be ko fa batunman'n be ko bele Zozi. Kemo batunman'n nwunlin yi nun ala, wawe ete'n m'o wo yi nun'n ko wusu yi sele kpa. Batunman'n ko to asi o ko kunndo, yi nuan ngelese fuku.

²¹ Zozi ko bisa batunman nun asi'n ke: "O mantanlu yi eyole'n yi clan nye ahi?"

Yi si nwan: "O bolu yi bu yi mmatunman nun. ²² Clan bie a, wawe'n man o to sin nun. Bie kusu a, o tu yi asue nun ke o 'kun yi. Nan se e kualaa ye buka a, anun nwun ye nwun anwunnvoe nan buka ye."

²³ Zozi ko se yi ke: "E le kan kele min ke: 'Se e kualaa a! Nwun yi ke suanlan biala m'o de Nyanmian di'n, o kualaa like biala yo."

²⁴ Ebele ala, batunman nun asi'n ko tian nun, yi nwan: "Mun de mun di, kusu buka min nan min dedi'n ti kaan sua!"

²⁵ Meninsunman'n ko nwanndi ko ho Zozi nun batunman nun anwun elb. Mo Zozi nwunlin yi so'n, o ko jujo aminle su o ko hele wawe ete'n, yi nwan: "Wawe ete, wo mo a munnun batunman ehi anuan'n ese a ti yi nzu'n, mun kan mun kele wo ke e fi yi nun tu, ese n'e wulu yi nun kun le!"

²⁶ Wawe ete'n ko wusu batunman'n sele kpa. O ko tetlan o fi yi nun ko tu. Batunman'n ti ke o'a wu. O man be dun mo anun be wo ebele'n nwan: "Batunman nun a wu! Batunman nun a wu!" ²⁷ Mo be 'kikan ehi'n, Zozi ko so batunman nun asa o ko jasu yi ko jinlan.

²⁸ Mo Zozi holi awulo m'o halu yi nun yi menian'n-mo angunmin'n, yi menian'n-mo ko bisa yi ke: "Nzuke ati ye y'a nguala man wawe so'n tu'n?"

²⁹ Zozi ko bua be ke: "Wawe ete sua, Nyanmian esele ye be fa be tu yi o."

Zozi 'ba bo yi ewue'n nun yi etinng'e nun asu biekun
(Matie 17.22-23, Luku 9.43b-45)

³⁰ Zozi nun yi menian'n-mo fi ebele be ko ho. Be 'ko'n, be ko kpe nun Galile man nun anun. Afi Zozi ngulo man ke suanlan fili nwun luka m'o wo'n. ³¹ O ko hehele yi menian'n-mo ninng'e, ese o ko han ko hele be ke: "Be 'ba hyl *Man Baa'n be man menian'n-mo kun yi. Nan se o wu a, yi clan nsan nun asu, o 'tinng'e." ³² Yi menian'n-mo ngo ti man ejole so'n m'o hanlu nun abu. Kusu afi be sulo be ngo bisa man yi kosuan.

Suanlan m'o ti kpili tala be kualaa'n
(Matie 18.1-5, Luku 9.46-48)

³³ Mo Zozi nun yi menian'n-mo juli Kapeenawomun mo be wululu awulo'n, o ko bisa be ke: "Nzu anwun akpulwa ye emo suli yi atu nun anun'n?" ³⁴ M'o bisali be kosuan so'n, be ngo buke be nuan. Afi mo be 'ba'n, akpulwa kun tili be afian. Akpulwa o nun anwun, anun be le kponnde suanlan m'o ti kpili tala be kualaa'n.

³⁵ Ehi a, Zozi kɔ tanlan asɔ. Ɔ kɔ fɛlɛ yí menian bulu nun nnyuan'n ɔ kɔ han kɔ hele bé kɛ: "Sɛ suanlan kun kulo kɛ ɔ di ɛmɔ asu kpain an, anɔn ɔ káci ɛmɔ anun batunman nán ɔ sú ɛmɔ kualaaɔin."

³⁶ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yueli'n, ɔ kɔ fa batunman kaan kun kɔ a bé afian ebele. Ɔ kɔ fa yí kɔ bɔ yí nwun. Yí nwan: ³⁷ "Suanlan biala mɔ mín dunman nun, ɔ kɔ sɔ mmatunman ehi-mɔ bie anun'n, anɔn mín muonun yê ɔ'a sɔ mín nun ɔ. Yê suanlan m'ɔ kɔ sɔ mín nun'n, nán mín ngunmun yê ɔ'a sɔ mún nun ɔ. Nan anɔn ɔ'a sɔ suanlan'n mɔ ɔ'a suan mín nun anun bie."

M'ɔ mgbo man yé'n, anɔn ɔ kulo yé
(Luku 9.49-50)

³⁸ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yueli'n, Zuan kɔ fa kɔ tu yí nyun-nun kɛ: "Kpain, y'a nwun suanlan kun, ɔ nnun man yé nun bie. Ɔ fa wó dunman'n ɔ tu wawe ete'n-mɔ. Yí ti, y'a totua yí."

³⁹ Mɔ Zuan anuan tɔli'n, Zozi nwan: "Nán be totua yí. Ɔ sanlɔn kɛ suanlan fíli nguala man kɛ ɔ fa mín dunman'n ɔ yɔ asinbenwun ninngɛ, nán afɔ ɔ'a han ejɔle ete ɔ'a tia mín. ⁴⁰ Afɔ suanlan m'ɔ mgbo man yé'n, anɔn ɔ kulo yé. ⁴¹ Mún kan yí ananhɔle mún kele ɛmɔ kɛ suanlan biala mɔ mín dunman nun, ɔ kɔ man ɛmɔ nzue nganlannzan kun kɔ nun'n, ɔ 'nyan yí nwun ahatua."

Bé mɔ be tunndun Zozi menian'n-mɔ nun aja nun'n
(Matie 18.6-9, Luku 17.1-2)

⁴² "Mmatunman nganngan ehi-mɔ mɔ be de mín be di'n, suanlan m'ɔ kɔ tunndun bé nun kun aja nun maan ɔ kɔ tɔ ete nun anun'n, ɔ ti kpa kɛ be fa ɛbue kpili kun be tu yí kɔmún be tu yí jenvie nun anun. ⁴³ Sɛ wó sa yê ɔ le jji wó maan ɛ tɔ ete nun anun an, anɔn kpe tu. Sɛ ɔ ka wó sa kun nán ɛ nyan nguan an, ɔ ti kpa tala kɛ ɛ le wó sa nnyuan'n ɛ kɔ hɔ sɛn'n m'ɔ nnun man lé nun anun'n. [⁴⁴ Elɔ ngakuba'n-mɔ mɔ be di suanlan'n, be nwu man lé, ɛsɛ sɛn'n kusu nnun man lé.] ⁴⁵ Sɛ wó ja yê ɔ le jji wó maan ɛ tɔ ete nun anun an, anɔn kpe tu. Sɛ ɔ ka wó ja kun nán ɛ nyan nguan an, ɔ ti kpa tala kɛ ɛ kɔ fa wó ja nnyuan'n ɛ kɔ hɔ sɛn'n m'ɔ nnun man lé nun anun'n. [⁴⁶ Elɔ ngakuba'n-mɔ mɔ be di suanlan'n, be nwu man lé, ɛsɛ sɛn'n kusu nnun man lé.] ⁴⁷ Sɛ wó nyɔn yê ɔ le jji wó maan ɛ tɔ ete nun anun an, anɔn tu tu. Sɛ ɔ ka wó nyɔn kun nán ɛ nyan Nyanmian Belemgbin Mân nun anun elɔ nguan nun an, ɔ ti kpa tala kɛ ɛ kɔ fa wó nyɔn nnyuan'n ɛ kɔ hɔ sɛn'n m'ɔ nnun man lé nun anun'n. ⁴⁸ Elɔ ngakuba'n-mɔ mɔ be di suanlan'n, be nwu man lé, ɛsɛ sɛn'n kusu nnun man lé. ⁴⁹ Afɔ kɛ be wula ninngɛ'n-mɔ njɔn nán b'a nzeci man'n, be 'fa sɛn'n kusu be ti suanlan biala anwun. ⁵⁰ Njɔn'n ti like kpa. Nan sɛ ɔ yɔ talé a, anɔn be 'yɔ sɛ nán ɔ a yɔ fɛ biekun? ɛmɔ mán njɔn tánlan ɛmɔ anun, ɛsɛ ɛmɔ nun ehunlɔn-mɔ tánlan anzununjɔ nun."

Eyila nun anwun ejɔle'n
(Matie 19.1-12, Luku 16.18)

10 Ehi, Zozi nun yí menian'n-mɔ, be fi Kapɛɛ-nawɔmun kulo nun asu ebele bé nuan y'ɔ le Zude

mân nun anun, asue Zuludun nun anzin elɔ. Mɔ be juli ebele'n, meninsunman'n kɔ a kɔ yia bé nwun biekun. Kɛ Zozi yɔ yí titi'n, ɔ kɔ hehele bé Nyanmian Anuan Ejɔle'n. ² Anun Falisifue mmie-mɔ wɔ ebele. Kɛmɔ be kulo kɛ be sɔ Zozi be nian'n, be kɔ bisa yí kɛ: "Kpain, asu yé mala'n man atun kɛ belenzua kun yíla yí yɔ ɔ?"

³ Mɔ be bisali kosuan sɔ'n, Zozi kusu kɔ bisa bé kɛ: "Mala benin yê *Moyizɔ falɔ manlɔn ɛmɔ ɔ?"

⁴ Be kɔ bua Zozi kɛ: "Moyizɔ a man atun kɛ belenzua'n héle eyila kalata mán yí yɔ nán ɔ yíla yí."

⁵ Ehi a, Zozi kɔ han kɔ hele bé kɛ: "ɛmɔ ati anun ete nun ati yê Moyizɔ falɔ mala sɔ'n manlɔn ɛmɔ ɔ. ⁶ Nan mɔ Nyanmian bɔli mân'n, kɛ Eहेले Ejɔle'n kan'n: Ɔ bɔli belenzua nun balasua. ⁷ Ehi ati, belenzua'n fi yí sɔ nun yí nin abu anwun 'ba jasɔ. Ɔ 'fa yí nwun bɔ yí yɔ, ⁸ nán bé munnyuan'n be yɔ suanlan munmuan kun. ɛmɔ nwún yí kɛ be ti man menian nnyuan, nan be ti suanlan kun. ⁹ Yí sɔ ati, like mɔ Nyanmian kɔ han kɔ bɔ nun'n, suanlan n'ɔ ti nun."

¹⁰ Mɔ be fi ebele be hɔli awulo'n, Zozi menian'n-mɔ kɔ bisa yí kosuan ejɔle sɔ nun anwun. ¹¹ Zozi kɔ han kɔ hele bé kɛ: "Sɛ suanlan kun yila yí yɔ nán ɔ kɔ ja balasua fufɔle a, anɔn ɔ'a tun ajaa wɔ daba nun anwun. ¹² Sɛ balasua kun kusu yila yí hun nán ɔ kɔ ja belenzua fufɔle a, anɔn ɔ'a tun ajaa."

Zozi nun mmatunman nganngan'n-mɔ
(Matie 19.13-15, Luku 18.15-17)

¹³ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yueli'n, menian mmie-mɔ falɔ mmatunman beleli yí kɛ ɔ yéyila bé su. Nan mɔ be 'fa bé be bele Zozi'n, yí menian'n-mɔ kɔ totua bé atun. ¹⁴ Mɔ Zozi nwunlin bé nyɔle sɔ'n, ɔ kɔ fɛ eya. Ɔ kɔ han kɔ hele bé kɛ: "ɛmɔ yáci mmatunman'n-mɔ maan be bála mín nwun, nan nán be totua bé atun. Ɔ sanlɔn kɛ Nyanmian Belemgbin Mân'n, ɔ ti bé mɔ be ti kɛ mmatunman ehi-mɔ'n dɛ. ¹⁵ Mún kan yí ananhɔle mún kele ɛmɔ kɛ, suanlan mɔ ɔ'a nɔɔ man Nyanmian Belemgbin Mân nun anun kɛ batunman sɔ nun'n, suanlan sɔ'n ngo man Nyanmian lɔka elɔ lé." ¹⁶ M'ɔ yɔli sɔ'n, Zozi kɔ sɔ mmatunman'n-mɔ kɔ mantan yí nwun. Ɔ kɔ fa yí sa'n kɔ fofua bé su ɔ kɔ yeyila bé.

Esikafue kun anwun ejɔle'n
(Matie 19.16-30, Luku 18.18-30)

¹⁷ Mɔ Zozi yɔli sɔ yueli mɔ ɔ 'ba tu yí bu'n, suanlan kun tutuli enwanndie ɔ walɔ kutuli yí nyunnun ebele. Yí nwan: "Ngehelefue kpa, nzuke yê n yó nán m'an nyan nguan m'ɔ le man ayuelte nun ɔ?"

¹⁸ M'ɔ bisali kosuan sɔ'n, Zozi kɔ bua yí kɛ: "Nzuke ati yê ɛ fɛle mín ngehelefue kpa ɔ? Suanlan fíli ti man kpa sannan Nyanmian Kpili angunmun cein. ¹⁹ ɛ sɔ mala'n-mɔ: *N'ɛ di awue, n'ɛ tun ajaa, n'ɛ wua like, n'ɛ di ato adanzle, n'ɛ di ndunlunmun, man wó nyɔn sɔ wó sɔ nun wó nin.*"

²⁰ Bian'n bualɔ yí kɛ: "Ehi kualaa m mantanlɔn su elie mín mmatunman nun angunmun. N vunndunlɔn man bie fíli."

²¹ Zozi kɔ nɔan bian'n ɔ kɔ li yɪ nwun fɛ. Yɪ nwan: "Ɔ a ha wɔ like kun. Kɔ nán tɔnɔn wɔ nwun ninng'e'n-mɔ kualaatin, nán fa yɪ esika'n man ehianfue'n-mɔ. Ɛ 'ba nyan wɔ nwun Nyanmɔan Belemgbin Mân nɔn anun. Ɛ yɔ sɔ yue a, bala, nán afɪ si mɪn su."

²² Mɔ bian'n tɔlɪ ejɔlɛ sɔ'n, yɪ ti anun kɔ sɛɔ yɪ kpa. Ɔ kɔ li yalɛ kɔ hɔ, afɪ ɔ ti esikafue kpili kpa.

²³ Zozi kpɛlɪ yɪ nɔn ɔ nɔanlɔn yɪ menian'n-mɔ mɔ b'a yia yɪ nwun ɛbɛlɛ nɔn an, yɪ nwan: "Nyanmɔan Belemgbin Mân nɔn anun ɛwulue'n, ɔ yɔ sɪ man esikafue'n-mɔ!"

²⁴ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ'n, ejɔlɛ'n kɔ sin yɪ menian'n-mɔ anwun kpa. Ɔ kɔ se bɛ biekun kɛ: "Mɪn mma-mɔ, Nyanmɔan Belemgbin Mân nɔn anun ɛwulue'n yɔ sɪ! ²⁵ Ɔ yɔ sɪ man naan'n mɔ bɛ fɛlɛ yɪ suamo'n kɛ ɔ wɔlɔ dɔlɔwa bɔɛ nɔn. Nan ɔ yɔ sɪ kpa man esikafue kun kɛ ɔ wɔlɔ Nyanmɔan Belemgbin Mân nɔn anun."

²⁶ Ejɔlɛ sɔ'n mɔ Zozi hanlɔn'n sinlin yɪ menian'n-mɔ anwun kpa biekun. Bɛ kɔ bisa bisa bɛ nwun kɛ: "Sɛ ɔ ti sɔ a, anɔn nwan yɛ ɔ 'nyan yɪ ti ɔ?"

²⁷ Zozi nɔanlɔn bɛ dede a, yɪ nwan: "Ɛhɪ yɔ sɪ man kulo menian'n-mɔ, nan ɔ nɔy sɪ mman man Nyanmɔan. Nyanmɔan dɛ, like fɪlɪ nza man yɪ yɔ."

²⁸ Ɛhɪ a, Pɛlɪ nwan: "Nwun yɪ kɛ y'a yaci yɛ ninng'e'n-mɔ kualaa y'a si wɔ su."

²⁹ Mɔ Pɛlɪ hanlɔn sɔ'n, Zozi kɔ bua yɪ kɛ: "Mun kan yɪ ananhɔlɛ mun kele ɛmɔ kɛ suanlan mɔ mɪn dunman nɔn ɔ nɔn Ejɔlɛkpa'n dunman nɔn ɔ kɔ yaci yɪ awulo, yɪ nianman'n-mɔ, yɪ nin nɔn yɪ sɪ, yɪ mma, anaa yɪ asɛlɛ'n-mɔ, ³⁰ ɔ 'nyan awulo, anianman, nian, sɛ, mma, asɛ, ɔ nɔn amannɔnhunlun mɛlɛ ɛhɪ anun, ɛsɛ mɛlɛ'n m'ɔ lɛ ba nɔn anun, ɔ 'nyan nguan m'ɔ lɛ man ayuelɛ'n. ³¹ Alimua mma'n-mɔ dɔn 'ba li sian, yɛ sian mma'n-mɔ kusu dɔn 'ba li mua."

Zozi 'ba bɔ yɪ ewue'n nɔn yɪ etinngɛ nɔn asu biekun
(Matie 19.17-19, Luku 18.31-34)

³² Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yuelɔn'n, ɔ nɔn yɪ menian'n-mɔ, bɛ kɔ fa Zoluzalemun atɔn'n. Zozi li bɛ nyunnun. Yɪ menian'n-mɔ akunnun tɔtɔ bɛ. Bɛ mɔ bɛ si bɛ su'n kusu sulo. Zozi kɔ fɛlɛ yɪ menian bulu nɔn nnyuan nɔn ahanmɔan biekun. Ejɔlɛ'n mɔ ɔ 'ba tu yɪ'n, ɔ kɔ han kɔ hele bɛ. ³³ Yɪ nwan "Ɛmɔ tɛ, yɛ lɛ kɔ Zoluzalemun! Yɛ kɔ yɛ ju ɛlɔ a, bɛ 'ba hɪl Mân Baa'n bɛ man Nyanmɔan tɛyɪfue'n-mɔ nɔn mala nɔn asu mgbain'n-mɔ. Yɪ ehuan ati, bɛ 'ba bu yɪ fɔɔ. Bɛ 'ba fa yɪ bɛ wula bɛ mɔ bɛ ti man Zufu'n-mɔ asa nɔn. ³⁴ Bɛ kusu bɛ 'ba gulu yɪ nwun, bɛ tutu yɪ nyunnun ngesɛlɛ, bɛ fin yɪ mgbele nán bɛ kun yɪ. Sɛ bɛ kun yɪ yue a, yɪ cɔan nsan nɔn asu, ɔ fi ewue nɔn ɔ 'tinngɛ."

Zuakɪ nɔn Zuan 'ba bisa Zozi like kun
(Matie 20.20-28, Luku 22.25-27)

³⁵ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yuelɔn'n, Zebede amma Zuakɪ nɔn Zuan kɔ kpunngɛ yɪ. Bɛ nwan: "Yɛ Mɔn, yɛ kulo kɛ like'n mɔ yɛ lɛ ba bisa wɔ'n, ɛ yɔ man yɛ."

³⁶ Zozi kɔ bisa bɛ kɛ: "Nzu like dɛ yɛ ɛmɔ kulo kɛ n yɔ m mán ɛmɔ ɔ?"

³⁷ Bɛ nwan: "Mɛlɛ mɔ ɛ 'di wɔ belemgbin nɔn anun-minnyanmun nɔn anun'n, man yɛ nunhan kun tánlan wɔ fama su yɛ kun kusu tánlan wɔ bɛ su."

³⁸ Bɛ hanlɔn sɔ a, Zozi nwan: "Ɛmɔ nzi man like'n mɔ ɛmɔ lɛ bisa'n. Asu amannɔnhunlun kangɔ'n mɔ mɔn 'ba nɔn nun'n, ɛmɔ kɔ huala nɔn nɔn? Anaa amannɔnhunlun ɛsɔnɔan'n mɔ bɛ 'ba sɔnɔn mɪn'n, ɛmɔ kɔ huala bɛ sɔnɔn?"

³⁹ Bɛ nwan: "Yuo o, yɛ kualaa yɪ yɔ."

Zozi nwan: "Ɔ ti ananhɔlɛ kɛ kangɔ'n mɔ mɔn 'ba nɔn nun'n, ɛmɔ 'ba nɔn nun bie. Ɛsɔnɔan'n mɔ bɛ 'ba sɔnɔn mɪn'n, bɛ 'ba sɔnɔn ɛmɔ bie. ⁴⁰ Nan kusu m'ɔ ti mɪn fama su anaa mɪn bɛ su etanlɔn'n, yɪ dɛ nán mɪn yɛ mɔn man ɔ. Ɔ ti bɛ mɔ Nyanmɔan a sesie a man bɛ'n-mɔ dɛ."

⁴¹ Mɔ yɪ menian bulu'n tɔlɪ ejɔlɛ'n mɔ Zuakɪ nɔn Zuan hanlɔn'n, bɛ kɔ fɛ bɛ nwun ɛya. ⁴² Ɛhɪ a, Zozi kɔ fɛlɛ bɛ kualaaatin ɔ kɔ han kɔ hele bɛ kɛ: "Ɛmɔ sɪ kɛ mán nɔn anɔn mmelemgbin'n-mɔ kele bɛ menian'n-mɔ ahuluwa. Mgbain'n-mɔ sisi menian'n-mɔ. ⁴³ Nan ɛmɔ afian ɛwa dɛ, ɔ ti man sɔ. Ɛmɔ afian, m'ɔ kulo kɛ ɔ kaci kpain'n, ɔ káci ɛmɔ akua. ⁴⁴ Nunhan m'ɔ kulo kɛ ɔ di ɛmɔ anyunnun'n, ɔ yɔ ɛmɔ kanga. ⁴⁵ Ɔ sanlɔn kɛ *Mân Baa'n muonun, ɔ'a mma man kɛ ɔ 'ba maan bɛ su yɪ. Nan ɔ walɔ kɛ ɔ 'ba su ɔ fa yɪ nguan'n ɔ de menian dɔn ati."

Zozi 'ba tike Baatime anyun'n
(Matie 20.29-34, Luku 18.35-43)

⁴⁶ Ɛhɪ anzin, Zozi nɔn yɪ menian'n-mɔ kɔ hɔ kɔ ju kulo'n mɔ bɛ fɛlɛ yɪ Zoliko nɔn asu. Mɛlɛ mɔ Zozi nɔn yɪ menian'n-mɔ nɔn meninsunman'n fi kulo nɔn anɔn bɛ 'fite'n, anɔn Time awa Baatime m'ɔ ti anyunsinlinwafue'n ti atɔn nɔn anuan ɛbɛlɛ. Ɔ sesɛlɛ esika. ⁴⁷ M'ɔ tɔlɛ bɛ bɛ nwan Zozi m'ɔ fi Nazaletɔn, ɔ kɔ tian nɔn kɛ: "Zozi, belemgbin *Davidi Awa, nwun mɪn nwun anwunnoe!"

⁴⁸ Menian dɔn kpa kɔ totua yɪ kɛ ɔ múan yɪ nuan nɔn asu. Ɔ ngɔ tɛ bɛ su. Ɔ kɔ tian nɔn sɛlɛ kpa biekun kɛ: "Zozi, belemgbin Davidi Awa, nwun mɪn nwun anwunnoe!"

⁴⁹ Zozi kɔ jinlan. Yɪ nwan: "Bɛ fɛlɛ yɪ bɛ mán ɔ bála."

Bɛ kɔ fɛlɛ anyunsinlinwafue'n, bɛ nwan: "Bɔ mɔndɔlɔn, jasɔ nán ɔ lɛ fɛlɛ wɔ."

⁵⁰ Ɛhɪ a, Baatime kɔ gua taladɛ'n m'ɔ fa fufɔ yɪ nwun nɔn asɔ. Ɔ kɔ hulu kɔ kpɔn ɔ kɔ a Zozi anwun ɛbɛlɛ.

⁵¹ Zozi kɔ bisa yɪ kɛ: "Nzu like dɛ yɛ n yɔ m mán wɔ ɔ?"

Anyunsinlinwafue'n nwan: "Labunin, man n nwún asɔ."

⁵² M'ɔ hanlɔn sɔ'n, Zozi nwan: "Kɔ, wɔ dedi nɔn a man wɔ nwun a sa." Ɛbɛlɛ ala, ɔ kɔ nwun asɔ. Ɔ kɔ si Zozi su.

Zozi 'ba hɔ Zoluzalemun kulo nɔn asu
(Matie 21.1-11, Luku 19.28-40, Zuan 12.12-19)

11 Zozi nɔn yɪ menian'n-mɔ kɔ a kɔ ju Betɔfaze nɔn Betanin afian. Kulo sɔ'n-mɔ mantan mantan Zoluzalemun. Mɔ bɛ juli *Olivu buka nɔn anwun ɛbɛlɛ'n,

Zozi kɔ suan yí menian'n-mɔ anun nnyuan, yí nwan:
² “Ɛmɔ hɔ kulo'n m'ɔ wɔ Ɛmɔ anyunnun ɛɔ nɔn asu. Mɔ Ɛmɔ 'fite kulo nɔn asu ɛbeɛ ala'n, Ɛmɔ 'ba nwun yí kɛ afunlunmun baa kun mɔnnda ɛbeɛ, suanlan fíí fulú tanlanlun man su lé. Ɛmɔ nyánnɔl yí bɛ béɛ mɔn. ³ Sɛ suanlan bie bisa Ɛmɔ kɛ nzuke ati yê Ɛmɔ lɛ nyannɔl yí a, Ɛmɔ sé yí kɛ: ‘Yé Mɔn a mian yí nwun, nan ɔ ngo hye man, ɔ 'ba fa sa ba.’”

⁴ M'ɔ hanlun sɔ yuelt'n yê yí menian nnyuan'n hɔɔl ɔ. Bɛ 'kɔ a ju a, afunlunmun baa'n mɔnnda anuan kun anun, gua nɔn asu. Bɛ kɔ nyannɔl yí. ⁵ Bé mɔ bɛ wɔ ɛbeɛ'n, bé mmie-mɔ kɔ bisa bé kɛ: “Ɛmɔ lɛ yɔ nzu? Nzu ati yê Ɛmɔ lɛ nyannɔl afunlunmun baa'n?” ⁶ Bɛ bualɔ bé kɛ Zozi hanlun heleɔ bé'n, yê menian sɔ'n-mɔ yacili bé maan bɛ falɔ bɛ hɔɔl ɔ. ⁷ Bɛ kɔ fa afunlunmun baa'n bɛ kɔ beɛ Zozi, bɛ kɔ fa bé taladiɛ'n-mɔ bɛ kɔ gua naan nɔn asu. Zozi kɔ fu kɔ tanlanlun su. ⁸ Menian dɔn kɔ sɛsɛ bé etanlan'n-mɔ atun nɔn anun. Mmie-mɔ kusu kɔ kpɔkɔpɛ aye malɛ bɛ kɔ sɛsɛ yí atun nɔn anun. ⁹ Bé mɔ bɛ li Zozi anyunnun'n ɔ nɔn bé mɔ bɛ li yí nzin'n, bɛ lɛ tɔan bɛ kan kɛ: “Hozanna! *Nyila hán suanlan ɛhi m'ɔ lɛ ba wɔ yê Mɔn dunman nun!*”¹⁰ Nyila hán belemgbin m'ɔ lɛ ba sesie yé sɔ Davidi belemgbin mɔn'n. Hozanna! Nyila hán yé Mɔn m'ɔ wɔ anwunno ɛɔn'n!”

¹¹ Zozi kɔ ju Zoluzalemun. ɔ kɔ wulu Nyanmɔn sua nɔn anun. ɔ kɔ nɛnian ɛbeɛ ninngɛ'n-mɔ kualaa kɔ yue. ɔ nɔn yí menian bulu nɔn nnyuan'n, bɛ kɔ hɔ Betanin. ɔ sanlun kɛ anun alíɛ lɛ yɔ.

Zozi 'ba bɔ figi baka kun sasan
 (Matie 21.18-19)

¹² Bɛ lalɔ alíɛ hunlun mɔ bɛ fi Betanin bɛ 'kɔ'n, ɛhɔɛ kɔ hun Zozi. ¹³ ɔ kɔ nwun *figi baka kun mua ɛɔ. Nyâ wɔ su. Zozi kɔ hɔ yí bu ɔ 'kɔ a nɔan sɛ ɔ kɔ nyan figi bie kɔ li a. ɔ 'kɔ ju a, like fíí nnun man su, nyâ ngunmun, ɔ sanlun kɛ ɔ juli man figi nɔn esúɛ tɛmun. ¹⁴ Mɔ Zozi nwunlin yí sɔ'n, yí nwan: “Wɔ́ baka ɛhi, ɔ fi ɛnɛ m'ɔ kɔ'n, suanlan fíí ngo li wɔ́ su baa kún lé!” M'ɔ hanlun sɔ'n, yí menian'n-mɔ kɔ tɔ.

Zozi 'ba fuan bé mɔ bɛ di gua

Nyanmɔn awulo nɔn anun'n
 (Matie 21.12-17, Luku 19.45-48, Zuan 2.13-22)

¹⁵ Zozi nɔn yí menian'n-mɔ fi Betanin bɛ kɔ a Zoluzalemun. Zozi kɔ wulu Nyanmɔn awulo nɔn anun. ɔ kɔ fuan bé kualaa mɔ bɛ di gua awulo nɔn anun'n. ɔ kɔ han bé mɔ bɛ kaci esika'n tɔɔɔl'n-mɔ kɔ gua. Bé mɔ bɛ lɛ tɔnɔn mɔɔɔnɔnman'n-mɔ, ɔ kɔ han bé bia'n mɔ kɔ gua. ¹⁶ ɔ'a mman man suanlan fíí atun ɔ'a nzua man ninngɛ ɔ'a nzun man Nyanmɔn awulo nɔn anun. ¹⁷ M'ɔ yɔɔl sɔ yuelt'n, ɔ kɔ hehele menian'n-mɔ ninngɛ. Yí nwan: “Asu b'a ngeɛ man yí kɛ Nyanmɔn nwan: *Bɛ 'ba fɛɛ mɔn awulo'n mɔn mɔn kualaa mmuɔɛ awulo* ɔ? Nan ɔ yɔ sɛ mɔ Ɛmɔ a fa a kaci Ɛmɔ *awue awulo'n?*”

¹⁸ Mɔ Nyanmɔn tɛɛyɔfue'n-mɔ nɔn mala nɔn asu mg-bain'n-mɔ tulɔ ejɔɛ sɔ'n, ɔ ngo yɔ bé fɛ fíí. Ɛbeɛ ala, bɛ

kɔ kpunnde atun mɔ bɛ 'sɔn su nán bɛ ɔl yí bɛ kun yí. Nan kusu bɛ sulo yí, ɔ sanlun kɛ yí like'n m'ɔ kele'n yɔ menian'n-mɔ mɔ b'a yia ɛbeɛ'n kualaa fɛ sunman. ¹⁹ Mɔ alíɛ'n yɔɔl'n, Zozi nɔn yí menian'n-mɔ fi Zoluzalemun kulo nɔn anun bɛ kɔ fite.

Figi baka'n mɔ Zozi bɔɔl yí

sasan nɔn anwun ejɔɛ'n
 (Matie 21.20-22)

²⁰ Alíɛ hunlun mɔ bɛ 'sɔn'n, Zozi menian'n-mɔ kɔ nwun figi baka'n. ɔ fi yí anwunno ɔ'a yuɔ dede ɔ'a ju yí bu asɔ. ²¹ Ɛbeɛ ala, Pɛɛɔl kɔ kacɔ ejɔɛ'n mɔ Zozi hanlun'n. Nán ɔ'a sɛ yí kɛ: “Yé Mɔn, nɔan kɛ figi baka'n mɔ ɛ bɔɔl yí sasan nɔn a yue yuɔ ɔ.”

²² Mɔ Pɛɛɔl hanlun sɔ yuelt'n, Zozi kɔ sɛ bé kɛ: “Ɛmɔ lé Nyanmɔn bɛ lí. ²³ Mɔn kan yí ananhɔɛ mɔn kele Ɛmɔ kɛ sɛ suanlan kun nzu man akpulɔwa wɔ yí ahunlun nɔn anun, nan ɔ de di kɛ m'ɔ lɛ kan'n 'yɔ sɔ man yí a, sɛ ɔ sɛ buka ɛhi kɛ: ‘Buka, fi ɛwa tutu kɔ tɔ jenvie nɔn anun’ an, buka'n 'tutu kɔ tɔ nɔn. ²⁴ Yí sɔ ati, mɔn kan mɔn kele Ɛmɔ kɛ, like biala mɔ Ɛmɔ kɔ sɛɛ wɔ Nyanmɔn ɛɔn'n, Ɛmɔ lé lí kɛ Ɛmɔ asa a han yí. Afɔ ɔ 'fa man Ɛmɔ. ²⁵ Mɛɛ mɔ Ɛmɔ jin bɛ lɛ yɔ asɔnɔn'n, sɛ suanlan bie anwun ejɔɛ wɔ Ɛmɔ akunnun an, Ɛmɔ fá yí nwun sa bɛ hyé yí. Nán Nyanmɔn a fa Ɛmɔ anwun sa dɛ nɔn a hye Ɛmɔ. [²⁶ Nan sɛ Ɛmɔ a nva man yí nwun sa b'a nje man yí a, Ɛmɔ Asɔ'n kusu m'ɔ wɔ anwunno'n nva man Ɛmɔ dɛ'n nje man Ɛmɔ.”]

Zozi tunmin'n m'ɔ lɛ yí'n
 (Matie 21.23-27, Luku 20.1-8)

²⁷ Zozi nɔn yí menian'n-mɔ kɔ sa kɔ hɔ Zoluzalemun ɛɔ bieɔn. Mɛɛ mɔ anun ɔ lɛ kpanza Nyanmɔn awulo nɔn anun'n, Nyanmɔn tɛɛyɔfue'n-mɔ, nɔn mala nɔn asu mgbain'n-mɔ, nɔn Zufu mgbain'n-mɔ kɔ a yí nwun ɛbeɛ. ²⁸ Bɛ kɔ bisa yí kɛ: “Tunmin benin yê ɛ lɛ yí ɛ yɔ ninngɛ sua mɔ ɔ? Nwan suanlan dɛ yê ɔ manlun wɔ atun kɛ ɛ yɔ ɔ?”

²⁹ Zozi kɔ bua bé kɛ: “Mɔn 'ba bisa Ɛmɔ kosuan kun. Sɛ Ɛmɔ tu yí nuan an, suanlan'n m'ɔ manlun mɔn atun maan mɔn yɔ ninngɛ'n-mɔ'n, mɔn 'kan mɔn kele Ɛmɔ. ³⁰ Ɛsɔnɔn'n mɔ Zuan sɔnɔn menian'n-mɔ'n, ɔ fi Nyanmɔn ɛɔ anaan ɔ fi kulo menian'n-mɔ ɛɔ ɔ? Ɛmɔ búá mɔn bie.”

³¹ Mɔ Zozi bisalɔ bé kosuan sɔ'n, bɛ kɔ han yí bé afian ɛɔ kɛ: “Sɛ yɛ bua yí kɛ: ‘Nyanmɔn yê ɔ suanlun yí’ a, ɔ 'ba bisa yé kɛ: ‘Anun nzuke ati yê Ɛmɔ a nne man yí ejɔɛ'n b'a nni man'n?’” ³² Sɛ yɛ kan kɛ: ‘Menian'n-mɔ yê bɛ suanlun yí’ a, ...” (Bɛ sulo bagua'n, afɔ menian'n-mɔ kualaa de tu nɔn kɛ Zuan tɔ Nyanmɔn kpɔmanfue sakpa.)

³³ Ɛhi a, bɛ kɔ bua Zozi kɛ: “Yɛ nzi man.”

Zozi kusu kɔ sɛ bé kɛ: “Mɔn kusu mɔn ngeɛ man Ɛmɔ suanlan'n m'ɔ man mɔn atun maan mɔn yɔ mɔn ninngɛ sɔ'n-mɔ'n.”

Divin ebo nūn anwun anyūndala'n

(Matie 21.33-46, Luku 20.9-19)

12 M'k' hɔlɔ ɔɔ'n, Zozi kɔ han ejɔlɛ ɔ kɔ bu yɪ anyūndala nūn ɔ kɔ hele bɛ kɛ: "Ehɪ bian kun kɔ sun yɪ divin ebo. ɔ kɔ hɪl yɪ nwun. ɔ kɔ fun kunman kun m'k' hyuhyuin yɪ nzan'n gua nūn ɔ. ɔ kɔ si sua hyilili kun su. Sua ɔɔ'n tɪ kannganlaun. Bɛ fu su bɛ sisa ebo'n. ɔ kɔ fa ebo'n kɔ wula kpafu-mɔ asa nūn. Yɛ ɔ hɔlɔ yɪ atɪn ɔ. ² Mɔ divin nūn etɛ'n tɛmun juli'n, bian'n ɔɔ'n kɔ suan yɪ ngua'n-mɔ anūn kun kpafu'n-mɔ anwun elɔ kɛ ɔ hɔ lɛ yɪ dɛ'n bɛlɛ yɪ. ³ Kpafu'n-mɔ kɔ hɪl akua'n bɛ kɔ bu yɪ dede bɛ kɔ hɪhan yɪ nūn ɔ kɔ fa yɪ sa to ɔ kɔ sa kɔ hɔ. ⁴ Bian'n kɔ suan yɪ akua'n kun biekun bɛ nwun elɔ. Bɛ kɔ hɪl yɪ kusu bɛ kɔ tutu yɪ tɪ nūn anūn kɔtɔlɛ. Bɛ kɔ kpɪkɛ yɪ nzuba, bɛ kɔ hɪhan yɪ nūn. ⁵ Yɪ kpɛ nsan nūn asu, bian'n kɔ suan yɪ akua'n kun biekun bɛ nwun elɔ. Nan yɪ dɛ, bɛ kɔ hun yɪ. Eɛ bian'n kɔ suan yɪ ngua'n-mɔ dɔun bɛ nwun elɔ biekun. Bɛ kɔ hɪl mmie-mɔ bɛ kɔ bu bɛ, bɛ kɔ hun mmie-mɔ kusu.

⁶ "Suanlan mɔ ɔ'a ha bian nūn asa nūn'n y'ɔ le yɪ wa baa belenzua kunmɔba cein'n. Kasian'n, ɔ kɔ suan baa ɔɔ'n m'k' tɪ yɪ ehulo baa'n. Yɪ nwan: 'Kɛmɔ ɔ tɪ mɪn kun-nun baa'n, mɪn de mɪn di kɛ bɛ 'ba man yɪ anyūnzɔ.'"

⁷ "Nan mɛlɛ mɔ bɛ nyɪn bɔlɔ bian nūn awa'n, bɛ kɔ han yɪ bɛ afian elɔ kɛ: 'Bɛ nɪan, yɪ koliaja'n yɛ ɔ lɛ ba nūn ɔ. Bɛ mán yɛ hún yɪ, anūn yɪ ajā nūn a yɔ yɛ dɛ.'

⁸ "Ehɪ a, bɛ kɔ ɔɔ' yɪ bɛ kɔ hun yɪ. Bɛ kɔ yɪ yɪ fuin nūn ebo nūn asu." ⁹ Zozi kɔ bisa bɛ kɛ: "Suanlan'n m'k' le ebo'n, anūn nzu yɛ ɔ 'yɔ ɔ? Sɛ ɔ ba a, ɔ 'kun kpafu'n-mɔ ɔ fa yɪ ebo'n ɔ wula menian nvufɔlɛ asa nūn. ¹⁰ Asu ɛmɔ kunngalɔ man ejɔlɛ ehɪ ehɛlɛ Ejɔlɛ nūn anūn lɛ ɔ? B'a hele yɪ nūn kɛ:

*Ebue'n mɔ bɛ mɔ bɛ lɛ si sua nūn a ju a tu'n,
yɪ yɛ ɔ'a kaci ayialɛ nūn asu ebue'n
m'k' le sua nūn anūn nūn ɔ.*

¹¹ *E 'nwun like mɔ yɛ Mɪn a yɔ'n,
ɔ yɔ enyūnmɪn wɔ yɛ nyūnsu."*

¹² Zufu mɔbain'n-mɔ kɔ nwun yɪ kɛ bɛ ti yɛ Zozi a bu yɪ anyūndala ɔ nūn ɔ. Ehɪ ati, bɛ kpūndɛlɔ atɪn mɔ bɛ 'sɪn su bɛ cɪ yɪ. Nan kusu meninsunman'n dunman nūn, bɛ sulo. Bɛ kɔ yaci yɪ bɛ kɔ hɔ.

Sezaa ajule'n

(Matie 22.15-22, Luku 20.20-26)

¹³ Bɛ kɔ suan *Falisifue'n mmie-mɔ nūn belemgbɪn Elɔdɪ menian'n mmie-mɔ Zozi anwun ebeɛ kɛ bɛ hɔ tɛtɛ yɪ nuan nūn. ¹⁴ Bɛ walɔ tulɔ yɪ a, bɛ nwan: "Kpain, yɛ sɪ kɛ wɔ dɛ, ɛ kan ananhɔlɛ. Menian'n-mɔ ajunlun mɔ bɛ kɔ fa'n, ɛ nzulo man yɪ nzin. Afɪ ɛ nɪan man suanlan nyūnnun ɛ mmua man yɪ ndɛɛ. Like mɔ Nyanmian kulo kɛ suanlan yɔ'n, ɛ keɛ yɪ ananhɔlɛ. Asu yɛ mala'n keɛ kɛ yɛ tɔa ajule yɛ mán Lɔmun belemgbɪn *Sezaa ɔ? Sɛ yɛ tɔa a, kan. Sɛ nán yɛ tɔa kusu a, kan."

¹⁵ Nan Zozi nwunlin bɛ ajunlun'n mɔ b'a fa'n, ɔ kɔ bisa bɛ kɛ: "Nzuke ati yɛ ɛmɔ lɛ tetie mɪn nuan nūn ɔ? ɛmɔ fá bɛ esika'n kun bɛ mán n nɪan." ¹⁶ Bɛ kɔ fa kun bɛ kɔ

bɛlɛ yɪ. Zozi kɔ bisa bɛ kɛ: "Nwan nvoninnin dɛ ɔ nūn dunman benin yɛ ɔ wɔ esika nūn asu ɔ?"

Bɛ nwan: "Belemgbɪn Sezaa ɔ."

¹⁷ Zozi nwan: "M'k' tɪ Sezaa dɛ'n, ɛmɔ fá man yɪ, yɛ m'k' tɪ Nyanmian kusu dɛ'n, ɛmɔ fá man yɪ." Zozi mmua ɔɔ'n kɔ sin bɛ kualaa bɛ nwun.

Ewuetinngɛ nūn anwun kosuan'n

(Matie 22.23-33, Luku 20.27-40)

¹⁸ Ehɪ anzin, *Sadusifue'n-mɔ mɔ bɛ nwan suanlan wu a, ɔ fi ewue nūn ɔ ndinngɛ man'n, bɛ mmie-mɔ kɔ a Zozi anwun ebeɛ. Bɛ kɔ bisa yɪ kosuan kun kɛ:

¹⁹ "Kpain, Moyizɪ a heɛ a man yɛ kɛ: *Belenzua kun m'k' nūn yɪ yɪ b'a nwu man baa fɪl dede nán sɛ ɔ wu a, yɪ ni-anman'n fá yɪ yɪ'n. ɔ nūn yɪ bɛ wɔ mma maan bɛ lɪ m'k' wuli nūn aja nūn.*" ²⁰ Nan daba anūn anianman mmelenzua nsu wɔ ebeɛ. Nunhan kpain'n jalɔ balasua kun. ɔ nūn yɪ b'a nwu man baa fɪl dede ɔ wuli. ²¹ M'k' tɔtɔa yɪ'n, ɔ jalɔ balasua ɔɔ'n, ɔ nūn yɪ b'a nwu man baa fɪl dede ɔ wuli. Yɪ nsan nūn asu'n, kɛ ɔ tɪ yɪ nūn ala'n. ²² Bɛ le yɪ ɔɔ' dede bɛ anianman nsu'n kualaa bɛ kɔ yue wu. Bɛ bie fɪl nūn balasua nūn a nwu man baa. Balasua'n kusu kɔ wu. ²³ Ewuetinngɛ cɪan'n, mɔ menian'n-mɔ kualaa 'ba tinngɛ'n, bɛ anianman nsu'n, nunhan benin yɛ ɔ 'ja balasua'n biekun ɔ? Afɪ bɛ anianman nsu'n kualaa nunhan kun biala jalɔ balasua ɔɔ'n bie."

²⁴ Zozi kɔ bua bɛ kɛ: "Kɛmɔ ɛmɔ nzɪ man Nyanmian Anuan Ejɔlɛ'n, ɔ nūn Nyanmian tunmin'n, yɪ ti yɛ ɔ man ɛmɔ a fun ɔ. ²⁵ ɔ sanlun kɛ ewuetinngɛ cɪan'n, mmelenzua'n-mɔ ngo ja man mmala. Mmalan'n-mɔ kusu ngo ja man mmian. Bɛ 'ba kaci kɛ nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ. ²⁶ M'k' tɪ ewuetinngɛ nūn anwun ejɔlɛ'n, ejɔlɛ mɔ Moyizɪ heɛlɛlɛ'n, ɛmɔ kunngalɔ man yɪ lɛ ɔ? Kalata'n lɛ keɛ kɛ anūn sɪn'n lɛ ɔɔ' baka kaan kun ati su. Nyanmian feɛlɛlɔ Moyizɪ a, yɪ nwan: *N dɪ Abalahamun Nyanmian, Izakɪ Nyanmian, eɛ n dɪ Zuakɔbu kusu Nyanmian?*" ²⁷ ɛmɔ a fun bɔkɔkɔ. ɔ sanlun kɛ, Nyanmian tɪ man ewue mma'n-mɔ Nyanmian. Nan ɔ tɪ nguan mma'n-mɔ Nyanmian."

Mala'n m'k' tɪ kpili tala bɛ kualaa'n

(Matie 22.34-40, Luku 10.25-28)

²⁸ Mɛlɛ mɔ *Sadusifue'n-mɔ nūn Zozi 'jujɔ'n, *mala nūn asu kpain'n kun tulɔ bɛ ngan. Kɛmɔ ɔ nwunlin kɛ Zozi a bua Sadusifue'n-mɔ kpa'n, ɔ kɔ kpunngɛ yɪ nwun elɔ, yɪ nwan: "Mala benin yɛ ɔ tɪ kpili tala mala'n-mɔ kualaa ɔ?"

²⁹ Zozi kɔ bua yɪ kɛ: "Mala'n m'k' li mua'n y'ɔ le ehɪ: *Iza-laye amma, bɛ tɛ, yɛ Mɪn Nyanmian angunmɪn yɛ ɔ tɪ Nyanmian ɔ.*" ³⁰ *Fa wɔ ahunlun'n kualaa, ɔ nūn wɔ ekala'n kualaa, ɔ nūn wɔ ajunlun'n kualaa, ɔ nūn wɔ anwun-sele'n kualaa kulo yɛ Mɪn Nyanmian.*" ³¹ M'k' tian yɪ nnyuan'n, y'ɔ le ehɪ: *Kulo wɔ manngun kɛ wɔ muonun wɔ nwun.* Mala fɪl nnun man ebeɛ m'k' tala mala nnyuan ehɪ ɔ."

³² Mɔ Zozi hanlun ehɪ'n, mala nūn asu kpain'n nwan: "Kpain, fɔún, a han ananhɔlɛ! Nyanmian tɪ kunmɔba cein, bie fɪl kún nnun man yɪ nzin. ³³ Sɛ ɛ fa wɔ ahunlun'n kualaa, ɔ nūn wɔ ajunlun'n kualaa, ɔ nūn wɔ an-

wunsele'n kualaa, ε kulo Nyanmian, ε kulo wó manngun ke ε kulo wó muonun wó nwun nun an, ɔ ti kpa tala tɛɛ eyɛ nun afɔlɛ ngacile'n kualaaatin."

³⁴ Bian'n kɔ bua ejɔlɛ'n ngele su. Yí ti, Zozi hanlɛn helelɛ yí ke: "A mantan Nyanmian Belemgbin Mân'n." Mɔ Zozi hanlɛn sɔ'n, suanlan fíí a mmisa man yí kosuan fíí kún.

Kilisi'n nun belemgbin Davidi

(Matie 22.41-46, Luku 20.41-44)

³⁵ Anɛn Zozi wɔ Nyanmian awulo nun anun, ɔ le kekele menian'n-mɔ ninngɛ. ɔ kɔ bisa bé ke: "ɔ yɔ sɛ mɔ *mala nun asu mgbain'n-mɔ kualaa kan ke belemgbin Davidi awa y'ɔ le *Kilisi'n? ³⁶ Davidi muonun, mɔ Nyanmian Wawɛ'n wululɛ yí nun'n, yí nwan:

Edannganman a han a hele mín Mɛn ke:

Tanlan mín fama su,

nán mɛn 'ba fa wó mgbɔfue'n-mɔ

mɛn gua wó ja abu.

³⁷ Davidi muonun felelɛ yí Mɛn. Anɛn ɔ yɔ sɛ m'ɔ kualaa ke ɔ yɔ yí wa'n?" Meninsunman'n le fɛ elie be tie ejɔlɛ'n mɔ Zozi le kan'n.

Zozi 'ba tu menian'n-mɔ fɔɔ

wɔ mala nun asu mgbain'n-mɔ anwun

(Matie 23.1-12, Luku 20.45-47)

³⁸ Zozi like ehehele nun anun, ɔ kɔ han kɔ hele meninsunman'n ke: "Emɔ nían bé nwun kpa wɔ mala nun asu mgbain'n-mɔ anwun. Be kulo taladɛ ndɛndɛn ewula nanndɛ menian'n-mɔ anun. Gua nun asu, be kulo ke menian'n-mɔ man bé anyunnɔ. Be 'bisa bé ahɛn an, be kan ke: 'Kpain, ahɛn o!' ³⁹ Sɛ menian yia nán be 'didi tɔbulɛ'n-mɔ anwun an, menian mgbili mgbili lɛka yê be kpuɛndɛ ɔ. Be kɔ asɔnɛn sua'n-mɔ anun an, bia'n-mɔ m'ɔ jijin bé nyunnun'n, su yê be tanlan ɔ. ⁴⁰ Be kpukpu kunlannvɛ'n-mɔ anwun kpa bɔkɔ. Be 'yɔ asɔnɛn an, be yɔ mmɛtɛ ndɛndɛn be kekele bé nwun ke be ti meninkpa. Bé nyɔlɛ sɔ'n-mɔ anwun, ahatua mɔ be 'ba nyan yí'n, ɔ ti kpili sunman."

Kunlannvɛ balasua nun aɛɛɛɛ'n

(Luku 21.1-4)

⁴¹ Mɔ Zozi hanlɛn sɔ yuelɛ'n, ɔ kɔ tanlan asɛ Nyanmian awulo nun anun lɛka mɔ be tu aɛɛɛɛ'n. Ke meninsunman'n kpɛn tu esika'n, Zozi ti ebele yí nyɛn ta bé. Esikafue nwala kpa kɔ gua nun esika dɔn. ⁴² Kunlannvɛ balasua kun kɔ a, ɔ ti ehianfue kpa. ɔ kɔ tu babulu ngukun ngukun nnyuan alaka nun anun.

⁴³ Mɔ Zozi nwunlin yí sɔ'n, ɔ kɔ fele yí menian'n-mɔ. Yí nwan: "Mɛn kan yí ananhɔle mɛn kekele emɔ ke, ehianfue kunlannvɛ balasua ehɛ, ɔ'a tu esika dɔn ɔ'a tala bé kualaa mɔ b'a tu esika alaka nun anun'n. ⁴⁴ ɔ sanlɛn ke, bé kualaaatin, esika mɔ be mianlɛn man yí nwun'n yê b'a fa b'a gua nun ɔ. Nan yí dɛ, yí ehianfue esika kaan m'ɔ le m'ɔ kɔ fa kɔ li alɛ'n yê ɔ'a fa ɔ'a tu alaka nun anun nun ɔ."

Nyanmian awulo nun ebubue nun anwun ejɔlɛ'n

(Matie 24.1-14, Luku 21.5-19)

13 Mɔ Zozi fi Nyanmian awulo nun anun ɔ 'fite'n, yí menian'n-mɔ anun kun nwan: "Kpain, nɛn.

Nyɔbue ehɛ-mɔ, nyanmɛnsemun, be nnwun man yí nwun su. B'a fa b'a sisi sua'n-mɔ nganlanman nganlanman sunman!"

² Zozi kɔ se yí ke: "E nwun sua mgbili ehɛ-mɔ ɔ? Ebue baa kun ngɔ tanlan man yí mangun asu. Be 'kan yí kualaa be gua asɛ cɛn bie."

Munnzue nun ahulowa'n

(Matie 24.3-14, Luku 21.7-19)

³ Zozi fi ebele ɔ kɔ kɔ kɔ fu *Olivu buka nun asu ɔ kɔ tanlan asɛ. Buka sɔ'n nun Nyanmian awulo nun anyun wɔ su. Kemɔ ɔ nun Plɛlɛ nun Zuan, nun Zuakɛ nun Andele angunmɛn ala yê be hɔlɛ'n, be kɔ bisa yí ke: ⁴ "Anun cɛn benin yê nyɔbue sɔ'n-mɔ 'kan gua asɛ ɔ, kan kele yê? Sɛ mele'n ju kusu a, nzɔle benin yê be 'fa be nwun yí ke yí ayuelɛ temun a ju ɔ?"

⁵ Ehɛ a, Zozi kɔ susu ejɔlɛ su. Yí nwan: "Emɔ nían bé nwun kpa nán abie a nnaka man emɔ. ⁶ ɔ sanlɛn ke menian dɔn 'ba nanndɛ mín dunman nun asu nan kun biala kan ke: 'Kilisi'n, Belemgbin Nguandefue'n y'ɔ le mín.' Be 'kan sɔ be laka menian dɔn. ⁷ Sɛ emɔ ti ke be le kan elɔe ejɔlɛ, anaan emɔ ti elɔe angan an, nán be man bé lua kɔ bé nwun. ɔ sɛ ke ninngɛ sɔ'n-mɔ jú su, nan kusu anɛn ayuelɛ'n juli man. ⁸ Mân kun 'ba jasɔ ɔ nun mân kun be kun elɔe. Belemgbin mân kun 'ba jasɔ ɔ nun belemgbin mân kun be kun elɔe. Asɛ'n 'ba kpusu wɔ lɛka dɔn. Ehɛ 'ba kpɛn. Ehɛ kualaa 'ba yɔ ke awɔle yale nun abubɔ'n.

⁹ "Emɔ nían bé nwun kpa. Be 'ba fa emɔ be kɔ bé mɔ be di ejɔlɛ'n-mɔ aja su. Be 'ba bu emɔ Zufu'n-mɔ asɔnɛn sua'n-mɔ anun. Be nun emɔ 'ba hɔ mân mgbain'n-mɔ, nun mmelemgbin'n-mɔ anyunnun wɔ mín dunman nun maan emɔ di mín nwun adanzɛ. ¹⁰ Afɛ ɔ fata ke be di mua be kɔ Ejɔlɛkpa'n be kele eyuadɛ nun anun menian'n-mɔ kualaaatin.

¹¹ "Mɛle mɔ be kɔ hɛl emɔ, be nun emɔ kɔ hɔ bé mɔ be di ejɔlɛ'n-mɔ aja su'n, ejɔlɛ m'ɔ di mɔ emɔ kan'n, nán be di mua be susu yí nwun. Nan ejɔlɛ m'ɔ kɔ tɔ emɔ ati anun dɔhyɔlɛ sɔ nun anun'n, emɔ hán. ɔ sanlɛn ke Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n yê ɔ 'fa ejɔlɛ sɔ'n wula emɔ anuan maan emɔ kan ɔ. ¹² Anianman'n 'ba yɛ yí nianman maan be kun yí. Sɛ'n-mɔ kusu 'ba yɛ bé mma'n-mɔ maan be kun bé. Mma'n-mɔ kusu 'ba jasɔ bé sɛ-mɔ akɔmun anun maan be kun bé. ¹³ Mín dunman nun, menian'n-mɔ kualaa 'ba fa emɔ anwun ekpɔ. Nan nunhan m'ɔ kɔ jinlan kpunndiin dede ɔ kɔ ju yí ayuelɛ'n, ɔ 'nyan yí ti.

Like etɛ kpili'n m'ɔ kɔ alua'n

(Matie 24.15-28, Luku 21.20-24)

¹⁴ "Emɔ 'ba nwun like etɛ kpili'n m'ɔ kɔ alua m'ɔ man suanlan anwun bubu yí'n ke ɔ jin lɛka m'ɔ nvata man ke ɔ jinlan'n. (Suanlan m'ɔ le kɛnnga lɛka sɔ'n, ɔ tí yí bu

kpa.) Temun so'n, bé mɔ be wɔ Zude mɔn nɔn anun'n, be nwánnɔnɔn be hó mmuka'n-mɔ asu. ¹⁵ Suanlan m'ɔ kɔ fu yí sua nɔn ati su'n, n'ɔ ju kɔ yí sua nɔn anun, ɔ fa like. ¹⁶ M'ɔ kɔ hɔ ebolo'n, n'ɔ sa ba kulo, n'ɔ sa ba fa taladɛ. ¹⁷ Mele so'n, mmalasua'n-mɔ mɔ be le nwunnzɛ'n, ɔ nɔn bé mɔ be le nuan mma'n, bé yakɔ! ¹⁸ Emɔ séle Nyanmian ke n'ɔ man mele so'n yia fɔsɛ nɔn. ¹⁹ ɔ sanlɔn ke Nyanmian bɔlɔ mɔn'n dede m'ɔ ju ɛnɛ'n, be nwunlin man yí nwun su yalɛ sua lé. Yê yí nwun su yalɛ flí ngo a man kún. ²⁰ Sɛ yé Mɔn a mgbɛ man cian so'n-mɔ asu a, suanlan flí nnyan man yí ti. Nan bé mɔ ɔ'a kpa bé ɔ'a yɔ yí dɛ'n dunman nɔn, ɔ'a kpe cian so'n-mɔ asu. ²¹ Yí ti, sɛ abie se emɔ kɛ: 'Emɔ nían, Kilisi'n, Belemgbin Nguandefue'n, ɔ wɔ ewa anaa ɔ wɔ elɔ' a, nán be tɛ yí su. ²² Ato Kilisi, nɔn ato mgbɔmanfue dɔn 'ba fite. Be 'ba yɔ nzɔle nɔn asinbenwun ninngɛ be bɔ menian'n-mɔ apoo. Eɛ bɔbɔ, sɛ be kualalɔ yí yɔ a, be 'laka be mɔ Nyanmian a kpa bé a yɔ yí dɛ'n-mɔ. ²³ Nan emɔ dɛ, m'an li mua m'an kannzu emɔ! Yí ti, emɔ nían bé nwun kpa.

Mɔn Baa nɔn ewalɛ'n

(Matie 24.29-31, Luku 21.25-28)

²⁴ "Nan mele so nɔn anun, yalɛ elie mele nɔn anzin, sɛnzɛ'n 'ba lu tuun, sala'n ngo ta man kún. ²⁵ Nzalam'a'n-mɔ fi anwunno be 'ba tutu be gua asɛ. Anwunno elɔ ninngɛ so'n-mɔ kualaa'n 'ba kpusu. ²⁶ Ebeɛ nɔn anun, be 'ba nwun Mɔn Baa'n, ke ɔ fi bɔlɛ nɔn anun nyanmiansu ɔ le ba. ɔ le tunmin kpili kpa ɔ nɔn anun-minnyanmɔn. ²⁷ Temun so nɔn anun, ɔ nɔn yí nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ yê ɔ 'ba a ɔ. ɔ 'ba hohuan yí menian'n-mɔ mɔ be wɔ asɛ nɔn asu ewa lɔka kualaa nɔn anuan.

Figi baka nɔn anwun anyunndala'n

(Matie 24.32-35, Luku 21.29-33)

²⁸ "Emɔ fá bé nyɔn be tú figi baka nɔn anwun. Mele mɔ emɔ kɔ nwun ke asaa mma a fifi yí nwun'n, mɔ yɔ nyá'n le wula'n, anɔn emɔ sɛ ke mele kpa'n mɔ be nyan su mma nɔn a kpunngɛ. ²⁹ Yí su kusu ala, mele mɔ emɔ kɔ nwun ehi kualaa'n, anɔn emɔ sɛ ke Mɔn Baa nɔn ewalɛ nɔn a ju a yue, ɔ'a mantan emɔ kuku. ³⁰ Mɔn kan yí ananhɔle mɔn kele emɔ ke ajulisu menian ehi-mɔ ngo yue man wu nán ninngɛ so'n-mɔ temun a ju. ³¹ Anwunno nɔn asɛ 'ba kpe nɔn, nan mɔn Nuan Ejɔle'n dɛ, ɔ mgbɛ man nɔn lé.

Emɔ tánlan be sísá

(Matie 24.36-44)

³² "Nan kusu cian so'n, anaa dɔɛ so'n, yí dɛ, suanlan flí nɔn man. Nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ o, Nyanmian Awa nɔn o, bé flí be nɔn man. Sɛ nɔn angunmɔn yê ɔ sɛ ɔ. ³³ Emɔ nían bé nwun kpa, emɔ tánlan be sísá. Afi emɔ nɔn man mele mɔ ninngɛ so'n-mɔ kɔ a ɔ. ³⁴ ɔ tɛ ke suanlan m'ɔ le kɔ atɔn, mɔ ɔ'a yaci yí awulo'n ɔ'a wula yí ngua'n-mɔ asa nɔn ɔ. ɔ'a fa suanlan kun junman dɛ m'ɔ fata ke ɔ di'n ɔ'a man yí. ɔ feleli suanlan'n m'ɔ sísá awulo nɔn an, yí nwan: 'Wó dɛ, n'ɛ dafti.' ³⁵ Yí ti, emɔ

tánlan be sísá. Afi emɔ nɔn man mele mɔ suanlan'n m'ɔ le awulo'n kɔ a ɔ. ³⁶ Sɛ ɔ 'ba nɔsuba e, sɛ alumunnun e, sɛ alɔbahian e, sɛ ngelemɔ e, emɔ nɔn man. Afi, sɛ ɔ ba nɔn nɔn, nán emɔ le dafti a, ɔ ngo yɔ man sɛsɛ. ³⁷ Mɔ mɔn kan mɔn kele emɔ'n, mɔn kan mɔn man menian'n-mɔ kualaa'n: Emɔ tánlan be sísá."

Zufu mgbain'n-mɔ 'ba hɔ Zozi ati ahuan

(Matie 26.1-5, Luku 22.1-2, Zuan 11.45-53)

14 M'ɔ ka cian nnyuan nán Paki'n nɔn kpaun'n mɔ fali ayile nɔn man nɔn'n feti nɔn a ju'n, Nyanmian tɛyɛfue mgbain'n-mɔ, nɔn mala nɔn asu mgbain'n-mɔ kɔ kpunndɛ atɔn mɔ be 'sɔn su nán be cɔ Zozi be kun yí. ² Ehi, be kɔ han yí bé afian elɔ kɛ: "Nán be man ye cɔ yí feti nɔn anun. Sɛ ye cɔ yí feti nɔn anun an, bagua'n 'ba jasu yé kɔmɔn anun."

Balasua kun 'ba kaci anatɔlɔ gua Zozi ati nɔn asu

(Matie 26.6-13, Zuan 12.1-8)

³ Anun Zozi wɔ Betanin. ɔ kɔ sike bian kun awulo. Bian so'n li Simun, ɔ tɛ kokobefue daba. Be gua tɔbɔlɔ nɔn anwun mɔ be 'di like'n, balasua kun kɔ a, ɔ le anatɔlɔ bondoman kun yí sa nɔn. Anatɔlɔ mɔ yí gua yɔ sɛ kpa wɔ bondoman so nɔn anun. Baka'n mɔ be fele yí náá'n yê be fa be yɔ anatɔlɔ so nɔn ɔ. Balasua'n kɔ bɔ bondoman'n, ɔ kɔ kaci nɔn anatɔlɔ'n ɔ kɔ gua Zozi ati nɔn asu.

⁴ Balasua so'n nyɔle'n ngo yɔ man bé mɔ be gua ebeɛ'n mmie-mɔ fɛ. Be kɔ han yí bé afian elɔ kɛ: "Anatɔlɔ ehi eɛɛɛɛ dɛ nɔn abu y'ɔ le benin? ⁵ Ahan be kualalɔ ke be tɔnɔn yí jete fufue eya nsan be fa yí esika'n be ce ehi-anfue'n-mɔ!" Be kɔ juɔ balasua so'n kpa.

⁶ Zozi nwan: "Emɔ yáci yí koun. Nzuke ati yê emɔ le di yí nwun yalɛ ɔ? Like kpa yê ɔ'a yɔ ɔ'a man mɔn ɔ. ⁷ Ehi-anfue'n-mɔ dɛ, emɔ nɔn bé gua ewa dahuu. Cian biala mɔ emɔ kulo'n, emɔ kualalɔ ke be yɔ bé ye. Nan mɔn dɛ, emɔ nɔn mɔn le man ndanlanman daa. ⁸ M'ɔ kualalɔ yí yɔ'n yê ɔ'a yɔ ɔ. ɔ'a li mua ɔ'a fa anatɔlɔ'n ɔ a gugua mɔn nwun. ɔ tɛ ke mɔn esie yê ɔ'a sie nɔn ɔ. ⁹ Mɔn kan yí ananhɔle mɔn kele emɔ ke eyuadɔ'n lɔka biala mɔ be 'bɔ Ejɔlekpa'n, bé ti 'kaci balasua ehi be kan like mɔ ɔ'a yɔ nɔn anwun ejɔle."

Zudasɔ 'ba yɔ Zozi man Nyanmian tɛyɛfue mgbain'n-mɔ

(Matie 26.14-16, Luku 22.3-6)

¹⁰ Mɔ Zozi hanlɔn so yuelɔn, Zudasɔ Isikalɔtɔ m'ɔ wɔ Zozi menian bulu nɔn nnyuan nɔn anun bie'n, ɔ kɔ hɔ kɔ tu tɛyɛfue mgbain'n-mɔ, ke ɔ 'yɔ Zozi man bé. ¹¹ Zudasɔ bɔlɔ bé amannɛ mɔ be tɔlɔ ejɔle so'n, be lili yí nwun fɛ kpa. Be kɔ han be kɔ hele yí ke sɛ ɔ man bé sa kan Zozi sakpa a, be 'man yí esika. Zudasɔ kɔ kpunndɛ atɔn mɔ ɔ 'sɔn su ɔ yɔ Zozi man'n.

Zozi nɔn yí menian'n-mɔ 'ba li Paki alɛ'n

(Matie 26.17-25, Luku 22.7-14, 21-23, Zuan 13.21-30)

¹² Ehi, cian'n mɔ be kun tɛ eyle bua'n, cian so'n kun-mgba yê be di kpaun'n mɔ fali ayile nɔn man nɔn'n

feti'n, Zozi menian'n-mo ko bisa yi ke: "Ninhan ye e kulo ke ye ho tun *Paki alie nun co?"

¹³ Ehi a, Zozi ko suan yi menian'n-mo anun nnyuan, yi nwan: "Emo ho kulo nun asu, emo nun belenzua kun 'ba yia. Co su nzue awua kun anun. Emo si yi su, ¹⁴ nan loka m'ko ko wulu'n, emo se awulo nun asu munlan'n ke: 'Ye Mun nwan ye bisa wo ke sua'n m'ko nun yi menian'n-mo 'di Paki'n nun'n wo nin?' ¹⁵ Nan co 'ba hele emo dabele kpili kun awaa nun asu el. B'a yue nun sesie. Emo sesie Paki alie nun ebele."

¹⁶ Zozi menian nnyuan'n ko ho ko ju kulo nun asu. Mo be juli elon'n, ke Zozi kpunlun hanlun yi'n, be nwunlin yi kualaa so. Be ko tun Paki alie'n be ko sesie yi ebele.

¹⁷ Nsoaba, Zozi nun yi menian bulu nun nnyuan'n, be ko a. ¹⁸ Be gua tobult nun anwun mo be 'didi'n, Zozi nwan: "Mun kan yi ananhole mun kele emo ke emo anun kun m'ko nun min le didi'n, co 'ba yi min man."

¹⁹ Yi menian'n-mo anwun ko bubu be. Be nunhan kun biala nwan: "Ye Mun, nan min co."

²⁰ Zozi nwan: "Emo menian bulu nun nnyuan'n, nunhan mo mun nun yi ye sa wo talie kun anun'n, yi dein co."

²¹ *Man Baa'n 'ba wu ke be kpunlun be hanlun yi wo Ebele Ejole kalata nun anun'n. Nan suanlan'n mo co 'ba yi yi man'n, munzue han yi! Co ti kpa ke ahan b'a nwo man suanlan so'n boko!"

Zozi 'ba man yi menian'n-mo kominnian

(Matie 26.26-30, Luku 22.15-20, 1 Kolintu 11.23-25)

²² Temun mo be 'di like'n, Zozi ko fa kpaun, co ko la Nyanmian asi. M'ko lali Nyanmian asi yueli'n, co ko bubu nun ko man yi menian'n-mo. Yi nwan: "Emo le kpaun ehi be li, co ti min nwunnaan."

²³ M'ko hanlun so yueli'n, co ko fa divun kangu kun. Co ko la Nyanmian asi ko yue. Co ko fa ko man be. Be kualaa be ko nun. ²⁴ Yi nwan: "Nzan ehi ti min moja. Co di Nyanmian nyihye'n m'ko nun emo le di nun ajinlanmun. Moja so'n, b'a butu yi b'a man menian don. ²⁵ Mun kan yi ananhole mun kele emo ke mun nun emo ye ngo nun man nzan fili kun dede co 'ju cian mo ye ko yia Nyanmian Belemgbin Man nun anun'n ye ye 'nun nzan fufule co."

²⁶ Mo Zozi hanlun so yueli'n, be ko tu Izalaye aye eyie ejue. Be fi ebele, be ko fa *Olivu buka nun atun'n.

Zozi 'ba han ke Pielu 'ba se ke co nzi man yi

(Matie 26.31-35, Luku 22.31-34, Zuan 13.36-38)

²⁷ Be holi juli buka nun asu el a, Zozi nwan: "Emo kualaa 'ba nwanndi min. Afi b'a hele yi ke:

*Mun 'ba hun bua enlanfue'n,
yi mmua'n-mo kualaa 'ba bo asanndie."*

²⁸ Nan Zozi seli be ke: "Se n vi ewue nun mun tinng'e a, mun 'di mua emo anyunnnun Galile man nun anun el."

²⁹ Pielu nwan: "Se be kualaa be nwanndi wo a, min kpunmgba cein die mun nwanndi man wo."

³⁰ Ehi a, Zozi nwan: "Mun kan yi ananhole mun kele wo ke, ene kong'e dein, co nun dede mo ako'n 'bo kokolokoo fa nnyuan'n, anun a han yi fa nsan ke e nzi man min."

³¹ M'ko hanlun so'n, Pielu ko han yi sele kpa ke: "Se co fata ke mun nun wo ye wu boko a, ye 'wu. Cian bie le mun ngan man ke mun nzi man wo." Zozi menian'n-mo kualaa ko han so.

Zozi 'ba yo asonun Getsemanne

(Matie 26.36-46, Luku 22.39-46)

³² M'ko yoli so'n, Zozi nun yi menian'n-mo holi Olivu buka nun asu loka kun. Loka so'n, be fele yi Getsemane. Be juli ebele a, Zozi nwan: "Emo tanlan ewa, nan mun 'ti min nwun kaan mun yo asonun." ³³ Co nun Pielu nun Zuan nun Zuaki be ko ti be nwun. Esulo nun aluabo ko han Zozi. ³⁴ Co ko han ko hele yi menian nsan'n ke: "Ewue nun anwun aluabo le kun min. Emo tanlan ewa, be sisa."

³⁵ M'ko yoli so'n, Zozi ko ho yi nyunnun kaan. Co ko butu yi nyun asi co ko sele ke amanninhunlun'n m'ko 'ba nwun yi dhyuli so nun anun'n, se Nyanmian kualaa yi kpala gua a, co kpala gua. ³⁶ Yi nzele nun anun, yi nwan: "Aba, min Si, wo die, like fili nza man wo yo. Yi ti, amanninhunlun ehi mo mun 'ba nwun yi'n, mun 'sele wo ke e kpala gua. Nan kusu like biala anun, yo mo wo kunnun kulo nan n'e yo mo mun kulo'n."

³⁷ M'ko yoli so'n, Zozi ko sa ko a yi menian nsan'n-mo anwun ebele. Co 'ba ju a, anun be le dafi. Co feleli Pielu a, yi nwan: "Simun, e le dafi? A nguala man asi tanlan dhyuli kunmgba cein? ³⁸ Emo tanlan asi be yo asonun nan Abonsanmun a nzo man emo a nuan man. Co wo emo ahunlun nun anun ke emo 'yo, nan kusu anwunnaan'n le man anwunsele."

³⁹ Co ko yaci be ebele co ko ho asonun eyole biekun. Co ko han ejole kunmgba so'n. ⁴⁰ Ese co wo el dede co 'ba ju a, yi menian'n-mo le dafi. Be nguala man be nyun ti fili. Be nnwun man ejole mo be kan be kele yi co.

⁴¹ M'ko wali yi kpe nsan nun asu'n, yi nwan: "Emo te dafi be te de be enwunmian? Co a yo kpa so! Dje nun a ju. Emo nian, be 'ba yi *Man Baa'n be man menian etefue'n-mo. ⁴² Emo jasu be man ye ho! Emo nian, suanlan'n mo co 'ba yi min man'n, co a ju ewa."

Zozi ehyle'n

(Matie 26.47-56, Luku 22.47-53, Zuan 18.3-12)

⁴³ Zozi anuan ngo to man, yi menian bulu nun nnyuan nun anun kun'n mo be fele yi Zudas'n ko fite ebele. Co 'ba a, menian don si yi su. Be lile dadie nun koloman. Menian so'n-mo, teeyfue mgbain'n-mo, mala nun asu mgbain'n-mo nun Zufu mgbain'n-mo ye be suanlun be co.

⁴⁴ Mo be 'ba'n, Zudas mo co 'yi Zozi man'n ko hele be nzole kun. Yi nwan: "Suanlan'n mo n go to yi nun'n, anun emo si ke yi dein yi co. Emo hyi yi. Be so yi kpa be nun yi ho." ⁴⁵ Mo Zudas juli ebele'n, co ko kpunng'e Zozi, yi nwan: "Labi!" M'ko feleli yi yueli'n, co ko to yi nun.

⁴⁶ Ebele ala, menian so'n-mo ko ti ko gua Zozi su be ko hyi yi. ⁴⁷ Nan mo menian so'n-mo hyl Zozi'n, yi menian'n-mo anun kun ko hyun yi dadie'n. Co ko kpe Nyanmian teeyfue kpain nun akua nun anzu'n.

⁴⁸ M'ko yoli so'n Zozi nwan: "Nzuke ati ye emo 'ba hyl min an, emo le dadie nun koloman co? Asu kodiawu yo"

le mín ɔ? ⁴⁹ Cian daa mín nun emɔ ye gua Nyanmian awulo nun anun, mun kekele emɔ Nyanmian Anuan Ejɔle. Temun sɔ'n, emɔ nguala man ke be ci mín. Nan ɔ se ke ɔ yɔ sɔ nán ejɔle'n mɔ Ehele Ejɔle'n hanlun nun a kpun su." ⁵⁰ Ehi a, Zozi menian'n-mɔ kualaa kɔ yaci yí kɔ nwanndi.

⁵¹ Anun kpafele kun si Zozi su, kisaan ala yê ɔ gua yí nwun ɔ. Be kɔ hyl yí, ⁵² ɔ kɔ foti bé sa, ɔ kɔ yaci yí etanlan nun ebele. ɔ kɔ fa yí nwun mgban ɔ kɔ nwanndi ɔ kɔ hɔ.

Be nun Zozi 'ba hɔ tɛɛyɛfue kpain nun aja su

(Matie 26.57-68, Luku 22.54-55,63-71, Zuan 18.13-14,19-24)

⁵³ Be nun Zozi kɔ hɔ Nyanmian *tɛɛyɛfue kpain nun anyunnun. Ebele yê Nyanmian tɛɛyɛfue mgbain'n-mɔ nun Zufu mgbain'n-mɔ, nun *mala nun asu mgbain'n-mɔ kualaa hɔli yial ɔ. ⁵⁴ Pɛli si Zozi su, ɔ di yí fannvanndu. ɔ kɔ hɔ dede Nyanmian tɛɛyɛfue kpain nun awulo. ɔ kɔ tanlan sɛn nun anwun ebele lɛka mɔ tɛɛyɛfue kpain'n nzalafu'n-mɔ gua'n.

⁵⁵ Nyanmian tɛɛyɛfue mgbain'n-mɔ, nun bé kualaa mɔ be di ejɔle'n, be kɔ kpunndɛ atun mɔ be 'sun su be tun Zozi esuan, be kun yí. Be kpunndɛli, kusu be ngo nyan man bie. ⁵⁶ Afi menian mmie-mɔ dɔun kpa kɔ tun yí esuan, nan bé kunmgbain'n b'a kpali kpali menian sɔ'n-mɔ abu. ⁵⁷ Mmie-mɔ kɔ jasɔ, be kɔ li ato be kɔ tu Zozi abu. Bé nwan: ⁵⁸ "Y'a ti ke yí nwan: 'Mun 'bubu Nyanmian awulo ehi mɔ menian'n-mɔ a si'n. Mun 'fa cian nsan mun si yí fufɔle. Fufɔle sɔ'n, nan kulo menian yê be 'si ɔ.'" ⁵⁹ Nan ejɔle kpɔle kunmgbain'n sɔ nun asu bɔbɔ, bé ngunmun, be kɔ kpali kpali bé bu.

⁶⁰ Ehi a, Nyanmian tɛɛyɛfue kpain'n kɔ jasɔ bé kualaa bé nyunnun ebele, ɔ kɔ bisa Zozi ke: "Ejɔle nwala ehi mɔ be le kan be gua wɔ su'n, ɛ mmua man bie ɔ?" ⁶¹ Zozi ngo buke yí nuan ngo han ejɔle fíli.

Nyanmian tɛɛyɛfue kpain'n kɔ bisa yí biekun ke: "Asu *Kilisi'n m'ɔ ti yê mân'n defue'n y'ɔ le wɔ ɔ? Nyanmian mɔ ye yí ayê'n, yí Wa y'ɔ le wɔ ɔ?"

⁶² M'ɔ bisali kosuan sɔ'n, Zozi nwan: "Yuo o, Kilisi'n y'ɔ le mín. Nan emɔ kualaa be 'ba nwun yí ke Mân Baa'n ti Nyanmian tunminfue'n yí fama su. Eɛe emɔ 'ba nwun yí ke ɔ fi nyanmiansu bɔlé nun anun ɔ le ba."

⁶³ Mɔ Nyanmian tɛɛyɛfue kpain'n tul yí sua'n, ɔ kɔ so-sua yí muonun yí taladɛ'n m'ɔ wula nun anun. Yí nwan: "Ye mgbunndɛ man adanzɛ fíli kún. ⁶⁴ Emɔ a ti ke ɔ'a juɔ ɔ'a tia Nyanmian, yí ti, emɔ nwan nze?"

Bé kualaa bé nwan ɔ'a yɔ ete, ɔ se ke be kun yí. ⁶⁵ Mmie-mɔ kɔ tutu yí nyunnun ngeɛle. Be kɔ flia yí nyun be kɔ tutu yí kɔtɔle. Bé nwan: "Kele yê suanlan'n mɔ ɔ'a tutu wɔ kɔtɔle'n!" Tɛɛyɛfue kpain'n nzalafu'n-mɔ kɔ kpaci kpaci yí nyun nun asu.

Pɛli 'ba se ke ɔ nzi man Zozi

(Matie 26.69-75, Luku 22.56-62, Zuan 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Anun Pɛli tɛ wɔ awulo nun abu elɔ yê Nyanmian tɛɛyɛfue kpain nun afanian'n-mɔ anun kun wali ɔ. ⁶⁷ M'ɔ nwunlin ke Pɛli ti sɛn nun anwun ebele'n, ɔ kɔ nwun yí

nzɔle. Yí nwan: "Wɔ kusu wɔ, Zozi m'ɔ fi Nazaletu'n, ɛ si yí su bie."

⁶⁸ M'ɔ hanlun sɔ'n, Pɛli kɔ su yí akpulowa. Yí nwan: "Suanlan'n mɔ ɛ le kan yí ejɔle'n, mun nzi man yí." Ehi a, ɔ fi ebele ɔ kɔ jasɔ, ɔ kɔ hɔ kɔ jinlan awulo nun anuan nun anun elɔ [yê ako'n bɔli ɔ.]

⁶⁹ Mɔ afanian'n nwunlin yí'n, ɔ kɔ han yí biekun kɔ hele bé mɔ be gua ebele'n ke: "Bian ehi, ɔ wɔ bé nun bie!"

⁷⁰ Mɔ afanian'n hanlun sɔ'n, Pɛli kɔ su yí akpulowa biekun. Kaan cɛ, bé mɔ be wɔ ebele'n kɔ han kɔ hele Pɛli biekun ke: "ɔ ti ananhɔle, ɛ wɔ bé nun bie. ɔ sanlin ke ɛ ti Galile mân nun anun suanlan."

⁷¹ Ehi a, Pɛli nwan: "Se ato yê mun di a, Nyanmian Kpili túa mín yí nwun kale. Mun kan ndâ ke suanlan'n mɔ emɔ le kan yí ejɔle'n, mín dɛ mun nzi man yí." ⁷² Ke ɔ 'kan sɔ nun ala, kokolokoo! Ako'n kɔ bɔ biekun. Pɛli ati kɔ kacɛ ejɔle'n mɔ Zozi hanlun heleli yí'n. Zozi hanlun heleli yí ke: "Pɛli, ɔ nun dede mɔ ako'n 'bɔ kpê nnyuan'n, ɛ 'kan yí fâ nsan ke ɛ nzi man mín." M'ɔ yɔli sɔ'n, Pɛli sunlin kpa.

Be nun Zozi 'ba hɔ kunmanna Pilatɔ aja su

(Matie 27.1-2,11-14, Luku 23.1-5, Zuan 18.28-38)

15 Mɔ alíe hunlun'n, yí ngelemɔ, Nyanmian tɛɛyɛfue mgbain'n-mɔ, nun Zufu mgbain'n-mɔ nun bé mɔ be di ejɔle'n kualaa nun mala nun asu mgbain'n-mɔ, be kɔ yia be kɔ fa ajunlun kun. Mɔ be ciɔli Zozi yueli'n, be kɔ fa yí be kɔ hɔ kɔ wula Pilatɔ asa nun.

² Pilatɔ kɔ bisa yí ke: "Zufu'n-mɔ belemgbain'n y'ɔ le wɔ ɔ?"

Zozi nwan: "Yê wɔ nuan wɔ su ɛ le kan nun ɔ."

³ Nyanmian tɛɛyɛfue mgbain'n-mɔ kɔ li ato dɔun kɔ gua Zozi anwun. ⁴ Pilatɔ kɔ bisa yí biekun ke: "Ejɔle nwala ehi mɔ be le kan be gua wɔ su'n, ɛ mmua man bie ɔ?"

⁵ Zozi ngo han man ejɔle fíli kún. Yí nyɔle sɔ'n sinlin Pilatɔ anwun.

Pilatɔ 'ba man be kun Zozi

(Matie 27.15-26, Luku 23.13-25, Zuan 18.39-19.16)

⁶ Be 'di *Paki feti biala a, suanlan mɔ be kɔ tu yí fiadi mɔ menian'n-mɔ kulo ke be yí yí'n, Pilatɔ yí suanlan sɔ'n. ⁷ Nan mɔ be hyl Zozi'n, anun bian kun la fiadi. Bian sɔ'n, be fele yí Balabasɔ. ɔ nun yí manngun mmie-mɔ be jasul be mân mgbain'n-mɔ akɔmun anun dede be hunlin nun suanlan kun. Be kɔ hyl yí be kɔ tu fiadi. ⁸ Meninsunman'n kɔ hɔ kɔ tu Pilatɔ. Be kɔ seɛle yí ke ɔ yɔ like'n m'ɔ yɔ man bé daa'n.

⁹ Pilatɔ kɔ bisa bé ke: "Emɔ kulo ke n yáci Zufu'n-mɔ belemgbain'n ɔ?" ¹⁰ Pilatɔ kɔ bisa bé kosuan sɔ'n, afi ɔ si fíun ke ekpɔ mgbain'n yê Nyanmian tɛɛyɛfue mgbain'n-mɔ kpɔ Zozi ɔ. Yí ti yê be hyl yí ɔ. ¹¹ Nyanmian tɛɛyɛfue mgbain'n-mɔ kɔ wowula meninsunman nun abu ke be hán be héle Pilatɔ maan ɔ yí Balabasɔ.

¹² Pilatɔ kɔ bisa bé biekun ke: "Suanlan'n mɔ emɔ fele yí Zufu'n-mɔ belemgbain'n, emɔ kulo ke n yɔ yí se?"

¹³ Bē kɔ tɪan kɔ bua Pilatɪ kɛ: “Man bē búbɔ yí kuluwa su.”

¹⁴ Pilatɪ kɔ bisa bē biekun kɛ: “Nzuke ɛtɛ dɛ kpa bɔbɔ yê ɔ'a yɔ ɔ?”

Bē kɔ tɪan sɛlɛ kpa biekun kɔ bua Pilatɪ kɛ: “Man bē búbɔ yí kuluwa su.”

¹⁵ Kɛmɔ Pilatɪ kulo kɛ meninsunman nɪn akunnun jɔ'n, ɔ kɔ yɪ Balabastɪ fi fiadɪ sua nɪn anun. ɔ kɔ man yí nzalafu'n-mɔ kɔ fin Zozi mgbele. ɛsɛ ɔ kɔ fa yí kɔ wula bē sa nɪn kɛ bē búbɔ yí kuluwa su.

Nzalafu'n-mɔ 'ba gulu Zozi anwun

(Matie 27.27-31, Zuan 19.2-3)

¹⁶ Nzalafu'n-mɔ nɪn Zozi kɔ hɔ kunmanna awulo nɪn akunnun ɛɔ. Bē kɔ yia nzalafu'n-mɔ kualaaɪn. ¹⁷ Bē kɔ fa taladɛ kɔkɔlɛ bē kɔ wula yí, ɛsɛ bē kɔ nwun mmowe abotile bē kɔ bɔ yí ti. ¹⁸ Mɔ bē yɔlɪ sɔ yuelɪ'n, bē kɔ yɔ yí like. Bē nwan: “Zufu'n-mɔ belemgbɪn, ahɪn o!” ¹⁹ Bē 'fa baka bē fin yí ti nɪn anun, anɪn bē 'tutu yí nwun ngesɛlɛ. Bē 'kutu anɪn bē 'bɛbɛlɛ bē nwun asɪ yí nyun-nun ɛbɛlɛ. ²⁰ Mɔ bē yɛyalalɪ yí nwun yuelɪ'n, bē kɔ yɪ taladɛ kɔkɔlɛ'n mɔ bē falɪ bē wulalɪ yí'n. Bē kɔ fa yí muo-nun yí dɛlɛ'n bē kɔ wula yí. Bē nɪn yí kɔ hɔ kulo'n tiba, bē 'kɔ a búbɔ yí kuluwa su.

Bē 'ba búbɔ Zozi kuluwa su

(Matie 27.32-44, Luku 23.26-43, Zuan 19.17-27)

²¹ Anɪn bian kun fi yí ebolo ɔ lɛ ba. Bian sɔ'n bē fɛlɛ yí Simun. ɔ fi kulo'n mɔ bē fɛlɛ yí Silɛnɪn nɪn asu. Yí mma-mɔ y'ɔ lɛ Alɛgɪzannɪdɪlɪ nɪn Lufusi. Nzalafu'n-mɔ kɔ hyl yí bē kɔ fa Zozi kuluwa'n bē kɔ sua yí. ²² Bē nɪn Zozi kɔ hɔ lɪka kun. Bē fɛlɛ lɪka sɔ'n Gɔlɪgɔta. Gɔlɪgɔta'n, yí bu y'ɔ lɛ kɛ “tile kangɔ lɪka”. ²³ Nzalafu'n-mɔ kɔ fa divɪn bē kɔ man Zozi kɛ ɔ nún. Divɪn sɔ'n, bē gualɪ nɪn ayilɛ'n mɔ bē fɛlɛ yí mɪɪn'n. (Mɪɪn sɔ'n, bē nɪn an, bē nnwun man yalɛ'n sunman.) Zozi ngɔ nɪn man. ²⁴ Bē kɔ búbɔ yí kuluwa su. ɛsɛ bē kɔ hyɪn tondo bē kɔ hye yí taladɛ'n-mɔ bē kɔ fa.

²⁵ Ngelemɔ dɛ nguanlan yê bē búbɔlɪ Zozi kuluwa nɪn asu ɔ. ²⁶ Like'n mɔ yí ti yê bē lɛ kun yí'n, b'a hɛlɛ b'a bɔ yí ti su ɛbɛlɛ kɛ: “Zufu'n-mɔ belemgbɪn”. ²⁷ Bē kɔ búbɔ kodiawu nnyuan kusu kuluwa su Zozi anwun ɛbɛlɛ. Kun wɔ yí sa fama su, kun kusu wɔ yí sa bē su. [²⁸ Kɛ ɔ yɔlɪ mɔ ɛhɛlɛ ɛjɔlɛ'n kpɪnɪn su nɪn anɪn. Aftɪ, bē hɛlɛlɪ yí kɛ: *B'a ha yí b'a wula ɛtɛfue'n-mɔ anun.*] ²⁹ Bē mɔ bē 'sɪn ɛbɛlɛ'n, bē kɔkɔ kɔkɔ bē ti'n, anɪn bē lɛ kpɛ yí nzuba. Bē nwan: “E! Wɔ mɔ wɔ nwan ɛ 'bu Nyanmɪan awulo'n nán ɛ fa cɪan nsan ɛ si'n, ³⁰ de wɔ nwun fi kuluwa nɪn asu ju e!”

³¹ Nyanmɪan tɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ, nɪn mala nɪn asu mgbain'n-mɔ kusu kɔ gulu yí nwun. Bē nwan: “ɔ'a lɛ menian ɛhɪnɪn-mɔ nguan, kusu ɔ nguala man yí nwun de. ³² Yí mɔ yí nwan ɔ tɪ Kilisi'n, Izalayɛ belemgbɪn'n, ɔ fi kuluwa nɪn asu ɔ jú asɪ maan yɛ nwún yí e! Sɛ yɛ nwun yí a, yɛ 'de yí yɛ di.” Kodiawu nnyuan'n mɔ bē búbɔlɪ bē kuluwa su Zozi anwun ɛbɛlɛ'n kusu kɔ kpɛ yí nzuba.

Zozi ewue'n

(Matie 27.45-56, Luku 23.44-49, Zuan 19.28-30)

³³ Mɔ sɛnzɛ'n jɪnlanɪn bē ti afian'n, awosin kɔ wula mân'n lɪka kualaaɪn dedɛ nɔsɔba dɛ nsan. ³⁴ Nan mɔ dɛ nsan juli'n, Zozi kɔ tɪan nɪn sɛlɛ kpa, yí nwan: “*Eloyi, Eloyi, lama sabakɪtanin?*” Yí bu y'ɔ lɛ kɛ: “*Mín Nyanmɪan, mín Nyanmɪan, nzuke ati yê a yaci mín a tu ɔ?*”

³⁵ Bē mɔ bē wɔ ɛbɛlɛ'n mmie-mɔ mɔ bē tulɪ yí ngan'n, bē nwan: “ɛmɔ tɛ, ɔ lɛ fɛlɛ Eli!”

³⁶ Bē nunhan kun kɔ nwanndi ɔ kɔ hɔ kɔ fa ɛminlan. ɔ kɔ bɔ yí divɪn bisii nɪn ɔ kɔ sinnzɛ yí baka kun ati. ɔ kɔ tɪnnge yí Zozi anyunnun kɛ ɔ nún. Yí nwan: “ɛmɔ jɪnlan! Yɛ 'ba nɪan sɛ Eli kɔ a kɔ jula yí a!”

³⁷ M'ɔ yɔlɪ sɔ'n, Zozi kɔ tɪan nɪn sɛlɛ kpa, ɔ kɔ ha nɪn.

³⁸ Mgbe nɪn ɛtanlan'n m'ɔ ja Nyanmɪan sua nɪn anun'n, ɔ kɔ bɔ yí anwunno ɔ kɔ sua sɛsɛ nnyuan dedɛ ɔ kɔ ju yí bu asɪ. ³⁹ Anɪn *Lɔmun nzalafu kpain nɪn anyɪn tua Zozi. M'ɔ nwunlin kɛ Zozi tɪanɪn ɔ halɪ nɪn'n, yí nwan: “ɔ tɪ ananhɔlɛ, bian ɛhɪ tɪ Nyanmɪan Awa sakpa!”

⁴⁰ Anɪn mmalasua mmie-mɔ kusu jijin mua yê bē lɛ nɪan Zozi ɔ. Mmalasua sɔ'n-mɔ, Mali m'ɔ fi Magɪdala'n, Zuakɪ m'ɔ tɪ Kutua'n nɪn Zozu anin Mali, ɔ nɪn Salome, bē wɔ bē nɪn bie. ⁴¹ Mɔ anɪn Zozi wɔ Galilɛ'n, bē sili yí su, bē sulɪ yí. Mmalasua'n-mɔ mɔ anɪn bē jijin ɛbɛlɛ'n, mmie-mɔ dɔun kusu sili Zozi su bē walɪ Zoluzalɛmun.

Zozi esie'n

(Matie 27.57-61, Luku 23.50-56, Zuan 19.38-42)

⁴² Cɪan sɔ'n tɪ cɪan mɔ Zufu'n-mɔ fa bɔbɔua bē nwun bē sie ɔ. Aftɪ alɛ'n m'ɔ tɔtɔua yí'n tɪ ɛnwunmɪan ele cɪan. Mɔ alɛ'n 'kɔ yí nɔsɔba nɪn'n, ⁴³ Zozɛfu m'ɔ fi kulo mɔ bē fɛlɛ yí Alimate nɪn asu'n kɔ a. Bē mɔ bē di Izalayɛ mân nɪn anun ɛjɔlɛ'n, bē bie y'ɔ lɛ yí. Menian'n-mɔ fɛlɪ yí kpa. Yí kusu ɔ lɛ nwunndɛ Nyanmɪan Belemgbɪn Mân'n. ɔ kɔ nyan anwunsele ɔ kɔ hɔ Pilatɪ anwun ɛɔ. ɔ kɔ sɛlɛ yí kɛ ɔ fá Zozi fuin'n mán yí. ⁴⁴ ɛjɔlɛ'n kɔ sin Pilatɪ anwun. Aftɪ ɔ njunɪn man kɛ Zozi kɔ wu ndɛ-ndɛ sua ɔ. ɛhɪka ati, ɔ kɔ yí suanlan kɔ hɔ kɔ fɛlɛ nzalafu'n-mɔ kpain'n ɔ kɔ bisa yí sɛ Zozi wuli ndɛ sakpa a. ⁴⁵ Mɔ nzalafu kpain'n walɪ hanɪn hɛlɛlɪ yí kɛ ɔ tɪ sɔ sakpa'n, ɔ kɔ man Zozɛfu atɪn kɛ ɔ fá yí fuin'n. ⁴⁶ Zozɛfu kɔ to kisaan. ɔ kɔ yɪ Zozi fuin'n fi kuluwa nɪn asu. ɔ kɔ fa kisaan'n kɔ fufɔ yí nwun. ɔ kɔ hɔ kɔ sie yí sɛka kun anun. Sɛka sɔ'n, buka m'ɔ tɪ ɛbuta'n, nɪn yê bē kotolɪ yí ɔ. ɔ kɔ kunndo ɛbue kun kɔ nyin yí anuan'n. ⁴⁷ Mali m'ɔ fi Magɪdala'n, ɔ nɪn Zozu anin Mali, bē nwunlin lɪka mɔ bē sielɪ Zozi'n.

Zozi ewuetinngɛ'n

(Matie 28.1-8, Luku 24.1-12, Zuan 20.1-10)

16 Mɔ ɛnwunmɪan ele cɪan'n sunɪn'n, Mali m'ɔ fi Magɪdala'n, ɔ nɪn Zuakɪ anin Mali, nɪn Salome, bē kɔ to alufanlan kɛ bē 'kɔ a fa bē kɔ kpukpa Zozi fuin'n. ² Mɔlɛ'n ngelemɔ, mɔ sɛnzɛ'n 'fite'n, bē kɔ hɔ sɛka nɪn asu. ³ Bē kɔ han yí bē afian ɛɔ kɛ: “Nwan yê yê

nyan yí maan ɔ kunndo ebue'n m'ɔ nyin seka nun anuan'n man yé ɔ?"

⁴ Nan mɔ be hanlun sɔ'n, be 'tu bé nyin an, be ɔ nwun ke ebue kpili'n m'ɔ nyin seka nun anuan'n kisa ahanmian dada angunmun. ⁵ Ehi a, be ɔ wulu seka nun anun. Be 'nían an, anun kpafele kun wula taladie fu-fue ɔ ti fama su ebele. Esulo ɔ han bé.

⁶ Nan kpafele'n nwan: "Nán be sulo. Emɔ le kpunnde Zozi m'ɔ fi Nazaletu'n, mɔ be bubɔli yí kulowa su'n? ɔ'a hun. ɔ nnun man ewa. Emɔ nían lɔka mɔ be tuli yí'n.

⁷ Nan emɔ hɔ bɔ yí menian'n-mɔ nun Pɛɛli amannɛ ke ɔ le di mua bé nyunnun Galile mân nun anun eɔ. Ke ɔ hanlun heleli bé'n, eɔ yé be 'ba nwun yí ɔ."

⁸ Mɔ kpafele sɔ'n hanlun sɔ heleli bé yueli'n, be fi seka nun anun be ɔ fite. Be ɔ gua bé ja asi. Afi esulo hanlun bé, bé nwun wusuli bé kpa. Kemɔ esulo hanlun bé nun ati, be ngo han ejɔle be ngo hele suanlan flí.

Zozi 'ba yɛ yí nwun kele yí menian'n-mɔ

(Matie 28.9-10, Zuan 20.11-18)

[⁹ Mɔle'n ngelemɔ tutun mɔ Zozi fi ewue nun tinn-gelt'n, ɔ lili mua ɔ yuli yí nwun ɔ heleli Mali m'ɔ fi Magidala'n. Mali sɔ'n, Zozi tuli yí nun wawe ete nsu. ¹⁰ ɔ ɔ hɔ ɔ bɔ amannɛ ɔ hele bé mɔ be nun Zozi sanlun nun'n. Anun bé lua te ɔ bɔ bé nwun be te sun yí. ¹¹ Mɔ be tuli amannɛ'n mɔ Mali bɔli heleli bé ke Zozi a tinngé nán ɔ'a nwun yí'n, b'a nne b'a nni man.

Zozi 'ba yɛ yí nwun kele yí menian'n-mɔ anun nnyuan

(Luku 24.13-35)

¹² Ehi anzin, Zozi ɔ yɛ yí nwun ngacile biekun ɔ ɔ hele yí menian'n-mɔ anun nnyuan. Menian nnyuan

sɔ'n-mɔ, anun be le ɔ nanmue nun. ¹³ Be ɔ sa bé nzin be ɔ a ɔ bɔ ehunlun-mɔ amannɛ. Be hanlun heleli bé a, be ngo le be ngo li man biekun.

Zozi 'ba yɛ yí nwun kele yí menian bulu nun kun'n

(Matie 28.16-20, Luku 24.36-49, Zuan 20.19-23)

¹⁴ Ehi anzin, anun Zozi menian bulu nun kun'n gua tɔbuli nwun be le didi. Zozi ɔ yɛ yí nwun ɔ ɔ hele bé. ɔ ɔ tu bé nyunnun wɔ dedi'n mɔ be le man yí nun bé ahunlun ketee nun anwun. ɔ sanlun ke, ɔ fi ewue nun tinngelt'n, amannɛ'n mɔ bé mɔ be nwunlin yí'n bɔli'n, ehunlun-mɔ a nne b'a nni man.

¹⁵ Ehi, Zozi ɔ han ɔ hele bé ke: "Emɔ hɔ mân'n lɔka kualatin, be hɔ bɔ Nyanmian Ejɔlekpa'n be héle eyuadi'n. ¹⁶ Suanlan m'ɔ ɔ le ɔ li, m'ɔ ɔ man emɔ ɔ sɔnɔn yí'n, ɔ 'nyan yí ti. Nan suanlan mɔ ɔ'a nne ɔ'a nni man'n, yí ti 'ka nun. ¹⁷ Bé mɔ be ɔ le be ɔ li'n, e 'nwun nyɔle mɔ be 'ba yɛ'n: Be 'fuan wawe ete'n-mɔ wɔ mín dunman nun. Be 'kan anɛ nvufɔle-mɔ. ¹⁸ Se be ɔ owo nun o, se be di ayile m'ɔ kun suanlan bɔbɔ a, like flí ngo yɔ man bé. Se be fa bé sa be fua nwuluwafue'n-mɔ anwun an, nwuluwafue'n-mɔ 'ti akpɔle."

Zozi anwunno efue'n

(Luku 24.50-53)

¹⁹ Mɔ yé Mɔn Zozi hanlun ejɔle sɔ'n-mɔ yueli'n, ɔ ɔ fu ɔ hɔ anwunno. ɔ ɔ hɔ ɔ tanlan Nyanmian Kpili fama su. ²⁰ Zozi menian'n-mɔ ɔ hɔ ɔ bɔ Ejɔlekpa'n lɔka kualatin. Yé Mɔn ɔ jinlan bé nzin wɔ bé junman nun anun. ɔ man be yɔli asinbenwun ninngé. Asinbenwun ninngé sɔ'n-mɔ kele ke bé nuan ejɔle'n ti ananhɔle sakpa.]

LUKU

M'wə nūn'n

Nwan suanlan dīe y'w le Luku? Anūn Luku di dōkutē junman (Kolōsu 4.14). Ō bukālī Zozi Bōfue Pōlu (2 Timote 4.11, Filemun 24). Ō nūn yī y'w hōlī Lōmun kulo nūn asu ō. Ō helelī kalata ndūndūn nnyuan. Nūnhan kūn y'w le Ejōlekpa ēhī m'w kan Zozi Kilisi anwūn ejōle'n. Kalata ēhūnūn, bē fele yī "Zozi mmōfue'n-mō junman'n". Ō helelī kalata nnyuan sō'n nwanlūn suanlan kūn. Suanlan sō'n tī abulba kpilī kpa. Bē fele yī Teofili, yī bu y'w le kē "Nyanmian amanngun". Luku muonun a nūwun man Zozi yī nyūnsu, nan ō bisalī bisalī Zozi anwūn ejōle'n bē mō bē nūwunlūn yī bē nyūnsu nūn anwūn ēlō kualaa nān ō'a hele kalata kanlanman ēhī.

Ejōlekpa ēhī anūn, Luku le kele yē kē Zozi tī mām mām'n kualaa Nguandefue. Afī, kē Zozi hanlūn helelī Zase'n, yī nwan ō 'ba kpūndē bē mō b'a minlin'n-mō nān ō de bē nguan (19.10).

Luku falī Zuan Batisi nūn Zozi awōle nūn anwūn ejōle ō bōlī yī kalata nūn abu (yī tī 1-2). Ese ō le kan kē Zuan Batisi kpūnlūn sōnūnlūn Zozi ō nūn kē Abōnsanmun kpūnlūn sōlī yī nianlūn nūn anwūn ejōle (3.1-4.13). Ese Luku le kan Zozi junman'n m'w lili yī Galile mām nūn nūn anwūn ejōle (4.14-9.50). Galile mām nūn, Zozi bōlī Nyanmian Belemgbīn Mām nūn anwūn Ejōlekpa'n, ese ō manlūn nwuluwafue dūn anwūn salī. Zozi felelī menian bulū nūn nnyuan yī nwun. Ō suanlūn bē maan bē kusu bē hōlī bōlī Ejōlekpa'n, ese bē manlūn nwuluwafue'n-mō anwūn salī. Ehi anzin, Luku le kele yē kē ō kpūnlūn yōlī mō Zozi falī Zoluzalemūn atūn'n (9.51-19.28). Zozi yūlī menian abulasu nūn nnyuan biekun ō suanlūn bē nnyuan nnyuan kē bē lī mua lūka kualaa mō yī muonun ō 'ba sūn'n. Zozi bulī anyūndala dūn ō hehelelī menian'n-mō Nyanmian ninngē. Ejōlekpa nūn agualē nūn, Luku man yē nwun yī kē Zozi julī Zoluzalemūn. Ebele Zufu mgbain'n-mō mianlūn Lōmun kūnmanna Pilatū maan bē hūnlīn Zozi kulūwa su. Yī cian nūn asu, Zozi fī ewue nūn tinngelī, ō yūlī yī nwun helelī yī menian'n-mō, ese ō fulī hōlī nyanmiansu (19.28-24.53).

¹ Kpain Teofili, Ninngē mgbilī mgbilī'n mō Nyanmian a yō wō yē afian ēwa'n, menian dūn a bō yī bu bē le kele ejōle sō'n-mō. ² Bē mō bē nūwunlūn ninngē sō'n-mō abubō nūn, mō bē yūlī bē kē bē hān Nyanmian Anuan Ejōle'n, ejōle mō bē hanlūn bē helelī yē'n, yī fōūn yē menian'n-mō helelī nūn ō. ³ Yī tī, mīn kusu, m'an bisa bisa nūn m'an nwun yī fōūn kē ejōle'n kpūnlūn bōlī yī bu ngelemō nūn'n. M'an nian an, anūn Kpain, ō tī kpa kē mūn kele wō mūn susō su mūn kan ejōle sō'n mūn kele wō. ⁴ Mūn kele kalata ēhī mūn nwan wō maan ē nwun yī kē ejōle'n mō a tī'n tī ananhōlē sakpa.

Nyanmiansu bōfue Gabiliye 'ba han

Zuan Batisi awōle nūn anwūn ejōle

⁵ Ehi, belemgbīn Elbdī m'w sie Zude mām'n bēle su, anūn bian kūn wō ebele. Bian sō'n, bē fele yī Zakali. Ō tī Nyanmian tēyīfue wō tēyīfue Abia fā nūn anūn. Bē fele yī yī nūn Elizabetī, ō fī Nyanmian tēyīfue kpain Aalūn afilīe nūn anūn. ⁶ Bē menian nnyuan'n, bē tī fōūn wō Nyanmian anyunnūn. Bē nyūn sō Nyanmian. Bē di yī mala nūn asu. ⁷ Nan kusu bē wulī man baa fīlī, ō sanlūn kē Elizabetī tī muta, ese bē menian nnyuan'n b'a yō mgbain.

⁸ Cian kūn, anūn Zakali le di yī tēyīe junman'n wō Nyanmian anyunnūn, afī anūn Nyanmian junman elīe

nūn a tū bē fā dīe'n. ⁹ Kē bē mala'n kele'n, ō di kē bē cūn tondo nān bē yī suanlan'n mō ō 'yala alufanlan'n wō Nyanmian sua nūn anūn lūka mō bē yala yī'n. Bē hyūnlūn tondo nūn an, bē kō yī Zakali. Zakali kō hō kō wulū Nyanmian sua nūn anūn, ō kō bō yī junman nūn abu. ¹⁰ Mō ō 'yala alufanlan'n, anūn menian'n-mō kualaa gua awulō efan bē le yō asōnūn bē man bē nwun.

¹¹ Ebele ala, yē Mūn bōfue'n kūn kō yī yī nwun kō hele Zakali. Bōfue sō'n jin tōbūlī'n mō bē yala alufanlan'n su'n fama su ebele. ¹² Mō Zakali nūwunlūn yī'n, yī kunnūn kō tī yī, ese esulō kō han yī. ¹³ Bōfue'n nwan: "Zakali, n'ē su-lo! Nan Nyanmian Kpili a tie wō nzele'n. Wō yī Elizabetī 'ba wū baa belenzua kūn man wō. Baa sō'n, tūn yī Zuan. ¹⁴ E 'ba lī yī nwun fē kpa, menian dūn kusu 'ba lī yī awōle nūn anwūn ndutue. ¹⁵ Ō sanlūn kē ō 'ba yō suanlan kpilī wō yē Mūn anyunnūn. Baa sō'n, ō mma nūn man divūn anaan nzan sele ngacile biala. Bē 'wū yī a, anūn Nyanmian Wawē Nwanzzan-nwanzzan wō yī nūn kpa. ¹⁶ Ō 'cūn Izalaye amma'n-mō dūn ba yē Mūn m'w tī bē Nyanmian nūn anwūn biekun. ¹⁷ Ō le kpōmanfue *Eli ajūnlūn'n nūn yī tunmin'n, yī muonun ō 'di kpōman wō Nyanmian anyunnūn ō sesie siē'n-mō nūn bē mma'n-mō afian. Ō 'man bē mō bē nyūn nzo man Nyanmian'n nwun ngele kē seseufue'n-mō. Ō 'man menian'n-mō sesie bē nwun bē nūwundē yē Mīn."

¹⁸ Zakali kō bisa bōfue'n kē: "Anūn, mūn 'yō sē nān m'an nwun yī ananhōlē. Ō sanlūn kē mīn muonun, m'an yō awulūwa. Mīn yī kusu a yō awulūwa."

¹⁹ Bɔfue'n nwan: "Be fele min Gabiliye. Min ye mun jin-lan Nyanmian anyunnun mun su yi. ɔ. ɔ'a suan min ke m mala n gan ejole fe ehi n gele wɔ. ²⁰ Mele'n ju a, min nuan ejole'n 'kpun su. Nan kusu, kemo a nne man ejole so nun a nni man'n, e 'ba to amunle, e ngo huala man jujo dede ɔ 'ju temun mo ejole'n mo m'an han'n ko kpun su'n."

²¹ ɔ 'ba yo so'n, menian'n-mo gua awulo ewa b'a nwunnde dede ɔ'a sin be nwun ke Zakali fi Nyanmian sua nun anun nvite man ɔ. ²² Nan mele mo aft Zakali fi Nyanmian sua nun anun fitell'n, ɔ a nguala man ejole kan kele be. Menian'n-mo ko nwun ke like a fite yi Nyanmian sua nun anun elɔ. ɔ 'kan ejole'n kele be a, ɔ le yi sa, aft yi nuan a muan.

²³ Mo Zakali yueli Nyanmian awulo nun anun jun-man'n di'n, ɔ ko sa ko ho yi kulo. ²⁴ Mo Zakali salu holi'n, ɔ'a nje man biala, yi yi Elizabeti ko nwunnze. Elizabeti ko fa yi nwun ko fia dede sala nnun. Yi nwan: ²⁵ "Ye Mun a nwun min nwun anwunnvoe. ɔ'a le min fi anyunnunguasie'n mo kan min wo menian'n-mo anyunnun nun anun."

Nyanmiansu bɔfue Gabiliye 'ba han

Zozi Kilisi awole nun anwun ejole

²⁶ Mo Elizabeti nwunnzeli m'ko lili sala nsian'n, yi sala nsian nun asu, Nyanmian ko suan yi bɔfue Gabiliye talua muan kun anwun Galile man nun anun kulo'n kun asu. Be fele kulo so'n Nazaleti. ²⁷ Talua muan so'n, be fele yi Mali. Yi hun y'ko le Zozefu m'ko fi belemgbin Davidi afilie nun anun'n. Zozefu nun yi lali man le. Aft ɔ fali man Mali atonvole. ²⁸ Bɔfue'n ko wulu luka mo Mali wo'n, yi nwan: "Mali, ahun o! Ye Mun a yeyila wo su, ɔ nun wo ti."

²⁹ Ejole so'n ko man Mali ati anun ko yo yi sisakaa. ɔ le bisa yi nwun ke ahun ebisa so ehi abu y'ko le benin?

³⁰ Ehi a, bɔfue'n nwan: "Mali, n'e sulo! Nan Nyanmian a yeyila wo su. ³¹ E 'ba nwunnze e wu baa belenzua kun. Tun baa so'n Zozi. ³² ɔ 'ba yo suanlan kpili kpa, be 'ba fele yi Nyanmian Kpili m'ko wo anwunno anwunno elɔ nun Awa. Ye Mun Nyanmian 'ba man ɔ di belemgbin ke yi nan Davidi. ³³ ɔ 'sie Izalaye amma'n-mo mele biala. Yi mele'n le man ayueli."

³⁴ Mali ko bisa bɔfue'n ke: "Anun, ɔ 'yo se nan ɔ'a yo so, mo mun nzi man bian'n?"

³⁵ Bɔfue'n nwan: "Wawe Nwanzan-nwanzan'n 'ba wulu wo nun ye Nyanmian Kpili m'ko wo anwunno anwunno elɔ'n 'ba fa yi tunmin'n butu wo su. Yi so ati, baa nwanzan-nwanzan'n mo e 'ba wu yi'n, be 'ba fele yi Nyanmian Awa. ³⁶ Nun, Elizabeti m'ko ti wo abie'n, yi m'ko ti muta m'ko nguala man baa wu'n, sunnzun mo ɔ'a yo kpain, ɔ'a nwunnze, yi sala nsian ahi. ³⁷ ɔ sanlu ke Nyanmian kualalike biala yo."

³⁸ Mali nwan: "N di ye Mun afanian, mo a han'n, man ɔ yo so man min." Ke ɔ hanlu so yueli'n ye bɔfue'n holi ɔ.

Mali 'ba ho fua Elizabeti anwun.

³⁹ Ehi anzin, elan kun Mali ko jasu ɔ ko han yi nwun ɔ ko ho ko fua Zakali nun Elizabeti anwun be kulo nun asu. Kulo so'n wo Zude man nun anun mmuka'n-mo afian. ⁴⁰ Mo Mali juli ebele'n, ɔ ko wulu be awulo nun anun ɔ ko bisa Elizabeti ahun. ⁴¹ Mo Elizabeti tili Mali ahun ebisa'n, baa'n m'ko la yi kunnun'n ko han yi nwun. Ebele ala, Wawe Nwanzan-nwanzan'n ko wulu Elizabeti anun. Nan ɔ'a tian sele ɔ'a se ke: ⁴² "Nyanmian a yeyila wo su a tala mmalasua'n-mo kualatin. Yi nyila'n kan baa'n mo e le 'ba wu yi'n. ⁴³ Min muonun, n di min de se mo ye min Mun anin'n ba ɔ fua min nwun ɔ? ⁴⁴ Nun, mele mo e bisali min ahun nun ala, baa'n m'ko la min kunnun'n ko li fe ɔ ko han yi nwun. ⁴⁵ Nyila han wo Mali. Aft a le a li ke ye Mun Anuan Ejole'n mo ɔ'a han ɔ'a hele wo'n 'kpun su sakpa!"

Mali 'ba yi Nyanmian aye

⁴⁶ Mali nwan:

"Mun 'yi ye Mun aye.

⁴⁷ Mun di Nyanmian m'ko ti min Nguandefue nun anwun fe.

⁴⁸ ɔ sanlu ke min kanga nun, ɔ'a tu yi nyun min afan ɔ'a yeyila min su.

ɔ fi ene m'ko ko'n, menian'n-mo kualaa 'ba han ke Nyanmian a yeyila min sakpa.

⁴⁹ ɔ sanlu ke Tunminfue Nyanmian Kpili a yo ninnge mgbili mgbili a man min.

Yi dunman'n ti nwanzan-nwanzan.

⁵⁰ Be mo be man yi anyunnzo'n, ɔ 'nwun be nwun anwunnvoe mele biala anun.

⁵¹ ɔ'a yi yi tunmin asa'n ɔ'a hele atubenwun mma'n-mo

ɔ'a gua be ebolo.

⁵² ɔ'a tu mmelemgbin'n-mo be bia'n-mo asu, ɔ'a man ehiannin mma'n-mo luka kpa a tanlan.

⁵³ ɔ'a man yalefue'n-mo aku a yi, ɔ'a fuan esikafue'n-mo maan be le be sa to b'a ho.

⁵⁴ ɔ'a buka Izalaye man'n m'ko su yi'n.

Yi lua a nvi man ye'n

⁵⁵ mo ɔ 'yo Abalahamun nun yi sasu'n-mo cian daa'n. ɔ sanlu ke ɔ fali bolu ye nan-mo anhuba."

⁵⁶ Mo Mali hanlu so yueli'n, ɔ lili ko yo sala nsan Elizabeti anwun ebele kualaka nan ɔ'a sa ɔ'a ho yi kulo.

Zuan Batisi awole'n

⁵⁷ ɔ wo ebele dede Elizabeti cian ko ju. ɔ 'ko a wu a, ɔ ko wu baa belenzua kun. ⁵⁸ Menian mo be nun be mantan mantan su'n nun yi nwun amma'n-mo mo b'a nwun junman kpili'n mo ye Mun a li a man Elizabeti'n, be nun yi ko li yi nwun fe. ⁵⁹ Mo Baa'n lili mole kun'n, be ko a ko kpe yi mmian nun. Be nwan be 'fa yi si Zakali dunman'n be tun yi. ⁶⁰ Yi nin nwan: "Cece, nan be fele yi Zakali, nan ɔ li Zuan."

⁶¹ Bé nwan: “Nwan yê ɔ li Zuan wó afile nún anun mɔ yí ti yê be 'tun yí sɔ'n?” ⁶² Be le bé sa be kɔ bisa yí sɔ kɛ: “Nan wó wa'n, wó nwan ɔ li se kpa?”

⁶³ Ebele ala, Zakali kɔ bisa tabua kaan kun ɔ kɔ hele su kɛ: “Mín wa'n li Zuan.” Ejɔle sɔ'n kɔ sin bé kualaa bé nwun. ⁶⁴ Kɛ ɔ helelɔ yuelɔ ala, Nyanmian kɔ tike yí nuan'n. Zakali kɔ kuku yí nún su ɔ kɔ yí Nyanmian aye. ⁶⁵ Ebele ala, esulo kɔ han bé mɔ be nún Zakali mantan mantan su'n, ebele mân sɔ nún anun menian'n-mɔ kualaa kɔ ti ejɔle sɔ'n. ⁶⁶ Bé nún kun biala m'ɔ kɔ ti ejɔle sɔ'n, ɔ junlun dede a, ɔ bisa yí nwun kɛ: “Baa sɔ'n, nzu suanlan diɛ yê ɔ 'kaci ɔ?” Be le kan sɔ, ɔ sanlun kɛ bé kualaa be nwun yí kɛ yé Mún tunmin'n wɔ baa nún anun sakpa.

Zakali 'ba yí Nyanmian aye

⁶⁷ Mɔ Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n wululɔ Zuan asɔ Zakali anun'n, ɛ 'nwun ejɔle m'ɔ hanlun'n:

⁶⁸ “Be mán ye yí yé Mún
m'ɔ ti Izalaye amma'n-mɔ Nyanmian nún aye.
ɔ sanlun kɛ ɔ'a nuan yí menian'n-mɔ ɔ'a le bé ti.

⁶⁹ ɔ'a man nguandefue kpili kun a fite
belemgbin *Davidi m'ɔ ti yí akua nún afile nún anun.

⁷⁰ Ejɔle sɔ'n, ɔ lili mua
ɔ manlun yí anwuntɛ mgbɔmanfue'n-mɔ hanlun yí da-
ba.

⁷¹ ɔ bɔlɔ yé anɔhuba kɛ

ɔ 'ba le yé fi yé mgbɔfue'n-mɔ asa nún,

⁷² ɔ 'nwun yé nan-mɔ anwun anwunnvoe,
ɛsɛ ɔ 'kaci yí nyɔhye nwanzan-nwanzan'n
m'ɔ nún yé hyɔhyel'n.

⁷³ Nyanmian hanlun ndâ yé nan Abalahamun anyun-
nun kɛ

⁷⁴ ɔ 'de yé fi yé mgbɔfue'n-mɔ asa nún,
maan ye su yí ahunminkan nún,

⁷⁵ ɛsɛ ye 'nanndɔ nwanzan-nwanzan
ye yɔ like m'ɔ ti sese cian biala wɔ yí nyunnun.

⁷⁶ Nan wó diɛ, mín wa, be 'ba fele wó
Nyanmian Kpili m'ɔ wɔ anwunno anwunno elɔ'n kpɔ-
manfue.

ɔ sanlun kɛ ɛ 'ba nanndɔ yé Mún anyunnun
nán ɛ sesie yí atun'n,

⁷⁷ ɛsɛ ɛ 'man yí menian'n-mɔ nwun yí kɛ
ɔ 'ba fa bé ɛtɛ'n-mɔ ce bé ɔ de bé nguan.

⁷⁸ Yé Nyanmian'n sɔ anwunnvoe, ɛsɛ ɔ ti kpa sunman.
ɔ 'ba man anwunno kanlannɛ'n ta yé nwun.
Kanlannɛ sɔ'n ti kɛ senze m'ɔ le fite ɔ.

⁷⁹ ɔ 'man ɔ ta bé mɔ be ti awosin nún anun
ɔ nún ewue asa abu nún anwun.

ɔ 'man ɔ kele yé atun'n m'ɔ man be nyan aluacɔɔɛ'n.”

⁸⁰ Anun batunman'n le nyin ɛsɛ anun yí ti le tin. ɔ kɔ
tanlan ewâ nún anun elɔ. ɔ wɔ elɔ dede temun'n juli ɔ
bɔlɔ yí bagua nún junman nún abu Izalaye amma'n-mɔ
afian.

Zozi awɔle'n

(Matie 1.18-25)

2 Mele sɔ nún anun, belemgbin kpain'n mɔ be fele yí
*Sezaa Ogusɛtɛ'n kɔ man atun kɛ be há bé kualaa
mɔ be wɔ *Lɔmun ehunlun mân nún anun'n. ² Mɔ alimua
menian eha sɔ'n 'ju su'n, anun Kiliniusɔ ti kunmanna wɔ
Sili mân nún anun. ³ ɔ se kɛ anun suanlan kun biala kɔ
yí kulo maan be kele yí dunman.

⁴ Zozefu kusu fi Nazaletɔ, Galile mân nún anun, ɔ kɔ hɔ
Zude mân nún anun kulo'n mɔ be fele yí Betelehemun
nún asu, lɔka mɔ be wulɔ belemgbin Davidi'n. ɔ sanlun
kɛ Zozefu muonun ti Davidi afile nún anun suanlan. ⁵ ɔ
nún yí yí Mali be 'kɔ a man be kele bé dunman. ⁶ Mele
sɔ nún anun, anun Mali le nwunnze. ⁷ Nan mɔ be juli
Betelehemun'n, nán yí ku a han yí, ɔ'a wu. ɔ 'wu yí ba-
muan baa nún an, ɔ kɔ wu belenzua kun. ɔ kɔ fa etan-
lan kɔ fufɔ yí nwun, ɔ kɔ la yí abalanda nún anun lɔka
kun. ɔ sanlun kɛ sua sɔ'n ti dabele kun nún abalanda.
Dabele nún anun an, b'a sike suanlan. Abalanda nún an,
b'a hye nún nnyuan. ɔ le menian'n-mɔ lɔka yê naan'n-
mɔ kusu diɛ. Lɔka'n mɔ naan'n-mɔ didi'n, ebele yê b'a
sesie adɔman'n dabele nún ɔ.

Nyanmiansu bɔfue kun 'ba fite mmua enlanfue'n-mɔ

⁸ Kongɔɛ sɔ kunmgban, anun mmua enlanfue mmie-
mɔ wɔ Betelehemun anwun ebele ebo kun asu. Menian
sɔ'n-mɔ da elɔ, be sisa bé mmua'n-mɔ. ⁹ Ebele ala, nyan-
miansu bɔfue kun kɔ fite bé, yé Mún anunminnyan-
mun'n kɔ ta kɔ si kɔ yia bé. Esulo kpili kpa kɔ han bé.

¹⁰ Bɔfue'n nwan: “Nán be sulo! ɔ sanlun kɛ, mún 'ba han
ejɔle kpa kun mún kele ɛmɔ. Ejɔle kpa sɔ'n 'ba man
mân'n kualaa di fe kpa. ¹¹ Enɛ kongɔɛ, b'a wu Nguande-
fue'n wɔ Davidi kulo nún asu b'a man ɛmɔ. Nguandefue
sɔ'n, y'ɔ le *Kilisi'n m'ɔ ti yé Mún'n. ¹² Nzɔle'n mɔ ɛmɔ 'fa
be nwun yí'n, y'ɔ le ehu: Baa sɔ'n, b'a fa etanlan b'a fufɔ
yí nwun b'a tu yí abalanda nún anun lɔka mɔ naan'n-mɔ
didi'n.”

¹³ Kɛ ɔ 'kan sɔ nún ala, nyanmiansu mmɔfue
mmiekun-mɔ dɔun kpa kɔ a kɔ buka yí su, bé kualaa,
be le yí Nyanmian aye. ¹⁴ Bé nwan:

“Anunminnyanmun hán Nyanmian m'ɔ wɔ anwunno
anwunno elɔ'n.

ɔ kulo asɛ nún asu ewa menian'n-mɔ.

ɔ'a man bé lua a cɔcɔ bé nwun.”

Mmua enlanfue'n-mɔ 'ba hɔ Betelehemun

¹⁵ Mɔ nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ hanlun ejɔle sɔ'n
yuelɔ mɔ be salɔ fulɔ nyanmiansu'n, mmua enlanfue'n-
mɔ kɔ han kɔ hele bé nwun kɛ: “Be mán ye hɔ Betele-
hemun, nán ye hɔ nían like'n mɔ yé Mún a han yí nwun
ejɔle a hele yé'n yé nyunsu.”

¹⁶ Ebele ala, be kɔ han be kɔ gua su, bé nuan y'ɔ le
Betelehemun. Sakpa kusu, be kɔ hɔ kɔ tu Mali nún
Zozefu nún baa adɔman'n. Adɔman'n la abalanda nún
anun ebele, lɔka mɔ naan'n-mɔ didi'n. ¹⁷ Mɔ mmua
enlanfue'n-mɔ juli elɔ, mɔ be nwunlin baa'n yuelɔ'n, be

ko han ejple'n mo bɔfue'n wali hanlun yí batunman nun anwun'n kualaa ko hele bé. ¹⁸ Ejple sɔ'n mo be hanlun'n ko sin menian'n-mo mo be wo ebele'n kualaa anwun. ¹⁹ Yí kualaa mo be hanlun'n, Mali fal siel yí ti anun, temun biala ɔ junlun yí nwun. ²⁰ Mo mmua entanfue'n-mo hanlun ejple sɔ'n yuel'n, be ko sa be ko ho. Be 'ko a, anun be le kannvu Nyanmian be yí yí aye wo ejple'n mo b'a ti mo b'a nwun yí nun anwun. ɔ sanlun ke yí kualaa yɔli ke bɔfue'n kpɔnlun hanlun helele bé'n.

Zozi dunman etuan'n

²¹ ɔ wo ebele dede mo adɔman'n nyanlun mɔle kun'n, anun ɔ di ke be kpe yí mmian nun. Be ko kpe yí mmian nun'n be ko tun yí Zozi. Dunman sɔ'n, bɔfue'n lili mua bolɔ helele Mali kualaa nán ɔ'a nwunze.

Be 'ba fa Zozi be kele yé Mɔn

²² Ehi anzin, mo Mali efian etue temun'n juli'n, ke Moyizɔ mala'n kpɔn kele'n, Zozefu nun Mali be ko fa baa'n ko ho Zoluzalemun. Be 'ko a fa yí be kele yé Mɔn. ²³ ɔ sanlun ke b'a hele wo yé Mɔn mala nun anun ke: *Ba-muan baa belenzua biala mo be ko wo yí'n, be fá yí be wúla Nyanmian asa nun.*

²⁴ Be ko yí Mali ati tee'n mo yé Mɔn mala'n kele'n kusu. Tee sɔ'n, be 'yí a, *be le abubule nnyuan anaan mɔlɔnɔnman nnyuan.*

Simeun nun Hanna

²⁵ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anun bian kun wo Zoluzalemun kulo nun asu ebele. Bian sɔ'n, be fele yí Simeun. ɔ ti suanlan kpa ese ɔ man Nyanmian anyunnzo kpa. ɔ ti ɔ le nwunnde suanlan'n mo ɔ 'ba ɔ de Izalaye ati'n. Nyanmian Wawe Nwanzan-nwanzan'n wo yí nun. ²⁶ Wawe'n ko han ko hele yí ke ɔ 'nwun yé Mɔn Kilisi'n kualaa nán ɔ'a wu. ²⁷ Cian mo Zozefu nun Mali be 'fa baa'n be kele yé Mɔn ke mala'n kele'n, Nyanmian Wawe'n ko hyun Simeun ɔ nun yí ko a Nyanmian awulo nun anun ebele. ²⁸ ɔ ko a ko tu bé, ɔ ko le baa'n ko tu yí sa su, ɔ ko la Nyanmian asɔ. Yí nwan:

²⁹ "Sian'n, yé Mɔn, wó anɔhuba nun a kpɔn su.

Yí ti, yaci wó akua'n maan ɔ wú ahunminkan nun.

³⁰ ɔ sanlun ke m'an nwun suanlan'n mo ɔ 'de yé ti'n,

³¹ mo a hyhye a suan yí mân'n kualaa anyunnun'n.

³² Suanlan sɔ'n ti kanlannɛ.

Yí yé ɔ 'ba man mân mân'n kualaa nwun wó ɔ.

Ese ɔ 'ba man Izalaye

m'ɔ ti wó mân'n nyan anunminnyanmun."

³³ Zozi anwun ejple'n mo anun Simeun le kan'n ko sin Zozefu nun Mali anwun. ³⁴ Simeun ko yeyila bé su. M'ɔ yeyilalɔ bé su yuel'n, ɔ ko fele Zozi anin Mali, yí nwan: "Nian, baa ehi mo Nyanmian a yí yí'n, ɔ 'ba man Izalaye menian dɔun fin asɔ, ɔ 'man dɔun kusu jasɔ. ɔ ti nzɔle, menian'n-mo 'ba su yí nwun akpulowa. ³⁵ ɔ 'ba man be nwun menian dɔun ahunlun nun anun ejple'n yuein. Nan wó dɛ, m mo, yale 'ba han wó ekala'n ke suanlan mo b'a wo yí dadɛ ɔ."

³⁶ Mele sɔ nun anun, anun Nyanmian kpɔmanfue bala-sua kun wo ebele. Be fele yí Hanna. Yí sɔ y'ɔ le Fanue m'ɔ fi Azee afilie nun anun'n. Balasua sɔ'n ti suanlan kpain kpa. Yí talua nun, ɔ jalɔ belenzua kun, ɔ nun yí be lili afue nsu yé belenzua sɔ'n wuli ɔ. ³⁷ Ke ɔ yɔli sɔ'n, Hanna a nja man bian kún. ɔ wo ebele dede ɔ lili afue abulacɔue nun nnan. Bala sɔ'n kulo Nyanmian ejple kpa. Temun biala, kongɔe o, eyue o, ɔ wo Nyanmian awulo nun anun ɔ su Nyanmian ɔ ci cian, ese ɔ sele Nyanmian. ³⁸ Mo Simeun anuan 'tɔ ala, Hanna kusu ko fite ebele. ɔ ko la Nyanmian asɔ. M'ɔ yuel'n, ɔ ko susɔ su ko han baa nun anwun ejple ɔ ko hele bé kualaa mo be le nwunnde ke Nyanmian lé Zoluzalemun amma'n-mo ati'n.

Zozefu nun Mali nun Zozi 'ba sa ko Nazaletɔ

³⁹ Mo Zozefu nun Mali yuelɔ ninng'e'n mo yé Mɔn mala'n kele'n kualaa yɔ'n, be ko sa be ko ho bé kulo Nazaletɔ. Kulo sɔ'n wo Galile mân nun anun. ⁴⁰ Anun baa'n le nyin, ɔ le yɔ suanlan. ɔ ti bengelefue ese anun Nyanmian le yeyila yí su ko.

Zozi 'ba nyan afue bulu nun nnyuan

⁴¹ Afue daa Zozi asɔ nun yí nin, be ko Zoluzalemun, be ko li Zufu'n-mo feti'n mo be fele yí *Paki'n. ⁴² Kemɔ afue daa be ko'n, mo Zozi lili afue bulu nun nnyuan'n, be nun yí ko ho feti sɔ nun elie. ⁴³ Mo be lili feti'n yuel'n, yí sɔ nun yí nin ko sa ko ho. Zozi ko ha Zoluzalemun. Yí sɔ nun yí nin ngo nwun man nun. ⁴⁴ Be junlun ke Zozi wo bé mo be nun bé le ko nun anun bie. Be ko nanndɔ cian kun atun asannan nán b'a kpunnde yí bé nwun amma nun bé manngun'n-mo afian. ⁴⁵ Be kpunndelɔ yí dede a, be ngo nwun man yí. Be ko sa be ko ho Zoluzalemun, be 'ko a kpunnde yí. ⁴⁶ Yí cian nsan nun asu, be 'ko a ju a, anun Zozi ti Nyanmian awulo nun anun *mala nun asu mgbain'n-mo afian, ɔ le tie bé ɔ bisa bisa bé kosuan. ⁴⁷ Yí ngele'n m'ɔ fa bua bé ejple'n sin menian'n-mo kualaa mo be le tie yí nun anwun. ⁴⁸ Mo yí sɔ nun yí nin nwunlin ke ɔ ti bé afian'n, ɔ sinlun bé nwun kpa. Yí nin nwan: "Mɔn wa, nzu ati yé a man y'a fe sua ɔ? Mɔn nun wó sɔ y'a kpunnde wó dede yé lua a bo yé nwun."

⁴⁹ Zozi nwan: "ɔ yɔ se mo emɔ kpunnde mɔn ɔ? Emɔ nzi man ke ɔ fata ke mɔn nian mɔn sɔ junman nun asu wo yí awulo nun anun ɔ?" ⁵⁰ Nan mo Zozi hanlun sɔ'n, yí sɔ nun yí nin, b'a ndɔ man yí bu.

⁵¹ Ehi anzin, Zozi nun bé, be ko sa ko ho Nazaletɔ. ɔ man bé anyunnzo. Mele biala, yí nin kacɔ ejple sɔ'n-mo kualaa. ⁵² Anun Zozi le nyin, ɔ le nwun ngele, ese ɔ le nyan ehulo wo Nyanmian nun menian'n-mo anyun-nun.

Zuan Batasi junman'n

(Matie 3.1-12, Maaki 1.1-8, Zuan 1.19-28)

3 ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anun *Sezaa Tibee a li *Lɔmun ehun-lun mân nun asu belemgbin afue bulu nun nnun. Temun sɔ'n, anun Punsu *Pilati ti kunmanna wo Zude mân nun anun. Anun *Elɔdɔ Antipasɔ ti belemgbin wo

Galile mân nûn anun. Yí nianman Filipu kusu tí belemgbín wá Itule nûn Talakonítí mân nûn anun yê Lizaniyasí kusu tí belemgbín wá Abilénûn mân nûn anun. ² *Hannûn nûn *Kayifu kusu yê anun bɛ tí Nyanmian Tɛɛyífue mgbain ɔ. Mɛɛ ɔ kûnmgba nûn anun, Nyanmian ɔ fɛɛ Zakali awa Zuan ewa nûn anun ɛɔ. ɔ ɔ fa yí Nuan Ejɔlɛ'n ɔ ɔ wula yí nuan. ³ M'ɔ yɔlɔ ɔ'n, Zuan ɔ jasɔ, ɔ ɔ nanndi nanndi asue Zuludûn nûn anuan kulo'n-mɔ asu. Lɛka m'ɔ ɔ sɔn'n, ɔ kan kele menian'n-mɔ kɛ: "Emɔ nûn bɛ nwun bɛ káci bɛ abalabɔ'n bɛ fá bɛ nwun bɛ mân Nyanmian maan n zónûn bɛ, nán Nyanmian 'yaci emɔ anwun sa ce bɛ." ⁴ ɔ man ejɔlɛ'n mɔ Nyanmian kpɔmanfue Ezayi hanlûn'n kpɔnûlûn sɔ. Ezayi heɛlɛl wá yí kalata nûn anun kɛ:

Suanlan bie le tian ewâ nûn anun ɛɔ kɛ:

Emɔ sɛsɛ yê Mûn atûn'n,

bɛ mân ɔ tînnge fɔûn!

⁵ *Bɛ tótua mmɔnza'n-mɔ kualaa*

bɛ tûtulu kunnngunlunman'n-mɔ

nûn mmuka'n-mɔ kualaa anun

bɛ tînnge atûn hyehyalwa'n-mɔ kualaa

bɛ tótua kunman nganngan'n kualaa

nán bɛ tûtú nyɔbue finnvelein'n kualaa bɛ gúa

⁶ *Ebɛɛ nûn anun yê menian'n-mɔ kualaa 'ba nwun kɛ Nyanmian kpɔn de bɛ tí nguan'n.*

⁷ Anûn Zuan kan kele meninsunman'n mɔ bɛ le ba yí nwun maan ɔ sɔnûn bɛ'n kɛ: "Ati anun ɛɛ mma kɛ owo! Nwan y'ɔ selɔ emɔ kɛ ɛsɔnûn nûn ala kualaa ɔ de bɛ fi Nyanmian sɩkpɛ nûn anwun ɔ? ⁸ Yí tí, emɔ y'ɔ nyɔlɛ m'ɔ kele kɛ emɔ a kaci bɛ abalabɔ ɛɛ'n b'a fa bɛ nwun b'a man Nyanmian. Nan nán bɛ se bɛ nwun kɛ: 'Yê sɩ y'ɔ le Abalahamun, yí tí Nyanmian nguala man yê like fíɩ y'ɔ.' Mûn kan mûn kele emɔ kɛ, Nyanmian kualaa kɛ ɔ fa nyɔbue ehl-mɔ kaci Abalahamun amma. ⁹ B'a si akunman nûn a yue. Baka biala m'ɔ nzu man mma kpa'n, bɛ 'kpɛ yí bu bɛ tɔ sɩn nûn anun."

¹⁰ M'ɔ hanlûn sɔ yueli'n, meninsunman'n ɔ bisa yí kɛ: "Anûn nzu like dɛ kpa yê yɛ y'ɔ ɔ?"

¹¹ Yí nwan: "Emɔ anun kûn m'ɔ le taladi nnyuan'n, ɔ fá kûn mân m'ɔ le man bie'n, yê nûn m'ɔ le alɛ di'n, ɔ mân m'ɔ le man bie'n lí."

¹² Anûn bɛ mɔ bɛ dide ajule'n, bɛ kusu, bɛ wá meninsunman nûn anun, bɛ 'ba maan Zuan sɔnûn bɛ. Mɔ Zuan anuan tɔlû'n, bɛ ɔ bisa yí kɛ: "Kpain, anûn yɛ 'yɔ sɛ?" ¹³ Yí nwan: "Nán bɛ dide ajule'n bɛ man ɔ tala mɔ mala'n kele nûn asu."

¹⁴ Anûn nzalafu mmie-mɔ kusu wá ebɛɛ. Nan mɔ Zuan hanlûn sɔ'n, bɛ ɔ bisa yí kɛ: "Anûn yê kusu, nzu yê ɔ di kɛ yɛ y'ɔ ɔ?"

Zuan nwan: "Nán bɛ di bɛ tunmin nûn anzin bɛ laka menian'n-mɔ bɛ de bɛ esika, nan emɔ lí bɛ ahatua nûn anwun fɛ bɛ fá yí sɔ."

¹⁵ Kemɔ anûn bagua'n le nwunnde *Kilisi'n, Izalaye Belemgbín Nguandefue'n, bɛ kualaa bɛ junlûn kɛ Nguandefue sɔ'n y'ɔ le Zuan. ¹⁶ Ajunlûn sɔ'n m'ɔ walɩ bɛ tí anun nûn ati, Zuan ɔ se bɛ kualaa kɛ: "Mín dɛ n ne nzue yê mûn sɔnûn emɔ ɔ, nan suanlan kûn m'ɔ fi mín nzin ɔ le ba'n, ɔ le tunmin tala mín. N di man like fíɩ yí

nyunnun bɔbɔ nán m'an nyannji yí ja mgbabua nyanman'n. Suanlan sɔ'n, ɔ 'ba fa Wawe Nwanzan-nwanzan'n ɔ nûn sɩn ɔ sɔnûn emɔ. ¹⁷ ɔ'a sesie yí nwun ɔ le huhuamua'n yí sa nûn, ɔ le ba fa huhu mmaka mma kpa'n gua ahanmian, nán ɔ ju ewula'n gua sɩn'n m'ɔ le man ayuelɛ nûn anun." ¹⁸ Mɔ Zuan hanlûn sɔ yueli'n, ɔ hanlûn ejɔlɛ dɔn mmiekun-mɔ ɔ bɔlɩ Ejɔlɛkpa'n ɔ heɛlɛl bagua'n.

¹⁹ Zuan ejɔlɛ'n m'ɔ kan nûn anun, ɔ kannzu belemgbín Elɔdi kɛ yí nyɔlɛ'n-mɔ tí man kpa. ɔ sanlûn kɛ Elodiadi m'ɔ tí yí nianman nûn ayi'n, ɔ'a tua yí ɔ'a le ɔ'a ja, ɛsɛ ɔ'a y'ɔ nyɔlɛ ɛɛ dɔn mmiekun-mɔ ɔ'a gua su. ²⁰ Nan ɛɛ kûn bieku m'ɔ yɔlɩ tɔlɩ sɔ'n, y'ɔ le Zuan m'ɔ man bɛ tɔlɩ yí fiadi'n.

Zuan 'ba sɔnûn Zozi

(Matie 3.13-17, Maaki 1.9-11)

²¹ Zuan sɔnûnlûn menian dɔn kpa, Zozi kusu ɔ a ɔ man ɔ ɔ sɔnûn yí. M'ɔ sɔnûnlûn Zozi yueli'n, mɔ Zozi 'yɔ asɔnûn'n, anwunno'n ɔ buke, ²² Nyanmian Wawe Nwanzan-nwanzan'n ɔ kaci yí nwun kɛ abubule ɔ ɔ ju ɔ tanlan yí su. Ebɛɛ ala, anɛ kûn fi anwunno ɔ ɔ te. Yí nwan: "É tí mín ehulo Baa. M'an fa mín lua'n kualaa m'an wula wó nûn."

²³ Mɔ Zozi lili ɔ y'ɔ afue abulasan'n yê ɔ bɔlɩ yí junman nûn abu ɔ. Bɛ kualaa bɛ junlûn kɛ yí sɩ y'ɔ le Zozeɔ. Zozeɔ sɔ'n, yí sɩ y'ɔ le Heli. Heli kusu dɛ y'ɔ le Matati. ²⁴ Matati dɛ y'ɔ le Levi. Levi dɛ y'ɔ le Mɛɛki. Mɛɛki dɛ y'ɔ le Zuannayi. Zuannayi dɛ y'ɔ le Zozeɔ. ²⁵ Zozeɔ dɛ y'ɔ le Matatiasí. Matatiasí dɛ y'ɔ le Amɔsɔ. Amɔsɔ dɛ y'ɔ le Nahumun. Nahumun dɛ y'ɔ le Esli. Esli dɛ y'ɔ le Nagayi. ²⁶ Nagayi dɛ y'ɔ le Maati. Maati dɛ y'ɔ le Matatiasí. Matatiasí dɛ y'ɔ le Semeyinûn. Semeyinûn dɛ y'ɔ le Zozeɔ. Zozeɔ dɛ y'ɔ le Zoda. Zoda dɛ y'ɔ le Zoan. ²⁷ Zoan dɛ y'ɔ le Eleza. Eleza dɛ y'ɔ le Zolobabelɩ. Zolobabelɩ dɛ y'ɔ le Salasiɩ. Salasiɩ dɛ y'ɔ le Neli. ²⁸ Neli dɛ y'ɔ le Mɛɛki. Mɛɛki dɛ y'ɔ le Adi. Adi dɛ y'ɔ le Kosamun. Kosamun dɛ y'ɔ le Eli-madamun. Eli-madamun dɛ y'ɔ le Eli. ²⁹ Eli dɛ y'ɔ le Zozi. Zozi dɛ y'ɔ le Eliezɩ. Eliezɩ dɛ y'ɔ le Zolimun. Zolimun dɛ y'ɔ le Matati. Matati dɛ y'ɔ le Levi. ³⁰ Levi dɛ y'ɔ le Simeun. Simeun dɛ y'ɔ le Zuda. Zuda dɛ y'ɔ le Zozeɔ. Zozeɔ dɛ y'ɔ le Zonamun. Zonamun dɛ y'ɔ le Eliakimun. Eliakimun dɛ y'ɔ le Melea. ³¹ Melea dɛ y'ɔ le Mena. Mena dɛ y'ɔ le Matata. Matata dɛ y'ɔ le Natan. Natan dɛ y'ɔ le Davidi. ³² Davidi dɛ y'ɔ le Izayi. Izayi dɛ y'ɔ le Zobeɔ. Zobeɔ dɛ y'ɔ le Bozu. Bozu dɛ y'ɔ le Sala. Sala dɛ y'ɔ le Naasun. ³³ Naasun dɛ y'ɔ le Aminnandabu. Aminnandabu dɛ y'ɔ le Adimin. Adimin dɛ y'ɔ le Aani. Aani dɛ y'ɔ le Esɩmûn. Esɩmûn dɛ y'ɔ le Faleɩ. Faleɩ dɛ y'ɔ le Zuda. ³⁴ Zuda dɛ y'ɔ le Zuakɔbu. Zuakɔbu dɛ y'ɔ le Izaaki. Izaaki dɛ y'ɔ le Abalahamun. Abalahamun dɛ y'ɔ le Tala. Tala dɛ y'ɔ le Nakɔ. ³⁵ Nakɔ dɛ y'ɔ le Seluki. Seluki dɛ y'ɔ le Alago. Alago dɛ y'ɔ le Faleki. Faleki dɛ y'ɔ le Ebɛ. Ebɛ dɛ y'ɔ le Sala. ³⁶ Sala dɛ y'ɔ le Kayinamun. Kayinamun dɛ y'ɔ le Afakisadi. Afakisadi dɛ y'ɔ le Semun. Semun dɛ y'ɔ le Nowe. Nowe dɛ y'ɔ le Lamɛki. ³⁷ Lamɛki dɛ y'ɔ le

Matusalemun. Matusalemun dɛ y'ɔ le Enɔki. Enɔki dɛ y'ɔ le Yelɛɔ. Yelɛɔ dɛ y'ɔ le Maleleyɛ. Maleleyɛ dɛ y'ɔ le Kenamun. ³⁸ Kenamun dɛ y'ɔ le Enɔsi. Enɔsi dɛ y'ɛ le Seti. Seti dɛ y'ɔ le Adamun. Adamun dɛ y'ɔ le Nyanmian.

Abɔnsanmun 'ba sɔ Zozi nɔn

(Matie 4.1-11, Maaki 1.12-13)

4 Mɔ be sɔnlɔnɔn Zozi yueli'n, Wawe Nwannzan-nwannzan'n tunmin'n kɔ jinlan yɔ nzin kpa bɔkɔ. Wawe Nwannzan-nwannzan'n kɔ fa yɔ fi asue Zuludɔn nɔn anuan ebeɛ ɔ nɔn yɔ kɔ hɔ ɛwɔ nɔn anuan. ² Ebeɛ, Abɔnsanmun kɔ sɔ Zozi kɔ nɔn dede elebulanan. Elebulanan sɔ nɔn anuan, Zozi ngo li like fɛ. Nan mɔ tɛmun sɔ'n sɔnlɔn'n, ehɔ kɔ hun Zozi. ³ Ehi, Abɔnsanmun kɔ han kɔ hele yɔ kɛ: "Sɛ ɛ ti Nyanmian Awa sakpa a, anɔn kan kele ebue ehi maan ɔ kaci kpaun."

⁴ Zozi nwan: "Ɔ wɔ Eheɛ Ejɔle nɔn anuan kɛ: *Nán kpaun ala yɛ suanlan di a, ɔ nyan nguan ɔ.*"

⁵ Mɔ Zozi hanɔn sɔ'n, Abɔnsanmun kɔ fa yɔ kɔ hɔ buka kannganlaun kun ati su. Ebeɛ ala, ɔ kɔ fa asɛ nɔn asu mmelemgbɔn mɔn'n-mɔ kwalaa kɔ hele Zozi. ⁶ Yɔ nwan: "Tunmin ehi ɔ nɔn anuanminnyanmun'n mɔ mmelemgbɔn mɔn'n-mɔ le yɔ'n, b'a fa yɔ kwalaa b'a wula mɔn sa nɔn. Yɛ suanlan mɔ mɔn kulo kɛ mɔn fa mɔn man yɔ'n yɛ mɔn 'fa mɔn man yɔ ɔ. ⁷ Yɔ ti, sɛ ɛ kutu mɔn nyunnun ɛ su mɔn an, yɔ kwalaa 'yɔ wɔ dɛ."

⁸ Ehi a, Zozi nwan: "Ɔ wɔ Eheɛ Ejɔle nɔn anuan kɛ: *Kutu Edannganman m'ɔ ti wɔ Nyanmian nɔn anyunnun nɔn su yɔ kunmgbɔ cein.*"

⁹ Mɔ Zozi buali yɔ sɔ yueli'n, Abɔnsanmun falɔ yɔ biekun an, yɔ nuan y'ɔ le Zoluzalemun, Nyanmian awulo nɔn ati su. Yɔ nwan: "Sɛ wɔ nwan ɛ ti Nyanmian Awa sakpa a, yaci wɔ nwun nɔn, kulo tɔ asɛ, ¹⁰ afɛ, ɔ wɔ Eheɛ Ejɔle nɔn anuan kɛ: *Wɔ dunman nɔn, Nyanmian 'ba man yɔ mmɔfue'n-mɔ atɔn maan be nɔn wɔ su.* Eɛ ɔ wɔ nɔn kɛ: ¹¹ *Be 'sɔ wɔ be sa nɔn, nɔn wɔ ja a mgbula man ebue.*"

¹² Mɔ Abɔnsanmun hanɔn sɔ'n, Zozi nwan: "Eheɛ Ejɔle'n kan kɛ: *N'ɛ sɔ yɛ Mɔn m'ɔ ti wɔ Nyanmian'n nɔn.*"

¹³ Abɔnsanmun yɔli butu ɔ nɔn betɛ mɔ yɔ sa a ngan man Zozi'n, ɔ yacili yɔ ebeɛ ɔ hɔli, ɔ 'nwunnde cɔn fufɔle biekun.

Zozi 'ba hɔ Galile mɔn nɔn anuan

(Matie 4.12-17, Maaki 1.14-15)

¹⁴ Ehi, Zozi kɔ sa kɔ hɔ Galile mɔn nɔn anuan. Wawe Nwannzan-nwannzan'n tunmin'n jin yɔ nzin. Galile mɔn nɔn anuan lɔka biala, be bɔ yɔ dunman. ¹⁵ Ɔ kekele menian'n-mɔ ninngɛ Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua'n-mɔ anuan yɛ be kwalaa be yɔ yɔ aye.

Zozi 'ba hɔ Nazaletɔ kulo nɔn asu

(Matie 13.53-58, Maaki 6.1-6)

¹⁶ Zozi kɔ hɔ Nazaletɔ, kulo'n mɔ be talɔ yɔ su nɔn asu. Ɔ kɔ wulu Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua nɔn anuan kɛ ɔ yɔ yɔ ɛnwunmian ele cɔn biala'n. Be yɔli asɔnɔn'n dede mɔ ɔ

'kɔ bie'n, ɔ kɔ jasɔ, ɔ le ba kɔnnga Eheɛ Ejɔle'n. ¹⁷ Be kɔ fa Nyanmian kpɔmanfue *Ezayi kalata'n mɔ b'a baka'n be kɔ wula yɔ sa nɔn. Ɔ kɔ tele nɔn, ɔ kɔ nwun lɔka mɔ b'a hele kɛ:

¹⁸ *Yɛ Mɔn Wawe'n wɔ mɔn nɔn*

ɔ'a yɔ mɔn kɛ m mɔla

m mɔ Ejɔlekpa'n n gɛle ehianfue'n-mɔ.

Ɔ'a suan mɔn kɛ m mɔla

n yɔ be mɔ b'a gua be fiadi'n.

Be mɔ be nyɔn a sin'n,

m mɔn be nwun asɛ.

Be mɔ be le kele be ahuluwa'n,

m mɔn be nyɔn be ti.

¹⁹ *Eɛ m mɔla n gɔn n gɛle be kɛ*

afue'n mɔ Nyanmian 'de menian'n-mɔ ati nɔn a ju.

²⁰ Mɔ Zozi yueli yɔ kɔnnga'n, ɔ kɔ baka kalata'n, ɔ kɔ fa kɔ wula suanlan'n m'ɔ nɔn su nɔn asa nɔn, ɔ kɔ tanlan asɛ. Menian'n-mɔ kwalaa mɔ be wɔ asɔnɔn sua nɔn anuan'n, be nyɔn kɔ ha yɔ nwun. ²¹ Zozi kukuli yɔ nuan su a, yɔ nwan: "Eheɛ, Eheɛ Ejɔle ehi mɔ emɔ a ti nɔn a kpɔn su."

²² Zozi ejɔle fe'n yɔli be enyɔnmun kpa, ɔ sinlin be nwun. Be nwan: "Bian ehi muonun, asu nɔn Zozefu awa nɔn ɔ?"

²³ Zozi nwan: "Ɔ ti ananhɔle, emɔ 'ba bu anyɔndala ehi be kele mɔn kɛ: 'Sɛ wɔ nwan ɛ ti ayile eyɔlefue a, di mua yɔ wɔ nwun ayile.' Eɛ emɔ 'ba han tu su kɛ: 'Ninngɛ'n mɔ y'a ti kɛ a yɔ yɔ Kapeenawɔmun elɔ'n, yɔ bie wɔ kulo nɔn asu ewa."

²⁴ Eɛ, yɔ nwan: "Mun kan yɔ ananhɔle mɔn kele emɔ kɛ Nyanmian kpɔmanfue biala le man efɛle yɔ muonun yɔ kulo. ²⁵ Mun kan yɔ ananhɔle mɔn kele emɔ kɛ Nyanmian kpɔmanfue *Eli mele su, tɛmun mɔ esue nɔn a ndɔ man dede afue nsan sala nsian mɔ ehɔ kpili kpa kpɔnɔn mɔn bɔndɔn nɔn anuan'n, anuan kunlannvɔe mmalasua dɔn wɔ Izalaye mɔn nɔn anuan. ²⁶ Nan kusu, Nyanmian a nzuan man Eli a man ɔ'a ngo a mmuka man be bie fɛ, sannan kunlannvɔe eyɛfue balasua'n m'ɔ ti Salepɔta kulo nɔn asu, Sidun mɔn nɔn anuan elɔ'n.

²⁷ Eɛ Nyanmian kpɔmanfue Elize kusu mele su, anuan kokobefue sunɔn Izalaye mɔn nɔn anuan. Nan kusu, Elize a mman be bie fɛ anwan a nza man, sannan Naa-man m'ɔ fi Sili mɔn nɔn anuan elɔ'n."

²⁸ Be kwalaa mɔ be wɔ asɔnɔn sua nɔn anuan mɔ be tulɔ ejɔle sɔ'n, be kɔ fe yɔ nwun eya kpa. ²⁹ Be kɔ jasɔ, be kɔ susɔ yɔ, be nɔn yɔ kɔ hɔ buka'n mɔ be kulo'n wɔ su nɔn ati afian kɛ be 'kɔ a ju yɔ be tu bɔnza nɔn anuan be kun yɔ. ³⁰ Nan Zozi wulɔli be sa abu ala, ɔ kɔ hɔ.

Zozi 'ba fuan wawe ɛte fi suanlan kun anuan

(Maaki 1.21-28)

³¹ Mɔ Zozi fi Nazaletɔ buka nɔn asu ɔ juli'n, ɔ kɔ hɔ Galile mɔn nɔn anuan kulo'n mɔ be fele yɔ Kapeenawɔmun nɔn asu. Mɔ ɛnwunmian ele cɔn'n juli'n, Zozi kɔ hɔ asɔnɔn sua nɔn anuan ɔ 'kɔ a kekele be ninngɛ. ³² Ninngɛ'n-mɔ m'ɔ le kekele'n kɔ sin be nwun, ɔ sanɔn kɛ ɔ kan yɔ ejɔle dɛ'n tunmin su.

³³ Anɔn bian kun wɔ asɔnɔn sua nɔn anɔn ebeɛ. Bian sɔ'n, wawe eɛ kun wɔ yɛ nɔn. ɔ kɔ tɔan nɔn seɛ kpa. ³⁴ Yɛ nwan: "E! Zozi m'ɔ fi Nazaletɔ, ɛ 'se yɛ se? ɛ walɔ yɛ busu eɔ anaan? Mɔn sɔ wɔ wɔkɔkɔ! ɛ tɔ Nyanmɔan Suanlan Nwanzan-nwanzan!"

³⁵ Mɔ suanlan'n hanlɔn sɔ'n, Zozi kɔ tɔan wawe eɛ nɔn asu. Yɛ nwan: "Muan wɔ nuan nɔn asu, nɔn fi suanlan eɛ anɔn fite!" Mɔ Zozi hanlɔn sɔ'n, menian'n-mɔ anyunnun ebeɛ, wawe eɛ'n kɔ fin bian nɔn asɔ, ɔ fi yɛ nɔn kɔ fite kɔ hɔ, ɔ'a nɔy man yɛ like fɛɛ.

³⁶ Ejɔɛ sɔ'n kɔ sin bɛ kualaa bɛ nwun, sian'n, bɛ lɛ bisa bisa bɛ nwun kɛ: "Anɔn nzu asinbenwun ejɔɛ dɛ aɛ? Bian eɛ lɛ yɛ tunmin'n ɔ fuan wawe eɛ'n-mɔ a, bɛ fite!" ³⁷ Kɛ ɔ yɔɔ sɔ'n, mɔn sɔ nɔn anɔn lɔka kualaa, anɔn bɛ lɛ kan Zozi ejɔɛ.

Zozi 'ba man menian dɔn anwun sa

(Matie 8.14-17, Maaki 1.29-34)

³⁸ Mɔ Zozi fi asɔnɔn sua nɔn anɔn fitelɔ'n, ɔ kɔ hɔ *Simun awulo eɔ. ɔ 'kɔ a ju a, anɔn Simun aseɛala nɔn a fuke kpa, ebunnun nɔn a yue yɛ cɛɛ. Bɛ kɔ bɔ Zozi amannɛ kɛ ɔ tɔtɔn yɛ mɔn bɛ. ³⁹ Zozi kɔ hyɔn kɔ mantan wuluwafue'n, yɛ nwan: "Ebunnun, fi balasua eɛ anwun tu!" Kɛ ɔ hanlɔn sɔ nɔn ala, ebunnun'n fi balasua nɔn anwun kɔ tu. Balasua'n kɔ jasɔ kɔ hɔ sɛn nɔn anwun eɔ ɔ kɔ man bɛ like bɛ kɔ li.

⁴⁰ Nɔsuba mɔ senze'n tɔɔɔ'n, bɛ nɔn nwuluwafue ngacile ngacile kualaa kɔ 'a Zozi anwun ebeɛ. ɔ kɔ fa yɛ sa'n kɔ fua bɛ nwun, bɛ nwun kɔ sa. ⁴¹ Mmɔnsanmun'n-mɔ fi nwuluwafue'n-mɔ dɔn anɔn bɛ kɔ fite, anɔn bɛ lɛ tɔan bɛ kan kɛ: "Wɔ, ɛ tɔ Nyanmɔan Awa!" Nan mɔ bɛ 'kan sɔ'n, anɔn Zozi lɛ tetian bɛ ɔ totua bɛ, ɔ sanlɔn kɛ bɛ dɛ, bɛ sɔ kɛ *Kilisi'n y'ɔ lɛ yɛ.

Zozi 'ba hɔ a bɔ Ejɔɛkpa'n kulo eɛnɔn-mɔ asu

(Maaki 1.35-39)

⁴² Mɔ alɛ hɔnɔn'n, Zozi kɔ tɔ yɛ nwun kɔ hɔ ahanmɔan lɔka mɔ suanlan fɛɛ nɔn man'n. Meninsunman kɔ kpunndɛ yɛ. Nan mɔ bɛ nwunlin yɛ'n, bɛ nwan: "Yɛ 'seɛ wɔ, n'ɛ kɔ lɔka fɛɛ kɔn."

⁴³ Zozi nwan: "ɔ se kɛ mɔn bɔ Nyanmɔan Belemgbɔn Mɔn nɔn anwun Ejɔɛkpa'n mɔn kele kulo nga'n-mɔ kusu. Afɔ yɛ sɔ ati yɛ Nyanmɔan suanlɔn mɔn ɔ." ⁴⁴ M'ɔ hanlɔn sɔ yuelɔ'n, ɔ kɔ hɔ Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua'n-mɔ anɔn ɔ kɔ bɔ Ejɔɛkpa'n kɔ hele bɛ.

Zozi 'ba feɛ yɛ alimua menian nsan'n

(Matie 4.18-22, Maaki 1.16-20)

5 Cɔan kun Zozi kɔ hɔ *Zenezaleɛ asue nɔn anɔn, menian dɔn kɔ kpu yɛ ebeɛ, bɛ kɔ ta kɔ si kɔ yia yɛ, bɛ 'kɔ a tie Nyanmɔan Anɔn Ejɔɛ'n m'ɔ lɛ kan'n.

² Zozi 'tu yɛ nyɔn an, anɔn eɛ nnyuan sisi ebeɛ, suanlan fɛɛ nɔn man nɔn. Bɛ mɔ bɛ cɔ ejue'n, bɛ fi nɔn b'a ju, bɛ lɛ nwunnnzin nwunnnzin bɛ dada'n-mɔ anɔn. ³ Zozi kɔ hɔ kɔ fu eɛ'n kun anɔn. Eɛ sɔ'n tɔ Simun dɛ. Zozi kɔ seɛ Simun kɛ ɔ tɔ eɛ'n ɔ hɔ bunman su kaan. Zozi kɔ tanlan eɛ nɔn akunnun ɔ kɔ hehele meninsunman'n ninngɛ.

⁴ M'ɔ yuelɔ bɛ ninngɛ kekele'n, yɛ nwan: "Simun, tu eɛ'n kɔ bunman su nɔn ɛ nɔn wɔ manngun'n-mɔ bɛ gɔa bɛ dada'n."

⁵ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ'n, Simun nwan: "Kpain, ɔ bɔ yɛ bu kɔngɔ angunmɔn, y'a gua dada dede y'a nɔl man ejue fɛɛ. Nan kusu kemɔ wɔ nwan n gɔa'n, mɔn 'gua."

⁶ Ebeɛ ala, bɛ kɔ gua bɛ dada'n-mɔ. Bɛ kɔ hyɛ ejue dɔn kpa dede bɛ dada'n-mɔ lɛ tɔtɔ. ⁷ Mɔ bɛ nwunlin yɛ sɔ'n, bɛ kɔ tu bɛ sa bɛ kɔ feɛ bɛ manngun'n-mɔ mɔ bɛ wɔ eɛ eɛnɔn anɔn'n kɛ bɛ bɔla a buka bɛ. Bɛ kɔ a bɛ kɔ wula bɛ eɛ nnyuan'n tɛteɛ, ɔ ka mɔ bɛ nuan ɔ.

⁸ Mɔ Simun Pɛɛɛ nwunlin yɛ sɔ'n, ɔ kɔ kutu Zozi anyunnun ebeɛ, yɛ nwan: "Yɛ Mɔn, n'ɛ fa wɔ nwun bɔ mɔn. ɔ sanlɔn kɛ n dɔ eɛfue." ⁹ Simun hanlɔn sɔ, ɔ sanlɔn kɛ ejue mɔ bɛ hyɛ yɛ cɔan sɔ'n sinlin yɛ nɔn yɛ manngun'n-mɔ kualaa anwun, eɛ esulo hanlɔn bɛ. ¹⁰ Esulo kunmgbɔ sɔ'n kusu hanlɔn Zuakɔ ɔ nɔn Zuan, Zebede amma'n mɔ bɛ nɔn Simun di junman'n.

Eɛ a, Zozi nwan: "Simun, n'ɛ sulo! Nan eɛ m'ɔ kɔ'n, ɛ 'ba feɛɛ menian man mɔn." ¹¹ Ejɔɛ sɔ'n mɔ Zozi hanlɔn nɔn ati, mɔ bɛ sisili bɛ eɛ'n-mɔ asɔ'n, bɛ yacili bɛ junman'n kualaaɔn ebeɛ, bɛ sili yɛ su.

Zozi 'ba man kokobefue kun anwun sa

(Matie 8.1-4, Maaki 1.40-45)

¹² Cɔan kun Zozi kɔ hɔ kulo kun asu. ɔ ju ebeɛ ala, kokobefue kun kɔ a kɔ tu yɛ. Bian sɔ'n kɔ butu yɛ nyɔn asɔ yɛ nwan: "Yɛ Mɔn, se ɛ kulo a, ɛ kualaa kɛ ɛ man mɔn nwun sa."

¹³ Mɔ kokobefue'n hanlɔn sɔ'n, Zozi kɔ tunngɛ yɛ sa kɔ han yɛ, yɛ nwan: "Mɔn kulo, man wɔ nwun tɔ!" Ebeɛ ala, bian nɔn anwun kɔ sa.

¹⁴ Zozi nwan: "N'ɛ kan mɔ m'an yɔ nɔn anwun ejɔɛ kele suanlan fɛɛ. Nan kɔ kɔ tu Nyanmɔan tɛɛyɛfue'n m'ɔ wɔ ebeɛ'n, fa wɔ nwun'n kele yɛ. Ebeɛ tɛɛ'n mɔ *Moyizɔ heɛɛ'n, yɛ maan bɛ kualaa bɛ nwun yɛ kɛ wɔ nwun a sa."

¹⁵ Anɔn Zozi dunman'n lɛ fu. Menian dɔn ba tie yɛ ejɔɛ'n m'ɔ kan'n, eɛ bɛ ba yɛ nwun bɛ man bɛ nwun sa. ¹⁶ Nan temun'n bie ju a, Zozi tɔ yɛ nwun kɔ ahanmɔan ɔ kɔ seɛ Nyanmɔan.

Zozi 'ba man bubuluwafue kun anwun sa

(Matie 9.1-8, Maaki 2.1-12)

¹⁷ Eɛɔan kun anɔn Zozi lɛ kekele menian'n-mɔ ninngɛ. Meninsunman'n mɔ bɛ walɔ'n, anɔn *Falisifue'n-mɔ nɔn *mala mgbain'n-mɔ wɔ bɛ nɔn bie. Bɛ tɔtɔ asɔ Zozi anwun ebeɛ. Mmie-mɔ fi Galile nɔn Zude mɔn nɔn, mmie kusu fi Zoluzalem nɔn asu. Eɛɔan sɔ'n, anɔn yɛ Mɔn tunmin'n jin Zozi anɔn ɔ kɔ man nwuluwafue'n-mɔ anwun kɔ sa. ¹⁸ Kaan cɛ, menian mmie-mɔ nɔn bubuluwafue kun kɔ a, ɔ la ebeɛ su. Bɛ lɛ kpunndɛ atɔn bɛ sɔn bɛ fa wuluwafue'n bɛ fite Zozi anyunnun. ¹⁹ Meninsunman'n dunman nɔn, kemɔ bɛ nnyan man atɔn bɛ nzun man'n, bɛ kɔ fu sua'n mɔ Zozi wɔ nɔn nɔn asu. Bɛ kɔ kpe tokolo sua nɔn ati afian, bɛ kɔ fa bubuluwafue'n bɛ kɔ jula yɛ nɔn yɛ ebeɛ'n Zozi anyunnun ebeɛ menian'n-mɔ kualaa afian.

²⁰ Mò Zozi nwunlin bé dedi'n, ɔ kɔ han kɔ hele wuluwafue'n ke: "Njabian, b'a fa wó ete'n b'a hye wó."

²¹ Ejɔle sɔ'n m'ɔ hanlun nun ati, Falisifue'n-mò nun mala nun asu mgbain'n-mò le kan yí bé ti akunnun ke: "Nwan suanlan dɛ ahi m'ɔ kuala ɔ kan ejɔle ete sua tia Nyanmian ɔ? Sɛ nán Nyanmian angunmun cein an, nwan y'ɔ kuala suanlan ete fa ce yí ɔ?"

²² Ajunlun sɔ'n m'ɔ be falɩ nun ati, Zozi nwan: "Nzuke ati yê ajunlun sua-mò wɔ emɔ ati anun ɔ? ²³ Sɛ mun kan ke: 'B'a fa wó ete'n b'a hye wó' a, emɔ nnwun man nun. Nan sɛ mun kan mun kele wuluwafue'n ke: 'Jasu nanndi' nán ɔ yɔ sɔ a, ²⁴ anun emɔ a nwun yí ke *Mân Baa'n le tunmin asɩe nun asu ewa ɔ fa ete ce."

Ehi a, ɔ kɔ han kɔ hele bubuluwafue'n ke: "Mun kan mun kele wó, jasú, fa wó ebɛɛ'n nán kɔ wó awulo!" ²⁵ Ebeɩ ala, bé kualaa bé nyunnun ebeɩ, bian'n kɔ jasú kɔ fa yí ebɛɛ'n m'ɔ lali su'n, ɔ kɔ hɔ yí awulo. ɔ 'kɔ a, anun ɔ le yí Nyanmian ayɛ. ²⁶ Ejɔle'n kɔ sin bé kualaa bé nwun. Esulo kɔ han bé, be le yí Nyanmian ayɛ, bé nwan: "Ene dɛ, fɔ́ún y'a nwun enyunnmian ninnge yé nyinsu!"

Zozi 'ba fele Levi

(Matie 9.9-13, Maaki 2.13-17)

²⁷ Ehi anzin, Zozi fi sua nun anun kɔ fite. ɔ 'kɔ ju a, anun bian kun, be fele yí Levi, ɔ ti lɩka mò be didi ajule'n. Levi sɔ'n, ɔ dide ajule. Zozi kɔ fele yí, yí nwan: "Levi, jasú, si mɩn su!" ²⁸ Ebeɩ ala, Levi kɔ jasú kɔ yaci yí junman'n ɔ kɔ si yí su.

²⁹ Levi kɔ bɔ Zozi ati ɔ kɔ man be kɔ tun alɩ kpili kpa yí awulo. Mò be 'didi'n, bé mò be dide ajule'n nun menian mmiekun-mò dɔun kpa nun bé gugua tɔbulɩ nun anwun. ³⁰ *Falisifue'n-mò nun *mala nun asu mgbain'n-mò mò be nun bé di fâ kun'n kɔ yue ɛya fɛ. Be kɔ bisa Zozi menian'n-mò ke: "Nzu ati yê emɔ nun bé mò be dide ajule'n nun etefue'n-mò didi'n?"

³¹ Zozi nwan: "Suanlan m'ɔ ewue le ngun man yí'n, ɔ mgbunnde man ayile eyɔlefue. Nan suanlan m'ɔ le wu'n y'ɔ kpunnde ayile eyɔlefue ɔ. ³² M'an mma man ke mun 'ba fele bé mò be ti sɛsɛ wɔ Nyanmian anyunnun'n maan be kaci bé abalabo'n. Nan bé mò be ti etefue'n-mò, bé ti yê m malɩ ɔ."

Abuala nun anwun kosuan'n

(Matie 9.14-17, Maaki 2.18-22)

³³ Ehi anzin, bé nun mmie-mò kɔ bisa Zozi ke: "Zuan menian'n-mò nun Falisifue'n-mò dɛ'n-mò, ɔ yɔ a, be di abuala be seɩ Nyanmian. Nan kusu wó dɛ'n-mò nni man abuala, temun sɔ'n, anun be le didi be nunnun."

³⁴ Mò Zozi tɩɩ ejɔle sɔ'n, yí nwan: "Mele mò atɔnvɔle bian'n wɔ ebeɩ'n, yí manngun'n-mò mò be wɔ atɔnvɔle nun abu'n, be nguala man ke be bua be da ɔ. ³⁵ Nan mele bie 'ba ju, atɔnvɔle bian'n fi bé sa nun ɔ 'ba tu. Mele sɔ nun anun, be 'ba li abuala."

³⁶ Mò Zozi hanlun sɔ yueli'n, ɔ kɔ han nvanduhun ejɔle kun kɔ tu su, yí nwan: "Suanlan fíí nzua man etanlan fufɔle ndafuin ɔ ndua man etanlan daba nun tokolo. Sɛ ɔ yɔ yí sɔ a, anun ɔ'a seɩ etanlan fufɔle'n yê ndafuin sɔ'n

nun etanlan daba ngɔ man su. ³⁷ Suanlan fíí ngaci man nzan fufɔle ngua man kpolo kotoku daba nun. Sɛ ɔ yɔ yí sɔ a, kpolo kotoku'n 'te, nzan'n 'butu, anun kpolo kotoku nun a yɔ mgban. ³⁸ Nan nzan fufɔle'n, be fa be gua kpolo kotoku fufɔle nun. ³⁹ Eɛe suanlan biala m'ɔ nun nzan daba'n, ɔ mgbunnde man nzan fufɔle. Afi yí nwan: 'Nzan daba'n dɛ be nnyan man yí nwun su.'"

Zozi nun enwunmian ele cian'n

(Matie 12.1-8, Maaki 2.23-28)

⁶ Cian kun Zozi nun yí menian'n-mò kɔ kpe nun *bele ebo kun asu. Cian sɔ'n, ɔ ti enwunmian ele cian. Yí menian'n-mò kɔ tɩɩ bele mma'n bie be kɔ kpɩta yí bé sa nun be kɔ yɩyɩ yí nwun abun'n be kɔ li. ² Mò Falisifue'n-mò nwunlin yí sɔ'n, bé nwan: "Nzuke ati yê emɔ yɔ like mò yé mala'n tua ke nán be yɔ yí enwunmian ele cian'n?"

³ Mò be hanlun sɔ'n, Zozi kɔ bua bé ke: "Asu emɔ kunngali man like mò Davidi yɔli, mele mò ehɔɛ hunlin yí nun yí menian'n-mò nun anwun ejɔle'n lé ɔ? ⁴ Davidi wululɩ Nyanmian sua nun anun, ɔ falɩ kpaun'n-mò mò b'a fa b'a man Nyanmian'n, ɔ nun yí menian'n-mò be lili. Kpaun sɔ'n, Zufu'n-mò mala'n kele ke suanlan ngacile biala le man atun ɔ nni man ke Nyanmian tɛɛyɩfue'n-mò ala." ⁵ Mò Zozi buali bé sɔ'n, nán ɔ'a han ɔ'a tu sɔ ke: "Mân Baa'n ti enwunmian ele cian nun asu kpain."

Suanlan'n mò yí sa kun a jɔ'n.

(Matie 12.9-14, Maaki 3.1-6)

⁶ Enwunmian ele cian kun biekun, Zozi kɔ wulu asɔnɩn sua kun anun, ɔ kɔ hehele ninnge. Anun bian kun wɔ asɔnɩn sua nun anun ebeɩ, yí sa fama nun a jɔ. ⁷ Mala nun asu mgbain'n-mò nun Falisifue'n-mò mò be wɔ ebeɩ'n, anun be le nɩan sɛ Zozi kɔ man wuluwafue bie anwun kɔ sa enwunmian ele cian nun an. ɔ sanlun ke be le kpunnde atun be sɩn su be tun yí esuan. ⁸ Nan kemɔ Zozi sɩ mò b'a junlun'n, ɔ kɔ han kɔ hele wuluwafue'n ke: "Jasu jinlan menian'n-mò kualaa anyunnun ewa." Bian'n kɔ jasú kɔ jinlan bé nyunnun ebeɩ.

⁹ Mò bian'n jasulɩ jinlanlun'n Zozi kɔ kaci yí nyun meninsunman nun anwun elɔ, yí nwan: "Mun 'ba bisa emɔ kosuan. Yé mala'n kele sɛ? ɔ kele ke ye yó ye enwunmian ele cian nun anaan ye yó ete? Ye lé suanlan ati nguan anaan ye hún yí ɔ?"

¹⁰ Zozi kɔ nenɩan bé kualaa bé nyunnun, ɔ kɔ tu yí nyun wuluwafue nun anwun elɔ, yí nwan: "Tɩnnge wó sa nun anun." Bian'n kɔ tunnge nun, ebeɩ ala, yí sa'n kɔ yɔ kpa. ¹¹ Ehi, Falisifue'n-mò nun mala nun asu mgbain'n-mò kɔ fɛ ɛya kpa. Sian'n be le bisa bisa bé nwun like mò be 'yɔ nán bé sa a han Zozi'n.

Zozi mmɔfue bulu nun nnyuan'n

(Matie 10.1-4, Maaki 3.13-19)

¹² Mele sɔ nun anun, Zozi kɔ hɔ kɔ fu buka kun asu. ɔ 'kɔ a seɩ Nyanmian. ɔ kɔ seɩ Nyanmian kɔngɔ dede alɩe kɔ hún. ¹³ Mò alɩe hunlun'n, Zozi kɔ fefeɩ yí menian'n-mò be kɔ yia. ɔ kɔ nɩan bé nun kɔ yɩ bulu nun

nnyuan ɔ kɔ tun bé mmɔfue. ¹⁴ Menian bulu nun nnyuan sɔ'n-mɔ y'ɔ le: Simun mɔ Zozi fele yí Pɛɛlɛ'n, ɔ nun yí nianman Andele, Zuakɩ nun Zuan, Filipu nun Baatelemin, ¹⁵ Matie nun Toma, Altfe awa Zuakɩ nun Simun mɔ be fele yí *Zelɔtufue'n, ¹⁶ Zuakɩ awa Zudi, ɔ nun Zudasɩ Isikalɔtɩ mɔ ɔ 'ba yɩ Zozi man'n.

Menian dɔun 'ba yia Zozi anwun
(Matie 4.23-25)

¹⁷ Ehi, Zozi nun yí mmɔfue'n-mɔ, be fi buka nun asu, be kɔ ju be kɔ jinlan lɩka sɛsɛ kun. Lɩka sɔ'n, anɩn Zozi menian dɔun kpa a yia ebele. Menian sɔ'n-mɔ, mmie-mɔ fi Zude mân nun. Mmie-mɔ fi Zoluzalemun. Mmie-mɔ fi jenvie nun anuan elɔ kulo'n-mɔ mɔ be mantan mantan Tii nun Sidun nun asu. ¹⁸ Be walɩ ke be 'ba a tie Zozi Anuan Ejɔle'n, eɛe be man bé nwun sa. Bé mɔ bé kusu wawe ete wɔ bé nun m'ɔ kele bé yale'n, wawe ete'n fi bé nun tu. ¹⁹ Bé kualaa be kulo ke be kan Zozi. ɔ sanlɩn ke tunmin kun fi yí nun fite y'ɔ man bé nwun sa ɔ.

Nyila nun munnzue'n
(Matie 5.1-12)

²⁰ M'ɔ yɔlɩ sɔ'n, Zozi kɔ tu yí nɩn yí menian'n-mɔ elɔ yí nwan:
"Nyila hán emɔ mɔ be tɩ ehianfue'n, ɔ sanlɩn ke Nyanmɩan Belemgbin Mân'n tɩ emɔ dɩe!
²¹ "Nyila hán emɔ mɔ ehɔe le kun emɔ kɩkaala'n, ɔ sanlɩn ke emɔ aku 'ba yɩ.
"Nyila hán emɔ mɔ be le sun'n, ɔ sanlɩn ke emɔ 'ba sɩɩ.
²² "Nyila hán emɔ, mɛle mɔ be le kɔ emɔ, mɔ be le fuan emɔ, mɔ be le kɔ emɔ nzuba, mɔ be le bu emɔ menian mgban wɔ *Mân Baa'n dunman nun. ²³ Mɔ be 'yɔ emɔ sɔ'n, emɔ lí fe be mán bé nwun tɛ bé be sí abile be húhulu. ɔ sanlɩn ke emɔ 'ba nyan yí nwun ahatua kpili kpa wɔ anwunno elɔ. Aftɩ daba, ke bé nan-mɔ heleɩ Nyanmɩan mgɔɔmanfue'n-mɔ ahuluwa nun anɩn.
²⁴ "Nan emɔ esikafue'n-mɔ, munnzue hán emɔ! ɔ sanlɩn ke emɔ asa a han emɔ salɩe dɩe'n dada angunmɩn.
²⁵ "Munnzue hán emɔ mɔ bé ku a yí'n! ɔ sanlɩn ke ehɔe 'ba hun emɔ.
"Emɔ mɔ be le sɩɩ kɩkaala'n, munnzue hán emɔ! ɔ sanlɩn ke aluabɔ 'ba han emɔ, emɔ 'ba sun.
²⁶ "Munnzue hán emɔ mɔ menian'n-mɔ kualaaɩn kan emɔ anwun ejɔle kpa'n. Aftɩ daba, ke bé nan-mɔ hanlɩn ato mgɔɔmanfue'n-mɔ anwun ejɔle kpa nun anɩn.

Emɔ húlo bé mgɔɔfue'n-mɔ
(Matie 5.38-48; 7.12a)

²⁷ "Nan emɔ mɔ be le tie mɩn'n, mun kan mɩn kele emɔ ke: Emɔ húlo bé mɔ be kɔ emɔ'n. Emɔ yó bé ye.
²⁸ Emɔ yéyila bé mɔ be ɔ emɔ sasan nun asu. Emɔ yó asɔnɩn be man bé mɔ be kele emɔ ahuluwa'n. ²⁹ Se suanlan bie kpaci emɔ anyɩn bê nun asu a, be káci fama'n maan ɔ kpáci su. Se suanlan bie de emɔ taladɩe'n mɔ be wula yí su nun an, emɔ yí mɔ emɔ wula yí bu'n kusu be mán yí. ³⁰ Suanlan biala m'ɔ kɔ seɩ emɔ like'n, emɔ fá mán yí. Se suanlan tua emɔ de like mɔ

emɔ le nun an, nán be bisa yí busu. ³¹ Like mɔ emɔ kulo ke menian'n-mɔ yɔ man emɔ'n, emɔ kusu yó like sɔ'n be mán bé.

³² "Se bé mɔ be kulo emɔ nun ala yê emɔ kusu kulo bé a, nzu nvasue dɩe yê emɔ nyan yí su ɔ? Etɛfue'n-mɔ kusu kulo bé mɔ be kulo bé'n. ³³ Se bé mɔ be yɔ emɔ ye nun ala yê emɔ kusu yɔ bé ye a, nzu nvasue dɩe yê emɔ nyan yí su ɔ? Etɛfue'n-mɔ kusu yɔ sɔ bie. ³⁴ Bé mɔ emɔ ɔ bé busɩa a emɔ de di ke be kualaa yí tua'n, se bé ngunmɩn ala yê emɔ ɔ bé busɩa a, nzu nvasue dɩe yê emɔ nyan yí su ɔ? Etɛfue'n-mɔ kusu ɔ bé manngun etɛfue'n-mɔ mɔ be kualaa kale'n tua'n busɩa. ³⁵ Nan emɔ dɩe, nán be yɔ sɔ. Emɔ húlo bé mɔ be kɔ emɔ'n, emɔ yó bé ye, emɔ bɔ bé busɩa, nán be susu bé ti be gua su ke be túa be mán emɔ. Se emɔ yɔ sɔ a, emɔ 'ba nyan yɩ nwun ahatua kpili kpa, eɛe emɔ 'ba kaci Nyanmɩan m'ɔ wɔ anwunno anwunno elɔ nun amma. ɔ sanlɩn ke ɔ tɩ kpa man menian mɔ be nzi man ye'n, ɔ nun menian kusu mɔ bé kunnun tɩ ete'n. ³⁶ Kemɔ emɔ Asɩ'n sɩ anwunnvoe'n, emɔ kusu nwún anwunnvoe.

Nán be bua bé manngun'n-mɔ ndɛɛ
(Matie 7.1-5)

³⁷ "Nán be bua bé manngun'n-mɔ ndɛɛ nán Nyanmɩan Kpili kusu a mmua man emɔ ndɛɛ. Nán be bu suanlan fɩɩ fɩɩ nán Nyanmɩan kusu a mmu man emɔ fɩɩ. Emɔ fá bé manngun'n-mɔ ete'n be hyé bé nán Nyanmɩan kusu a fa emɔ dɩe nun a hye emɔ. ³⁸ Emɔ hyé bé manngun'n-mɔ nán Nyanmɩan kusu a hye emɔ bie. Be 'su ninngɛ be gua emɔ taladɩe'n pɔsu kpili nun anɩn, be 'tinndin su kpa maan ɔ yí dede ɔ bu su. Susɩɩe'n mɔ emɔ fa be susu ninngɛ be man bé manngun-mɔ'n, yí yê Nyanmɩan 'fa susu man emɔ ɔ."
³⁹ Mɔ Zozi hanlɩn sɔ yuelɩ'n, eɛe ɔ kɔ bu anyɩndala kun biekun kɔ hele bé, yí nwan: "Anyɩnsinlinwafue, ɔ nni man yí manngun anyɩnsinlinwafue taataa. Se ɔ yɔ yí sɔ a, bé munnyuan be 'gua kunman nun. ⁴⁰ Suanlan mɔ be le kele yí like'n, ɔ nzi man like ndala man yí mɩn'n m'ɔ le kele yí'n. Kusu se ɔ suan like nán ɔ nwun yí kpa kɔkɔ a, ɔ kaci ke yí mɩn'n.
⁴¹ "Nzuke ati yê e le nian tabua munmuin kaan'n m'ɔ la wó nianman nun anyɩn nun asu, nan kusu e nnwun man tabua ebue'n m'ɔ la wó dɩe nun asu'n? ⁴² ɔ yɔ se mɔ e kualaa e kan kele wó nianman'n ke: 'Anianman, yaci mɩn maan n yí wó nɩn nun asu munmuin kaan'n', wó mɔ e nnwun man ke tabua ebue nun la wó nɩn dɩe nun asu'n? E ɔ wó nwun apoo. Di mua yɩ m'ɔ la wó nɩn nun asu'n, asannan nán a nwun asɩ a yɩ m'ɔ la wó nianman'n dɩe nun asu'n.

ɔ le baka kun nun yí mma
(Matie 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ "Baka kpa nzu man mma ete yê baka ete kusu nzu man mma kpa. ⁴⁴ Baka biala m'ɔ jin'n, yí mma'n y'ɔ man be nwun yí nzɔle ɔ. Be ndɩ man *figi mma eminlan mmowe'n-mɔ asu. Yê be ndɩ man divun mma kusu baka mɔ yí nwun le bowe nun asu. ⁴⁵ Suanlan m'ɔ tɩ kpa'n, ati anɩn kpa ninngɛ y'ɔ yɔ ɔ. Suanlan kusu m'ɔ

ti man kpa'n, ati anun ete ninng'e y'ɔ ɔ. ɔ sanlun ke ejɔle m'ɔ wɔ suanlan akunnun'n y'ɔ fite yí nuan ɔ.

Sua nnyuan nun anwun ejɔle'n

(Matie 7.24-27)

⁴⁶ “Nzuke ati yê emɔ fele mín ‘yé Mún, yé Mún’, kusu emɔ nyɔ man like m'ɔ n gɔ bisa'n? ⁴⁷ Suanlan m'ɔ kɔ a mín nwun, m'ɔ kɔ tie mín nuan ejɔle'n, m'ɔ kɔ nanndi su'n, ɛ 'nwun like m'ɔ soman yí'n: ⁴⁸ ɔ soman suanlan m'ɔ le si sua. ɔ'a fun kunman'n maan ɔ'a hɔ mua ɔ'a wula yí bu ɔ'a si sua nun ebue nun asu. Mɔ fɔsɛ'n tikeli'n, asue'n-mɔ kɔ yí kɔ bu asɔ ɔ kɔ han sua'n, nan kusu ɔ'a nguala man yí bu. ɔ sanlun ke sua sɔ'n jin bi. ⁴⁹ Suanlan kusu m'ɔ tie mín Nuan Ejɔle'n m'ɔ nnanndi man su'n, ɔ soman suanlan m'ɔ ɔ'a si yí sua nun anyuan nun asu. ɔ'a nwula man sua nun abu. Mɔ fɔsɛ'n tikeli'n, asue'n-mɔ kɔ yí kɔ bu asɔ ɔ kɔ han sua'n. Ebele ala, sua sɔ'n kɔ bubu kɔ gua kpa ɔkɔkɔ.”

Zozi 'ba man nzalafu kpain'n kun akua nun anwun sa

(Matie 8.5-13)

7 Mɔ Zozi yueli ejɔle ehika kualaa kan kele menian'n-mɔ, ɔ kɔ hɔ Kapɛɛnawɔmun. ² Anun Lɔmun nzalafu kpain'n kun wɔ Kapɛɛnawɔmun ebele. Nzalafu kpain sɔ'n, ɔ le yí akua kun m'ɔ yí nwun cian yí kpa ɔ. Akua sɔ'n kɔ fuke kpa ɔ le de ewue wu. ³ Mɔ nzalafu kpain'n tulɔ Zozi angan'n, ɔ kɔ suan zufu mgbain'n mmie-mɔ ke be hɔ féle Zozi maan ɔ bála a yɔ maan yí akua nun anwun sa. ⁴ Be kɔ hɔ Zozi anwun elɔ be kɔ butu yí. Bé nwan: “Suanlan sɔ'n dɛ, ɔ fata ke ɛ bua yí. ⁵ ɔ sanlun ke ɔ kulo yé Zufu mân'n. Yí yê ɔ'a si yé Nyanmian sua nun ɔ.” ⁶ Ehi a, Zozi nun bé be kɔ hɔ. Mɔ be hɔlɔ dede be ka kaan be ju awulo nun anwun'n, nzalafu kpain'n kɔ suan menian ke be hɔ sé Zozi ke: “Kpain, n'ɛ kele wɔ nwun efɛ. ɔ sanlun ke mún nze nvata man ke ɛ wɔlu mún awulo. ⁷ Ehika ati yê mín muonun m'an mma man wɔ ja su ɔ, afɔ mún nze nvata man. Nan kan ejɔle kpɔle kunmgbá cein, mín akua nun anwun 'ba sa. ⁸ Mín, n ne mín nyunnun mgbain mɔ be sie mín ɔ. Mín kusu, n ne nzalafu mɔ mún sie bé ɔ. Se mún kan mún kele nunhan kun ke: ‘Kɔ!’ a, ɔ kɔ. Se mún kan mún kele nunhan kun biegun ke: ‘Bala!’ a, ɔ ba. Se mún kan mún kele mín akua'n ke: ‘Yɔ like ehi’ a, ɔ yɔ.”

⁹ Mɔ Zozi tulɔ ejɔle sɔ'n, ɔ kɔ fua nzalafu kpain'n. ɔ kɔ bulɔ yí nyun ɔ kɔ han kɔ hele menian'n-mɔ mɔ be si yí su'n ke: “Mún kan yí ananhɔle mún kele emɔ: Izalaye mân nun anun ewa muonun, suanlan m'ɔ le dedi ke suanlan ehi'n, n nwunlin man bie lé.” ¹⁰ Bé mɔ nzalafu kpain'n suanlan bé'n kɔ sa kɔ hɔ awulo. Be 'ju elɔ a, akua nun anwun a sa ɔkɔkɔ.

Zozi 'ba hun kunlannvɛe balasua kun awa

¹¹ Ehi anzin, Zozi kɔ hɔ Galile mân nun anun kulo kun asu. Kulo sɔ'n, be fele yí Naun. Mɔ ɔ 'kɔ'n, yí menian'n-mɔ nun meninsunman sili yí su. ¹² Be hɔlɔ dede mɔ be ka kaan be ju kulo nun anuan nun anwun ebele'n, be 'nian an, anun be nun fuin kun le sun kɔ asielɛ su.

Suanlan'n mɔ be le kɔ a sie yí'n, ɔ ti belenzua bangɔlɔ yê yí nin ti kunlannvɛe. Kulo nun asu menian dɔun kpa nun kunlannvɛe balasua'n wɔ ebele. ¹³ Mɔ Zozi nwunlin balasua'n, yí nwun kɔ ye yí koun nán ɔ a se yí ke: “N'ɛ sun kún!”

¹⁴ Zozi kɔ kpunng'e alaka'n, ɔ kɔ fa yí sa kɔ han yí. Bé mɔ be lile alaka nun anun'n kɔ jinlan, Zozi nwan:

“Kpafɛle, mún kan mún kele wɔ, fi ewue nun tínng'e!”

¹⁵ Suanlan'n mɔ ɔ'a wu'n kɔ jasɔ kɔ tanlan asɔ ɔ le juɔ. Zozi kɔ fa yí kɔ man yí nin.

¹⁶ Esulo kɔ han bé kualaa, be kɔ yí Nyanmian ayɛ. Bé nwan: “Nyanmian kpɔmanfue kpili kpa kun a fite yé afi-an ewa!” Eɛ bé nwan: “Nyanmian a a yé ekpala.” ¹⁷ Like sɔ'n mɔ Zozi yɔlɔ'n, Zude mân'n luka kualaaatin, ɔ nun mân mân mɔ be mantan yí'n, bé kualaa be tulɔ.

Bé mɔ Zuan Batisi suanlan bé'n.

(Matie 11.2-19)

¹⁸ Ninng'e kualaa mɔ Zozi yɔlɔ'n, Zuan Batisi menian'n-mɔ hɔlɔ hɔlɔ nun amannɛ be heleli yí. Zuan kɔ fele yí menian'n-mɔ anun nnyuan ¹⁹ ɔ kɔ suan bé yé Mún anwun elɔ ke be hɔ bisa yí ke: “Suanlan'n mɔ ye si ke ɔ le ba'n y'ɔ le wɔ anaan suanlan sɔ'n te wɔ sian?”

²⁰ Mɔ be juli Zozi anwun ebele'n, bé nwan: “Zuan Batisi a suan yé ke ye bála a bisa wɔ ke se suanlan'n mɔ ye si ke ɔ le ba'n y'ɔ le wɔ a, se kusu suanlan sɔ'n te wɔ sian an, anun ɛ hán héle yé.”

²¹ Temun sɔ'n, bé mɔ ewue le kun bé'n, Zozi kɔ man bé nwun kɔ sa. ɔ kɔ fuan wawe ete'n-mɔ mɔ be wɔ menian'n-mɔ anun'n, eɛ ɔ kɔ tike tike anyɔnsinlinwafue dɔun anyun'n. ²² M'ɔ yɔlɔ sɔ'n, Zozi kɔ han kɔ hele bé mɔ Zuan suanlan bé'n ke: “Emɔ hɔ hán mɔ emɔ a ti'n, ɔ nun mɔ emɔ a nwun yí'n be héle Zuan. Emɔ a nwun ke anyɔnsinlinwafue'n-mɔ anyun'n-mɔ a tike tike, bé mɔ be tia be tɔ su'n-mɔ aja'n-mɔ a tinng'e tinng'e, kokobefue'n-mɔ anwun a ti, anzutiliwafue'n-mɔ ti ejɔle, bé mɔ b'a wu'n-mɔ a tinng'e tinng'e, ehianfue'n-mɔ le ti ejɔlekpa'n. ²³ Nyila hán suanlan mɔ ɔ mminlin man yí dedi'n m'ɔ le yí wɔ mín nun'n.”

²⁴ Mɔ bé mɔ Zuan suanlan bé'n salɔ hɔlɔ'n, Zozi kɔ han Zuan ejɔle ɔ kɔ hele menian'n-mɔ. Yí nwan: “Nzu like dɛ yê emɔ hɔlɔ nianlun yí ewâ nun anun elɔ ɔ? Ndeɛ mɔ anwunman le fita anaan? ²⁵ Nan nzu like dɛ yê emɔ hɔlɔ nianlun ɔ? Emɔ hɔlɔ nianlun suanlan m'ɔ wula taladɛ kanlanman anaan? Bé mɔ be wula esikafue ndaladɛ mɔ be ti luka kanlanman'n, menian sɔ'n-mɔ gua mmelemgbin'n-mɔ awulo. ²⁶ Anun nzu like dɛ fɔún yê emɔ hɔlɔ nianlun ɔ? Nyanmian kpɔmanfue anaan? Yuo, mún kan mún kele emɔ ke ɔ tala Nyanmian kpɔmanfue ɔkɔkɔ. ²⁷ ɔ sanlun ke Zuan yê Ebele Ejɔle'n kan yí ejɔle ke:

Nyanmian nwan: Mún suan mín ɔɔfue'n

mún man ɔ di mua wɔ nyunnun ɔ sesie wɔ atun'n.”

²⁸ Zozi kɔ han kɔ tu su ke: “Mún kan yí ananhɔle mún kele emɔ ke be wulɔ man suanlan flí kún m'ɔ ti kpili tala Zuan ɔ. Nan kusu suanlan ɔkɔkɔ m'ɔ ti kaan sua Nyanmian Belemgbin Mân nun anun'n, ɔ tala Zuan kpili.”

²⁹ Bagua'n, yí lɔlɔ bé mɔ be dide ajule'n, be tielɔ Zuan anuan ejɔle'n be man ɔ sɔnɔnɔn bé. Afɔ be nwunlin ke

Nyanmian atun die'n ti fɔ́ún. ³⁰ Nan *Falisifue'n-mɔ́ nun *mala nun asu mgbain'n-mɔ́ die, like mɔ́ Nyanmian kulo ke ɔ́ yɔ́ man bé'n, b'a ndie man. Ehi ati b'a man Zuan a nzɔ́nɔ́n man bé.

³¹ Zozi kɔ́ tu su ke: "Nwan bɔ́bɔ́ yê n vá ajulisu menian ehi-mɔ́ n zusu bé ɔ́? Nwan yê be soman yí ɔ́? ³² Be so-man mmaturman nganngan mɔ́ be gugua gua nun asu, mɔ́ be le tetian be se bé manngun'n-mɔ́ ke:

'Y'a bɔ́ abile dede emɔ́ a nzi man!

Y'a tu aluabɔ́ ejue dede emɔ́ a nzun man!"

³³ ɔ́ sanlun ke Zuan Batisi wali, ɔ́ nni man alɛ, ese ɔ́ nnun man nzan, nan kusu emɔ́ nwan: 'Wawe ete yê ɔ́ wɔ́ yí nun ɔ́!' ³⁴ Mân Baa'n kusu a a, ɔ́ di alɛ, ɔ́ nun nzan, ese emɔ́ nwan: 'Be nian suanlan ehi, yí die, ɔ́ njunlun ejɔ́le fíí ke alɛ nun nzan ejɔ́le ala yê ɔ́ junlun ɔ́. Yí manngun y'ɔ́ le bé mɔ́ be dide ajule'n ɔ́ nun etefue'n-mɔ́!' ³⁵ Nan kusu bé kualaa mɔ́ be de Nyanmian be di'n, be kele ke Nyanmian ti bengelufue sakpa."

Falisifue Simun 'ba fele Zozi alɛ

³⁶ *Falisifue kun feleli Zozi ke ɔ́ bála a li like yí awulo. Mele mɔ́ be lila mgbá nun asu tɔ́buli nun anwun'n, ³⁷ kulo ɔ́ nun asu balasua kun kɔ́ wulu ebele. Balasua ɔ́'n si tutu. M'ɔ́ tuli ke Zozi wɔ́ Falisifue nun awulo ebele ɔ́ le di-di'n, ɔ́ kɔ́ fa anatili bondoman tekɛɛ kun mɔ́ yí gua yɔ́ st'n kɔ́ a. ³⁸ Balasua'n kɔ́ jinlan Zozi aja ngua. ɔ́ kɔ́ sun ɔ́ kɔ́ fa yí nyun emun'n ɔ́ kɔ́ blua Zozi aja nun anwun. ɔ́ kɔ́ fa yí ti enyuan'n ɔ́ kɔ́ cici ɔ́ kɔ́ fa Zozi aja'n ɔ́ kɔ́ bɔ́ yí hue su, ese ɔ́ kɔ́ fa anatili'n ɔ́ kɔ́ bɔ́ yí ja nun anwun.

³⁹ Mɔ́ Falisifue'n m'ɔ́ feleli Zozi alɛ'n nwunlin yí ɔ́'n, ɔ́ kɔ́ han yí ti anun ke: "Se suanlan ehi ti Nyanmian kpɔ́-manfue sakpa a, ahan ɔ́ 'nwun ke balasua'n mɔ́ ɔ́'a han yí'n ti etefue. ɔ́ sanlun ke ɔ́ si tutu."

⁴⁰ Mɔ́ anun Falisifue'n le kan ehi yí ti anun'n, Zozi kɔ́ kuku yí nuan su ɔ́ kɔ́ han kɔ́ hele yí ke: "Simun, man n gán ejɔ́le kun n géle wɔ́."

Simun nwan: "Kpain, kan."

⁴¹ Zozi nwan: "Anun menian nnyuan tua suanlan kun kale. Nunhan kun tua jete fufue mma eya nnun, yê kun'n kusu tua jete fufue mma abulanun. ⁴² Kemɔ́ bé menian nnyuan'n nun bie fíí nguala man yí kale'n tua'n, suanlan'n m'ɔ́ bɔ́li be busia'n kɔ́ fa kɔ́ hye bé. Menian nnyuan ɔ́'n, nunhan benin yê ε de di ke ɔ́ 'kulo bian'n bu su ɔ́?"

⁴³ Simun kɔ́ bua yí ke: "Mun de mun di ke nunhan mɔ́ yí kale die'n ti kpili nun ɔ́."

Zozi nwan: "Mɔ́ a han'n ti ananhɔ́le."

⁴⁴ M'ɔ́ hanlun ɔ́'n, ɔ́ kɔ́ fa balasua'n kɔ́ hele Simun, yí nwan: "Simun, a nwun balasua ehi? Ke m mali wɔ́ awulo ewa'n, a mman man mín nzue m'an nwunnnzin man mín ja nun anwun. Nan balasua ehi die, ɔ́ le yí nyun emun'n ɔ́'a nwunnnzin mín ja nun anwun, ɔ́'a fa yí ti enyuan'n ɔ́'a cici. ⁴⁵ N juli ewa'n, a ndɔ́ man mín nun. Nan yí die, ke n wululi ewa nun angunmun yê ɔ́ falí mín ja'n-mɔ́ bɔ́li yí hue su ɔ́. ⁴⁶ A ngua man ngo m'ɔ́ ban fanlan mín ti nun asu. Nan yí die, anatili kpa yê ɔ́'a fa ɔ́'a gugua mín ja nun anwun ɔ́. ⁴⁷ Yí ɔ́ ati, mun kan mun kele wɔ́ ke balasua ehi, ehulo kpili'n mɔ́ ɔ́'a hulo

mín'n dunman nun, yí ete'n kualaa'n, yí ete bobolobe'n kualaa m'ɔ́ su'n, b'a fa yí kualaa b'a hye yí. Nan suanlan mɔ́ yí ete nun a nzun man mɔ́ be kɔ́ fa be kɔ́ hye yí'n, ehulo'n m'ɔ́ le yí'n ti kaan sua."

⁴⁸ Ehi a, Zozi kɔ́ han kɔ́ hele balasua'n ke: "B'a fa wɔ́ ete'n-mɔ́ b'a hye wɔ́."

⁴⁹ Mɔ́ Zozi hanlun ɔ́'n, bé mɔ́ bé nun yí gua tɔ́buli nun anwun'n kɔ́ han yí bé ti anun ke: "Suanlan ehi muonun ɔ́ ti yí die se dede m'ɔ́ fa suanlan ete ce yí ɔ́?"

⁵⁰ Mɔ́ be 'kan ɔ́ bé ti anun'n, Zozi kɔ́ han kɔ́ hele balasua'n ke: "Wɔ́ dedi nun a le wɔ́ nguan, kɔ́ aluacɛɛ nun."

Mmalasua'n-mɔ́ mɔ́ be si Zozi su'n

8 Ehi anzin, Zozi nun yí menian bulu nun nnyuan'n, be kɔ́ hɔ́ kulo kulo'n-mɔ́ asu. Be kɔ́ hɔ́ kɔ́ han Nyanmian Anuan Ejɔ́le'n. Be kɔ́ bɔ́ Nyanmian Belemgbin Mân nun anwun Ejɔ́lekpa'n be kɔ́ hele menian'n-mɔ́. ² Zozi 'kɔ́ a, anun mmalasua mmie-mɔ́ m'ɔ́ tuli bé nun wawe ete'n-mɔ́ ɔ́ man be nwun salí'n si yí su. Mmalasua ɔ́'n-mɔ́ y'ɔ́ le: Mali m'ɔ́ fi Magɔ́dala mɔ́ Zozi tuli wawe ete nsu yí nun'n. ³ Kuza m'ɔ́ nian belemgbin *Eldi Antipasí ninngɛ nun asu'n, yí yí Zuanlun. Suzanlun nun mmalasua mmiekun-mɔ́ dɔ́un kpa. Be fa bé anwundie'n be bua Zozi nun yí menian'n-mɔ́.

Suanlan'n m'ɔ́ gua bele nun anwun anyundala'n

(Matie 13.1-9, Maaki 4.1-9)

⁴ Menian'n-mɔ́ fi kulo kulo'n-mɔ́ asu be kɔ́ a Zozi anwun ebele. Nan mɔ́ menian dɔ́un yialí yí nwun'n, ɔ́ kɔ́ bu anyundala ehi ɔ́ kɔ́ hele bé. Yí nwan: ⁵ "Anun suanlan kun wɔ́ ebele. Cian kun, ɔ́ kɔ́ hɔ́ *bele egua yí ebo nun asu. Bele mma'n bie kɔ́ gua atun nun anuan. Menian'n-mɔ́ 'sun an, be tetia su. Nnunman'n-mɔ́ kɔ́ suso kɔ́ li. ⁶ Bie kusu kɔ́ gua ebuta nun asu. Kemɔ́ ngetie kpa nnun man ebele'n, bele'n fifili a, ɔ́ kɔ́ yala. ⁷ Bie kusu kɔ́ gua eminlan mmowe'n-mɔ́ anun, be nun bé be kɔ́ fifi nun kun. Eminlan mmowe'n-mɔ́ kɔ́ fu su. ɔ́'a man ɔ́'a nyo man kpa. ⁸ Bie kusu kɔ́ gua asie kpa nun asu. ɔ́ kɔ́ fifi ɔ́ kɔ́ su mma dɔ́un kpa. Bele baka kun biala kɔ́ su mma eya kun."

Ese Zozi kɔ́ han kɔ́ tu su ke: "Suanlan m'ɔ́ si fasie'n, ɔ́ fá síe!"

Zozi anyundala'n m'ɔ́ bu'n

(Matie 13.10-17, Maaki 4.10-12)

⁹ Yí menian'n-mɔ́ kɔ́ bisa yí anyundala ɔ́ nun abu. ¹⁰ Zozi kɔ́ bua bé ke: "Emɔ́ die, nvalie nun ejɔ́le'n m'ɔ́ tu de Nyanmian Belemgbin Mân'n, Nyanmian a yí a hele emɔ́. Nan menian bu nga'n-mɔ́ die, be bu yí anyundala nun be kele bé. ɔ́ man be nian yí bé nyinsu bɔ́bɔ́ a, be nnwun man yí. Be tie bɔ́bɔ́ a, be ndi man yí bu.

Zozi 'ba tu anyundala nun abu

(Matie 13.18-23, Maaki 4.13-20)

¹¹ "Anyundala ehi, yí bu y'ɔ́ le ke: *Bele mma'n y'ɔ́ le Nyanmian Anuan Ejɔ́le'n. ¹² Menian'n mmie-mɔ́ ti ke atun nun anuan'n mɔ́ bele mma'n gualí'n. Be tie Nyan-

mian Anuan Ejɔlɛ'n, nan kusu Abɔnsanmun ba ɔ yi ejɔlɛ'n mɔ b'a ti'n fi bé ahunlun nun anun. ɔ man be nnyan man dedi nán b'a nyan nguan. ¹³ Mmie-mɔ kusu ti ke ebuta'n mɔ bele'n gualɔ su'n. Be ti Nyanmian Anuan Ejɔlɛ'n nun an, be di yí nwun fɛ. Nan kusu be mman man ejɔlɛ'n nɔɔ man ndian. Be de be di meɛ kaan sua yê sɛ emian bie tu bé a, anun b'a yaci bé de-di'n b'a tu. ¹⁴ Bele'n m'ɔ gualɔ eminlan mmowe nun anun'n, y'ɔ le menian mɔ be tie Nyanmian Anuan Ejɔlɛ'n, nan kusu ɔ 'kɔ yí nyunnun an, be man nzusue, anwundɛ nun mân elie fu Nyanmian Anuan Ejɔlɛ'n mɔ b'a ti nun asu. Be nzu man mma dede ɔ mmulu man. ¹⁵ Bele mma'n m'ɔ gualɔ asɛ kpa nun asu'n, y'ɔ le menian mɔ be tie Nyanmian Anuan Ejɔlɛ'n, be fa be sie bé ahunlun nun anun kpa, be di ejɔlɛ'n nun asu, be su mma.

Kanlannɛ nun anwun anyɛndala'n

(Maakɔ 4.21-25)

¹⁶ “Suanlan fíɔ nɔɔ man kanlannɛ, ɔ nva ɔ nwula man bokiti, anaan mgba abu. Nan ɔ sie yí kanlannɛ'n baka nun asu, ɔ man bé mɔ be 'wulu sua nun anun'n, be nwun asɔ. ¹⁷ Like biala m'ɔ fla'n, ɔ 'tu fite. Nvɛɛɛ nun ejɔlɛ biala 'fite jawe nun. ¹⁸ Emɔ yó anzue, nán be tíe yí kpa! ɔ sanlun ke m'ɔ le kaan'n, be 'ba man yí biekun. Nan m'ɔ le man fíɔ'n, kaan'n m'ɔ susu ke ɔ kɔ nyan yí'n, be 'tua yí be de.”

Zozi anianman'n-mɔ nun yí nin

(Matie 12.46-50, Maakɔ 3.31-35)

¹⁹ Zozi anin'n nun yí nianman'n-mɔ, be kɔ a be kɔ tu yí. Nan kusu meninsunman'n mɔ b'a yia yí nwun nun ati, ɔ man b'a nguala man yí nwun elɔ ju. ²⁰ Be kɔ bɔ Zozi amannɛ ke: “Wó nin nun wó nianman'n-mɔ jijin ahanmian elɔ, be kulo ke be nwun wó nwun.”

²¹ Mɔ be hanlun sɔ'n, nán Zozi a se bé mɔ be wɔ ebeɛ'n ke: “Mín nin nun mín nianman'n-mɔ y'ɔ le menian mɔ be tie Nyanmian Anuan Ejɔlɛ'n, mɔ be nanndi su'n.”

Zozi 'ba gua anwunman kpili kun asɔ

(Matie 8.23-27, Maakɔ 4.35-41)

²² Elɛhun kun Zozi nun yí menian'n-mɔ kɔ fu elɛɛ kun anun. ɔ kɔ han kɔ hele bé ke: “Be mán ye kpé asue'n ye hó yí nzin elɔ ebue kun.” Mɔ Zozi hanlun sɔ'n, yê be hɔɔ ɔ. ²³ Nan mɔ be 'kpɛ asue'n, anun Zozi la elɛɛ nun anun ɔ le dafɔ. Kunmgba ala, anwunman kpili kun kɔ tu asubu-la nun anyɛnsu. Asutue'n kɔ bɔ nzue kɔ gua elɛɛ nun anun. ²⁴ Eɛɛ, yí menian'n-mɔ kɔ kpunngɛ yí be kɔ tinngɛ yí. Bé nwan: “Kpain, kpain, ye le wu o!”

Zozi kɔ tinngɛ ɔ kɔ juɔ aminle su kɔ hele anwunman'n nun asutue'n. Anwunman'n kɔ jinlan, asutue'n kɔ gua asɔ. Ebeɛ kɔ yɔ diin.

²⁵ M'ɔ yɔɔ sɔ'n, Zozi kɔ bisa yí menian'n-mɔ ke: “Emɔ dedi'n wɔ nin?” Ejɔlɛ'n kɔ sin bé nwun, esulo kɔ han bé. Be kɔ bisa bisa bé nwun ke: “Nwan suanlan dɛ y'ɔ le eɛɛ? M'ɔ juɔ kele anwunman nun asutue dede be man yí anyɛnnɔ!”

Zozi 'ba tu wawɛ etɛ dɔun fi suanlan kun anun

(Matie 8.28-34, Maakɔ 5.1-20)

²⁶ Zozi nun yí menian'n-mɔ, be kɔ kpɛ Galile asue'n. Be kɔ hɔ kɔ ju yí nzin elɔ ebue kun, Zelazɔ'n-mɔ mân nun anun. Mân sɔ'n nun Galile mân'n, bé nyun'n wɔ su. ²⁷ Mɔ Zozi 'ju asɔ nun ala, kulo nun asu suanlan kun kɔ a yí nwun ebeɛ. Suanlan sɔ'n, wawɛ etɛ wɔ yí nun. Yí nwun gua su, nán ene bie ɔ. ɔ nna man sua elɔ. ɔ la asielɛ'n-mɔ asu. ²⁸ M'ɔ nwunlin Zozi'n, ɔ kɔ tian. ɔ kɔ hɔ kɔ tu kɔ tɔ yí ja nun. ɔ kɔ tian sele kpa, Yí nwan: “Zozi, Anwunno Nyanmian Kpili Awa, ɛ se mín sɛ? Mɔn 'sele wó, n'ɛ se mín sa fíɔ.” ²⁹ M'ɔ man ɔ le kan sɔ'n, y'ɔ le ke Zozi le man wawɛ etɛ'n m'ɔ wɔ yí nun'n tu. Wawɛ etɛ'n tɔ yí su meɛ'n bie anun. Be fa ngɔnzɔngɔnzɔ be cɔ yí sa nun yí ja a, ɔ bubu nun. Wawɛ etɛ'n cɔɔn yí kɔ ewâ nun anun.

³⁰ Zozi kɔ bisa yí ke: “E li sɛ?”

Yí nwan: “Be feɛ mín nwala nwala.” Afɔ wawɛ etɛ dɔun kpa wɔ yí nun, yí ti yê ɔ man ɔ le kan sɔ ɔ. ³¹ Wawɛ etɛ sɔ'n-mɔ kɔ sele Zozi ke n'ɔ man be kɔ gua kunman kpunlun-mgbunlun nun anun. ³² Ebeɛ lɔka sɔ'n, anun mgbolike dɔun kpa le didi buka nun asu. Wawɛ etɛ'n-mɔ kɔ butu Zozi ke ɔ mán bé atun maan be hó wólu mgbolike sɔ'n-mɔ anun. Mɔ suanlan'n hanlun sɔ'n, Zozi kɔ man bé atun. ³³ Wawɛ etɛ'n-mɔ fi suanlan nun anun be kɔ fite. Be kɔ hɔ kɔ wulu mgbolike'n-mɔ anun. Mgbolike fatule kun'n kɔ tulu buka'n be kɔ hɔ kɔ gua asue nun anun, bé kualaa be kɔ nuan. ³⁴ Mɔ bé mɔ be nian mgbolike'n-mɔ asu'n nwunlin yí sɔ'n, be kɔ nwanndi. Be kɔ hɔ kɔ bɔ ejɔlɛ sɔ'n kpayɛ kulo, ɔ nun nanmue'n-mɔ asu. ³⁵ Bé mɔ be tɔɔ ejɔlɛ sɔ'n, be walɔ nianlun ke ɔ kpunlun yɔɔɔ'n. Be 'ba ju Zozi anwun ebeɛ a, suanlan'n mɔ anun wawɛ etɛ'n-mɔ wɔ yí nun nun anyɛnsu a tɔ. ɔ wula taladɛ ɔ tɔ Zozi aja abu ebeɛ. Mɔ be nwunlin yí sɔ'n, esulo hanlun bé. ³⁶ Ke ɔ kpunlun yɔɔɔ mɔ wawɛ etɛ'n-mɔ fi suanlan nun anun be fitɛɔ, mɔ be hɔɔ wululɔ mgbolike'n-mɔ anun, mɔ be 'kɔ a gua asue nun anun, mɔ bian nun anyɛnsu ti'n, bé mɔ be nwunlin yí bé nyun'n kɔ han yí kualaa kɔ hele sian mma'n-mɔ. ³⁷ Zelazɔ mân nun anun menian'n-mɔ kualaa kɔ sele Zozi ke ɔ fi bé mân nun anun ɔ jásu. ɔ sanlun ke anun esulo kpili kpa a han bé. Mɔ Zozi fulɔ elɛɛ nun anun mɔ ɔ 'sa kɔ Galile'n, ³⁸ suanlan'n mɔ wawɛ etɛ'n fi yí nun tuli'n kɔ sele Zozi ke ɔ 'si yí su. Zozi nwan: ³⁹ “Sa kɔ wó awulo, nán kɔ han yí kualaa mɔ Nyanmian a yɔ a man wó'n kele menian'n-mɔ.” Bian'n kusu kɔ hɔ ɔ kɔ han yí kualaa mɔ Zozi a yɔ a man yí'n kɔ hele kulo bɔndun'n.

Zuayilusi awa balasua'n,

ɔ nun balasua'n m'ɔ hanlun Zozi taladɛ'n

(Matie 9.18-26, Maakɔ 5.21-43)

⁴⁰ Mɔ Zozi fi Galile asue nun anzin elɔ ɔ 'sa ba'n, menian dɔun kpa kɔ a yí atun ele. ɔ sanlun ke bé kualaa bé nyun jin yí atun. ⁴¹ Kaan cɛ, Zufu'n-mɔ asɔɔn sua nun asu kpain'n kɔ a, kpain sɔ'n, be feɛ yí Zuayilusi. ɔ kɔ tu

ko tɔ Zozi aja nun ɔ ko seɛ yí kɛ ɔ bála yí awulo ɛɔ. ⁴² Ɔ sanlɔn kɛ yí wa balasua kunmɔba cein'n mɔ ɔ'a li afue bulu nun nnyuan'n, ɔ le de ewue wu.

Mɔ bian'n hanlɔn sɔ'n, Zozi ko tie. Mɔ be 'kɔ'n, menian dɔun si bé su, anɔn be 'kan Zozi be mian bé afian. ⁴³ Ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anɔn balasua kun wɔ menian'n-mɔ afian ɛbeɛ. Moja tu balasua sɔ'n yí afue bulu ɔ nun nnyuan ahi. Ɔ ko seɛ yí nwun esika kualaaɔn wɔ ayile ɛyɔɛfue'n-mɔ ɛɔ. Nan kusu yí nwun a nza man. ⁴⁴ Ɔ li Zozi anzin, ɔ ko han yí taladiɛ nun anuan'n. ɛbeɛ ala, moja'n m'ɔ tu yí'n ko kpe.

⁴⁵ Zozi ko bisa menian'n-mɔ kɛ: "Nwan yê ɔ'a han mɔn taladiɛ'n?"

ɛhi nwan "Nán mɔn ɔ!" ɛhi nwan: "Nán mɔn ɔ!" Pɛɛɛ nwan: "Kpain, a nwun kɛ menian'n-mɔ le kan wɔ mian be afian, kusu anɔn ɛ le bisa ejɔɛ sua!"

⁴⁶ Mɔ Pɛɛɛ hanlɔn ɛhi'n, Zozi nwan: "Suanlan bie a han mɔn, ɔ sanlɔn kɛ m'an nwun kɛ anwunseɛ kun fi mɔn nun ɔ'a fite."

⁴⁷ Balasua'n ko nwun nun kɛ b'a hyl yí. ɛhi a, yí nwun ko wusu yí ɔ ko tu ko tɔ Zozi aja nun. Menian'n-mɔ kualaa anyunnun ɛbeɛ, like mɔ yí ti yê ɔ man ɔ hanlɔn Zozi taladiɛ'n, ɛse kɛ ɔ kpɔnɔn yɔɔ mɔ yí nwun salɛ ɛbeɛ ala'n, ɔ ko han yí kualaa.

⁴⁸ Mɔ yí nuan tɔɔl'n, Zozi nwan: "Mɔn wa balasua, ko anzunɔnɔ nun, nán wɔ dedi nun a man wɔ nwun a sa."

⁴⁹ Anɔn Zozi anuan tɛ wɔ ejɔɛ su. Bɔfue kun fi kpain Zuayilusi awulo ɛɔ walɛ a, yí nwan: "Zuayilusi, wɔ wa nun a wu, yí ti n'ɛ juɔ kpain kún."

⁵⁰ Mɔ Zozi tɔɔl ejɔɛ sɔ'n, ɔ ko han ko hele Zuayilusi kɛ: "Zuayilusi, gua wɔ ahunlɔn asɛ, nyan dedi ala, nán wɔ wa balasua'n, ɔ 'ba hun."

⁵¹ Mɔ be juli awulo ɛbeɛ'n, Zozi ngo man suanlan fɛɛ atɔn kɛ ɔ wɔlu lɔka mɔ batunman'n la'n bie, sannan Pɛɛɛ nun Zuan, nun Zuaki, nun siɛ'n nun nian'n mɔ be le baa nun ala. ⁵² Bé kualaa be le di batunman nun anwun yale, be le sun. Mɔ Zozi nwunlin yí sɔ'n, yí nwan: "ɛmɔ yáci esuan'n nán batunman'n wuli man, ɔ le dafl."

⁵³ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ'n, bé kualaa be ko gulu yí nwun. Ɔ sanlɔn kɛ bé diɛ, be si yí fɔún kɛ talua nun a wu. ⁵⁴ ɛhi a, Zozi ko sɔ batunman nun asa, ɔ ko tɔan nun. Yí nwan: "Batunman, jasɔ!" ⁵⁵ Batunman'n ko tinngɛ, ɛbeɛ ala ɔ ko jasɔ. Zozi nwan: "Bé mán yí like lí." ⁵⁶ Ejɔɛ'n ko sin siɛ'n nun nian nun anwun. Zozi tualɛ bé kɛ nán be kan like mɔ b'a nwun yí nun anwun ejɔɛ be keɛ suanlan fɛɛ.

Zozi 'ba suan yí menian bulu nun nnyuan'n

(Matie 10.5-15, Maaki 6.7-13)

9 ɛhi cɔan kun Zozi yialɛ yí menian bulu nun nnyuan nun an, ɔ ko man bé tunmin kɛ be fúan wawɛ ɛtɛ'n-mɔ, ɛse be mán nwuluwafue'n-mɔ anwun sá. ² Ɔ ko suan bé kɛ be hɔ bó Nyanmɔan Belemgbin Mân'n kpayɛ, ɛse be mán bé mɔ b'a fuke'n tí akpɔɛ. ³ Ɔ ko han ko hele bé kɛ: "ɛmɔ ɛhɔɛ'n mɔ be le kɔ'n, nán be fa like fɛɛ be sa bé nwun. Nán be fa kpɔman, nán be fa bóɛ, nán be fa alɛ, nán be fa esika, ɛse nán be fa taladiɛ nnyuan. ⁴ Awulo mɔ ɛmɔ ko sike nun'n, ɛmɔ tánlan nun ɛbeɛ dede ɔ jú ɛmɔ ɛhɔɛ cɔan. ⁵ Kulo kusu mɔ ɛmɔ

ko hɔ su mɔ b'a nne man ɛmɔ'n, ɛmɔ kpɔkpala bé ja nun abu anyuan'n be gúa ɛbeɛ be hɔ. Ɔ ti adanziɛ elie kɛ be nguala man ɛmɔ sunmɔɛ kɔ." ⁶ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yueli'n yê yí menian bulu nun nnyuan'n hɔɔ ɔ. Be hɔɔ bɔɔl Ejɔɛkpa'n be heleɛ menian'n-mɔ ɛse be manlɔn nwuluwafue'n-mɔ anwun salɛ.

Belemgbin Elɔɔ Antɔpasɛ nzusue'n

(Matie 14.1-12, Maaki 6.14-29)

⁷ ɛhi *Elɔɔ m'ɔ ti Galile mán nun asu belemgbin'n ko ti yí kualaa mɔ Zozi nun yí menian'n-mɔ a yɔ'n. Ɔ nnwun man m'ɔ junlɔn ɔ, ɔ sanlɔn kɛ menian mmie-mɔ le keɛ kɛ Zuan Batisi m'ɔ wuli'n yê ɔ'a hun nun ɔ.

⁸ Mmie-mɔ nwan: "Nyanmɔan kpɔmanfue Eli yê ɔ'a fite ɔ." Mmie-mɔ kusu nwan: "Daba Nyanmɔan mgbɔmanfue'n-mɔ mɔ be wuli'n, bé nunhan kun yê ɔ'a hun nun ɔ."

⁹ Nan mɔ Elɔɔ tɔɔl yí sɔ'n, yí nwan: "M'an man b'a kpe Zuan ati'n. Nan nwan suanlan diɛ yê be le kan yí ejɔɛ sua'n?" ɛhɔka ati, ɔ kulo kɛ ɔ nwun Zozi.

Zozi 'ba man menian akpu nnun alɛ di

(Matie 14.13-21, Maaki 6.30-44, Zuan 6.1-14)

¹⁰ ɛhi Zozi mmɔfue bulu nun nnyuan'n hɔɔ walɛ a, be ko han mɔ be yɔɔɔl'n kualaa be ko hele yí. Mɔ be bɔɔl amannɛ yueli'n, Zozi nun bé be ko ti bé nwun be ko hɔ kulo'n mɔ be feɛ yí Betɔsayida nun asu. ¹¹ Meninsunman'n ko nwun nun be ko si bé su. Zozi ko sɔ bé nun, ɔ ko han Nyanmɔan Belemgbin Mân nun anɔn ejɔɛ ɔ ko hele bé. Bé mɔ be ndɛ man akpɔɛ mɔ be kulo kɛ be ti akpɔɛ'n, ɔ ko man be ko ti akpɔɛ.

¹² Kɛmɔ anɔn alɛ le san'n, yí menian bulu nun nnyuan'n kpunngɛɛ yí a, bé nwan "Kpain, lɔka mɔ ye wɔ'n ti fuaan. Yí ti, yaci menian'n-mɔ anɔn maan be hɔ kpɔnnɛ alɛ nun dabeɛ kulo'n-mɔ nun nanmɔe'n-mɔ mɔ be mantan mantan ewa'n-mɔ asu."

¹³ Mɔ be hanlɔn sɔ'n, Zozi ko bua bé kɛ: "ɛmɔ muonun mán be like lí!"

Bé nwan: "Like mɔ ye le yí ewa nun ala y'ɔ le kpaun nnun'n ɔ nun ejue nnyuan'n. Se kusu ɛ kulo kɛ ye hɔ tó alɛ ye béɛ meninsunman ɛhi a?" ¹⁴ (Menian mɔ b'a yia ɛbeɛ'n, be ju menian akpu nnun.)

Zozi ko han ko hele yí menian'n-mɔ kɛ: "ɛmɔ mán be tɛtanlan kpule abulanun abulanun." ¹⁵ Yí menian'n-mɔ ko yɔ m'ɔ heleɛ bé'n, be ko man menian'n-mɔ ko tɛtanlan asɛ. ¹⁶ ɛhi, Zozi ko le kpaun nnun'n ɔ nun ejue nnyuan'n. Ɔ ko tu yí nyan anwunno, ɔ ko la Nyanmɔan asɛ. Ɔ ko hye ko man yí menian'n-mɔ kɛ bé kusu be hyé be mán meninsunman'n. ¹⁷ Menian nwala ɛhi, bé kualaa be ko li dede bé ku ko yi. Yí bu'n mɔ halɔn ɔ ti ece mma bulu nun nnyuan.

Pɛɛɛ 'ba han kɛ Belemgbin Nguandefue'n y'ɔ le Zozi

(Matie 16.13-21, Maaki 8.27-29)

¹⁸ Cɔan kun Zozi ko ti yí nwun ɔ ko hɔ asɔnɔn ɛyɔɛ, yí menian'n-mɔ ko kpu yí. Zozi ko bisa bé kɛ: "Menian'n-mɔ muonun, be bu kɛ nwan suanlan diɛ y'ɔ le mɔn?"

¹⁹ Yí menian'n-mɔ nwan: "Mmie-mɔ nwan Zuan Batisi y'ɔ le wɔ. Mmie-mɔ kusu nwan *Eli y'ɔ le wɔ. Mmiekun-

mɔ nwan daba Nyanmian mgbɔmanfue'n-mɔ mɔ be wuli'n, be nunhan kun ye ɔ'a hun nun ɔ."

²⁰ Zozi kɔ bisa be ke: "Nan emɔ kusu lul, emɔ bu ke nwan suanlan die y'ɔ le min?"

Pielɔ jasulɔ a, yi nwan: "Kilisi'n, Belemgbin Nguandefue'n mɔ Nyanmian a suan yi'n y'ɔ le wɔ."

Zozi 'ba han yi ewue'n nun yi etinngɛ nun anwun ejɔle
(Matie 16.20-28, Maaki 8.30-9.1)

²¹ Mɔ Pielɔ hanlun ɔ'n, Zozi kɔ totua be ke nan be kan be kele suanlan fili. ²² ɔ kɔ han kɔ tu su ke: "ɔ di ke Mân Baa'n nwun amannɛ kpa. Izalaye mân nun anun mgbain'n-mɔ, nun Nyanmian teeyɛfue mgbain'n-mɔ ɔ nun mala nun asu mgbain'n-mɔ, be 'ba yi yi be tu. Be 'ba hun yi. Be kun yi a, yi clan nsan nun asu ɔ 'tinngɛ."

²³ Ehi anzin, Zozi kɔ han kɔ hele be kualaa ke: "Suanlan m'ɔ kulo ke ɔ si min su'n, n'ɔ susu yi ti ɔ gua yi nwun su. Nan alɛɛɛ biala, ɔ fá yi kulowa'n ɔ tú yi kɔmun su, nán ɔ sí min su. ²⁴ ɔ sanlun ke suanlan m'ɔ kulo ke ɔ kpunnde yi nguan'n, ɔ 'wu. Nan suanlan m'ɔ kɔ hulo min ɔ kɔ wu wɔ min dunman nun'n, suanlan ɔ'n, ɔ 'nyan nguan. ²⁵ Se suanlan kun nyan mân nun anun ninngɛ'n kualaaɛ, nan se ɔ le man nguan an, anun nzu nvasue die ye ɔ 'nyan yi su ɔ? ²⁶ Suanlan m'ɔ kɔ sa min nun min Nuan Ejɔle nun anwun nyian'n, mele mɔ Mân Baa'n 'ba a yi anunminnyanmun'n ɔ nun Sɛ'n nun yi anwuntɛ mmɔfue'n-mɔ anunminnyanmun nun anun'n, ɔ 'sa suanlan ɔ nun anwun nyian. ²⁷ Mun kan yi ananhɔle mun kele emɔ ke menian ehi-mɔ mɔ b'a yia ewa'n, be kualaa be ngo yue man wu, mmie-mɔ 'nwun Nyanmian Belemgbin Mân'n be nyinsu."

Zozi anwun ekacie'n
(Matie 17.1-8, Maaki 9.2-8)

²⁸ Mɔ Zozi hanlun ejɔle ɔ'n, yi nzin mɔle kun, ɔ nun Pielɔ nun Zuan nun Zuaki, be kɔ fu buka kun asu be 'kɔ a yɔ asɔnɔn. ²⁹ Mɔ be 'yɔ asɔnɔn'n, Zozi anyun nun anun kɔ kaci. Yi taladie'n m'ɔ wula'n kɔ yɔ fufue hyɛɛn, m'ɔ wuwɔ be nyinsu ɔ. ³⁰ Ebele ala, menian nnyuan kɔ fite fite, be nun Zozi le juɔ. Menian nnyuan ɔ'n-mɔ y'ɔ le *Moyizɔ nun *Eli. ³¹ Be wɔ Nyanmian anunminnyanmun nun anun. Ke Zozi 'kpɛn di yi junman'n dede mɔ ɔ 'fa wu Zoluzalemun kulo nun asu'n, yi nwun ejɔle ye anun be le kan ɔ. ³² Nafele kɔ hun Pielɔ nun yi manngun'n-mɔ. Nan mɔ be tinngeli'n, be kɔ nwun Zozi anunminnyanmun'n nun menian nnyuan'n m'ɔ nun be be jijin ebele'n.

³³ Mele mɔ menian nnyuan'n 'yaci Zozi ebele be kɔ'n, Pielɔ kɔ han kɔ hele Zozi ke: "Kpain, ɔ ti kpa ke ye wɔ ewa. Yi ti ye 'bɔ tantɔ nsan. Wɔ die kun, Moyizɔ die kun, ye Eli kusu die kun." (Pielɔ nnwun man ejɔle'n m'ɔ le kan nun anun). ³⁴ Mele m'ɔ 'kan ehi'n, bɔle kun kɔ a kɔ hala be su. Mɔ Zozi menian'n-mɔ nwunlin ke bɔle nun a hala be su'n, esulo kɔ han be. ³⁵ Bɔle nun anun, be kɔ ti anɛ bie. Anɛ ɔ'n nwan: "Suanlan ehi ti min Wa, m'an yi yi. Emɔ tie yi!" ³⁶ Mɔ anɛ ɔ'n hanlun ɔ yueli'n, be ngo nwun man suanlan fili ke Zozi angunmun ala. Yi menian'n-mɔ kɔ muan be nuan. Like mɔ be nwunlin yi mele

ɔ nun anun'n, be ngo ɔ su be ngo hele man suanlan fili.

Zozi 'ba tu batunman kun anwun wawe ete'n
(Matie 17.14-18, Maaki 9.14-27)

³⁷ Ehi anzin, alɛɛ hunlun mɔ be fi buka nun asu be juli'n, menian dɔun kpa kɔ a kɔ kpa Zozi atun. ³⁸ Ebele ala suanlan kun kɔ tian menian'n-mɔ afian Yi nwan: "Kpain, min 'sele wɔ kpa, tu wɔ nyun nian min wa'n, min wa kunmgbɔ cein'n! ³⁹ Wawe bie ɔ yi su. ɔ ɔ yi su ala, ɔ man ɔ tetian. ɔ kpusu batunman'n sele kpa. ɔ man ɔ cuin ngesele. ɔ kele yi yale. Eɛ ɔ nyaci man yi nun fɔtɔlɔ. ⁴⁰ M'an sele wɔ menian'n-mɔ ke be tú wawe ete ɔ'n. Nan b'a mantan yi dede b'a nguala man yi tu."

⁴¹ Zozi nwan: "Menian mɔ be le man dedi, ati anun ete mma! Mun nun emɔ ye tánlan dede ɔ hɔ jú mele benin? N zú emɔ dede ɔ jú mele benin? Fa wɔ wa'n bala ewa!"

⁴² Mɔ batunman'n 'cuin kpunngɛ Zozi'n, wawe'n kɔ tu yi asɔ, ɔ kɔ kpusu yi sele kpa. Nan m'ɔ yɔlɔ ɔ'n, Zozi kɔ juɔ aminle su kɔ hele wawe ete'n. Zozi kɔ man batunman nun anwun kɔ sa ɔ kɔ fa yi ɔ kɔ man yi sɔ. ⁴³ Ejɔle'n kɔ sin be kualaa be nwun wɔ Nyanmian tunmin kpili nun anyunnun.

Zozi 'ba ɔ yi ewue'n nun yi etinngɛ nun asu biekun
(Matie 17.22-23, Maaki 9.30-32)

Kemɔ Zozi ninngɛ'n kualaa mɔ yɔlɔ'n te sin menian'n-mɔ anwun'n, ɔ kɔ han kɔ hele yi menian'n-mɔ ke:

⁴⁴ "Sian die, ejɔle'n mɔ min 'ba han min kele emɔ'n, emɔ fá be síe kpa. Be 'ba hyl *Mân Baa'n be wula menian'n-mɔ asa nun." ⁴⁵ Yi menian'n-mɔ ngo ti man ejɔle ɔ nun abu. Zozi ngo hehele man nun, ɔ man b'a ndi man yi bu. Kusu afi, be ngo nyan man anwunsele be ngo bisa man yi ejɔle ɔ nun anwun kosuan.

Suanlan m'ɔ ti kpili tala be kualaa'n
(Matie 18.1-5, Maaki 9.33-37)

⁴⁶ Akpulowa kun tɔlɔ Zozi menian'n-mɔ afian. Akpulowa ɔ'n y'ɔ le ke be le kpunnde suanlan m'ɔ ti kpili tala be kualaa'n be afian ebele. ⁴⁷ Mɔ be 'su akpulowa ɔ'n, Zozi kɔ nwun mɔ anun be le junlun'n. Ehi a, Zozi kɔ fa batunman kaan kun kɔ sie yi nwun ebele, ⁴⁸ yi nwan: "Suanlan m'ɔ kɔ le batunman ehi min dunman nun'n, anun min muonun ye ɔ'a le min ɔ. Ye suanlan kusu m'ɔ kɔ ɔ min nun'n, anun ɔ'a ɔ suanlan'n m'ɔ suanlun min nun anun. ɔ sanlun ke suanlan m'ɔ ti kaan emɔ kualaa afian ewa'n, yi ye ɔ ti kpili tala yi manngun'n-mɔ ɔ."

Suanlan m'ɔ mgbɔ man emɔ'n anun ɔ ti emɔ die
(Maaki 9.38-40)

⁴⁹ Zuan jasulɔ a, yi nwan: "Kpain, y'a nwun bian kun ke ɔ le fa wɔ dunman'n fuan wawe ete'n-mɔ, nan y'a totua yi ke nán ɔ yɔ ɔ kún. ɔ sanlun ke ɔ nnun man ye nun bie."

⁵⁰ M'ɔ hanlun ɔ'n, Zozi nwan: "Nán be totua yi, ɔ sanlun ke suanlan m'ɔ mgbɔ man emɔ'n, anun ɔ nun emɔ ti kun."

Samali mân nun anun kulo kun anwun ejɔlɛ'n

⁵¹ Mɔ anɔn Zozi nyanmiansu eɔɔlɛ cian'n le kpunngɛ'n, ɔ kɔ si yí hue kɛ ɔ 'kɔ Zoluzalemun. ⁵² ɔ kɔ suan menian yí nyunnun. Bɛ kɔ hɔ kɔ ju Samali mân nun anun kulo kun asu. Bɛ 'kɔ a kpunndɛ lɪka mɔ bɛ 'sike ɔ. ⁵³ Kulo ɔɔ nun asu menian'n-mɔ ngɔ ɔɔ man bɛ nun. ɔ sanlun kɛ Zozi le kpɛ nun eɔɔlɛ ɔ kɔ Zoluzalemun. ⁵⁴ Mɔ yí menian'n-mɔ Zuan nun Zuaki nwunlin yí ɔɔ'n, bɛ nwan: "Yé Mɔn, ɛ kulo kɛ yɛ man sɪn fi anwunno ɔ tɔ kulo ɔɔ nun anun ɔ bɔ bɛ busu ɔ?" ⁵⁵ Mɔ bɛ bisalɪ kosuan ɔɔ'n, Zozi kɔ kpɛ yí nyɪn bɛ nwun elɔ ɔ kɔ tu bɛ nyunnun. ⁵⁶ Bɛ fi eɔɔlɛ bɛ kɔ hɔ kulo fufɔlɛ asu.

Bɛ mɔ bɛ kulo kɛ bɛ si Zozi su'n

(Matie 8.19-22)

⁵⁷ Mɔ anɔn bɛ ja wɔ nun bɛ le kɔ Zoluzalemun'n, suanlan kun kɔ han kɔ hele Zozi kɛ: "Yé Mɔn, lɪka kualaa mɔ ɛ 'kɔ'n, mɔn 'si wɔ su."

⁵⁸ Zozi nwan: "Aminsantun'n-mɔ, bɛ le bɛ bɔɛ bɛ da nun. Nnunman'n-mɔ kusu le bɛ sɔ. Nan *Mân Baa'n, yí dɛ, ɔ le man lɪka fíí m'ɔ da de yí enwunmian ɔ."

⁵⁹ Zozi felelɪ suanlan fufɔlɛ a, yí nwan: "Wó, si mɪn su." Suanlan ɔɔ'n kusu nwan: "Kpain, man mɪn atun maan n gɔ n zie mɪn sɪ kualaa." ⁶⁰ M'ɔ hanlun ɔɔ'n, Zozi kɔ bua yí kɛ: "Yaci ewue mma maan bɛ sɛ bɛ fuin'n-mɔ, nán wó dɛ, kɔ bɔ Nyanmian Belemgbin Mân nun anwun kpayɛ'n."

⁶¹ Suanlan fufɔlɛ biekun kusu kɔ han kɔ hele Zozi kɛ: "Kpain, mɪn dɛ, mɔn 'si wó su o, nan kusu man mɪn atun maan n gɔ n gálɪ mɪn nvilie'n-mɔ kualaa." ⁶² Zozi nwan: "Suanlan m'ɔ kulo kɛ ɔ si mɪn su'n, sɛ ɔ susu yí nzin ejɔlɛ a, anɔn ɔ'a nze nvata man Nyanmian Belemgbin Mân nun anun junman elie suanlan."

Zozi 'ba suan menian abulasu nun nnyuan

10 Eɔɔlɛ anzin, yé Mɔn kɔ yɪ menian abulasu nun nnyuan biekun. ɔ kɔ suan bɛ nnyuan nnyuan kɛ bɛ lí mua kulo'n-mɔ kualaa asu ɔ nun lɪka kualaa mɔ yí muonun ɔ 'ba su'n. ² Yí nwan: "Mmaka mma'n mɔ bɛ 'tɪ'n tɛ sun, kusu ajunmanfu'n-mɔ a nzun man. Yí tɪ, ɛmɔ sɛlɛ ebo nun asu munlian'n maan ɔ gúa ajunmanfu dɔun yí ebo nun asu. ³ ɛmɔ hó! Mɔn suan ɛmɔ kɛ mmua mma-mɔ bedi'n-mɔ afian. ⁴ Eɔɔlɛ mɔ ɛmɔ le kɔ'n, nán bɛ fa esika, nán bɛ fa bóle, nán bɛ fa mgbabua, nán bɛ jinlan atunnun bɛ bisa suanlan fíí ahɪn.

⁵ "Sɛ ɛmɔ ju elɔ a, awulo biala mɔ ɛmɔ kɔ wulu nun'n, ɛmɔ lí mua hán kɛ: 'Aluacɪɪ hán ɛmɔ kualaa mɔ bɛ wɔ awulo eɔɔlɛ anɔn'n.' ⁶ Sɛ aluacɪɪ suanlan wɔ awulo ɔɔ nun anun an, ɛmɔ aluacɪɪ'n 'kan yí. Sɛ ɔ tɪ man ɔ a, ɛmɔ aluacɪɪ'n 'ka ɛmɔ elɔ. ⁷ ɛmɔ tánlan awulo ɔɔ nun anun eɔɔlɛ. Alɛ biala mɔ bɛ kɔ fele ɛmɔ yí nwun'n, ɛmɔ nun bɛ lí bɛ nún su nzan'n. Afti ɔ fata kɛ kpafu biala nyan yí junman nun anwun ahatua. Nán bɛ di tutanlan.

⁸ "Kulo biala mɔ ɛmɔ kɔ ju su'n, sɛ bɛ de ɛmɔ a, like biala mɔ bɛ kɔ tun bɛ kɔ man ɛmɔ'n, ɛmɔ lí. ⁹ ɛmɔ mán kulo ɔɔ nun asu nwuluwafue'n-mɔ anwun sa, eɛ bɛ sɛ

kulo mma'n-mɔ kɛ: 'Nyanmian Belemgbin Mân nun a kpunngɛ ɛmɔ.' ¹⁰ Nan kulo kusu mɔ ɛmɔ kɔ hɔ su mɔ b'a nne man ɛmɔ'n, ɛmɔ fíte bɛ gua nun asu, bɛ sɛ kɛ: ¹¹ 'ɛmɔ kulo'n muonun asu anyuan'n mɔ ɔ'a bɔ ɔ'a gua yé ja'n-mɔ anwun'n, yɛ le kpɔkpala yɛ gua ɛmɔ anwun. Nan kusu, ɛmɔ nwún yí kɛ Nyanmian Belemgbin Mân nun a kpunngɛ ɛmɔ.' ¹² Mun kan yí ananhɔlɛ mɔn kele ɛmɔ kɛ kulo ɔɔ'n, ndɛɛ ebua cian nun anun, ɔ 'nwun yalɛ tala *Sodɔmun kulo'n."

Kulo'n-mɔ mɔ bɛ nne man Zozi bɛ nni man'n

(Matie 11.20-24)

¹³ "ɛmɔ Kolazin amma, munnzue hán ɛmɔ! ɛmɔ Betisayida amma, munnzue hán ɛmɔ! Afti asinbenwun ninngɛ'n-mɔ mɔ bɛ yɔlɪ yí ɛmɔ afian'n, sɛ bɛ yɔlɪ yí *Tii nun *Sidun kulo'n-mɔ asu a, ahan ndɛ-ndɛ kpa, eɔɔlɛ menian'n-mɔ a tanlan asɪ, b'a wula kotoku b'a bɔ nzuan m'ɔ kele kɛ b'a nun bɛ nwun b'a kaci bɛ abal-abɔ'n. ¹⁴ Eɔɔlɛ ati, yalɛ mɔ ɛmɔ 'ba nwun yí'n, ɔ 'tala Tii nun Sidun amma'n-mɔ dɛɛ'n. ¹⁵ ɛmɔ Kapɛɛnawɔmun amma, ɛmɔ junlun kɛ bɛ 'kuku bɛ nwun su dede bɛ nun Nyanmian sɛ ɔ? Cɛɛ. Bɛ 'kan ɛmɔ asɪ dede ɛmɔ ju sɪn m'ɔ le man ayuelɛ nun anɔn."

¹⁶ Eɛ Zozi kɔ han kɔ hele yí menian'n-mɔ kɛ: "Suanlan m'ɔ kɔ tie ɛmɔ ejɔlɛ'n, anɔn ɔ'a tie mɪn. Suanlan mɔ ɔ'a nzo man ɛmɔ nun'n, anɔn mɪn yé ɔ'a nzo man mɪn nun ɔ. Yé nunhan mɔ ɔ'a nzo man mɪn nun'n, anɔn suanlan'n m'ɔ suanlun mɪn nun anɔn yé ɔ'a nzo man ɔ."

Menian abulasu nun nnyuan nun esa ewale nun

¹⁷ Eɔɔlɛ, menian abulasu nun nnyuan'n mɔ Zozi suanlun bɛ'n kɔ hɔ kɔ a. Bɛ 'ba a, anɔn b'a li fɛ. Bɛ nwan: "Yé Mɔn, yɛ bɔ wó dunman nun ala, wawɛ eɛtɛ'n-mɔ nguala man yé nyunnun jinlan!"

¹⁸ Zozi nwan: "ɔ tɪ ɔɔ. Mɔn 'nɪan an, anɔn *Satan fi anwunno ɔ'a yɪ ɔ'a tɔ asɪ kɛ nyanmian'n m'ɔ le kpɛ mɪan ɔ. ¹⁹ ɛmɔ nɪan, m'an man ɛmɔ tunmin kɛ ɛmɔ nánndɪ owo nun nyanmian aka'n-mɔ asu, m'an man ɛmɔ tunmin kɛ ɛmɔ tía ɛmɔ kpɔfue'n tunmin dɛ nun asu. Like fíí ngɔ huala man ɛmɔ yɔ. ²⁰ Nan kusu nán bɛ di fɛ kɛ wawɛ eɛtɛ'n-mɔ nguala man ɛmɔ anyunnun jinlan, nan ɛmɔ lí fɛ kɛ b'a hele ɛmɔ dunman'n wɔ Nyanmian Belemgbin Mân nun anɔn elɔ."

Sɛ'n nun Baa'n

(Matie 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Mele kunmgbɔ ɔɔ'n, Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n kɔ man Zozi kɔ li fɛ. Yí nwan: "Mɪn Sɪ, wó mɔ ɛ bɔlɪ anwunno nun asɛ'n, mɔn 'da wó asɪ. ɔ sanlun kɛ a yɪ nvɪalɛ nun ninngɛ'n-mɔ a hele mmaturman eɔɔlɛ-mɔ. Nan bɛ mɔ bɛ nwan bɛ sɪ ngele ɔ nun bɛ mɔ bɛ sɪ kalata'n, a man b'a nnwun man yí. Mɪn Sɪ, ɔ tɪ ananhɔlɛ, a man ɔ'a yɔ ɔɔ. ɔ sanlun kɛ mɔ ɛ hulolɪ nun anɔn. Yí tɪ, mɔn da wó asɪ. ²² Mɪn Sɪ, a fa tunmin'n kualaa a wula mɪn sa nun. Sɛ nán Sɛ nun angunmɪn cein an, suanlan fíí nzɪ man Baa'n. Yé sɛ nán Baa'n kusu angunmɪn

cein, ɔ nun ke bé mɔ Baa'n kulo ke ɔ yi Si'e'n kele bé nun an, suanlan fíí kun nzi man Si'e'n."

²³ Mɔ Zozi hanlun sɔ yueli'n, ɔ kɔ kpe yi nyin yi menian'n-mɔ anwun elɔ. Yi nwan: "Nyila hán emɔ wɔ nunhan mɔ emɔ anyin'n nwun yi nun anwun!" ²⁴ Afi mɔ kan yi ananhɔle mɔn kele emɔ ke daba Nyanmian mg-bɔmanfue'n-mɔ dɔun kpa, nun daba mmelemgbin dɔun kpa huloli ke ahan be nwun mɔ emɔ anyin nwun yi'n, kusu bé nyin a nnwun man yi. Be huloli ke ahan be ti mɔ emɔ le ti'n, kusu b'a ndi man."

Samali bian ati anun kpa nun anwun anyinnɔdala'n

²⁵ Ehi, *mala nun asu kpain'n kun kɔ jasu, ɔ 'sɔ Zozi nian. ɔ kɔ bisa yi kosuan ke: "Kpain, anin nzuke ye mɔn yɔ a, n gɔ nyan nyanmiansu nguan'n m'ɔ le man ayuele nɔn ɔ?"

²⁶ Zozi nwan: "Nzu ejɔle die ye b'a hele wɔ ye mala nun anun ɔ? Se e kɔnnga a, e ti yi bu se?"

²⁷ Bian'n nwan: "ɔ di ke e fa wɔ ahunlun'n kualaa, ɔ nun wɔ ekala'n kualaa, ɔ nun wɔ anwunsele'n kualaa, ɔ nun wɔ ajunlun'n kualaa, e kulo ye Mɔn m'ɔ ti wɔ Nyanmian'n. Eɛ ɔ di ke e kulo wɔ manngun ke wɔ muonun wɔ nwun."

²⁸ M'ɔ hanlun sɔ'n, Zozi nwan: "Inhun, a bua yi kpa. Kɔ nán yɔ yi sɔ, e 'ba nyan nguan." ²⁹ Ehi, kemɔ mala nun asu kpain'n kulo ke ɔ bu yi nwun bi nun ati, ɔ kɔ bisa Zozi ke: "Anun nwan lili ye ɔ ti mɔn manngun'n?" ³⁰ Zozi kɔ susɔ ejɔle su, yi nwan: "Anun bian kun fi Zoluza-lemun, ɔ le sɔn kɔ Zoliko. Atunnun, kodiawu-mɔ kɔ hyl yi, be kɔ le yi nwun ninng'e'n kualaa, be kɔ bili yi dede ɔ ka m'ɔ wu, nán b'a yaci yi ebele b'a hɔ. ³¹ Nyanmian tɛeyifue kun kɔ fa atun sɔ'n. ɔ hɔli dede mɔ yi nyin bɔli bian'n mɔ b'a li yi awue nun ala a, ɔ kɔ sɔn ahanmian, ye ɔ kɔ hɔ. ³² *Levifue kun kusu ɔ a kɔ ju ebele, yi nyin bɔli bian nun ala a, ɔ kɔ sɔn ahanmian, ye ɔ kɔ hɔ. ³³ Nan Samali bian kun, mɔ yi kusu ɔ le kpe nun sɔn'n, ɔ kɔ a kɔ ju wuluwafue nun anwun ebele. M'ɔ nwunlin wuluwafue'n, koun kɔ hun yi sunman. ³⁴ ɔ kɔ hyun kɔ kpunng'e yi, ɔ kɔ gugua yi nganlan'n-mɔ anun ayile, ɔ kɔ ci ci su. Eɛ afunlunmun'n mɔ yi muonun ɔ ti su'n, ɔ kɔ fa wuluwafue'n kɔ síe su, ɔ nun yi kɔ hɔ kpe-nunsun sua kun anun, nán ɔ'a nian yi. ³⁵ Be lali alíe hunlun, ɔ kɔ yi esika kɔ man bian'n m'ɔ le kpenunsun sua'n, nán ɔ'a han ɔ'a hele yi ke: 'Mun kɔ o, yi ti, nian bian ehi asu kanlanman. Mele mɔ mɔn 'ba sa mɔn ba ewa'n, kale biekun mɔ e kɔ bɔ yi nwun'n, mɔn 'tua mɔn man wɔ.'" ³⁶ Ehi a, Zozi nwan: "E nian an, anin bé menian nsan'n, benin y'ɔ ti suanlan'n mɔ ahan kodiawu'n-mɔ kun yi'n, yi manngun ɔ?" ³⁷ Mala nun asu kpain'n nwan: "Nunhan m'ɔ nwunlin yi nwun anwunnvoe ɔ yɔle yi ye nun ɔ." M'ɔ buali ehi'n, nán Zozi a se yi ke: "Wɔ kusu, kɔ nán yɔ yi sɔ ala."

Maati nun Mali

³⁸ Kemɔ anin Zozi nun yi menian'n-mɔ aja wɔ atun-nun'n, be hɔli juli kulo kun asu. Mɔ be juli ebele'n, balasua kun kɔ sike bé yi awulo. Be fele balasua sɔ'n Maati.

³⁹ Maati le yi nianman balasua kun ebele, be fele yi Mali. Mali kɔ tanlan ye Mɔn aja abu, ɔ le tie ejɔle'n m'ɔ le kan'n, ɔ nun ninng'e'n-mɔ m'ɔ le kele'n. ⁴⁰ Maati die, anin yi nyin a bulu kpa, ɔ le yɔ like maan be di. ɔ kɔ a kɔ tu bé. Yi nwan: "Yé Mɔn, kemɔ mɔn nianman nun a yaci junman'n kualaa a kpolo mɔn'n, ɔ njiɔ man wɔ ɔ? Kan kele yi ke ɔ bála a buka mɔn."

⁴¹ Yé Mɔn kɔ bua yi ke: "Maati, Maati, e le susu, eɛ e le di ninng'e dɔun anwun yale. ⁴² Nan kusu like kunmgban cein ala ye ɔ ti cunnjun ɔ. M'ɔ ti kpa'n, ye Mali a fa nun ɔ. Suanlan fíí nguala man yi tua de."

Zozi nun asɔnun eyɔle'n

(Matie 6.9-13; 7.7-11)

11 Elehun kun, Zozi hɔli asɔnun eyɔle lɔka bie. M'ɔ yɔli asɔnun yueli'n, yi menian'n-mɔ anun kun kɔ han kɔ hele yi ke: "Yé Mɔn kele ye ke be kpɔn be yɔ asɔnun'n ke Zuan heleli yi menian'n-m'ɔn." ² Zozi kɔ bua bé ke: "Se emɔ 'yɔ asɔnun an, emɔ hán ke:

Mɔn Si, man ye fá anyunnɔ
ye bɔ wɔ dunman nwannzan-nwannzan'n.
Man wɔ belemgbin elie mele'n jú.

³ Alhian biala alíe m'ɔ fata'n, fa man ye.

⁴ Fa ye ete'n-mɔ ce ye ke
ye kusu ye fa ye ce bé mɔ be fun ye'n.
N'e yaci Abɔnsanmun maan ɔ laka ye."

⁵ Eɛ Zozi kɔ han kɔ hele bé biekun ke: "Ye bú yi ke emɔ anun kun le yi manngun. Alumnun ɔ'a hɔ a tu yi manngun sɔ'n, yi nwan: 'Mɔn nianman, fe mɔn kpaun nsan. ⁶ ɔ sanlun ke mɔn manngun kun fi atun ɔ'a a tu mɔn, n ne man like mɔ ɔ 'di ɔ.'

⁷ "Ye bú yi ke nunhan'n mɔ be le sele yi kpaun'n la yi sua nun akunnun elɔ, yi nwan: 'Yaci mɔn koun! M'an tu mɔn anuan nun anun. Mɔn nun mɔn yi nun mɔn mma'n-mɔ y'a la. Mɔn nguala man jasu nán m'an fa kpaun'n m'an man wɔ.' ⁸ Mɔn kan mɔn kele emɔ ke, se bɔbɔ bian nun a njasu man ɔ a mman man yi manngun'n kpaun an, yi manngun'n 'bɔ anuan'n dede ɔ kpati jasu. ɔ 'fa yi kualaa mɔ yi manngun nun a mian yi nwun'n man yi.

⁹ "Mɔn kusu mɔn kan mɔn kele emɔ ke emɔ bisa nán emɔ 'nyan yi. Emɔ kpɔnnɔde nán emɔ 'nwun yi. Emɔ bɔ anuan'n nán be 'tike. ¹⁰ ɔ sanlun ke suanlan biala m'ɔ kɔ bisa like'n, be fa be man yi. M'ɔ kɔ kpunnde like'n, ɔ nwun yi. M'ɔ kɔ bɔ anuan'n kusu, be tike.

¹¹ "Emɔ anun benin ye se yi wa bisa yi ejue a, ɔ fa owo man yi ɔ? ¹² Anaan se yi wa'n bisa yi kolonvia a, ɔ fa nyanmian aka man yi ɔ? ¹³ Emɔ lili mɔ emɔ ti etefue'n, emɔ si ninng'e m'ɔ ti mgbakpa be fa be man bé mma'n-mɔ. Si'e'n m'ɔ wɔ anwunno elɔ'n lili ye kanngu, ɔ ngo fa man Wawe Nwannzan-nwannzan'n ɔ ngo mman man bé mɔ be le bisa yi nun ɔ!"

Zozi nun bé mɔ be kpa yi'n-mɔ

(Matie 12.22-30, Maaki 3.22-27)

¹⁴ Elehun kun Zozi kɔ tu wawe ete fi bian kun anun. Wawe ete sɔ'n man bian'n tɔ amunle. Mɔ Wawe ete'n fiteli'n, bian'n kɔ juɔ. Ejɔle'n kɔ sin menian'n-mɔ anwun

kpili sunman. ¹⁵ M'wɔ ɔɔlɔ sɔ'n, mmie-mɔ nwan: "Belzebulu m'ɔ tɪ mmɔnsanmun'n-mɔ kpain'n y'ɔ man yɪ tunmin maan ɔ tu wawɛ ɛtɛ'n-mɔ ɔ" ¹⁶ Mmie-mɔ kusu kulo kɛ bɛ sua yɪ ngaa. Bɛ nwan: "Sɛ wɔ tunmin'n fi Nyanmian ɛlɔ sakpa a, anɔn yɔ asinbenwun like kun maan yɛ nwɔn yɪ."

¹⁷ Nan kɛmɔ anɔn Zozi sɪ mɔ b'a junlɔn'n, yɪ nwan: "Belemgbɪn man biala mɔ nun menian'n-mɔ kɛ bɛ nyɔn bɛ kun ɛlɔ'n, mɔn sɔ'n 'bɔ asɪ, ɛbɛlɛ sua'n-mɔ 'bubu gua. ¹⁸ Nan sɛ *Satan nun yɪ nwun kun ɛlɔ a, ɔ 'yɔ sɛ nɔn yɪ belemgbɪn mɔn nɔn a jinlan yɪ ja nun? Aftɛ mɔ lɛ keke kɛ n ne Belzebulu tunmin'n yɛ mɔn fa mɔn tu wawɛ ɛtɛ'n-mɔ ɔ. ¹⁹ Sɛ n ne Belzebulu tunmin'n yɛ mɔn fa mɔn tu wawɛ ɛtɛ'n-mɔ a, anɔn ɛmɔ amma'n-mɔ, tunmin benin yɛ bɛ dɛ bɛ fa bɛ tu wawɛ ɛtɛ'n-mɔ ɔ? ɛmɔ amma'n-mɔ muonun yɛ bɛ 'bu ɛmɔ fɔɔ ɔ. ²⁰ Mɔn kan yɪ ananhɔlɛ mɔn keke ɛmɔ kɛ n ne Nyanmian tunmin'n yɛ mɔn fa mɔn tu wawɛ ɛtɛ'n-mɔ ɔ. Yɪ bu keke kɛ Nyanmian lɛ di yɪ belemgbɪn nun ɛmɔ afian ɛwa.

²¹ "Mɛlɛ mɔ suanlan kun tɪ akpɔlɛ kpa, m'ɔ lɛ ɛlɔɛ ninngɛ ɔ sisa yɪ awulo'n, bɛ nguala man yɪ wua. ²² Nan sɛ suanlan fufɔlɛ fite ɛbɛlɛ mɔ yɪ sa kuala m'ɔ le awulo'n, ɔ tua yɪ de yɪ ɛlɔɛ ninngɛ'n kualaa m'ɔ susu yɪ ti gua su'n, ɔ ce yɪ nwun ninngɛ'n ɔ man menian'n-mɔ.

²³ "Suanlan m'ɔ nnun man mɔn afan'n, anɔn ɔ kpɔ mɔn. Suanlan kusu m'ɔ nun mɔn yɛ nwohuan man ninngɛ'n-mɔ anuan'n, anɔn ɔ bɔ bɛ asanndɛ.

Wawɛ ɛtɛ nun esa ɛwale nun

(Matie 12.43-45)

²⁴ "Mɛlɛ mɔ wawɛ ɛtɛ'n fi suanlan kun anɔn ɔ fite'n, ɔ kɔ ɛwɔn-mɔ anɔn ɛlɔ ɔ kɔ kpunndɛ lɔka ɔ tanlan de yɪ ɛnwunmian. Sɛ ɔ kɔ nɔn ɔ'a nnyan man bie flɪ a, yɪ nwan: 'Mɔn 'sa mɔn kɔ wulu mɔn sua'n mɔ n vi nun m'an fite nun anɔn bieku.' ²⁵ Sɛ ɔ ba ɔ ju ɛbɛlɛ nɔn ɔ nwun kɛ b'a kpekpiɔn nun b'a sesie nun kanlanman an, ²⁶ ɔ kɔ fa wawɛ ɛtɛ nsu mɔ bɛ ti anɔn tɪ ɛtɛ tala yɪ ɔ ba. Bɛ wulu sua nun anɔn, bɛ ka ɛbɛlɛ bɛ tanlan. Yɪ bɛyue-asɛ, suanlan sɔ nun asistanlan'n yɔ esulo tala daba dɛ'n."

Nyila kpa'n

²⁷ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yuel'n, balasua kun kɔ tɪan nun menian'n-mɔ afian ɛlɔ. Yɪ nwan: "Nyila hɔn balasua ɛhɪ m'ɔ wulu wɔ ɛsɛ ɔ nuanlɔn wɔ'n!"

²⁸ Nan mɔ balasua nun anuan tɔlɔ'n, Zozi nwan: "Nyila lɔlɔ hɔn bɛ mɔ bɛ tie Nyanmian Anuan ɛjɔlɛ'n mɔ ɛsɛ bɛ nanndɪ su'n!"

Menian'n-mɔ 'ba bisa Zozi asinbenwun like kun

(Matie 12.38-42)

²⁹ Kɛmɔ anɔn menian dɔun kpa lɛ yia Zozi anwun ɛbɛlɛ'n, ɔ kɔ han kɔ hele bɛ kɛ: "Ajulisu menian'n-mɔ ati anɔn tɪ ɛtɛ. Bɛ kulo kɛ bɛ yɔ asinbenwun like bɛ keke bɛ. Nan bɛ nyɔ man asinbenwun like flɪ kun bɛ ngele man bɛ. Asinbenwun like mɔ bɛ 'yɔ bɛ keke bɛ'n, y'ɔ lɛ kpɔmanfue *Zonasɪ dɛ'n. ³⁰ ɔ sanlɔn kɛ anɔn Zonasɪ tɪ

nzɔlɛ kɔ Ninninvu amma'n-mɔ anyunnun. *Mɔn Baa'n kusu 'ba kaci nzɔlɛ kɔ ajulisu menian ɛhɪ-mɔ anyunnun. ³¹ ɔɔn mɔ Nyanmian 'bua mɔn'n ndɛɛ'n, bala-sua'n mɔ anɔn ɔ tɪ Saba mɔn nɔn anɔn belemgbɪn'n, ɔ 'ba jasɔ jinlan ɔ bu ajulisu menian'n-mɔ fɔɔ. ɔ sanlɔn kɛ ɔ fi hyuɔ ɔ wali tiɛl belemgbɪn bɛngɛlɛfue Salomun ɛjɔlɛ'n. Nan kusu suanlan kun kɔ ɛwa m'ɔ tala Salomun ɔ! ³² ɔɔn mɔ Nyanmian 'bua mɔn'n ndɛɛ'n, Ninninvu amma'n-mɔ 'ba jasɔ bɛ jinlan bɛ bu ajulisu menian'n-mɔ fɔɔ. ɔ sanlɔn kɛ mɛlɛ mɔ bɛ tɪl Nyanmian Anuan ɛjɔlɛ'n mɔ Zonasɪ hanlɔn helelɔ bɛ'n, bɛ nunlɔn bɛ nwun bɛ kacili bɛ abalabɔ'n. Nan kusu suanlan kun kɔ ɛwa m'ɔ tɪ kpili tala Zonasɪ ɔ!"

Anyan nɔn anwun ɛjɔlɛ'n

(Matie 5.15; 6.22-23)

³³ ɛsɛ Zozi nwan: "Suanlan flɪ nzɔ kanlannɛ ɔ nva wula man bokiti abu, nan bɛ sɔ bɛ sinnze yɪ anwunno maan bɛ mɔ bɛ lɛ wulu sua nun anɔn'n nwun asɪ. ³⁴ Wɔ nyɔn'n tɪ kɛ wɔ nwunnaan nun asɪ kanlannɛ. Sɛ wɔ nyɔn'n nwun asɪ a, anɔn wɔ lɔka kualaa'n wɔ jawe nun. Nan sɛ wɔ nyɔn'n tɪ man kpa a, anɔn wɔ nwunnaan'n wɔ awosin nun. ³⁵ Yɪ ti, sie wɔ nwun ye nɔn jawe'n mɔ ɛ tɪ nun nɔn a ngaci man awosin. ³⁶ Sɛ wɔ nwunnaan'n lɔka kualaa'n wɔ jawe nun, mɔ yɪ lɔka flɪ nnun man awosin nun'n, wɔ nwunnaan'n 'ta kɛ kanlannɛ'n ta wɔ nwun'n."

Zozi 'ba bɔ Falisifue'n-mɔ

nun mala nun asu mgbain'n-mɔ sasan

(Matie 23.1-36, Maakɪ 12.38-40)

³⁷ ɛhɪ, mɔ Zozi anuan tɔlɔ'n, *Falisifue kun kɔ fɛlɛ yɪ kɛ ɔ bala a li like yɪ awulo. Mɛlɛ mɔ bɛ lɔlɔ mgbɔ nun asu tɔbɔlɔ nun anwun'n, ³⁸ Falisifue'n kɔ nwun kɛ Zozi a nwunnninman yɪ sa kusu ɔ lɛ fa di like. ɛjɔlɛ'n kɔ sin Falisifue nun anwun.

³⁹ ɛhɪ a, yɛ Mɔn kɔ han kɔ hele yɪ kɛ: "ɛmɔ Falisifue'n-mɔ, kɛ ɛmɔ tɪ yɪ nun anɔn. ɛmɔ nwunnnin kango'n nun talie nun anzin, nan kusu awue nun ajunlɔn ɛtɛ ngunmɔn y'ɔ wɔ ɛmɔ ati anɔn ɔ. ⁴⁰ Sɛnvuɛ tɪ kɛ ɛmɔ! Nyanmian m'ɔ bɔlɔ like nun anzin'n, nɔn yɪ kunmgbɔ'n y'ɔ bɔlɔ yɪ kunnun nun ɔ? ⁴¹ Yɪ ti, ɛmɔ yɪ bɛ kunnun bɛ bɔ afɔlɛ bɛ mɔn ehianfue'n-mɔ. Sɛ ɛmɔ yɔ yɪ sɔ a, ɛmɔ asistanlan'n b'a yɔ nwannzan-nwannzan man ɛmɔ.

⁴² "Munnzue hɔn ɛmɔ Falisifue'n-mɔ! ɔ sanlɔn kɛ ɛmɔ ebo nun asu ninngɛ kɛ mantɪ nun lu ɔ nun munmuin munmuin'n-mɔ, sɛ ɛmɔ tɪtɪ a, ɛmɔ bu nun bulu bɛ tu kun bɛ man Nyanmian. Nan kusu ɛmɔ ngan man ananhɔlɛ ɛsɛ ɛmɔ ngulo man Nyanmian. Like mɔ ahan ɔ di kɛ ɛmɔ yɔ'n, ɔ nun yɪ nzin dɛ'n-mɔ'n, yɪ ahlɔ.

⁴³ "Munnzue hɔn ɛmɔ Falisifue'n-mɔ! ɔ sanlɔn kɛ ɛmɔ kulo kɛ menian'n-mɔ kualaa nwun ɛmɔ. Yɪ ti, asɔnɔn sua'n-mɔ anɔn bia'n-mɔ m'ɔ jijin bɛ nyunnun nun asu yɛ ɛmɔ tetanlan ɔ. Gua nun asu, ɛmɔ kulo kɛ menian'n-mɔ bebelɛ bɛ nwun asɪ nɔn b'a bisa ɛmɔ ahun.

⁴⁴ “Munnzue hán emɔ! ɔ sanlɔn kɛ emɔ tɪ kɛ asielɛ mɔ menian'n-mɔ nɔl man kɛ b'a sie suanlan ebele mɔ be nanndɪ su ɔ!”

⁴⁵ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ'n, mala nɔn asu kpain'n kun jasulɪ a, yɪ nwan: “Kpain, ɛ kan ejɔlɛ kɛ mɔ ɛ lɛ kan yɪ ebele nɔn an, anɔn ɛ lɛ bɔ yɛ kusu yɛ amgba!”

⁴⁶ Zozi nwan: “Munnzue hán emɔ mala nɔn asu mgbain'n-mɔ kusu bie! ɔ sanlɔn kɛ emɔ man menian'n-mɔ sɔsua bɔlɛ nunndɛ nunndɛ, kusu emɔ nva man bɛ sa betɪa kun bɔbɔ be mmuka man bɛ.

⁴⁷ “Munnzue hán emɔ! ɔ sanlɔn kɛ emɔ tɪ Nyanmɪan mgbɔmanfue'n-mɔ mɔ emɔ anan-mɔ hunlin bɛ'n sɛka nɔn asu kanlanman kanlanman! ⁴⁸ Emɔ yɔ sɔ be kele kɛ be jin bɛ nan-mɔ anzin. Aft emɔ anan-mɔ kun mgbɔmanfue'n-mɔ a, emɔ yɛ be tɪ bɛ sɛka nɔn asu ɔ! ⁴⁹ Eɪka ati, Nyanmɪan m'ɔ tɪ bengelefue'n lɛ kele kɛ: ‘Mɔn ‘suan mgbɔmanfue nɔn mmɔfue bɛ nwun elɔ. Be ‘kun mmie-mɔ yɛ be ‘kele mmie-mɔ kusu ahuluwa.’ ⁵⁰ ɔ man kɛ Nyanmɪan bɔlɪ mɔn'n mɔ ɔ ‘ju ene'n, yɪ mgbɔmanfue'-mɔ kualaa mɔ b'a hun bɛ'n, be ‘pinnin ajulisu menian eɪ-mɔ wɔ yɪ nwun. ⁵¹ ɔ bɔ yɪ bu Abelɪ ehuan dɛ nɔn asu dede ɔ kɔ ju kpɔmanfue Zakali, mɔ be hunlin yɪ tɛeyɪ mɔci'a'n nɔn Nyanmɪan sua nɔn afian'n, mɔn kan yɪ ananhɔlɛ mɔn kele emɔ kɛ, be ‘pinnin ajulisu menian eɪ-mɔ kualaa wɔ yɪ nwun.

⁵² “Munnzue hán emɔ mala nɔn asu mgbain'n-mɔ! ɔ sanlɔn kɛ emɔ a fa ngeɛ sua sannvɛ nɔn a sie. Emɔ muonun nwulu man nɔn. Bɛ mɔ bɛ kusu be kulo kɛ be wulu nɔn'n, emɔ totua bɛ atɔn.” ⁵³ Mɔ Zozi fi Falisifue nɔn awulo ebele fitelɔn, mala nɔn asu mgbain'n-mɔ nɔn Falisifue'n-mɔ anyɔn kɔ bulu yɪ nwun kpa. Be kɔ bisa bisa yɪ ejɔlɛ dɔn anwun kosuan. ⁵⁴ Bɛ nwan be ‘yɔ sɔ be sua yɪ ngaa maan ɔ tɔ nɔn.

Falisifue'n-mɔ fali ayile nɔn anwun ejɔlɛ'n

(Matie 10.26-27)

12 ɔ ‘ba yɔ sɔ'n, menian akpu akpu kɔ yia Zozi anwun ebele. Esuan mɔ be sunlɔn nɔn ati, be fufu bɛ nwun su. Zozi kɔ li mua kɔ han kɔ hele yɪ menian'n-mɔ kɛ: “Emɔ sɛ bɛ nwun ye wɔ *Falisifue'n-mɔ fali ayile nɔn anwun. Bɛ fali ayile sɔ'n y'ɔ lɛ bɛ ato enanndɛ'n.

² Awosin nɔn ejɔlɛ'n kualaaatin ‘fite jawe nɔn. Nvɔlɛ nɔn ejɔlɛ'n kualaaatin ‘tu fite. ³ Eɪka ati, like kualaa mɔ emɔ kɔ yɔ yɪ awosin nɔn anɔn'n, alɛ cɔn an, be ‘tɪ. Ejɔlɛ kusu mɔ emɔ kɔ tɪ yɪ asule nɔn sua elɔ be kɔ hele suanlan'n, be ‘jinlan sua'n-mɔ ati asu be bɔ yɪ kpayɛ.

Suanlan'n m'ɔ di kɛ emɔ sulo yɪ'n

(Matie 10.28-31)

⁴ “Emɔ mɔ emɔ tɪ mɔn manngun'n, mɔn kan mɔn kele emɔ kɛ: nán be sulo bɛ mɔ be kun anwunnaan'n kusu be nguala man yɪ nɔn like flɪ y'ɔn. ⁵ Mɔn ‘ba hele emɔ suanlan'n m'ɔ di kɛ emɔ sulo yɪ'n: Emɔ súlo Nyanmɪan. Aft, sɛ ɔ man emɔ wu a, ɔ kualaa ɔ tɪ emɔ sɔn'n m'ɔ nɔn man lɛ nɔn anɔn. Mɔn kan yɪ ananhɔlɛ mɔn kele emɔ, yɪ dein y'ɔ di kɛ emɔ sulo yɪ ɔ! ⁶ Asu be tɔnɔn nɔnman nganngan nɔn an, yɪ esika'n ju bie? Nan kusu Nyanmɪan a lua nvi man bɛ nɔn kun. ⁷ Emɔ ati enyuan'n

muonun, Nyanmɪan sɪ yɪ kualaa anuan. Yɪ tɪ, nán be sulo, ɔ sanlɔn kɛ emɔ anwun cɔn Nyanmɪan ɔ tala nɔnman dɔn kpa.

Bɛ mɔ be kan kɛ be tɪ Zozi dɛ'n

(Matie 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ “Ese mɔn kan mɔn kele emɔ kɛ sɛ suanlan kun kan yɪ yuein menian'n-mɔ anyunnun kɛ ɔ tɪ mɔn dɛ a, *Mɔn Baa'n kusu ‘kan wɔ Nyanmɪan mmɔfue'n-mɔ anyunnun elɔ kɛ suanlan sɔ'n tɪ yɪ dɛ. ⁹ Nan sɛ suanlan kun kan yɪ yuein menian'n-mɔ anyunnun kɛ ɔ nɔl man mɔn a, Mɔn Baa'n kusu ‘kan wɔ Nyanmɪan mmɔfue'n-mɔ anyunnun elɔ kɛ ɔ nɔl man suanlan sɔ'n. ¹⁰ Suanlan biala m'ɔ kɔ han ejɔlɛ eɛ ɔ kɔ tia Mɔn Baa'n, ɔ ‘nyan eɛ face. Nan suanlan m'ɔ kɔ han ejɔlɛ eɛ ɔ kɔ tia Wawe Nwanzan-nwanzan'n, ɔ nnyan man eɛ face.

¹¹ “Mɛlɛ mɔ be nɔn emɔ kɔ hɔ, mɔ be lɛ kɔ a bua emɔ ndɛɛ wɔ Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua'n-mɔ anɔn, mgbain'n-mɔ nɔn bɛ mɔ be lɛ tunmin nɔn anyunnun'n, nán be susu ejɔlɛ'n mɔ emɔ ‘kan be sa bɛ nɔn nɔn anwun. ¹² ɔ sanlɔn kɛ, ejɔlɛ m'ɔ di mɔ emɔ ‘kan'n, Wawe Nwanzan-nwanzan'n ‘ba fa wula emɔ anuan mɛlɛ sɔ nɔn anɔn.”

Esikafue jibilito nɔn anwun anyundala'n

¹³ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yuelɔn, bian kun kɔ kuku yɪ nɔn su meninsunman nɔn anɔn. ɔ kɔ han kɔ hele Zozi kɛ: “Kpain, kan kele mɔn nianman'n kɛ ɔ bú ajâ'n mɔ yɛ sɪ a sie yɛ nɔn anɔn, nán ɔ fá mɔn dɛ'n ɔ mán mɔn.”

¹⁴ Mɔ bian nɔn anuan tɔlɔn, Zozi kɔ bua yɪ kɛ: “Anianman, nwan yɛ ɔ yɪlɔ mɔn kɛ m mɔa emɔ ejɔlɛ'n, anaan n jɛ emɔ ninngɛ nɔn ɔ?”

¹⁵ Mɔ Zozi hanlɔn eɪ yuelɔn, ɔ kɔ han kɔ hele bɛ kualaaatin kɛ: “Emɔ nɔn bɛ nwun! Emɔ sɛ bɛ nwun ye wɔ anwundɛ anyɔnbulu nɔn anwun. ɔ sanlɔn kɛ man suanlan kun nyán yɪ nwun dede sɛɛ, nán yɪ anyanbenwun'n yɛ ɔ man yɪ nguan ɔ.”

¹⁶ Eɪ, ɔ kɔ bu anyundala kun ɔ kɔ hele bɛ. Yɪ nwan: “Anɔn esikafue kun wɔ ebele. ɔ kɔ sun ebo ɔ kɔ tɪ yɪ sɪsakaa. ¹⁷ ɔ lalɔ junlɔnɔn an, ɔ kɔ se yɪ nwun kɛ: ‘Anɔn mɔn ‘yɔ yɪ sɛ? N nne man lɪka mɔ mɔn ‘sie mɔn ebo nɔn asu ninngɛ nɔn ɔ.’ ¹⁸ Ese ɔ kɔ se yɪ nwun kɛ: ‘E ‘nwun like m'ɔ di kɛ mɔn y'ɔn. Mɔn ‘ba bubu mɔn esie'n-mɔ mɔn sɪ yɪ mgbili mgbili kpa, Mɔn sɪ ɔ yue a, mɔn ‘fa mɔn *bele'n kualaaatin ɔ nɔn mɔn ninngɛ'n kualaaatin mɔn wula nɔn. ¹⁹ Aft sian'n, mɔn ‘kan mɔn kele mɔn nwun kɛ: Eja, a li afue kɔ yɔ nye nye junman kpili kpa a sie. Yɪ tɪ, tanlan asɪ de wɔ enwunmɪan, di alɛ nɔn nɔn gua su nán di mɔn.’

²⁰ “M'ɔ hanlɔn sɔ'n, nán Nyanmɪan a han a hele yɪ kɛ: ‘Belenzua jibilito! Ene kɔngɛ eɪ dein, ɛ ‘wu. Ninngɛ nwala'n mɔ a nyan yɪ'n, ɛ ‘fa man nwan?’”

²¹ Mɔ Zozi buli anyundala sɔ'n yuelɔn, yɪ nwan: “Kɛ ejɔlɛ'n tɪ yɪ man suanlan m'ɔ kpunndɛ anyanbenwun'n ɔ man yɪ nwun nɔn anɔn. Nyanmɪan elɔ a, suanlan sɔ'n lɛ man like flɪ.”

Zozi 'ba han nzusue nun anwun ejple

(Matie 6.25-34)

²² Ehi anzin, Zozi ko han ko hele yi menian'n-mo ke: "Ehika ati, mun kan mun kele emo ke: alie'n mo emo 'di'n ko nun taladie'n mo emo 'wula'n, nan be susu yi nwun. ²³ O sanlu ke nguan'n ti like cunnjun kpa ko tala alie'n. Ye anwunnaan'n kusu ti cunnjun kpa ko tala taladie'n. ²⁴ Emo tu be nyin be nian mosunmosun kuaje'n-mo. Be nnua man like ye be ndi man like. Be le man kunman anaan esie mo be gua nun like ko, kusu Nyanmian ta be. Emo anwun cian ko tala nnunman'n-mo! ²⁵ Emo anun benin ye ko fa nzusue tu yi nwun an, ko 'ce asie nun asu ko? ²⁶ Se emo nguala man m'ko ti kaan nun anun an, anin nzuke ati ye emo susu yi bu nga nun anwun ko?

²⁷ "Emo nian ke ebo nun anun ndile'n-mo mo be le ndetele'n-mo kpun fifi'n. Be nni man junman, be nnwun man etanlan. Nan kusu, mun kan mun kele emo ke belemgbin Salomon muonun nun yi anyanbenwun'n m'ko nyanlu yi'n, taladie m'ko ti kanlanman ke ndetele'n-mo, ko 'a nwula man bie le. ²⁸ Ndile'n-mo mo be wo ebo nun anun ene, mo ehunman be 'ju be gua sin nun'n, se Nyanmian sesie be sua, ko yo se mo ko ngo nian man emo ko ngo tala man be ko? Emo dedi'n ti kaan! ²⁹ Yi ti, nan be di yale be susu alie mo emo di ko nun nzue mo emo nun nun anwun. ³⁰ O sanlu ke, ninnge so'n-mo kualatin, eyuadi nun anun menian'n-mo mo be nzi man Nyanmian'n, be ye be susu yi nwun ko. Nan emo die, emo Asi'n si ke emo a hian yi nwun. ³¹ Emo li mua be kpundee Nyanmian Belemgbin Man'n. Se emo nyan yi a, Nyanmian 'fa yi bu nga'n-mo kualatin man emo. ³² Emo mo emo ti ke ayemua kpule kaan'n, nan be sulo. O sanlu ke ko 'a yo Nyanmian fe ke emo li yi Belemgbin Man'n bie.

Anyanbenwun kpa'n

(Matie 6.19-21)

³³ "Emo tonun emo anwundie'n-mo be fa yi esika'n be hye ehianfue'n-mo. Emo kpa esika kotoku m'ko nditi man, mo nun esika'n nvo man be sie Nyanmian Belemgbin Man nun anun elo. Awofue nguala man elo ko ko wua, nvole kusu nguala man yi di. ³⁴ Afi, loka mo emo anyanbenwun'n wo'n, ebele kusu ye emo ahunlu'n wo ko.

³⁵ "Emo wowula be junman taladie'n, be soso be kanlannie'n. ³⁶ Emo yo ke ngua mo be mun a ho atonvole mo be le nwundee yi ko. O ju ebele mo ko 'ko anuan nun ala, anin ba tike. ³⁷ Nyila han ngua ehi-mo mo be mun 'ba a, anin be laful man'n! Mun kan yi ananhole mun kele emo ke munlan'n 'kaci yi nwun ko wula junman taladie. O 'man yi nguan'n-mo tetanlan asi tobili nun a nwun ko man be like be di. ³⁸ Se ko sa ba alumnun anaan alubahan nan ko ba tu be ke be laful man an, nyila han be! ³⁹ Emo ti ejple ehi abu kpa. Se awulo nun asu munlan'n si dje'n mo awofue'n 'ba a, ahan ko nna man nan awofue nun a nyan atun a a bu yi sua nun anuan'n.

⁴⁰ Emo kusu, emo bobua be nwun. O sanlu ke *Man Baa'n 'ba a dje mo emo nzusu man ke ko 'ba nun asu."

Akua kpa'n ye akua ete'n

(Matie 24.45-51)

⁴¹ Mo Zozi hanlu so'n, Pielu ko bisa yi ke: "Ye Mun, asu ye ngunmun ala ye e le bu anyundala ehi e kele ye ko, anaan e le bu kele menian'n-mo kualatin ko?"

⁴² Ye Mun nwan: "Akua kpa'n m'ko si ngele'n yo le benin? Yi yo le nunhan'n mo yi mun'n 'fa yi awulo'n wula yi sa nun ke ko nian su, ese temun'n ju a, ko man yi manngun'n-mo alie. ⁴³ Nyila han akua so'n mo yi mun 'ba ju a, anin yi sa wo yi nwun ko le di yi junman'n!

⁴⁴ Mun kan yi ananhole mun kele emo ke: yi mun'n 'fa yi nwun ninnge'n kualatin wula yi sa nun. ⁴⁵ Nan se akua so'n kan kele yi nwun ke: 'Min mun nyanlu wali man', se ko ti to ngua ehunlu-mo asu ko bu be, se ko didi, se ko nun nzan ko bu a, ⁴⁶ yi mun'n 'ba cian ko nun dje m'ko nzusu man nun asu. O 'pinnin akua so'n kpa. O 'man ko nwun yale ke ngua'n-mo mo be ko bala ete'n nwun yi'n.

⁴⁷ "Akua m'ko si like mo yi mun kulo, m'ko nzesie man yi nwun ko nyo man like so'n, be 'fin yi sunman. ⁴⁸ Akua kusu m'ko nzi man like mo yi mun kulo, m'ko ko yo like so'n m'ko di ebue'n, be 'gonun be fin yi. Suanlan mo be ko man yi ninnge dun'n, be 'bisa yi dun. Suanlan kusu mo be ko fa ninnge dun be ko wula yi sa nun'n, be 'bisa yi dun m'ko tala su."

Zozi nun afiannzele'n

(Matie 10.34-36)

⁴⁹ Mo Zozi hanlu so yuel'n, ese yi nwan: "M'an a m'an ju sin m'an tu asie nun asu. Mun kulo ke ahan ko 'a so da angunmun! ⁵⁰ Esolan kun mo be le ba solun mun'n, ko 'ka min ngunmun an, ahan ba solun min a yue!

⁵¹ Emo junlu ke m mali menian'n-mo anzununj eman asie nun asu ewa ko? Mun 'bua emo ke cee, nan m mali be afian esee. ⁵² O fi ene m'ko ko'n, menian nnun mo be wo awulo kun anin 'ba bu be nwun nun. Menian nsan 'ba han ko nun be nun nnyuan jinlan su. Nnyuan'n kusu abu 'ba yo kun be nun nsan'n jinlan su. ⁵³ Sie'n nun yi wa belenzua'n 'ba fu su. Baa belenzua'n kusu nun yi si 'ba fu su. Nian'n nun yi wa balasua'n 'ba jinlan su. Baa balasua'n kusu nun yi nin 'ba jinlan su. Ahelenian'n nun yi helenin 'ba fu su. Yi helenin'n kusu nun yi 'ba fu su."

Mele'n-mo anun nzole'n-mo

(Matie 16.2-3)

⁵⁴ Ese Zozi ko han ko hele meninsunman'n ke: "Se emo nwun ke esue nun a munlan loka mo senze'n to nun an, anin emo nwan esue'n le ba to. Sakpa kusu, ko to. ⁵⁵ Ye se emo nwun ke anwunman fi ngua ko fita ko sol ko a, anin emo nwan wawa'n le ba kpun. Sakpa kusu, ko kpun.

⁵⁶ Apoo mma! Emo si anwunno nun asi nzole'n-mo ngunmun ngunmun. Nan ko yo se mo emo nnwun man mele'n mo ye wo nun'n nzole nun angunmun ko?

Sɛ suanlan bie sanman wó a,

ɛ nun yí bɛ sésie bé afian

(Matie 5.25-26)

⁵⁷ “Nzuke ati yê emɔ muonun njunlun man, bɛ nyo man like m'ɔ sɛ kɛ bɛ yɔ'n? ⁵⁸ Sɛ suanlan bie kɔ sanman wó a, mɛlɛ mɔ ɛ nun yí lɛ kɔ a yí ndɛɛ'n, bɔ mɔndɔnlun ɛ nun yí bɛ sésie bé afian. Sɛ a nyo man yí sɔ nán ɔ nun wó kɔ suanlan'n m'ɔ di ejɔlɛ nun aja su a, suanlan'n m'ɔ di ejɔlɛ'n 'fa wó wula nzalafu'n-mɔ asa nun. Nzalafu'n-mɔ kusu 'tu wó fiadɩ. ⁵⁹ Mɩn kan yí ananhɔlɛ mɩn kele wó kɛ, sɛ kale babulu kun ka nán ɛ tualɩ yuelɩ man an, ɛ 'ka fiadɩ sua nun anun ebelɛ.”

Nunhuan anaan ewue

13 Mɛlɛ sɔ nun anun, menian mmie-mɔ kɔ a kɔ han kɔ hele Zozi kɛ: “Kpain, anun Galile menian lɛ yí tɛɛ bɛ man Nyanmɩan. *Lɔmun kunmanna Pilatɩ kɔ man bɛ kɔ hun bɛ.”

² Zozi kɔ bisa kɛ: “Emɔ junlun kɛ kemɔ b'a hun bɛ sɔ nun ati, anun ɔ kele kɛ bɛ tɩ ɛtɛfue bɛ tala Galile mân nun anun menian bu nga'n-mɔ kualaaɩn ɔ? ³ Cɛɛɛ. Nan mɩn kan mɩn kele emɔ kɛ, sɛ emɔ a nnun man bɛ nwun b'a ngaci man bɛ abalabɔ nun an, emɔ kusu kualaaɩn 'wu kɛ bɛ. ⁴ Menian bulu nun mɔcɔɛ'n kusu mɔ Silowe sua hyilili'n buli gualɩ bɛ su ɔ hunlin bɛ'n, emɔ de di kɛ bɛ tɩ ɛtɛfue bɛ tala Zoluzalemun ebelɛ menian bu nga'n kualaaɩn ɔ? ⁵ Cɛɛɛ. Nan mɩn kan mɩn kele emɔ kɛ, sɛ emɔ a nnun man bɛ nwun b'a ngaci man bɛ abalabɔ nun an, emɔ kusu kualaaɩn 'wu kɛ bɛ.”

Figi baka nun anwun anyɩndala'n

⁶ Mɔ Zozi hanlun sɔ yuelɩ'n, ɔ kɔ bu anyɩndala eɩ ɔ kɔ hele bɛ. Yí nwan: “Bian kun kɔ lua *figi baka kun yí divɩn ebo nun asu. Elɛhun kun, ɔ kɔ hɔ kɔ nɛnɩn sɛ ɔ kɔ nyan figi mma su o. ɔ hɔlɩ o, ɔ ngo nyan man bie su. ⁷ Eɩ a, bian'n kɔ han kɔ hele suanlan'n m'ɔ tɩ yí ebo'n kɛ: ‘Yí afue nsan aɩ. Mɩn kɔ figi baka nun abu elɔ, kusu mɩn nyan man bie su. Yí tɩ, bu yí tu. Afɩ, mɩn nnwun man like ati m'ɔ man ɔ jin ewa ɔ.’

⁸ “Mɔ bian'n hanlun sɔ'n, suanlan'n m'ɔ nɩn ebo nun asu'n nwan: ‘Kpain, yaci yí maan ɔ jínlan ebelɛ afue eɩ biekun. Mɩn 'ba fufun yí nwun mɩn gugua yí bu ewula. ⁹ ɛ 'su yí akpulowa a, afue biekun ɔ 'ba su. Sɛ ɔ'a nzu man an, ɛ kɔ man bɛ kɔ bu yí.”

Zozi 'ba man balasua kun anwun sa

enwunmɩan ele cɩan kun anun

¹⁰ Elɛhun kun, anun Zozi lɛ kele menian'n-mɔ ninnge Zufu'n-mɔ asɔnɩn sua kun anun. ¹¹ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anun balasua kun kusu wɔ asɔnɩn sua nun anun ebelɛ bie. Balasua sɔ'n ndɩ man akpɔlɛ yí afue bulu ɔ nun mɔcɔɛ aɩ. Wawɛ ɛtɛ'n m'ɔ di junman sɔ nun a man balasua

nun a hulu su. ɔ nguala man yí nwun nun tɩnnge.

¹² Nan mɔ Zozi nwunlin balasua sɔ'n, ɔ kɔ fɛlɛ yí ɔ kɔ han kɔ hele yí kɛ: “Balasua, wó nwun a sa!” ¹³ Zozi kɔ fa yí sa'n kɔ fua balasua nun anwun. Ebelɛ ala, balasua'n kɔ tɩnnge yí nwun nun, ɔ kɔ yí Nyanmɩan aye.

¹⁴ M'ɔ yɔlɩ sɔ'n, asɔnɩn sua nun asu kpain'n kɔ fɛ Zozi anwun eya. ɔ sanlun kɛ ɔ'a man balasua nun anwun a sa *enwunmɩan ele cɩan nun anun. Eɩ a, ɔ kɔ jasɩ ɔ kɔ han kɔ hele bagua'n kɛ: “Junman elie tɛmun'n tɩ ele-sian. Emɔ bála tɛmun sɔ'n bɛ mán bɛ nwun sá. Nan nán enwunmɩan ele cɩan nun anun yê bɛ fa bɛ di junman sɔ nun ɔ!” ¹⁵ Yê Mɩn kɔ totua yí su, yí nwan: “Apoo mma tɩ kɛ emɔ! enwunmɩan ele cɩan'n, emɔ nunhan kun biala nyannɩ yí enale anaan yí afunlunmun'n maan ɔ kɔ nun nzue. Sɛ ato e? ¹⁶ Balasua eɩ kusu m'ɔ tɩ Abalahamun abie, mɔ *Satan a cɩɩ yí dede afue bulu nun mɔcɔɛ'n, asu nán enwunmɩan ele cɩan yê ɔ fata kɛ bɛ nyannɩ yí ɔ?”

¹⁷ Zozi mmua sɔ'n kɔ man anyunnunguastɛ kɔ han bɛ mɔ bɛ kpɔ yí'n-mɔ. Nan bagua'n dɛ, enyɩmɩan junman'n kualaa mɔ Zozi lili'n yɔlɩ bɛ fɛ.

Muntadɩ baa nun anwun anyɩndala'n

(Matie 13.31-32, Maakɩ 4.30-32)

¹⁸ Eɩ anzin, Zozi kɔ han kɔ hele bagua'n kɛ: “Nzu like dɛ yê Nyanmɩan Belemgbin Mân'n soman yí ɔ? Nzu yê mɩn kualaa kɛ mɩn fa mɩn susu yí ɔ? ¹⁹ Nyanmɩan Belemgbin Mân'n soman muntadɩ baa mɔ suanlan kun a lua yí tola nun ɔ. Muntadɩ baa sɔ nun a fifi ɔ a kaci dukpa. Nnunman'n-mɔ a nwun bɛ sâ yí sa mma'n-mɔ asu”

Fali ayile nun anwun anyɩndala'n

(Matie 13.33)

²⁰ ɛsɛ Zozi kɔ bu anyɩndala kun biekun kɔ hele bɛ kɛ: “Nzu yê mɩn kualaa kɛ mɩn fa Nyanmɩan Belemgbin Mân'n mɩn susu yí ɔ? ²¹ ɔ tɩ kɛ fali ayile mɔ balasua kun a fa a fɔtɔ fali cilo abulaa ɔ nun nnun dede yí kualaa a tu ɔ.”

Anuan fitu'n

(Matie 7.13-14,21-23)

²² Eɩ, anun Zozi aja wɔ atunnun ɔ lɛ kɔ Zoluzalemun. Atun nun asu kulo mgbili mgbili'n-mɔ ɔ nun nganngan'n-mɔ, ɔ kɔ sɩsɩn bɛ su ɔ kɔ hehele menian'n-mɔ ninnge. ²³ Bian kun kɔ bisa yí kɛ: “Yemɩnlun, asu menian kaan sua yê bɛ 'nyan bɛ tɩ ɔ?”

Eɩ a, Zozi kɔ han kɔ hele bɛ kualaaɩn kɛ: ²⁴ “Emɔ bɔ mɔndɩnlun kpa bɛ sín anuan fitu'n nun anun. Afɩ, mɩn kan yí ananhɔlɛ mɩn kele emɔ kɛ menian dɔun 'ba kpunndɛ atun bɛ bu su, kusu bɛ ngo huala man Nyanmɩan Belemgbin Mân'n nun anun elɔ kɔ. ²⁵ Mɔ awulo nun asu mɩnlɩan'n 'ba jasɩ ɔ tu anuan nun anun'n, emɔ 'ba ha anuan nzin. Emɔ 'ba jinlan bɛ bɔ anuan'n bɛ kan kɛ: ‘Yemɩnlun, tike yê anuan.’

“Mɩnlɩan'n 'ba bua emɔ kɛ: ‘Mɩn nzɩ man emɔ lɩka mɔ emɔ fi ɔ.’

²⁶ “Emo 'ba se yí ke: ‘Yé nun wó y'a didi, yé nun wó y'a nun nzue, a hehele yé ninngé yé kulo'n-mo gua'n-mo asu.’

²⁷ “Yí kusu ɔ 'ba bua emo ke: ‘Mun kan yí ananhɔle mun kele emo ke mun nzi man emo lɔka mo emo fi ɔ. Nyɔlɛtɛfue, emo fi mɪn nwun ewa be hɔ mua!’ ²⁸ Mele mo emo 'ba nwun Abalahamun, Izaki, Zuakɔbu nun Nyanmian mgbɔmanfue'n-mo kualaaɪn yí belemgbin mɔn nun anun ɛɔ, mo emo dɛ be 'ba hɪhan emo be tu gua su'n, mele ɔɔ nun anun yê emo 'ba sun be kuan bé je nun ɔ! ²⁹ Menian mmie-mo fi senze nun afitelɛ nun yí atɔle, mmie-mo fi ɔɔɔ nun ngua, bé nun Nyanmian be 'ba tanlan tɔbul kun anwun yí belemgbin mɔn nun anun ɛɔ. ³⁰ Temun ɔɔ'n, bé mo ene be li menian'n-mo anzin'n, be 'ba li bé ti. Yê bé mo ene be li menian'n-mo ati'n, be 'ba li bé nzin.”

Zozi nun Zoluzalemun kulo'n
(Matie 23.37-39)

³¹ Cian kunmgbas ɔɔ'n, *Falisifue mmie-mo wali tuli Zozi a, bé nwan: “Kpain, belemgbin *Eldɔ nwan ɔ nyan wó a, ɔ 'man be kun wó. Yí ti, fi ewa jasɔ ɔ.”

³² Zozi ɔ bua bé ke: “Emo hɔ hán héle aminsanun ɔɔ'n ke: ‘Mun fuan wawe ete'n-mo ene nun ehunman mun man menian'n-mo anwun sa. Yí cian nsan nun asu, mun 'gua mɪn junman nun abu.’ ³³ Kusu, ɔ fata ke mun tu atun ene, ehunman nun ehunman nzin. Aft, ɔ nze nvata man ke Nyanmian kpɔmanfue kun wú ahanmian cɛleke Zoluzalemun.

³⁴ “Zoluzalemun, Zoluzalemun, wó mo ɛ kun Nyanmian mgbɔmanfue'n-mo, mo ɛ tutu bé mo ɔ ɔ suan wó nwun ɛɔ nun ebue ɛ kun bé'n, yí kpê nye ahi! N gu-loli ke ahan mun kokuan wó mma'n-mo anuan ke ako eta'n kokuan yí mma'n-mo anuan yí ndeba nun abu'n. Kusu a ndie man. ³⁵ Yí ti, be 'ba yaci emo awulo'n be wula emo asa nun. Nan kusu, mun kan yí ananhɔle mun kele emo ke emo le ngo nwun man mɪn nwun kún dede ɔ 'ju cian mo emo 'se ke: ‘Nyila hán suanlan'n m'ɔ le ba wɔ yé Mun dunman nun!’”

Zozi 'ba man wuluwafue kun anwun sa

enwunmian ele cian nun anun

14 *Enwunmian ele cian kun, *Falisifue'n-mo asu kpain kun ɔ fele Zozi alɛ. Ehi a, Falisifue'n-mo mo be wɔ ebele'n, be le nuan se Zozi ɔ fun bé mala nun an. ² Ebele ala, bian kun ɔ a ɔ jinlan Zozi anyunnun. Bian ɔɔ nun a yi yi. ³ Zozi kukuli yí nuan su, ɔ ɔ bisa mala nun asu mgbain'n-mo ɔ nun Falisifue'n-mo ke: “Asu yê mala'n man atun ke be mán suanlan tí akpɔle anaan n'ɔ tɪ akpɔle enwunmian ele cian nun anun ɔ?” ⁴ Mo Zozi bisali bé kosuan ɔɔ'n, be ngo bua yí bie. Ehi a, Zozi ɔ fa yí sa'n ɔ fua wuluwafue nun anwun ɔ ɔ man yí nwun ɔ sa. ɔ ɔ han ɔ hele yí ke ɔ hɔ awulo.

⁵ Mo Zozi yɔli ɔɔ yueli'n, ɔ kacili yí nyun bé nwun ɛɔ a, yí nwan: “Emo nunhan benin yê se yí wa kun anaan yí enale kun tɔ bula nun enwunmian ele cian nun an, ɔ

nyɪ man yí nde nde ɔ?” ⁶ Ejɔle kpɔle ehi, b'a nguala man bie bua.

⁷ Mele mo be 'ba tetanlan tɔbul nun anwun be di alɛ'n, Zozi nwunlin ke bé mo be tuli bé sa be feleli bé alɛ'n, biala le kpunnde meninkpa lɔka ɔ tanlan. ⁸ Ehi a, Zozi ɔ bu anyɔndala kun ɔ ɔ hele bé. Yí nwan: “Se suanlan tu yí sa fele wó atɔnvɔle alɛ a, n'e ɔ tanlan meninkpa lɔka. E 'su yí akpulowa a, b'a fele suanlan bie kusu m'ɔ tɪ kpili tala wó. ⁹ Suanlan'n mo ɔ a fele emo munnyuan'n ba tu wó a, yí nwan: ‘Ao, jasɔ maan ɔ tánlan ebele.’ Sian anun aft wó nyunnun nyian, bɔun-bɔun, ɛ le ɔ a tanlan bé nzin. ¹⁰ Nan se be tu bé sa be fele wó a, wó lɪl tanlan bé nzin. Suanlan'n m'ɔ feleli wó'n nwun wó a, ɔ 'kan kele wó ke: ‘Eja, bala bé nyunnun ewa.’ Ebele nun anun, anun wó nyunnun a kpaja wó bé mo ɛ nun bé be gua tɔbul nun anwun nun anyunnun. ¹¹ ɔ sanlun ke suanlan biala m'ɔ ɔ kuku yí nwun su'n, be 'kan yí asu. Suanlan kusu m'ɔ ɔ han yí nwun asl'n, be 'kuku yí su.”

¹² Mo Zozi buli anyɔndala ɔɔ'n yueli'n, ɔ ɔ han ɔ hele bian'n m'ɔ feleli yí alɛ'n ke: “Eyua o, nɔsuba o, se ɛ 'fele menian allie a, n'e fele wó manngun-mo, wó nianman-mo, wó nwun amma-mo anaan esikafue-mo mo be mantan mantan wó'n. ɔ sanlun ke bé kusu be kuala ke be fele wó alɛ be tua wó dɛ'n kale. ¹³ Nan se ɛ 'fele menian allie a, fele ehianfue'n-mo, bubuluwafue'n-mo, bé mo be tia be tɔ su'n-mo ɔ nun anyɔnsinlinwafue'n-mo. ¹⁴ Nyila 'kan wó. ɔ sanlun ke be ngo nyan man yí nwun su like be ngo mman man wó. Nan mele mo Nyanmian 'ba man bé mo be yɔli ye'n fi ewue nun tinng'e'n, mele ɔɔ'n yê Nyanmian 'man wó yí nwun ahatua ɔ.”

Bian m'ɔ feleli menian dɔun alɛ
(Matie 22.1-10)

¹⁵ Mo bé mo be gugua tɔbul nun anwun'n tɪl ejɔle ɔɔ'n-mo'n, bé nunhan kun ɔ han ɔ hele Zozi ke: “Nyila hán suanlan m'ɔ ɔ li like Nyanmian Belemgbin Mɔn nun anun ɛɔ'n!”

¹⁶ M'ɔ hanlun ɔɔ'n, Zozi ɔ bu anyɔndala ehi ɔ ɔ hele yí. Yí nwan: “Bian kun tunlun alɛ kpili kpa. ɔ ɔ felele menian dɔun kpa. ¹⁷ Mele mo be yueli alɛ'n tun'n, ɔ ɔ suan yí akua'n ke ɔ hɔ sé menian'n-mo ke: ‘Emo bála nán kɪkaala dɛ, alɛ nun a blɪn.’

¹⁸ “Akua'n hɔli feleli bé a, bé kualaa be ɔ ɔ be ɔ yɪ. Suanlan'n mo akua'n lili mua feleli yí'n nwan: ‘M'an to ebo kun. ɔ di ke mun ɔ mun nuan. Yí ti, yaci, n'e fe eya.’

¹⁹ “Kun nwan: ‘M'an to nnale bulu. Ene dein ɔ di ke mun ɔ mun nuan se be kuala junman di a. Yí ti, yaci, n'e fe eya.’

²⁰ “Nunhan kun biekun kusu nwan: ‘Bele mo m'an fa mɪn yɪ atɔnvɔle ɔ. Mun ngo huala man ɔ.’

²¹ “Akua'n ɔ sa ɔ ɔ ɔ ɔ kwalaa kwalaa ɔ hele yí mun'n. Yí mun'n ɔ fe eya, ɔ ɔ han ɔ hele yí ke: ‘Kan wó nwun ɔ gua nun asu ɛɔ ɔ felele ehianfue'n-mo, bubuluwafue'n-mo, anyɔnsinlinwafue'n-mo ɔ nun bé mo be tia be tɔ su'n-mo maan be bála ewa.’

²² “Akua'n kɔ hɔ. Kaan cɛ, ɔ kɔ a kɔ tu yí mún'n. Yí nwan: 'Kpain, junman'n mɔ ɛ helel mún'n, m'an li a yue, kusu lɪka biekun tɛ wɔ ɛbɛɛ.’

²³ “Ehɪ a, múnlan'n kɔ han kɔ hele yí akua'n kɛ: 'Fa nanmue nanmue atún'n-mɔ, san ɛnwanlan'n-mɔ, suanlan biala mɔ ɛ nún yí kɔ yia'n, tinndin yí maan ɔ bála. Yɔ bɛ sɔ dede maan sua'n yí. ²⁴ Mún kan mún kele ɛmɔ kɛ: Bɛ mɔ n nili mua n vɛlɛl bɛ mɔ b'a mma man'n, bɛ nún flí nni man mún alɛ'n bie!’”

Kɛ bɛ kpɪn bɛ si Zozi su'n
(Matie 10.37-38)

²⁵ Ehɪ, anún Zozi nún menian dɔun kpa aja wɔ atún-nún. ɔ kpɛlɪ yí nɪlɪn bɛ nwun ɛlɔ a, yí nwan: ²⁶ Suanlan mɔ yí nwan ɔ 'si mún su'n, sɛ ɔ kulo yí sɪ, yí nin, yí yɪ, yí mma, yí nianman mmelenzua nún mmalasua ɔ nún yí muonun yí nwun ɔ tala mún an, suanlan sɔ'n nguala ɔ ngaci man mún suanlan. ²⁷ Suanlan kusu m'ɔ nva man yí kulɔwa'n ɔ ndu man yí kɔmún su ɔ nzi man mún su'n, suanlan sɔ'n nguala ɔ ngaci man mún suanlan.

²⁸ “Sɛ ɛmɔ anún kun kulo kɛ ɔ si sua hyilili kun an, ɔ di mua ɔ tanlan asɪ ɔ titɪ ɔ nuan sɛ esika'n m'ɔ le yí'n kɔ sa sua'n si e sɛ se e. ²⁹ ɔ'a ndɪtɪ ɔ'a nɪlan man sɛ ɔ bɔ sua nún abu nan ɔ a nguala man yí si a, bɛ kualaa mɔ bɛ kɔ nwun kɛ sua nún a ha ɛbɛɛ'n, bɛ 'sɪlɪ yí. ³⁰ Bɛ kan kɛ: 'Bian ehɪ a bɔ sua esie abu kusu ɔ'a nguala man yí bu gual!’

³¹ “Yí sɔ kusu ala, sɛ belemgbin kun kulo kɛ ɔ nún yí manngun kun ɛlɔɛ a, ɔ di mua ɔ tanlan asɪ ɔ titɪ nuan sɛ ɔ kualaa kɛ ɔ fa menian akpɪlɪ bulɔ ɔ kɔ tua yí manngun'n m'ɔ le menian akpɪlɪ abulaa'n bɛ kun an.

³² Sɛ ɔ nuan nán ɔ nguala man yí sɔ yɔ a, mɛɛ mɔ belemgbin ehɪlɪn tɛ wɔ mua'n, ɔ yɪ menian maan bɛ kɔ li yí mgbata bɛ sesie bɛ afian. ³³ Ehɪka ati, suanlan mɔ ɔ'a nyaci man ninngɛ'n m'ɔ le yí'n ɔ'a ngua man'n, suanlan sɔ'n nguala ɔ ngaci man mún suanlan.

Njɪn talɛ nún anwun anyɪndala'n
(Matie 5.13, Maakt 9.50)

³⁴ “Njɪn'n tɪ like kpa. Nan kusu sɛ ɔ yɔ talɛ a, bɛ 'yɔ sɛ nán ɔ'a yɔ kpa biekun? ³⁵ Bɛ nguala man yí fa tɪn alɛ, bɛ nguala man yí fa gua ninngɛ'n-mɔ anún. Asɪ ala yɛ bɛ ju bɛ gua ɔ. M'ɔ sɪ fasie'n, ɔ fá ɛjɔlɛ sɔ'n ɔ síe!’”

Zozi nún ɛtɛfue'n-mɔ
(Matie 18.12-14)

15 Elɛhun kun, bɛ mɔ bɛ dide ajule'n nún bɛ mɔ bɛ bɔ bɛ dunman ɛtɛ'n dɔun kpa kɔ a Zozi anwun ɛbɛɛ. Bɛ lɛ ba tie ɛjɔlɛ'n m'ɔ kan'n. ² Nan mɔ *Fal-isifue'n-mɔ nún *mala nún asu mgbain'n-mɔ nwunlin yí sɔ'n, bɛ kɔ fɛ ɛya. Bɛ nwan: “Bian ehɪ dɛ, ɔ sɔ ɛtɛfue'n-mɔ anún, ɛsɛ ɔ nún bɛ yɛ bɛ didi ɔ!’”

Bua'n m'ɔ minlinlin nún anwun anyɪndala'n

³ Ehɪ a, Zozi kɔ bu anyɪndala ehɪ ɔ kɔ hele bɛ. Yí nwan: ⁴ “Yɛ bú yí kɛ ɛmɔ anún kun le mmua ɛya kun. Sɛ kun minlin nún an, asu ɔ nyaci man abulahuanlan nún

nguanlan'n bɛ adidie lɪka ɛbɛɛ, ɔ ngo mgbunndɛ man ehɪlɪn dede ɔ nnwun man yí ɔ? ⁵ Mɛɛ m'ɔ kɔ nwun yí'n, ɔ di fɛ kpa ɔ fa yí tu yí kɔmún su. ⁶ ɔ ju awulo a, ɔ fɛfɛɛ yí manngun-mɔ nún bɛ mɔ bɛ mantan mantan yí nwun ɛbɛɛ'n, ɔ kan kele bɛ kɛ: 'ɛmɔ bála maan yɛ lí ndutue. ɔ sanlɪn kɛ m'an nwun mún bua'n m'ɔ minlinlin'n!’ ⁷ Mún kan mún kele ɛmɔ kɛ nyanmiansu ɛlɔ, kɛ ɔ tɪ yí nún ala anún. Sɛ ɛtɛfue kunmgbá cein nún yí nwun ɔ yaci yí nyɔlɛ ɛtɛ'n-mɔ a, yí dunman nún, bɛ di ndutue kpili kpa nyanmiansu ɛlɔ ɔ tala sɛsɛfue abulahuanlan nún nguanlan mɔ b'a nún bɛ nwun b'a yaci bɛ nyɔlɛ ɛtɛ'n-mɔ ndutue dɛɛ'n.

Jɛtɛ fufue mma kun m'ɔ minlinlin nún anwun anyɪndala'n

⁸ “Yɛ bú yí biekun kɛ balasua kun le jɛtɛ fufue mma bulɔ. Sɛ kun minlin nún an, asu ɔ nzo man kanlannɛ ɔ mgbunndɛ man dede ɔ nnwun man yí ɔ? ⁹ Sɛ ɔ nwun yí a, ɔ fɛfɛɛ yí manngun-mɔ nún bɛ mɔ bɛ mantan mantan yí nwun ɛbɛɛ'n, ɔ kan kele bɛ kɛ: 'ɛmɔ bála maan yɛ lí ndutue. ɔ sanlɪn kɛ m'an nwun mún esika'n m'ɔ minlinlinlin'n!’ ¹⁰ Mún kan mún kele ɛmɔ kɛ nyanmiansu ɛlɔ, kɛ ɔ tɪ yí nún ala anún. Sɛ ɛtɛfue kunmgbá cein nún yí nwun ɔ yaci yí nyɔlɛ ɛtɛ'n-mɔ a, yí dunman nún, Nyanmian mmɔfue'n-mɔ di ndutue.”

Baa'n m'ɔ minlinlin nún anwun anyɪndala'n

¹¹ ɛsɛ Zozi kɔ bu anyɪndala kun biekun kɔ hele bɛ. Yí nwan: “Anún bian kun le yí mma mmelenzua nnyuan.

¹² Elɛhun kun, nunhan kaan'n jasɪlɪ a, ɔ kɔ fa kɔ tu yí sɪ anyunnun kɛ: 'Baba, ninngɛ'n mɔ ɛ 'fa man yé'n, bu nún nán fa mún dɛ man mún.' Ehɪ a, sɛɛ'n kɔ hye ninngɛ'n ɔ kɔ man yí mma nnyuan'n.

¹³ “ɔ lili kɔ yɔ ɛlesan kun, baa kasiaɪn kɔ tɔnɪn yí nwun ninngɛ dɛɛ'n. Cuein, ɔ kɔ fa yí esika'n ɔ kɔ hɔ mua kpa mân bie anún. M'ɔ juli ɛlɔ'n, ɔ kɔ yɔ yí nwun basa basa ɔ kɔ sɛɛlɪ yí esika'n kualaaɪn. ¹⁴ M'ɔ yuelɪ yí esika'n kualaa di'n, ehɔɛ kpili kun kɔ kpɪn mân sɔ nún anún. Sian dɛ anún yí nwun lɛ culɪ yí. ¹⁵ Ehɪ a, ɔ kɔ hɔ junman ɛkpunndɛ mân sɔ nún anún ɛbɛɛ bian kun asa nún. Bian sɔ'n kɔ man ɔ kɔ hɔ nanmue nún kɛ ɔ hɔ nían yí mgbolike'n-mɔ asu. ¹⁶ Baka mma'n mɔ bɛ tɪ bɛ man mgbolike'n-mɔ di'n, kpafɛɛ'n kulo kɛ ahan ɔ nyan bie di. Kusu suanlan flí mman man yí.

¹⁷ “Sian'n, ɔ kɔ tanlan asɪ ɔ kɔ junlɪn. ɔ kɔ se yí nwun kɛ: 'Mún sɪ ɛlɔ ajunmanfu'n-mɔ di alɛ dede bɛ nguala man yí di. Kusu afɪ n na ɛwa, ehɔɛ lɛ kun mún! ¹⁸ Mún 'sa mún kɔ mún sɪ anwun ɛlɔ, mún 'fa mún tu yí nyunnun kɛ: Baba, Nyanmian anyunnun, m'an yɔ ɛtɛ m'an tia wɔ. ¹⁹ Yí tɪ, mún nze nvata man kɛ ɛ fá mún ɛ yɔ wɔ wa kún. Bu mún kɛ wɔ ajunmanfu'n-mɔ anún kun.’ ²⁰ Sakpa, ɔ kɔ jasu kɔ hɔ yí sɪ anwun.

“Mɛɛ mɔ anún ɔ tɛ nanndɪ mua kpa, m'ɔ juli man awulo nún anwun ɛbɛɛ'n, yí sɪ kɔ nwun yí. Baa nún anwun kɔ yɔ yí koun. ɔ kɔ tutu ɛnwanndie ɔ kɔ hɔ kɔ kpa yí atún, ɔ kɔ tɔ yí nún ɔ kɔ sɔ yí ɔ kɔ bɔ yí nwun.

²¹ “M’k’ yɔɔɔ sɔ’n, baa’n nwan: ‘Baba, Nyanmian anyun-nun, m’an yɔ ete m’an tia wɔ. Yɔ ti, m’n nze nvata man ke e fá m’n e káci wɔ wa kún.’

²² “M’k’ hanlun sɔ yueli’n, si’e’n kɔ han kɔ hele yɔ ngua’n-mɔ ke: ‘Emɔ hán bé nwun be fá taladi kanlan-man kpa’n be bála maan be wúla yɔ. Be wúla yɔ sa ngaa, be wówula yɔ ja mgbabua. ²³ Enale’n mɔ c’a lɔ kpa’n, be fá be bála, be hún yɔ maan ye tún ndutue alɛ. ²⁴ ɔ sanlun ke m’n wa ehi mɔ emɔ anyun tua yɔ ewa’n, ɔ a wu ese c’a tinngɛ, ɔ minlinlin yê m’an nwun yɔ c’.’ Ebele ala, be kɔ bɔ ndutue elie nún abu.

²⁵ “ɔ ‘ba yɔ sɔ’n, anun baa kpain nún a hɔ ebolo. ɔ wali dede m’k’ ka kaan ju awulo nún anwun ebele’n, ɔ ‘tie a, anun be le tu ejue be si abile. ²⁶ ɔ kɔ fele ngua’n-mɔ anun kun ɔ bisa yɔ like mɔ yɔ ti yê be le tu ejue be si abile’n. ²⁷ Akua’n nwan: ‘Wɔ nianman bian nún a sa a. Kemɔ wɔ si a nwun ke ɔ ti akpɔle mɔ ejɔle ete fíi a ndu man yí’n, ɔ a man b’a hun enale’n mɔ c’a lɔ kpa’n.’

²⁸ “Mɔ baa kpain’n tɔl yɔ sua’n ɔ kɔ fe eya. Yɔ nwan ɔ nwulu man awulo. Yɔ si kɔ fite kɔ a, ɔ kɔ kpata yɔ ke ɔ wúlu awulo. ²⁹ Baa kpain’n nwan: ‘Baba, m’an sɔ wɔ dede afue kɔ yɔ nye, n nvunndunlun man wɔ lé. Kusu, esile bɔbɔ mgban mɔ mún ‘fa mún tun mún nún mún manngun’n-mɔ ye di’n, e manlun man mún bie lé. ³⁰ Nan kemɔ wɔ wa nún a sa a a’n, yɔ mɔ ɔ nún tutu’n-mɔ b’a li wɔ esika’n, yɔ lili yê e kun enale’n mɔ c’a lɔ kpa’n man yɔ c’!’

³¹ “Yɔ si nwan: ‘Mín wa, wɔ di e nún mún yê ye ti ewa cian daa ɔ. Ninngɛ kualaa mɔ n ne yí’n ti wɔ kusu wɔ di. ³² Nan kusu, ɔ fata ke ye di ndutue. ɔ sanlun ke wɔ nianman’n mɔ e nwun yɔ ebele’n, c’a wu ese c’a tinngɛ, ɔ minlinlin yê m’an nwun yɔ c’!’”

Awofue ngelefue nún anwun anyunndala’n

16 Ehi, Zozi kɔ bu anyunndala kun kɔ hele yɔ menian’n-mɔ. Yɔ nwan: “Anun esikafue bian kun le yɔ suanlan kun mɔ yɔ ninngɛ’n kualaa wɔ yɔ sa nún ɔ. Cian kun, menian kɔ a kɔ han kɔ hele esikafue’n ke yɔ suanlan’n le fun yɔ ninngɛ’n gua gua su. ² Esikafue’n kɔ man be kɔ fele yɔ suanlan’n. ɔ kɔ han kɔ hele yɔ ke: ‘Ejɔle mɔ mún tɔl yɔ wɔ nwun’n nyo man mún fe. Yɔ ti, bu wɔ junman nún anwun mgbunndan kele mún. Afi mún mma nva man mún junman’n mún nwula man wɔ sa nún kún.’

³ “Suanlan’n kɔ se yɔ nwun ke: ‘Anun mún ‘yɔ mún nwun se? Afi mún mún’n le yɔ mún junman nún. N ne man anwunsele nán m’an li ebolo junman. Se mún ‘nanndi nún mún sesele nán m’an li alɛ a, ɔ ti mún anyunnguase. ⁴ Kikaala di, m’an nwun ke mún ‘kpɔn mún yɔ yí’n! Yɔ di, se be yɔ mún junman nún an, anun menian’n-mɔ susɔ mún nún!’

⁵ “Ehi a, ɔ kɔ fefele bé nún kun biala m’k’ tua yɔ mún kale’n yɔ nwun. ɔ kɔ bisa alimua di’e’n ke: ‘Kale nye yê e tua mún mún ɔ?’

⁶ “Yɔ nwan: ‘Mún tua wɔ mún *olivo ngo balugo abu-laa.’

“Suanlan’n kɔ han kɔ hele alimua di’e’n ke: ‘E ‘nwun wɔ kale kalata’n. Nde-nde, tanlan asɔ kele balugo bulu kale.’

⁷ “ɔ feleli kun biekun, ɔ kɔ bisa yɔ ke: ‘Wɔ kusu, kale nye yê e tua mún mún ɔ?’

“Kun sɔ’n nwan: ‘Mún tua wɔ mún *bele sakɔ eya nún.’

“Suanlan’n kɔ han kɔ hele yɔ ke: ‘E ‘nwun wɔ kale kalata’n. Kele bele sakɔ eya nún kale gua su.’

⁸ “Munlan’n kɔ yɔ yɔ suanlan awofue nún aye ke ɔ nwunlin ebele amanmuo nún anwun ngele. ɔ sanlun ke mân awosin ehi anun menian’n-mɔ si bé nwun yɔ ɔ tala jawe nún anun menian’n-mɔ. ⁹ Mɔ mún kan mún kele emɔ’n y’k’ le ke emɔ fá mân ehi anun anwundi’e’n mɔ emɔ le yí’n be tíla amannguan. Yɔ di, cian mɔ emɔ asa nún kɔ yue’n, anun be sɔ emɔ nún nyanmiansu elɔ.

¹⁰ “Suanlan mɔ be fa ninngɛ nganngan be wula yɔ sa nún an, ɔ man be nwun yɔ ti anun’n, mgbili’n-mɔ anun, ɔ ‘man be nwun yɔ ti anun. Suanlan kusu mɔ be nnwun man yɔ ti anun ninngɛ nganngan’n-mɔ anun’n, mgbili’n-mɔ anun be nnwun man yɔ ti anun. ¹¹ Eyuadi ehi anun anwundi’e’n-mɔ anwun, se b’a nnwun man emɔ ati anun an, nwan suanlan di’e yê ɔ ‘fa anwundi’e kpa’n wula emɔ asa nún ɔ? ¹² Suanlan fa like wula emɔ asa nún nán c’a nnwun man emɔ ati anun an, nán Nyanmian yê ɔ ‘fa emɔ muonun di’e’n wula emɔ asa nún ɔ.

¹³ “Kanga fíi nguala nzu man munlan nnyuan. ɔ ‘kpɔ kun nán ɔ kulo kun. Yɔ nún ‘sɔ kun, ɔ tu yɔ nún sa kun. Emɔ nguala man ke be kan Nyanmian nún esika be bɔ nún be su bé ɔ.”

Zozi ‘ba han Falisifue nún anwun ejɔle’n

(Matie 11.12-13; 5.31-32, Maaki 10.11-12)

¹⁴ Falisifue’n-mɔ kɔ tie ejɔle’n kualaa’n mɔ Zozi hanlun’n. Nan kemɔ be kulo esika nún ati, be kɔ gulu yɔ nwun. ¹⁵ Zozi kɔ han kɔ hele bé ke: “Emɔ di’e menian’n-mɔ anyunnun an, emɔ bu bé nwun ke be ti meninkpa. Nan Nyanmian si emɔ ahunlun nún anun ejɔle. ɔ sanlun ke like mɔ menian’n-mɔ bu yɔ ke ɔ ti kpa’n, Nyanmian anyunnun an, like sɔ’n ti nvuin.

¹⁶ “Menian’n-mɔ lili *Moyizi mala’n ɔ nún mgbɔmanfue’n-mɔ ejɔle nún asu dede ɔ juli Zuan Batisi mele su. ɔ fi ebele m’k’ kɔ’n, b’a bɔ Nyanmian Belemgbin Mân nún anwun Ejɔlekpa’n kpaye. Yɔ ti, suanlan kun biala le kpɔl wulu Nyanmian belemgbin mân nún anun elɔ. ¹⁷ Anwunno nún asɔ’n kualaa ke be kpe nún be sun nde-nde tala mala nún anun ejɔle kpɔle sin kaan sua.

¹⁸ “Belenzua biala m’k’ kɔ yila yɔ yɔ ɔ kɔ ja fufɔle’n, be-lenzua sɔ’n, anun c’a tun aja. Suanlan biala kusu m’k’ kɔ ja balasua mɔ yɔ hun a yila yí’n, suanlan sɔ’n, anun c’a tun ajaa.

Esikafue’n nún Lazaa

¹⁹ “Ehi, anun esikafue bian kun wɔ ebele. Taladi ke mmelemgbin’n-mɔ di’e’n yê anun ɔ wula ɔ. ɔ le yɔ kualaa m’k’ kulo ese cian daa ɔ di mân. ²⁰ Anun ehianfue kusu kun wɔ ebele. Be fele yɔ Lazaa. (Dunman Lazaa’n, yɔ bu y’k’ le ke suanlan mɔ Nyanmian buka yɔ.) Yɔ nwun’n ti

nganlan nganlan ngunmun. Ɔ la esikafue nun awulo nun anuan nun anyunnun ebele. ²¹ Ɔ kulo ke ahan esikafue nun alɛ nun abu mgbukpuluka'n m'ɔ gua tɔblɩ nun abu asɩ'n, ɔ nyan yɩ di. Kemɔ ɔ la ebele'n, njua'n-mɔ ba be tafi tafi yɩ nganlan'n-mɔ anun.

²² “Ɔ wɔ ebele dede ehianfue'n Ɔ wu. Ɔ wuli a, nyan-miansu mmɔfue'n-mɔ nun yɩ Ɔ hɔ Abalahamun an-wun elɔ nyanmiansu. Ɔ wɔ ebele dede esikafue'n kusu Ɔ wu be Ɔ sie yɩ. ²³ Ɔ Ɔ hɔ sɩn'n m'ɔ le man ayuelɛ nun anun, anun ɔ ti nyinlinlin kpili kpa man yɩ. Ɔ 'tu yɩ nyun anwunno a, ɔ Ɔ nwun Abalahamun mua elɔ, Lazaa ti yɩ nwun ebele. ²⁴ Esikafue'n Ɔ tian, yɩ nwan: ‘Mɩn sɩ Abalahamun, nwun mɩn nwun anwunnvoe. Suan Lazaa maan ɔ bɔ yɩ sa betɩa kun nzue nun anun ɔ fɔ kpɩn mɩn tofeleman nun asu. Ɔ sanlun ke sɩn'n le kele mɩn yale kpili sunman.’

²⁵ “M'ɔ hanlun sɔ'n, Abalahamun Ɔ bua yɩ ke: ‘Mɩn wa, kaci ke wɔ anwundɛ dɛ'n, ɛ nyanlun yɩ mele mɔ anun ɛ wɔ asɩe nun asu'n. Lazaa kusu a, ɛfe yɛ ɔ tɔl yɩ su ɔ. Kɩkaala dɛ, yɩ lua a cɩcɩ ewa. Wɔ kusu wɔ, ɛ le nwun yale. ²⁶ M'ɔ wɔ nun biekun'n y'ɔ le ke bɔnza kpili kun la yɛ nun emɔ afian. Ɔ man bɛ mɔ be wɔ ewa mɔ be kulo ke be Ɔ elɔ'n, anaan bɛ mɔ be wɔ emɔ elɔ mɔ be kulo ke be ba yɛ ewa'n, be nguala man yɩ sɔ yɔ.’

²⁷ “Esikafue'n nwan: ‘Mɩn sɩ Abalahamun, mun 'sele wɔ kpa, suan Lazaa mɩn sɩ awulo elɔ, ɔ sanlun ke mɩn nian-man nnun wɔ ebele. ²⁸ Yɩ dɛ ɔ ju elɔ a, anun ɔ kan kele bɛ ke mun nwun yale kpa, nɔn bɛ kusu, b'a mma man ewa yale nun anun bie.’

²⁹ “Abalahamun Ɔ bua yɩ ke: ‘Moyɩzɩ mala'n wɔ bɛ sa nun, be nun mgbɔmanfue'n-mɔ yɛ be ti elɔ ɔ. Man be tie bɛ!’

³⁰ “Esikafue'n nwan: ‘Cɛɛ, mɩn sɩ Abalahamun, se suanlan kun fi ewue mma afian ewa ɔ Ɔ elɔ a, be 'nun bɛ nwun be yaci bɛ nyɔlɛ ete'n-mɔ.’

³¹ “Ehɩ a, Abalahamun Ɔ han Ɔ hele yɩ ke: ‘Se be ngulo man ke be di Moyɩzɩ mala nun asu be tie mgbɔmanfue'n-mɔ a, man suanlan fi ewue mma afian bɔbɔ ɔ hɔ tɔ bɛ, be ngo le be ngo li man.’”

Bɛ mɔ be man ehunlun-mɔ tɔ ete nun anun'n

(Matie 18.6-7, Maaki 9.42)

17 Ehɩ, Zozi Ɔ han Ɔ hele yɩ menian'n-mɔ ke: “Ɔ mgbɔ man yɩ nwun, ngaa wɔ ebele mɔ ɔ 'man menian'n-mɔ tɔ ete nun anun ɔ. Nan munnzue hɔn suanlan m'ɔ Ɔ man yɩ manngun Ɔ tɔ ete nun anun'n. ² Ɔ ti kpa man yɩ ke be tɔ yɩ kɔmun ebue kpili kun be jɔ yɩ be tɔ asue jenvie nun anun. Ɔ le su nvasue tala ke ɔ Ɔ man mmatunman ehɩ-mɔ anun kun Ɔ tɔ ete nun anun'n. ³ Yɩ ti, emɔ sɩe bɛ nwun ye kpa o!

Ete face'n

(Matie 18.21-22)

“Se wɔ nianman yɔ wɔ ete a, kan yɩ nyɔlɛ ete nun an-wun ejɔle kele yɩ. Se ɔ kaci yɩ abalabɔ nun an, yaci yɩ ete'n ce yɩ. ⁴ Se ɔ yɔ wɔ ete kpɛ nsu alhɩan kun anun an, yɩ kualaa m'ɔ Ɔ yɔ'n, se ɔ ba tu wɔ ɔ kan ke: ‘Mɩn 'kaci mɩn abalabɔ'n,’ se ɔ yɔ yɩ sɔ a, yaci yɩ ete'n ce yɩ.”

Dedi'n
(Matie 17.20)

⁵ Mmɔfue'n-mɔ Ɔ han Ɔ hele yɛ Mɩn ke: “Gua yɛ dedi nun asu.”

⁶ Mɔ be hanlun sɔ'n, yɛ Mɩn nwan: “Se emɔ le dedi mɔ yɩ kpili'n nun muntadɩ baa se a, emɔ kualaa se baka ehɩ ke: ‘Tu wɔ bu Ɔ jinlan jenvie nun anun elɔ.’ Baka sɔ'n 'tu yɩ bu ɔ Ɔ jinlan jenvie nun anun elɔ.”

Like m'ɔ se ke akua'n yɔ'n

⁷ Zozi nwan: “Ye bɔ yɩ ke emɔ anun kun le yɩ akua kun. Yɩ akua sɔ'n di yɩ ebo nun asu junman anaan ɔ nian yɩ ayemua'n-mɔ asu. Se ɔ nwun ke yɩ akua'n fi ebolo a a, asu ɔ 'kan kele yɩ ke: ‘Kan wɔ nwun, tanlan asɩ di like?’ ⁸ Ɔ ngan man sɔ. Nan ɔ 'kan kele yɩ akua'n ke: ‘Sesie mɩn like'n, Ɔ kaci wɔ nwun bala yɩ mɩn alɛ dɛ'n man mɩn maan n nɩ n nɩn nzue. Se mun yue a, ɛ Ɔ li wɔ dɛ ɛ Ɔ nun nzue.’ ⁹ Junman'n mɔ ɔ'a man yɩ akua nun a li'n, asɩ nɔ nnun man nun. ¹⁰ Ke ɔ ti yɩ man emɔ kusu nun ala'n. Se emɔ yue junman'n kualaa mɔ b'a hele emɔ'n di a, emɔ hɔn ke: ‘Ye ti ngua mgban, like m'ɔ se ke ye yɔ'n yɛ y'a yɔ ɔ.’”

Zozi nun kokobefue bulu'n

¹¹ Mɔ Zozi 'Ɔ Zoluzalemun'n, ɔ sunlun Samali nun Galile eyɛ nun asu. ¹² Anun ɔ ka kaan ju kulo kun asu, kokobefue bulu Ɔ hɔ Ɔ kpa yɩ atɩn. Be jinlanlun mua, ¹³ anun be le tian be kan ke: “Kpɩn Zozi, nwun yɛ nwun anwunnvoe!”

¹⁴ Mɔ Zozi nwunlin bɛ'n, ɔ Ɔ han Ɔ hele bɛ ke: “Emɔ hɔ be fɔ bɛ nwun be hɛle tɛɛyɩfue'n-mɔ.” Mele mɔ be falɩ atɩn'n mɔ be 'Ɔ'n, bɛ nwun Ɔ sa.

¹⁵ Mɔ kokobefue bulu nun anun kun nwunlin ke yɩ nwun a sa'n, ɔ Ɔ sa yɩ nzin. Ɔ 'ba a, anun ɔ le tian ɔ yɩ Nyanmɩan ayɛ. ¹⁶ Ɔ Ɔ tutu Ɔ tɔ Zozi aja nun, ɔ Ɔ butu yɩ nyun asɩ, ɔ Ɔ yɔ yɩ mo. Kanngu anun suanlan sɔ'n ti Samali suanlan.

¹⁷ Ehɩ a, Zozi nwan: “Bɛ kokobefue bulu'n, asu bɛ kualaa bɛ nwun a nza man ɔ? Nan kokobefue nguanlan ehunlun, be halɩ bɛ dɛ nin? ¹⁸ Bɛ nun bie fɩl a nza a mma nyɩ man Nyanmɩan ayɛ ke eyɛfue ehɩ ala?” ¹⁹ M'ɔ yɔlɩ sɔ yuelɩ'n, Zozi Ɔ han Ɔ hele kokobefue'n ke: “Jasu Ɔ, wɔ dedi nun a le wɔ nguan.”

Nyanmɩan belemgbin elie'n

²⁰ Elehun kun *Falɩsɩfue'n-mɔ ke bisa Zozi ke: “Cɩan benin yɛ Nyanmɩan 'di yɩ belemgbin nun ɔ?”

Zozi Ɔ bua bɛ ke: “Nyanmɩan belemgbin elie'n ti man like mɔ be nwun yɩ bɛ nyɩnsu ɔ. ²¹ Be ngan man ke: ‘E 'nwun yɩ' anaan 'Yɩ ahɩ'. Aft emɔ nwun yɩ ke Nyanmɩan le di yɩ belemgbin nun emɔ afian ewa.”

²² Ehɩ anzin, Zozi Ɔ han Ɔ hele yɩ menian'n-mɔ ke: “Mele'n 'ba ju mɔ cɩan kun emɔ alua 'ba lɔ *Mɩn Baa'n, kusu emɔ ngo nwun man yɩ. ²³ Menian'n-mɔ 'ba han kele emɔ ke: ‘Be nɩan, ɔ wɔ ewa o!’ anaan ‘Be nɩan, ɔ wɔ elɔ o!’ Be kan sɔ a, nɔn be tu bɛ bu be nwanndi be Ɔ lɩ-

ka fíí. ²⁴ Kémo nyanmian'n kpe mian, ɔ fite ebue kun ɔ ta kɔ ebue kun'n, ké Mân Baa'n kusu ewale cian'n 'ba yɔ yí nun anun. ²⁵ Nan kusu ɔ di ké ɔ nwun yale kpa, ese ɔ di ké ajulisu menian'n-mɔ yí yí tu kualaaka.

²⁶ "Ejɔle m'ɔ walt Nowe mele su'n, ejɔle sɔ'n kunmgba yê ɔ 'ba a Mân Baa nun ewale cian nun ɔ. ²⁷ Dede m'ɔ juli cian mɔ Nowe 'fu meli nun anun, mɔ asuyie kpili'n 'bu asɔ ɔ kun menian'n-mɔ kualaatin'n, anun Nowe mele su menian'n-mɔ le didi, be le nun nzan, be le jija bé nwun, ese anun be le fa bé mma'n-mɔ ajaa.

²⁸ "Mân Baa nun ewale cian'n 'ba yɔ ké Lɔtu mele su. Lɔtu mele su, anun menian'n-mɔ le didi, be le nun nzan, be le tunndo ninngɛ, be le tɔnun ninngɛ, be le dodua ninngɛ ese anun be le sisi sua. ²⁹ Nan cian mɔ Lɔtu fi *Sodɔmun jasuli'n, Nyanmian manlun sɛn esue ɔ nun like kun, ɔ ban nvan ké tui ndunmunlan, be tɔli gualt be hunlin menian sɔ'n-mɔ kualaatin.

³⁰ "Cian mɔ Mân Baa'n 'ba yí yí nwun kele'n, ké ejɔle'n 'ba yɔ yí nun anun. ³¹ Cian sɔ'n, suanlan m'ɔ kɔ fu kɔ tanlan yí sua nun ati su'n, n'ɔ ju ɔ wulu sua nun anun ɔ fa yí ninngɛ'n m'ɔ wɔ ebele'n. Suanlan kusu m'ɔ kɔ hɔ ebolo'n, n'ɔ sa yí nzin ɔ ba kulo. ³² Émɔ ati káɔ Lɔtu ayi'n! ³³ Suanlan m'ɔ tɔ ahyuan ɔ kulo yí kunnun'n, ɔ nnyan man nguan. Nan suanlan mɔ eyuadi ete ehi anun ɔ kulo ehunlun-mɔ ɔ buka bé'n, suanlan sɔ'n, ɔ 'nyan nyanmiansu nguan m'ɔ le man ayuele'n. ³⁴ Mɔn kan mun kele émɔ ké cian sɔ'n kɔngɛ, sɛ menian nnyuan la ebeɛ kun asu a, be nun kun kɔ, kun ka ebeɛ. ³⁵ Mmalasua nnyuan mɔ be le futu *bele be yí yí fali'n, be nun kun kɔ, kun ka ebeɛ." [³⁶ Mmelenzua nnyuan mɔ be kɔ hɔ ebolo'n, be nun kun kɔ, be yaci kun.]

³⁷ Zozi menian'n-mɔ kɔ bisa yí ké: "Yé Mɔn, anun nin lɔka dɛ yê ejɔle sɔ'n 'ba te ɔ?"

Zozi kɔ bua bé ké: "Lɔka mɔ fuin'n la'n, ebeɛ yê ekpɔte'n-mɔ yia ɔ."

Kunlannvɛ balasua'n nun suanlan'n

m'ɔ di ejɔle nun anwun anyɔndala'n

18 Ehi anzin, Zozi kɔ bu anyɔndala ehi ɔ kɔ hele bé ké be yɔ asɔnun tɛmun biala, nán be man bé nwun bubu bé. ² Yí nwan: "Anun suanlan kun wɔ kulo kun asu ɔ di ejɔle. Suanlan sɔ'n, ɔ nzulo man Nyanmian ese yí nɔn nzo man suanlan fíí. ³ Anun kunlannvɛ balasua kun kusu wɔ kulo ɔ nun asu bie. Kunlannvɛ sɔ'n ba tu suanlan'n m'ɔ di ejɔle'n cian daa a, yí nwan: 'Di mɔn ejɔle'n m'ɔ la mun nun mɔn kpɔfue nun afian'n man mɔn.'

⁴ "Kunlannvɛ'n ba ɔ kan an, suanlan'n m'ɔ di ejɔle'n nde man yí su dede ɔ'a hye kpa. Cian kun, ɔ kɔ se yí nwun ké: 'ɔ tɔ ananhɔle ké mun nzulo man Nyanmian ese mɔn nɔn nzo man suanlan fíí. ⁵ Nan kusu, kemo kunlannvɛ balasua ehi man mun nnyan mun nwun'n, mun 'di yí ejɔle'n mun man yí. Sɛ m'an nyo man yí sɔ a, ɔ 'tan mɔn nyɔnsu.'"

⁶ Mɔ yé Mɔn buli anyɔndala sɔ'n yueli'n, ɔ kɔ han kɔ tu su ké: "Émɔ tíe ejɔle mɔ suanlan etefue ehi m'ɔ di

ejɔle'n le kan'n! ⁷ Sɛ etefue ehi m'ɔ di ejɔle'n kuala ké ɔ di suanlan ejɔle maan yí kunnun jɔ a, asu Nyanmian lɔli yê yí mma'n-mɔ sun fele yí kɔngɛ nun eyue a, ɔ nni man bé ejɔle mman man bé ɔ? Asu ɔ 'cɛ nán ɔ'a buka bé ɔ? ⁸ Mɔn kan yí ananhɔle mun kele émɔ ké Nyanmian 'di bé ejɔle'n man bé nde-nde. Nan *Mân Baa nun ewale nun, asu ɔ 'ba tu menian'n-mɔ asɛ nun asu ewa ké be de Nyanmian be di ɔ?"

Falisifue'n nun suanlan'n

m'ɔ dide ajule nun anwun anyɔndala'n

⁹ Zozi kɔ bu anyɔndala ehi ɔ kɔ man bé mɔ be bu bé nwun sesefue Nyanmian anyunnun, mɔ be mmu man bé manngun-mɔ like'n. ¹⁰ Yí nwan: "Menian nnyuan kɔ hɔ asɔnun eyɔle Nyanmian awulo éɔ. Nunhan kun tɔ *Falisifue, kun'n dide ajule. ¹¹ Falisifue nun a tɔ yí nwun ɔ'a jinlan bé nyunnun yê ɔ le seɛ ɔ. Yí nwan: 'Nyanmian, mɔn 'da wɔ asɔ, afi n dɔ man ké menian bu nga'n-mɔ. Bé dɛ, be tɔ awofue, etefue ese be tun ajaa. Mɔn 'da wɔ asɔ, afi n dɔ man ké suanlan ehi m'ɔ dide ajule'n.

¹² Mɔle kun anun, mɔn bua mɔn da kpê nnyuan. Like mɔ n gɔ nyan yí'n, mɔn bu nun bulu mɔn tu kun mɔn man wɔ.'

¹³ "Suanlan'n m'ɔ dide ajule'n jin bé nzin mua, ɔ ngulo man ké ɔ tu yí nɔn anwunno bɔbɔ, ɔ kɔ fa yí sa kɔ bɔ yí hue su, yí nwan: 'Nyanmian, nwun mɔn nwun anwun-nvoe. ɔ sanlun ké n dɔ etefue.'"

¹⁴ Zozi nwan: "Mɔn kan mun kele émɔ ké mele mɔ suanlan'n m'ɔ dide ajule'n 'kɔ yí awulo'n, anun ɔ nun Nyanmian, bé afian a sɛ. Nan Falisifue'n, ɔ nun Nyanmian, bé afian a nze man. ɔ sanlun ké suanlan biala m'ɔ kɔ kuku yí nwun su'n, be 'kan yí asɔ. Suanlan kusu m'ɔ kɔ han yí nwun asɔ'n, be 'kuku yí su.'"

Zozi 'ba yeyila mmatunman nganngan'n-mɔ asu

(Matie 19.13-15, Maaki 10.13-16)

¹⁵ Menian mmie-mɔ kɔ fa mmatunman nganngan-mɔ be kɔ beɛ Zozi ké ɔ fá yí sa ɔ fúa bé nwun ɔ yeyila bé su. Mɔ yí mmɔfue'n-mɔ nwunlin yí sɔ'n, be kɔ totua menian sɔ'n-mɔ atun. ¹⁶ Zozi kɔ man be kɔ fele mmatunman'n-mɔ. Yí nwan: "Émɔ yáɔi mmatunman'n-mɔ maan be bála mɔn nwun! Nán be totua bé atun. ɔ sanlun ké Nyanmian Belemgbin Mân'n, ɔ tɔ bé mɔ be tɔ ké bé'n dɛ. ¹⁷ Mɔn kan yí ananhɔle mun kele émɔ ké suanlan mɔ ɔ'a nyo man yí nwun batunman ɔ'a man Nyanmian a nni man yí su belemgbin'n, suanlan sɔ'n ngo huala man Nyanmian Belemgbin Mân nun anun éɔ kɔ lé."

Esikafue'n nun nguan m'ɔ le man ayuele'n

(Matie 19.16-30, Maaki 10.17-31)

¹⁸ Zufu kpain'n kun kɔ bisa Zozi ké: "Munlan kpa, nzu like dɛ y'ɔ di ké mun yɔ nán m'an nyan nguan m'ɔ le man ayuele'n?"

¹⁹ Zozi kɔ bua yí ké: "Nzuke ati yê é fele mɔn munlan kpa ɔ? Suanlan fíí tɔ man kpa, sannan Nyanmian

angunmun cein. ²⁰ E si mala bulu'n: *N'e tun ajaa, n'e kun suanlan, n'e wua, n'e di ato adanzi, man wó nryn s' wó si nun wó nin.*"

²¹ Bian'n nwan: "M mantanlun mala s' n-mo asu elie mín mmatunman nun angunmun."

²² Mo Zozi tli ejl'e s' n, o ko han ko hele yí ke: "O ka wó like kun biekun. Tonun wó nwun ninng'e'n kualatin nán ce yí esika'n man ehianfue'n-mo."

²³ Mo Zozi hanlun s' mo bian'n tli'n, yí nwun ko bubu yí. O sanlun ke o ti esikafue kpili kpa. ²⁴ Mo Zozi nwunlin ke bian nun anwun a bubu yí'n, yí nwan: "Nyanmian Belemgbin Mân nun anun elb ewulue'n y' o si man esikafue'n-mo o! ²⁵ O y' o si man naan kpili'n mo be fele yí suamo'n ke o wólu d'olowa b'ce nun. Nan o y' o si kpa man esikafue kun ke o wólu Nyanmian Belemgbin Mân nun anun."

²⁶ Bé mo anun be le tie Zozi ejl'e s' n nwan: "Nan se ejl'e'n ti sua a, anun nwan yé o kuala o nyan yí ti o?"

²⁷ Zozi ko bua bé ke: "Like mo kulo menian'n-mo nguala man yí y' n, like s' n nza man Nyanmian y' o."

²⁸ Ehi a, Piel nwan: "Nlan, y'a yaci yé nwun ninng'e'n kualaa y'a gua y'a si wó su."

²⁹ Zozi ko han ko hele bé ke: "Mun kan yí ananhle mun kele emo ke se Nyanmian Belemgbin Mân'n dunman nun, suanlan kun yaci yí awulo, yí yí, yí nianman-mo, yí si nun nun yí nin nun mma-mo a, ³⁰ o 'nyan yí nwun su d'oun kpa mele ehi anun. Ese mele'n m' o le ba nun anun, o 'nyan nguan m' o le man ayuel'e'n."

Zozi 'ba ko yí ewue'n nun yí etinng'e nun asu biekun
(Matie 20.17-19, Maaki 10.32-34)

³¹ Zozi nun yí menian bulu nun nnyuan'n ko ti bé nwun. O ko han ko hele bé ke: "Yaa, ye le ko Zoluzalemun o! Ejl'e'n kualaa mo mgbomanfue'n-mo hanlun m' o tu de Mân Baa'n, ebele yé o 'kpil su o. ³² Be 'ba yí *Mân Baa'n be man bé mo be nzu man Nyanmian'n. Bé kusu be 'ba gulu yí nwun, be 'kpe yí nzuba ese be 'tutu yí nwun ngesele. ³³ Be 'fin yí mgbele ese be 'kun yí. Nan be kun yí a, yí cian nsan nun asu, o fi ewue nun o 'tinng'e." ³⁴ Ejl'e'n mo Zozi hanlun'n, yí menian'n-mo ngo ti man yí bu fíi sua. O sanlun ke ejl'e'n mo Zozi hanlun'n ti nval'e nun ejl'e bé nyunsu. O man b'a ndi man yí bu.

Zozi 'ba man anyunsinlinwafue kun nwun asi
(Matie 20.29-34, Maaki 10.46-52)

³⁵ Anun Zozi ka kaan ju Zoliko. O 'ba y' o s' n, anun anyunsinlinwafue kun ti atun nun anuan ebele yé o sesele o. ³⁶ M' o tli ke meninsunman le s' n'n, o ko bisa nun ejl'e. ³⁷ Be ko han be ko hele yí ke Zozi m' o fi Nazalet'n y' o le sun ebele o.

³⁸ M' o tli ke bé nwan Zozi y' o le sun ebele'n, o ko tian. Yí nwan: "Belemgbin *Davidi Awa Zozi, nwun mín nwun anwunnvoe!"

³⁹ Bé mo be li bé nyunnun'n ko totua yí ke o m'uan yí nuan. Mo be 'totua yí'n, bele mo anun o le tian sele kpa o. Yí nwan: "Belemgbin Davidi Awa, nwun mín nwun anwunnvoe!"

⁴⁰ Zozi ko jinlan o ko man atun ke be fá yí be béle yí. Mo anyunsinlinwafue'n juli ebele'n, Zozi ko bisa yí ke:

⁴¹ "Nzu yé e kulo ke n y' o m' mán wó o?"

Anyunsinlinwafue'n nwan: "Yemunlun, y' o maan n nwun asi ke yí daba'n."

⁴² M' o hanlun s' n, Zozi ko han ko hele yí ke: "Nwun asi! Wó dedi nun a man wó nwun a sa." ⁴³ Ebele ala, o ko nwun asi. O ko yí Nyanmian aye o ko si Zozi su. Mo bé kualaa be nwunlin yí s' n, be ko yí Nyanmian aye.

Zozi nun Zase

19 Zozi juli Zoliko kulo nun asu ebele, o le kpe nun.

² Anun bian kun wó ebele. Bian s' n, be fele yí Zase. O ti bé mo be dide ajule'n-mo kpain ese o ti esikafue. ³ O kulo ke o nwun suanlan'n mo be fele yí Zozi'n. Nan kusu kemo o ti suanlan tika'n, meninsunman'n dunman nun, o nguala nnwun man Zozi. ⁴ Ehi a, Zase ko bu bé nyunnun o ko nwanndi o ko ho ko fu baka kun asu. Baka s' n, be fele yí sikomoo. Yí die anun o nwun Zozi. O sanlun ke baka o nun abu ebele yé Zozi 's' n o.

⁵ Mo Zozi juli baka nun abu'n, o ko tu yí nryn anwunno o ko han ko hele Zase ke: "Zase, kan wó nwun ju asi. O sanlun ke ene, wó awulo elb yé m' n 'sike o."

⁶ Zase ko han yí nwun o ko ju o le fe elie o ko s' o Zozi nun.

⁷ Bé kualaa mo be nwunlin yí s' n ko fe eya. Bé nwan: "Suanlan ehi a ho a sike etefue awulo!"

⁸ Zase ko jinlan yé M' n anyunnun, yí nwan: "Yemunlun, tie! M' n 'bu mín nwun ninng'e nun anun m' n tu yí ebue m' n man ehianfue'n-mo. Se n nili suanlan bie ndunlunmun an, m' n 'ko yí nwun fâ nnan m' n man yí."

⁹ Zozi ko han ko hele yí ke: "Ene, awulo ehi anun menian'n-mo a nyan nguan. O sanlun ke suanlan ehi kusu ti Abalahamun abusu suanlan. ¹⁰ Afi *Mân Baa'n walí ke o 'ba kpunnde bé mo b'a minlin'n-mo nán o de bé nguan."

Esika k'okole mma nun anwun anyunndala'n
(Matie 25.14-30)

¹¹ Ese Zozi ko bu anyunndala kun biekun o ko hele bé mo anun be le tie ejl'e s' n-mo'n. Afi, kemo anun be ka kaan be ju Zoluzalemun'n, menian'n-mo junlun ke be 'ka ebele ala be nwun Nyanmian Belemgbin Mân'n. ¹² Ehi a, Zozi nwan: "Dihye kun fi yí mân die anun ko ho mân bie anun. Mân s' n wó mua kpa. O 'ko maan be sie yí belemgbin nán o sa ba. ¹³ Mo o 'ba ho'n, o ko fefe yí ngua'n-mo anun bulu. O ko wowula bé nun kun biala asa nun esika k'okole mma ngukun. Yí nwan: 'Emo fá lí junman dede maan m' m'ala.'

¹⁴ "Dihye s' n mân nun anun menian'n-mo ngulo man yí ejl'e, be kp' yí. Nan mo dihye'n ho'n, be ko yí menian maan be ko si yí su. Be ho'i juli elb a, bé nwan: 'Ye ngulo man ke bian ehi di yé su belemgbin.'

¹⁵ "Be ko sie dihye s' n belemgbin, o ko sa ko a yí mân nun anun. O ko man be ko fefe yí ngua'n-mo m' o falí esika'n manlun bé'n ke be bála a bu mgbunndan be héle yí.

¹⁶ “Alimua akua'n juli ebele a, yí nwan: ‘Yemunlun, m'an nyan bulu m'an buka m'ε falí manlun mín nún asu.’

¹⁷ “Belemgbin'n kó han kó hele yí kε: ‘Akua kpa, mo! Kεmó ninngε kaan εhí-mó anun m'an nwun wó ti anun'n, mún 'fa wó mún sie kulo mgbili bulu asu kpain.’

¹⁸ “M' tó su nnyuan'n kó a. Yí nwan: ‘Yemunlun, m'an nyan nnun m'an buka m'ε falí manlun mín nún asu.’

¹⁹ “Belemgbin kó han kó hele yí kε: ‘Mún 'fa wó kusu mún sie kulo mgbili nnun asu kpain.’

²⁰ “Akua kun biekun walí a, yí nwan: ‘Yemunlun, ε 'nwun wó esika'n. N valí n vialí hanmuntí duku nun.

²¹ Mún sulo wó, tó sanlun kε ε tí suanlan m' wó ejplε elie yó yalε. Lika m' a nzie man like'n, ebele like yε ε fa tó. Lika m' a nnu a man like'n, ebele like yε ε tí tó.’

²² “M' akua nún anuan tól'n, belemgbin'n nwan: ‘Akua ati anun εtε, wó nuan ejplε nún anwun yε mún 'ntan mún tua wó kalε tó. E sí kε n dí suanlan m' yí ejplε elie yó yalε, lika m' m'an nzie man like'n, ebele like yε mún fa tó. Lika m' m'an nnu a man like'n, ebele like yε mún tí tó. ²³ Tó yó sε m' afl a ngó a nva man mín esika nún a ndu man banki tó? Ahan kε n ví eló m mal'tn, mún kualaa kε mún de su nvasuε'n.’

²⁴ “M' belemgbin hanlun s' yueli'n, tó kó han kó hele bé m' bε wó ebele'n kε: ‘Emó tó a yí lé esika kó kóle mma s' n bε mán suanlan'n m' le bulu'n.’

²⁵ “Bé m' bε gua ebele'n, bε kó han kó hele belemgbin'n kε: ‘Yemunlun, yí díε, tó a lí mua tó a nyan bulu!’

²⁶ “Belemgbin nwan: ‘Mún kan mún kele εmó kε suanlan m' le bie'n, bε 'man yí doun. Nan suanlan m' le man bie flí'n, kaan'n m' le'n, bε 'tua yí bε de. ²⁷ Bé m' bε kpo mín m' b'a ngulo man kε mún sie bé'n, bε fá bé kusu bε fíte mín nyunnun ewa bε hún bé.’”

Zoluzalemun ehóle'n

(Matie 21.1-11, Maakí 11.1-11, Zuan 12.12-19)

²⁸ M' Zozi buli anyíndala s' n yueli m' bε 'kó Zoluzalemun'n, tó lí yí menian'n-m' anyunnun. ²⁹ M' bε hól dede m' bε ka kaan bε ju Betfaze nún Betanin kulo'n m' wó mantan buka'n m' bε fεle yí *Olívu buka'n, Zozi kó suan yí menian'n-m' anun nnyuan yí nyunnun. ³⁰ Yí nwan: “Emó h' kulo'n m' wó yé nyunnun eló nún asu. Sε εmó ju eló a, εmó 'ba nwun kε afunlunmun baa kun m' suanlan flí ful man su lé múnnda ebele. Emó nyán-nji yí bε béle mín ewa. ³¹ Sε suanlan bisa εmó kε: ‘Nzuke ati yé εmó le nyannji yí tó?’ Emó hán kε: ‘Yé Mún a hian yí nwun.’”

³² Bé m' Zozi suanlun bé'n hól nwunlin yí kualaa kε tó hanlun helelí bé'n. ³³ Mele m' bε 'nyannji afunlunmun baa'n, bé m' bε le yí'n kó bisa bé kε: ‘Nzuke ati yé εmó le nyannji afunlunmun baa nún tó?’

³⁴ Zozi menian nnyuan'n kó bua bé kε: ‘Yé Mún a hian yí nwun.’

³⁵ Ehí a, bε kó fa afunlunmun baa'n bε kó bele Zozi. Bε kó yíyí bé taladiε'n bε kó gua su. Bε kó man Zozi kó fu kó tanlan su. ³⁶ Zozi 'kó a, anun menian'n-m' le yíyí bé taladiε'n-m' bε sise yí atún nún anun.

³⁷ M' anun bε ka kaan bε ju Olívu buka atún'n m' tulu kó Zoluzalemun nún asu'n, bé kualaa m' bε sí Zozi su'n

kó lí fε bε kó b' bε kó sulo. Bε kó yí Nyanmian aye tó fi asinbenwun ninngε'n-m' m' b'a nwun yí nún anwun.

³⁸ Bé nwan: “Nyíla hán belemgbin'n m' tó le ba wó yé Mún dunman nún'n! Aluacíεε wó anwunno, anunminnyan-mún hán Nyanmian!”

³⁹ Anun *Falisífue mmie-m' wó meninsunman nún anun. Bε kó han bε kó hele Zozi kε: “Kpáin, kan kele wó menian'n-m' kε bε múan bé nuan.”

⁴⁰ Zozi kó bua bé kε: “Mún kan mún kele εmó kε sε bε muan bé nuan an, nyóbue'n-m' 'b' sulo!”

Zozi 'ba sun gua Zoluzalemun anwun

⁴¹ M' Zozi juli Zoluzalemun anwun ebele m' yí nún b' k' kulo'n, tó kó sun kó gua yí nwun. ⁴² Yí nwan: “Sε tó tí kε ε tí ejplε abu a, ahan εne wó kusu, ε 'nwun aluacíεε atún'n! Nan kusu, ε nguala man kε ε nwun yí. Tó sanlun kε tó tí like m' tó a flá wó nún. ⁴³ Mele'n le ba, bé m' bε kpo wó'n, bε 'tí wó nwun εnwanlan kunngun kpa. Bε 'ta bε sí bε yía wó. Bε 'kele wó ahuluwa wó bε nún wó fama. ⁴⁴ Bε 'b' wó busu b' k' wó, wó, tó nún wó mma'n-m'. Bε 'bubu kulo'n b' k' bε gua yí así. Tó sanlun kε a nnwun man mele'n m' Nyanmian walí wó tí ele'n!”

Zozi 'ba wulu Nyanmian awulo nún anun

(Matie 21.12-17, Maakí 11.15-19, Zuan 2.13-22)

⁴⁵ Zozi kó h' kó wulu Nyanmian awulo ebele, tó kó fuan bé m' anun bε le dí nún gua'n. ⁴⁶ Yí nwan: “Ehele Ejplε'n kele kε: *Mín sua'n tí asónun ejplε sua*. Nan εmó díε, εmó a fa a kaci *awofue sua*.”

⁴⁷ Ehí anzin, cian daa, Zozi kekele like Nyanmian awulo nún anun. *Tεeyífue mgbain'n-m', *mala nún asu mgbain'n-m' nún mân nún asu mgbain'n-m' kulo kε bε kun yí. ⁴⁸ Kusu bε nnwun man atún m' bε 'bu su tó. Tó sanlun kε bagua'n yó anzue kpa tó tie ejplε'n m' Zozi kan'n.

Zozi tunmin'n

(Matie 21.23-27, Maakí 11.27-33)

20 Ehí, anun Zozi le kekele menian'n-m' ninngε Nyanmian awulo nún anun, εsε anun tó le b' Ejplεkpa'n kele bé. Kunmgba ala, tεeyífue mgbain'n-m', mala nún asu mgbain'n-m' nún Izalaye mgbain'n-m' kó a ² kó bisa yí kε: “Kele yé tunmin ehóle kun'n m' ε fa yó ninngε εhí-m' n, tó nún suanlan'n m' wó manlun wó yí nwun atún'n?”

³ Zozi kó bua bé kε: “Mín kusu mín, mún 'ba bisa εmó kosuan kun. Emó búa mín bie. ⁴ Nwan y' tó suanlun Zuan kε tó bála tó sónun menian'n-m' n, Nyanmian anaan kulo menian tó?”

⁵ M' Zozi bisalí bé kosuan s' n, akpuluwa kó tó bé afian. Bé nwan: “Sε yε kan kε: ‘Nyanmian y' tó suanlun yí' a, tó 'bisa yé kε: ‘Anun tó yó sε m' εmó a nne man Zuan b'a nni man'n?’ ⁶ Nan sε yε kan kε: ‘Kulo menian'n-m' yé bε suanlun yí' a, bagua b'ndún'n 'tutu yé εbue bε kun yé. Tó sanlun kε, bé kualaa bε de bε tó nún kε Zuan tí Nyanmian kpómanfue.”

⁷ Ehi a, be ko bua Zozi ke: "Ye nzi man suanlan'n m'v suanlan Zuan'n."

⁸ Zosi kusu nwan: “Ƙemɔ ɛmɔ nzi man suanlan'n m'ɔ suanlan Zuan'n, mɛn kusu mun ngele man ɛmɔ tunmin ɛhɔle kun'n mɔ mun fa mun yɔ ninngɛ ɛhi-mɔ'n.”

Divin ebo n'nn anwun any'nnndala'n

(Matie 21.33-46, Maaku 12.1-12)

⁹ Ehi anzin, Zozi ko bu anyundala ehu ka ko hele bagua'n, yi nwan: "Bian kun ko sun divun ebo. Ko ko fa ko wula menian asa nun, ko ko tu atun ko ko hye elo.

10 Temun mo divun nun etie'n juli'n, ɔ ko suan akua kun
kpaɸu'n-mo anwun elɔ ke ɔ hɔ lé yí di'e'n béle yí. Akua'n
hɔli juli elɔ a, kpaɸu'n-mo ko bili yí be ko fuan yí, ɔ le yí
sa to ɔ ko sa ko hɔ. 11 Bian'n m'ɔ le ebo'n ko suan akua
kun biekun kpaɸu'n-mo anwun elɔ. Kpaɸu'n-mo ko bili yí
kusu, be ko kpɔkpɛ yí nzuba, be ko fuan yí, ɔ le yí sa to ɔ
ko sa ko hɔ. 12 Eɛe bian'n ko suan yí akua'n kun biekun ɔ
ko tian yí nsan kpaɸu'n-mo anwun elɔ. Kpaɸu'n-mo ko
buta buta yí, eɛe be ko fuan yí be ko tu su.

¹³ "Ehi a, bían'n m'w le ebo'n kò bisa yí nwun ké: 'Anún nzu y'ò di ké mun yò? Kò mun 'ba suan mín wa'n mò mun kulo yí'n bé nwun éb. Kémò? t'ú mín kunnun baa'n, é 'su yí akpulúwa a, bé 'ba man yí anyúnno.'

14 "Mò kpafu'n-mò nwunlin yí'n, be kò han yí bé afian
 elò kè: 'È'nwun bian'n koliaja'n. Yè hún yí maan ebo'n
 há yé sa nun.' 15 Bè kò ju yí be kò tu ahanmian be kò
 hun yí."

Zozi ka bisa bé ke: “Kemo ejple nun a yo sua'n, bian'n m'w le ebo'n, ɔ 'yo kpafulu'n-mo se? ¹⁶ ɔ 'ba, ɔ 'kun kpafulu so'n-mo ɔ fa yi ebo'n ɔ wula menian nvufɔle asa nun.”

Mo menian'n-mo tulu ejale so'n, be nwan: "Cee, ejale'n
n'ba ba yi ebele so!"

17 Nan mɔ be hanlun so'n, Zozi kɔ nenlan bé. Yí nwan:
 "Èhéle Èjɔlé èhɛ abu'n kele sɛ?"

Եօսե'ն մօ Բե մօ ԼԵ ՏԻ ՏՄԵԱՆ յՈՒԼԻ ԽՈՒԼՆ՝,
 ԿԻ ԿԵՂԵՂԻ ԿԱԿԻ ԱՅԻԱԼԵ ՆՈՒՆ ԱՏՍ ԵԲՍԵ ԸՆՆՈՅՈՒՄ ՆՈՒՆ Ե՛.

¹⁸ Suanlan biala m'ɔ kɔ tɔ ɛbue sɔ nɔn asu'n, ɔ 'buta yê suanlan kusu mɔ ɛbue sɔ'n kɔ tɔ yí su'n, ɔ 'nunkun yí."

Sezaa ajule'n

(Matie 22.15-22, Maaku 12.13-17)

¹⁹ Mɔ Zozi buli anyɔndala'n yuelt'n, *mala nɔn asu mgbain'n-mɔ nɔn *ɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ kɔ nwun kɛ bɛ ti yɛ Zozi buli anyɔndala sɔ nɔn ɔ. ɛbɛɛ ala, bɛ 'kpundɛ kɛ bɛ ci yɪ. Nan kusu bagua'n dunman nɔn, bɛ sulo.

²⁰ Ɖu a, bé nɔn kpala Zozi. Yí ti, bé kɔ suan menian Zozi anwun ɛb. Menian sɔ'n-mɔ kɔ yɔ bé nwun ké sɛsɛfue-mɔ. Bé y'ɔ di ké bé sua Zozi ngaa maan ɔ tɔ nun bé cɪ yí bé man awaa ɔ. ²¹ Menian sɔ'n-mɔ kɔ bisa Zozi kosuan ɛhu ké: "Kpain, yɛ sɪ ké like mɔ ɛ kekele'n tɪ fɔ́ún. Ɖ nɔn man suanlan anyunnun ɛ mmua man yí ndɛɛ. Atɪn mɔ Nyanmɪan kulo ké menian'n-mɔ nanndɪ su nán yí kunnun a jɔ'n, ɛ kekele yí ananhɔlɛ. ²² Yí ti, kan maan yɛ tɪ. Asu ɔ wɔ nun ké yɛ túa ajule'n yɛ mán *Lɔmun belemgbin *Sezaa anaan nán man yɛ tua yɛ man yí?"

²³ Zozi kɔ nwun mɔ b'a junlun'n. ɔ kɔ han kɔ hele bé
ke; ²⁴ "Emɔ fá bé esika'n kun be héle mín. Nwan nvonin-
nin ɔ nun dunman benin y'ɔ qua su ɔ?"

Be ko bua Zozi ke: "Belemgbin Sezaa ɔ."

²⁵ Zozi ko han ko hele bé ké: “Sε ejle'n ti sua a, anu'n emo túa m'c ti belemgbin di'e'n be mán yí, nunhan kusu m'c ti Nyanmian di'e'n, emo túa be mán Nyanmian.”

²⁶ Kε Zozi kpɪnlɪn bualɪ bɛ'n, b'a nnyan man yɪ nzin
ɛjɔlɛ b'a ngan man wɔ bagua nɪn anyunnun. ɔ sanlɪn
kε Zozi mmua'n sinlɪn bɛ nwun. ɔ man bɛ muanlɪn bɛ
nuan nɪn asu koun.

Ewuetinnge n'n anwun kosuan'n

(Matie 22.23-33, Maakl 12.18-27)

²⁷ Èhɪ, *Sadusifue mmie-ko kɔ a Zozi anwon ebele. Bé yê bé kan ké ewuetinngé nnun man ebele nun ɔ. Bé kɔ susu ejɔle èhɪ bé kɔ hele Zozi, ²⁸ bé nwan: “Kpain, Moyizi a hele mala èhɪ a man yé ké: *Sé belenzua kun le yí nianman belenzua m'ɔ ja bala, sé ɔ nun yí yí b'a nwon man baa nán ɔ wu a, anun belenzua'n fá kunlannvúe balasua'n ɔ já. ɔ nun yí bé wú mma bé mán yí nianman'n.*”²⁹ Anun anianman mmelenzua nsu wɔ ebele. Nunhan kpain'n kɔ ja bala. ɔ nun bala'n b'a nwu man baa, ɔ kɔ wu. ³⁰ M'ɔ tɔtua yí'n kɔ ja kunlannvúe balasua sɔ'n. ³¹ M'ɔ tian yí nsan'n kusu kɔ ja yí. Bé menian'n nsu'n kualaa bé kɔ ja balasua sɔ'n, bé nun yí ngɔ wu man baa, bé kualaa bé kɔ yue wu. ³² Yí bé-yue-asɛ, balasua'n kusu kɔ wu. ³³ Ewuetinngé clan'n, bé nunhan benin yê ɔ 'fa bala nun ɔ? Afɪ bé anianman nsu'n kualaa b'a ja balasua sɔ'n bie!”

³⁴ Mò be bisali kɔsuan sɔ'n, Zozi kɔ bua bé ke: "Mele ehi anun menian mɔ ja bé nwun. ³⁵ Nan menian m'ɔ se fata ké be fi ewue nun be tɪnnge be tánlan mân'n m'ɔ lɛ ba nun anun el'b'n, bé diɛ be nja man bé nwun. ³⁶ Be nwu man kún, ɔ sanlɛn ké, be 'ba kaci ké nyan-miansu mmɔfue'n-mɔ. Be 'kaci Nyanmian amma mme-lenzua, afɪ be fi ewue nun b'a tinnge. ³⁷ Ewuetinnge'n, yɪ nwun ejɔlɛ yê Moyizɪ hanlɛn nun ɔ. Lika'n mɔ be lɛ keke ké baka'n sɔlɛ'n, Moyizɪ fɛlɛlɪ yê Mɪn 'Abalahamun Nyanmian, Izakɪ Nyanmian yê Zuakɔbu Nyanmian.' ³⁸ Nyanmian tɪ bé mɔ bé nyun wɔ su'n Nyanmian, nan ɔ tɪ man ewue mma Nyanmian. ɔ sanlɛn ké yɪ nyunnun, menian sɔ'n-mɔ anyɛn wɔ su."

³⁹ Mo Zozi bualɔ bɛ sɔ'n, *mala nun asu mgbain mmie-mɔ jasulɔ a, bɛ nwan: "Kpain, a han yí fúún." ⁴⁰ Bé bie fíú ngɔ bisa yí kosuan kún.

Kilisi'n nun belemqbin Davidi

(Matie 22.41-46, Maaku 12.35-37)

⁴¹ Ehi anzin, Zozi ko bisa bé ké: “O yó sɛ mɔ bé kan ké belemgbin *Davidi anunman y’o le Kilisi’n, Belemgbin Nguandefue’n? ⁴² Izalayɛ ejue etue kalata nun anun, Davidi muonun le kele ké:

Edannganman a han a hele mín Mún ké:
Tanlan mín fama sú.

⁴³ *nán mun 'ba fa wó mgbɔfue'n-mɔ*
mun qua wó ja abu.

⁴⁴ Davidi fele yí 'yé Mún' ɔ yɔ sɛ m'ɔ kualaa kɛ ɔ kaci Davidi anunman'n?"

Zozi 'ba kannzu yí menian'n-mɔ

wɔ mala nún asu mgbain'n-mɔ anwun
(Matie 23.1-36, Maaki 12.38-40)

⁴⁵ Mele mɔ anún meninsunman le tie ejɔle'n, Zozi kɔ han kɔ hele yí menian'n-mɔ kɛ: ⁴⁶ "Emɔ nían bé nwun kpa wɔ *mala nún asu mgbain'n-mɔ anwun. Bɛ kulo taladɛ ndúnndún ewula nanndi menian'n-mɔ anún. Gua nún asu, bɛ kulo kɛ menian bisa bé ahún anyúnzɔ nún. Asɔ́nún sua'n-mɔ anún ɔ nún like elie'n-mɔ anún, menian mgbili mgbili lɔka yɛ bɛ kpunndɛ bɛ tanlan ɔ. ⁴⁷ Bɛ kpukpu kunlannvɛ mmalasua'n-mɔ anwun bɔkɔ, esɛ bɛ yɔ asɔ́nún ndúnndún bɛ gua su bɛ kele kɛ bɛ ti kpa. Bé nyɔ́lɛ sɔ́n-mɔ anwun ahatua mɔ bɛ 'ba nyan yí'n, ɔ ti kpili sunman!"

Kunlannvɛ balasua nún acɛdɛ'n
(Maaki 12.41-44)

21 Ehi anzin, Zozi kɔ tu yí nún, ɔ 'nían an, anún esikafuɛ'n-mɔ le tu bé esika'n Nyanmian awulo nún anún lɔka mɔ bɛ tu acɛdɛ'n. ² ɔ kɔ nwun ehianfuɛ kunlannvɛ balasua kun kusu kɛ anún ɔ le tu nún babulu ngunkun nnyuan. ³ Ehi a, Zozi nwan: "Mún kan yí ananhɔ́lɛ mún kele emɔ kɛ, ehianfuɛ kunlannvɛ balasua ehi a tu dún a tala ehúnlún-mɔ kualaaatin. ⁴ ɔ sanlún kɛ yí esika kualaa m'ɔ ka yí sa nún mɔ ɔ 'fa to like di'n, esika sɔ́n yɛ ɔ'a fa ɔ'a tu nún ɔ. Nan ehúnlún-mɔ dɛ, esika mɔ bɛ mmianlún man yí nwun'n yɛ b'a tu yí nún ɔ."

Nyanmian awulo nún ebubue nún anwun ejɔle'n
(Matie 24.1-2, Maaki 13.1-2)

⁵ Mɔ hanlún sɔ́ yueli'n, menian mmie-mɔ kɔ han Nyanmian sua nún anwun ejɔle. Bé nwan nyɔ́bɛ'n mɔ b'a fa b'a si'n ti nganlanman nganlanman. Ninngɛ mɔ b'a fa b'a hye Nyanmian, mɔ b'a fa b'a sesie yí kun-nún'n, bé kusu bɛ ti nganlanman nganlanman. Nan mɔ Zozi tilí ejɔle sɔ́n, yí nwan: ⁶ "Mele'n le ba, ebue ehi-mɔ mɔ emɔ nwun yí'n, flí nga man ebeɛ. Bɛ 'kan yí kualaa bɛ gua asl."

Munnzue nún ahuluwa'n
(Matie 24.3-14, Maaki 13.3-13)

⁷ Mɔ Zozi hanlún sɔ́n, bɛ kɔ bisa yí kɛ: "Anún cian benin yɛ nyɔ́bɛ sɔ́n-mɔ 'kan gua asl ɔ? Nzɔ́lɛ benin yɛ ɔ 'kele kɛ like sɔ́n tɛmun a ju ɔ?"

⁸ Zozi kɔ bua bé kɛ: "Emɔ nían bé nwun, nán bɛ yaci bé nwun maan bɛ laka bé. ɔ sanlún kɛ, menian dún 'ba fa mún dunman bɛ ba bɛ kan kɛ: 'Kilisi'n, Belemgbin Nguandefuɛ'n, y'ɔ le mún! esɛ bɛ 'kan kɛ: 'Mele nún a ju! Bɛ kan sɔ́ a, nán bɛ si bé su. ⁹ Emɔ ti kɛ bɛ le kan elɔ́ nún emunlutie anwun ejɔle a, nán bɛ man bé nyunsu tan bé. Afi ɔ di kɛ ehi kualaa di mua ba kualaa. Nan kusu nán kɛ mân'n 'ka ebeɛ ala ɔ yue ɔ."

¹⁰ Zozi kɔ han kɔ tu su kɛ: "Mân kun nún mân fufɔ́lɛ 'ba hun elɔ́. Belemgbin mân kun nún belemgbin mân fufɔ́lɛ 'ba hun elɔ́. ¹¹ Lɔka dún, aslɛ'n 'ba kpusu kpili kpa, ehɔ́lɛ 'ba kpún, ewue m'ɔ sa kusu 'ba ju su. Bɛ 'ba nwun ninngɛ esulo esulo ɔ nún nzɔ́lɛ mgbili mgbili kɛ ɔ fi nyanmiansu.

¹² "Nan kusu, asannan nán yí kualaa a ju'n, bɛ 'ba hyi emɔ, bɛ 'kele emɔ ahuluwa. Bɛ 'fa emɔ bɛ wula bé mɔ bɛ li Zufu'n-mɔ asɔ́nún nún ati nún asa nún. Bé kusu bɛ 'bua emɔ ndɛɛ bɛ gua emɔ fiadl. Kemɔ emɔ de mún di nún ati, bɛ nún emɔ 'ba hɔ́ mmelemgbin'n-mɔ nún mân mgbain'n-mɔ aja su. ¹³ Ebeɛ sɔ́ nún anún, emɔ 'ba li mún nwun adanzɛ bɛ kele bé. ¹⁴ Emɔ mân bɛ ti tánlan su kɛ ejɔle mɔ emɔ 'kan bɛ sa bé nún'n, nán bɛ di yí nwun yalɛ. ¹⁵ ɔ sanlún kɛ, mún bɔ́kɔ muonun, mún 'fa ejɔle'n ɔ nún ngele'n m'ɔ fata'n mún wula emɔ anuan. ɔ man bé mɔ bɛ kpɔ́ emɔ'n ngo huala man bé nyunnun jinlan nán 'ba su yí akpulowa. ¹⁶ Emɔ asl-mɔ nún emɔ anin-mɔ, emɔ anianman-mɔ, emɔ anwun amma-mɔ nún emɔ amanngun-mɔ muonun, bɛ 'yi emɔ bɛ man. Esɛ bɛ 'ba man bɛ kun emɔ anún mmie-mɔ dún.

¹⁷ Mún dunman nún, menian'n-mɔ kualaa 'ba fa emɔ anwun ekpɔ́. ¹⁸ Nan kusu emɔ nwún yí kɛ emɔ ati enyuan kun sua mminlin man. ¹⁹ Emɔ jínlan bé ja nún. Afi sɛ emɔ jinlan bé ja nún an, emɔ 'nyan bé ti.

Zoluzalemun kulo nún ebubue'n
(Matie 24.15-21, Maaki 13.14-19)

²⁰ "Mele mɔ emɔ kɔ nwun kɛ elɔ́ menian a ta a si a yia Zoluzalemun kulo'n, emɔ tí yí bu kɛ yí ebubue tɛmun a ju a yue. ²¹ Tɛmun sɔ́ nún anún, bé mɔ bɛ wɔ Zude mân nún anún'n, bɛ nwánndi bɛ hɔ́ mmuka'n-mɔ asu elɔ́. Bé mɔ bɛ wɔ Zoluzalemun kulo nún asu'n, bɛ nwánndi bɛ hɔ́ mua. Bé mɔ bé kusu bɛ wɔ nanmɛ nún'n, nán bɛ ba kulo. ²² ɔ sanlún kɛ, tɛmun sɔ́n ti ndɛɛ ebua cian maan Ehele Ejɔle'n kualaa kpún su. ²³ Tɛmun sɔ́ nún anún, nwunnzefuɛ nún bé mɔ bɛ nuan mma, bé yakɔ! ɔ sanlún kɛ Nyanmian sikpe'n 'ci menian ehi-mɔ ɔ man aluabɔ kpili kpa ɔ mân nún anún. ²⁴ Bé mɔ bɛ kpɔ́ bé'n-mɔ 'ba fa dadɛ bɛ kun mmie-mɔ, esɛ bɛ ci ehúnlún-mɔ nó́lɛ bɛ nún bé kɔ mân mân'n kualaaatin anún. Bé mɔ bɛ nzi man Nyanmian'n, bɛ 'ba sɛci Zoluzalemun kulo'n bɔ́kɔ dede ɔ ju bé mele dɛ nún ayuelɛ.

Mân Baa nún ewale'n
(Matie 24.29-31, Maaki 13.24-27)

²⁵ "Bɛ 'ba nwun nzɔ́lɛ senze nún anún, sala nún anún ɔ nún nzalama'n-mɔ anún. Esulo 'ba han aslɛ nún asu ewa menian'n-mɔ. ɔ sanlún kɛ bɛ 'ti jenvie'n nún yí mg-baha'n m'ɔ le bɔ́ nún angan an, anún like bie le yɔ bé.

²⁶ Kemɔ anwunno elɔ́ ninngɛ'n-mɔ 'ba kpusu'n, esulo 'ba han menian'n-mɔ bɛ susu dede bɛ wu. ɔ sanlún kɛ aslɛ nún asu ewa yɛ ninngɛ sɔ́n-mɔ 'ba yue ɔ. ²⁷ Ebeɛ nún anún, bɛ 'ba nwun *Mân Baa'n kɛ ɔ le tunmin nún anunminnyanmun kpili kpa, ɔ wɔ bɔ́lɛ nún anún ɔ le ba.

²⁸ Sɛ emɔ nwun yí kɛ ninngɛ sɔ́n-mɔ le yí bé nwun an, anún emɔ tinnge bé nwun nún bɛ kúku bé ti su. ɔ sanlún kɛ anún emɔ ati ele tɛmun a ju a yue."

Figi baka nun anwun anyunndala'n

(Matie 24.32-35, Maaki 13.28-31)

²⁹ Ehi anzin, Zozi ko bu anyunndala ehi ko hele bé, yí nwan: “Emo tú bé nyin bé nían *figi baka'n nun mma-ka ehunlun-mo kualaa'in. ³⁰ Temun mo emo ko nwun ke be le fufe'n, anin emo si ke me'e kpa nun a ju a yue. ³¹ Ke ɔ ti yí nun anin, se emo nwun ke ninnge so'n-mo le ba a, anin emo tí yí bu ke Nyanmian Belemgbin Mân nun a mantan kuku.

³² “Mun kan yí ananhɔle mun kele emo ke ajulisu menian ehi-mo, bé kualaa be ngo yue man wu nán ehi kualaa a ju. ³³ Anwunno nun asl'n 'ba kpe nun, nan mín nuan ejɔle'n, ɔ mgbe man nun lé.

Be nían bé nwun

³⁴ “Emo nían bé nwun! Nán be yaci bé nwun maan edidie nun nzan enuan ejɔle ɔ nun eyuadi ehi anin nzusue wulu emo ajunlun nun. Se ɔ yo so a, *Mân Baa nun ewale'n 'di emo nvu nun baa kunmgba. ³⁵ ɔ sanlun ke, yí ewale'n 'ba yo ke dada mo be le tu be gua asie nun asu menian'n-mo asu ɔ. ³⁶ Emo nían bé nwun, be yí asonun temun biala nán emo a nwanndi ninnge so'n-mo b'a huala Mân Baa nun anyunnun fite.”

³⁷ Aluhian nun anin, Zozi kekele menian'n-mo ninnge Nyanmian awulo nun anin. Nan nɔsuba, ɔ ko buka'n mo be fele yí *Olivo buka nun asu. Elɔ y'ɔ da ɔ.

³⁸ Ngelemo, menian'n-mo kualaa ba nde be ba tie Zozi Anuan Ejɔle'n Nyanmian awulo ebele.

Zufu mgbain'n-mo 'ba ho Zozi ati ahuan

(Matie 26.1-5, Maaki 14.1-2, Zuan 11.45-53)

22 Ehi, anin Zufu'n-mo feti'n mo be fele yí *Paki'n, mo be di kpaun'n mo fali ayile nnun man nun'n ka kaan ju. ² Kemɔ *teeyifue mgbain'n-mo nun *mala nun asu mgbain'n-mo sulo ke be ci Zozi a, bagua'n 'ba jasɔ be komin anin'n, be ko kpunnde atun mo be 'sun su be kun Zozi.

Zudasɔ 'ba yi Zozi man Zufu mgbain'n-mo

(Matie 26.14-16, Maaki 14.10-11)

³ Ehi, *Satan ko wulu Zudasɔ mo be fele yí Isikalistɔ nun anin. Zudasɔ so'n, ɔ wo Zozi menian bulu nun nnyuan nun anin bie. ⁴ Zudasɔ ko ho ko tu teeyifue mgbain'n-mo nun Nyanmian awulo nun asu nzalafu mgbain'n-mo. ɔ nun bé be ko han atun mo ɔ 'bu su ɔ yi Zozi man bé nun anwun ejɔle. ⁵ Mo Zudasɔ hanlun so helele bé'n, ɔ ko yo bé fe sunman. Be ko kɔbua Zudasɔ ke se ɔ man be sa kan Zozi sakpa a, be 'man yí esika. ⁶ Zudasɔ ko tie. ɔ ko kpunnde atun mo ɔ 'sun su ɔ yi Zozi man bé nán bagua nun a nnwun man nun.

Zozi 'ba man yí menian'n-mo tun Paki alɛ'n.

(Matie 26.17-25, Maaki 14.12-21, Zuan 13.21-30)

⁷ Ehi, cian'n mo be di kpaun'n mo fali ayile'n nnun man nun'n ko ju. Cian so'n y'ɔ fata ke be kun mmua mma'n-mo mo be 'fa be tun *Paki alɛ nun ɔ. ⁸ Zozi ko

suan Pielɔ nun Zuan. Yí nwan: “Emo hó tún yé Paki alɛ'n.”

⁹ Pielɔ nun Zuan ko bisa yí ke: “Nin lɔka die yé e kulo ke ye tun yí ɔ.”

¹⁰ Zozi ko bua bé ke: “Emo ko ju kulo elɔ a, emo nun belenzua kun 'ba yia. ɔ su nzue bua nun. Emo sí yí su be wulu awulo'n m'ɔ ko wulu nun nun anin. ¹¹ Emo ju ebele a, be hán be héle suanlan'n m'ɔ le awulo'n ke: ‘Kpain nwan ye bisa wó ke: Nin lɔka die yé ɔ nun yí menian'n-mo be 'di Paki alɛ'n?’ ¹² Se emo bisa yí a, ɔ 'kele emo dabele kpili kun awaa nun asu elɔ. B'a sesie nun. Emo sésie Paki alɛ nun ebele.”

¹³ Mo Zozi hanlun so yueli'n, yí menian nnyuan'n ko ho ko ju kulo nun asu. Ke Zozi kpunlun hanlun yí'n, be nwunlin yí kualaa so. Be ko tun Paki alɛ'n be ko sesie yí ebele.

Zozi 'ba man yí menian'n-mo kominnian

(Matie 26.26-30, Maaki 14.22-26, 1 Kolntɔ 11.23-25)

¹⁴ Mo alɛle temun'n juli'n, Zozi nun yí mmɔfue'n-mo ko lɔla tɔblɔ nun anwun. ¹⁵ Yí nwan: “Mun kulo ke mun nun emo ye di Paki alɛ ehi kualaa nán m'an nwun mín nyunnun. ¹⁶ Aft mun kan yí ananhɔle mun kele emo ke, mun ngo li man fíli kún dede ɔ 'ju me'e mo be 'nwun yí bu kpa Nyanmian Belemgbin Mân nun anin elɔ'n.”

¹⁷ Mo Zozi hanlun so yueli'n, ɔ ko fa nzan kangɔ kun. ɔ ko la Nyanmian asl, yí nwan: “Emo lé ehi be hye be nú. ¹⁸ Aft mun kan mun kele emo ke, ɔ fi ene m'ɔ ko'n, mun ngo nun man nzan fíli kún dede ɔ 'ju Nyanmian belemgbin elie'n temun.”

¹⁹ M'ɔ hanlun ehi yueli'n, ese ɔ ko fa kpaun'n. ɔ ko la Nyanmian asl ko yue, ɔ ko bubu nun ɔ ko man bé. Yí nwan: “Kpaun ehi ti mín nwunnaan. [B'a fa b'a man emo. Emo yó yí so be káci mín.”

²⁰ Mo be lili like'n yueli'n, Zozi ko fa nzan'n ko man bé. Yí nwan: “Nzan ehi ti mín moja. Moja so nun a butu a man emo. ɔ di ajinlanmun ke Nyanmian nun emo a li nyihye fufɔle.] ²¹ Nan emo nían, suanlan'n mo ɔ 'ba yi mín man'n, ɔ nun mín wo tɔblɔ nun anwun ewa! ²² ɔ ti ananhɔle, *Mân Baa'n 'ba wu ke Nyanmian a kpɔn a han yí'n. Nan kusu, suanlan'n mo ɔ 'ba yi Mân Baa'n man'n, munnzue hán yí!” ²³ Mo Zozi hanlun so'n, be le bisa bisa bé nwun be kpunnde suanlan'n mo ɔ 'ba li junman so'n.

Nunhan benin yé ɔ ti kpili ɔ?

²⁴ Ehi anzin, akpulowa kun ko to mmɔfue'n-mo afian elɔ. Bé mmɔfue bulu nun nnyuan nun anin, be le kpunnde suanlan m'ɔ ti kpili tala yí manngun'n-mo'n. ²⁵ Zozi ko han ko hele bé ke: “Asie nun asu mmelemgbin'n-mo sie menian. Bé mo be le tunmin'n man be fele bé 'De-fue'. ²⁶ Nan emo die, ɔ ti man so mman man emo. Emo afian, suanlan m'ɔ ti kpili'n, ɔ di ke ɔ bu yí nwun ke bé nunhan kaan. M'ɔ li bé ti'n kusu, ɔ di ke ɔ bu yí nwun ke suanlan m'ɔ su ehunlun-mo. ²⁷ Suanlan kun le didi tɔblɔ nun asu, kun le yi alɛ man yí. Bé munnyuan'n, benin yé ɔ ti kpili ɔ? Se suanlan'n m'ɔ ti tɔblɔ nun anwun nun ɔ? Mín kusu mín, n wo emo afian ewa ke suanlan m'ɔ le su

ɔ! ²⁸ Ɛmɔ dɛ, mɪn ɛfɛ'n-mɔ anun, ɛmɔ a bɔ mɔndɪnlɪn bɛ nun mɪn a tanlan nun. ²⁹ Ɛhɪka ati, kɛmɔ mɪn sɪ a fa Belemgbin Mân nun a wula mɪn sa nun'n, mɪn kusu, mɪn 'fa Belemgbin Mân'n mɪn man ɛmɔ. ³⁰ Ɛmɔ 'tanlan mɪn tɔblɪlɪ nun anwun bɛ didi bɛ nunnun mɪn belemgbin mân nun anun. Ɛsɛ ɛmɔ 'tanlan belemgbin bia su bɛ bua Izalaye nvilie bulu nun nnyuan'n ndɛɛ."

Zozi 'ba kannzu Simun Pɛɛɪ

(Matie 26.31-35, Maaki 14.27-31, Zuan 13.36-38)

³¹ Ɛhɪ anzin, Zozi nwan: "Simun, Simun! Nɪan wɔ nwun kpa. *Satan a seɛ ɛmɔ anwun atɪn ɔ'a nyan yɪ kɛ ɔ 'sɔ ɛmɔ nɪan kɛ bɛ huhu ninngɛ'n-mɔ asu bɛ ju mɔ tɪ man kpa'n bɛ gua'n. ³² Nan m'an seɛ m'an man wɔ nán dedi a nyue man wɔ nun. Mɛɛ mɔ ɛ kɔ sa kɔ a mɪn nwun'n, wowula wɔ nianman'n-mɔ anwunseɛ."

³³ Pɛɛɪ kɔ han kɔ heɛ Zozi kɛ: "Yɛ Mɪn, sɛ ɔ di mɔ bɛ tu wɔ nun mɪn fiadɪ, ɛsɛ sɛ ɔ di mɔ ɛ wu a, mɪn nun wɔ yɛ 'wu."

³⁴ Zozi nwan: "Pɛɛɪ, mɪn kan yɪ ananhɔɛ mɪn keɛ wɔ kɛ ɛnɛ, ɔ nun dede mɔ akɔ'n 'bɔ'n, ɛ kan yɪ kpɛ nsan kɛ ɛ nzi man mɪn"

Esika, bóɛ'n nun dadɛ'n

³⁵ Ɛhɪ anzin, Zozi kɔ bisa yɪ menian'n-mɔ kualaaɪn kɛ: "Mɛɛ mɔ n zuanɪn ɛmɔ mɔ ɛmɔ a nva man esika b'a nza man bé nwun, b'a nva man bóɛ nun mgbabua'n, asu ɛmɔ mianɪnɪn like anwun ɔ?"

Yɪ menian'n-mɔ nwan: "Ɔɛɛɛ, y'a mmian man like anwun."

³⁶ Ɛhɪ a, Zozi kɔ han kɔ heɛ bé kɛ: "Nan kɪkaala dɛ, suanlan mɔ le esika'n, ɔ fá. Mɔ le bóɛ'n, ɔ fá. Mɔ le man dadɛ'n, ɔ tɔnɪn yɪ taladɛ kpilɪ'n ɔ fá tó kun. ³⁷ Afi, mɪn kan yɪ ananhɔɛ mɪn keɛ ɛmɔ kɛ, mɪn nwun ejɔɛ'n mɔ b'a heɛ wɔ Ɛheɛ Ejɔɛ nun anun'n: *B'a ha yɪ b'a wula ɛtɛfue'n-mɔ anun bie*. Ejɔɛ sɔ'n, ɔ fata kɛ ɔ kpɪn su."

³⁸ Mɔ Zozi hanɪn ɛhɪ'n, yɪ menian'n-mɔ nwan: "Yɛ Mɪn, ɛ 'nwun dadɛ nnyuan."

Zozi nwan: "Ɔ sa."

Zozi 'ba yɔ asɔnɪn Olivu buka nun asu

(Matie 26.36-46, Maaki 14.32-42)

³⁹ Ɛhɪ anzin, Zozi kɔ fite kɔ hɔ Olivu buka nun asu kɛ ɔ yɔ yɪ titi'n. Mɔ ɔ 'kɔ'n, yɪ menian'n-mɔ kɔ si yɪ su. ⁴⁰ Mɔ Zozi juli lɪka sɔ'n, ɔ kɔ han kɔ heɛ bé kɛ: "Ɛmɔ yɔ asɔnɪn nán ɛmɔ a ndɔ man sɔnɪan nun anun." ⁴¹ Mɔ Zozi hanɪn sɔ ɔ heɛɪ bé'n, ɔ kɔ yaci bé ɛbeɛ ɔ kɔ hɔ yɪ nyunnun mua kaan, lɪka mɔ bɛ tu ɛbue a, ɔ kɔ ju'n. Ɔ kɔ kutu ɔ kɔ yɔ asɔnɪn. ⁴² Yɪ nwan: "Mɪn sɪ, sɛ ɛ kulo a, amannɪn-hunɪn ɛhɪ mɔ mɪn 'ba nwun yɪ'n, kpala gua. Kusu, yɔ mɔ wɔ kunnun kulo'n, nan n'ɛ yɔ mɔ mɪn kunnun kulo'n." [⁴³ Nyanmiansu bɔfue kun kɔ yɪ yɪ nwun kɔ heɛ yɪ. Ɔ kɔ wowula yɪ anwunseɛ. ⁴⁴ Aluabɔ kɔ han Zozi. Ɔ man ɔ kɔ yɔ asɔnɪn seɛ kpa. Yɪ nwun efifile'n ɛ kpɪkpɪn kɛ moja.]

⁴⁵ Mɔ yɔɪ asɔnɪn yuelɪ'n, ɔ kɔ sa yɪ nzin yɪ menian'n-mɔ anwun ɛɔ. Ɔ 'kɔ ju a, aluabɔ nun a han bé dede b'a ha nun b'a lafi. ⁴⁶ Ɔ kɔ bisa bé kɛ: "Nzuke ati yɛ ɛmɔ ɛ dafi ɔ? Ɛmɔ jásu bɛ yɔ asɔnɪn nán ɛmɔ a ndɔ man sɔnɪan nun anun!"

Zozi ɛhyɛ'n

(Matie 26.47-56, Maaki 14.43-50, Zuan 18.3-11)

⁴⁷ Anɪn Zozi anuan tɛ wɔ su, menian-mɔ kɔ fite fite ɛbeɛ. Mɔ bɛ 'ba'n, Zozi menian'n-mɔ anun kun'n mɔ bɛ feɛ yɪ Zudasɪ Isikalɪɔtɪ'n yɔ li bé ti ɔ. Zudasɪ kɔ hyɪn kɔ kpunngɛ Zozi ɔ kɔ tɔ yɪ nun. ⁴⁸ Mɔ yɔɪ sɔ'n, nán Zozi a se yɪ kɛ: "Yɪ ti, Zudasɪ, ɛ 'tɔ *Mân Baa nun anun nán ɛ yɪ yɪ man ɔ?"

⁴⁹ Mɔ Zozi menian'n-mɔ nwunɪn ejɔɛ mɔ le ba yɪ nzin'n, bɛ kɔ bisa Zozi kɛ: "Yɛ Mɪn, yɛ mán yɛ dadɛ'n-mɔ bíli ɔ?" ⁵⁰ Bɛ 'kan sɔ ala, bé nunhan kun kɔ yɪ yɪ dadɛ'n, ɔ kɔ kpɛ tɛɛyɪfue kpain nun akua nun anzu fama'n.

⁵¹ Zozi kɔ han kɔ heɛ yɪ menian'n-mɔ kɛ: "Ɛmɔ jínlan, ɔ tɪ kpa sɔ." Ɔ kɔ han bian sɔ nun anzu'n, ɔ kɔ man yɪ nwun kɔ sa.

⁵² Mɔ Zozi yɔɪ sɔ'n, ɔ kɔ kaci yɪ nyɪn tɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ, nun Nyanmɪan awulo nun asu nzalafu mgbain'n-mɔ nun Izalaye mgbain'n-mɔ anwun ɛɔ. Yɪ nwan: "Ɛmɔ bu mɪn kɛ n dɪ kodiawu. Yɪ ti yɛ ɛmɔ 'ba a, ɛmɔ lile dadɛ nun koloman-mɔ bé sa nun ɔ? ⁵³ Ɔɪan daa mɪn nun ɛmɔ yɛ gua Nyanmɪan awulo nun anun, kusu ɛmɔ a nɪɪ man mɪn. Nan dɔhyuɪɪ ɛhɪka tɪ ɛmɔ dɔɛ, ɔ tɪ awosin tunmin dɔɛ."

Pɛɛɪ 'ba se kɛ ɔ nzi man Zozi

(Matie 26.57-58,69-75, Maaki 14.53-54,66-72, Zuan 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Menian'n-mɔ kɔ hyɪ Zozi, bɛ nun yɪ kɔ hɔ tɛɛyɪfue kpain nun awulo. Pɛɛɪ si Zozi su ɔ di yɪ fannvanndu.

⁵⁵ Anɪn b'a huan sɪn awulo nun afian. Pɛɛɪ kɔ wulu ɔ kɔ tanlan bé mɔ bɛ gua sɪn nun anwun nun afian.

⁵⁶ Afian kun kɔ nwun Pɛɛɪ sɪn nun anwun ɛbeɛ. Ɔ kɔ nɪan Pɛɛɪ koun, yɪ nwan: "Suanlan ɛhɪ kusu si Zozi su bie!"

⁵⁷ Mɔ Pɛɛɪ tɪɪ ejɔɛ sɔ'n, ɔ kɔ su akpulɔwa. Yɪ nwan: "Zozi sɔ'n, mɪn nzi man yɪ."

⁵⁸ Ɔ hyɛɪ kaan, suanlan kun biekun kɔ nwun yɪ, yɪ nwan: "Wɔ kusu wɔ, ɔ tɪ yɪ suanlan'n kun!"

Mɔ Pɛɛɪ tɪɪ ejɔɛ sɔ'n, yɪ nwan: "Ɔɛɛɛ, nán yɪ suanlan'n kun yɔ le mɪn."

⁵⁹ Kɔ yɔ dɔhyuɪɪ kun kɔ sɪn. Suanlan kun biekun kɔ han kɔ tu su kɛ: "Ɔ tɪ fɔ́n, suanlan ɛhɪ tɪ Zozi suanlan. Ɔ sanɪn kɛ ɔ tɪ Galile mán nun anun ɛɔ suanlan."

⁶⁰ Mɔ hanɪn sɔ'n, Pɛɛɪ nwan: "Ejɔɛ'n mɔ ɛ le kan'n, mɪn ndɪ man yɪ bu." Anɪn Pɛɛɪ anuan tɛ wɔ su, kokolokoo! Akɔ kun kɔ bɔ. ⁶¹ Yɛ Mɪn kɔ bul yɪ nyɪn ɔ kɔ nɪan Pɛɛɪ. Mɔ Pɛɛɪ anyɪn tɔɪ yɛ Mɪn anyunnun'n, yɪ ti kɔ kaci ejɔɛ'n mɔ yɛ Mɪn hanɪn heɛɪ yɪ'n. Yɛ Mɪn nwan: "Ɔnɛ, asannan nán akɔ nun a bɔ'n, ɛ 'kan yɪ kpɛ nsan kɛ ɛ nzi man mɪn." ⁶² Pɛɛɪ kɔ fite ɔ kɔ sun seɛ kpa.

Be 'ba hele Zozi ahuluwa

(Matie 26.67-68, Maaki 14.65)

⁶³ Bé mɔ anɔn be nɔan Zozi asu'n le gulu yí nwun. ⁶⁴ Be butu yí ti be tutu yí kotɔle anɔn be le bisa yí ke: "Nwan yê c'a tu wɔ kotɔle'n? Kele!" ⁶⁵ Ehi mɔ be le yɔ'n, anɔn ese be le kan ejɔle ete dɔun be tia yí.

Be nun Zozi 'ba hɔ mgbain'n-mɔ aja su.

(Matie 26.59-66, Maaki 14.55-64, Zuan 18.19-24)

⁶⁶ Mɔ alíe hɔnɔn'n, Zufu mgbain'n-mɔ, nun tɛɛyɔfue'n-mɔ nun mala nun asu mgbain'n-mɔ kɔ yia. Be kɔ man be kɔ fa Zozi be kɔ a bé ja su. ⁶⁷ Be kɔ bisa bisa yí ke: "Kan kele yé maan ye tí. Asu *Kilisi'n, Izalaye Belemgbin Nguandefue'n y'ɔ le wɔ c'?"

Zozi kɔ bua bé ke: "Se mɔn kan mɔn kele emɔ a, emɔ ngo le ngo li man. ⁶⁸ Se kusu mɔn bisa emɔ kosuan kun an, emɔ ngo bua man mɔn bie. ⁶⁹ Nan kɔkaala dɛ, Mân Baa'n 'ba tanlan tunminfue Nyanmɔan'n fama su."

⁷⁰ Mɔ Zozi hanɔn sɔ'n, bé kualaa bé nwan: "Yí ti, Nyanmɔan Awa y'ɔ le wɔ?"

Zozi kɔ bua bé ke: "Emɔ le kan. N dɔ yí Wa."

⁷¹ Ehi a, bé nwan: "Ye mgbunnde man adanzɛ kún! Yé kɔkɔ muonun y'a tɔ yí nuan nun ejɔle."

Be nun Zozi 'ba hɔ Lɔmun kunmanna Pilatɔ aja su

(Matie 27.1-2,11-14, Maaki 15.1-5, Zuan 18.28-38)

23 Ehi, mgbain'n-mɔ kualaa kɔ jasɔ, be nun Zozi kɔ hɔ *Pilatɔ aja su. ² Pilatɔ anyunnun ebele, be kɔ bɔ yí bu be kɔ tun yí esuan ke: "Suanlan ehi le kele yé mân nun anɔn menian'n-mɔ atɔn ete. Cɔ kan kele bé ke nán man be tua ajule'n be man belemgbin Sezaa. Ese yí nwan yí muonun cɔ tɔ *Kilisi, Belemgbin Nguandefue."

³ Mɔ be hanɔn sɔ'n, Pilatɔ kɔ bisa Zozi ke: "Asu Zufu'n-mɔ belemgbin'n y'ɔ le wɔ c'?"

Zozi kɔ bua yí ke: "Yê wɔ nuan wɔ su m'ɔ le kan nɔn c'."

⁴ Mɔ Zozi bualɔ ehi'n, Pilatɔ kɔ kaci yí nɔn tɛɛyɔfue mgbain'n-mɔ nun meninsunman nɔn anwun elɔ. Yí nwan: "Mɔn nɔnwun man like ete mɔ suanlan ehi a yɔ c'."

⁵ Nan mɔ Pilatɔ hanɔn sɔ'n, be kɔ han be kɔ fua su ke: "Cɔ kele yé mân nun anɔn menian'n-mɔ atɔn ete maan be jasɔ awaa akɔmɔn anɔn. C'a bɔ yí bu Galile mân nɔn anɔn elɔ, c'a sɔn Zude mân'n lɔka kualaaatin dede c'a ju Zoluzalemun ewa."

Be nun Zozi 'ba hɔ belemgbin Elɔdɔ Antipasɔ aja su

⁶ Mɔ Pilatɔ tulɔ ejɔle sɔ'n, cɔ kɔ bisa bé kosuan ke: "Yí ti, suanlan ehi fi Galile mân nun?" ⁷ M'ɔ tulɔ ke Zozi fi belemgbin Elɔdɔ mân nɔn anɔn'n, cɔ man be nun Zozi kɔ hɔ Elɔdɔ aja su elɔ. Cɔ sanɔn ke, tɛmun sɔ'n, anɔn belemgbin Elɔdɔ kusu fi Galile cɔ a Zoluzalemun ebele.

⁸ Mɔ Elɔdɔ nwunlin Zozi'n, cɔ lili yí nwun fe. Cɔ sanɔn ke be kan Zozi ejɔle'n m'ɔ tɔtɔ'n, nán ene bie cɔ. Kusu cɔ nyanɔn man atɔn bé nnyuan bé nɔn yialɔ man lé. Elɔdɔ junɔn ke anɔn Zozi 'ba yɔ asinbenwun like kun kele yí.

⁹ Cɔ kɔ bisa bisa Zozi kosuan dɔun kpa. Nan kusu Zozi ngo bua man ejɔle fí. ¹⁰ Anɔn tɛɛyɔfue mgbain'n-mɔ

nun mala nun asu mgbain'n-mɔ wɔ ebele. Esuan mɔ be tunɔn Zozi'n, cɔ tɔ man nzemunde. ¹¹ Elɔdɔ nun yí nza-lafu'n-mɔ kɔ bu Zozi suanlan mgban mgban, be kɔ gulu yí nwun. Elɔdɔ kɔ man be kɔ fa taladɛ kanlanman kun be kɔ wula Zozi. Cɔ kɔ man be nun Zozi kɔ sa kɔ hɔ Pilatɔ anwun elɔ. ¹² Cɔan sɔ kunmgban'n, Elɔdɔ nun Pilatɔ be kacili amannguan. Daba, anɔn bé munnyuan be nni man.

Be 'ba bua Zozi ndɛɛ be kun yí

(Matie 27.15-26, Maaki 15.6-15, Zuan 18.39-19.16)

¹³ Ehi, Pilatɔ kɔ yia *tɛɛyɔfue mgbain'n-mɔ, Izalaye mân nɔn asu mgbain'n-mɔ nun bagua'n. ¹⁴ Cɔ kɔ fa kɔ tu bé nyunnun ke: "Emɔ a fa suanlan ehi a bele mɔn ke cɔ kele menian'n-mɔ atɔn ete. Emɔ anyunnun ewa, m'an bisa yí kosuan. Mɔn nɔnwun man ete fí m'ɔ c'a yɔ, m'ɔ yí ti yê emɔ a tun yí esuan'n. ¹⁵ Elɔdɔ kusu a nɔnwun man ete m'ɔ c'a yɔ cɔ. Cɔ sanɔn ke, cɔ a man be nun yí a sa a a yé nwun ewa. M'ɔ ye nwun yí nun'n y'ɔ le ke suanlan ehi yɔlɔ man ete fí m'ɔ di ke be kun yí cɔ. ¹⁶ Yí ti, mɔn 'ba man be fin yí mgebe nán mɔn yaci yí nun." [¹⁷ Be 'di *Pakɔ fetɔ biala, cɔ di ke Pilatɔ man be yɔ bé m'ɔ b'a gua bé fiadɔ nɔn anɔn kun.]

¹⁸ Nan mɔ Pilatɔ hanɔn ke cɔ 'man be fin Zozi mgebe nán cɔ yaci yí nun'n, bé kualaa bé nuan kɔ yɔ kun, be le tetɔan be kan ke: "Man be hɔn suanlan ehi! Yaci Balabasɔ nun man yé!" ¹⁹ (Be tulɔ Balabasɔ fiadɔ, cɔ sanɔn ke cɔ kɔ man kulo nɔn asu menian'n-mɔ kɔ jasɔ awaa akɔmɔn anɔn, ese cɔ kɔ hun suanlan.)

²⁰ Kemɔ afl Pilatɔ kulo ke cɔ yaci Zozi nun'n, cɔ kɔ bisa bé kosuan biekun. ²¹ Anɔn menian'n-mɔ te tetɔan. Bé nwan: "Bubɔ yí kuluwa su! Bubɔ yí kuluwa su!"

²² Ese Pilatɔ kɔ bisa bé kosuan biekun. Yí kpê nsan nɔn asu, yí nwan: "Nyɔle ete benin yê c'a yɔ c'?" Mɔn nɔnwun man ete m'ɔ c'a yɔ, m'ɔ di ke be kun yí cɔ. Ehi ka ati, mɔn 'ba man be fin yí mgebe nán mɔn yaci yí nun."

²³ Be ngo li man ejɔle'n mɔ Pilatɔ le kan kele bé nɔn anwun bie. Anɔn be le tetɔan seɛ kpa be kan be kele Pilatɔ ke cɔ mân be búbɔ Zozi kuluwa su. Be le tetɔan dede Pilatɔ kɔ kpati kɔ sɔn bé atɔn dɛ nɔn asu. ²⁴ Cɔ kɔ le bé ejɔle'n kɔ tu nun. ²⁵ Cɔ kɔ yaci Balabasɔ nun. Cɔ sanɔn ke Balabasɔ sɔ'n m'ɔ manɔn menian'n-mɔ jasulɔ awaa akɔmɔn anɔn ese cɔ hunlin suanlan m'ɔ be tulɔ yí fiadɔ'n, yí yê menian'n-mɔ bisalɔ Pilatɔ ke cɔ yáci yí nun cɔ. Mɔ Pilatɔ yulɔ Balabasɔ'n, cɔ falɔ Zozi wulalɔ bé sa nɔn ke be yí yí ke be kulo cɔ.

Be 'ba bubɔ Zozi kuluwa su

(Matie 27.32-44, Maaki 15.21-32, Zuan 19.17-27)

²⁶ Mele mɔ be nun Zozi 'kɔ'n, be nun bian kun kɔ yia, cɔ fi yí ebolo. Be fele bian sɔ'n Simun. Cɔ fi kulo'n mɔ be fele yí Silenun nɔn asu. Nzalafu'n-mɔ kɔ hɔ yí, be kɔ fa Zozi kuluwa'n be kɔ sua yí ke cɔ fá cɔ sí Zozi su. ²⁷ Anɔn bagua nun anɔn menian dɔun kpa si Zozi su, be nun mmala-sua-mɔ. Anɔn mmalasua sɔ'n-mɔ le sun Zozi be yí awóle. ²⁸ Zozi kɔ kpɛ yí nɔn be nwun elɔ, yí nwan: "Zoluzalemun mmalasua, nán be sun mɔn! Emɔ sún bé nwun nun bé mma'n-mɔ! ²⁹ Cɔ sanɔn ke mele'n le ba mɔ menian'n-mɔ 'ba han ke: 'Nyila hán mmalasua mɔ be tɔ

muta, bé mɔ be wuli man baa lé, ɔ nun bé mɔ be nnyuanlun man baa lé'n! ³⁰ Mele sɔ'n, menian'n-mɔ 'ba han kele mmuka'n-mɔ ke: 'Mmuka, emɔ túlu be gúa yé su!' Eɛ be 'kan be kele kunngunlunman'n-mɔ ke: 'Emɔ fá yé fí! ³¹ Mín mɔ n di ke baka emanlan'n, se be le yɔ mín sua a, anun emɔ mɔ be ti ke baka yuluwa'n, yí díe be ngan man emɔ ejɔle kún!"

³² Mele mɔ be nun Zozi 'kɔ'n, anun kodiawu nnyuan kusu wɔ nun. Be le kɔ a hun bé. ³³ Be hɔli dede mɔ be juli lɔka'n mɔ be fele yí "Tile kangɔ'n", be kɔ bubɔ Zozi kulowa nun asu ebele. Eɛ be kɔ bubɔ kodiawu nnyuan'n kusu kulowa su. Nunhan kun wɔ Zozi fama su, nunhan kun kusu wɔ yí bé su. ³⁴ [Mɔ be bubɔ Zozi kulowa nun asu'n, yí nwan: "Mín Si, yaci bé nwun sa ce bé. ɔ sanlun ke be nzi man mɔ be le yɔ ɔ."'] Nzalafu'n-mɔ kɔ hyun tondo be kɔ hye yí nwun taladi'e'n-mɔ.

³⁵ Bagua'n jin ebele ɔ le nian. Zufu mgbain'n-mɔ le kan be gulu Zozi anwun ke: "ɔ a le ehunlun-mɔ ati, yí mɔ yí nwan ɔ ti Kilisi'n, Belemgbin Nguandefue'n, mɔ Nyanmian a yí yí'n, ɔ lé yí muonun yí nwun e!"

³⁶ Nzalafu'n-mɔ kusu kɔ gulu yí nwun. Be kɔ hyun yí nwun elɔ, be kɔ man yí nzannvin. ³⁷ Bé nwan: "Se Zufu'n-mɔ belemgbin'n y'ɔ le wɔ a, de wɔ muonun wɔ nwun e!"

³⁸ Be kɔ hele ejɔle be kɔ bɔ yí ti su ebele ke: "Suanlan ehɔ ti Zufu'n-mɔ belemgbin."

³⁹ Kodiawu nnyuan'n mɔ b'a bubɔ bé kulowa nun asu'n, bé nunhan kun kɔ kpe yí nzuba ke: "Nán Kilisi'n, Belemgbin Defue'n y'ɔ le wɔ ɔ? De wɔ ti nán de yé kusu yé ti e!"

⁴⁰ Kodiawu kun'n kɔ totua yí manngun'n, yí nwan: "E nzulo man Nyanmian! ⁴¹ Yé epinnian díe'n mɔ be le pin-nin yé'n, yí nyun ɔ. ɔ sanlun ke yé nyɔlɔ'e'n-mɔ anwun yé be le nian be pinnin yé ɔ. Nan yí mɔ be le pinnin yí ke yé'n, ɔ'a nyo man like eɛ."

⁴² M'ɔ hanlun sɔ yueli'n, ɔ kacili yí nyun Zozi anwun elɔ a, yí nwan: "Zozi, man wɔ ti káci mín mele mɔ e 'di belemgbin'n."

⁴³ Zozi nwan: "Mun kan yí ananhɔle mɔn kele wɔ ke, ene, e nun mín ye 'tanlan Nyanmian anwun elɔ."

Zozi ewue'n

(Matie 27.45-56, Maaki 15.33-41, Zuan 19.28-30)

⁴⁴ Anun b'a bɔ kɔ yɔ senzejinlan, mân nun anun lɔka kualatin kɔ lu dede eyua dɛe nsan. ⁴⁵ Senze'n kɔ fia bɔkɔ. Mgbenun etanlan'n m'ɔ wɔ Nyanmian Sua Nwanzan-nwanzan nun anun'n kɔ sua sese nnyuan.

⁴⁶ Zozi kɔ tian nun sele kpa, yí nwan: "Baba, mun fa mín ekala'n mɔn wula wɔ sa nun." M'ɔ hanlun sɔ nun ala y'ɔ wuli ɔ.

⁴⁷ Mɔ *Lɔmun nzalafu kpain'n nwunlin yí sɔ'n, ɔ kɔ yí Nyanmian aye ke: "ɔ ti ananhɔle, suanlan ehɔ ti seseɔue." ⁴⁸ Bé kualaa mɔ be tuli woo be wali nianlun Zozi ehuan'n, be nwunlin ejɔle m'ɔ wali ɔ. Suan'n mɔ be 'sa be kɔ'n, anun afɔ aluabɔ a han bé. ⁴⁹ Zozi amanngun'n-mɔ, bé nun mmalasua'n-mɔ mɔ be si yí su sunmin Galile mân nun anun'n, be jin mua yé be le nian ɔ.

Zozi esie'n

(Matie 27.57-61, Maaki 15.42-47, Zuan 19.38-42)

⁵⁰ Anun Zufu'n-mɔ kpain kun wɔ ebele. Be fele yí Zozefu. ɔ fi Zufu kulo'n mɔ be fele yí Alimate nun asu. ɔ ti suanlan mɔ yí ti anun ti kpa eɛ ɔ ti sese. ⁵¹ Be hɔli yialɔ mɔ Zufu mgbain'n-mɔ 'fa Zozi anwun ajunlun ete'n, Zozefu sɔ nun a mgbɔnlun man. ɔ sanlun ke yí díe, ɔ le nwunnde Nyanmian Belemgbin Mân'n. ⁵² ɔ kɔ hɔ kɔ tu Pilatɔ ɔ kɔ sele Zozi fuin'n. ⁵³ Mɔ Pilatɔ manlun atun'n, Zozefu kɔ yí Zozi fuin'n fi kulowa nun asu. ɔ kɔ fa kisaan kɔ fufɔ yí nwun ɔ kɔ hɔ kɔ sie yí seka kun anun. Seka sɔ'n, b'a koto yí ebuta nun, eɛ anun be sielɔ man suanlan nun lé. ⁵⁴ Cian sɔ'n ti yâ. Yí nɔsuba, anun enwunmian ele cian'n le bɔ yí bu.

⁵⁵ Mmalasua'n-mɔ mɔ anun be si Zozi su sunmin Galile mân nun anun'n, be nun Zozefu y'ɔ hɔli seka nun asu ɔ. Be nianlun seka'n ɔ nun ke be kpɔnlun be sielɔ Zozi'n. ⁵⁶ M'ɔ yɔli sɔ yueli'n, be kɔ sa be kɔ hɔ awulo. Be kɔ kpunnde kpunnde alufanlan nun anatɔli-mɔ mɔ be 'fa be sesie Zozi fuin'n. Be kɔ le bé enwunmian *enwunmian ele cian'n ke mala'n kele'n.

Zozi ewuetinng'e'n

(Matie 28.1-10, Maaki 16.1-8, Zuan 20.1-10)

24 Mɔle nun alɔbahan, mmalasua'n-mɔ kɔ fa alufanlan'n nun anatɔli'n-mɔ mɔ be kpunndelɔ be sielɔ'n be kɔ hɔ Zozi seka nun asu. ² Ebue'n mɔ be falɔ be nyinlin seka nun anuan'n, be 'kɔ a ju a, b'a kunndo ebue sɔ'n b'a sie ahanmian. ³ Be kɔ wulu seka nun anun, kusu be ngo nwun man yé Mɔn Zozi fuin'n. ⁴ Ejɔle'n kɔ sin bé nwun. Ebele ala, menian nnyuan kɔ yí bé nwun kɔ hele bé. Menian nnyuan sɔ'n-mɔ wowula taladi'e nvufue nyihyieɔ. ⁵ Esulo kɔ han mmalasua'n-mɔ, be kɔ sisi bé ti asi. Menian nnyuan'n kɔ bisa bé ke: "Suanlan'n mɔ yí nyun wɔ su'n, ɔ yɔ se mɔ ewue mma'n-mɔ afian yé emɔ le kpunnde yí'n? ⁶ ɔ nnun man ewa, nan ɔ fi ewue nun ɔ'a tinng'e. Mele mɔ anun ɔ te wɔ Galile mân nun anun'n, emɔ ati káci ejɔle'n m'ɔ hanlun heleli emɔ'n. ⁷ ɔ hanlun heleli emɔ ke: 'ɔ fata ke be yí Mân Baa'n be man menian etefue'n-mɔ. Be 'bubɔ yí kulowa su be kun yí. Nan yí cian nsan nun asu, ɔ fi ewue nun ɔ 'tinng'e.'" ⁸ Mɔ menian nnyuan'n hanlun sɔ'n, mmalasua'n-mɔ ati kacili ejɔle sɔ'n-mɔ mɔ Zozi hanlun'n.

⁹ Be fi seka nun asu, be kɔ hɔ kɔ bɔ ejɔle sɔ'n kualaa be kɔ hele Zozi menian bulu nun kun'n ɔ nun ehunlun-mɔ kualatin. ¹⁰ Mmalasua'n-mɔ mɔ be hanlun ejɔle sɔ'n be heleli mmɔɔue'n-mɔ'n y'ɔ le Mali m'ɔ fi Magdala'n, Zuanɔ, Zuaki anin Mali, ɔ nun mmalasua ehunlun-mɔ mɔ be nun be hɔli seka nun asu'n. ¹¹ Mmɔɔue'n-mɔ buli ejɔle'n mɔ mmalasua'n-mɔ hanlun heleli bé'n ke elalɔ. Ehɔka ati, mmɔɔue'n-mɔ a nne man ejɔle sɔ'n b'a nni man. ¹² Nan kusu, Plɛli jasɔli, ɔ nwanndili ɔ hɔli seka nun asu. M'ɔ juli elɔ'n, ɔ hanlun yí nwun asi ɔ nianlun seka nun anun. Kisaan'n mɔ be falɔ fufɔli Zozi anwun nun ala yé ɔ nwunlin yí seka nun anun ɔ. M'ɔ nwunlin yí sɔ'n, ejɔle'n sinlin yí nwun, ɔ salt hɔli yí awulo.

Emayusi atun nun asu

(Maaki 16.12-13)

¹³ Mɔlɛ cian sɔ'n kunmgba, anun Zozi menian'n-mɔ anun nnyuan lɛ kɔ kulo'n mɔ bɛ fɛlɛ yɨ Emayusi nun asu. Zoluzalemun nun Emayusi, cilo bulu ɔ nun kun y'a wɔ bɛ afian ɔ. ¹⁴ Anun Zozi menian nnyuan sɔ'n lɛ kan ejɔlɛ'n kualaa m'ɔ tɔlɔ Zoluzalemun nun anwun ejɔlɛ. ¹⁵ Mele mɔ anun bɛ lɛ kan ejɔlɛ sɔ'n-mɔ bɛ su yɨ busu akpuluwa'n, Zozi muonun kɔ kpu bɛ ɔ nun bɛ bɛ kɔ san nun. ¹⁶ Nan kusu b'a nnwun man Zozi nzɔlɛ. ɔ sanlun kɛ ɔ tɩ kɛ like bie a hala bɛ nyun.

¹⁷ Zozi kɔ bisa bɛ kɛ: "Nzu like dɛ anwun akpuluwa yɛ ɛmɔ lɛ tia kɔ a, anun ɛmɔ lɛ su'n?"

Mɔ Zozi bisalɔ bɛ kosuan sɔ'n, bɛ kɔ jejinkan, bɛ nyun-nun kunngoun. ¹⁸ Bɛ nunhan kun, bɛ fɛlɛ yɨ Keleyopasi, ɔ kɔ bua Zozi kɛ: "Bode'n mɔ ɔ'a si elenyuan ehi'n, yɨ ti, wɔ ngunmun cein ala yɛ ɛ wɔ Zoluzalemun ebele mɔ ɛ tulɩ man ejɔlɛ sɔ nun ɔ?"

¹⁹ Zozi kɔ bisa bɛ kɛ: "Anun nzu ejɔlɛ dɛ ɔ?"

Bɛ kɔ bua yɨ kɛ: "Ejɔlɛ a tu Zozi m'ɔ fi Nazalet'i'n. Anun Zozi tɩ kpɔmanfue m'ɔ le tunmin. Yɨ nyɔlɛ'n-mɔ nun yɨ nuan ejɔlɛ nun anun, ɔ'a hele wɔ Nyanmian nun menian'n-mɔ anyunnun kɛ ɔ le tunmin. ²⁰ Yɛ tɛɛyɩfue mg-bain'n-mɔ nun yɛ mɔn nun asu mgbain'n-mɔ, b'a yɨ yɨ a man maan b'a bubɔ yɨ kuluwa su b'a hun yɨ. ²¹ Yɛ afan, yɛ lelɩ yɛ lili kɛ, yɨ dein yɛ Nyanmian a suan yɨ kɛ ɔ bala a a le Izalayɛ mɔn nun ati ɔ. Nan kusu, kɛ bode sɔ'n sili'n, ɛnɛ tɩ yɨ cian nsan. ²² ɔ tɩ ananhɔlɛ kɛ yɛ fɔ nun anun mmalasua mmie-mɔ a han asinbenwun ejɔlɛ b'a hele yɛ. Asinbenwun ejɔlɛ sɔ'n y'ɔ le kɛ, ɛnɛ alɔbahian bɛ hɔlɩ Zozi seka nun asu a, ²³ bɛ ngo nwun man yɨ fuin'n. Bɛ fi seka nun asu bɛ kɔ sa bɛ kɔ a. Bɛ kɔ han bɛ kɔ hele yɛ kɛ nyanmiansu mmɔfue-mɔ a yɨ bɛ nwun a hele bɛ. Mmɔfue sɔ'n-mɔ kɔ han kɔ hele bɛ kɛ Zozi anyun wɔ su. ²⁴ Yɛ manngun'n mmie-mɔ kɔ hɔ seka nun asu. Bɛ nwunlin ninngɛ'n-mɔ kualaa kɛ mmalasua'n-mɔ kpɩnlun hanlun yɨ'n. Kusu, Zozi muonun dɛ, b'a nnwun man yɨ."

²⁵ Ehi a, Zozi kɔ han kɔ hele bɛ kɛ: "Mmelenzua tomgbani! ejɔlɛ kualaa mɔ Nyanmian mgɔmanfue'n-mɔ a hele'n, yɨ bu etɛ yɔ si man ɛmɔ o! ²⁶ Asu, ɔ nze nvata man kɛ *Kilisi'n, Belemgbin Nguandefue'n, ɔ nwun amannunhunlun sɔ'n nɔn ɔ wɔlu yɨ anunminnyanmun nun anun ɔ? ²⁷ Mɔ Zozi hanlun sɔ yueli'n, yɨ nwun ejɔlɛ m'ɔ wɔ Ehelɛ Ejɔlɛ nun anun'n, ɔ kɔ hehele bɛ nun. ɔ kɔ bɔ yɨ bu Moyizi kalata dɛ'n-mɔ asu ɔ kɔ ju mgɔmanfue'n-mɔ dɛ'n-mɔ asu."

²⁸ Mɔ bɛ hɔlɩ dede mɔ bɛ ka kaan bɛ ju kulo'n mɔ bɛ lɛ kɔ su nun asu'n, Zozi yɔlɩ kɛ suanlan m'ɔ lɛ kpɛ nun ɔ kɔ mua ɔ. ²⁹ Menian nnyuan'n kɔ hyɩ Zozi kɔ sie, bɛ nwan: "Da yɛ nwun ewa. ɔ sanlun kɛ alɛ a san a yue." Mɔ bɛ hanlun sɔ'n, Zozi kɔ tie ɔ nun bɛ bɛ kɔ hɔ awulo.

³⁰ Zozi nun bɛ bɛ kɔ tetanlan tɔbulɩ nun anwun. ɔ kɔ fa kpaun'n ɔ kɔ la Nyanmian asɩ. M'ɔ lalɩ Nyanmian asɩ yueli'n, ɔ kɔ bu kpaun nun anun ɔ kɔ man bɛ. ³¹ Zozi falɩ kpaun'n manlun bɛ ala a, bɛ nyun'n kɔ buke bɛ kɔ nwun yɨ nzɔlɛ. Nan kusu Zozi nwannyanlun bɛ nyunnun ebele.

³² Mɔ Zozi hɔlɩ'n, bɛ lɛ kan bɛ kele bɛ nwun kɛ: "Atun-nun, mele mɔ ɔ 'tutu Ehelɛ Ejɔlɛ nun abu ɔ kele yɛ'n, yɨ ti yɛ anun yɛ ahunlun a tɔ yɛ nun a man y'a li fɛ kpa nun ɔ."

³³ Ebele ala, bɛ kɔ jasu bɛ kɔ sa bɛ nzin Zoluzalemun. Bɛ kɔ 'ju a, Zozi menian bulu nun kun'n nun bɛ manngun'n-mɔ a yia. ³⁴ Bɛ lɛ kan kɛ: "Yɛ Mun fi ewue nun a tinngɛ sakpa! Simun a nwun yɨ!" ³⁵ Menian nnyuan'n mɔ bɛ kusu bɛ fi Emayusi bɛ juli ebele'n, ejɔlɛ mɔ Zozi hanlun helelɩ bɛ atunnun, kɛ ɔ kpɩnlun yɔlɩ mɔ bɛ nwunlin Zozi nzɔlɛ mele mɔ ɔ 'fa kpaun'n man bɛ'n, bɛ kɔ han yɨ kualaa bɛ kɔ hele ehunlun-mɔ.

Zozi 'ba yɨ yɨ nwun kele yɨ menian'n-mɔ

(Matie 28.16-20, Maaki 16.14-18, Zuan 20.19-23, Junman'n 1.6-8)

³⁶ Mele mɔ anun bɛ nuan wɔ su bɛ lɛ kan ejɔlɛ sɔ'n, fiaun, Zozi kɔ fite bɛ afian ebele, yɨ nwan: "ɛmɔ mɔn bɛ lua cɩcɩ bɛ nwun!"

³⁷ Mɔ bɛ nwunlin Zozi'n, esulo hanlun bɛ ɛsɛ bɛ nwun ngɔmua tuli. ɔ sanlun kɛ bɛ junlun kɛ b'a nwun enwunmun. ³⁸ Zozi kɔ bisa bɛ kɛ: "Nzuke ati yɛ ɛmɔ sulo sua ɔ? Nzuke ati yɛ ɛmɔ ajunlun'n tɩ nnyuan nnyuan ɔ? ³⁹ ɛmɔ nɩan mɩn sa'n-mɔ nun mɩn ja'n-mɔ! ɛmɔ nwun yɨ kɛ mɩn ɔ! ɛmɔ hɔn mɩn bɛ nɩan. ɔ sanlun kɛ enwunmun lɛ man anwunnaan ɔ nun bowe kɛ n ne yɨ mɔ ɛmɔ nwun mɩn'n."

⁴⁰ Mɔ Zozi 'kan ehi kele bɛ'n, anun ɔ lɛ fa yɨ sa'n-mɔ nun yɨ ja'n-mɔ kele bɛ. ⁴¹ Ejɔlɛ'n kɔ yɔ bɛ fɛ sunman, ɛsɛ ɔ kɔ sin bɛ nwun dede bɛ nguala bɛ nnwun man kɛ ɔ tɩ ananhɔlɛ ɔ. Ehi a, Zozi kɔ bisa bɛ kɛ: "Asu ɛmɔ le like ewa mɔ bɛ di ɔ?" ⁴² Mɔ Zozi bisalɔ bɛ kosuan sɔ'n, bɛ kɔ fa ejue nduan bɛ kɔ man yɨ. ⁴³ ɔ kɔ li ejue sɔ'n bɛ nyun-nun ebele.

⁴⁴ M'ɔ lili yueli'n, yɨ nwan: "Mele mɔ anun mun nun ɛmɔ yɛ tɛ tɩ'n, n ganlun n gelelɩ ɛmɔ kɛ, mɩn nwun ejɔlɛ'n kualaaatin mɔ b'a hele wɔ Moyizi mala nun anun, mgɔmanfue'n-mɔ kalata nun anun, ɔ nun Izalayɛ ejue etue kalata nun anun'n, ɔ di kɛ ɔ kpɩn su. Ejɔlɛ sɔ nun a kpɩn su."

⁴⁵ Mɔ Zozi hanlun sɔ yueli'n, ɔ kɔ buke bɛ ajunlun'n maan bɛ kɔ tɩ Ehelɛ Ejɔlɛ nun abu. ⁴⁶ Ehi a, Zozi kɔ han kɔ hele bɛ kɛ: "ɛ 'nwun ejɔlɛ mɔ b'a hele'n: ɔ di kɛ *Kilisi'n, Belemgbin Nguandefue'n, nwun amannunhunlun bɛ kun yɨ. Bɛ kun yɨ a, yɨ cian nsan nun asu, ɔ fi ewue nun ɔ 'tinngɛ. ⁴⁷ ɛsɛ ɔ fata kɛ Kilisi'n, Belemgbin Nguandefue'n, dunman nun, bɛ bɔ yɨ bu Zoluzalemun ewa, bɛ bɔ Ejɔlɛkpa'n bɛ kele eyuadi nun anun menian'n-mɔ kualaaatin maan bɛ kaci bɛ abalabɔ'n bɛ fa bɛ nwun bɛ man Nyanmian nɔn b'a nyan etɛ face. ⁴⁸ ɛmɔ di ejɔlɛ sɔ nun anwun adanzɛ. ⁴⁹ Like'n mɔ mɩn Si a fa a bɔ ɛmɔ anchuba'n, mɩn muonun mun 'ba man ɔ ba ɛmɔ su. Nan kusu, ɛmɔ tɔnlan Zoluzalemun kulo nun asu ewa dede maan anwunno tunmin'n wɔlu ɛmɔ nun."

Zozi 'ba fu kɔ nyanmiansu

(Maaki 16.19-20, Junman'n 1.9-11)

⁵⁰ Mɔ Zozi hanlun sɔ yueli'n, ɔ nun bɛ bɛ fi kulo nun anun bɛ kɔ fite. Bɛ kɔ hɔ Betanin afan. Ebele, Zozi kɔ kuku yɨ sa'n-mɔ anwunno ɔ kɔ yeyila bɛ su. ⁵¹ Mele mɔ ɔ

'yeyila bé su'n, ɔ nun bé bé afian kɔ tɪ, ɔ kɔ fu kɔ hɔ nyanmiansu. ⁵² Zozi menian'n-mɔ dɛ, mɔ bɛ suli yɪ yueli'n, bɛ lɛ fɛ elie kpili kpa bɛ kɔ sa bɛ kɔ hɔ Zoluza-

lɛmun. ⁵³ Tɛmun biala bɛ gua Nyanmian awulo nun anun bɛ yi yɪ ayɛ.

ZU'AN

M'wə kun'n

Nwan suanlan dɛ y'w le Zuan? Anun Zuan nun yí nianman bian Zuakɩ, bɛ wə Zozi mmɔfue bulu nun nnyuan nun anun. Anun, bɛ nun bɛ sɩ Zebede, bɛ di asue nun junman bɛ cɩ ejue Galile asue nun anun. Ehi, mɔ Zozi fɛlɛlɩ bɛ'n, bɛ yacili asue nun junman'n mɔ bɛ di'n bɛ sili yí su. Ɔ fi ebeɛ, bɛ kacili Zozi amanngun kpa. Ejɔlekpa'n mɔ Zuan hɛlɛlɩ nun anun, Ɔ mmɔ man yí muonun yí dunman, nan ejɔle m'wə kan'n y'w le "suanlan'n mɔ Zozi kulo yí'n" (yí ti 13.23). Ɔ kan sɔ Ɔ bebeɛ yí nwun asɩ. Meɛ mɔ bɛ bubɔlɩ Zozi kulowa nun asu'n, Zozi falɩ yí nin Mali Ɔ wulalɩ Zuan asa nun kɛ Ɔ nɩan yí su mán yí (19.25-27).

Ejɔlekpa ehi anun, Zuan le kele yé kɛ Zozi Kilisi tɩ Sɛ Nyanmɩan Bangɔɔ. Ɔ suanlun yí Wa Zozi asɛ nun asu ewa kɛ Ɔ wú wə yé eɛ'n-mɔ dunman nun maan suanlan biala m'wə kɔ le yí kɔ li'n nyan nyanmɩansu nguan m'wə le man ayuelɛ'n (3.16).

Zuan le kele yé kɛ Zozi kan yí "dɔɛ" nun anwun ejɔle (2.4; 7.30; 8.20; 12.23,27, 13.1; 16.32; 17.1). "Dɔɛ" sɔ'n y'w le Zozi ewue'n nun yí anunminnyanmun eyɛ temun'n. Ehi ka ati, Zuan a hye yí Ejɔlekpa nun anun nnyuan. Alimua dɛ nun anun, yɛ nwun ninngɛ mɔ Zozi yɔlɩ asannan nán yí dɔɛ nun a ju'n (yí ti 1-12). Zuan le kan Zuan Batisi adanzɛ'n m'wə lili yí Zozi anwun'n, Ɔ nun kɛ Ɔ kpɩnlun yɔlɩ mɔ Zozi fɛlɛlɩ yí alimua menian'n-mɔ nun anwun ejɔle. Yɛ nwun yí kɛ Zozi hɔlɩ Zoluzalemun dɔun kpa meɛ mɔ Zufu'n-mɔ 'di bɛ fetɩ'n-mɔ'n. Zozi nun menian'n-mɔ juɔlɩ, Ɔ hehelelɩ bɛ ninngɛ m'wə su ebuɛ. Zozi yɔlɩ asinbenwun ninngɛ dɔun, nan Zuan a kpa nun nzɔle nsu ala m'wə kele yé kɛ Zozi tɩ Nyanmɩan Awa sakpa.

M'wə tɔ su nnyuan nun anun, Zuan le kan ninngɛ mɔ Zozi yɔlɩ meɛ mɔ yí dɔɛ'n juli nun anwun ejɔle (yí ti 13-21). Nɔsuba mɔ yí alɛ cɩn an, bɛ 'kun Zozi'n, Ɔ nun yí menian bulu nun nnyuan'n bɛ didili, Ɔ manlun bɛ afutu, Ɔ yɔlɩ bɛ ti asɔnɩn. Eɛ Zuan le kele yé kɛ Zozi kpɩnlun wuli Ɔ tinngelɩ, eɛ Ɔ yɩlɩ yí nwun Ɔ helelɩ yí menian'n-mɔ'n. Kalata nun agualɛ nun, Zuan le kele yé kɛ Ɔ kpɩnlun yɔlɩ mɔ Zozi nun yí menian'n-mɔ yialɩ Galile asue nun anuan'n.

Zozi Kilisi tɩ Nyanmɩan Anuan Ejɔle

¹ Abubɔ nun anun, mɔ Nyanmɩan 'bɔ ninngɛ kualaa'n, anun suanlan kun wə ebeɛ. Suanlan sɔ'n, bɛ fɛle yí Nyanmɩan Anuan Ejɔle. Ɔ nun Nyanmɩan yé bɛ tɩ Ɔ. Ɔ tɩ Nyanmɩan sakpa. ² Abubɔ nun anun, suanlan sɔ'n nun Nyanmɩan yé bɛ tɩ Ɔ. ³ Nyanmɩan nanndɩlɩ yí su y'w bɔlɩ ninngɛ kualaa'n Ɔ. Like fɩlɩ nnun man ebeɛ mɔ Nyanmɩan a nanndɩ man yí su Ɔ'a mmɔ man Ɔ. ⁴ Nguan baka'n y'w le yí. Yé nguan baka sɔ'n y'w tɩ menian'n-mɔ kanlannɛ nun Ɔ. ⁵ Kanlannɛ sɔ'n le ta awosin mán nun anun. Awosin'n nwan Ɔ 'fɩa kanlannɛ nun anyun. Ɔ mantanlun yí dede a, Ɔ'a nguala man yí nyan fɩa.

Zuan Batisi adanzɛ m'wə lili'n

⁶ Ɔ wə ebeɛ dede a, cɩan kun Nyanmɩan kɔ yɩ suanlan kun asɛ nun asu ewa kɛ Ɔ lí adanzɛ. Suanlan sɔ'n, bɛ fɛle yí Zuan. ⁷ Zuan walɩ kanlannɛ nun anwun adanzɛ elie maan menian'n-mɔ kualaa nanndɩ yí su bɛ de kanlannɛ sɔ'n bɛ di. ⁸ Nán kɛ yí y'w tɩ kanlannɛ nun Ɔ, nan Ɔ walɩ kanlannɛ nun anwun adanzɛ elie.

⁹ Kanlannɛ kpa sɔ'n m'wə man menian'n-mɔ kualaa nwun asɩ'n le ba mán nun anun. ¹⁰ Ɔ walɩ juli asɛ nun asu ewa. Yí yé Nyanmɩan man Ɔ sesiɛlɩ eyuadɩ nun Ɔ. Kusu menian dɔun a mmu man yí like. ¹¹ Ɔ walɩ men-

ian'n mɔ Nyanmɩan falɩ bɛ yɔlɩ yí dɛ'n-mɔ afian, bɛ kusu bɛ dɔun, b'a nne man yí. ¹² Nan kusu mmie-mɔ leli yí. Menian sɔ'n-mɔ kualaa mɔ bɛ leli yí bɛ lili'n, Ɔ'a man bɛ atun maan b'a kaci Nyanmɩan amma. ¹³ Nyanmɩan mma'n mɔ b'a kaci'n, nán kulo suanlan tunmin nun kɛ belenzua nun balasua bɛ wa mɔ b'a wu yí Ɔ. Nan Nyanmɩan muonun yé Ɔ'a fa nguan fufɔle sɔ'n Ɔ'a man bɛ Ɔ.

¹⁴ Nyanmɩan Anuan Ejɔle nun a kaci yí nwun kulo suanlan, Ɔ a a tanlan yé afian ewa. Ɔ'a nwun yé nwun anwunnvoe kpili kpa. Eɛ Ɔ'a yɩ Nyanmɩan Ɔ'a hele yé yuein. Y'a nwun yí anunminnyanmun'n, anunminnyanmun'n mɔ Sɛ Nyanmɩan falɩ manlun yí'n. Ɔ sanlun kɛ Ɔ tɩ yí Bangɔɔ. ¹⁵ Suanlan sɔ'n nun anwun ejɔle yé Zuan tɩanlun nun hanlun nun Ɔ. Yí nwan: "Suanlan ehi yé n ganlun kɛ Ɔ li mɩn nzin Ɔ le ba nun Ɔ. Ɔ tɩ kpili tala mɩn. Ɔ sanlun kɛ Ɔ tɩ asɩ dahuu." ¹⁶ Ehi, anwunnvoe baka'n m'wə tɩ nun ati, Ɔ'a yeyila yé su. Eɛ bɔbɔ, Ɔ tɩ yeyila yé su kpili kpa. ¹⁷ Afɩ, daba Nyanmɩan nanndɩlɩ yé nan *Moyizɩ asu yé Ɔ falɩ yí mala'n manlun yé Ɔ. Nan sian dɛ, Nyanmɩan nanndɩ Zozi Kilisi asu Ɔ'a nwun yé nwun anwunnvoe Ɔ'a hele yé ananhɔle atun'n. ¹⁸ Suanlan fɩlɩ nwunlin man Nyanmɩan lé. Nan Nyanmɩan Bangɔɔ Zozi m'wə tɩ Nyanmɩan'n, m'wə mantan Sɛ'n, yí y'w man yɛ nwun yí Ɔ.

Zuan Batisi 'ba han yí muonun yí ewale nun anwun ejɔle

(Matie 3.1-12, Maaki 1.1-8, Luku 3.1-18)

¹⁹ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anɔn Zuan le sɔnɔn menian wɔ asue Zuludɔn nun anzin elɔ lɔka kun. Zoluzalemun Zufu mg-bain'n-mɔ kɔ tɪ. Cɪan kun, be kɔ suan Nyanmɪan *tɛɛyɪfue mmie-mɔ nun *Levɪfue kusu mmie-mɔ, be kɔ a kɔ tu Zuan, bɛ nwan: "Zuan, wɔ muonun, nwan suanlan dɛ y'ɔ le wɔ?"

²⁰ Mɔ be bisalɔ kosuan sɔ'n, Zuan kpacɪlɔ nun ɔ hanɪn yɪ ananhɔle yuein heleɪ bɛ ke: "Nán *Kilisi'n y'ɔ le mɪn."

²¹ Mɔ Zuan bualɔ bɛ sɔ'n, bɛ nwan: "Sɛ nán yɪ y'ɔ le wɔ a, anɔn nwan suanlan dɛ kpa y'ɔ le wɔ? *Eli y'ɔ le wɔ anaan?"

Zuan nwan: "Nán Eli y'ɔ le mɪn."

Ɛsɛ be kɔ bisa yɪ bieku ke: "Anɔn Nyanmɪan *Kpɔ-manfue'n y'ɔ le wɔ ɔ?"

Zuan nwan: "Cɛɛɛ."

²² Ɛjɔle ɛɪ kɔ sin bɛ nwun, bɛ nwan: "A! Anɔn nwan suanlan dɛ bɔbɔ kpa y'ɔ le wɔ? Bua yɛ bie maan yɛ hɔ hán héle bɛ mɔ be suanɪn yɛ'n. Ɛ bu wɔ nwun ke nwan y'ɔ le wɔ?"

²³ Ɛɪ a, Zuan nwan: "Suanlan'n mɔ Nyanmɪan Kpɔ-manfue *Ɛzayɪ lili mua hanɪn yɪ nwun ejɔle ke:

Suanlan kun le tɪan ewá nun anɔn elɔ ke:

'Ɛmɔ sésie yɛ Mɪn atɪn'!

suanlan sɔ'n y'ɔ le mɪn."

²⁴ Bɛ mɔ be suanɪn bɛ Zuan anwun elɔ'n mmie-mɔ tɪ *Falɪsɪfue. ²⁵ Bɛ nwan: "Sɛ nán Kilisi'n y'ɔ le wɔ, sɛ nán Eli y'ɔ le wɔ, Ɛsɛ sɛ nán Nyanmɪan Kpɔmanfue'n y'ɔ le wɔ a, anɔn nzuke atɪ yɛ ɛ sɔnɔn menian'n-mɔ ɔ?"

²⁶ Mɔ be bisalɔ kosuan sɔ'n, Zuan nwan: "Mɪn dɛ, n ne nzue yɛ mɪn fa mɪn sɔnɔn ɔ, nan suanlan kun wɔ ɛmɔ afian ebeɛ, ɛmɔ nzi man yɪ. ²⁷ Suanlan sɔ'n fi mɪn nzin ɔ le ba, mɪn nze nvata man ke mɪn nyannɪ yɪ ja mgbabua nyanman'n bɔbɔ mgban ɔ." ²⁸ Ɛjɔle ɛɪ kualaa sunɪn Betanin, asue Zuludɔn nun ebue kun elɔ, lɔka mɔ anɔn Zuan sɔnɔn menian'n-mɔ'n.

Nyanmɪan Bua Baa'n y'ɔ le Zozi

²⁹ Mɔ be hanɪn ɛɪ yuelɔ'n, yɪ alɛ hɪnɪn, Zuan 'tu yɪ nyun an, anɔn Zozi le ba yɪ nwun ebeɛ, yɪ nwan: "Ɛ 'nwun Nyanmɪan *Bua Baa'n, Nyanmɪan 'ba fa yɪ yɪ mán nun atɪ tɛ ɔ tu yɪ ɛtɛ'n kɔ. ³⁰ Yɪ dein yɛ n ganɪn yɪ ejɔle ke: 'Suanlan kun li mɪn nzin ɔ le ba, ɔ tɪ kpili tala mɪn. ɔ sanɪn ke ɔ tɪ asɪ dahuu.' ³¹ Mɪn nzi man yɪ daba. Nan kɛmɔ ɔ fata ke Izalayɛ amma'n-mɔ nwun yɪ'n, yɪ ti yɛ Nyanmɪan a suan mɪn ke m málá n vá nzue n zɔnɔn bɛ ɔ."

³² Ɛɪ, Zuan lili Zozi anwun adanzɛ ke: "Mɪn kan mɪn keɛ ɛmɔ ke, m'an nwun ke Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n fi nyanmɪansu ke abubule ɔ'a ju ɔ'a tanlan yɪ su.

³³ Mɪn bɔbɔ muonun, anɔn mɪn nzi man yɪ suanlan ehɔle kun'n, nan Nyanmɪan a han a hele mɪn ke: 'Suanlan'n mɔ ɛ kɔ nwun ke mɪn Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n kɔ ju kɔ tanlan yɪ su'n, suanlan sɔ'n yɛ ɔ 'fa Wawɛ sɔ'n sɔnɔn menian'n-mɔ ɔ.' ³⁴ Ɛjɔle sɔ'n mɔ m'an nwun yɪ

mɪn nyunsu nun atɪ, mɪn di yɪ nwun adanzɛ ke ɔ tɪ Nyanmɪan Awa sakpa."

Zozi 'ba feɛ yɪ alimua menian'n-mɔ yɪ nwun

³⁵ Ɛɪ mɔ alɛ hɪnɪn'n, anɔn Zuan nun yɪ menian'n-mɔ anɔn nnyuan jijin ebeɛ. ³⁶ M'ɔ nwunlin ke Zozi le sun'n, yɪ nwan: "Ɛ 'nwun Nyanmɪan *Bua Baa'n." ³⁷ Mɔ yɪ menian nnyuan'n tɪlɔ ejɔle sɔ'n, be yacili yɪ ebeɛ yɛ cuein, be kɔ si Zozi su. ³⁸ Zozi hɔlɔ kaan, ɔ 'tu yɪ nyun yɪ nzin an, menian si yɪ su. ɔ kɔ bisa bɛ ke: "Ɛmɔ le kpunnde nzu?" Bɛ nwan: "*Labi" (yɪ bu y'ɔ le ke ngehelefue), "yɛ le kpunnde lɔka mɔ ɛ tɪ'n."

³⁹ Ɛɪ a, Zozi nwan: "Ɛmɔ bála a nɪan."

Ebeɛ ala, be kɔ si yɪ su be nun yɪ kɔ hɔ lɔka m'ɔ tɪ'n, be nun yɪ kɔ tanlan ebeɛ dede sɛnze'n kɔ tɔ. ɔ 'ba yɔ sɔ'n, mɔ Zuan menian nnyuan'n 'si Zozi su'n, anɔn b'a bɔ nɔsuba dɔɛ nnan.

⁴⁰ Zuan menian nnyuan sɔ'n, kun li Andele. Andele sɔ'n, yɪ nianman y'ɔ le Simun Pɛɪɪ. ⁴¹ Andele y'ɔ lili mua hɔlɔ tɔlɔ yɪ nianman bian Simun an, yɪ nwan: "Mɪn nianman Simun, y'a nwun *Mesi'n." (Yɪ bu y'ɔ le ke *Kilisi, Izalayɛ Belemgbin Nguandefue.)

⁴² Mɔ Andele hanɪn sɔ yuelɔ'n, ɔ nun yɪ kɔ hɔ Zozi anwun elɔ ɔ kɔ fa yɪ kɔ hele yɪ. Zozi nɪanɪn yɪ a, yɪ nwan: "Wɔ, be feɛ wɔ Simun. Zuan awa y'ɔ le wɔ. ɔ fi ɛnɛ m'ɔ kɔ'n, be 'ba feɛ wɔ Sefasɪ." (Sefasɪ'n tɪ *ebeɛ anɛ, yɪ *geɪɪkɔ nun an, anɔn ɔ li Pɛɪɪ. Yɪ bu y'ɔ le ke ɛbue.)

Natanayɛ 'ba nwun ke Zozi tɪ Nyanmɪan Awa

⁴³ Ɛɪ, mɔ alɛ hɪnɪn'n, Zozi nwan ɔ 'kɔ Galile mán nun anɔn elɔ. M'ɔ tuli yɪ bu mɔ ɔ 'kɔ'n, ɔ kɔ hɔ kɔ tu Filipu, yɪ nwan: "Filipu, si mɪn su!" ⁴⁴ Filipu nun Andele nun Pɛɪɪ, be fi kulo kun. Be feɛ kulo sɔ'n Betɪsayida.

⁴⁵ Mɔ Zozi hanɪn sɔ yuelɔ'n, Filipu kɔ hɔ kɔ tu Natanayɛ, yɪ nwan: "Suanlan'n mɔ *Moyɪzɪ hanɪn yɪ nwun ejɔle *Mala Kalata nun anɔn, mɔ ɛsɛ Nyanmɪan mgbɔmanfue'n-mɔ kusu heleɪ yɪ nwun ejɔle'n, y'a nwun yɪ. Be feɛ yɪ Zozi. ɔ fi Nazaɪɪtɪ. Yɪ sɪ y'ɔ le Zozefu."

⁴⁶ Ɛjɔle sɔ'n mɔ Filipu hanɪn heleɪ yɪ'n sinɪn yɪ nwun, yɪ nwan: "Nazaɪɪtɪ kulo ɛɪ m'ɔ wɔ elɔ'n, asu like kpa 'fite su lé?"

Filipu nwan: "Bala, ba nɪan."

⁴⁷ Mɔ Zozi nwunlin ke Natanayɛ le ba yɪ nwun ebeɛ'n, yɪ nwan: "Ɛmɔ nían, Izalayɛ suanlan bɔbɔ y'ɔ le suanlan ɛɪ, ɔ nni man ato fɪɪ."

⁴⁸ Ɛjɔle sɔ'n kɔ sin Natanayɛ anwun, yɪ nwan: "Nan ɛ sɪ mɪn nin?"

Zozi nwan: "Mɔ anɔn ɛ tɪ *figi baka nun abu, mɔ Filipu feɪɪɪ man wɔ'n yɛ n nwunlin wɔ ɔ."

⁴⁹ Natanayɛ nwan: "*Labi, ɛ tɪ Nyanmɪan Awa, ɛsɛ ɛ tɪ Izalayɛ Belemgbin sakpa."

⁵⁰ Zozi nwan: "Ɛmɔ mɪn nwan n nwunlin wɔ figi baka nun abu'n, ɔ man a le a li? Ɛ 'ba nwun ninngɛ dɔn mɔ be tala ɛɪ." ⁵¹ Ɛsɛ yɪ nwan: "Mɪn kan yɪ ananhɔle mɪn keɛ ɛmɔ ke, ɛmɔ 'ba nwun ke anwunno nun a buke yɛ nyanmɪansu mmɔfue'n-mɔ fi *Mán Baa nun anwun asɛ nun asu ewa, mmie-mɔ le fu a, anɔn mmie-mɔ le ju."

Zozi 'ba hɔ atɔnvɔle kun abu Kana kulo nun asu

2 Mɔ Zozi felelɩ yɩ menian sɔ'n-mɔ yuelɩ'n, yɩ nzin cɩan nsan, anɩn be le fa atɔnvɔle kun Galile mɩn nun anɩn elɔ kulo kun asu. Kulo sɔ'n, be fele yɩ Kana. Anɩn Zozi anin'n wɔ ebele bie. ² Atɔnvɔle sɔ nun abu, be kɔ fele Zozi nun yɩ menian'n-mɔ. ³ Be lili fetɩ'n dede mɔ ɔ 'kɔ bie'n, bɛ nzan'n kɔ yue. Ehi a, Zozi anin'n kɔ hɔ kɔ tu yɩ, yɩ nwan: "Zozi, bɛ nzan nun a yue o."

⁴ Zozi manlɩn yɩ nuan su a, yɩ nwan: "M mo, si abu-tamun, nɩn mɩn *dɔe dɩ'e'n nyan juli man."

⁵ Ebele ala, yɩ nin kɔ hɔ kɔ tu bɛ mɔ be le su nzan'n, yɩ nwan: "Like biala mɔ Zozi kɔ se ke emɔ yɔ'n, emɔ kpɩn-lɩn su be yɔ."

⁶ Anɩn, nyɔbuɛ ɛtɛ nsian jijin ebele, kun kualaa ke ɔ fa nzue elitili ɛya kun. Nun nzue'n, Zufu'n-mɔ fa nwunnnzin bɛ sa be tu bɛ nwun efian be yɔ bɛ nwun nwanzzan-nwanzzan, ɛɛ be fa be kputa bɛ ninngɛ. Aft, ɔ ti bɛ mala. ⁷ Zozi kɔ han kɔ hele bɛ mɔ be le su nzan'n ke: "Emɔ sɔ nzue be gɩa ɛtɛ ehi-mɔ anɩn maan ɔ yɩ." Mɔ Zozi hanlɩn sɔ helelɩ bɛ'n, be kɔ sa nzue be kɔ gugua nun dede be kɔ yi tɩtekeɛ. ⁸ Zozi nwan: "Sian dɩe, emɔ sɔ bie be hɔ mɩn fetɩ nun asu kpain'n."

Ebele ala, be kɔ sa bie be kɔ hɔ. ⁹ Fetɩ nun asu kpain'n 'bɔ su o, nzue nun a kaci nzan. Bian'n nɩan an, ɔ nnwun man lɩka mɔ nzan sɔ'n fi ɔ, kusu bɛ mɔ be le su'n, be dɩe, be sl. ¹⁰ M'ɔ bɔlɩ nzan nun asu yuelɩ'n, ɔ kɔ fele atɔnvɔle bian'n, yɩ nwan: "Eja, mɩn 'yɔ wɔ mo kpa! A bɔ mɔndɩnlɩn sakpa! Menian'n-mɔ kualaa, se be 'fa bɛ atɔnvɔle nun an, be di mua be su nzan'n m'ɔ yɔ fe kpa'n. Be nun dede be fe a, be le mɔ anɩn be le su m'ɔ nyɔ man fe kpa nun ɔ. Nan wɔ dɩe, mɔ a su yɩ sian'n yɔ fe tala mɔ ɛ lili mua suli'n."

¹¹ Anɩn ke ɔ kpɩnlɩn yɔlɩ mɔ Zozi yɩlɩ alimua asinbenwun like m'ɔ ti nzɔle nun anɩn. ɔ yɩlɩ yɩ wɔ Galile mɩn nun anɩn, kulo'n mɔ be fele yɩ Kana nun asu. ɔ yɔlɩ sɔ maan be nwunlin yɩ anɩnminnyanmun'n. Asinbenwun like sɔ'n manlɩn yɩ menian'n-mɔ leltɩ yɩ lili. ¹² Mɔ be falt atɔnvɔle'n yuelɩ'n, Zozi nun yɩ nin nun yɩ nianman'n-mɔ nun yɩ menian'n-mɔ, be hɔlɩ Kapeenawɔmun kulo nun asu, be lili kɔ yɔ ɛle nnyuan kun ebele.

Zozi 'ba fuan bɛ mɔ be le di gua

Nyanmɩan awulo nun anɩn'n

(Matie 21.12-13, Maaki 11.15-17, Luku 19.45-46)

¹³ Kemɔ anɩn Zufu'n-mɔ fanwundi fetɩ'n mɔ be fele yɩ *Paki'n ka kaan ju'n, Zozi kɔ hɔ Zoluzalemun. ¹⁴ M'ɔ juli elɔ'n, ɔ wolulɩ Nyanmɩan awulo nun anɩn, ɔ 'kɔ a ju a, anɩn menian mmie-mɔ tɩtɩ ebele, be le tɔnɩn bɛ nnale nun bɛ mmua ɔ nun bɛ mɔlɔnɩnman. (Be to ninngɛ sɔ'n-mɔ be fa be yɩ tɛɛ.) ɔ 'tu yɩ nyɩn an, anɩn menian mmie-mɔ tɩtɩ bɛ tɔbɩlɩ nwun, be le di esika ekacie junman. ¹⁵ Mɔ Zozi nwunlin yɩ sɔ'n, ebele ala, ɔ kɔ hɔ kɔ fa nyanman ɔ kɔ nwun mgbele. ɔ kɔ fa kɔ fuan bɛ kualaa kɔ fite awulo, bɛ nun bɛ mmua, nun bɛ nnale'n-mɔ kualaa. Bɛ mɔ be le kaci bɛ esika'n kusu, ɔ kɔ han bɛ

esika'n-mɔ kɔ gua asɩ, ɔ kɔ kunnzun bɛ tɔbɩlɩ'n-mɔ kɔ gua asɩ. ¹⁶ ɔ kɔ han kɔ hele bɛ mɔ be le tɔnɩn mɔlɔnɩnman'n-mɔ ke: "Emɔ yɩlɩ bɛ ninngɛ'n-mɔ kualaa ewa, nɩn be fa mɩn St awulo'n be kaci gua elie lɩka." ¹⁷ Mɔ Zozi hanlɩn ejɔle sɔ'n yuelɩ'n, yɩ menian'n-mɔ ati kɔ kpɩn *Ehele Ejɔle'n lɩka ehi asu:

Mɩn Nyanmɩan, wɔ awulo nun anwun ehulo mɔ n ne yɩ'n, ɔ 'ba man mɩn wu.

¹⁸ Ehi a, Zufu mgbain'n-mɔ nwan: "Nzu like dɩe kpa yɛ ɛ kualaa yɩ yɔ m'ɔ kele ke ɛ le tunmin ɛ bɔ bala sua ɔ?"

¹⁹ Zozi nwan: "Emɔ búbu sua nwanzzan-nwanzzan ehi, nan mɩn 'fa cɩan nsan mɩn si."

²⁰ Mɔ Zozi hanlɩn sɔ'n, Zufu mgbain'n-mɔ nwan: "An! *Sua Nwanzzan-nwanzzan ehi, mɔ b'a fa afue abu-lanan nun nsian b'a si'n, wɔ dɩe, ɛ 'fa cɩan nsan kpɛ ɛ si yɩ fufɔle?" ²¹ Sua nwanzzan-nwanzzan'n mɔ anɩn Zozi le kan yɩ ejɔle'n y'ɔ le yɩ muonun yɩ suanlan baka'n. ²² M'ɔ fi ewue nun tinngelɩ'n, yɩ menian'n-mɔ kacɩlɩ ejɔle sɔ'n m'ɔ hanlɩn'n. ɔ man be leltɩ *Ehele Ejɔle'n nun mɔ Zozi hanlɩn'n be lili.

²³ Cɩan dudu mɔ Zozi lili yɩ Zoluzalemun ebele Zufu'n-mɔ *Paki elie nun anɩn'n, menian dɔn nwunlin yɩ asinbenwun ninngɛ'n m'ɔ yɔ'n, be leltɩ yɩ be lili. ²⁴ Zozi dɩe, ɔ'a nva man yɩ ajunlɩn ɔ'a ndu man bɛ su, ɔ sanlɩn ke ɔ sl bɛ ahunlɩn nun anɩn ejɔle'n kualaa'n. ²⁵ ɔ mgbunnde man ke be kan kulo suanlan anwun ejɔle be kele yɩ bɔbɔ, aft yɩ muonun, ɔ sl menian'n-mɔ ahunlɩn nun anɩn ejɔle'n kualaa'n.

Zozi nun Ninkodemun 'ba juɔ

3 Anɩn Zufu'n-mɔ kpain kun wɔ ebele, be fele yɩ Ninkodemun. ɔ di *Falisifue'n-mɔ fɩn bie. ² Cɩan kun kɔngɛ, ɔ kɔ a kɔ tu Zozi. Yɩ nwan: "Labi, y'a nwun ke Nyanmɩan a suan wɔ sakpa ke ɛ bála a hehele yɛ ninngɛ. Asinbenwun ninngɛ'n-mɔ mɔ ɛ yɔ'n kele ke Nyanmɩan jin wɔ nzin. Aft suanlan mɔ Nyanmɩan jin man yɩ nzin'n, ɔ nguala man bie yɔ."

³ Ehi a, Zozi nwan: "Mun kan yɩ ananhɔle mɩn kele wɔ ke suanlan biala mɔ b'a nwu man yɩ fufɔle biekun'n, yɩ nyɩn nguala mmɔ man Nyanmɩan Belemgbin Mɩn'n."

⁴ Mɔ Zozi hanlɩn sɔ'n, Ninkodemun nwan: "Nan anɩn, suanlan mɔ ɔ'a yɔ kpain a yue'n, ɔ 'yɔ se nɩn b'a wu yɩ fufɔle biekun? Asu ɔ kualaa ke ɔ sa kɔ yɩ nin akunnun maan be wu yɩ biekun ɔ?"

⁵ Zozi nwan: "Mun kan yɩ ananhɔle mɩn kele wɔ ke suanlan mɔ b'a nva man nzue nun Nyanmɩan Wawe'n b'a mman man yɩ nguan fufɔle'n, ɔ nguala man ke ɔ kaci Nyanmɩan Belemgbin Mɩn nun anɩn suanlan. ⁶ Se kulo suanlan wu wɔ a, nwun yɩ ke ɛ di suanlan afilie. Yɛ se Nyanmɩan Wawe'n kusu wu wɔ a, nwun yɩ ke ɛ di yɩ Wawe nun afilie'n bie. ⁷ Se mun kan mɩn kele wɔ ke ɔ fata ke be wɔ emɔ kualaa fufɔle biekun an, n'e man ɔ sin wɔ nwun. ⁸ Lɩka mɔ anwunman'n kulo'n y'ɔ fita kɔ ɔ. ɛ ti yɩ ngan, nan se ɔ fi nin e, se ɔ le kɔ nin e, ɛ nzi man. Awɔle fufɔle'n mɔ Nyanmɩan Wawe'n wu menian'n-m'ɔn, ke ɔ ti yɩ nun anɩn."

⁹ Ehi a, Ninkodemun nwan: "Anɩn ɔ 'yɔ se kpa nɩn ɔ'a yɔ ɔ?"

¹⁰ Zozi nwan: "E! Ninkodemun, wó mɔ ɛ ti Izalaye mân nun asu kpain mɔ ɛ kekele Nyanmian anuan ejɔle'n, ɛ nzi man ninngɛ sɔ'n-mɔ ɔ? ¹¹ Mun kan yí ananhɔle mun kekele wó ɛ ye le kan ninngɛ'n-mɔ mɔ ye si nun anwun ejɔle ye kekele emɔ, esɛ ye le di mɔ y'a nwun yí nun anwun adanzɛ, kusu emɔ mmu man yí ananhɔle. ¹² Sɛ mun kan asɛ nun asu ewa ejɔle mun kekele emɔ a, emɔ mmu man yí ananhɔle, nan sɛ mun kan nyanmiansu elɔ ejɔle mun kekele emɔ a, ɔ 'yɔ sɛ nán emɔ a le a li? ¹³ Suanlan flí full man nyanmiansu lé, cɛle kɛ *Mân Baa'n m'ɔ fi nyanmiansu ɔ'a ju asɛ nun asu ewa'n. ¹⁴ Kɛ *Moyizɪ falɛ jɛtɛ kɔkɔle'n ɔ bɔli owo kun ɔ sinnzɛlɛ yí baka ati ɔ kpanlanlun yí ewa nun anun elɔ daba'n, ɔ di kɛ bɛ fula Mân Baa'n kusu anwunno, ¹⁵ maan suanlan biala m'ɔ kɔ le yí kɔ li'n, ɔ nyan nyanmiansu nguan m'ɔ le man ayuelɛ'n."

¹⁶ Afi, Nyanmian Kpili a hulo eyuadɛ'n dede ɔ'a fa yí Bangɔlɔ'n ɔ'a hye yí maan suanlan biala m'ɔ kɔ le Baa sɔ'n kɔ li'n, Nyanmian sikpɛ'n ngun man yí, nan ɔ nyan nyanmiansu nguan m'ɔ le man ayuelɛ'n. ¹⁷ Nyanmian Kpili a nzuan man yí Wa'n kɛ ɔ bála a tua eyuadɛ nun ɛtɛ nun anwun kale, nan ɔ suanlan yí kɛ ɔ bála a le yí ti nguan. ¹⁸ Suanlan m'ɔ de yí di'n, bɛ mmu man yí fuɔ, nan suanlan m'ɔ nne man yí nni man'n, b'a bu yí fuɔ dada angunmun. ɔ sanlan kɛ ɔ'a nne man Nyanmian Bangɔlɔ'n ɔ'a nni man. ¹⁹ Lika mɔ bɛ 'fa bɛ bu menian'n-mɔ fuɔ'n, y'ɔ le kɛ kanlannɛ nun a a mân nun anun, nan kusu kemɔ menian'n-mɔ yɔ ɛtɛ nun ati, bɛ kulo awosin'n bɛ tala kanlannɛ'n. ²⁰ Suanlan biala m'ɔ yɔ ɛtɛ'n, ɔ kpɔ kanlannɛ'n, ɔ nvite man nun, afi ɔ sulo kɛ bɛ kɔ nwun yí nyɔlɛ ɛtɛ'n m'ɔ yɔ'n. ²¹ Nan suanlan m'ɔ yɔ nyɔlɛ kpa'n, yí diɛ, ɔ fite kanlannɛ nun anun, ɔ man bɛ nwun yí fɔ́n kɛ ɔ yɔ like mɔ Nyanmian kulo'n.

Zuan Batisi 'ba han yí nwun asɛ man Zozi

²² Ehi anzin, Zozi nun yí menian'n-mɔ fi Zoluzalemun bɛ jasɔli bɛ hɔli Zude mân nun akunnun elɔ. ɔ nun bɛ kɔ li ebeɛ kɔ yɔ ɛle nnyuan kun, ɔ kɔ sɔnɔn menian. ²³ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anun Zuan wɔ kulo'n mɔ bɛ feɛ yí Enun nun asu. Kulo sɔ'n mantan Salimun kulo'n. Ebeɛ lika'n ti asuma ngunmun. Menian dɔun kpa ba yí nwun ebeɛ maan ɔ sɔnɔn bɛ. ²⁴ Temun sɔ nun anun, anun bɛ tulu man Zuan fiadɛ.

²⁵ Zufu'n-mɔ efian etue ebialɛ nun anwun, Zuan menian'n-mɔ nun Zufu bian kun suli akpulɔwa kpili kpa. ²⁶ Bɛ kɔ hɔ bɛ kɔ tu Zuan, bɛ nwan: " *Labi, suanlan'n mɔ anun ye nun yí wɔ asue Zuludɔn nun anzin elɔ mɔ ɛ hanlun yí ejɔle'n, sian'n, ɔ le sɔnɔn menian, bɛ kualaa bɛ nyun le kaci yí nwun."

²⁷ Zuan nwan: "Like mɔ Nyanmian a nva a mman man suanlan'n, suanlan nguala man kɛ ɔ nyan yí ɔ. ²⁸ Emɔ muonun di mín adanzɛ kɛ mín nwan nán *Kilisi'n y'ɔ le mín, nan mín diɛ, b'a suan mín maan m'an li mua yí nyunmun. ²⁹ Yí ti, mín diɛ, suanlan'n m'ɔ le ja bala'n, n di kɛ yí manngun m'ɔ yɔ biala maan atɔn-vɔle'n yɔ kanlanman. Sɛ suanlan'n mɔ ɔ'a ja bala'n bɔ yí amannɛ kɛ ajaa nun a yɔ kpa a, yí manngun'n di yí nwun fɛ kpili kpa. Mín kusu mín fɛ diɛ m'ɔ kun mín'n,

kɛ ɔ ti yí nun anun. ³⁰ Ehi ati, ɔ di kɛ yí dunman'n fú, nán mín diɛ'n hán asɛ."

³¹ ɔ ti ananhɔle, suanlan m'ɔ fi nyanmiansu'n, ɔ ti kpili tala menian'n-mɔ kualaa'n. Suanlan m'ɔ fi asɛ nun asu ewa'n, anun ɔ ti asɛ nun asu suanlan, yɛ asɛ nun asu ewa ejɔle y'ɔ kan ɔ. Nan suanlan m'ɔ fi nyanmiansu'n, ɔ tala kulo suanlan biala. ³² Like mɔ ɔ'a nwun yí nyanmiansu nun mɔ ɔ'a ti'n, bɛ nwun ejɔle y'ɔ kan ɔ. Yɛ yí ejɔle m'ɔ kan'n, suanlan flí nne ndu man nun.

³³ Nan suanlan m'ɔ kɔ le yí nuan ejɔle'n kɔ li'n, anun suanlan sɔ'n le kekele kɛ mɔ Nyanmian kan'n ti ananhɔle sakpa. ³⁴ ɔ sanlan kɛ suanlan mɔ Nyanmian Kpili a suan yí'n, Nyanmian Anuan Ejɔle y'ɔ kan ɔ. Afi Nyanmian a fa yí Wawɛ nun a wula yí nun kpa bɔkɔ. ³⁵ Sɛ'n kulo Baa'n, ɔ'a fa ninngɛ kualaa ɔ'a wula yí sa nun.

³⁶ Suanlan m'ɔ kɔ susu yí ti kɔ gua Baa sɔ nun asu'n, ɔ le nyanmiansu nguan'n. Suanlan mɔ ɔ'a nzusu man yí ti ɔ'a gua man yí su'n, ɔ nnyan man nguan sɔ'n bie. Nan Nyanmian sikpɛ'n wɔ yí su dahuu.

Zozi nun Samali balasua kun 'ba juju

4 Ehi, bɛ wɔ ebeɛ a, yé Mun kɔ nwun nun kɛ *Fal-isifue'n-mɔ a ti yí nwun ejɔle kɛ ɔ le sɔnɔn menian tala Zuan. ² ɔ ti man kɛ yí Zozi muonun y'ɔ sɔnɔn menian'n-mɔ aho, nan yí menian'n-mɔ yɛ bɛ di junman sɔ nun ɔ. ³ Mɔ Zozi tulu yí sɔ'n, ɔ fi Zude mân nun anun ɔ kɔ hɔ Galile mân nun anun elɔ biekun. ⁴ ɔ fi Zude mɔ ɔ 'kɔ Galile'n, ɔ di kɛ ɔ sɔn Samali mân nun.

⁵ Ehi a, ɔ kɔ hɔ dede ɔ kɔ ju Samali kulo'n mɔ bɛ feɛ yí Sisaa'n tiba, ebo'n mɔ daba Zuakɔbu falɛ manlun yí wa Zozefu nun asu. ⁶ Ebo sɔ nun asu yɛ sikala'n mɔ Zuakɔbu funlin'n wɔ ɔ. Zozi nanndɔli dede m'ɔ juli ebeɛ'n, anun ɔ'a yue fɛ. Ehi, ɔ kɔ ha sikala nun anuan kɔ tanlan. Yí temun sɔ nun anun, anun senze nun a jinlan bɛ ti afian. ⁷ Zozi ti ebeɛ kaan, ɔ 'ntan an, Samali balasua kun fi Sisaa kɔ a, ɔ le ba a sa yí nzue. Zozi nwan: "Mín nianman bala, sa nzue kaan maan n nún." ⁸ ɔ 'ba yɔ sɔ'n kusu, anun Zozi menian'n-mɔ a hɔ kulo elɔ, bɛ le kɔ a to like bɛ 'ba li.

⁹ Ehi a, balasua'n nwan: "E! Anianman bian, ɛ ti Zufu, mín kusu n di Samali balasua, nan ɔ yɔ sɛ mɔ ɛ le seɛ mín nzue'n?" M'ɔ man balasua'n le kan sɔ'n, y'ɔ le kɛ Zufu'n-mɔ nun Samali menian'n-mɔ nni man.

¹⁰ Zozi nwan: "Sɛ ɔ ti kɛ ɛ si like'n mɔ Nyanmian fa ce menian, esɛ sɛ ɛ si suanlan'n m'ɔ le seɛ wó nzue nun an, ahan wó lɔli wó yɛ ɛ 'seɛ yí maan ɔ man wó nguan nzue fɛ m'ɔ nzisan man lé ɔ."

¹¹ Balasua'n tulu yí sɔ a, yí nwan: "Yemɔnɔn, ɛ le man bokiti, yɛ sikala ehi kusu abu hɔli, anun ninhan yɛ ɛ 'sa nguan nzue fɛ sɔ'n man mín ɔ? ¹² Yɛ nan Zuakɔbu falɛ sikala nzue kpa ehi manlun yɛ nán enɛ bie ɔ. Yí bɔkɔ muonun, ɔ nun yí mma'n-mɔ, nun yí ayemua'n-mɔ bɛ nunlun nun nzue'n bie. Nan ɛ ti wó diɛ sɛ dede mɔ ɛ 'nyan nzue biekun kpa m'ɔ tala ehi asu man yé ɔ? ɛ junlun kɛ ɛ ti kpa tala Zuakɔbu ɔ?"

¹³ Ehi a, Zozi nwan: "Suanlan m'ɔ nun nzue ehi'n, nzuhoe 'kun yí biekun. ¹⁴ Nan suanlan m'ɔ kɔ nun nzue'n mɔ n gɔ sa n gɔ man yí'n, yí diɛ, nzuhoe ngun

man yí lé. Ǿ sanlun ke nzue sǾ'n mǾ n gǾ sa n gǾ man Ǿ kǾ nun'n, Ǿ 'kaci asutile mǾ nyanmiansu nguan'n fi nun fite Ǿ."

¹⁵ Ehi, Samali balasua'n manlun yí nuan su a, yí nwan: "Yemlnlun, se yí sǾ a, anun man mín bie n nún nán nzuhoé a ngun mín kún. Yí díe anun cian fufóle mun mma nza man nzue éwa kún."

¹⁶ Zozi nwan: "Balasua, kǾ fele wó hun, é nun yí be bála éwa."

¹⁷ Zozi hanlun sǾ a, balasua'n nwan: "N nja man bian."

Ehi a, Zozi nwan: "Se é se ke é ja man bian an, Ǿ ti fǿún. ¹⁸ Afi mín si ke a ja mmelenzua ngukun nnun a yila, yé nunhan'n kusu mǾ é nun yí be wǾ ebele'n, Ǿ jal man wó. Sakpa, a han ananhǿle."

¹⁹ MǾ Zozi hanlun ehi'n, balasua'n nwan: "Yemlnlun, m'an nwun ke é ti Nyanmian kpǾmanfue sakpa. ²⁰ Yé nan-mǾ sul Nyanmian buka ehi asu, kusu emǾ Zufu'n-mǾ díe, emǾ nwan lka m'Ǿ fata ke be su Nyanmian'n y'Ǿ le Zoluzalemun."

²¹ Zozi nwan: "Balasua, de di ke Ǿ 'ba ju mele bie, emǾ ngǾ su man Si'e'n buka ehi asu kún, Ǿ nun Zoluzalemun kusu kún. ²² EmǾ Samali amma, emǾ le su Nyanmian, kusu emǾ nzi man yí. Nan yé Zufu'n-mǾ, yé díe, ye si yí. Ǿ sanlun ke Nyanmian nanndi Zufu'n-mǾ asu yé Ǿ de eyuadi nun ati nguan Ǿ. ²³ Nwun yí ke mele bie le ba, mele sǾ nun a ju a yue bǾbǾ, mǾ bé mǾ be su Si'e'n kpa'n, be 'su yí wawe nun nun ananhǿle nun. Ǿ sanlun ke sǾ menian'n-mǾ yé Si'e'n le kpunnde Ǿ. ²⁴ Nyanmian Kpili ti wawe. Yí ti, bé mǾ be su yí'n, Ǿ fata ke be su yí wawe nun nun ananhǿle nun."

²⁵ Zozi hanlun ehi a, balasua'n nwan: "Mín díe, mun si ke *Mesi'n, (defue'n mǾ *geleki anie nun anun be fele yí *Kilisi'n), Ǿ 'ba a. Nan se Ǿ ba a, Ǿ 'ba hehele yé ninng'e'n kualaatin."

²⁶ Zozi nwan: "Kilisi'n y'Ǿ le mín, mín mǾ mun kan ejǾle'n mun kele wó éwa'n."

²⁷ Ke Zozi anuan 'tǾ ala, yí menian'n-mǾ kǾ ju ebele. MǾ be nwunlin ke Ǿ nun balasua'n le jujǾ'n, Ǿ kǾ sin bé nwun kpa. Kusu bé bie fíi a nguala man yí bisa ke: "É 'se bala'n se?" Anaan: "Nzu ejǾle díe yé é le kan kele yí Ǿ?"

²⁸ Ehi a, balasua'n kǾ yaci yí bua nun ebele Ǿ kǾ hǾ kulo. Ǿ kǾ hǾ kǾ kǾ kulo mma'n-mǾ amannie. ²⁹ Yí nwan: "Ebia-mǾ, emǾ bála a nuan, bian kun jin yé nan ZuakǾbu sikala nun asu elǾ. Ǿ'a han mín ninng'e'n mǾ mun y'Ǿ'n kualaa anwun ejǾle Ǿ'a hele mín. Asu bian sǾ'n, nán Kilisi'n nun Ǿ?" ³⁰ Ehi a, bé mǾ be tǿ ejǾle sǾ'n kualaa, be fi kulo ebele be kǾ kpu Zozi.

³¹ Ǿ 'ba yǾ sǾ'n kusu, mǾ bala'n hǿli kulo Ǿ 'kǾ a bǾ kpaye'n, Zozi menian'n-mǾ feleli yí a, bé nwan: "Labi, di like!"

³² Zozi nwan: "N ne mín alé kun mǾ mun di Ǿ, alé sǾ'n, emǾ nzi man yí."

³³ Yí menian'n-mǾ tǿ yí sǾ a, be kǾ bisa bisa bé nwun ke: "Asu suanlan bie a bele yí like a li Ǿ?"

³⁴ Ehi a, Zozi nwan: "Mín alé'n mǾ mun di'n y'Ǿ le junman'n mǾ mín Si suanlun mín ke m mála n ní'n. Ǿ ti kpa ke mun yǾ yí ehulo like, yí ti, junman'n m'Ǿ fal

manlun mín'n, Ǿ fata ke mun di yí kualaa maan Ǿ yue.

³⁵ EmǾ díe, emǾ nwan be gua bé ninng'e'n an, Ǿ di sala nnan nán b'a ti. Ǿ ti man sǾ? Nan mín díe, mun kan mun kele emǾ ke emǾ tǿ bé nyun be nían ebo ehi-mǾ, su ninng'e'n-mǾ kualaa a tin, bé etie a ju. ³⁶ Suanlan'n m'Ǿ le ti ebo'n, b'a bǾ yí bu be le tua yí kale dada angunmun. Ebo nun asu ninng'e'n mǾ be le hohuan yí nuan nán Ǿ'a nzei man'n, Ǿ ti ke menian mǾ be le fele bé maan be nyan nyanmiansu nguan m'Ǿ le man ayuelé'n. Ǿ man suanlan'n m'Ǿ yǿli ebo'n, Ǿ nun suanlan'n m'Ǿ le ti'n, bé munnyuan be di fe kun. ³⁷ Be kan ke: 'Suanlan kun yǾ ebo nán suanlan fufóle a ti.' EjǾle sǾ'n, Ǿ ti ananhǿle. ³⁸ Nan mín díe, mun kan mun kele emǾ ke, nán emǾ yé b'a li ebo nun asu junman Ǿ, menian nvufóle yé b'a li si junman Ǿ. Nan m'an suan emǾ ke emǾ hǾ fá su alé."

³⁹ Ǿ nun Zozi anuan mǾ Ǿ 'tǾ ala, Samali menian'n-mǾ kǾ fite fite ebele. KemǾ balasua'n hanlun ke Zozi a han yí ninng'e'n m'Ǿ y'Ǿ'n kualaa anwun ejǾle Ǿ a hele yí'n, Ǿ man Samali kulo nun asu menian dǿun lel Zozi lili.

⁴⁰ Ehi ati, mǾ Samali menian'n-mǾ wal Zozi anwun ebele'n, be butul yí ke Ǿ tánlan bé nwun ebele kaan. MǾ be hanlun sǾ'n, Zozi nun bé ngǾ su yí nwun akpulowa, Ǿ kǾ li éle nnyuan bé nwun ebele. ⁴¹ Ǿ fi ejǾle'n mǾ yí muonun Ǿ le kan nun ati, Ǿ man mmiekun-mǾ dǿun kǾ le yí kǾ li. ⁴² MǾ be tǿ ejǾle'n mǾ Zozi le kan'n, be kpeli bé nyun balasua nun anwun elǾ a, bé nwan: "Sian díe, nán wó ejǾle'n mǾ é hanlun nun ati y'Ǿ man y'a le y'a li Ǿ, nan yé muonun y'a ti yí nuan nun ejǾle. Y'a nwun yí ananhǿle ke Ǿ ti mân'n Nguandefue sakpa."

Zozi 'ba man abultba kpili kun awa nun anwun sa

⁴³ Ehi, Zozi kǾ li cian nnyuan Sisaa ebele, Ǿ kǾ tu yí bu kǾ hǾ Galile mân nun. ⁴⁴ Zozi muonun fa kan ke, "Nyanmian *kpǾmanfue biala le man anyunnzǾ yí muonun yí kulo." ⁴⁵ Nan kusu, sian'n m'Ǿ hǿli juli Galile'n, elǾ menian'n-mǾ sǿli yí nun kanlanman. Ǿ sanlun ke mǾ be 'di Zufu'n-mǾ feti'n mǾ be fele yí *Paki'n wǾ Zoluzalemun'n, bé mǾ be hǿli elǾ'n, be nwunlin ninng'e'n kualaa mǾ Zozi yǿli yí feti'n nun anun'n.

⁴⁶ MǾ Zozi juli Galile mân nun anun'n, Ǿ hǿli Kana kulo nun asu elǾ biekun, lka m'Ǿ fal nzue kacili nzan'n. Ǿ 'ba yǾ sǾ'n, anun bian kun wǾ KapēenawǾmun kulo nun asu. Bian sǾ'n ti Galile mân nun asu belemgbin nun abultba kpili kun. Yí wa belenzua kun a fuke. ⁴⁷ MǾ abultba sǾ'n tǿ ke Zozi fi Zude Ǿ'a a Galile'n, Ǿ kǾ a kǾ tu Zozi Kana ebele. Ǿ kǾ sele yí ke yí wa'n ka kaan wu, yí ti Ǿ bála nán Ǿ mán yí nwun sá.

⁴⁸ M'Ǿ hanlun sǾ'n, Zozi nwan: "EmǾ díe b'a nnwun man asinbenwun ninng'e Ǿ nun nzǿle angunmun an, emǾ nne nni man."

⁴⁹ Bian'n nwan: "Yé Mun ajo! Man ye hǾ, se a mma man an, mín wa'n 'ba wu."

⁵⁰ Ehi a, Zozi nwan: "KǾ awulo! Nán wó wa nun anwun a sa." Bian'n kǾ le Zozi anuan ejǾle sǾ'n m'Ǿ hanlun'n kǾ li. Ǿ kǾ sa kǾ hǾ awulo. ⁵¹ MǾ Ǿ 'kǾ'n, Ǿ nun yí ngua'n-mǾ kǾ yia. Bé nwan: "Yé mun, wó wa nun anwun a sa!"

⁵² Ejpl'e'n kɔ sin bian nɔn anwun, yí nwan: "E! Anɔn dɔɛ benin asu yê yí nwun salt ɔ?"

Ngua'n-mɔ nwan: "Anónman eyua kɔ yɔ dɔɛ kun yê ebunnun'n fi yí nwun tuli ɔ."

⁵³ Ehi, bian'n nwunlin kɛ dɔɛ'n mɔ Zozi hanlun kɛ: "Kɔ awulo nán wó wa nɔn anwun a sa." Dɔɛ sɔ nɔn asu yê yí wa nɔn anwun salt ɔ. ɔ fi meɛ sɔ'n, ɔ nɔn yí awulo am-ma'n-mɔ kualaa bɛ kɔ le Zozi bɛ kɔ li.

⁵⁴ Kɛ Zozi fi Zude mân nɔn ɔ salt walɔ Galile mân nɔn'n, yí kpê nnyuan asu m'ɔ yɔ asinbenwun like m'ɔ tɔ nzɔɛ nɔn anɔn.

Zozi 'ba man bubuluwafue kun anwun sa

5 Ehi anzin, cɔn kun anɔn Zufu'n-mɔ le di bé feti bie Zoluzalemun elɔ. Zozi kɔ hɔ bie. ² Zoluzalemun kulo'n, b'a le yí nwun. Yí nwun anuan'n kun li Mmua Anuan. Anɔn nzubula kun wɔ mmua anuan sɔ nɔn anwun ebeɛ. Nzubula sɔ'n bɛ feɛ yí *ebeɛ anɛ nɔn anɔn Betesada. B'a sisi yí nwun abalanda nnun (m'ɔ tɔ su nnun'n ce nzubula nɔn anɔn nnyuan). ³ Nwuluwafue dɔn kpa lɔla abalanda sɔ'n-mɔ anɔn. Anyinsinlin-wafue, nɔn bé mɔ bɛ tia bɛ tɔ su, nɔn bubuluwafue, bɛ kualaa bɛ lɔla ebeɛ. (Bɛ le nwunndɛ kɛ nzubula'n bɔ mgbaha. ⁴ ɔ sanlun kɛ ɔ ju meɛ'n bie a, nyanmiansu bɔfue kun ju nzue nɔn anɔn ɔ bɔ yí mgbaha. Sɛ ɔ yɔ sɔ a, wuluwafue m'ɔ kɔ li mua kɔ tɔ nɔn'n, anɔn yí nwun a sa.) ⁵ Nwuluwafue sɔ'n-mɔ anɔn kun wɔ ebeɛ, ewue a bɔ yí dede afue abulasan nɔn mɔcɔɛ. ⁶ Zozi nɔn yí nna m'ɔ la nɔn an, anɔn ɔ'a nwun kɛ ewue'n bɔli yí nán ene bie ɔ. Ehi a, ɔ kɔ bisa yí kɛ: "E kulo kɛ wó nwun sa ɔ?"

⁷ Wuluwafue'n nwan: "Yemɔnɔn, mɔn kulo kɛ mɔn nwun sa o, nan kusu n ne man suanlan fíí mɔ sɛ nzue'n bɔ mgbaha a, ɔ fa mɔn tu nɔn ɔ. ɔ nɔn mɔ mɔn 'yɔ dede mɔn 'kɔ a tɔ nɔn'n, anɔn suanlan fufɔɛ a li mua a tɔ nɔn."

⁸ Zozi nwan: "Jasu, fa wó ebeɛ'n, nanndi kɔ." ⁹ Ebeɛ ala, bian nɔn anwun kɔ sa. ɔ nɔnlin ebeɛ ɔ falɔ yí ebeɛ nɔn ala, ɔ le nanndi kɔ.

Zufu'n-mɔ *enwunmɔn ele cɔn nɔn anɔn yê Zozi yɔli like sɔ nɔn ɔ. ¹⁰ M'ɔ yɔli sɔ'n, Zufu mgbain'n-mɔ kɔ han kɔ hele bian'n mɔ yí nwun a sa'n kɛ: "Enɛ tɔ enwunmɔn ele cɔn, mala'n ngele man kɛ ε súa wó ebeɛ nɔn ene. A tun mala."

¹¹ Bian'n nwan: "Suanlan'n mɔ ɔ'a man mɔn nwun a sa'n, yí nwan n jasú n vá mɔn ebeɛ'n, n nánndi n gó."

¹² Bé nwan: "Nwan yê ɔ selɔ wó kɛ ε fá wó ebeɛ'n ε nánndi'n?"

¹³ Bian'n nnwun man suanlan ehɔɛ kun'n m'ɔ manlun yí nwun salt'n, ɔ sanlun kɛ menian sunlun ebeɛ nɔn ati, Zozi kɔ jasú ebeɛ.

¹⁴ Ehi anzin, Zozi nɔn yí kɔ yia Nyanmɔn awulo nɔn anɔn. Yí nwan: "Nɔn, sian dɛ, wó nwun a sa, yí ti n'ɛ yɔ ete fíí kún nán munnzue m'ɔ tala ehunlunka a ndu man wó."

¹⁵ Mɔ Zozi hanlun sɔ'n, bian'n kɔ hɔ kɔ tu Zufu mgbain'n-mɔ ɔ kɔ han kɔ hele bé kɛ Zozi y'ɔ manlun yí nwun salt ɔ. ¹⁶ ɔ fi meɛ sɔ'n yê Zufu mgbain'n-mɔ man-tanlun Zozi ejɔɛ ɔ. ɔ sanlun kɛ enwunmɔn ele cɔn yê

Zozi yɔ ninngɛ sɔ'n-mɔ ɔ. ¹⁷ Nan m'ɔ yɔli sɔ'n, Zozi kɔ han kɔ hele bé kɛ: "Enɛ nɔn ene, mɔn sɔ tɛ di junman, mɔn kusu, mɔn sa wɔ junman nwun." ¹⁸ Ejpl'e kpɔɛ kun-mgba ehi m'ɔ hanlun nɔn ati, sian dɛ anɔn ehuan bɔbɔ yê Zufu'n-mɔ kpunndɛ kɛ bɛ kun yí ɔ. Nán like'n mɔ ɔ'a yɔ yí enwunmɔn ele cɔn kunmgbá nɔn ala ati ɔ, nan eɛ ɔ'a han kɛ yí sɔ y'ɔ le Nyanmɔn. Anɔn ɔ tɔ kɛ ɔ le kele yí nwun kɛ ɔ nɔn Nyanmɔn sɛ.

Zozi 'ba han yí tunmin nɔn anwun ejpl'e

¹⁹ Zozi kɔ han kɔ hele Zufu mgbain'n-mɔ kɛ: "Mɔn kan yí ananhɔɛ mɔn kele εmɔ kɛ Baa'n, ɔ mmɔ man yí ti anɔn ɔ nɔn man like fíí. Like m'ɔ kɔ nwun kɛ Sɛ'n le yɔ'n, yí bie y'ɔ yɔ ɔ. Like biala mɔ Sɛ'n yɔ'n, Baa'n kusu yɔ bie. ²⁰ ɔ sanlun kɛ Sɛ'n kulo Baa'n yê ɔ'a hele yí ninngɛ'n-mɔ kualaa'n mɔ yí muonun ɔ yɔ'n. Sɛ'n 'ba fa ninngɛ mgbili mmiekun-mɔ mɔ bɛ tala ehɔka maan ɔ yɔ. Sian'n, ɔ 'ba sin εmɔ anwun. ²¹ Nan kɛ menian'n-mɔ wu a, Sɛ'n tinngɛ bé ɔ man bɛ nyan nguan'n, yí sɔ kusu ala, suanlan mɔ Baa'n kulo kɛ ɔ nyan nguan'n, ɔ 'nyan nguan. ²² Yê Sɛ'n mmua man suanlan fíí ndɛɛ. Nan ɔ'a man Baa'n tunmin kɛ ɔ búá menian'n-mɔ ndɛɛ ²³ nán menian'n-mɔ kualaa anyɔn a sɔ Baa'n kɛ bé nyɔn sɔ Sɛ'n. Suanlan mɔ yí nyɔn nɔn man Baa'n, anɔn yí nyɔn nɔn man Sɛ'n m'ɔ suanlun Baa'n.

²⁴ "Mɔn kan yí ananhɔɛ mɔn kele εmɔ kɛ suanlan biala m'ɔ tie mɔn ejpl'e'n mɔ eɛ ɔ de suanlan'n mɔ ɔ'a suan mɔn'n di'n, suanlan sɔ'n, anɔn ɔ le nyanmiansu nguan'n. Bɛ mmu man yí fɔɔ kún. ɔ fi ewue nɔn ɔ'a fite nguan nɔn. ²⁵ Mɔn kan yí ananhɔɛ mɔn kele εmɔ kɛ meɛ'n le ba, meɛ sɔ nɔn a ju bɔbɔ, mɔ bé mɔ b'a wu'n, bɛ 'ba tɔ Nyanmɔn Awa nɔn anɔn'n. Nan bé mɔ bɛ kɔ tɔ yí nɔn'n, bɛ 'nyan nyanmiansu nguan'n. ²⁶ Kemɔ Sɛ'n muonun tɔ nguan baka'n, ɔ'a man yí Wa'n kusu a kaci nguan baka. ²⁷ ɔ'a man Baa'n tunmin kɛ ɔ búá menian'n-mɔ ndɛɛ, ɔ sanlun kɛ ɔ tɔ *Mân Baa. ²⁸ Nán bɛ man ehi sin bé nwun. ɔ sanlun kɛ meɛ'n le ba mɔ bé mɔ b'a wu'n, bɛ 'ba tɔ yí nɔn'n bɛ fi bé seka'n-mɔ anɔn bɛ fite fite. ²⁹ Bé mɔ bɛ bɔli bala kpa'n, bɛ fi ewue nɔn bɛ 'tinngɛ bɛ nyan nyanmiansu nguan m'ɔ le man ayuelɛ'n. Nan bé mɔ bɛ bɔli bala etɛ'n, bɛ fi ewue nɔn bɛ 'tinngɛ bɛ tua bé nyɔɛ etɛ nɔn anwun kalɛ. ³⁰ Mɔn mmɔ man mɔn ti anɔn mɔn nɔn man like fíí, yê mɔn ndɛɛ'n mɔ mɔn bua'n kusu, mɔ Nyanmɔn nwan m múa'n yê mɔn 'bua ɔ. Mɔn ndɛɛ ebua'n tɔ fɔún, ɔ sanlun kɛ mɔn mgbunndɛ man mɔ mɔn muonun mɔn kulo. Suanlan'n m'ɔ suanlun mɔn'n, m'ɔ kulo'n yê mɔn yɔ ɔ.

Ninngɛ mɔ bɛ di Zozi tunmin nɔn anwun adanzɛ'n

³¹ "Sɛ ɔ tɔ kɛ mɔn ngonmɔn yê mɔn di mɔn muonun mɔn nwun adanzɛ a, ahan mɔ mɔn kan'n, mɔn kualaa mɔn se kɛ nán bɛ bu yí ananhɔɛ. ³² Nan suanlan fufɔɛ y'ɔ di mɔn nwun adanzɛ ɔ. Yê mɔn sɔ kɛ mɔn nwun ejpl'e'n m'ɔ hanlun'n tɔ ananhɔɛ. ³³ εmɔ yɔli menian bɛ hɔli *Zuan anwun elɔ, yí kusu ɔ lili ananhɔɛ nɔn anwun adanzɛ. ³⁴ Mɔn dɛ, mɔn mgbunndɛ man kɛ suanlan lí mɔn nwun adanzɛ. Nan mɔn kan ninngɛ sɔ'n-mɔ an-

wun ejɔle mɪn kele ɛmɔ maan ɛmɔ nyan nguan. ³⁵ Anɪn Zu'an tɪ ke kanlannɛ mɔ b'a sɔ m'ɔ le ta ɔ. ɛmɔ hulolɪ ke be 'tanlan yɪ jawe nɪn anɪn nán be di fɛ mɛle kaan.

³⁶ Nan mɪn dɛ, n ne adanzɛ kun biekun m'ɔ tala mɔ Zu'an lili'n. Junman'n mɔ Sɛ nɪn a fa a man mɪn ke n ní mɔ mɪn di'n, junman sɔ'n bɔbɔ di mɪn adanzɛ ke Sɛ'n yɛ ɔ'a suan mɪn ɔ. ³⁷ Yɛ Sɛ'n kusu mɔ ɔ'a suan mɪn'n, ɔ di mɪn nwun adanzɛ. ɛmɔ tɪl man yɪ nɪn'n lé, ɛsɛ ɛmɔ nwunlin man yɪ nwun lé. ³⁸ Kɛmɔ ɛmɔ nne man suanlan'n mɔ Sɛ'n suanlɪn yɪ'n nni man'n, ɔ man ɛmɔ nva man yɪ ejɔle'n be nzɛ man. ³⁹ ɛmɔ suan Nyanmɪan *ɛhele Ejɔle'n seɛ, aft ɛmɔ junlɪn ke nɪn yɛ ɛmɔ 'nyan nyanmɪansu nguan nɪn ɔ. ɔ tɪ ananhɔle. ɛhele Ejɔle'n kusu, mɪn nwun ejɔle y'ɔ kan ɔ. ⁴⁰ Nan kusu ɛmɔ ngulo man ke be ba mɪn nwun nán be nyan nguan.

⁴¹ "Mɪn mgbunndɛ man ke suanlan bɔ mɪn dunman kpa. ⁴² Aft mɪn sɪ ɛmɔ, mɪn sɪ ke ɛmɔ ngulo man Nyanmɪan. ⁴³ Mɪn Sɪ yɛ ɔ'a suan mɪn maan m'an a ɔ. Kusu ɛmɔ ngulo man ke be de mɪn. Nan kusu sɛ suanlan bie bɔ yɪ ti anɪn ba a, yɪ dɛ ɛmɔ de yɪ. ⁴⁴ ɛmɔ ngulo man ke Nyanmɪan angunmɪn cein yɪ ɛmɔ ayɛ. Nan ɛmɔ kulo ke ɛmɔ muonun yɪ bɛ nwun ayɛ. ɔ 'yɔ sɛ nán ɛmɔ a le mɪn a li? ⁴⁵ Nan kusu, ɛmɔ nán be junlɪn ke mɪn 'ba bu ɛmɔ fɔɔ wɔ mɪn Sɪ anyunnun. Nan *Moyizɪ mɔ ɛmɔ a susu be ti b'a gua yɪ su'n, yɪ yɛ ɔ 'bu ɛmɔ fɔɔ ɔ. ⁴⁶ Aft sɛ ɔ tɪ ke ɛmɔ lelɪ *Moyizɪ lili sakpa a, ahan ɛmɔ 'de mɪn kusu be di. ɔ sanlɪn ke mɪn nwun ejɔle yɛ *Moyizɪ heɛle ɔ. ⁴⁷ Nan sɛ ɛmɔ nne man ejɔle'n mɔ Moyizɪ a heɛ'n nni man an, ɔ 'yɔ sɛ nán ɛmɔ a le mɪn ejɔle nɪn a li?"

Zozi 'ba fa kpaun nnun nɪn ejue nnyuan

man menian akpu nnun di

(Matie 14.13-21, Maaki 6.30-44, Luku 9.10-17)

6 ɛhɪ anzin, Zozi kɔ sa kɔ hɔ Galile mán nɪn anɪn ɛɔ. Cɪan kun ɔ kɔ kpe Galile asue kpili'n mɔ be fele yɪ biekun ke *Tibeliadɪ'n, ɔ kɔ hɔ yɪ nzin ɛɔ. ² Menian dɔun kpa kɔ si yɪ su, ɔ sanlɪn ke be nwunlin asinbenwun ninngɛ m'ɔ yɔlɪ manlɪn nwuluwafue'n-mɔ anwun salt'n. ³ Zozi nɪn yɪ menian'n-mɔ kɔ fu kɔ tanlan buka kun asu. ⁴ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anɪn Zufu'n-mɔ *Paki elie'n ka kaan ju biekun.

⁵ ɛhɪ a, be tɪ ebeɛ kaan mɔ ɔ 'kɔ bie'n, Zozi 'tu yɪ nɪn nɪan an, menian dɔun kpa le ba yɪ nwun, nán ɔ'a bisa Filipu ke: "Filipu, ninhan yɛ ye 'nyan like ye to ye man menian nwala ɛhɪ di ɔ?" ⁶ ɔ 'kan sɔ nán ɔ nɪan mɔ Filipu 'ba bua'n. ɔ sanlɪn ke yɪ muonun ɔ sɪ like mɔ ɔ 'ba yɔ ɔ.

⁷ Filipu nwan: "Sɛ bɔbɔ ye fa jɛtɛ fufue mma eya nnyuan ye to kpaun an, ɔ nza man fɪl mɔ bɛ nɪn kun biala nyan sin kaan sua di ɔ."

⁸ M'ɔ Filipu anuan tɔlɪ'n, Zozi menian'n-mɔ anɪn kun, be fele yɪ Andele m'ɔ tɪ Simun Pɛlɪ anianman'n nwan: ⁹ "Kpafeɛ kaan kun wɔ ewa, ɔ le *ɔlɪzu kpaun nnun nɪn ejue nnyuan. Nan kusu menian nwala ɛhɪ, nzuke yɛ ɔ 'sa yɔ yɔ ɔ?"

¹⁰ Zozi nwan: "ɛmɔ mán menian'n-mɔ kualaa tɛtanlan asɪ." Lɪka sɔ'n tɪ tɛtɛɛ kpa, ndile dɔun kusu wɔ ebeɛ. Mɔ Zozi hanlɪn sɔ'n, bɛ kualaa be kɔ tetanlan asɪ. Bɛ mɔ

be walɪ ebeɛ'n, mmelenzua mɔ be wɔ bɛ nɪn'n, be ju kɔ yɔ akpu nnun. ¹¹ Zozi kɔ fa kpaun nnun'n ɔ kɔ la Nyanmɪan asɪ ɔ kɔ hye kɔ man bɛ. ɛsɛ ɔ kɔ fa ejue nnyuan'n ɔ kɔ la Nyanmɪan asɪ biekun ɔ kɔ hye kɔ man bɛ. Suanlan kun biala nyanlɪn mɔ yɪ kunnun jɔ yɪ nwun ɔ lili.

¹² Mɔ bɛ kualaa be yuelɪ didi'n, Zozi kɔ han kɔ heɛ yɪ menian'n-mɔ ke: "ɛmɔ sɪsa yɪ bu'n mɔ ɔ'a ha'n, nán be ju fɪl be tu." ¹³ ɔlɪzu kpaun nnun'n, be lili dede m'ɔ halɪ yɪ bu mɔ Zozi menian'n-mɔ sɪsalt'n, ɔ tɪ ece mma bulu nɪn nnyuan.

¹⁴ Mɔ menian'n-mɔ nwunlin asinbenwun like'n mɔ Zozi yɔlɪ'n, bɛ nwan: "Nyanmɪan *kpɔmanfue'n mɔ be kan ke ɔ le ba'n, sakpa, yɪ y'ɔ le bian ɛhɪka."

¹⁵ Mɔ Zozi nwunlin ke be 'kpunndɛ be fa yɪ be sie bɛ belemgbin'n, yɪ ngunmɪn ɔ tɪl yɪ nwun ɔ hɔlɪ buka nɪn asu ɛɔ biekun.

Zozi 'ba nanndɪ Galile asue nɪn anyɪnsu

(Matie 14.22-33, Maaki 6.45-52)

¹⁶ Mɔ alɛ'n tɔlɪ nɪn'n, Zozi menian'n-mɔ hɔlɪ asue nɪn anuan ɛɔ. ¹⁷ Be kɔ fu ɛlɛɛ kun anɪn be le kpe asue'n be kɔ Kapeenawɔmun kulo nɪn asu. ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anɪn alɛ nɪn a muan su a yue, kusu Zozi a mma ndu man bɛ.

¹⁸ Anɪn asutue kusu le tu seɛ kpa. ¹⁹ Be hanlɪn ɛlɛɛ'n be hɔlɪ dede kɔ yɔ cilo nnun anaan nsian'n, anɪn Zozi nanndɪ asue nɪn anyɪnsu ɔ le ba bɛ nwun ebeɛ. Ebeɛ ala, esulo kɔ han bɛ, be junlɪn ke like bie ɔ. ²⁰ Nan m'ɔ walɪ dede m'ɔ ka kaan tu bɛ'n, yɪ nwan: "Mɪn ɔ, nán be su-lo." ²¹ Sian'n m'ɔ hanlɪn sɔ'n, anɪn be kulo ke be fa yɪ ɛlɛɛ nɪn anɪn. Ebeɛ ala, be kɔ si asɪ, be kɔ ju lɪka mɔ be le kɔ'n.

²² ɛhɪ, meninsunman'n mɔ be halɪ asue nɪn anzin ɛɔ'n nwunlin ke mɛle mɔ Zozi menian'n-mɔ 'kpe asue'n, anɪn ɛlɛɛ kunmgbɔ cein yɛ ɔ si ebeɛ ɔ. Be sɪ ke Zozi a nvu man nɪn bie, yɪ menian'n-mɔ angunmɪn ala yɛ be fulɪ nɪn be hɔlɪ ɔ. Kusu mɔ alɛ hɪnɪn'n, meninsunman'n 'ba ju a, anɪn Zozi nnun man ebeɛ. ²³ ɛlɛɛ mmie-mɔ kusu fi Tibeliadɪ kulo nɪn asu, be kɔ a kɔ sisi m'ɔ mantan lɪka mɔ yɛ Mɪn lalɪ Nyanmɪan asɪ, ɔ falɪ kpaun'n manlɪn meninsunman'n lili'n. ²⁴ Nan mɔ meninsunman'n nwunlin ke Zozi nɪn yɪ menian'n-mɔ nnun man ebeɛ'n, bɛ kusu be kɔ fa ɛlɛɛ sɔ'n-mɔ be kɔ hɔ Zozi ɛkpunndɛ Kapeenawɔmun.

Zozi yɛ ɔ tɪ kpaun m'ɔ man

be nyan nyanmɪansu nguan nɪn ɔ

²⁵ Menian'n-mɔ kɔ hɔ kɔ tu Zozi asue nɪn ebue kun ɛɔ Kapeenawɔmun kulo nɪn asu, bɛ nwan: "Labi, ɛ juli ewa cɪan benin?"

²⁶ Zozi nwan: "Mɪn kan yɪ ananhɔle mɪn kele ɛmɔ ke nán ke asinbenwun ninngɛ'n mɔ ɛmɔ tɪ yɪ bu nɪn ati yɛ ɛmɔ le kpunndɛ mɪn ɔ. Nan kpaun'n mɔ ɛmɔ a li dede bɛ ku a yi'n, yɪ ti yɛ ɛmɔ le kpunndɛ mɪn ɔ. ²⁷ Alɛ'n m'ɔ seɛɪ'n, ɛmɔ nán be di yɪ nwun junman. Nan ɛmɔ lí alɛ'n m'ɔ man be nyan nguan m'ɔ le man ayuelɛ nɪn anwun junman. Alɛ sɔ'n, *Mán Baa'n yɛ ɔ fa man ɔ. Yɪ yɛ Sɛ

Nyanmian Kpili a man yí atún kẹ ɔ fá alẹ sɔ'n mán mán nún ɔ."

²⁸ Bé nwan: "Nzu yê yê 'yɔ nán y'a li junman mɔ Nyanmian kulo ɔ?"

²⁹ Zozi nwan: "Junman'n mɔ Nyanmian kulo kẹ emɔ di'n y'ɔ le kẹ emɔ lé suanlan'n mɔ ɔ'a suan yí'n bẹ lí."

³⁰ Bé nwan: "Nzuke asinbenwun like diẹ yê ε 'yɔ maan yê nwun yí nán y'a le wó y'a li ɔ? Nzu junman diẹ yê ε kuala yí di ɔ? ³¹ Daba, ewâ nún anun elɔ, yé nannan-mɔ lili *mannan kẹ Eहेले Ejplé'n kan yí'n. Yí nwan: ɔ'a man bẹ nyanmiansu kpaun b'a li."

³² Zozi nwan: "Mún kan yí ananhóle mún keke emɔ kẹ, kpaun'n mɔ *Moyizí falí manlún emɔ anan-mɔ'n, nán nyanmiansu kpaun kpa nún ɔ. Nan nyanmiansu kpaun kpa'n y'ɔ le mɔ mún Sɪ le fa man emɔ'n. ³³ ɔ sanlún kẹ, kpaun kpa'n mɔ Nyanmian fa man menian'n-mɔ'n y'ɔ le suanlan'n m'ɔ fi nyanmiansu ɔ'a ju asɪ m'ɔ man mán'n nyan nguan'n."

³⁴ Ehl a, bé nwan: "Yemúnlún, anún fa kpaun sɔ'n bie man yé cian daa e."

³⁵ Zozi nwan: "Kpaun'n m'ɔ man bẹ nyan nyanmiansu nguan'n y'ɔ le mún. Suanlan biala m'ɔ kɔ a mún nwun'n, ehɔe ngun man yí lé. Yê suanlan biala m'ɔ kɔ le mún kɔ li'n, nzuhoe ngun man yí lé. ³⁶ Nan m'an han m'an hele emɔ, emɔ a nwun mún, kusu afl emɔ nne man mún nni man. ³⁷ Suanlan biala mɔ Sɪ'e'n kɔ fa yí kɔ man mún'n, ɔ 'ba mún nwun. Yê suanlan biala m'ɔ kɔ a mún nwun'n, cian bie lé, mún nyl man yí. ³⁸ ɔ sanlún kẹ n vi nyanmiansu m'an mma man kẹ mún 'ba yɔ like mɔ mún kulo ɔ. Nan m malí kẹ mún 'ba yɔ like mɔ suanlan'n mɔ ɔ'a suan mún'n kulo'n. ³⁹ Like mɔ suanlan'n mɔ ɔ'a suan mún'n kulo'n y'ɔ le kẹ bé mɔ ɔ'a fa bé ɔ'a man mún'n fíl n'ɔ minlin mún sa nún. Nan cian m'ɔ li sian nún anun, n dínnge bé fi ewue nún maan bẹ nyan nyanmiansu nguan m'ɔ le man ayuelé'n. ⁴⁰ Like mɔ Sɪ'e'n kulo'n y'ɔ le kẹ bé kualaa mɔ bẹ kɔ nwun Baa'n mɔ bẹ kɔ le yí bẹ kɔ li'n, bẹ nyán nyanmiansu nguan'n. Esé cian m'ɔ li sian nún anun, n dínnge bé maan bẹ fi ewue nún bẹ jásu."

⁴¹ Mɔ Zozi hanlún sɔ yuelí'n, Zufu'n-mɔ kɔ fɛ yí nwun éya, bẹ le juɔ yí bé konvin abu kẹ yí nwan: "Kpaun'n m'ɔ fi nyanmiansu'n y'ɔ le mún". ⁴² Bé nwan: "Zozi sɔ'n muonun, nán Zozefu awa diẹ nún ɔ? Yé sɪ yí sɪ nún yí nin. Yê ɔ yɔ sɛ m'ɔ kan kẹ ɔ fi nyanmiansu yê ɔ'a ju ɔ?"

⁴³ Zozi nwan: "Emɔ yáci bé konvin abu ejuplé'n. ⁴⁴ Sɛ emɔ nwun kẹ suanlan kún le ba mún nwun an, anún Sɪ'e'n mɔ ɔ'a suan mún'n y'ɔ nún yí a a ɔ. Mún kusu cian m'ɔ li sian nún anun, mún 'tinngé yí maan ɔ fi ewue nún jásu. ⁴⁵ Afl b'a hele wɔ Nyanmian mgbɔmanfue'n-mɔ kalata nún anun kẹ: Nyanmian 'ba hehele menian'n-mɔ kualaa ninngé. Yí sɔ ati, suanlan biala m'ɔ kɔ tie Sɪ'e'n kɔ fa yí atún diẹ nún asu'n, ɔ 'ba mún nwun. ⁴⁶ Nán kẹ suanlan bie a nwun Sɪ'e'n lé ti ɔ, nan suanlan'n m'ɔ fi Nyanmian anwun elɔ ɔ'a ju'n, yí ngunmún ala yê ɔ'a nwun Sɪ'e'n nún ɔ. ⁴⁷ Mún kan yí ananhóle mún keke emɔ kẹ suanlan biala m'ɔ kɔ le mún kɔ li'n, ɔ 'nyan nguan m'ɔ le man ayuelé'n. ⁴⁸ ɔ sanlún kẹ alé mɔ bẹ di a, bẹ nyan nguan'n y'ɔ le mún. ⁴⁹ Kẹ emɔ anan-mɔ lili mannan

nún ewâ nún asu elɔ'n, anun bẹ halí ebele ɔ? ɔ yɔlɔ dede bé kualaa bẹ yuelí wu. ⁵⁰ Nan kpaun'n m'ɔ fi nyanmian-su'n diẹ, suanlan m'ɔ kɔ li bie'n, ɔ nwu man lé. ⁵¹ Nguan kpaun kpa'n m'ɔ fi nyanmiansu'n y'ɔ le mún. Suanlan m'ɔ kɔ li kpaun sɔ'n bie'n, ɔ le nguan cian daa. Kpaun'n mɔ mún 'fa mún man'n y'ɔ le mún nwunnaan'n. Mún 'fa mún man maan mán nún anun menian'n-mɔ nyan nguan."

⁵² Ejplé sɔ'n m'ɔ hanlún nún anwun, Zufu'n-mɔ kɔ su akpulúwa kpili kpa bẹ afian elɔ, bé nwan: "Nan suanlan ehl muonun, ɔ 'yɔ sɛ nán ɔ'a fa yí nwunnaan'n ɔ'a man y'a li?"

⁵³ Zozi nwan: "Mún kan yí ananhóle mún keke emɔ kẹ sɛ emɔ a nni man *Mân Baa nún anwunnaan'n, esé sɛ emɔ a nnun man yí moja nún an, anún emɔ le man nguan. ⁵⁴ Suanlan m'ɔ kɔ li mún nwunnaan'n, m'ɔ kɔ nún mún moja'n, ɔ le nyanmiansu nguan m'ɔ le man ayuelé'n, esé cian m'ɔ li sian nún anun, mún 'tinngé yí maan ɔ fi ewue nún ɔ jásu. ⁵⁵ Afl emɔ nwún yí kẹ, alé kpa'n y'ɔ le mún nwunnaan'n yê nzan kpa'n y'ɔ le mún moja'n. ⁵⁶ Suanlan m'ɔ kɔ li mún nwunnaan'n, mɔ esé ɔ kɔ nún mún moja'n, anún ɔ nún mún tɪ, mún kusu, mún nún yí tɪ. ⁵⁷ Kemɔ Sɪ'e'n mɔ ɔ'a suan mún'n tɪ asɪ mɔ yí dunman nún yê mún kusu n di asɪ'n, yí sɔ kusu ala, suanlan m'ɔ kɔ li mún nwunnaan'n, mún dunman nún, ɔ 'nyan nguan. ⁵⁸ Kpaun'n m'ɔ fi nyanmiansu'n, kẹ ɔ tɪ yí nún anun. ɔ tɪ man kẹ mɔ emɔ anan-mɔ lili bẹ wulí'n. Suanlan m'ɔ kɔ li kpaun sɔ'n, ɔ 'nyan nguan ɔ tanlan asɪ dahuu." ⁵⁹ Temun mɔ Zozi 'kan ejplé ehl-mɔ ɔ kekele menian'n-mɔ ninngé'n, anún ɔ wɔ Kapɛɛnawɔmun, Zufu'n-mɔ asɔnún sua nún anun.

Zozi menian'n-mɔ dɔun 'ba yaci yí tu

⁶⁰ Mɔ Zozi menian'n-mɔ dɔun tulí yí ejplé'n m'ɔ hanlún'n, bé nwan: "Hei! Ejplé ehl diẹ ɔ yɔ sɪ o! Nwan suanlan diẹ yê ɔ kuala su di ɔ?"

⁶¹ Mɔ Zozi nwunlin kẹ ehl anwun yê yí menian'n-mɔ le juɔ bé konvin abu'n, yí nwan: "Yí tɪ, ehl yɔ sɪ man emɔ ɔ? ⁶² Nan anún sɛ cian bie emɔ nwun kẹ *Mân Baa'n le fu kɔ lɪka m'ɔ fi walí nún an, yí diẹ, emɔ 'yɔ bé nwun sɛ?"

⁶³ Nyanmian Wawe'n yê ɔ man bẹ nyan nguan ɔ. Anwunnaan'n tɪ man like fíl. Ejplé'n mɔ m'an han m'an hele emɔ'n, ɔ keke kẹ bẹ kpún bẹ nyan Nyanmian Wawe'n ɔ nún nyanmiansu nguan'n. ⁶⁴ Nan kusu emɔ anun mmie-mɔ nne nni man." Zozi hanlún kẹ menian'n mmie-mɔ nne nni man, ɔ sanlún kẹ mɔ ɔ 'bɔ yí junman nún abu'n, ɔ sɪ menian mɔ bẹ nne bẹ nni man'n, esé ɔ sɪ suanlan'n mɔ ɔ 'kpé yí nwun atún maan bẹ cɪ yí'n.

⁶⁵ Mɔ Zozi hanlún sɔ yuelí'n, esé yí nwan: "Ehlka ati, suanlan biala mɔ mún Sɪ a nyl man yí kẹ ɔ bála mún nwun'n, ɔ nguala man mún nwun ba."

⁶⁶ ɔ fi ebele, yí menian'n mmie-mɔ dɔun yacili yí tulí, b'a nzi man yí su kún.

⁶⁷ M'ɔ yɔlɔ sɔ'n, nán Zozi a bisa yí menian bulu nún nnyuan'n kẹ: "Nan emɔ lɪlɪ, emɔ diẹ bẹ ngo man?"

⁶⁸ Kẹ Zozi anuan 'tɔ ala, Simun Plɛlɪ kukuli yí nuan su a, yí nwan: "Yé Mún, anún nwan suanlan diẹ anwun yê yé 'kɔ ɔ? Wó yê wó nuan ejplé'n man bẹ nyan nyanmian-

su nguan m'ɔ le man ayuelɛ nɔn ɔ. ⁶⁹ Yé dɛ yé de wó yé di, ɛsɛ y'a nwun kɛ Suanlan Nwannzan-nwannzan'n mɔ Nyanmian a suan yí'n y'ɔ le wó."

⁷⁰ Mɔ Simun Plɛlɛ hanlɔn sɔ yuelɛ'n, Zozi nwan: "Emɔ menian bulu nun nnyuan'n, asu nán mɛn yé n vɛlɛlɛ emɔ ɔ? Nan kusu emɔ anun kun tɛ busuɔfue." ⁷¹ Suanlan sɔ'n mɔ Zozi le kan yí ejɔlɛ'n y'ɔ le Simun Isikalɔtɛ awa Zudasɛ mɔ cɛn bie ɔ 'yɛ Zozi man'n. Zudasɛ sɔ'n tɛ Zozi menian bulu nun nnyuan nun anun kun.

Zozi anianman'n-mɔ nne man yí bɛ nni man

7 Eɛɛ anzin, Zozi kɔ hɔ mgbanza Galile mɛn nun anun kulo'n-mɔ asu. Mgbanza sɔ nun anun, ɔ'a nju man Zude mɛn nun, ɔ sanlɔn kɛ elɔ Zufu mgbain'n-mɔ le kpunndɛ yí kun yí.

² Nan kemɔ anun Zufu'n-mɔ *Kpato Bu Feti'n ka kaan ju'n, ³ yí nianman'n-mɔ nwan: "Zozi, jasɛ ewa kɔ Zude maan wó menian'n-mɔ mɔ bɛ wɔ elɔ'n, bɛ kusu bɛ nwún wó junman'n mɔ ɛ le di'n. ⁴ Suanlan m'ɔ kulo kɛ menian'n-mɔ nwun yí junman'n m'ɔ di'n, ɔ nni man yí nvɛlɛlɛ nun. Kɛ wó lɛɛ ɛ di junman sua'n, kɔ li yí elɔ maan mɛn'n kualaa nwún wó." ⁵ Bɛ le kan sɔ'n, afɛ yí nianman'n-mɔ muonun, bɛ nne man yí bɛ nni man.

⁶ Zozi nwan: "Mɛn dɛ, mɛn mɛlɛ dɛ kpa'n juli man, nan emɔ dɛ, mɛlɛ kualaa tɛ kpa man emɔ. ⁷ Emɔ dɛ, menian'n-mɔ nguala man kɛ bɛ kpɔ emɔ, nan mɛn dɛ, bɛ kpɔ mɛn. Afɛ mɛn kan kɛ bɛ nyɔlɛ'n tɛ ɛtɛ. ⁸ Emɔ hɔ, bɛ hɔ li feti'n, nan mɛn dɛ, mɛn nni man feti sɔ'n bie. ɔ sanlɔn kɛ mɛn mɛlɛ dɛ kpa'n juli man." ⁹ Kɛ ɔ hanlɔn sɔ heɛlɛ bɛ yuelɛ'n, ɔ kɔ ha Galile.

Zozi 'ba hɔ Zoluzalemun Kpato Bu Feti nun abu

¹⁰ Mɔ Zozi anianman'n-mɔ hɔlɛ feti elie'n, sian'n yí kusu ɔ kɔ kpɔ bɛ. Nan kusu ɔ fɛlɛ. ɔ'a nyɛ man yí nwun ɔ'a ngele man menian'n-mɔ kualaa'n. ¹¹ Mɔ bɛ 'di feti'n, anun Zufu mgbain'n-mɔ le kpunndɛ yí. ɛsɛ anun bɛ le bisa bisa: "ɔ wɔ nin? ɔ wɔ nin?"

¹² Meninsunman nun anun, anun bɛ le su yí nwun akpuluwa. Mmie-mɔ nwan: "ɔ tɛ suanlan kpa." Mmie-mɔ kusu nwan: "Cɛcɛ, nán suanlan kpa ɔ, ɔ le laka laka menian'n-mɔ." ¹³ Nan kusu kemɔ bɛ sulo Zufu mgbain'n-mɔ nun ati, bɛ nguala man yí jawe nun kan.

¹⁴ Mɔ bɛ lili feti'n dede mɔ ɔ 'kɔ yí afian'n, Zozi kɔ hɔ Nyanmian awulo nun anun ɔ le kɔ a hehele menian'n-mɔ ninngɛ. ¹⁵ Yí like'n m'ɔ le kele'n kɔ sin Zufu'n-mɔ anwun, bɛ nwan: "Bian eɛɛ mɔ ɔ'a ngo man sukulu fí'lɛ'n, ɔ yɔ sɛ mɔ ɔ sɛ kalata kpili sua ɔ?"

¹⁶ Zozi nwan: "Ninngɛ'n mɔ mɛn kekele emɔ ewa'n, nán mɛn muonun mɛn ti anun ninngɛ yé mɛn kekele emɔ ɔ, nan ɔ fi suanlan'n mɔ ɔ'a suan mɛn nun elɔ.

¹⁷ Suanlan m'ɔ kulo kɛ ɔ yɔ like mɔ Nyanmian kulo'n, sɛ ninngɛ'n mɔ mɛn kele'n fi Nyanmian elɔ a, anaan ɔ tɛ mɛn muonun mɛn ti anwun ninngɛ a, ɔ kualaa ɔ nwun yí. ¹⁸ Suanlan m'ɔ kan yí muonun yí nwun ejɔlɛ'n, anun ɔ le kpunndɛ yí muonun yí anunminnyanmun. Nan nunhan m'ɔ kpunndɛ suanlan'n m'ɔ suanlɔn yí nun anunminnyanmun'n, suanlan sɔ'n, ɔ tɛ suanlan kpa. ɔ

nni man ato fí'lɛ. ¹⁹ *Moyizɛ yé ɔ falɛ mala'n manlɔn emɔ ɔ. ɔ tɛ man sɔ ɔ? Kusu emɔ anun kun bɔbɔ nni man mala sɔ nun asu. Nzu ati yé emɔ kulo kɛ bɛ kun mɛn ɔ?"

²⁰ Meninsunman'n nwan: "Wó, ɛ tɛ man suanlan kpa fɛfɛfɛ, ɛ le baye! Nwan yé ɔ kulo kɛ ɔ kun wó ɔ?"

²¹ Zozi nwan: "Like kunmgbá cɛn eɛɛ mɔ m'an yɔ'n, ɔ'a sin emɔ anwun. Ejɔlɛ sɔ nun a lɔ emɔ ngasi. Cɛn daa emɔ bɔ su. ²² Emɔ tíe, Moyizɛ a man emɔ mala kɛ bɛ kpé mmelenzua'n-mɔ mmian nun. Sakpa kusu, mmelenzua mmian nun ekpɛ sɔ'n, emɔ anan-mɔ yɔ yí daba yí nzin nán b'a wu Moyizɛ. Kemɔ emɔ kulo kɛ bɛ di mala sɔ nun asu nun ati, *ɛnwunmian ele cɛn'n bɔbɔ, emɔ kpé mmelenzua'n-mɔ mmian nun. ²³ Kɛ ɔ kɔ yɔ nán emɔ a nvun man Moyizɛ mala nun ati, ɛnwunmian ele cɛn'n muonun emɔ kpé mmelenzua'n-mɔ mmian nun. Nan sɛ emɔ kpé mmelenzua mmian nun ɛnwunmian ele cɛn nun an, anun nzu ati yé, sɛ m'an man kulo suanlan dasannin kun anwun a sa ɛnwunmian ele cɛn nun an, anun emɔ fɛ mɛn nwun ɛya sua ɔ? ²⁴ Emɔ nán bɛ nian suanlan anyunnun bɛ bua yí ndɛɛ, nan emɔ búá ndɛɛ ananhɔlɛ nun."

Menian'n-mɔ 'ba bisa bisa bɛ nwun

sɛ Zozi yé ɔ tɛ Kilisi nun an

²⁵ Eɛɛ, anun Zoluzalemun eɛɛ menian mmie-mɔ le kan kɛ: "Suanlan'n mɔ yé mgbain'n-mɔ le kpunndɛ yí bɛ kun yí'n, nán yí aɛɛ? ²⁶ Bɛ nían kɛ ɔ le juɔ menian'n-mɔ anun ewa ɔ, kusu bɛ nze man yí sa fí'lɛ. Asu yé mgbain'n-mɔ a nwun yí ananhɔlɛ kɛ yí y'ɔ le *Kilisi'n, suanlan'n mɔ ɔ 'ba le yé ti nun ɔ? ²⁷ Bian eɛɛ dɛ, yé sɛ lɔka m'ɔ fi ɔ. Kusu bɛ nwan Kilisi'n dɛ, sɛ ɔ 'ba a, suanlan fí'lɛ nnwun man lɔka m'ɔ fi'n."

²⁸ Yí sɔ ati, mɔ Zozi 'kekele bɛ ninngɛ wɔ Nyanmian awulo nun anun'n, ɔ kɔ tɛn nun, yí nwan: "Asu emɔ junlɔn kɛ emɔ sɛ mɛn ɛsɛ emɔ sɛ lɔka mɔ n vi'n sakpa ɔ? Nán mɛn ti anwun atɛn yé m'an a ɔ, nan suanlan'n m'ɔ suanlɔn mɛn'n tɛ ananhɔlɛfue. Kusu emɔ nzi man yí. ²⁹ Mɛn dɛ mɛn sɛ yí, ɔ sanlɔn kɛ n vi yí nwun eɛɛ yé m'an a ɔ. Yí dein yé ɔ suanlɔn mɛn ɔ."

³⁰ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ'n, bɛ 'kpunndɛ kɛ bɛ cɛ yí eɛɛ ala. Nan suanlan fí'lɛ a nguala man yí cɛ, ɔ sanlɔn kɛ anun yí dɔɛ'n juli man. ³¹ Nan kusu meninsunman nun anun, menian dɔun lɛlɛ yí lili. Bɛ nwan: "Cɛn mɔ Kilisi'n kɔ a'n, asu ɔ 'yɔ asinbenwun ninngɛ m'ɔ tala suanlan eɛɛ dɛ'n-mɔ ɔ?"

Bɛ 'ba yɛ nzalafu'n-mɔ kɛ bɛ hɔ hyí Zozi

³² Eɛɛ, Zozi anwun ejɔlɛ'n mɔ anun bɛ le kɛn yí nhun nhun menian nun anun'n, *Falisifue'n-mɔ tɛlɛ yí kualaa. Nyanmian *tɛɛɛɛfue mgbain'n-mɔ nun Falisifue'n-mɔ kɔ yɛ Nyanmian awulo nun anun nzalafu'n-mɔ kɛ bɛ hɔ hyí Zozi. ³³ Mɔ nzalafu'n-mɔ hɔlɛ juli Zozi anwun elɔ'n, yí nwan: "Mɛn nun emɔ yé 'tanlan mɛlɛ kaan biekun kualaa nán m'an hɔ suanlan'n m'ɔ suanlɔn mɛn nun anwun elɔ. ³⁴ Emɔ 'ba kpunndɛ mɛn, nan kusu, emɔ ngo

nwun man mín. ɔ sanlun ke lɪka mɔ mɪn 'ba hɔ'n, ɛmɔ ngo huala man ɛɔ kɔ."

³⁵ Zufu'n-mɔ le bisa bisa bé nwun ke: "Anun ninhan lɪka dɛ yê ɔ 'ba hɔ dede mɔ yê kpunndɛ yí a, yê nnwun man yí ɔ? Asu ɔ 'ba tua Zufu'n-mɔ mɔ b'a tu b'a sanndɪ bé mɔ be tɪ man Zufu'n mɔn nun'n nán ɔ kekele bé mɔ be tɪ man Zufu'n ninngɛ anaan? ³⁶ Afi yí nwan: 'Emɔ 'ba kpunndɛ mín, nan kusu, ɛmɔ ngo nwun man mín. ɔ sanlun ke lɪka mɔ mɪn 'ba hɔ'n, ɛmɔ ngo huala man ɛɔ kɔ.' Ejɔle ehi mɔ ɔ'a han'n, yí bu kele sɛ?"

Zozi 'ba han nguan nzue nun anwun ejɔle

³⁷ Zufu'n-mɔ fetɪ sɔ'n kusu, cɪan m'ɔ li sian'n yê ɔ tɪ fetɪ'n cɪan kpili kpa nun ɔ. Cɪan sɔ'n, Zozi jasɔɪ jinlanlun menian'n-mɔ kualaa afian an, yí nwan: "Suanlan mɔ nzuhoe le kun yí'n, ɔ bála mín nwun ɔ bála a nun nzue. ³⁸ Ke Ehele Ejɔle'n kan yí'n, biala m'ɔ kɔ le mín kɔ li'n, nguan nzue fufɔle fi yí ahunlun nun anun ɔ 'sɪn wa wa wa." ³⁹ Nguan nzue sɔ'n mɔ Zozi le kan yí ejɔle ewa'n y'ɔ le Nyanmɪan Wawe'n mɔ suanlan biala m'ɔ kɔ le yí kɔ li nun asa 'kan yí'n. Yí tɛmun sɔ nun anun, anun suanlan fíɪ asa hanlun man Wawe'n bɔbɔ. ɔ sanlun ke anun be wulalɪ man Zozi anunminnyanmun.

⁴⁰ Mɔ Zozi hanlun sɔ yuel'n, meninsunman'n kɔ bu bé nwun nun. Mmie-mɔ nwan: "Bian ehi tɪ Nyanmɪan kpɔmanfue'n sakpa."

⁴¹ Mmie-mɔ kusu nwan: "Kilisi nun ɔ!"

Mmiekun-mɔ kusu nwan: "Heei! Anun, Galile mɔn nun yê Kilisi'n fi 'fite ɔ? ⁴² Ehele Ejɔle'n kan ke Kilisi'n, ɔ 'yɔ *Davidi abusuan nun anun suanlan, ɔ fi Betelehemun, Davidi kulo nun asu."

⁴³ Ke ɔ yɔɪ mɔ Zozi dunman nun, meninsunman'n bu li bé nwun nun nun anun. ⁴⁴ Mmie-mɔ kusu dɛ, anun be le kpunndɛ yí be cɪ yí, nan kusu suanlan fíɪ a nguala man yí sa fa kan yí. ⁴⁵ Ke ɔ yɔɪ sɔ'n, nzalafu'n-mɔ kɔ sa kɔ hɔ Nyanmɪan tɛɛyɪfue'n-mɔ nun Falisifue'n-mɔ anwun ɛɔ. Ke be 'ju ebele ala, mgbain'n-mɔ nwan: "ɔ yɔ sɛ mɔ ɛmɔ a nɪɪ man yí a mma man ɔ?"

⁴⁶ Nzalafu'n-mɔ nwan: "Ejɔle'n m'ɔ kan'n, nyanmunsemun, ke yê wɔ ewa'n, suanlan fíɪ hanlun man bie lé."

⁴⁷ Falisifue'n-mɔ nwan: "Yí ti, ɛmɔ kusu, ɛmɔ a man ɔ'a laka ɛmɔ bie ɔ? ⁴⁸ Asu yê mgbain'n-mɔ nunhan kun anaan Falisifue'n-mɔ nunhan kun leɪ yí ɔ lili man ɔ?"

⁴⁹ Meninsunman ehi, bé dɛ be nɪɪ man *Moyizɪ mala'n, be tɪ menian mɔ b'a bɔ bé sasan!"

⁵⁰ Falisifue sɔ'n-mɔ mɔ be yialɪ ebele'n, Ninkodemun m'ɔ walɪ tulɪ Zozi cɪan kun kɔngɔ'e'n, anun ɔ wɔ bé nun bie. ⁵¹ Yí nwan: "Yê mala nun anun, suanlan mɔ be nwunlin man like mɔ ɔ'a yɔ'n, be mmua man yí ndɛɛ ke ɔ di fuɔ ɔ." ⁵² Ejɔle sɔ'n mɔ Ninkodemun hanlun'n ngo yɔ man bé fɛ. Ehi a, bé nwan: "Yí ti, wɔ kusu wɔ ɛ tɪ Galile suanlan? Suan Ehele Ejɔle'n nán ɛ 'ba nwun ke Nyanmɪan kpɔmanfue fíɪ fi man Galile."

[⁵³ Ke ɔ yɔɪ sɔ'n, ehi jasɔ a, anun cuein ɔ'a hɔ yí awulo, ehi jasɔ a, anun cuein ɔ'a hɔ yí awulo.

Zozi nun balasua'n m'ɔ tunlun aja'n

⁸ Ehi, Zozi fi Nyanmɪan awulo nun anun, ɔ kɔ fite kɔ hɔ *Olivu buka nun asu. ² Yí alíe hunlun, ngelemɔ tutun'n, Zozi kɔ sa kɔ hɔ Nyanmɪan awulo ɛɔ biekun. Ke ɔ 'wulu ebele ala, meninsunman'n kɔ hyun kɔ kpunngɛ yí. Zozi kɔ tanlan asɪ ɔ le kekele bé ninngɛ. ³ ɔ wɔ ebele kaan an, Nyanmɪan mala nun asu mgbain'n-mɔ nun *Falisifue'n-mɔ nun balasua kun kɔ a kɔ tu yí. Balasua sɔ nun a tun aja. Be kɔ fa yí be kɔ sie menian'n-mɔ kualaa anyunnun ebele. ⁴ Bé nwan: "Kpain, balasua ehi a tun aja. Be 'kɔ ju a, anun ɔ nun belenzua kun la. ⁵ *Moyizɪ kusu hanlun wɔ yê mala nun anun ke mmala-sua sua-mɔ, yê tútu bé ɛbue yê hún bé. Nan wɔ kusu, wɔ nwan nze?" ⁶ Be 'kan sɔ be tetie yí nuan nun nán be jinlan su be se ke ɔ'a yɔ eɛ.

Mɔ be 'bisa kosuan sɔ'n, anun Zozi a si yí ti asɪ. ɔ le yí sa'n ɔ le kekele asɪe nun anwun. ⁷ Kemɔ anun be tɛ bisa yí kosuan'n, Zozi kɔ kuku yí ti su, yí nwan: "Emɔ nunhan kun m'ɔ yɔɪ man ɛtɛ lé'n, ɔ lí mua ɔ tú ɛbue bɔ balasua ehi." ⁸ Ke ɔ hanlun sɔ yuel'n, ɛsɛ ɔ kɔ si yí ti asɪ biekun ɔ le kekele asɪe nun anwun.

⁹ Bé mɔ be nun balasua'n walɪ'n, ke be tulɪ ejɔle sɔ'n, bé mgbain o, bé mgbafele o, bé kualaa be kɔ yaci balasua nun ebele be kɔ hɔ. Balasua nun angunmun kɔ ha Zozi anwun ebele. ¹⁰ Zozi kɔ kuku yí ti su ɔ kɔ bisa balasua'n ke: "Balasua, menian'n-mɔ wɔ nin? Suanlan fíɪ a ndua man wɔ ɛtɛ nun anwun kale ɔ?"

¹¹ Balasua'n nwan: "Mín mɪn, suanlan fíɪ a nze man mín sa."

Zozi nwan: "Sɛ suanlan fíɪ a nze man wɔ sa a, mín kusu mɪn nze man wɔ sa fíɪ. Yí ti, kɔ, nan kusu n'ɛ yɔ ɛtɛ fíɪ kún."]

Mɔn nun anun kanlannɛ'n y'ɔ le Zozi

¹² Anun Zozi tɛ wɔ Nyanmɪan awulo nun anun ebele. ɔ kacili yí nɪn bagua nun anwun ɛɔ biekun an, yí nwan: "Mɔn'n kanlannɛ'n y'ɔ le mín. Suanlan m'ɔ kɔ si mín su'n, ɔ nnanndɪ man awosin nun lé, nan ɔ 'nyan kanlannɛ'n m'ɔ man nguan'n."

¹³ *Falisifue'n-mɔ nwan: "Wɔ muonun ɛ le di wɔ nwun adanzɛ, yí sɔ ati wɔ ejɔle'n mɔ ɛ le kan'n tɪ ato."

¹⁴ Zozi nwan: "Sɛ mɪn di mín nwun adanzɛ bɔbɔ a, mín ejɔle'n mɔ mɪn kan'n tɪ ananhɔle. ɔ sanlun ke mɪn sɪ lɪka mɔ n vɪ m malɪ ɔ, ɛsɛ mɪn sɪ lɪka mɔ mɪn kɔ ɔ. Nan ɛmɔ dɛ, ɛmɔ nɪɪ man lɪka mɔ n vɪ m malɪ ɔ, ɛsɛ ɛmɔ nɪɪ man lɪka mɔ mɪn kɔ ɔ. ¹⁵ Emɔ bua bé ndɛɛ'n ke kulo menian'n-mɔ bua yí'n. Nan mín dɛ, mɪn mmua man suanlan fíɪ ndɛɛ. ¹⁶ Sɛ mín nwan mɪn 'bua ndɛɛ a, mín ndɛɛ ebua'n tɪ fúɔn. ɔ sanlun ke nán mín ngunmun yê mɪn 'bua ɔ, nan mɪn nun Sɛ'n m'ɔ suanlun mín'n yê yê 'bua ɔ. ¹⁷ B'a hele wɔ mala nun anun ke sɛ menian nnyuan adanzɛ elie'n yɔ kun an, be fa bé ejɔle nun ananhɔle. ¹⁸ Mín muonun mɪn di mín nwun adanzɛ, ɛsɛ Sɛ'n kusu m'ɔ suanlan mín'n di mín nwun adanzɛ."

¹⁹ Bé nwan: "Wɔ sɪ sɔ'n wɔ nin?"

Zozi nwan: "Sian dɛ, m'an nwun kɛ ɛmɔ nzi man mɪn, ɛsɛ ɛmɔ nzi man mɪn Si. Nan sɛ ɛmɔ si mɪn an, ahan ɛmɔ si mɪn Si kusu." ²⁰ Mɔ Zozi 'kan ɛjɔlɛ sɔ'n, anɔn ɔ wɔ Nyanmɪan awulo nɔn anɔn lɪka mɔ bɛ tu ketɪ'n. Suanlan fɪl a nze man yɪ sa, ɔ sanlɔn kɛ anɔn yɪ dɔɛ'n juli man.

²¹ Zozi kɔ han kɔ hele bɛ biekun kɛ: "Mɔn 'ba hɔ mɔn yaci ɛmɔ mɔn'n mɔn man bɛ. ɛmɔ 'ba kpunndɛ mɪn, nan kusu ɛmɔ 'ka bɛ ɛtɛ nɔn anɔn bɛ wu. Lɪka mɔ mɔn kɔ'n, ɛmɔ nguala man ɛb bɛ kɔ."

²² Zufu'n-mɔ nwan: "Bian ɛhɪ muonun, anɔn ɔ lɛ ba hun yɪ nwun anaa? Aft yɪ nwan: 'Lɪka mɔ mɔn kɔ'n, ɛmɔ nguala man ɛb bɛ kɔ."

²³ Zozi nwan: "Asɪ ewa yɛ ɛmɔ fi ɔ, nan mɪn dɛ, n vi anwunno. ɛmɔ ti mɔn ɛhɪ anɔn menian, nan mɪn dɛ, n di man mɔn ɛhɪ anɔn suanlan. ²⁴ ɛhɪka ati yɛ mɪn nwan ɛmɔ 'ka bɛ ɛtɛ nɔn anɔn bɛ wu nɔn ɔ. Aft mɪn mɔ n di asɪ dahuu'n, sɛ ɛmɔ a nne man mɪn suanlan ɛhɔlɛ kun'n mɔ n di'n b'a nni man an, ɛmɔ 'ka bɛ ɛtɛ nɔn anɔn bɛ wu."

²⁵ Mɔ Zufu'n-mɔ tulɪ ɛjɔlɛ sɔ'n, bɛ nwan: "Wɔ ejian mɔ ɛ jin ɛbɛlɛ'n, nzu suanlan dɛ y'ɔ le wɔ?"

Zozi nwan: "Kɛ m gbun n di yɪ'n yɛ abubɔ nɔn anɔn n ganlɔn n geɛlɛ ɛmɔ nɔn ɔ. ²⁶ N ne ɛmɔ anwun ɛjɔlɛ dɔun kpa mɔ mɔn kuala mɔn kan ɛsɛ mɔn kuala mɔn jinlan su mɔn bu ɛmɔ fuɔ. Nan kusu suanlan'n m'ɔ suanlɔn mɪn'n, ɔ ti ananhɔlɛfue. M'ɔ hanlɔn heɛlɛ mɪn'n, yɪ ala yɛ mɔn kan mɔn keɛ mɔn nɔn ɔ."

²⁷ ɛjɔlɛ sɔ'n mɔ Zozi hanlɔn'n, b'a ndɪ man yɪ bu kɛ yɪ Si anwun ɛjɔlɛ yɛ ɔ lɛ kan keɛ bɛ ɔ. ²⁸ ɛsɛ Zozi kɔ han biekun kɔ tu su, yɪ nwan: "Cɪan mɔ ɛmɔ 'ba fula *Mɔn Baa nɔn anwunno'n, cɪan sɔ'n yɛ ɛmɔ 'ba nwun mɪn suanlan ɛhɔlɛ kun'n mɔ n di nɔn ɔ. ɛmɔ 'ba nwun kɛ mɔn mmɔ man mɪn ti anɔn mɔn nɔn man like fɪl, nan mɔ Stɛ'n heɛlɛ mɪn'n, yɪ nwun ɛjɔlɛ ala yɛ mɔn kan ɔ. ²⁹ Suanlan'n m'ɔ suanlɔn mɪn'n jin mɪn nzin. ɔ yulɪ man mɪn tulɪ man, ɔ sanlɔn kɛ like m'ɔ kulo'n yɛ cɪan daa mɔn ɔn ɔ." ³⁰ ɛjɔlɛ sɔ'n mɔ Zozi hanlɔn nɔn ati, menian dɔun lɛlɪ yɪ lili.

Abalahamun amma kpa'n-mɔ

³¹ M'ɔ yɔlɪ sɔ'n, Zozi kɔ kpɛ yɪ nyɔn Zufu'n-mɔ mɔ b'a lɛ yɪ b'a li'n-mɔ anwun ɛb, yɪ nwan: "ɛjɔlɛ'n mɔ m'an han m'an hele ɛmɔ'n, sɛ ɛmɔ sɔ nɔn kpa a, ɛmɔ 'kaci mɪn menian sakpa. ³² ɛbɛlɛ nɔn anɔn yɛ ɛmɔ 'ba nwun ananhɔlɛ'n, nɔn ananhɔlɛ'n kusu a man ɛmɔ a nyan bɛ ti b'a ngaci man nganga."

³³ ɛjɔlɛ sɔ'n mɔ Zozi hanlɔn nɔn a nɔn man Zufu'n mmie-mɔ fɛ. Kɛ bɛ tulɪ ɛjɔlɛ sɔ nɔn ala, bɛ nwan: "Yɛ dɛ, Abalahamun amma y'ɔ le yɛ. Yɛ kacili man suanlan fɪl nganga lɛ. Nan ɔ yɔ sɛ mɔ ɛ lɛ kan kɛ ɛmɔ 'ba nyan bɛ ti ɔ?"

³⁴ Zozi nwan: "Mɔn kan yɪ ananhɔlɛ mɔn keɛ ɛmɔ kɛ suanlan biala m'ɔ yɔ ɛtɛ'n, anɔn ɔ ti ɛtɛ'n kanga. ³⁵ Nɔn daa yɛ kanga'n di afilie'n bɛ ɔ. Nan baa'n mɔ bɛ kɔ wu yɪ afilie nɔn anɔn'n, ɔ di afilie'n dahuu. ³⁶ Sɛ Baa'n man ɛmɔ nyan bɛ ti a, anɔn ɛmɔ a nyan bɛ ti sakpa. ³⁷ Mɔn si kɛ Abalahamun abusɔ menian y'ɔ lɛ ɛmɔ. Kusu ɛmɔ

'kpunndɛ mɪn bɛ kun mɪn, ɔ sanlɔn kɛ ɛmɔ nne man mɪn ɛjɔlɛ'n bɛ nni man. ³⁸ Like mɔ mɪn Si heɛlɛ mɪn nɔn anwun ɛjɔlɛ yɛ mɔn kan ɔ. Nan ɛmɔ dɛ, like mɔ ɛmɔ asɪ nɔn a hele ɛmɔ'n yɛ ɛmɔ lɛ yɔ nɔn ɔ."

³⁹ Bɛ nwan: "Yɛ si yɔ le Abalahamun."

Zozi nwan: "Sɛ ɛmɔ asɪ y'ɔ le Abalahamun sakpa a, ahan yɪ ninngɛ'n m'ɔ yɔlɪ'n, bɛ yɛ ɛmɔ yɔ ɔ. ⁴⁰ Nan kusu ɛmɔ dɛ, sunnzun mɔ m'an han ananhɔlɛ'n mɔ Nyanmɪan hanlɔn heɛlɛ mɪn'n m'an hele ɛmɔ ɔ, ɛmɔ 'kpunndɛ mɪn kun mɪn. Like sua, Abalahamun a nɔn man bɛ lɛ. ⁴¹ Junman kunmgbɔ'n mɔ ɛmɔ asɪ'n di'n, yɪ bɛ yɛ ɛmɔ kusu di nɔn ɔ."

Mɔ Zozi hanlɔn sɔ'n, Zufu'n-mɔ kɔ fɛ ɛya kpili kpa. Bɛ nwan: "Nɔn gua su mma y'ɔ le yɛ ɛn! Yɛ Si baa kunmgbɔ cein'n y'ɔ le Nyanmɪan."

⁴² Zozi nwan: "Sɛ ɛmɔ asɪ y'ɔ le Nyanmɪan sakpa a, ahan ɛmɔ kulo mɪn ɛjɔlɛ. ɔ sanlɔn kɛ n vi Nyanmɪan anwun ɛb yɛ m malɪ ɔ. Yɛ yɪ dunman nɔn ati yɛ n wɔ ewa ɔ. Nɔn mɪn ngunmɔn mɪn ti anwun yɛ m'an a ɔ. Nan yɪ yɛ ɔ suanlɔn mɪn ɔ. ⁴³ Nzuke ati yɛ mɔn kan mɪn ɛjɔlɛ dɛ a, ɛmɔ ndɪ man yɪ bu ɔ? Aft ɛmɔ nguala man kɛ bɛ ti yɪ bu. ⁴⁴ ɛmɔ asɪ y'ɔ le *Abɔnsanmun. ɛmɔ kulo kɛ bɛ yɔ like m'ɔ kulo'n. Kɛ alua bɔlɪ'n, kodiawu junman y'ɔ di ɔ. ɔ hanlɔn man ananhɔlɛ lɛ, ɔ sanlɔn kɛ ananhɔlɛ nɔn man yɪ nɔn. Atofue kun m'ɔ halɪ'n y'ɔ le yɪ. Ato nɔn a kaci yɪ abalabɔ, yɪ alɛ m'ɔ di nɔn anɔn. ɔ ti atofue'n-mɔ kualaa asɪ. ⁴⁵ Nan kɛmɔ mɪn dɛ mɔn kan ananhɔlɛ'n, yɪ ti, ɔ man ɛmɔ nne man mɪn bɛ nni man. ⁴⁶ ɛmɔ nunhan benin yɛ ɔ kuala ɔ sɛ kɛ m'an yɔ ɛtɛ ɔ? Nan sɛ mɔn kan ananhɔlɛ a, nzuke ati yɛ ɛmɔ nne man mɪn nni man ɔ? ⁴⁷ Suanlan m'ɔ ti Nyanmɪan suanlan'n, ɔ tie Nyanmɪan anɔn ɛjɔlɛ'n. Nan kɛmɔ ɛmɔ ti man Nyanmɪan dɛ'n, yɪ ti yɛ ɔ man ɛmɔ ndie man mɪn ɛjɔlɛ nɔn ɔ."

Zozi ti kpili tala Abalahamun

⁴⁸ Zufu'n-mɔ nwan: "Yɛ hanlɔn kɛ ɛ ti man Zufu kpa, ɛ ti *Samali suanlan, ɛsɛ ɛ le baye, ɔ ti man ananhɔlɛ ɔ?"

⁴⁹ Zozi nwan: "Cɛɛɛ, n ne man baye. Mɪn dɛ, mɪn Si yɛ mɔn kannvu yɪ ɔ. Kusu ɛmɔ ngulo man kɛ bɛ man mɪn anyunnɔ. ⁵⁰ Mɪn dɛ mɪn muonun mɔn mgbunndɛ man mɪn anɔnminnyanmun. Suanlan kun wɔ ɛbɛlɛ m'ɔ wula mɪn anɔnminnyanmun ɔ. ɛsɛ yɪ yɛ ɔ bua ndɛɛ nɔn ɔ. ⁵¹ Yɪ ti, mɔn kan yɪ ananhɔlɛ mɔn keɛ ɛmɔ kɛ suanlan biala m'ɔ kɔ le ɛjɔlɛ'n mɔ mɔn kan'n kɔ li'n, suanlan sɔ'n, ɔ nwu man lɛ."

⁵² Zufu'n-mɔ nwan: "Kɪkaala dɛ, y'a nwun yɪ kɛ ɛ le baye. ɔ sanlɔn kɛ Abalahamun a wu, mgbɔmanfue'n-mɔ kusu a wu. ɔ yɔ sɛ mɔ aft ɛ lɛ kan kɛ: 'Suanlan biala m'ɔ kɔ le ɛjɔlɛ'n mɔ mɔn kan'n kɔ li'n, suanlan sɔ'n, ɔ nwun man lɛ.' ⁵³ Yɛ si Abalahamun mɔ ɔ'a wu'n, ɛ de di kɛ ɛ ti kpili tala yɪ ɔ? Mgbɔmanfue'n-mɔ kusu a wu. ɛ ti wɔ dɛ sɛ?"

⁵⁴ Zozi nwan: "Sɛ mɪn muonun mɔn kannvu mɪn nwun an, mɪn nwun ɛkannvuɛ'n ti mgbɔn. Mɪn Si mɔ ɛmɔ nwan ɔ ti ɛmɔ Nyanmɪan'n, yɪ yɛ ɔ kannvu mɪn ɔ. ⁵⁵ Nan kusu, ɛmɔ nzi man yɪ. Mɪn dɛ, mɔn si yɪ. Sɛ mɔn kan kɛ mɔn nzi man yɪ a, anɔn m'an kaci atofue kɛ ɛmɔ. Nan mɔn si yɪ, ɛsɛ mɔn de yɪ nuan ɛjɔlɛ'n mɔn di. ⁵⁶ ɛmɔ

asɩ Abalahamun lili fɛ kɛ ahan ɔ nwunlɩn mɩn ewale cɩan'n. ɔ nwunlin yɩ kusu, ɛsɛ ɔ lili yɩ nwun fɛ."

⁵⁷ Mɔ Zozi hanlɩn sɔ'n, Zufu'n-mɔ nwan: "An! ɛ lili man afue abulanun ɔɔɔ mgban, wɔ nwan a nwun Abalahamun."

⁵⁸ Zozi nwan: "Mɩn kan yɩ ananhɔle mɩn kele ɛmɔ kɛ, asannan nán b'a wu Abalahamun'n, anɩn n wɔ ebele."

⁵⁹ ɛhɩ a, bɛ kɔ sɩsa nyɔɔɔ, bɛ 'tutu bɛ ɔ Zozi. ɔ kɔ nwanndi kɔ fla, ɔ fi Nyanmɩan awulo nɩn anɩn ebele ɔ kɔ fite kɔ hɔ.

Zozi 'ba tike anyɩnsinlinwafue kun anyɩn'n

9 Mɔ Zozi fi Nyanmɩan awulo ebele fitelɩ'n, ɔ 'kɔ kaan an, ɔ nɩn bian kun kɔ yia. Bian sɔ'n, bɛ 'wu yɩ a, anɩn yɩ nyɩn a sin. ² Mɔ Zozi menian'n-mɔ nwunlin yɩ'n, bɛ nwan: "Labi, ɔ yɔ sɛ mɔ bian ɛhɩ, bɛ 'wu yɩ a, anɩn yɩ nyɩn a sin'n? Yɩ muonun yɩ ɛtɛ nɩn ati anaan yɩ sɩ nɩn yɩ nin ɛtɛ nɩn ati ɔ?"

³ Zozi nwan: "Nán ɛtɛ mɔ ɔ'a yɔ ti ɔ, yɛ nán ɛtɛ mɔ yɩ sɩ nɩn yɩ nin a yɔ ti ɔ. Nan bɛ wulɩ yɩ sɔ maan Nyanmɩan nanndi yɩ su ɔ yɩ yɩ junman'n mɔ ɔ 'ba li'n kele mán'n."

⁴ Kɛmɔ alɛ'n tɛ wɔ su'n, ɔ sɛ kɛ yɛ lí suanlan'n mɔ ɔ'a suan mɩn'n junman'n. Nan alɛ'n lɛ 'ba san mɔ suanlan fíí ngɔ huala man junman di ɔ. ⁵ Mɔ n dɛ wɔ mán nɩn anɩn ewa'n, mán'n kanlannɛ'n y'ɔ le mɩn."

⁶ Mɔ Zozi hanlɩn ejɔle sɔ'n yuelɩ'n, ɔ kɔ tu ngeɛle asɩ, ɔ kɔ fa kɔ fɔtɔ ngetɛ, ɔ kɔ han anyɩnsinlinwafue nɩn anyɩn nɩn asu. ⁷ Yɩ nwan: "Kɔ nwunznin wɔ nyunnun Silowe asubula nɩn anɩn." (Dunman Silowe'n, yɩ bu y'ɔ le kɛ b'a suan yɩ.) Anyɩnsinlinwafue'n kɔ hɔ kɔ nwunznin yɩ nyunnun. Mɔ ɔ 'sa yɩ nzin ba'n, anɩn yɩ nyɩn nɩn a tike.

⁸ M'ɔ ɔɔlɩ sɔ'n, bɛ mɔ bɛ nɩn yɩ mantan mantan su nɩn bɛ mɔ bɛ sɩ yɩ daba kɛ yɩ nyɩn a sin nán ɔ seɛ seɛ di'n, bɛ kɔ nwun yɩ. Bɛ nwan: "Suanlan'n m'ɔ tanlan atɩn nɩn anɩn ɔ seɛ seɛ'n, asu nán yɩ ahi?"

⁹ Mmie-mɔ nwan: "Yɩ ɔ."

Mmie-mɔ kusu nwan: "Cɛɛɛ, nán yɩ ɔ, nan ɔ soman yɩ hɔ ɔ."

Mɔ bian'n tulɩ akpulɩwa'n mɔ bɛ lɛ su'n, yɩ nwan: "Mɩn ɔ, mɩn ɔɔɔ mɩn ahi."

¹⁰ Ejɔle'n kɔ sin bɛ nwun, bɛ nwan: "Nan anɩn ɔ yɔlɩ sɛ kpa mɔ wɔ nyɩn nɩn a tike'n?"

¹¹ Yɩ nwan: "Bian'n mɔ bɛ fɛle yɩ Zozi'n, ɔ fɔtɔlɩ ngetɛ kaan bie ɔ falɩ ɔ kputalɩ mɩn nyɩn nɩn asu nán ɔ'a se mɩn kɛ: 'Kɔ Siloe kɔ nwunznin wɔ nyunnun.' N gɔlɩ mɔ n nwunzninlin mɩn nyunnun yuelɩ'n yɛ mɩn nyɩn'n tikɛlɩ ɔ."

¹² Bɛ nwan: "Bian sɔ'n wɔ nin?"

Yɩ nwan: "Mɩn nzɩ man."

Falisifue'n-mɔ 'ba bisa suanlan'n

mɔ Zozi tikɛlɩ yɩ nyɩn'n kosuan

¹³ ɛhɩ a, bɛ kɔ fa bian'n mɔ yɩ nyɩn nɩn a tike'n bɛ kɔ hɔ *Falisifue'n-mɔ aja su. ¹⁴ ɔ 'ba yɔ sɔ'n kusu, Zufu'n-mɔ *ɛnwunmɩan ele cɩan nɩn anɩn yɛ Zozi fɔtɔlɩ

ngetɛ'n ɔ falɩ ɔ tikɛlɩ bian nɩn anyɩn nɩn ɔ. ¹⁵ ɛhɩ ati yɛ Falisifue'n-mɔ lɛ bisa bian'n kɛ ɔ kpɩnlɩn yɔlɩ dede mɔ sian ɔ nwun asɩ'n. Yɩ nwan: "Bian bie, bɛ fɛle yɩ Zozi, ɔ falɩ ngetɛ hanlɩn mɩn nyɩn'n, n nwunzninlin mɩn nyɩn-nɩn yɛ mɩn nyɩn'n tikɛlɩ ɔ. Sian dɛ mɩn nwun asɩ."

¹⁶ Falisifue'n mmie-mɔ nwan: "Suanlan sɔ'n, nán Nyanmɩan suanlan ɔ. ɔ nni man ɛnwunmɩan ele cɩan'n mala nɩn asu."

Mmie-mɔ kusu nwan: "Suanlan m'ɔ yɔ ɛtɛ'n, ɔ yɔ sɛ m'ɔ yɔ asinbenwun ninngɛ sua ɔ?" Bɛ nuan a nzɛ man bɛ nwun. Bɛ kɔ bu bɛ nwun nɩn.

¹⁷ ɛsɛ Falisifue'n-mɔ kɔ bisa yɩ biekun kɛ: "Suanlan'n m'ɔ tikɛlɩ wɔ nyɩn'n, ɛ junlɩn kɛ ɔ ti sɛ?"

Yɩ nwan: "Nyanmɩan kpɔmanfue ɔ."

¹⁸ Zufu mgbain'n-mɔ ɔɔɔ dɛ, bɛ nne bɛ nni man kɛ yɩ nyɩn'n sinlin daba, nan sian'n yɛ yɩ nyɩn nɩn a tike ɔ. ɛhɩ ati, bɛ kɔ fɛle yɩ sɩ nɩn yɩ nin. ¹⁹ Bɛ nwan: "ɛmɔ awa'n mɔ bɛ nwan yɩ nyɩn nɩn a sin'n, asu yɩ ahi? ɔ yɔ sɛ m'ɔ nwun asɩ sian'n?"

²⁰ Yɩ sɩ nɩn yɩ nin nwan: "Yɛ dɛ, yɛ sɩ kɛ yɛ wa nɩn ahi. Mɔ yɛ 'wu yɩ'n, anɩn yɩ nyɩn nɩn a sin. ²¹ Nan kɛ ɔ kpɩnlɩn yɔlɩ dede mɔ yɩ nyɩn nɩn a tike'n, yɩ dɛ yɛ nzɩ man. Yɛ suanlan'n mɔ ɔ'a tike yɩ nyɩn'n, yɛ nzɩ man yɩ. Yɩ muonun yɛ ɔ jin ebele nɩn ɔ. ɛmɔ bɩsa yɩ, ɔ ti man batunman!" ²² Bɛ sulo Zufu mgbain'n-mɔ, yɩ ti yɛ ɔ man bɛ lɛ kan kɛ bɛ nzɩ man nɩn ɔ. Afɩ Zufu mgbain'n-mɔ nwan suanlan m'ɔ kɔ sɛ kɛ Zozi ti *Kilisi'n, bɛ 'fuan yɩ bɛ asɔnɩn sua nɩn anɩn. ²³ Yɩ sɔ ati yɛ yɩ sɩ nɩn yɩ nin nwan ɔ ti man batunman nán bɛ bɩsa yɩ nɩn ɔ.

²⁴ ɛsɛ Falisifue'n-mɔ kɔ fɛle bian'n biekun, bɛ nwan: "Nán Nyanmɩan ɛlɔ kan ananhɔle. Nan yɛ dɛ, yɛ sɩ kɛ bian sɔ'n ti ɛtɛfue."

²⁵ Bian'n nwan: "Sɛ ɔ ti ɛtɛfue o, sɛ ɔ ti man ɛtɛfue o, mɩn dɛ, mɩn nzɩ man. Mɩn dɛ mɔ mɩn sɩ'n y'ɔ le kɛ daba mɩn nnwun man asɩ, nan sian dɛ, mɩn nwun asɩ."

²⁶ Bɛ nwan: "Anɩn ɔ yɔlɩ sɛ kpa yɛ ɔ tikɛlɩ wɔ nyɩn nɩn ɔ?"

²⁷ Bian'n nwan: "M'an han m'an heɛ ɛmɔ daba angunmɩn, nan ɛmɔ a ndie man. ɔ yɔ sɛ mɔ ɛmɔ kulo kɛ mɩn kan yɩ biekun ɔ? ɛmɔ kusu kulo kɛ bɛ yɔ yɩ menian ɔ?"

²⁸ ɔ hanlɩn sɔ ala, Falisifue'n-mɔ kɔ ɔ yɩ amgba kpa. Bɛ nwan: "Wɔ yɛ ɛ ti suanlan sɔ'n suanlan ɔ, nan yɛ dɛ yɛ ti *Moyizɩ menian. ²⁹ Moyizɩ yɛ yɛ sɩ kɛ Nyanmɩan juɔlɩ heɛlɩ yɩ ɔ. Nan suanlan ɛhɩ dɛ, lɩka ɔɔɔ m'ɔ fi'n, yɛ nzɩ man."

³⁰ Bian'n nwan: "Nzuke asinbenwun ejɔle dɛ ahi? ɛmɔ nzɩ man lɩka m'ɔ fi'n kusu ɔ'a tike mɩn nyɩn'n! ³¹ Yɛ sɩ kɛ ɛtɛfue'n-mɔ, Nyanmɩan ndie man bɛ. Nan menian mɔ bɛ nyɩn sɔ yɩ mɔ bɛ yɔ like m'ɔ kulo'n yɛ ɔ tie bɛ ɔ.

³² Suanlan mɔ bɛ 'wu yɩ a, anɩn yɩ nyɩn nɩn a sin'n, yɛ tulɩ man kɛ suanlan a tike bie anyɩn'n lɛ. ³³ Nan sɛ bian ɛhɩ ti man Nyanmɩan suanlan an, ahan ɔ nguala man like fíí yɔ."

³⁴ Bɛ nwan: "Wɔ mɔ wɔ busuɔfue nyɔlɛ nɩn ati b'a wu wɔ anyɩnsinlinwafue'n, wɔ lɩlɩ ɛ 'ba heɛ yɛ ngeɛ?" Bɛ kɔ fuan bian'n bɛ asɔnɩn sua nɩn anɩn.

³⁵ Zozi kɔ tɪ kɛ b'a fuan bian'n bɛ asɔnɪn sua nɪn anɪn, ɔ kɔ nwun yɪ, yɪ nwan: "Asu *Mān Baa'n, ɛ de yɪ dɪ ɔ?"

³⁶ Bian'n nwan: "Yemɪnlɪn, kele mɪn suanlan sɔ'n maan n nɛ yɪ n nɪ."

³⁷ Zozi nwan: "Wɔ nyɪn tua yɪ. Yɪ yɛ ɔ lɛ juɔ kele wɔ nɪn ɔ."

³⁸ Bian'n nwan: "Mɪn Mɪn, mɪn de mɪn dɪ." ɔ kɔ kutu Zozi anyunnun ebeɛ.

³⁹ Zozi nwan: "Ndɛɛ ebua nɪn ati yɛ m malɪ ɔ. Mɪn 'ba nán mɪn man bɛ mɔ bɛ nyɪn a sin'n nwun asɪ. Yɛ bɛ mɔ bɛ nwun asɪ'n kusu, mɪn man bɛ nyɪn'n sin."

⁴⁰ Anɪn *Falisifue'n mmie-mɔ nɪn yɪ wɔ ebeɛ. Mɔ bɛ tɪlɛ ejɔlɛ'n mɔ Zozi hanlɪn'n, bɛ kɔ bisa yɪ kɛ: "Yɪ ti, anɪn yɛ kusu yɛ nyɪn a sin?"

⁴¹ Zozi nwan: "Sɛ ɔ tɪ kɛ ɛmɔ anyɪn a sin an, ahan ɛmɔ nyɔ man ɛtɛ. Nan kemɔ ɛmɔ nwan bɛ nwun asɪ'n, yɪ ti yɛ ɔ man ɛmɔ tɛ wɔ bɛ ɛtɛ nɪn anɪn ɔ."

Zozi 'ba bu bua ɛɪlanfue kpa nɪn anwun anyɪndala

10 Ehl, mɔ Zozi hanlɪn sɔ heleɪ Falisifue'n-mɔ yuelɪ'n, ɛsɛ ɔ kɔ tu su kɛ: "Mɪn kan yɪ ananhɔlɛ mɪn kele ɛmɔ kɛ, suanlan mɔ ɔ 'wulu mmua'n-mɔ tola nɪn anɪn an, ɔ nzɪn man anuan nɪn anɪn, nan ɔ bu lɪka fufɔlɛ ɔ wulu tola nɪn anɪn'n, suanlan sɔ'n, anɪn ɔ tɪ awofue, kodiawu y'ɔ le yɪ. ² Nan suanlan m'ɔ kɔ sɪn anuan nɪn anɪn'n, yɪ yɛ ɔ tɪ bua ɛɪlanfue kpa nɪn ɔ. ³ Yɪ dɪɛ sɛ ɔ 'wulu tola nɪn anɪn an, suanlan'n m'ɔ sisa tola'n tike anuan'n man yɪ, yɛ mmua'n-mɔ kusu tɪ yɪ nɪn'n. Bua ɛɪlanfue'n fa mmua'n-mɔ anɪn kun biala dunman'n feɛ yɪ ɛsɛ ɔ fa bɛ fite awulo. ⁴ Mɔ bɛ kualaa bɛ kɔ yue fite'n, ɔ lɪ bɛ nyunnun yɛ mmua'n-mɔ si yɪ su ɔ. ɔ sanlɪn kɛ mmua'n-mɔ sɪ yɪ nɪn'n. ⁵ Suanlan mɔ bɛ nzi man yɪ'n, bɛ nzi man yɪ su lɛ. Sɛ bɛ nwun yɪ a, bɛ nwanndi yɪ, ɔ sanlɪn kɛ bɛ nzi man yɪ nɪn'n." ⁶ Zozi buli anyɪndala sɔ'n heleɪ bɛ, kusu b'a ndɪ man yɪ bu.

⁷ Kemɔ b'a ndɪ man yɪ bu nɪn ati, Zozi kɔ han kɔ hele bɛ biekun kɛ: "Mɪn kan yɪ ananhɔlɛ mɪn kele ɛmɔ kɛ, mmua'n-mɔ tola nɪn anuan'n y'ɔ le mɪn. ⁸ Bɛ kualaa mɔ bɛ lili mua mɪn nyunnun'n, awofue nɪn kodiawu y'ɔ le bɛ. Yɛ mmua'n-mɔ a ndie man bɛ nɪn'n bɔbɔ. ⁹ Anuan'n y'ɔ le mɪn. Suanlan m'ɔ kɔ wulu mɪn nɪn'n, ɔ 'nyan nguan. ɔ kualaa ɔ wulu fite kɛ ɔ kulo ɔ, ɛsɛ ɔ 'nyan like dɪ. ¹⁰ Awofue'n-mɔ dɪɛ, mmua'n-mɔ awue, nɪn bɛ ehuan, nɪn bɛ busu ɛbɔ ati ala yɛ bɛ ba ɔ. Nan mɪn dɪɛ, m malɪ kɛ m 'ba maan menian'n-mɔ nyan nguan, mɪn man bɛ nyan yɪ dede ɔ bu su.

¹¹ "Bua ɛɪlanfue kpa'n y'ɔ le mɪn. Bua ɛɪlanfue kpa'n, ɔ de yɪ mmua'n-mɔ ati ewue ɔ wu maan bɛ nyan nguan. ¹² Suanlan m'ɔ tɪ man bua ɛɪlanfue kpa'n, mɔ yɪ dɪɛ ɔ kan mmua'n-mɔ ɔ kpuɪndɛ yɪ esika'n, sɛ ɔ nwun kɛ bedi'n lɛ ba a, ɔ yaci mmua'n-mɔ ebeɛ nwanndi maan bedi'n wulu bɛ nɪn ɔ cɪ bie ɔ bɔ bɛ asanndɛ. ¹³ Suanlan sɔ'n yaci mmua'n-mɔ ebeɛ nwanndi, ɔ sanlɪn kɛ yɪ esika ɛkpuɪndɛ ati yɛ ɔ lɛ kɪkan bɛ ɔ. Bɛ nwun njian man yɪ. ¹⁴ Bua ɛɪlanfue kpa'n y'ɔ le mɪn. Mɪn sɪ mɪn mmua'n-mɔ, bɛ kusu bɛ sɪ mɪn ¹⁵ kɛ mɪn sɪ sɪ mɪn mɔ mɪn kusu mɪn sɪ yɪ'n. Mɪn wu mɪn mmua'n-mɔ dunman nɪn mɪn man bɛ nyan nguan. ¹⁶ N ne mmua

mmiekun-mɔ, bɛ nɪn man tola ehl anɪn bie. ɔ sɛ kɛ n gókuan bɛ nuan. Bɛ 'ba tɪ mɪn nɪn'n. Mmua kpule'n 'ba yɔ kun. Yɛ suanlan kusu kun yɛ ɔ 'nɪan bɛ su ɔ.

¹⁷ "Mɪn Sɪ kulo mɪn, ɔ sanlɪn kɛ mɪn fa mɪn nguan'n mɪn man nán m'an nyan yɪ biekun. ¹⁸ Suanlan fɪlɪ nguala man kɛ ɔ tua mɪn de mɪn nguan nɪn ɔ. Mɪn muonun yɛ mɪn fa mɪn man ɔ. Mɪn kualaa kɛ mɪn fa mɪn nguan'n mɪn man, ɛsɛ mɪn kualaa kɛ mɪn nyan yɪ biekun. Like mɔ mɪn Sɪ nwan n yɔ nɪn anɪn."

¹⁹ Ehlɪka kusu anwun, Zufu'n-mɔ anuan a nze man.

²⁰ Mmie-mɔ dɔun nwan: "Suanlan'n mɔ wawɛ ɛtɛ wɔ yɪ nɪn mɔ yɪ tɪ nɪn man ebeɛ'n, nzuke ati yɛ ɛmɔ lɛ tie yɪ ejɔlɛ nɪn ɔ?"

²¹ Mmie-mɔ kusu nwan: "Suanlan mɔ wawɛ ɛtɛ wɔ yɪ nɪn'n, ejɔlɛ sua, ɔ nguala man yɪ kan. Asu suanlan mɔ wawɛ ɛtɛ wɔ yɪ nɪn'n kualaa anyɪnsinlinwafue anyɪn tike?"

Zufu mgbain'n-mɔ nne nni man kɛ Zozi tɪ Nyanmɪan Awa

²² Ehl, eyele mɛɛ nɪn anɪn, mɔ bɛ 'dɪ Nyanmɪan awulo nɪn anwun *Anwuntɛ fetɪ'n wɔ Zoluzalemun'n, ²³ anɪn Zozi nanndɪ Nyanmɪan awulo nɪn abalanda'n mɔ bɛ feɛ yɪ Salomun abalanda nɪn anɪn. ²⁴ Zufu'n-mɔ kɔ yia yɪ nwun ebeɛ, bɛ nwan: "Cɪan benin kpa bɔbɔ yɛ ɛ 'man yɛ ahunlɪn tɔ yɛ kunnun ɔ? Sɛ *Kilisi'n, yɛ Belemgbɪn Nguandefue'n y'ɔ le wɔ a, kan yɪ ananhɔlɛ kele yɛ."

²⁵ Zozi nwan: "M'an han m'an hele ɛmɔ daba, nan ɛmɔ nne nni man. Junman'n mɔ mɪn dɪ wɔ mɪn Sɪ dunman nɪn'n dɪ mɪn adanzɛ. ²⁶ Nan kemɔ ɛmɔ nɪn man mɪn mmua'n-mɔ anɪn bie nɪn ati, ɛmɔ nne mɪn nni man. ²⁷ Mɪn mmua'n-mɔ tie mɪn nɪn'n, mɪn sɪ bɛ yɛ bɛ si mɪn su. ²⁸ Mɪn man bɛ nguan m'ɔ le man ayuelɛ. Bɛ nwu man lɛ, yɛ suanlan fɪlɪ nguala man bɛ de fi mɪn sa nɪn. ²⁹ Mɪn Sɪ mɔ ɔ'a fa bɛ ɔ'a man mɪn'n, ɔ tɪ kpɪlɪ tala ninngɛ'n kualaaɪn. Ninngɛ'n mɔ mɪn Sɪ le yɪ'n, suanlan nguala man kɛ ɔ tua yɪ de bie ɔ. ³⁰ Mɪn nɪn mɪn Sɪ, yɛ tɪ suanlan munmuan kun."

³¹ Ehl mɔ Zozi hanlɪn nɪn ati, Zufu'n-mɔ kɔ sɪsa nyɔbue biekun kɛ bɛ 'kɔ a hun yɪ. ³² Ehl a, Zozi nwan: "Mɪn Sɪ a man mɪn tunmin maan m'an lɪ junman dɔun kpa m'an hele ɛmɔ, nan nunhan benin ati yɛ ɛmɔ kulo kɛ bɛ 'tutu nyɔbue bɛ kun mɪn ɔ?"

³³ Zufu'n-mɔ nwan: "Nán kɛ junman kpa bie mɔ a lɪ ati yɛ yɛ nwan yɛ 'kun wɔ ɔ, nan a han amannɛ ejɔlɛ wɔ Nyanmɪan anyunnun. ɔ sanlɪn kɛ kulo suanlan mgbɪn tɪ kɛ wɔ, ɛ bu wɔ nwun kɛ ɛ tɪ Nyanmɪan."

³⁴ Zozi nwan: "B'a hele wɔ ɛmɔ mala kalata nɪn anɪn kɛ Nyanmɪan nwan:

ɛmɔ tɪ kɛ mɪn Nyanmɪan muonun.

³⁵ Ejɔlɛ kusu mɔ Nyanmɪan Eheɛ Ejɔlɛ'n kɔ han'n, yɛ nguala man nɪn kpɛ. Yɛ sɪ kɛ bɛ mɔ Nyanmɪan a feɛ bɛ ɔ'a fa yɪ Nuan Ejɔlɛ'n ɔ'a wula bɛ sa nɪn'n, yɪ nwan bɛ tɪ kɛ yɪ. ³⁶ Nan sɛ ɔ tɪ sɔ sakpa a, anɪn mɪn kusu mɔ Sɛ nɪn a sie mɪn kunlun-ngunlun mɔ ɔ'a suan mɪn kɛ m málá mán nɪn anɪn'n, sɛ mɪn kan kɛ n dɪ Nyanmɪan Awa a, anɪn m'an nyan amannɛ ɔ? ɔ yɔ sɛ mɔ ɛmɔ kan

ke m'an han ejɔle ete m'an tia Nyanmɔan ɔ? ³⁷ Se mun nni man junman'n mɔ mɔn Si kulo nun an, emɔ nán be de mɔn be di. ³⁸ Nan se mun di junman sɔ'n, se emɔ nne man mɔn nni man bɔbɔ a, emɔ lé nyɔlɛ'n-mɔ mɔ mun yɔ'n lili be lí, nán emɔ a nwun ke mɔn Si wɔ mɔn nun yé mɔn kusu n wɔ yí nun."

³⁹ Mɔ Zozi hanlun sɔ yueli'n, be 'kpunnde be ci yí biekun. ɔ fi bé nun ebele ɔ kɔ nwanndi, bé sa a ngan man yí.

⁴⁰ Ehi anzin, Zozi kɔ sa kɔ hɔ asue Zuludun nun anzin elɔ biekun. ɔ kɔ hɔ kɔ tanlan lɔka mɔ Zu'an sɔnunlun menian'n-mɔ daba'n. ⁴¹ Menian dɔun kpa kɔ kpu yí elɔ, bé nwan: "Zu'an a nyɔ man asinbenwun like fíí, nan kusu bian ehi anwun ejɔle m'ɔ hanlun'n, ɔ ti ananhɔle." ⁴² Ebele, menian dɔun leli yí lili.

Lazaa ewue'n

11 Anun bian kun wɔ Betanin kulo nun asu, be fele yí Lazaa. Lazaa sɔ'n nun yí nianman mmalasua nnyuan yé be ti Betanin ebele ɔ. Kun li Mali yé kun kusu li Maati. ² Mali sɔ'n, yí yé ɔ 'ba fa anatɔl ɔ nwunnnzin yé Mun aja'n-mɔ anwun, ese ɔ fa yí ti enyuan'n ɔ cici nun ɔ. Be wɔ ebele dede a, cian kun Lazaa kɔ fuke. ³ Yí nianman mmalasua nnyuan'n kɔ yi suanlan kɔ hɔ kɔ tu Zozi. Yí nwan: "Yé Mun, wɔ manngun'n mɔ e kulo yí'n nun a fuke. Yí ti, yí nianman mmala'n-mɔ nwan m málá m mɔ wɔ amannɛ."

⁴ Mɔ Zozi tɔl ejɔle sɔ'n, yí nwan: "Lazaa efuke'n mɔ ɔ'a fuke'n, ɔ ti man efuke mɔ ɔ 'kun yí ɔ. Nan ɔ nanndi yí efuke sɔ nun asu, Nyanmɔan 'ba man yí Wa'n yi yí tunmin'n nun yí anunminnyanmun'n kele mán'n." ⁵ Zozi kulo Lazaa nun yí nianman mmalasua'n-mɔ kpa, nan kusu, ⁶ m'ɔ tɔl ke Lazaa a fuke'n, ɔ lili cian nnyuan biekun yí busu ebele.

⁷ Yí cian nnyuan nun asu, ɔ kɔ han kɔ hele yí menian'n-mɔ ke: "Be mán ye sá ye hɔ Zude mán nun anun elɔ biekun."

⁸ M'ɔ hanlun sɔ'n, yí menian'n-mɔ nwan: "Kpain, ɔ hyeli man fíí ye hɔlɔ elɔ ahan be 'tutu ebue be kun wɔ, yé ese wɔ nwan ye hɔ elɔ biekun'n?"

⁹ Zozi nwan: "Alíe kun m'ɔ kɔ hɔn'n, nán dɔe bulu nun nnyuan yé ɔ wɔ nun ɔ? Suanlan m'ɔ nanndi alɔhian nun anun'n, yí ja mgbula man, ɔ sanlun ke mán nun anun ti yuein. ¹⁰ Nan suanlan m'ɔ nanndi kɔngɔe'n, yí ja kpula ɔ tɔ asi, ɔ sanlun ke awosin nun anun, suanlan nnwun man asl."

¹¹ M'ɔ hanlun sɔ yueli'n, ese yí nwan: "Yé manngun Lazaa a lafi, yí ti, mun 'kɔ a tinngɛ yí."

¹² Yí menian'n-mɔ nwan: "Se nafele ala yé ɔ le dafti a, anun ye 'kɔ a yɔ nzu? ɔ 'ba jasu." ¹³ Ejɔle sɔ'n mɔ Zozi hanlun'n kele ke Lazaa a wu, nan kusu yí menian'n-mɔ dɛ, be junlun ke nafele mgban yé ɔ le dafti ɔ.

¹⁴ Yí sɔ ati, Zozi kpacɔli nun hanlun heleli bé yuein ke: "Lazaa a wu. ¹⁵ Emɔ dunman nun ati, ɔ yɔ mɔn fe kpa ke m'an ngo man elɔ nde ɔ. ɔ sanlun ke yí ewue nun anzin ejɔle mɔ ɔ 'ba a'n, ɔ 'ba man emɔ de mɔn di. Nan emɔ mán ye hɔ elɔ."

¹⁶ Ke yí nuan 'tɔ ala, yí menian'n-mɔ anun kun, be fele yí Toma, be fele yí biekun Didimun, yí bu y'ɔ le ke nda, ɔ kɔ jasu, yí nwan: "Mɔn manngun-mɔ, se yí sɔ a, be mán yé kusu ye hɔ bie maan be hún yé kualaa." Ke ɔ hanlun sɔ yueli'n, yé be hɔlɔ ɔ.

¹⁷ Mɔ Zozi 'ju Betanin'n, anun b'a sie Lazaa ɔ'a li ele nnan. ¹⁸ Betanin nun Zoluzalemun kusu afian a nwa man. Cilo nsan yé ɔ wɔ bé afian ɔ. ¹⁹ Yí ti, ɔ man Zufu'n-mɔ dɔun fi Zoluzalemun be wali Betanin kulo nun asu ebele, be 'ba a cici Maati nun Mali alua.

²⁰ Mɔ Maati tɔl ke Zozi le ba'n, ɔ hɔlɔ kpali yí atun. Mali dɛ, ɔ hɔlɔ awulo ebele. ²¹ Mɔ Maati tɔl Zozi'n, yí nwan: "Yé Mun, se ɔ ti ke e wɔ ewa a, ahan mɔn nianman nun a nwu man. ²² Nan kusu mun si ke kɔkaala mɔ ye wɔ nun'n muonun, like biala mɔ e kɔ bisa Nyanmɔan'n, ɔ 'fa man wɔ."

²³ Zozi nwan: "Wɔ nianman'n, ɔ 'ba jasu."

²⁴ Maati nwan: "Mun si ke cian mɔ mán'n kɔ yue'n, mɔn nianman'n fi ewue nun 'jasu."

²⁵ Zozi nwan: "Suanlan'n m'ɔ cɔn menian ɔ man bé nguan'n y'ɔ le mɔn. M'ɔ kɔ le mɔn kɔ li'n, se ɔ wu bɔbɔ a, ɔ 'nyan nguan. ²⁶ Yé suanlan mɔ yí anyɔnwɔsue nun ɔ kɔ le mɔn kɔ li'n, ɔ nwu man kún lé. Asu e de ejɔle sɔ'n di ɔ?"

²⁷ Maati nwan: "Yuo o, mun de mun di ke *Kilisi'n y'ɔ le wɔ, Nyanmɔan Awa'n m'ɔ se ke ɔ ba mán nun anun'n y'ɔ le wɔ."

²⁸ Mɔ Maati hanlun sɔ yueli'n, ɔ kɔ sa kɔ hɔ awulo kɔ tu yí nianman bala Mali asule, yí nwan: "Yé Mun a a, yí nwan e bála." ²⁹ Mɔ Mali tɔl ejɔle sɔ'n, ɔ kɔ jasu, ɔ kɔ fa atun'n, ɔ le kpu Zozi. ³⁰ Anun Zozi wolulɔ man kulo nun anun, lɔka kunmgban mɔ Maati yacili yí'n, ebele yé ɔ hɔlɔ ɔ. ³¹ Mɔ Zufu'n-mɔ mɔ be gua awulo ebele be le cici Mali alua'n nwunlin ke ɔ'a jasu, ɔ le kɔ nde-nde'n, bé kusu be kɔ jasu be kɔ si yí su. Be junlun ke Mali le kɔ seka nun asu elɔ 'kɔ sun.

³² Mɔ Mali juli lɔka mɔ Zozi jin'n, ɔ kɔ kutu yí nyunnun ebele, yí nwan: "Yé Mun, se ɔ ti ke e wɔ ewa a, ahan mɔn nianman nun a nwu man."

³³ Ke Mali 'kan sɔ nun ala, ɔ kɔ sɔsa yí sa kɔ gua yí ti ɔ nun Zufu'n-mɔ kualaa be le yi awóle. Mɔ Zozi nwunlin ke be le yi awóle'n, ewue nun anwun eya kɔ hun yí dede yí nwun kɔ wusu yí. ³⁴ Yí nwan: "Emɔ sieli yí nin?"

Bé nwan: "Yé Mun, bala ba nian."

³⁵ Mɔ be falɔ atun'n mɔ be 'kɔ'n, anun Zozi anyɔn emɔlun le ba.

³⁶ Ebele ala, Zufu'n-mɔ anun mmie-mɔ nwan: "Emɔ nían, ɔ kulo Lazaa ejɔle kpa o!"

³⁷ Mmie-mɔ kusu nwan: "Yí m'ɔ tikeli anyɔnsinlin-wafue nun anyɔn'n, ahan ɔ yɔlɔ maan Lazaa a wu man"

³⁸ Mɔ be hanlun sɔ'n, Zozi kɔ fe eya kpa, ɔ kɔ kpɔnlun yí konvin abu. ɔ fi ebele yí nuan y'ɔ le seka nun asu. Seka sɔ'n, b'a koto yí buka kun anun, b'a kpe anuan kun b'a tu yí nwun ke sua yé b'a kunndo ebue kpili kun b'a fa b'a nyin yí anuan. ³⁹ Zozi nwan: "Emɔ yí ebue'n m'ɔ nyin anuan'n."

Mɔ Zozi anuan tɔlɔ'n, Maati nwan: "Yé Mɔn, kɛ yɛ wɔ nun'n, mɔn junlɔn kɛ ɔ lɛ ban. ɔ sanlɔn kɛ, kɛ bɛ sielɔ yí'n, yí ɛlɛ nnan ahlɔ."

⁴⁰ Zozi nwan: "M'an ngan m'an ngele man wɔ kɛ sɛ ɛ de di a, ɛ 'nwun Nyanmɔn anunminnyanmun nɔn ɔ?"
⁴¹ Ehlɔ a, bɛ kɔ kunndo ebue'n m'ɔ nyin anuan'n. Zozi kɔ tu yí ti anwunno, yí nwan: "Mín Sɔ, mɔn 'da wɔ asɔ kɛ a tie mín ejɔle nɔn ɔ. ⁴² Mɔn sɔ kɛ ɛ tie mín dahuu, nan kɛ ɛ kɔ yɔ nán bɛ m'ɔ b'a ta b'a si b'a yia mín nɔn a lɛ a li kɛ wɔ yé ɛ suanlɔn mín'n, yí ti yé ɔ man mɔn kan sɔ ɔ."

⁴³ Mɔ Zozi hanlɔn sɔ yuelɔ'n, ɔ tɔanlɔn nɔn seɛ kpa, yí nwan: "Lazaa, fi elɔ fitel!"

⁴⁴ Ebeɛ ala, Lazaa fi seka nɔn anun kɔ fite. ɔ 'fite a, anun etanlan'n m'ɔ bɛ falɔ bɛ sielɔ yí'n tɛ fufɔ yí nwun.

M'ɔ fitelɔ'n, Zozi nwan: "Emɔ nyánnjɔ yí nwun etanlan'n, nán bɛ yáci yí maan ɔ hɔ."

⁴⁵ Asinbenwun like sɔ'n m'ɔ Zozi yɔlɔ'n, ɔ man Zufu'n-m'ɔ m'ɔ bɛ walɔ Mali alua ɛɔɔɛ'n, bɛ dɔn bɛ lelɔ yí bɛ lili. ⁴⁶ Bɛ nɔn mmie-m'ɔ kusu hɔlɔ tulɔ *Falisifue'n-m'ɔ bɛ hanlɔn like sɔ'n m'ɔ Zozi yɔlɔ'n heɛlɔ bɛ.

⁴⁷ Ehlɔ a, Falisifue'n-m'ɔ nɔn Nyanmɔn *tɛɛyɔfue mgbain'n-m'ɔ kɔ bubɔ Zufu mgbain abulasu'n m'ɔ bɛ di bɛ mɔn nɔn anun ejɔle nɔn amannɛ, bɛ kualaa bɛ kɔ yia, bɛ nwan: "Bian ehlɔ muonun, yɛ 'yɔ yí sɛ? Asinbenwun ninngɛ m'ɔ lɛ yɔ'n tɔ man nɛmunde. ⁴⁸ Sɛ yɛ yaci yí maan ɔ di junman sɔ ehlɔ a, menian'n-m'ɔ kualaa 'ba lɛ yí di, ɛsɛ ɔ 'ba man *Lɔmun mgbain'n-m'ɔ kpati seɔ Nyanmɔn awulo'n nɔn yé mɔn'n!"

⁴⁹ Bɛ nuan a ndɔ man, bɛ nɔn kɔn kɔ jasɔ, bɛ feɛ yí Kayifu. Afue sɔ nɔn anun, yí yé anun ɔ tɔ *Tɛɛyɔfue Kpain nɔn ɔ. Yí nwan: "Emɔ ndɔ man ejɔle bu fí! ⁵⁰ Asɔ emɔ nnwun man kɛ sɛ suanlan kun wu menian'n-m'ɔ kualaa ati a, ɔ tɔ kpa tala kɛ mɔn bɔndɔn'n kɔ bɔ ɔ?"

⁵¹ Ejɔle'n m'ɔ Kayifu hanlɔn'n, nán kɛ yí muonun yí ngeɛ yé anun ɔ lɛ fa kan sɔ ɔ. Nan kemɔ afue sɔ nɔn anun yí yé anun ɔ tɔ tɛɛyɔfue kpain'n, yí sɔ ati yé Nyanmɔn man ɔ hanlɔn kɛ ɔ di kɛ Zozi wu maan Izalaye mɔn nɔn anun menian-m'ɔ kualaa nyan bɛ ti ɔ. ⁵² Nán kɛ Izalaye mɔn nɔn anun menian'n-m'ɔ kunmgbai ala yé ɔ 'wu man bɛ ɔ, nan ɔ 'wu nán ɔ kokuan Nyanmɔn am-ma'n-m'ɔ kualaa m'ɔ b'a bɔ asannde nɔn anuan. ⁵³ ɔ fi cɔn sɔ'n, Zufu mgbain'n-m'ɔ nwan bɛ 'kun Zozi.

⁵⁴ Ehlɔ ati, Zozi a nvite man bagua nɔn kún Zufu'n-m'ɔ afian. ɔ nɔn yí menian'n-m'ɔ hɔlɔ kulo'n m'ɔ bɛ feɛ yí Efalayimun nɔn asɔ. ɔ mantan ewâ. ɔ nɔn bɛ, bɛ tanlanlɔn ebeɛ kaan.

⁵⁵ M'ɔ ka kaan nán Zufu'n-m'ɔ a li bɛ fetɔ'n m'ɔ bɛ feɛ yí *Pakɔ'n, menian dɔn kpa lili mua Zoluzalemun bɛ hɔlɔ tuli bɛ nwun efian. ⁵⁶ M'ɔ bɛ wɔ Nyanmɔn awulo nɔn anun ebeɛ'n, anun bɛ lɛ kpunnde Zozi. Bɛ lɛ bisa bisa bɛ manngun'n-m'ɔ kɛ: "ɔ tɔ sɛ, asɔ ɔ 'ba a fetɔ elie'n bie anaan ɔ ngo a man ɔ?" ⁵⁷ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anun Nyanmɔn tɛɛyɔfue mgbain'n-m'ɔ nɔn Falisifue'n-m'ɔ a man atɔn kɛ suanlan kun biala m'ɔ sɔ lɔka m'ɔ Zozi wɔ'n, ɔ héle bɛ maan bɛ hɔ hyí yí.

Mali 'ba gua Zozi aja anwun anatɔlɔ

(Matie 26.6-13, Maakɔ 14.3-9)

12 Ehlɔ, m'ɔ anun ɔ ka cɔn nsian nán b'a li Zufu'n-m'ɔ fetɔ'n m'ɔ bɛ feɛ yí *Pakɔ'n, Zozi kɔ sa kɔ hɔ kulo'n m'ɔ bɛ feɛ yí Betanin nɔn asɔ. Ebeɛ y'ɔ tinngelɔ Lazaa m'ɔ wuli'n fi ewue nɔn ɔ. ² M'ɔ juli elɔ'n, yí alíɛ hɔnɔn, kɔsuba nɔn, yí manngun'n-m'ɔ kɔ tun alíɛ bɛ kɔ fa bɛ kɔ sun yí eyefue. Anun Maati lɛ sesie alíɛ'n, bɛ m'ɔ bɛ lɔla tɔbɔlɔ nɔn anwun bɛ lɛ didi'n, Lazaa kusu wɔ bɛ nɔn bie. ³ Mmalasua'n-m'ɔ m'ɔ bɛ sesie alíɛ'n, Mali kusu wɔ bɛ nɔn ebeɛ bie. M'ɔ bɛ didili dede m'ɔ ɔ 'kɔ bie'n, Mali kɔ hɔ kɔ fa anatɔlɔ bondoman kun. Anatɔlɔ sɔ'n, bɛ lɛ baka bie bɛ feɛ yí náá yé bɛ fa bɛ yɔ ɔ. Yí gua yɔ sɔ kpa. Anatɔlɔ'n m'ɔ wɔ bondoman nɔn anun'n, ɔ tɔ elitili sin. Mali kɔ butu yí Zozi aja nɔn anwun, ɔ kɔ fa yí ti enyuan'n kɔ cici. Anatɔlɔ nɔn efanlan'n kɔ fa sua nɔn anun.

⁴ Anun Zozi suanlan'n m'ɔ bɛ feɛ yí Zudasɔ Isikalɔɔtɔ wɔ ebeɛ. Yí yé cian bie ɔ 'yɔ Zozi man ɔ. M'ɔ nwunlin yí sɔ'n, yí nwan: ⁵ "Sɛ ɔ tɔ kɛ bɛ tɔnɔnɔn anatɔlɔ ehlɔ jete fufue eya nsan yé bɛ falɔ yí esika'n bɛ manlɔn ehianfue'n-m'ɔ a, ahan ɔ tɔ kpa." ⁶ Nán kɛ ehianfue'n-m'ɔ anwun ejunlɔn m'ɔ junlɔn ti yé ɔ man ɔ lɛ kan sɔ ɔ, nan awofue y'ɔ lɛ yí. Esika kaan m'ɔ bɛ kɔ fa bɛ kɔ hye bɛ'n, yí yé ɔ fa sie ɔ. Bɛ fa bɛ man yí a, ɔ di.

⁷ Nan m'ɔ Zozi tulɔ ejɔle'n m'ɔ Zudasɔ hanlɔn'n, yí nwan: "Yaci Mali maan ɔ yó yí like'n m'ɔ lɛ yɔ'n. Aftɔ, anatɔlɔ ehlɔ m'ɔ 'a butu yí mín ja nɔn asɔ ewa'n, cɔn m'ɔ n gɔ wu'n, ebialɔ'n m'ɔ bɛ 'bia mín'n yé ɔ lɛ di mua bia mín nɔn ɔ. ⁸ Ehianfue'n-m'ɔ dɛ, cɔn daa emɔ nɔn bɛ wɔ ewa. Nan mín dɛ, mɔn nɔn emɔ lɛ ndanlan man ewa dede ɔ nga man ebeɛ."

⁹ M'ɔ Zufu'n-m'ɔ dɔn tulɔ kɛ Zozi wɔ Betanin'n, bɛ kɔ kpu yí elɔ. Kusu nán kɛ Zozi angunmun ati yé bɛ hɔlɔ ɔ, nan bɛ nwan bɛ 'kɔ a nɔn Lazaa m'ɔ 'a hɔn yí'n.

¹⁰ Nyanmɔn *tɛɛyɔfue mgbain'n-m'ɔ nwan bɛ 'kun Lazaa kusu. ¹¹ ɔ sanlɔn kɛ yí dunman nɔn ati, Zufu'n-m'ɔ dɔn nzi man bɛ su kún, nan Zozi yé bɛ de yí bɛ di ɔ.

Zozi 'ba wulu Zoluzalemun kulo nɔn anun

(Matie 21.1-11, Maakɔ 11.1-11, Luku 19.28-40)

¹² Zozi lalɔ Betanin, m'ɔ yí alíɛ hɔnɔn'n, meninsunman'n m'ɔ bɛ walɔ *Pakɔ elie'n, bɛ kɔ tɔ kɛ Zozi lɛ ba Zoluzalemun. ¹³ Bɛ kɔ hɔ kɔ kpɔkpe aye male, bɛ kɔ fa bɛ kɔ lɛ Zozi atɔn. Bɛ 'kɔ a, anun bɛ lɛ tɔan bɛ tɛ bɛ feɛ yí. Bɛ nwan:

"Hozanna!

Nyanmɔn yíla Izalaye Belemgbain'n m'ɔ lɛ ba wɔ Yé Mɔn Nyanmɔn dunman nɔn'n!"

¹⁴ Zozi kɔ nyan afunlunmun baa kun ɔ kɔ fu kɔ tanlan su kɛ bɛ heɛlɔ yí daba wɔ *Eheɛ Ejɔle nɔn anun'n. Bɛ nwan:

¹⁵ Zoluzalemun menian, nán bɛ sulo.

Emɔ nían, emɔ belemgbain'n tɔ afunlunmun baa kun su, ɔ lɛ ba.

¹⁶ Ehi, alimua nun anun, Zozi menian'n-mo a ndi man ejole so'n-mo abu. Nan mo Zozi fi ewue nun tinngeli mo Nyanmian wulali yi anunminnyanmun yueli'n, aft sian'n, be nwunlin ke yi nwun ejole foun ye Ebele Ejole'n hanlin nun, like mo be yoli yi'n manlin ejole so'n kpunlin su.

¹⁷ Mo Zozi feleli Lazaa m'o tinngeli yi fi ewue nun'n, be kualaa mo anin be wo ebele'n, be lili mo be nwunlin yi nun anwun adanzi. ¹⁸ Nzole ehi ati y'o man menisunman'n wali kpali yi atin. ¹⁹ Mo Falisifue'n-mo nwunlin yi so'n, be nwan: "Ebia-mo, emo nian, y'a fe mgban o, se ye hyili yi ngelemo nun an, ahan ye nyanlin su nvasue. Nan kikaala ke ye wo nun'n die o'a kpa yi nwun. Be nian, man bondun'n kualaa si yi su!"

Zozi 'ba han yi ewue nun anwun ejole

²⁰ Be mo be wali Zoluzalemun ebele feti nun anun ke be 'ba a su Nyanmian'n, *Geleki ngukun wo be nun.

²¹ Geleki so'n-mo ho tulu Zozi suanlan'n kun, be fele yi Filipu. O fi Galile man nun anun, kulo'n mo be fele yi Betisayida nun asu. Geleki so'n-mo nwan: "Nja bian, ye kulo ke ye nwun Zozi anwun." ²² Mo Filipu tulu ejole so'n, o ko ho ko tu Andele, o ko bo yi amanni. Be munnyuan be ko ho ko tu Zozi be ko han be ko hele yi.

²³ Mo Zozi tulu ejole so'n, yi nwan: "Sian die, mele'n m'o se ke be wula Man Baa nun anunminnyanmun nun a ju.

²⁴ Nan mun kan yi ananhole mun kele emo ke *bele baa'n mo be ko lua'n, se o'a mgbolo man asie nun abu a, o nguala o nvifi man o nzu man mma. Cian daa o la ebele kunlun-ngunlun. ²⁵ Suanlan m'o ti ahyuan o kulo yi kunnun'n, o nnyan man nguan. Nan suanlan m'o eyuadi ete ehi anun o kulo ehunlin-mo o buka be'n, o 'nyan nyanmiansu nguan m'o le man ayueli'n.

²⁶ Suanlan biala m'o kulo ke o yo min suanlan'n, o si min su. Yi die anin luka mo n di'n, yi kusu, o tanlan ebele bie. Suanlan m'o su min'n, min si 'man yi asasue.

²⁷ "Kikaala die, min ti anun a seci min. Nan kusu nzu ejole die ye mun 'kan o? N ze ke, min si, de min fi yale'n m'o le 'ba tu min wo dje ehi anun anaan? Cee, min ngan man so, o sanlin ke yi ti ye m mali o. ²⁸ Min si, wula wo dunman nun anunminnyanmun!"

Zozi hanlin so ala, anie bie ko te anwunno elu. Anie so'n nwan: "Min dunman'n, man wula yi anunminnyanmun dada angunmun, ese mele'n m'o le ba nun anun, mun 'wula yi biekun."

²⁹ Meninsunman'n mo be jiji ebele mo be tulu anie so'n, be nun mmie-mo nwan: "Nyanmian'n le kan nun."

Mmie-mo kusu nwan: "Nyanmiansu bofue kun a han ejole a hele yi."

³⁰ Zozi nwan: "Nan min ti ye anie so nun a te o, nan emo ati o. ³¹ Bele mo man'n ndee ebua cian nun a ju o. *Abonsanmun m'o ti man nun asu kpain'n, sian die, be 'ba ju yi be tu gua su. ³² Nan min kusu, se be sinnze min anwunno yue a, m 'ba hyun menian'n-mo kualaa mun ba min nwun." ³³ O hanlin so o heleli ewue ehole kun'n mo o 'fa wu'n.

³⁴ Ke yi nuan 'to ala, menian'n-mo nwan: "Mala kalata nun anun, ye tulu ke be nwan *Kilisi'n mo o 'ba le ye ti'n,

o nwu man le. Nan o yo se mo wo nwan *Man Baa'n, be 'ba sinnze yi anwunno o? Man Baa'n muonun, o ti yi die se?"

³⁵ Zozi nwan: "Kikaala die, kanlanni'e'n te wo emo afian ewa. Kemo emo te nwun asi'n, emo nannndi atun'n mo n geleli emo nun asu. Nan awosin'n ba a, anin emo a mminlin man. O sanlin ke suanlan m'o nannndi awosin nun'n, o nzi man luka m'o le ko o. ³⁶ Kemo emo te le kanlanni'e'n nun ewa'n, emo le yi be li, nan emo a kaci kanlanni'e'n nun anun menian." Mo Zozi hanlin ejole so'n yueli'n, o fi bagua nun o nun yi menian'n-mo holi fiali kaan.

³⁷ O yoli asinbenwun ninng'e'n dun menian'n-mo anyunnun ebele, nan kusu b'a nne man yi b'a nni man. ³⁸ O man ejole'n mo Nyanmian Kpomanfue *Ezayi hanlin'n, kpunlin su. Ezayi hanlin ke:

*Ye Mun, ejole'n mo ye hanlin'n,
nwan ye o leli lili o? Wo anwunsele'n
mo a yi a hele'n, nwan ye o buli yi like o?*

³⁹ Be nguala man ke be de be di, aft Ezayi hanlin biekun ke:

*Nyanmian a sin be nyun'n,
o man be nnwun man asi kun.
O'a kaci be ajunlin'n,
o man be ndi man yi ejole'n kun.
Aft, be ti a,
be 'sa be nzin be ba yi nwun
o fa be ete'n-mo ce be.*

⁴¹ Ezayi lili mua nwunlin Zozi anunminnyanmun'n daba, yi ti ye o man o hanlin yi nwun ejole nun o.

⁴² Nan kusu Zufu mgbain'n-mo anin, mmie-mo dun leli Zozi lili. Nan *Falisifue'n-mo dunman nun, be ngan man, be sulo ke be ko fuan be asonun sua nun anun.

⁴³ Aft se menian'n-mo bo be dunman kpa a, be kulo be tala ke Nyanmian ko bo be dunman kpa'n.

⁴⁴ Mo Zozi fi meninsunman nun anun o 'ba ho'n, o tianlin nun hanlin ke: "Suanlan biala m'o de min di'n, nan min ngunmun ye o de min di o, nan anin o de suanlan'n kusu m'o suanlin min'n di. ⁴⁵ Suanlan m'o ko nwun min'n, anin o ti ke o'a nwun m'o suanlin min'n.

⁴⁶ M mali man nun anun ke kanlanni'e, o man suanlan biala m'o de min di'n, o nga man awosin nun.

⁴⁷ "Suanlan m'o ko ti min ejole'n, mo o'a nne o'a nni man'n, nan min ye mun 'bua yi ndee o. O sanlin ke m mali ke m 'ba le man nun ati nguan, man mma man ke m 'ba tua man'n nyole ete nun anwun kale. ⁴⁸ Suanlan m'o ko ju min ko tu, m'o nne man min ejole'n nni man'n, o le yi ndee ebuafoe. Cian m'o li sian nun anun, ninng'e'n mo mun kekele emo'n, ye be 'fa be bua yi ndee o. ⁴⁹ Aft nan min ngunmun min tunmin ye man fa man han ejole nun o. Nan sie'n m'o suanlin min'n, yi muonun ye o heleli min ejole'n m'o di mo mun kan'n, o nun ninng'e'n m'o di mo mun kekele nun o. ⁵⁰ Ye mun si ke like m'o ko hele'n, o man be nyan nguan m'o le man ayueli. Yi ti, mo mun kan mun kele emo'n, ke sie'n heleli min'n ye mun kan nun o."

Zozi 'ba nwunzin yí menian'n-mo aja nun anwun

13 Mo anun Zufu'n-mo 'ba li bé feti'n mo bé fele yí *Paki'n, Zozi si ke dɛe'n mo ɔ 'fa jasɔ asɛ ewa ko yí Si anwun elɔ nun a ju. Yí mefe kaan'n m'ɔ lili yí asɛ nun asɛ ewa'n, ɔ hulolɔ yí menian'n-mo dede ɔ juli yí ayuelɛ.

² Ehi, nɔsuba nun, anun Zozi nun yí menian'n-mo lula tɔbulɔ nun anwun, bé le didi. Simun Isikalɔtɔ awa Zudasɔ wɔ bé nun ebele bie. ɔ 'ba yɔ sɔ'n kusu, anun *Abɔnsan-mun nun a fa a wula Zudasɔ ahunlun nun dada ke ɔ yí Zozi mán. ³ Zozi dɛe, ɔ si ke ɔ fi yí Si anwun elɔ yê ɔ wali ɔ, ɔ di ke ɔ sá hɔ yí nwun elɔ. Eɛe ɔ si ke Nyanmian a fa ninng'e'n kualaa a wula yí sa nun. ⁴ Anun Zozi wula taladɛ nnyuan, kun wɔ yí bu yê kun wɔ su. Zozi fi tɔbulɔ nun anwun ɔ ko jasɔ, ɔ ko yí yí anwunno taladɛ'n m'ɔ wula su'n ko gua yí ebele, ɔ ko ha yí bu dɛe'n. ɔ ko fa duku kun ɔ ko kpe yí bu. ⁵ ɔ ko hɔ ko kaci nzue ko gua basi kun anun, ebele ala, ɔ ko bɔ yí bu, ɔ le nwunzin yí menian'n-mo aja nun anwun. ɔ 'nwunzin anun ɔ le fa duku'n m'ɔ kpe yí bu'n cici.

⁶ M'ɔ nwunzinlin bé ja'n-mo anwun dede m'ɔ tulɔ Simun Pɛlɛ'n, Simun Pɛlɛ nwan: "Yé Mɔn, wɔ yê ε 'nwunzin mɔn ja nun anwun ɔ?"

⁷ Zozi nwan: "Like'n mo mun yɔ'n, ε nyan tulɔ man yí bu, nan cian bie dede ε 'ba ti yí bu."

⁸ Pɛlɛ nwan: "Cɛɛe, mɔn dɛe mun mman ε nnwunzin man mɔn ja nun anwun lé."

Mo Simun Pɛlɛ hanlun sɔ'n, Zozi nwan: "Simun Pɛlɛ, se a mman m'an nnwunzin man wɔ ja nun anwun an, anun ε nun mɔn le kpacɔ."

⁹ Simun Pɛlɛ nwan: "Se yí sɔ a, anun nwunzin mɔn sa'n-mo anwun nun mɔn ti nun asɛ buka su."

¹⁰ Zozi nwan: "Suanlan m'ɔ ko bia ko yue'n, ɔ nwunzin yí ja nun anwun ala anun ɔ'a yue, ɔ sanlun ke yí nwun ti bɔkɔ-bɔkɔ. Emɔ kusu, bé nwun a ti, kusu nán emɔ kualaa tin ɔ." ¹¹ Zozi si suanlan'n m'ɔ le 'ba yí yí man'n, yí ti yê ɔ le kan ke nán bé kualaa tin yê bé nwun a ti ɔ.

¹² M'ɔ nwunzinlin bé ja'n-mo anwun yuelɛ'n, ɔ falɔ yí taladɛ'n m'ɔ yulɛ'n ɔ wulalɔ, ɔ salɔ hɔlɔ lalɔ tɔbulɔ nun anwun. Yí nwan: "Like'n mo m'an yɔ emɔ'n, asɛ emɔ ti yí bu ɔ?" ¹³ Yí bu y'ɔ le ke, emɔ fele mɔn Kpain, eɛe emɔ fele mɔn Munlɔn, ɔ ti ananhɔle, ɔ sanlun ke n di yí sɔ sakpa. ¹⁴ Nan se mɔn mo n di emɔ kpain, eɛe n di emɔ amun'n, se m'an nwunzin emɔ aja'n-mo anwun an, ɔ se ke emɔ kusu anun kun biala nwunzin ehunlun-mo aja nun anwun. ¹⁵ M'an yɔ sɔ m'an hele emɔ ke emɔ kusu nían su bé y'ɔ bie bé mán bé manngun'n-mo. ¹⁶ Nan mun kan yí ananhɔle mun kele emɔ ke akua'n ti man kpili ndala man yí mɔn'n. Yê suanlan mo bé ko suan yí'n, ɔ ti man kpili ɔ ndala man suanlan'n m'ɔ suanlun yí'n. ¹⁷ Sian dɛe mo emɔ a ti yí sɔ'n, se emɔ fa su a, nyila 'kan emɔ.

¹⁸ "Nán emɔ kualaa anwun ejɔle yê mun kan ɔ. Mun si emɔ mo m'an fele bé'n. Nan ejɔle'n mo *Ehele Ejɔle'n hanlun'n, ɔ di ke ɔ kpɔn su. Bé helele ke:

Suanlan'n m'ɔ nun mɔn le didi'n,

ɔ 'ba fa mɔn kaci yí kpɔfue.

¹⁹ "Mun di mua mun kan ejɔle sɔ'n mun kele emɔ, yí dɛe, cian mo ninng'e sɔ'n-mo ejɔle ko ju'n, anun emɔ de suanlan ehɔle kun'n mo n di'n di. ²⁰ Mun kan yí ananhɔle mun kele emɔ ke, suanlan biala m'ɔ ko le suanlan mo n go suan yí'n, anun mɔn muonun yê ɔ'a le mɔn ɔ. Yê m'ɔ ko le mɔn'n, anun ɔ ti ke suanlan'n m'ɔ suanlun mɔn'n yê ɔ'a le yí ɔ."

Zozi 'ba han ke Zudasɔ 'ba yí yí man

(Matie 26.20-25, Maaki 14.17-21, Luku 22.21-33)

²¹ Mo Zozi hanlun sɔ yuelɛ'n, yí lua bɔlɔ yí nwun, nán ɔ'a se ke: "Mun kan yí ananhɔle mun kele emɔ ke emɔ anun kun 'ba yí mɔn maan bé ci mɔn."

²² Yí menian'n-mo anyɔn totua bé nyunnun, bé nzɔ man suanlan'n mo Zozi le kan yí nwun ejɔle'n. ²³ Zozi menian'n-mo anun kusu, kun wɔ nun, yí dɛe Zozi kulo yí kpa. Kun sɔ'n lalɔ yí nwun ebele. ²⁴ Ebele ala, Simun Pɛlɛ ko bɔ yí anyɔn ke ɔ bɛsa Zozi maan ɔ héle suanlan'n m'ɔ le kan yí ejɔle'n.

²⁵ Kemɔ suanlan sɔ'n kusu nzɔ man mo ɔ 'ba yí Zozi man'n, yí kusu ɔ ko fa yí ti ko bɔ Zozi anwun ɔ ko bisa yí ke: "Anun, Yé Mɔn, nwan suanlan dɛe ɔ?"

²⁶ Zozi nwan: "Mun fa mɔn kpaun'n mun bɔ tolo nun anun, nan suanlan mo n go fa n go man yí'n, yí dein yí ɔ." Ke yí nuan 'tɔ ala, ɔ ko fa kpaun'n ko bɔ tolo nun anun ɔ ko man Simun m'ɔ fi Isikalɔtɔ nun awa Zudasɔ.

²⁷ Mo Zudasɔ 'de kpaun nun ala, *Abɔnsanmun, mo *ebele anɛ nun anun bé fele yí *Satan'n, ko wulu yí nun. Nán Zozi a se yí ke: "Like'n mo ε 'yɔ'n, yɔ yí nde-nde." ²⁸ Like ati m'ɔ man ɔ hanlun sɔ'n, bé mo bé nun yí le di alɛ'n, bé fíɛ b'a ndɔ man yí bu. ²⁹ Kemɔ Zudasɔ yê ɔ fa bé esika'n sie'n, bé dɔun kpa bé junlun ke Zozi nwan ɔ hɔ tó like mo bé 'fa be di feti'n, anan ɔ hyé ehianfue'n-mo like. ³⁰ Ke Zudasɔ lelɔ kpaun nun ala, ɔ ko fite. Yí temun sɔ nun anun, anun alɛ le san.

Zozi 'ba man yí menian'n-mo mala fufɔle

³¹ Ke Zudasɔ 'fite ala, Zozi nwan: "Sian dɛe, Nyanmian a wula *Mân Baa nun anunminnyanmun yê ɔ nanndɔ *Mân Baa nun asɛ, anunminnyanmun a han Nyanmian. ³² Se ɔ nanndɔ Mân Baa nun asɛ anunminnyanmun a han Nyanmian an, Nyanmian kusu 'ba wula yí anunminnyanmun bie. ɔ 'ba yɔ yí sɔ kukaala.

³³ "Mɔn mma-mo, mun 'tanlan emɔ anwun ewa mefe kaan sua biekun. Emɔ 'ba kpunnde mɔn, nan mo n ganlun n geleli Zufu'n-mo, mun kan mun kele emɔ kusu sian'n. Luka mo mun ko'n, emɔ nguala man elɔ bie ko.

³⁴ "Mun man emɔ mala fufɔle: emɔ húlo bé nwun. ɔ se ke emɔ kulo bé nwun ke m gbɔnlun n gulolɔ emɔ'n. ³⁵ Se emɔ kulo bé nwun an, menian'n-mo kualaa 'ba nwun ke emɔ ti mɔn menian sakpa."

Zozi 'ba han ke Pɛlɛ 'ba se ke ɔ nzɔ man yí

(Matie 26.31-35, Maaki 14.27-31, Luku 22.31-34)

³⁶ Mo Zozi hanlun sɔ'n, Simun Pɛlɛ ko bisa yí ke: "Yé Mɔn, anun nin kpa yê ε le ko ɔ?"

Zozi nwan: "Luka mɔ mun kɔ'n, ɛ nguala man mɪn su si kɪkaala, nan cɪan bie dede ɛ 'ba kpu mɪn."

³⁷ Pɛɛɛ nwan: "Yɛ Mɪn, nzuke ati yɛ mɪn nguala man wɔ su si kɪkaala ɔ? Wɔ dunman nun, sɛ ɔ di mɔ mun wu bɔbɔ a, mɪn 'wu."

³⁸ Eɛɛ a, Zozi nwan: "Pɛɛɛ, asu wɔ nwan ɛ 'wu mɪn dunman nun sakpa? Nan nɪan, mɪn kan yɪ ananhɔɛ mɪn kele wɔ kɛ ɔ nun dede mɔ akɔ'n 'bɔ kokolokoo'n, anɪn a han yɪ fɛ nsan kɛ ɛ nzɪ man mɪn."

Atɪn'n mɔ bɛ fa bɛ kɔ Sɪɛ nun anwun ɛɔ'n y'ɔ le Zozi

14 Mɔ Zozi hanlɪn sɔ yuɛɛɛ'n, ɛsɛ ɔ kɔ kpɛ yɪ nyɪn yɪ menian'n-mɔ ɛɔ, yɪ nwan: "Nɛn bɛ man bɛ lua bɔ bɛ nwun, ɛmɔ lɛ Nyanmɪan bɛ lɪ, ɛsɛ ɛmɔ lɛ mɪn kusu bɛ lɪ. ² Mɪn Sɪ awulo ɛɔ, dabeɛ ngunmɪn wɔ ɛbeɛ. Mɪn 'kɔ a sesie luka mɪn man ɛmɔ. Sɛ ɔ ti man sɔ a, ahan n ganlɪn n geleɛɛ ɛmɔ. ³ Sɛ mɪn kɔ nɛn mɪn sesie luka'n yue a, mɪn 'sa mɪn ba, mɪn fa ɛmɔ mɪn kɔ, nɛn luka mɔ n dɪ'n, ɛmɔ kusu tanlan ɛbeɛ bie. ⁴ Luka mɔ mun kɔ'n, ɛmɔ sɪ yɪ atɪn'n."

⁵ Mɔ Toma tɪɛ ejɔɛ sɔ'n, yɪ nwan: "Yɛ Mɪn, yɛ nzɪ man luka mɔ ɛ lɛ kɔ'n, ɔ 'yɔ sɛ nɛn y'a nwun yɪ atɪn'n?"

⁶ Eɛɛ a, Zozi kɔ bua yɪ kɛ: "Atɪn'n, nun ananhɔɛ'n nun nguan'n y'ɔ le mɪn muonun. Suanlan fɪɪ nguala man kɛ ɔ sun luka fufɔɛ ɔ kɔ mɪn Sɪ anwun ɛɔ sannan ɔ 'nanndɪ mɪn su. ⁷ Sɛ ɔ ti kɛ ɛmɔ sɪ mɪn an, ahan ɛmɔ 'sɪ mɪn Sɪ. Kusu kɪkaala dɛ, ɛmɔ a nwun yɪ, ɛmɔ sɪ yɪ."

⁸ Filipu nwan: "Yɛ Mɪn, kele yɛ Sɪɛ'n nɛn man yɛ ahunlɪn tɔ yɛ kunnun."

⁹ Mɔ hanlɪn sɔ'n, Zozi nwan: "Filipu, yɪ ti, dada angunmɪn ɛɛ mɔ mun nun ɛmɔ ti ɛwa'n, ɛ nzɪ man mɪn? Suanlan m'ɔ kɔ nwun mɪn'n, anɪn ɔ'a nwun mɪn Sɪ, nan nzuke ati yɛ wɔ nwan n gɛɛ ɛmɔ Sɪɛ'n? ¹⁰ ɛ nne nni man kɛ n wɔ Sɪɛ nun anun yɛ Sɪɛ'n kusu wɔ mɪn nun ɔ? Ejɔɛ'n mɔ mun kan mɪn kele ɛmɔ kualaaɪn ɛwa'n, ɔ fi man mɪn muonun. Sɪɛ'n m'ɔ wɔ mɪn nun'n yɛ ɔ le di junman sɔ nun ɔ. ¹¹ Sɛ mɪn kan kɛ n wɔ Sɪɛ nun anun yɛ Sɪɛ'n kusu wɔ mɪn nun an, ɛmɔ lɛ lɪ. Sɛ yɪ bɔbɔ ɛmɔ nne nni man an, ɛmɔ nɪan asinbenwun ninngɛ'n mɔ mun y'ɔ'n nɛn bɛ lɛ bɛ lɪ. ¹² Mɪn kan yɪ ananhɔɛ mɪn kele ɛmɔ kɛ suanlan biala m'ɔ de mɪn dɪ'n, asinbenwun ninngɛ'n mɔ mun y'ɔ'n, yɪ kusu ɔ 'yɔ bie. Yɪ dɛ'n bɔbɔ mɔ ɔ 'yɔ'n, ɔ 'tala mɪn dɛ'n. ɔ sanlɪn kɛ mɪn kɔ Sɪɛ nun anwun ɛɔ. ¹³ Like biala mɔ ɛmɔ kɔ seɛ wɔ mɪn dunman nun'n, mɪn 'fa mɪn man ɛmɔ, nɛn ɔ nanndɪ Baa nun asu menian'n-mɔ kualaa a wula Sɪɛ nun anunminnyanmun. ¹⁴ ɛmɔ seɛ like biala wɔ mɪn dunman nun an, mɪn 'yɔ mɪn man ɛmɔ."

Zozi 'ba han Wawɛ Nwannzan-nwannzan nun anwun ejɔɛ

¹⁵ ɛsɛ Zozi Nwan: "Sɛ ɛmɔ kulo mɪn sakpa a, ɛmɔ lɪ mɪn mala nun asu. ¹⁶ Mɪn 'ba seɛ mɪn Sɪ maan ɔ man ɛmɔ *Bukafue fufɔɛ m'ɔ nun ɛmɔ 'tanlan dahuu. ¹⁷ ɔ ti Wawɛ m'ɔ kan ananhɔɛ. Mɛn nun anun menian'n-mɔ mɔ bɛ nne man mɪn bɛ nni man'n, bɛ nguala man kɛ bɛ nyan yɪ, ɔ sanlɪn kɛ bɛ nnwun man yɪ, ɛsɛ bɛ nzɪ

man yɪ. Nan ɛmɔ dɛ, ɛmɔ sɪ yɪ, ɔ sanlɪn kɛ ɔ nun ɛmɔ y'ɔ ti ɔ, ɛsɛ ɔ 'ba tanlan ɛmɔ anun. ¹⁸ Mɪn ngo yaci man ɛmɔ angunmɪn kɛ awusian. Nan mɪn 'ba sa mɪn ba ɛmɔ anwun biekun. ¹⁹ ɔ'a ha mɛɛ kaan bie, mɛn nun anun menian'n-mɔ ngo nwun man mɪn kɔn. Nan ɛmɔ dɛ, ɛmɔ 'ba nwun mɪn. Kɛmɔ mɪn lɪɪ n dɪ asɪ'n, ɛmɔ kusu 'ba nyan nguan bɛ tanlan asɪ bie. ²⁰ Sɛ cɪan sɔ'n ju a, ɛmɔ 'ba nwun kɛ n wɔ mɪn Sɪ anun, ɛmɔ wɔ mɪn nun, yɛ mɪn kusu n wɔ ɛmɔ anun. ²¹ Like mɔ mɪn kekeɛ ɛmɔ'n, suanlan mɔ yɪ nyɪn kɔ sɔ yɪ m'ɔ kɔ fa kɔ sie'n, yɪ yɛ anun mɪn sɪ kɛ ɔ kulo mɪn ɔ. Suanlan sɔ'n, mɪn Sɪ 'kulo yɪ, mɪn kusu mɪn 'kulo yɪ, mɪn 'yɪ mɪn nwun mɪn kele yɪ."

²² Mɔ Zudɪ (nɛn Zudasi Isikalɔɪɪ ɔ) tɪɛ ejɔɛ sɔ'n, yɪ nwan: "Yɛ Mɪn, ɔ yɔ sɛ mɔ wɔ nwan ɛ nyɪ man wɔ nwun ɛ ngeɛ man mɛn nun anun menian nga'n-mɔ mɔ bɛ nne wɔ bɛ nni man'n, nan yɛ ngunmɪn ala yɛ ɛ 'yɪ wɔ nwun kele yɛ'n?"

²³ Eɛɛ a, Zozi kɔ bua yɪ kɛ: "Suanlan m'ɔ kulo mɪn'n, ɔ di mɔ mɪn kan nun asu. Mɪn Sɪ 'kulo yɪ, ɛsɛ mɪn nun mɪn Sɪ yɛ 'ba yɪ nwun nɛn yɛ nun yɪ tanlan. ²⁴ Suanlan m'ɔ ngulo man mɪn'n, mɔ mɪn kan'n, ɔ nni man su. Ejɔɛ kualaa mɔ ɛmɔ ti kɛ mɪn kan'n, ɔ fi man mɪn muonun, nan Sɪɛ'n m'ɔ suanlɪn mɪn'n, yɪ yɛ ɔ le kan ɔ.

²⁵ "Mɪn kan ejɔɛ sɔ'n mɪn kele ɛmɔ wɔ abɛɛ mɔ n dɛ wɔ ɛmɔ afian ɛwa'n. ²⁶ Nan mɪn dunman nun Sɪɛ'n 'ba suan *Bukafue'n, Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n. ɔ 'ba heheɛ ɛmɔ ninngɛ'n-mɔ kualaaɪn ɛsɛ ɔ 'ba man ɛmɔ ati kacɪ ejɔɛ'n kualaaɪn mɔ m'an han m'an heɛ ɛmɔ'n. ²⁷ Mɪn yaci ɛmɔ aluacɪɛɛ nun. Mɪn aluacɪɛɛ dɛ'n yɛ mɪn fa mɪn man ɛmɔ ɔ. Aluacɪɛɛ'n mɔ mɪn fa mɪn man ɛmɔ'n, ɔ nun eyuadɪ nun anun dɛ'n ti man kɔn. Nɛn bɛ man bɛ lua bɔ bɛ nwun, ɛsɛ nɛn bɛ sulo.

²⁸ "ɛmɔ a ti mɔ m'an han'n. M'an han m'an heɛ ɛmɔ kɛ mɪn kɔ, nan kusu mɪn 'ba sa mɪn ba ɛmɔ anwun biekun. Sɛ ɔ ti kɛ ɛmɔ kulo mɪn sakpa a, ahan Sɪɛ nun anwun ɛɔ mɔ mɪn kɔ'n, ɛmɔ 'dɪ yɪ nwun fɛ kpa. ɔ sanlɪn kɛ Sɪɛ'n ti kpɪɪ tala mɪn. ²⁹ M'an li mua m'an han ninngɛ sɔ'n-mɔ kualaa anwun ejɔɛ m'an heɛ ɛmɔ asannan nɛn bɛ eyɔɛ tɛmun nun a ju su. Yɪ dɛ, anun cɪan m'ɔ kɔ ju su'n, ɛmɔ de mɔ n ganlɪn'n bɛ di. ³⁰ Mɪn nun ɛmɔ yɛ lɛ njuɔɔ man dɔun kɔn. ɔ sanlɪn kɛ mɛn ɛɛ asu kpain'n lɛ ba. ɔ le man tunmin fɪɪ wɔ mɪn su.

³¹ Nan ɔ fata kɛ menian'n-mɔ nwun yɪ kɛ mɪn kulo Sɪɛ'n yɛ like mɔ mɪn Sɪ kɔ heɛ mɪn kɛ n y'ɔ'n yɛ mɪn yɔ ɔ. Yɪ ti, bɛ jásu maan yɛ hɔ."

Divun baka kpa'n y'ɔ le Zozi

15 Mɔ Zozi hanlɪn sɔ yuɛɛɛ'n, ɛsɛ yɪ nwan: "Divun baka kpa'n y'ɔ le mɪn yɛ mɪn Sɪ y'ɔ ti divun baka sɔ nun ɛnɪanfue nun ɔ. ² Mɪn sa baa biala m'ɔ nzu man baa'n, mɪn Sɪ 'ko tu. Nan nunhan m'ɔ su'n, ɔ kpɪkpɛ nun kanlanman ɔ man ɔ yɔ kpa, nɛn ɔ'a huala mma biekun dɔun su. ³ Nan ɛmɔ dɛ, ninngɛ'n-mɔ mɔ n geleɛɛ ɛmɔ nun ati, ɛmɔ anwun a ti dada angunmɪn. ⁴ Yɪ sɔ ati, ɛmɔ fá bɛ nwun bɛ bɔ mɪn, nɛn mɪn kusu, mɪn nun ɛmɔ a tanlan dahuu. Divun baka nun asa baa'n m'ɔ tua man yɪ nwun'n, ɔ nguala man baa su. ɛmɔ kusu, sɛ

emɔ a nva man bé nwun b'a mmo man mín an, emɔ nguala man like kpa flí yɔ.

⁵ “Divun baka'n y'ɔ le mín, yê mín sa mma'n-mɔ y'ɔ le emɔ. Nunhan mɔ c'a fa yí nwun c'a bɔ mín, m'ɔ nun mín ti daa, mɔ mín kusu mun nun yí ti'n, c' y'ɔ nyɔlɛ kpa dɔun. Afi se n nnun man nun an, emɔ nguala man like kpa flí yɔ. ⁶ Suanlan biala mɔ c'a nva man yí nwun c'a mmo man mín'n, anun c' ti ke baka nun asa baa'n mɔ b'a kpe b'a tu. C' yu be fa be tu sɛn nun be yala yí. ⁷ Se emɔ fa bé nwun be bɔ mín, nán emɔ di mín ejɔle nun asu a, emɔ seɛ like biala mɔ emɔ kulo nun an, emɔ 'nyan yí. ⁸ Se emɔ y'ɔ nyɔlɛ kpa dɔun an, c' ti mín Si anunminnyanmun eɛ c' kele ke emɔ ti mín menian sakpa.

⁹ “Mun kulo emɔ ke mín Si kulo mín'n. Yí ti, emɔ mán n gúlo bé daa. ¹⁰ Ke mun di mín Si mala nun asu m'ɔ kulo mín'n, mín kusu, se emɔ di mín mala nun asu a, mun 'kulo emɔ cian daa. ¹¹ M'an han sɔ m'an hele emɔ maan emɔ di fe nán eɛ emɔ fe elie'n y'ɔ kpili ke mín di'e'n. ¹² Mín mala'n y'ɔ le ke emɔ húlo bé nwun ke mun kulo emɔ'n. ¹³ Ehulo kpili kpa'n y'ɔ le suanlan m'ɔ wu yí manngun'n-mɔ dunman nun'n. ¹⁴ Se emɔ y'ɔ ninng'e'n mɔ m'an hele emɔ nun an, anun emɔ ti mín manngun. ¹⁵ Mun mmu man emɔ ke mín ngua. C' sanlun ke mɔn-lan ngan man yí nwun ejɔle kualaa c' ngele man yí akua ke m'an y'ɔ yí'n. Mun bu emɔ ke mín manngun. C' sanlun ke ninng'e'n kualaa'tin mɔ mín Si heleli mín'n, m'an hele emɔ. ¹⁶ Nán emɔ yê b'a feleli mín b'a sie mín bé kpain c'. Nan mín muonun yê m'an fele emɔ mín nwun m'an wula emɔ junman nun c'. M'an yí emɔ ke emɔ hɔ, be hɔ lí junman be sú mma m'ɔ nzɛci man lé. Like biala mɔ emɔ c' seɛ mín Si wɔ mín dunman nun'n, c' 'fa man emɔ. ¹⁷ Like mɔ mun kpunnde emɔ elɔ'n y'ɔ le ke emɔ húlo bé nwun.”

Mân nun anun menian'n-mɔ kɔ Zozi nun bé mɔ be de yí be di'n

¹⁸ Mɔ Zozi tuli yí menian'n-mɔ fuɔ yuelt'n, c' kɔ han kɔ hele bé biekun ke: “Se eyuadt'n kɔ emɔ a, emɔ nwún yí ke be lili mua be kpɔli mín. ¹⁹ Se emɔ ti eyuadt'n di'e lili a, ahan eyuadt'n nun anun menian'n-mɔ kulo emɔ ejɔle, c' sanlun ke bé bie y'ɔ le emɔ. Nan kemɔ m'an nian eyuadt'n nun anun m'an yí emɔ, mɔ emɔ ti man eyuadt'n di'e kún'n, yí ti yê be kɔ emɔ c'. ²⁰ Emɔ káci mɔ n ganlun n geleli emɔ'n: 'Akua biala ti man kpili ndala man yí mun'n'. Nan se b'a hele mín ahuluwa a, be 'kele emɔ kusu bie. Se bé nyɔn sɔli mín ninng'e'n mɔ n geleli bé nun an, ahan bé nyɔn 'sɔ emɔ kusu di'e'n. ²¹ Mín dunman nun ati, be 'fa ninng'e sɔ'n kualaa be y'ɔ emɔ, c' sanlun ke be nzi man suanlan'n m'ɔ suanlun mín'n. ²² Se c' ti ke m'an mma a ngan man ejɔle flí m'an ngele man bé a, ahan bé nwun saun. Nan sian di'e, mɔ m'an a a han ejɔle m'an hele bé, mɔ b'a nne b'a nni man'n, be nva man bé ete'n be nje man bé lé. ²³ Suanlan m'ɔ kɔ mín'n, anun c' kɔ mín Si. ²⁴ Junman'n mɔ suanlan flí lili man bie mân ehi anun lé'n, se m'an nni man bie bé afi-an ewa a, ahan bé nwun saun. Nan sunnzun mɔ b'a nwun asinbenwun ninng'e'n kualaa mɔ m'an y'ɔ'n, be te

kɔ mín nun mín Si. ²⁵ Ehi ka kualaa yɔli sɔ, c' man ejɔle'n mɔ be heleli wɔ bé *Mala kalata nun anun'n kpɔn-lun su. Be heleli yí ke: *B'a kɔ mín mgban*.

²⁶ “Mín manngun-mɔ, *Bukafue'n mɔ mun 'ba suan yí'n, c' fi Si'e nun anwun elɔ yê c' 'ba c'. Yí y'ɔ le Wawe'n mɔ kan ananhɔle'n. Se c' ba a, c' 'ba li mín nwun adanzie. ²⁷ Yê emɔ kusu 'ba li mín nwun adanzie, c' sanlun ke mun 'bɔ mín junman nun abu'n, emɔ nun mín yê ye sanlun nun c'.

16 “Mun kacɔ emɔ ke be le 'ba hele emɔ ahuluwa, yí di'e se mele'n ju su a, anun emɔ mminlin man bé dedi'n. ² Be 'ba fuan emɔ Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua'n-mɔ anun. Eɛ bɔbɔ, c' 'ba ju mele'n bie, bé mɔ be le kun emɔ'n 'ba se ke anun be le su Nyanmian sua. ³ Be 'y'ɔ emɔ sɔ, c' sanlun ke be nzi man Si'e'n, eɛ be nzi man mín. ⁴ Nan mun kan sɔ mun kele emɔ, yí di'e cian mɔ be 'y'ɔ emɔ sɔ'n, anun emɔ kacɔ ke n ganlun n geleli emɔ. M'an ngan m'an ngele man emɔ daba, afi anun mun nun emɔ y'ɔ san c'.

Zozi 'ba han Wawe Nwanzan-nwanzan'n

junman nun anwun ejɔle

⁵ “Sian di'e, mun sa mun kɔ suanlan'n m'ɔ suanlun mín nun anwun elɔ, nan kusu emɔ mmisa man mín ke: 'E le kɔ nin?' ⁶ Kemɔ m'an han m'an hele emɔ ke mun kɔ'n, emɔ alua a bɔ bé nwun kpa. ⁷ Nan kusu mun kan yí ananhɔle mun kele emɔ ke c' ti kpa man emɔ ke n gó. Afi se m'an ngo man an, Bukafue'n ngo a man emɔ anwun. Nan se mun kɔ a, mun 'ba suan yí emɔ anwun. ⁸ Se c' ba a, c' 'y'ɔ ninng'e'n-mɔ yuein yuein kele eyuadt' amma'n. Ninng'e sɔ'n-mɔ, kun y'ɔ le ete eyɔle'n, kun y'ɔ le sese eyɔle'n, yê kun kusu y'ɔ le nde'e ebua'n mɔ Nyanmian 'ba bu'n. ⁹ C' 'ba hele bé ke b'a y'ɔ ete, c' sanlun ke b'a nne man mín b'a nni man. ¹⁰ Yê, kemɔ mun kɔ Si'e nun anwun elɔ mɔ emɔ ngo nwun man mín kún'n, c' 'ba hele bé ke sese eyɔle yê Si'e'n le kpunnde c'. ¹¹ Afi, nde'e ebua'n mɔ Nyanmian 'ba bua'n y'ɔ le ke c'a bua mân ehi asu kpain'n nde'e dada angunmun.

¹² “N ne ejɔle dɔun m'ɔ fata ke mun kan mun kele emɔ, nan kusu emɔ nguala man yí kualaa fa sie kikaala.

¹³ Nan se Wawe'n m'ɔ kan ananhɔle'n ba a, c' 'ba hele emɔ ananhɔle atun'n. Nán yí ngunmun yí ti anun ejɔle yê c' 'kan kele emɔ c', nan mɔ c'a ti c' nun mɔ c' 'ba a mân nun anun nun anwun ejɔle yê c' 'kan kele emɔ c'. ¹⁴ C' 'ba wula mín anunminnyanmun, c' sanlun ke m'ɔ kɔ nwun yí mín nwun'n, yí nwun ejɔle yê c' 'kan kele emɔ c'.

¹⁵ Ninng'e kualaa mɔ mín Si le'n ti mín di'e. Yí sɔ ati yê c' man mun kan ke mɔ Wawe Nwanzan-nwanzan'n kɔ nwun yí mín nwun'n, yí nwun ejɔle yê c' 'kan kele emɔ c'.”

Zozi 'ba han kele yí menian'n-mo ke

bé aluabɔ'n 'ba kaci fɛ elie

¹⁶ Eɛ Zozi nwan: “Ɔ ngo hye man, ɛmo le mma nnwun man mín kún, ɔ cɛ kaan an, ɛmo 'ba nwun mín biekun.”

¹⁷ Mo yí menian'n-mo tɔlɛ ejɔle sɔ'n, mmie-mo le kan yí bé afian ɛbeɛ ke: “Anun ejɔle ehi, yí bu y'ɔ le benin? Ɔ le kan kele yé ke: ‘Ɔ ngo hye man, ɛmo le mma nnwun man mín kún, eɛ ɔ cɛ kaan an, ɛmo 'ba nwun mín biekun,’ eɛ yí nwan: ‘Mun ɔ mín Si anwun elɔ.’” ¹⁸ Bé nwan: “Ɔ ngo hye man, anun ejɔle ehi m'ɔ le kan'n, yí bu y'ɔ le benin? M'ɔ le kan'n, yé dɛ ye ndi man yí bu.”

¹⁹ Mo Zozi nwunlin ke be le kpunnde be bisa yí ejɔle'n, ɔ ɔ se bé ke: “Kɛmo m'an han ke: ‘Ɔ ngo hye man ɛmo le mma nnwun man mín kún, eɛ ɔ cɛ kaan an, ɛmo 'ba nwun mín biekun,’ yí ti yé ɛmo le bisa bé nwun ko-suan'n?” ²⁰ Mun kan yí ananhɔle mun kele ɛmo ke ɛmo le 'ba sun bé nɔn ɛmun be yi awóle. Nan eyuadi am-ma'n-mo mo be nne man mín be nni man'n, be 'ba li fɛ. ɛmo alua 'ba ɔ bé nwun, nan kusu ɛmo aluabɔ'n 'ba kaci fɛ elie. ²¹ Se balasua kun nwunnze dede nán ɔ 'ba wu a, anun yí lua a ɔ yí nwun. Ɔ sanlun ke anun yí yale elie mɛle nun a ju. Nan se ɔ wu yue a, anun yí lua a fi yí yale'n mo ɔ'a nwun yí'n. Ɔ sanlun ke ɔ'a wu baa kun ɔ'a tu asɛ nun asu. ²² Yí ɔ kusu ala, ke ye ɔ wu nun'n, ɛmo alua a ɔ bé nwun, nan mo ye 'ba nwun yé nwun biekun'n, ɛmo 'ba li fɛ kpa, suanlan flí ngo huala man ɛmo fɛ elie'n yi.”

²³ Mo Zozi hanlun ɔ yueli'n eɛ yí nwan: “Se cian sɔ'n ju a, anun ɛmo mmisa man mín like flí anwun kosuan kún. Mun kan yí ananhɔle mun kele ɛmo ke like biala mo ɛmo ɔ se le ɔ mín dunman nun'n, Siɛ'n 'fa man ɛmo. ²⁴ Ke m mɔlɔ mín junman nun abu dede mo ɔ'a ju bɔci'n, ɛmo seɛli man like flí ɔ mín dunman nun. ɛmo séle, nán ɛmo asa 'kan yí. Se ɛmo asa kan yí a, ɛmo 'di fɛ kpili kpa.

²⁵ “M'an bu ejɔle sɔ'n-mo kualaa anyundala nun, m'an hele ɛmo. Nan ɔ 'ba ju mɛle'n bie, mun ngo mmu man yí anyundala nun kún, nan mun 'kan mín Si anwun ejɔle'n yuein yuein mun kele ɛmo. ²⁶ Cɛn sɔ'n ju a, yí kualaa mo ɛmo 'ba se le Siɛ'n, ɛmo 'ba se le ɔ mín dunman nun. Mun mmutu man mín Si'n ɔɔɔ nán ɔ'a fa ɔ'a man ɛmo. ²⁷ Ɔ sanlun ke, Siɛ'n muonun kulo ɛmo. Ɔ kulo ɛmo, afti ɛmo kulo mín, yé ɛmo de di ke n vi Nyanman anwun elɔ yé m malɔ ɔ. ²⁸ N vi Siɛ'n nun anwun elɔ yé m malɔ mân nun anun ɔ. Sian'n mun jasɔ mân nun anun mun ɔ Siɛ'n nun anwun elɔ.”

²⁹ Mo yí menian'n-mo tɔlɛ yí sɔ'n, bé nwan: “Sian dɛ, ɛ le kpaci nun yuein kan kele yé, ɛ mmu man yí anyundala nun kún. ³⁰ Sian dɛ, ye si ke ɛ si ninngɛ'n kualaa'n, ɛ nnwunnde man maan ye mmisa man wó bie anwun kosuan ɔɔɔ nán a bua yé. Ehi ati, ɔ man ye de ye di ke ɛ fi Nyanman elɔ sakpa.”

³¹ Zozi nwan: “Sian'n ɛmo de di? ³² Yaa! Mɛle'n le ba, ɔ'a ju ɔɔɔ a yue, ɛmo 'ba ɔ asannde be yaci mín

ngunmun, ɛmo anun kun biala 'ba nwanndi fia. Nan kusu cɛcɛ, ɔ nga man mín ngunmun, ɔ sanlun ke Siɛ'n nun mín y'ɔ ti ɔ.

³³ “Mun kan ɔ mun kele ɛmo, nán mun man ɛmo nyan aluacɛ, afti ɛmo nun mín a yɔ kun. ɛmo le 'ba nwun yale mân nun anun, nan kusu ɛmo ɔɔ mɔndɔnlun, nán be man bé nwun bubu bé, ɔ sanlun ke m'an li eyuadi nun asu kunnunmun.”

Zozi 'ba yɔ asɔnɔn man yí menian'n-mo

17 Mo Zozi hanlun ehi yueli'n, ɔ ɔ tu yí nɔn an-wunno, yí nwan: “Mín Si, dɔɛ nun a ju. Wula wó Wa nun anunminnyanmun maan yí kusu ɔ wúla wó bie. ² Afti, a man yí tunmin dasannin biala asu ke bé mo a fa bé a man yí'n, ɔ mân be nyán nguan m'ɔ le man ayueliɛ'n. ³ Nguan m'ɔ le man ayueliɛ'n, y'ɔ le ke be nwún wó mo ɛ ti ananhɔle Nyanman'n kunmgba cein, ɔ nun Zozi Kilisi, mo a suan yí'n. ⁴ M'an wula wó anun-minnyanmun asɛ nun asu ewa. Ɔ sanlun ke junman'n mo a fa a man mín ke n ní'n, m'an yue yí di. ⁵ Afti kikaala dɛ, Mín Si, anunminnyanmun'n mo anun n ne yí wó nwun elɔ asannan nán a sesie mân'n, maan n nyán yí kunmgba sɔ'n ɔ wó nyunnun.

⁶ “Menian'n-mo mo a fa bé a man mín asɛ nun asu ewa'n, m'an man b'a nwun wó. Be ti wó dɛ, yé a fa bé a man mín. Bé kusu, b'a li wó ejɔle nun asu. ⁷ Sian'n, b'a nwun ke yí kualaa mo a fa a man mín'n, ɔ fi wó elɔ. ⁸ Ɔ sanlun ke ejɔle'n mo a fa a wula mín sa nun'n, mín kusu m'an fa m'an wula bé sa nun, yé b'a ɔ nun. B'a nwun yí ke n vi wó nwun elɔ sakpa, yé b'a le b'a li ke a suan mín.

⁹ “Mun yɔ asɔnɔn ɔ wó dunman nun mun man bé. Mun nɔɔ man asɔnɔn mun mman man eyuadi'n. Nan bé mo a fa bé a man mín'n, bé ti asɔnɔn yé mun yɔ ɔ. Ɔ sanlun ke be ti wó dɛ. ¹⁰ Like biala mo ɛ le yí'n ti mín dɛ, mín kusu mín dɛ'n kualaa ti wó dɛ. Be nwun mín anunminnyanmun'n ɔ bé nun. ¹¹ Mín dɛ m'an jasɔ mân nun anun a yue, nan bé dɛ, be te ɔ nun. Mín dɛ mun ba wó nwun elɔ. Siɛ Nwanzan-nwanzan, wó dunman'n mo tunmin ɔ nun'n, fa nɛn bé mo a fa bé a man mín nun asu, maan be yó kun ke mun nun wó, ye ti kun'n. ¹² Mo anun mun nun bé ɔ mân nun anun'n, mun nɛn bé su ɔ wó dunman nun. N nɛnɔn bé su kpa, bé bie flí a mminlin man, sannan suanlan'n m'ɔ se ke ɔ mínlin nán *Ehele Ejɔle'n nun a kpɔn su'n.

¹³ “Sian'n, mun ba wó nwun elɔ, nan kɛmo n dɛ ɔ mân nun anun ewa'n, yí ti yé ɔ man mun kan ɔ maan be di fɛ kpili kpa ke mín nun ɔ. ¹⁴ M'an fa wó ejɔle'n m'an man bé, yé mân nun anun menian'n-mo le kpɔ bé, ɔ sanlun ke be ti ke mín, be ti man mân ehi anun menian. ¹⁵ Mun nzele man wó ke ɛ yí bé fi mân nun anun, nan mín nwan ɛ nɛn bé su, n'ɛ man *Abɔnsanmun nyan bé. ¹⁶ Be ti ke mín, kɛmo n di man mân ehi anun suanlan'n, bé kusu, be ti man mân ete ehi anun menian. ¹⁷ Kɛmo wó nuan ejɔle'n ti ananhɔle'n, nanndi ananhɔle nun asu maan be káci wó menian kpa ɔɔɔ. ¹⁸ Mun suan bé mân nun anun ke ɛ suanlun mín'n. ¹⁹ Bé dunman nun ati, mun fa mín nwun mun wula wó sa

nun kpa ɓɓɓɓ maan bé kusu be kaci wó menian kpa ɓɓɓɓ.

²⁰ “Nán ke bé ngunmun bé ti ala yê mun sele wó ɔ, nan bé kualaa mɔ mún menian'n-mɔ kɔ han ejɔle kɔ hele bé mɔ be kɔ le be kɔ li'n, mun sele wó mún man bé kusu.

²¹ Mun sele wó ke ɛ mán be yó kun. Mún Si, man be nun yé, ye yó kun ke mun nun wó, ye ti kun'n. Man be yó kun nán eyuadɩ nun a le a li ke wó yê ɛ suanlun mún ɔ.

²² Anunminnyanmun'n mɔ ɛ falɩ manlun mún'n, m'an fa m'an man bé, yí diɛ anɩn bé kualaa be yɔ kun ke mun nun wó ye ti kun'n. ²³ Man mun nun bé, ye yó kun ke wó kusu ɛ nun mún, ye ti kun'n. Man be yó suanlan kun ɓɓɓɓ, nán eyuadɩ nun a nwun ke a suan mún, ɛɛ ɛ kulo bé ke ɛ kulo mún'n.

²⁴ “Mún Si, kɛmɔ a fa bé a man mún'n, mún kusu mun kulo ke lɩka mɔ n di'n, bé kusu be tanlan ebele bie, nán b'a nwun mún anunminnyanmun'n, anunminnyanmun'n mɔ ɛ falɩ manlun mún'n. ɔ sanlun ke ɛ lili mua ɛ hululɩ mún asannan nán a sesie mân'n. ²⁵ Mún Si, wó mɔ ɛ ti sɛsɛfue, eyuadɩ amma'n nzi man wó, nan mún diɛ, mun si wó. Yê mún menian'n-mɔ kusu si ke a suan mún. ²⁶ M'an man b'a nwun wó, ɛɛ mún 'ba man be nwun wó kpa biekun. Yí diɛ, anɩn ehulo'n mɔ ɛ kulo mún'n tanlan be nun, nán mún kusu mun nun bé a yɔ kun.”

Zufu mgbain'n-mɔ 'ba man be ci Zozi

(Matie 26.47-56, Maaki 14.43-50, Luku 22.47-53)

18 Mɔ Zozi seɛleɩ nzele sɔ'n m'ɔ yueli'n, ɔ nun yí menian'n-mɔ be hɔli asue baa'n mɔ be fele yí Sedunlun nun anzin elɔ. Asue sɔ'n mantan Zoluzalemun. Yí nzin elɔ, tola kun wɔ ebele, ɔ nun yí menian'n-mɔ hɔli wululɩ nun. ² Zudasɩ mɔ ɔ 'ba yi yí man'n, ɔ si lɩka sɔ'n, aft ɔ yɔ a, Zozi nun yí menian'n-mɔ kɔ yia elɔ. ³ Yí ti, Zudasɩ li *Lɔmun nun Zufu nzalafu dɔun anyun-nun, be kɔ a kɔ ju ebele. Zufu nzalafu sɔ'n-mɔ, Nyanmian *tɛɛyɩfue mgbain'n-mɔ nun *Falɩsɩfue'n-mɔ yê be yili bé ɔ. Mɔ be 'ba'n, be le kuan ninngɛ, kanlannɛ nun tɛɛ. ⁴ Nan Zozi diɛ, ɔ si yí kualaa mɔ ɔ le 'ba tu yí'n sie. ɔ fi tola nun anun kɔ fite, yí nwan: “Emɔ le kpunnde nwan?”

⁵ Bé nwan: “Ye le kpunnde Zozi m'ɔ fi Nazaletɩ'n.”

Zozi nwan: “Mún ahi.” Zudasɩ m'ɔ le yi yí man'n, anɩn ɔ nun bé yê be jijin ebele ɔ. ⁶ Ke Zozi 'se ke: “Mún ahi” nun ala, nzalafu'n-mɔ kɔ bɔ si, bé kualaa be kɔ hyun be kɔ hɔ bé nzin be kɔ han be kɔ gua asɩ. ⁷ Mɔ Zozi nwunlin yí sɔ'n, yí nwan: “Emɔ le kpunnde nwan?”

Bé nwan: “Zozi m'ɔ fi Nazaletɩ'n.”

⁸ Zozi nwan: “M'an se emɔ ke y'ɔ le mún. Nan se mún yê emɔ le kpunnde mún sakpa a, anɩn emɔ yáci menian ehi-mɔ maan be hɔ.” ⁹ Zozi hanlun sɔ maan ejɔle'n m'ɔ hanlun yí meɛ mɔ ɔ 'seɛ Nyanmian man yí menian'n-mɔ'n kpɩnlun su. Yí nwan: “Bé mɔ a fa bé a man mún'n, m'an mminlin man fí.”

¹⁰ Anɩn Simun Pɛɛɩ le dadɛ, ɔ kɔ hyun kɔ kpɛ Nyanmian tɛɛyɩfue kpain nun akua nun anzu fama'n. Akua sɔ'n, be fele yí Malikusi.

¹¹ Mɔ Zozi nwunlin yí sɔ'n, yí nwan: “Simun Pɛɛɩ, fa wó dadɛ'n wula yí bua nun anun. ɛ junlun ke yalɛ'n mɔ mún Si nwan n nwún yí'n, mun ngo nwun man yí ɔ?”

Be 'ba fa Zozi be fite Nannan Hannun anyunnnun

¹² Ehi a, *Lɔmun nzalafu'n-mɔ nun bé kpain'n, nun Zufu'n-mɔ nzalafu diɛ'n-mɔ kɔ hyl Zozi, be kɔ ciɩ yí.

¹³ Be nun yí kɔ li mua kɔ hɔ Nannan Hannun awulo. Hannun sɔ'n ti *tɛɛyɩfue kpain daba. Kayifu m'ɔ ti Nyanmian tɛɛyɩfue kpain afue sɔ nun anun'n, ɔ ja Hannun awa balasua. ¹⁴ Kayifu kusu yê ɔ hanlun heleɩ Zufu'n-mɔ ke: “Se suanlan kun wu a, ɔ ti kpa tala ke mân bɔndɩn'n kɔ bɔ'n.”

Pɛɛɩ 'ba han ke ɔ nzi man Zozi

(Matie 26.69-70, Maaki 14.66-68, Luku 22.55-57)

¹⁵ Mɔ be nun Zozi 'kɔ Nyanmian tɛɛyɩfue kpain nun awulo elɔ'n, Simun Pɛɛɩ nun Zozi suanlan'n kun biekun be sili yí su. Zozi suanlan sɔ'n, tɛɛyɩfue kpain'n si yí. Mɔ be 'wulu awulo nun akunnun elɔ'n, ɔ wululɩ elɔ bie.

¹⁶ Nan Pɛɛɩ diɛ, ɔ halɩ gua su elɔ anuan nun anwun ebele. Zozi suanlan kun'n mɔ tɛɛyɩfue kpain'n si yí'n kɔ fite. ɔ kɔ han kɔ hele balasua'n m'ɔ sisa anuan'n ɔ kɔ man Pɛɛɩ kɔ wulu. ¹⁷ Afanɩan'n m'ɔ nuan anuan nun asu'n kɔ bisa Pɛɛɩ ke: “N ja bian, asu wó kusu, ɛ ti man bian sɔ'n suanlan ɔ?”

Simun Pɛɛɩ nwan: “Cɛɛɛ, nán yí suanlan y'ɔ le mún.”

¹⁸ Kɛmɔ anɩn eyele wɔ nun'n, ngua'n-mɔ nun nza-lafu'n-mɔ a huan sɩn be jijin yí nwun be le ti. Pɛɛɩ kusu kɔ a kɔ jinlan bé nwun ebele ɔ le ti bie. ¹⁹ Meɛ sɔ'n, anɩn Nyanmian tɛɛyɩfue kpain'n le bisa Zozi yí menian'n-mɔ nun yí ninngɛ'n m'ɔ kekele nun anwun kosuan. ²⁰ Zozi kɔ bua yí ke: “M'an han yí bagua nun m'an hele mân'n bɔndɩn'n. Mún ninngɛ'n kualaa mún kekele yí ciɩn daa lɩka mɔ Zufu'n-mɔ yia'n, bé asɔnɩn sua'n-mɔ anun ɔ nun Nyanmian awulo nun anun. Mún ejɔle'n kualaa mɔ mún kan'n, nán nɩɩalɛ nun ɔ. ²¹ Nan nzuɛɛ ati yê ɛ te bisa mún yí nwun kosuan ɔ? Bisa bé mɔ n ganlun ejɔle'n n geleɩ bé mɔ be tulɩ'n. Bé diɛ, be si ejɔle'n mɔ n ganlun n geleɩ bé'n kpa ɓɓɓɓ.”

²² Zozi anuan a ndɔ man, nzalafu'n-mɔ anun kun m'ɔ mantan yí nwun ebele'n kɔ kpɛ yí nyɩn nun asu. Yí nwan: “Asu, ke be kan ejɔle be kele Nyanmian tɛɛyɩfue kpain nun anɩn?”

²³ Zozi nwan: “Se m'an han ejɔle ete a, kele mún ejɔle ete ehɔle kun mɔ m'an han'n. Se kusu m'an ngan man ejɔle ete a, anɩn nzuɛɛ ati yê ɛ kpacɩ mún nyɩnsu ɔ?”

²⁴ Ehi a, Hannun ngo man be ngo nyannɩ man Zozi, ɔ kɔ man be kɔ fa yí be kɔ hɔ kɔ wula Nyanmian tɛɛyɩfue kpain Kayifu asa nun.

Pɛɛɩ 'ba han biekun ke ɔ nzi man Zozi

(Matie 26.71-75, Maaki 14.69-72, Luku 22.58-62)

²⁵ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anɩn Pɛɛɩ te jin sɩn nun anwun ebele. Bé mɔ be jijin sɩn nun anwun ebele'n kɔ bisa yí ke: “Asu wó kusu wó, ɛ ti man bian sɔ'n suanlan'n bie ɔ?”

Pɛɛɩ nwan: “Cɛɛɛ, nán yí suanlan'n bie y'ɔ le mún.”

²⁶ Tɛɛyɪfue kpain nɪn akua'n kun mɔ yɪ abie y'ɔ le nɪn-han'n mɔ Pɪɛlɪ kpɛlɪ yɪ nzu'n nwan: "Asu m'an nnwun man wɔ nɪn yɪ tola nɪn anɪn ɛlɔ ɔ?" ²⁷ Ɛsɛ Simun Pɪɛlɪ nwan nán yɪ ɔ. ɔ 'kan sɔ nɪn ala, kokolokoo! Akɔ kun ɔ bɔ.

Bɛ 'ba fa Zozi bɛ fite Lɔmun Kunmanna Pilatɪ anyun-nun

(Matie 27.1-2, 11-14, Maaki 15.1-5, Luku 23.1-5)

²⁸ Ngelemɔ tutun kpa, kɛ alíɛ'n hɪnlɪn ɛbeɛ ala, bɛ nɪn Zozi fi kpain Kayifu awulo ɛbeɛ, bɛ ɔ fa yɪ ɔ hɔ *Lɔmun kunmanna nɪn awulo ɛlɔ. Kɛmɔ ɔ tɪ man Zufu'n, sɛ Zufu'n-mɔ wulu yɪ awulo ɛlɔ a, anɪn ɛfian a han bɛ, bɛ nguala man *Pakɪ'n bie di, ɛhɪ ati b'a nwulu man ɛlɔ bie. ²⁹ Bɛ manlɪn *Pilatɪ muonun fitelɪ walɪ bɛ nwun ɛbeɛ, nán ɔ'a bisa bɛ kɛ: "Bian ɛhɪ a yɔ nzu mɔ ɛmɔ lɛ 'ba sanman yɪ ɔ?"

³⁰ Bɛ nwan: "Sɛ ɔ tɪ man ɛtɛfue a, ahan yɛ nva man yɪ yɛ mmeɛ man wɔ."

³¹ Pilatɪ nwan: "Ɛmɔ muonun nɪn yɪ hɔ, bɛ hɔ búa yɪ ndɛɛ kɛ ɛmɔ mala'n kele'n."

Mɔ Zufu'n-mɔ tulɪ ejɔlɛ sɔ'n, bɛ nwan: "Yɛ lɛ man atɪn kɛ yɛ kun yɪ." ³² Ejɔlɛ mɔ Zozi hanlɪn helelɪ ehuan ɛhɔlɛ kun'n mɔ bɛ 'ba hun yɪ'n, kɛ ɔ yɔlɪ mɔ ejɔlɛ sɔ'n kpɪnlɪn su nɪn anɪn.

³³ Ɛhɪ a, Pilatɪ ɔ wulu sua nɪn anɪn ɛlɔ ɔ kɔ fɛɛ Zozi ɔ kɔ bisa yɪ kɛ: "N ja bian, asu Zufu'n-mɔ belemgbɪn'n y'ɔ lɛ wɔ ɔ?"

³⁴ Zozi nwan: "Wɔ muonun wɔ ti anɪn yɛ a bɔ mɔ ɛ lɛ kan sɔ anaa, menian yɛ b'a han mɪn nwun ejɔlɛ b'a hele wɔ, yɪ ti yɛ ɔ man ɛ lɛ bisa mɪn kosuan sɔ nɪn ɔ?"

³⁵ Pilatɪ nwan: "Ɛ nɪn an, anɪn Zufu y'ɔ lɛ mɪn ɔ? Wɔ mân nɪn anɪn menian'n-mɔ nɪn tɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ yɛ b'a fa wɔ b'a beɛ mɪn ɔ. Nan ɛ yɔlɪ nzu?"

³⁶ Mɔ Zozi tulɪ ejɔlɛ sɔ'n, yɪ nwan: "N di man mân ɛhɪ anɪn belemgbɪn. Nan sɛ n di mân ɛhɪ anɪn belemgbɪn an, ahan mɔ Zufu mgbain'n-mɔ 'cɪ mɪn'n, mɪn ngua'n-mɔ hunlɪn lelɪ mɪn maan b'a nguala man mɪn cɪ. Nan kusu ɔ tɪ man sɔ, mɪn nni man belemgbɪn mân ɛhɪ anɪn."

³⁷ Pilatɪ nwan: "Yɪ ti, belemgbɪn y'ɔ lɛ wɔ sakpa?"

Zozi nwan: "Wɔ nuan wɔ su ɛ lɛ kan, belemgbɪn y'ɔ lɛ mɪn. Bɛ wulɪ mɪn, m malɪ mân nɪn anɪn kɛ mɪn 'ba han ananhɔlɛ nɪn anwun ejɔlɛ. ɔ man suanlan biala m'ɔ tɪ ananhɔlɛ'n suanlan'n, ɔ tie ejɔlɛ'n mɔ mɪn kan'n."

³⁸ Mɔ Pilatɪ tulɪ ejɔlɛ sɔ'n, yɪ nwan: "Apii, ananhɔlɛ'n y'ɔ lɛ nzu?"

Pilatɪ 'ba man atɪn kɛ bɛ hún Zozi

(Matie 27.15-26, Maaki 15.6-20, Luku 23.13-25)

Kɛ Pilatɪ hanlɪn sɔ yuelɪ'n, ɔ kɔ sa kɔ hɔ Zufu'n-mɔ anwun ɛlɔ, yɪ nwan: "Mɪn diɛ, mɪn nnwun man like mɔ yɪ ti yɛ ɔ di kɛ bɛ kun suanlan sɔ nɪn ɔ. ³⁹ Nan ɔ tɪ mala wɔ ɛmɔ afian ewa, sɛ bɛ 'di *Pakɪ biala a, bɛ mɔ bɛ kɔ gua bɛ fiadi'n, mɪn yɪ kun. Yɪ ti, asu ɛmɔ kulo kɛ mɪn yaci Zufu'n-mɔ belemgbɪn nɪn ɔ?"

⁴⁰ Mɔ bɛ tulɪ ejɔlɛ sɔ'n, bɛ kɔ tetɪan nɪn, bɛ nwan: "Cɛcɛ, nán yɪ yɛ yɛ kulo kɛ ɛ yaci yɪ ɔ! Nan yɛ diɛ, Bal-

abasi yɛ yɛ kulo kɛ ɛ yɪ yɪ ɔ!" Balabasi sɔ'n kusu a, ɔ tɪ kodiawu.

19 Ɛhɪ a, Pilatɪ ɔ man nzalafu'n-mɔ atɪn kɛ bɛ fá Zozi bɛ hɔ fín yɪ mgbeɛ. ² Nzalafu'n-mɔ kɔ fin Zozi mgbeɛ ɛsɛ bɛ kɔ nwun abotile kɛ mmelemgbɪn'n-mɔ diɛ'n, bɛ kɔ bɔ Zozi ati. Abotile sɔ'n, bɛ lɛ eminlan mmowe yɛ b'a nwun ɔ. Bɛ kɔ wula yɪ taladiɛ kɔkɔlɛ kusu bɛ kɔ buka su. ³ Bɛ cɪn bɛ mantan yɪ, anɪn bɛ nwan: "Zufu'n-mɔ belemgbɪn, ahɪn o! Zufu'n-mɔ belemgbɪn, ahɪn o!" Anɪn bɛ 'kpɛ yɪ nyɪn nɪn asu.

⁴ Bɛ wɔ ɛbeɛ kaan an, ɛsɛ Pilatɪ ɔ fite biekun, yɪ nwan: "Ɛmɔ Zufu'n-mɔ, bɛ nɪn, mɪn fa yɪ mɪn beɛ ɛmɔ mɪn man ɛmɔ nwun kɛ mɪn nnwun man like mɔ ɔ'a yɔ m'ɔ di kɛ bɛ kun yɪ ɔ."

⁵ Kɛ Pilatɪ 'kan sɔ ala, nzalafu'n-mɔ nɪn Zozi ɔ fite, yɪ mmowe abotile'n bɔ yɪ ti, yɪ taladiɛ kɔkɔlɛ'n wula yɪ. Pilatɪ nwan: "Suanlan nɪn ahɪ o!"

⁶ Mɔ Nyanmɪan *tɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ nɪn bɛ nzalafu'n-mɔ nwunlɪn yɪ'n, bɛ lɛ tetɪan nɪn kpa, bɛ nwan: "Bɛ búbɔ yɪ kuluwa su, bɛ búbɔ yɪ kuluwa su!"

Mɔ Zufu'n-mɔ hanlɪn sɔ'n, Pilatɪ nwan: "Ɛmɔ muonun fá yɪ hɔ búbɔ yɪ kuluwa su, nan mɪn diɛ, mɪn nnwun man ɛtɛ mɔ ɔ'a yɔ ɔ."

⁷ Zufu'n-mɔ nwan: "Yɛ lɛ yɛ mala kun, mala sɔ'n kele kɛ nán bɛ kan ejɔlɛ ɛtɛ bɛ tia Nyanmɪan Kpili. Yɪ kusu ɔ'a han ejɔlɛ ɛtɛ ɔ'a tia Nyanmɪan, aflɪ yɪ nwan ɔ tɪ Nyanmɪan Awa, yɪ ti, ɔ sɛ kɛ bɛ kun yɪ."

⁸ Mɔ Pilatɪ tulɪ ejɔlɛ sɔ'n, esulo hanlɪn yɪ biekun kpa. ⁹ ɔ kɔ sa kɔ wulu awulo ɛlɔ, ɔ kɔ bisa Zozi kɛ: "Ɛ fi nin?" Zozi ngo tɛ yɪ su. ¹⁰ Pilatɪ nwan: "Mɪn yɛ ɛ lɛ kpɪnlɪn mɪn'n? Ɛ nzi man kɛ mɪn kualɛ kɛ mɪn man bɛ yaci wɔ, ɛsɛ mɪn kualɛ kɛ mɪn man bɛ búbɔ wɔ kuluwa su ɔ?"

¹¹ Mɔ Pilatɪ hanlɪn sɔ'n, Zozi nwan: "Sɛ nán tunmin'n mɔ Nyanmɪan falɪ manlɪn wɔ nɪn ala a, ɛ lɛ man tunmin flí kún mɪn su. Yɪ sɔ ati, Kayifu m'ɔ yɪlɪ mɪn manlɪn wɔ'n, yɪ ɛtɛ diɛ mɔ ɔ'a yɔ'n tala wɔ diɛ'n."

¹² Ɛbeɛ ala, Pilatɪ lɛ kpɪnnɛ atɪn ɔ yaci Zozi. Mɔ Zufu'n-mɔ nwunlɪn yɪ sɔ'n, bɛ lɛ tetɪan nɪn sɛɛ kpa, bɛ nwan: "Sɛ ɛ yaci suanlan ɛhɪ a, anɪn nán wɔ manngun y'ɔ lɛ *Sezaa, aflɪ suanlan biala m'ɔ bu yɪ nwun kɛ ɔ tɪ belemgbɪn'n, anɪn ɔ kpɔ belemgbɪn Sezaa."

¹³ Mɔ Pilatɪ tulɪ ejɔlɛ sɔ'n, ɔ kɔ man bɛ kɔ fa Zozi bɛ nɪn yɪ ɔ fite Zufu'n-mɔ anyunnun. Yɪ muonun kusu ɔ kɔ tanlan yɪ bia nɪn asu, lɛka mɔ bɛ tanlan bɛ di ejɔlɛ'n. Lɛka sɔ'n, bɛ lɛ nyɔbue ndeteɛ kpa yɛ b'a fa b'a sɪsɛ asɛ nɪn anwun kɛ kalo. *Ebeɛ anɛ nɪn anɪn, bɛ fɛɛ yɪ "gabata". ¹⁴ Cɪn sɔ'n kusu, yɪ alíɛ cɪn an, anɪn ɔ tɪ Zufu'n-mɔ enwunmɪan ele cɪn. Anɪn sɛnzɛ nɪn a ju bɛ ti afian. Pilatɪ ɔ fa kɔ tu Zufu'n-mɔ anyunnun, yɪ nwan: "Ɛmɔ belemgbɪn nɪn ahɪ o!"

¹⁵ Mɔ Pilatɪ hanlɪn sɔ helelɪ bɛ'n, bɛ lɛ tetɪan nɪn, bɛ nwan: "Bɛ hún yɪ! Bɛ hún yɪ! Bɛ búbɔ yɪ kuluwa su!"

Pilatɪ nwan: "Yɪ ti, bɛ búbɔ ɛmɔ belemgbɪn'n kuluwa su?"

Ɛbeɛ ala, Nyanmɪan tɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ nwan: "Yɛ belemgbɪn nɪn ala y'ɔ lɛ *Sezaa, sɛ ɛ yɪ yɪ a, yɛ lɛ man belemgbɪn flí kún."

¹⁶ Kε be hanlun sɔ yuelt'n, Pilatɩ manlun nzalafu'n-mɔ atun kε be búbɔ Zozi kuluwa su. Ehi a, be kɔ sɔ Zozi be nun yí kɔ hɔ.

Nzalafu'n-mɔ 'ba bubɔ Zozi kuluwa su
(Matie 27.32-44, Maakɩ 15.21-32, Luku 23.26-43)

¹⁷ Ehi, Zozi muonun su yí kuluwa'n fi kulo nun asu ɔ kɔ fite kɔ hɔ lɩka kun. Lɩka sɔ'n, *ebele anɩe nun anun be fele yí "Gɔlugota", yí bu y'ɔ le kε "tile kangɔ lɩka."

¹⁸ Ebele, nzalafu'n-mɔ kɔ bubɔ Zozi kuluwa nun asu. Lɩka kunmɔba sɔ'n, be kɔ bubɔ kodiawu nnyuan kusu kuluwa su, kun wɔ yí bɛ su, kun kusu wɔ yí fama su, yɛ Zozi wɔ bɛ afian.

¹⁹ Pilatɩ kɔ man be kɔ hele kalata be kɔ kɔ Zozi kuluwa nun ati su kε: "Zozi m'ɔ fi Nazaletɩ, Zufu'n-mɔ belemgbin." ²⁰ Zufu'n-mɔ dɔun kunngali ejɔle sɔ'n mɔ be helel'n, ɔ sanlun kε lɩka mɔ be bubɔ Zozi kuluwa nun asu'n mantan kulo'n kuku. Ejɔle sɔ'n kusu, b'a hele yí *ebele anɩe nun, b'a hele yí *latun anɩe nun, eɛ b'a hele yí *geleki anɩe nun. ²¹ Mɔ Nyanmɩan tɛɛyɩfue mgbain'n-mɔ nwunlin ehele sɔ'n, be hɔlɩ tulɩ Pilatɩ a, bɛ nwan: "Pilatɩ, ahan a ngele man yí kε 'Zufu'n-mɔ belemgbin', nan ahan ɛ helel yí kε 'suanlan ehi nwan ɔ ti Zufu'n-mɔ belemgbin.'"

²² Pilatɩ nwan: "Mɔ m'an hele'n, be ngaci man yí kún."

²³ Ehi, be kɔ bubɔ Zozi kuluwa nun asu, be kɔ hye yí taladi'e'n-mɔ anun nnan be kɔ fa. Bɛ nun kun biala kɔ nyan m'ɔ fata ɔ. ɔ kɔ ha yí bubu'n. Taladi'e sɔ'n kusu, ɔ fa yí anwunno dede m'ɔ ju yí asɩ'n, ɔ le man mgbale, be nwunlun yí wolologo kunmɔba. ²⁴ Mɔ nzalafu'n-mɔ hyel yí taladi'e ehunlun-mɔ anun yuelt'n, be wɔ ebele kaan an, nunhan kun kɔ fa kɔ tu yí manngun'n-mɔ anyunnun kε: "Ebia-mɔ, taladi'e kun ehi m'ɔ wɔ ewa'n, nán be man ye sosua nun, nan be mán ye hyúun tondo ye nwún suanlan m'ɔ kɔ nyan yí ɔ."

*Ehele Ejɔle nun anun, b'a hele kε:

*B'a hye mɩn nwun ninng'e'n-mɔ b'a fa,
yɛ b'a hyuun tondo b'a fa mɩn taladi'e'n.*

Kε ɔ yɔlɩ mɔ ejɔle sɔ'n kpɩnlun su nun anun. Mɔ nzalafu'n-mɔ yɔlɩ nun anun.

²⁵ Anun Zozi anin'n nun yí nin anianman balasua'n nun Kolopasi ayɩ Mali yɛ Mali m'ɔ fi Magɩdala'n, bɛ kualaa be jijin Zozi kuluwa nun anwun ebele. ²⁶ Mɔ Zozi nwunlin kε suanlan'n m'ɔ kulo yí'n jin yí nin anwun ebele'n, ɔ kɔ fele yí nin ɔ kɔ han kɔ hele yí kε: "M mo, ɛ 'nwun wó wa." ²⁷ M'ɔ hanlun sɔ yuelt'n, ɔ kpɛl yí nyan suanlan'n m'ɔ kulo yí'n kusu anwun elɔ a, yí nwan: "E 'nwun wó nin." ɔ fi ebele, yí suanlan'n falɩ yí nin hɔlɩ yí awulo.

Zozi ewue nun

(Matie 27.45-56, Maakɩ 15.33-41, Luku 23.44-49)

²⁸ Mɔ Zozi hanlun sɔ yuelt'n, sian'n yí muonun ɔ nyan an, anun yí nwun ejɔle'n mɔ Ehele Ejɔle'n hanlun'n kualaa a kpɩn su. Ebele ala, yí nwan: "Nzuhoe le kun mɩn."

²⁹ Anun bua kun jin ebele, vinegɩlɩ yí yí. Mɔ Zozi hanlun sɔ nun ala, nzalafu'n-mɔ kɔ nyan ebele be kɔ fa eminlan

kun be kɔ kɔ vinegɩlɩ sɔ nun anun. Be kɔ sinnze yí baka kun ati. Baka sɔ'n, be fele yí *Izɔpu. Be kɔ fa be kɔ han Zozi anuan. ³⁰ Mɔ vinegɩlɩ'n hanlun yí nuan yuelt'n, yí nwan: "Sian di'e, ɔ'a yue." Kε ɔ hanlun sɔ mɔ ɔ 'si yí ti asɩ ala, ɔ kɔ ha nun.

Nzalafu kun 'ba wɔ Zozi anwun nun aɔ

³¹ Cian mɔ be hunlin Zozi'n, yí alíe cun an, ɔ ti enwunmɩan elie cian. Yí sɔ ati, bɛ mɔ b'a bubɔ bɛ kuluwa su'n, Zufu'n-mɔ ngulo man kε bɛ fuin'n ka ebele dede *enwunmɩan elie cian'n ju. Afɩ cian sɔ'n ti cian kpili kpa. Ehi kualaa ati, Zufu'n-mɔ selelɩ *Pilatɩ kε ɔ mán nza-lafu'n-mɔ búbu menian sɔ'n-mɔ aja'n, nán be yí bɛ kuluwa nun asu. ³² Nzalafu'n-mɔ walt a, menian nnyuan'n mɔ b'a bubɔ bɛ kuluwa su Zozi anwun ebele'n, be kɔ li mua be kɔ bubu kun nun aja'n, eɛ be kɔ bubu kun'n kusu di'e'n. ³³ Bɛ nwan be 'bubu Zozi di'e'n, be 'ju yí nwun ebele a, anun ɔ'a wu. Yí ti, b'a mmubu man yí ja'n. ³⁴ Kε ɔ yɔlɩ sɔ'n, nzalafu'n-mɔ anun kun falɩ yí aɔ'n wɔlɩ Zozi anwun nun anun. Ebele ala, moja nun nzue fi nun kɔ fite. ³⁵ Suanlan'n m'ɔ le kan ejɔle ehi kualaaatin'n, ɔ'a nwun ninng'e sɔ'n-mɔ yí muonun yí nyɩnsu. Yɛ yí ejɔle'n m'ɔ le kan'n kusu ti ananhɔle. ɔ si kε ɔ le kan ananhɔle, ɔ 'kan maan emɔ kusu de di. ³⁶ Ninng'e sɔ'n yɔlɩ sɔ, ɔ man *Ehele Ejɔle'n lɩka m'ɔ le kan kε: *B'a mmu man yí bowe kunmɔba cein anun, ɔ kpɩnlun su.* ³⁷ Eɛ b'a hele wɔ lɩka fufɔle kε: *Be 'ba kaci bɛ nyun suanlan'n mɔ be wɔlɩ yí nyun nun anun aɔ kun anwun elɔ.*

Zozi esie'n

(Matie 27.57-61, Maakɩ 15.42-47, Luku 23.50-56)

³⁸ Ehi anzin, Zozefu m'ɔ fi Alimate kulo nun asu'n, ɔ hɔlɩ selelɩ Pilatɩ kε ɔ 'fa Zozi fuin'n ɔ kɔ a sie yí. Zozefu sɔ'n, Zozi suanlan kun y'ɔ le yí, nan kusu, kemɔ ɔ sulo Zufu mgbain'n-mɔ nun ati, ɔ nyɩ man yí nwun ɔ ngele man. Kε ɔ hanlun sɔ nun ala, Pilatɩ kɔ man yí atun. Zozefu kɔ a kɔ fa Zozi fuin'n kɔ hɔ. ³⁹ Ninkodemun mɔ cian kun kongɔe ɔ walɩ Zozi anwun ebele'n, yí kusu ɔ 'ba a, ɔ le alufanlan kɔ yɔ tonun abulasan. ⁴⁰ Bɛ menian nnyuan, be kɔ fa Zozi fuin'n, be kɔ fa kisaan be kɔ fufɔ yí nwun. Be kɔ fa alufanlan sɔ'n be kɔ gugua kisaan nun anun kε Zufu'n-mɔ 'sie suanlan an, be yɔ yí'n. ⁴¹ Lɩka mɔ be bubɔ Zozi kuluwa nun asu'n, tola kun wɔ yí nwun ebele. Tola sɔ nun anun, seka fufɔle kun wɔ ebele, be sielɩ man suanlan fɩ́i nun lé. ⁴² Kemɔ alíe cun an, anun ɔ ti Zufu'n-mɔ enwunmɩan elie cian'n, mɔ eɛ seka'n kusu mantan bɛ nwun ebele ala'n, ɔ man be hɔlɩ sielɩ yí nun.

Zozi fi ewue nun ɔ 'ba tinng'e

(Matie 28.1-8, Maakɩ 16.1-8, Luku 24.1-12)

20 Ehi, mɔle'n ngelemɔ tutun kpa, anun mán nun anun yuelt man tutɩ, Mali m'ɔ fi Magɩdala'n kɔ jasu kɔ hɔ Zozi seka nun asu elɔ. ɔ 'kɔ a ju a, b'a kunndo ebuta'n m'ɔ nyin seka nun anuan'n. ² Ehi a, ɔ le enwanndie ɔ kɔ hɔ kɔ tu Simun Pɩelɩ nun suanlan'n mɔ Zozi

kulo yí'n, yí nwan: "B'a yí yé Mún yí seka nún anún, yé nnwun man lúka m' be nún yí a h'c'."

³ M' be tili ejplé s'c'n, suanlan s'c'n nún Plélt, be k' jasú be k' fa Zozi seka nún asú atún'n, be le k' a nian. ⁴ Bé munnyuan be 'k' a, anún be le nwanndi. Nan k'emo suanlan kun'n kuala nwanndi tala Plélt'n, c' k' yaci yí k' h'c', c' k' li mua k' ju seka nún asú elb. ⁵ Ké c' 'ju ebele ala, c' k' han yí nwun asú k' nian kunman nún anún. C' 'nian an, etanlan'n m' be falú be sielt Zozi'n gua ebele, kusu c' a nju man kunman nún anún. ⁶ Simun Plélt juli ebele a, c' k' ju kunman nún anún. C' 'nian an, kisaan'n m' be falú fufúlt Zozi anwun'n gua asú ebele. ⁷ Esé c' 'tu yí nún an, c' k' nwun etanlan'n m' be falú gualt yí ti'n, b'a bubu c' gua yí lúka díe angunmún. ⁸ Kaan cé, suanlan'n m' c' lili mua juli seka nún asú'n kusu k' ju nún. Ké suanlan s'c'n 'nwun yí s'c' ala, c' a nwun ké Zozi fi ewue nún c' a tinngé. Ebele ala, c' k' le Zozi k' li. ⁹ (Méle s'c'n kusu, Ehéle Ejplé'n lúka'n m' c' kele ké sé Zozi wu a, c' 'tinngé'n, anún yí menian'n-m' tili man yí bu.) ¹⁰ Yé bé munnyuan be salú h'clt awulo c'.

Zozi 'ba yí yí nwun kele Mali m'c' fi Magúdala'n

(Matie 28.9-10, Maakt 16.9-11)

¹¹ M' Zozi menian nnyuan'n 'sa k' awulo'n, anún Mali jin seka nún anwun ebele, c' le sun. Temun m' c' 'su'n, c' k' han asú c' k' nian kunman nún anún. ¹² C' 'nian an, anún nyanmiansu mmófue nnyuan, be wowula taladíe nvufue hyhyíetn, be titi lúka m' be tili Zozi'n. Kun tí yí ja ngua yé kun tí yí ti s'c'.

¹³ M' mmófue'n-m' nwunlin Mali'n, bé nwan: "Bala-sua, nzuke ati yé é le sun c'?"

M' Mali tili kosuan s'c'n, yí nwan: "B'a yí mún Mún éwa, mún nnwun man lúka m' be nún yí a h'c'." ¹⁴ M' c' hanlún s'c' helelt mmófue'n-m' yuel't'n, c' 'tu yí nún yí nzin an, Zozi jin yí nwun ebele, nan kusu Mali a nnwun man ké yí c'.

¹⁵ Zozi k' bisa yí ké: "Balasua, nzuke ati yé é le sun c'?"

Mali junlún ké suanlan'n m' c' di tola nún anún junman nún c'. Yí nwan: "Yemunlún, sé wó yé a yí yí éwa a, anún kele mún lúka m' é sielt yí'n maan n g'ó n vá."

¹⁶ M' Mali hanlún s'c' yuel't'n, Zozi k' féle yí: "Mali!"

Mali k' kpe yí nún c' 'nian an, Zozi jin yí nwun ebele. Ebele ala, Mali k' tian k' kpayt yí: "*Labunin, wó ahi?" (Labunin'n tí *ebele ané, yí bu y'c' le ké suanlan m' kan Nyanmian anuan ejplé kele menian.)

¹⁷ Sian'n m' Mali hanlún s'c' yuel't'n, c' k' tutu c' 'k' a t' yí nún. Zozi nwan: "N'é kan mún, c' sanlún ké n vulú n g'olú man mún S' anwun elb. Nan k', k' han kele mún menian'n-m' ké mún fu mún k' mún S' m' c' t' em' kusu Asú nún anwun elb, mún fu mún k' mún Nyanmian m' c' t' em' kusu Nyanmian nún anwun elb."

¹⁸ M' c' hanlún s'c' yuel't'n, Mali k' h'c' k' tu Zozi menian'n-m', c' k' b'c' bé amanné, yí nwan: "Anianman-m', m'an nwun yé Mún!" Ebele ala, c' k' sus'c' su k' han m' Zozi hanlún helelt yí'n k' hele bé.

Zozi 'ba yí yí nwun kele yí menian'n-m'

(Matie 28.16-20, Maakt 16.14-18, Luku 24.36-49)

¹⁹ M'le cian kunmgba s'c'n nc'suba, k'emo Zozi menian'n-m' sulo Zufu mgbain'n-m' nún ati, bé kualaa be k' tu bé nwun anuan nún sua kun anún. Be w'c' ebele kaan ala, Zozi k' fite bé nún ebele, c' jin bé kualaa bé afian, yí nwan: "Em'c' mán bé lua cíci bé nwun!" ²⁰ M' c' hanlún s'c' yuel't'n, c' k' fa yí sa'n-m' anún nún yí nún anún kafuan'n k' hele bé. M'c' menian'n-m' nwunlin yé Mún'n, be lili fé kpili kpa.

²¹ Esé be w'c' ebele kaan an, Zozi nwan: "Em'c' mán bé lua cíci bé nwun! Ké mún S' suanlún mún'n, mún kusu mún suan em'c'."

²² M' Zozi hanlún s'c' m' yí nuan t'clt'n, c' k' fita bé nwun, yí nwan: "Em'c' nyán Wawé Nwanzan-nwanzan'n. ²³ Menian m'c' em'c' k' fa bé eté'n k' hye bé'n, be 'nyan eté face, nan bé m'c' yé em'c' a nva man bé eté nún a nje man bé'n, be nnyan man eté face."

Zozi 'ba yí yí nwun kele Toma

²⁴ M' Zozi 'ba yí menian'n-m' anwun ebele'n, anún Toma (m' be féle yí Nda'n) nnun man ebele bie. Toma s'c'n, c' w'c' Zozi menian bulu nún nnyuan nún anún.

²⁵ M' Toma h'clt dede m'c' wal't'n, yí manngun'n-m' nwan: "Y'a nwun yé Mún!"

M' c' tili ejplé s'c'n, c' ngo le ngo li man, yí nwan: "Mún díe, sé m'an nnwun man yí sa nún anún kafuan'n, sé m'an nva man mún sa'n m'an ngan man yí kafuan'n, esé sé m'an nva man mún sa'n m'an nwula man yí nún anún an, mún nne mún nni man lé."

²⁶ Ehi anzin m'le kun, esé Zozi menian'n-m' k' h'c' k' yia sua s'c' nún anún biekun, be k' tu bé nwun anuan nún. Sian díe, anún Toma w'c' bé nún ebele bie. Be w'c' ebele kaan an, Zozi k' fite bé, c' jin bé afian ebele. Yí nwan: "Em'c' mán bé lua cíci bé nwun!" ²⁷ M' c' hanlún s'c' yuel't'n, c' k' kpe yí nún Toma anwun elb, yí nwan: "Toma, fa wó sa'n bala nán kan mún sa nún anún nian, esé tinngé wó sa'n fa wula mún nún anún. N'é su akpulowa, nan de di."

²⁸ M' Toma nwunlin yí s'c'n, yí nwan: "Mún Mún, mún Nyanmian!"

²⁹ Zozi nwan: "K'emo a nwun mún'n, sian díe, é de di? Nyila hán bé m'c' b'a nnwun man mún kusu b'a le mún b'a li'n."

Kalata ehi abu'n

³⁰ Yí menian'n-m' anyunnun, Zozi y'clt asinbenwun ninngé mmiekun-m' d'oun m'c' b'a ngele man yí kalata ehi anún. ³¹ Nan m'c' b'a héle yí kalata ehi anún'n, b'a héle maan em'c' de di ké Zozi yé c' t' *Kilisi'n, yí yé c' t' Nyanmian Awa nún c'. C' man sé em'c' de yí di a, em'c' 'nyan nguan w'c' yí dunman nún.

Zozi 'ba yí yí nwun kele yí menian'n-m' anún nsu.

21 Ehi anzin, cian kun Zozi k' yí yí nwun biekun k' hele yí menian'n-m'. C' 'ba y'c' s'c'n, anún yí men-

ian'n-mɔ wɔ Galile asue'n mɔ be fele yí Tibeliadi nún anuan. E 'nwun ke ɔ kpɛnɛn yɛ yí nwun heleli bé'n. ² Anún Simun Pɛli nún Toma mɔ be fele yí Nda'n, ɔ nún Natanaye m'ɔ fi Kana, Galile mán nún anun'n yê bian Zebede amma'n-mɔ, ɔ nún Zozi menian nnyuan biekun, bé kualaa be gua asue nún anuan ebele. ³ Be wɔ ebele kaan an, Simun Pɛli nwan: "Mín nianman-mɔ, mún 'kɔ a gua dada."

Pɛli anuan a ndɔ man, bé kualaa bé nwan: "Yê nún wɔ kɔ." Ebele ala, be kɔ hɔ be kɔ fu elee kun anun. Clan sɔ'n kɔngɔ, be ngo hyl man ejue fíí.

⁴ Be gualɔ dada'n dede mɔ alé hɛnɛn'n, Zozi kɔ a asue nún anuan ebele, nan kusu yí menian'n-mɔ a nnwun man ke yí ɔ. ⁵ Ehi a, Zozi kɔ bisa bé ke: "Mín mma-mɔ, emɔ a hyl ejue ɔ?"

Bé nwan: "Cɛɛɛ."

⁶ Zozi nwan: "Emɔ gúa dada nún elee'n fama su, nán emɔ 'ba hyl ejue." Mɔ yí menian'n-mɔ tɛl ejɔle sɔ'n, be kɔ li su. Be kɔ gua dada'n. Sakpa kusu, be 'gua yí ebele a, be kɔ hyl ejue ngunmún, be nnwun man ke be kpɛn be yɔ yí ɔ. Be cɛn yí a, ɔ njuun man.

⁷ Mɔ suanlan'n mɔ Zozi kulo yí'n nwunlin yí sɔ'n, yí nwan: "Yé Mún ɔ!"

Mɔ Simun Pɛli tɛl ke yí nwan: "Yé Mún ɔ!", ɔ kɔ wula yí taladi'e'n, aft anún yí nwun gua su. Ebele ala, ɔ kɔ hu-lu kɔ ɔ asue nún anun. ⁸ Lɛka mɔ be wɔ'n kusu nún fie a nwa man. ɔ 'ba yɔ kɔ yɔ mɛtɛl eya kun. Zozi menian nga'n-mɔ halɛ elee nún anun, be hyuhyuunɛn dada'n dede be walɛ sili asɛ, ejue yí yí tekeɛ.

⁹ Mɔ be sili asɛ'n, be 'nɛn an, anún b'a huan sɛn ebele, ejue la su yê kpaun kusu la yí nwun ebele. ¹⁰ Zozi nwan: "Ejue'n mɔ emɔ a hyl yí kɛkaala'n, be fá bie be bála."

¹¹ Simun Pɛli kɔ fu elee nún anun, ɔ kɔ hyuun dada'n mɔ ejue mgbili mgbili yí yí'n kɔ gua asɛ, Yí kualaa tɛl ejue eya kun abulanun nún nsan. Be hylɛ ejue nwala kpa, kusu dada nún a ndɛtɛ man. ¹² Zozi nwan: "Emɔ bála a li like." Yí menian sɔ'n-mɔ fíí a nguala a mmisa yí bɔbɔ ke: "Nwan suanlan dɛ y'ɔ le wɔ?", ɔ sanɛn ke bé kualaa be sɛ ke yé Mún ɔ. ¹³ Zozi kɔ hɔ sɛn nún anwun elɔ, ɔ kɔ hɔ kɔ fa kpaun'n nún ejue'n kɔ hyl kɔ man bé. ¹⁴ Ke Zozi fi ewue nún tinngelɛ'n, yí kpê nsan asu mɔ ɔ 'yɛ yí nwun kele yí menian'n-mɔ nún ahl.

Zozi 'ba han ejɔle kele Pɛli

¹⁵ Mɔ be lili like'n yuelɛ'n, Zozi kɔ bisa Simun Pɛli ke: "Zuan awa Simun, asu e kulo mín kpa tala ehulo'n mɔ menian ehi-mɔ fa kulo mín nún ɔ?"

Simun nwan: "Yuo o! Yé Mún, e sɛ ke mún kulo wɔ."

Zozi nwan: "Sɛ e kulo mín an, anún nɛn mín mmua mma'n-mɔ asu."

¹⁶ Be wɔ ebele kaan an, eɛe Zozi kɔ fele Simun Pɛli biekun, yí nwan: "Zuan awa Simun, asu e kulo mín ɔ?" Yí nwan: "Yuo o! Yé Mún, e sɛ ke mún kulo wɔ."

Zozi nwan: "Anún nɛn mín mmua'n-mɔ asu."

¹⁷ ɔ wɔ ebele kan an, eɛe ɔ kɔ fele Simun Pɛli biekun, yí nwan: "Zuan awa Simun, asu e kulo mín ɔ?" Yí kpê nsan nún asu mɔ Yé Mún hanɛn ke: "Zuan awa Simun, asu e kulo mín ɔ?"

Pɛli anwun kɔ bubu yí, yí nwan: "Yé Mún, e sɛ ejɔle biala, e sɛ ke mún kulo wɔ."

Zozi nwan: "Anún nɛn mín mmua'n-mɔ asu." ¹⁸ Mún kan yí ananhɔle mún kele wɔ ke, daba, mɔ anún e tɛ kpafele'n, wɔ ngunmún yê e fa wɔ beletɛ'n e cɛ wɔ nwun su, e kɔ lɛka mɔ e kulo ɔ. Nan mɔ e 'ba yɔ awulɔwa'n, e 'ba kuku wɔ sa'n-mɔ asu maan suanlan fufɔle fa beletɛ'n cɛ wɔ nwun su, ɔ fa wɔ kɔ lɛka mɔ e ngulo man ke e kɔ'n. ¹⁹ Zozi lɛ kan sɔ kele ke be 'ba cɛcɛ Pɛli, be kele yí ahulɔwa dede be kun yí, nán ɔ fa ewue sɔ'n ɔ wula Nyanmɛn anunminnyanmun. Mɔ Zozi hanɛn sɔ yuelɛ'n, yí nwan: "Simun, si mín su!"

²⁰ Pɛli kɔ tu yí nyɛn yí nzin, ɔ 'nɛn an, anún suanlan'n mɔ Zozi kulo yí'n si bé su. Suanlan sɔ'n y'ɔ le mɔ be 'di *Pakɛ alɛ'n m'ɔ hylɛ yí nwun Zozi anwun ebele ɔ bisalɛ yí ke: "Yé Mún, nwan suanlan dɛ yê ɔ 'ba yɛ wɔ man ɔ?" ²¹ Mɔ Pɛli nwunlin ke suanlan sɔ'n si bé su'n, ɔ kɔ bisa Zozi ke: "Yé Mún, yí dɛ, nzu ejɔle yê ɔ 'tu yí ɔ?"

²² Zozi nwan: "Sɛ mún kulo ke ɔ nyan nguan dede ɔ ju mín ewale clan an, asu wɔ ejɔle wɔ nún ɔ? Wɔ lɛlɛ si mín su!" ²³ Ejɔle'n kɔ te anianman'n-mɔ afian elɔ ke bé nwan Zozi suanlan sɔ'n dɛ ɔ ngo wu man lé. Kusu Zozi a ngan a ngele man Pɛli ke ɔ ngo wu man le, nan Zozi nwan: "Sɛ mún kulo ke ɔ nyan nguan dede ɔ ju mín ewale clan an, asu wɔ ejɔle wɔ nún ɔ?"

²⁴ Zozi suanlan sɔ'n lɛlɛ yê ɔ'a nwun ejɔle sɔ'n-mɔ ɔ'a hele ɔ'a sie ɔ. Yê ye sɛ ke ejɔle'n mɔ ɔ'a han'n tɛ ananhɔle.

Kualaa kualaa

²⁵ Zozi yɔlɛ asinbenwun ninngɛ dɔun kpa mmiekun-mɔ. Nan sɛ be lɛ tua kun biala be kele a, yí nwun kalata mɔ be 'kele'n, mún de mún di ke ɔ nzun man mán nún anun.

JUNMAN

M'ɔ wɔ nun'n

Luku kalata'n m'ɔ tian yɛ nnyuan'n m'ɔ helel'n y'ɔ le ehi. Kalata sɔ nun anun, Luku man ye nwun ke ɔ kpɛnɛn yɔlɔ m'ɔ Zozi mmɔfue'n-m'ɔ fi Zoluzalemun kulo nun asu ebele, be hɔlɔ bɔlɔ Ejɔlekpa'n *Lɔmun belemgbɛn mɛn'n lɔka dɔn be bɔlɔ Asɔnɔn'n. Kalata sɔ'n tɛ cɛnnɔn kpa, ɔ sanlɛn ke ɔ buka yɛ maan ye tɛ Zozi mmɔfue'n-m'ɔ kalata'n-m'ɔ m'ɔ be helelɛ nun abu.

Luku a hye yɛ kalata nun anun nsan. Alimua dɛ'n (yɛ ti 1-7) kan ninngɛ m'ɔ mmɔfue'n-m'ɔ yɔlɔ wɔ Zoluzalemun ebele nun anwun ejɔlɛ. M'ɔ Zozi fulɔ hɔlɔ nyanmiansu'n, Wawe Nwannzan-nwannzan fi nyanmiansu walɔ jinlanlɛn mmɔfue'n-m'ɔ anzin. ɔ manlɛn bɛ tunmin maan be bɔlɔ Ejɔlekpa'n. Zoluzalemun Asɔnɔn'n telelɛ nde-nde, sunnzun m'ɔ anɛn Zufu mgbain'n-m'ɔ le kele bɛ ahuluwa ɔ.

M'ɔ tɔ su nnyuan'n (yɛ ti 8-12), Luku le kan ninngɛ m'ɔ mmɔfue'n-m'ɔ yɔlɔ wɔ Zude nun Samali mɛn'n nun anun nun anwun ejɔlɛ. M'ɔ Zufu mgbain'n-m'ɔ manlɛn be hunlin Zozi suanlan'n m'ɔ li Etienɛn'n, bɛ nun kun, be fele yɛ Sɔlɔ, ɔ helelɛ Zozi menian'n-m'ɔ ahuluwa kpili kpa. Yɛ be-yue-asɛ, Zoluzalemun Asɔnɔn mma'n-m'ɔ bɔlɔ asanndɛ hɔlɔ Zude nun Samali mɛn'n nun anun. Yɛ Mɛn Zozi yɛlɔ yɛ nwun helelɛ Sɔlɔ, ɔ felelɔ yɛ ke ɔ kɛci yɛ bɔfue wɔ bɛ m'ɔ be tɛ man Zufu'n-m'ɔ afian. Ehi anzin, Sɔlɔ falɔ dunman Pɔlɔ. Asannan nɛn Luku a han Pɔlɔ junman nun anwun ejɔlɛ'n, ɔ le kan Pɛlɛ dɛ nun anwun ejɔlɛ, ɔ nun ke ɔ kpɛnɛn yɔlɔ m'ɔ alimua mma'n-m'ɔ m'ɔ be tɛ man Zufu'n kacili Zozi menian wɔ Zude mɛn'n nun, ɔ nun Antɔsu kulo nun asu ebele'n.

Kalata'n lɔka nga'n (yɛ ti 13-28), Luku le kan Pɔlɔ anwun ejɔlɛ. Pɔlɔ tuli atɛn ngukun fɛ nsan ɔ hɔlɔ bɔlɔ Ejɔlekpa'n *Lɔmun belemgbɛn mɛn'n lɔka dɔn. Anun Pɔlɔ le menian dɔn be buka yɛ be di yɛ Mɛn junman'n. Bɛ nun mmie-m'ɔ y'ɔ le Baanabasɔ, Silasɔ, Timote, Titɔ, Apolɔsu ɔ nun Maakɔ. Pɔlɔ atɛn'n mmie-m'ɔ m'ɔ tuli'n, Luku nun yɛ y'ɔ hɔlɔ ɔ. Yɛ ti yɛ yɛ muonun, ɔ le kan yɛ kalata nun anun ke "yɛ" nun ɔ. Pɔlɔ bɔlɔ Asɔnɔn kulo mgbili dɔn asu. Be helelɛ yɛ ahuluwa kpa, eɛ emian tulɔ yɛ. Nan kusu, ɔ bɔlɔ mɛndɛnɛn ɔ lili junman manlɛn yɛ Mɛn Zozi. Kalata nun agualɛ nun, Luku le kan ke ɔ kpɛnɛn yɔlɔ m'ɔ Pɔlɔ juli Lɔmun kulo nun asu elɔ'n.

1 Teofili,

Ninngɛ kualaa m'ɔ Zozi yɔlɔ, ɔ nun m'ɔ hehelelɛ yɛ ngelemɔ nun ² dede m'ɔ juli cɛn m'ɔ fulɔ hɔlɔ nyanmiansu'n, m'an han yɛ nwun ejɔlɛ mɛn alimua kalata nun anun. Asannan nɛn Zozi a fu a hɔ nyanmiansu'n, Wawe Nwannzan-nwannzan'n tunmin nun, ɔ hehelelɛ yɛ mmɔfue'n-m'ɔ m'ɔ felelɛ bɛ yɛ nwun nun atɛn'n. ³ M'ɔ menian'n-m'ɔ hunlin yɛ yuelɛ'n, ɔ bulɔ atɛn ngacile dɔn asu ɔ yɛlɔ yɛ nwun ɔ helelɛ yɛ mmɔfue'n-m'ɔ maan be nwunlin yɛ ke ɔ fi ewue nun ɔ'a tinngɛ sakpa. ɔ yɛlɔ yɛ nwun ɔ helelɛ bɛ dede cɛn abulanan, eɛ ɔ hanlɛn Nyanmian Belemgbɛn Mɛn nun anwun ejɔlɛ ɔ helelɛ bɛ. ⁴ Elɛhun kun, anɛn Zozi nun yɛ mmɔfue'n-m'ɔ le didi, ɔ kɔ han kɔ hele bɛ ke: "Nɛn man emɔ fi Zoluzalemun ewa be kɔ mua. Nan emɔ tɛnlan be nwɔnnɛn like'n m'ɔ Sɛ nun a fa a bɔ emɔ anchuba m'ɔ n ganlɛn yɛ nwun ejɔlɛ n gelelɛ emɔ'n. ⁵ ɔ sanlɛn ke, Zuan a sɔnɛn menian'n-m'ɔ asue nun, nan emɔ dɛ, ɔ ka kaan, be 'ba fa Wawe Nwannzan-nwannzan be sɔnɛn emɔ."

Zozi 'ba fu kɔ nyanmiansu

⁶ M'ɔ Zozi hanlɛn sɔ yuelɛ'n, yɛ mmɔfue'n-m'ɔ m'ɔ anɛn b'a yia yɛ nwun ebele'n kɔ bisa yɛ ke: "Yɛ Mɛn, asu mɛle sɔ nun anun yɛ e 'sesie Izalayɛ belemgbɛn mɛn'n biekun ɔ?"

⁷ Zozi kɔ bua bɛ ke: "Mɛle'n nun cɛn'n m'ɔ Sɛ'n muo-nun tunmin nun ɔ'a hele'n, nɛn emɔ ejɔlɛ ɔ. ⁸ Nan Wawe Nwannzan-nwannzan'n 'ba a emɔ su ɔ wowula emɔ tunmin. Ebele nun anun, emɔ 'ba li mɛn nwun adanzɛ wɔ Zoluzalemun kulo nun asu ewa, Zude nun Samali mɛn'n nun anun lɔka kualaa'n, eɛ dede ɔ kɔ ju mɛn nun ati elɔ ebue kun kualaa'n."

⁹ M'ɔ Zozi hanlɛn ejɔlɛ sɔ'n yuelɛ'n, be 'nɛn an, anun ɔ le fu kɔ nyanmiansu. Ebele ala, bɔlɛ kun kɔ fufɔ yɛ nwun ɔ kɔ fɛ bɛ nyɛn. ¹⁰ Mɛle m'ɔ Zozi 'fu kɔ m'ɔ anɛn yɛ mmɔfue'n-m'ɔ tɛ nɛn anwunno'n, kunmgbɛn ala menian nnyuan kɔ fite fite bɛ nwun ebele. Menian nnyuan sɔ'n-m'ɔ wowula taladɛ nvufue. ¹¹ Be kɔ bisa Zozi mmɔfue'n-m'ɔ ke: "Galile amma, ɔ yɔ sɛ m'ɔ emɔ jijin ewa be le nɛn anwunno ɔ? Zozi m'ɔ fi emɔ afian ewa ɔ'a fu ɔ'a hɔ nyanmiansu'n, ɔ 'ba sa ba ke emɔ a nwun yɛ ke ɔ le fu kɔ'n."

Zudasɔ ngacifue'n

¹² M'ɔ menian nnyuan sɔ'n-m'ɔ hanlɛn sɔ'n, Zozi mmɔfue'n-m'ɔ fi buka'n m'ɔ be fele yɛ "Olivu buka" nun asu be kɔ ju. Be kɔ sa be kɔ hɔ Zoluzalemun. Buka sɔ'n nun Zoluzalemun afian tɛ kɔ yɔ cilo kun. ¹³ M'ɔ be juli Zoluzalemun ebele'n, be kɔ hɔ kɔ fu awaa nun asu, be kɔ wulu sua'n m'ɔ be yia nun titi nun anun. Bɛ m'ɔ be hɔlɔ

yiall sua nun anun'n y'ɔ le Pɛlɛ, Zuan, Zuakɪ, Andele, Filipu, Toma, Baatelemin, Matie, Alife awa Zuakɪ, Simun m'ɔ kpunndɛ yɪ mɔn'n fanwundi'n ɔ nun Zuakɪ awa Zudi. ¹⁴ Bɛ yia daa bɛ yɔ asɔnɔn, bɛ nun mmala-sua'n-mɔ nun Zozi anin Mali ɔ nun Zozi anianman mmelenzua'n-mɔ.

¹⁵ Elɛhun kun bɛ yiall, bɛ menian kɔ yɔ ɛya kun abula, Pɛlɛ jasulɛ a, yɪ nwan: ¹⁶ "Anianman-mɔ, ejɔlɛ mɔ Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n hanlɔn m'ɔ wɔ ɛhele Ejɔlɛ nun anun'n, ɔ di kɛ ɔ kpɪn su. Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n nanndɪlɛ belemgbin Davidi su ɔ hanlɔn Zudasɪ anwun ejɔlɛ. Zudasɪ sɔ'n y'ɔ kpɛlɛ atɔn maan bɛ hyɪlɛ Zozi ɔ. ¹⁷ Anun Zudasɪ wɔ yɛ fɔ nun anun bie. Junman'n mɔ yɛ lɛ di yɪ ɛwa'n, anɔn ɔ di bie. ¹⁸ Yɪ busufuɛ nyɔlɛ nun anwun esika mɔ bɛ tualɛ bɛ manlɔn yɪ'n, ɔ falɛ tolt ebo kun. Ebo sɔ nun asu, ɔ kɔ fu anwunno ɔ kɔ lua yɪ ti ast ɔ kɔ tɔ ast, yɪ nyaa kualaa kɔ tulu. ¹⁹ Ejɔlɛ sɔ'n, Zoluzalemun menian'n-mɔ kualaa tɪlɛ. ɔ man bɛ anɛ nun anun, b'a fele ebo sɔ'n 'Hakeldama'. Hakeldama'n, yɪ bu y'ɔ le kɛ: 'moja ebo'.

²⁰ "Ɛ 'nwun Zudasɪ anwun ejɔlɛ'n mɔ belemgbin *Davidi helelɛ wɔ Izalayɛ ejue ɛtue kalata nun anun'n:

Man yɪ awulo'n hɔ to,

nɔn man suanlan fɪlɛ tanlan nun.

Ɛsɛ b'a hele wɔ kalata sɔ nun anun biekun kɛ:

Man suanlan fufɔlɛ kɔci yɪ.

²¹ "Ɛhika ati, ɔ di kɛ suanlan kun fa yɪ nwun bɔ yɛ ɔ di yɛ Mun Zozi ewuetinngɛ nun anwun adanzɛ. ²² Suanlan sɔ'n, ɔ yɔ bɛ mɔ bɛ si yɛ su nun anun kun, sunmin tɛmun mɔ Zuan sɔnɔnɔn yɛ Mun Zozi, m'ɔ sɪsɪnɔn kulo kulo'n-mɔ asu, dede ɔ juli cɪan m'ɔ fulɛ hɔlɛ nyanmɪan-su'n."

²³ Mɔ Pɛlɛ anuan tɔlɛ'n, bɛ kɔ sie menian nnyuan ebele. Bɛ fele kun Zozefu. Kun'n kusu li Matiasɪ. Zozefu a, yɪ dunman biekun y'ɔ le Baasabasɪ mɔ yɛ bɛ tunlɔn yɪ Zusutusu'n. ²⁴ Mɔ bɛ sielɛ menian nnyuan sɔ nun ebele'n, bɛ kualaa bɛ kɔ yɔ asɔnɔn. Bɛ nwan: "Yɛ Mun, wɔ mɔ ɛ sɪ menian'n-mɔ kualaa ahunlɔn nun anun ejɔlɛ'n, menian nnyuan ɛhɪ, keke yɛ nunhan'n mɔ a yɪ yɛ kɛ ²⁵ ɔ kɔci Zudasɪ mɔ ɔ'a yaci Zozi mmɔfue junman'n ɔ'a bɔ yɪ ti yɪ lɪka m'ɔ kulo'n."

²⁶ Ɛhɪ a, bɛ kɔ hyɔn tondo, ɔ kɔ tɔ Matiasɪ su. ɔ fi ebele yɛ bɛ falɛ Matiasɪ bɛ sɔlɛ mmɔfue bulu nun kun nun asu ɔ.

Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n ɛwale'n

2 Ɛhɪ, mɔ *Pantekɔtu fetɪ cɪan'n juli'n, Zozi menian'n-mɔ kualaaɪn yiall lɪka kun. ² Kunmgba ala, bɛ kɔ tɪ like nun angan kɛ anwunman m'ɔ lɛ tu sele kpa ɔ. ɔ fi anwunno huuu, ɔ kɔ wulu sua'n mɔ menian'n-mɔ gua nun nun anun. ³ Bɛ 'nɪan an, sɪn tofeleman-mɔ. Bɛ kɔ tɪtɪ bɛ nwun nun, bɛ kɔ tetanlan bɛ nun kun biala ati nun asu. ⁴ Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n kɔ wulu bɛ kualaa bɛ nun kpa bɔkɔ. Ebele ala, bɛ lɛ kan anɛ ngacile ngacile mɔ Wawɛ nun a fa a wula bɛ nun kun biala anuan kɛ ɔ hɔn'n.

⁵ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anɔn Zufu'n-mɔ mɔ bɛ felɛ Nyanmɪan kpa'n fi mɔn mɔn'n kualaa anun ba a, bɛ wɔ Zoluzale-

mun ebele. ⁶ Mɔ bɛ tɪlɛ like sɔ nun angan'n, bɛ kɔ tutu bɛ kɔ hɔ kɔ yia yɪ bu ɛbɔ. Ejɔlɛ'n kɔ sin bɛ kualaa bɛ nwun dede ɔ kɔ bu su. ɔ sanlɔn kɛ, anɛ ngacile ngacile'n mɔ Zozi menian'n-mɔ lɛ kan'n, bɛ mɔ b'a yia ebele nun anun kun biala tɪ kɛ yɪ kulo anɛ yɛ bɛ lɛ kan ɔ. ⁷ Ejɔlɛ'n kɔ sin bɛ nwun ɛsɛ ɔ kɔ yɔ bɛ ɛnyɔnmɔn. Bɛ nwan: "Menian ɛhɪ-mɔ mɔ bɛ lɛ kan anɛ ngacile ngacile'n, asu bɛ kualaa bɛ tɪ man Galile mɔn nun anun menian ɔ? ⁸ Nan ɔ yɔ sɛ mɔ afɪ yɛ nun kun biala tɪ ejɔlɛ'n mɔ bɛ lɛ kan wɔ yɛ kulo anɛ nun anun'n? ⁹ Yɛ nun mmie-mɔ fi Paatɪ nun Medi nun Elamun mɔn nun. Mmie-mɔ fi Mezopotamin mɔn nun, Zude nun Kapadɔsu mɔn nun, Pun nun Azi mɔn nun, ¹⁰ Filizi nun Panfili mɔn nun, Ezipiti mɔn nun nun Libi mɔn nun anun kulo'n mɔ bɛ fele yɪ Silɛnɔn nun afan nun. Nyɔfue'n mɔ bɛ fi Lɔmun kulo nun asu'n, ¹¹ b'a wu mmie-mɔ Zufu, mmie-mɔ kusu tɪ man Zufu, nan kusu bɛ kɔ Zufu'n-mɔ asɔnɔn'n bie. Mmie-mɔ fi Keletɪ nun Alabi mɔn nun. Kusu afɪ, Nyanmɪan asinbenwun ninngɛ'n-mɔ anwun ejɔlɛ'n mɔ bɛ lɛ kan'n, yɛ kualaa yɛ tɪ wɔ yɛ kulo anɛ nun anun!"

¹² Ejɔlɛ'n kɔ sin bɛ kualaa bɛ nwun dede ɔ kɔ bu bɛ nwun su. Bɛ kɔ bisa bisa bɛ nwun kɛ: "Ejɔlɛ ɛhɪ abu kele sɛ?" ¹³ Mmie-mɔ 'bisa kosuan ɛhɪ a, anɔn mmie-mɔ kusu lɛ kan bɛ gulu Zozi menian'n-mɔ anwun kɛ: "Ɛhɪ-mɔ, b'a nun nzan b'a bu kpa bɔkɔ!"

¹⁴ Mɔ menian'n-mɔ 'kan sɔ'n, Pɛlɛ nun mmɔfue bulu nun kun'n kɔ jasɔ kɔ jinlan. Pɛlɛ kɔ kuku yɪ nuan su ɔ kɔ han kɔ hele bɛ kɛ: "Ɛmɔ Zufu'n-mɔ nun ɛmɔ kualaa mɔ bɛ wɔ Zoluzalemun ɛwa'n, ɛmɔ yɔ anzue bɛ tɛ ejɔlɛ'n mɔ mɔn 'ba han mɔn kele ɛmɔ'n kpa. ¹⁵ Menian ɛhɪ-mɔ mɔ ɛmɔ junlɔn kɛ b'a nun nzan b'a bu'n, bɛ nnunlɔn man nzan bɛ bulɛ man. ɔ sanlɔn kɛ, bɛle mɔ b'a bɔ ngelemɔ dɛ nguanlan ɔ. ¹⁶ Nan ejɔlɛ'n mɔ kpɔmanfue Zowɛ hanlɔn yɪ daba daba'n, ejɔlɛ sɔ'n yɛ ɔ lɛ kpɔn su sian nun ɔ. Kpɔmanfue Zowɛ hanlɔn kɛ Nyanmɪan nwan:

¹⁷ Mele kasian nun anun, mɔn 'ce mɔn Wawɛ'n mɔn man kulo suanlan dasannin biala.

Mɔn 'fa mɔn nuan ejɔlɛ'n mɔn wula

ɛmɔ amma mmelenzua nun mmalasua'n-mɔ anuan maan bɛ kan.

Mɔn 'ba man ɛmɔ mgbafele'n-mɔ

nwun ninngɛ'n-mɔ Wawɛ nun.

Mɔn 'ba hɔn ɛmɔ mmɪlɔwa'n-mɔ elalɛ.

¹⁸ ɔ tɪ ananhɔlɛ, mele sɔ nun anun,

mɔn 'ce mɔn Wawɛ'n mɔn man

mɔn ngua mmelenzua nun mmalasua'n-mɔ.

Mɔn 'fa mɔn nuan ejɔlɛ'n mɔn wula bɛ nuan maan bɛ kan.

¹⁹ Mɔn 'ba man asinbenwun ninngɛ fite fite anwunno ɛbɔ.

Ɛsɛ mɔn 'ba man asinbenwun ninngɛ fite fite asɛ nun asu ɛwa.

Menian'n-mɔ 'ba nwun moja,

sɪn nun ewusanlan minndominndo.

²⁰ Asannan nɔn yɛ Mɔn cɪan nun a ju'n, cɪan sɔ'n m'ɔ tɪ anunminnyanmun cɪan kpɪlɛ'n,

*senze'n b'a lu tuun,
sala'n kusu 'ba kaci kɔkɔle ke moja.*

²¹ *Cian sɔ'n, wɔ biala
mɔ ɛ kɔ sun kɔ fele yé Mɔn'n,
ɛ 'nyan wɔ ti."*

²² Eɛ Pɛlɛl nwan: "Izalaye amma, ɛmɔ tɛ ejɔle'n mɔ mun 'ba han mɔn kele ɛmɔ'n kpa. ɛmɔ muonun sɛ, Nyanmɛlan a man ɛmɔ a nwun yɛ ke Zozi m'ɔ fi Nazaletɛ'n tɛ suanlan m'ɔ le tunmin. Nyanmɛlan a man Zozi a yɔ asinbenwun ninngɛ mgbili mgbili kpa ɛmɔ afian ɛwa. ²³ B'a yɛ Zozi b'a man ɛmɔ. Nan kusu Nyanmɛlan yɛ ɔ lili mua ɔ sesiɛlɛ yɛ ɔ ɔ. ɛmɔ nun ɛtɛfue'n-mɔ, b'a bubu yɛ kulɔwa su b'a hun yɛ. ²⁴ Nan kusu Nyanmɛlan a le yɛ fi ewue asa nun maan ɔ fi ewue nun ɔ'a tinngɛ. ɔ sanlɛn kɛ, ewue le man atɛn ɔ nɔi man yɛ nzie man.

²⁵ Aflɛ belemgbin *Davidi hanlɛn Zozi anwun ejɔle kɛ:

Mɔn susu mɔn ti mɔn gua yé Mɔn su mɛle biala.

ɔ di mɔn nzin, mɔn nwun nwusu man mɔn.

²⁶ *Ehika ati, mɔn di yɛ nwun fe kpa*

mɔn ahunlɛn nun anun, mɔn tu yɛ nwun ejue.

Aflɛ mɔn sɛ ke se ewue kun mɔn bɔbɔ a,

n ne anyɛndasue.

²⁷ *ɔ sanlɛn kɛ, ɛ ngɔ yaci man mɔn ɛbɔbɔ ɛbɔ,
ɛ ngɔ man wɔ anwuntɛ suanlan nun anwunnaan'n
ngɔ kpɔbɔ man.*

²⁸ *ɛ 'man mɔn nyan nguan
mɔn di fe wɔ wɔ nyunnun.*

²⁹ "Anianman-mɔ, mɔn 'ba han belemgbin Davidi anwun ejɔle kun mɔn kele ɛmɔ yuein. Ejɔle sɔ'n y'ɔ le kɛ Davidi a wu, b'a sie yɛ. ɛnɛ nun ɛnɛ yɛ seka'n tɛ wɔ yɛ afian ɛwa. ³⁰ Nan anɛn Davidi tɛ Nyanmɛlan kpɔmanfue. ɔ sɛ kɛ Nyanmɛlan a bɔ yɛ anchuba ɔ'a han nda ɔ'a tu su kɛ ɔ 'man yɛ mma'n-mɔ anun kun tanlan belemgbin bia nun asu. ³¹ Davidi lili mua ɔ nwunlin Izalaye Belemgbin Nguandefue'n m'ɔ tɛ *Kilisi nun ewuetinngɛ'n, nán ɔ'a han yɛ nwun ejɔle kɛ:

*B'a nyaci man yɛ maan ɔ'a nga man ɛbɔbɔ,
ɛse yɛ nwunnaan nun a mgbɔbɔ man seka nun anun.*

³² "Zozi anwun ejɔle yɛ anɛn Davidi le kan ɔ. Yɛ mɔ yɛ gua ɛwa'n, yɛ kualaa yɛ di adanzɛ kɛ Nyanmɛlan a man Zozi fi ewue nun a tinngɛ. ³³ Nyanmɛlan a sie Zozi yɛ fama su. Wawe Nwanzan-nwanzan'n mɔ Sɛ'n falɛ bɔlɛ anchuba'n, ɔ'a fa ɔ a wula Zozi asa nun. Zozi a hye a man yɛ. Wawe sɔ'n yɛ ɛmɔ a tɛ yɛ ngan mɔ ɛmɔ nwun yɛ kɔkaala nun ɔ.

³⁴ "Nán kɛ Davidi muonun fulɛ hɔlɛ nyanmɛlansu ɔ, nan yɛ nwan:

Yɛ Mɔn Nyanmɛlan a han a hele mɔn Mɔn kɛ:

Tanlan mɔn sa fama su

³⁵ *maan nvá wɔ mgbɔfue'n-mɔ n zɛ wɔ ja abɔ
kɛ bia mɔ belemgbin sesie yɛ ja su ɔ.*

³⁶ "Izalaye amma'n-mɔ kualaa nwun yɛ yuein kɛ, Zozi sɔ'n mɔ ɛmɔ bubu yɛ kulɔwa nun asu'n, yɛ yɛ Nyanmɛlan a sie yɛ Mɔnlan nun Kilisi, Izalaye Belemgbin Nguandefue nun ɔ!"

³⁷ Mɔ Pɛlɛl anwan tɔlɛ'n, ejɔle'n m'ɔ hanlɛn'n wululɛ bɛ kpa. Bɛ kɔ bisa Pɛlɛl nun mmɔfue ɛhunlɛn-mɔ kɛ: "Anianman-mɔ, atɛn benin yɛ yɛ fá su ɔ?"

³⁸ Pɛlɛl kɔ bua bɛ kɛ: "ɛmɔ nún bɛ nwun bɛ káci bɛ abalabɔ'n. ɛmɔ nunhan kun biala maan bɛ sɔnɛn yɛ wɔ Zozi Kilisi dunman nun, nán ɛmɔ a nyan ɛtɛ face. ɛbeɛlɛ nun anun yɛ ɛmɔ kusu 'ba nyan Wawe Nwanzan-nwanzan'n m'ɔ tɛ Nyanmɛlan acɛdɛlɛ nun ɔ. ³⁹ ɔ sanlɛn kɛ, anchuba sɔ'n mɔ Nyanmɛlan bɔlɛ'n, ɔ tɛ ɛmɔ dɛ, ɔ tɛ ɛmɔ amma'n-mɔ dɛ. ɛse bɛ kualaa mɔ bɛ wɔ mua mɔ yɛ Mɔn Nyanmɛlan 'ba fele bɛ yɛ nwun'n, ɔ tɛ bɛ kusu bɛ dɛ bie."

⁴⁰ M'ɔ yɔlɛ sɔ'n, Pɛlɛl hanlɛn ejɔle mmiekun-mɔ dɔun ɔ heleɛlɛ bɛ, ɔ man bɛ nwunlin yɛ kɛ Zozi anwun ejɔle'n tɛ ananɔkɛ, ɛse ɔ wowulalɛ bɛ anwunseɛ. Yɛ nwan:

"Ajulisu menian ɛhɛ-mɔ mɔ b'a sɛn atɛn ɛtɛ nun asu'n, ɛmɔ nun bɛ kpáci nán ɛmɔ a nyan bɛ ti!"

⁴¹ Mɔ Pɛlɛl hanlɛn sɔ yuelɛ'n, bɛ dɔun bɛ leɛlɛ yɛ nuan ejɔle'n bɛ lili maan bɛ sɔnɛnɛn bɛ. Cian sɔ'n, menian kɔ yɔ akpɛlɛ nsan kɔ a kɔ gua bɛ mɔ b'a le Zozi b'a li daba nun asu.

Alimua asɔnɛn nun asitanlan'n

⁴² ɔ fi ɛbeɛlɛ, temun biala, bɛ yia bɛ tie ejɔle'n mɔ mmɔfue'n-mɔ kan kele bɛ'n kpa. Bɛ tanlan wɔ anianman nun bɛ di yɛ Mɔn alɛ'n, ɛse bɛ yɔ asɔnɛn. ⁴³ Anɛn menian'n-mɔ anun kun biala man Nyanmɛlan anyɛnnɔ, ɔ sanlɛn kɛ anɛn mmɔfue'n-mɔ le yɔ asinbenwun ninngɛ-mɔ dɔun kpa. ⁴⁴ Bɛ kualaa mɔ bɛ leɛlɛ Zozi bɛ lili nun anwan se bɛ nwun, bɛ ninngɛ'n-mɔ kualaa wɔ lɛka kun. ⁴⁵ Bɛ tɔnɛn bɛ anwundɛ'n-mɔ. Esika mɔ bɛ kɔ nyan yɛ nun'n, bɛ nɛn suanlan kun like mɔ ɔ'a hian yɛ nwun'n yɛ bɛ ce esika sɔ nun ɔ. ⁴⁶ Cian biala, bɛ yia Nyanmɛlan awulo nun anun. Bɛ yia bɛ awulo'n-mɔ anun bɛ le fe elie yɛ bɛ didi ɔ, bɛ ndu man bɛ nwun. ⁴⁷ Bɛ yɛ Nyanmɛlan aye. Menian'n-mɔ kualaa kulo bɛ ejɔle. Cian daa, yɛ Mɔn cuɛn bɛ mɔ b'a nyan bɛ ti'n ɔ ba gua bɛ mɔ b'a li mua b'a le Zozi b'a li nun asu.

Kɛ ɔ kpɛnɛn yɔlɛ mɔ bubuluwafue kun anwun salɛn

3 ɛhɛ, ɛlehun kun, eyua dɛ nsan, mɔ dɛ'n mɔ Zufu'n-mɔ fa yɔ asɔnɛn'n juli'n, anɛn Pɛlɛl nun Zuan, bɛ le kɔ Nyanmɛlan awulo ɛbɔ bɛ 'kɔ a yɔ asɔnɛn. ² Awulo nun anwan'n mɔ bɛ fele yɛ "Anwan Kanlanman" nun anwun ɛbeɛlɛ, belenzua bubuluwafue kun tɛ ɛbeɛlɛ. Belenzua sɔ'n, bɛ 'wu yɛ a, anɛn ɔ'a bubu. Cian biala, bɛ fa yɛ bɛ ba sie yɛ ɛbeɛlɛ, maan ɔ sɛseɛlɛ bɛ mɔ bɛ le kɔ a wulo Nyanmɛlan awulo nun anun nun esika. ³ M'ɔ nwunlin kɛ Pɛlɛl nun Zuan le ba wulo awulo nun anun'n, ɔ kɔ seɛlɛ bɛ esika. ⁴ Pɛlɛl nun Zuan bɛ kɔ nɛn bian'n siin, nán Pɛlɛl a se yɛ kɛ: "Nɛn yɛ!" ⁵ Bian'n kɔ nɛn bɛ, aflɛ ɔ junlɛn kɛ Pɛlɛl nun Zuan 'ba man yɛ esika.

⁶ ɛhɛ a, Pɛlɛl kɔ han kɔ hele yɛ kɛ: "N ne esika flí. Nan nunhan mɔ n ne yɛ'n, mɔn 'fa mɔn man wɔ. Yɛ ti, Zozi Kilisi m'ɔ fi Nazaletɛ'n dunman nun, jasɛ nanndɛ!"

⁷ Mɔ Pɛlɛl hanlɛn sɔ yuelɛ'n, ɔ kɔ sɔ bian nun asa fama nun anun ɔ kɔ jasɛ yɛ. ɛbeɛlɛ ala, bian nun aja'n-mɔ kɔ yɔ kpa. ⁸ ɔ kɔ jasɛ ɔ kɔ nanndɛ. ɔ nun Pɛlɛl nun Zuan bɛ kɔ wulo awulo nun anun, anɛn ɔ le nanndɛ ɔ le kukulu ɔ yɛ Nyanmɛlan aye. ⁹ Menian'n-mɔ kualaa kɔ nwun yɛ kɛ ɔ le

nanndi ɔ yi Nyanmian aye. ¹⁰ Mele mo menian'n-mo nwunlin ke bian'n m'ɔ tanlan Anuan Kanlanman nun anwun ebele ɔ sesele esika'n, ejɔle'n ɔ sin bé nwun be ɔ sulo Nyanmian wɔ like mo mmɔfue'n-mo a yɔ a man bian nun anwun.

¹¹ Kemɔ bian sɔ'n mgbɔɔɔ man Pɛɛɛl nun Zuan'n, ejɔle'n ɔ sin menian'n-mo anwun. Bé kualaa be ɔ tu woo be ɔ ɔ bé nwun elɔ lɪka'n mo be fele yɪ "Salomon Abalada" nun anun. ¹² Mo Pɛɛɛl nwunlin yɪ sɔ'n, yɪ nwan: "Izalaye amma, nzuke ati yê bian ehi anwunza'n sin emɔ anwun ɔ? Nzuke ati yê emɔ le nenlan yê sua ɔ? Emɔ junlun ke yê muonun yê tunmun anaan Nyanmian esûe kpa mo ye su tala emɔ'n y'ɔ man bian ehi anwun a sa ɔ?" ¹³ Abalahamun, Izaki nun Zuakɔbu Nyanmian'n, yê nan-mo Nyanmian'n yê ɔ'a wula yɪ akua Zozi anunmin-nyanmun ɔ. Emɔ muonun yul Zozi be manlun mân nun asu mgbain'n-mo. Pilati m'ɔ kulo ke ahan ɔ yaci Zozi nun'n, emɔ hanlun wɔ Pilati anyunnun ebele ke emɔ mmianlun man Zozi anwun. ¹⁴ Zozi m'ɔ ti suanlan nwanzan-nwanzan, mo ese ɔ ti seseɛfue'n, emɔ a yi yɪ a tu. Emɔ a seɛ Pilati ke ɔ yâci kodiawu'n lili nun maan ɔ nyan yɪ ti. ¹⁵ Sakpa, emɔ a man b'a hun Munlan'n m'ɔ man nguan'n. Nan Nyanmian kusu a man ɔ fi ewue nun ɔ'a tinngɛ, yê kualaa ye di yɪ nwun adanzɛ. ¹⁶ Tunmin'n m'ɔ wɔ Zozi dunman nun anun'n, ɔ nun dedi'n mo ye le yɪ wɔ dunman sɔ nun anun'n, y'ɔ man suanlan ehi m'ɔ jin emɔ anyunnun ewa, mo emɔ si yɪ nun a nyan anwusele ɔ. Yɪ ti, dedi'n mo ye le yɪ wɔ Zozi dunman nun anun'n, y'ɔ man bian ehi mo emɔ nwun yɪ ewa nun a ti akpɔle bɔkɔ ɔ.

¹⁷ "Nan sian dɛ, anianman-mo, emɔ nun emɔ mgbain'n-mo like mo b'a yɔ Zozi'n, mun si ke emɔ nzi man, yɪ ti y'ɔ man emɔ a yɔ ɔ." ¹⁸ Nyanmian manlun atɪn ke Kilisi'n, Izalaye Belemgbin Nguandefue'n, nwún aman-nunhunlun maan ejɔle m'ɔ manlun yɪ mgbɔmanfue'n-mo kualaaatin hanlun yɪ daba'n, ejɔle sɔ'n kpɪn su. ¹⁹ Yɪ ti, emɔ nún bé nwun wɔ Nyanmian anyunnun, be kâci bé abalabɔ'n, nán Nyanmian a yaci emɔ anwun sa ɔ'a hye emɔ. ²⁰ Se emɔ yɔ yɪ sɔ a, yê Mun 'ba man emɔ nyan aluacɪɛ. Eɛ *Kilisi'n, Izalaye Belemgbin Nguandefue m'ɔ lili mua ɔ yul yɪ ke ɔ 'fa man emɔ'n, ɔ 'man ɔ ba. Kilisi sɔ'n y'ɔ le Zozi.

²¹ "Nan kikaala dɛ, ɔ di ke Zozi tanlan nyanmiansu elɔ. ɔ 'tanlan elɔ dede ninngɛ'n-mo kualaaatin kaci biekun. ɔ sanlun ke ejɔle sɔ'n, Nyanmian manlun yɪ anwuntɛ mgbɔmanfue'n-mo hanlun yɪ daba daba. ²² E 'nwun ejɔle mo Moyizɪ hanlun'n: *Yê Mun m'ɔ ti emɔ Nyanmian'n, ɔ 'ba man be wu kpɔmanfue kun ke mɪn emɔ afian ewa. Yɪ kualaa m'ɔ kɔ han kɔ hele emɔ'n, emɔ tie yɪ.* ²³ *Suanlan biala mo ɔ'a ndie man kpɔmanfue sɔ'n, be 'kun yɪ be yi yɪ fi Nyanmian menian'n-mo anun.*

²⁴ "ɔ fi Nyanmian kpɔmanfue Samie mele su, mgbɔmanfue'n-mo mo be tɔtua yɪ'n mele su, ene edua'n mo ye wɔ nun'n, mgbɔmanfue sɔ'n-mo kualaa hanlun yɪ nwun ejɔle. ²⁵ Anchuba'n mo Nyanmian nanndulɪ mgbɔmanfue'n-mo asu ɔ bɔlɪ'n, anchuba sɔ'n ti emɔ dɛ. Nyhye'n kusu m'ɔ nun emɔ anan-mo hyhyelɪ'n, emɔ wɔ nun bie. Afi, Nyanmian hanlun heleɪ Abalahamun

ke: *ɔ nanndɪ wɔ sasu'n-mo asu, mun 'yeyila asɛ nun asu nvilie'n-mo kualaa asu.* ²⁶ Ehi ka ati, emɔ kpa eyɔle dunman nun, Nyanmian lili mua ɔ yul yɪ akua'n, ɔ suanlun yɪ ke ɔ bála a yeyila emɔ su, se emɔ anun kun biala fi yɪ nyɔle ete nun anun jasu a."

Be nun Pɛɛɛl nun Zuan 'ba hɔ mgbain'n-mo aja su

4 Anun Pɛɛɛl nun Zuan anuan tɛ wɔ su be le kan ejɔle be kele bagua'n, ebele ala Nyanmian *tɛɛɛɛfue'n-mo, Nyanmian awulo nun asu nzalafu kpain'n, ɔ nun *Sadusifue'n-mo be ɔ a. ² Mo be tɪl ke mmɔfue nnyuan'n le kekele bagua'n ninngɛ, ke ewuetinngɛ wɔ ebele, ɔ sanlun ke Zozi a wu a tinngɛ'n, ejɔle nun a nyo man bé fe fɪɪ sua. ³ Be ɔ hyl Pɛɛɛl nun Zuan be ɔ gua bé fiadɪ. Kemɔ anun alɛ le san'n, mmɔfue nnyuan'n ɔ la fiadɪ dede alɛ ɔ hun. ⁴ Ehi nun ehi a, bé dɔun mo be tielɪ ejɔle'n mo Pɛɛɛl nun Zuan hanlun'n, be leɪ be lili. Se be fa bé be sɔ bé mo be lili mua be leɪ Zozi be lili nun asu a, bé kualaa bé menian le ɔ ɔ yɔ akpu nnun.

⁵ Alɛ hunlun an, Zufu mgbain'n-mo, Izalaye mân nun asu mgbain'n-mo, bé nun *mala nun asu mgbain'n-mo, be ɔ yia Zoluzalemun ebele. ⁶ Anyia sɔ'n, bé mo be ti yɪ bu bie'n y'ɔ le tɛɛɛɛfue kpain Hannun, Kayifu, Zuan, Alegzanndulɪ nun tɛɛɛɛfue kpain Hannun anwun amma'n-mo kualaaatin. ⁷ Be man be nun Pɛɛɛl nun Zuan ɔ a bé ja su. Be ɔ bisa bé ke: "ɔ nanndɪ tunmin benin anaan dunman benin asu yê emɔ a man suanlan ehi anwun a sa'n?"

⁸ Wawe Nwanzan-nwanzan'n ɔ li Pɛɛɛl anzin. Pɛɛɛl ɔ bua bé ke: "Mân mgbain, ⁹ ene be nun yê a a emɔ aja su, ɔ sanlun ke, y'a yɔ bubuluwafue kun ye. Emɔ le bisa yê ke ye hân ke ɔ kpɪnlun yɔlɪ mo suanlan sɔ nun anwun a sa'n. ¹⁰ Kemɔ afɪ emɔ kulo ke be bisa nun be ti yɪ bu'n, emɔ nwún yɪ ke, Zozi Kilisi m'ɔ fi Nazaletɪ mo emɔ a bubo yɪ kulɔwa nun asu, mo Nyanmian a man ɔ fi ewue nun ɔ'a tinngɛ'n, Zozi Kilisi sɔ'n dunman'n y'ɔ man suanlan ehi anwun a sa ɔ. ¹¹ Ebele Ejɔle'n le kan Zozi ejɔle yuein ke:

*Ebue'n mo emɔ mo be le si sua nun a bu yɪ ke
ɔ ti man kpa mo emɔ juli tulɪ'n,
yɪ yê ɔ'a kaci ebue kpa
m'ɔ le sua nun anun nun ɔ!*

¹² Zozi angunmun ala y'ɔ kuala ke ɔ man suanlan nyan yɪ ti ɔ. ɔ sanlun ke, eyuadɪ nun anun, se be yi Zozi Kilisi a, Nyanmian a ngele man yê suanlan ngacile fɪɪ kun m'ɔ kuala ke ɔ man ye nyan yê ti ɔ."

¹³ Ke Pɛɛɛl nun Zuan le si juɔ'n, ɔ ɔ sin mgbain'n-mo anwun. ɔ sanlun ke, be si ke Pɛɛɛl nun Zuan, be kalata'n mo be si'n ngo man mua, ese anun be si Zozi su daba.

¹⁴ Nan kemɔ be nwunlin ke bubuluwafue nun anwun a sa, ɔ jin mmɔfue nnyuan nun anwun ebele'n, be ngo nyan man ejɔle be ngo bua mmɔfue nnyuan'n-mo.

¹⁵ Ehi a, mgbain'n-mo ɔ man bé atɪn ke be fi sua'n mo be di ejɔle nun'n be fite. Mgbain'n-mo ɔ su akpulɔwa bé afian elɔ. ¹⁶ Bé nwan: "Menian ehi-mo, nzu like dɛ yê ye yɔ bé ɔ? Afi, Zoluzalemun amma'n-mo kualaaatin a nwun yɪ yuein ke like mo mmɔfue sɔ'n-mo a y'ɔ'n, ɔ ti asinbenwun like kpili kpa. ɔ man ye nguala ye nzu man

yí nwun akpulowa. ¹⁷ Nan ke ɔ ko ɔ nán ejɔle sɔ nun a ndunndun man ɔ'a ngo man mua'n, be mán ye tótua bé ke, se be ɔ Zozi dunman'n biekun be kele suanlan biala a, yé nun bé le yí."

¹⁸ Mɔ be hanlun sɔ yueli'n, be ko fele Pɛli nun Zuan, be ko totua bé ke nán be kekele menian'n-mɔ ninngɛ, esɛ nán be kan Zozi ejɔle be kele bé fí kún. ¹⁹ Mɔ mgbain'n-mɔ anuan tɔli'n, Pɛli nun Zuan ko bisa bé ke: "Emɔ títi be nían, Nyanmian anyunnun, asu ɔ ti sese ke ye bú emɔ ɔ tála Nyanmian ɔ? ²⁰ Nan yé dɛ, ejɔle mɔ y'a ti, mɔ yé nyun a nwun yí'n, ye nguala ye mmuan man yé nuan nun asu."

²¹ Mgbain'n-mɔ ko totua bé ke se be ɔ Zozi sɔ'n dunman biekun an, be nun bé le yí. Mɔ be hanlun sɔ yueli'n, be ko yaci Pɛli nun Zuan nun maan be ko hɔ. ɔ sanlun ke, mgbain'n-mɔ a nnwun man ejɔle kpɔle mɔ be 'jinlan su be pinnin mmɔfue'n-mɔ ɔ. Aft, asinbenwun like'n mɔ mmɔfue'n-mɔ yɔli'n dunman nun, anun menian'n-mɔ kualaa le yi Nyanmian aye. ²² Bubuluwafue'n mɔ yí nwun salu asinbenwun nun'n, ɔ ti suanlan mɔ anun ɔ'a li afue abulanan nun yí nzin.

Zozi menian'n-mɔ 'ba ɔ asɔnun

²³ Pɛli nun Zuan hɔli tulu bé manngun'n-mɔ, mele mɔ mgbain'n-mɔ yacili bé nun'n. Ejɔle mɔ mgbain'n-mɔ hanlun heleli bé'n, be ko susɔ su be ko han be ko hele ehunlun-mɔ. ²⁴ Mɔ Zozi menian ehunlun-mɔ tulu ejɔle sɔ'n, bé kualaa bé bu ko ɔ kun. Be ko ɔ asɔnun, bé nwan: "Yé Mɔn, wó yé e ɔkɔ anwunno nun asu ɔ, ɔ nun asue jenvie'n nun ninngɛ'n-mɔ kualaaɛin ɔ. ²⁵ Wó yé e falu Wawe Nwanzan-nwanzan nun e wulali yé nan *Davidi anun ɔ. ɔ manlun Davidi hanlun ke:

*Nzuke ati yé mân mân'n-mɔ
fa Nyanmian anwun ekpɔ mgban ɔ?*

*Nzuke ati yé menian'n-mɔ
jasu Nyanmian akɔmun anun ɔ?*

²⁶ Asɛ nun asu mmelemgbin'n-mɔ
nun mgbain'n-mɔ abu a ɔ kun,
be le ko a tua yé Mɔn
nun yí *Kilisi'n be kun elɛ.

²⁷ "ɔ ti ananhɔle ke kulo ehi asu, belemgbin Elɔɔ, kunmanna Punsu Pilati, Zufu nun bé mɔ be ti man Zufu'n, bé kualaa be hɔli wó anwuntɛ akua Zozi m'ɔ a yi yí ke Belemgbin Nguandefue nun ati ahuan.

²⁸ Ngele'n mɔ e sɔ ɔ nun tunmin'n mɔ e le yí'n, ejɔle mɔ e lili mua e junlunlun yí nwun e sieli daba'n, b'a ɔ maan yí kualaa a kpun su. ²⁹ Sian dɛ, yé Mɔn, nuan yé ti efua mɔ b'a fua'n, nán man wó ngua'n-mɔ anwunsele kpa maan be hán wó nuan ejɔle'n. ³⁰ Fa wó sa sie nwuluwafue'n-mɔ asu maan bé nwun sá, ɔ asinbenwun ninngɛ maan be nwun yí wó wó anwuntɛ akua Zozi dunman nun anun."

³¹ Mɔ be yueli asɔnun'n ɔ'n, lɔka mɔ be yialt'n, ebele asɛ'n ko kpusu. Wawe Nwanzan-nwanzan'n ko jinlan bé kualaa bé nzin kpa kɔkɔ. Be ko nyan anwunsele be ko han Nyanmian Anuan Ejɔle'n.

Anuannze

³² Bé kualaa mɔ be leli Zozi be lili nun anuan se bé nwun kpa, bé ahunlun'n ti kun, bé ajunlun'n ti kun. Bie njasu man ɔ ngan man ke like m'ɔ le yí'n ti yí ngunmun yí dɛ. Nan bé afian, suanlan kun like m'ɔ le yí'n ti bé kualaa bé dɛ. ³³ Anun mmɔfue'n-mɔ le tunmin kpili kpa be kan yé Mɔn Zozi ewuetinngɛ nun anwun ejɔle. Nyanmian kusu ko yeyila bé su kpa. ³⁴ Bé nun bie fí mmian man like anwun. Aft, bé kualaa mɔ be le ebo anaan sua'n, be tɔnun yí be fa yí esika'n ³⁵ be wula mmɔfue'n-mɔ asa nun. Be nuan like mɔ suanlan kun a mian yí nwun'n yé be ce esika nun ɔ.

³⁶ Nunhan kun, be fele yí Zozefu, ɔ ti *Levivue. Mmɔfue'n-mɔ tunlun yí dunman Baanabasi. Baanabasi'n yí bu y'ɔ le ke "Suanlan m'ɔ wowula anwunsele". Be wuli yí Sipulu mân nun. ³⁷ Anun ɔ le yí ebo kun. ɔ ko tɔnun yí, ɔ ko fa yí esika'n ko bele mmɔfue'n-mɔ.

Aniasɔ nun Safila

5 Anun bian kun wɔ ebele, be fele yí Aniasɔ. Yí yí'n li Safila. Aniasɔ nun yí yí bé nuan ko se bé nwun, ɔ ko tɔnun bé asɛ'n. ² ɔ tɔnunlun yí a, ɔ nun yí yí bé bu ko ɔ kun. Be ko bu esika nun anun. Aniasɔ ko fa yí ebue ko hɔ ko wula mmɔfue'n-mɔ asa nun. ³ Mɔ Pɛli nwunlin esika'n, ɔ ko bisa Aniasɔ ke: "Aniasɔ, asɛ'n mɔ a tɔnun yí nun esika'n, nzuke ati yé a yaci *Satan maan ɔ'a laka wó a ti bie a sie awulo, mɔ e le ba li ato e kele Wawe Nwanzan-nwanzan nun ɔ? ⁴ Asɛ'n ti wó dɛ, b'a mmian man wó ke e tɔnun yí. Se a tɔnun yí kusu a, yí esika'n ti wó dɛ. Nan aft benin ati yé e man ajunlun sua ba wó ti anun ɔ? Nán kulo menian yé a li ato a hele bé ɔ, nan Nyanmian muonun yé a li ato a hele yí ɔ."

⁵ Pɛli hanlun sɔ ala, kpaaa, Aniasɔ ko kpe ko fin, ɔ ko ha ebele ɔ ko wu. Bé kualaa mɔ be tulu ejɔle sɔ'n, esulo ko han bé. ⁶ Mgbafele'n-mɔ ko a ko fufu fuin nun anwun, be ko fa yí ko hɔ ko sie yí.

⁷ Ko ɔ dɔhyuli nsan ko sun, Safila ko a, ɔ'a ndi man ke yí hun a wu ɔ. ⁸ Pɛli ko fele yí ko bisa yí ke: "Safila, asu gua sua yé emɔ tɔnunlun emɔ asɛ nun ɔ?"

Safila ko bua Pɛli ke: "Yuo, gua sua yé ye tɔnunlun asɛ nun ɔ."

⁹ Ehi a, Pɛli ko bisa yí ke: "ɔ ɔ se mɔ e nun wó hun, emɔ abu a ɔ kun be le sa yé Mɔn Wawe'n be nuan ɔ? Nuan, bé mɔ be hɔli sieli wó hun'n, b'a ju anuan nun ebele. Wó kusu wó, be nun wó 'ba hɔ bie."

¹⁰ Ebele ala, Safila ko kpe ko fin Pɛli aja abu ebele ɔ ko wu. Mgbafele'n-mɔ 'ba ju a, anun Safila a wu. Be ko fa yí ko hɔ ko sie yí yí hun anwun ebele. ¹¹ Asɔnun mma'n-mɔ kualaa nun bé kualaa mɔ be tulu ejɔle sɔ'n, be ko sulo Nyanmian kpa.

Asinbenwun ninngɛ'n-mɔ

¹² Anun mmɔfue'n-mɔ le ɔ asinbenwun ninngɛ dɔun kpa bagua nun afian. Bé kualaa mɔ be de Zozi be di'n,

bé kualaa be yia Salomun abalanda nun anun Nyanmian awulo ebele. ¹³ Suanlan flí ngulo man ke ɔ fa yí nwun ɔ bo Zozi menian'n-mo. Nan kusu bé kualaa be kulo Zozi menian'n-mo ejple kpa. ¹⁴ Mmelenzua nun mmalasua dɔun kpa ko le yé Mún be ko li, be ko buka daba dle'n-mo asu. ¹⁵ Be fa nwuluwafue'n-mo be fite gua nun asu, be lila mgbas su ɔ nun ekpan su. Yí dle, anún Plélti 'sún an, yí wawe'n sún bé nun bie asu. ¹⁶ Menian dɔun kpa fi kulo kulo'n-mo mo be mantan mantan Zoluzalemun nun asu be ba. Be 'ba a, be nun nwuluwafue'n-mo nun be mo wawe ete'n-mo le kele bé yale'n yé be ba ɔ. Bé kualaa bé nwun ko sa.

Be 'ba hyl mmɔfue'n-mo be kele bé yale

¹⁷ Ehl a, *tɛɛylfue kpain'n nun *Sadusifue'n-mo m'ɔ nun bé y'ɔ di fâ'n, bé kualaa be ko fa mmɔfue'n-mo anwun ekpa kpa. ¹⁸ Be ko hyl mmɔfue'n-mo be ko gua bé fiadl. ¹⁹ Nan mo alíe sanlun'n, nyanmiansu bɔfue kun ko a ko tike tike fiadl sua nun anuan'n-mo. ɔ ko man mmɔfue'n-mo ko fite, ɔ ko han ko hele bé ke: ²⁰ "Emo hɔ Nyanmian awulo nun anun, emo hán nguan fufɔle nun anwun ejple be héle menian'n-mo."

²¹ Mmɔfue'n-mo ko le ejple sɔ'n ko tu nun. Ngelemo tutun kpa, be ko ho menian'n-mo like ehehele Nyanmian awulo elɔ. Tɛɛylfue kpain'n nun yí sasun-mo ko a, be ko yia Izalaye mân nun asu mgbain'n-mo ɔ nun bé mo be di ejple'n. Be ko yl menian ke be hó fiadl sua nun anun elɔ nán be nun mmɔfue'n-mo bála. ²² Nzalafu sɔ'n-mo hɔli juli fiadl sua nun anun elɔ a, be ngo nwun man mmɔfue'n-mo. Be ko sa be ko a ko tu mgbain'n-mo. ²³ Bé nwan: "Ye 'ko a ju a, anún fiadl sua nun anuan'n nyin kanlanman kpa. Bé mo be sisa fiadl sua'n kusu jijin bé busu ebele anuan nun anun. Nan mele mo ye tikeli tikeli anuan'n-mo'n, y'a nnwun man suanlan flí sua nun anun."

²⁴ Mo nzalafu kpain'n m'ɔ nian Nyanmian awulo nun asu nun tɛɛylfue mgbain'n-mo tulí ejple sɔ'n, ɔ ko sin bé nwun. Be ko bisa bisa bé nwun ke: "Enwannyan'n mo mmɔfue'n-mo a wannyan'n, asu ejple ngo a man yí nzin ɔ?"

²⁵ Kaan cɛ, suanlan kun ko a ko tu bé. Yí nwan: "Emo nían, menian'n-mo mo emo gualí bé fiadl'n, be gua Nyanmian awulo elɔ, be le kekele menian'n-mo ninngé."

²⁶ Mo nzalafu kpain'n tulí ke mmɔfue'n-mo wo Nyanmian awulo elɔ'n, ɔ nun yí nzalafu'n-mo be ko ho ko hyl bé be nun bé ko a. Nan kusu, nzalafue'n-mo a ngele man mmɔfue'n-mo ahuluwa. Afi, be sulo ke bagua'n ko tutu bé ebue. ²⁷ Mo be nun bé walí juli mgbain'n-mo aja su'n, tɛɛylfue kpain'n ko bisa bé ke: ²⁸ "Y'a ndotua man emo ke nán man emo kekele menian'n-mo ninngé kún wo Zozi dunman nun ɔ? Emo le dunman sɔ'n b'a hehele Zoluzalemun kulo bɔndun'n like. Emo kulo ke yí ewue'n m'ɔ wuli'n, yí jɔwɔle ka yé su!"

²⁹ Mo tɛɛylfue kpain'n hanlun sɔ'n, Plélti nun mmɔfue'n-mo ko bua bé ke: "ɔ se ke ye bú Nyanmian ye tála kulo menian'n-mo. ³⁰ Zozi sɔ'n mo emo bubɔli yí kulowa nun asu be hunlin yí'n, yé nan-mo Nyanmian

nun a man ɔ fi ewue nun ɔ'a tinngé. ³¹ Yí yé Nyanmian a fa yí a sie yí fama su ke Belemgbin Nguandefue, mo ɔ 'man Izalaye kaci yí abalabɔ'n ɔ nyan ete face ɔ. ³² Ye nun Wawe Nwannzan-nwannzan'n mo Nyanmian a fa a man bé mo be bu yí'n, ye di ejple sɔ'n-mo anwun adanzíe."

³³ Mo mgbain'n-mo tulí ejple sɔ'n, be ko fe mmɔfue'n-mo anwun eya kpa. Bé nwan be 'man be kun bé. ³⁴ Anún Falisifue kun wo bé nun. Be fele bian sɔ'n Gamalié. ɔ ti mala nun asu kpain'n kun. Menian'n-mo kualaa felí yí. ɔ ko jasú ko jinlan mgbain'n-mo afian, ɔ ko han ko hele bé ke be mán mmɔfue'n-mo fite kaan. ³⁵ Mo be manlun mmɔfue'n-mo fitelí'n, Gamalié ko han ko hele mgbain'n-mo ke: "Izalaye amma, emo nían bé nwun kpa wo like mo emo kulo ke be yo menian ehl-mo nun anwun. ³⁶ ɔ sanlun ke, Tedaɔi fitelí, ɔ hyelí man biala. Tedaɔi bulí yí nwun ke ɔ ti suanlan kpili. Menian eya nnan ko si yí su. Mo be hunlin yí'n, menian eya nnan'n bɔli asanndíe, bé eku'n tɔli asl. ³⁷ Be yl Tedaɔi a, Zudaɔi m'ɔ fi Galile mân nun'n kusu fitelí yí dle temun mo be 'ka menian'n-mo'n. Menian sili yí su. Mo be hunlin yí'n, bé mo anún be si yí su'n kualaa bɔli asanndíe. ³⁸ Yí ti, kikaala dle, mún kan mún kele emo ke emo yáci menian sɔ'n-mo koun, nán be te bé su flí kún. ɔ sanlun ke junman'n mo be le di'n, se ɔ fi man Nyanmian elɔ a, ɔ 'tɔ asl. ³⁹ Nan se junman'n mo be le di yí ebele'n fi Nyanmian elɔ sakpa a, emo ngo huala man yí secl. Yí ti, emo nían bé nwun kpa nán emo nun Nyanmian b'a ngun man ngondin!"

⁴⁰ Mo Gamalié hanlun sɔ yuelí'n, mgbain'n-mo ko fa atún'n mo ɔ'a hele bé nun asu. Be ko fele mmɔfue'n-mo, be ko man be ko fin bé mgbele ese be ko totua bé ke nán be bo Zozi dunman'n flí kun asannan nán b'a yaci bé nun.

⁴¹ Mmɔfue'n-mo fi mgbain'n-mo anyunnun be 'ko a, anún b'a li fe kpa ke Zozi dunman nun, menian'n-mo a hele bé yale ɔ. ⁴² M'ɔ yɔli sɔ'n, cian daa be kekele menian'n-mo ninngé Nyanmian awulo nun anun ɔ nun awulo'n-mo anun, be bo Zozi m'ɔ ti *Kilisi nun anwun Ejplekpa'n.

Menian nsu'n mo be 'buka mmɔfue'n-mo'n

6 Temun sɔ'n, anún Zozi menian'n-mo le sun. Zufu'n-mo mo be kan gelekí aníe'n ko juɔ Zufu'n-mo mo be kan Ebele aníe'n. ɔ sanlun ke, be 'ce esika nun an, be nnian man kunlannvúe mmalasua'n-mo mo be kan gelekí aníe'n líka. ² Ehl a, mmɔfue bulu nun nnyuan'n ko yia Zozi menian'n-mo kualaa'in, be ko fa be ko tu bé nyunnun ke: "ɔ ti man sese ke ye yáci Nyanmian Anuan Ejple nun ehan ye nían alé nun ehye nun. ³ Yí ti, anianman-mo, emo néńian emo afian elɔ, be kpúnnde menian nsu mo be bo bé dunman kpa, mo Wawe Nwannzan-nwannzan'n wo bé nun, mo ese be si ngele. Ye 'fa junman sɔ'n ye wula bé sa nun. ⁴ Yí dle anún yé kusu ye nyan atún ye yo asɔnún ese ye kan Nyanmian Anuan Ejple'n."

⁵ Mo mmɔfue'n-mo hanlun sɔ'n, bé kualaa be ko le be ko tu nun. Ehl, be ko yl Etienun. Etienun ti suanlan m'ɔ le

dedi kpa, eɛɛ Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n wɔ yí nun. Bɛ kɔ yí Filipu, Polokɔɔ, Ninkanɔɔ, Timun, Paamenasi nun Ninkola. Ninkola sɔ'n fi kulo'n mɔ bɛ fele yí Anticsu nun asu. Daba, anun ɔ kɔ Zufu'n-mɔ asɔnɔn'n bie. ⁶ Mɔ bɛ yɪlɪ menian nsu sɔ'n-mɔ'n, bɛ kɔ fa bɛ bɛ kɔ hele mmɔfue'n-mɔ. Mmɔfue'n-mɔ kɔ fa bɛ sa bɛ kɔ fua bɛ ti su bɛ kɔ sele Nyanmian bɛ kɔ man bɛ.

⁷ Anun Nyanmian Anuan Ejɔlɛ'n lɛ tele kɔ, Zoluza-lemun ebele menian mɔ b'a fa bɛ nwun b'a man yɛ Mun Zozi'n kɔ sun kpa. Tɛɛyɪfue dɔun kɔ le Zozi kɔ li.

Etienun ehyɛ'n

⁸ Anun Etienun lɛ yɔ asinbenwun ninngɛ mgbili kpa menian'n-mɔ afian. ɔ sanlun kɛ Nyanmian tunmin'n nun yí anwunsele'n wɔ yí nun. ⁹ Ehi a, Zufu mmie-mɔ, bɛ kɔ asɔnɔn'n mɔ bɛ fele yí "B'a kpe asue'n" bɛ nun Etienun kɔ sota nun. Zufu sɔ'n-mɔ fi Silenun nun Alegizannɔdili kulo nun asu, ɔ nun Silisi nun Azi mân nun. ¹⁰ Kɛmɔ bɛ nian an, bɛ nguala man Etienun, afl Wawɛ Nwannzan-nwannzan wɔ yí nun eɛɛ ɔ kan ejɔlɛ'n ngele su'n,

¹¹ bɛ kɔ bɔ menian kpa kɛ bɛ tún yí ɛsuan kɛ: "Etienun a han ejɔlɛ eɛɛ a tia Moyizɪ nun Nyanmian. ɔ 'kan tia bɛ'n, yɛ tɪ yí bu."

¹² Bɛ kɔ man bagua'n nun Zufu mgbain'n-mɔ nun *mala nun asu mgbain'n-mɔ kɔ jasɔ Etienun akɔmun anun. Bɛ kɔ li Etienun nvu nun bɛ kɔ hyɪ yí bɛ nun yí kɔ hɔ mgbain'n-mɔ aja su. ¹³ Mɔ bɛ 'kɔ'n, adanzɪyua'n-mɔ wɔ bɛ nun. Bɛ nwan: "Suanlan ehi nyaci man Moyizɪ mala'n nun Nyanmian Awulo Nwannzan-nwannzan nun anwun ejɔlɛ eɛɛ ehan fíi sua! ¹⁴ Y'a tɪ yí nuan nun kɛ Zozi m'ɔ fi Nazaletɪ'n 'ba bubu Nyanmian awulo'n, eɛɛ ɔ 'kaci mala'n mɔ Moyizɪ falɪ manlun yɛ'n."

¹⁵ Bɛ kualaa mɔ bɛ gua ejɔlɛ elie sua nun anun nun anyun kɔ ha Etienun anwun. ɔ sanlun kɛ yí nyun nun anun kacili kɛ nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ dɛ'n.

7 Ehi a, *tɛɛyɪfue kpain'n kɔ bisa Etienun kɛ: "Asu ejɔlɛ'n mɔ bɛ lɛ kan'n tɪ ananhɔlɛ ɔ?"

² Etienun kɔ bua yí kɛ: "Mín nianman nun mín sɪ-mɔ, ɛmɔ tíe! Mele mɔ anun yɛ nan *Abalahamun wɔ Mezopotamin mân nun anun'n, asannan nán ɔ'a tu ɔ'a tanlan Halan'n, Anunminnyanmun Nyanmian'n yɪlɪ yí nwun ɔ helelɪ yí. ³ Nyanmian hanlun helelɪ yí kɛ: *Abalahamun, fi wɔ mân nun anun tu, jasɔ wɔ afilie nun abu anwun nán kɔ mân'n mɔ mɪn 'ba hele wɔ nun anun.* ⁴ Mɔ Nyanmian hanlun sɔ'n, sakpa Abalahamun fi Kalide mân nun anun ɔ kɔ tu, ɔ kɔ a kɔ tanlan Halan. Halan ebele yɛ yɪ sɪ wuli ɔ. Mɔ yí sɪ wuli'n, Nyanmian man ɔ fi ebele ɔ kɔ tu, ɔ kɔ a kɔ tanlan mân ehi mɔ ɛnɛ ɛmɔ tɪ nun ewa nun anun. ⁵ Mân sɔ nun anun, Nyanmian a mman man yí like, ɔ'a mman man yí asɛ bɛ ja kun mgban. Kusu Nyanmian bɔlɪ yí anɔhuba kɛ ɔ 'fa mân sɔ'n man yí, ɔ nun yí sasɔ'n-mɔ mɔ bɛ lɛ ba a yí nzin'n. Temun mɔ ɔ 'kan ejɔlɛ sɔ'n ɔ kele Abalahamun'n, anun Abalahamun wuli man baa. ⁶ E 'nwun ejɔlɛ biekun m'ɔ hanlun helelɪ Abalahamun'n: *Wɔ sasɔ'n-mɔ mɔ bɛ lɛ ba a wɔ nzin'n, bɛ 'ba ha mân fufɔlɛ anun bɛ kaci nganga. Bɛ 'ba hele bɛ ahuluwa dede afue eya*

nnan. ⁷ Bɛ mɔ bɛ kɔ fa bɛ bɛ kɔ yɔ bɛ nganga'n, mín yɛ mín 'bua bɛ ndɛɛ ɔ. Mɪn yɔ yí sɔ yue a, bɛ fi mân sɔ nun anun bɛ 'tu bɛ ba bɛ su mín ewa lika ehi anun. ⁸ Mɔ Nyanmian hanlun sɔ yuelɪ'n, ɔ nun Abalahamun bɛ kɔ li nyɪhyɛ. Nyɪhyɛ sɔ'n, yí nzɔlɛ y'ɔ le mmian nun ekpɛ'n. Ehi ka ati yɛ Abalahamun wuli yí wa belenzua Izakɪ m'ɔ lili ɛlɛɔɔɛ'n, ɔ kpɛlɪ yí mmian nun nun ɔ. Izakɪ kusu kɔ kpɛ Zuakɔbu dɛ'n. Zuakɔbu kusu kɔ kpɛ Izalaye nvilie bulu nun nnyuan'n mgbain'n-mɔ dɛ'n.

⁹ "Mgbain sɔ'n-mɔ anun mmie-mɔ kɔ fa bɛ nianman Zozefu anwun ekpɔ. Bɛ kɔ tɔnɔn yí. Bɛ nun yí kɔ hɔ Ezipiti mân nun ɔ kɔ kaci kanga. Nan kusu anun Nyanmian nun yí san. ¹⁰ Nyanmian kɔ le yí fi yí amannunhunlun'n kualaa'n anun. ɔ manlun yí ngele ɔ manlun Falaun m'ɔ tɪ Ezipiti mân nun asu belemgbɪn'n kɔ bu yí suanlan. Falaun kɔ fa Zozefu kɔ sie mân nun asu ɔ nun yí awulo nun asu kpain. ¹¹ Eɔɛ kun kɔ kpɪn Ezipiti nun Kanaân mân'n kualaa'n anun. Yɛ nan-mɔ nwunlin yalɛ kpa, afl anun bɛ nnyan man like fíi bɛ nni man.

¹² "Mɔ Zuakɔbu tɪlɪ kɛ bɛ nyan *bele Ezipiti mân nun'n, ɔ kɔ li mua ɔ kɔ suan yí mma'n-mɔ mɔ bɛ tɪ yɛ nan nun ɛlɔ kun. ¹³ Mɔ Zuakɔbu suanlun yí mma'n-mɔ Ezipiti mân nun m'ɔ tɪan yí kpɛ nnyuan'n, Zozefu kɔ yɪ yí nwun kɔ hele yí nianman'n-mɔ. Falaun kɔ nwun lika mɔ Zozefu fi'n, ɔ kɔ nwun Zozefu anwun amma. ¹⁴ M'ɔ yɔlɪ sɔ'n, Zozefu kɔ yɪ yí nianman'n-mɔ kɛ bɛ hɔ fá bɛ sɪ nun bɛ nwun amma'n-mɔ kualaa'n, maan bɛ bála Ezipiti mân nun. Bɛ kualaa, bɛ tɪ menian abulasɔ ɔ nun nnun. ¹⁵ Zuakɔbu kɔ hɔ Ezipiti mân nun. ɛlɔ yɛ ɔ nun yɛ nan-mɔ bɛ wuli ɔ. ¹⁶ Bɛ nun bɛ fuin'n kɔ hɔ Sisemun. Bɛ kɔ sie bɛ seka'n mɔ Abalahamun toli nun anun. Seka sɔ'n, Abalahamun toli yí Emɔɔ amma'n-mɔ asa nun Sisemun ebele.

¹⁷ "Kɛmɔ anun anɔhuba'n mɔ Nyanmian bɔlɪ Abalahamun'n temun'n lɛ kpunngɛ'n, Izalaye amma'n-mɔ kɔ li ata bɛ kɔ sun dɔun dɔun kpa Ezipiti mân nun anun ɛlɔ. ¹⁸ ɔ wɔ ebele dede belemgbɪn fufɔlɛ kɔ tanlan bia nun asu. Belemgbɪn sɔ'n, ɔ'a nzɪ man Zozefu. ¹⁹ ɔ kɔ laka yɛ nan-mɔ ɔ kɔ hele bɛ ahuluwa. ɔ kɔ tinndin bɛ maan bɛ kɔ hun bɛ mma ngangan'n-mɔ.

²⁰ "Mele sɔ nun anun yɛ bɛ wuli *Moyizɪ ɔ. Moyizɪ tɪ baa belenzua kanlanman kpa. Nyanmian kulo yí ejɔlɛ. Yí sɪ-mɔ falɪ yí fialɪ bɛ titɪlɪ yí dede sala nsan. ²¹ Mɔ afl bɛ nian an bɛ nguala man yí fa fua kún'n, bɛ kɔ yɪ yí bɛ kɔ fite. Falaun awa balasua'n kɔ nwun yí, ɔ kɔ fa yí ɔ kɔ titɪ yí kɛ yí muonun yí kunnun baa. ²² Bɛ kɔ hehele Moyizɪ Ezipiti mân nun anun amanmuo'n kualaa'n. Moyizɪ kɔ kaci tunminfue suanlan ejɔlɛ nun nun junman elie nun.

²³ "Mɔ Moyizɪ nyanlun afue abulanan'n, cɪan kun yí nwan ɔ 'kɔ a fua yí nianman Izalaye amma'n-mɔ anwun. ²⁴ ɔ 'nian an, anun Ezipiti suanlan kun lɛ kele Izalaye amma'n-mɔ anun kun yalɛ. Moyizɪ kɔ le yí nianman nun ati alɔman ɔ kɔ hun Ezipiti suanlan'n. ²⁵ ɔ junlun kɛ anun yí nianman'n-mɔ 'ba tɪ ejɔlɛ nun abu kɛ, ɔ nanndɪ yí su, Nyanmian 'ba le bɛ ti. Kanngu bɛ ngɔ tɪ man ejɔlɛ sɔ nun abu. ²⁶ Bɛ lalɪ alɛ hunlun, Moyizɪ 'kɔ a ju a, Izalaye amma'n-mɔ anun nnyuan lɛ kun ngondin.

Ɔ kɔ tila bé. Yí nwan: 'Nán be kun, nán emɔ tɪ anian-man.'

²⁷ "Mɔ Moyizɪ hanlun sɔ'n, nunhan'n m'ɔ le bu yí manngun'n tua se Moyizɪ kɛ: *Nwan suanlan dɛ y'ɔ fal wɔ siel yé su kpain anaan kɛ ɛ búá yé ndɛɛ ɔ?*²⁸ Ɛ kulo kɛ ɛ kun mín kɛ anúnman ɛ hunlin Ezipiti suanlan nun ɔ?

²⁹ "Mɔ Moyizɪ tulɪ ejɔlɛ sɔ'n, ɔ kɔ nwanndi kɔ hɔ kɔ tanlan Madian mân nun. Elɔ, ɔ kɔ ja bala ɔ nun yí be kɔ wu mma mmelenzua nnyuan.

³⁰ "Ɛhɪ anzin afue abulanan, Moyizɪ kɔ hɔ ewâ nun Sinayi buka nun anwun ebele. Nyanmɪan bɔfue'n kun kɔ yɪ yí nwun kɔ hele yí sɪn nun baka kun asu. ³¹ M'ɔ nwunlin like sɔ'n, ɔ kɔ sin yí nwun. Nan kemɔ anun ɔ le kpunngɛ baka nun anwun ɔ nuan like sɔ'n kpa'n, ɔ 'tie a anun yé Mɪn le kan kɛ: *32 N dɪ wɔ nan-mɔ Nyanmɪan, Abalahamun, Izakɪ nun Zvakɔbu Nyanmɪan.* Esulo kɔ han Moyizɪ, yí nwun kɔ wusu yí, afɪ ɔ ngulo man kɛ ɔ nuan like sɔ'n kún. ³³ Ɛhɪ a, yé Mɪn kɔ han kɔ hele yí kɛ: *Moyizɪ, yɪyɪ wɔ mgbabua'n, ɔ sanlun kɛ, lɪka'n mɔ ɛ jin'n tɪ nwananzan-nwananzan.*³⁴ M'an nwun yalɛ'n mɔ mín menian'n-mɔ le dɪ ɔ nun ekpɪnlan mɔ be le kpɪnlan wɔ Ezipiti mân nun anun elɔ'n. M'an ju asɪ mɪn 'ba le bé ti. Yí ti, bala maan n zúan wɔ Ezipiti mân nun anun elɔ.

³⁵ "Moyizɪ sɔ'n, Izalaye amma'n-mɔ yɪlɪ yí tulɪ. Bé nwan: *Nwan yé ɔ siel wɔ yé su kpain anaan kɛ ɛ búá yé ndɛɛ ɔ?* Yí dein yé Nyanmɪan suanlun yí bé nwun elɔ kɛ kpain nun defue ɔ. Nyanmɪan bɔfue'n m'ɔ yɪlɪ yí nwun helelɪ yí baka nun asu'n kɔ suan yí. ³⁶ Moyizɪ yé ɔ yɪlɪ bé fi Ezipiti mân nun anun fitelɪ ɔ. Ɔ yɪlɪ asinbenwun ninngɛ nun atele mân sɔ nun anun, jenvie kɔkɔle nun anuan nun ewâ nun anun dede afue abulanan.

³⁷ "Moyizɪ kunmgbá sɔ'n yé ɔ hanlun helelɪ Izalaye amma'n-mɔ kɛ: *Nyanmɪan 'ba suan kpɔmanfue kun kɛ mín emɔ anwun. Ɔ tɪ emɔ afilie nun anun suanlan.*

³⁸ "Mele mɔ Izalaye amma'n-mɔ yialɪ ewâ nun anun elɔ'n, Moyizɪ yé anun ɔ di yé nan-mɔ nun nyanmiansu bɔfue'n m'ɔ le kan ejɔlɛ'n kele yí Sinayi buka nun asu nun asafian ɔ. Yí yé Nyanmɪan falɪ nguan ejɔlɛ'n wulalɪ yí sa nun kɛ ɔ fá mán yé ɔ.

³⁹ "Kusu yé nan-mɔ ngɔ man yí anyunnɔ, be kɔ yɪ yí be kɔ tu, be kulo kɛ ahan be sa be kɔ Ezipiti mân nun anun elɔ. ⁴⁰ Be kɔ han be kɔ hele Aalun kɛ: *Bɔ amuan-mɔ man yé, man be súa be lí yé nyunnun. Ɔ sanlun kɛ Moyizɪ sɔ'n m'ɔ yɪlɪ yé fi Ezipiti mân nun anun fitelɪ'n, yé nzɪ man ejɔlɛ mɔ ɔ'a tu yí ɔ.*

⁴¹ "Ɛhɪ a, be kɔ bɔ amuan kun, ɔ tɪ enale baa. Be kɔ yɪ tɛɛ be kɔ man amuan'n mɔ bé muonun b'a bɔ'n, be kɔ li yí nwun ndutue.

⁴² "Nan mɔ be yɔlɪ sɔ'n, Nyanmɪan kɔ kaci yí nzin kɔ si bé. Ɔ kɔ yaci bé maan be kɔ sɔ anwunno elɔ ninngɛ'n-mɔ, kɛ b'a kpɪn b'a hele wɔ Nyanmɪan mgbɔmanfue'n-mɔ kalata nun anun'n kɛ:

Izalaye amma, kɛ emɔ gua ewâ nun anun ewa dede mɔ yí afue abulanan ahi'n, asu mín yé emɔ a yɪ tɛɛ b'a man mín ɔ?

⁴³ *Cɛɛɛ, nan mín yé emɔ a yɪ a man mín ɔ. Nan emɔ a sua emɔ amuan Molɔkɪ tantɪ'n*

ɔ nun emɔ amuan Elefan nzalama'n mɔ emɔ a yɔ'n, bé yé emɔ a sɔ bé ɔ.

Ɛhɪka ati, mɪn 'fa emɔ mɪn kɔ mua m'ɔ tala Babilɔnun mân nun anzin.

⁴⁴ "Ɛwâ nun anun elɔ, yé nan-mɔ 'tu bé bu a, be tu nyɪhyɛ tantɪ nun abu. Ɛbele yé anun nyɔɔbue'n mɔ b'a se b'a hele Nyanmɪan mala'n su'n wɔ ɔ. Tantɪ sɔ'n, b'a bɔ yí kɛ nunhan'n mɔ Nyanmɪan helelɪ Moyizɪ kɛ ɔ nían su ɔ bɔ'n. ⁴⁵ Yé nan-mɔ kɔ fa tantɪ'n kɔ wula bé nzin menian'n-mɔ asa nun. Zozie mele su, be le tantɪ sɔ'n dede be kɔ li kunnunmun mân'n mɔ Nyanmɪan fuanlun nun menian'n-mɔ nun asu. Tantɪ'n halɪ ebele dede belemgbin *Davidi mele su.

⁴⁶ "Nyanmɪan kɔ yɔ Davidi ye. Davidi kɔ sele Nyanmɪan atun kɛ ɔ 'si sua man Zvakɔbu Nyanmɪan'n.

⁴⁷ Nyanmɪan kɔ man yí atun, kusu yí wa Salomun yé ɔ sili Nyanmɪan sua nun ɔ.

⁴⁸ "Nan Nyanmɪan'n m'ɔ wɔ anwunno'n dɛ, nan sua mɔ kulo menian'n-mɔ kɔ si nun anun yé ɔ da ɔ. Kɛ Nyanmɪan kpɔmanfue'n hanlun yí'n, ɔ hanlun kɛ Nyanmɪan nwan:

49 Mɪn bia'n wɔ nyanmiansu, asiɛ'n tɪ bia mɔ mɪn sesie mín ja su ɔ. Nzu sua dɛ yé emɔ kuala si man mín ɔ? Lɪka benin yé mɪn 'tanlan mɪn de mín enwunmɪan ɔ?

50 Ninngɛ Ɛhɪ-mɔ kualaatin, asu nán mín yé m mɔlɪ ɔ?

⁵¹ "Izalaye amma akɔmɪn ketee, akunnun etɛ, anzusele mma, tɛmun biala Wawe Nwananzan-nwananzan'n bulɪ emɔ a, emɔ mmɪlɪ man. Like mɔ emɔ anan-mɔ yɔlɪ'n yé emɔ kusu le yɔ ɔ. ⁵² Nyanmɪan kpɔmanfue benin yé emɔ anan-mɔ a ngele man yí ahulowa ɔ? Bé mɔ be walɪ bɔlɪ sesɛfue kunmgbá cein nun ewale nun anwun ejɔlɛ'n, b'a sɔ bé b'a hun bé. Sesɛfue kunmgbá cein sɔ'n yé kɪkaala emɔ a tu yí esuan b'a hun yí nun ɔ. ⁵³ Emɔ mɔ Nyanmɪan nanndɪlɪ nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ asu ɔ falɪ mala'n manlun emɔ'n, emɔ a nni man mala sɔ nun asu!"

Etienun ewue'n

⁵⁴ Mɔ mgbain'n-mɔ tulɪ ejɔlɛ sɔ'n, be kɔ fɛ Etienun anwun eya kpa be kɔ kɪka bé nuan. ⁵⁵ Mɔ be 'yɔ Ɛhɪ'n, anun Wawe Nwananzan-nwananzan'n jin Etienun anzin. Ɔ kɔ tu yí nyɪn anwunno ɔ kɔ nwun Nyanmɪan anunminnyanmun'n, ɔ nun Zozi kɛ ɔ jin Nyanmɪan fama su. ⁵⁶ Etienun kɔ han kɔ hele bé kɛ: "M'an nwun kɛ anwunno a buke, Mân Baa'n jin Nyanmɪan fama su."

⁵⁷ Mɔ Etienun hanlun sɔ mɔ be tulɪ'n, be kɔ tetian sele kpa, be kɔ totua bé nzu'n. Bé kualaa be kɔ tɪ be kɔ gua Etienun su. ⁵⁸ Be kɔ hyun yí be nun yí kɔ hɔ kulo tiba, be kɔ tutu yí ebue be kɔ hun yí. Adanzɛ mma'n-mɔ kɔ yɪyɪ bé taladiɛ'n-mɔ be kɔ man kpafele kun kɛ ɔ nían su. Kpafele sɔ'n, be fele yí Solu.

⁵⁹ Mele mɔ menian'n-mɔ 'tutu Etienun ebue'n, anun Etienun le yɔ asɔnɔn kɛ: "Yé Mɪn Zozi, de mín ekala'n!"

⁶⁰ M'ɔ hanlun sɔ yuelɪ'n, ɔ kɔ kutu ɔ kɔ tian nun sele kpa

ke: “Yé Mún, ete ehi mɔ b'a yɔ'n, yaci ce bé!” ɔ hanlun sɔ ala yê ɔ halɔ nun ɔ.

Sɔlu 'ba hele Zozi menian'n-mɔ ahuluwa

8 Etienun ehuan'n mɔ be hunlin yí'n, Sɔlu de tu nun. Cɔn sɔ kunmgbá'n, yê Zoluzalemun asɔnun mma'n-mɔ ahuluwa ehele kpili kpa'n bɔli yí bu ɔ. Asɔnun mma'n-mɔ kualaaɔn kɔ bɔ asanndi Zude nun Samali mân nun anun. Mmɔfue'n-mɔ ala yê be halɔ Zoluzalemun ebele ɔ. ² Menian mmie-mɔ, be felɔ Nyanmian kpa, be kɔ hɔ kɔ fa Etienun fuin'n be kɔ yɔ awóle be kɔ hɔ kɔ sie yí. ³ Sɔlu di, ete mɔ anun ɔ le yɔ asɔnun mma'n-mɔ'n, ɔ tɔ man nɛmunde. ɔ wuwulu awulo'n-mɔ anun, mmelenzua nun mmalasua mɔ be de Zozi be di mɔ yí sa kɔ han bé'n, ɔ ci bé gua bé fiadi.

Filipu 'ba bɔ Ejɔlekpá'n Samali mân nun anun

⁴ Bé mɔ be bɔli asanndi'e'n, lɔka mɔ be kɔ sɔn'n, be bɔ Ejɔlekpá be keke menian'n-mɔ. ⁵ Ehi a, Filipu kɔ hɔ Samali mân nun anun, bé kulo kpili nun asu. ɔ kɔ han *Kilisi nun anwun ejɔle'n ɔ kɔ hele ebele menian'n-mɔ. ⁶ Mɔ menian'n-mɔ nwunlin ke Filipu le yɔ asinbenwun ninng'e'n, bé kualaa be kɔ yɔ anzue be kɔ tie yí ejɔle'n m'ɔ le kan'n kpa. ⁷ Aft anun wawe ete ete dɔun kpa fi nwuluwafue'n-mɔ anun fite. Be 'fite a, anun be le tetian kpa. Bubuluwafue nun bé mɔ be tia be tɔ su'n dɔun kpa kusu anwun kɔ sa. ⁸ Kulo sɔ nun asu menian'n-mɔ kualaa kɔ li fe kpili kpa.

⁹ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anun bian kun wɔ kulo sɔ nun asu ebele. Be fele bian sɔ'n Simun. ɔ yɔ jiliwa ɔ man ɔ sin Samali menian'n-mɔ anwun. ɔ bu yí nwun ke ɔ tɔ suanlan kpili. ¹⁰ Kulo nun asu mmatunman o, mgbain o, bé kualaa be de yí be di kpa. Be kan ke: “Nyanmian tunmin'n, nunhan'n mɔ be fele yí tunmin kpili kpa'n muonun y'ɔ wɔ bian ehi anun ɔ.” ¹¹ Menian'n-mɔ de yí di kpa, ɔ sanlun ke, ɔ mantanlun jiliwa'n yɔ keke bé'n nán ene bie ɔ.

¹² Nan mɔ Filipu bɔli Nyanmian Belemgbin Mân'n nun Zozi Kilisi anwun ejɔle'n heleli bé, mɔ be leli be lili'n, be mmelenzua o, bé mmalasua o, be kɔ man Filipu kɔ sɔnun bé. ¹³ Simun muonun kɔ le kɔ li, be kɔ sɔnun yí. ɔ kɔ fa yí nwun kɔ bɔ Filipu. Aft asinbenwun ninng'e mgbili mgbili'n mɔ Filipu le yɔ, ɔ nun atele'n m'ɔ le yí'n, yí kualaa sin Simun anwun.

¹⁴ Mɔ Samali amma'n-mɔ leli Nyanmian Anuan Ejɔle'n lili'n, mmɔfue'n-mɔ mɔ be halɔ Zoluzalemun ebele'n kɔ tɔ ejɔle sɔ'n. Ehi a, be kɔ yí Pɛli nun Zuan ke be hɔ bé nwun elɔ Samali mân nun anun. ¹⁵ Mɔ Pɛli nun Zuan juli elɔ'n, be kɔ sele Nyanmian maan Samali amma'n-mɔ kɔ nyan Wawe Nwanzan-nwanzan'n. ¹⁶ Aft anun b'a sɔnun bé wɔ yé Mún Zozi dunman nun ala, nan be nyanlun man Wawe Nwanzan-nwanzan'n. ¹⁷ Pɛli nun Zuan kɔ fa bé sa be kɔ sie bé su maan be kɔ nyan Wawe Nwanzan-nwanzan'n.

¹⁸ Mɔ Simun nwunlin ke mmɔfue'n-mɔ a fa bé sa b'a sie menian'n-mɔ su maan b'a nyan Wawe Nwanzan-nwanzan'n, ɔ kɔ yɔ esika kɔ man mmɔfue'n-mɔ. ¹⁹ Yí nwan: “Emɔ mán mán tunmin sɔ'n bie nán suanlan mɔ

n ɔ fa mán sa n ɔ sie yí su nun a nyan Wawe Nwanzan-nwanzan'n.”

²⁰ M'ɔ hanlun sɔ'n, Pɛli kɔ han kɔ hele yí ke:

“Munnzue hán wó nun wó esika'n. Aft e junlun ke e kualaa esika fa to Nyanmian acede'n! ²¹ Yí ti, e nnyan man bie, ɔ sanlun ke wó ajunlun tɔ ete wɔ Nyanmian anyunnun. ²² Kaci wó ajunlun ete sɔ'n, nán sele yé Mún se ɔ kɔ tie kɔ yaci wó nwun sa kɔ hye wó a. ²³ Aft mún nwun yí ke wó ti anun tɔ ete sunman, ɔ man a kaci ete'n kanga.”

²⁴ Ehi a, Simun kɔ han kɔ hele Pɛli nun Zuan ke: “Emɔ muonun séle yé Mún be mán mán nán ejɔle'n mɔ emɔ a han nun anzin munnzue a ngan man mán.”

²⁵ Mɔ mmɔfue nnyuan'n lili yé Mún anwun adanzie be hanlun yí nuan ejɔle'n yueli'n, be kɔ sa be kɔ hɔ Zoluzalemun. Mɔ be 'kɔ'n, be bɔli Ejɔlekpá'n Samali kulo dɔun asu be hele menian'n-mɔ.

Filipu nun Etiopi suanlan'n

²⁶ Elehun kun, yé Mún bɔfue'n kun kɔ han kɔ hele Filipu ke: “Filipu, jasɔ kɔ Ngua elɔ, fa atun'n m'ɔ fi Zoluzalemun ɔ tulu kɔ Gaza'n. Atun sɔ'n tɔ fuaan.”

²⁷ Mɔ nyanmiansu bɔfue'n hanlun sɔ'n, ebele ala Filipu kɔ jasɔ kɔ hɔ. Mɔ ɔ 'kɔ'n, ɔ kɔ nwun bian kun. Bian sɔ'n, ɔ fi Etiopi mân nun anun. ɔ tɔ Etiopi mân nun asu belemgbin balasua'n mɔ be fele yí Kandansi nun abɔli-ba kpili kpa. Yí yê ɔ nyan Kandansi esika'n kualaa asu ɔ. Bian sɔ'n, b'a sa yí. ɔ walɔ Nyanmian esue Zoluzalemun ²⁸ yê ɔ le sa kɔ yí mân nun. ɔ tɔ yí hyuili nun anun, ɔ le kɔnnga kalata'n mɔ kpɔmanfue Ezayi heleli'n. ²⁹ Wawe Nwanzan-nwanzan'n kɔ han kɔ hele Filipu ke: “Kɔ wó nyunnun nán cuɔn mantan hyuili sɔ'n.”

³⁰ Filipu kɔ nwanndi kɔ hyuɔn kɔ mantan hyuili'n. ɔ 'tie a, anun Etiopi suanlan'n le kɔnnga kalata'n mɔ kpɔmanfue Ezayi heleli'n. Filipu kɔ bisa yí ke: “Asu kalata'n mɔ e le kɔnnga'n, e tɔ yí bu ɔ?”

³¹ Bian'n kɔ bua Filipu ke: “Se m'an nnyan man suanlan mɔ ɔ 'buka mán an, ɔ 'yɔ se mɔ mún 'tɔ yí bu ɔ?” ɔ kɔ man Filipu kɔ fu kɔ tanlan yí nwun ebele hyuili nun anun. ³² Kalata'n lɔka mɔ bian'n le kɔnnga'n, b'a hele yí nun ke:

ɔ'a yɔ ke bua mɔ be nun yí le kɔ be 'kɔ a hun yí ɔ.

ɔ'a tɔ amunle ke bua baa'n tɔ amunle

bé mɔ be le tɔti yí nwun enyuan nun anyunnun'n.

ɔ'a mmuke man yí nuan fíi sua.

³³ *Be gualɔ yí nyunnun asi, b'a mman man yí dibi.*

Yí mele su menian ati anun ete'n-mɔ,

nwan yê ɔ 'kan bé nwun ejɔle ɔ?

Aft b'a hun yí b'a yɔ yí asie nun asu.

³⁴ Bian'n kɔ bisa Filipu ke: “Mún 'sele wó, kan keke mán, nwan anwun ejɔle di yê kpɔmanfue'n le kan yí sua ɔ? Asu yí muonun yí nwun ejɔle yé ɔ le kan anaan suanlan fufɔle anwun ejɔle ɔ?”

³⁵ Ehi a, Filipu kɔ susɔ su, ɔ nanndi mɔ b'a hele yí kalata nun anun nun asu, ɔ kɔ bɔ Zozi anwun Ejɔlekpá'n ɔ kɔ hele bian'n. ³⁶ Kemɔ anun bé ja wɔ nun be le kɔ'n, be juli lɔka kun, be kɔ tu asue. Bian'n kɔ se Filipu ke: “E

'nwun nsue, nzu yê ɔ juɪ mɔ mɪn nguala man sɔnɔn ɔ?"

[³⁷ Filipu ɔ bua yɪ kɛ: "Sɛ ɛ de di wɔ ahunlɔn nɪn anun sakpa a, ɛ kualaa kɛ ɛ sɔnɔn."

Mɔ Filipu hanlɔn sɔ'n, bian'n nwan: "Mɪn de mɪn di kɛ Zozi Kilisi tɪ Nyanmɪan Awa."]

³⁸ Ebeɛ ala, bian'n ɔ man bɛ ɔ jinlan hyuili'n. ɔ nɪn Filipu bɛ munnyuan bɛ fi nɪn bɛ ɔ ju bɛ ɔ hɔ asue nɪn anun. Filipu ɔ sɔnɔn yɪ. ³⁹ Nan mɔ bɛ fi asue nɪn anun bɛ fitelɪ'n, yɛ Mɪn Wawɛ'n ɔ fa Filipu ɔ hɔ. Bian'n ngɔ nwun man Filipu fɪl kɪn. ɔ lɛ fɛ elie ɔ ɔ fa atɪn'n. ⁴⁰ Yɛ Mɪn Wawɛ'n ɔ fa Filipu kusu, ɔ ɔ hɔ ɔ sie yɪ kulo'n mɔ bɛ fɛɛ yɪ Azɔtu nɪn asu. ɔ fi ebeɛ, ɔ ɔ sɪsɪn kulo'n-mɔ kualaa asu, ɔ ɔ bɔ Ejɔlekpa'n ɔ hele menian'n-mɔ dede ɔ ɔ fite Sezale kulo nɪn asu.

Sɔlu 'ba fa yɪ nwun man yɛ Mɪn Zozi.

9 ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anɪn Sɔlu tɛ keɛ yɛ Mɪn menian'n-mɔ ahuluwa ɛsɛ bɛ ehuan ejɔɛ wɔ yɪ ajunlɔn nɪn. Eɪka ati, ɔ ɔ hɔ ɔ tu *tɛɛyɪfue kpain'n. ² ɔ ɔ seɛ yɪ kɛ ɔ mɔn yɪ kalata maan ɔ hɔ Damasi kulo nɪn asu, Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua'n-mɔ anun. Sɛ ɔ ju elɔ nɔn ɔ nwun mmelenzua nɪn mmalasua mɔ b'a fa bɛ nwun b'a man Zozi Kilisi a, anɪn ɔ 'cɪ bɛ ɔ nɪn bɛ ba Zoluzalemun.

³ Tɛɛyɪfue kpain'n ɔ hele kalata'n ɔ man yɪ, cuein yɛ ɔ hɔɪ. ɔ ɔ hɔɪ dede m'ɔ ka kaan ju Damasi kulo nɪn asu'n, kunmɔba ala, like'n fi anwunno, ɔ tɪ kɛ kanlan-nɛ, ɔ ɔ ta yɪ nwun ebeɛ. ⁴ Sɔlu ɔ fin asɪ. ɔ 'tie a, anɛ bie nwan: "Sɔlu, Sɔlu, nzuke ati yɛ ɛ lɛ keɛ mɪn ahuluwa ɔ?"

⁵ Sɔlu ɔ bisa kɛ: "Wɔ nwan ɔ, yɛ Mɪn?"

Anɛ'n ɔ bua yɪ kɛ: "Bɛ fɛɛ mɪn Zozi. Mɪn yɛ ɛ lɛ keɛ mɪn ahuluwa nɪn. ⁶ Jasu ɔ kulo. ɛ ju elɔ a, bɛ 'ba hele wɔ like'n m'ɔ di kɛ ɛ yɔ'n."

⁷ Bɛ mɔ anɪn bɛ nɪn Sɔlu yɛ bɛ lɛ ɔ'n ɔ tɔ amunle, bɛ ɔ ha ebeɛ bɛ ɔ jinlan. Bɛ tɪ kɛ suanlan'n lɛ juɔ, kusu bɛ nnwun man yɪ nwun. ⁸ Sɔlu fi asɛ nɪn anwun ɔ ɔ jasu. ɔ ɔ tike yɪ nyɪn'n kusu ɔ nguala ɔ nnwun man asɪ. Bɛ ɔ sɔ yɪ sa bɛ nɪn yɪ ɔ hɔ Damasi. ⁹ Sɔlu lili cɪan nsan anɪn ɔ nwunlin man asɪ. Elɛsan sɔ nɪn anun, Sɔlu ngo li like ɛsɛ ɔ ngo nɪn man nzue fɪl.

¹⁰ ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anɪn yɛ Mɪn suanlan'n kun wɔ Damasi ebeɛ. Bɛ fɛɛ suanlan sɔ nɪn Ananiasɪ. Yɛ Mɪn ɔ yɪ yɪ nwun ɔ hele yɪ elalɛ nɪn. Yɪ nwan: "Ananiasɪ!"

Ananiasɪ ɔ sulo. Yɪ nwan: "Yɛ Mɪn, ɛ 'nwun mɪn."

¹¹ Yɛ Mɪn ɔ han ɔ hele yɪ kɛ: "Jasu, fa gota'n mɔ bɛ fɛɛ yɪ 'gota fɔɪn'n' kɪkaala, nɔn ɔ Zudasɪ awulo elɔ. Bisa Sɔlu abusɔ. Sɔlu sɔ'n fi Talɪsɪ kulo nɪn asu. ɔ lɛ seɛ Nyanmɪan dɔɛ eɪɪ asu. ¹² Elalɛ nɪn, Sɔlu 'nɪan an, anɪn suanlan kun, bɛ fɛɛ yɪ Ananiasɪ, ɔ'a wulu sua nɪn anun. ɔ'a fa yɪ sa ɔ'a sie yɪ su ɔ'a man ɔ'a nwun asɪ kɛ yɪ da-ba'n."

¹³ Ananiasɪ ɔ bua yɛ Mɪn kɛ: "Suanlan eɪɪ ɛtɛ mɔ ɔ'a yɔ wɔ menian'n-mɔ mɔ bɛ wɔ Zoluzalemun elɔ'n, menian dɔun kpa a han yɪ kualaa a hele mɪn. ¹⁴ Yɪ ewale mɔ ɔ'a a ewa'n, tɛɛyɪfue mɔbain'n-mɔ a man yɪ tunmin kɛ ɔ hyɪ bɛ kualaa mɔ bɛ ɔ wɔ dunman kulo eɪka asu'n."

¹⁵ Mɔ Ananiasɪ anuan tɔɪɪ'n, yɛ Mɪn ɔ han ɔ hele yɪ kɛ: "Kɔ, ɔ sanlɔn kɛ, m'an yɪ suanlan sɔ'n kɛ ɔ hɔ hɔn mɪn ejɔɛ ɔ hele bɛ mɔ bɛ tɪ man Zufu'n ɔ nɪn bɛ mmelemɔbin'n-mɔ, ɔ nɪn Izalayɛ amma'n-mɔ kusu.

¹⁶ Mɪn dunman nɪn anwun yalɛ'n kualaa mɔ ɔ 'ba nwun yɪ'n, mɪn muonun mɪn 'ba yɪ mɪn keɛ yɪ."

¹⁷ Eɪɪ a, Ananiasɪ ɔ jasɔ ɔ hɔ kɛ yɛ Mɪn hanlɔn heleɪ yɪ'n. ɔ ɔ tu Sɔlu Zudasɪ awulo ebeɛ. ɔ ɔ fa yɪ sa ɔ sie Sɔlu su. Yɪ nwan: "Mɪn nianman Sɔlu, yɛ Mɪn Zozi mɔ ɔ'a yɪ yɪ nwun ɔ'a hele wɔ atɪn'n m'ɔ ba Damasi ewa nɪn asu'n, ɔ'a suan mɪn kɛ m mɔla maan ɛ nwun asɪ kɛ yɪ daba'n, maan Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n wulu wɔ nɪn." ¹⁸ Ebeɛ ala, like'n tɪ kɛ ejue abun, ɔ fi Sɔlu anyɪn nɪn asu ɔ ɔ yɪ ɔ gua. Sɔlu ɔ nwun asɪ kɛ yɪ da-ba'n. ɔ ɔ jasɔ ɔ ɔ man bɛ ɔ sɔnɔn yɪ. ¹⁹ Mɔ bɛ sɔnɔn-lɔn yɪ yuelɪ'n, ɔ ɔ li like ɔ ɔ nyan anwunseɛ.

Sɔlu ɔ li elɛnyuan kun yɛ Mɪn menian'n-mɔ mɔ bɛ wɔ Damasi nɪn anwun ebeɛ. ²⁰ Ebeɛ ala, Sɔlu ɔ hɔ Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua'n-mɔ anun, ɔ ɔ han ɔ hele menian'n-mɔ kɛ Zozi tɪ Nyanmɪan Awa. ²¹ Sɔlu ejɔɛ'n ɔ sin bɛ kualaa bɛ nwun. Bɛ nwan: "Nɔn suanlan eɪɪ yɛ Zoluzalemun elɔ, ɔ keɛ bɛ mɔ bɛ ɔ Zozi dunman nɪn ahuluwa kpili nɪn ɔ? Yɪ ewale mɔ a a ewa'n, asu ɔ lɛ man nɪɪ man yɛ Mɪn menian'n-mɔ ɔ ngɔ wula man tɛɛyɪfue mɔbain'n-mɔ asa nɪn ati yɛ ɔ a a ewa ɔ?"

²² Bɛ 'kɪkan eɪɪ a, anɪn Sɔlu lɛ di junman'n tunmin su ɔ ɔ yɪ nyunnun cɪan daa. Zufu'n-mɔ mɔ bɛ wɔ Damasi'n nnwun man ejɔɛ mɔ bɛ kan ɔ. Afɪ Sɔlu keɛ nɪn maan bɛ nwun yɪ kɛ Zozi tɪ *Kilisi, Izalayɛ Belemɔbin Nguandefue.

²³ ɔ wɔ ebeɛ dede yɪ nzin hyɛɪ kaan. Zufu'n-mɔ ɔ hɔ Sɔlu ati ahuan kɛ bɛ 'kun yɪ. ²⁴ Abie ɔ yɪ Sɔlu anzuti. Sɔlu ehuan ati, kɛmɔ anɪn b'a hyɪ Damasi kulo nɪn anwun'n, Zufu'n-mɔ sisa kulo nɪn anwun anuan'n-mɔ kɔngɔɛ nɪn eyua. ²⁵ Eɪɪ, cɪan kun kɔngɔɛ, bɛ mɔ bɛ kulo Sɔlu ejɔɛ'n ɔ fa ece kpili kpa. Bɛ ɔ mɪnnda mɪnnda yɪ nuan'n nyanman, bɛ ɔ fa ɔ sun mɪnnzeɛ kun anun. Bɛ ɔ man Sɔlu ɔ fu nɪn bɛ ɔ jula yɪ talɛ nɪn anzin elɔ bɛ ɔ man ɔ ɔ hɔ.

²⁶ M'ɔ yɪ sɔ'n, Sɔlu ɔ sa ɔ hɔ Zoluzalemun. M'ɔ juli ebeɛ'n, anɪn ɔ kulo kɛ ɔ fa yɪ nwun ɔ ɔ yɛ Mɪn menian'n-mɔ. Nan kusu anɪn, yɛ Mɪn menian'n-mɔ kualaaɪn sulo yɪ. ɔ sanlɔn kɛ, menian'n-mɔ nne nni man kɛ Sɔlu a kaci yɛ Mɪn suanlan sakpa. ²⁷ Eɪɪ a, Baanabasɪ ɔ fa yɪ ɔ nɪn yɪ ɔ hɔ mmɔfue'n-mɔ anwun elɔ. Kɛ ɔ kpɪnlɔn yɪ mɔ yɛ Mɪn yɪ yɪ nwun heleɪ Sɔlu atɪn nɪn asu ɔ hanlɔn ejɔɛ ɔ hele yɪ'n, anwunseɛ mɔ Sɔlu nyanlɔn yɪ ɔ hanlɔn Zozi anwun ejɔɛ'n ɔ heleɪ Damasi menian'n-mɔ, Baanabasɪ ɔ susɔ su ɔ ɔ han yɪ kualaa ɔ hele mmɔfue'n-mɔ. ²⁸ ɔ fi mɛɛ sɔ'n, yɛ mmɔfue'n-mɔ falɪ Sɔlu bɛ bɔɪ bɛ nwun ɔ. Junman kualaa mɔ mmɔfue'n-mɔ 'di wɔ Zoluzalemun ebeɛ'n, Sɔlu nɪn bɛ. ɔ lɛ anwunseɛ ɔ ɔ yɛ Mɪn dunman nɪn anwun ejɔɛ ɔ keɛ menian'n-mɔ. ²⁹ Zufu'n-mɔ mɔ bɛ kan geɛkɪ anɛ'n kulo kɛ bɛ kun Sɔlu. ɔ sanlɔn kɛ ɔ kan yɛ Mɪn ejɔɛ'n ɔ keɛ bɛ ɔ nɪn bɛ bɛ su yɪ busu akpulɔwa. ³⁰ Mɔ anianman'n-mɔ tulɪ kɛ Zufu'n-mɔ lɛ

kpunnde ɔɔlu be kun yí'n, be ƙo fa yí be ƙo ƙo Sezale kulo nun asu. Ebele, be ƙo man ɔ ƙo ƙo yí kulo Talisi.

³¹ Ehi anzin, Zude mân nun o, Galile mân nun o, ɔ nun Samali mân anun o, Zufu'n-mo ƙo yaci yé Mún menian'n-mo koun. Asɔnɔn mma'n-mo asitanlan nun anun, be man yé Mún anyɔnnɔ. Anun asɔnɔn'n le jinlan yí ja nun, ese anun Wawe Nwanzan-nwanzan'n le man ɔ tele.

Pielɔ 'ba man Ene anwun sa

³² Temun ɔɔ'n, anun Pielɔ nanndi nun ɔ le fofua yé Mún menian'n-mo mo be wo kulo kulo'n-mo asu nun anwun. Cian kun, ɔ ƙo ƙo Lida menian die'n-mo abusu efua. ³³ ɔ 'ƙo a ju a, anun bian kun a bubu ɔ la ebeɛ su, yí afue mɔɔɛ ahi. Bian ɔɔ'n, be fele yí Ene. ³⁴ Pielɔ ƙo han ƙo hele yí ƙe: "Ene, Zozi Kilisi a man wó nwun a sa. Yí ti, jasu nán yi wó ebeɛ'n." Ebele ala, Ene ƙo jasu. ³⁵ Mo Lida kulo nun asu menian'n-mo nun Saalun mgbofo nun anun die'n-mo kualaa tɔli ƙe Ene anwun a sa'n, be ƙo fa bé nwun be ƙo man yé Mún Zozi.

Dɔlkasi ewuetinng'e'n

³⁶ Anun balasua kun wo kulo'n mo be fele yí Zope nun asu. Balasua ɔɔ'n, be fele yí Tabita. ɔ ti yé Mún Zozi suanlan. Geleki anɛ nun anun an, anun Tabita'n y'ɔ le dunman Dɔlkasi, yí bu y'ɔ le ƙe enwunzanun. Ehianfue'n-mo ebuka ɔ nun menian ye eyɔle y'ɔ ti Dɔlkasi junman ɔ. ³⁷ Temun ɔɔ'n, anun Dɔlkasi ndi man akpɔle yé ɔ wuli ɔ. Mo be bialɔ yí yueli'n, be ƙo la yí awaa nun asu dabele kun anun. ³⁸ Yé Mún menian'n-mo mo be wo Zope'n ƙo ti ƙe Pielɔ wo Lida kulo nun asu. Lida kusu nun Zope afian a nwa man. Be ƙo suan menian nnyuan Pielɔ anwun elɔ ƙe: "Se wó sa kan yé ngalɛ nun an, ye 'sele wó, bala yé nwun ewa nde-nde."

³⁹ Pielɔ tɔli ngalɛ nun ala, ɔ nun bé be ƙo ƙo. M'ɔ juli elɔ'n, be nun yí ƙo ƙo sua nun anun awaa nun asu elɔ. Kunlannvɛ mmalasua'n-mo kualaaɔn le esuan be ƙo a yí nwun ebele. Mele mo anun Dɔlkasi anyɔn wo su'n, taladi'e'n-mo m'ɔ kpali'n, be ƙo fa be ƙo hele Pielɔ. ⁴⁰ Pielɔ ƙo man bé kualaa be fi sua nun anun be ƙo fite. ɔ ƙo kutu ɔ ƙo ɔ asɔnɔn. M'ɔ yɔli asɔnɔn yueli'n, ɔ ƙo kaci yí nɔn fuin nun anwun elɔ, yí nwan: "Tabita, jasu!" Tabita ƙo tike tike yí nɔn'n. M'ɔ nwunlin Pielɔ'n, ɔ ƙo tanlan asɔ. ⁴¹ Pielɔ ƙo ɔ yí sa ɔ ƙo buka yí ƙo man ɔ ƙo jasu. ɔ ƙo fele yé Mún menian'n-mo ɔ nun kunlannvɛ mmalasua'n-mo. ɔ 'fa Tabita kele bé a, Tabita a nɔn wo su. ⁴² Zope kulo nun asu ebele menian'n-mo kualaa ƙo nwun yí ƙe Tabita fi ewue nun ɔ'a tinng'e. ɔ man bé dɔn be lelɔ yé Mún be lili. ⁴³ Pielɔ hyeli Zope ebele kaan kpa. Anun ɔ ti bian kun awulo. Bian ɔɔ'n, be fele yí Simun, ɔ di naan kpolo junman.

Nyanmiansu bɔfue'n kun 'ba yi yí nwun kele Ƙɔɔneyi

¹⁰ Ehi, anun bian kun wo Sezale kulo nun asu ebele. Bian ɔɔ'n, be fele yí Ƙɔɔneyi. ɔ ti *Lomun kuan mma'n-mo fâ'n mo be fele yí "Itali kuan fâ" nun asu sahnlan. ² ɔ nun yí yi nun yí mma, be felɔ Nyanmian

kpa, ese be su yí. ɔ buka Zufu ehianfue'n-mo kpa ese ɔ yɔ asɔnɔn cian daa. ³ Cian kun eyua dɔe nsan, ɔ ƙo nwun like kun ƙe elalɛ nun. ɔ 'nɔn an, anun nyanmiansu bɔfue'n kun le wulu yí awulo ebele. ɔ wulɔli a, yí nwan: "Ƙɔɔneyi!"

⁴ Esulo ƙo han Ƙɔɔneyi, yí nɔn tua bɔfue'n. ɔ ƙo bisa yí ƙe: "Yé Mún, nzu ejɔle ɔ?"

Bɔfue'n ƙo bua yí ƙe: "Wó asɔnɔn eyɔle'n nun ebuka'n mo ɛ buka ehianfue'n-mo'n, Nyanmian a le a tu nun, yí lua a nvi man wó. ⁵ Yí ti, suan menian Zope kulo nun asu elɔ kɔkaala maan be hó yía bian'n m'ɔ li Simun mo be fele yí Pielɔ'n maan ɔ bála. ⁶ ɔ ti bian kun awulo. Bian ɔɔ'n, be fele yí Simun, ɔ di naan kpolo junman. Yí awulo'n wo jenvie nun anuan."

⁷ Mo bɔfue'n m'ɔ wali hanlin ejɔle'n heleli yí'n hɔli'n, Ƙɔɔneyi ƙo fele yí ngua'n-mo anun nnyuan ɔ nun nza-lafu kun. Nzalafu ɔɔ'n, ɔ di junman Ƙɔɔneyi asa nun. Yí nɔn ɔ Nyanmian kpa. ⁸ Ƙɔɔneyi ƙo susɔ ejɔle nun asu ɔ ƙo han yí kualaa ƙo hele bé, yé ɔ suanlin bé Zope ɔ.

Pielɔ 'ba nwun like kun ƙe elalɛ nun

⁹ Menian nsan'n la atunnun dede alíe ƙo hun. Alíe hun-lun mo ɔ 'ƙo senzejinlan'n yé anun be ka kaan be ju Zope ɔ. Temun ɔɔ'n, Pielɔ ƙo fu sua'n mo b'a se yí ti su nun asu, ɔ 'ƙo a yɔ asɔnɔn. ¹⁰ ɔ 'ba yɔ ɔɔ'n, anun ehɔe le kun yí, ɔ le kpunnde like di. Nan mele mo be 'tun like be man yí'n, ɔ ƙo nwun like kun ƙe elalɛ nun. ¹¹ ɔ 'nɔn an, anun anwunno nun a buke. Like'n ti ƙe tɔbɔli su etanlan kpili kpa. Be lile yí nuan nna nun anun, ɔ fi anwunno ɔ le ju asɔ. ¹² Naan ngacile ngacile, mo bé ja ti nnan, mo be cun bé nwun asɔ nun nnunman, bé kualaa be wo etanlan kpili ɔ nun anun. ¹³ Anɛ kun ƙo se Pielɔ ƙe: "Pielɔ, jasu kun bie di!"

¹⁴ Mo Pielɔ tɔli ejɔle ɔɔ'n, yí nwan: "Ceeɛ, yé Mún. ɔ san-lun ƙe, like mo a tua yé ƙe nán ye di, ɔ nun mo efian a gua yí nwun'n, n nnili man bie lé."

¹⁵ Anɛ'n ƙo han ƙo hele yí bieɔn ƙe: "Like mo Nyanmian ƙo han ƙe ɔ ti kpa'n, n'ɛ bu yí ƙe ɔ ti man kpa."

¹⁶ Pielɔ ƙo nwun like ɔɔ'n fâ nsan. Yí fâ nsan nun asu, like'n ƙo fu ƙo ƙo anwunno.

¹⁷ Anun Pielɔ le bisa yí nwun kosuan ɔ ti elalɛ'n mo ɔ'a hun nun abu. Temun ɔɔ'n, anun menian'n-mo mo Ƙɔɔneyi suanlin bé'n kusu a bisa bisa dede b'a nwun Simun awulo'n b'a ju yí anuan nun ebele. ¹⁸ Be ƙo fele awulo nun anun suanlan'n kun be ƙo bisa yí ƙe: "Simun mo be fele yí Pielɔ'n, asu ewa y'ɔ ti ɔ?"

¹⁹ Anun Pielɔ te juɔnlin elalɛ'n m'ɔ hɔnlin nun anwun, Wawe Nwanzan-nwanzan'n ƙo han ƙo hele yí ƙe: "Pielɔ, nɔn, menian nsan le kpunnde wó. ²⁰ Yí ti, jasu nán ɛ nun bé hó kɔkaala. ɔ sanlin ƙe, mín yé m'an suan bé ɔ."

²¹ Ehi, Pielɔ ƙo ju ƙo kpu menian ɔɔ'n-mo. ɔ ƙo han ƙo hele bé ƙe: "Suanlan'n mo emɔ le kpunnde yí'n y'ɔ le mín. Nan emɔ wali nzu eyɔle?"

²² Be ƙo bua Pielɔ ƙe: "Sahnlan Ƙɔɔneyi yé ɔ'a suan yé ɔ. ɔ ti sesefue suanlan, ɔ su Nyanmian. Zufu'n-mo kualaaɔn kulo yí ejɔle. Nyanmiansu bɔfue'n kun a yi yí nwun a hele yí. Bɔfue'n nwan Ƙɔɔneyi mán be féle wó

nán ɔ tíe ejɔlɛ'n mɔ ɛ 'ba han kele yí'n." ²³ Mɔ Pɛlɛ tɔlɛ ngalɛ'n, ɔ kɔ man bɛ kɔ wulu awulo ɔ kɔ sesie bé dabele.

Pɛlɛ 'ba hɔ Kɔɔneyɪ awulo

Bɛ lalɛ mɔ alíe hɔnɔn'n, Pɛlɛ kɔ jasɔ ɔ nɔn bɛ bɛ kɔ hɔ. Mɔ bɛ 'kɔ'n, Zope ebele anianman'n mmie-mɔ hɔlɛ so-manɔn Pɛlɛ. Bɛ la atunnun dede alíe kɔ hɔn. ²⁴ Alíe hɔnɔn mɔ bɛ 'ju Sezale'n, anɔn Kɔɔneyɪ nɔn yí nwun amma nɔn yí manngun'n-mɔ m'ɔ tɔlɛ yí sa felelɛ bɛ'n, bɛ lɛ nwunndɛ bɛ. ²⁵ Mɔ Pɛlɛ 'ju ebele'n, Kɔɔneyɪ kɔ jasɔ ɔ kɔ hɔ kɔ kpa yí atɔn. ɔ kɔ tu kɔ tɔ Pɛlɛ aja nɔn ɔ kɔ bɛlɛ yí nwun asɔ ɔ kɔ su yí. ²⁶ Pɛlɛ kɔ jasɔ yí ɔ kɔ han kɔ hele yí kɛ: "Jasɔ, n'ɛ su mín, nán mín kusu, n dɛ kulo suanlan kɛ wɔ."

²⁷ M'ɔ hanɔn sɔ yuelɛ'n, ɔ nɔn Kɔɔneyɪ bɛ lɛ ejɔlɛ dede bɛ kɔ wulu awulo. ɔ 'ju ebele a, menian dɔn kpa a yia. ²⁸ Pɛlɛ kɔ han kɔ hele bɛ kɛ: "Ɛmɔ sɛ kɛ Zufu'n-mɔ mala'n mman man yé atɔn kɛ yɛ nɔn bɛ mɔ bɛ tɛ man Zufu'n sán nɔn ɛsɛ yɛ wulu bɛ awulo. Nan mín dɛ, Nyanmɛlan a hele mín kɛ n nne man atɔn mɔn mmun man suanlan'n bie nɔvin mɔ bɛ ngɔ man yí nwun, bie kpa mɔ bɛ kɔ yí nwun ɔ. ²⁹ Ɛhɪka ati, kɛ ɛmɔ felelɛ mín nɔn ala, m'an njɔnɔn man ejɔlɛ ngacile fɪlɛ, m'an a a. Aftɛ Like'n mɔ yí tɛ yé ɛmɔ a fele mín'n, ɛmɔ hán maan n dɛ."

³⁰ Kɔɔneyɪ nwan: "Ɛnɛ tɛ cɛan nsan, bɛ bɔlɛ dɛ nsan mɔ bɛ 'fa bɛ yɔ asɔnɔn'n, anɔn n wɔ mín awulo mɔn yɔ asɔnɔn. Ebele ala, suanlan kɔn kɔ yɛ yí nwun kɔ hele mín. Suanlan sɔ'n wula taladɛ fufue hyɛn hyɛn. ³¹ Yí nwan: 'Kɔɔneyɪ, Nyanmɛlan a tie wɔ asɔnɔn ejɔlɛ'n, ɛsɛ yí lua a nɔv man ebuka'n mɔ ɛ buka ehianfue'n-mɔ'n. ³² Yí tɛ, suan menian Zope maan bɛ hɔ yía Simun mɔ bɛ fele yí Pɛlɛ'n bála. ɔ tɛ Simun m'ɔ di naan kpolo junman nɔn awulo. Awulo sɔ'n wɔ jenvie nɔn anuan ɛlɔ.' ³³ Ebele ala, n gɔ yɛ menian kɛ bɛ hɔ yía wɔ. Muafue a a. Kɪkaala dɛ mɔ yé kualaa y'a yia ɛwa'n, Nyanmɛlan anyunnun, ejɔlɛ mɔ yé Mɔn a fa a wula wɔ nuan'n, kan nán yɛ lɛ tie."

³⁴ Ɛhɪ a, Pɛlɛ kɔ jasɔ kɔ susɔ ejɔlɛ su. Yí nwan: "Sian dɛ, m'an nwun yí yuein kɛ Nyanmɛlan mgba man menian'n-mɔ nɔn. ³⁵ Suanlan bia ala m'ɔ fi mân ngacile anɔn m'ɔ felɛ Nyanmɛlan, m'ɔ bu mân sese'n, Nyanmɛlan kulo yí ejɔlɛ. ³⁶ Nyanmɛlan m'ɔ tɛ kulo menian'n-mɔ Amun'n, ɔ nanndɛ Zozi Kilisi asu ɔ'a kɔ Ejɔlɛkpa'n m'ɔ man aluacɛɛ'n ɔ'a hele Izalayɛ amma'n-mɔ. ³⁷ Ɛmɔ sɛ ejɔlɛ'n m'ɔ walɛ'n, ɔ nɔn kɛ ɔ kpɔnɔn yɔlɛ mɔ Ejɔlɛkpa ɛhɪ a tu a sanndɛ Zude mân nɔn anun'n. Galile mân nɔn anun yé yí kualaa lili muan bɔlɛ yí bu ɔ, mɛlɛ mɔ anun Zuan lɛ fefeɛ menian'n-mɔ kɛ bɛ bála maan ɔ sɔnɔn bɛ'n. ³⁸ Ɛmɔ sɛ kɛ Nyanmɛlan falɛ Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n ɔ nɔn tunmin ɔ manɔn Zozi m'ɔ fi Nazaretɛ'n. Zozi kɔ kulo'n-mɔ asu. ɔ yɔ menian'n-mɔ ye, ɔ man bɛ kualaa mɔ bɛ wɔ Abɔnsanmun asa abu nɔn anwan sa. ɔ sanɔn kɛ, anɔn Nyanmɛlan lɛ yí nzin.

³⁹ "Junman'n kualaa mɔ ɔ'a lɛ yí Zufu'n-mɔ mân nɔn anun nɔn Zoluzalemun kulo nɔn asu'n, yɛ di yí nwun adanzɛ. B'a bubɔ yí kulowa su b'a hun yí. ⁴⁰ Nan yí cɛan nsan nɔn asu, Nyanmɛlan man ɔ fi ewue nɔn ɔ a

tinngɛ. Nyanmɛlan a man ɔ'a yɛ yí nwun ɔ'a hele.

⁴¹ Nyanmɛlan a man ɔ'a nɔv man yí nwun ɔ'a ngele man bagua'n. Nan ɔ'a man ɔ'a yɛ yí nwun ɔ'a hele yé mɔ ɔ lili mua falɛ yé kɛ adanzɛ'n. Mɔ Nyanmɛlan man ɔ fi ewue nɔn tinngelɛ'n, yɛ nɔn yí a tu asa. ⁴² ɔ a han ɔ'a hele yé kɛ yɛ bɔ Ejɔlɛkpa'n yɛ héle menian'n-mɔ, ɛsɛ yɛ lɛ adanzɛ kɛ yí Zozi yé Nyanmɛlan a sie yí nguan mma nɔn ewue mma ndɛɛbuafue ɔ. ⁴³ Mgbɔmanfue'n-mɔ kualaa hanɔn yí ejɔlɛ kɛ, suanlan biala m'ɔ kɔ lɛ yí kɔ lɛ'n, yí dunman nɔn, suanlan sɔ'n nyan ɛtɛ face."

Bɛ mɔ bɛ tɛ man Zufu'n 'ba nyan Nyanmɛlan Wawɛ'n

⁴⁴ Anɔn Pɛlɛ anuan wɔ su ɔ tɛ kan ejɔlɛ'n, Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n kɔ a kɔ wulu bɛ kualaa mɔ bɛ lɛ tie ejɔlɛ'n mɔ Pɛlɛ lɛ kan nɔn anun. ⁴⁵ Ejɔlɛ'n kɔ sin Zufu'n-mɔ mɔ b'a fa bɛ nwun b'a man yé Mɔn mɔ bɛ walɛ sɔmanɔn Pɛlɛ nɔn anwan. ɔ sanɔn kɛ Nyanmɛlan a fa yí Wawɛ Nwanzan-nwanzan nɔn a man bɛ mɔ bɛ tɛ man Zufu'n kusu. ⁴⁶ Aftɛ bɛ 'tie a, anɔn menian sɔ'n-mɔ lɛ kan anɛ ngacile ngacile bɛ yɛ Nyanmɛlan Kpili ayɛ.

Ɛhɪ a, Pɛlɛ nwan: ⁴⁷ "Menian ɛhɪ-mɔ mɔ b'a nyan Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n kɛ yé'n, asu suanlan kualaa totua bɛ kɛ nán bɛ sɔnɔn ɔ?" ⁴⁸ Pɛlɛ kɔ man atɔn kɛ bɛ sɔnɔn bɛ wɔ Zozi Kilisi dunman nɔn. Mɔ bɛ sɔnɔn-lɛ bɛ yuelɛ'n, bɛ kɔ seɛ Pɛlɛ kɛ ɔ lɛ kɔ yɛ elenyuan kɔn bɛ nwun ebele.

Pɛlɛ 'ba kɔ yí junman nɔn anun amannɛ

11 M'ɔ yɔlɛ sɔ'n, mmɔfue'n-mɔ nɔn anianman'n-mɔ mɔ bɛ wɔ Zude mân nɔn anun'n kɔ tɛ kɛ bɛ mɔ bɛ tɛ man Zufu'n, bɛ kusu b'a lɛ Nyanmɛlan Anuan Ejɔlɛ'n b'a lɛ. ² Nan mɔ Pɛlɛ salɛ walɛ Zoluzalemun'n, Zufu'n-mɔ mɔ b'a fa bɛ nwun b'a man yé Mɔn'n kɔ tu yí nyunnun. ³ Bɛ nwan: "A wulu menian mɔ bɛ tɛ man Zufu nɔn awulo, ɛsɛ ɛ nɔn bɛ a didi!"

⁴ Ɛhɪ a, Pɛlɛ kɔ susɔ ejɔlɛ su ɔ kɔ hehele bɛ nɔn kɛ ejɔlɛ'n kpɔnɔn yɔlɛ'n. Yí nwan: ⁵ "Anɔn n wɔ Zope kulo nɔn asu ebele. Ɛlehun kɔn, mɛlɛ mɔ mɔn 'yɔ asɔnɔn'n, n gɔ nwun like kɔn kɛ elalɛ nɔn. Like'n mɔ n nwunlin yɛ'n tɛ kɛ tɔbɔlɛ su etanlan kpili kpa. Bɛ lile yí nuan nnan nɔn anun, ɔ fi anwunno anɔn ɔ lɛ ju ba mín nwun ebele.

⁶ Mɔn 'nɔn etanlan nɔn anun an, n gɔ nwun naan ngacile ngacile'n-mɔ kualaaatɛn m'ɔ tɛ yé cilie'n. Bɛ mɔ bɛ ja tɛ nnan, bɛ mɔ bɛ cɔn bɛ nwun asɔ ɔ nɔn nnunman'n-mɔ. ⁷ Mɔn 'tie a, anɔn anɛ kɔn lɛ kan kele mín kɛ: 'Pɛlɛ, jasɔ kɔn bie di!"

⁸ "Mɔ n dɔlɛ yí sɔ'n, nán m'an se kɛ: 'Ɛɛɛ, yé Mɔn! ɔ sanɔn kɛ like mɔ a tua kɛ nán yɛ di anaan efian a gua yí nwun'n, n nili man bie lɛ."

⁹ "Ɛsɛ anɛ'n fi anwunno ɔ kɔ tɛ bieku. Yí nwan: 'Like mɔ Nyanmɛlan nwan ɔ tɛ kpa'n, n'ɛ bu yí kɛ ɔ tɛ man kpa.' ¹⁰ Like'n kɔ yɔ sɔ dede fâ nsan yé ɔ salɛ fulɛ anwunno ɔ.

¹¹ "Ɛmun sɔ kunmgba'n, menian nsan kɔ a kɔ jinlan awulo'n mɔ anɔn n wɔ nɔn ebele nɔn anuan nɔn. Bɛ fi Sezale. B'a suan bɛ kɛ b'a a yia mín. ¹² Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n kɔ han kɔ hele mín kɛ nán man mɔn

hyuhyuɒn mɪn bu aɪ, nán mɪn nɒn bé hɔ́. Anianman
 nsian ɛhɪ mɔ́ ɛmɔ́ nwun bé ɛwa'n, bɛ hɔ́lɪ somanlɒn mɪn
 Sezale. Mɪn nɒn bé yɛ yɛ wulɒlɪ bian nɒn awulo nɒn
 anun ɔ́. ¹³ Mɔ́ yɛ wulɒlɪ yɪ awulo nɒn anun'n, Kɔ́kɔ́ɛyɪ kɔ́
 han kɛ ɔ́ kpɒnɒlɒn yɔ́lɪ mɔ́ nyanmɪansu bɔ́fue kun yɪlɪ yɪ
 nwun helelɪ yɪ yɪ sua nɒn anun. Bɔ́fue ɔ́'n hanlɒn helelɪ
 yɪ kɛ: 'Yɪ suanlan maan ɔ́ hɔ́ yɪa Simun mɔ́ bɛ fele yɪ
 Pɪɛlɪ Zope ɛb bála. ¹⁴ Ejɔ́le mɔ́ ɛ nɒn wɔ́ afilie'n, ɛmɔ́ tie
 a, bɛ 'nyan bé ti'n, ɔ́ 'ba han kele wɔ́.'

¹⁵ “N juli ebeiɛ mɔ mɛn 'kan ejɔɛ nɛn ala, be kɔ nyan Wawe Nwannzan-nwannzan'n ke yɛ kusu ye nyanlɛn yɛ ngelemɔ nun'n. ¹⁶ M'kɔ ɔkɔ ɔkɔ'n, nɛn mɛn ti a kacɛ ejɔɛ'n mɔ yɛ Mɛn hanlɛn'n. Yɛ nwan: 'Zuan a ɔkɛn menian'n-mɔ asue nun, nɛn emɔ dɛ, Nyanmɛn Wawe Nwannzan-nwannzan'n yɛ be 'fa be ɔkɛn emɔ ɔ.' ¹⁷ Acedɛ'n mɔ Nyanmɛn a fa a man yɛ mɔ y'a le yɛ Mɛn Zozi Kilisi y'a li'n, acedɛ kunmɛba ɔkɔ'n yɛ ɔ'a fa ɔ'a man bɛ kusu bɛ ɔ. Anɛn n dɛ mɛn dɛ se mɔ mɛn nun Nyanmɛn ye 'cuɛn yɛ busu mannzuan ɔ?”

¹⁸ Mò be tɔl ejɔlɛ'n sua'n, be kɔ muan bé nuan be kɔ yɔ Nyanmɔan aye. Bé nwan: “Ɔ tɔ ananhɔlɛ, Nyanmɔan a man bé mò be tɔ man Zufu'n kusu atɔn kɛ be káci bé abalabɔ'n be fá bé nwun be mán yí be nyán nguan.”

Anticorru ասոռւո'ն

¹⁹ Ehl, mele mɔ be 'kele yé Mɔn menian'n-mɔ ahuluwa mɔ be hunlin Etienɔn'n, asɔnɔn mma'n-mɔ bɔlɔ asan-ndɛ. Mmie-mɔ bɔlɔ bé ti Feninsi nun Sipulu mɔn nun. Mmie-mɔ kusu hɔlɔ kulo'n mɔ be fele yí Antɔsu nun asu. Zufu'n-mɔ ala yê anɔn be kan Nyanmɔn Anuan Ejɔle'n be kele bé ɔ. ²⁰ Nan kusu, yé Mɔn menian'n mmie-mɔ fi Sipulu nun Silenɔn be kɔ hɔ Antɔsu. Mɔ be juli ebele'n, be kɔ bɔ yé Mɔn Zozi Ejɔlekpɔ'n be kɔ hele bé mɔ be ti man Zufu'n. ²¹ Yé Mɔn kɔ fa yí sa kpa'n kɔ sie bé su. Menian dɔn kpa kɔ le Ejɔlekpɔ'n bɔ kɔ li be kɔ fa bé nwun be kɔ man yé Mɔn.

²² Mò Zoluzalemun asonun nún anún menian'n-mò tũl
 ejlòl sò'n, bɛ kò suan Baanabast Antioosu ɛlɔ. ²³ Baan-
 abast hɔlɔ juli ɛlɔ m'ò nwunlin junman'n mò Nyanmuan
 a li yí ɛbɛlɛ'n, ɔ lili yí nwun fɛ. ɔ kò wowula anianman'n-
 mò kualaa anwunsele kɛ bɛ fá bɛ ahunlun'n kualaaatin
 bɛ sú yé Mún. ²⁴ Baanabast tɔ suanlan kpa, ɔ lɛ dedi ɛsɛ
 Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n wò yí nun kpa. ɛhɔ ati,
 menian dɔun kpa falɔ bɛ nwun bɛ manlun yé Mún.

²⁵ Ehi anzin, Baanabasi holi Solu efa Talisi. ²⁶ Mi' tu Solu'n, o nun yi ko a Anticsu be ko li ebele afue kakole kun, be ko li junman asonun so nun anun. Be ko hehele menian don kpa ninng. Anticsu ebele ye be lili mua be feleli ye Mun menian'n-mo "Kilisi amma" o.

²⁷ Temun sɔ'n, yé Mun mgbɔmanfue mmie-mɔ fi Zoluzalemun be kɔ a Anticsu. ²⁸ Mgbɔmanfue sɔ'n, bé nunhan kun li Agabisi. Agabisi kɔ jasɔ, Wawe Nwanzan-nwanzan'n kɔ man ɔ kɔ han ke ɔ ngo hye man, ehɔe kpili kpa 'ba kpɛn asɛ'n lɪka kualaatin. Ejɔle sɔ'n kpɛnln su meɛ mɔ anɛn Kulodu tɪ *Lɔmun belemgbɛn kpain'n. ²⁹ Mɔ yé Mun menian'n-mɔ tɪlɪ ejɔle sɔ'n be fualɪ ke suanlan kun biala like mɔ yɪ sa kɔ tɔ yɪ'n, ɔ fá bála maan be fá be nwán anianman'n-mɔ mɔ be wɔ Zude

mân nûn anun elô'n. ³⁰ Bê kô yô yî sô sakpa. Bê kô yî
Baanabasî nûn Sôlu kê bê fá acêdê sô'n-mô, bê hó fá
mán Zude mân nûn anun elô asônun nûn asu mgbain'n-
mô.

Belemgbin Elɔɔl Agilipa 'ba man be tu Pɛɛl fiadɔ

12 Ehi, me'e ma Baanabasi nun Solu be juli Zoluza-
lemun ebele'n, belemgbin *Elodi ko bo yi bu ko ko
hele asonun mma'n mmie-ma ahuluwa. ² O ko man be
ko fa dadie be ko hun Zuan anianman bian Zuaki.
³ Kem'o Elodi nian an, yi nyole s'o'n yo Zufu'n-ma enyun-
mun'n, ko ko man be ko hyi Pielu. Zufu'n-ma feti'n ma be
'di a, be nni man kpaun'n ma fali ayile wa nun'n temun
s'o'n ye be hyili yi o. ⁴ Ma be hyili Pielu yueli'n, Elodi ko
man be ko tu yi fiadi. O ko fa yi ko wula nzalafu fatule
nnan asa nun. Fatule kun biala, nzalafu nnan ye be wa
nun o. Anun Elodi le nwunnde ke be di Paki feti'n yue a,
ye o 'fa Pielu fite bagua nun anyunnun ko bua yi ndee o.

Nyanmlan 'ba le Pɛɛl fi belemgbɛn Elɔɔl asa nun

⁵ Anun Pielɩ la fiadi sua nin anun, nan asɔnɩn mma'n-mɔ kɔ sɛɛ Pielɩ ati nzɛɛ m'ɔ su ɛbuɛ.

⁶ Ɔ 'ba yɔ sɔ'n, alíe cɛn an, anɛn Elɔdɪ lɛ bua Pɛlɛ nɔɔɛ. Bɛ kɔ fa ngɔnzɔngɔnzɔ nnyuan bɛ kɔ cɛcɛ Pɛlɛ, ɔ la nza-lafu nnyuan afian ɔ lɛ dafɛ. Nzalafuɛ'n-mɔ mɔ bɛ sisa fi-adɪ sua'n jijin anuan nɛn anyunnun ɛbɛɛ. ⁷ ɛbɛɛ ala, yɛ Mɛn bɔfɛ'n kun kɔ fite. Luka mɔ Pɛlɛ la'n kɔ ta yuein kɛ kanlannɛ. Nyanmiansu bɔfɛ'n kɔ kpusu kpusu Pɛlɛ ɔ kɔ tinngɛ yɪ. Yɪ nwan: "Pɛlɛ, kan wɔ nwun jasu!" Yɪ sa ngɔnzɔngɔnzɔ'n-mɔ kɔ foti kɔ qua.

⁸ Bɔfue'n nwan: "Fa wɔ belet'i'n ci wɔ nwun su nɔn wowula wɔ mgbabua'n." Pɛli kɔ jasɔ ɔ kɔ fa yɔ belet'i'n kɔ hyɔ yɔ nwun su ɔ kɔ wowula yɔ mgbabua'n. Bɔfue'n nwan: "Wula wɔ taladi kpili'n nɔn si mɔn su." ⁹ Pɛli si bɔfue'n su ɔ fi fiadi sua nɔn anɔn ɔ kɔ fite. Yɔ ajunlin nɔn an, anɔn elale yɛ ɔ le cɔn ɔ. Afi ɔ nwunlin man nɔn kɛ bɔfue'n yɛ ɔ le di junman sɔ'n sakpa ɔ. ¹⁰ ɔ nɔn bɔfue'n, bɛ kɔ san alimua nzalafu fatule nɔn anwun, bɛ kɔ san m'ɔ tian yɔ nnyuan'n kusu anwun. Bɛ kɔ tu bulale anuan'n mɔ bɛ tu yɔ a, anɔn bɛ le wulu kulo nɔn anɔn'n. Anuan sɔ nɔn angunmɔn kɔ tike bɛ nyunnun ebele. Bɛ kɔ fite. Bɛ kɔ sun gota kun asu, bɔfue'n kɔ yaci Pɛli ebele ɔ kɔ nwannyan.

¹¹ Afi m'ɔ yɔli sɔ'n, bɛɛ mɔ Pɛɛɛ a nwun nun ɔ. Yɛ nwan: "Sɛan dɛɛ, m'an nwun yɛ yuein. Yɛ Mɛn a suan yɛ bɔfue'n kɛ ɔ bɛɛ a le mɛn fi Elɔdɛ asa nun ɔ nun ete'n kualaa mɔ Zufu'n-mɔ susu mɛn'n." ¹² M'ɔ junlɛnɛ dede m'ɔ tɛɛ ejɔɛ nɛn abɛ'n, ɔ kɔ bɔ yɛ ti Zuan mɔ bɛ fɛɛ yɛ Maaki nɛn anin Mali awulo elɔ. ɔ 'kɔ a ju a, menian dɔn kpa a yia eɛɛɛ bɛ lɛ yɔ asɔnɛn. ¹³ Pɛɛɛ kɔ bɔ anuan'n. Afanɛn balasua kun, bɛ fɛɛ yɛ Lodi, ɔ kɔ hɔ anuan nɛn etike. ¹⁴ Mɔ Lodi tɛɛ Pɛɛɛ anɛn'n, ɔ kɔ li yɛ nwun fɛ nan kusu ɔ ngo tike man anuan'n. ɔ kɔ nwann-di kɔ hɔ kɔ bɔ amannɛ awulo kunnun elɔ kɛ Pɛɛɛ y'ɔ lɛ bɔ anuan nɛn ɔ.

¹⁵ מ'כּוּל אַמאַנלע זאָ'ן, בֵּעַ נְוַאן: "Se ke e le se!"

afue abulanan. ¹⁹ Nyanmian ko bo man nsu abusu Kanaan man nun anun ko ko fa be luka'n ko man ye nan-mo ke be aja like. ²⁰ Afue ko yo eya nnan abulanun ko sun.

"Ehi anzin, be mo be di ejole'n buli man'n dede ko juli kpomanfue Samie mele su. ²¹ Samie mele su, be nwan be kulo ke be nyan belemgbin maan ko sie be. Nyanmian ko sie Kisi awa Sayuli m' fi Binnzuamun afilie nun anun'n belemgbin ko man be. Sayuli lili belemgbin afue abulanan. ²² Mo Nyanmian tuli y'i'n y'o siel Davidi belemgbin ko. Nyanmian lili Davidi anwun adanzie ke: *M'an nwun yi ke Jese awa Davidi ti min ahunlun nun suanlan. Like kualaa mo mun kulo'n ye ko 'yo ko.*

²³ "Davidi abusu suanlan kun y'o le Zozi. Nyanmian a sie Zozi ke Izalaye man nun ati Nguandefue. ko sanlun ke Nyanmian bolu anhuba so'n. ²⁴ Asannan nan Zozi a a'n, Zuan hanlun heleli Izalaye man bondun'n ke be kaci be abalabon be fa be nwan be man Nyanmian maan ko sonun be. ²⁵ Mo Zuan 'ko yi ayuele'n, ko ko bisa menian'n-mo ke: 'Emo nwan: nwan suanlan die y'o le min? Suanlan'n mo emo le nwunde y'i'n, nan yi y'o le min! Nan emo tie, suanlan kun fi min nzin ko le ba, mun nze nvata man ke mun nyannji yi ja mgabua nyanman'n."

²⁶ "Anianman mmelenzua, emo mo be ti Abalahamun abusu menian, ko nun emo mo mo ti man Zufu kusu emo anyun so Nyanmian be su y'i'n, ye dunman nun ati ye be ti ele ngalie ehi a a ko. ²⁷ Afi, Zoluzalemun amman-mo nun be mgabain'n-mo, b'a mmu man Zozi suanlan. E se ejole mo mgomanfue'n-mo heleli mo enwunmian ele biala be kunga'n, b'a ndi man yi bu. Nan be die, b'a man b'a hun Zozi. B'a man ejole'n mo mgomanfue'n-mo hanlun nun a kpun su. ²⁸ Be si Pilati su ke ko man be hun yi. Kusu b'a nguala b'a ngele man ke like sua ati ye ye nwan be hun yi ko. ²⁹ Mo Zozi anwun ejole'n kualaa m' ko w' Ehele Ejole nun anun'n kpunlun su'n, be ko yi yi fi kuluwa nun asu be ko ko ko sie yi. ³⁰ Nan Nyanmian man ko fi ewue nun ko a tinng'e. ³¹ Mo Zozi fi ewue nun tinngeli'n, ko yili yi nwun cian ko ko nye nye ko heleli be mo be nun yi nanndu'n, ko ko yi bu Galile man nun anun ko ko ju Zoluzalemun. Menian so'n-mo, be ye sian die, be le di adanzie be kan yi ejole'n be kele Izalaye man nun ko.

³² "Ye muonun ye le ko Ejolekpa so'n ye kele emo. ko ti like mo Nyanmian fali bolu ye nan-mo anhuba ko.

³³ Nyanmian a man anhuba so nun a kpun su a man ye mo ye ti ye nan-mo abusu menian'n. ko sanlun ke, ko a man Zozi fi ewue nun a tinng'e ke be kpunlun be heleli yi ko Izalaye ejue etue kalata nun ati nnyuan nun anun'n ke:

*E ti min Wa,
ene m' ko'n, n di wo Si.*

³⁴ "Nyanmian hanlun ke ko 'man ko fi ewue nun tinng'e, ko 'man ko nwu man kun. E 'nwun ke ko kpunlun hanlun y'i'n: *Anwuntie nyila mgbakpa'n
mo n vali m moli *Davidi anhuba'n
ye mun 'fa mun man emo ko.*

³⁵ Ehi ati, luka kun biekun yi nwan: *E ngo man man atin*

*maan wo anwuntie suanlan'n
ngo kpoko man seka nun anun.*

³⁶ "Mele mo anun belemgbin Davidi te ti asti'n, like mo Nyanmian bisali yi ke ko y'i'n, ko y'ko. Davidi a wu, b'a sie yi luka mo be sieli yi nan-mo'n, ko a kpoko. ³⁷ Nan suanlan'n mo Nyanmian a man ko fi ewue nun ko a tinng'e'n, ko a mgoko man.

³⁸ "Anianman mmelenzua-mo, emo nwun yi ke Zozi dunman nun ye emo kualaa ke be nyan ete face ko.

³⁹ Suanlan biala m' de yi di'n, ko nyan yi ti fi yi nyolie ete'n-mo kualaa mo Moyizi mala nun a nguala a nne man emo'n fi nun fite. ⁴⁰ Emo nan be nwun kpa, nan ejole'n mo Nyanmian mgomanfue'n-mo hanlun nun a nga man emo anwun. Afi, be nwan:

*Atubenwun mma,
emo nan maan ko sin be nwun,
ko sanlun ke emo die a yue.
Emo mele su, mun 'ba yo like kun.
Se suanlan kan like so nun anwun ejole kele emo a,
emo ngo le ngo li man."*

⁴² Mo Polu anuan tulu mo be fi asonun be fiteli'n, be ko han be ko hele Polu nun Baanabasi ke be sa be bala enwunmian ele cian fufule nan be han ejole so'n biekun.

⁴³ Mo be sanndu'n, Zufu'n-mo dun nun be mo be ti man Zufu nan kusu be ko Zufu'n-mo asonun'n bie'n, be ko fa be nwun be ko ko Polu nun Baanabasi be nun be ko jujo. Polu nun Baanabasi be ko butu be ke Zozi anwun Ejolekpa'n mo b'a ti'n, be tila nun kpa.

⁴⁴ Mo enwunmian ele cian'n mo be heleli'n juli'n, ye Mun Anuan Ejole nun etie ati, kulo bondun'n ko yia. ⁴⁵ Mo Zufu'n-mo nwunlin yi so'n, be ko fa Polu nun Baanabasi anwun ekpo. Ejole'n mo Polu le kan'n, anun be le ko be ye be kpe yi nzuba. ⁴⁶ Polu nun Baanabasi ko nyan anwun-sele be ko han be ko hele be ke: "Emo Zufu'n-mo, emo ye ko di ke be di mua be kan Nyanmian Anuan Ejole'n be kele emo ko. Nan kemo ko njian man emo, mo ese emo nian an, nguan m' ko le man ayuele'n nze nvata man emo'n, yi ti, kukaala die, ye le kaci ye nyin be mo be ti man Zufu'n-mo elu. ⁴⁷ ko sanlun ke, e 'nwun junman'n mo ye Mun a fa a wula ye sa nun'n, yi nwan:

*M'an sie wo ke kanlannie
maan e ta man be mo be ti man Zufu'n-mo
nan e ko nguan ele nun anwun ejole
e kele astie nun asu menian'n-mo kualatin."*

⁴⁸ Mo be mo be ti man Zufu'n tulu ejole so'n, be ko li yi nwun fe, be ko yi ye Mun Anuan Ejole nun aye. Be kualaa mo Nyanmian a hele be dunman yi kalata nun anun ke be nyin nguan m' ko le man ayuele'n, menian so'n-mo ko fa be nwun be ko man ye Mun.

⁴⁹ Ye Mun Anuan Ejole'n ko tele ebele etin nun asu.

⁵⁰ Ehi a, Zufu'n-mo ko wowula mmalasua mgbili mgbili'n-mo mo be su Nyanmian'n nun kulo nun asu menian mgbili mgbili'n-mo abu. Be ko hele Polu nun Baanabasi ahuluwa be ko fuan be fi be man nun anun.

⁵¹ Polu nun Baanabasi be ko wusu be ja nun anun anyuan'n be ko gua be kulo nun asu ebele be ko ko Ikon-inwomun kulo nun asu. (Yi bu kele ke Zufu'n-mo mo be ngulo man ke be fa be nwun be man ye Mun'n, se be

minlin an, nán Pɔlu nun Baanabasi ejɔle ɔ.) ⁵² Bé mɔ b'a fa bé nwun b'a man yé Mɔn Anticsu elɔ'n, bé dɛ, Wawe Nwanzan-nwanzan'n wɔ bé nun, esɛ be le fɛ elie.

Ikoninwɔmun kulo nun asu

14 Mɔ Pɔlu nun Baanabasi juli Ikoninwɔmun elɔ'n, be hɔli Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua nun anun. Kɛ be kpɔnɔn be bɔli Ejɔlekpa'n, ɔ man Zufu nun bé mɔ be ti man Zufu'n, bé dɔn be falɔ bé nwun be manɔn yé Mɔn. ² Nan Zufu'n-mɔ mɔ be ngulo man kɛ be fa bé nwun be man yé Mɔn'n, be kɔ wowula bé mɔ be ti man Zufu nun abu maan be kɔ fa anianman'n-mɔ anwun ekpɔ. ³ Pɔlu nun Baanabasi dɛ, be tanlanɔn Ikoninwɔmun ebele ɔ hyɛli kpa. Be le anwunsele nun dedi yé Mɔn anun be kan yí nuan ejɔle'n. Yé Mɔn man bé tunmin maan be yi ateɛ be ɔ asinbenwun ninngɛ. ɔ ɔ yí sɔ ɔ man be nwun yí kɛ yí anwunnvoe enwuan ejɔle'n mɔ be kan'n ti ananhɔle. ⁴ Kulo nun asu ebele menian'n-mɔ kɔ bu bé nwun nun. Mmie-mɔ jin Zufu'n-mɔ anzin, mmie-mɔ kusu jin mmɔfue'n-mɔ anzin.

⁵ Ehi a, Zufu'n-mɔ nun bé mɔ be ti man Zufu'n nun bé mgbain'n-mɔ kɔ bɔbua bé nwun, be le ba hele Pɔlu nun Baanabasi ahuluwa be tutu bé ebue be kun bé. ⁶ Mɔ Pɔlu nun Baanabasi nwunlin nun'n, be kɔ yi bé bɔle nun ebele. Bɔ kɔ hɔ Lisitili nun Delbu nun kulo'n-mɔ mɔ be mantan mantan bé'n-mɔ asu. Lisitili nun Delbu ti Likawonin mân nun kulo. ⁷ Ebele, be kɔ bɔ Ejɔlekpa'n be kɔ hele menian'n-mɔ.

Lisitili kulo nun asu

⁸ ɔ 'ba ɔ ɔ sɔ'n, anɔn bian kun wɔ Lisitili kulo nun asu ebele. Bian sɔ'n ti bubuluwafue sunmin yí mmatunman nun, ɔ nanndɔli man lé. ⁹ Elɛhun kun, anɔn ɔ le tie ejɔle'n mɔ Pɔlu le kan kele menian'n-mɔ'n. Pɔlu anyɔn kɔ ha yí nwun. ɔ 'nɔn an, anɔn bian'n le dedi ɔ kuala kɛ yí nwun sa. ¹⁰ Ehi a, Pɔlu kɔ tɔn kɔ han kɔ hele yí kɛ: "Jasu jinlan fɔ́n!" Mɔ Pɔlu hanɔn sɔ'n, waka, bian'n kɔ jasɔ kɔ jinlan esɛ ɔ kɔ nanndɔ.

¹¹ Mɔ Menian'n-mɔ nwunlin mɔ Pɔlu ɔɔlɔ'n, be kɔ bɔ be kɔ sulo Likawonin anɛ nun anun kɛ: "Mmusun'n-mɔ a kaci bé nwun kulo menian b'a a yé afian ewa!" ¹² Be kɔ tun Baanabasi "Zesi" (m'ɔ ti bé busun kpili'n) yé be kɔ tun Pɔlu kusu "Elimesi" (m'ɔ ti bé mmusun'n-mɔ kpɔmanfue'n). ɔ sanɔn kɛ Pɔlu yé anɔn ɔ juɔ ɔ nun Baanabasi anuan ɔ. ¹³ Mɔ ε 'wulu kulo nun anun'n, ebele yé b'a si busun Zesi sua nun ɔ. Suanlan'n m'ɔ tutɔ Zesi'n kɔ man be kɔ fa nnaɛ. Be kɔ susan bé su nyanman be kɔ sisan nun falawasi. Be nun nnaɛ'n-mɔ kɔ a kulo nun anuan nun anyunnun. Bian sɔ'n nun kulo mma'n kulo kɛ be fa nnaɛ sɔ'n-mɔ be yi tɛɛ be man Pɔlu nun Baanabasi.

¹⁴ Mɔ Pɔlu nun Baanabasi tɔli ejɔle sɔ'n, be kɔ sɔ taladɛ'n mɔ be wula'n be kɔ titi nun. Be le enwanndie be kɔ wulu menian'n-mɔ afian. Be le etian, bé nwan:

¹⁵ "Ebia-mɔ, nzuke ati yé emɔ ɔ sua ɔ? Ye ti kulo menian kɛ emɔ ala. Ye hanɔn ye heleli emɔ, mɛle mɔ ye bɔli Ejɔlekpa'n kɛ emɔ yáci ninngɛ mgban mgban ehi-mɔ be

gúa. Nán be káci bé nyɔn Tlastfue Nyanmɔn nun anwun elɔ. ɔ sanɔn kɛ yí y'ɔ bɔli anwunno nun asi, asue jenvie'n nun nun ninngɛ'n kualaatin ɔ. ¹⁶ Daba, Nyanmɔn yacili mân nun anun menian'n-mɔ maan suanlan kun biala sunɔn atɔn m'ɔ kulo nun asu. ¹⁷ Nan kusu temun biala ɔ ɔ ye maan be nwun yí. ɔ man esue'n ɔ maan emɔ ninngɛ'n-mɔ ɔ kpa. ɔ gua emɔ anuan alɛ esɛ ɔ wula fɛ elie kpili kpa emɔ ahunɔn nun anun."

¹⁸ Ehi, ejɔle'n muonun mɔ Pɔlu nun Baanabasi le kan maan be yaci tɛɛ eyɛ'n, nán yí nwun bie yé anɔn be le di ɔ.

¹⁹ Ehi, Zufu mmie-mɔ fi Anticsu m'ɔ wɔ Pizidi mân nun'n, ɔ nun Ikoninwɔmun kulo nun asu, be kɔ a. Be kɔ kaci kulo mma nun ati. Be kɔ tutu Pɔlu ebue kɛ be 'kun yí. Mɔ be ɔɔli yí sɔ'n, be junɔn kɛ anɔn ɔ'a wu. Be kɔ hyun yí be kɔ tu kulo tiba. ²⁰ Nan mɔ bé mɔ be de Nyanmɔn be di'n yialɔ yí nwun'n, ɔ kɔ jasɔ, ɔ kɔ wulu kulo nun anun. Be lali mɔ alɛ hinɔn'n, Pɔlu nun Baanabasi kɔ hɔ kulo'n mɔ be fele yí Delbu nun asu.

Pɔlu nun Baanabasi 'ba sa bé nzin

be kɔ Sili Anticsu

²¹ Ehi, mɔ Pɔlu nun Baanabasi juli Delbu kulo nun asu'n, be kɔ bɔ Ejɔlekpa'n be kɔ nyan menian dɔn kpa ebele be kɔ man yé Mɔn. Be fi ebele be kɔ sa bé nzin Lisitili, Ikoninwɔmun nun Anticsu m'ɔ wɔ Pizidi mân nun'n. ²² Be kɔ wowula yé Mɔn menian'n-mɔ anwunsele, be kɔ butu bé kɛ be jinlan kpunndiin wɔ bé dedi nun anun. Be kan be kele bé kɛ: "ɔ di kɛ ye nwun yé nyunnun kpa kualaaka nán y'a wulu Nyanmɔn Belemgbin Mân nun anun." ²³ Kulo kun biala asɔnɔn nun anun, be man be sie mgbain. Be ci ehɔɛ be ɔ asɔnɔn yue a, be sele Nyanmɔn be fa bé be wula yé Mɔn mɔ b'a le yí b'a li nun asa nun.

²⁴ Ehi anzin, be kɔ kpɛ nun Pizidi mân nun anun be kɔ ju Panfili mân nun anun. ²⁵ Be kɔ han Nyanmɔn Anuan Ejɔle'n Pelɔzu kulo nun asu. Be fi ebele, be kɔ hɔ Atali kulo'n kusu asu. ²⁶ Atali ebele, be kɔ fu meli'n m'ɔ le kɔ Anticsu nun anun. ɔ sanɔn kɛ Anticsu ebele yé be falɔ bé be wulali Nyanmɔn asa nun mɔ be hɔli yí junman nun elie ɔ.

²⁷ Mɔ be juli Anticsu ebele'n, be kɔ yia asɔnɔn mma'n-mɔ. Yí kualaa mɔ Nyanmɔn nanndɔli bé su ɔ ɔɔli, ɔ nun kɛ ɔ kpɔnɔn ɔɔli mɔ bé mɔ be ti man Zufu'n leli Nyanmɔn lili'n, be kɔ bɔ nun amannɛ be kɔ hele bé.

²⁸ Mɔ be nwunlin bé nwun yueli'n, Pɔlu nun Baanabasi halɔ anianman'n-mɔ anwun ebele, be hyɛli Anticsu.

Zoluzalemun elɔ anyia'n

15 Ehi, menian fi Zude mân nun be kɔ a Anticsu. Be juli ebele mɔ be 'kekele anianman'n-mɔ ninngɛ'n, bé nwan: "Sɛ b'a mgbɛ man emɔ mmian nun kɛ *Moyizɔ mala'n kpɔn kele nun an, emɔ nguala be nnyan man nguan."

² Mɔ Pɔlu nun Baanabasi tɔli ejɔle sɔ'n, be nun menian sɔ'n-mɔ kɔ su yí busu akpulowa kpa. Ehi a, ɔ kɔ ɔ

mo Pɔlu nun Baanabasɩ nun anianman'n mmie-mɔ, be hɔ Zoluzalemun be hɔ tɔ mmɔfue'n-mɔ nun mgbain'n-mɔ wɔ ejɔle sɔ nun anwun.

³ Mo be 'kɔ'n, asɔnɩn mma'n-mɔ kɔ gua bɛ atɩn. Be kɔ kpe nun Feninsi nun Samali mɩn nun anun. Lɩka mo be kɔ ju'n, ke ɔ kpɩnlɩn yɔlɩ mo bɛ mo be tɩ man Zufu'n falɩ bɛ nwun be manlɩn Nyanmɩan'n, be kan yɩ nwun ejɔle a, anianman'n-mɔ di yɩ nwun fɛ kpili kpa. ⁴ Mo Pɔlu nun Baanabasɩ nun ehɩnlɩn-mɔ juli Zoluzalemun'n, asɔnɩn mma'n-mɔ nun mmɔfue'n-mɔ nun mgbain'n-mɔ kɔ le bɛ atɩn. Junman mo Nyanmɩan nanndɩlɩ bɛ su ɔ lili'n, Pɔlu nun Baanabasɩ kɔ han yɩ kualaa be kɔ hele bɛ.

⁵ M'ɔ yɔlɩ sɔ'n, Falisifue mmie-mɔ mo be falɩ bɛ nwun be manlɩn yɛ Mɩn'n kɔ jasɩ, bɛ nwan: "ɔ di ke be kpe bɛ mo be tɩ man Zufu'n mmian nun, esɛ ɔ di ke be man be di Moyizɩ mala nun asɩ."

⁶ Ejɔle sɔ nun anwun, mmɔfue'n-mɔ nun mgbain'n-mɔ kɔ hɔ anyia. ⁷ Be basalt yɩ dede a, Pɩɛlɩ kɔ jasɩ, yɩ nwan: "Anianman-mɔ, emɔ sɩ ke emɔ afian ewa, Nyanmɩan yɩlɩ mɩn a hye ke m mɔ Ejɔlekpa'n n gɛle bɛ mo be tɩ man Zufu'n maan be lɛ yɩ be lɩ. ⁸ Nyanmɩan m'ɔ sɩ menian'n-mɔ ahɩnlɩn nun anun ejɔle'n, ɔ'a fa yɩ Wawe Nwanzan-nwanzan ɔ'a man bɛ ke ɔ'a fa ɔ'a man yɛ'n. Nyanmɩan a yɔ sɔ ɔ'a hele ke ɔ'a sɔ bɛ nun. ⁹ Yɛ o, bɛ o, Nyanmɩan a mgbɩ man nun. ɔ sanlɩn ke b'a le Nyanmɩan b'a lɩ, ɔ'a tɩ bɛ ahɩnlɩn nun anwun. ¹⁰ ɔ yɔ sɛ mo aft sian dɩɛ, emɔ kulo ke be sɔ Nyanmɩan be nɩan'n? Bɔle mo yɛ nan-mɔ nun yɛ y'a nguala man yɩ sua'n, bɛ kɔmɩn su yɛ ɔ yɛ ɔ? ¹¹ Nan yɛ dɩɛ, ye de ye di ke yɛ ti enyan'n mo y'a nyan yɩ ke bɛ kusu b'a nyan yɩ'n, yɛ Mɩn Zozi anwunnvoe'n dunman nun ɔ."

¹² Mo Pɩɛlɩ hanlɩn sɔ'n, bɛ kualaa be kɔ gua didiɩn, be kɔ tie Pɔlu nun Baanabasɩ. Atele nun asinbenwun ninngɛ mo Nyanmɩan nanndɩlɩ bɛ su ɔ yɔlɩ wɔ bɛ mo be tɩ man Zufu nun afian'n, Pɔlu nun Baanabasɩ kɔ han yɩ ejɔle be kɔ hele bɛ.

¹³ Mo Pɔlu nun Baanabasɩ anuan tɔlɩ'n, Zuakɩ kɔ jasɩ, yɩ nwan: "Anianman mmelenzua-mɔ, emɔ tɩe mɩn! ¹⁴ Ke ɔ kpɩnlɩn yɔlɩ mo abubuɩ nun anun Nyanmɩan falɩ bɛ mo be tɩ man Zufu nun anun mmie-mɔ ɔ'a kaci yɩ menian mo yɩ dunman la bɛ su'n, Simun a han yɩ nwun ejɔle.

¹⁵ Ejɔle'n mo ɔ'a han'n, ɔ nun mo Nyanmɩan mgboman-fue'n-mɔ hanlɩn'n tɩ kun. ɔ sanlɩn ke Ehele Ejɔle'n le keke ke yɛ Mɩn nwan:

¹⁶ *Ehɩ anzin, mɩn 'ba sa mɩn ba.
Davidi sua'n mo ɔ'a bubu ɔ a gua'n,
mɩn 'sa mɩn si yɩ busu nun anun
esɛ mɩn 'tɩnngɛ yɩ.*

¹⁷ *Mele sɔ'n, menian bu nga'n kualaaɩn,
be 'ba kpunnde yɛ Mɩn anzin atɩn.
Yuo, bɛ kualaa mo be tɩ man Zufu
mo m'an fele bɛ ke be kaci mɩn menian'n,
be 'ba yɔ yɩ sɔ.*

¹⁸ *Yɛ Mɩn m'ɔ yɩlɩ ninngɛ sɔ'n-mɔ
helelɩ daba daba'n,
ejɔle m'ɔ le kan nun anun.*

¹⁹ "Ehɩka ati, mɩn de mɩn tu nun ke ɔ tɩ man kpa ke be keke bɛ mo be tɩ man Zufu mo b'a fa bɛ nwun b'a wula

Nyanmɩan asa nun'n yale. ²⁰ Nan kusu, ye hɛle bɛ kalata ye hɩn ye hɛle bɛ ke nɩn be di amuan su naan, nɩn be di naan buka yɩ moja'n, nɩn be di cunmun, esɛ nɩn be yɔ satɩlfue nyɔlɛ. ²¹ Aft, ɔ fi tɩtɩ, kulo kun biala asɩ, menian kan Moyizɩ mala nun anun ejɔle. Be kunnga yɩ *enwunmɩan ele cɩan daa Zufu-mɔ asɔnɩn sua'n-mɔ anun."

Kalata'n mo be helelɩ nwanlɩn asɔnɩn mma'n-mɔ mo be tɩ man Zufu'n

²² Mo Zuakɩ anuan tɔlɩ'n, mmɔfue'n-mɔ nun mgbain-mɔ nun asɔnɩn mma'n-mɔ kualaa anuan kɔ sɛ bɛ nwun. Be kɔ yɩ anianman mmie-mɔ bɛ afian ebele mo be nun Pɔlu nun Baanabasɩ 'kɔ Antɩɔsu ɔ. Bɛ mo be yɩlɩ bɛ'n-mɔ y'ɔ le Zudɩ mo be fele yɩ Baasabasɩ'n, ɔ nun Silasɩ. Zudɩ nun Silasɩ tɩ asɔnɩn nun anun menian mo anianman'n-mɔ felɩ bɛ kpa ɔ. ²³ Kalata'n mo be falɩ wu-lalɩ bɛ sa nun'n, ɛ 'nwun ejɔle m'ɔ wɔ nun'n:

Anianman-mɔ,

Emɔ mo be tɩ man Zufu mo be wɔ Antɩɔsu kulo nun asɩ, Sili nun Silisi mɩn nun anun'n, Zozi mmɔfue'n-mɔ nun asɔnɩn mgbain'n-mɔ mo be tɩ emɔ anianman'n, bɛ nwan be 'bisa emɔ ahɩn.

²⁴ Y'a tɩ yɩ ke menian fi yɛ afian ewa b'a hɔ a hehele ninngɛ b'a seɔ emɔ ati anun, esɛ b'a man emɔ lua a bɔ bɛ nwun. Menian sɔ'n-mɔ, nɩn yɛ yɛ suanlɩn bɛ ɔ.

²⁵ Ehɩka ati, yɛ nuan a sɛ yɛ nwun ewa, y'a yɩ menian ke be hɔ tɩ emɔ. Be nun yɛ nianman Pɔlu nun Baanabasɩ mo bɛ nwun cɩan yɛ'n yɛ be le ba ɔ. ²⁶ Yɛ Mɩn Zozi Kilisi dunman nun, ahan menian'n-mɔ 'kun Pɔlu nun Baanabasɩ. ²⁷ Ejɔle mo y'a hele yɩ ewa'n, Zudɩ nun Silasɩ muo-nun, be 'ba han nun ejɔle be keke emɔ. ²⁸ ɔ sanlɩn ke ye nun Wawe Nwanzan-nwanzan'n, ye ngulo man ke emɔ nwun efe kɩn. Nan m'ɔ tɩ cɩnnɩn'n yɛ ye le fa ye tu emɔ anyunnun ɔ. ²⁹ Ehɩka ati, nɩn be di amuan su naan, nɩn be di naan buka yɩ moja'n, nɩn be di cunmun. Esɛ nɩn be yɔ satɩlfue nyɔlɛ. Se emɔ yaci nyɔlɛ sɔ'n-mɔ gua a, ɔ tɩ kpa.

Ye wɔ cɩan fufɔle!

³⁰ Ehɩ, be kɔ man bɛ mo be yɩlɩ bɛ nun atɩn ke be hɔ Antɩɔsu. Mo be juli elɔ'n, be kɔ yia yɛ Mɩn menian'n-mɔ kualaaɩn be kɔ fa kalata'n be kɔ wula bɛ sa nun. ³¹ Be kɔ kunnga kalata'n. Mo be tɩlɩ nun ejɔle nun anwun-sele'n m'ɔ wowulalɩ bɛ'n, bɛ kualaa be kɔ li yɩ nwun fɛ. ³² Kemɔ anun Zudɩ nun Silasɩ muonun, be tɩ mgboman-fue'n, be kɔ han ejɔle dɔun be kɔ hele anianman'n-mɔ be kɔ wowula bɛ anwunsele be kɔ cɩcɩ bɛ lua. ³³ Zudɩ nun Silasɩ kɔ li kɔ yɔ elenyuan kun ebele. Mo bɛ ehɔle temun juli'n, anianman'n-mɔ nun bɛ be kɔ li ngalɛ be kɔ man bɛ atɩn be kɔ sa bɔ kɔ hɔ bɛ mo be suanlɩn bɛ nun anwun elɔ. [³⁴ Nan Silasɩ dɩɛ, ɔ kɔ ha Antɩɔsu ebele.]

³⁵ Pɔlu nun Baanabasɩ, bɛ kusu be kɔ ha Antɩɔsu ebele. Be nun mmie-mɔ dɔun kpa be kekele menian'n-mɔ ninngɛ esɛ be kan yɛ Mɩn Anuan Ejɔle'n.

Pɔlu nun Baanabasi 'ba titi bé nwun nun

³⁶ M'ɔ lili kɔ yɔ elenyuan kun'n, Pɔlu kɔ han kɔ hele Baanabasi kɛ: "Kulo'n-mɔ kualaaɛin mɔ yɛ sɛnɛn su yɛ hanɛn yɛ Mɛn Anuan Ejɔlɛ'n, yɛ hɔ su yɛ fɔfua anianman'n-mɔ anwun." ³⁷ Eɛɔlɛ nɛn anɛn an, anɛn Baanabasi kulo kɛ Zuan mɔ be fele yɛ Maaki'n nun bé kɔ. ³⁸ Pɔlu nɛnɛn an, anɛn ɔ nvata man kɛ Zuan Maaki kɔ bie. ɔ sanɛn kɛ, ɔ yacili Pɔlu nun Baanabasi Panfili mɛn nun, ɔ a mmuka man bé junman nun anɛn fɛi kún. ³⁹ Eɛɔlɛ a, akpuluwa kɔ tɔ Pɔlu nun Baanabasi afian dede be kɔ titi bé nwun nun. Baanabasi kɔ fa Zuan Maaki be kɔ fu meli nun be kɔ hɔ Sipulu mɛn nun. ⁴⁰ Pɔlu kusu kɔ fa Silasi. Mɔ anianman'n-mɔ falɛ bé wulali yɛ Mɛn asa nun yueli'n, cuein, yɛ Pɔlu nun yɛ, be hɔlɔ ɔ. ⁴¹ Be kɔ nanndi Sili nun Silisi mɛn nun anɛn. Be kɔ wowula asɔnɛn mma'n-mɔ anwunsele.

Pɔlu nun Silasi 'ba fa Timote be bɔ bé nwun

16 ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anɛn Pɔlu nun Silasi b'a hɔ Dɛltbu nun Lisitili. Anɛn yɛ Mɛn suanlan'n kun wɔ Lisitili ebele. Be fele yɛ Timote. Yɛ nin'n tɛ Zufu, ɔ de Nyanmɛn di. Nan yɛ sɔ'n tɛ Geleki. ² Anianman'n-mɔ mɔ be wɔ Lisitili ebele nun bé mɔ be wɔ Ikoninwɔmun'n, be kan kɛ Timote tɛ suanlan kpa. ³ Eɛɔlɛ a, Pɔlu nwan ɔ 'fa Timote bɔ yɛ nwun. ɔ kɔ fa yɛ kɔ bɔ yɛ nwun. Zufu'n-mɔ mɔ be wɔ ebele etin dɛ nun asu'n dunman nun, Pɔlu kɔ man be kɔ kpe Timote mmian nun. ɔ sanɛn kɛ bé kualaa be sɛ kɛ Timote asɛn tɛ Geleki. ⁴ Kulo mɔ be kɔ sɛn su'n, ninngɛ'n mɔ Zoluzalemɛn elɔ asɔnɛn nun asu mgbain'n-mɔ nun mmɔfue'n-mɔ heleli'n, ninngɛ sɔ'n yɛ be kan be kele anianman'n-mɔ kɛ be lɛ su ɔ. ⁵ Anɛn asɔnɛn mma'n-mɔ dedi'n lɛ kɔ yɛ nyunnun, eɛɛ anɛn bé nwun lɛ sun. Afti cɛn daa menian fa bé nwun be man yɛ Mɛn.

Yɛ Mɛn 'ba hɛn Pɔlu elalɛ

⁶ Eɛɔlɛ anzin, Pɔlu nun Silasi nun Timote be kɔ hɔ Azi mɛn nun. Ebele, Wawe Nwanzan-nwanzan nun a mman man bé atɛn maan b'a ngan man Nyanmɛn Anuan Ejɔlɛ'n. Be kɔ kpe nun Filizi nun Galasi mɛn nun. ⁷ Mɔ anɛn be ka kaan be ju Misi mɛn nun'n, bé nwan be 'kɔ Bitinin mɛn nun. Nan kusu Zozi Wawe'n ngo man bé atɛn. ⁸ Eɛɔlɛ a, be kɔ kpe nun Misi mɛn nun anɛn, be kɔ hɔ Tolowasi kulo nun asu lɛka mɔ meli'n-mɔ jinlan'n. ⁹ Ebele, kɔngɔ, yɛ Mɛn kɔ hɛn Pɔlu elalɛ. Elalɛ nun anɛn, Pɔlu 'nɛn an, anɛn Maseduanɛn mɛn nun anɛn suanlan kun jin yɛ nyunnun ebele, ɔ lɛ sele yɛ kɛ: "Sɛn Maseduanɛn mɛn nun anɛn ewa nán bala buka yɛ!" ¹⁰ Mɔ Pɔlu hɛnɛn elalɛ sɔ'n yueli'n, ebele ala, yɛ kɔ bɔbua yɛ nwun mɔ yɛ 'kɔ Maseduanɛn ɔ. ɔ sanɛn kɛ, anɛn y'a nwun yɛ fɔfɔn kɛ yɛ Mɛn lɛ fele yɛ kɛ yɛ hɔ bɔ Ejɔlɛkpa'n yɛ héle elɔ mɛn nun anɛn menian'n-mɔ.

Filipu kulo nun asu

¹¹ Yɛ kɔ fu meli nun Tolowasi ebele yɛ cuein, yɛ nuan y'ɔ lɛ asue afian kpɔlɛ'n mɔ be fele yɛ Samotalasi nun asu. Mɔ alɛ hɛnɛn'n, yɛ kɔ bɔ yɛ ti Neyapolisi kulo nun

asu. ¹² Yɛ fi Neyapolisi ebele yɛ kɔ hɔ kulo'n mɔ be fele yɛ Filipu nun asu. Filipu tɛ Maseduanɛn alimua etin'n kulo, eɛɛ Lɔmun menian wɔ ebele. Yɛ lili kɔ yɔ elɛsan kun kulo sɔ nun asu. ¹³ Mɔ *ɛnwunmɛn ele cɛn'n juli'n, yɛ fi kulo nun asu yɛ kɔ jasɔ. Yɛ kɔ hɔ asue kun anuan. Yɛ yɔlɛ ajunɛn kɛ ebele yɛ Zufu'n-mɔ yia be yɔ asɔnɛn ɔ. Yɛ kɔ tetanlan asɛ. Yɛ kɔ han ejɔlɛ'n yɛ kɔ hele mmalasua'n-mɔ mɔ anɛn b'a yia ebele'n. ¹⁴ Mɔ yɛ 'kan ejɔlɛ'n, anɛn balasua kun lɛ tie. Balasua sɔ'n, be fele yɛ Lidi. ɔ fi kulo'n mɔ be fele yɛ Tiatili nun asu. ɔ tɔnɛn etanlan kɔkɔlɛ mɔ yɛ nwun cian. ɔ su Nyanmɛn. Yɛ Mɛn kɔ buke yɛ ajunɛn maan ɔ kɔ yɔ anzue ɔ kɔ tie ejɔlɛ'n mɔ anɛn Pɔlu lɛ kan'n. ¹⁵ Be kɔ sɔnɛn yɛ nun yɛ sasɔ'n-mɔ. Mɔ be sɔnɛnɛn yɛ yueli'n, ɔ kɔ fele yɛ, yɛ nwan: "Sɛ emɔ de tu nun kɛ mɛn de yɛ Mɛn mɛn di sakpa a, anɛn emɔ bála a tanlan mɛn awulo." ɔ si yɛ su dede yɛ kɔ kpɛti yɛ kɔ tie.

Be 'ba gua Pɔlu nun Silasi fiadi

¹⁶ Eɛɔlɛ, mɔ anɛn yɛ lɛ kɔ lɛka mɔ yɛ yɔ asɔnɛn elɔ'n, afanɛn kun kɔ a kɔ tu yɛ. Balasua sɔ'n, wawe eɛɛ kun wɔ yɛ nun. Wawe eɛɛ sɔ'n man ɔ yɛ munnzue ɔ nyan esika dɔn kpa man yɛ mɛn-mɔ. ¹⁷ Afanɛn'n kɔ si yɛ su, yɛ nun Pɔlu, ɔ lɛ tɛn kan kɛ: "Nyanmɛn'n m'ɔ wɔ anwunno elɔ'n, yɛ ngua y'ɔ lɛ menian eɛɛ-mɔ. Atɛn'n mɔ be sɛn su a be nyan bé ti'n, yɛ nwun ejɔlɛ yɛ be lɛ kan be kele emɔ ɔ!" ¹⁸ Afanɛn'n lɛ yɛ sɔ dede kɔ yɔ cɛn nye nye. Yɛ be-yue-asɛ, yɛ nyɔlɛ'n kɔ hun Pɔlu eɛɛ. Pɔlu kɔ bilɛ yɛ nyɔn ɔ kɔ han kɔ hele wawe eɛɛ'n kɛ: "Zozi Kilisi dunman nun, mɛn nwan ɛ fi balasua nun anɛn ɛ fite!" Mɔ Pɔlu hanɛn sɔ'n, ebele ala, wawe eɛɛ'n fi balasua nun anɛn ɔ kɔ fite.

¹⁹ Sian dɛ mɔ afanɛn nun amɛn-mɔ nɛn an, ɔ nyɛ man munnzue nán b'a nyan esika'n, be kɔ hyɔn Pɔlu nun Silasi asɛ dede be nun bé kɔ hɔ lɛka mɔ be di ejɔlɛ'n mgbain'n-mɔ aja su. ²⁰ Be kɔ fa bé be kɔ hɔ kɔ wula *Lɔmun awaa menian'n-mɔ asa nun. Bé nwan: "Menian eɛɛ-mɔ lɛ seɛi yɛ kulo'n. ²¹ Be tɛ Zufu, ninngɛ mɔ be kekele'n, yɛ mɔ yɛ tɛ *Lɔmun menian'n, yɛ mala'n mman man yɛ atɛn kɛ yɛ tie anan yɛ yɔ."

²² Bagua'n kusu kɔ jasɔ Pɔlu nun Silasi akɔmɛn anɛn. Awaa menian'n-mɔ man be kɔ tua Pɔlu nun Silasi be kɔ lɛ bé taladiɛ'n. Be kɔ man atɛn kɛ be fɛn bé mgbele. ²³ Mɔ be finlin bé mgbele yueli'n, be kɔ gua bé fiadi. Be kɔ han be kɔ hele nzalafu'n m'ɔ nɛn fiadi nun asu'n kɛ ɔ sísa bé kpa. ²⁴ Mɔ be hanɛn sɔ be heleli nzalafu'n, yɛ kusu ɔ kɔ gua bé fiadi sua nun akunnun elɔ kpa. ɔ kɔ fa tabua ɔ kɔ bɔ bé ja kpaun.

²⁵ Kɔ yɔ alɛmunnun, anɛn Pɔlu nun Silasi lɛ yɔ asɔnɛn be tu ejue be yɛ Nyanmɛn ayɛ. Eɛɛnɛn-mɔ mɔ be wɔ fiadi sua nun anɛn'n, anɛn be lɛ tie. ²⁶ Kunmgbala ala, asɛ'n kɔ kpusu sele kpa dede fiadi sua nun awulabebu nun anwun kɔ han. Ebele ala, fiadi sua nun anuan'n-mɔ kɔ tike tike. Bé mɔ b'a gua bé fiadi'n-mɔ ngɔnzɔngɔnzɔ'n-mɔ kɔ titi titi. ²⁷ Nzalafu'n kɔ tinngɛ. M'ɔ nwunlin kɛ fiadi sua nun anuan'n-mɔ gugua su'n, ɔ kɔ hyɔn yɛ dadɛ'n, ɔ 'fa kun yɛ nwun. Afti ɔ junɛn kɛ anɛn bé mɔ be wɔ fiadi sua nun anɛn nun a nwanndi

nwanndi. ²⁸ Mɔ Pɔlu nwunlin yí'n, ɔ kɔ tian seɛ kpa, yí nwan: "N'ɛ kun wɔ nwun! Yé kualaa yɛ wɔ ɛwa!"

²⁹ Ehi a, nzalafu'n kɔ bisa kɛ bɛ mán yí kanlannɛ. Nde-nde, ɔ kɔ wulu sua'n mɔ Pɔlu nun Silasɔ wɔ nun nɔn anun. Esulo kɔ han yí, yí nwun lɛ wusu yí ɔ kɔ tu kɔ tɔ Pɔlu nun Silasɔ aja nun. ³⁰ M'ɔ yɔlɔ sɔ'n, ɔ kɔ man Pɔlu nun Silasɔ kɔ fite. ɔ kɔ bisa bɛ kɛ: "Nja-mɔ, mɔn 'yɔ sɛ nán m'an nyan mɔn ti!"

³¹ Pɔlu nun Silasɔ nwan: "De yé Mɔn Zozi di, ɛ nun wɔ nwun amma'n-mɔ 'ba nyan bɛ ti."

³² Pɔlu nun Silasɔ kɔ han yé Mɔn Anuan Ejɔle'n bɛ kɔ hele yí nun yí awulo nun anun menian'n-mɔ kualaaɛn. ³³ Kɔngɔe kpa, dɛɛ sɔ nun asu, nzalafu'n nun Pɔlu nun Silasɔ bɛ kɔ hɔ, ɔ kɔ nwunzin bɛ nwun nganlan'n-mɔ anun. ɔ kɔ man bɛ kɔ sɔnɔn yí nun yí awulo nun anun menian'n-mɔ kualaaɛn. ³⁴ ɔ nun Pɔlu nun Silasɔ kɔ hɔ awulo ɔ kɔ man bɛ like bɛ kɔ li. Bian sɔ'n nun yí nwun amma'n-mɔ kualaaɛn kɔ li fɛ kpa. ɔ sanlɔn kɛ b'a lɛ Nyanmɔn b'a li.

³⁵ Mɔ alíɛ hɔnɔn'n, Lɔmun awaa menian'n-mɔ kɔ yí menian kɛ bɛ hɔ hán héle nzalafu'n kɛ: "Yaci menian sɔ'n-mɔ nun."

³⁶ Nzalafu'n kɔ a kɔ han kɔ hele Pɔlu kɛ: "Mgbain'n-mɔ a man atɔn kɛ bɛ yáci ɛmɔ nun. Yí ti, ɛmɔ kualaa kɛ bɛ fite bɛ kɔ anzunɔnɔn nun."

³⁷ Ehi a, Pɔlu kɔ han kɔ hele bɛ mɔ mgbain'n-mɔ yɔlɔ bɛ'n kɛ: "Yé mɔ yɛ tɔ *Lɔmun menian'n, b'a mmua man yé ndɛɛ, b'a bu yé bagua nun ɛsɛ b'a hyi yé b'a gua fi-adɔ! Sian anɔn afɔ bɛ kulo kɛ bɛ fɔa bɛ yí yé? Cɛɛ! ɛmɔ hɔ hán héle bɛ kɛ bɛ bɔbɔ muonun bɛ bála a yí yé!"

³⁸ Mɔ Pɔlu hanlɔn sɔ'n, menian'n-mɔ kɔ sa kɔ hɔ kɔ tu mgbain'n-mɔ bɛ kɔ han ejɔle'n sua. Mɔ mgbain'n-mɔ tɔlɔ kɛ Pɔlu nun Silasɔ tɔ Lɔmun menian'n, bɛ nwun kɔ wusu bɛ. ³⁹ Bɛ muonun bɛ kɔ a kɔ tu Pɔlu nun Silasɔ. Bɛ kɔ li bɛ mgbata. M'ɔ yueli'n, bɛ kɔ yí bɛ fi fiadɔ sua nun anun bɛ kɔ butu bɛ kɛ bɛ fi kulo nun asu bɛ tɔ. ⁴⁰ Mɔ Pɔlu nun Silasɔ fi fiadɔ sua nun anun fiteli'n, bɛ hɔlɔ Lidi awulo ɛbɔ. Mɔ bɛ nwunlin anianman'n-mɔ anwun bɛ wowulalɔ bɛ anwunseɛ yueli'n, cuein yé bɛ hɔlɔ ɔ.

Tesaloninki kulo nun asu

17 Ehi, Pɔlu nun Silasɔ kɔ kɛ nun kɔ sɔn Anfipolisi nun Apolonin kulo nun asu. Bɛ kɔ hɔ kɔ ju Tesaloninki kulo nun asu. Tesaloninki ɛbɛɛ, Zufu'n-mɔ lɛ asɔnɔn sua kun. ² Kɛ Pɔlu kpɔn yɔ yí daa'n, ɔ kɔ hɔ Zufu asɔnɔn sua nun anun. *ɛnwunmɔn ele cɔn nsan solo su, Pɔlu nun menian'n-mɔ mɔ anɔn bɛ wɔ asɔnɔn sua nun anɔn'n kɔ han Eɛɛɛ Ejɔle'n nun anɔn ejɔle. ³ Pɔlu kɔ hehele Eɛɛɛ Ejɔle'n nun anɔn kɛ ɔ di kɛ *Kilisi'n nwun yí nyunnun ɔ wu ɔ fi ewue nun ɔ tinngɛ. ɛsɛ ɔ kɔ han kɔ hele bɛ kɛ: "Zozi sɔ'n mɔ mɔn kan yí ejɔle mɔn kele ɛmɔ'n, yí dein yé ɔ tɔ Kilisi nun ɔ." ⁴ Mɔ bɛ tɔlɔ yí sɔ'n, bɛ nun mmie-mɔ lɛlɔ tɔlɔ nun bɛ falɔ bɛ nwun bɛ bɔlɔ Pɔlu nun Silasɔ. Geɛkɔ menian dɔn kpa mɔ bɛ su Nyanmɔn'n, bɛ nun mmalasua'n-mɔ mɔ bɛ lɛ dibɛɛ kpa'n, bɛ kusu bɛ kɔ fa bɛ nwun bɛ kɔ bɔ Pɔlu nun Silasɔ.

⁵ Mɔ Zufu'n-mɔ nwunlin yí sɔ'n, bɛ kɔ fa bɛ nwun ɛkpɔ. Bɛ kɔ nwun tomgban mmie-mɔ gua nun asu. Bɛ

kɔ hohuan bɛ nuan maan bɛ kɔ tɔ bɛ kɔ wulu menian'n-mɔ anɔn bɛ kɔ fannyan kulo'n. Bɛ kɔ hɔ bian kun awulo. Bian sɔ'n, bɛ fɛɛ yí Zuasun. Bɛ 'kɔ a kpunndɛ Pɔlu nun Silasɔ bɛ fa bɛ bɛ fite bagua nun anyunnun. ⁶ Bɛ kɔ kpunndɛ Pɔlu nun Silasɔ dede bɛ ngo nwun man bɛ.

Ehi a, bɛ kɔ fa bɛ ejɔle bɛ kɔ gua Zuasun nun anianman'n mmie-mɔ anwun. Bɛ nun bɛ kɔ hɔ kulo nun asu mgbain'n-mɔ aja su. Anɔn bɛ lɛ tian bɛ kan kɛ: "Menian ehi-mɔ a kɔ mán bɔndɔn'n. Sian'n, ɛwa yé b'a ju ɔ!"

⁷ Zuasun a sike bɛ yí awulo! Amanmuo mɔ menian sɔ'n kualaa bu'n, ɔ nun belemgbɔn kpain'n mala dɛɛ'n-mɔ tɔ man kun. Afɔ bɛ lɛ keɛ belemgbɔn kun bieku wɔ ɛbɛɛ, bɛ fɛɛ yí Zozi." ⁸ Mɔ kulo nun asu mgbain'n-mɔ nun bagua'n tɔlɔ ejɔle sɔ'n, bɛ nwun kɔ jue bɛ. ⁹ Mgbain'n-mɔ kɔ bɔ Zuasun nun ehiɔn-mɔ kalɛ kualaaaka nán b'a yaci bɛ nun.

Belee kulo nun asu

¹⁰ Mɔ alíɛ sanlɔn'n, anianman'n-mɔ kɔ man Pɔlu nun Silasɔ bɛ kɔ hɔ Belee kulo nun asu. Mɔ bɛ juli ɛbɔ'n, Pɔlu nun Silasɔ kɔ hɔ Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua nun anun.

¹¹ Belee ɛbɛɛ Zufu'n-mɔ ati anɔn tɔ kpa tala Tesaloninki dɛɛ'n-mɔ. Bɛ kɔ yɔ anzue bɛ kɔ tie Nyanmɔn Anuan Ejɔle'n kpa. Cɔn daa bɛ nɔn Eɛɛɛ Ejɔle'n nun anɔn bɛ nɔn sɛ ejɔle'n mɔ Pɔlu kan'n nun yí tɔ kun an. ¹² Bɛ nun dɔn kpa kɔ lɛ Nyanmɔn Anuan Ejɔle'n kɔ li. Geɛkɔ'n-mɔ anɔn, mmalasua mɔ bɛ lɛ dibɛɛ mgbili mgbili'n, bɛ nun mmelenzua dɔn kpa kusu kɔ fa bɛ nwun bɛ kɔ man yé Mɔn.

¹³ Nan mɔ Tesaloninki Zufu'n-mɔ tɔlɔ kɛ Pɔlu lɛ kan Nyanmɔn Anuan Ejɔle'n Belee ɛbɔ'n, bɛ kɔ a bɛ kɔ wowula menian'n-mɔ abu bɛ kɔ fannyan kulo'n. ¹⁴ ɛbɛɛ ala, anianman'n-mɔ kɔ man Pɔlu kɔ bɔ yí ti asue jenvie nun anuan ɛbɔ. Nan kusu Silasɔ nun Timote halɔ Belee ɛbɛɛ. ¹⁵ Bɛ mɔ anɔn bɛ nun Pɔlu lɛ kɔ'n, bɛ nun yí hɔlɔ dede bɛ juli Atenun kulo nun asu. Mɔ bɛ sielɔ yí Atenun ɛbɛɛ'n yé bɛ salɔ hɔlɔ Belee ɔ. Mɔ bɛ 'sa bɛ kɔ'n, Pɔlu manlɔn bɛ ngalɛ kɛ Silasɔ nun Timote bála nde-nde ba a tu yí Atenun ɛbɛɛ.

Atenun kulo nun asu

¹⁶ Mɔ anɔn Pɔlu wɔ Atenun ɛbɛɛ ɔ lɛ nwunndɛ Silasɔ nun Timote'n, kulo nun asu amuan nwala nwala nun anwun ɛya kɔ hun yí kpa. ¹⁷ Pɔlu nun Zufu'n-mɔ nun bɛ mɔ bɛ tɔ man Zufu mɔ bɛ su Nyanmɔn'n, ɔ nun bɛ bɛ kan Eɛɛɛ Ejɔle'n nun anɔn ejɔle bɛ asɔnɔn sua nun anɔn. Cɔn daa gua nun asu, bɛ mɔ Pɔlu nun bɛ kɔ yia'n, ɔ kan Nyanmɔn Anuan Ejɔle'n ɔ keɛ bɛ. ¹⁸ Epikuli nun ɛsɔtoyiki fâ'n-mɔ asu mgbain mmie-mɔ kusu nun Pɔlu kɔ juɔ. Anɔn mmie-mɔ lɛ bisa kɛ: "Atɔba ehi nwan nzɛ?" Anɔn mmie-mɔ a sɔ su kɛ: "ɔ lɛ kan mmusuɔn ngacile-mɔ anwun ejɔle". Bɛ lɛ kan sɔ, afɔ anɔn Pɔlu lɛ kan Zozi nun yí ewuetinngɛ nun anwun ejɔle. ¹⁹ Ehi a, bɛ kɔ fɛɛ Pɔlu bɛ nun yí kɔ hɔ mgbain'n-mɔ mɔ bɛ sie kulo nun anyunnun. Mgbain sɔ'n-mɔ, bɛ fɛɛ bɛ "Ayelopazu mma". Bɛ kɔ bisa Pɔlu kɛ: "Asu, ɛ kualaa kɛ ɛ kan ngehele fufɔle sɔ nun anwun ejɔle kaan keɛ yé ɔ?" ²⁰ ɔ sanlɔn

ke, ninng'e ngacile ngacile'n mɔ ɔ le kan yí nwun ejɔle e kele yé'n, ye kulo ke e tu yí bu." ²¹ ɔ 'ba ɔ sɔ'n, anɔn Atenɔn ebele, kulomannin nun nyɔfue amannɛ ebɔ, ɔ nun amannɛ fufɔle etie ala y'ɔ ti bé like mɔ be ɔ ɔ.

²² Ehi, Pɔlu kɔ jinlan Ayelopazu mma'n-mɔ afian, yí nwan: "Atenɔn amma, m'an tu mɔn nyɔn m'an nenɔn dede a, anɔn emɔ ti menian mɔ be le kpunnde Nyanmian sakpa. ²³ Afi mele mɔ mɔn 'kpannza emɔ kulo nun asu mɔn nenɔn emɔ amuan'n-mɔ ninng'e'n, m'an nwun ke b'a hele b'a gua amuan sua kun anwun ke: 'Ehi ti busun bie mɔ ye nzi man yí'n die.' Inhin! Like sɔ'n mɔ emɔ su yí nan kusu emɔ nzi man yí'n, yí nwun ejɔle yé mɔn 'ba han mɔn kele emɔ nun ɔ.

²⁴ "Nyanmian Kpili m'ɔ bɔli mɔn'n nun ninng'e'n-mɔ kualaa'in'n, ɔ ti anwunno nun asɔ'n mɔnlan. Sua mɔ suanlan kɔ si kɔ man yí'n, nán nun y'ɔ da ɔ. ²⁵ Eɛ kusu ɔ'a nze man ke suanlan gúa yí nuan alɛ. ɔ sanlun ke yí lɔl yé ɔ man kulo menian'n-mɔ kualaa nguan, ɔ man be de enwunmian ɔ man bé ninng'e kualaa'in ɔ. ²⁶ ɔ nanndi kulo suanlan kunmɔba cein asu yé ɔ'a bɔ menian'n-mɔ kualaa mɔ be wɔ asɛ nun asu nun ɔ. Elɔbe nun lɔka mɔ be 'tetanlan nun eyee eyee, ɔ'a hele yí kualaa'in. ²⁷ ɔ a ɔ yí sɔ maan menian'n-mɔ kpunnde yí, be tutu bé sa dede be nwun yí. Afi Nyanmian wɔ ye nun kun biala anwun kuku. ²⁸ ɔ sanlun ke 'se ye ti menian an, ɔ fi yí. Ejɔle kunmɔba sɔ'n yé emɔ menian'n-mɔ mɔ be kele kalata'n helele ɔ. Bé nwan: 'Yé kusu, ye di yí afilie'n bie.'

²⁹ "Kemo afi ye di yí afilie'n bie'n, nán man ye junlun ke Nyanmian ti esika emanlan amuan, jete anaan ebue mɔ kulo suanlan a bɔ yí ti anun ɔ'a ɔ ɔ. ³⁰ Nyanmian mmu man mele'n mɔ anun menian'n-mɔ nzi man ejɔle fí'l'n kún. Nan sian die, ɔ le fele menian'n-mɔ mɔ be wɔ lɔka kualaa'in'n ke be káci bé abalabɔ'n. ³¹ Afi, ɔ'a hele cian kun mɔ ɔ 'ba bua mɔn bɔndɔn'n ndɛɛ sese su ɔ. Yí ti, ɔ'a yí yí nwun suanlan. Suanlan sɔ'n, ɔ man ɔ fi ewue nun ɔ'a tinng'e maan menian'n-mɔ kualaa a nwun yí!"

³² Mɔ Pɔlu hanlun ewuetinng'e ejɔle mɔ be tɔl'n, mmie-mɔ kɔ gulu yí nwun, mmie-mɔ kusu nwan: "Cian fufɔle ye kɔ tie wɔ ejɔle sɔ'n." ³³ Anɔn ke ɔ kpɔnlun yɔlɔ mɔ Pɔlu fi bé nun ebele ɔ jasɔli nun anɔn. ³⁴ Nan kusu, bé nun mmie-mɔ falɔ bé nwun be bɔli Pɔlu eɛ be leli yé Mɔn be lili. Bé mɔ be leli yé Mɔn be lili'n mmie-mɔ y'ɔ le Deninsi m'ɔ wɔ Ayelopazu nun anun bie'n. Balasua kun, be fele yí Damali nun mmiekun-mɔ.

Kolnti kulo nun asu

18 Ehi anzin, Pɔlu fi Atenɔn ebele ɔ kɔ hɔ Kolnti kulo nun asu. ² M'ɔ juli ebɔ'n, ɔ kɔ tu Zufu belenzua kun. Belenzua sɔ'n, be fele yí Akilasɔ. ɔ fi Pun mɔn nun. Yí y'n li Pilisili. Béle mɔ be fi Itali mɔn nun ba a ɔ. ɔ sanlun ke belemgbɔn kpain'n mɔ be fele yí Kulodu nun a han ke Zufu'n-mɔ kualaa'in fi Lɔmun kulo nun asu be tú. Pɔlu kɔ fa yí nwun kɔ bɔ bé. ³ Kemo bé junman'n mɔ be di'n nun Pɔlu die'n ti kun'n, afi be nwun tantɔ, Pɔlu nun bé be kɔ tanlan be kɔ li junman. ⁴ *Enwunmian ele cian daa, Pɔlu kan Nyanmian Anuan Ejɔle'n Zufu'n-mɔ

asɔnɔn sua nun anun. ɔ kulo ke Zufu'n-mɔ nun bé mɔ be ti man Zufu'n de ejɔle sɔ'n tu nun.

⁵ Nan mɔ Silasɔ nun Timote fi Maseduanɔn mɔn nun be walɔ tulɔ Pɔlu'n, Nyanmian Anuan Ejɔle nun ala yé anɔn Pɔlu kan ɔ. ɔ kan yí yuein kele Zufu'n-mɔ ke Nguandefue'n y'ɔ le Zozi. ⁶ Ejɔle'n mɔ Pɔlu kɔ han'n, Zufu'n-mɔ bɔ yí. Be kpe Pɔlu nzuba. Ehi a, Pɔlu kɔ wusu yí taladie'n-mɔ anun kɔ gua bé nwun, ɔ kɔ han kɔ hele bé ke: "Se emɔ minlin an, emɔ muonun bé ejɔle ɔ. Mɔn nzi man nun. Sian die, bé mɔ be ti man Zufu nun anwun yé mɔn kɔ ɔ."

⁷ Mɔ Pɔlu hanlun sɔ yueli'n, ɔ fi ebele ɔ kɔ hɔ bian kun awulo. Bian sɔ'n, be fele yí Titiyusi Zusutusu. ɔ su Nyanmian. Yí awulo'n mantan Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua'n. ⁸ Nunhan kun, be fele yí Kilisipusi, ɔ ti Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua nun asu kpain. ɔ nun yí awulo nun anun menian'n-mɔ kualaa'in be kɔ fa bé nwun be kɔ man yé Mɔn. Kolnti ebele menian dɔn mɔ be tɔl ejɔle'n mɔ Pɔlu hanlun'n, be falɔ bé nwun be manlun yé Mɔn eɛ be sɔnɔnɔn bé.

⁹ Ehi, kɔngɔe kun, yé Mɔn kɔ hɔn Pɔlu elalie ɔ kɔ han kɔ hele yí ke: "Pɔlu, n'ɛ sulo, nan wɔ lɔl kan ejɔle'n kɔ wɔ nyunnun, n'ɛ muan wɔ nuan. ¹⁰ ɔ sanlun ke mɔn nun wɔ yé ɔ san ɔ. Suanlan fí'l nguala man ke ɔ ci wɔ ɔ y'ɔ wɔ ete. Afi mɔn menian dɔn kpa wɔ kulo ehika asu." ¹¹ Mɔ yé Mɔn hanlun sɔ yueli'n, Pɔlu tanlanlun Kolnti ebele afue kun sala nsian ɔ heheleli menian'n-mɔ Nyanmian Anuan Ejɔle'n.

¹² Ehi, mele mɔ anun Galiun ti Lɔmun kunmanna Akayi mɔn nun'n, Zufu'n-mɔ kɔ hɔ Pɔlu ati ahuan. Be nun yí kɔ hɔ awaa nun mgbain'n-mɔ aja su. ¹³ Bé nwan: "Atɔn mɔ mala'n ngele man'n yé suanlan ehi kele menian'n-mɔ maan be sɔn su be su Nyanmian ɔ." ¹⁴ Nan be hanlun ehi mɔ ahan Pɔlu 'buke yí nuan'n, Galiun kɔ han kɔ hele Zufu'n-mɔ ke: "Se suanlan ehuan ejɔle anaan nyɔle ete bie ejɔle a, mɔn 'sie mɔn nzu mɔn tie emɔ, emɔ Zufu'n-mɔ. ¹⁵ Nan kemo ɔ'a ɔ dunman nun emɔ muonun bé mala nun anwun akpulowa esúe ejɔle'n, yí die emɔ ejɔle ɔ. Mɔn ngulo man ke mɔn di ejɔle sua-mɔ!" ¹⁶ Mɔ Galiun hanlun sɔ yueli'n, ɔ kɔ hɔhan bé nun. ¹⁷ Ehi a, Zufu'n-mɔ kualaa'in kɔ sɔ sɔsɔtenɔn m'ɔ ti Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua nun asu kpain'n, be kɔ bu yí awaa nun ebele. Nan mɔ be 'bu yí'n, Galiun kɔ yí yí nyun sua tili.

Pɔlu 'ba sa kɔ Anticsu.

¹⁸ Ehi anzin, Pɔlu hyeli Kolnti ebele kpa. Elehun kun, ɔ kɔ sele anianman'n-mɔ atɔn. Mɔ be manlun yí atɔn'n, ɔ nun Akilasɔ nun Pilisili be kɔ fu meli kun anun be kɔ hɔ Sili mɔn nun. Asannan nán b'a tu bé bu'n, Pɔlu man be kpali yí ti'n kulo'n mɔ be fele yí Sankelɛ nun asu. ɔ sanlun ke, ɔ bɔbualɔ Nyanmian. ¹⁹ Be kɔ hɔ kɔ ju kulo'n mɔ be fele yí Efezi nun asu. ɔ kɔ yaci Akilasɔ nun Pilisili ebele. ɔ kɔ hɔ Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua nun anun ɔ nun bé be kɔ han Nyanmian Anuan Ejɔle'n. ²⁰ Be kɔ han be kɔ hele Pɔlu ke ɔ hyé ebele kaan. Pɔlu nwan cece. ²¹ Mɔ Pɔlu fi bé nwun ebele ɔ 'kɔ'n, yí nwan: "Se Nyanmian bua a, mɔn 'ba sa mɔn ba fua emɔ anwun." ɔ kɔ fu meli nun Efezi ebele ²² ɔ kɔ hɔ Sezale. ɔ fi Sezale ebele ɔ kɔ hɔ

asɔnɔn mma nɔn aɔn ebisa Zoluzalemɔn ɛb. ɔ fi
Zoluzalemɔn ɔ kɔ hɔ Antɔɔsu. ²³ ɔ lili tɛmɔn kaan ɛbɛlɛ.
ɛsɛ ɔ kɔ sa kɔ fa atɔn'n biekun. ɔ kɔ sɔnsɔn Galasi nɔn
Filizi mɔn nɔn anɔn kulo kulo'n-mɔ asu, ɔ kɔ fofua ani-
anman'n-mɔ kualaatin abusu, ɔ kɔ wowula bɛ anwun-
sɛlɛ, ɔ kɔ man bɛ dedi'n kɔ hɔ yɪ nyunnun.

Apolırsu 'ba hı Efezi nun Kolıntı

²⁴ Ehi, Zufu belenzua kun ko a ko ju Efezi ebele. Belenzua so'n be fele yi Apoloso. O fi Ezipiti man nun anun kulon mo be fele yi Alegezanndili nun asu. Apoloso tu suanlan m'ci si juo ese o si Ebele Ejole'n kpa baka. ²⁵ Be hanlu ye Mun Anuan Ejole be heleli yi. O le anwunnde o kan ese o kekele menian'n-mo Zozi anwun ejole'n fuu. Nan kusu, Zuan esonan die nun ala y'ci si yi o. ²⁶ Elehun kun, Zufu'n-mo asonun nun anun, Apoloso ko han ejole dede yi nuan ko o. Mo Pilisili nun Akilas tu ejole'n mo Apoloso hanlu'n, be ko fa yi be ko bo be nwun. Be ko hehele yi Nyanman atun'n yuein yuein kpa. ²⁷ M'ci yoli so'n, Apoloso yoli ajunlu ke o 'ko Akayi man nun. Anianman'n-mo ko wowula yi anwunsele. Be ko hele kalata ke o fa man Koluntu asonun mma'n-mo. B'a hele yi kalata nun anun ke be so Apoloso nun kanlanman. Mo Apoloso holi juli elo'n, be mo Nyanman a nwun be nwun anwunvoe maan b'a kaci yi menian'n, o bukalu be kpa. ²⁸ O sanlu ke o kan ejole'n o kekele nun Zufu'n-mo anyunnun ke b'a fun. O le Ebele Ejole'n o kele be ke Zozi y'ci tu *Kilisi nun o.

Efezi kulo nın asu

19 Ehi, mele ma anun Apolusu wa Kolintu'n, Polu nanndi Azi man nun anun mmuka'n-ma asu dede ɔ ko a ko ju Efezi kulo nun asu. M'ɔ juli ebele'n, ɔ ko nwun anianman mmie-ma, b'a fa be nwun b'a man ye Mun. ² Polu ko bisa be ke: "Ke emɔ fal be nwun be man-lu ye Mun'n, asu emɔ a nyan Wawe Nwanzan-nwanzan nun ɔ?"

Ma Pulu bisali bé sɔ'n, bé nwan: "Ye tɔl man ke be fɛle like bie Wawe Nwannzan-nwannzan bɔbɔ."

³ Եի՛ս, Քոյս կօ բիսա ե՛ք: “Աստ էջնտան ենին յէ՛ն
ստունլու Էմօ՞՞?”

Bé nwan: "Zuan εσωναν διε'η γê b'a σωνη γέ ɔ."

⁴ Mo be hanlun sɔ'n, Pɔlu nwan: "Bé mo be kɔ kaci bé abalabo'n mo be kɔ fa bé nwun be kɔ man Nyanmuan'n, bé yê Zuan sɔ'nun bé ɔ. Eɛ anɔn ɔ le kan kele Izalaye mân'n ke suanlan kun fi yí nzin ɔ le ba. Suanlan sɔ'n m'ɔ di ke be de yí be di'n, be fele yí Zozi."

⁵ Mò Pòlu hanlín sò mò bè tìl'n, bè kò man bè kò sòhun bè wò yé Mìn Zozi dunman nun. ⁶ Mò bè sòhunlín bè yuelt'n, Pòlu kò fa yí sa'n kò fua bè nwun bè kò nyan Wawé Nwanzan-nwanzan'n. Bè kò han ané ngacile ngacile ése Nyanmian kò fa ejòle kò wula bè nuan bè kò han. ⁷ Bè tì kò yò menian bulu nun nnyuan.

⁸ Ehi anzin, Pɔlu kɔ hɔ Zufu'n-mɔ asɔnɔn sua nɔn anun. Ebele asu sala nɔn, ɔ nzulo man nɔn, ɔ kan Nyanmɔan Belemgbin Mɔn nɔn anwun ejɔle ɔ kele be maan be kusu be de be di. ⁹ Ejɔle'n mɔ Pɔlu kan'n nvalɔ

man mmie-mɔ anwun ɛɛ bɛ ngulo man kɛ bɛ dɛ bɛ di.
 Bɛ kan yɛ Mɔn atɔn nɔn anwun ɛjɔlɛ ɛtɛ ɛtɛ asɔnɔn sua
 nɔn anun. ɛhi ati, Pɔlu kɔ yaci bɛ. ɔ nɔn bɛ mɔ b'a lɛ yɛ
 Mɔn b'a li'n kɔ hɔ. Anɔn sukulu kɔn wɔ ɛbɛlɛ, bɛ fɛlɛ yɛ
 Tilanunsi sukulu. Sukulu sɔ nɔn anun yɛ cɔn daa Pɔlu
 kan Nyanmɔn Anuan ɛjɔlɛ nɔn ɔ. ¹⁰ ɔ heleli like ɛbɛlɛ
 dede afuɛ nnyuan. ɔ man bɛ kualaa mɔ bɛ wɔ Azi mɔn
 nɔn anun'n, Zufu o, bɛ mɔ bɛ ti man Zufu o, bɛ tɔli yɛ
 Mɔn Anuan ɛjɔlɛ'n.

Seva amma mmelenzua'n-mo anwun ejole'n

¹¹ Ehi, anun Nyanmlan nanndi Pɔlu su ɔ ɔ asinben-
wun ninngɛ mgbili mgbili kpa. ¹² ɔ man hanmuntɔ
duku anaan etanlan m'ɔ kɔ han Pɔlu anwunnaan'n, sɛ
bɛ fa bɛ kan nwuluwafuɛ'n-mɔ a, nwuluwafuɛ'n-mɔ an-
wun sa, sɛ wawɛ etɛ'n-mɔ fi bɛ nun tu.

13 ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anɔn Zufu mmie-mɔ kɔ kulo kulo'n-mɔ asu be fuan wawe ɛtɛ'n-mɔ fi nɔwuluwafue'n-mɔ anɔn. Zufu sɔ'n-mɔ kusu nwan be 'fa yɛ Mɔn Zozi dunman'n be fuan wawe ɛtɛ'n-mɔ. Yɛ ti, be kan be kele wawe ɛtɛ'n-mɔ kɛ: "Zozi mɔ Pɔlu kan yɛ ejɔlɛ'n dunman nun, mɛn nwan ɛmɔ fite!" 14 Bɛ mɔ anɔn be lɛ di junman sɔ'n, be tɛ mma mmelenzua nsu. Bɛ sɔ'n li Seva, ɔ tɛ Zufu'n-mɔ anɔn tɛɛyɛfue kpain'n kun. 15 Mɔ be hanlɔn sɔ'n, wawe ɛtɛ'n nwan: "Mɔn sɛ Zozi ɛsɛ mɔn sɛ Pɔlu kusu. Nan ɛmɔ, nwan menian diɛ y'ɔ le ɛmɔ?" 16 Ehi a, suanlan'n mɔ wawe ɛtɛ'n wɔ yɛ nun'n kɔ tɛ kɔ tɛ bɛ su. Yɛ sa kɔ huala bɛ kualaatin, ɔ kɔ hele bɛ yalɛ kpa dede be fi sua nɔn anɔn be 'nwanndi a, anɔn bɛ nwun gua su b'a buta buta.

¹⁷ Efezi amma, Zufu o, m'ɔ tɪ man Zufu o, bɛ kualaa bɛ kɔ tɪ ejɔlɛ sɔ'n, esulo kɔ han bɛ. Eɛ bɛ kɔ man yɛ Mun Zozi anyunnɔ kpa. ¹⁸ Bɛ dɔun mɔ bɛ falɪ bɛ nwun bɛ manlun yɛ Mun'n, bɛ ba bɛ kan bɛ nyɔlɛ ete'n-mɔ bagua nun anun. ¹⁹ Menian'n-mɔ dɔun mɔ anun bɛ yɪ jiliwa'n nun bɛ jiliwa kalata'n-mɔ kɔ a. Bɛ kɔ yala yɪ menian'n-mɔ kualaa anyunnun ebɛlɛ. Bɛ kɔ sɪsɪn bɛ kɔ nwun kalata sɔ'n-mɔ gua, ɔ tɪ esika jɛtɛ mma akpu ab-ulanun. ²⁰ Anun kɛ ɔ kpɪnlun yɔlɪ mɔ tunmin su nun an-wunsele su yɛ Mun Anuan Ejɔlɛ'n telelɪ nun anun.

Efɛzɪ kulo'n 'ba fannyan

²¹ Ehi anzin, Pɔlu kɔ fua kɛ ɔ 'kpe nun Maseduanun nun Akayi mɛn nun anun ɔ kɔ Zoluzalemun. Ehi ka ati, yi nwan: "Se mun kɔ mun ju elɔ a, ɔ di ke mun kɔ Lɔmun kusu."

²² Ehi a, ɔ kɔ suan yí mmukafue'n-mɔ anun nnyuan, Timote nun Elasiɽ. Nan yí muonun yí Pɔlu, ɔ kɔ ha Azi mân nun anun eβεεε kaan bieku.

²³ Mele so'n, yé Mún Anuan Ejole'n dunman nun, Efézu kulo'n kó fannyan. ²⁴ Anún bian kun wó ébéle, bé féle yí Demetiliyusi. Ó tǔ junnvu. Ó fá jete ó bó busuún bala-sua'n mó bé féle yí Aateminsi'n sua mma mma. Ó nun bé mó bé di junman so'n nyan nun esika kpili kpa.

²⁵ Elahun kun, Demetiliyusi ko yia yí menian'n-mo nun junnvue ehulun-mo. ɔ ko fa ko tu bé nyunnun ke: "Ebia-mo, emɔ si ke yé ekspasie'n fi junman ehl. ²⁶ Nan kusu,

like mɔ bian'n mɔ be fele yí Pɔlu yɔ'n, ɛmɔ tɪ ɛsɛ ɛmɔ nwun yí. Nán kɛ Efɛzɪ ɛwa angunmɔn ɔ, nan Azi mɔn'n kualaa anun, Pɔlu sɔ'n nanndɪ nun ɔ kan kɛ amuan'n mɔ menian'n-mɔ sɔ'n, ɔ tɪ mgban. Menian dɔun a le yí ejɔle nun a tu nun. ²⁷ Ejɔle sɔ'n kualaa kɛ ɔ man yé junman'n tɔ, ɛsɛ ɔ kualaa kɛ ɔ man busuɔn kpili Aateminsi sua'n m'ɔ le dunman'n minlin. Busuɔn Aateminsi mɔ Azi mɔn nun anun nun eyuadɪ nun anun bé kualaa be sɔ'n, suanlan fíɪ le ngo bɔ yí dunman kún!"

²⁸ Mɔ Demetiliyusi hanlɔn sɔ mɔ be tɪɪ'n, ɛya kɔ a, anɔn be le tetɪan be kan kɛ: "Efɛzɪ amma, yé busuɔn Aateminsi'n tɪ kpili o! Efɛzɪ amma yé busuɔn Aateminsi'n tɪ kpili o!" ²⁹ Ejɔle sɔ'n kɔ fannyan kulo bɔndɔn nun anun. Bé kualaa be kɔ tu woo be kɔ hyuɔn Gayiyusi nun Alisitakɪ, bé nuan y'ɔ le lɪka mɔ be yia be kan bé ngɔhua'n. Gayiyusi nun Alisitakɪ fi Maseduanɔn mɔn nun. Be tɪ Pɔlu amanngun. Be nun yí yé ɔ kɔ yí atɔn'n-mɔ. ³⁰ Pɔlu kulo kɛ ahan ɔ fite bagua nun anyun-nun, nan yé Mɔn menian'n-mɔ a mman man yí atɔn. ³¹ Yí manngun mmie-mɔ kɔ be le yí ngalɛ kɛ n'ɔ kɔ lɪka mɔ menian'n-mɔ a yia'n. Yí manngun sɔ'n-mɔ fi Azi mɔn nun anun, be di awaa junman.

³² Temun sɔ'n, anɔn lɪka mɔ b'a yia elɔ a yɔ beje beje kpa. Menian mmie-mɔ le tɪan be kan ejɔle kɔn, anɔn mmie-mɔ kusu le tɪan be kan ejɔle fufɔle. Bé nun mmie-mɔ dɔun nzɪ man like mɔ yí tɪ yé b'a yia'n bɔbɔ. ³³ Ehi a, be kɔ susɔ ejɔle nun asu be kɔ han be kɔ hele Zufu bian kɔn. Bian sɔ'n, be fele yí Alegɔzanndɪ. Anɔn Zufu'n-mɔ le wowula yí bu kɛ ɔ fite bagua nun anyunnun. Mɔ Alegɔzanndɪ fitelɪ bagua nun anyunnun'n, ɔ kɔ tu yí sa kɛ be gúaa diin nán ɔ 'kan ejɔle ɔ kele bé. ³⁴ Mɔ menian'n-mɔ nwunlin kɛ ɔ tɪ Zufu'n, bé kualaa bé bu kɔ yɔ kɔn be le tɪan be kan kɛ: "Efɛzɪ amma, yé busuɔn Aateminsi'n tɪ kpili o! Efɛzɪ amma, yé busuɔn Aateminsi'n tɪ kpili o!" Be le etɪan sua dede kɔ yɔ dɔhyuɔlɪ nnyuan.

³⁵ Yí be-yue-asɛ, kulo nun asu kpɔmanfue'n kɔ yɔ kɔ man be kɔ gua bé ahunlɔn asɪ. Yí nwan: "Efɛzɪ amma, suanlan benin y'ɔ nzɪ man kɛ Efɛzɪ kulo'n yé ɔ sisa busuɔn kpili Aateminsi sua'n nun yí abaaba'n m'ɔ fi nyanmɔansu ɔ'a ju nun ɔ? ³⁶ Suanlan fíɪ nguala ɔ nzu man yí nwun akpulɔwa. Yí tɪ, ɛmɔ gúaa bé ahunlɔn asɪ nán b'a nzɛɪ man like. ³⁷ ɔ sanlɔn kɛ menian'n-mɔ mɔ ɛmɔ nun bé a a ewa'n, b'a nwua man amuan sua'n-mɔ anɔn ninngɛ, ɛsɛ b'a ngan man busuɔn Aateminsi kusu anwun ejɔle etɛ. ³⁸ Se Demetiliyusi nun yí junnvɔe'n-mɔ kulo kɛ be sanman suanlan an, ɔ le cɪan mɔ mgbain'n-mɔ tanlan asɪ be di ejɔle ɔ. Anɔn lɪka mɔ be kualaa kɛ be nun bé ejɔle'n kɔ nun anɔn! ³⁹ Se Ejɔle biekun wɔ ebele a, anɔn mgbain'n-mɔ yia a, ɛmɔ kɔ fa kɔ tu bé nyunnun.

⁴⁰ Afɪ like mɔ y'a yɔ yí ɛnɛ'n, be kualaa kɛ be tun yé ɛsuan kɛ y'a jasɔ awaa akɔmɔn anɔn. ɔ sanlɔn kɛ, se be bisa yé like mɔ yí tɪ yé y'a yia nun an, ye ngo huala man yí nuan tu nán y'a sa yé nun." ⁴¹ Mɔ kpɔmanfue'n hanlɔn sɔ yuelɪ'n, ɔ kɔ man be kɔ sanndɪ.

Pɔlu 'ba tu atɔn

20 Ehi, ɔ yɔlɪ mɔ kulo nun anɔn gualɪ diin'n, Pɔlu kɔ yia yé Mɔn menian'n-mɔ. ɔ kɔ wowula bé anwun-sele, ɔ nun bé, be kɔ lɪ ngalɛ, cuein yé ɔ hɔlɪ Maseduanɔn mɔn nun ɔ. ² ɔ kɔ nanndɪ ebele mɔn sɔ nun anɔn ɔ kɔ han ejɔle dɔun ɔ kɔ wowula yé Mɔn menian'n-mɔ anwunsele. Mɔ Pɔlu wowulalɪ bé anwunsele yuelɪ'n, ɔ kɔ hɔ Gelesɪ mɔn nun ³ ɔ kɔ lɪ ebele sala nsan. Mele mɔ ahan ɔ fi ebele ɔ 'kɔ Sili mɔn nun'n, be kɔ yɪ yí anzutɪ kɛ Zufu'n-mɔ a hɔ yí tɪ ahuan. Ehi a, Pɔlu kɔ yɔ ajunlɔn kɛ ɔ di kɛ ɔ sa yí nzin ɔ sun Maseduanɔn mɔn nun. ⁴ Mɔ ɔ 'ba'n, menian mɔ be walɪ somanlɔn yí dede be juli Azi mɔn nun'n y'ɔ le Sopatɛ m'ɔ fi Belee kulo nun asu mɔ yí sɪ y'ɔ le Pilusi'n, Alisitakɪ nun Segundusi mɔ be fi Tesaloninki kulo nun asu'n, Gayiyusi m'ɔ fi Delɔbu kulo nun asu'n nun Timote, Tisiki nun Tolofimɔn mɔ be fi Azi mɔn nun'n. ⁵ Be kɔ lɪ mua yé nyunnun Tolowasɪ kulo nun asu be le nwunndɛ yé ebele. ⁶ Mɔ be lili *Pakɪ fetɪ'n yuelɪ'n, mɔn nun Pɔlu ye kɔ tu yé bu Filipɔ kulo nun asu. Ye la asue nyɔnsu dede cɪan nnun nán y'a ju Tolowasɪ y'a tu ehɔnlɔn-mɔ. Mɔ ye juli Tolowasɪ'n, ye lili ebele mɔle kɔn.

Etisusi ewuetinngɛ'n

⁷ Ehi, mɔle'n, ye yialɪ yé Mɔn alɛ nun anwun. Pɔlu kɔ han ejɔle ɔ kɔ hele asɔnɔn mma'n-mɔ. Kemɔ alɛ cɪan an, anɔn ɔ di kɛ Pɔlu kɔ'n, ɔ kɔ han ejɔle dede be kɔ bɔ kɔ yɔ alɔmunnun. ⁸ Anɔn kanlannɛ dɔun kpa wɔ awaa nun asu sua'n mɔ y'a yia nun nun anɔn. ⁹ Mele mɔ Pɔlu 'kan ejɔle'n, anɔn kpafele kɔn tɪ menzele nun anuan ɔ le dafɪ kpa. Kpafele sɔ'n, be fele yí Etisusi. Etisusi fi awaa'n m'ɔ wɔ su ngukun ngukun nsan'n, ɔ kɔ tɔ asɪ. Be 'kuku yí su a, Etisusi a wu. ¹⁰ Ehi a, Pɔlu kɔ ju asɪ ɔ kɔ han yí nwun asɪ ɔ kɔ fa Etisusi yí sa su, yí nwan: "Nán be di yale, ɔ sanlɔn kɛ ɔ wuli man!" ¹¹ M'ɔ yɔlɪ sɔ'n, Pɔlu salɪ fulɪ awaa nun asu. ɔ kɔ bu kpaun'n ɔ kɔ lɪ. ɔ kɔ han ejɔle dede alɛ kɔ hɔn. Mɔ alɛ hɔnlɔn'n yé ɔ hɔlɪ ɔ. ¹² Kpafele'n dɛ, be nun yí 'ba a, anɔn yí nyɔn wɔ su. ɔ man bé kualaa bé lua cɪɪɪ kpa.

¹³ Ehi, Pɔlu kɔ fa bé ja nun atɔn'n m'ɔ kɔ kulo'n mɔ be fele yí Asɔsu nun asu. Yé dɛ, ye kɔ fu meli nun ye kɔ lɪ mua yí nyunnun Asɔsu elɔ. Afɪ Pɔlu heleɪ kɛ ye yía ebele nán y'a fa yí meli nun anɔn. ¹⁴ Mɔ Pɔlu walɪ tulɪ yé Asɔsu ebele'n nán y'a fa yí meli nun anɔn y'a hɔ kulo'n mɔ be fele yí Mintilenun nun asu. ¹⁵ Ye juli Mintilenun mɔ alɛ hɔnlɔn'n, ye la su dede ye kɔ ju kulo'n mɔ be fele yí Kio nun anuan nun. Alɛ hɔnlɔn biekun, ye kɔ ju kulo'n mɔ be fele yí Samɔsu nun asu. Alɛ hɔnlɔn biekun, ye kɔ ju kulo'n mɔ be fele yí Minle nun asu. ¹⁶ Afɪ Pɔlu fualɪ kɛ be ju Efɛzɪ kulo nun asu ebele a, be njinlan man nán b'a nga man Azi mɔn nun anɔn ebele. Kɛ ɔ kɔ yɔ nán ɔ'a ju Zoluzalemun kulo nun asu ndɛ *Pantekɔtu fetɪ cɪan'n, ehi yé anɔn Pɔlu le junlɔn ɔ.

Pɔlu nun Efezi asɔnɔn nun asu mgbain'n-mɔ 'ba li ngalɛ

¹⁷ Mɔ yɛ juli Minle'n, Pɔlu kɔ tu Efezi asɔnɔn nun asu mgbain'n-mɔ ngalɛ kɛ bɛ bɔla a tu yɛ Minle ebeɛ. ¹⁸ Bɛ walɔ juli ebeɛ a, Pɔlu nwan: “Ɔ bɔ yɛ bu alimua cɛn mɔ n juli Azi mɔn nun anɔn'n, kɛ m gbɔnlɔn mɔn nun ɛmɔ yɛ nanndɔlɔ'n, ɛmɔ sɩ. ¹⁹ M'an bebeɛ mɔn nwun yɛ Mɔn ɛsɔɛ nun anɔn, mɔn tɩtɩ mɔn nyɔn ɛmɔn mɔn sa nun, ɛsɛ Zufu'n-mɔ man n nwunlin amannɔnhunlɔn. Ɔ sanlɔn kɛ anɔn bɛ kɔ mɔn ti ahuan. ²⁰ ɛmɔ sɩ kɛ like m'ɔ tɩ kpa man ɛmɔ'n, m'an va man fɩl m'an via man ɛmɔ. M'an han yɛ kwalaa m'an heɛ ɛmɔ bagua nun ɔ nun ɛmɔ awulo'n-mɔ anɔn. ²¹ M'an han m'an heɛ bɛ mɔ bɛ tɩ *Geleki'n kɛ bɛ nɔn bɛ nwun bɛ kɔci bɛ abalabɔ'n wɔ Nyanmɔan anwun ɛsɛ bɛ lɛ yɛ Mɔn Zozi Kilisi bɛ lɩ.

²² “Kɩkaala dɩɛ, n dɩ kɛ suanlan mɔ b'a cɩcɩ yɛ ɔ, Wawe Nwanzan-nwanzan'n lɛ cɩn mɔn kɔ Zoluzalemɔn, mɔn nzɩ man ejɔlɛ mɔ ɔ 'ba tu mɔn ɛɔ ɔ. ²³ Mɔ mɔn sɩ nun ala y'ɔ le kɛ, kulo biala mɔ n gɔ ju sɔ'n, Wawe Nwanzan-nwanzan'n kan keɛ mɔn kɛ bɛ lɛ ba tu mɔn fiadɩ ɛsɛ mɔn 'ba nwun nyinlinlin. ²⁴ Nan mɔn dɩɛ, nɔn mɔn nguan'n y'ɔ tɩ mɔn cɩnnɔn ɔ. Nyanmɔan anwunnɔvɛ ɛsɛ Ejɔlekpa'n mɔ yɛ Mɔn Zozi a fa a wula mɔn sa nun kɛ m mɔ n gɛɛ menian'n-mɔ'n, kɛ ɔ kɔ yɔ nɔn m'an li junman sɔ'n dede m'an gua yɛ bu'n, ɛhɩ y'ɔ tɩ mɔn cɩnnɔn ɔ.

²⁵ “Sian dɩɛ, mɔn sɩ kɛ ɛmɔ mɔ m'an tanlan ɛmɔ afian m'an bɔ Nyanmɔan Belemgbin Mɔn nun anwun ejɔlɛ m'an heɛ ɛmɔ'n, ɛmɔ lɛ ngɔ nwun man mɔn nyunnun kɔn. ²⁶ Yɛ ti, mɔn kan mɔn keɛ ɛmɔ ɛnɛ kɛ ɛmɔ anɔn kun m'ɔ kɔ minlin'n, mɔn nzɩ man yɛ ejɔlɛ nun. ²⁷ Ɔ sanlɔn kɛ Nyanmɔan afutu'n kwalaaɩn, m'an tu ɛmɔ, m'an nva man fɩl m'an nvia man ɛmɔ. ²⁸ Yɛ ti, ɛmɔ nɩan bɛ nwun yɛ ɛsɛ bɛ nɩan menian'n-mɔ kwalaaɩn mɔ Wawe Nwanzan-nwanzan nun a fa a wula ɛmɔ asa nun nun asu kpa. ɛmɔ nɩan Asɔnɔn'n mɔ Nyanmɔan a man yɛ kunnun Baa nun a wu a to yɛ ti nguan nun asu kpa. Ɔ sanlɔn kɛ Asɔnɔn sɔ'n tɩ yɛ muonun yɛ dɩɛ.

²⁹ “Mɔn sɩ kɛ mɔn kɔ a, menian anwun esulo kɛ naan bedi 'ba wulu ɛmɔ afian bɛ fannyan asɔnɔn mma'n-mɔ anɔn. ³⁰ ɛmɔ muonun afian, menian 'ba jasɩ bɛ kan ato ejɔlɛ bɛ man dedi mma'n-mɔ si bɛ su. ³¹ Yɛ ti, ɛmɔ kɔci bɛ sɩsa bɛ nwun. Ɔ sanlɔn kɛ, kɔngɔɔ nun eyua dede afue nsan, mɔn nuan wɔ su m'an tu ɛmɔ anɔn kun biala fɩɔ. Mɔn 'tu ɛmɔ fɩɔ a, anɔn mɔn sun.

³² “Afɩ sian dɩɛ, mɔn fa ɛmɔ mɔn wula Nyanmɔan asa nun. Ɔ kwalaa kɛ ɔ man yɛ anwunnɔvɛ ɛsɛ ejɔlɛ'n buka ɛmɔ, ɛsɛ ɛmɔ asa kan ajɔ'n mɔ ɔ'a fa ɔ'a sie bɛ kwalaa mɔ bɛ tɩ yɛ dɩɛ'n. ³³ Mɔn nyɔn a mmulu man suanlan fɩl esika, anaan taladɩɛ. ³⁴ ɛmɔ muonun sɩ kɛ n ne mɔn sa n nili junman n nyanlɔn like mɔ anɔn mɔn nun mɔn manngun'n-mɔ y'a mian yɛ nwun'n. ³⁵ M'an yɔ yɛ sɔ m'an man ɛmɔ a nwun yɛ nyunnun nun yɛ nzin'n kwalaaɩn kɛ ɔ fata kɛ yɛ di junman sua yɛ buka ehian-fue'n-mɔ. Anɔn yɛ ti kɔci ejɔlɛ'n mɔ yɛ Mɔn Zozi hanlɔn'n. Yɛ nwan: “Sɛ ɛ fa man an, salɛ wɔ nun tala mɔ bɛ lɛ fa bɛ man wɔ'n.”

³⁶ Mɔ Pɔlu hanlɔn sɔ yuelɩ'n, ɔ nun bɛ bɛ kɔ gua bɛ nanngunlunman asɩ ɔ kɔ yɔ asɔnɔn. ³⁷ Bɛ kwalaa bɛ lɛ esuan bɛ kɔ ɔ Pɔlu nun bɛ kɔ li ngalɛ. ³⁸ Aluabɔ'n m'ɔ hanlɔn bɛ'n y'ɔ le mɔ Pɔlu hanlɔn heɛ bɛ kɛ bɛ lɛ ngɔ nwun man yɛ nwun kɔn'n. ɛhɩ anzin, bɛ hɔlɩ gualɩ yɛ atɩn dede ɔ fulɩ meli nun anɔn.

Pɔlu 'ba hɔ Zoluzalemɔn

21 ɛhɩ, mɔ yɛ nun bɛ yɛ lili ngalɛ yuelɩ mɔ yɛ sandɩlɩ'n, meli'n falɩ yɛ fɔɔn dede yɛ nuan y'ɔ le lɩka'n mɔ bɛ feɛ yɛ Kɔsu'n. Alɩɛ hɩnlɔn, yɛ kɔ tu yɛ bu ebeɛ yɛ kɔ ju lɩka'n mɔ bɛ feɛ yɛ Lodɩ'n. ɛsɛ yɛ fi ebeɛ, yɛ kɔ ju kulo'n mɔ bɛ feɛ yɛ Patala nun asu. ² Mɔ yɛ juli ebeɛ'n, anɔn meli kun lɛ kɔ Feninsi mɔn nun. Yɛ kɔ fu nun, cuein yɛ yɛ hɔlɩ ɔ. ³ Yɛ hɔlɩ dede mɔ yɛ 'mantan Sipulu mɔn'n, mɔ anɔn yɛ gua meli nun anɔn yɛ nyɔn tua yɛ'n, yɛ kɔ sɩn asue afian kpɔlɛ mɔn sɔ nun abu asɩ nɔn y'a tu yɛ ti Sili mɔn nun. Yɛ hɔlɩ dede mɔ yɛ juli kulo'n mɔ bɛ feɛ yɛ Tii nun asu'n, meli'n kɔ si asɩ. Afɩ anɔn ebeɛ y'ɔ di kɛ bɛ yɛ nun ninngɛ'n bɛ gua ɔ. ⁴ Yɛ kɔ nwun yɛ Mɔn menian, yɛ kɔ li mɔlɛ kun bɛ nwun ebeɛ. Wawe Nwanzan-nwanzan'n kɔ man bɛ kɔ han bɛ kɔ heɛ Pɔlu kɛ n'ɔ kɔ Zoluzalemɔn. ⁵ Nan mɔ yɛ lili mɔlɛ kun yuelɩ mɔ yɛ 'kɔ'n, bɛ nun bɛ yɛ nun bɛ mma'n-mɔ, bɛ kwalaa bɛ kɔ hɔ yɛ atɩn egua dede kulo'n tiba. Yɛ kɔ gua yɛ nanngunlunman asɩ jenvie nun anuan yɛ kɔ yɔ asɔnɔn. ⁶ Yɛ yɔlɩ asɔnɔn yuelɩ mɔ yɛ lili ngalɛ'n, yɛ kɔ fu meli nun anɔn yɛ bɛ salɩ hɔlɩ awulo ɔ.

⁷ Yɛ kɔ tu yɛ bu Tii ebeɛ, yɛ nuan y'ɔ le kulo'n mɔ bɛ feɛ yɛ Putolemayisi nun asu. Mɔ yɛ juli ebeɛ'n, yɛ hɔlɩ bisalɩ anianman'n-mɔ ahɩn yɛ kɔ li cɩn kun bɛ nwun ebeɛ. ⁸ Mɔ alɩɛ hɩnlɔn'n, yɛ kɔ sa yɛ kɔ fu meli nun anɔn, yɛ nuan y'ɔ le kulo'n mɔ bɛ feɛ yɛ Sezale nun asu. Mɔ yɛ juli ebeɛ'n, yɛ kɔ sike Filipu m'ɔ bɛ Ejɔlekpa'n kpaye nun awulo. Filipu wɔ menian nsu'n mɔ Zoluzalemɔn ɛɔ asɔnɔn'n kpalɩ bɛ nun anɔn bie. ⁹ Anɔn Filipu le mma mmalasua muan nnan. Mma mmalasua muan nnan sɔ'n-mɔ di Nyanmɔan kpɔman.

¹⁰ Yɛ lili kɔ yɔ elesan kun ebeɛ. Temun sɔ'n, kpɔman-fue belenzua kun fi Zude mɔn nun ɔ kɔ a. Bian sɔ'n, bɛ feɛ yɛ Agabisi. ¹¹ Ɔ walɩ tulɩ yɛ a, ɔ kɔ le Pɔlu beɛtɩ'n. Ɔ kɔ fa kɔ hɩl yɛ muonun yɛ sa nun yɛ ja'n-mɔ. Yɛ nwan: “ɛ 'nwun ejɔlɛ mɔ Wawe Nwanzan-nwanzan'n lɛ kan'n: ‘Suanlan'n m'ɔ le beɛtɩ ehi'n, Zufu'n-mɔ mɔ bɛ wɔ Zoluzalemɔn ɛɔ'n, bɛ 'ba hɩl yɛ sa nun yɛ ja'n-mɔ sua bɛ fa yɛ bɛ wula bɛ mɔ bɛ nzɩ man Nyanmɔan nun asa nun.”

¹² Mɔ Agabisi hanlɔn sɔ mɔ yɛ tulɩ'n, yɛ nun anianman'n-mɔ mɔ bɛ wɔ Sezale ebeɛ'n, yɛ kɔ han yɛ kɔ heɛ Pɔlu kɛ n'ɔ kɔ Zoluzalemɔn. ¹³ Mɔ yɛ hanlɔn sɔ'n, nɔn Pɔlu a bua yɛ kɛ: “Ɔ yɔ sɛ mɔ ɛmɔ lɛ sun bɛ man mɔn nwun bubu mɔn ɔ? Sɛ bɛ 'cɩ mɔn sa nun mɔn ja, anaan sɛ bɛ 'kun mɔn bɔbɔ wɔ yɛ Mɔn Zozi dunman nun an, m'an bɔbua mɔn nwun.”

¹⁴ Kemɔ yɛ hanlɔn ngo yɛ hanlɔn njɔn mɔ Pɔlu a ndie man'n, yɛ yacili yɛ. Ejɔlɛ mɔ yɛ hanlɔn'n y'ɔ le kɛ: “Mɔ yɛ Mɔn kulo'n, man ɔ yɔ sɔ!”

¹⁵ Mɔ cɪan kaan'n mɔ yɛ lili yɪ ɛbɛlɛ'n yuɛlɛ'n, yɛ kɔ sesie yɛ nwun yɛ kɔ fa Zoluzalemun atɪn'n. ¹⁶ Mɔ yɛ 'kɔ'n, yɛ Mɪn menian'n-mɔ mɔ bɛ wɔ Sezale ɛbɛlɛ'n mmie-mɔ nun yɛ yɛ ɔ hɔlɪ ɔ. Mɔ yɛ juli ɛlɔ'n, bɛ nun yɛ kɔ hɔ kɔ sike bian kun. Bian sɔ'n, bɛ fɛlɛ yɪ Munnasun. ɔ fi Sipulu mɪn nun. ɔ falɪ yɪ nwun manlɪn yɛ Mɪn a hyɛ.

Pɔlu 'ba hɔ fua Zuakɪ anwun

¹⁷ Mɔ yɛ juli Zoluzalemun ɛbɛlɛ'n, anianman'n-mɔ sɔlɪ yɛ nun kanlanman kpa. ¹⁸ Mɔ alɛɛ hɪnlɪn'n, Pɔlu nun yɛ kɔ hɔ Zuakɪ awulo ɛlɔ. Yɛ 'kɔ a ju a, anɪn asɔnɪn nun asu mgbain'n-mɔ a yia ɛbɛlɛ. ¹⁹ Pɔlu kɔ bisa bɛ ahɪn yɛ junman'n kualaa mɔ Nyanmɪan a li wɔ bɛ mɔ bɛ tɪ man Zufu nɪn afian'n, ɔ kɔ susɔ su ɔ kɔ han yɪ kualaa ɔ kɔ hele bɛ.

²⁰ Mɔ Pɔlu anuan tɔlɪ'n, bɛ kɔ yɪ Nyanmɪan ayɛ, ɛsɛ bɛ nwan: "Nɪan, anianman, Zufu akpɪ kɔ yɔ nyɛ nyɛ a fa bɛ nwun a man yɛ Mɪn. Nan kusu, bɛ mala ɛjɔlɛ'n tɛ tɪ bɛ cɪnnjɪn. ²¹ B'a han b'a hele Zufu sɔ'n-mɔ kɛ, ɛ 'kele like a, ɛ kan kele Zufu'n-mɔ kualaaɪn mɔ bɛ gugua mɪn mɪn'n-mɔ asu'n kɛ bɛ kɔci bɛ nzin bɛ sɪ Moyizɪ mala'n, nɔn bɛ kpɛ bɛ mma'n-mɔ mmian nun, ɛsɛ nɔn bɛ di Zufu'n-mɔ mala'n-mɔ asu. ²² Yɛ 'yɔ sɛ? Aflɪ, yɪ biala, bɛ 'tɪ kɛ a ju ɛwa. ²³ Yɪ tɪ, atɪn'n mɔ yɛ 'ba hele wɔ'n, sɪn su. Yɛ le menian nɔn ɛwa, b'a bɔbɔua Nyanmɪan. ²⁴ ɛ nun bɛ hɔ tɪ bɛ nwun efian nɔn tua bɛ tɪ kalɛ'n maan bɛ nyɔn atɪn bɛ kpɔ bɛ tɪ'n. Yɪ dɪɛ anɪn bɛ kualaa bɛ nwun yɪ kɛ ato yɛ b'a li b'a tu wɔ bu ɔ, nɔn wɔ muonun ɛ di *Moyizɪ mala nun asu. ²⁵ Nan bɛ mɔ bɛ tɪ man Zufu mɔ b'a fa bɛ nwun b'a man yɛ Mɪn Zozi'n, ɛjɔlɛ mɔ yɛ nuan sɛlɪ yɪ nwun, mɔ yɛ helelɪ yɛ hanlɪn yɛ helelɪ bɛ'n y'ɔ le kɛ nɔn bɛ di amuan su naan, nɔn bɛ di naan nun yɪ moja'n nun cɪnmun, ɛsɛ nɔn bɛ yɔ satɪlɪfɛ nyɔlɛ."

²⁶ ɛhɪ a, Pɔlu nun menian nɔn sɔ'n-mɔ kɔ hɔ. Mɔ alɛɛ hɪnlɪn'n, Pɔlu nun bɛ kɔ bɔ bɛ efian etue nɪn abu. Mɔ bɛ bɔlɪ yɪ bu'n, Pɔlu kɔ hɔ Nyanmɪan awulo ɛlɔ ɔ kɔ hele cɪan mɔ bɛ 'gua efian etue nɪn abu bɛ yɪ bɛ nun kun biala atɪ tɛɛ'n.

Zufu'n-mɔ 'ba hyɪ Pɔlu Nyanmɪan awulo nɪn anɪn

²⁷ ɛhɪ, bɛ bɔlɪ efian etue nɪn abu dede mɔ ɔ 'ju yɪ cɪan nsu'n, Zufu'n-mɔ mɔ bɛ fi Azi mɪn nun'n kɔ nwun Pɔlu Nyanmɪan awulo nɪn anɪn. Bɛ kɔ wowula bagua nɪn abu bɛ kɔ hyɪ Pɔlu. ²⁸ Anɪn bɛ le tetɪan bɛ kan kɛ: "Izalaye amma, ɛmɔ bɔla a buka yɛ o! Yɛ sa a han suanlan'n m'ɔ nanndɪ nun ɔ kan ɛjɔlɛ ɛtɛ ɔ tia Izalaye mɪn'n, Moyizɪ mala'n nun Nyanmɪan awulo'n. ɛsɛ bɛ nɔn, ɔ'a man bɛ mɔ bɛ tɪ man Zufu nɪn a wulu Nyanmɪan awulo nɪn anɪn ɔ'a man efian a han lɪka nwanzan-nwanzan ɛhɪ!"

²⁹ Anɪn bɛ le kan sɔ, ɔ sanlɪn kɛ bɛ nwunlɪn Tolofimun m'ɔ fi Efɛzɪ'n nun Pɔlu kulo nɪn anɪn. Bɛ junlɪn kɛ anɪn Pɔlu a fa yɪ a wulu Nyanmɪan awulo nɪn anɪn.

³⁰ Kulo bɔndɪn nun anɪn kɔ fannyan. Yɪ bɛ o, yɪ fama o, menian'n-mɔ kɔ tu woo. Bɛ kɔ sɔ Pɔlu bɛ kɔ fa yɪ Nyanmɪan awulo nɪn anɪn bɛ kɔ fite bɛ kɔ tutu anuan

nɪn anɪn ɛbɛlɛ ala. ³¹ Anɪn bɛ le kpunndɛ bɛ kun Pɔlu, nɔn ngalɛ a tu Lɔmun nzalafu'n-mɔ kpain nɪn ɛlɔ kɛ Zoluzalemun kulo bɔndɪn'n le sɔ. ³² ɛbɛlɛ ala, ɔ kɔ hɔhuan nzalafu'n-mɔ nun bɛ mgbain'n-mɔ anuan bɛ kɔ kpɪ bagua'n. Mɔ bagua'n nwunlɪn nzalafu'n-mɔ nun bɛ kpain'n, bɛ kɔ yaci Pɔlu ɛbɛlɛ.

³³ ɛhɪ a, nzalafu kpain'n kɔ hyɪlɪn kɔ kpunnge Pɔlu, ɔ kɔ man atɪn kɛ bɛ gɪa yɪ sa ngɔnzɔngɔnzɔ nnyuan. Mɔ bɛ gualɪ yɪ sa ngɔnzɔngɔnzɔ'n, nzalafu kpain'n kɔ bisa yɪ suanlan ɛhɔlɛ kun m'ɔ tɪ'n ɔ nun like mɔ ɔ'a y'ɔ'n.

³⁴ Mɔ nzalafu kpain'n 'bisa Pɔlu ɛjɔlɛ'n, anɪn bagua nɪn anɪn menian'n mmie-mɔ le tetɪan bɛ kan ɛjɔlɛ kun, anɪn mmie-mɔ kusu le tetɪan bɛ kan ɛjɔlɛ fufɔlɛ. Nzalafu kpain'n nɔnwun man ɛjɔlɛ nɪn atɪ nɪn yɪ bu, aflɪ ɛbɛlɛ a yɔ beje beje. ɔ kɔ man atɪn kɛ bɛ nun Pɔlu hɔ nzalafu'n-mɔ lɪka mɔ bɛ wɔ ɛlɔ. ³⁵ Pɔlu nun bɛ hɔlɪ mɔ bɛ fu ɛsɪkalie'n, nzalafu'n-mɔ kɔ fa yɪ bɛ sa su. ɔ sanlɪn kɛ ɛbɛlɛ mɔ bagua nɪn a bu yɪ'n, ɔ'a man yɪ nwun a bɛlɛ yɪ. ³⁶ Aflɪ anɪn bɛ kualaa bɛ sɪ yɪ su bɛ le tetɪan bɛ kan kɛ: "Bɛ hɪn yɪ! Bɛ hɪn yɪ!"

³⁷ ɛhɪ, mɛlɛ mɔ bɛ 'fa Pɔlu bɛ wulu sua nɪn anɪn'n, ɔ kɔ bisa nzalafu kpain'n kɛ: "Asu mɪn kualaa kɛ mɪn nyan atɪn mɪn kan ɛjɔlɛ mɪn kele wɔ ɔ?"

Mɔ Pɔlu hanlɪn sɔ'n, nɔn nzalafu kpain nɪn a bisa yɪ kɛ: "ɛ kan Gelekɪ anɛ ɔ? ³⁸ Ezipiti mɪn nun anɪn suanlan ɛhɪ mɔ ɔ'a bɔ mɪn ɛlesan asu ɛwa, m'ɔ nun kodiawu akpɪ nɔn b'a bɔ bɛ tɪ ɛwɔ nɪn anɪn ɛlɔ'n, nɔn yɪ y'ɔ le wɔ ɔ?"

³⁹ M'ɔ bisa sɔ'n, nɔn Pɔlu a bua yɪ kɛ: "N dɪ Zufu, b'a wu mɪn Silisi kulo'n mɔ bɛ fɛlɛ yɪ Talɪsɪ nɪn asu. Kulo sɔ'n mɔ b'a wu mɪn su'n le dunman. Yɪ tɪ, man mɪn atɪn maan n gɔn ɛjɔlɛ n gɛlɛ bagua'n."

⁴⁰ Mɔ Pɔlu hanlɪn sɔ'n, nzalafu kpain'n kɔ man yɪ atɪn. ɛhɪ a, Pɔlu kɔ jinlan ɛsɪkalie nɪn asu ɔ kɔ tu yɪ sa ɔ kɔ hele bagua'n. Mɔ bɛ gualɪ diin'n, Pɔlu kɔ kuku yɪ nuan su ɔ kɔ han yɪ *alameɪn anɛ nɪn anɪn ɔ kɔ hele bɛ. Yɪ nwan:

Pɔlu 'ba sa yɪ nɪn

22 "Anianman mmelenzua nɪn mɪn sɪ-mɔ, ɛmɔ tɛɛ ɛjɔlɛ'n mɔ mɪn 'ba han mɪn kele ɛmɔ kɪkaala mɪn sa mɪn nɪn'n".

² Mɔ menian'n-mɔ tɪlɪ kɛ Pɔlu le juɔ alameɪn anɛ nɪn anɪn ɔ kele bɛ'n, bɛ kɔ gugua didiɪn biekun kpa. ɛhɪ a, Pɔlu nwan: ³ "N dɪ Zufu. B'a wu mɪn Talɪsɪ, Silisi mɪn nun, nan Zoluzalemun ɛwa yɛ b'a ta mɪn ɔ. Mɪn mɪn'n y'ɔ le Gamalɛ. ɔ a hele mɪn yɛ nan-mɔ mala'n kpa bɔkɔkɔ. Mɪn Nyanmɪan ɛjɔlɛ'n, bɛ nva man bɛ ngan man ngɔhua kɛ ɛnɛ kusu ɛmɔ kualaaɪn nva ngan man ngɔhua'n. ⁴ N gelekɪ bɛ mɔ bɛ nanndɪ yɛ Mɪn atɪn nɪn asu nɪn ahuluwa n gunlɪn bɛ. N cɪlɪ mmelenzua nɪn mmalasua n gualɪ bɛ fiadɪ. ⁵ *Tɛɛylɪfɛ kpain'n nun Izalaye mɪn nun asu mgbain'n-mɔ di mɪn adanzɛ. Bɛ manlɪn mɪn kalata kɛ n gɔ n dɔ anianman Zufu'n-mɔ mɔ bɛ wɔ Damast kulo nɪn asu ɛlɔ'n. Mɪn tu bɛ a, anɪn n jɪ bɛ mɔ b'a fa bɛ nwun b'a man yɛ Mɪn mɔ bɛ wɔ ɛbɛlɛ'n m mɔla Zoluzalemun m mɔn bɛ pɪnnin bɛ.

⁶“Ehi, anin min ja wo nun min ka kaan min ju Damasi. Mo be 'ko a bo ko yo senze jinlan'n, kunmgbala, duen, kanlannu kun fi nyanmiansu. Yi ta m'c le ta'n, o ko ta ko si ko yia min. ⁷N go fin asi. Min 'tie a, anin anie kun le kan kele min ke: 'Solu Solu, nzuke ati ye e le kele min ahulowa o?’

⁸“Mo n dlu anie so'n, nan m'an bisa ke: 'Wo nwan o, ye Min?’

“Nan anie nun a bua min ke: 'Min Zozi mo n vi Nazaletu'n ye e le kele min ahulowa o.’ ⁹Anin min nun menian ye ye le ko o. Be nwunlin kanlannu'n, kusu b'a ndi man suanlan'n m'c le kan ejole'n kele min nun anin'n.

¹⁰“Mo ye Min hanlu so'n, nan m'an bisa yi ke: 'Ye Min, nzu y'c di ke min yo o?’

“Yi nwan: 'Jasu, ko Damasi. E ju elu a, yi kualaa m'c di mo e yo'n, Nyanmian 'ba man be kele wo.’

¹¹“Mo ye Min anuan tlu'n, min manngun'n-mo mo anin min nun be ye le ko Damasi'n, be ko so min sa be ko li min taataa. O sanlu ke, kanlannu'n m'c talu'n sinlin min nyun'n.

¹²“O 'ba yo so'n, anin bian kun wo Damasi ebele, be fele yi Aniasi. Aniasi ti suanlan m'c felt Nyanmian ese o di yi mala nun asu. Damasi ebele Zufu'n-mo kualatin de yi di. ¹³Aniasi walu tulu min an, yi nwan: 'Min nianman Solu, man wo nyun'n tike!’ O hanlu so nun ala, min nyun'n ko tike n go nwun yi. ¹⁴Mo min nyun'n tikeli'n, yi nwan: 'Ye nan-mo Nyanmian nun a li mua a yi wo ke e nwun like m'c kulo'n, e nwun sese fue baa kunmgbala'n, e ti yi nuan nun ejole. ¹⁵Afu, like mo a nwun yi o nun ejole mo a tu'n, o di ke e di yi nwun adanzu e kele menian'n-mo kualatin. ¹⁶Kikaala mo a ti ejole'n sua'n, n'e nwunnde kun. Yi ti, sun fele ye Min, jasu maan be sonu wo nan a nyan wo ete nun anwun face.’

¹⁷“Ehi anzin, n go sa n go ho Zoluzalemun. Elehun kun, anin min yo asonun Nyanmian awulo ebele nan m'an hun elale. ¹⁸Elale nun anin, n go nwun ye Min, o ko han ko hele min ke: 'Kan wo nwun fi Zoluzalemun ewa jasu, o sanlu ke min nwun ejole'n mo e 'ba han kele be'n, be ngo le be ngo li man.’

¹⁹“Mo ye Min hanlu so'n, min nwan: 'Ye Min, be si yi yuein ke anin min ko asonun sua'n-mo anin min ci be mo b'a le wo b'a li'n min man be gua be fiadi be fin be mgbale. ²⁰Temun mo be 'kun wo adanzu fue Etienun'n, n jin yi bu bie. N neli be mo be hunlin Etienun'n n dlu nun nan m'an le be taladi'n-mo m'an tila.’

²¹“Mo n ganlu so'n, nan ye Min a han a hele min ke: 'Ko, afu min kulo ke min suan wo mua maan e ko be mo be ti man Zufu'n-mo anwun.’”

Polu 'ba hele yi nwun ke o ti Lomun suanlan

²²Ehi, Polu hanlu ejole'n Zufu'n-mo tieli dede m'c juli ebele'n, be ko so etetan su. Be nwan: “Be hun suanlan so'n be yi yi ebele! O nze nvata man ke o nyan nguan!”

²³Anin be le kpo be tu be taladi'n-mo anwunno ese anin be le tu nvutule'n. ²⁴Ehi a, nzalafu kpain'n ko man atun ke be fa Polu be wulu sua nun anin be fin yi mgbale maan o han like ati mo Zufu'n-mo le tetan yi

komun anin'n. ²⁵Nan mo be ciulu Polu mo be 'ba fin yi mgbale'n, o ko bisa nzalafu'n m'c sie nzalafu eya kun mo anin o wo ebele'n ke: “Asu atun wo nun ke be fin *Lomun suanlan kun mo b'a mmu man yi fuo'n mgbale o?”

²⁶Mo Polu bisalu nzalafu'n m'c sie nzalafu eya kun'n kosuan so'n, nzalafu'n ko nwanndi ko tu be kpain'n, yi nwan: “Yaaa, nian ejole mo ahan e hyuhyun ba'n. Kanngu bian so'n ti Lomun suanlan.”

²⁷Mo nzalafu kpain'n tlu yi sua'n, o ko kpo Polu o ko bisa yi ke: “Kan yi yuein kele min, asu Lomun suanlan y'c le wo o?”

M'c bisalu kosuan so'n nan Polu a bua yi ke: “Yuo, Lomun suanlan y'c le min.”

²⁸Mo Polu hanlu so'n, nzalafu kpain kukuli yi nuan su a, yi nwan: “Min die, dede mo min 'kaci Lomun suanlan'n, n duali kale kpili kpa.”

Mo nzalafu nun anuan tlu'n, Polu kusu nwan: “Min die, be 'wo min an, anin n di Lomun suanlan.”

²⁹Mo Polu hanlu so'n, ebele ala, be mo anin be le bisa Polu kosuan'n ko hyun be nzin. Kemu nzalafu kpain'n nian an, Polu ti Lomun suanlan'n, esulo ko han yi. O sanlu ke o man be gual yi sa ngonzongonzo.

Polu 'ba fite Izalaye mgbain'n-mo anyunnun

³⁰Kemu anin nzalafu kpain'n kulo ke o nwun like foun mo yi ti ye Zufu'n-mo le tun Polu esuan'n, alie hunlu an, nzalafu kpain'n ko man be ko yi Polu asa ngonzongonzo'n. O ko man atun ke teyufue mgbain'n-mo nun Izalaye mgbain'n-mo kualaa mo be di ejole'n ya. Be yiali a, o ko fa Polu ko fite be nyunnun.

23 Ehi, Polu ko tu yi nyun o ko nenian be kualaa mo be di ejole'n, yi nwan: “Anianman-mo, dede mo o 'ju ene'n, min yo ajunlu ke min enannde nun anwun buli man ebun wo Nyanmian anyunnun.” ²Mo Polu hanlu so'n, *teyufue kpain'n mo be fele yi Aniasi'n ko man atun ke be mo be mantan Polu'n fin yi nuan nun asu. ³Ehi a, Polu ko han ko hele yi ke: “Nyanmian muonun ye o 'fin wo. E nwun wo a e nwan tale mo b'a han yi ayile fufue o! E ti ebele e le nian mala nun anwun e bua min ndee, kusu e san mala nun anwun e man atun ke be fin min nuan nun asu!”

⁴Mo Polu hanlu so'n, be mo be mantan yi ebele'n nwan: “Ee! E le bo Nyanmian teyufue kpain nun amgba!”

⁵Mo Polu tlu yi so'n, yi nwan: “Anianman-mo, min nzu man ke teyufue kpain nun o. Afu o wo Ebele Ejole nun anin ke: 'E ngo han man wo man kpain nun anwun ejole ete.’”

⁶Kemu Polu si ke be mo be le di ejole'n mmie-mo ti *Falisifue, mmie-mo kusu ti *Sadusifue'n, o ko tan nun be nyunnun ebele. Yi nwan: “Anianman-mo, n di Falisifue, min si-mo ti Falisifue. Nan kemu min de min di ke be mo b'a wu'n 'ba tinng'e'n, yi ti ye be le bua min ndee o.”

⁷Mo Polu hanlu so'n, akpulowa ko to Falisifue'n-mo nun Sadusifue'n-mo afian, be ko bu be nwun nun. ⁸O sanlu ke Sadusifue'n-mo le kele ke ewuetinng'e nnun

man ebele, ese nyanmlansu mmɔfue nun wawe'n-mɔ kusu nnun man ebele. Nan Falisifue'n-mɔ dɛ, be de be di ke ninngɛ sɔ'n-mɔ wɔ ebele. ⁹ Be kɔ fannyan ejɔle nun anun. Mala nun asu mgbain'n mmie-mɔ mɔ be wɔ Falisifue'n-mɔ anun'n kɔ jasɔ kɔ jinlan, bɛ nuan kɔ kpi ejɔle nun anun kpa. Bɛ nwan: "Yɛ nnwun man like ete mɔ suanlan ehi a yɔ ɔ. E 'su yɔ akpulowa a, wawe bie anaan nyanmlansu bɔfue kun a han ejɔle a hele yɔ!" ¹⁰ Ke ejɔle'n sili yɔlɔ yɔ'n, nzalafue'n-mɔ kpain'n sulolɔ yɔ'nzin. ɔ junlunlun ke bɛ menian sɔ'n nyan Pɔlu a, be 'tɪtɪ yɔ' nun. Yɔ' ti, ɔ kɔ man yɔ' nzalafu'n-mɔ atun ke be hɔ yɔ' Pɔlu menian'n-mɔ afian elɔ be nun yɔ' sá wɔlu sua nun anun.

¹¹ Mɔ ejɔle'n yɔlɔ sɔ'n, yɔ' kɔngɛ mɔ' tian yɔ' nnyuan'n, yɛ Mɔn kɔ yɔ' yɔ' nwun kɔ hele Pɔlu. Yɔ' nwan: "Pɔlu, bɔ mɔndɔnɔn! A li mɔn nwun adanzɛ Zoluzalemun ewa, ɔ di ke ese e di mɔn nwun adanzɛ Lɔmun elɔ."

Zufu'n-mɔ kulo ke be kun Pɔlu

¹² Ehi, mɔ alɛ hɔnɔn'n ngelemɔ, Zufu'n-mɔ kɔ hɔ Pɔlu ati ahuan. Be kɔ han ndâ ke sɛ b'a ngun man Pɔlu a, be nni man like ese be nnun man nzue. ¹³ Bɛ mɔ be hɔlɔ Pɔlu ati ahuan'n, be tala menian abulanan. ¹⁴ Be kɔ hɔ kɔ tu tɛɛɪfue mgbain'n-mɔ nun Izalaye mgbain'n-mɔ, bɛ nwan: "Y'a han ndâ ke ɔ di ke ye kun Pɔlu kualaa nán y'a li like. ¹⁵ Yɔ' ti, kɔkaala dɛ, emɔ mgbain'n-mɔ kualaa'n, emɔ hɔ nwún nzalafu kpain'n nun anwun. Emɔ hán héle yɔ' ke ɔ mán Pɔlu bála emɔ aja su maan emɔ nían yɔ' ejɔle nun anun yuein kpa. Yɔ' dɛ, Pɔlu fi elɔ dede mɔ ɔ 'ju emɔ anyunnun ebele'n, anun y'a sesie yɛ nwun y'a hun yɔ'."

¹⁶ Mele mɔ be 'kan Pɔlu ati ahuan ejɔle sɔ'n, yɔ' nianman balasua nun awa belenzua kun kɔ tɪ. ɔ kɔ hɔ sua nun anun elɔ ɔ kɔ hɔ kɔ yɔ' Pɔlu anzuti. ¹⁷ Pɔlu kɔ fele nzalafu'n-mɔ mɔ be sie nzalafu eya kun nun asu kpain'n kun. Yɔ' nwan: "Fa kpafele ehi kɔ nzalafu kpain'n nun anwun elɔ. ɔ 'kan ejɔle ɔ kele yɔ'."

¹⁸ Mɔ Pɔlu anuan tɔlɔ'n, nzalafu'n mɔ' sie nzalafu eya kun'n kɔ fa kpafele'n ɔ nun yɔ' kɔ hɔ bɛ kpain'n nun anwun elɔ. Yɔ' nwan: "Kpain, Pɔlu mɔ b'a tu yɔ' fiadɔ nun a fele mɔn ɔ a han ɔ'a hele mɔn ke n vá kpafele ehi m méle wó, nán ɔ 'kan ejɔle ɔ kele wó."

¹⁹ Mɔ nzalafu'n hanlun sɔ yueli'n, bɛ kpain'n kɔ sɔ kpafele nun asa ɔ nun yɔ' be kɔ tɪ bɛ nwun. ɔ kɔ bisa kpafele'n ke: "Nzu ejɔle dɛ yɛ e kulo ke e kan kele mɔn ɔ?"

²⁰ Ehi a, kpafele'n kɔ susɔ ejɔle su, yɔ' nwan: "Zufu'n-mɔ anuan a sɛ bɛ nwun. Be 'ba a tu wó be sele wó ke ehunman e fá Pɔlu e fite bɛ mgbain'n-mɔ anyunnun maan be nían yɔ' ejɔle nun anun yuein kpa. ²¹ Sɛ be ba a tu wó a, n'e tɛ bɛ su. ɔ sanlun ke, bɛ nun abulanan nun yɔ' nzin a hɔ Pɔlu ati ahuan b'a han ndâ ke sɛ be hunlin man yɔ' a, be nni man like ese be nnun man nzue. Kɔkaala dɛ, b'a bɔbua bɛ nwun a yue, nan wó yɛ be le nwunnde wó ɔ."

²² Mɔ nzalafu kpain'n tulɔ ejɔle'n sua'n, ɔ kɔ han kɔ hele kpafele'n ke nɔ kan ejɔle sɔ'n kele suanlan flí, nan ɔ hɔ awulo.

Be nun Pɔlu 'ba hɔ kunmanna Felisi aja su.

²³ Mɔ' yɔlɔ sɔ'n, nzalafu kpain'n kɔ fele yɔ' nzalafu'n-mɔ anun nnyuan mɔ be sie nzalafu eya ngukun ngukun'n. Yɔ' nwan: "Emɔ hɔhuan nzalafu eya nnyuan anuan, menian abulasu mɔ be fu ekpanngɔ nun menian eya nnyuan mɔ be tu aɔ. Emɔ kokuan bɛ nuan yue a, emɔ kualaa sésie bɛ nwun nán be hɔ Sazale ene kɔngɛ dɛ nguanlan. ²⁴ Emɔ sésie ekpanngɔ kun be mán Pɔlu, nán be fá yɔ' kunlun-ngunlun be hɔ fá yɔ' wúla kunmanna Felisi asa nun." ²⁵ Mɔ nzalafu kpain'n hanlun ehi heleli bɛ'n, ese ɔ kɔ hele kalata kɔ tu su. Yɔ' nwan:

²⁶ Kunmanna Felisi,

Mɔn Kulodu Liziasɔ yɛ mɔn kele kalata ehi mɔn nwan wó ɔ. Mɔn 'bisa wó ahun.

²⁷ Like ati mɔ' man mɔn kele wó'n yɔ' le ke Zufu'n-mɔ a hɔ suanlan ehi mɔ m'an fa yɔ' m'an bele wó'n. Tɛmun mɔ ahan be 'kun yɔ' yɛ mɔn nun mɔn menian'n-mɔ hɔlɔ leli yɔ' ɔ. ɔ sanlun ke m'an tɪ ke ɔ tɪ Lɔmun suanlan.

²⁸ Kemɔ afɔ mɔn kulo ke mɔn nwun like ati mɔ Zufu'n-mɔ le tun yɔ' esuan'n, mɔn nun yɔ' kɔ hɔ bɛ mgbain'n-mɔ aja su. ²⁹ Mɔ m'an nwun yɔ' nun'n yɔ' le ke bɛ mala nun anwun ejɔle ati yɛ b'a tun yɔ' esuan ɔ. ɔ yɔlɔ man like ete mɔ yɔ' ti ɔ di ke be tu yɔ' fiadɔ anaan be kun yɔ' ɔ. ³⁰ Nan mɔ be yɔlɔ mɔn anzuti ke Zufu'n-mɔ a hɔ yɔ' ti ahuan be kulo ke be kun yɔ' n, ebele ala, n gɔ fa ajunlun ke mɔn 'fa yɔ' mɔn bele wó. M'an bɔ bɛ mɔ b'a tun yɔ' esuan'n nun amannɛ ke sɛ be nun yɔ' le ejɔle a, anun be tú wó elɔ.

³¹ Ehi, ke bɛ kpain'n kpɔnɔn heleli bɛ'n, nzalafu'n-mɔ kɔ fa Pɔlu kɔngɛ be nun yɔ' kɔ hɔ kulo'n mɔ be fele yɔ' Antipatili si nun asu. ³² Mɔ alɛ hɔnɔn'n, nzalafu'n-mɔ mɔ be nanndɔ asɔ'n kɔ sa kɔ hɔ Zoluzalemun. Bɛ mɔ be fu mgbannngɔ'n nun Pɔlu kɔ hɔ. ³³ Mɔ be juli Sezale ebele'n, bɛ mɔ be fu mgbannngɔ'n kɔ fa kalata'n nun Pɔlu kɔ wu-la Kunmanna Felisi asa nun. ³⁴ Kunmanna Felisi kɔ kɔnnga kalata'n. Mɔ' kɔnngalɔ yueli'n, ɔ kɔ bisa Pɔlu lɔka mɔ be wulɔ yɔ' n. Mɔ Pɔlu hanlun heleli yɔ' ke ɔ fi Silisi mân nun'n, ³⁵ Felisi nwan: "Bɛ mɔ be nun wó le ejɔle'n 'ba a, n gɔ bisa wó kosuan." Ehi a, Felisi kɔ man atun ke be fá Pɔlu be síe belemgbin Elɔdɔ sua nun anun elɔ.

Zufu'n-mɔ 'ba tun Pɔlu esuan

24 Ehi, cɔn nnun kɔ sun, *tɛɛɪfue kpain'n mɔ be fele yɔ' Ananiasɔ'n muonun kɔ a Sezale. ɔ 'ba a, ɔ nun Izalaye mân nun asu mgbain'n mmie-mɔ ɔ nun bian kun. Bian sɔ'n, be fele yɔ' Tɛetulusi. Tɛetulusi tɪ avoka. Be kɔ hɔ be kɔ tu kunmanna Felisi be kɔ sanman Pɔlu. ² Be kɔ fele Pɔlu nán Tɛetulusi a tun yɔ' esuan. Tɛetulusi kɔ han kɔ hele kunmanna Felisi ke: "Kpain, sɛ ye le anzununjɔ kpa bɔkɔ a, ɔ fi wó. ɔ sanlun ke a li ngele junman a sesie yɛ mân'n kpa a man yɛ. ³ Lɔka biala mɔ cɔn daa ye kɔ sun'n, ye bɔ wó dunman kpa wɔ junman'n mɔ a li nun anwun. ⁴ Yɔ' ti, mɔn ndua man yɔ' tundun mɔn nzecɔ wó alaje. Nan kusu, mɔn 'sele wó ke e mán yɛ tɛmun kaan, wó ti anun kpa'n dunman nun nán e tíe yɛ ejɔle'n.

⁵ “Ejọlẹ sọ'n y'ọ le kẹ suanlan ehi, y'a nwun yí kẹ ọ tì man suanlan kpa fíí sua. Ọ a fa Zufu'n-mọ kualaa mọ be wọ asíe nún asu nún atí'n-mọ ọ'a kpokpula su. Eṣe ọ tì Nazaletí amma fâ nún asu kpain. ⁶ Temun mọ ahan ọ 'gua Nyanmian awulo nún efian'n yê yê hyílí yí ọ. [Yê nwan yê 'nían yê mala nún anwun yê bua yí ndeṣe. ⁷ Nan nzalafu kpain Liziasí ọ a anwunsele su kpa ọ le yí fi yê sa nún. ⁸ M'ọ lèlì yí yuelt'n, yí nwan bé mọ be nún Pọlu le bie'n, be bála wọ ja su.] Sẹ wọ muonun ẹ bisa yí a, ẹ 'ba nwun yí kẹ yí nwun ejọlẹ'n mọ yê le kan'n kualaa tì ananhọlẹ.”

⁹ Mọ Tẹetulusi anuan tọl'n, Zufu'n-mọ kualaa anuan ọ yọ kun. Bé nwan: “Mọ Tẹetulusi a han'n tì ananhọlẹ.”

Pọlu 'ba sa yí nún wọ Felisi anyunnun

¹⁰ Ehi, kunmanna Felisi ọ man Pọlu atún kẹ ọ jọjọ. Pọlu jasọlú a, yí nwan: “Kpain Felisi, mún sí kẹ nán ẹnẹ bie ọ, ejọlẹ m'ọ kọ tọ mán ehi anun'n, ẹ di. Yí ti, sẹ mún fite wọ nyunnun mún sa mún nían an, mún kunnun ndi man mún. ¹¹ Wọ muonun ẹ kualaa ẹ funfun nún ẹ nían, n vi atún m malú n julí Zoluzalemun kẹ mún 'ba a su Nyanmian'n, ọ ndala man cian bulu ọ nún nnyuan. ¹² B'a mma a ndu man mún kẹ anún mún nún suanlan le su akpuluwa Nyanmian awulo nún anun, anaan kẹ m'an man menian a jomgbo asọnún sua'n-mọ anun, anaan kulo nún anun. ¹³ Like mọ yí ti yê menian ehi-mọ le tun mún esuan'n, sẹ be bisa bé a, be nguala be ngele man. ¹⁴ Nan mọ mún sí'n y'ọ le kẹ yê nan-mọ Nyanmian'n yê mún su yí ọ. Atún'n mọ mún nanndi su mún su yí'n yê bé mọ be le tun mún esuan'n fele yí Nazaletí amma fâ nún ọ. Ejọlẹ'n kualaa mọ b'a hele wọ *Moyizí mala kalata'n nún *mgbomanfue'n-mọ diẹ nún anun'n, mún de mún di. ¹⁵ N ne anyundasue Nyanmian anwun kẹ bé muonun be le yí'n. Anyundasue sọ'n y'ọ le kẹ Nyanmian 'ba man bé mọ bé ti anun tì kpa'n, ọ nún bé mọ bé ti anun tì man kpa'n, bé kualaa be fi ewue nún be 'tinngẹ. ¹⁶ Yí ti yê Nyanmian nún menian'n-mọ anyunnun, mún sie tile nán b'a ndu man mún nyunnun.

¹⁷ “Ọ man n gọlú n nili afue ọ yọ nye nye mọ mún 'sa mún ba Zoluzalemun'n, mún nún esika walú mọ mún 'fa mún buka mún mán nún anun menian'n-mọ, eṣe mún yí tẹe mún man Nyanmian. ¹⁸ Temun mọ anún n wọ Nyanmian awulo nún anun mọ Zufu'n-mọ walú'n, be walú tulú mún kẹ anún mún tu mún nwun efian. Nan b'a mma a ndu man mún kẹ anún mún jomgbo. ¹⁹ Temun sọ'n, anún Azi Zufu mmie-mọ wọ ebeṣe. Sẹ be nún mún le ejọlẹ a, ahan Azi Zufu sọ'n-mọ yê ọ di kẹ be ba wọ ja su be 'ba a sanman mún ọ. ²⁰ Sẹ kusu temun mọ be felelú mún mgbain'n-mọ aja su'n, bé nwan m'an yọ like ete, yí ti y'ọ man m'an nyan amanníe a, anún emọ mọ be gua ewa'n, be hán. ²¹ Ejọlẹ kpọlẹ kun yê n díanlún nún n ganlún yí bé afian ebeṣe ọ. Mún nwan: ‘Ewuettinngẹ nún ati yê ọ man ẹnẹ emọ le bua mún ndeṣe ọ!’”

²² Ehi, mọ Pọlu anuan tọl'n, kemọ kunmanna Felisi sí yê Mún Ejọlẹkpa nún anun ejọlẹ yuein yuein'n, ọ kọ tu ejọlẹ'n ọ kọ sie ọ kọ man be kọ sanndi. Yí nwan: “Sẹ kpain Liziasí ba a, n gọ bua emọ bie.”

²³ M'ọ yọlú sọ'n, Felisi ọ han ọ hele nzalafu kpain'n m'ọ nían Pọlu su'n kẹ ọ tú yí fiadú. Nan kusu ọ mán Pọlu atún maan yí manngun'n-mọ bála a fua yí nwun eṣe be nían yí lúka.

Pọlu 'ba fite Felisi nún yí yí Dulusili anyunnun

²⁴ Ehi anzin, cian ọ yọ nsan kun ọ sún, kunmanna Felisi 'ba a, ọ nún yí yí Dulusili. Dulusili tì Zufu balasua. Felisi ọ man be kọ fele Pọlu, ọ kọ tie dedi'n m'ọ di kẹ be nyan yí wọ yê Mún Zozi Kilisi anún nún anwun ejọlẹ'n mọ anún ọ le kan'n. ²⁵ Nan kemọ anún Pọlu le kan amanmuo sẹsẹ, bé nwun ye eṣíe nún ndeṣe ebua'n m'ọ le ba nún anwun ejọlẹ'n, esulo ọ han Felisi, yí nwan: “Pọlu, ẹnẹ diẹ'n tì kpa sọ. Yí ti, cún wọ nzin. Mún nyan alaje a, mún 'ba fele wọ biegun.”

²⁶ Ọ yọ dede a, anún Felisi a man b'a fele Pọlu ọ nún yí be jọjọ. Afí yí ajunlún nún an, ọ bu yí kẹ Pọlu b'a wula yí nvuka maan ọ yaci yí nún.

²⁷ Ehi, afue kọkọlẹ nnyuan ọ sún, kunmanna fufọlẹ ọ a kọ kaci Felisi. Kunmanna sọ'n, be fele yí Pọlusiyusi Fesitusi. Nan mọ Felisi 'kọ'n, ọ kọ yaci Pọlu fiadú sua nún anun, afí ọ ngulo man kẹ Zufu'n-mọ bọ yí dunman ete.

Pọlu kulo kẹ be di yí ejọlẹ'n Sezaa aja su

25 Mọ Fesitusi walú julí ebeṣe mán nún anun'n, yí cian nsan, ọ fi Sezale ọ kọ họ Zoluzalemun.

² Zoluzalemun ebeṣe tẹeyífue mgbain'n-mọ nún Izalaye mán nún asu mgbain'n-mọ kọ sanman Pọlu ọ man Fesitusi. ³ Be kọ sele Fesitusi be kọ butu yí kẹ ọ yáci maan be nún Pọlu bála Zoluzalemun. Ọ 'ba yọ sọ'n, anún b'a họ Pọlu ati ahuan, yí diẹ be nyan yí a, anún be kun yí atunnun. ⁴ Mọ be hanlún sọ'n, nan Fesitusi a bua bé kẹ Pọlu la fiadú Sezale ẹlọ yê ọ ngo hye man, yí muonun ọ 'ba sa kọ Sezale. ⁵ Ehi a, yí nwan: “Sẹ suanlan sọ nún a yọ ete nán emọ kulo kẹ be sanman yí a, anún emọ mgbain'n-mọ mán ye họ Sezale nán be sánman yí ẹlọ.”

⁶ Fesitusi lili ọ yọ cian mọcúe anaan cian bulu ala bé afian ebeṣe yê ọ salt hólú Sezale ọ. Mọ Fesitusi julí Sezale mọ alíe hunlún'n, be kọ yia. Ọ kọ man atún kẹ be fá Pọlu be bála. ⁷ Pọlu 'ju ebeṣe ala, Zufu'n-mọ mọ be fi Zoluzalemun be walú'n kọ ta kọ si kọ yia yí be kọ tun yí esuan. Esuan'n mọ be tunlún yí'n, sẹ be bisa bé like mọ Pọlu a yọ nún an, be nguala be ngele man.

⁸ Mọ bé nuan tọl'n nán Pọlu a sa yí nún. Yí nwan: “N vunlún man Zufu'n-mọ mala'n, n gualú man Nyanmian awulo nún anwun efian yê eṣe n ganlún ejọlẹ ete n dialú man belemgbin kpain'n.”

⁹ Mọ Pọlu hanlún sọ'n, kemọ Fesitusi kulo kẹ ọ cícú Zufu'n-mọ alua'n, ọ kọ bisa Pọlu kẹ: “Asu ẹ kulo kẹ ẹ kọ Zoluzalemun maan ye di ejọlẹ ehi mún ja su ọ?”

¹⁰ Mọ Fesitusi bisalú kosuan sọ'n nán Pọlu a bua yí kẹ: “Belemgbin kpain nún aja su yê mún kulo kẹ ye di ejọlẹ sọ nún ọ. Ọ sanlún kẹ mún nwun man like ete mọ m'an yọ Zufu'n-mọ ọ, wọ muonun a nwun yí sọ. ¹¹ Sẹ m'an yọ like ete mọ yí ti y'ọ di kẹ be kun mún an, yí diẹ ọ njúli man. Nan sẹ nán yí sọ nán esuan mgbán yê bé nwan be 'tun mún an, yí diẹ suanlan fíí nguala ọ ndónun man

mín ɔ mman man bé. Yí ti, mún kulo ké yé di ejplé'n
*Lɔmun belemgbín kpain Sezaa aja su."

¹² Ehi, mɔ Pɔlu hanlún sɔ'n, Fesitusi nun yí mgbain'n-
mɔ hɔlɔ asule wál a, yí nwan: "Sé wó nwan bé lí ejplé'n
Sezaa aja su a, ɔ tɪ man ete. É 'ba hɔ yí ja su."

Pɔlu 'ba fite Agilipa nun yí yɪ Beleninsi anyunnun

¹³ Ehi, kɔ yɔ elesan kun kɔ sɪn, belemgbín Agilipa nun
yí yɪ Beleninsi kɔ a Fesitusi ahún ebisa Sezale. ¹⁴ Kemɔ
bé lílɪ kɔ yɔ elenyuan kun ebele'n, Fesitusi kɔ susu Pɔlu
ejplé'n ɔ kɔ hele belemgbín Agilipa. Yí nwan: "Nannan,
Felisi a yaci suanlan kun fiadi sua nún anun éwa ɔ a hɔ.
¹⁵ Nan mɔ n vi éwa n gɔlɔ Zoluzalemún'n, tɛɛyɪfue mg-
bain'n-mɔ nun Izalayé mán nún asu mgbain'n-mɔ kɔ a
kɔ tu mín, bé kɔ sanman suanlan sɔ'n ké m mán bé hún
yí.

¹⁶ "Mɔ bé hanlún sɔ'n, nán m'an bua bé ké Lɔmun am-
ma'n-mɔ díe, nán ké bé di bé ejplé nún ahi. ɔ sanlún ké,
sé bé sanman suanlan an, ɔ di ké bé yia bé tɪ suanlan
sɔ'n kusu anuan nun ejplé. ¹⁷ Ehi a, bé nun mín kɔ a
éwa. Mín kusu m'an nne m'an nzie man, alíe húnlún an,
n gɔ man bé kɔ fele suanlan sɔ'n mín ja su. ¹⁸ Mín ti
anun an, mín nwan Zufu'n-mɔ lé ba han ké c'a yɔ nyɔlɛ
ete c'a hun suanlan. Bé wál a, nán ehi ejplé ɔ. ¹⁹ Kanngu
bé asɔnún nun anwun ejplé ɔ nun suanlan bie, bé fele yí
Zozi, yí kusu yí nwun ejplé. Zozi sɔ nún a wu, Pɔlu kusu
lé kele ké yí nyún wɔ su. ²⁰ Mún nuan ejplé nún an, mún
nnwun man ké mún kpɪn mún di yí ɔ. N gɔ han n gɔ
hele Pɔlu ké sé ɔ kulo a, anún ɔ hɔ Zoluzalemún maan
bé hɔ lí ejplé sɔ nún ébɔ. ²¹ N ganlún an, Pɔlu nwan ɔ kulo
ké bé di yí ejplé'n belemgbín kpain Sezaa aja su. Yí ti,
m'an man atún ké ɔ há fiadi sua nún anun dede ɔ jú
ɔlún mɔ mún 'fa yí mún kɔ belemgbín kpain Sezaa aja
su."

²² Mɔ Fesitusi anuan tɔlɔ'n, belemgbín Agilipa nwan:
"Mún kulo ké mín bɔbɔ muonun mún nwun suanlan
sɔ'n mún tɪ yí nuan nun ejplé."

Mɔ belemgbín Agilipa hanlún sɔ'n, Fesitusi nwan:
"Ehúnman, é 'ba tie yí."

²³ Ehi, mɔ alíe húnlún'n, Agilipa nun Beleninsi bé kɔ
sesie bé nwun faún bé kɔ a kɔ wulɔ lɪka mɔ bé di ejplé'n.
Bé 'ba a, bé nun nzalafu mgbain'n-mɔ nun kulo nún asu
mgbain'n-mɔ. Fesitusi kɔ man atún ké bé nun Pɔlu bála.
²⁴ Mɔ bé nun Pɔlu wál'n, Fesitusi kukuli yí nuan su a, yí
nwan: "Belemgbín Agilipa, é mɔ kualaa mɔ é mɔ nun yé
y'a yia éwa'n, suanlan'n mɔ Zufu'n-mɔ kualaa a a san-
man yí mín ja su Zoluzalemún ébɔ ɔ nun éwa kusu'n,
mɔ yí yé bé lé tɛtɛan bé kan ké ɔ fata ké bé kun yí'n, yí
ahi. ²⁵ Mín díe, m'an nuan ejplé nún anun an, mún
nnwun man like ete mɔ c'a yɔ mɔ yí ti yé ɔ fata ké bé
kun yí ɔ. Nan kemɔ yí nwan bé lí ejplé'n belemgbín
kpain Sezaa aja su'n, mín kusu mín nwan n gɔ fa yí n
gɔ hɔ. ²⁶ Kusu afi, mún nnwun man like ete mɔ c'a yɔ mɔ
mún kele yí nwun kalata mún kɔ man belemgbín kpain
nún ɔ. Yí ti, m'an man c'a fite wó muonun wó belemg-
bín Agilipa ɔ nun é mɔ kualaa anyunnun. Yí díe, bé bisa
yí kosuan yue a, anún mún nyan bie mún kele. ²⁷ Afí,
mún nnwunlin man ké bé 'fa suanlan mɔ b'a tu yí fiadi

bé fite belemgbín anyunnun an, anún bé ngele man
like fɔún'n mɔ suanlan sɔ nún a yɔ'n."

Pɔlu 'ba sa yí nún wɔ belemgbín Agilipa anyunnun

26 Ehi, mɔ Fesitusi hanlún sɔ'n, belemgbín Agilipa
nwan: "Pɔlu, atún wɔ nún, sa wó nún."

² Pɔlu kɔ tɪnnge yí sa, yí nwan: "Nannan Agilipa, mún
di yí nwun fé ké éne mún kualaa ké mún fite wó nyunnun
mún kan esuan'n kualaa mɔ Zufu'n-mɔ a tún mín nún
anwun ejplé. ³ ɔ sanlún ké é sɪ bé amanmuo'n ɔ nún bé
nɪnnge'n-mɔ anwun akpulowa esúe'n kpa bɔkɔ. Yí ti,
mún 'butu wó ké é sɪ abutamun é tɪe mín ejplé'n.

⁴ "Zufu'n-mɔ kualaa tɪn sɪ mín mmatunman nún, afí
m mɔlɔ yí bu Zoluzalemún mín menian'n-mɔ afian ébɔ.
⁵ Bé sɪ mín a hye yé sé bé lé kan ananhɔle a, ahan bé
'kan ké yé asɔnún fâ'n mɔ bé fele yí Falisifue'n, mɔ bé
ejplé elie yɔ sɪ'n, anún n wɔ nún bie. ⁶ Éne, bé lé bua mín
ndéé, ɔ sanlún ké mún susu mín tɪ mún gua anchuba'n
mɔ Nyanmian bɔlɔ yé nan-mɔ nún asu. ⁷ Izalayé nvilie
bulu nún nnyuan'n m'ɔ su Nyanmian kɔngɔe nún
eyua'n, bé kusu bé kpunndé ké anchuba'n kpɪn su.
Anchuba sɔ'n kusu dunman nún yé Zufu'n-mɔ lé kun
mín ɔ, Nannan Agilipa! ⁸ Nan benin yé ɔ wɔ nún, mɔ
émɔ nne bé nni man ké Nyanmian man menian fi
ewue nún bé tɪnnge ɔ?

⁹ "Mín bɔbɔ muonun, n yɔlɔ ajunlún ké n zín atún
ngacile kualaa asu n dótua menian'n-mɔ ké nán bé bɔ
Zozi m'ɔ fi Nazaletɪ'n dunman fíli kún. ¹⁰ N yɔlɔ yí sɔ wɔ
Zoluzalemún. Tɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ manlún mín yí
nwun atún, n julɔ yé Mún menian dɔn n gualɔ bé fiadi.
Ésé sé bé 'kun bé a, mún de mún tu nún ké bé hún bé.
¹¹ Temun bie a, mún man bé fin bé mgbele Zufu'n-mɔ
asɔnún sua'n-mɔ anun, mún mian bé ké bé yáci bé de-
di'n m'ɔ wɔ yé Mún Zozi anun'n bé tú. Ékpɔ kpili'n mɔ
mún kpɔ bé nún dunman nún, mún kɔ dede mán ehún-
lún-mɔ anun, mún kɔ mún kele bé ahuluwa kulo'n mɔ bé
tɪ su'n-mɔ asu.

¹² "Ehi, *tɛɛyɪfue mgbain'n-mɔ kɔ man mín tunmin
ése bé kɔ man atún yé cuein, mín nuan y'ɔ le Damasɔ.

¹³ Nan mɔ n valɔ atún'n mɔ mún 'kɔ'n, bé bɔlɔ kɔ yɔ
senzejɪnlan, nannan Agilipa, kanlannɛ kun fi anwunno,
yí éta m'ɔ ta'n, ɔ tala senze'n. Kanlannɛ sɔ'n kɔ ta kɔ sɪ
kɔ yia mín nún bé mɔ anún mún nún bé, yé lé kɔ'n. ¹⁴ Yé
kualaa yé kɔ fin asɔ. Mún 'tie a, anún anɛ kun lé bisa
mín Ebele anɛ nún anun ké: 'Sɔlu, Sɔlu, nzuke ati yé é lé
kele mín ahuluwa ɔ? É ngo huala man mín nún kpɪn-
mgbín.'

¹⁵ "Mɔ anɛ'n hanlún sɔ'n, nán m'an bisa ké: 'Wó nwan
ɔ, yé Mún?'

"Mɔ m misalɔ kosuan sɔ'n, nán yé Mún a bua mín ké:
'Mín Zozi yé é lé kele mín ahuluwa nún ɔ. ¹⁶ Nan jasɔ jin-
lan. M'an yɪ mín nwun m'an hele wó maan é yɔ mín
akua, é di mín nwun adanzɛ kele ehúnlún-mɔ ké a kpɪn
a nwun mín éne'n, ésé like biekun mɔ mún 'ba yɪ mún
kele wó'n, kan yí nwun ejplé kele bé. ¹⁷ Mún 'ba lé wó fi
Zufu'n-mɔ nún anɛ bu nga'n-mɔ asa nún. ɔ sanlún ké
mún 'ba suan wó bé afian ¹⁸ maan é tike bé nyún bé fi
awosin nún anun bé ba kanlannɛ nún anun, bé fi Satan

tunmin nun abu be jasu be ba Nyanmian anwun. Se be de min be di a, be 'nyan be ete nun anwun face ɔ nun lka wa be mo be ti Nyanmian die nun afian.'

¹⁹ "Ehi, nannan Agilipa, m'an nguala man min ja nun jinlan like'n m'ɔ fi nyanmiansu nun anyunnun. ²⁰ Nan n nili mua m mɔli ejɔle sɔ'n n geleli Damasi amma, ese m mɔli n geleli Zoluzalemun kusu amma, Zude man nun anun lka kualaaɔin, ɔ nun man ehunlun-mo ke be kaci be abalabo'n be fa be nwun be man Nyanmian, be bo bala m'ɔ kele ke be asutanlan nun a kaci. ²¹ Ehi ka ati ye Zufu'n-mo a a to min su mele mo anun n wa Nyanmian awulo nun anun mo be nwan be 'kun min nun ɔ. ²² Nan Nyanmian a sisa min dede ɔ'a ju ene, ɔ man n jin ewa mun di adanzie mmatunman kualaa nun mgbain kualaa anyunnun. Like mo Moyizi nun mgbomanfue'n-mo hanlun yi ejɔle ke ɔ le ba'n, like sɔ nun anwun ejɔle dein ye mun kan nun ɔ. ²³ Afi, Moyizi nun mgbomanfue'n-mo hanlun ke *Kilisi'n 'ba nwun yi nyunnun, yi dein y'ɔ fi ewue nun ɔ 'di mua tinngɛ ɔ, ese ɔ 'bo kanlannue'n mo man be nyan nguan nun anwun ejɔle ɔ kele ye man'n nun man ehunlun-mo."

²⁴ Mo Pɔlu anuan wo su ɔ le sa yi nun'n, Fesitusi ko tian, yi nwan: "Pɔlu, wo ti a secul! Nwunman'n mo e si yi kpili nun a man wo ti a kpe yi nwun!"

²⁵ Mo Fesitusi hanlun sɔ'n, nan Pɔlu a bua yi ke: "Kpain, min ti secul man. Nan ejɔle'n mo mun kan'n ti ananhɔle ese yi ehan su ɔ. ²⁶ Belemgbin Agilipa muonun si ejɔle sɔ'n-mo. Se mun kan an, mun nzulo man yi nzin. ɔ sanlun ke, ejɔle sɔ'n-mo fili nvun man yi nyun, ese nan awosin nun ye b'a fla b'a li ɔ. ²⁷ Nannan Agilipa, ejɔle'n mo mgbomanfue'n-mo hanlun'n, asu e nne e nni man ɔ? Mun si ke e de di!"

²⁸ Mo Pɔlu hanlun ehi'n, belemgbin Agilipa nwan: "Pɔlu, e de di ke kikaala makun e kualaa ke e yo maan mun kaci Zozi Kilisi suanlan?"

²⁹ Mo belemgbin Agilipa hanlun sɔ'n, Pɔlu nwan: "Se kikaala o, se ewa asu temun nye o, mun sele Nyanmian ke nan ɔ yo wo ngunmun, nan be kualaa mo be wo ewa be le tie min ene'n, be kaci Zozi Kilisi menian ke m'an kaci yi'n. Kusu, nan man be gua be sa ngonzongonzo ke b'a gua min'n!"

³⁰ Mo Pɔlu anuan tolun, belemgbin Agilipa, kunman-na Fesitusi, Beleninsi nun be mo be nun be tuti tɔbuli nun anwun'n ko jasu jasu. ³¹ Be hɔli asule a, be ko han yi be afian elo ke: "Suanlan sɔ'n yɔli man like m'ɔ di mo ke kun yi anaan be tu yi fiadi ɔ."

³² Ehi a, belemgbin Agilipa ko han ko hele Fesitusi ke: "Se nan ke suanlan sɔ'n nwan be nun yi ho Sezaa aja su a, ahan ɔ di ke be yaci yi nun."

Be nun Pɔlu 'ba ho Lɔmun

27 Ehi, mele mo be nwan ye fu meli ye ho Lɔmun'n, be ko fa Pɔlu nun be mo b'a gua be fiadi'n mmie-mo be ko wula nzalafu kpain kun asa nun. Nzalafu sɔ'n, be fele yi Zuliyusi. ɔ sie nzalafu eya kun. Be nzalafu fa die'n li "Belemgbin Sezaa Fa" ² Cɛan'n juli a, ye ko fu meli kun anun. Meli sɔ'n fi kulo'n mo be fele yi Adalaminti nun asu. Ye ehɔle nun anun, ɔ di ke meli'n jejinkan

Azi man nun anun kulo'n-mo mo meli lka wo'n. Ye nun Alisitaki m'ɔ fi Maseduanun man nun anun kulo'n mo be fele yi Tesaloninki nun asu'n y'ɔ hɔli ɔ.

³ Ehi, mo alie hunlun'n, ye ko ju kulo'n mo be fele yi Sidun nun asu. Mo ye juli ebele'n, Zuliyusi ko man Pɔlu atun ke ɔ ho fu ya yi manngun'n-mo anwun ye like mo ɔ'a mian yi nwun'n, yi manngun'n-mo kualaa ke be fa be man yi. Zuliyusi ti suanlan m'ɔ nian Pɔlu su kanlanman kpa. ⁴ Mo ye fi Sidun ebele ye tuli ye bu'n, ye ko sun Sipulu asue afian kpɔle nun anuan. ɔ sanlun ke anun anwunman'n tu si ye. ⁵ Ye ko kpe jenvie'n m'ɔ mantan Silisi nun Panfili man'n. Ye ko ju Lisi man nun kulo'n mo be fele yi Mila nun asu. ⁶ Mo ye juli ebele'n, anun meli kun fi Ezipiti man nun kulo'n mo be fele yi Alegizannidili nun asu ɔ le ko Itali man nun. Nzalafu kpain Zuliyusi ko man ye ko fu nun.

⁷ Ehi, meli'n mo ye fuli nun'n ko bete-bete. ɔ man ye lili ko yo elenun kun asue nun anyunsu dede mo ye 'ju kulo'n mo be fele yi Sinindi anuan nun'n, ye felu kpa. ɔ sanlun ke anun anwunman'n le ju ye. Yi ti, y'a nguala man ebele jinlan. Ye ko sun Keleti man'n m'ɔ ti asue afian kpɔle nun abu asi. Ebele mantan kulo'n mo be fele yi Salimone'n. ⁸ Ye le efe ye san asue'n dede ye ko ju lka kun. Lka sɔ'n, be fele yi "Meli lka Mgbakpa", ɔ mantan kulo'n mo be fele yi Lase'n. ⁹ Ye hyeli ebele sunman ye asue nun anyunsu ehɔle'n yɔli esulo. ɔ sanlun ke anun bocie temun'n mo be ci ehɔe nun a sun. ¹⁰ Ehi ka ati, Pɔlu ko kannzo be. Yi nwan "Ebia-mo, mun nian an, atun etue ehi 'ba yo esulo. ɔ sanlun ke meli'n nun ninngɛ'n m'ɔ wo nun nun anwun 'ba han kpa. Ye muonun bɔbɔ, se Nyanmian a nni man ye nzin an, ye 'wu." ¹¹ Ejɔle sɔ'n mo Pɔlu hanlun nun a njian man nzalafu kpain'n. Nan nunhan mo suanlan'n m'ɔ kan meli'n nun suanlan'n m'ɔ le meli'n hanlun'n, su ye ɔ lili ɔ. ¹² Ebele lka mo meli'n-mo jinlan'n ti man lka kpa fɔsɛ nun anun. Yi ti, be dɔun mo be wo meli nun anun nun anuan yɔli kun ke be fi ebele be ho be ju kulo'n mo be fele yi Feninkisi nun asu. Feninkisi ti Keleti man nun anun kulo. Ebele lka mo meli'n-mo jinlan nun anyun kaci ngua nun senze atɔle nun sɔlɔ nun senze atɔle. Ebele ye fɔsɛ nun anun ahan ɔ di ke ye jinlan ɔ.

Anwunman kpili'n

¹³ Ehi, anwunman kaan bie fi ngua elo ɔ ko fita. Mo anwunman sɔ'n fita'n, be nwan anun ejɔle fili. Be ko fula meli'n sehe'n, meli'n ko tu yi bu ɔ ko san Keleti man nun asue nun anuan kuku kpa. ¹⁴ Kaan ce, huuu, anwunman kpili kun fi Keleti man nun anun ɔ ko fita jenvie nun anyunsu. Anwunman sɔ'n, be fele yi "Elakilun".

¹⁵ Anwunman'n ko bɔli meli nun abu. Be buli meli nun an, ɔ nyo man ye. Anun ɔ di ke ye yaci ye nwun nun ye man anwunman'n. ¹⁶ Anwunman'n ko bɔli meli nun abu ye ko sun asue afian kpɔle kun abu asi. Asue afian kpɔle sɔ'n, be fele yi Koda. Koda lel anwunman'n kaan manlun ye. Anun elɛɛ kun sota meli nun anzin. Elɛɛ sɔ'n, se emian ba a ye be fa ɔ. Ye felu kpa nan ye sa a han yi. ¹⁷ Be mo be di meli nun anun junman'n ko fula elɛɛ'n meli nun anun. Mo be fulali elɛɛ'n, be ko fa nyanman be

ko susu meli nun afian maan ɔ ko ɔ kunngun. Kɛmɔ be sulo ke meli'n ko nyuun Libi mɛn nun asue nuan anyuan nun asu'n, be ko yaci tabua nunɔnɛ'n m'ɔ sota yɛ nzin nun anun, anwunman'n yɛ anun ɔ nun yɛ le ko ɔ. ¹⁸ Ke anun asutue'n le kpɛn tu si yɛ'n, mɔ alɛ hɛnɛn, be ko ju meli nun anun ninngɛ'n-mɔ bie be ko gua jenvie nun anun. ¹⁹ Eɛe mɔ alɛ hɛnɛn bieku'n, be mɔ be di meli nun anun junman'n, bɛ muonun be ko ju meli nun anwun ninngɛ'n-mɔ be ko gua jenvie nun anun. ²⁰ Yɛ cɛn ko ɔ nyɛ, eyua nvi man, nzalama nda man, ke asutue'n la su nun ala'n. Afi sian dɛ, yɛ nyun ta nun ke ewue yɛ ye le ba wu ɔ.

²¹ ɔ 'ba ɔ sɔ'n kusu, anun ye lili like a hyɛ kpa. Ehi a, Pɔlu ko jasu ko jinlan bɛ afian. Yɛ nwan: "Mɛn manngun-mɔ, ahan emɔ tielɛ mɛn maan ye halɛ Keletɛ. Se ye halɛ ebeɛ a, ahan y'a nɛwun man yalɛ y'a nzeɛɛ man ninngɛ. ²² Nan kɛkaala dɛ, emɔ tɛla bɛ ahunɛn. Suanlan fɛlɛ ngo wu man, nan meli nun ala yɛ ɔ 'nuan ɔ. ²³ Afi ene kɔngɛ, Nyanmɛn mɔ n di yɛ suanlan mɔ mɛn su yɛ'n, yɛ bɔfue'n kun wali mɛn nwun. ²⁴ Yɛ nwan: 'Pɔlu, n'ɛ sulo! ɔ di ke ɛ fite belemgbin kpain nun anyunnun. Nyanmɛn a tie wɔ mmute'n. Wɔ dunman nun, Nyanmɛn 'ba man bɛ kualaa mɔ be nun wɔ gua meli nun anun'n nyan nguan.' ²⁵ Ehi ka ati, mɛn manngun-mɔ, emɔ tɛla bɛ ahunɛn. ɔ sanɛn ke mɛn de Nyanmɛn mɛn di. Ejɔɛ'n mɔ ɔ'a han ɔ a hele mɛn'n, ɔ 'kpɛn su. ²⁶ Nan kusu, asue afian kpɔɛ kun asu yɛ ye 'yue ɔ."

Meli'n 'ba nyuun

²⁷ Ehi, ke asutue'n mantanɛn yɛ meli'n tango tango ebo asue'n mɔ be feɛ yɛ Adiliyatiki nun asu'n, yɛ cɛn bulu ɔ nun nɛn ahi. Mɔ ɔ 'ko ko ɔ alimunnun'n, ɔ ko ɔ bɛ mɔ be di meli nun anun junman'n ke be ka kaan be tu etin. ²⁸ Nyanman'n mɔ be fa be susu be nwun lɛka mɔ asue nun abu ko ɔ ju'n, be ko tu be ko gua asue nun anun. Nyanman sɔ'n, bulalɛ wɔ yɛ ti. Be susuli a, be ko nwun ke yɛ bu ti metɛlɛ abulasan ɔ nun nsu. Be hɔlɛ bɛ nyunnun kaan an, eɛe be ko susu yɛ bieku'n. Be ko nwun ke yɛ bu ti metɛlɛ abulaa ɔ nun mɔcuɛ. ²⁹ Be sulo ke yɛ meli'n ko fu ebuɛ su. yɛ ti, be ko gua sehe nɛn asue nun anun meli nun abu ati. Anun be le seɛ ke alɛ hɛn nde. ³⁰ Kanngu anun be le kpunnde atun be fi meli nun anun be nwanndi. Be ko jula eɛɛ'n mɔ emian ba a be fa nun asue nun anyunsu. Be 'bisa bɛ a, bɛ nwan be 'ju be ɔ meli nun anyunnun sehe dɛ'n-mɔ kpa. ³¹ Mɔ Pɔlu nwunlin yɛ sɔ'n, ɔ ko han ko hele nzalafu kpain'n nun nzalafue'n-mɔ ke: "Se menian ehi-mɔ a ndanlan man meli nun anun an, emɔ nnyan man nguan." ³² Ehi a, nzalafu'n-mɔ ko kuko nyanman'n-mɔ m'ɔ lile eɛɛ nun anun'n, Be ko yaci eɛɛ'n maan ɔ ko hɔ.

³³ Ehi, anun be le nwunnde ke alɛ hɛn. Pɔlu ko wowula bɛ kualaa bɛ anwunseɛ ke be lɛ like. Yɛ nwan: "Emɔ nɛn, ene ti cɛn bulu nun nɛn, yalɛ'n dunman nun, emɔ lili man like. ³⁴ Yɛ ti, mɛn 'seɛ emɔ ke emɔ lɛ like kaan nɛn b'a nyan anwunseɛ. ɔ sanɛn ke, emɔ anun bie fɛlɛ anwun ngo bu man ebuɛn."

³⁵ Mɔ Pɔlu hanɛn sɔ yueli'n, ɔ ko fa kpaun, ɔ ko la Nyanmɛn asɛ bɛ kualaa bɛ nyunnun ebeɛ. M'ɔ lalɛ

Nyanmɛn asɛ ɔ yueli'n, ɔ ko bu nun ɔ ko li. ³⁶ Mɔ bɛ kualaa be nwunlin ke Pɔlu a li like'n, bɛ kusu be nyanɛn anwunseɛ be lili like. ³⁷ Yɛ kualaa mɔ anun ye wɔ meli nun anun'n, ye ti menian eya nnyuan menian abulasu ɔ nun nsian. ³⁸ Mɔ bɛ kualaa be lili like bɛ ku yili'n, be ko ju *bele'n be ko gua jenvie nun anun maan meli'n ko ɔ halu-halu.

³⁹ Ehi, mɔ alɛ hɛnɛn, bɛ mɔ be di meli nun anun junman nun a nɛwun man lɛka'n nzeɛ. Nan be 'nɛn an, anun jenvie'n lɛka kun ti ko wulu asɛ nun anun. Lɛka sɔ'n ti anyuan. Ebeɛ yɛ bɛ mɔ be di meli nun anun junman'n kulo ke, se be ɔ nɛn ɔ ɔ ye a, anun be man meli'n nyuun ɔ. ⁴⁰ Be ko foti foti sehe'n-mɔ be ko gua jenvie nun anun. Be ko yɛlɛ nyanman'n-mɔ kualaa'n mɔ be sɔ nun be bɛlɛ meli nun ati'n. Mɔ be yueli yɛ yɛlɛ'n, be ko mɛnnda afela kun meli nun anyunnun maan anwunman bɔlɛ yɛ bu. Mɔ anwunman'n 'bɔlɛ meli nun abu'n, anun ɔ nun bɛ le ko lɛka mɔ anyuan'n wɔ ebo. ⁴¹ Nan be juli lɛka kun an, meli'n ko nyuun. ɔ sanɛn ke ebeɛ lɛka'n ti asue nnyuan ayialɛ. Meli nun ati'n ko nyuun dede ɔ nguala man yɛ bu tu fɛlɛ. Mgbaha'n ko fin meli nun abu ati seɛ seɛ kpa dede ɔ ko bubu nun.

⁴² Mɔ nzalafu'n-mɔ nwunlin yɛ sɔ'n, bɛ nwan be 'kun bɛ mɔ b'a gua bɛ fiadi'n kualaa'n nɛn bɛ nun bie a nyo man asue ɔ a nwanndi man. ⁴³ Mɔ be hanɛn sɔ'n nɛn bɛ kpain nun a totua bɛ. ɔ sanɛn ke ɔ kulo ke ɔ de Pɔlu ati. ɔ manɛn atun ke bɛ mɔ be sɛ asue ɔ'n, be lɛ mua be tɔ asue nun anun. Be yɔ asue be fɛ fie. ⁴⁴ Ehi nɛn-mɔ 'ba fu be gugua meli'n tabua'n nun yɛ mgbunmgbɔ nun asu be ko fie. Anun ke ɔ kpɛnɛn yɔlɛ mɔ bɛ kualaa bɛ nwun kunɛn-ngunɛn be fulɛ fie nun anun.

Malɛ mɛn'n

28 Ehi, mɔ ye nyanɛn yɛ ti yueli'n, be ko han be ko hele yɛ ke asue afian kpɔɛ'n mɔ ye fitelɛ su'n li Malɛ. ² Ebeɛ menian'n-mɔ ko sɔ yɛ nun kanlanman kpa. Kɛmɔ anun esue'n le tɔ mɔ eyɛɛ wɔ nun'n, be ko huan sɛn kpili kpa kun. Sɛn kpili sɔ nun anwun yɛ be lelɛ yɛ kualaa yɛ atun ɔ. ³ Mɔ ye gua sɛn nun anwun'n, Pɔlu ko sɛsɛ mmaka mmaka'n-mɔ, yɛ nwan ɔ 'fa gua sɛn nun anun. Mɔ ɔ 'fa gua nun'n, kanngu anun owo kun wɔ nun. Mɔ sɛn'n wulu-wulu'n hanɛn yɛ'n, ɔ ko fite ko sinze Pɔlu asa. ⁴ Mɔ ebeɛ menian'n-mɔ nwunlin ke owo'n sinze Pɔlu asa'n, be ko han be ko hele bɛ nwun ke: "Fɔn ke suanlan ehi ti kodiawu! Ahan ɔ 'wu asue nun mɔ muafue ɔ'a nyan yɛ ti'n, ɔ'a nju man, Nyanmɛn le bua yɛ nde ɔ kun yɛ."

⁵ Nan Pɔlu ko kpunndun owo'n ko gua sɛn nun anun. Yɛ busu'n ngo ɔ man yɛ like fɛlɛ. ⁶ Ehi nɛn-mɔ dɛ, anun be le nwunnde be nɛn, se Pɔlu asa'n ko nwun, anan se ɔ ko wu nɛn e. Nan be tanlanɛn be nwunndelɛ dede mɔ be nɛn an, ejɔɛ eɛ fɛlɛ mma man yɛ nzin'n, be ko kaci bɛ nuan. Bɛ nwan ɔ ti busuɛn.

⁷ ɔ 'ba ɔ sɔ'n, anun lɛka kun mantan yɛ nwun ebeɛ. Suanlan'n m'ɔ le lɛka sɔ'n, be feɛ yɛ Pubiliyusi. Yɛ dein yɛ ɔ ti Malɛ mɛn nun anun ebeɛ alimua suanlan kpili ɔ. Bian sɔ'n ko le yɛ kanlanman, eɛe ɔ ko sike yɛ dede cɛn nsan. ⁸ Temun sɔ'n, anun Pubiliyusi asɛ'n la. ɔ san-

lɪn kɛ ebunnun a hyɪ yɪ, ɛsɛ abutunman kanlan kusu a
 li yɪ. Pɔlu kɔ hɔ kɔ nɪan yɪ busu, ɔ kɔ yɔ asɔnɪn, ɔ kɔ fa yɪ
 sa kɔ sie wuluwafue nɪn asu maan yɪ nwun kɔ sa. ⁹ Mɔ
 bian kpain'n nɪn anwun salt'n, ebeɛ mɛn nɪn anun
 nwuluwafue'n-mɔ kusu kɔ a kɔ man bɛ nwun kɔ sa.
¹⁰ Ɛhɪ a, bɛ kɔ kuku yɛ anwunno. Yɛ wɔ ebeɛ dede cɪan
 mɔ yɛ 'tu yɛ bu'n, like biala mɔ yɛ kual a kɛ yɛ mian yɪ
 nwun atunnun'n, Malɪtɪ menian'n-mɔ kɔ fa kɔ man yɛ.

Polu 'ba ju Lomun

¹¹ Ehi, ye lili sala nsan Maliti mân nun anun ebele. Temun mo ye 'ko'n, ye fuli Adegizandili meli kun anun. Meli so'n, be fele yi "Mmusun nda". Fose nun ati, Mmusun nda sili asi Maliti mân nun anun ebele. ¹² Mo ye tuli ye bu'n, kulo'n mo be fele yi Silacuzi nun asu ye ye lili mua ye juli o. Ye lili clan nsan ebele. ¹³ Ye fi ebele, ye ko san asue nun anuan ye ko ju kulo'n mo be fele yi Elezio nun asu. Mo alie hinlun'n, ngua anwunman'n ko bo yi bu o ko fita. O man ye lili clan nnyuan atunnun nan y'a ju kulo'n mo be fele yi Puzolu nun asu. ¹⁴ Mo ye juli Puzolu ebele'n, ye ko nwun anianman mmie-mo. Be nwan ye li moe kun be nwun ebele. Anun ke ye kpunlun ye poli mo ye juli Lomun elo nun anun. ¹⁵ Nan dede mo ye 'ju Lomun'n, elo anianman'n-mo ko ti ye ngan. Mmie-mo ko a ye atun ele Apiyusi kulo nun asu ebele Gua nun. Mmie-mo kusu ko a ye atun ele kulo'n mo be fele yi Luka Nsan mo be Da nun asu. Mo Polu nwunlin anianman so'n-mo'n, o ko la Nyanman asi o ko nyan anwunsele. ¹⁶ Mo ye juli Lomun elo'n, be ko man Polu atun ke o ti yi nwun o tanlan o nun nzalafu'n m'o sisa yi'n.

Բոլս 'ba Ծ Ջլեկրա'n kele Լմսոն amma'n-մ

¹⁷ Ehu mɔ yɛ juli Lɔmun'n, yɛ clan nɛn, Pɔlu kɔ yia
 ɛbɛlɛ Zufu mgbain'n-mɔ yɛ awulo ɛb. Mɔ bɛ ti yialt'n,
 Pɔlu nwan: "Anianman-mɔ, m'an nze man yɛ mɛn nɛn
 anun ɛb menian'n-mɔ sa, m'an ngan man yɛ nan-mɔ
 amanmuo nɛn anwun ɛjɔlɛ ɛtɛ, kusu b'a hyɛ mɛn
 Zoluzalemun ɛb b'a tu mɛn fiadɛ ɛsɛ b'a fa mɛn b'a wula
 Lɔmun menian'n-mɔ asa nɛn. ¹⁸ Nan mɔ Lɔmun men-
 ian'n-mɔ tulɛ mɛn nuan nɛn ɛjɔlɛ yuelt'n, bɛ nwan bɛ
 'yaci mɛn nɛn. ɔ sanlɛn kɛ, bɛ nnwun man like ɛtɛ mɔ
 m'an yɔ m'ɔ di kɛ bɛ kun mɛn yɛ nwun ɔ. ¹⁹ Mɔ bɛ hanlɛn
 sɔ'n, Zufu'n-mɔ nwan bɛ ndie man. Kɛmɔ mɛn kusu
 mɛn ngulo man kɛ mɛn tun mɛn mɛn nɛn ɛsuan'n, mɛn
 nwan ɛjɔlɛ sɔ'n, belemgbɛn kpain nɛn aja su ɛwa yɛ yɛ

'di yí ɔ. ²⁰ Anún like ati m'ɔ́ man m'an fɛ́ɛ ɛmɔ́'n, yí ahi.
 ɔ sanlún kɛ, suanlan'n mɔ́ Izalaye mǎn'n susu yí ti gua
 yí su'n, yí dunman nun ati yê b'a gua mǎn sa
 ngɔ́nɔ́ngɔ́nɔ́ ɛhi ɔ."

²¹ Mò Pòlu anuan tɔlɔ'n, bé nwan: “Yé sa hanlun man wó ti kalata m'ɔ fi Zude mân nun anun. Ɛsɛ yé nian-man'n-mò anun fíl fi ɛlɔ ɔ walɔ hanlun man wó nwun ɛjɔlɛ ɛtɛ ɔ helelɔ man yé ɛwa. ²² Nan kusu yɛ kulo kɛ yɛ tɔ wó nuan nun ɛjɔlɛ yɛ nwun m'ɔ wó wó kunnun'n. Ɔ sanlun kɛ fâ sɔ'n mò ɛ di'n, luka biala, menian'n-mò tu bé nyun bɛ sa yí.”

²³ Mò bé hanlin sò yueli'n, bé nun Pòlu bé kò hele bé nwun cian. Mò cian sò'n juli'n, bé kò a doun kpa. Bé kò a kò tu Pòlu yí lúka m'ò da ébé. Ó kò yí bu ngelem dede ó kò ju kòsuba, Pòlu kò han Nyanmian Belemgbin Mân nun anwun ejòlé kò hele bé. Zozi anwun ejòlé'n mò b'a hele kò *Moyizí mala nun anun ó nun mgbòmanfue'n-mò kalata'n-mò anun'n, Pòlu kò bubu kò hele bé. ²⁴ Mò bé nwunlin yí sò'n, mmie-mò lelú Pòlu anwan ejòlé'n bé lili. Nan mmie-mò kusu dè, b'a nne b'a nni man.

²⁵ Kɛmɔ aɸɪ bɛ ɸiɸiɛ ɛɪ bɛ nɪwɛn ɔ nɛzɛ mɛn bɛ nɪwun yɛ
bɛ ʒasɪlɪ'n, ɛ 'nɪwun ɛjɪɪɛ mɔ ɔɪɪɪɪ hɛnɪɪn hɛɪɪɪ bɛ'n. Yɪ
nɪwɛn: "ɛjɪɪɪɪ mɔ Wawɛ Nwɛnnɛn-nwɛnnɛn'n nɛn-
nɪɪɪ kɔɔmɛnfɛ *ɛzɪyɪ ɛsɪ ɔ hɛnɪɪn hɛɪɪɪ ɛmɔ mɔ-
bɛɪn'n-mɔ'n, kɛnnɔ ɔ tɪ ɛnɛnɪɪɪɪ sɛkɔɪ! ²⁶ Kɔɔmɛnfɛ
ɛzɪyɪ nɪwɛn:

Kɔ menian ehi-mɔ anwun nán kan kele bé ké:

Emo 'ba tie yí kpa, kusu emo ngọ tị man yí bu.

Emo 'ba nlan yí kpa, kusu emo ngọ nwun man yí.

27 ɔ sanlin kɛ mɛnian ɛhi-mɔ a kete bɛ ahunlin'n,
b'a totua bɛ nzu'n ɛsɛ b'a momuan bɛ nyun'n.

Ɔ man bé nyin'n nnwun man asl,

bé nzu'n ndi man ejole nán b'a nwun ngele

b'a kaci bé nylín mǐn nwun nán bé nwun a sa.

²⁸ “Yí ti, emɔ nwún yí ke Nyanmian ngalɛ'n m'ɔ man
bɛ nyan bé ti'n, ngalɛ sɔ nun a tu bé mɔ bɛ ti man
Zufu'n. Bé dɛ, bɛ tie bɛ de Nyanmian bɛ di.”

[29 Mò Pòlu hanlín sɔ yuèl'n, Zufu'n-mò 'kò a, anún bè
lɛ su akpulowa kpa bé afian èlɔ.]

³⁰ Ehi anzin, Polu tanlanlun sua'n m'ɔ hayli nɔn anun ebele dede afue nnyuan. ɔ so be kwalaa mɔ be kulo ke be nwun yi nwun nɔn anun. ³¹ ɔ le atin ɔ kan Nyan-mian Belemgbin Mɔn nɔn anwun ejɔle, ese ɔ bo ye Mun Zozi Kilisi Ejɔlekpa'n ɔ kele menian'n-mɔ, like flɛ njɔi man yi.

LŌMŌN

M'w kɔ nun'n

Nwan suanlan dɛ y'ɔ le Pɔlu? Pɔlu tɪ Zufu, bɛ wulɪ yɪ Silisi mân nun kulo'n mɔ bɛ fɛlɛ yɪ Talɪsɪ nun asu. Nan kusu, Zoluzalemun yɛ bɛ talɪ yɪ ɔ suanlun ɛhɛlɛ ɛjɔlɛ nun ɔ. ɔ kacili suanlan mɔ yɪ nwun tɛ yɪ wɔ Zufu'n-mɔ amanmuo nun anun. Pɔlu helelɪ alimua Kilisi amma'n-mɔ ahuluwa. Nan yɛ Mɪn Zozi yɪlɪ yɪ nwun helelɪ yɪ, ɔ fɛlɛlɪ yɪ kɛ ɔ káci yɪ bɔfue wɔ bɛ mɔ bɛ tɪ man Zufu'n-mɔ afian. Pɔlu hɔlɪ bɔlɪ ɛjɔlɛkpa'n wɔ *Lɔmun belemgbɪn mân nun anun lɪka dɔun.

Mele mɔ Pɔlu 'kele kalata ɛhɪ'n, anɪn ɔ wɔ Kolɪntɪ kulo nun asu. ɔ kulo kɛ ɔ kɔ Zoluzalemun, ɛsɛ kusu ɔ kɔ Lɔmun. Yɪ tɪ, ɔ helelɪ Lɔmun asɔnɪn mma'n-mɔ kɛ ɔ lɛ ba bɛ nwun ɛlɔ ɔ kekele bɛ like ɔ wowula bɛ anwunsele. Pɔlu a hye kalata ɛhɪ anun nsan. Alimua lɪka dɛ'n (yɪ tɪ 1-8), ɔ lɛ tu ɛjɔlɛkpa nun abu. ɔ lɛ kan kɛ menian'n-mɔ kualaaɪn, Zufu o, bɛ mɔ bɛ tɪ man Zufu o, bɛ kualaa bɛ tɪ ɛtɛfue wɔ Nyanmɪan anyunnun yɛ bɛ di fuɔ, Nyanmɪan sikpɛ'n 'kun bɛ (1.18-3.20). Nan Zozi Kilisi mɔ ɔ'a nɔɔ man ɛtɛ fɪlɪ nun adawuluman, yɪ ewue m'w wulɪ'n, ɔ tuli yɛ ɛtɛ'n-mɔ ɔ leli yɛ tɪ. ɔ man bɛ kualaa mɔ bɛ de yɪ bɛ di'n, Nyanmɪan bu bɛ kɛ sɛsɛfue (3.21-5.21). Pɔlu lɛ kele nun yuein kɛ Nyanmɪan mala'n tɪ like kpa, nan kusu, kɛmɔ yɛ lɛ man anwunsele'n, yɛ nguala man su di. ɛhɪka ati, Nyanmɪan a nwun yɛ nwun anwunnvoe ɔ'a fa yɪ Wawe Nwannzan-nwannzan'n ɔ'a man yɛ maan ɔ buka yɛ yɛ kaci Nyanmɪan amma (yɪ tɪ 6-8).

Kalata nun ati 9-11, Pɔlu lɛ kan Zufu dɔun mɔ bɛ falɪ man bɛ nwun manlun man Zozi nun ɛjɔlɛ. Sɛ b'a yɪ Zozi a, Nyanmɪan dɛ, ɔ yɪlɪ man yɪ menian'n-mɔ.

Kalata nun ati 12.1-15.13, Pɔlu lɛ kekele atɪn m'w di kɛ asɔnɪn mma'n-mɔ sɪn su bɛ bu mân'n kanlanman maan bɛ mɔ bɛ nzɪ man Nyanmɪan'n nwun yɪ kɛ b'a fa bɛ nwun b'a man Zozi sakpa. Nunhan m'w tɪ cunnɔn'n y'ɔ lɛ bɛ manngun ehulo'n. Kalata nun agualɛ nun, ɔ lɛ bisa yɪ manngun'n-mɔ dɔun mɔ bɛ wɔ ɛlɔ nun ahun (15.14-16.27).

Ahun ebisa

¹ Mɪn Pɔlu mɔ n dɪ Kilisi Zozi akua'n yɛ mɪn kele kalata ɛhɪ mɪn nwan ɛmɔ ɔ. Nyanmɪan Kpili a fɛlɛ mɪn kɛ n gáci Zozi bɔfue, ɔ'a yɪ mɪn kɛ m mɔ yɪ ɛjɔlɛkpa'n. ² ɛjɔlɛkpa sɔ'n, Nyanmɪan manlun yɪ mgbɔman-fue'n-mɔ falɪ bɔlɪ anɔhuba daba. ɔ manlun bɛ helelɪ yɪ nwun ɛjɔlɛ yɪ ɛhɛlɛ ɛjɔlɛ Nwannzan-nwannzan nun anun. ³ ɛjɔlɛkpa sɔ'n, y'ɔ lɛ yɪ Wa nun anwun ɛjɔlɛ'n. Nyanmɪan manlun yɪ Wa'n nyanlun kulo suanlan anwunnaan, bɛ wulɪ yɪ belemgbɪn *Davidi afilie nun anun. ⁴ Kɛmɔ ɔ tɪ suanlan nwannzan-nwannzan'n, Nyanmɪan manlun ɔ fi ewue nun ɔ tinngelɪ maan bɛ nwunlin kɛ ɔ tɪ Nyanmɪan tunmin Baa sakpa. Yɪ Wa sɔ'n y'ɔ lɛ yɛ Mɪn Zozi Kilisi. ⁵ Yɪ dunman nun, Nyanmɪan a nwun mɪn nwun anwunnvoe, ɔ'a yɪ mɪn kɛ n gáci Zozi bɔfue. ɔ'a suan mɪn kɛ n véle menian'n-mɔ kualaa mɔ bɛ nzɪ man Nyanmɪan'n maan bɛ lé Zozi bɛ lí nán bɛ nyun a sɔ yɪ. ⁶ Menian sɔ'n-mɔ, ɛmɔ wɔ bɛ nun bie, ɛmɔ mɔ Zozi Kilisi a fɛlɛ ɛmɔ'n.

⁷ Mɪn kele ɛmɔ kualaa mɔ, Lɔmun ɛlɔ, Nyanmɪan kulo ɛmɔ ɛjɔlɛ mɔ ɔ'a fɛlɛ ɛmɔ kɛ bɛ káci yɪ anwuntɛ mma'n. Mɪn 'bisa ɛmɔ ahun.

Yɛ Sɪ Nyanmɪan nun yɛ Mɪn Zozi Kilisi nwún ɛmɔ anwun anwunnvoe, ɛsɛ bɛ mán ɛmɔ alua cíci bɛ nwun.

Pɔlu kulo kɛ ɔ kɔ Lɔmun

⁸ Zozi Kilisi adawuluman, mɪn 'di mua mɪn da mɪn Nyanmɪan asɪ wɔ ɛmɔ dunman nun. ɔ sanlun kɛ bɛ kan dedi'n mɔ ɛmɔ lɛ yɪ nun anwun ɛjɔlɛ kpa mân nun anun lɪka kualaaɪn. ⁹ Nyanmɪan Kpili mɔ n ne mɪn ahunlun kualaa mɪn su yɪ, mɪn bɔ yɪ Wa nun ɛjɔlɛkpa'n, ɔ di mɪn adanzɛ kɛ mɪn seɛ mɪn man ɛmɔ cɪan daa. ¹⁰ Mɪn seɛ Nyanmɪan kɛ sɪan dɛ, sɛ ɔ kulo a, ɔ mán mɪn atɪn maan n gó n vúa ɛmɔ anwun. ¹¹ ɔ sanlun kɛ mɪn kulo kɛ mɪn nwun ɛmɔ anwun sakpa, nán mɪn kekele ɛmɔ like maan ɛmɔ nyan Nyanmɪan Wawe'n nyila'n. ¹² ɛsɛ bɔbɔ m'w man mɪn kulo kɛ mɪn ba ɛmɔ anwun ɛlɔ'n y'ɔ lɛ kɛ sɛ mɪn ba a, anɪn dedi'n mɔ ɛmɔ lɛ yɪ'n, ɔ nun mɪn dɛ'n mɔ n ne yɪ'n, yɛ kualaa yɛ fa yɛ wowula yɛ nwun anwunsele.

¹³ Anianman-mɔ, ɛmɔ nwún yɪ kɛ m'an bu ɛmɔ ɛlɔ ewale nun anwun mgbunndan dɔun. Nan kusu m'an nnyan man yɪ nwun atɪn dede ɔ'a ju ɛnɛ. Mɪn nwan bɔbɔ mɪn 'ba nán mɪn di junman ɛmɔ afian ɛlɔ maan mɪn junman'n kɔ yɪ nyunnun kɛ n yɔlɪ yɪ mân ehunlun-mɔ anun'n. ¹⁴ Junman m'w tɪ kale m'w la mɪn su'n y'ɔ lɛ kɛ m mɔ ɛjɔlɛkpa'n n géle bɛ mɔ bɛ nyun a tɪ nun bɛ mɔ bɛ nyun tulɪ man'n, bɛ mɔ bɛ sɪ kalata nun bɛ mɔ bɛ nzɪ man kalata'n. ¹⁵ Yɪ sɔ ati, ɔ cɪan kɛ mɪn ba Lɔmun ɛlɔ nán mɪn bɔ ɛjɔlɛkpa'n mɪn kele ɛmɔ kusu.

Ejlekpa'n kele Nyanmian tunmin'n

¹⁶ Afi, mīn dīe, mīn nza man Ejlekpa nun anwun nyian. Ō sanlun ke ō ti tunmin mō Nyanmian fa de menian'n-mō kualaaatin mō be de yī be di'n nguan. Ō fa de Zufu'n-mō kualaaaka, nān c'a le bē mō be ti man Zufu'n kusu. ¹⁷ Yī bu y'c le ke Ejlekpa sō nun anun yē ye nwun ke Nyanmian kpun bu menian'n-mō sēsē ō. Ō kele ke ō fi abubō dede ō ju ayuelē, suanlan dedi m'c le yī wō Nyanmian anun'n yē Nyanmian fa bu suanlan sēsē ō. Afi ō wō Ehelē Ejle nun anun ke: *Sesefue, yī dedi nun ati yē Nyanmian 'man ō nyan nguan* ō.

Nyanmian sikpe'n

¹⁸ Afi kemō menian'n-mō mman man Nyanmian anyunnzō, esē be bō bala ete be totua ananhōle nun anwun atun'n, Nyanmian a fa bē nwun sikpe a wula yī kunnun. Ō man Nyanmian sikpe sō'n fi anwunno elō dede ō ju asī ewa ō cī menian'n-mō. ¹⁹ Nyanmian 'tua bē yī nwun kale, ō sanlun ke yī muonun, c'a yī yī nwun yuein a hele mām'n, b'a nwun yī ke ō kpun ti yī'n. ²⁰ Afi ke Nyanmian bōlī mām'n, yī ninngē'n-mō mō c'a y'c'n, ō man menian'n-mō nwun yī ke ō wō ebelē esē yī tunmin'n m'c le yī'n ti tunmin m'c le man ayuelē. Yī sō ati, menian'n-mō le man ejlē fīl mō be kan be sa bē nun ō. ²¹ Menian'n-mō sī ke Nyanmian wō ebelē, nan kusu be nyi man yī aye be nna man yī asī ke ō sē fata'n. B'a kaci tomgbān. Yē kemō be nzi man ngele'n, be nanndī awosin nun. ²² Be nwan be ti ngelefue, kusu anūn b'a tolo. ²³ Nyanmian m'c nwu man m'c di mō be su yī be wula yī anunminnyanmun'n, cēcē, abaaba m'c soman kulo suanlan m'c wu'n, nnunman, naan nun naan mō be cuin bē nwun asī'n yē be tuto bē ō.

²⁴ Ehika ati, Nyanmian a yaci bē bē satilufue nyolē'n-mō mō be kulo nun anun. Ō man bē abalabō'n mō kun nun yī manngun bō'n man anyunnunguasē kan bē bōbō muonun bē nwunnaan'n. ²⁵ Nyanmian anwun ejlē'n m'c ti ananhōle'n, be ngulo man ke ato ejlē'n. Be tuto ninngē'n-mō be yaci Nyanmian muonun mō c'a bō ninngē sō'n-mō'n m'c fata ke cian daa be yī yī aye'n. Amun!

²⁶ Ehika ati, Nyanmian a yaci bē bē anyunnunguasē nyolē'n-mō anun. Bē mmalasua'n-mō a bō alua. Be yō satilufue nyolē. ²⁷ Bē mmelenzua'n-mō kusu a bō alua. Be nun bē mmalasua'n-mō nna man. Bē manngun mmelenzua'n-mō anwun yē bē nyūn bulu ō. Busufue nyolē yē be yō ō. Busufue nyolē sō nun anwun ahatua m'c fata'n yē be le nyan yī nun ō.

²⁸ Kemō b'a nni man Nyanmian ekpunnde ejlē'n, Nyanmian a man senvue ajunlun a tō bē ti anun. Ō man nyolē m'c nze nvata man ke be y'c'n yē be yō ō. ²⁹ Ajunlun'n m'c wō bē ti anun'n ti man fōūn: ete eyolē, anyūnbulu, ati anun ete eyolē, kúála esúe, awue elie, butule elie, akōbe etue, ō nun abōle esusue. ³⁰ Be ti ngundunmgba, be kan bē manngun-mō anwun ejlē ete. Be kpō Nyanmian, be ti apanninma, be tu bē nwun, be bō bē nwun apoo. Be sī ete eyolē nun anyūnsu, bē nyūn nzo

man bē sī nun bē nin-mō. ³¹ Be ti tomgbān, be nni man bē nuan ejlē nun su, bē ti yō sī, be nzi man koun. ³² Be sī ke Nyanmian kpun bua yī ndē'e'n, ke bē mō be yō nyolē ete sō'n-mō, be fata ewue. Nan kusu, be tē yō nyolē ete sō'n-mō, esē bōbō be di bē mō be yō nyolē ete sō'n-mō nun anzin.

Bē mō be bu bē nwun menin kpa'n

² Ehika ati, wō kulo suanlan, mō ē bu wō nwun suanlan kpa nān a bu menian nga'n-mō etefue'n, nwun yī ke ē nguala man wō nwun yī wō bē nun. Afi, abele mō ē bu ehūnlun-mō etefue, nan kusu ē yō ete kunmgba sō'n bie'n, anūn wō bōbō muonun, ē le bu wō nwun fuō. ² Ye sī ke, ahatua mō Nyanmian 'ba tua bē mō be bu bē nwun sō'n ti sēsē. ³ Wō kulo suanlan, mō sē ehūnlun-mō yō nyolē ete sō'n-mō a, ē bu bē etefue nan kusu ē yō nyolē ete sō'n-mō bie'n, asu ē nian an, Nyanmian ngo tua man wō ete nun anwun kale ō? ⁴ Anaan ē nnwun man ke Nyanmian anwunnvoe m'c sa'n, yī kpa m'c ti nun ati, c'a sī abutale kpa, ō le nwunnde ke ē nūn wō nwun ē yāci wō nyolē ete nun ō? ⁵ Kusu nwun yī ke wō anzusele'n mō ē yō yī Nyanmian anwun'n, m'c man ē nnun man wō nwun nun ati, ē le cīcī Nyanmian sikpe'n bōle wō ti su. E 'ba nwun yī cian mō Nyanmian 'ba tua mām nun ete nun anwun kale ananhōle. ⁶ Cian sō'n, suanlan kun biala 'ba nyan yī junman'n m'c lili nun anwun ahatua. ⁷ Menian mō be bō mōndūnlun be bō bala kpa, mō be kpunnde ke cian bie dede, Nyanmian wūla bē anunminnyanmun, ō yī bē aye ō mām bē asutanlan kpa m'c nzecī man'n, bē dīe, be 'nyan nyanmiansu nguan m'c le man ayuelē'n. ⁸ Nan bē mō bē ti ti ete, mō be nne man ananhōle'n be ndu man nun, mō be bō bala m'c ngo atun su'n, bē dīe, Nyanmian 'fē bē nwun eya, yī sikpe'n 'cī bē. ⁹ Menian'n-mō kualaa mō be yō ete'n, yale nun ahunnunnditīe 'kan bē. Yale kpili sō'n, ō 'kan Zufu'n-mō kualaaaka, nān c'a han bē mō be ti man Zufu'n kusu. ¹⁰ Nan menian mō be bō bala kpa'n, Nyanmian 'yī bē aye, ō 'wula bē anunminnyanmun, ō 'man bē aluacīcīe. Ō 'di mua ō man Zufu'n-mō kualaaaka nān c'a man bē mō be ti man Zufu'n kusu. ¹¹ Nyanmian Kpili dīe, ō nnian man suanlan nyunnun ō mmua man yī ndēe.

¹² Bē kualaa mō be nzi man *Moyizī mala'n mō be yō ete'n, be 'bua bē ndēe, nan kusu Moyizī mala'n nvite man nun. Bē mō bē kusu be sī mala sō'n, mō be yō ete'n, yī nwun yē be 'nian be bua bē ndēe ō. ¹³ Ō sanlun ke nān bē mō be tie Nyanmian mala'n mgba'n yē be ti sēsē wō Nyanmian anyunnun ō, nan bē mō be tie mala'n be yō like mō mala'n kele'n, bē yē Nyanmian bu bē sesefue ō. ¹⁴ Afi, abele mō menian nga'n-mō mō be nzi man Moyizī mala'n yō like mō mala'n kele'n, anūn be kusu, be le bē mala dīe kpa mō be di su ō. ¹⁵ Be kele ke ninngē'n mō mala'n nwan be y'c'n, b'a hele wō bē ahūnlun nun anun. Like mō be kō y'c'n, sē ō ti kpa o, sē ō ti man kpa o, be nwun yī bē ajunlun nun. Afi, bē ti'n se bē. ¹⁶ Cian'n le ba mō Nyanmian 'ba man Zozi Kilisi bua menian'n-mō ndēe wō bē nviale nun ajunlun'n mō be le

yí nún anwun. Cian sɔ'n ju a, Ejɔlɛkpa'n mɔ mún bɔ'n 'ba kpín sù.

Zufu'n-mɔ nún mala'n

¹⁷ Nan wó mɔ wó nwan ɛ tɪ Zufu mɔ bɛ le wó a, bɛ le mala'n, ɛ fua wó nwun kɛ ɛ sɪ Nyanmian. ¹⁸ Wó nwan ɛ sɪ like m'ɔ sɔ Nyanmian anyún'n, afl mala nún a man a nwun like m'ɔ tɪ kpa ɔ nún m'ɔ tɪ man kpa nún angunmun. ¹⁹ Ɛ de di kɛ wó yê ɛ kele bé mɔ bé nyún a sin nún atún nún ɔ. Bé mɔ bɛ tɪ awosin nún'n, ɛ junlún kɛ ɛ tɪ bé kanlannɛ. ²⁰ Bé mɔ bé nyún tɪlɪ man'n, wó nwan wó yê ɛ kele bé anyuntɛ ɔ. Bé mɔ bɛ nzɪ man ejɔlɛ'n, wó nwan wó yê ɛ kekele bé like ɔ. Afl ɛ de di sakpa kɛ mala nún anun yê ngele'n nún ananhɔlɛ'n wɔ ɔ. ²¹ Nan sɛ ɔ tɪ sɔ a, anún, wó mɔ ɛ kekele wó manngun'n-mɔ ninngɛ'n, nzuke ati yê ɛ ngele man wó muonun wó nwun bie ɔ? Wó nwan nán man bɛ wua, nzuke ati yê wó lɪlɪ, ɛ wua ɔ? ²² Wó nwan nán man bɛ tun ajaa, nzuke ati yê wó lɪlɪ, ɛ tun ajaa ɔ? Wó nwan ɛ nún amuan nni man, nan nzuke ati yê ɛ wulu amuan sua nún anun ɛ wua nún ninngɛ ɔ? ²³ Wó nwan ɛ sɪ mala'n, ɛ fa tu wó nuan nún, nzuke ati yê ɛ nni man mɔ mala'n kele nún asu nan ɛ man anyununguasɛ kan Nyanmian ɔ? ²⁴ Ehele Ejɔlɛ'n lɛ kele kɛ: "Ɛmɔ Zufu'n-mɔ dunman nún, menian nga'n-mɔ kan Nyanmian anwun ejɔlɛ ɛtɛ."

²⁵ Afl wó mɔ ɛ tɪ Zufu, mɔ a kpɛ wó mmian nún'n, sɛ ɛ di mala nún asu lɪlɪ a, anún nvasuɛ wɔ sù. Nan sɛ ɛ nni man mala nún asu a, wó mmian nún'n mɔ a kpɛ'n tɪ mgban. ²⁶ Yí tɪ, suanlan mɔ bɛ kpɛlɪ man yí mmian nún'n, sɛ ɔ di mala nún asu a, asu Nyanmian mmu man yí kɛ suanlan mɔ b'a kpɛ yí mmian nún ɔ? ²⁷ Wó mɔ ɛ nni man mala nún asu'n, ɛ nún wó mala kalata'n kualaa, ɔ nún wó mmian nún mɔ a kpɛ'n kualaa, suanlan mɔ bɛ kpɛlɪ man yí mmian nún kusu ɔ di mala nún asu'n, ɔ 'bu wó fuɔ. ²⁸ Zufu kpa'n nán y'ɪ y'ɔ le anwunnaan sù Zufu'n ɔ nún kɛ suanlan mɔ menian'n-mɔ sɪ kɛ b'a kpɛ yí mmian nún nún ala. ²⁹ Nan Zufu kpa'n y'ɔ le m'ɔ tɪ Zufu yí kunnun'n. Yí mmian nún ɛkpɛ kpa'n y'ɔ le yí ahunlún nún anun. ɔ tɪ Wawɛ nún ejɔlɛ, nan nán kalata sù ejɔlɛ ɔ. Zufu kpa sɔ'n, yí ɛfua diɛ'n fi man suanlan ɛlɔ, nan ɔ fi Nyanmian ɛlɔ.

Zufu'n-mɔ nvasuɛ'n

3 Sɛ ɔ tɪ sɔ a, anún bé mɔ bɛ tɪ Zufu'n, bé nvasuɛ diɛ y'ɔ le benin? Anaan bé mmian nún ɛkpɛ'n mɔ bɛ kpɛ'n, yí kpa diɛ m'ɔ tɪ'n y'ɔ le benin? ² Sakpa lɪlɪ, yí biala kualaa nvasuɛ mɔ bɛ le yí sù'n tɪ kpilɪ! ɔ sanlún kɛ alimua nvasuɛ'n y'ɔ le kɛ bé yê Nyanmian falɪ yí nuan ejɔlɛ'n wulalɪ bé sa nún ɔ. ³ Yɛ 'kan sɛ? Sɛ bé mmie-mɔ a nni man Nyanmian Anuan Ejɔlɛ nún asu ati a, asu ɔ kele kɛ Nyanmian kusu a nni man yí Nuan Ejɔlɛ diɛ nún asu? ⁴ Cɛɛ! ɔ tɪ man sɔ. Sɛ menian'n-mɔ kualaaɪn tɪ atofuɛ bɔbɔ a, Nyanmian diɛ, ɔ tɪ ananhɔlɛfue. Afl Ehele Ejɔlɛ lɛ kele kɛ:

*ɔ sɛ kɛ wó ejɔlɛ'n kualaa mɔ ɛ kan nún anun,
bɛ nwún wó kɛ ɛ tɪ sɛsɛfue
nán sɛ bɛ nún wó lɛ yɪ ndɛɛ a,*

anún a lɪ bl.

⁵ Mún juɔ kɛ eyuadɪ amma'n. Sɛ yé sɛsɛ'n mɔ yɛ tɪ man'n man bɛ nwun kɛ Nyanmian tɪ sɛsɛ a, anún yɛ 'sɛ sɛ? Sɛ Nyanmian sɪkpɛ'n cɪ yé a, asu ɔ kele kɛ Nyanmian tɪ man sɛsɛfue ɔ? ⁶ Cɛɛ! ɔ tɪ man sɔ. Afl, sɛ Nyanmian tɪ man sɛsɛfue a, anún ɔ 'yɔ sɛ nán ɔ'a huala mân'n ndɛɛ bua? ⁷ Yí tɪ, sɛ mín ato'n mɔ mún di'n man bɛ nwun kɛ Nyanmian tɪ ananhɔlɛfue, anunminnyanmun kan yí kpa a, anún nzuke ati yê bɛ tɛ bu mín kɛ n di ɛtɛfue ɔ? ⁸ Anún nzuke ati yê yɛ ngan man kɛ: "Yɛ yó ɛtɛ maan like kpa fíte nún ɔ?" Dunmannzɛɛ mma'n-mɔ nwan mín ejɔlɛ mɔ mín kan nún anún. Nan dunmannzɛɛ mma sɔ'n-mɔ, Nyanmian ahatua nún ala yê ɔ sɛ fata bé ɔ.

Suanlan fílɪ tɪ man sɛsɛfue

⁹ Ehi nún ehi a, anún yɛ 'sɛ sɛ? Asu yɛ tɪ kpa yɛ tala menian nga'n-mɔ anaan? Cɛɛ. Afl, m'an hele kɛ menian'n-mɔ kualaa, Zufu o, m'ɔ tɪ man Zufu o, bé kualaa bɛ wɔ ɛtɛ nún anún. ¹⁰ Ehi b'a hele wɔ Ehele Ejɔlɛ nún anún kɛ:

Suanlan fílɪ nnun man ebele m'ɔ tɪ sɛsɛfue ɔ.

¹¹ *Suanlan fílɪ ndɪ man ejɔlɛ bu,
bé bie fílɪ mgbunndɛ man Nyanmian.*

¹² *Bé kualaa b'a fun Nyanmian atún'n,
b'a kaci tomgban.*

*Bé bie fílɪ nnun man ebele
m'ɔ bɔ bala kpa ɔ.*

¹³ *Ejɔlɛ mɔ bɛ kan bɛ kele suanlan'n,
ɔ kele yí ewue atún.*

*Bé nuan nún tɪ múnlún-múnlún.
Bé nuan kan wó a,*

ɔ tala owo bɔlɛ.

¹⁴ *Sasan ɛbɔ nún ejɔlɛ ɛtɛ ehan
a yí bé nuan'n tɛkɛɛ.*

¹⁵ *Suanlan ehuan tɪ man bé nyunsu like fílɪ.*

¹⁶ *Lika biala mɔ bɛ kɔ sún'n,
bɛ sɛɔlɪ ninngɛ bɛ yaci aluabɔ ebele.*

¹⁷ *Bɛ nzɪ man anzunúnjɔ atún'n.*

¹⁸ *Bé ɛtɛ mɔ bɛ tɪ'n,
bɛ nzulo man Nyanmian bɔbɔ fílɪ.*

¹⁹ Nan yé diɛ, yɛ nwun yí kɛ ejɔlɛ kualaa mɔ Nyanmian mala kalata'n kan'n, ɔ kan man menian'n-mɔ mɔ bé nwun wɔ mala nún anún'n. ɔ man suanlan fílɪ nguala man yí nuan buke kún, nan bé kualaa bɛ di fuɔ Nyanmian anyunnun. ²⁰ Ehi, ɔ man ɔ nanndɪ mala elie nún asu, suanlan fílɪ ngo lɪ bl Nyanmian anyunnun. Afl, mala'n yê ɔ man suanlan nwun kɛ ɔ'a yɔ ɛtɛ ɔ.

Kɛ ɔ kpún yɔ mɔ Nyanmian man suanlan kaci sɛsɛfue'n

²¹ Nan sian diɛ, sɛ bɛ yɪ mala'n nún an, Nyanmian a hele yé kɛ ɔ kpún yɔ maan yɛ kaci sɛsɛfue wɔ yí nyunnun'n. Moyizɪ mala'n nún Nyanmian mgbɔmanfuɛ'n-mɔ hanlún ejɔlɛ sɔ'n. ²² Bé kualaa mɔ bɛ de Zozi Kilisi bɛ di'n, bé dedi nún anwun yê Nyanmian nian bu bé sɛsɛfue ɔ. ɔ sanlún kɛ bɛ mgbɔ man menian'n-mɔ anún, ²³ bé kualaa b'a yɔ ɛtɛ, ɔ man Nyanmian anún-

minnyanmun nun a tu a fun bé. ²⁴ Nan bé ete nun ati kale'n mɔ Kilisi Zozi a tua'n dunman nun, Nyanmian a nwun bé kualaa bé nwun anwunnvɔe ɔ'a bu bé sesefue. ²⁵ Zozi yê Nyanmian a yi yi ke ɔ bála fá yi moja'n lí bé mɔ be de yi be di nun ati mgbata ɔ. Nyanmian a ɔɔ ɔ a hele ke ɔ ti sesefue. ɔ sanlun ke ete'n mɔ menian'n-mɔ yɔli yi daba daba'n, ɔ sili abutale, ɔ'a ndua man bé ete nun anwun kale. ²⁶ Nan kukaala dɛ, ɔ le kele ke ɔ kpɔn yɔ maan suanlan kaci sesefue wɔ yi nyunnun'n. ɔ sanlun ke abele mɔ le bu bé mɔ be de Zozi be di'n sesefue'n, ɔ kele ke yi muonun ɔ ti sesefue.

²⁷ Se ejɔle'n ti sua a, asu kulo suanlan le atun ngacile ɔ sɔn su fua yi nwun ɔ? Atun ngacile fíí nnun man ebele. Anun nzuke ati ɔ? Mala nun asu elie ati ɔ, anaan? Cɛɛ, nán mala nun asu elie ati ɔ, nan dedi nun ati ɔ. ²⁸ Yí ti, yé dɛ mɔ ye sɔ'n, y'ɔ le ke suanlan dedi nun anwun yê Nyanmian nian ɔ bu yi sesefue wɔ yi nyunnun ɔ. Nan nán mala nun asu elie nun ɔ. ²⁹ Asu emɔ junlun ke Nyanmian ti Zufu'n-mɔ angunmun cein ala Nyanmian, nan ɔ ti man menian nga'n-mɔ Nyanmian bie ɔ? Cɛɛ, ɔ ti man ɔɔ. Nan ɔ ti menian nga'n-mɔ kusu Nyanmian. ³⁰ ɔ sanlun ke Nyanmian ti baa kunmgbá cein. Wá mɔ ɛ ti Zufu o, ɔ nun wá mɔ ɛ ti man Zufu o, wá dedi nun anwun yê ɔ 'nian bu wá sesefue wɔ yi nyunnun ɔ. ³¹ Asu ɔ kele ke anun ye le fa dedi'n ye ɔ mala nun abusu ɔ? Cɛɛ, nán yi ɔɔ. Nan ye le kele ke mala'n ti like kpa.

Bé mɔ be le dedi'n, bé sɔ yi le Abalahamun

4 Nzu ejɔle yê ye 'kan wɔ ye nannan Abalahamun anwun ɔ? Yí m'ɔ ti kulo suanlan'n, nzu yê ɔ nyanlun yi ɔ? ² Afi, se ɔ ti ke junman bie yê Abalahamun lili mɔ Nyanmian nianlun yi nwun ɔ buli yi sesefue a, ahan Abalahamun kualaa ke ɔ fa tu yi nuan nun. ɔ kualaa yi ɔɔ lili, nan nán Nyanmian anyunnun ɔ. ³ Afi, Eहेले Ejɔle'n le kele ke: *Abalahamun leli Nyanmian lili eɦka ati yê Nyanmian buli yi sesefue ɔ.*

⁴ Se suanlan di junman an, like m'ɔ nyan yi nun'n y'ɔ le ahatua, nan nán acedɛ ɔ. ⁵ Suanlan mɔ ɔ'a nni man junman fíí'n, se ɔ de Nyanmian m'ɔ man etefue'n kaci sesefue'n di a, Nyanmian nian yi dedi nun anwun ɔ bu yi sesefue. ⁶ Eɦka ati, mɔ belemgbin *Davidi 'kan nyila'n mɔ Nyanmian 'yeyila suanlan maan ɔ kaci sesefue a, ɔ nɔɔɔ man yi junman nun anwun nun ejɔle'n, yi nwan:

⁷ *Nyila hán bé mɔ Nyanmian a yaci bé mala etuan nun a hye bé'n.*

Bé mɔ Nyanmian a cici bé ete'n-mɔ, nyila hán bé.

⁸ *Suanlan mɔ yé Mɔn ndua man yi ete'n m'ɔ y'ɔ ɔ ndua man yi nwun kale'n, nyila hán suanlan ɔ'n.*

⁹ Anun nyila ɔ'n muonun, asu ɔ wɔ ebele man bé mɔ b'a kpe bé mmian nun nun anaan, ɔ wɔ ebele man bé mɔ be kpeɔ man bé mmian nun'n kusu bie ɔ? Yé dɛ, ye le kele ke dedi'n y'ɔ man Nyanmian buli Abalahamun sesefue ɔ. ¹⁰ Mele benin yê Nyanmian buli yi sesefue'n? Asu mele mɔ be kpeɔ yi mmian nun nun ɔ, anaan mele mɔ anun be kpeɔ man yi mmian nun nun ɔ? Cɛɛ. Nán

mele mɔ be kpeɔ yi mmian nun nun ɔ, nan mele mɔ anun be kpeɔ man nun ɔ. ¹¹ Yí mmian nun'n mɔ be kpeɔ'n, ɔ ti yi nzɔle. Abalahamun leli Nyanmian lili, yi nzin kualaa nán b'a kpe yi mmian nun'n. Nyanmian falɔ nzɔle ɔ'n ɔ heleli ke Abalahamun ti sesefue yi dedi'n m'ɔ le yi dunman nun. Yí ti, bé kualaa mɔ b'a mgbé man bé mmian nun kusu be de Nyanmian be di, mɔ ɔ'a bu bé sesefue'n, Abalahamun ti bé sɔ. ¹² Eहेlé bé mɔ b'a kpe bé mmian nun, mɔ be nanndi dedi atun nun asu ke yé sɔ Abalahamun nanndi su asannan nán b'a kpe mmian nun'n, nán ke b'a kpe yi mgbá, ɔ ti bé kusu bé sɔ bie.

¹³ Ananɦɔle pelein, nán mala nun asu elie ati yê Nyanmian bɔli Abalahamun nun yi busu amma'n-mɔ anɦuba ke ɔ 'fa mán'n man bé ɔ. Nan Abalahamun leli Nyanmian lili, nán Nyanmian a bu yi sesefue. ¹⁴ Nan se ɔ ti ke bé mɔ be di mala nun asu'n, bé ngunmun ala yê be 'nyan mán'n be y'ɔ bé dɛ a, ahan dedi'n ti mgbá, eहेlé ahan nvasue fíí nnun man Nyanmian anɦuba'n m'ɔ bɔli nun asu. ¹⁵ ɔ sanlun ke mala'n yê ɔ man Nyanmian sikpe'n ba ɔ. Afi lɔka mɔ mala nnun man'n, mala etuan kusu nnun man ebele.

¹⁶ Eɦɔ, dedi'n dunman nun y'ɔ manlun Nyanmian bɔli anɦuba nun ɔ. Dedi'n ti Nyanmian acedɛ, ɔ cian man Abalahamun abusu menian'n-mɔ kualaa tin. Nán ke bé mɔ be di mala nun asu angunmun ala yê be 'nyan mán ɔ nun ɔ, nan ɔ ti bé mɔ be le dedi ke Abalahamun'n kusu dɛ. ɔ sanlun ke Abalahamun ti yé kualaa yé sɔ ¹⁷ ke Eहेले Ejɔle'n kan yi'n. Nyanmian nwan: *M'an man a kaci mán mán dɔun asɔ.* Nyanmian m'ɔ man ewue mma nyan nguan, m'ɔ man ninngɛ m'ɔ nnun man ebele tu fite'n, yi nyunnun an, Abalahamun ti yé sɔ. ɔ sanlun ke Abalahamun leli Nyanmian lili. ¹⁸ Abalahamun sɔ ke ɔ nguala man baa wu kún. Kusu, ɔ leli lili ɔ nyanlun anyɔndasue ɔ kacili "mán mán dɔun asɔ" ke Nyanmian kpɔnlun heleli yi'n. Nyanmian nwan: *Ke wá busu amma'n-mɔ 'ba li ata nun anun.* ¹⁹ Anun Abalahamun a li kɔ y'ɔ afue eya kun, ɔ ti ke ɔ'a wu a yue. Anun yi yi Sala kusu a bu awɔle su. Nan kusu Abalahamun a nɔɔɔ man eɦɔ fíí, ɔ tilali yi dedi nun anun kpa. ²⁰ ɔ'a mminlin man yi dedi'n, anɦuba ɔ'n mɔ Nyanmian bɔli yi'n, se ɔ 'nyan nun like e, se ɔ nnyan man nun like e, ɔ'a nzusu man yi nwun fíí. Yí dedi'n wulali yi anwun-sele, nán ɔ'a yi Nyanmian aye. ²¹ Afi, anun ɔ sɔ yi fɔ́n ke Nyanmian le tunmin ɔ kualaa ɔ y'ɔ like'n m'ɔ falɔ bɔli yi anɦuba'n. ²² Yí ɔ ati yê yi dedi'n dunman nun, Nyanmian buli yi sesefue ɔ. ²³ Nan kusu, nán yi ngunmun ati yê be heleli ke: *ɔ buli yi sesefue ɔ.* ²⁴ Nan yé mɔ ye de Nyanmian m'ɔ tinngeli yé Mɔn Zozi fi ewue nun'n ye di'n, yé kusu ɔ 'bu yé ke sesefue. ²⁵ ɔ sanlun ke yé ete'n-mɔ ati yê be hunlin yi ɔ. Yê yé sese ebue wɔ Nyanmian anyunnun ati yê ɔ fi ewue nun ɔ tinngeli ɔ.

Zozi Kilisi wuli etefue'n-mɔ dunman nun

5 Eɦka ati, dedi'n mɔ ye le yi'n, ɔ nanndi yé Mɔn Zozi Kilisi asu, y'a kaci sesefue wɔ Nyanmian anyunnun y'a nyan aluacɛɛ. ² Yé dedi nun ati, Zozi Kilisi a man y'a huala y'a kpunngɛ Nyanmian maan ɔ'a

nwun yé nwun anwunnvoe kikaala ké yé wɔ́ nun'n. Like m'ɔ́ man yé di fɛ'n y'ɔ́ le ké, yé le anyɔ́ndasue ké yé wɔ́ Nyanmian anunminnyanmun nun anun bie. ³ Sɛ yé le nwun yalɛ bɔ́bɔ́ a, yé di yí nwun fɛ. ɔ́ sanlɔ́n ké yalɛ elie'n man bɛ si abutale. ⁴ Abutale esie'n man bɛ jinlan bɛ ja nun wɔ́ yalɛ elie nun anun. Bɛ ja nun ejinlan'n kusu man bɛ nyan anyɔ́ndasue. ⁵ Anyɔ́ndasue sɔ́'n mɔ́ yé le yí'n, ɔ́ man yé nwun mmubu man yé. ɔ́ sanlɔ́n ké Wawe Nwanzan-nwanzan'n mɔ́ Nyanmian a fa man yé'n kele ké Nyanmian a fa yí ehulo'n ɔ́'a wula yé ahunlɔ́n nun anun.

⁶ Ehi, daba mɔ́ anɔ́n yé le man anwunsele fí'lɔ́n, mɔ́ Nyanmian me'le'n m'ɔ́ he'le'lɔ́n juli'n, Kilisi wuli etefue'n-mɔ́ dunman nun. ⁷ Nan ɔ́ yɔ́ sɪ man kulo suanlan kun ké ɔ́ wú wɔ́ sɛsɛfue kun dunman nun. E 'su yí akpulowa a, suanlan kun kuala ké ɔ́ wu wɔ́ suanlan kpa bie dunman nun. ⁸ Nan Nyanmian dɛ, ɔ́'a he'le ké ɔ́ kpɔ́n kulo yé'n. ɔ́ sanlɔ́n ké mɔ́ anɔ́n yé tɛ tɪ etefue'n, ɔ́ manlɔ́n Kilisi wuli wɔ́ yé dunman nun.

⁹ Yí ewue'n m'ɔ́ wuli nun ati, ɔ́'a man y'a kaci sɛsɛfue wɔ́ Nyanmian anyunnun. Anɔ́n sian dɛ, ɔ́ yɔ́ sɛ mɔ́ ɔ́ ngo yɪ man yé fi Nyanmian sɩkpe nun anun ɔ́? ¹⁰ Afi daba, anɔ́n yé kpɔ́ Nyanmian. Nan kusu Nyanmian a man yɪ Wa nun a wu ɔ́'a sesie yé nun yí yé afian. Nan sɛ ɔ́'a sesie yé nun yí yé afian an, yí Wa'n m'ɔ́ tɪ asɪ'n dunman nun, ɔ́ yɔ́ sɛ mɔ́ ɔ́ ngo le man yé ɔ́? ¹¹ Eɛ nán ehi angunmun ala ati ɔ́, nan Zozi Kilisi adawuluman, yé di Nyanmian anwun fɛ. ɔ́ sanlɔ́n ké sian dɛ, yé Mɔ́n Zozi Kilisi a sesie yé nun Nyanmian yé afian.

Adamun nun Kilisi

¹² Ehi, suanlan kunmgbá cein dunman nun, ete nun a a mân nun anun. Ete'n 'ba a, ɔ́ nun ewue. Ewue kusu a fa yí sa a tu menian'n-mɔ́ kualaa'atin asu, ɔ́ sanlɔ́n ké bɛ kualaa b'a yɔ́ etɛ. ¹³ Asannan nán Nyanmian a fa mala nun a man Moyizɪ'n, anɔ́n ete'n wɔ́ mân nun anun. Nan kɛmɔ́ anɔ́n mala fí'lɔ́n nnun man ebe'le'n, sɛ menian'n-mɔ́ yɔ́ etɛ a, Nyanmian ndɛ man bɛ su. ¹⁴ Adamun anyɔ́n a nɔ́ ɔ́ man Nyanmian mala'n m'ɔ́ falɔ́ manlɔ́n yí'n. Kusu afɪ, ɔ́ bɔ́ yí bu Adamun me'le su dede m'ɔ́ kɔ́ ju Moyizɪ me'le su'n, ete mɔ́ menian'n-mɔ́ yɔ́lɔ́ m'ɔ́ nun Adamun dɛ'n tɪ man kun bɔ́bɔ́'n, ewue tulɔ́ yí sa menian sɔ́'n-mɔ́ kualaa asu. Adamun soman Nguandefue'n mɔ́ di ké ɔ́ ba'n.

¹⁵ Nan kusu Adamun dɛ, ɔ́'a yɔ́ etɛ. Zozi Kilisi a, ɔ́'a nwun yé nwun anwunnvoe ɔ́'a man y'a nyan nguan. ɔ́ tɪ acɛdɛ kpili kpa mɔ́ Nyanmian a fa a hye yé ɔ́. Adamun angunmun cein ete'n dunman nun, ewue a hun menian dɔ́n. Nan kusu Zozi Kilisi angunmun cein dunman nun, Nyanmian a nwun menian dɔ́n anwun anwunnvoe. ɔ́ tɪ like m'ɔ́ su e'buɛ. ¹⁶ Yé like'n mɔ́ Nyanmian a fa a hye yé'n, ɔ́ nun ete'n mɔ́ suanlan kunmgbá cein a yɔ́'n, bɛ junman'n mɔ́ bɛ di'n tɪ man kun. ɔ́ sanlɔ́n ké ete'n mɔ́ suanlan kunmgbá cein yɔ́lɔ́'n, a man ewue a a. Nan Nyanmian acɛdɛ'n mɔ́ ɔ́'a fa ɔ́'a hye yé'n, ete nwala nwala ehi mɔ́ y'a yɔ́'n, y'a nyan ete face y'a kaci sɛsɛfue. ¹⁷ ɔ́ tɪ ananhɔ́le ké suanlan kunmgbá cein ete'n dunman nun, ewue a tu yí sa menian'n-mɔ́

kualaa'atin asu. Nan kusu, Zozi Kilisi kunmgbá cein dunman nun, yé nyan ninngɛ dɔ́n ɔ́ bu su. Afi menian'n-mɔ́ kualaa mɔ́ Nyanmian a nwun bɛ nwun anwunnvoe kpa, mɔ́ yí acɛdɛ nun a man b'a kaci sɛsɛfue'n, bɛ 'nyan nguan, eɛ bɛ nun Kilisi 'di belemgbin.

¹⁸ Yí sɔ́ ati, kɛmɔ́ ete'n mɔ́ Adamun kunmgbá cein yɔ́lɔ́ nun a man ewue a tu yí sa menian'n-mɔ́ kualaa'atin asu'n, yí sɔ́ kusu ala, Zozi Kilisi angunmun sɛsɛ junman'n m'ɔ́ lili'n dunman nun, ɔ́'a le menian'n-mɔ́ kualaa'atin fi Nyanmian sɩkpe nun abu maan bɛ nyan nguan. ¹⁹ Suanlan kunmgbá cein apanninma'n m'ɔ́ yɔ́lɔ́'n dunman nun, ɔ́'a man menian'n-mɔ́ kualaa'atin a kaci etefue. Yí sɔ́ ala, suanlan kunmgbá cein kusu anyɔ́nnɔ́'n dunman nun, ɔ́ 'man menian dɔ́n a kaci sɛsɛfue wɔ́ Nyanmian anyunnun.

²⁰ Afi, mala'n y'ɔ́ man ete nun a sun ɔ́. Lika kusu mɔ́ ete'n kɔ́ sun'n, ebe'le yé Nyanmian nwun menian'n-mɔ́ anwun anwunnvoe sunman ɔ́. ²¹ ɔ́ sanlɔ́n ké, kɛmɔ́ ete nun a man ewue a tu yí sa menian'n-mɔ́ kualaa asu'n, yé Mɔ́n Zozi Kilisi kusu dunman nun, Nyanmian a nwun yé nwun anwunnvoe ɔ́'a man y'a kaci sɛsɛfue yé nyan nguan m'ɔ́ le man ayuelɛ'n.

Nyanmian nganga anaa Abɔ́nsanmun nganga

6 Sɛ ɔ́ tɪ sɔ́ a, anɔ́n nzu ejɔ́le dɛ yé yé 'kan ɔ́? Asu yé 'kan ké yé tánlan yé yó ete'n yé h́ yé nyunnun nán Nyanmian a nwun yé nwun anwunnvoe ɔ́'a bu su ɔ́? ² Cɛɛ! ɔ́ tɪ man sɔ́! Yé mɔ́ ete'n dunman nun ɔ́ tɪ ké y'a wu'n, ɔ́ yɔ́ sɛ mɔ́ yé 'tanlan yé ete nun anun biekun ɔ́? ³ Yé kualaa mɔ́ b'a sɔ́nɔ́n yé mɔ́ yé nun Zozi Kilisi y'a yɔ́ kun'n, asu emɔ́ nzɪ man ké yí ewue nun anwun eɛsɔ́lan yé b'a sɔ́nɔ́n yé ɔ́? ⁴ Yí sɔ́ ati, b'a sie yí nun yé. ɔ́ man kɛmɔ́ sɪɛ nun a fa yí anunminnyanmun tunmin nun a tinngɛ Kilisi fi ewue nun'n, yé kusu, ɔ́ di ké yé tanlan yé bu amanmuo fufɔ́le.

⁵ Afi, sɛ yé nun yí a yɔ́ kun yí ewue mɔ́ ɔ́'a wu nun anun an, anɔ́n ké Nyanmian a tinngɛ yí fi ewue nun'n, ɔ́ 'ba tinngɛ yé kusu. ⁶ Afi, yé nwun yí ké yé suanlan daba'n mɔ́ yé tɪ'n, b'a bubɔ́ yé nun Kilisi kulowa nun asu. ɔ́ man b'a bɔ́ ete anwunnaan daba sɔ́ nun abusu nán y'a ngaci nan ete'n nganga kún. ⁷ ɔ́ sanlɔ́n ké suanlan m'ɔ́ kɔ́ wu'n, anɔ́n ɔ́ nun ete'n bɛ afian a tɪ.

⁸ Sɛ yé nun Kilisi y'a wu sakpa a, yé de yé di ké, yé nun yí yé yé 'tanlan asɪ kusu ɔ́. ⁹ Afi, yé sɪ yé sie ké Kilisi m'ɔ́ fi ewue nun ɔ́'a tinngɛ'n, ɔ́ nwu man fí'lɔ́ kún. Ewue le man yí su tunmin kún. ¹⁰ ɔ́ sanlɔ́n ké ete'n dunman nun, ɔ́'a wu baa kunmgbá cein ɔ́ a gua yí kualaa abu. Kikaala dɛ m'ɔ́ tɪ asɪ'n, ɔ́ tɪ ɔ́ man Nyanmian. ¹¹ Yí tɪ, emɔ́ kusu bú bɛ nwun ké ete'n dunman nun, emɔ́ a wu. Yé sɛ Zozi Kilisi dunman nun emɔ́ tɪ asɪ a, anɔ́n emɔ́ tɪ bɛ man Nyanmian. ¹² Ehi'ka ati, nán bɛ man Abɔ́nsanmun di emɔ́ suanlan baka wuluwa nun asu belemgbin fí'lɔ́ kún. Nán bɛ tɛ bɛ suanlan baka'n mɔ́ yí nyɔ́n bulu like nun asu. ¹³ Nán bɛ fa bɛ nwun bɛ wula Abɔ́nsanmun asa nun maan ɔ́ fa emɔ́ di yí junman ete ete'n-mɔ́. Nan emɔ́ fá bɛ nwun bɛ mân Nyanmian kpa bɔ́kɔ́ maan ɔ́ fá emɔ́ ɔ́ lí yí sɛsɛ junman'n. ɔ́ sanlɔ́n ké emɔ́ tɪ ké b'a wu yé ɔ́'a tinngɛ emɔ́ ɔ́. ¹⁴ ɔ́ nvata man ké Abɔ́n-

sanmun di emɔ asu kpain fíl kún. Afi, emɔ diɛ, mala'n nji man emɔ kún. ɔ sanlɛn kɛ Nyanmian a nwun emɔ anwun anwunnvoe.

¹⁵ Yí ti nán sɛ? Kɛmɔ mala'n nguala man yé ci kún, afi Nyanmian a nwun yé nwun anwunnvoe'n, asu ye kuala kɛ ye tanlan wɔ ete nɛn anɛn ɔ? Cɛcɛ! ɔ ti man sɔ.

¹⁶ Emɔ si yí yuein kɛ sɛ emɔ wula bɛ nwun awuba suanlan asa nun an, anɛn emɔ a kaci suanlan sɔ'n nganga. Sɛ emɔ fa bɛ nwun bɛ man ete nɛn an, ete'n 'fa emɔ kɔ ewue nun. Sɛ emɔ fa bɛ nwun bɛ wula Nyanmian asa nun bɛ man yí anyɛnnɔ a, Nyanmian 'man emɔ asitanlan'n yɔ sɛsɛ. ¹⁷ Nan bɛ mán ye yí Nyanmian ayɛ, ɔ sanlɛn kɛ daba anɛn emɔ ti ete'n nganga. Nan sian diɛ, ananɛlɛ like'n mɔ ye hehelelɛ emɔ'n, emɔ a yí bɛ kunun b'a li su. ¹⁸ Nyanmian a yí emɔ fi ete nɛn anɛn a fite man emɔ a kaci sɛsɛ eyɔlɛ'n nganga.

¹⁹ Sɛ mun kan sɔ a, bɛ ehie wú. Nan kɛmɔ emɔ ti kulo menian mɔ ejɔlɛ nɛn abu etɛ ye ɔ si man emɔ'n, mɛn juɔ kɛ eyuadi amma. Kɛmɔ daba emɔ falɛ bɛ suanlan baka'n bɛ manlɛn ete'n kɛ lili munzusemun'n, sian diɛ, emɔ fá bɛ nwun'n kualaaɛn bɛ yɔ sɛsɛ nyɔlɛ, bɛ káci nun nganga, nán bɛ tánlan anwuntɛ nun. ²⁰ Afi daba, mɔ anɛn emɔ ti ete'n nganga'n, sɛsɛ eyɔlɛ'n ti man emɔ ejɔlɛ. ²¹ Abalabɔ ete sɔ'n mɔ daba emɔ bɔ'n, nzu nvasɛ diɛ yɛ emɔ nyanlɛn yí su ɔ? Ene yí nwun nyian kun emɔ. Afi, ehɛ kualaa agualɛ y'ɔ le ewue. ²² Nan sian diɛ mɔ b'a yí emɔ fi ete nɛn anɛn, emɔ a kaci Nyanmian nganga. ɔ di kɛ emɔ tanlan anwuntɛ nun nán yí bɛ-yue-asɛ, emɔ a nyan nguan m'ɔ le man ayuelɛ'n. ²³ Afi ete nɛn anwun ahatua y'ɔ le ewue. Nan kɛmɔ ye nun yé Mɛn Kilisi Zozi a yɔ kun'n, Nyanmian acɛdiɛ'n m'ɔ fa ce yé'n y'ɔ le nyanmiansu nguan m'ɔ le man ayuelɛ'n.

Asɔnɛn mma'n-mɔ nun Moyizɛ mala'n

7 Anianman-mɔ, ejɔlɛ'n mɔ mɛn 'ba han mɛn kele emɔ'n, emɔ si sie. ɔ sanlɛn kɛ, emɔ ti menian mɔ bɛ si Moyizɛ mala'n. Emɔ si kɛ mala'n le tunmin wɔ suanlan mɔ yí nyɛn wɔ su nun asu. Nan suanlan m'ɔ kɔ wu'n, mala'n le man tunmin kún wɔ yí su. ² Kɛ ɔ ti yí nun ala y'ɔ le balasua m'ɔ ja bian'n. Mɛlɛ mɔ yí hun anyɛn wɔ su'n, mala'n wɔ yí nun yí hun bɛ afian. Sɛ belenzua'n wu a, anɛn mala nɛn man yí nun yí hun bɛ afian fíl kún. ³ Nan sɛ belenzua nɛn anyɛn wɔ su, nán balasua nɛn anwun kan belenzua fufɔlɛ a, anɛn balasua nun a bɔ bian. Nan sɛ yí hun'n wu a, mala'n man yí atɛn maan ɔ ja belenzua fufɔlɛ. Sɛ ɔ yɔ yí sɔ a, anɛn ɔ'a mɔ man bian.

⁴ Anianman-mɔ, kɛ ɔ ti yí man emɔ nɛn anɛn. Mala nɛn anyɛnnun an, emɔ nɛn Kilisi yɛ b'a wu ɔ. ɔ man emɔ nɛn mala nɛn afian a ti b'a kaci suanlan fufɔlɛ diɛ. Suanlan sɔ'n y'ɔ le Kilisi mɔ Nyanmian man ɔ fi ewue nun ɔ'a tinngɛ'n. Yí dunman nun, ɔ di kɛ ye bɔ bala m'ɔ sɔ Nyanmian anyɛn. ⁵ Afi, daba mɔ anɛn ye yɔ mɔ ye kulo'n, ninngɛ ete ete'n mɔ mala'n wowula anwunnaan nɛn abu maan yí nyɛn bulu yí nwun'n, ewue ninngɛ yɛ anɛn ye yɔ nɛn ɔ. ⁶ Nan sian diɛ, y'a wu ye nun mala'n yɛ afian a ti. ɔ man ye ti man mala'n nganga kún. Yí ti, Wawɛ Nwanzzan-nwanzzan'n man ye sun atɛn fufɔlɛ

asu ye su Nyanmian. Nan ye nzu man Nyanmian kɛ mala'n mɔ b'a hele'n kele yí daba'n.

⁷ Sɛ ɔ ti sɔ a, anɛn nzu ejɔlɛ diɛ yɛ ye 'kan ɔ? Asu mala'n ti like ete ɔ? Cɛcɛ! Nan kusu mala'n y'ɔ man m'an nwun like mɔ bɛ fele yí ete nɛn ɔ. Afi sɛ b'a ngele man wɔ mala nɛn anɛn kɛ: *N'ɛ man wɔ nyɛn bulu like a*, ahan mɛn nzu man like'n mɔ bɛ fele yí anyɛnbulu'n.

⁸ Nan mala nɛn a kɛ atɛn ɔ man mɛn nyɛn a bulu ninngɛ ngacile ngacile m'an ɔ ete nɛn anɛn. Afi sɛ mala nɛn man nɛn an, ahan bɛ mmu man ete'n like fíl. ⁹ Daba mɔ anɛn mala fíl nɛn man ebele mman man mɛn'n, anɛn n ne nguan. Nan mɔ mala'n wali'n, ete nɛn a tanlan asɛ bu wɔ mɛn nun ɔ'a man m'an wu.

¹⁰ Mala'n m'ɔ man bɛ nyan nguan'n, mɛn diɛ, ewue yɛ ɔ man m'an nyan yí ɔ. ¹¹ ɔ sanlɛn kɛ, ete'n nanndɛ mala nɛn asu ɔ'a hyɛ mɛn ɔ'a laka mɛn ɔ'a hun mɛn.

¹² Nan mala'n muonun ti nwanzzan-nwanzzan, nɛn ejɔlɛ'n kusu ti nwanzzan-nwanzzan, ɔ ti sɛsɛ sɛsɛ ɔ ti kpa. ¹³ Like m'ɔ ti kpa'n, asu ɔ kualaa kɛ ɔ man mɛn nyan ewue ɔ? Cɛcɛ! Nan sɛ m'an nyan ewue a, anɛn ɔ fi ete'n. Afi ete nɛn a yí yí nwun ɔ'a man b'a nwun kɛ ɔ kpɛn ti yí'n kpa bɔkɔ. Yí ti yɛ ɔ'a nanndɛ like'n m'ɔ ti kpa nɛn asu ɔ'a man m'an nyan ewue ɔ. Anɛn kɛ ɔ kpɛn-lɛn yɔlɛ mɔ ete'n nanndɛ mala nɛn asu ɔ'a hele yí nwun kɛ ɔ ti ete sakpa nɛn anɛn.

¹⁴ Ehɛ, ye si kɛ mala'n ti Wawɛ nɛn like. Nan mɛn diɛ, n di kulo suanlan, b'a tɔnɛn mɛn kɛ kanga b'a man ete'n. ¹⁵ ɔ sanlɛn kɛ like muonun mɔ mɛn y'ɔ'n, mɛn nɛn man nɛn. Like mɔ mɛn kulo kɛ mɛn y'ɔ'n, mɛn nyɔ man, nan mɔ mɛn ngulo man'n, yɛ mɛn yɔ ɔ. ¹⁶ Nan sɛ mɛn yɔ like mɔ mɛn ngulo man nɛn an, anɛn mɛn nwun yí kɛ mala'n ti kpa. ¹⁷ Mɛn nwun yí kɛ nán mɛn nyunnunfuu yɛ mɛn yɔ like sɔ nɛn ɔ, nan ete'n m'ɔ wɔ mɛn nun nɛn ɔ. ¹⁸ Afi mɛn nwun yí fɔ́n kɛ mɛn suanlan baka baa'n muonun anɛn, nyɔlɛ m'ɔ ti kpa fíl nɛn man nɛn. Mɛn kulo kɛ mɛn yɔ nyɔlɛ m'ɔ ti kpa, nan kusu mɛn nyan man anwunsele mɛn nyɔ man. ¹⁹ ɔ sanlɛn kɛ, nyɔlɛ kpa'n mɔ mɛn kulo kɛ mɛn y'ɔ'n, mɛn nyɔ man. Nan ete'n mɔ mɛn ngulo man'n yɛ mɛn yɔ ɔ. ²⁰ Sɛ mɛn yɔ like mɔ mɛn ngulo man nɛn an, anɛn nán mɛn muonun yɛ mɛn yɔ ɔ, nan ete'n m'ɔ wɔ mɛn nun nɛn ɔ.

²¹ ɔ man m'an sie yí nzɔlɛ kɛ ciɛn biala mɔ mɛn kulo kɛ mɛn yɔ nyɔlɛ kpa'n, anɛn ete nɛn a ciɛn mɛn. ²² Mɛn kunnun elɔ a, mɛn di Nyanmian mala nɛn anwun fe.

²³ Nan kusu mɛn nyan mɛn nwun an, mɛn nwun yí kɛ mala kun biekun nɛn m'ɔ wɔ mɛn ti anɛn'n bɛ juju. Mala sɔ nɛn a man m'an kaci ete'n m'ɔ wɔ mɛn nun'n kanga. ²⁴ N di aluabɔfue o! Nwan yɛ ɔ 'de mɛn fi anwunnaan ehɛ m'ɔ le ciɛn mɛn kɔ ewue nɛn nɛn asa nɛn ɔ?

²⁵ Nan yɛ Mɛn Zozi Kilisi adawuluman, ye 'da Nyanmian asɛ!

Afi, sɛ mɛn nyan mɛn ajunlɛn nɛn anɛn an, anɛn n di Nyanmian mala'n kanga. Nan kusu anwunnaan nɛn anɛn an, anɛn ndɛ ete'n mala'n kanga.

Nyanmian Wawe'n wɔ ɛmɔ anun

8 Eɬika ati, kikaala dɛ, fuɔ ebue mɔ man suanlan wu'n nnun man ebeɛ flɛ kún mman man bé mɔ be nun Zozi Kilisi b'a yɔ kun'n. ² ɔ sanlun ke, kun ejɔɛ'n mɔ mɛn nun Kilisi Zozi y'a yɔ'n dunman nun, Wawe Nwanzan-nwanzan'n m'ɔ man nguan m'ɔ sie mɛn'n, ɔ'a man mɛn nun ete'n mala'n nun ewue yé afian a ti. ³ Anwunnaan'n betɛɛ'n m'ɔ ti nun ati, mɔ mala nun a nguala man yí yɔ'n, Nyanmian Kpili a yɔ. ɔ man ete sɔ'n dunman nun, Nyanmian suanlun yí Wa'n m'ɔ kacili yí nwun kulo suanlan'n ɔ walt wuli ɔ tuli ete'n. Nyanmian a yɔ yí sɔ, ɔ'a man ewue'n m'ɔ di ke suanlan wu nun a hun yí Wa Zozi. ⁴ ɔ'a man yé mɔ ye ti man wɔ ete anwunnaan nun'n, nan ye ti wɔ Nyanmian Wawe nun'n, ye bɔ bala sese kpa bɔkɔ ke mala'n kele'n.

⁵ Menian mɔ be ti wɔ ete anwunnaan nun'n, ninnge'n mɔ ete anwunnaan'n kulo'n yé be kpunnde ɔ. Nan bé kusu mɔ be ti wɔ Wawe nun'n, ninnge mɔ Wawe'n kulo'n yé be kpunnde ɔ. ⁶ Se ye kpunnde ninnge mɔ ete anwunnaan'n kulo a, ye 'nyan ewue. Nan se ye kpunnde ninnge mɔ Wawe'n kulo a, ye 'nyan nguan nun aluacɛɛ. ⁷ Afi bé mɔ be kpunnde ninnge mɔ ete anwunnaan kulo'n, be kpa Nyanmian, be nni man yí mala nun asu. Be nguala man su di bɔkɔ. ⁸ Bé mɔ be ti wɔ ete anwunnaan nun'n, be nyɔɛ'n-mɔ nɔ man Nyanmian anyɔn.

⁹ Nan ɛmɔ dɛ, ɛmɔ ti man wɔ ete anwunnaan nun, nan ɛmɔ ti wɔ Wawe nun. ɔ sanlun ke Nyanmian Wawe'n wɔ ɛmɔ anun. Nan suanlan mɔ Kilisi Wawe'n nnun man yí nun'n, anun suanlan sɔ'n ti man Kilisi dɛ. ¹⁰ Se Kilisi wɔ ɛmɔ anun, ɔ ti ananhɔɛ ke ete'n dunman nun, anwunnaan'n 'wu, nan kusu, Wawe'n mɔ wɔ ɛmɔ anun'n man ɛmɔ le nguan. ɔ sanlun ke, Nyanmian anyunnun an, ɛmɔ a kaci seseɛ. ¹¹ Se Nyanmian m'ɔ manlun Zozi fi ewue nun tinngeli'n Wawe'n wɔ ɛmɔ anun an, ɔ 'nanndi yí Wawe m'ɔ wɔ ɛmɔ anun nun asu, ɔ 'man ɛmɔ anwunnaan'n m'ɔ wu'n cun ke ɔ manlun Kilisi fi ewue nun tinngeli'n.

¹² Yí sɔ ati, anianman-mɔ, ete anwunnaan'n kale flɛ kún nnun man yé su nán y'a tanlan y'a yɔ like m'ɔ kulo ɔ. ¹³ ɔ sanlun ke, se ɛmɔ tanlan be yɔ like mɔ ete anwunnaan'n kulo a, ɛmɔ 'wu. Nan se ɛmɔ man Wawe'n di ninnge mɔ ete anwunnaan'n kulo nun asu kunnunmun an, ɛmɔ 'nyan nguan. ¹⁴ ɔ sanlun ke, bé kualaa mɔ be nanndi atun'n mɔ Nyanmian Wawe'n kele nun asu'n, be ti Nyanmian amma. ¹⁵ Nyanmian Wawe'n mɔ ɔ'a fa ɔ'a man ɛmɔ'n, ɔ 'man ɛmɔ ngaci man nganga nán esulo a han ɛmɔ kún. Nan Wawe sɔ nun a man ɛmɔ a kaci Nyanmian amma. Yí yé ɔ man ye kualaa ye kan ke: "Aba!" yí bu y'ɔ le ke "Mɛn St". ¹⁶ Nyanmian Wawe'n muonun kan yí yé kunnun elb ke ye ti Nyanmian amma. ¹⁷ Kɛmɔ ye ti Nyanmian amma'n, ninnge mɔ ɔ 'fa sie Kilisi ajâ'n, ɔ 'man ye nun Kilisi ce yé kusu ye nyan bie. ɔ sanlun ke se ye nun yí di ajâ a, ye nun yí nwun amannunhunnun, nán y'a tanlan yí anunminnyanmun nun anun ɔ.

Anunminnyanmun'n m'ɔ le ba'n

¹⁸ Eɬi, amannunhunnun'n mɔ ye le nwun yí meɛ eɬi anun'n, mɛn de mɛn di ke ɔ nun anunminnyanmun'n mɔ Nyanmian le ba wula yé'n nze man. ¹⁹ ɔ man mân bɔndun'n le si abutale ɔ nwunnde cian mɔ Nyanmian 'ba man yí mma'n-mɔ fite anunminnyanmun nun anun'n. ²⁰ ɔ sanlun ke ninnge'n mɔ Nyanmian bɔɔ'n, yí kualaa a yɔ mgban-mgban. Mgban sɔ'n, ɔ fi man bé muonun, nan Nyanmian yé ɔ'a yɔ yí sɔ ɔ. Kusu yí biala, be le anyundasue. ²¹ Afi, cian bie dede Nyanmian 'ba le mân'n fi tunmin'n m'ɔ le seɛi yí nun asa nun. ɔ 'man ɔ nyan yí ti maan yí mma'n-mɔ anunminnyanmun'n kan yí bie. ²² Nan kikaala dɛ, ye sɔ yí fɔɔn ke mân'n kualaa le kpɛnɛn, ese ɔ le fe ke balasua mɔ ɔ'a fu awɔɛ su ɔ. ²³ Nán ke mân nun angunmun ala ɔ, nan yé muonun mɔ Nyanmian a fa yí Wawe nun a man yé ke acɛɛɛ m'ɔ li mua'n, ye le kpɛnɛn yé kunnun. Ye le nwunnde meɛ mɔ Nyanmian 'fa yé yɔ yí mma ɔ de yé ti kpa bɔkɔ'n. ²⁴ Y'a nyan yé ti lili, nan yí kpa bɔkɔ'n te wɔ yé nyunnun, ɔ ti anyundasue like. Anyundasue like mɔ bé nyun tua yí'n, ɔ ti man anyundasue like kun. Like mɔ be nwun yí'n, asu ɔ ti anyundasue like ɔ? ²⁵ Nan se ye le anyundasue wɔ like'n mɔ ye nnwun man yí nun anwun an, anun ye le si abutale ye nwunnde.

²⁶ Ye le man anwunsele flɛ, nan Wawe Nwanzan-nwanzan'n yé ɔ buka yé ɔ. ɔ sanlun ke, ye nzi man like m'ɔ fata yé mɔ ye bisa wɔ yé asɔnɛn ejɔɛ nun anun ɔ. Nan Wawe Nwanzan-nwanzan'n muonun yé ɔ yɔ yé ti asɔnɛn yé nun ɔ man yé ɔ. ²⁷ Yé Nyanmian m'ɔ sɔ yé ahunlun nun anun ejɔɛ'n kualaa'n, ɔ sɔ like mɔ Wawe'n le bisa ɔ. ɔ sanlun ke Wawe'n sele man menian mɔ be ti Nyanmian dɛ'n, ke Nyanmian muonun kulo yí'n.

²⁸ Nan ye sɔ ke bé mɔ Nyanmian nyɛye nun anun, ɔ'a feɛ be yí nwun, mɔ be kulo yí'n, yí kualaa mɔ Nyanmian kɔ yɔ'n, ɔ ti kpa man bé. ²⁹ ɔ sanlun ke, menian mɔ Nyanmian lili mua hulɔɔi bé'n, ɔ lili mua ɔ yɔɔi ajunlun ke ɔ 'man be kaci ke yí Wa'n. Anun yí Wa'n kaci baman baa anianman dɔun afian. ³⁰ Menian mɔ yí ti ɔ yɔɔi ajunlun sɔ'n, ɔ'a feɛ be yí nwun. Bé mɔ ɔ'a feɛ bé yí nwun'n, ɔ'a man b'a kaci seseɛ wɔ yí nyunnun. Bé mɔ ɔ'a man b'a kaci seseɛ wɔ yí nyunnun'n, ese kusu ɔ'a wula bé anunminnyanmun.

Nyanmian ehulo'n ti kpili

³¹ Se ɔ ti sɔ a, anun nzu ejɔɛ dɛ bieɛn yé ye 'kan ɔ? Se Nyanmian wɔ yé afan an, nwan yé ɔ kualaa yé like yɔ ɔ? ³² Nyanmian a nva man yí muonun yí Wa nun a nyo man abɔɛ, nan ɔ'a yí yí ɔ'a man wɔ yé kualaa yé dunman nun. ɔ kɔ yɔ se mɔ ngo fa man ninnge kualaa ngo buka yí Wa nun asu ngo man man yé ɔ? ³³ Menian mɔ Nyanmian muonun a feɛ bé yí nwun'n, nwan yé ɔ 'tun bé esuan ɔ? Suanlan flɛ. ɔ sanlun ke Nyanmian nwan be di bɔ. ³⁴ Anun nwan yé ɔ 'kan ke be di fuɔ ɔ? Suanlan flɛ. ɔ sanlun ke Zozi Kilisi a wu. Eɛ ɔ fi ewue nun ɔ'a tinngeli. ɔ ti Nyanmian fama su ɔ sele man yé. ³⁵ Ehulo

mɔ Kilisi kulo yé'n, nwan suanlan dɛ bɔbɔ yé ɔ kuala tɪ yé afian ɔ? Yalɛ anaan, aluabɔ anaan, ahuluwa anaan, ehɔɛ anaan, ehian anaan, like esulo anaan ewue?

³⁶ Ehele Ejɔlɛ'n lɛ kan kɛ: *Wɔ dunman nun ati, cɪan biala kɛ ewue tua yé nun anɪn. Bɛ yɔ yé kɛ mmua mɔ bɛ lɛ kɔ a hun bɛ ɔ.*³⁷ Nan kusu ehɪka kualaa anɪn, Zozi m'ɔ kulo yé'n dunman nun, yɛ di kunnunmun m'ɔ tala su.

³⁸ Afɪ mɪn de mɪn di sakpa kɛ, ehulo'n mɔ Nyanmɪan a hulo yé'n, like flɪ nguala ndɪ man yé afian. Nán ewue ɔ, nán nguan ɔ, nán nyanmɪansu mmɔfue'n-mɔ anaan anwunno elɔ tunmin ngacile mmiekun-mɔ ɔ, nán ene meɛ nɪn ɔ, nán meɛ'n m'ɔ lɛ ba a'n kusu ɔ, ³⁹ nán anwunno elɔ ninngɛ'n-mɔ ɔ, nán asɪ ewa dɛ'n-mɔ ɔ, nán like flɪ mɔ Nyanmɪan a bɔ nɪn ɔ. ɔ sanlɪn kɛ, ehulo'n mɔ Nyanmɪan a hulo yé wɔ yé Mɪn Kilisi Zozi dunman nun'n, like flɪ nguala ndɪ man yé afian.

Izalayɛ ejɔlɛ'n

9 Ehɪka ati, ejɔlɛ'n mɔ mɪn 'ba han'n tɪ ananhɔɛ, mɪn nni man ato. ɔ sanlɪn kɛ n dɪ Kilisi dɛ yé Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n man mɪn nwun yɪ mɪn tɪ anɪn kɛ ejɔlɛ'n tɪ ananhɔɛ. ² Ejɔlɛ sɔ'n y'ɔ le kɛ cɪan daa, aluabɔ kpɪli kpa nɪn yalɛ kan mɪn. ³ ɔ sanlɪn kɛ, mɪn nianman'n-mɔ mɔ mɪn nun bɛ yɛ tɪ anɛ kun'n, bɛ kpa ejɔlɛ dunman nun, sɛ bɔbɔ Nyanmɪan bɔ mɪn sasan mɪn nun Kilisi yé afian tɪ a, mɪn kulo. ⁴ Afɪ bɛ tɪ yé nan Zuakɔbu mɔ bɛ fɛɛ yɪ Izalayɛ nɪn abusu menian. Nyanmɪan Kpɪli a fa bɛ a yɔ yɪ mma, ɔ nun bɛ y'ɔ tɪ ɔ. ɔ nun bɛ a hyɪhyɛ nyɪhyɛ, ɔ'a man bɛ mala, ɔ'a heɛ bɛ kɛ bɛ kpɪn bɛ sú yɪ'n, ɛsɛ ɔ'a bɔ bɛ anɪhuba. ⁵ Zufu'n-mɔ anan-mɔ: Abalahamun nun Izakɪ nun Zuakɔbu yé bɛ wulɪ bɛ ɔ. Kilisi m'ɔ kacɪli yɪ nwun kulo suanlan bɛ wulɪ yɪ, m'ɔ tɪ Nyanmɪan m'ɔ tala like biala'n, ɔ nun bɛ bɛ tɪ anɛ kun. Nyɪla hán Nyanmɪan cɪan daa. Amɪn.

⁶ Nán kɛ mɪn kan sɔ mɪn keɛ kɛ ejɔlɛ'n mɔ Nyanmɪan hanlɪn nɪn a mgbɪn man su ɔ. Afɪ Izalayɛ abusu menian'n-mɔ, nán bɛ kualaa yɛ bɛ tɪ Izalayɛ amma kpa ɔ. ⁷ Yé yé nan Abalahamun abusu menian'n-mɔ, nán bɛ kualaa yé bɛ tɪ yɪ mma kpa ɔ. ɔ sanlɪn kɛ Nyanmɪan Kpɪli sɛɪ Abalahamun kɛ: *Izakɪ asu yé mɪn 'sɪn maan ɛ di ata ɔ.*⁸ Yɪ bu y'ɔ kɛ nán menian mɔ b'a wu bɛ anwunnaan su awɔɛ'n yé bɛ tɪ Nyanmɪan amma ɔ. Nan bɛ mɔ Nyanmɪan Kpɪli anɪhuba'n m'ɔ bɔɪ nɪn anɪn yé b'a wu bɛ'n, Abalahamun abusu menian kpa'n-mɔ anɪn. ⁹ ɔ sanlɪn kɛ Nyanmɪan Kpɪli anɪhuba'n m'ɔ bɔɪ'n y'ɔ le kɛ: *Meɛ kɛ ehɪka ju a, mɪn 'sa mɪn ba. Mɪn sa mɪn ba a, wɔ yɪ Sala 'ba wu baa belenzua kun.*

¹⁰ ɛ 'nwun nvaduhun kun biekun. Anɪn yé nan Izakɪ nun Elebeka lɛ mma mmelenzua nnyuan. ¹¹ Anɪn bɔbɔ bɛ wulɪ man mma sɔ'n-mɔ nán b'a bɔ bala kpa anaan bala ɛtɛ'n, ɛsɛ kɛ ɔ kɔ yɔ nán menian'n-mɔ a nwun kɛ nán nyɔɪɛ'n-mɔ anwun yé Nyanmɪan nɪn fɛɛ bɛ yɪ nwun'n, nan yɪ muonun y'ɔ fɛɛ menian'n-mɔ m'ɔ kulo bɛ nɪn ɔ. ¹² Ehɪka ati, Nyanmɪan kɔ han kɔ heɛ Elebeka kɛ: *Wɔ mma nnyuan'n, nunhan kaan'n 'ba sie kpain'n.*¹³ Ehele Ejɔlɛ lɛ keɛ kɛ: *M'an hulo Zuakɔbu m'an yaci Ezayu.*

¹⁴ Anɪn nzu ejɔlɛ dɛ yé yɛ 'kan ɔ? Asu yɛ 'kan kɛ Nyanmɪan tɪ man sɛsɛ ɔ? Cɛɛ! ¹⁵ ɔ sanlɪn kɛ Nyanmɪan hanlɪn heɛɪ Moyɪzɪ kɛ: *Suanlan mɔ mɪn kulo kɛ mɪn nwun yɪ nwun anwunnvɔe'n, mɪn 'nwun yɪ nwun anwunnvɔe sakpa!*¹⁶ Nan ehɪ, ɔ fi man suanlan muonun anaan yɪ tunmin'n, nan ɔ fi Nyanmɪan muonun m'ɔ nwun suanlan anwun anwunnvɔe'n. ¹⁷ Ehele Ejɔlɛ nɪn anɪn, Nyanmɪan lɛ kan keɛ Ezipiti belemgbɪn'n kɛ: *Mɪn kulo kɛ mɪn fa wɔ mɪn keɛ mɪn tunmin'n mɔ n ne yɪ'n mɪn man mân mân'n kualaa nwun mɪn dunman'n, yɪ tɪ yé n ziɛɪ wɔ belemgbɪn ɔ.*¹⁸ Yɪ tɪ, suanlan mɔ Nyanmɪan kulo kɛ ɔ nwun yɪ nwun anwunnvɔe'n yé ɔ nwun yɪ nwun anwunnvɔe ɔ. Yé suanlan kusu m'ɔ kulo kɛ ɔ kete yɪ ahunlɪn'n yé ɔ kete yɪ ɔ.

Nyanmɪan sɪkpɛ'n nɪn yɪ anwunnvɔe'n

¹⁹ Nan afɪ suanlan bie 'ba bisa mɪn kɛ: "Sɛ ɔ tɪ sɔ a, anɪn nzuɛɛ ati yé sɛ menian'n-mɔ yɔ ɛtɛ a, Nyanmɪan tua bɛ yɪ nwun kalɛ ɔ? Yé like mɔ Nyanmɪan kulo kɛ ɔ y'ɔ'n, nwan suanlan dɛ yé ɔ kuala ɔ totua yɪ atɪn ɔ?" ²⁰ O dasannin, ɛ tɪ wɔ dɛ sɛ mɔ Nyanmɪan kan ejɔlɛ a, ɛ kuala su yɪ akpulɔwa ɔ? Talie'n mɔ bɛ lɛ afâ b'a nwun'n, asu ɔ kuala ɔ sɛ suanlan'n mɔ ɔ'a nwun yɪ'n kɛ: "Nzuɛɛ ati yé a nwun mɪn sua ɔ?" ²¹ Suanlan'n m'ɔ nwun ninngɛ'n, like biala m'ɔ kulo kɛ ɔ nwun'n y'ɔ fa afâ'n nwun ɔ. ɔ kuala kɛ ɔ fa afâ kunmgbɔ sɔ'n ɔ nwun ninngɛ mgbakpa mɔ bɛ nwun cɪan ɔ nun m'ɔ tɪ asɪ asɪ dɛɛ.

²² Ehɪ sɛ Nyanmɪan kulo kɛ ɔ yɪ yɪ sɪkpɛ'n keɛ ɔ man bɛ nwun yɪ tunmin'n m'ɔ le yɪ nɪn an, yɛ 'kan nzu ejɔlɛ? Afɪ bɛ mɔ yɪ sɪkpɛ nɪn a hyɪ bɛ m'ɔ di mɔ bɛ wu'n, ɔ'a si bɛ nwun abutalɛ kpa. ²³ ɔ'a yɔ yɪ sɔ kusu ɔ'a heɛ yé kɛ yɪ anɪnminnyanmun'n tɪ anyanbenwun kpɪli kpa man yé mɔ ɔ'a nwun yé nwun anwunnvɔe'n. ɔ sanlɪn kɛ ɔ sɛsɛɪɪ yé daba daba kɛ yɛ tánlan yɪ anɪnminnyanmun sɔ nɪn anɪn. ²⁴ Ehɪka ati, yɛ tɪ menian mɔ Nyanmɪan a fɛɛ yé yɪ nwun ɔ. Nán kɛ yé Zufu'n-mɔ anɪn angunmun ala yé Nyanmɪan a fɛɛ yé yɪ nwun ɔ, nan menian bu nga'n-mɔ kusu wɔ nɪn bie. ²⁵ Ejɔlɛ sɔ'n yé Nyanmɪan hanlɪn wɔ kpɔmanfue Oze kalata nɪn anɪn ɔ. Yɪ nwan:

*Menian mɔ bɛ tɪ man mɪn menian'n,
mɪn 'ba fɛɛ bɛ mɪn menian.
Mân mɔ m'an ngulo man yɪ'n,
mɪn 'ba fɛɛ yɪ mɪn ehulo mân.
Yé lɪka kusu mɔ bɛ sɛɪ bɛ kɛ:
'Emɔ tɪ man mɪn menian'n,'
ɛbɛɛ menian'n-mɔ, bɛ 'ba fɛɛ bɛ
'Tɪastfue Nyanmɪan amma.'*

²⁷ Kpɔmanfue Ezayi kusu lɛ kan Izalayɛ amma'n-mɔ anwun ejɔlɛ kɛ:

*Sɛ Izalayɛ amma'n-mɔ sun dede
bɛ yɔ kɛ jenvie nɪn anuan anyuan'n bɔbɔ a,
menian kaan bie sua ala yé bɛ 'nyan nguan ɔ.*

²⁸ ɔ sanlɪn kɛ like mɔ Nyanmɪan Kpɪli nwan ɔ 'yɔ yɪ asɛ nɪn asu'n,
ɔ 'yɔ yɪ ndɛ-ndɛ kpa bɔkɔ.

²⁹ ɛsɛ kɛ Ezayi kunmgbɔ'n lɪli mua hanlɪn yɪ daba'n, yɪ nwan:

*Se Tunminfue Nyanmian Kpili
a nyaci man ye busu kaan an,
ahan ye kualaa ye kusu ye busu bɔli ke
Sodɔmun amma'n-mɔ,
ahan ye kualaa ye kacili ke
Gomɔ amma'n-mɔ.*

³⁰ Anun nzuke ejɔle yê ye 'kan ɔ? Mɔ ye 'kan'n y'ɔ le ke menian mɔ be ti man Zufu, mɔ daba be nzi man ke be kpɔn be yɔ sese wɔ Nyanmian anyunnun'n, bɛ dedi nun a man b'a yɔ sese wɔ Nyanmian anyunnun. ³¹ Nan kusu Izalaye amma'n-mɔ muonun mɔ be le kpɔnnde mala kun m'ɔ kualaa ke ɔ man be yɔ sese wɔ Nyanmian anyunnun'n, b'a nnyan man mala sɔ'n. ³² Anun nzuke ati ɔ? ɔ sanlun ke be mgbunnde man ke be nyan dedi nán b'a yɔ sese wɔ Nyanmian anyunnun. Be kulo ke be di junman kpa dede be man Nyanmian bu bɛ sese. B'a man bɛ ja a kpula ebue'n m'ɔ man menian'n-mɔ fin asɔ'n. ³³ Ebue sɔ'n y'ɔ le Zozi. Ehele Ejɔle'n kan yí nwun ejɔle ke:

*Emɔ nían, mun fa ebue kun
mun sie Siun ebele,
ɔ man suanlan aja kpula.
ɔ ti ebuta m'ɔ man suanlan fin asɔ ɔ.
Nan suanlan m'ɔ kɔ le yí kɔ li'n,
anyunnunguasɛ ngan man yí lé.*

10 Anianman-mɔ, like mɔ mun kpɔnnde seɛ kpa, mɔ yí ti mun seɛ Nyanmian mun man Izalaye amma'n-mɔ'n y'ɔ le ke Nyanmian mán bɛ kualaa be nyan nguan. ² Mun di bɛ nwun adanzɛ ke be le anwunndeɛ kpa wɔ Nyanmian junman nun elie nun anun. Nan kusu anwunndeɛ sɔ'n, be nzi man yí nwun ngele. ³ Be nzi man ke Nyanmian kpɔn yɔ maan menian'n-mɔ yɔ sese wɔ yí nyunnun'n. Bɛ muonun be kpe bɛ atɔn be kpɔnnde sese ejɔle'n. ⁴ Nan kusu Kilisi a a ɔ'a yɔ like kualaa mɔ Moyizi mala'n kele'n. ɔ man bɛ kualaa mɔ be de yí be di'n yɔ sese wɔ Nyanmian anyunnun.

⁵ Ehi sese ejɔle'n mɔ mala'n man suanlan yɔ'n, Moyizi hanlun yí nwun ejɔle ke: *Suanlan biala m'ɔ kɔ li mala nun asu'n*, ɔ 'nyan nguan.⁶ Nan ε 'nwun sese ejɔle'n mɔ dedi'n kusu man suanlan yɔ wɔ Nyanmian anyunnun nun anwun ejɔle dɛ'n. Bɛ nwan: *N'ε kan yí wɔ wɔ ti anun ke: "Nwan yê ɔ 'fu nyanmiansu elɔ ɔ?"* (Yí bu y'ɔ le ke: nwan yê ɔ 'man Kilisi ju asɔ ɔ?) ⁷ *Ese n'ε kan ke: "Nwan yê ɔ 'ju bɔnza nun anun elɔ ɔ?"* (Yí bu y'ɔ le ke nwan yê ɔ man Kilisi fi ewue nun tinngɛ ɔ?) ⁸ Ehele Ejɔle'n nwan nze? Yí nwan: *Ejɔle'n wɔ wɔ nwun ebele ala*, ɔ wɔ wɔ nuan, ese ɔ wɔ wɔ ti anun. Ejɔle sɔ'n y'ɔ le dedi ejɔle'n mɔ ye kan ye kele menian'n-mɔ. ⁹ Se ε kpaci nun ε kan yí menian'n-mɔ kualaa anyunnun ke: "Kilisi ti yé Mun," ese se ε de di wɔ ahunlun nun anun ke Nyanmian man ɔ fi ewue nun ɔ'a tinngɛ a, ε 'nyan nguan.

¹⁰ ɔ sanlun ke se ε de di wɔ ahunlun nun anun an yê Nyanmian Kpili man ε yɔ sese ɔ. Ese se ε kan ke Kilisi ti wɔ Mun an, Nyanmian 'man ε nyan nguan. ¹¹ Afi Ehele Ejɔle'n nwan: *Suanlan biala m'ɔ kɔ le yí kɔ li'n, anyunnunguasɛ ngan man yí lé.*¹² Ehi ka ati, mgbaci mgbaci flí kún nnun man Zufu'n-mɔ nun bɛ mɔ be ti man Zufu nun afian. ɔ sanlun ke bɛ kualaa, bɛ Mun'n ti

kun. Yí yê ɔ yila bɛ kualaa mɔ be sun be fele yí nun asu ɔ. ¹³ Afi Ehele Ejɔle'n nwan: *Suanlan biala m'ɔ kɔ sun kɔ fele yé Mun'n*, ɔ 'nyan nguan.

¹⁴ Anun ɔ 'yɔ se nán b'a sun b'a fele suanlan'n mɔ b'a nne man yí b'a nni man'n? Ese ɔ 'yɔ se nán b'a le yí b'a li, mɔ b'a ngan man yí nwun ejɔle b'a ngele man bɛ'n? Yê se suanlan a ngan man yí nwun ejɔle a ngele man bɛ a, ɔ 'yɔ se nán b'a ti? ¹⁵ Se b'a nyl man ejɔle sɔ nun anwun menian an, ɔ 'yɔ se nán b'a han? Ehele Ejɔle'n nwan: *ε nwun bɛ mɔ be kan Ejɔlekpa'n ke be le ba a, anun ɔ yɔ enyɔnmun.*

¹⁶ Nan kusu, bɛ kualaa b'a nne man Ejɔlekpa'n b'a nni man. Ehi ka ati yê Ezayi hanlun ke: *Yé Mun, Ejɔlekpa'n mɔ ye bɔli ye heleli menian'n-mɔ'n*, nwan y'ɔ leli lili ɔ?¹⁷ Ehi ka ati, Nyanmian Anuan Ejɔle nun etie y'ɔ man be nyan dedi ɔ. Ejɔle sɔ'n kusu y'ɔ le Kilisi Anuan Ejɔle'n.

¹⁸ Nan mun bisa ke: "Asu b'a ndi man Ejɔlekpa sɔ nun ɔ?" Be tul yí kpa! ɔ sanlun ke Ehele Ejɔle'n le kan ke:

*Be tul bɛ mɔ be bɔ Ejɔlekpa nun anun
asɛ'n lika kualaaatin.
Bɛ nuan ejɔle nun a fa
mân'n lika kualaaatin.*

¹⁹ Mun bisa bieken ke: "Asu Izalaye amma'n-mɔ a ndi man ɔ?" Be tul. Afi Moyizi lili mua hanlun ke Nyanmian nwan:

*Mân mɔ emɔ mmu man bɛ like flí'n,
mun 'ba man emɔ fa bɛ nwun ekpɔ.
Bɛ mɔ emɔ bu bɛ ke be nzi man ngele'n,
mun 'ba man emɔ anyun bulu bɛ nwun.*

²⁰ Ezayi kusu nyanlun anwunseɛ hanlun ke Nyanmian nwan:

*Menian mɔ be le mgbunnde man mín'n,
bɛ yê b'a nwun mín ɔ.
Bɛ mɔ b'a mgbunnde man like flí mín elɔ'n,
bɛ yê m'an yí mín nwun m'an hele bɛ ɔ.*

²¹ Nan Izalaye amma'n-mɔ dɛ, ε 'nwun bɛ nwun ejɔle m'ɔ hanlun'n. Yí nwan:

*Cian daa mun tetele mín sa nun
mun man mân kun.
Mân sɔ'n ti anzuseɛfue
nun menian mɔ be kpali
mín nuan ejɔle nun abu mân.*

Nyanmian yacili man Izalaye amaa'n-mɔ tul man

11 Nan afi mun bisa ke: "Asu Nyanmian Kpili a yaci yí menian'n-mɔ a tu ɔ?" Cece! ɔ sanlun ke mín bɔbɔ muonun n di Izalaye suanlan. N di Abalahamun abusu suanlan. N vi Bunnzuamun abusuan nun anun. ² Menian mɔ Nyanmian lili mua ɔ fal bɛ'n, ɔ yacil man bɛ tul man. Emɔ si ke Ehele Ejɔle nun anun, kpɔmanfue Eli le kan Izalaye amma'n-mɔ anwun ejɔle ɔ kele Nyanmian ke: ³ *Yé Mun, b'a hun wɔ mgbɔmanfue'n-mɔ kualaaatin. B'a bubu wɔ afɔle mucia'n-mɔ. ɔ'a ha mín ngunmun cein. Eɛ be le kpɔnnde mín kusu be kun mín.*⁴ Nan mɔ Eli hanlun sɔ'n, nzu mmua dɛ yê Nyanmian bual yí ɔ? Nyanmian nwan: *M'an kpa mín menian akpu nsu man sie. Bɛ dɛ, b'a ngutu man Baali anyunnun flí b'a nzu man yí*⁵ Ene meɛ ehi anun kusu,

ke ɔ ti yí nún ala anún. Menian kaan'n mɔ Nyanmian a nwun bé nwun anwunnvoe ɔ'a yí bé'n, be wɔ ebeɛ.
⁶ Nán ke junman mɔ b'a li ati yê Nyanmian a yí bé ɔ. Nan anwunnvoe yê Nyanmian a nwun bé ɔ. Se ɔ ti man ɔ a, ahan be ngan man ke Nyanmian a nwun bé nwun anwunnvoe.

⁷ Nan se ɔ ti ɔ a, anún nzu ejɔɛ dɛ yê ye 'kan ɔ? Like mɔ Izalaye menian'n-mɔ le kpunnde'n, b'a nnyan man yí. Nan menian mɔ Nyanmian falɛ bé nún ala yê be nyanlún yí ɔ. Bé bu nga'n, be nguala be ndi man ejɔɛ bu, b'a sulu. ⁸ Ke Ehele Ejɔɛ'n kele'n, yí nwan:

Nyanmian a man b'a sulu.

ɔ'a man bé nyin a sín

ese ɔ'a man bé nzu a ti dede

ɔ'a ju ene.

⁹ Belemgbin *Davidi kusu nwan:

Man bé feti alɛ fe'n mɔ be di'n

káci ngaa, ɔ káci dada ɔ hyí bé,

ɔ mán be tɔ asɛ nán be pínnin bé.

¹⁰ *Man bé nyin'n sín,*

nán b'a nnwun man asɛ,

man bé húlu su cian daa.

Bé mɔ be ti man Zufu nún ati ele'n

¹¹ Nan afl mún bisa ke: "Asu Zufu'n-mɔ asɛ etɔ mɔ b'a tɔ'n, be 'ka ebeɛ ɔ?" Cee! Nan bé asɛ etɔ'n mɔ b'a tɔ'n y'ɔ man menian bu nga'n-mɔ a nyan bé ti ɔ. Menian bu nga'n-mɔ ati mɔ b'a nyan yí'n, ɔ man Zufu'n-mɔ a fa bé nwun ekpɔ. ¹² Se Zufu'n-mɔ asɛ mɔ b'a tɔ nún a man mân nún anyan yí nwun, ese se Zufu'n-mɔ asɛ ebɔ nún a man bé mɔ be ti man Zufu nún a nyan bé nwun an, bé ejasue dɛ mɔ be 'ba jasu kpa bɔkɔ'n, ɔ ti man nzemunde!

Olivo baka nún anwun anyunndala'n

¹³ Nan afl sian dɛ, mún kan mún kele emɔ mɔ be ti man Zufu'n ke bé mɔ be ti man Zufu'n, bé bɔfue'n y'ɔ le mín. Yí ti ke n gbun n dɛ yí'n, mún di junman'n mɔ mún di nún anwun fe kpa. ¹⁴ Mún de mún di ke junman ɔ'n mɔ mún di'n, ɔ 'ba wula bé mɔ mún nún bé ye ti anɛ kun nún akpue maan bé mmie-mɔ nyan bé ti. ¹⁵ Afl se bé ahanmian esie mɔ b'a sie bé nún a man mân'n nún Nyanmian bé afian a se a, se Nyanmian sa fa bé biekun an, nzu ejɔɛ dɛ yê ɔ 'ba ɔ? ɔ 'ɔ ke menian mɔ be fi ewue nún b'a tinngɛ! ¹⁶ Se be fa *bele nún alimua mma'n mɔ be ɔ ti'n be yɔ fali be tun kpaun be man Nyanmian an, yí bu nga'n kualaa m'ɔ ka'n kusu ti yí dɛ. Eɛ se be fa baka nún abu ndian'n be man Nyanmian an, yí sa mma'n-mɔ kusu ti yí dɛ.

¹⁷ Izalaye amma'n-mɔ ti ke *olivo baka mɔ b'a lua mɔ b'a kpikpe yí sa mma'n-mɔ bie b'a gua ɔ. Wó mɔ ɛ ti man Zufu'n, ɛ ti ke ebolo olivu baka mɔ b'a kpe yí sa baa'n kun b'a sie mɔ b'a lua nún asu ɔ. Sian dɛ, olivo baka'n mɔ b'a lua'n, yí ndian'n-mɔ cun nzue be man wó bie. ¹⁸ Ehika ati, n'e bu wó nwun ke ɛ ti kpa tala olivo baka'n mɔ b'a lua nún asa mma'n mɔ b'a kpe b'a

gua'n. ɔ yɔ se mɔ ɛ kualaa ke ɛ tu wó nwun ɔ? Nán wó yê ɛ le ndian nún ɔ, nan ndian'n lili yê ɔ le wó ɔ.

¹⁹ Bie sua a, ɛ 'ba han ke: "Nan b'a kpikpe baka nún asa amma ɔ'n-mɔ maan m'an fa bé lika'n." ²⁰ Se ɛ kan ɔ a, ɔ ti fúún. ɔ sanlun ke dedi'n mɔ b'a nnyan man yí'n, yí ti yê ɔ man b'a kpikpe bé b'a gua ɔ. Wó kusu wó dedi'n mɔ a nyan yí'n, yí ti y'ɔ man b'a fa wó b'a sie bé busu nún ɔ. Nan kusu nyan wó nwun kpa, n'e tu wó nwun! Se ɛ nwun Nyanmian an, sulo yí. ²¹ ɔ sanlun ke, se Nyanmian a yaci Zufu'n-mɔ muonun mɔ be ti ke olivu baka'n mɔ ɔ'a lua nún ɔ'a tu a, nán wó mɔ ɛ ti ke ebolo olivu baka'n yê ɔ ngo yaci man wó ngo tu man ɔ.

²² Ehika ati, nwun yí ke Nyanmian ti kpa ese ɔ yɔ sɛ. ɔ kpe bé mɔ b'a tɔ asɛ nún ati seɛ. Nan wó dɛ, ɔ'a nwun wó nwun anwunnvoe. Nan kusu, ɔ fata ke ɛ nún Nyanmian be tanlan kanlanman. Se ɔ'a nyo man ɔ a, ɔ 'kpe wó kusu ɔ tu ke baka nún asa baa'n. ²³ Yê se Zufu'n-mɔ kusu yaci bé anzusele nún an, be sa 'kan bé lika daba'n. ɔ sanlun ke Nyanmian le tunmin, ɔ kualaa ke ɔ fa bé ɔ sie bé lika daba'n biekun. ²⁴ Wó mɔ ɛ ti man Zufu'n, ebolo olivu baka nún asa baa'n y'ɔ le wó. B'a kpe wó b'a sie olivu baka'n mɔ b'a lua nún asa baa'n nún abusu. olivu baka ɔ'n mɔ b'a lua nún asa mma'n-mɔ y'ɔ le Zufu'n-mɔ. Ehika ati, se be 'fa bé be sie bé busu'n biekun an, ɔ nyo man sɛ flí sua.

Izalaye amma'n-mɔ 'ba nyan bé ti

²⁵ Ehi, anianman-mɔ, ke ɔ kɔ yɔ nán emɔ a mmu man bé nwun bengelefue'n, yí ti, mún kulo ke mún kan anan-hɔɛ nvialɛ nún ejɔɛ kun mún kele emɔ. Ejɔɛ ɔ'n, y'ɔ le ke Izalaye amma'n-mɔ ebue ndi man ejɔɛ kún. Be ndi man ejɔɛ dede ɔ 'ju meɛ mɔ bé mɔ be ti man Zufu'n kualaaatin ɔ nyan bé ti'n. ²⁶ Ke Izalaye amma'n-mɔ kualaaatin 'kpɛn nyan bé ti nún anún. ɔ sanlun ke Ehele Ejɔɛ'n nwan:

*Nguandefue'n fi *Siun ɔ 'ba a.*

Zuakɔbu abusu menian'n-mɔ nyɔɔɛ'n

mɔ ɔ nzo man Nyanmian anyun'n,

ɔ 'ba nunnun yí kualaa abusu.

²⁷ *Mele mɔ mún 'ba fa bé ete'n-mɔ*

mún ce bé'n,

nyihye mɔ mún nún bé ye 'hyihye nún anún.

²⁸ Ejɔɛkpa'n mɔ Zufu'n-mɔ a nne a nni man'n, se ye le nyan yí kpa a, ye nwun yí ke emɔ kpa eyɔɛ dunman nún, Nyanmian a kaci bé kpɔfue. Nan kusu se ye le nyan menian mɔ Nyanmian a yí bé nún an, anún be ti menian mɔ bé nan-mɔ dunman nún, Nyanmian kulo bé. ²⁹ ɔ sanlun ke Nyanmian dɛ, like m'ɔ kɔ fa kɔ man suanlan'n, anún ɔ'a fa ɔ'a man. Yê menian m'ɔ kɔ fele bé yí nwun'n, ɔ ngaci man yí nzin ɔ nzi man bé. ³⁰ Daba, emɔ anyun a nzo man Nyanmian. Nan sian dɛ, Nyanmian a nwun emɔ anwun anwunnvoe. Afl Zufu'n-mɔ anyun a nzo man yí. ³¹ Kikaala, bé nyin m'ɔ nzo man Nyanmian nún a man ɔ'a nwun emɔ anwun anwunnvoe. Nan ɔ 'ba nwun bé kusu bé nwun anwunnvoe. ³² Kikaala bé nyin m'ɔ nzo man Nyanmian nún a man menian'n-mɔ kualaa a yɔ anzusele mma, nán ɔ'a nwun bé kualaa bé nwun anwunnvoe.

Nyanmian tɪ kpili sakpa

³³ Nyanmian anyanbenwun'n tɪ kpili o! Yí ngele nun yí ninng'e'n m'ɔ sɪ nun abu hɔlɪ! Nyanmian ajunlun m'ɔ kɔ fa'n, nwan yê ɔ kuala ɔ nwun yí nzin ɔ? Yí atun m'ɔ kɔ kpɛ'n-mɔ, nwan yê ɔ kuala tɪ yí bu ɔ? ³⁴ Afɪ ɛhele Ejɔle'n le kan ke:

Nwan yê ɔ sɪ Nyanmian ajunlun nun ɔ?

Nwan yê ɔ kuala ɔ tu yí fɔɔ ɔ?

³⁵ *Nwan yê ɔ lili mua ɔ manlun Nyanmian like nán Nyanmian kusu a man yí bie ɔ?*

³⁶ Ninng'e kualaa fi Nyanmian ɛbɔ, yí yê ɔ man ninng'e wɔ mân nun anun ɔ, yí kualaa tɪ yí dɛ. Anunminnyan-mun hán Nyanmian clan daa! Amin.

Emɔ fá bé nwun be bó afɔle be mán Nyanmian

12 ɛhɪka ati, anianman-mɔ, kɛmɔ Nyanmian a nwun yé nwun anwunnvoe sua'n, mɪn 'sele emɔ mɪn butu bé ke emɔ muonun fá bé nwun be bó afɔle be mán Nyanmian kpa bɔkɔ. Afɔle m'ɔ tɪ nwananzan-nwananzan m'ɔ sɔ Nyanmian anyun nun anun. Se emɔ yɔ yí sɔ a, emɔ asɔnɔn eyɔle 'yɔ faɪn. ² Emɔ nán be nian eyuadɪ nun anun menian'n-mɔ abalabɔ ɛte ɛte'n-mɔ asu be yɔ bie. Nan emɔ fá bé nwun be mán Nyanmian maan ɔ káci emɔ ajunlun'n kpa bɔkɔ. ɛbele nun anun yê emɔ 'ba huala be nwun like mɔ Nyanmian kulo ɔ, like m'ɔ tɪ kpa, like m'ɔ sɔ yí nyɪn, mɔ ɛse ɔ tɪ kanlanman kpa.

³ Anwunnvoe kpili'n mɔ Nyanmian a nwun mɪn nun ati, mɪn kan mɪn kele emɔ anun kun biala ke n'ɔ bu yí nwun kpa sunman maan ɔ bu su, nan ɔ yɔ melehuandɪ, ɔ nían yí dedi'n mɔ Nyanmian a fa a man yí nun anwun ɔ bú amanmuo m'ɔ se fata'n. ⁴ ɔ sanlun ke suanlan ba-ka'n, akpɔle akpɔle dɔun wɔ nun. Nan kusu, nunhan kun biala le yí junman m'ɔ di ɔ. ⁵ Yí kunmgbɔ nun ala, kannze ye sunlun bɔbɔ a, yé kualaa ye nun Kilisi y'a kaci suanlan munmuan kun. Yé kualaa kusu y'a yɔ kun ke anwunnaan nun akpɔle akpɔle'n-mɔ. ⁶ Nyanmian a hye yé nun kun biala acɛdɛ ngacile ngacile. Acɛdɛ sɔ'n tɪ tunmin mɔ ye fa ye di Nyanmian junman'n. Suanlan mɔ Nyanmian kɔ fa ejɔle kɔ wula yí nuan ke ɔ hán'n, ɔ nían yí dedi nun anwun ɔ hán. ⁷ Suanlan mɔ Nyanmian kɔ man yí esue acɛdɛ ke ɔ sú yí manngun'n-mɔ'n, ɔ sú bé. Suanlan mɔ Nyanmian kɔ man yí like ehele acɛdɛ ke ɔ héhele yí manngun'n-mɔ ninng'e'n, ɔ héhele bé. ⁸ Suanlan mɔ Nyanmian kɔ man yí anwunsele ewowula acɛdɛ ke ɔ wówula yí manngun'n-mɔ anwunsele'n, ɔ wówula bé. Suanlan mɔ Nyanmian kɔ man yí afian ɛsɔ acɛdɛ ke ɔ sɔ yí manngun'n-mɔ afian'n, ɔ yí yí kunnun kpa ɔ sɔ bé afian. Suanlan mɔ Nyanmian kɔ man yí suanlan su enian acɛdɛ ke ɔ nían yí manngun'n-mɔ asu'n, ɔ tɪ yí nyɪn ɔ nían bé su kpa. Suanlan mɔ Nyanmian kɔ man yí ebuka acɛdɛ ke ɔ búka yalɛfue'n-mɔ, ɔ lí fe ɔ búka bé.

Emɔ húlo bé manngun'n-mɔ

⁹ Nán be kulo bé manngun'n-mɔ bé je su mgbɔn. Emɔ kpɔ ɛte'n. Emɔ mán ye eyɔle'n hían bé kpa. ¹⁰ Emɔ húlo bé nwun kpa ke anianman-mɔ kulo bé nwun'n. Emɔ nwun emɔ amanngun'n-mɔ a, emɔ anwun té bé be bú bé. ¹¹ Nán be yɔ efuan, nan emɔ yɔ juejue. Emɔ fá anwunndebe be lí yê Mun junman'n. ¹² Emɔ lí anyundasue'n mɔ emɔ le yí nun anwun fe. Amannunhunlun nun anun, emɔ sí abutale. Emɔ mían bé bu kpa be séle. ¹³ Emɔ búka asɔnɔn nun anun anianman'n-mɔ mɔ be wɔ emian nun anun'n. Yê menian mɔ be kɔ a emɔ awulo'n, emɔ sɔ be nun kanlanman.

¹⁴ Menian mɔ be le kele emɔ ahuluwa'n, emɔ séle Nyanmian ke ɔ yéyila bé su. Nán be bɔ bé sasan, nan be séle Nyanmian be mán bé. ¹⁵ Bé mɔ be le di ndutue'n, emɔ nun bé lí. Bé mɔ be le sun'n, emɔ nun bé sún. ¹⁶ Emɔ nun emɔ amanngun'n-mɔ tánlan kanlanman. Nán be tu bé nwun, nan be sɔ junman nganngan mɔ be kɔ fa be kɔ man emɔ nun anun. Nán be nian bé nwun be bu bé nwun ke be sɪ ngele be tala bé manngun'n-mɔ.

¹⁷ Nán be fa ɛte be tua ɛte'n kale. Nan emɔ kpúnnde atun be yɔ menian'n-mɔ kualaa ye. ¹⁸ Se emɔ kuala ke be sɪn atun ngacile biala asu a, emɔ sɪn su be nun menian'n-mɔ kualaa be tánlan wɔ anzununjɔ nun.

¹⁹ Anianman ehulo mma, emɔ muonun nán be de bé ti alɔman. Nan emɔ yáci bé ejɔle'n be mán Nyanmian. ɔ sanlun ke b'a hele wɔ ɛhele Ejɔle nun anun ke Nyanmian nwan: *Mín yê mɪn de emɔ ati alɔman ɔ. Mín yê mɪn 'tua bé nyɔle nun anwun kala ɔ.* ²⁰ ɛse ɔ le kan yí biekun ke:

Se ɛhɔe le kun suanlan m'ɔ kpɔ wɔ nian an, man yí like lí.

Se nzuhoe le kun yí a, man yí nzue nún.

ɔ sanlun ke mɔ ɛ le yɔ yí sɔ'n, ɔ tɪ ke sɪn

yê ɛ le kpunmgbɔ gua yí ti nun asu ɔ.

²¹ N'ɛ man ɛte nun asa kualaa wɔ, nan yɔ ye di ɛte nun asu kunnunmun.

Mgbain'n-mɔ mɔ be sie mân'n

13 Suanlan biala bébele yí nwun asɪ ɔ mán mgbain'n-mɔ mɔ be sie mân'n. ɔ sanlun ke kpain fíi nnun man ebele mɔ nán Nyanmian yê ɔ'a sie yí ɔ. Bé mɔ be tɪ mân nun asu mgbain'n-mɔ kualaa, Nyanmian yê ɔ'a sie bé ebele ɔ. ² ɛhɪka ati, suanlan m'ɔ kɔ jasɔ mân mgbain'n-mɔ akɔmun anun'n, anun Nyanmian yê suanlan sɔ nun a jasɔ yí kɔmun anun ɔ. Yê menian kusu mɔ be yɔ ninng'e sua-mɔ'n, anun be le hyuhyuun ndɛe ebua be tu bé nwun. ³ Menian mɔ be bɔ bala kpa'n, be nzulo man mân mgbain'n-mɔ. Nan bé mɔ be bɔ bala ɛte'n yê be sulo mân mgbain'n-mɔ ɔ. ɛ ngulo man ke ɛ sulo mân mgbain'n-mɔ, anun bɔ bala kpa, nán bé kusu be 'ba yɪ wɔ aye. ⁴ ɔ sanlun ke be di Nyanmian junman be buka wɔ maan ɛ bɔ bala kpa. Nan se ɛ yɔ ɛte a, sulo bé. ɔ sanlun ke nán mgbɔn ati yê Nyanmian a sie bé

εβελε ɔ. Nyanmian a sie bé εβελε κε βε lé alɔman, βε túa bé ɔ βε ɔ ετε nun anwun kale. ⁵ Ehika ati, ɔ ti kpa κε βε βέβελε βε nwun asl βε mán βε ɔ βε sie mân'n. Nán κε esulo ɔ ɔ sulo κε βε ɔ tua yé yí nwun kale ti ala ɔ, nan ɔ ti like ɔ yé ajunlun'n man yé κε ɔ yé ɔ.

⁶ Ehika ati kusu yé ɔ ɔ totua ajule nun ɔ. ɔ sanlun κε βε ɔ yé ɔ ɔ totua ajule'n man βé'n, Nyanmian yé ɔ'a sie βε εβελε κε βε tí βε nyin βε lí junman ɔ nun ɔ. ⁷ Ehika ati, βε kualaa ɔ ɔ ɔ tua βε kale'n, ɔ ɔ túa βε mán βé. Ajule ɔ awaa ɔ titi ɔ man ɔ ɔ'n, ɔ ɔ tótua. Suanlan m'ɔ fata κε ɔ ɔ man yí anyinnz'n, ɔ ɔ mán yí anyinnz. Suanlan m'ɔ di κε ɔ ɔ yí yé ayé'n, ɔ ɔ yí yé ayé.

Ɛmɔ húlo bé nwun

⁸ Nán βε tua suanlan fíí kale, nan ɔ ɔ húlo βé nwun. ɔ sanlun κε suanlan m'ɔ kulo yí manngun-ɔ'n, anun ɔ'a li mala nun asu ɔ ɔ ɔ. ⁹ Afi mala'n kan κε: *N'ε tun ajaa, n'ε wua like, n'ε man wó nyin bulu abie like.* Mala ehi-ɔ nun yí bu nga'n, yí bu'n kualaa ɔ ɔ ejɔle kpɔle ehi anun: *Kulo wó manngun κε wó muonun wó nwun.* ¹⁰ Suanlan m'ɔ kulo suanlan'n, ɔ ɔ nɔ man yí manngun ete. Ehika ati, suanlan m'ɔ kulo suanlan'n, anun ɔ'a li mala nun asu ɔ ɔ ɔ.

Kilisi ewale cian nun a ju

¹¹ Ehika kualaa ɔ ɔ m'an bubu m'an hele ɔ ɔ'n, ɔ ɔ lí su. Afi ɔ ɔ si mele'n ɔ ɔ yé ɔ ɔ nun'n. Yí ti, tɔmun nun a ju m'ɔ di κε ɔ ɔ fi βé nafele nun anun βε tinngɔ ɔ. ɔ sanlun κε, kikaala dɔ, yé ti ele nun a suan yé nwun kuku ɔ'a tala mele ɔ ɔ yé lelɔ Ejɔlekpa'n yé lili fesi'n. ¹² Alíe sanlun a hye, alíe'n ka kaan cɔn. Bé mán yé yáci awosin nun nyɔle ete ete'n-ɔ ɔ ɔ yé ɔ ɔ'n yé gúa, nán yé fá jawe nun elɔe ninngɔ'n-ɔ ɔ ɔ βε fa βε kun'n yé síe yé nwun. ¹³ Be mán yé nánndɔ fɔún κε menian ɔ βε nanndɔ jawe nun ɔ. Ninngɔ κε alíe ɔ βε di maan ɔ fu βé εbue su, nzan enuan, ajaa etuan nun mgban mgban eyɔle, butule elie nun βé nwun ekpɔ efa, yé yáci ehika-ɔ ɔ ɔ kualaa yé gúa. ¹⁴ ɔ ɔ ati káci κε Zozi Kilisi m'ɔ ti yé Mɔn nun a man b'a wu ɔ ɔ awɔle fufɔle. Ehika ati, nán βε yaci βé nwun βε man ete anwunnaan'n yé ninngɔ ete ete'n-ɔ ɔ ɔ kulo'n kún.

Ɛmɔ nán βε kan suanlan anwun ejɔle ete

14 Suanlan ɔ ɔ yí dedi'n tinlin man'n, ɔ ɔ sɔ yí nun. Ke ɔ ɔ kpɔn junlun'n, se ɔ ɔ nun ɔ ɔ dɔ'n ti man kun an, nán βε kan yí nwun ejɔle ete. ² Suanlan bie nian an, ɔ ɔ kualaa ninngɔ kwalaa di. Bie kusu ɔ ɔ yí dedi'n tinlin man'n, nyâ nyâ ala yé ɔ ɔ di ɔ. ³ Nunhan m'ɔ kualaa ninngɔ kwalaa di'n, ɔ ɔ bu yí nwun κε ɔ ɔ ti kpa tala suanlan m'ɔ di nyâ nyâ'n. M'ɔ di nyâ nyâ'n kusu ɔ ɔ kan m'ɔ ɔ ɔ kwalaa ninngɔ kwalaa di nun anwun ejɔle ete. ⁴ ɔ ɔ ti wó dɔ se ɔ ɔ bu abie akua'n nde ɔ ɔ? Se ɔ ɔ 'jinlan yí ja nun o, se ɔ ɔ 'tɔ asl o, yí Mɔn nun ejɔle ɔ. ɔ ɔ 'jinlan yí ja nun kpunndiin. ɔ sanlun κε yé Mɔn le tunmun ɔ ɔ kualaa ɔ ɔ man ɔ ɔ jinlan yí ja nun.

⁵ Suanlan'n bie junlun κε cian'n bie ti kpa tala bie. Bie kusu nian an, cian'n-ɔ ɔ ɔ kualaa ti kun. Man suanlan kun biala nwún yí ɔ ɔ yí ajunlun nun κε m'ɔ le yé'n ti kpa. ⁶ Suanlan m'ɔ yí cian sie'n, ɔ ɔ yí sie ɔ ɔ wula yé Mɔn anun-minnyanmun. Suanlan kusu m'ɔ di ninngɔ kwalaa'n, ɔ ɔ di ɔ ɔ wula yé Mɔn anunminnyanmun. ɔ sanlun κε, se ɔ ɔ 'di a, ɔ ɔ da yé Mɔn asl. M'ɔ di nyâ nyâ'n kusu, ɔ ɔ yé ɔ ɔ ɔ wula yé Mɔn anunminnyanmun ete ɔ ɔ da yí asl. ⁷ Afi yé nun bie fíí nni man yí ti anwun. Yé suanlan fíí kusu nwu man yí ti anwun ewue. ⁸ Se yé ti asl a, yé ti yé man yé Mɔn. Se yé wu kusu a, yé wu yé man yé Mɔn. ɔ man se yé ti asl o, se yé wu o, yé ɔ ɔ yé Mɔn asa nun. ⁹ ɔ sanlun κε Kilisi a wu a tinngɔ. ɔ'a kaci anyinwɔsue mma nun ewue mma Amun. ¹⁰ Nan wó, ɔ ɔ se ɔ ɔ ε le bua wó nianman'n nde ɔ ɔ? Nzuke ati yé ε bu wó nwun kpa ε tala wó nianman nun ɔ ɔ? Yé kwalaa yé 'fite Nyanmian anyunnun ɔ ɔ bua yé nde. ¹¹ ɔ sanlun κε Ebele Ejɔle'n le keke κε yé Mɔn nwan:

N di asl,

menian'n-ɔ ɔ ɔ kwalaa 'ba kutu mɔn nyunnun.

Ese biala 'ba wula Nyanmian anunminnyanmun.

¹² ɔ man yé nun kun biala 'ba bu yí junman'n m'ɔ lili nun anwun mgbunndan ɔ ɔ keke Nyanmian.

Like m'ɔ man suanlan yé ete'n, ɔ ɔ nán βε yé

¹³ Ehika ati, nán βε man yé bua yé nwun nde. Nan yé yé ajunlun yé yáci like ɔ ɔ yé ɔ ɔ a, ɔ ɔ kualaa κε ɔ ɔ man yé nianman nun aja kpula, anaan ɔ ɔ ete nun anun'n. ¹⁴ Mɔn si, ete mɔn de mɔn di ɔ ɔ yé Mɔn Zozi dunman nun κε like ɔ ɔ βε di fíí ngua man suanlan anwun efian gua. Suanlan m'ɔ de di κε ɔ ɔ gua βé nwun efian'n, anun ɔ ɔ gua βé nwun efian man yí ngunmun.

¹⁵ Se like ɔ ɔ ε le di'n man aluabɔ kan wó nianman an, anun ε nnanndɔ man ehulo nun kún. Alíe dunman nun, n'ε man wó nianman'n ɔ ɔ yí ti yé Kilisi wuli'n minlin.

¹⁶ Ehika ati, like m'ɔ ti kpa man ɔ ɔ'n, nán βε yé maan βε kan yí nwun ejɔle ete. ¹⁷ ɔ sanlun κε Nyanmian Belemgbin Mân'n, ɔ ɔ ti man alíe anaan nzan ejɔle. Nan ɔ ɔ ti amanmuo sese ebue ɔ ɔ nun aluacɔ ɔ ɔ nun fe elie ɔ ɔ Wawe Nwanzan-nwanzan'n man ɔ. ¹⁸ Suanlan m'ɔ di Kilisi junman'n sua'n, ɔ ɔ ɔ Nyanmian anyin, ete menian'n-ɔ ɔ ɔ kwalaa fua yí.

¹⁹ Ehika ati, βε mán yé yé like ɔ ɔ yé ɔ ɔ a, ɔ ɔ man anzu-nunjo ba, ete yé kwalaa yé fa yé wowula yé nwun anwun-sele ɔ ɔ dedi nun anun'n. ²⁰ N'ε fa alíe ejɔle ε secl Nyanmian junman'n. ɔ ɔ ti ananhɔle κε like kwalaa ɔ ɔ βε di'n ti kpa. Nan kusu, like ɔ ɔ ε di a, ɔ ɔ kualaa κε ɔ ɔ man wó nianman bie ɔ ɔ ete nun anun'n, n'ε di. ²¹ M'ɔ ti kpa'n y'ɔ le κε nán βε di naan, nán βε nun nzan anaan like biala ɔ ɔ yé a, ɔ ɔ kualaa κε ɔ ɔ man wó nianman bie ɔ ɔ ete nun anun'n, n'ε yé. ²² Wó dedi'n ɔ ɔ ε le yí'n, man ɔ ɔ há wó nun Nyanmian βé afian. Nyila hán suanlan m'ɔ ɔ ɔ nzulo man like m'ɔ le yé ɔ ɔ nun anzin'n! ²³ Nan suanlan m'ɔ di like a, ɔ ɔ sulo yí nzin'n, se ɔ ɔ di a, anun Nyanmian a bu yí fua. ɔ sanlun κε anun ɔ'a nnyan man dedi. Like biala kusu ɔ ɔ dedi nnun man nun'n, anun ɔ ɔ ti ete.

Bē búka bē mō bē dedi'n tinlin man'n

15 Eḥika ati, yé mō yé dedi nun a tin'n, bē mán yé búka bē mō bē dedi'n tinlin man'n. 1. Nvata man ke ye tanlan ye yō like mō yé muonun yé kunnun kulo ɔ. 2. ɔ di ke ye kpunndé like m'ɔ tɪ kpa man yé manngun'n-mō, like mō ye yō a, bē kunnun ɔ yí nwun maan bē dedi dɛ'n kɔ yí nyunnun'n. 3. ɔ sanlun ke mō Kilisi walɪ'n, ɔ'a nyo man like mō yí muonun ɔ kulo ɔ. Nan ke Eḥele Ejɔlɛ'n lɛ keɛ'n, yí nwan: *Wó nzuba mō bē kpɛlɪ wó'n, yí kualaa gua mín su.* 4. Yí kualaa mō b'a hɛlɛ wɔ Eḥele Ejɔlɛ nun anun'n, bē hɛlɛlɪ yí daba ke bē 'fa bē keɛlɛ yé ngeɛ. Yí dɛlɛ anun ye si abutalɛ ye nwun yí ke Eḥele Ejɔlɛ'n cɪcɪ yé lua ɔ man ye nyan anyundasue.

5. Nyanmɪan m'ɔ wowula suanlan anwunseɛ ɔ cɪcɪ yí lua, ɛsɛ ɔ man bē si abutalɛ'n, ɔ mán ɛmɔ ajunlun yó kun ke Zozi Kilisi lɛ kpunndé yí'n, 6. nán ɛmɔ kualaa anuan a yō kun b'a yɪ yé Sɪ Nyanmɪan Kpili m'ɔ tɪ yé Mɪn Zozi Kilisi Asɪ nun aye.

Ejɔlɛkpa'n tɪ mân mân'n kualaa dɛ

7. Eḥika ati, ɛmɔ sɔ bē nwun nun kanlanman ke Kilisi sɔlɪ ɛmɔ nun'n. ɛmɔ yó yí sɔ bē wúla Nyanmɪan anun-minnyanmun. 8. Nan mɪun kan mɪn keɛlɛ ɛmɔ ke, Kilisi kacili Zufu'n-mō akua. ɔ yɔlɪ like'n mō Nyanmɪan nwan ɔ 'yɔ man bē nan-m'ɔ'n. ɔ man bē nwunlin yí ke Nyanmɪan tɪ ananhɔɛfue. 9. ɛsɛ Kilisi ewalɛ m'ɔ walɪ'n, ɔ'a man bē mō bē tɪ man Zufu nun a yí Nyanmɪan aye, ɔ sanlun ke Nyanmɪan tɪ kpa. Eḥele Ejɔlɛ'n nwan:

Eḥika ati, mɪn 'kannvu wó

bé mō bē tɪ man Zufu nun afian.

Mɪn 'tu ejue mɪn wula wó anunminnyanmun.

10. ɛsɛ Eḥele Ejɔlɛ'n lɛ kan ke:

ɛmɔ mân nga'n, ɛmɔ nun Nyanmɪan menian'n-mō lí fɛ!

11. ɛsɛ ɔ lɛ kan yí biekun ke:

ɛmɔ mân nun anun menian'n-mō kualaa'n,

ɛmɔ wúla yé Mɪn anunminnyanmun,

ɛmɔ menian'n-mō kualaa'n kánnvu yí!

12. Ezayi kusu lɛ kan ke:

Bē 'ba wu Izayi abusu suanlan kun.

ɔ 'ba jasɔ ɔ sɛ menian'n-mō.

Bé kualaa bē 'ba susu bē tɪ bē gua yí su.

13. Nyanmɪan m'ɔ man suanlan nyan anyundasue'n, ɔ mán ɛmɔ nyán fɛ elie ɔ nun aluacɪcɪ kpa bɔkɔkɔ wɔ de-di nun anun. ɛsɛ Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n tunmin nun, ɛmɔ nyán anyundasue'n mulusue.

Pɔlu junman'n

14. Anianman-mō, mín muonun, mɪn de mɪn di ke ɛmɔ dɛlɛ, ye ejɔlɛ ajunlun wɔ ɛmɔ nun kpa. ɛsɛ ninngɛ m'ɔ sɛ fata'n, ɛmɔ sɪ yí kualaa, ɛmɔ kualaa bē fa bē buka buka bē nwun. 15. Nan kusu, m'an nyan anwunseɛ wɔ lɪka dɔun mín kalata nun anun m'an hɛlɛ ɛmɔ maan ɛmɔ ati kacɪ ninngɛ'n mō ɛmɔ suanlun yí daba'n. Nyanmɪan a nwun mín nwun anwunnvɔe 16. ɔ'a man mɪn di Zozi Kilisi junman'n wɔ bē mō bē tɪ man Zufu nun afian. Mɪn bɔ

Ejɔlɛkpa'n m'ɔ tɪ junman nwannzan-nwannzan'n mɪn keɛlɛ bē mō bē tɪ man Zufu'n maan bē kaci afɔlɛ m'ɔ sɔ Nyanmɪan anyun. Afɔlɛ sɔ'n, Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n y'ɔ man yí nwun tɪ ɔ.

17. Yé nun Zozi Kilisi y'a yō kun. Eḥika ati, mɪn kualaa mɪn di Nyanmɪan junman nun anwun fɛ. 18. ɔ sanlun ke sɛ n ne ejɔlɛ bie mɪn kan an, junman'n mō Kilisi a nanndɪ mɪn su ɔ'a lɪ maan bē mō bē tɪ man Zufu nun a fa bē nwun b'a man Nyanmɪan'n, yí nwun ejɔlɛ ala yé mɪn 'kan ɔ. Kilisi lɛ yí Nuan Ejɔlɛ'n nun yí sa ati nyɔlɛ'n yé ɔ'a hyun bē ɔ'a man Nyanmɪan ɔ. 19. ɔ'a yō asinbenwun nun atɛlɛ ninngɛ tunmɪn su ɔ nun Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n tunmɪn'n. Ke ɔ kpɪnlun yɔlɪ m'ɔ bɔ yí bu Zoluzalemun, ɔ sɪn lɪka kualaa'n dede ɔ kɔ ju lɪlɪ mân nun mō n mɔlɪ Zozi Kilisi Ejɔlɛkpa'n bɔkɔkɔ nun anun. 20. ɔ cian mín kpa ke lɪka mō menian'n-mō tɪlɪ man Kilisi Ejɔlɛkpa'n, lɪka sɔ'n-mō ala yé mɪn bɔ mɪn keɛlɛ menian'n-mō ɔ. Yí dɛlɛ anun mɪn nni man mɪn junman'n lɪka mō suanlan bie a lɪ mua a bɔ yí bɔ'n. 21. N yɔlɪ yí sɔ maan Eḥele Ejɔlɛ'n kpɪnlun su ke:

Bé mō bē hanlun man yí nwun ejɔlɛ

bē hɛlɛlɪ man bɛ'n, bē 'ba nwun yí.

Yé bē mō bē tɪlɪ man yí nwun ejɔlɛ'n

bē 'ba tɪ.

Pɔlu kulo ke ɔ kɔ Lomun

22. Like m'ɔ juɪlɪ mín m'ɔ man m'an nguala man ɛmɔ anwun elɔ ba nun anun.

23. Nan kɪkaala dɛlɛ, m'an yue mân sɔ'n-mō anun junman'n di. N valɪ ajunlun ke mɪn 'ba nɪan ɛmɔ abusu'n, ɔ'a bu afue kɔ y ɔ nyɛ. 24. Mɛlɛ mō mɪn 'ba hɔ ɛsɪpa-nyun'n, mɪn kulo ke mɪn bɔ nun ɛmɔ eɛlɛ mɪn nɪan bē busu kɔ yō elɛnyuan kun wɔ fɛ elie nun, nán ɛmɔ a gua mín atun maan m'an hɔ. 25. Nan temun eḥɪ anun dɛlɛ, mɪn kɔ Zoluzalemun mɪn 'kɔ a lɪ junman mɪn man elɔ anwuntɛ mma'n-mō. 26. ɔ sanlun ke Maseduanun nun Akayi mân nun anun asɔnɪn mma'n, b'a fua ke bē 'tɪtɪ esika bē buka Zoluzalemun elɔ anwuntɛ mma'n-mō mō bē tɪ ehianfue'n. 27. Maseduanun nun Akayi mân nun anun asɔnɪn mma'n, bē muonun yé bē fualɪ ke bē 'tɪtɪ esika bē buka Zoluzalemun elɔ anwuntɛ mma'n-mō mō bē tɪ ehianfue'n nun ɔ. Nan ɔ tɪ ananhɔɛ, ɔ di ke bē tɪtɪ esika bē buka ehianfue sɔ'n-mō. ɔ sanlun ke, bē mō bē tɪ man Zufu'n, sɛ bē nun Zufu'n-mō a hye wawɛ nun ninngɛ'n-mō a, ɔ di ke bē kusu bē buka Zufu'n-mō wɔ ninngɛ mō b'a mian yí nwun nun anun. 28. Sɛ mɪn yue junman sɔ'n di, nán mɪn fa esika'n mɪn man bē a, mɪn 'kɔ ɛsɪpanyun an, mɪn 'bɔ nun ɛmɔ elɔ. 29. Mɪn sɪ ke ɛmɔ anwun elɔ mō mɪn 'ba hɔ'n, Kilisi nyila kpa bɔkɔkɔ yé mɪn 'fa mɪn kɔ ɔ.

30. Nan kusu anianman-mō, mɪn 'sɛlɛ ɛmɔ ke yé mɪn Zozi Kilisi dunman nun, ɔ nun ehulo'n mō Wawɛ Nwannzan-nwannzan nun a fa a wula yé nun'n dunman nun, ɛmɔ búka mín kuan nun anun nán bē sélɛ Nyanmɪan bē mán mín. 31. ɛmɔ sélɛ maan Nyanmɪan lɛ mín fɪ bē mō bē wɔ Zude mân nun mō bē nne man Nyanmɪan bē nni man nun asa nun. ɔ mán mmua'n mō mɪn fa mɪn kɔ Zoluzalemun'n, anwuntɛ mma'n-mō sɔ

nun kanlanman. ³² Se emɔ ɔɔ yí sɔ nán Nyanmian di su ɔ man atun an, mun 'nyan fe elie mun ju emɔ elɔ mun de mín enwunmian kaan. ³³ Nyanmian cíci emɔ alua, ɔ nun emɔ kualaa tánlan. Amin.

Ahun ebisa

16 Mun fa yé nianman bala Febe m'ɔ le ba emɔ anwun elɔ'n, mun wula emɔ asa nun. ɔ di junman Sankele asɔnɔn nun anun. ² Yé Mun dunman nun, emɔ sɔ yí nun kanlanman kpa ke ɔ se ke be sɔ Nyanmian menian'n-mɔ nun'n. Se ɔ mian like nwun an, emɔ búka yí maan yí sa hán yí. ɔ sanlun ke, ɔ'a ti menian dɔun nyanman nun. Mín bɔbɔ muonun, ɔ'a ti mín nyanman nun.

³ Mín manngun Pilisili nun Akilasɔ mɔ mun nun bé di Zozi Kilisi junman'n, emɔ yó bé like be mán mín. ⁴ Mín dunman nun, ahan be 'man be kun bé be de mín ti. Nán mín ngunmun yê mun 'da bé asɔ ɔ, nan mân nun anun asɔnɔn mma'n-mɔ kualaa mɔ be ti man Zufu'n, bé kusu be 'da bé asɔ.

⁵ Asɔnɔn mma'n-mɔ mɔ be yia bé sua nun anun'n, emɔ yó bé kusu bé like be mán mín.

Mín nianman kpa Epayineti m'ɔ lili mua falɔ yí nwun manlun Kilisi wɔ Azi mân nun anun'n, emɔ yó yí like be mán mín.

⁶ Mali m'ɔ lili junman dɔun manlun emɔ'n, mun 'bisa yí ahun.

⁷ Mín nwun amma Andoloninkusɔ nun Zuniasɔ mɔ be tulɔ mín nun bé fiadɔ'n, mun 'bisa bé ahun. Menian'n-mɔ bu bé ke Zozi mmɔfue kpa. Eɛ be lili mua mín nyun-nun be falɔ bé nwun be manlun Kilisi.

⁸ Be yó Anpiliatusɔ mɔ yé Mun dunman nun ɔ ti mín manngun kpa'n like be mán mín.

⁹ Mun 'bisa Ulubun mɔ ye nun yí di Kilisi junman'n ɔ nun mín manngun kpa Sitasisɔ ahun.

¹⁰ Apelesi m'ɔ heleli ke ɔ de Kilisi di'n, mun 'bisa yí ahun.

Mun 'bisa Alitolobulu awulo nun anun menian'n-mɔ ahun.

¹¹ Elodiun m'ɔ ti mín abie'n, mun 'bisa yí ahun.

Nasisi awulo nun anun menian'n-mɔ mɔ be de yé Mun be di'n, mun 'bisa bé ahun.

¹² Mun 'bisa Tilifenun nun Tilifɔzi mɔ be di yé Mun junman nun ahun.

Mun 'bisa m mo Pelisidi m'ɔ lili junman dɔun manlun yé Mun nun ahun.

¹³ Mun 'bisa Lufusi mɔ yé Mun a fa a ɔɔ yí dɛ'n, ɔ nun yí nin m'ɔ ti ke mín kusu mun nin nun ahun.

¹⁴ Mun 'bisa Azunkiliti nun Felegun nun Elumesi, nun Patolobasi, nun Elumasɔ nun anianman'n-mɔ kualaa mɔ be wɔ bé nwun elɔ nun ahun.

¹⁵ Mun 'bisa Filolɔgi nun Zuli nun Nele nun yí nianman bala'n nun Olunpasɔ ɔ nun Nyanmian menian'n-mɔ kualaa mɔ be wɔ bé nwun elɔ nun ahun.

¹⁶ Emɔ yó bé nwun like anianman nun, be tɔ bé nwun nun.

Zozi Kilisi asɔnɔn mma'n-mɔ kualaa mɔ be wɔ ewa'n, bé nwan be 'ɔɔ emɔ like.

Kasian afutu'n

¹⁷ Anianman-mɔ, emɔ nían bé nwun kpa wɔ menian mɔ be ngulo man ke be fa atun'n mɔ b'a hele emɔ nun asu, mɔ be le man mgbaci mgbaci ba emɔ afian'n. Emɔ tí bé nwun fi bé nwun. ¹⁸ ɔ sanlun ke menian sua-mɔ nzu man Kilisi m'ɔ ti yé Mun'n. Bé muonun bé ku esê'n yê be su yí ɔ. Bé nuan nun ti munlun munlun. Be kan ejɔle be laka menian mɔ be ti fɔtulɔ'n. ¹⁹ Nan emɔ dɛ, anyunzɔ mɔ emɔ man yé Mun'n, menian'n-mɔ kualaa sɔ. ɔ man mun di emɔ anwun fe kpa. Mun kulo ke emɔ nwun ngele be ɔɔ ye'n be man bé nwun ti fi ete nun anwun.

²⁰ Nyanmian m'ɔ man aluacɔcɔ'e'n, ɔ ngo hye man, ɔ 'ba man emɔ tetia Abɔnsanmun su be nunkun yí.

Yé Mun Zozi Kilisi nwún emɔ anwun anwunnvoe.

²¹ Timote mɔ mun nun yí di junman'n, ɔ nun mín nwun amma Lusiyusɔ nun Zuasun, ɔ nun Sosipate, bé nwan be 'bisa emɔ ahun.

²² Mín Teetiyusɔ mɔ Polu a man m'an hele kalata ehɔ'n, mun 'bisa emɔ ahun wɔ yé Mun dunman nun.

²³ Mín sikefue Gayiyusɔ mɔ asɔnɔn mma'n-mɔ kualaa yia yí awulo ebele'n nwan ɔ 'bisa emɔ ahun.

Elasiti mɔ kulo nun asu esika'n wɔ yí sa nun'n, ɔ nun yé nianman Kalitusɔ, bé nwan be 'bisa emɔ ahun.

[²⁴ Yé Mun Zozi Kilisi nwún emɔ kualaa anwun anwunnvoe. Amin.]

Aye eyle

²⁵ Be mán yé yí Nyanmian Kpili aye. ɔ sanlun ke ɔ le tunmin ɔ kualaa ke ɔ man emɔ dedi'n tin, ɔ nanndi Ejɔlekpa'n mɔ mun bɔ nun asu. Ejɔlekpa sɔ'n ti Zozi Kilisi anwun ejɔle. Ejɔlekpa nun a man Nyanmian nvialɛ nun nyhye m'ɔ fialɔ su daba'n, ²⁶ ene ɔ'a fite ke Nyanmian mgbɔmanfue'n-mɔ kpɔnlun heleli yí'n, ɔ fi mɔ Edannganman Nyanmian hanlun nun anwun. ɔ'a fa nvialɛ nun nyhye sɔ'n ɔ'a hele menian'n-mɔ kualatin maan be de yí be di, eɛ be man yí anyunzɔ. ²⁷ Zozi Kilisi dunman nun, anunminnyanmun hán Nyanmian angunmun m'ɔ ti Bengelɛfue'n cian daa! Amin.

1 KOLINTI

M'wə nūn'n

Anūn Kolinti tɪ Akayi m̄n nūn anūn kulo kpili kpa. Ɛnɛ bɛ fɛlɛ m̄n sɔ'n Gɛlɛsɪ, ɔ wɔ Aboloci m̄n nūn anūn. Ɛbɛlɛ menian'n-mɔ sɔ amuan dɔn, ɛsɛ ajuamannūn ɛbɔ'n y'ɔ tɪ bɛ junman ɔ. Pɔlu lili junman ɛbɛlɛ afuɛ kun sala nsian ɔ bɔlɔ Asɔnūn'n (Junman 18). Mɛlɛ mɔ Pɔlu 'kele kalata ɛhɪ'n, anūn ɔ wɔ Azi m̄n nūn anūn kulo'n mɔ bɛ fɛlɛ yɪ Efɛzɪ nūn asu. Kolinti asɔnūn mma'n mmie-mɔ nūn bɛ asɔnūn nūn anūn kalata walɪ tulɪ Pɔlu kɛ kosuan'n-mɔ mɔ b'a bisa'n, ɔ m̄n bɛ yɪ nwun asan.

Kɛ yɛ nwun yɪ Pɔlu kalata ɛhɪn-lun-mɔ anūn'n, ɔ man suanlan y'ɔ kele man yɪ ɔ. Kalata ɛhɪ, anianman Sɔsutenɪn yɛ Pɔlu manlun ɔ hɛlɛlɪ ɔ (yɪ ti 1.1). Anianman sɔ'n tɪ Kilisi suanlan, nan kusu yɛ nzɪ man yɪ nwun ɛjɔlɛ fɪlɪ.

Pɔlu a hyɛ kalata ɛhɪ nūn anūn nnyuan. Alimua lɪka dɛ'n (yɪ ti 1-6), yɛ nwun yɪ kɛ Pɔlu nūn anianman'n-mɔ b'a li amannɪɛ a yue, nan kusu ɛjɔlɛ kpɔlɛ nsan wɔ nūn m'ɔ juɪ Pɔlu ɔ: (1) asɔnūn mma'n-mɔ a bubu bɛ nwun nūn (yɪ ti 1.10-4.21), (2) suanlan kun nūn yɪ sɪ ayɪ nūn a la (yɪ ti 5), (3) asɔnūn mma'n mmie-mɔ sanman sanman bɛ nwun bɛ mɔ bɛ nzɪ man Nyanmian nūn anyunnun (yɪ ti 6). Ɛhɪka ati, Pɔlu lɛ kan kele asɔnūn mma'n-mɔ kɛ bɛ sɛsɛ anyunnunguasɛ ɛjɔlɛ sɔ'n-mɔ, n̄n bɛ t̄nlan wɔ anuannzɛ nūn.

Lɪka'n m'ɔ tɔ sɔ nnyuan'n (yɪ ti 7-16), Pɔlu lɛ man bɛ kosuan'n-mɔ anwun asan. ɔ lɛ kan ajaa nūn anwun ɛjɔlɛ (yɪ ti 7). ɔ lɛ kannzu bɛ kɛ bɛ sɛ bɛ nwun yɛ wɔ amuan'n-mɔ anwun (8.1-11.1). ɔ lɛ kan yɛ M̄n Alɛ nūn anwun ɛjɔlɛ (11.2-34). ɔ lɛ kan kele bɛ kɛ bɛ kp̄nnɛ Wawɛ Nwannzan-nwannzan nūn acɛdɛ'n m'ɔ buka asɔnūn'n, ɛsɛ bɔbɔ, bɛ n̄nnɛ wɔ ehulo nūn (12-14). ɔ lɛ kan ewuetinngɛ nūn ɛjɔlɛ (yɪ ti 15). Kalata nūn agualɛ nūn (yɪ ti 16), Pɔlu lɛ kan kele bɛ kɛ ɔ 'ba sūn bɛ nwun ɛlɔ, ɔ de Zoluzalɛmun ɛlɔ ehianfuɛ'n-mɔ ketɪ'n mɔ bɛ lɛ tu'n ɔ fa kɔ. Ɛsɛ ɔ lɛ bisa bɛ ahɪn.

Ahɪn ebisa

¹ M̄n Pɔlu mɔ Nyanmian a hulo ɔ'a fɛlɛ m̄n maan m'an kaci Kilisi Zozi bɔfuɛ'n, m̄n nūn yɛ nianman Sɔsutenɪn, yɛ yɛ lɛ kele kalata ɛhɪ ɔ.

² Yɛ lɛ kele kalata ɛhɪ yɛ nwan ɛmɔ Kolinti asɔnūn mma'n-mɔ. Ɛmɔ asɔnūn'n tɪ Nyanmian dɛ. Nyanmian a fa ɛmɔ ɛtɛ'n-mɔ ɔ'a hyɛ ɛmɔ, ɔ'a man ɛmɔ a yɔ nwannzan-nwannzan, ɔ fi junman'n mɔ Kilisi Zozi a li'n dunman nūn. ɔ'a fɛlɛ ɛmɔ kɛ ɛmɔ nūn Kilisi Zozi bɛ yɔ munmuan kun bɛ t̄nlan anwuntɛ nūn. ɔ'a fɛlɛ ɛmɔ nūn asɔnūn mma'n-mɔ mɔ bɛ wɔ kulo kulo'n-mɔ kwalaa asu'n. Bɛ de yɛ M̄n Zozi Kilisi bɛ di kɛ yɛ kusu yɛ de yɪ yɛ di'n.

³ Yɛ 'bisa ɛmɔ ahɪn. Yɛ Sɪ Nyanmian Kpili nūn yɛ M̄n Zozi Kilisi, bɛ yɛyila ɛmɔ sɔ, bɛ nwún ɛmɔ anwun anwunnvoe, bɛ m̄n ɛmɔ alua cíɪ bɛ nwun.

Asɪna

⁴ Nyanmian nanndɪ Zozi Kilisi sɔ ɔ'a nwun ɛmɔ anwun anwunnvoe. Anwunnvoe sɔ'n mɔ Nyanmian a nwun ɛmɔ nūn ati, cɪan daa m̄n da yɪ asɪ. ⁵ ɔ sanlɪn kɛ, kɛmɔ ɛmɔ nūn Zozi Kilisi a yɔ kun'n, Nyanmian a buka ɛmɔ man ɛmɔ dedi nūn a hɔ yɪ nyunnun kpa. ɔ a man ɛmɔ sɪ yɪ nwun ɛjɔlɛ'n kpa, ɛsɛ ɛmɔ sɪ yɪ nuan ɛjɔlɛ'n kan kpa. ⁶ Afɪ, Kilisi anwun ɛjɔlɛ'n mɔ ɛmɔ tulɪ nūn a sɔ ndɪan kpa wɔ ɛmɔ afian. ⁷ ɔ man ɛmɔ mɔ bɛ lɛ nwunndɛ mɛlɛ mɔ yɛ M̄n Zozi Kilisi 'ba yɪ yɪ nwun kele'n,

ɛmɔ mmian man Nyanmian acɛdɛ fɪlɪ anwun. ⁸ Nyanmian 'man ɛmɔ jinlan bɛ ja nūn kpunndiin dedɛ ɔ kɔ ju yɪ ayuelɛ. Yɪ dɛ anūn cɪan mɔ Zozi Kilisi kɔ a'h, suanlan fɪlɪ nnyan man ɛmɔ anwun ɛjɔlɛ ɛtɛ ɔ ngan man.

⁹ Nyanmian dɛ, ɔ nnaka man suanlan. Yɪ yɛ ɔ'a fɛlɛ ɛmɔ kɛ ɛmɔ nūn yɪ Wa Zozi Kilisi m'ɔ tɪ yɛ M̄n'n yɔ kun ɔ.

Asɔnūn nūn anūn mmubue'n

¹⁰ Anianman-mɔ, m̄n 'sɛlɛ ɛmɔ m̄n butu bɛ kɛ yɛ M̄n Zozi Kilisi dunman nūn, ɛmɔ m̄n bɛ afian sɛ, nan n̄n bɛ bubu bɛ nwun nūn. Ɛmɔ m̄n bɛ ajunlun yɔ kun.

Ɛmɔ m̄n bɛ nuan sɛ bɛ nwun kpa bɔkɔ. ¹¹ Afɪ, anianman-mɔ, balasua'n mɔ bɛ fɛlɛ yɪ Kolowe nūn anwun menian a a yɪ m̄n anzuti kɛ akpulɔwa a tɔ ɛmɔ afian.

¹² Akpulɔwa sɔ'n y'ɔ lɛ kɛ suanlan bie jasɔ a, yɪ nwan: "N wɔ Pɔlu afan", bie kusu nwan: "N wɔ Apolɔsu afan", bie kusu nwan: "N wɔ *Sefasɪ afan", bie kusu nwan: "N wɔ Kilisi afan." ¹³ Hei! Yɪ ti, ɛmɔ junlun kɛ kulo suanlan nūn Kilisi sɛ ɔ? Asu m̄n, Pɔlu, m̄n yɛ n wuli kulɔwa nūn asu wɔ ɛmɔ dunman nūn ɔ? Asu Pɔlu dunman nūn yɛ bɛ sɔnūnlun ɛmɔ ɔ? Cɛcɛ! ¹⁴ Nan m̄n 'da Nyanmian asɪ kɛ m'an nzɔnūn man ɛmɔ anūn bie fɪlɪ kɛ bian'n mɔ bɛ fɛlɛ yɪ Kilisipusi'n ɔ nūn Gayiyusi ala. ¹⁵ ɔ man suanlan fɪlɪ nguala ɔ nze man kɛ bɛ sɔnūnlun yɪ wɔ m̄n dunman nūn. ¹⁶ Ɛsɛ n zɔnūnlun bian'n mɔ bɛ fɛlɛ yɪ Sitefanasɪ'n nūn yɪ sasɔ'n-mɔ. Bɛ yɪ bɛ a, m̄n nne nni man kɛ n zɔnūnlun suanlan ngacile biekun ɔ. ¹⁷ Afɪ Kilisi a nzuan

man mún kɛ m mála n zónun suanlan. Nan ɔ suanlun mún kɛ m mála m mó yí Ejɔlekpa'n n géle menian'n-mɔ. Ejɔlekpa sɔ'n mɔ mún bɔ'n, nán kulo suanlan dasannin ngele ejɔle ɔ. ɔ sanlun kɛ sɛ kulo suanlan dasannin ngele ejɔle yê mún bɔ a, anun Kilisi ewue'n m'ɔ wuli kuluwa nun asu'n ti mgban.

Kilisi kulowa nun anwun ejɔle'n

¹⁸ Ehi, Kilisi ewue'n m'ɔ wuli kuluwa nun asu nun anwun ejɔle'n, ɔ ti kuasanzɛmun ejɔle man menian mɔ bɛ lɛ minlin'n. Nan yé mɔ y'a nyan yé ti'n, ejɔle sɔ'n ti Nyanmian tunmin. ¹⁹ Afi b'a hele wɔ Eहेले Ejɔle nun anun kɛ Nyanmian nwan:

Mun 'ba man ngelefue'n-mɔ kaci senvue.

Mun 'ba seɔl bé mɔ bɛ lɛ ajunlun nun ajunlun'n.

²⁰ Nan ɔ ti sua a, anun bengelefue'n halɔ nin? Zufu'n-mɔ mɔ bɛ sɛ *mala'n anaa Gelekɔ'n-mɔ mɔ bɛ sɛ juɔ'n, bé bengelefue'n halɔ nin? Nyanmian a hele kɛ eyuadi ehi anun ngele'n ti kuasanzɛmun! ²¹ Eyuadi'n nun yí ngele m'ɔ sɛ'n, ɔ'a nnwun man kɛ Nyanmian sɛ ngele ɔ. Ehi ka ati, Kilisi ewue'n m'ɔ wuli kuluwa nun asu anwun ejɔle'n mɔ yɛ kan'n, eyuadi'n bu yí kuasanzɛmun. Nan kusu Nyanmian nanndɔ ejɔle sɔ'n asu, ɔ de bé mɔ bɛ de bɛ di'n nguan. ²² Zufu'n-mɔ kulo kɛ bɛ nwun asin-bɛnwun ninngɛ bé nyinsu nán b'a lɛ b'a li. Gelekɔ'n-mɔ kusu kulo kɛ bɛ fa bé muonun bé ti anun ngele'n dede bɛ nwun Nyanmian. ²³ Nan yé dɛ, Zozi Kilisi mɔ b'a bubo yí kuluwa nun asu nun anwun ejɔle yê yɛ kan ɔ. Ejɔle sɔ'n juɔ Zufu'n-mɔ. Bé mɔ bɛ ti man Zufu nun anyunnun an, ejɔle sɔ'n ti kuasanzɛmun. ²⁴ Nan bé mɔ Nyanmian a fele bé yí nwun'n, Zufu o, m'ɔ ti man Zufu o, bé kualaa bɛ nwun yí kɛ Nyanmian tunmin'n wɔ Kilisi anun, eɛ Nyanmian ngele'n wɔ Kilisi anun. ²⁵ Afi, menian'n-mɔ bu kɛ Nyanmian a sɛ. Nan kusu yí eɛ mɔ ɔ'a sɛ'n, ɔ sɛ ngele ɔ tala menian'n-mɔ ngele mɔ bé nwan bɛ sɛ yí sunman'n. Menian'n-mɔ nwan Nyanmian ti efuan. Nan kusu, yí efuan m'ɔ ti'n, ɔ le anwunsele ɔ tala menian'n-mɔ anwunsele mɔ bé nwan bɛ lɛ yí sunman'n.

²⁶ Anianman-mɔ, ɛmɔ muonun tú bé nyɔn bɛ nían bé afian kɛ ɛmɔ mɔ Nyanmian a fele bɛ yí nwun'n, ngelefue a nzun man nun, tunminfue a nzun man nun, dɛhyɛ kusu a nzun man nun. ²⁷ Nan Nyanmian dɛ, like mɔ eyuadi'n bu yí kuasanzɛmun'n y'ɔ fa ɔ gua ngelefue'n-mɔ anyunnun asɔ ɔ. Eɛ like mɔ menian'n bu yí betɛ'n y'ɔ fa gua m'ɔ yɔ sɛ nun anyunnun asɔ ɔ. ²⁸ Eɛ like mɔ menian'n-mɔ mmu man yí bie'n, m'ɔ ti mgban mgban bé nyunnun'n yê Nyanmian fa ɔ seɔl mɔ bɛ bu yí kɛ ɔ ti kpa sunman nun ɔ. ²⁹ Nyanmian yɔ yí sɔ nán kulo suanlan fíɔ a ndu man yí nwun ɔ'a ngele man yí. ³⁰ ɔ sanlun kɛ Nyanmian adawuluman yê ɛmɔ nun Zozi Kilisi a yɔ kun. Nyanmian adawuluman, Zozi Kilisi a hele yé ngele. ɔ'a man y'a yɔ sɛsɛ, ɔ'a man yé nwun a ti eɛ ɔ'a man y'a nyan yé ti. ³¹ ɔ'a man Eहेले Ejɔle nun a kpɔn sɔ. Yí nwan:

Suanlan mɔ yí nwan ɔ lɛ tu yí nwun'n,

anun ɔ tú yí nwun wɔ like mɔ yé Mun a yɔ nun anwun.

Ejɔlekpa'n mɔ Pɔlu bɔ'n

² Ehi, anianman-mɔ, meɛ mɔ m malɔ ɛmɔ anwun elɔ m mɔɔ Nyanmian nvialɛ nun Ejɔlekpa'n n geɛlɛ ɛmɔ'n, m'an ngolo man mún nuan nun anaa m'an ngele ɛmɔ kɛ mún sɛ ngele. ² Afi anun ɔ wɔ mún kunnun kɛ sɛ mún ba ɛmɔ anwun elɔ a, Zozi Kilisi m'ɔ wuli kuluwa nun asu nun angunmun ala anwun ejɔle yê mún 'kan ɔ. ³ Ehi ka ati, meɛ mɔ m malɔ ɛmɔ anwun elɔ'n, n noli mún nwun nun, eɛ anun mún sulo, mún nwun wusu mún kpa. ⁴ Ejɔle mɔ n ganlun ɔ nun Nyanmian ninngɛ'n mɔ n geɛlɛ ɛmɔ'n, m'an ngolo man mún nuan nun m'an geɛlɛ man ɛmɔ kɛ mún sɛ ngele. Nan tunmin sɔ, Nyanmian Wawe'n muonun a man ɛmɔ a nwun yí kɛ ejɔle sɔ'n ti ananhɔle. ⁵ ɔ man ɛmɔ dedi'n mɔ ɛmɔ le yí'n, ɔ fi man kulo suanlan ngele'n m'ɔ sɛ nun anwun. Nan ɛmɔ dedi'n mɔ ɛmɔ le yí'n fi Nyanmian tunmin nun anwun.

Nyanmian ngele'n

⁶ Nan kusu ngele ejɔle kun yê mún 'ba han mún kele menian mɔ bé dedi nun a tin wɔ Nyanmian ninngɛ'n-mɔ anun ɔ. Ngele ejɔle sɔ'n, ɔ fi man mân ehi anun, eɛ ɔ fi man bé mɔ bɛ sie mân ehi mɔ bé tunmin'n 'ba yue nun elɔ. ⁷ Nan ngele ejɔle sɔ'n, ɔ ti Nyanmian nvialɛ nun ngele ejɔle. ɔ'a fa ɔ'a fɔa menian'n-mɔ. Asannan nán Nyanmian a sesie mân'n, ɔ yɔɔl ajunlun kɛ ɔ 'man yɛ tanlan yí anunminnyanmun nun anun bie. Ehi ka ati, ɔ'a yɔ nvɔlɛ nun ngele ejɔle sɔ'n ɔ'a hele yé. ⁸ Mân ehi anun menian mɔ bɛ lɛ tunmin'n fíɔ a nnwun man ngele sɔ'n. Sɛ ɔ ti kɛ bɛ nwunlin yí a, ahan b'a mmubɔ man yé Mun m'ɔ le anunminnyanmun'n kuluwa nun asu. ⁹ Eहेले Ejɔle'n lɛ kele kɛ Nyanmian nwan:

*Like mɔ suanlan fíɔ anyɔn bɔɔl man yí lé,
mɔ suanlan fíɔ tɔl man yí nwun ejɔle lé,
mɔ eɛ suanlan fíɔ junlunlun man yí nwun lé'n,
like sɔ'n yê Nyanmian fa man menian
mɔ bɛ kulo yí nun ɔ.*

¹⁰ Yé dɛ, Nyanmian nanndɔ Wawe Nwanzan-nwanzan nun asu ɔ'a yɔ nvialɛ nun like sɔ'n ɔ'a hele yé. ɔ sanlun kɛ, Wawe Nwanzan-nwanzan'n dɛ, ɔ kualaa ɔ nwun ninngɛ'n-mɔ kualaa yuein. Nyanmian muonun nyɛhyɛ ninngɛ'n-mɔ m'ɔ fɔa kpa'n, Wawe Nwanzan-nwanzan'n nwun yí. ¹¹ Kulo suanlan afan kusu, cɛle kɛ suanlan sunsunmin'n m'ɔ wɔ yí nun'n yê ɔ sɛ yí bu ejɔle'n kualaa ɔ. Kɛ ɔ ti yí nun ala anun, Nyanmian Wawe'n kusu y'ɔ sɛ Nyanmian abu ejɔle'n kualaa ɔ. ¹² Yé dɛ nán eyuadi ehi anun wawe'n yê ɔ wɔ yé nun ɔ. Nan Nyanmian Wawe'n y'ɔ wɔ yé nun ɔ. ɔ man yɛ kualaa kɛ yɛ nwun ninngɛ'n-mɔ kualaa mɔ Nyanmian a fa a man yé'n. ¹³ Ehi ka ati, sɛ yɛ lɛ kan ninngɛ sɔ'n-mɔ anwun ejɔle yɛ kele menian'n-mɔ a, yɛ nva man kulo suanlan ngele yɛ ngan man bé nwun ejɔle. Nan Nyanmian Wawe'n ngele dɛ'n yê yɛ fa yɛ kan ninngɛ sɔ'n-mɔ anwun ejɔle ɔ. ɔ man sɛ yɛ lɛ kan ejɔle yɛ kele bé mɔ bɛ lɛ Wawe nun an, wawe nun ninngɛ'n-mɔ anwun ejɔle yê yɛ kan ɔ. ¹⁴ Suanlan m'ɔ le man Nyanmian Wawe'n, ɔ

nguala ɔ mmu man Nyanmian Wawɛ ɔɔ nun ejɔlɛ nun ananhɔlɛ. Yɛ nyunnun an, ejɔlɛ ɔɔ'n ti kuastanzemun, ɔ nguala ɔ ndi man yɛ bu. ɔ sanlun kɛ wawɛ nun yɛ bɛ bua ndɛɛ ɔ. ¹⁵ Suanlan mɔ Nyanmian Wawɛ'n wɔ yɛ nun'n, ɔ kualaa kɛ ɔ bua ninngɛ kualaa ndɛɛ. Nan kusu yɛ muonun dɛ, suanlan fɛlɛ nguala man yɛ ndɛɛ bua.

¹⁶ Eɛlɛ Ejɔlɛ'n lɛ keke kɛ Nyanmian nwan:

Nwan yɛ ɔ si yɛ Mɛn ati anun ajunlun ɔ?

Nwan yɛ ɔ kualaa kɛ ɔ tu yɛ fu ɔ?

Nan yɛ dɛ, Kilisi ajunlun'n yɛ yɛ le yɛ ɔ.

Nyanmian junman'n mɔ yɛ ngua'n-mɔ di'n

3 ɔ man mɛn dɛ, anianman-mɔ, m'an nguala man ejɔlɛ kan keke ɛmɔ kɛ menian mɔ Nyanmian Wawɛ'n wɔ bɛ nun ɔ. N juɔlɛ n geɛlɛ ɛmɔ kɛ bɛ juɔ bɛ keke mɛn eɛlɛ anun menian'n-mɔ'n kɛ bɛ juɔ bɛ keke mmaturman mɔ b'a fa bɛ nwun b'a man Kilisi'n. ² Nɛn alɛ m'ɔ yɔ nunɔnɔ yɛ n valɛ m manlun ɛmɔ ɔ. Nan nyafusue yɛ n valɛ manlun ɛmɔ ɔ. ɔ sanlun kɛ ɛmɔ nguala man alɛ di. Eɛn nun eɛn bɔbɔ muonun, ɛmɔ nguala man alɛ di. ³ ɔ sanlun kɛ ɛmɔ tɛ bɔ bɛ bala'n kɛ mɛn eɛlɛ anun menian'n-mɔ bɔ yɛ'n. Sunmin cian'n mɔ ɛmɔ kulo bɛ kunnun, ɔ nun butule elie m'ɔ wɔ ɛmɔ afi-an'n, ɔ keke kɛ ɛmɔ kacili man. ɛmɔ abalabɔ'n ti kɛ mɛn eɛlɛ anun menian nga'n-mɔ dɛ'n. ⁴ ɛmɔ anun kun bie jasɔ a, yɛ nwan: "Mɛn suanlan dɛ'n y'ɔ le Pɔlu." Kun biekan nwan: "Mɛn suanlan dɛ'n y'ɔ le Apolɔsu." Nɛn kulo suanlan nyɔlɛ y'ɔ le eɛlɛ ɔ?

⁵ Nan Apolɔsu y'ɔ le nwan? Pɔlu y'ɔ le nwan? Nyanmian ngua ala yɛ yɛ ti ɔ. ɔ nanndɛ yɛ su ɔ'a man ɛmɔ a nyan dedi. Yɛ nunhan kun biala a y'ɔ like'n mɔ yɛ Mɛn manlun yɛ kɛ ɔ y'ɔ'n. ⁶ M'an lua baka baa'n, Apolɔsu kusu a gugua su nzue, nan Nyanmian y'ɔ man ɔ'a fifi ɔ. ⁷ ɔ man suanlan'n m'ɔ kɔ lua'n ɔ nun nunhan'n m'ɔ kɔ gugua su nzue'n, bɛ bie ti man like fɛlɛ, nan Nyanmian m'ɔ man ɔ fifi'n y'ɔ le dunman ɔ. ⁸ Suanlan'n mɔ ɔ'a lua'n ɔ nun mɔ ɔ'a gugua su nzue'n, bɛ munnyuan bɛ sɛ. Nyanmian 'ba nɛn suanlan kun junman dɛ'n m'ɔ kɔ li nun anwun ɔ ce yɛ like. ⁹ ɔ sanlun kɛ, yɛ menian nnyuan'n, yɛ ti amannguan wɔ Nyanmian junman nun anun. Nan ɛmɔ dɛ, Nyanmian ebo'n y'ɔ le ɛmɔ. Eɛ ɛmɔ ti sua mɔ Nyanmian a si ɔ.

¹⁰ ɔ nanndɛ Wawɛ nun junman'n mɔ Nyanmian a fa a man mɛn kɛ n nɛn asu, m'an wula sua ɔɔ nun abu. M'an li junman ɔɔ'n ngele su kɛ bɛ mɔ bɛ lɛ si sua'n bɛ kpain'n y'ɔ yɛ'n. Sian dɛ, suanlan fufɔlɛ lɛ fula su. Nan nunhan kun biala m'ɔ lɛ fula sua nun asu'n, ɔ nɛn yɛ nyun. ¹¹ ɔ sanlun kɛ Zozi Kilisi yɛ b'a fa b'a wula sua ɔɔ nun abu ɔ. Suanlan fɛlɛ kɛ nguala man kɛ ɔ fa like fufɔlɛ wula yɛ bu. ¹² Menian mmie-mɔ 'ba fa esika emanlan, anan jɛtɛ, anan nyɔbue mɔ bɛ mian yɛ nwun kpa bɛ fa bɛ fula sua nun asu. Mmie-mɔ kusu 'ba fa mmaka anan ndile, anan nyɔ bɛ fula sua nun asu. ¹³ Cian mɔ Nyanmian 'bua menian'n-mɔ ndɛɛ'n, bɛ 'nwun suanlan kun biala junman dɛ m'ɔ lili'n. ɔ sanlun kɛ, bɛ 'ba fa sɛn bɛ sa suanlan kun biala junman'n m'ɔ lili'n bɛ nɛn. ¹⁴ Suanlan mɔ sɛn nun a nnyala man yɛ like dɛ m'ɔ kɔ fa kɔ fula sua nun asu'n, suanlan ɔɔ'n, ɔ nyan

nun like kpa. ¹⁵ Nan suanlan mɔ sɛn'n kɔ yala yɛ like dɛ m'ɔ kɔ fa kɔ fula sua nun asu'n, suanlan ɔɔ'n, ɔ nyan man nun like. ɔ 'nyan yɛ ti lɛlɛ, nan kusu, ɔ ti kɛ suanlan mɔ ɔ'a ɔ sɛn nun ɔ'a fite ɔ.

¹⁶ ɛmɔ muonun si yɛ fɔbɛn kɛ Nyanmian asɔnɛn sua'n y'ɔ le ɛmɔ, Nyanmian Wawɛ'n wɔ ɛmɔ anun. ¹⁷ Eɛlɛ ati, sɛ suanlan kun bubu Nyanmian asɔnɛn sua'n an, suanlan ɔɔ'n, Nyanmian kusu 'bubu yɛ nun bɔbɔ. ɔ sanlun kɛ Nyanmian sua'n ti nwanzan-nwanzan. Sua ɔɔ'n kusu y'ɔ le ɛmɔ.

¹⁸ Suanlan fɛlɛ n'ɔ laka laka yɛ nwun. Sɛ suanlan kun bu yɛ nwun kɛ ɔ si mɛn eɛlɛ anun ngele nun an, anɛn ɔ kɛci kuastafue, nɛn ɔ'a nwun ngele. ¹⁹ ɔ sanlun kɛ mɛn eɛlɛ anun ngele'n ti kuastanzemun wɔ Nyanmian anyunnun. ɔ man Eɛlɛ Ejɔlɛ'n lɛ keke kɛ Nyanmian nwan: *Ngelefue'n-mɔ ngele mɔ bɛ kɔ bɔ nun anun yɛ Nyanmian fa ci bɛ ɔ.*²⁰ Eɛ yɛ nwan: *Yɛ Mɛn si kɛ ngelefue'n-mɔ ajunlun'n ti nvin.*²¹ Eɛlɛ ati, bie fɛlɛ n'ɔ fa suanlan ɔ tu yɛ nuan nun. ɔ sanlun kɛ ninngɛ kualaa ti ɛmɔ dɛ. ²² Pɔlu o, Apolɔsu o, *Sefasi o, mɛn nɛn o, nguan o, ewue o, mɛlɛ'n mɔ yɛ wɔ nun o, ɔ nun m'ɔ lɛ ba nɛn o, yɛ kualaa ti ɛmɔ dɛ. ²³ Nan ɛmɔ dɛ, ɛmɔ ti Kilisi dɛ yɛ Kilisi ti Nyanmian dɛ.

Kilisi mmɔfue'n-mɔ

4 Eɛlɛ ati, mɛn kulo kɛ ɛmɔ nwun yɛ kɛ yɛ ti Kilisi ngua, yɛ ti menian mɔ Nyanmian a fa yɛ nvalɛ nun ananhɔlɛ ejɔlɛ'n ɔ'a wula yɛ sa nun kɛ yɛ hɛn yɛ nwun ejɔlɛ yɛ hɛlɛ ɛmɔ. ² Like kualaa m'ɔ cian man suanlan mɔ bɛ kɔ fa junman bɛ kɔ wula yɛ sa nun'n y'ɔ le kɛ ɔ mɛn bɛ nwun yɛ ti anun kɛ ɔ ti ananhɔlɛfue. ³ Mɛn dɛ, sɛ ɛmɔ bua mɛn ndɛɛ o, anan menian'n-mɔ bua mɛn ndɛɛ o, eɛlɛ fɛlɛ nvalɛ man mɛn nwun. Eɛ bɔbɔ, mɛn muonun mɛn mmua man mɛn nwun ndɛɛ ⁴ ɔ ti ananhɔlɛ, mɛn ti'n nze man mɛn kɛ m'an y'ɔ eɛ. Nan kusu nɛn eɛlɛ y'ɔ keke kɛ n dɛ sɛsɛfue ɔ. ɔ sanlun kɛ yɛ Mɛn y'ɔ bua mɛn ndɛɛ ɔ. ⁵ Eɛlɛ ati, sɛ cian'n m'ɔ 'fa bua ndɛɛ'n juli man angunmian an, nɛn bɛ bua suanlan fɛlɛ ndɛɛ. ɛmɔ nwunnde maan yɛ Mɛn bala kualaa. Ninngɛ m'ɔ fɛfɛ awosin nun anun'n, ɔ 'ba tu yɛ kualaa fite jawe nun. Menian'n-mɔ nvalɛ nun ejɔlɛ m'ɔ wɔ bɛ ahunlun nun'n, yɛ Mɛn 'ba man bɛ nwun yɛ. Cian ɔɔ'n yɛ Nyanmian 'ba yɛ suanlan kun biala aye wɔ yɛ junman'n m'ɔ lili nun anwun ɔ.

⁶ Anianman-mɔ, m'an fa eɛlɛ kualaa mɔ m'an han'n m'an tu Apolɔsu nun mɛn muonun yɛ nwun m'an hele ɛmɔ like. Anyundala'n mɔ bɛ nwan: "N'ɛ kan tala mɔ b'a hele nun asu'n", mɛn kulo kɛ yɛ nwun nvanduhun nun anun, ɛmɔ suan bɛ ti yɛ bu. ɛmɔ anun bie le man atun ɔ njinlan man suanlan kun afan ɔ ndu man yɛ nwun ɔ ngele man kun. ⁷ ɔ sanlun kɛ wɔ mɔ ɛ bu wɔ nwun kɛ ɛ ti kpa tala wɔ manngun'n-mɔ'n, wɔ muonun ɛ ti wɔ dɛ sɛ? Nzu yɛ ɛ le yɛ mɔ nɛn Nyanmian y'ɔ manlun wɔ ɔ? Nyanmian yɛ ɔ'a fa ninngɛ kualaa ɔ'a man wɔ ɔ, nan nzuke ati yɛ ɛ fa tu wɔ nwun kɛ nɛn Nyanmian yɛ ɔ falɛ manlun wɔ ɔ?

⁸ Kikaala dɛ, ɛmɔ asa a han ninngɛ'n kualaa'n. ɛmɔ a nyan bɛ nwun a yue. ɛmɔ a kaci mmelemgbɛn b'a san

yé nwun. Mún kulo ké ɛmɔ kaci mmelemgbín sakpa, nán yé kusu yé nún ɛmɔ a lí belemgbín sɔ'n. ⁹ Aft, mún nwun yí ké yé mɔ yé tɪ Zozi Kilisi mmɔfue'n, Nyanmian a fa yé a sie menian'n-mɔ kualaa anzin. Yé tɪ ké menian mɔ bagua nún yé be kún bɛ ɔ. ɔ sanlún ké be yɪ yé be kele mân bɔndún'n, be yɪ yé be kele nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ ɔ nún menian'n-mɔ kusu. ¹⁰ Kilisi dunman nún, menian'n-mɔ bu yé ké sɛnvuɛ. Nan ɛmɔ dɛ, ɛmɔ nún Kilisi b'a yɔ kún ɛmɔ a nwun ngele. Yé le man anwunsele, nan ɛmɔ dɛ, ɛmɔ le anwunsele. Menian'n-mɔ mmu man yé like fíl, nan ɛmɔ dɛ, be lile ɛmɔ anwunno. ¹¹ Bɪci ehi, ehɔɛ nún nzuhoe le kún yé, yé nnyan man taladɛ yé nwula man. Menian'n-mɔ le bu yé. Yé nnyan man lɪka yé ndanlan man, yé nanndi nún. ¹² Yé muonun yé fa yé nwun yé tɪ, nán y'a nyan yé nuan nún alɛ y'a lí. Be 'kpɛ yé nzuba a, anún yé le yeyila bɛ su. Be 'kele yé ahuluwa a, anún yé le tila yé ahunlún. ¹³ Menian'n-mɔ 'sɛci yé dunman an, yé ndɛ man bɛ su. Bɪci nún bɪci, menian'n-mɔ bu yé ké eyuadɪ nún anún ewula. Be bu yé ké fufue su ewula.

¹⁴ Nán ké mún kele ejɔle sɔ'n-mɔ mún gua ɛmɔ anyun-nún asɪ ɔ. Nan mún kulo ké mún tu ɛmɔ fɔɔ ké mún mma mɔ mún kulo bɛ kpa ɔ. ¹⁵ ɔ sanlún ké, sɛ bɔbɔ menian akpu bulu tɔnnge ɛmɔ wɔ Kilisi atún nún asu a, ɛmɔ asɪ'n y'ɔ le mún. Mún yé m mɔlɪ Kilisi anwun Ejɔlekpa'n n geleli ɛmɔ ɔ. ¹⁶ Ehika ati, mún kan mún kele ɛmɔ ké ɛmɔ nían mún enanndɛ dɛ nún asu, be nánndɪ. ¹⁷ ɔ man m'an suan Timote ɛmɔ anwun elɔ. ɔ tɪ mún wa mɔ mún kulo yí kpa ɛsɛ ɔ nanndɪ yé Mún atún nún asu ananholɛ nún. ɔ 'ba hele ɛmɔ ké mún kpún mún nanndɪ Kilisi atún nún asu'n. Atún sɔ nún anwun ejɔle yé mún kele yí lɪka kualaa tɪn Asɔnún'n-mɔ anún ɔ.

¹⁸ ɛmɔ mmie-mɔ le tu bɛ nuan nún, be junlún ké m mma man ɛmɔ anwun elɔ. ¹⁹ Nan sɛ yé Mún bua a, mún 'ba a ɛmɔ anwun elɔ elɛ nsan ehi anún. Sɛ mún ju elɔ a, yé mún 'ba nwun atubenwun mma sɔ'n-mɔ ɔ. Nán bɛ nuan nún etue nún ala yé mún 'fa mún nwun bɛ ɔ. Nan sɛ bɛ tunmin'n mɔ be le yí'n fɪ Nyanmian elɔ a, mún 'ba nwun yí. ²⁰ ɔ sanlún ké, Nyanmian Belemgbín Mân'n tɪ man bɛ nuan nún etue ejɔle, nan ɔ tɪ tunmin ejɔle. ²¹ Benin yé ɛmɔ kulo ɔ? Asu ɛmɔ kulo ké n vá mgbele m mála n vín ɛmɔ, anaan m mála n jíci ɛmɔ alua ɔ?

Asɔnún nún anún abalabɔ etɛ'n

5 Be kannvu ké ɛmɔ mmalasua ejɔle nún mmelenzua ejɔle m'ɔ la ɛmɔ anwun'n, bɛ bɔbɔ muonun mɔ be nɪ man Nyanmian'n, be ngɔ yɔ man yí sɔ. M'an tɪ ké ɛmɔ anún kún nún yí sɪ ayɪ'n da. ² Esuan kpa m'ɔ di ké ɛmɔ sun be fuan suanlan sua fɪ Asɔnún nún anún'n, kanngu ɛmɔ dɛ ɛmɔ anwun yé be tu ɔ. ³ Mún dɛ, anwunnaan nún an, n nnun man ɛmɔ afian elɔ, kusu wawe nún an, mún nún ɛmɔ yé yé wɔ elɔ. Yé Mún Zozi dunman nún, suanlan'n mɔ ɔ'a lí ejɔle etɛ sɔ'n, m'an bua yí ndɛɛ dada angunmún ké n wɔ ɛmɔ afian. ⁴ Sɛ ɛmɔ yia a, n wɔ ɛmɔ afian wawe nún. Yé Mún Zozi tunmin'n 'ba jinlan ɛmɔ anzin. ⁵ ɛmɔ wúla suanlan sɔ nún awuba *Satan asa nún maan nyian hún yí nán cian mɔ

yé Mún Zozi kɔ sa kɔ a'n, anún suanlan sɔ nún ekala'n nyan nguan.

⁶ ɛmɔ anuan nún etue'n tɪ man kpa. ɛmɔ nzɪ man ké fali ayile kaan sua mɔ be kɔ fa be kɔ wula fali'n maan ɔ tu ɔ? ⁷ ɛmɔ yí etɛ sɔ'n fɪ ɛmɔ afian maan ɛmɔ anwun tɪ kpa bɔkɔ. Sɛ ɛmɔ yɔ yí sɔ a, ɛmɔ 'ba kaci fali fufɔle mɔ ayile nnun man nún ɔ. ɛmɔ a kaci ké fali fufɔle dada angunmún bɔbɔ. ɔ sanlún ké yé *Pakɪ fetɪ dɛ nún a bɔ yí bu. Aft Kilisi m'ɔ tɪ ké yé Pakɪ bua baa'n, b'a hun yí b'a yɪ yé tɪ tɛɛ. ⁸ Ehika ati, sɛ yé 'di yé fetɪ nún an, nán be man fali ayile daba tanlan yé kpaun nún anún. Nán man ati anún etɛ nún basa basa fali ayile'n tanlan ɛmɔ asɪtanlan nún anún. Nan ɛmɔ kpúnndɛ anwuntɛ nún ananholɛ kpaun dɛ'n mɔ fali ayile nnun man nún'n.

⁹ Ehi, mún kalata'n mɔ n geleli ɛmɔ nún anún, n ganlún ké menian mɔ be tun ajaa'n, ɛmɔ nún bɛ nán be san nún. ¹⁰ M'an nze man ɛmɔ ké nán be juɔ bɛ mɔ be nzɪ man Nyanmian mɔ be gua mân nún anún be tun ajaa, be tɪ anyɪnbulu, be wua anaan be sɔ amuan nún elɔ. Sɛ yí sɔ a, anún ɛmɔ fɪ mân nún anún be tú! ¹¹ Nan mún kele ké nán man ɛmɔ nún suanlan mɔ yí nwan ɔ tɪ Kilisi dɛ, kusu ɔ tun ajaa, ɔ tɪ anyɪnbulu, ɔ sɔ amuan, ɔ tɪ ngunndunmgbɔ, ɔ tɪ kɔnunnunzan anaan awofue'n, suanlan sua, nán man ɛmɔ nún yí san nún. Nán man ɛmɔ nún yí be wula bɛ sa talie kún anún bɔbɔ.

¹² Bɛ mɔ be tɪ man Kilisi dɛ'n, sɛ be 'bua bɛ ndɛɛ e, sɛ be mmua man bɛ ndɛɛ e, nán mún ejɔle ɔ. Nyanmian muonun yé ɔ 'bua bɛ ndɛɛ ɔ. ¹³ Nan menian mɔ ɛmɔ nún bɛ wɔ eku kún anún'n, asu yé nguala man ké yé bua bɛ ndɛɛ ɔ? B'a hele wɔ Ehele Ejɔle nún anún ké Nyanmian nwan: *ɛmɔ fúan abɔlefue'n fɪ ɛmɔ afian.*

Bɛ nwun ɛsanman'n

6 Ehi, sɛ ɛmɔ anún kún nún yí nianman bie nyan ejɔle a, ɔ yɔ sɛ m'ɔ yaci Nyanmian menian'n-mɔ ebele ɔ fa ejɔle'n kɔ ahunlunnvie maan be di yí bɛ mɔ be nzɪ man Nyanmian nún aja su ɔ? ² ɛmɔ nzɪ man ké cian bie dede Nyanmian menian'n-mɔ yé be 'bua mân nún anún menian'n-mɔ kualaa ndɛɛ ɔ? Nán sɛ cian bie dede Nyanmian menian'n-mɔ yé be 'bua mân nún anún menian'n-mɔ kualaa ndɛɛ a, anún ejɔle nganngan sua yé ɛmɔ nguala man yí di ɔ? ³ ɛmɔ nzɪ man ké cian bie dede, yé yé yé 'bua nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ ndɛɛ ɔ? Nán sɛ yé yé yé 'bua bɛ ndɛɛ a, anún mân ehi anún ejɔle yé ɛmɔ nguala man yí di ɔ? ⁴ Nan ɛmɔ dɛ, sɛ ejɔle tɔ ɛmɔ afian an, menian mɔ Asɔnún'n mmu man bɛ like nún aja su yé ɛmɔ sanman bɛ nwun ɔ. ⁵ Mún kan maan nyian tɔ ɛmɔ anyɪnsu. Yí tɪ, ngelefue baa kunmgbá nnun man Asɔnún nún anún mɔ sɛ ejɔle tɔ a, ɔ kualaa ké ɔ sesie anianman'n-mɔ afian ɔ? ⁶ Sɛ ejɔle tɔ anianman nnyuan afian an, anún kanngu menian mɔ be nzɪ man Nyanmian nún aja su yé be fa ejɔle'n be kɔ ɔ?

⁷ ɛsanman'n mɔ ɛmɔ sanman bɛ nwun be jinlan bagua nún be yɪ ndɛɛ'n, dada angunmún, ɔ kele ké ɔ'a nyɔ man ye. Nzuke ati yé ɛmɔ nyaci man menian'n-mɔ maan be nzisi man ɛmɔ ɔ? Nzuke ati yé ɛmɔ nyaci man menian'n-mɔ maan be nni man ɛmɔ ndunlunmun ɔ?

⁸ Kanngu emɔ muonun yê emɔ sisi bé nianman'n-mɔ be di bé ndunlunmun ɔ.

⁹ Emɔ muonun si yí fɔ́n ke menian mɔ be yɔ ete'n, be nnyan man asitanlan wɔ Nyanmian Belemgbin Mân nun anun elɔ bie. Nán be laka laka bé nwun. Menian mɔ be yɔ satɔ́lufɛ nyɔ́lɛ, bé mɔ be sɔ amuan, bé mɔ be tun ajaa, bé mɔ be kpunnde bé nwun, ¹⁰ bé mɔ be wua, bé mɔ be ti anyɔ́nbulu, bé mɔ be ti kɔ́nɔ́nmɔ́nzán, bé mɔ be ti ngunndunmgbɔ anaan be ngan man ananhɔ́lɛ, menian sɔ́n-mɔ ngo nnyan man asitanlan wɔ Nyanmian Belemgbin Mân nun anun elɔ bie. ¹¹ Daba, ke anɔ́n emɔ anun mmie-mɔ ti yí nun anɔ́n. Nan Nyanmian a ti emɔ anwun fi ete nun anun, ɔ'a fa emɔ ɔ'a yɔ yí dɛ, ɔ'a man emɔ a yɔ sɛsɛ wɔ yí nyunnun yé Mún Zozi Kilisi nun yé Nyanmian Wawe'n dunman nun.

Be fá bé suanlan baka'n be wúla yé Mún anunminnyan-mun

¹² Emɔ anun mmie-mɔ nwan: "Mún kuala mún yɔ like biala mɔ mún kulo ɔ." ɔ ti ananhɔ́lɛ, nan kusu yí kualaa ti man kpa mman man emɔ. Mún kuala mún se ke: "Mún kuala mún yɔ like biala mɔ mún kulo ɔ", nan kusu mún nguala man ke mún yaci mún nwun maan like biala fa mún yɔ yí kanga. ¹³ Emɔ nwan: "Alɛ ati yê be bɔ́lɔ kɛ ɔ, yê kɛ kusu ati yê be bɔ́lɔ alɛ ɔ." ɔ ti ananhɔ́lɛ, nan kusu Nyanmian 'ba sɛɔ́lɔ ninngɛ nnyuan sɔ́n-mɔ. Nan suanlan baka'n dɛ, nán satɔ́lufɛ eyɔ́lɛ ati yê be bɔ́lɔ ɔ. ɔ ti yé Mún dɛ, yê yé Mún kusu ti suanlan baka'n dɛ. ¹⁴ Nyanmian m'ɔ man yé Mún fi ewue nun a tinngɛ'n, ɔ 'ba fa yí tunmin'n ɔ man yé kusu yé fi ewue nun yé tinngɛ. ¹⁵ Emɔ si ke emɔ anwunnaan'n ti Kilisi anwunnaan kpa ɔ́kɔ́kɔ́. Asu ɔ ti kpa ke n vá Kilisi anwunnaan'n sin mún nun balasua m'ɔ si tutu'n yé hán yé bɔ́ nun ɔ? Cɛɛ! ¹⁶ Anaan, asu emɔ nzi man ke belenzua kun m'ɔ kɔ fa yí nwun kɔ bɔ balasua m'ɔ si tutu'n, anɔ́n ɔ nun yí b'a kaci anwunnaan kun ɔ? ɔ sanlɔ́n ke, Ehele Ejɔ́lɛ'n nwan: *Bé menian nnyuan'n, be 'ba kaci suanlan munmuan kun.* ¹⁷ Nan suanlan m'ɔ kɔ fa yí nwun kɔ bɔ yé Mún'n, ɔ nun yí be kaci suanlan munmuan kun wɔ wawe nun.

¹⁸ Ehika ati, emɔ nwánnɔ́lɛ satɔ́lufɛ eyɔ́lɛ'n. Ete biala mɔ suanlan kɔ yɔ'n, ɔ ngan man yí nwunnaan'n. Nan suanlan m'ɔ ti satɔ́lufɛ'n, ɔ yɔ ete ɔ kan yí muonun yí nwunnaan'n. ¹⁹ Asu emɔ nzi man ke emɔ suanlan baka'n ti Wawe Nwannzan-nwannzan'n mɔ Nyanmian a fa a man emɔ'n sua ɔ? Wawe sɔ́n wɔ emɔ anun. Emɔ muonun nzie man bé nwun kún. ²⁰ Nyanmian a tua emɔ ati kale ɔ'a to emɔ. Ehika ati, emɔ fá bé suanlan baka'n be wúla Nyanmian anunminnyanmun.

Ajaa nun anwun ejɔ́lɛ'n

7 Afi sian dɛ, kosuan'n mɔ emɔ helelɔ mún kalata be bisalɔ mún'n, ɛ 'nwun yí mmua'n. ɔ ti kpa man belenzua kun ke n'ɔ ja bala. ² Nan kusu satɔ́lufɛ eyɔ́lɛ'n mɔ ɔ'a tolo'n dunman nun, ɔ ti kpa ke belenzua kun biala já yí yí yé balasua kun biala kusu já yí hun. ³ ɔ di ke belenzua'n di yí yí anwun ejɔ́lɛ, balasua'n kusu di ke

ɔ di yí hun anwun ejɔ́lɛ. ⁴ Balasua'n le man tunmin yí muonun yí suanlan baka'n nun asu. Yí suanlan baka'n ti yí hun dɛ. Belenzua'n kusu le man tunmin yí muonun yí suanlan baka'n nun asu. Yí suanlan baka'n ti yí yí dɛ. ⁵ Nán be tua bé nwun nna. Emɔ kuala ke bé nuan se bé nwun be fa temun be yɔ asɔ́nɔ́n. Se temun sɔ́n sɔ́n an, anɔ́n atɔ́n wɔ nun ke yí daba'n. Se ɔ'a nyo man sɔ a, emɔ ngo huala man nun sɔ kún. *Satan kuala ke ɔ laka emɔ maan emɔ ɔ yí ngaa nun anun. ⁶ Mɔ mún kan mún kele emɔ'n, ɔ ti afutu nan nán mala ɔ. ⁷ Mún kulo ke ahan menian'n-mɔ kualaa kaci ke mún. Nan kusu ɔ le suanlan kun acɛdɛ dɛ mɔ Nyanmian a fa a man yí ɔ, ehɔ́lɛ le yí ngunmún, ehɔ́lɛ le yí ngunmún.

⁸ Ejɔ́lɛ mɔ mún kan mún kele mmiananzin, mmalasin nun kunlannvɛ'n-mɔ'n y'ɔ le ke ɔ ti kpa man emɔ ke emɔ tánlan ke n dɛ yí'n. ⁹ Nan se emɔ nuan nán be nguala man nun sɔ a, anɔ́n emɔ já bala anaan bian. ɔ sanlɔ́n ke se emɔ ja bala anaan bian an, ɔ ti kpa tala ke emɔ kɔ li bé ebɛ'n.

¹⁰ Afi bé mɔ be ti abufɛ'n kusu, nán mún yé mún kan ɔ, nan yé Mún muonun yé ɔ le kan ɔ. ¹¹ Balasua m'ɔ ja bian'n, n'ɔ yila yí hun. Se ɔ yila a, n'ɔ ja bian kún. Se ɔ kulo a, ɔ nun yí hun be sɛsɛ bé afian be já. Belenzua'n kusu n'ɔ yila yí yí.

¹² Bé bu nga'n-mɔ (Mún muonun yé mún kan ɔ, nán yé Mún yé ɔ le kan ɔ.) Se Asɔ́nɔ́n nun anun belenzua kun ja yí yí mɔ yí yí'n ngo man asɔ́nɔ́n'n, se yí sɔ́n kulo ke ɔ nun yí tanlan nun an, belenzua'n n'ɔ yila yí. ¹³ Yí sɔ́n kunmgbɔ nun ala, se Asɔ́nɔ́n nun anun balasua kun ja bian mɔ yí hun'n ngo man asɔ́nɔ́n'n, se huan sɔ́n kulo ke ɔ nun yí yí be tanlan nun an, ɔ tíe, n'ɔ yila yí. ¹⁴ Afi balasua'n m'ɔ kɔ asɔ́nɔ́n'n dunman nun, yí hun mantan Nyanmian kuku. Belenzua'n kusu m'ɔ kɔ asɔ́nɔ́n'n dunman nun, yí yí mantan Nyanmian kuku. Se ɔ ti man sɔ a, emɔ amma'n-mɔ ti ke menian mɔ be nzi man Nyanmian kusu anɔ́n bé nwun a ti.

¹⁵ Se kusu nunhan'n m'ɔ ngo man asɔ́nɔ́n'n, se belenzua'n nun o, se balasua'n nun o, mɔ yí nwan ɔ 'yila'n, be yáci yí maan ɔ yíla. Ebele nun anun, anɔ́n belenzua'n anaan balasua'n m'ɔ kɔ asɔ́nɔ́n'n a nyan alaje. ɔ sanlɔ́n ke Nyanmian a fele yé ke yé tánlan anzununjo nun. ¹⁶ Wó balasua'n mɔ a fa wó nwun a man Kilisi'n, asu ɛ kuala ɛ nwun yí fɔ́n ke ɛ 'man wó hun fa yí nwun man Nyanmian? Anaan wó belenzua'n mɔ a fa wó nwun a man Kilisi'n, asu ɛ kuala ɛ nwun yí fɔ́n ke ɛ 'man wó yí fa yí nwun man Nyanmian?

¹⁷ Ehɔ́lɛ, se yé yí ajaa nun anwun ejɔ́lɛ dɛ'n nun an, ɔ di ke suanlan kun biala nanndɔ́lɛ atɔ́n'n mɔ Nyanmian a hele yí nun asu. Ke anɔ́n ɔ kpɔ́n ti yí mɔ Nyanmian a fele yí'n, ɔ fá yí sɔ. Anɔ́n ejɔ́lɛ mɔ mún kan mún kele emɔ nun anɔ́n. Ejɔ́lɛ sɔ́n mɔ m'an han'n, ɔ ti mala man Asɔ́nɔ́n'n-mɔ kualaa'n. ¹⁸ Wó mɔ Nyanmian 'fele wó a, anɔ́n b'a kpe wó mmian nun'n, man wó like tánlan ebele. Wó kusu mɔ Nyanmian 'fele wó a, anɔ́n be kpɛlɔ́lɛ man wó mmian nun'n, man wó like tánlan ebele. ¹⁹ Se b'a kpe wó mmian nun o, se be kpɛlɔ́lɛ man wó mmian nun o, nán ehɔ́lɛ yé ɔ cian ɔ. Like m'ɔ cian'n y'ɔ le Nyanmian mala nun asu elie'n. ²⁰ Ke anɔ́n suanlan kun kpɔ́n ti yí mɔ

Nyanmian a fele yí'n, ɔ fá yí sɔ. ²¹ E ti kanga yê Nyanmian a fele wó ɔ? N'ê di yí nwun yalê. Se e kuala ke e sun ebele e nyan fanwundi a, anun sun ebele. ²² ɔ sanlun ke kanga mɔ yê Mun kɔ fele yí'n, anun yê Mun a man ɔ'a nyan fanwundi. Suanlan kusu m'ɔ di yí ti anwun mɔ yê Mun kɔ fele yí'n, anun ɔ'a kaci yê Mun kanga. ²³ Nyanmian a tua emɔ ati kalê ɔ'a to emɔ. Ehika ati, nán be kaci menian'n-mɔ nganga. ²⁴ Anianman-mɔ, ɔ ti ananholê, ke suanlan kun biala kpɔn ti yí mɔ Nyanmian a fele yí'n, ɔ fá yí sɔ ɔ nun Nyanmian be tánlun.

Mmiannzin nun mmalasin nun kunlannvɔe'n-mɔ anwun ejɔle dɛ'n

²⁵ M'ɔ tu de mmiannzin nun mmalasin'n-mɔ anwun ejɔle dɛ'n, yê Mun a ngan man nun ejɔle ɔ'a ngele man mɔn. M'ɔ wɔ mɔn muonun mɔn ajunlun nun'n yê mun kan nun ɔ. ɔ se ke emɔ de ejɔle sɔ'n be di. ɔ sanlun ke, yê Mun a nwun mɔn nwun anwunvɔe ɔ'a man m'an kaci ananholêfue. ²⁶ Emian ngacile dɔun mɔ ye wɔ nun'n dunman nun, mɔn de mɔn di ke ɔ ti kpa ke suanlan kun biala há ke ɔ ti yí'n. ²⁷ M'ɔ ja bala'n, n'ɔ yila yí. M'ɔ nja man bala'n, n'ɔ kpunndê bala. ²⁸ Nan se wó belenzua'n wó nwan e 'ja bala a, anun a nyo man ete. Se talua'n kusu nwan ɔ 'ja bian an, anun ɔ'a nyo man ete. Nan kusu bé mɔ be le ja bé nwun'n, be 'ba nwun bé nyɔnsu cian daa. Mun ngulo man ke emɔ nwun bé nyɔnsu.

²⁹ Anianman-mɔ, ejɔle'n mɔ mun kan mɔn kele emɔ'n y'ɔ le ke mele'n ti tika. Yí ti kikaala dɛ, bé mɔ be ja bala'n, be tánlan ke be nja man bala. ³⁰ Bé mɔ bé lua a bɔ'n, be yó ke bé lua bɔli man. Bé mɔ be le di fe'n, be yó ke be le nni man fe. Bé mɔ be to ninng'e'n, be yó ke be le man like fí. ³¹ Bé mɔ be le mân ehɔ anun ninng'e'n, be yó ke be le man like fí. ɔ sanlun ke mân ehɔ mɔ ye wɔ nun'n, ɔ 'sun.

³² Mun ngulo man ke nzusue to emɔ anwun fí sua. Suanlan m'ɔ nja man bala'n, yê Mun ninng'e'n-mɔ anwun akpunndan ala yê ɔ bu ɔ. Like m'ɔ yɔ a, ɔ kɔ sɔ yê Mun anyɔn'n, yê ɔ yɔ ɔ. ³³ Nan belenzua m'ɔ ja bala'n, mân nun anun ninng'e'n-mɔ anwun yê ɔ junlun ɔ. Like m'ɔ yɔ a yí yɔ di fe'n yê ɔ yɔ ɔ. ³⁴ Ejɔle'n yɔ sua a, anun belenzua nun anyɔn wɔ ninng'e nnyuan anwun. Balasua anaa talua kusu m'ɔ nja man bian'n, yê Mun ninng'e'n-mɔ anwun akpunndan ala yê ɔ bu ɔ. Se like yê ɔ le yɔ o, se ejɔle yê ɔ le susu o, ɔ fa yí suanlan baka'n kualaa wula yê Mun asa nun. Nan balasua m'ɔ ja bian'n, yí dɛ mân nun anun ninng'e'n-mɔ anwun y'ɔ junlun ɔ. Like m'ɔ yɔ a yí hun di fe'n yê ɔ yɔ ɔ. ³⁵ Ehɔ mɔ mun kan'n, mun kan mɔn man emɔ. Nan nán ke mun kan sɔ mɔn tunndun emɔ aja nun ɔ. Mun kulo ke emɔ bu be mân'n ke ɔ fata ke be bu yí'n, nán emɔ a fa bé nwun b'a bɔ yê Mun kpa bɔkɔ b'a li yí junman'n.

³⁶ Se kusu suanlan kun nian nán ɔ ti anyunnunguasê man yí wa balasua'n ke ɔ le bu aja su, se ɔ ti cunnjin ke ɔ já bian an, anun ɔ fá yí aja. Se ɔ yɔ yí sɔ a, anun ɔ'a nyo man ete. ³⁷ Nan se belenzua kusu kun si yí hue ke ɔ nja man bala, mɔ nán ke b'a mian yí ke ɔ já bala'n, se ɔ nian yí kunnun nán ɔ'a nja man bala ɔ kɔ huala tanlan an, ɔ ti like kpa. ³⁸ ɔ man se suanlan kun ja bala a, ɔ ti

like kpa. Nan nunhan kusu mɔ ɔ'a nja man bala'n, ɔ ti like kpa.

³⁹ Balasua m'ɔ kɔ ja bian'n, ɔ nun yí hun be wɔ nun dede yí hun wu. Se ɔ wu a, ɔ le atun ɔ kuala ke ɔ ja belenzua m'ɔ kulo ɔ. Nan kusu, ɔ le man atun ke ɔ ja belenzua m'ɔ fal man yí nwun manlun man Kilisi ɔ. ⁴⁰ Nan se ɔ'a nja man bian kún an, ɔ 'di yí nwun fe tala ke ɔ kɔ ja bian'n. Ejɔle'n mɔ m'an han'n, mɔn de mɔn di ke mɔn kusu n ne Nyanmian Wawe'n yê m'an han ɔ.

Amuan su naan nun anwun ejɔle'n

8 M'ɔ ti amuan su naan nun anwun ejɔle dɛ'n, yê kualaa ye si nun ejɔle ke emɔ le kpɔn kele'n. Nan like esɛ sɔ'n, ɔ man be tu bé nwun. Like kusu m'ɔ man be kpasi'n y'ɔ le ehulo'n. ² Suanlan m'ɔ bu yí nwun ke ɔ si like'n, anun ɔ nzi ɔ ngua man yí bu kpa ke ɔ fata ke ɔ sí yí'n. ³ (M'ɔ cian'n y'ɔ le Nyanmian ehulo'n.) Suanlan m'ɔ kulo Nyanmian'n yê Nyanmian kusu si yí ɔ.

⁴ M'ɔ ti amuan su naan elie nun anwun ejɔle dɛ'n, ye si ke amuan'n ti man yí ti anwun like fí mân nun anun. Mɔ ye si'n y'ɔ le ke Nyanmian ti baa kunmɔba cein. ⁵ Se bɔbɔ menian mmie-mɔ de di ke anwunno elɔ nun asɛ ewa, ninng'e dɔun wɔ ebele mɔ be su bé, esɛ b'a fa bé b'a kaci bé mɔn an, ⁶ yê dɛ mɔ ye si'n y'ɔ le ke Nyanmian ti baa kunmɔba cein. ɔ ti si mɔ ɔ'a bɔ ninng'e'n-mɔ kualaa tin ɔ. Yí dunman nun yê ye wɔ mân nun anun ɔ. Munlan kusu baa kunmɔba cein'n y'ɔ le Zozi Kilisi. Yí dunman nun yê ninng'e'n-mɔ kualaa wɔ mân nun anun ɔ, esɛ yí dunman nun yê ye le nguan ɔ.

⁷ Nan kusu menian dɔun nzi man ananholê sɔ'n. Amuan ejɔle nun a fɔto mmie-mɔ dede se kikaala be di naan sɔ nun an, ɔ yɔ be ke be le di amuan su naan. Kemɔ bé ti tinlin man'n, se be le di alɛ sɔ nun an, anun ɔ yɔ be ke b'a to ete nun. ⁸ Nán alɛ y'ɔ man yê enanndɛ'n sɔ Nyanmian anyun ɔ. Se ye di o, se y'a nni man o, ye nnyan man nun like fí.

⁹ Nan kusu, emɔ nían bé nwun kpa. Fanwundi'n mɔ Nyanmian a man emɔ'n, be nánndɛ yí nwun kpa nán bé mɔ be dedi'n tinlin man nun a ndɔ man ete nun.

¹⁰ Afɛ, wó mɔ e si ejɔle'n, se suanlan mɔ yí dedi'n tinlin man'n nwun wó amuan sua elɔ ke e le didi a, yí kusu yí ajunlun'n 'man yí anwunsele ke ɔ hɔ lí amuan su like.

¹¹ Anun like'n mɔ wó nwan e si'n dunman nun, wó nianman'n mɔ yí ti yê Kilisi a wu mɔ yí dedi'n tinlin man'n, e le man ɔ minlin. ¹² Se emɔ yɔ sɔ maan emɔ anianman'n-mɔ to ete nun anun an, anun Kilisi muonun yê emɔ le yɔ yí ete ɔ. ɔ sanlun ke, emɔ man be yɔ like mɔ bé ajunlun'n man bé ke ɔ ti man kpa. ¹³ Ehika ati, alɛ mɔ mɔn di a mɔn nianman'n kɔ to ete nun'n, alɛ sɔ'n, mɔn 'tua, m mman man mɔn nianman'n ndɔ man ete nun.

ɔ fata ke Pɔlu nyan yí junman nun anun like

9 N ne fanwundi. N dɛ Zozi Kilisi bɔfue. M'an nwun yê Mun Zozi muonun mɔn nyɔnsu. Junman'n mɔ n nili manlun yê Mun'n, yí mma m'ɔ suli'n y'ɔ le emɔ. ² Se bɔbɔ mmie-mɔ mmu man mɔn ke n dɛ Kilisi bɔfue a, emɔ dɛ, emɔ bu mɔn ke n dɛ Kilisi bɔfue. ɔ sanlun ke

junman'n mɔ n nili m'ɔ man ɛmɔ nun yɛ Mɔn Zozi b'a yɔ kun'n, ɛmɔ tɪ nzɔlɛ m'ɔ kele kɛ n dɪ Kilisi bɔfue.

³ Sɛ menian kan kɛ n dɪ man Kilisi bɔfue a, ejɔlɛ mɔ mun bua bɛ'n y'ɔ le kɛ ⁴ mɪn junman'n mɔ mun di'n, asu ɔ nvata man kɛ mun nyan nun alɛ mun di mun nun nzue ɔ? ⁵ Asu n nne man atun kɛ mun ja asɔnɔn nun anun balasua kɛ mmɔfue'n-mɔ, kɛ *Sefasi nun yɛ Mɔn anianman'n-mɔ yɔ yɪ nɔn ɔ? ⁶ Asu ɔ tɪ kpa kɛ mun nun Baanabasi yɛ munnyuan ala yɛ yɛ lɪ junman yɛ gúa yɛ nuan alɛ ɔ?

⁷ Nzalafu benin yɛ yɪ muonun ɔ gua yɪ nuan alɛ ɔ? Nwan suanlan dɛ yɛ ɔ yɔ ebo m'ɔ nni man yɪ ebo nun asu alɛ ɔ? Suanlan benin yɛ ɔ sie ayemua m'ɔ le man atun ɔ nyuihyuin man bɛ nyafusue'n bie a nnun man ɔ? ⁸ Nvanduhun ehi-mɔ m'an fa m'an tu yɪ nwun'n, asu nán kɛ kulo menian'n-mɔ yɔ yɪ nɔn an? Nán ejɔlɛ kunmgbá sɔ'n kusu yɛ Moyizi mala'n kan ɔ? ⁹ Afi b'a hele wɔ *Moyizi mala nun anun kɛ: *Sɛ enalɛ'n lɛ tetia *bele nun asu ɔ kpunmgbá a, n'ɛ cɪcɪ yɪ nuan'n*. Asu nnalɛ'n-mɔ anwun cian Nyanmian ɔ? ¹⁰ Nán yɛ lɪlɪ yɛ dunman nun ati yɛ ɔ man ɔ'a han sɔ ɔ? Yuo, yɛ dunman nun ati yɛ ɔ man b'a hele ejɔlɛ sɔ nun ɔ. ɔ di kɛ suanlan'n m'ɔ le futu asɛ'n maan bɛ dua'n, ɔ nun suanlan'n m'ɔ le kpunmgbɔ bele'n, bɛ nyan anyɔndasue kɛ junman'n mɔ bɛ le di'n, bɛ 'nyan nun like. ¹¹ Sɛ y'a han Nyanmian Anuan Ejɔlɛ'n nán ɔ su mma a, ɛmɔ junlun kɛ mɔ yɛ le kpunndɛ yɪ ɛmɔ elɔ'n sunlun sunman ɔ? ¹² Sɛ mmie-mɔ le atun bɛ didi ɛmɔ anwun an, asu yɛ le man atun yɛ ndala man bɛ ɔ? Nan kusu y'a nnian man yɪ sɔ. Y'a mian yɛ nyɔn y'a yɔ maan like fɪlɪ a mma a ndundun man Kilisi Ejɔlɛkpa nun aja nun.

¹³ ɛmɔ sɪ yɪ fɔ́n kɛ bɛ mɔ bɛ di Nyanmian awulo nun anun junman'n, Nyanmian awulo nun anun ninngɛ'n yɛ bɛ fa bɛ nuan bɛ nwun ɔ. Bɛ mɔ yɛ bɛ yɪ tɛɛ'n kusu, tɛɛ ɛyɛ mucia nun asu ninngɛ'n yɛ bɛ fa bɛ nuan bɛ nwun ɔ. ¹⁴ Kɛ ɔ tɪ yɪ nɔn ala anun. ɔ sanlun kɛ yɛ Mɔn a man atun kɛ menian mɔ bɛ ɔ Ejɔlɛkpa'n, Ejɔlɛkpa sɔ nun anwun yɛ ɔ di kɛ bɛ didi ɔ.

¹⁵ Nan mɪn dɛ, ninngɛ sɔ'n m'ɔ fata kɛ mun nyan yɪ'n, m'an nne man bie fɪlɪ. Nán kɛ mun kele ɛmɔ kalata ehi mun bisa maan ɛmɔ yɪ man mɪn ɔ. Sɛ mun 'wu bɔbɔ a, ɔ tɪ kpa. ɔ man suanlun fɪlɪ nguala ndu man mɪn ti kele sɔ'n. ¹⁶ Ejɔlɛkpa'n mɔ mun bɔ'n, ɔ tɪ man like mɔ mun fa mun tu mɪn nuan nun ɔ. Nan ɔ tɪ like mɔ b'a fa b'a tinndin mɪn ɔ. Sɛ m'an mmɔ Ejɔlɛkpa'n m'an ngele man menian'n-mɔ a, munnzue yɛ ɔ 'kan mɪn ɔ. ¹⁷ Sɛ ɔ tɪ kɛ mɪn muonun mɪn ti anwun junman mɔ m'an hulo yɛ mun di a, ahan mun man bɛ tua mɪn yɪ nwun kale. Nan ɔ tɪ junman mɔ b'a fa b'a wula mɪn sa nun, sɛ mun ngulo man bɔbɔ a, ɔ sɛ kɛ n ní. ¹⁸ Anun mɪn ahatua'n y'ɔ le benin? Mɪn ahatua'n dɛ'n y'ɔ le fɛ elie'n mɔ mun nyan yɪ mɛlɛ mɔ mun bɔ Ejɔlɛkpa'n mun kele menian'n-mɔ'n. Ejɔlɛkpa'n mɔ mun bɔ'n, mun mgbunndɛ man kɛ bɛ tua mɪn yɪ nwun kale.

¹⁹ N ne fanwundi, n ndi suanlan fɪlɪ kanga. Nan kusu kɛ ɔ kɔ yɔ nán m'an nyan menian dɔn m'an man yɛ Mɔn'n, ɔ man m'an kaci menian'n-mɔ kualaa kanga.

²⁰ Mun nni man Moyizi mala nun asu, nan kusu kɛ ɔ kɔ

yɔ nán mɪn sa a han Zufu'n-mɔ mɔ bɛ di mala sɔ nun asu m'an man yɛ Mɔn'n, ɔ man sɛ mun nun bɛ yɛ tɪ a, mun yɔ mɪn nwun kɛ bɛ. ²¹ Bɛ mɔ bɛ kusu bɛ nni man Moyizi mala nun asu'n, sɛ n wɔ bɛ afian an, mun yɔ mɪn nwun kɛ bɛ nán mɪn sa a han bɛ, m'an man yɛ Mɔn. Nán kɛ bie a mɪn nyɔn nɔ ɔ man Nyanmian mala nun ɔ. Cɛɛ, nan Kilisi mala nun asu yɛ mun di ɔ. ²² Bɛ mɔ bɛ dedi'n tinlin man'n, sɛ mun nun bɛ tɪ a, mun yɔ mɪn nwun kɛ mɪn kusu mɪn dedi'n tinlin man nán mɪn sa a han bɛ, m'an man yɛ Mɔn. Mun fa mɪn nwun mun tɪ mun yɔ like biala nán mɪn sa a han mmie-mɔ m'an man yɛ Mɔn. ²³ Ejɔlɛkpa nun ati yɛ mun yɔ ehi-mɔ kualaa nán mɪn kusu m'an nyan nun nyila.

²⁴ ɛmɔ sɪ yɪ fɔ́n kɛ bɛ mɔ bɛ su ɛnwanndie'n, bɛ kualaa bɛ nwanndi, nan kusu bɛ nunhan kun yɛ ɔ nyan ɔ. Ehiɔa ati, ɛmɔ nwánndi kpa, nán b'a nyan nun like. ²⁵ Bɛ kualaa mɔ bɛ su ɛnwanndie'n, mɛlɛ mɔ bɛ 'kpunndin kpunndin bɛ akpɔlɛ'n-mɔ anun'n, bɛ totua bɛ nwun ninngɛ kpa. Bɛ yɔ yɪ sɔ nán b'a nyan ɛnwanndie'n nun anun kele'n. Kele sɔ'n, ɔ sɛɔ. Nan yɛ dɛ mɔ yɛ le yɔ'n, yɛ le yɔ yɛ nyan kele m'ɔ le man ɛsɛɔ'n. ²⁶ Ehiɔa ati, ɛnwanndie'n mɔ mun nwanndi'n, mɪn nyɔn wɔ lika kun. N dɪ kɛ suanlan m'ɔ le kun ngondin ɔ. Mun ndu man mɪn kɔtɔlɛ dɛ nun anwunman nun. ²⁷ Kɛ ɔ kɔ yɔ nán mɪn mɔ m'an bɔ Ejɔlɛkpa'n m'an hele menian'n-mɔ'n b'a nyɪ man mɪn b'a ndu man'n, mun bulɪ mɪn nwun kpa, ɛsɛ mun sie mɪn nwun ye.

Bɛ nían bɛ nwun kpa wɔ amuan'n-mɔ anwun

10 Anianman-mɔ, ejɔlɛ m'ɔ tulɪ yɛ nan-mɔ mɛlɛ mɔ anun bɛ nun Moyizi nanndɪ ewá nun anun elɔ'n, mun kulo kɛ ɛmɔ ati kacɪ. Mɔ anun bɛ nanndɪ ewá nun anun elɔ'n, Nyanmian manlun like kun kɛ bɔlɛ wali helelɪ bɛ atun'n, ɛsɛ ɔ kpacɪlɪ jenvie nun anun maan bɛ nanndɪ bɛ ja nun bɛ kpɛlɪ yɪ. ² Mɔ bɛ wɔ bɔlɛ nun anun ɔ nun mɔ bɛ 'kpɛ jenvie'n, bɛ sɔnɔnɔn bɛ kualaa ɔ man bɛ nun Moyizi yɔlɪ kun. ³ Alɛ kunmgbá'n m'ɔ fi Nyanmian asa nun'n yɛ bɛ kualaa bɛ lili ɔ. ⁴ Nzue kunmgbá'n m'ɔ fi Nyanmian elɔ'n yɛ bɛ kualaa bɛ nunlun ɔ. Nzue sɔ'n fi Nyanmian ebuta'n m'ɔ si bɛ su nun anun. Ebuta sɔ'n y'ɔ le Kilisi. ⁵ Nan kusu Nyanmian akunnun a njɔ man bɛ kualaa bɛ nwun. ɔ man bɛ wuli ewa nun anun. ⁶ Ninngɛ sɔ'n-mɔ, ɔ tɪ kɛ nzɔlɛ yɛ bɛ le yɪ yɪ bɛ kele yɛ, nán yɛ kusu y'a nnyan man ajunlun ɛtɛ kɛ bɛ. ⁷ ɔ nvata man kɛ ɛmɔ sɔ amuan kɛ bɛ nun mmie-mɔ sɔlɪ amuan'n. B'a hele wɔ Ehele Ejɔlɛ nun anun kɛ: *Menian'n-mɔ kɔ tanlan asɪ bɛ kɔ li like bɛ kɔ nun su nzan. ɛsɛ bɛ kɔ jasɔ bɛ kɔ si yɪ nwun abile*. ⁸ Nán bɛ man yɛ yɔ satɪlfue kɛ bɛ nun mmie-mɔ yɔlɪ yɪ mɔ menian akpu abulaa nun nsan wuli cian kunmgbá'n. ⁹ Nán bɛ man yɛ sɔ yɛ Mɔn yɛ nuan kɛ bɛ nun mmie-mɔ yɔlɪ yɪ mɔ owo-mɔ kɪkalɪ bɛ maan bɛ wuli'n. ¹⁰ Nán bɛ juɔ bɛ konvin abu, kɛ bɛ nun mmie-mɔ yɔlɪ yɪ mɔ nyanmiansu bɔfue'n m'ɔ kun suanlan'n hunlin bɛ'n.

¹¹ Munnzue sɔ'n m'ɔ hanlun bɛ'n, ɔ tɪ fuɔ yɛ bɛ le fa bɛ tu ehiɔlun-mɔ ɔ. B'a hele ninngɛ sɔ'n bɛ le fa bɛ kannzu yɛ, ɔ sanlun kɛ mɛlɛ'n mɔ yɛ wɔ nun ewa'n, mán nun ayuelɛ a ju. ¹² Ehiɔa ati, suanlan m'ɔ de di kɛ ɔ jin yɪ ja

nun'n, ɔ nían yí nwun kpa nán ɔ'a ndo man. ¹³ Sɔnlan fíí nnun man ebele mman man emɔ m'ɔ bu emɔ su ɔ. ɔ sanlun ke Nyanmian ti ananhɔɛfue. ɔ nguala man ke ɔ yaci maan sɔnlan'n bu emɔ anwunsele nun asu ɔ. Se sɔnlan'n tu emɔ a, Nyanmian 'sesie maan emɔ kualaa yí nyunnun jinlan be di yí su kunnunmun.

¹⁴ Ehika ati, anianman ehulo mma, emɔ nwánni amuan esɔ'n. ¹⁵ Emɔ ti menian mɔ be si ngele, ejɔle ehi mɔ m'an han m'an hele emɔ'n, emɔ muonun títi nían. ¹⁶ Yé Mún nzan'n mɔ ye 'nun an ye da Nyanmian así nán y'a nun'n, ɔ kele ke ye nun Kilisi yé moja nun a yɔ kun. Kpaun'n mɔ ye bubu nun ye di'n, ɔ kele ke ye nun Kilisi yé suanlan baka nun a yɔ kun. ¹⁷ Kpaun'n ti baa kunmg-ba cein. Kannze ye sunlun bɔbɔ a, yé kualaa ye ti anwunnaan kun. ɔ sanlun ke kpaun kun sɔ'n ti yé kualaa yé dɛ.

¹⁸ Emɔ nían ke daba anun Izalaye amma'n-mɔ yɔ yí'n. Bé mɔ be kɔ li naan'n mɔ be kɔ fa be kɔ yí tɛ Nyanmian muɔla nun asu be kɔ man yí'n, anun be nun yí a yɔ kun. ¹⁹ Se mún kan sɔ a, asu mín nwan amuan'n anaan amuan su naan'n ti like ɔ? ²⁰ Cɛɛ! Nan mín nwan bé mɔ be nzi man Nyanmian'n, nán Nyanmian ye be yí bé tɛɛ'n be man yí ɔ, nan be yí be man wawe ete'n-mɔ. Nan mín dɛ mún ngulo man ke emɔ nun wawe ete'n-mɔ yɔ kun. ²¹ Emɔ nguala man ke be nun yé Mún kangɔ nun anun nán ese emɔ a nun wawe ete'n-mɔ kusu kangɔ dɛ nun anun. Emɔ nguala man ke be tanlan yé Mún tɔbɔlɔ nun anwun be didi nán ese emɔ a tanlan wawe ete'n-mɔ kusu dɛ nun anwun b'a didi. ²² Anaan emɔ kulo ke be wula yé Mún akpue ɔ? Asu emɔ junlun ke ye le anwunsele ye tala yí ɔ?

Be kpúnnɛ ehunlun-mɔ ati anwun nvasue

²³ Emɔ kan ke: "Ye kualaa ye yɔ like biala mɔ ye kulo ɔ." ɔ ti ananhɔɛ, nan kusu yí kualaa ti man kpa mman man emɔ. ɔ ti ananhɔɛ ke emɔ kualaa be yɔ like biala mɔ emɔ kulo ɔ, nan kusu yí kualaa mmuka man emɔ maan emɔ dedi'n ngɔ man yí nyunnun. ²⁴ Suanlan fíí n'ɔ kpúnnɛ yí ti anwun nvasue, nan ɔ kpúnnɛ ehunlun-mɔ dɛ.

²⁵ Like mɔ be di, mɔ emɔ kɔ to yí gua nun'n, nán be sulo yí nzin be bisa bisa yí nwun kosuan nán emɔ lí.

²⁶ ɔ sanlun ke Eहेले Ejɔle'n le kan ke: *Asíe'n nun su ninng'e'n kualaaatin ti yé Mún dɛ.*

²⁷ Se suanlan m'ɔ nzi man Nyanmian'n fele emɔ alɛ nán emɔ tie a, like biala mɔ be kɔ fa be kɔ man emɔ'n, emɔ lí, nán be sulo yí nzin be bisa bisa yí nwun kosuan.

²⁸ Nan se suanlan bie kan kele emɔ ke: "Naan ehi ti amuan su naan," yí dɛ anun nán be di, ɔ fi ejɔle'n mɔ suanlan sɔ nun a han a hele emɔ'n. ɔ sanlun ke ɔ'a kacɔ emɔ. ²⁹ Nán wɔ ajunlun dɛ nun anwun ejɔle yé mún kan yí ewa ɔ, nan ehunlun ajunlun dɛ nun anwun ejɔle yé mún kan ɔ. Nan afɔ ɔ yɔ se mɔ like mɔ mún kualaa ke mún yɔ'n, suanlan mgban kualaa ɔ kan yí nwun ejɔle ɔ?

³⁰ Se mún da Nyanmian así nán m'an lí like a, anun ɔ yɔ se mɔ mún nyan yí nwun amannɛ ɔ?

³¹ Ehika ati, se emɔ 'di alɛ o, se emɔ 'nun nzue o, yí kualaa mɔ emɔ 'yɔ'n, emɔ yɔ be wúla Nyanmian anun-

minnyanmun. ³² Like mɔ emɔ yɔ a, ɔ kualaa ke ɔ man Zufu o, m'ɔ ti man Zufu o, anaan Nyanmian asɔnlan'n tɔ asɔ'n, like sɔ'n, nán be yɔ. ³³ Emɔ yɔ ke mín. Like biala mɔ mún yɔ a bé kualaa be di yí nwun fe'n yé mún yɔ ɔ. Nán m'ɔ ti kpa man mín'n yé mún yɔ ɔ, nan m'ɔ ti kpa man ehunlun-mɔ'n yé mún yɔ nán b'a nyan nguan ɔ.

11 Emɔ sósuan mín ke mún sosuan Kilisi'n.

² Mún yí emɔ aye. ɔ sanlun ke like biala anun, emɔ kacɔ mín cian daa, ese ninng'e kusu mɔ n geleli emɔ'n, emɔ nánndi su kpa.

ɔ se ke mmalasua'n-mɔ cɔcɔ bé ti su

mele mɔ be 'yɔ asɔnlan'n

³ Nan kusu mún kulo ke emɔ ti ejɔle ehi abu kpa ke Kilisi y'ɔ sie belenzua biala ɔ. Belenzua'n kusu y'ɔ sie yí yí ɔ. Yé Nyanmian y'ɔ sie Kilisi ɔ. ⁴ Belenzua kun mɔ ɔ 'yɔ asɔnlan, anaan Nyanmian kɔ fa ejɔle kɔ wula yí nuan ke ɔ hán héle menian m'ɔ kɔ cɔcɔ yí ti su'n, anun belenzua sɔ nun anyɔn a nzo man Kilisi. ⁵ Nan balasua kun kusu mɔ ɔ 'yɔ asɔnlan, anaan Nyanmian kɔ fa ejɔle kɔ wula yí nuan ke ɔ hán héle menian mɔ ɔ'a njɔcɔ man yí ti nun asu'n, anun balasua sɔ nun anyɔn nzo man yí hun. Anun ɔ ti ke balasua mɔ b'a kpa yí ti ɔ. ⁶ Balasua kusu m'ɔ ngulo man ke ɔ cɔcɔ yí ti su'n, anun ɔ títi. Nan kusu ɔ ti anyunnunguasɛ man balasua kun ke ɔ kpá anaan ɔ títi yí ti'n. Yí sɔ ati, ɔ cɔcɔ su. ⁷ ɔ nze nvata man ke belenzua cɔcɔ yí ti su ɔ. ɔ sanlun ke Nyanmian nuanlun yí nwun su y'ɔ bɔlɔ yí ɔ, ɔ ti Nyanmian anunminnyanmun. Nan balasua'n dɛ, ɔ ti belenzua nun anunminnyanmun. ⁸ Afɔ belenzua anvɔn bowe yé Nyanmian falɔ bɔlɔ balasua ɔ, nan nán balasua'n dɛ'n yé Nyanmian falɔ bɔlɔ belenzua ɔ. ⁹ Nyanmian bɔlɔ balasua manlun belenzua nán ɔ'a mɔ man belenzua ɔ'a mman man balasua. ¹⁰ Ehika ati, nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ dunman nun, balasua'n cɔcɔ yí ti su ɔ héle ke ɔ bebele yí nwun asɔ man yí hun.

¹¹ Nan kusu, yé mân'n mɔ ye nun yé Mún ye le bu'n, belenzua'n nni man yí ti anwun yé balasua'n kusu nni man yí ti anwun. ¹² Afɔ se bɔbɔ belenzua nun anvɔn bowe yé Nyanmian falɔ bɔlɔ balasua nun an, balasua'n kusu yé ɔ wu belenzua nun ɔ. Ehi kualaa fi Nyanmian elɔ. ¹³ Emɔ muonun be nían balasua m'ɔ le yɔ asɔnlan mɔ ɔ'a njɔcɔ man yí ti su'n, asu ɔ ti kpa? ¹⁴ Mân'n muonun mɔ ye wɔ nun'n kele yé ke, ɔ ti anyunnunguasɛ man belenzua kun ke ɔ síe yí ti'n maan ɔ nyín ndun-ndun ke balasua. ¹⁵ Nan se balasua sie yí ti nun an, ɔ ti anunminnyanmun man yí. ɔ sanlun ke Nyanmian falɔ enyuan ndunndun sɔ'n manlun balasua ke ɔ fá hála yí ti. ¹⁶ Ejɔle'n mɔ m'an han'n, suanlan mɔ yí nwan ɔ 'su ejɔle ehi anwun akpulowa'n, mún kan yí tika mún kele yí ke yé muonun o, Nyanmian asɔnlan'n-mɔ anun o, ke ye yɔ yí nun anun.

Yé Mún alɛ nun anwun ejɔle'n

¹⁷ M'ɔ ti yé Mún alɛ nun elie nun anwun ejɔle dɛ'n, mún nyl man emɔ aye. ɔ sanlun ke mele mɔ emɔ kɔ

yia'n, like mɔ ɛmɔ yɔ'n tɪ man kpa fɪl. ¹⁸ M'an tɪ kɛ mɛlɛ mɔ ɛmɔ asɔnɔn mma'n-mɔ kɔ yia'n, ɛmɔ anuan nze man bɛ nwun, ɛmɔ bubu bɛ nwun nun. Mɔn nne man ɛjɔlɛ sɔ'n mɔn nni man kpa. ¹⁹ Nan sɛ ɛmɔ bubu bɛ nwun nun an, anɔn bɛ nwun menian kusu mɔ bɛ su Zozi Kilisi ananhɔlɛ nun sakpa'n. ²⁰ Mɛlɛ mɔ ɛmɔ kɔ yia'n, nán yɛ Mɔn alɛ nɔn elie ati yɛ ɛmɔ yia ɔ. ²¹ ɔ sanlɔn kɛ sɛ ɛmɔ yia tɔbɔlɔ nɔn anwun an, suanlan kun kpɔlɔ di yɪ muonun yɪ alɛ dɛ m'ɔ tunlɔn'n, nan bɛ nje man bɛ nni man. ɔ man mmie-mɔ didi dede bɛ ku yɪ kpa. Mmie-mɔ nɔn nzan dede bɛ bu, kusu anɔn ɛhɔɛ lɛ kun mmie-mɔ. ²² ɛmɔ lɛ man awulo mɔ bɛ di like nɔn bɛ nɔn nzan ɔ? Anaan ɛmɔ mmu man Nyanmɔan Asɔnɔn'n like ɔ? ɛmɔ kulo kɛ anyunnunguasɛ kan bɛ mɔ bɛ wɔ nɔn mɔ bɛ lɛ man like fɪl nɔn ɔ? Nzu ɛjɔlɛ dɛ yɛ ɛmɔ kulo kɛ n gán n géle ɛmɔ ɔ? Asu ɔ fata kɛ mɔn yɪ ɛmɔ ayɛ ɔ? ɛɛɛ! Mɔn nguala man kɛ mɔn yɪ ɛmɔ ayɛ!

²³ ɛhɪ, like mɔ yɛ Mɔn hehelɔ mɔn'n yɛ mɔn kusu m'an hele ɛmɔ ɔ. Like sɔ'n y'ɔ lɛ kɛ kɔngɛ'n, asannan nán b'a yɪ yɛ Mɔn Zozi b'a man'n, ɔ falɔ kpaun. ²⁴ M'ɔ lalɔ Nyanmɔan asɔ yuelɔ'n, ɔ kɔ bubu nɔn. Yɪ nwan: "ɛhɪ tɪ mɔn nwunnaan, mɔn fa mɔn man ɛmɔ. ɛmɔ yɔ ɛhɪ bɛ fá bɛ káclɔ mɔn." ²⁵ Mɔ bɛ lili kpaun'n yuelɔ'n, ɔ kɔ fa nzan kangɔ'n. Yɪ nwan: "Nzan'n m'ɔ wɔ kangɔ ɛhɪ anɔn'n y'ɔ lɛ nyhyɛ fufɔlɛ'n mɔ Nyanmɔan lɛ fa mɔn moja'n hyhyɛ'n. Mɛlɛ biala mɔ ɛmɔ 'nɔn nzan sɔ'n, ɛmɔ nún bɛ káclɔ mɔn." ²⁶ Afɪ mɛlɛ biala mɔ ɛmɔ lɛ di kpaun ɛhɪ, mɔ ɛmɔ lɛ nɔn nzan ɛhɪ'n, anɔn ɛmɔ lɛ bɔ yɛ Mɔn ewue'n m'ɔ wuli nɔn anwun kpayɛ dede ɔ kɔ ju mɛlɛ mɔ ɔ 'sa ba'n.

²⁷ ɛhɪka ati, sɛ suanlan kun sɔn atɔn m'ɔ nze nvata man nɔn asu ɔ di yɛ Mɔn kpaun'n ɔ nɔn yɪ nzan nɔn an, anɔn suanlan sɔ nɔn a yɔ ɛtɛ ɔ'a tia yɛ Mɔn anwunnaan'n nɔn yɪ moja'n. ²⁸ ɔ man suanlan kun biala sɔ yɪ nwun nɔn kualaa nán ɔ'a li kpaun sɔ'n ɔ'a nɔn nzan'n. ²⁹ ɔ sanlɔn kɛ suanlan m'ɔ lɛ di kpaun sɔ'n ɔ nɔn nzan'n mɔ ɔ'a mmu man kɛ yɛ Mɔn anwunnaan'n nɔn yɪ moja'n, anɔn suanlan sɔ'n lɛ bu yɪ muonun yɪ nwun fuɔ. ³⁰ ɛhɪka ati yɛ ɛmɔ anɔn mmie-mɔ dɔn a fuke fuke, mmie-mɔ a bubu, mmie-mɔ kusu dɔn a wu nɔn ɔ. ³¹ Sɛ yɛ di mua yɛ sɔ yɛ nwun yɛ nɔn kualaa nán y'a li yɛ Mɔn alɛ nɔn an, Nyanmɔan mmua man yɛ ndɛɛ. ³² Nan sɛ yɛ Mɔn bua yɛ ndɛɛ a, ɔ 'pinnin yɛ nán yɛ ti a nga man nɔn kɛ ɛyuaɔlɔ'n dɛ'n.

³³ ɔ man anianman-mɔ, sɛ ɛmɔ yia mɔ ɛmɔ 'ba li yɛ Mɔn alɛ'n, ɛmɔ nwúnnde bɛ nwun. ³⁴ Kɛ ɔ kɔ yɔ nán Nyanmɔan a mbinnin man ɛmɔ mɛlɛ mɔ ɛmɔ kɔ yia'n, suanlan m'ɔ nɔn an, ɔ'a gɔlɔ'n, ɔ lí like yɪ awulo nán ɔ'a a. Yɪ bu nga'n, sɛ mɔn ba ɛmɔ anwun ɛlɔ a, n gɔ sesie.

Wawe Nwannzan-nwannzan nɔn acɛdɛ'n-mɔ

12 ɛhɪ, anianman-mɔ, m'ɔ tu de Wawe Nwannzan-nwannzan nɔn acɛdɛ'n-mɔ anwun ɛjɔlɛ dɛ'n, mɔn kulo kɛ ɛmɔ tɪ yɪ bu kpa. ² ɛmɔ sɪ kɛ daba mɔ anɔn ɛmɔ nzɪ man Nyanmɔan'n, amuan'n-mɔ mɔ bɛ njujɔ man'n, bɛ yɛ anɔn ɛmɔ nanndɪ nɔn bɛ sɔ ɔ. ³ ɛhɪka ati, mɔn kulo kɛ ɛmɔ tɪ yɪ bu kpa kɛ, suanlan mɔ Nyanmɔan Wawe'n wɔ yɪ nɔn'n nguala ngan man kɛ: "Zozi a fa

munnzue!" Sɛ Wawe Nwannzan-nwannzan'n kusu nnun man nɔn an, suanlan kun nguala ngan man kɛ: "Zozi tɪ yɛ Mɔn!"

⁴ Acɛdɛ'n-mɔ tɪ ngacile dɔn, nan kusu yɪ kualaa fi Wawe Nwannzan-nwannzan kunmgb'a'n. ⁵ Junman'n tɪ ngacile dɔn nan kusu yɛ Mɔn kunmgb'a'n yɛ bɛ lɛ su yɪ ɔ. ⁶ Junman elie'n tɪ ngacile dɔn nan kusu Nyanmɔan kunmgb'a'n sɔn yɪ kualaa asu ɔ di junman yɛ asɔtanlan nɔn anɔn.

⁷ Wawe Nwannzan-nwannzan'n man suanlan kun biala acɛdɛ kun maan ɔ fa buka ɛhɔlɔn-mɔ kualaa'n.

⁸ Wawe Nwannzan-nwannzan'n fa ngele ɛjɔlɛ ɔ wula suanlan'n bie anuan maan ɔ kan. Wawe kunmgb'a'n kele suanlan'n bie like maan ɔ nwun yɪ yuein ɔ buka ɛhɔlɔn-mɔ. ⁹ Wawe kunmgb'a sɔ'n man suanlan'n bie dedi. ɔ man suanlan'n bie kusu tunmin maan nwu-luwafue'n-mɔ anwun sa. ¹⁰ ɔ man suanlan'n bie tunmin maan ɔ yɔ asinbenwun ninngɛ. ɔ man bie kusu kan ɛjɔlɛ mɔ Nyanmɔan kɔ fa kɔ wula yɪ nuan kɛ ɔ hán'n. ɔ man suanlan'n bie kusu nwun wawe ɛtɛ'n nɔn Nyanmɔan Wawe nɔn angunmɔn. ɔ man suanlan'n bie kan anɛ ngacile ngacile. ɔ man bie kusu tutu anɛ ngacile ngacile sɔ'n-mɔ abu. ¹¹ Wawe kunmgb'a cein sɔ'n yɛ ɔ yɔ ninngɛ sɔ'n-mɔ kualaa ɔ. Acɛdɛ m'ɔ kulo kɛ ɔ fa man suanlan kun biala'n y'ɔ fa man ɔ.

Zozi Kilisi menian'n-mɔ kualaa tɪ anwunnaan kun

¹² ɛhɪ, ɛmɔ sɪ kulo suanlan kɛ ɔ kpɔn tɪ yɪ'n. Yɪ akpɔlɛ akpɔlɛ'n-mɔ sunlɔn. Bɛ kan yɪ kualaa bɛ bɔ nɔn an, anɔn ɔ yɔ anwunnaan kun. Kilisi kusu, kɛ ɔ tɪ yɪ nɔn ala anɔn. ¹³ Yɛ kualaa'n, Zufu o, m'ɔ tɪ man Zufu o, kanga o, m'ɔ tɪ man kanga o, Wawe kunmgb'a sɔ nɔn a ho-huan yɛ nuan, y'a kaci anwunnaan kun, b'a sɔnɔn yɛ, ɛsɛ Wawe Nwannzan-nwannzan'n wɔ yɛ kualaa yɛ nɔn.

¹⁴ Nán akpɔlɛ baa kunmgb'a y'ɔ yɔ anwunnaan nɔn ɔ, nan akpɔlɛ dɔn y'ɔ yɔ anwunnaan nɔn ɔ. ¹⁵ Sɛ ajalɛ'n nwan: "Mɔn dɛ, nán asaa y'ɔ lɛ mɔn, yɪ ti, n nnun man anwunnaan nɔn anɔn bie." Sɛ ɔ kan sɔ ti a, asu ɔ nnun man anwunnaan nɔn anɔn bie ɔ? ¹⁶ Sɛ anzue'n kusu nwan: "Mɔn dɛ, nán anyɔn y'ɔ lɛ mɔn, yɪ ti, n nnun man anwunnaan nɔn anɔn bie." Sɛ ɔ kan sɔ ti a, asu ɔ nnun man anwunnaan nɔn anɔn bie ɔ? ¹⁷ Sɛ ɔ tɪ kɛ anwunnaan'n kualaa y'ɔ lɛ anyɔn an, ahan suanlan 'yɔ sɛ nán ɔ'a tɪ ɛjɔlɛ? Sɛ ɔ tɪ kɛ anwunnaan'n kualaa y'ɔ lɛ anzue a, ahan suanlan 'yɔ sɛ nán ɔ'a tɪ nvan? ¹⁸ Muafue, kɛ kulo suanlan akpɔlɛ akpɔlɛ'n lɔka mɔ Nyanmɔan kulo kɛ ɔ sie yɪ'n, ɛbɛlɛ yɛ ɔ'a sie yɪ ɔ. ¹⁹ Afɪ sɛ ɔ tɪ kɛ yɪ kualaa tɪ tɔlɛ baa kunmgb'a a, ahan bɛ nvele man yɪ suanlan. ²⁰ ɔ tɪ ananhɔlɛ kɛ kulo suanlan akpɔlɛ akpɔlɛ'n-mɔ sunlɔn, nan yɪ kualaa yɔ anwunnaan kun.

²¹ ɛhɪka ati, anyɔn nguala ngan ngele man asaa kɛ: "Wɔ asaa, m mianlɔn man wɔ nwun!" Bɛ ti kusu nguala ngan ngele man ajalɛ kɛ: "Wɔ ajalɛ, m mianlɔn man wɔ nwun!" ²² Bɛ nguala bɛ ngan man sɔ. ɔ sanlɔn kɛ anwunnaan nɔn akpɔlɛ'n-mɔ mɔ bɛ mmu man bɛ like fɪlɔ'n, bɛ yɛ bɛ nwun cian ɔ. ²³ Yɛ anwunnaan'n lɔka mɔ yɛ mmu man yɪ like fɪlɔ'n, yɪ yɛ yɛ sesie yɪ kpa ɔ. Lɔka mɔ suanlan nwun yɪ a, ɔ tɪ anyunnunguasɛ man yɛ'n,

ye kala su. ²⁴ Lika mo suanlan nwun yi a, o ti kpa'n, ye yaci ye gua su. Anwunnaan'n lika so'n-mo ye nwun be a, ye mmu man be like fli'n, Nyanmian a sesie maan be nwun cian ye kpa. ²⁵ O yo yi so nan mgbaci mgbacie a ndanlan man anwunnaan nun anun. O sanlin ke anwunnaan nun anun akpale akpale'n-mo kualaa suso be nwun nun. ²⁶ Se anwunnaan nun anun akpale'n bie le nwun yale a, be kualaa ye anun be nun yi le nwun yale so nun o. Ye se be nun kun bie kusu le di fe a, be kualaa ye anun be le di fe so nun o.

²⁷ Kilisi anwunnaan'n y'i le emo kualaa. Emo anun kun biala ti anwunnaan so nun anun akpale kun. ²⁸ Ehi-ka ati y'o man Nyanmian lili mua sielu mmofue'n-mo Asonun nun anun o. M'o tian yi nnyuan'n y'i le mgbomanfue'n-mo. M'o tian yi nsan'n y'i le be mo be kekele menian'n-mo ninng'e'n. M'o to su'n y'i le be mo be yo asinbenwun ninng'e'n, be mo be le tunmin maan nwuluwafue'n-mo anwun sa'n, be mo be buka yalefue'n-mo'n, be mo be nian Asonun nun asu'n, o nun be mo be kan anie ngacile'n-mo'n. ²⁹ Asu be kualaa be ti mmofue o? Cece! Asu be kualaa be ti mgbomanfue o? Cece! Asu be kualaa be kekele menian'n-mo ninng'e o? Cece! Asu be kualaa be yo asinbenwun ninng'e o? Cece! ³⁰ Asu be kualaa be man nwuluwafue'n-mo anwun sa o? Cece! Asu be kualaa be kan anie ngacile ngacile o? Cece! Asu be kualaa be tu anie so'n-mo abu o? Cece! ³¹ Ehi-ka ati, emo kpundde acedie'n-mo mo be nwun cian'n. Nan mun 'ba hele emo atun kanlanman kanlanman kpa kun.

Ehulo'n

13 Ehi, se boko mun kualaa man nun anun anie'n-mo kualaaatin kan an, se mun kualaa nyanmiansu mmofue'n-mo die'n kan an, se mun ngulo man suanlan an, anun n di ke kpakpan mo be le fa be bo su mgban. ² Man n ni Nyanmian kpoman, man n zi ninng'e'n kualaaatin dede n zi Nyanmian nviale nun ejole'n kualaaatin, man n nyan dedi dede n dutu mmuka'n-mo abu boko, se mun nwun suanlan nan m'an ngulo man yi a, anun n di man like fli. ³ Man n va min nwun ninng'e'n kualaa mo n ne yi'n n je, ese boko n donun min nwun nan m'an fa m'an tu min nuan nun, se n nne man ehulo a, n nne man su nvasue.

⁴ M'o kulo suanlan'n, o si abutale, o yo ati anun kpa ninng'e. M'o kulo suanlan'n, yi nyin mmulu man suanlan like, ese o ndu man yi nuan nun. M'o kulo suanlan'n, o ndu man yi nwun. ⁵ M'o kulo suanlan'n, o nyo man anyunnunguasie like, o ti man ahyuan. O nve man suanlan anwun eya. M'o kulo suanlan'n, o nva man suanlan anwun ejole o nzie man yi kunnun. ⁶ M'o kulo suanlan'n, o nni man ete nun anwun fe nan ananhole nun anwun fe y'o di o. ⁷ M'o kulo suanlan'n, o tila yi ahunlu kpa, o le dedi, o le anyundasue, o si abutale.

⁸ Ehulo'n le man ayuelte. Kpoman elie'n temun 'ba sun, anie ngacile ngacile nun ehan'n temun 'ba sun, ninng'e'n-mo esie'n temun 'ba sun. ⁹ O sanlin ke ye si ninng'e'n-mo ebue, ese ye di kpoman nun ebue. ¹⁰ Nan mele mo like'n m'o ti kunlun-ngunlun kpa'n 'ba fite'n, m'o ti ebue ebue'n 'ba minlin.

¹¹ Mo n di batunman'n, anun mun jujo ke batunman, mun junlu ke batunman, mun yo min ninng'e'n-mo ke batunman. Nan mo n yoli kpain'n, n nyacili mmatunman ninng'e'n. ¹² Mo ye nwun yi ene'n, o ti ke ye le nian niannun nun. O ti minnzanlu-minnzanlu man ye. Nan mele'n 'ba ju, ye 'ba nwun yi tofee. Ene, ninng'e'n-mo ebue ebue ye mun si o. Nan temun'n 'ba ju, mun 'ba si yi kpa boko ke Nyanmian si min'n.

¹³ Sian die, ninng'e nsan ehi-mo wo ebele. Ninng'e nsan so'n-mo y'o le dedi'n, anyundasue'n, o nun ehulo'n. Nan be nsan nun anun kpili kpa'n y'o le ehulo'n.

Emo kpundde Nyanmian Wawe nun acedie mgbakpa'n-mo

14 Ehi-ka ati, emo man suanlan ehulo'n hian emo cunnin kpa. Ese emo bo mcondinlu kpa be kpundde acedie'n-mo mo Nyanmian Wawe'n man'n. Man Nyanmian kpoman elie acedie die'n hian emo kpa. ² Suanlan m'o le kan anie ngacile ngacile'n, anun nan menian-mo y'o le kan kele be o, nan o le kan kele Nyanmian. O sanlin ke suanlan fli ndi man anie'n m'o le kan'n. Nviale nun ejole ye Wawe Nwanzan-nwanzan'n le man o kan o. ³ Nan suanlan m'o le di Nyanmian kpoman'n, o kan ejole'n kele menian'n-mo o man be dedi'n o yi nyunnun, o wowula be anwunsele ese o ci ci be lua. ⁴ Suanlan m'o le kan anie ngacile ngacile'n, anun o le kan maan yi ngunmun yi dedi'n o yi nyunnun. Nan suanlan m'o le di Nyanmian kpoman'n, o kan ejole'n o man be kualaa mo be wo asonun nun anun'n dedi'n o yi nyunnun. ⁵ Min die, se Wawe Nwanzan-nwanzan'n man emo kualaa kan anie ngacile ngacile a, mun di yi nwun fe. Nan kusu mo mun kpundde'n, y'o le ke emo kualaa be li Nyanmian kpoman. Afi suanlan m'o di Nyanmian kpoman'n, yi junman die'n ti kpa tala suanlan mo kan anie ngacile ngacile'n die'n. Nan se suanlan kun kualaa ke o tutu anie ngacile ngacile so'n-mo abu maan Asonun mma'n-mo kualaaatin dedi'n o yi nyunnun an, yi kusu o ti kpa.

⁶ Anianman-mo, se mun ba emo anwun elo, nan se mun kan anie ngacile ngacile mun kele emo a, nzu nvasue die ye emo 'nyan yi su o? Nvasue nnun man su. Nan se Nyanmian yi like kele nan mun kan yi nwun ejole mun kele emo a, anaan mun kekele emo ejole nun an, anaan mun di Nyanmian kpoman an, anaan mun kan Nyanmian anwun ejole mun kele emo a, emo 'nyan su nvasue. ⁷ Be man ye fa ejole so'n ye tu ke suanlan m'o le ku fulutu anaan o le bo sanngo anwun. Se o'a mmo man yi kpa a, o yo se nan b'a nwun ejue'n m'o le tu'n?

⁸ Suanlan m'o le ku kancu'n, se o'a ngu man yi kpa a, nwan ye o 'sesie yi nwun o ko elbe o? ⁹ Ke o ti yi kusu man emo nun ala anun. Anie mo emo le kan mo suanlan ndi man'n, anun emo le kan gua anwunman nun mgban. ¹⁰ Anie sunlu man nun anun kpa, nan kusu kun nnun man ebele mo suanlan ndi man yi bu o. ¹¹ Anie mo mun ndi man'n, se suanlan le fa kan ejole kele min an, mun bu suanlan so nun eyefue, yi kusu o bu min eyefue. ¹² O man, kemo emo kpundde ke be nyan Wawe Nwanzan-nwanzan nun acedie'n-mo'n, anun emo

kpúnndé nunhan mɔ́ ɛmɔ́ nyan yí dɔ́un kpa a, ɔ́ kuala ke ɔ́ man Asɔ́nɔ́n mma'n-mɔ́ kualaatin dedi'n kɔ́ yí nyunnun'n.

¹³ Eɬika ati, suanlan m'ɔ́ kan anɛ ngacile ngacile'n, ɔ́ séle Nyanmian maan ɔ́ húala yí bu tú. ¹⁴ ɔ́ sanlun ke se mɔ́un yɔ́ asɔ́nɔ́n anɛ ngacile ngacile nun an, anun mín wawe'n yê ɔ́ le yɔ́ asɔ́nɔ́n nun ɔ́, mín ajunlun'n wɔ́ ebele mgban. ¹⁵ Se ɔ́ ti ɔ́ a, anun mɔ́un 'yɔ́ yí se? Mɔ́un 'fa mín wawe mɔ́un yɔ́ asɔ́nɔ́n, ɛse mɔ́un 'fa mín ajunlun'n kusu mɔ́un yɔ́ asɔ́nɔ́n. Mɔ́un 'fa mín wawe'n mɔ́un tu ejue, ɛse mɔ́un 'fa mín ajunlun'n kusu mɔ́un tu ejue. ¹⁶ Aft se ɛ le da Nyanmian asɔ́ anɛ ngacile ngacile nun, mɔ́ suanlan bie wɔ́ ɛmɔ́ afian m'ɔ́ ndɔ́ man anɛ ɔ́'n, se ɛ da Nyanmian asɔ́ yue a, ɔ́ nguala ɔ́ ngan man "Amun", ɔ́ sanlun ke ɔ́'a ndɔ́ man ejɔ́le'n mɔ́ a han'n. ¹⁷ Se bɔ́bɔ́ asuna'n tɔ́ like kpa a, ɔ́ mman man suanlan ɔ́'n dedi'n ngo man yí nyunnun. ¹⁸ Mɔ́un 'da Nyanmian asɔ́, ɔ́ sanlun ke mɔ́un kan anɛ ngacile ngacile dɔ́un mɔ́un tala ɛmɔ́ kualaatin.

¹⁹ Nan kusu se Asɔ́nɔ́n mma'n-mɔ́ yia nán mɔ́un kan ejɔ́le mgbɔ́le nnun mɔ́ be tɔ́ yí bu, ɔ́ buka bé'n, ɔ́ tɔ́ kpa tala ke n gɔ́ han ejɔ́le mgbɔ́le akpɔ́ bulu anɛ ngacile ngacile nun mɔ́ suanlan fíɔ́ ndɔ́ man ɔ́.

²⁰ Anianman-mɔ́, nán man ɛmɔ́ ajunlun'n yɔ́ ke mmatunman ajunlun, nan ɛmɔ́ nyán mgbain ajunlun. Kusu ɛte nɔ́n anyunnun an, ɛmɔ́ káci ke adɔ́man. ²¹ B'a hele wɔ́ Eɬele Ejɔ́le nɔ́n anun ke yé Mɔ́un nwan:

Mɔ́un 'nanndi nyɔ́fue

mɔ́ ɛmɔ́ ndɔ́ man bé anɛ nɔ́n asu,

mɔ́un kan ejɔ́le mɔ́un kele meninsunman'n.

Eɬi bɔ́bɔ́ muonun, be le ngo tie man mín.

²² Eɬika ati, anɛ ngacile ngacile'n mɔ́ be kan'n, ɔ́ tɔ́ nzɔ́le mɔ́ Nyanmian yɔ́ kele bé mɔ́ be nzɔ́ man yí'n, nan ɔ́ tɔ́ man nzɔ́le mman man bé mɔ́ be sɔ́ yí'n, nan Nyanmian kpɔ́man nɔ́n elie dɛ'e'n, ɔ́ tɔ́ nzɔ́le man suanlan'n m'ɔ́ sɔ́ Nyanmian'n, nan ɔ́ tɔ́ man nzɔ́le mman man m'ɔ́ nzɔ́ man Nyanmian'n. ²³ Ye fá yí ke asɔ́nɔ́n mma'n-mɔ́ kualaa a yia be le kan anɛ ngacile ngacile. Se menian mɔ́ be nzɔ́ man asɔ́nɔ́n nɔ́n anun ejɔ́le, anaan bé mɔ́ be nzɔ́ man Nyanmian'n wulu lɔ́ka mɔ́ ɛmɔ́ a yia nɔ́n an, be ngan man ke ɛmɔ́ le se ɔ́? ²⁴ Nan se ɛmɔ́ kualaa le di Nyanmian kpɔ́man nán suanlan m'ɔ́ nzɔ́ man asɔ́nɔ́n nɔ́n anun ejɔ́le, anaan m'ɔ́ nzɔ́ man Nyanmian wulu lɔ́ka mɔ́ ɛmɔ́ a yia nɔ́n an, ejɔ́le'n mɔ́ ɛmɔ́ le kan'n maan ɔ́ nwun yí ke ɔ́ tɔ́ ɛtefue. ɔ́ nwun yí ke ejɔ́le'n mɔ́ ɔ́'a tɔ́'n maan ɔ́ di fuɔ́. ²⁵ Anun yí nwun ejɔ́le kualaa a tulu. ɔ́ 'kutu Nyanmian anyunnun ɔ́ su yí, ɔ́ se ke: "Nyanmian wɔ́ ɛmɔ́ afian ewa sakpa!"

Like m'ɔ́ se ke be yia a, be yó'n

²⁶ Anianman-mɔ́, aft nzu yê ɔ́ se ke ɛmɔ́ yia a, be yó ɔ́? Mele mɔ́ ɛmɔ́ kualaa kɔ́ yia'n, se suanlan kun le ejue ɔ́ tu, kun le kekele yí manngun'n-mɔ́ Nyanmian Anuan Ejɔ́le, kun le di kpɔ́man, kun le kan anɛ ngacile ngacile, kun kusu le tu anɛ ngacile ɔ́ nɔ́n abu a, yí kualaa mɔ́ ɛmɔ́ le yɔ́'n, be yó be búka bé nwun be mán bé dedi'n hɔ́ yí nyunnun. ²⁷ Se ɛmɔ́ le kan anɛ ngacile a, man menian nnyuan anaan nsan hán. Nan kusu be hán yí bé ti ngukun, yê suanlan kun kusu tú mɔ́ be le kan nɔ́n abu.

²⁸ Se suanlan fíɔ́ nnun man ebele m'ɔ́ tu mɔ́ be le kan nɔ́n abu a, anun suanlan'n m'ɔ́ le kan anɛ ngacile ɔ́'n múan yí nuan Asɔ́nɔ́n sua nɔ́n anun. ɔ́ hán yí kunnun, ɔ́ hán mán Nyanmian.

²⁹ Bé mɔ́ be di Nyanmian kpɔ́man'n kusu, nunhan nnyuan, anaan nsan lí kpɔ́man'n nán bé nga'n títi bé ejɔ́le'n be nían. ³⁰ Se nunhan kun wɔ́ ɛmɔ́ afian mɔ́ Nyanmian a yɔ́ like a hele yí ke ɔ́ hán'n, suanlan'n mɔ́ yí nuan wɔ́ ejɔ́le su'n, ɔ́ múan yí nuan. ³¹ ɛmɔ́ kualaa, be kuala ke be di kpɔ́man'n bé ti ngukun maan bé kualaa be nwun like, ɛse be wowula bé nwun anwunsele. ³² Bé mɔ́ be di kpɔ́man'n, ɔ́ di ke be lí kpɔ́man'n ke ɔ́ se fata'n. ³³ ɔ́ sanlun ke Nyanmian ngulo man basa basa, nan ɔ́ kulo anzununjɔ́.

Ke ɔ́ tɔ́ yí wɔ́ anwuntɛ mma'n-mɔ́ asɔ́nɔ́n'n-mɔ́ anun'n, ³⁴ se ɛmɔ́ yia nán bé 'yɔ́ asɔ́nɔ́n an, mmalasua'n-mɔ́ tánlan koun, be le atun be ngan ejɔ́le. ɔ́ se ke mmalasua'n-mɔ́ bébele bé nwun asɔ́ ke b'a hele wɔ́ Nyanmian mala nɔ́n anun'n. ³⁵ Se Ejɔ́le'n bie wɔ́ ebele mɔ́ be nnwun man yí kpa, nán be kulo ke be bisa a, be bisa bé hun-mɔ́ bé awulo elɔ́. Aft ɔ́ tɔ́ man kpa man balasua ke ɔ́ hán ejɔ́le mele mɔ́ Asɔ́nɔ́n mma'n-mɔ́ kɔ́ yia'n.

³⁶ ɛmɔ́ junlun ke ɛmɔ́ elɔ́ yê Nyanmian ejɔ́le'n bɔ́lɔ́ yí bu ɔ́? Anaan ɛmɔ́ junlun ke ɛmɔ́ ngunmun ala yê b'a tɔ́ Nyanmian ejɔ́le nɔ́n ɔ́? ³⁷ Suanlan mɔ́ yí nwan ɔ́ di Nyanmian kpɔ́man, anaan Wawe Nwannzan-nwannzan kan ejɔ́le kele yí'n, ɔ́ nwún yí ke ejɔ́le'n mɔ́ m'an hele ɛmɔ́'n tɔ́ yé Mɔ́un mala. ³⁸ Suanlan m'ɔ́ mmu man ejɔ́le ɔ́ nɔ́n ananhɔ́le'n, nán be tie yí.

³⁹ Eɬika ati, anianman-mɔ́, ɛmɔ́ kpúnndé kpɔ́man elie acedɛ'e'n kpa. Nan kusu, nán be totua anɛ ngacile ngacile nɔ́n ehan. ⁴⁰ ɛmɔ́ yó ninng'e'n-mɔ́ kualaa kpe kpe, nán be yɔ́ yí sɔ́sakaa.

15 Anianman-mɔ́, mɔ́un kaci ɛmɔ́ Ejɔ́lekpa'n mɔ́ m mɔ́lɔ́ n geleɔ́ ɛmɔ́ mɔ́ ɛmɔ́ leɔ́ lili'n. Ejɔ́lekpa ɔ́'n, ɛmɔ́ bɔ́lɔ́ nɔ́n mɔ́ndɔ́nɔ́n kpa. ² Se ɛmɔ́ de Ejɔ́lekpa ɔ́'n be di ke m gbɔ́nɔ́n m mɔ́lɔ́ n geleɔ́ ɛmɔ́ nɔ́n an, Nyanmian 'de ɛmɔ́ nguan. Se ɔ́ tɔ́ man ɔ́ a, anun ɛmɔ́ dedi nɔ́n a yɔ́ mgban.

³ Ejɔ́le m'ɔ́ su ebue tala ejɔ́le'n kualaa mɔ́ be hanlun be heleɔ́ mín mɔ́ mín kusu n ganlun n geleɔ́ ɛmɔ́'n y'ɔ́ le ke b'a hele wɔ́ Eɬele Ejɔ́le nɔ́n anun ke yé ɛte'n-mɔ́ ati yê Kilisi wuli ɔ́. ⁴ ɛse b'a hele wɔ́ Eɬele Ejɔ́le nɔ́n anun ke ɔ́ wuli be sielɔ́. Yí cɔ́an nsan nɔ́n asu, ɔ́ fi ewue nɔ́n tinn-gelɔ́. ⁵ M'ɔ́ fi ewue nɔ́n tinn-gelɔ́'n, ɔ́ lili mua yɔ́lɔ́ yí nwun heleɔ́ *Sefasɔ́ nán ɔ́'a yɔ́ yí nwun ɔ́'a hele yí mmɔ́fue bulu nɔ́n nnyuan'n. ⁶ Yí menian eya nnun nɔ́n yí nzin yialɔ́ ɛse ɔ́ kɔ́ yɔ́ yí nwun ɔ́ kɔ́ hele bé. Yí menian ɔ́'n-mɔ́ mmie-mɔ́ dɔ́un te tɔ́ asɔ́, ngukun ala yê b'a wu ɔ́. ⁷ Eɬi anzin, ɔ́ kɔ́ yɔ́ yí nwun kɔ́ hele Zuakɔ́, ɛse ɔ́ kɔ́ yɔ́ yí nwun ɔ́ kɔ́ kele mmɔ́fue'n-mɔ́ kualaatin. ⁸ Mɔ́ aft ɔ́ yɔ́lɔ́ yí nwun heleɔ́ bé kualaa yuelɔ́'n, ɔ́ kɔ́ yɔ́ yí nwun ɔ́ kɔ́ hele mín kusu mín. Nan mín yê n dɔ́ bé kuala bé kasian nɔ́n ɔ́.

⁹ N dɔ́ mmɔ́fue'n-mɔ́ kualaa anun kasian. ɔ́ nvata man ke be fele mín bɔ́fue bɔ́bɔ́. ɔ́ sanlun ke n geleɔ́ Nyanmian Asɔ́nɔ́n nɔ́n ahuluwa. ¹⁰ Nan Nyanmian adawulu-man, ene ɔ́'a man m'an kaci yí bɔ́fue. Yí anwunnvoe'n m'ɔ́ nwunlin mín'n kusu a nyo man mgban. ɔ́ sanlun ke

m'an li junman kpa m'an tala mmɔfue'n-mɔ kualaa'in. Nán ke mún muonun mún tunmin yê m'an fa m'an li junman sɔ nun ɔ, nan Nyanmian muonun nwunlin anwunvɔe ɔ jinlanlun mún nzin. ¹¹ Ɔ man se mún yê m mɔli Ejɔlekpa nun o, se mmɔfue'n-mɔ yê be bɔli o, Ejɔlekpa kunmɔba sɔ'n mɔ ye bɔ'n yê emɔ leli lili nun ɔ.

Yê ewuetinng'e'n

¹² Se ye kan ye kele menian'n-mɔ ke Kilisi fi ewue nun ɔ'a tinng'e a, anun ɔ yɔ se mɔ emɔ anun mmie-mɔ kan ke ewue tinng'e nnun man ebele ɔ? ¹³ Se ewuetinng'e nnun man ebele a, anun Kilisi kusu wuli'n, ɔ'a ndinng'e man.

¹⁴ Se Kilisi a nwu man ɔ'a ndinng'e man an, anun yí Ejɔlekpa'n mɔ ye bɔ ye kele menian'n-mɔ ti ato ejɔle, anun ese emɔ dedi'n kusu a yɔ mɔban. ¹⁵ Se Kilisi fi ewue nun ɔ'a ndinng'e man an, anun ye le tun Nyanmian esuan. Afi anun ye le kele ke ɔ'a tinng'e Kilisi fi ewue nun, kusu anun ejɔle'n ti man sɔ. ¹⁶ Ɔ sanlun ke se bé mɔ b'a wu'n fi ewue nun ndinng'e man fíli a, anun Kilisi kusu fi ewue nun ɔ'a ndinng'e man. ¹⁷ Yê se Kilisi fi ewue nun ɔ'a ndinng'e man an, anun emɔ dedi nun a yɔ mɔban, ese anun emɔ ete'n-mɔ kualaa te su emɔ. ¹⁸ Ese anun ɔ kele ke bé mɔ be de Kilisi be di mɔ b'a wu'n, b'a minlin. ¹⁹ Nan se mân ehi mɔ ye wɔ nun ewa nun ala yê ye le anyundasue wɔ Kilisi anwun an, anun ye ti aluabɔfue kpili kpa ye tala menian'n-mɔ kualaa'in.

²⁰ Nan ɔ ti ananhɔle, Kilisi fi ewue nun ɔ'a tinng'e. Yí ewuetinng'e sɔ'n ti ajinlanmun, ɔ kele ke bé mɔ b'a wu'n kusu fi ewue nun be 'ba tinng'e. ²¹ Suanlan kunmɔba dunman nun yê ewue walí mân nun anun ɔ. Ewuetinng'e'n kusu fi suanlan kunmɔba cein elɔ.

²² Kemɔ menian'n-mɔ kualaa 'wu, ɔ sanlun ke be ti Adamun abusu menian'n, yí kunmɔba nun ala, bé mɔ be nun Kilisi b'a yɔ kun'n kusu fi ewue nun 'tinng'e.

²³ Nan kusu ɔ le suanlan kun nun yí mele. Kilisi yê ɔ'a li mua ɔ'a tike atun nun ɔ. Cian mɔ ɔ 'ba sa ba'n, bé mɔ be ti yí die'n kusu fi ewue nun 'ba tinng'e. ²⁴ Ehi anzin, anun mân nun ayuelɛ a ju. Temun sɔ'n, nyanmiansu mmɔfue ete'n-mɔ mɔ be kpɔ Kilisi, mɔ be le tunmin be sie mân'n, Kilisi 'fin bé asɔ ɔ fa belemgbín mân'n ɔ wula Nyanmian m'ɔ ti Sɛe nun asa nun. ²⁵ Afi, ɔ fata ke Kilisi sie mân'n dede ɔ ju mele mɔ Nyanmian maan ɔ tia bé mɔ be kpɔ yí'n kualaa'in ati su. ²⁶ Kpɔfue kasan'n mɔ be 'fin yí asɔ'n y'ɔ le ewue. ²⁷ Afi Eहेle Ejɔle'n nwan: *Nyanmian a fa ninng'e kualaa a gua yí ja abu*. Nan se Eहेle Ejɔle'n kan ke: "Nyanmian a fa ninng'e kualaa a gua yí ja abu" a, ɔ ti yuein ke Nyanmian mɔ ɔ'a fa ninng'e kualaa ɔ'a gua Kilisi aja abu'n nnun man ninng'e sɔ'n-mɔ anun bie. ²⁸ Mele mɔ Kilisi 'ba li ninng'e kualaa asu kunnunmun'n, yí Kilisi muonun 'ba bebele yí nwun asɔ ɔ man Nyanmian. Ɔ 'belele yí nwun asɔ ɔ man Nyanmian mɔ ɔ 'man ɔ di ninng'e kualaa asu kunnunmun'n, nán Nyanmian a li ninng'e kualaa asu belemgbín.

²⁹ Nan se bé mɔ b'a wu'n fi ewue nun ndinng'e man an, anun bé mɔ be man bé sɔnun bé'n, nzu like die yê be le kpunndɛ ɔ? Se bé mɔ b'a wu'n fi ewue nun ndinng'e man an, anun nzuke ati yê ye man be sɔnun yé'n? ³⁰ Yê muonun, ɔ yɔ se mɔ temun biala ewue fɔfuan yê ɔ?

³¹ Anianman-mɔ, mun di emɔ anwun fe ke emɔ nun mún y'a yɔ kun wɔ yê Mun Zozi Kilisi dunman nun. Ehi ka ati, cian biala ewue fɔfuan mún. ³² Mɔ anun n wɔ Efɛzi kulo nun asu elɔ'n, menian dɔun nun mun jinlanlun su kpa ke ebolo naan mɔ bé nwun yɔ esulo. Se bé mɔ b'a wu'n fi ewue nun ndinng'e man, nan mún nwun eहेle ati yê mún nun naan sɔ'n-mɔ hunlun elɛe nun an, anun nzu nvasue die yê mún nyan yí su ɔ? Anun anyunndala'n mɔ be buli nun a kpɔn su. Bé nwan:

*Ye dídi ese ye núnnun,
ɔ sanlun ke ehunman nán ye wu a,
anun yê die a yue.*

³³ Nán man emɔ laka laka bé nwun. Se emɔ nun bé mɔ be yɔ nyɔle ete'n tu nun an, be 'yɔ dede be man emɔ kusu yɔ nyɔle ete'n bie. ³⁴ Emɔ nyán ajunlun nán be yáci ete eyɔle'n. Mun kan maan nyian kun emɔ, afi emɔ anun mmie-mɔ nzi man Nyanmian.

Ewuetinng'e mma'n-mɔ, bé nwunnaan'n ti se?

³⁵ Nan suanlan bie 'ba bisa ke: "Bé mɔ b'a wu'n, be 'tinng'e se? Se be tinng'e kusu a, bé nwunnaan'n ti se?"

³⁶ Se e bisa ejɔle sua a, anun e ti tomgbán. E nzi man ke baka baa mɔ suanlan kɔ lua'n, ɔ kpɔkɔ kualaa nán ɔ'a fifi ɔ? ³⁷ Like mɔ e kɔ lua'n, se abolowe o, se *bele o, yí wa'n yê e fun wula ɔ, nán yí baka'n yê e kpe dua ɔ.

³⁸ Nyanmian man baka baa sɔ'n fifi ɔ kaci baka, Nyanmian man baka baa biala fifi ke yí nin'n ti yí'n. ³⁹ Mân nun anun ninng'e'n kualaa mɔ be de enwunmian'n, bé nwunnaan'n ti ngacile ngacile. Ɔ le kulo menian'n-mɔ die nun angunmun. Ɔ le naan'n-mɔ die nun angunmun. Ɔ le nnunman'n-mɔ die nun angunmun. Ɔ le ejue'n-mɔ kusu die nun angunmun. ⁴⁰ Anwunno elɔ ninng'e'n-mɔ ɔ le ke be si ti yí ɔ. Asɔ ewa die'n-mɔ kusu ɔ le ke be si ti yí ɔ. Anwunno elɔ die'n-mɔ le bé nganlanman die nun angunmun. Asɔ ewa die'n-mɔ kusu le bé nganlanman die nun angunmun. ⁴¹ Senze'n ti yí ti anwun kanlanman die, sala'n ti yí ti anwun kanlanman die. Nzalama'n-mɔ kusu ti bé ti anwun nganlanman die. Nzalama'n-mɔ muonun afian, ɔ le kun biala nun yí ti anwun kanlanman.

⁴² Ke ejɔle'n ti yí nun ala anun man bé mɔ be fi ewue nun be 'ba tinng'e'n. Suanlan m'ɔ kɔ wu mɔ be kɔ sie yí'n, se ɔ fi ewue nun tinng'e a, ɔ nwu man fíli kún.

⁴³ Suanlan m'ɔ kɔ wu mɔ be kɔ sie yí'n, ɔ ti nvuin, ese ɔ le man anwunsele. Nan se ɔ fi ewue nun tinng'e a, anun ɔ'a yɔ kanlanman, ese anun yí nwun a yɔ si. ⁴⁴ Se suanlan wu be sie yí a, anun ɔ te ti yí kulo suanlan nun ala. Nan se ɔ fi ewue nun tinng'e a, anun ɔ'a kaci wawe nun suanlan. Se ɔ le anwunnaan nun suanlan an, anun ɔ le wawe nun kusu suanlan. ⁴⁵ B'a hele wɔ Eहेle Ejɔle nun anun ke: *Adamun mɔ Nyanmian lili mua bɔli yí'n, ɔ bɔli yí ke ɔ'a a nyan nguan*. Nan Kilisi m'ɔ ti Adamun m'ɔ li sian'n, Nyanmian bɔli yí ke ɔ'a a man menian'n-mɔ nguan. ⁴⁶ Emɔ nían, anwunnaan nun suanlan'n di mua kualaa nán ɔ'a tu wawe nun suanlan die'n.

⁴⁷ Adamun mɔ Nyanmian lili mua bɔli yí'n, ɔ le asɛe nun anwun nvutule'n y'ɔ bɔli yí ɔ. Nan Kilisi m'ɔ ti Adamun m'ɔ li sian'n, yí die ɔ fi nyanmiansu. ⁴⁸ Bé mɔ be ti asɛe

nun asu menian'n, be ti ke Adamun mo be falu ngetie be bolu yí'n. Nan bé mo be ti Nyanmian amma'n, be ti ke suanlan'n m'w fi nyanmiansu'n. ⁴⁹ Kemó afti kukaala die ye ti ke suanlan'n mo be falu ngetie be bolu yí'n, cian kun ye 'ba kaci ke suanlan'n m'w fi nyanmiansu'n.

⁵⁰ Anianman-mo, e 'nwun ejple mo mun kan mun kele emó'n. Ejple so'n y'w le ke like m'w le anwunnaan nun moja'n, o nguala man Nyanmian Belemgbin Mân nun anun elo ko. Like m'w seci'n, o nguala o nga man ebele dahuu. ⁵¹ Emó tie, mun 'ba han nvialie nun ejple kun mun kele emó. Ejple so'n y'w le ke ye kualaa ye ngo yue man wu, nan ye kualaa ye 'ba kaci. ⁵² O 'yo nvu nun, be 'muan bé nyin be ti, mele mo be ko hu kónkti kasian nun anun'n. Be ku nun an, bé mo b'a wu'n fi ewue nun 'ba tinngé. Se be tinngé a, be nwun man kún ese ye kualaa ye 'ba kaci. ⁵³ O sanlun ke anwunnaan'n m'w wu'n, o 'kaci anwunnaan m'w nwu man kún o. ⁵⁴ Mele mo anwunnaan'n m'w wu'n ko kaci anwunnaan m'w nwu man kún'n, anun ehele Ejple nun a kpun su. Ehele Ejple'n nwan:

B'a fin ewue asi b'a li yí su kunnunmun.

⁵⁵ *Ewue, wó tunmin'n wó nin?*

Wó tunmin'n mo e fa kun suanlan'n wó nin?

⁵⁶ Ete nun ati y'w man ewue le tunmin o kun suanlan o. Ete'n kusu tunmin'n fi *Moyizi mala'n. ⁵⁷ Nan be mán ye lá Nyanmian asi, o sanlun ke ye Mún Zozi Kilisi dunman nun, o'a man ye di ete nun asu kunnunmun.

⁵⁸ Ehika ati, anianman ehulo mma, emó jínlan bé ja nun kpunndiin kpa, nán be man like fíli kaci emó ajunlun, nan be lí ye Mún junman'n be h'w bé nyunnun. Emó ati tánlan su ke junman'n mo emó le di man ye Mún'n, o ti man junman nvule.

Keti'n mo be 'tu be ko man

Zoluzalemun asonun mma'n-mo'n

16 Ehi, m'w tu de keti'n mo be 'tu be ko man Nyanmian menian'n-mo mo be wó Zoluzalemun'n, emó yó yí ke n geleli Galasi mân nun anun asonun mma'n-mo'n. ² Mole daa, suanlan kun biala nían yí esika'n m'w nyan yí nun anwun, o fá kaan síe mo o 'fa buka Nyanmian menian'n-mo o. Nán be man mun ju elo kualaa nán b'a titi nditi. ³ Se mun ju emó anwun elo a, menian mo emó a yi bé ke be fá emó esika'n be h'w Zoluzalemun'n, mun 'kele kalata mun tu su mun man be ko. ⁴ Se o di mo mún muonun mun ko bie a, mun nun bé ye 'ko.

Luka mo Polu kulo ke o ko'n

⁵ Se mun kpe Maseduanun mân'n yue a, mun 'ba a emó anwun elo. ⁶ Se mun ba a, mun 'di ko yo elesan kun emó

afian. Se Nyanmian bua a, mun kualaa ke mun tanlan emó anwun ebele dede fose'n sun. Yí die anun loka biala mo mun kulo ke mun ko'n, emó ko soman mún. ⁷ Mún ngulo man ke mun kpe nun, nan se Nyanmian bua, mun kulo ke mun di ko yo elesan kun emó anwun ebele.

⁸ Nan kusu mún 'tanlan Efezi ewa dede *Pantekotu cian'n ju. ⁹ O sanlun ke junman kpili kpa anwun atun a tike a man mún Efezi ewa. Nan kusu bé mo be nun mún jin su'n sunlun.

¹⁰ Ehi, se Timote ju emó anwun elo a, emó só yí nun kanlanman. O sanlun ke o di ye Mún junman'n ke mun di yí'n. ¹¹ Yí ti, suanlan fíli n'w fa yí nyin ci yí. Nan emó búka yí wó yí atun etue nun maan o h'w anzununj o nun dede o sá bála tú mún. Afti mun le nwunnde yí nun anianman'n-mo mo be h'w somanlun yí'n.

¹² Ye nianman Apoloso die, m'an sele yí dede ke o nun anianman ehunlun-mo, be h'w nían emó abusu. Kikaala die, o nyanlun man yí nwun alaje. Nan se o nyan alaje a, o 'ko a nian emó abusu.

Afutu nun ahun ebisa

¹³ Anianman-mo, emó síe bé nwun ye, be tíla bé dedi nun anun sele kpa. Emó tíla bé ahunlun, nán be man bé nwun bubu bé. ¹⁴ Like biala mo emó 'yo'n, be yó yí ehulo nun.

¹⁵ Emó si Sitefanasi nun yí awulo nun anun menian'n-mo. Akayi mân nun anun, bé ye be lili mua be leli Ejplekpa'n be lili o. Be di junman kpa be man Nyanmian menian'n-mo. Anianman-mo, mun sele emó kpa ke ¹⁶ emó bébele bé nwun asi be mán bé kualaa mo be di ye Mún junman'n ke yí'n. ¹⁷ Mún di Sitefanasi nun Fótunatusi nun Akayikusi bé ewale nun anwun fe kpa. O sanlun ke b'a li emó aja nun. ¹⁸ Bé ewale nun a man mún lua a cici, o'a man emó kusu alua a cici. Menian sua-mo, emó nwun bé a, be bú bé kpa.

¹⁹ Asonun mma'n-mo kualaa mo be wó Azi mân nun anun'n, bé nwan be 'bisa emó ahun. Akilasí nun Pilisi, bé kualaa mo be yia bé awulo ebele be yo asonun'n, bé nwan be 'bisa emó ahun wó ye Mún dunman nun. ²⁰ Anianman'n-mo kualaa mo be wó ewa'n, bé nwan be 'bisa emó ahun. Emó bísa bé nwun ahun be tó bé nwun nun ke anianman-mo yo yí'n be mán mún.

²¹ Mún muonun ye mun kele ejple kpole ehi mun bisa emó ahun o. ²² Suanlan m'w ngulo man ye Mún'n, munnzue hán yí! Malanata, ye Mún le ba.

²³ Ye Mún Zozi yéyila emó, o nwún emó anwun anwun-nvoe.

²⁴ Mún kulo emó kualaaatin, o sanlun ke ye kualaa ye nun ye Mún Zozi Kilisi y'a yo kun.

2 KOLINTI

M'w kw nun'n

Mw Pɔlu heleli yí alimua kalata'n nwanlun Kolnti asɔnɔn mma'n-mw yueli'n, ɔ suanlun Timote elɔ ke ɔ hɔ nían like'n m'w heleli bé ke be yɔ'n. Timote hɔli walɔ a, amannɛ'n m'w bɔli heleli Pɔlu nun a nɔɔ man fɛ. Ehi a, Pɔlu muonun ɔ han yí nwun ɔ hɔ ɔ tu Kolnti asɔnɔn mma'n-mw ke be káci bé abalabɔ'n. Mw Pɔlu hɔli juli elɔ'n, asɔnɔn nun anun suanlan'n kun ɔ gua Pɔlu anyunnun asɔ ɔ ɔ man yalɛ ɔ han yí (yí ti 2.5-11, 7.12). Pɔlu ɔ sa ɔ a Efɛzi ndɛ-ndɛ. Efɛzi ebele, Pɔlu “anyɔn la emɔn nun kpa” Kolnti asɔnɔn mma'n-mw dunman nun, ɔ ɔ hele kalata kun biekun ɔ nwan bé ɔ ɔ gua bé ayile (2.4; 7.8). Kalata sɔ'n, ɛnɛ ɔ'a minlin. Titɔ yɛ Pɔlu falɔ manlun yí maan ɔ hɔli ɔ. Ehi anzin, Pɔlu ɔ hɔ Maseduanun mân nun ɔ nun Titɔ m'w suanlun yí Kolnti'n ɔ yia. Titɔ ɔ ɔ amannɛ fɛ ɔ hele Pɔlu ke Kolnti asɔnɔn mma'n-mw a tɔ yí ejɔle nun abu b'a kaci bé abalabɔ'n. Mw Pɔlu tɔli amannɛ sɔ'n, ɔ ɔ hele kalata ehi ɔ nwan Kolnti asɔnɔn mma'n-mw. Kalata nun anun, Pɔlu le kele Kolnti Asɔnɔn'n m'w bɔli'n ke ɔ kulo bé, ɛsɛ ɔ kulo ke ɔ nun bé bé nuan sɛ bé nwun.

Pɔlu a hye kalata sɔ nun anun nsan. Alimua lɔka diɛ'n (yí ti 1-7), ɔ le da Nyanmɔan asɔ ke ɔ'a cɔci yí lua wɔ yí efɛ'n-mw anun. ɔ sanlun ke bile'n m'w walɔ bé afian nun a tu. Pɔlu le kaci bé yí junman'n m'w lili wɔ bé afian'n, ɛsɛ ɔ le kele bé ke ɔ kulo bé.

Lɔka'n m'w ɔ su nnyuan'n (yí ti 8-9), Pɔlu le kan ketɔ'n m'w di ke be tu be ɔ man Zoluzalemun asɔnɔn mma'n-mw nun anwun ejɔle. Yí ti, ɔ le sele bé ke be mân bé sa lú.

Lɔka'n m'w ɔ su nsan'n (yí ti 10-13), Pɔlu le sa yí nun kpa wɔ ato mmɔfue'n-mw ɔ be tun yí esuan anwun. Kalata nun agualɛ nun, Pɔlu le bisa bé ahun ɛsɛ yí nwan ɔ 'ba hɔ fua bé nwun biekun.

Ahun ebisa

1 Mɔn Pɔlu, mɔ Nyanmɔan Kpili a hulo ke n gáci Zozi Kilisi bɔfue'n, mɔn nun yé nianman Timote yɛ ye le kele kalata ehi ɔ.

Ye le kele ye nwan Nyanmɔan asɔnɔn mma'n-mw ɔ be wɔ Kolnti kulo nun asu ɔ nun Nyanmɔan anwuntɛ mma'n-mw kualaa ɔ be wɔ Akayi mân bɔndun nun anun'n.

² Ye 'bisa emɔ ahun. Yé Sɔ Nyanmɔan Kpili nun yé Mɔn Zozi Kilisi, be nwún emɔ anwun anwunnvoe, ɛsɛ be mân emɔ alua cɔci bé nwun.

Nyanmɔan cɔci yé lua

³ Ye 'yɔ Nyanmɔan m'w tɔ yé Mɔn Zozi Kilisi Asɔ nun aye. ɔ sanlun ke ɔ nwun yé nwun anwunnvoe, ɛsɛ ɔ cɔci yé lua kpa bɔkɔ. ⁴ ɔ cɔci yé lua wɔ yé yalɛ elie kualaa anun. ɔ man menian ɔ be le nwun yalɛ ngacile dɔnɔn, yé lua ɔ Nyanmɔan a cɔci'n, yé kusu ye cɔci bé lua. ⁵ Kemɔ Kilisi dunman nun ye le nwun yalɛ ngacile dɔnɔn, yí sɔ kusu ala, ɔ cɔci yé lua kpa. ⁶ Ke ɔ ɔ yɔ nán emɔ a nyan bé ti nán emɔ a lua a cɔci'n, yí ti yɛ ye le nwun yalɛ ɔ. Se yé lua a cɔci a, ye kulo ke emɔ kusu alua cɔci be tila bé ahunlun be si abutale wɔ yalɛ'n ɔ emɔ le nwun yí ke yé nun anun. ⁷ Ye sɔ ke kemɔ emɔ le nwun yalɛ ke yé'n, ye le anyundasue kpa ke emɔ alua 'ba cɔci ke yé lua a cɔci'n.

⁸ Anianman-mw, ye kulo ke emɔ nwun nun ke yalɛ mɔ ye nwunlin yí Azi mân nun'n, ɔ tɔ man nzɛmunde. Yalɛ'n

mɔ ye nwunlin yí'n bulɔ yé su dede bɔkɔ yé nwan yé diɛ a yue. ⁹ Ye nwun yí ke anun yé ewue cɔan a ju. Yalɛ sɔ'n tɔli yé nán Nyanmɔan a hele yé ke ɔ nni man ke ye susu yé ti ye gua yé muonun yé nwun su. Nan yí lɔli yí, Nyanmɔan m'w tinngɛ menian fi ewue nun'n y'ɔ di ke ye susu yé ti ye gua yí su ɔ. ¹⁰ Yí yɛ ɔ'a yí ye fi ewue sɔ nun anun ɔ. ɔ'a le yé ti. ɛsɛ ye le anyundasue ke Nyanmɔan 'de yé biekun. ¹¹ ɔ sanlun ke emɔ muonun 'ba sele Nyanmɔan be buka yé. Ebele nun anun, Nyanmɔan 'ba tie menian dɔnɔn mmɔtue'n ɔ be le yɔ be man yé'n. ɔ 'di junman sɔ'n man yé ɔ man menian dɔnɔn da yí asɔ.

Pɔlu 'ba tu yí Kolnti ehɔle tɛmun'n sie

¹² Anianman-mw, like m'w man ye di ndutue'n y'ɔ le ke mân nun anyunnun ɔ nun emɔ muonun afian, enanndɛ m'w tɔ kanlanman, m'w tɔ fɔún ɔ sɔ Nyanmɔan anyɔn'n yɛ ye nun emɔ nanndɔli ɔ. Nán ngele mɔ ye sɔ yí ti y'ɔ man ye nun emɔ nanndɔli sɔ ɔ, nan Nyanmɔan muonun y'ɔ bukalɔ yé ɔ. ¹³ ɔ man ye ngan man ejɔle ngacile fíi ye ngele man emɔ ke mɔ emɔ le kɔnnga be tie'n. Mɔn de mɔn di ke emɔ 'ba tie dede be gua yí bu. ¹⁴ Kɔkaala diɛ, emɔ nyue man yí bu tɔ. Nan cɔan mɔ yé Mɔn Zozi 'ba a'n, emɔ 'ba li yé nwun ndutue, yé kusu ye 'ba li emɔ nwun ndutue.

¹⁵ Ehɔka ati yɛ n vualɔ ke ahan mɔn 'ba fua emɔ anwun maan emɔ di ndutue sɔ'n fâ nnyuan nun ɔ. ¹⁶ Mɔn nwan ahan mɔn ɔ nun emɔ anwun elɔ nán m'an hɔ Maseduanun, nán mɔn 'sa mɔn nzin an, ɛsɛ mɔn ɔ nun emɔ anwun elɔ biekun. Yí diɛ anun emɔ gua mɔn atɔn

maan mun ko Zude man nun. ¹⁷ Atun mo m gbeli nun anun. Kemo man han ke mun 'ba nian emo abusu mo n goli man'n, anun ko kele ke min nuan nun ti nnyuan nnyuan ko? Anaan like mo n go se ke min 'yo'n, mun kaci min nuan ke man nun anun menian'n-mo yo yi nun ko?

¹⁸ Se ko ti ananhole ke Nyanman ti foun an, like mo n go han ke min 'yo'n, mun yo. Like mo n go han ke min nyo man'n mun nyo man. ¹⁹ O sanlu ke Nyanman Awa Zozi Kilisi mo min nun Silasi nun Timote ye wali hanlu yi nwun ejole'n ye helele emo'n, ko ti man suanlan m' kan ejole a, anun ese ko a kaci yi nuan ko. ²⁰ Aft anchuba'n kualaa mo Nyanman bolu mo ko 'kpun su'n, ko fi Zozi Kilisi. Zozi Kilisi dunman nun ye ye kan amun ye wula Nyanman anunminnyanmun ko. ²¹ Nyanman muonun ye ko a fa yi Wawe Nwanzan-nwanzan'n m' ko ye nun'n ko a man ye maan ye dedi'n mo ye le yi ko Kilisi anun tin ko. ²² Nyanman a sie ye nzole, ko a fa Wawe Nwanzan-nwanzan'n ko a wula ye ahunlu nun anun ko a hele ke ye ti yi menian.

²³ Ehu, Nyanman kpili di min adanle. Se mun di ato a, ko hun min. Mun ngulo man ke min ko emo alua, yi ti y' ko man man ngoman emo abusu efua nun ko. ²⁴ Ye ngulo man ke ye fa dedi'n ye tinndin emo nan emo a le a li. O sanlu ke emo dedi'n ti kunngun kpa. Nan ke ko ko yo nan emo a nyan sale'n, yi ti ye ye kulo ke ye nun emo di junman ko.

2 Mun ngulo man ke min ko emo alua kun, yi ti y' ko man man nza man min nzin emo anwun elo nun ko. ² O sanlu ke emo ye be ci ci min lua ko. Nan se min ko emo alua a, anun nwan menian die-mo biekun ye be 'ci ci min lua ko? ³ Like ati m' ko man n gelele emo ke ko fata ke min kele'n, yi bu nun anun. O sanlu ke menian mo be ye be 'ci ci min lua mele mo n go ju be nwun elo'n, min ngulo man ke min ko emo alua nan man ju emo anwun elo. Aft mun si yi foun ke se min lua ci ci a, anun emo kualaa kusu alua a ci ci. ⁴ Min 'kele emo'n, ko ti yale man min, ese min kunnun titi min. Min 'kele a, anun mun titi min nyan emun min sa nun. Mun ngele man emo maan be lua mmoman be nwun, nan mun kulo ke emo nwun yi ke ehulo'n mo min kulo emo'n ti kpili sunman.

Ete face

⁵ Se suanlan bie a ko suanlan lua a, nan min ye ko a bo min lua ko. Emo kualaa ye ko a bo be lua ko. Ye ngan man maan ko mmu man su, emo anun mmie-mo ye ko a bo be lua ko. ⁶ Suanlan so'n nyole nun anwun epinnian'n mo emo a pinnin y'n, be man ko li so. ⁷ Ehu ati, kikaala die, emo yaci yi nwun sa be hye yi, ese be wowula yi anwunsele. Se emo a nyo man yi so a, yi lua 'ba ko yi nwun dede yi nwun bubu yi. ⁸ Yi so ati, mun sele emo ke emo yo maan ko nwun yi ke emo kulo yi. ⁹ Aft, ehelen mo n gelele emo'n, yi bu y' ko le ke, min nwan min 'nian se emo di ejole'n mo ngo han nun asu a. ¹⁰ Se suanlan kun yo ete, nan emo fa yi nwun sa ce yi a, min kusu mun fa suanlan so nun anwun sa min ce yi emo dunman nun. O sanlu ke Kilisi a fa ye ete'n ko a hye ye.

¹¹ Mun yo yi so nan *Satan a nyo man ye su. O sanlu ke ye si m' ko yo yi ti anun'n.

Polo 'ba kpunde Titu

¹² Ehu, mele mo n goli Tolowasi ke min 'ko a ko Kilisi anwun Ejolekpa'n, ye Mun dunman nun, n nyanlu junman nun anwun atun kanlanman. Nan kusu n juli ebele mo man ndu man ye nianman Titu'n, min ti anun seceli min kpa. ¹³ Ehu ati, n go halu ebele anianman'n-mo ye n goli Maseduanun man nun ko.

Zozi man ye di kunnunmun

¹⁴ Nan be man ye la Nyanman asi, ko sanlu ke kemo ye nun Zozi a yo kun'n, ci daa ko man ye di kunnunmun. Luka biala, ko nanndi ye su ko man menian'n-mo nwun Kilisi ke anatlu mo yi fanlan'n fa luka kualaa ko. ¹⁵ Ye ti ke anatlu fanlan mo Kilisi a fa a man Nyanman ko. Ye ko ebele ye man be mo be nanndi nguan ele atun nun asu'n, ko nun be kusu mo b'a sun eminlan atun nun asu'n. ¹⁶ Nan be mo be le minlin'n, ko ti ewue nwan m' ko kun suanlan y' ko le wulu be ko. Be mo be kusu be nanndi nguan ele atun nun asu'n, like fanlan m' ko man be nyan nguan, y' ko le wulu be ko. Nwan y' ko kualaa so junman'n di ko? ¹⁷ Ye ti man ke menian nga'n-mo mo be fa Nyanman Anuan Ejole'n be kpunde be esika'n. Nan ye die, kemo Nyanman ye ko a suan ye'n, ye kan yi Nuan Ejole nun ananhole nun ko yi nyunnun ke Kilisi ngua'n-mo kan yi'n.

3 Asu ehuka kualaa kele ke ye le tu ye nwun biekun ko? Cece! Asu ye kpunde ke asonun ehunlu-mo hele ye ti kalata be fa be nwan emo ke ye ti menin kpa, anaan ye bisa emo ke be hele ye ti kalata so'n be nwan asonun ehunlu-mo ke mmie-mo yo yi nun ko? ² Ye ti kalata'n mo b'a hele'n y' ko le emo. B'a hele ko ye ahunlu nun anun. Menian'n-mo kualaa kualaa ke be nwun yi, ese be kualaa yi kunga. ³ Be nwun yi yuein ke emo ti ke kalata mo Kilisi nanndi ye su ko a hele ko. Be le man lanku ye b'a hele ko, nan be le Tiasfue Nyanman Wawe'n. Ese b'a ngele man yi ebue su, nan b'a hele ko kulo suanlan ahunlu nun.

⁴ Anyundasue'n m' ko nanndi Kilisi asu ye le yi ko Nyanman anun'n yi ti y' ko man ye le kan so ko. ⁵ Ye muonun ye le man anwunsele ye nguala man like fili yo. Nan Nyanman y' ko man ye anwunsele maan ye kualaa ye di junman ko. ⁶ Yi dein y' ko man y'a kaci nyhye fufule nun asu ngua ko. Nyhye fufule so'n, ko fi man mala'n mo b'a hele'n, nan ko fi Wawe Nwanzan-nwanzan'n. Mala'n mo b'a hele'n man suanlan ati ka nun, nan Wawe Nwanzan-nwanzan'n die, ko man be nyan nguan.

⁷ Ehu, *Moyizi junman'n m' ko lili maan ye nyanlu *mala'n, anun anunminnyanmun ko nun. Mala so'n mo b'a hele yi ebue'n mo b'a se yi ke tabua nun asu'n ciun menian ko ewue nun. Anyunminnyanmun'n mo Moyizi nyanlu yi'n, ko man Izalaye amma'n-mo nguala man Moyizi anyunnun nian, ko sanlu ke anun yi nyan nun anun ta. Nan kusu anunminnyanmun so nun abusu nje man. ⁸ Se anunminnyanmun sua fiteli mala'n mo yi

junman'n kun suanlan nun anan an, ananminnyanmun m'w Wawe Nwannzan-nwannzan'n junman'n m'w di nun anan'n ti kpili sunman tala su! ⁹ Se ananminnyanmun fiteli mala'n junman'n m'w cun menian k'w ewue nun nun anan an, ananminnyanmun m'w Wawe Nwannzan-nwannzan'n junman'n m'w man menian'n-m'w kaci seseɸue w' Nyanmian anyunnun'n ti kpili sunman tala su! ¹⁰ Se ye fa daba ananminnyanmun'n ye tu ene dɛe nun anwun an, ye kuala b'wɔ ye kan ke daba dɛe'n njinlan man ene dɛe nun anwun fɛl. ¹¹ Nan se like m'w yɛ busu a nje man'n nyanlan ananminnyanmun an, ananminnyanmun m'w like m'w le man ayuelɛ'n le yɛ'n, ɔ ti kpili sunman tala su.

¹² Kem'w aɸi ye le anyɛndasue sua'n, yɛ ti y'w man ye le nzusuguasu ɔ. ¹³ Yɛ dɛe, ye ti man ke Moyizɛ m'w ananminnyanmun'n m'w kpe nun sun m'w man yɛ nyɛn nun anan ta nun ati, ɔ munndun yɛ ti etanlan n'w Izalaye amma'n-m'w a n'wun man yɛ nyunnun. ¹⁴ Nan kusu Izalaye amma'n-m'w ndɛ man ejɔle bu. ɔ man ene, se be yia n'w kunnga daba nyhye kalata nun an, be munndun bɛ ti etanlan. Nan suanlan m'w nun Kilisi be k'w y'w kun'n, yɛ dɛe, ɔ mmunndun man yɛ ti. ¹⁵ Ene nun ene, be 'kunnga Moyizɛ mala kalata'n-m'w a, be ti ke menian m'w b'a hyɛ bɛ ajunlan ɔ. ¹⁶ Nan ke Eɛle Ejɔle'n kele'n, se suanlan kun kaci yɛ nyɛn yɛ Mɛn anwun elɔ, ɔ fa yɛ nwun man yɛ Mɛn a, yɛ Mɛn yɛ etanlan'n m'w munndun suanlan ɔ nun ati'n, ɔ man ɔ ti yɛ ejɔle nun abu. ¹⁷ Yɛ Mɛn m'w ye le kan yɛ nwun ejɔle ewa'n y'w le Wawe'n. Lɛka kusu m'w yɛ Mɛn Wawe'n w'a'n, fanwundi w' ebeɛ. ¹⁸ Yɛ kualaa m'w b'a yɛ etanlan'n m'w munndun yɛ ti'n, be nwun yɛ Mɛn ananminnyanmun'n yɛ nwun. ɔ sanlan ke ye le kaci ye nun yɛ Mɛn ye y'w kun. ɔ 'wula yɛ ananminnyanmun anan ɔ 'wula. Junman'n m'w yɛ Mɛn Wawe'n di nun anan.

Yɛ anwunseɛ'n fi Nyanmian elɔ

4 Eɛka ati, kem'w Nyanmian a nwun yɛ nwun anwunnɔve, ɔ'a fa junman ɔ'n ɔ'a wula yɛ sa nun, ye le nun anwunseɛ. ² Nyɛɛ'n m'w be y'w yɛ nyɛɛ'n nun ɔ nun anyunnunguase ninng'e'n-m'w, y'a yaci y'a gua. Ye nnaka man menian'n-m'w, ese ye ngaci man Nyanmian Anuan Ejɔle'n. Ye kan Nyanmian Anuan Ejɔle'n yuein, ye man menian'n-m'w nwun yɛ ke ye kpɛn ye ti yɛ'n w' Nyanmian anyunnun. ³ Nan se Ejɔlekpa'n m'w ye b'w ye kele menian'n-m'w ti man yuein an, anan ɔ ti man yuein man bɛ m'w be le minlin'n-m'w. ⁴ Be nne man Ejɔlekpa'n be nni man, ɔ sanlan ke Abɔnsanmun m'w ti m'w eɛ anan minlan nun a hyɛ bɛ ajunlan'n. ɔ man be nnwun man Ejɔlekpa nun anan ananminnyanmun'n m'w ti ke kanlannɛ'n m'w fi Kilisi m'w ti Nyanmian nvoninnin'n. ⁵ N'w yɛ muonun yɛ nwun ejɔle yɛ ye kan ɔ. Nan Zozi Kilisi m'w ti Minlan nun anwun ejɔle yɛ ye b'w ye kele menian'n-m'w ɔ. Zozi dunman nun ye kan ke ye ti em'w ngua. ⁶ ɔ sanlan ke, Nyanmian m'w hanlan ke: "Man kanlannɛ'n t'a w' awosin nun afian!" Nyanmian kunmgb'a'n y'w le man kanlannɛ'n ta w' yɛ ahunlan'n-m'w anan ɔ. Kanlannɛ ɔ'n man ye nwun yɛ ke Nyanmian ananminnyanmun'n le ta w' Kilisi anyun nun anan.

⁷ Nan yɛ m'w b'a fa wawe nun anwundɛ ɔ'n b'a wula yɛ sa nun'n, ye ti ke bua. ɔ ti ɔ maan be nwun yɛ yuein ke tunmin kpili ɔ'n fi man yɛ elɔ, nan ɔ fi Nyanmian elɔ. ⁸ Ye w' emian ngacile dɔun anan, nan kusu ye tel man. Ye w' aluabɔ nun nan kusu yɛ nwun bubuli man yɛ. ⁹ Be kele yɛ ahuluwa, nan kusu Nyanmian jin yɛ nzin. B'a fin yɛ asɛ, nan kusu be b'w man yɛ busu.

¹⁰ Kem'w be heɛɛ Zozi ahuluwa be hunlin yɛ'n, yɛ ɔ ati yɛ be kele yɛ ahuluwa cɛn daa, nan yɛ nguan'n kusu a wulu yɛ nun ɔ man yɛ anwunseɛ. ¹¹ Yɛ asitanlan nun anan, cɛn daa ewue fɔfuan yɛ ɔ fi Zozi m'w ye su yɛ'n dunman nun, nan Zozi nguan nun a wulu yɛ ewue anwunnaan nun anan ɔ man yɛ anwunseɛ. ¹² Yɛ ɔ ati, yɛ dɛe, ewue fɔfuan yɛ, nan em'w dɛe, em'w le nguan.

¹³ B'a heɛ w' Eɛle Ejɔle nun anan ke: "N neli n nili, yɛ ti y'w man n ganlan ɔ." Yɛ kusu ɔ nanndɛ dedi kunmgb'a'n m'w ye le yɛ'n asu, yɛ ti y'w man ye kan ɔ. ¹⁴ Ye sɛ yɛ fɔfuan ke Nyanmian m'w manlan yɛ Mɛn Zozi fi ewue nun tinngel'n, ɔ 'ba man yɛ kusu ye fi ewue nun ye tinng'e ye nun em'w ye fite yɛ nyunnun. ¹⁵ Em'w dunman nun ati yɛ ye le nwun yale eɛ maan Nyanmian nwun menian dɔun anwun anwunnɔve, be da yɛ asɛ be wula yɛ ananminnyanmun.

Ye tánlan w' dedi nun anan

¹⁶ Eɛka ati, yɛ nwun mmubu man yɛ. Se b'w yɛ suanlan baka'n seɛ a, yɛ wawe'n kaci fufɔle cɛn daa. ¹⁷ Yale kaan eɛ m'w ye le nwun yɛ ene m'w ɔ 'ba sɛn'n, ɔ 'man ye nyan ananminnyanmun m'w le man ayuelɛ. Ananminnyanmun ɔ'n kpili m'w ti'n, ɔ tala eɛ eɛ m'w ye le fɛ'n. ¹⁸ ɔ sanlan ke n'w ninng'e m'w be nwun yɛ bɛ nyɛnsu'n yɛ yɛ ti w' su ɔ, nan nunhan m'w be nnwun man yɛ bɛ nyɛnsu'n, m'w b'a fa b'a sie yɛ nyanmiansu elɔ'n yɛ yɛ ti w' su ɔ. Aɸi ninng'e'n m'w be nwun yɛ bɛ nyɛnsu'n, bɛ busu nje man. Nan nunhan m'w be nnwun man yɛ bɛ nyɛnsu'n, ɔ le man eseɛɛ. Be w' ebeɛ cɛn daa.

5 Eɛ, ye sɛ yɛ fɔfuan ke yɛ nwunnaan eɛ m'w ti ke asɛ ewa sua'n, se ɔ seɛ b'w a, Nyanmian a sesie sua anwunno elɔ ɔ'a man yɛ. ɔ ti sua m'w yɛ muonun ɔ'a si, m'w nzeɛ man lé ɔ. ² Anwunnaan eɛ m'w ye le yɛ'n le man ye kpɛnlan. ɔ sanlan ke ye kulo ke yɛ sa kan anwunno elɔ sua dɛe'n. ³ Aɸi, meɛ m'w ye 'wulu sua ɔ nun anan'n, ye 'nyan anwunnaan fufɔle. ⁴ ɔ ti ananhɔle, meɛ m'w ye te le asɛ nun asu ewa anwunnaan'n, ye le ekpɛnlan ke suanlan m'w ninng'e le bu yɛ kɔmun ɔ. N'w ke ye kpunndɛ ke ye yaci asɛ ewa anwunnaan'n m'w ye le yɛ'n ye tu ɔ, nan ye kulo ke ye nyan nyanmiansu dɛe'n. Yɛ dɛe anan nguan anwunnaan'n di kunnunmun ewue anwunnaan nun asu. ⁵ Nyanmian muonun y'w heɛɛ yɛ ke cɛn bie ye 'ba kaci ɔ ɔ. Eɛ yɛ yɛ ɔ'a fa yɛ Wawe'n m'w di ninng'e ɔ'n-m'w anan ajinlanmun'n ɔ'a man yɛ ɔ.

⁶ Eɛka ati, ye le anwunseɛ cɛn daa. Ye sɛ ke kem'w ye te le anwunnaan eɛ'n, ye w' yɛ Mɛn awulo nun anwun mua. ⁷ Yɛ nnwun man yɛ, nan kusu ye nanndɛ w' dedi nun. ⁸ Ye le anwunseɛ kpa ese ye kulo ke ye yaci anwunnaan eɛ ye tu, n'w ye tánlan w' yɛ Mɛn anwun ebeɛ. ⁹ Eɛka ati, m'w w' yɛ ajunlan nun'n y'w le ke se ye

te le anwunnaan ehi o, se ye yaci anwunnaan ehi ye tu o, like m'w so yé Mún anyin'n y'w di ke ye kpunnde ɔ. ¹⁰ Afi yé kualaa ye 'ba fite Kilisi anyunnun ɔ bua yé ndeé. Suanlan kun biala junman'n m'w nanndi asie nun asu ewa m'w lili'n, ɔ 'nyan yí nwun ahatua.

Kilisi a sesie yé nun Nyanmian yé afian

¹¹ Yé nyin ɔ Nyanmian kpa. Yí ɔ ati yé ye di Nyanmian junman'n sele kpa ye man menian de Zozi di ɔ. Nyanmian si yé kpa bɔkɔ, yé mún de mún di ke emɔ kusu akunnun elɔ emɔ si mín. ¹² Yé muonun ye nva man yé nwun ye ngele man emɔ kún. Nan ye le man atun maan emɔ di yé nwun fe. Yí de, anin bé mɔ anwunnaan su like'n mɔ be nwun yí'n yé be fa be tu be nuan nun, nan nán nunhan'n m'w wɔ bé ahunlun nun anin'n, anin emɔ nyan atun be totua bé su. ¹³ Se menian mmie-mɔ kan ke yé ti nnun man ebele a, ɔ ti Nyanmian ejɔle. Se kusu be kan ke yé ti wɔ ebele a, anin yé ti wɔ ebele man emɔ. ¹⁴ Afi ehulo'n mɔ Kilisi kulo yé'n ti kpili sunman. Kemɔ ye si ke Kilisi a wu yé kualaa yé dunman nun'n, ɔ ti ke yé kualaa y'a wu. ¹⁵ Kilisi a wu a man menian'n-mɔ kualatin maan bé mɔ be ti así'n nni man be ti anwun kún, nan be bu bé mân'n be man suanlan'n mɔ bé dunman nun c'a wu c'a tinng'e'n.

¹⁶ Ehika ati, ɔ fi ene, ye mmua man suanlan fíi anwunnaan su ndeé kún. Se bɔkɔ daba ye bualí Kilisi anwunnaan su ndeé a, sian de, ɔ ti man ɔ kún. ¹⁷ ɔ sanlun ke se suanlan kun nun Kilisi be yɔ kun an, anin c'a kaci abɔde fufɔle. Yí abalabɔ daba nun abu a gua. ɔ'a bɔ abalabɔ fufɔle abu. ¹⁸ Ehi kualaa fi Nyanmian mɔ c'a nanndi Kilisi su c'a sesie yé nun yí yé afian'n. Ede c'a fa menian nun yí afian esesie junman'n c'a wula yé sa nun. ¹⁹ ɔ sanlun ke Nyanmian nanndi Kilisi su, ɔ sesielu yí muonun ɔ nun menian'n-mɔ kualaa afian, c'a nnian man bé ete'n mɔ be yɔkun anwun. Afian esesie junman ɔ'n, c'a fa c'a wula yé nuan ke ye hán yí nwun ejɔle ye héle menian'n-mɔ.

²⁰ Ehika ati, ejɔle'n mɔ ye kan'n, Kilisi muonun yé c'a suan yé ke yí mmɔfue maan ye kan ɔ. ɔ ti ke Nyanmian muonun nanndi yé su y'w le kan ejɔle ɔ'n kele emɔ ɔ. Ye 'sele emɔ kpa ke, Kilisi dunman nun, emɔ mán be nun Nyanmian bé afian sé! ²¹ Kilisi mɔ c'a nyo man ete fíi'n, yé dunman nun, Nyanmian a fa yé ete'n-mɔ kualaa a sua yí, c'a man Kilisi a yɔ etefue nán y'a huala y'a kaci seseɔfue wɔ Nyanmian anyunnun.

6 Ehika ati, yé mɔ ye di Nyanmian junman'n, ye le sele emɔ kpa ke anwunnvoe'n mɔ Nyanmian a nwun emɔ'n, nán be man yí anwunnvoe enwuan ɔ'n yɔ mgban. ² Ehele Ejɔle nun anin, Nyanmian nwan:

Mɔ mele kpa'n juli'n,

n diel wɔ sunfele'n.

Mɔ bé ti ele cian'n juli'n,

m malí n nelí wɔ ti.

Emɔ nían, mele kpa'n m'w di ke emɔ ɔ Nyanmian nun'n yé ye wɔ nun ewa ene nun ɔ. Bé ti ele cian'n, y'w le ene.

³ Ye ngulo man ke suanlan fíi kan yé junman nun anwun ejɔle ete. Ehika ati, ye nyo man like fíi m'w kualaa ke ɔ tunndun suanlan aja nun ɔ. ⁴ Nan like biala anin, ye

man be nwun yí ke ye ti Nyanmian ngua. Yale nun o, ehian nun o, ahunnun nditie nun o, ye si abutale kpa. ⁵ Be bilali yé dede be tuli yé fiadi. Menian'n-mɔ jasuli yé kɔmun anin, ye lili junman sele kpa. Y'a nyan man atun y'a nna man ese ye bualí ye lali. ⁶ Ye si like m'w ti ananhɔle'n, ye si abutale, yé ti anin ti kpa, ese Wawe Nwanzan-nwanzan'n man ye kulo ehunlun-mɔ ananhɔle nun. ⁷ Ede Nyanmian tunmin nun, ye bɔ ananhɔle Ejɔlekpa'n ye kele menian'n-mɔ. Sese ejɔle'n y'w ti yé kuan ninng'e mɔ ye fa ye kun ese ye fa ye sisa yé nwun ɔ. ⁸ Cian bie a, be wula yé aninminnyanmun, cian bie kusu a, be gua yé nyunnun asi. Cian bie a, be kan yé nwun ejɔle ete, cian bie kusu a, be kan yé nwun ejɔle kpa. Be bu yé ke ye ti atofue, nan kusu ananhɔle yé be kan ɔ. ⁹ Be yɔ ke be nzi man yé, kusu anin bé kualaa be si yé kpa. Be bu ke y'a wu a yue, nan kusu, ye te ti asi. Be kele yé ahuluwa kpa, nan kusu be ngun man yé. ¹⁰ Be bɔ yé lua nan kusu ye di fe cian daa. Ye ti ehianfue, nan kusu ye man menian dɔun nyan bé nwun. Be bu ke ye le man like fíi nan kusu ye le ninng'e'n kualatin.

¹¹ Anianman Kolinti amma, y'a han ejɔle'n kualaa yuein y'a hele emɔ. Y'a hulo emɔ kpili sunman. ¹² Y'a yí yé kunnun y'a hele emɔ maan emɔ a nwun yí ke ye kulo emɔ, nan emɔ lili yé b'a ngulo man yé ɔ. ¹³ Ehika ati, kemɔ emɔ ti ke mín mma'n, mun kan mún kele emɔ ke emɔ fá yé be wula bé kunnun, emɔ húlo yé kpa ke ye kulo emɔ'n.

Nán be nun bé mɔ be nne man Kilisi

be nni man'n tu nun

¹⁴ Bé mɔ be nne man Kilisi be nni man'n, emɔ nun bé n'w tu nun. Be ti man menian m'w fata ke emɔ nun bé tu nun ɔ. Asu sese ejɔle'n ɔ nun ete ejɔle'n ti kun ɔ? Anan awosin'n nun jawe'n ti kun ɔ? ¹⁵ Asu Kilisi kualaa ke ɔ nun Abɔnsanmun bé nuan se bé nwun ɔ? Suanlan m'w de Kilisi di'n, ɔ nun m'w nne man Kilisi nni man'n, asu bé ajunlun kualaa ke ɔ yɔ kun ɔ? ¹⁶ Asu Nyanmian asɔnun sua'n nun amuan'n-mɔ di anuannze ɔ? Afi ye ti Tiasufue Nyanmian nun asɔnun sua ke yí muonun ɔ fa kan'n. Yí nwan:

Mún 'tanlan bé afian, mún nun bé ye san nun,

mún 'kaci bé Nyanmian,

bé kusu be 'kaci mín menian.

¹⁷ Ehika ati, yé Mún le kan ke:

Emɔ jásu bé nwun ebele,

nán be fa bé nwun be mantan bé.

Nán be fa bé sa be kan like m'w ti efian fíi,

nan mín kusu mún 'de emɔ.

¹⁸ Mún 'kaci emɔ asi

yé emɔ kusu 'kaci mín mma

mmelenzua nun mmalasua.

Yé Mún m'w ti Tunminfue Nyanmian Kpili'n, ejɔle m'w le kan nun anin.

7 Ehulo mma, kemɔ yé ti yé Nyanmian a bɔ anchuba ɔ'n-mɔ'n, ye yáci like biala mɔ ye yɔ a, ɔ gua

anwunnaan'n nun wawɛ nun anwun efian'n yɛ gúá. Nán yɛ súlo Nyanmian yɛ bó mɔ́ndɔ́nɔ́n kpa yɛ tánlan wɔ anwuntɛ nun.

Pɔ́lu fɛ elie'n

² Ɛmɔ fá yɛ bɛ wúla bɛ kunnun! Ɔ sanlun kɛ y'a nni suanlan fíí anwun ɛjɔlɛ ɛtɛ, y'a mman man suanlan fíí a ndɔ man ɛtɛ nun, ɛsɛ y'a nzisi suanlan fíí. ³ Nán kɛ mun kan sɔ́ mɔ́n bu ɛmɔ́ fɔ́ɔ ɔ́. Nan n nili mua n zɛl kɛ ɛmɔ́ anwun cian yɛ sunman. Yí ti, sɛ ɛmɔ́ 'cun o, sɛ ɛmɔ́ 'wu o, yɛ nun ɛmɔ́. ⁴ Mɔ́n sɛ ɛmɔ́ ati anun kpa, ɛsɛ mɔ́n di ɛmɔ́ anwun fɛ kpa. Yɛ yalɛ biala anun, mɔ́n lua cɛɛ mɔ́n nwun kpa mɔ́n di fɛ maan ɔ́ bu su.

⁵ Aft mɔ́ yɛ hɔ́lɔ́ juli Maseduanun mán nun ɛlɔ́'n, y'a nnyan man alajɛ sin kaan sua. Yɛ 'kaci ɛwa, ɛfɛ, yɛ 'sɔ́n ɛwa, ɛfɛ. Mmie-mɔ́ nun yɛ la mannzuan su, yɛ kunnun tɛtɛ yɛ. ⁶ Nan Nyanmian m'ɔ́ cɛɛ aluabɔ́fɛ lua'n, ɔ́ manlun Titɛ ɛwale'n cɛɛ yɛ lua. ⁷ Ɛsɛ nán kɛ Titɛ ɛwale'n ala y'ɔ́ cɛɛ yɛ lua ɔ́, nan ɔ́'a han ɔ́'a hele yɛ kɛ ɛmɔ́ alua ɔ́ mɔ́n sunman, ɛmɔ́ di mɔ́n nwun yalɛ, ɛsɛ ɛmɔ́ kulo kɛ bɛ buka mɔ́n. Ɛjɔlɛ sɔ́ nun a man fɛ elie a hun mɔ́n kpili kpa.

⁸ Sɛ bɔ́bɔ́ kalata'n mɔ́ n geɛlɛ ɛmɔ́ nun a ɔ́ ɛmɔ́ alua a, mɔ́n nni man yí nwun yalɛ. Sɛ bɔ́bɔ́ n nili yí nwun yalɛ mɛlɛ mɔ́ n nwunlin kɛ mɔ́n kalata nun a ɔ́ ɛmɔ́ alua'n, ⁹ ɔ́ ɛhɔ́ka asu, mɔ́n di yí nwun fɛ, nán ɛmɔ́ alua mɔ́ ɔ́'a ɔ́ nun ati ɔ́, nan ɛmɔ́ abalabɔ́'n mɔ́ ɛmɔ́ kaci yí nun ati ɔ́. Ɛmɔ́ aluabɔ́ sɔ́ nun anun, ɛmɔ́ a kaci bɛ nzin b'a si ɛtɛ'n b'a yɔ́ mɔ́ Nyanmian kulo. Ɔ man mɔ́ yɛ yɔ́lɔ́ nun a nɔ́y man ɛmɔ́ ɛtɛ. ¹⁰ Ɔ sanlun kɛ aluabɔ́'n m'ɔ́ fi Nyanmian ɛlɔ́'n, ɔ́ man suanlan nwun yí ɛtɛ'n ɔ́ yaci gua ɔ́ fa yí nwun man Nyanmian ɔ́ nyan nguan. Aluabɔ́ sɔ́'n dɛ, ɔ́ man bɛ nni man yalɛ mgbán. Nan mán nun anun aluabɔ́ dɛ'n, ɔ́ man bɛ wu. ¹¹ Aluabɔ́'n mɔ́ Nyanmian man ɔ́ hanlun ɛmɔ́'n, ɛmɔ́ nían junman mɔ́ ɔ́'a li wɔ ɛmɔ́ asitanlan nun anun'n! Junman kpili kpa ɔ́! Ɔ sanlun kɛ ɛmɔ́ a nwun bɛ anyunnunguasɛ'n, ɛmɔ́ a súlo yí nzin, ɛmɔ́ a tu bɛ nuan asɛ. Ɛmɔ́ alua a lɔ́ mɔ́n sunman bɛ kulo kɛ bɛ nwun mɔ́n nwun. Ɛmɔ́ anwun lɛ jue bɛ bɛ kulo kɛ bɛ pinnin suanlan'n m'ɔ́ yɔ́lɔ́ nyɔ́lɛ ɛtɛ'n sɛlɛ kpa. Ɛmɔ́ a hele maan b'a nwun yí wɔ ɛmɔ́ abalabɔ́'n kualaa anun kɛ nyɔ́lɛ ɛtɛ sɔ́'n, ɛmɔ́ anwun nnun man nun.

¹² Ɛhɔ́ka, sɛ m'an hele ɛmɔ́ a, nán suanlan'n m'ɔ́ yɔ́lɔ́ ɛtɛ sɔ́'n, anaan suanlan'n mɔ́ bɛ yɔ́lɔ́ yí ɛtɛ nun ati ɔ́. Nan mɔ́n kulo kɛ ɛmɔ́ afian ɛlɔ́, yɛ nwun'n m'ɔ́ cian ɛmɔ́ ɔ́ nun ehulo mɔ́ ɛmɔ́ kulo yɛ'n, ɛmɔ́ kele yí yuein wɔ Nyanmian anyunnun. Yí ti yɛ n geɛlɛ ɛmɔ́ ɔ́. ¹³ Nan mɔ́ ɛmɔ́ a yɔ́'n, ɔ́'a man yɛ lua a cɛɛ yɛ nwun. Yɛ lua cɛɛ yɛ nwun, nan mɔ́ anianman Titɛ fi ɛmɔ́ ɛlɔ́ ɔ́ walɛ'n, kɛ ɛmɔ́ kualaa kpɔ́nɔ́n sɔ́lɔ́ yí nun'n, ɔ́'a man fɛ elie kpili kpa biegun a hun yɛ. ¹⁴ Aft, n valɛ ɛmɔ́ n duli mɔ́n nuan nun n geɛlɛ Titɛ, yɛ ɛmɔ́ kusu a man anyunnunguasɛ a ngan man mɔ́n. Nan kɛmɔ́ cian daa ananhɔ́lɛ yɛ yɛ kan yɛ kele ɛmɔ́'n, mɔ́n nuan nun etue mɔ́ n duli n geɛlɛ Titɛ wɔ ɛmɔ́ dunman nun'n, yí kusu ɔ́'a nwun yí ananhɔ́lɛ. ¹⁵ Yí muonun, sɛ yí ti kpɔ́n anyunnzɔ́ kpili'n mɔ́ ɛmɔ́ manlun yí nun asu, ɔ́ nun kɛ ɛmɔ́ kpɔ́nɔ́n bɛ lɛ

anwunwusɛ nun esulo bɛ sɔ́lɔ́ yí nun'n, ɛmɔ́ anwun fɛ dɛ mɔ́ ɔ́ di'n, ɔ́ tala su. ¹⁶ M'an li fɛ kɛ like kualaa anun, mɔ́n kualaa kɛ mɔ́n susu mɔ́n ti mɔ́n gua ɛmɔ́ asu.

Ɛmɔ́ mán bɛ sa lú

⁸ Anianman-mɔ́, junman mɔ́ Nyanmian Kpili lili wɔ Maseduanun mán nun asɔ́nɔ́n'n-mɔ́ anun'n, yɛ kulo kɛ yɛ kan yɛ kele ɛmɔ́. ² Yalɛ m'ɔ́ hanlun ɛlɔ́ asɔ́nɔ́n mma'n-mɔ́'n, ɔ́ ti man nzemunde. Nan kusu bɛ nyanlun fɛ elie kpili kpa bɛ ehian kpili nun anun, bɛ manlun bɛ sa lulu ɔ́ bulɛ su. ³ Ananhɔ́lɛ ti kpa, bɛ yíli bɛ kunnun, mɔ́ bɛ kualaa yí man'n, bɛ manlun. Bɛ manlun dede ɔ́ talalɛ su. ⁴ Bɛ sɛlɛlɛ yɛ bɛ butulɛ yɛ kpa kɛ bɛ 'tɛtɛ esika maan bɛ fa ɔ́ buka Nyanmian menian'n-mɔ́ mɔ́ bɛ wɔ Zude mán nun anun'n. ⁵ Bɛ yɔ́lɔ́ m'ɔ́ tala mɔ́ yɛ junlunlun'n. Aft, bɛ lili mua bɛ falɛ bɛ nwun bɛ manlun yɛ Mɔ́n. Nan aft, ɔ́ nanndɛ Nyanmian ehulo nun asu, b'a fa bɛ nwun b'a man yɛ kusu. ⁶ Ɛhɔ́ka ati, ahunnunye junman'n mɔ́ Titɛ bɔ́lɔ́ yí bu ɛmɔ́ afian ɛlɔ́'n, y'a sɛlɛ yí kɛ ɔ́ hɔ́ tɔ́ ɛmɔ́ ɔ́ lí junman sɔ́'n gúá yí bu. ⁷ Ɛmɔ́ a nyan bɛ nwun wɔ ninngɛ'n kualaa anun. Ɔ sanlun kɛ ɛmɔ́ lɛ dedɛ, ɛmɔ́ sɛ Nyanmian ninngɛ'n-mɔ́, ɛmɔ́ sɛ juɔ́, ɛmɔ́ lɛ anwunndɛlɛ wɔ like biala anun, ɛsɛ ɛmɔ́ kulo yɛ kpa. Ɔ man ahunnunye ɛjɔlɛ eht anun, ɛmɔ́ mán bɛ nwún ɛmɔ́.

⁸ Nán kɛ mɔ́n tinndin ɛmɔ́ kɛ ɛmɔ́ yɔ́ ɔ́. Nan mɔ́n kan ɛhɔ́nɔ́n-mɔ́ anwunndɛlɛ dɛ nun anwun ɛjɔlɛ mɔ́n kele ɛmɔ́ maan ɛmɔ́ nwun yí kɛ ɛmɔ́ ehulo'n kpɔ́n ti yí'n. ⁹ Ɔ sanlun kɛ ɛmɔ́ sɛ anwunnvoe'n mɔ́ yɛ Mɔ́n Zozi Kilisi nwunlin yɛ'n. Yí mɔ́ anɔ́n ɔ́ ti anyanbenwun suanlan'n, ɛmɔ́ dunman nun, ɔ́ yɔ́lɔ́ yí nwun ehianfɛ ɔ́'a man ɛmɔ́ a nyan bɛ nwun.

¹⁰ Mɔ́n dɛ mɔ́ m'an junlun mɔ́ mɔ́n kan mɔ́n kele ɛmɔ́'n y'ɔ́ lɛ kɛ, junman'n mɔ́ afɛ ɛhɔ́nɔ́n ɛmɔ́ bɔ́lɔ́ yí bu'n, ɛmɔ́ mán bɛ sa túa yí. Ɔ sanlun kɛ ɛmɔ́ yɛ ɛmɔ́ lili mua bɛ bɔ́lɔ́ yí bu ɔ́, ɛsɛ ɛmɔ́ yɛ ɛmɔ́ sili bɛ hue kɛ bɛ 'di ɔ́. ¹¹ Yí ti, kɛkaala dɛ, ɛmɔ́ mán bɛ sa túa yí bɛ lí bɛ mán ɔ́ yúɛ. Ɛmɔ́ nían mɔ́ bɛ sa tu'n, bɛ nyán anwunndɛlɛ bɛ lí junman sɔ́'n kɛ ɛmɔ́ sili bɛ hue kɛ bɛ 'di'n. ¹² Ɔ sanlun kɛ like mɔ́ bɛ yí bɛ kunnun bɛ man'n, sɛ bɔ́bɔ́ ɔ́ ti kaan sɛ, Nyanmian di yí nwun fɛ ɔ́ sɔ́ nun kanlanman. Ɔ nze man suanlan kɛ like m'ɔ́ lɛ man yí'n, ɔ́ fá mán yí.

¹³ B'a nze man kɛ ɛmɔ́ fá bɛ nwun ninngɛ'n-mɔ́ kualaa bɛ mán menian nán ɛmɔ́ lí ehian, nan ɛmɔ́ yɔ́ maan bɛ ninngɛ'n-mɔ́ kualaa lí su kpe-kpe. ¹⁴ Kɛkaala ɛmɔ́ lɛ ninngɛ dɔ́n, ɔ́ sɛ kɛ ɛmɔ́ fá bie bɛ búá bɛ mɔ́ bɛ sa a mian'n. Yí dɛ, sɛ cian bie ɛmɔ́ kusu asa mian an, anɔ́n bɛ kualaa bɛ ti ɛmɔ́ nyanman nun. Sɛ ɛmɔ́ yɔ́ yí sɔ́ a, anɔ́n yí kualaa a li su. ¹⁵ Aft, Ɛhele Ɛjɔlɛ'n lɛ kele kɛ:

*M'ɔ́ hohuanlun dɔ́n anuan'n,
ɔ́'a nnyan man mulusɛ,
yɛ m'ɔ́ hohuanlun kaan bie anuan'n,
yí kusu ɔ́ mmian man like fíí anwun.*

Titɛ nun yí manngun'n-mɔ́

¹⁶ Yɛ 'da Nyanmian Kpili asɛ. Ɔ'a yɔ́ ɔ́'a man ɛmɔ́ anwun ɛjɔlɛ a hian Titɛ kpa kɛ ɛmɔ́ anwun ɛjɔlɛ cian yɛ'n.

¹⁷ Yé nwan ɔ hɔ ɛmɔ anwun elɔ. ɔ kɔ le kɔ tu nun. ɔ le anwunndeɛ kpa yí muonun ɔ kɔ si yí hue kɛ ɔ 'kɔ ɛmɔ anwun elɔ. ¹⁸ Yé le suan yí nun anianman kun. Anianman sɔ'n, Ejɔɛkpa junman'n m'ɔ di'n dunman nun, asɔnɔn mma'n-mɔ kualaaɔn yí yí aye. ¹⁹ ɔ ti suanlan mɔ asɔnɔn'n-mɔ kualaaɔn a yí yí kɛ yé atɔn etue nɔn anun, ɔ hɔ sóman yé. ɔ mán yé fá ahunnunye like sɔ'n yé hɔ wúla yé Mɔn anunminnyanmun maan be nwún yí kɛ ye kulo kɛ ye buka ehɔnɔn-mɔ. ²⁰ Yé le yɔ sɔ, nán suanlan flí a ngan man yé nwun ejɔɛ ete wɔ esika kpili sɔ'n mɔ b'a fa b'a man yé kɛ ye fá ye hɔ nɔn anwun. ²¹ Nyanmian nun menian'n-mɔ anyunnun, like m'ɔ ti kpa'n yé ye bɔ mɔndɔnɔn ye yɔ ɔ.

²² Yé le suan bé nun yé nianman'n. Atɔn ngacile dɔn asu, y'a sɔ yí y'a nian. Y'a nwun yí kɛ ɔ ti suanlan mɔ cɔn daa ɔ le anwunndeɛ ɔ. Nan sian anwunndeɛ'n m'ɔ le yí'n, ɔ bu su. Afi, ɔ de ɛmɔ di kpili sunman. ²³ Titɔ dɛ, ɔ ti mɔn manngun. Mɔn nun yí y'ɔ di junman ye man ɛmɔ ɔ. Nan anianman ehɔnɔn-mɔ mɔ be le kɔ a so-man yí'n, bé dɛ asɔnɔn'n-mɔ yé b'a yí bé ɔ. Be di junman be wula Kilisi anunminnyanmun. ²⁴ Yí ti, ɛmɔ héle bé maan be nwún yí kɛ ɛmɔ kulo bé sakpa. Yí dɛ anun asɔnɔn mma'n-mɔ ti yí bu kɛ ye nva man ɛmɔ ye ndu man yé nuan nun mgban.

Ahunnunye like'n yé Nyanmian kulo ɔ

9 M'ɔ tu de mmua'n mɔ be 'fa be kɔ man Nyanmian menian'n-mɔ mɔ be wɔ Zude mán nɔn anun'n, ɔ ti man cɔnnjun flí kɛ n géle ɛmɔ ehɔ anwun kalata. ² ɔ sanlɔn kɛ mɔn sɔ kɛ ɛmɔ a si bé hue, ɔ man m'an fa ɛmɔ m'an tu mɔn nuan nun wɔ Maseduanɔn asɔnɔn mma'n-mɔ anyunnun. M'an han m'an hele bé kɛ: "Anianman'n-mɔ mɔ be wɔ Akayi mán nɔn anun elɔ'n, sunmin afue ehɔnɔn angunmɔn yé be bɔbualɔ bé nwun be sielɔ ɔ." ɛmɔ anwunndeɛ'n y'ɔ wowulalɔ bé dɔn bé anwunsele ɔ. ³ Ehɔka ati, mɔn suan anianman ehɔ-mɔ ɛmɔ anwun elɔ. Yí dɛ anun, aye'n mɔ y'a yí ɛmɔ wɔ mmua sɔ nɔn anwun nɔn a nyo man mgban. Nan kɛ m gbɔnɔn n ganlɔn yí'n, mɔn kulo kɛ ɛmɔ bɔbua bé nwun be sie sakpa. ⁴ Afi, se ɛmɔ a mmɔbua man bé nwun b'a nzie man, nan se Maseduanɔn amma'n-mɔ b'a soman mɔn ɛmɔ anwun elɔ a, ɔ 'yɔ anyunnunguasɛ ɔ man yé. Nan kusu ɛmɔ anyunnunguasɛ dɛ mɔ ɔ 'kan ɛmɔ'n 'bu su. ⁵ Ehɔka ati, m'an nian dede a, anun ɔ ti kpa kɛ m mán anianman ehɔ-mɔ lí mua mɔn nyunnun ɛmɔ anwun elɔ. Yí dɛ anun, ahunnunye acedɛ'n mɔ ɛmɔ hanlɔn kɛ be 'man'n, anianman ehɔ-mɔ kokuan yí nuan be sie. Afi mɔn ngulo man kɛ mɔn tu ɛmɔ elɔ a, ɔ yɔ kana. Nan mɔn kulo kɛ ɔ yɔ ahunnunye acedɛ.

⁶ ɛmɔ ati káɔ kɛ suanlan mɔ ɔ'a nnua man dɔn'n, ɔ ndɔ man dɔn. Nan suanlan m'ɔ kɔ lua dɔn'n, ɔ 'ti dɔn. ⁷ Ehɔka ati, mɔ ɛmɔ anun kun biala a fua kɛ ɔ 'man'n, ɔ mán. N'ɔ di yí nwun yalɛ, esɛ n'ɔ bu yí kɛ be le tinndin yí. ɔ sanlɔn kɛ suanlan m'ɔ yí yí kunnun ɔ man'n yé Nyanmian kulo yí ejɔɛ ɔ. ⁸ Afi, Nyanmian le tunmin ɔ kualaa kɛ ɔ man nyila ngacile'n kualaa kan ɛmɔ. ɔ kualaa kɛ ɔ man ɛmɔ nyan ninngɛ'n kualaa mɔ cian'n cian daa. Esɛ ɔ kualaa kɛ ɔ man ɛmɔ nyan yí ɔ bu

su maan ɛmɔ fa be yɔ nyɔɔɔ mgbakpa'n kualaaɔn ⁹ kɛ Ehɛɛ Ejɔɛ'n kan yí'n. Yí nwan:

ɔ'a hye ninngɛ dɔn kpa

ɔ'a man ehianfue'n-mɔ.

Yí ahunnunye'n le man eyue.

Menian dɔn 'ba nwun Nyanmian anwun ye

¹⁰ Nyanmian m'ɔ man kulo suanlan like maan ɔ dua ɔ nyan alɛ di'n, ɔ 'ba fa ninngɛ'n kualaa mɔ ɛmɔ a mian yí nwun'n man ɛmɔ, ɔ 'man ɔ fifi ɔ su mma dɔn kpa. ɔ 'man ɛmɔ ahunnunye'n kusu su mma dɔn kpa. ¹¹ ɔ 'man ɛmɔ nyan bé nwun meɛ biala maan ɛmɔ kusu yɔ ahunnunye cɔn daa. ɔ nanndɔ yé su, esika'n mɔ ɛmɔ 'ba yíɔ maan ye fa ye kɔ'n, bé mɔ bé sa 'ba han yí'n, be 'ba la Nyanmian asɔ kpa. ¹² ɔ sanlɔn kɛ like sɔ'n mɔ ɛmɔ 'ba yɔ'n, nán Nyanmian menian nɔn ala y'ɔ 'ba bua bé ɔ, nan esɛ ɔ 'ba man menian dɔn nwun Nyanmian anwun ye. ¹³ ɛmɔ ahunnunye like eyɔɛ sɔ'n 'ba man be nwun yí kɛ ɛmɔ kpɔn ti yí'n. Menian dɔn 'ba wula Nyanmian anunminnyanmun. ɔ sanlɔn kɛ ahunnunye ninngɛ sɔ'n-mɔ mɔ ɛmɔ 'ba fa bua bé nun ehɔnɔn-mɔ kualaaɔn'n, ɔ kele kɛ ɛmɔ de Kilisi Ejɔɛkpa'n be di be man yí anyɔnnɔ. ¹⁴ Bé kusu, be 'sele Nyanmian be man ɛmɔ. Be 'fa ɛmɔ be wula bé kunnun, ɔ fi nyila dɔn mɔ Nyanmian a yeyila ɛmɔ'n. ¹⁵ Yé lá Nyanmian asɔ. ɔ sanlɔn kɛ acedɛ'n mɔ yí muonun ɔ'a fa ɔ'a hye yé'n, be nnyan man yí nwun su!

Pɔlu tunmin'n

10 Mɔn bɔbɔ mɔn Pɔlu, mɔn tu ɛmɔ ngalɛ. Mɔn kulo kɛ mɔn yɔ yí betɛ esɛ mɔn nwun anwunnvɔe kɛ Kilisi muonun yɔ yí'n. Nan ɛmɔ anun mmie-mɔ le kele kɛ se n wɔ ɛmɔ afian elɔ a, mɔn kan mɔn nwun asɔ. Kusu afɔ se n nnun man ɛmɔ afian elɔ a, mɔn di tutule. ² Mɔn sele ɛmɔ kɛ nán be tinndin mɔn maan mɔn kele tunmin'n mɔ n ne yí'n temun m'ɔ m 'ba a ɛmɔ elɔ'n. ɔ sanlɔn kɛ se mɔn ba ɛmɔ elɔ a, mɔn 'ba yí mɔn tunmin'n mɔn kele bé mɔ bé nwan ye nanndɔ kɛ eyuadɔ nɔn anun menian'n. ³ ɔ ti ananhɔɛ kɛ ye ti kulo menian, nan kusu ye ngun man yé kuan dɛ'n kɛ kulo menian'n-mɔ kpɔn kuan yí'n. ⁴ Yé kuan ninngɛ dɛ'n-mɔ nɔn mán ehɔ anun menian'n-mɔ dɛ'n ti man kun. Yé dɛ'n-mɔ ti Nyanmian kuan ninngɛ. Bé nwun yɔ esulo. Be fa be bubu sua mgbili mgbili'n-mɔ. Ye fa ye seɔ ajunlɔn ete ete'n mɔ menian'n-mɔ le yí'n. ⁵ Atubenwun ninngɛ m'ɔ man menian'n-mɔ nzɔ man Nyanmian'n, ye fa kuan ninngɛ sɔ'n-mɔ ye kan bé ye gua asɔ. Esɛ bé mɔ bé nyɔn nzɔ man Kilisi'n, ye sɔ bé ajunlɔn'n ye cɔn bé maan be de yí be di. ⁶ Y'a bɔbua yé nwun a yue, se ɛmɔ man Kilisi anyunnɔ kpa bɔkɔ a, ye 'pinnin bé kualaa mɔ be mman man yí anyunnɔ'n.

⁷ ɛmɔ dɛ, mɔ ɛmɔ anyɔn nwun yí'n y'ɔ ti ɛmɔ cɔnnjun ɔ. Yí ti, se suanlan kun de di kɛ ɔ ti Kilisi dɛ a, ɔ títi ɔ nían, nán se ɔ ti sɔ man yí a, anun ɔ nwún yí kɛ yé kusu ye ti Kilisi dɛ. ⁸ Tunmin'n mɔ yé Mɔn a fa a man mɔn'n, se bɔbɔ m'an fa m'an tu mɔn nuan nun maan ɔ'a bu su a, yí nwun nyian ngun man mɔn. ɔ sanlɔn kɛ, ɛmɔ kpa

εἵλεε ἀτὶ ὕε ὕε Μὺν ἃ φα ἃ μᾶν ὕε ρ, νᾶν νᾶν εἰμο ἐχὺαν
τὶ ρ. ⁹ Νᾶν κε ἐνwonwunlan μὲ μὺν κὺλο κε μὺν nwon-
wunlan εἰμο ἀτὶ ὕ'ρ μᾶν μὺν κεεε kalata ἐχὶ-μὲ ρ.

¹⁰ Afi, ε 'nwun ejɔle mɔ menian'n-mɔ kan'n: "Pɔlu kala-ta'n-mɔ anun ejɔle'n ɔɔ si. Nan kusu sɛ yɪ muonun ɔ wo yɛ afian ewa a, ɔ ti bɛtɛɛ, ɛsɛ ɔ nzɪ man bagua nun juɔ." ¹¹ Bɛ mɔ bɛ kan sɔ'n, bɛ nwún yɪ kɛ sɛ yɛ nnun man ɛmɔ afian ɛɔ a, ejɔle m'ɔ wo kalata'n mɔ yɛ kɔ hele yɛ kɔ nwan ɛmɔ nun anun'n, yɪ kunmgbah yɛ sɛ yɛ ba ɛmɔ afian ɛɔ a, yɛ 'kan ɔ.

12 Bé mɔ be bu bé nwun kpa be tala bé manngun-
mɔ'n, yɛ nze man kɛ yɛ nun bé sɛ. Ɛsɛ yɛ nva man yɛ
nwun yɛ ndu man bé. Bɛ tɪ menian mɔ bé muonun be
fua bé nwun. Bɛ fa bé nwun bɛ susu bé muonun bé
nwun. Bé ajunlɪn'n nza man bé. 13 Nan yé dɛ, yɛ ngulo
man kɛ yɛ tu yé nuan nun maan ɔ bu su. ɔ sanlɪn kɛ lɪ-
ka mɔ Nyanmɪan a hele kɛ yɛ lí junman'n yɛ jú'n, ɛbele
yê yɛ 'di yɛ ju ɔ. Nyanmɪan kusu yê ɔ'a man atɪn maan
y'a lɪ junman'n dede y'a ju ɛmɔ ɛbɔ ɔ. 14 Yí tɪ, yɛ nɔɔ man
maan ɔ mmu man su. ɔ sanlɪn kɛ mɔ yɛ hɔlɪ ɛmɔ ɛbɔ'n,
yé dein yê yɛ lili mua yɛ bɔlɪ ɛjɔlekpa'n m'ɔ tu de Kilisi'n
yɛ helelɪ ɛmɔ ɔ. 15 ɔ man sɛ yɛ lɛ tu yé nuan nun an,
nán suanlan bie junman mɔ ɔ'a li'n yê yɛ 'fa yɛ 'tu yé
nuan nun ɔ. Nan yɛ lɛ anyɪndasue kɛ ɛmɔ dedi'n 'kɔ yí
nyunnun. Yí dɛ anɪn, yɛ di junman nun ɛmɔ afian ɛbɔ
maan ɔ tɛle kpili kpa dede ɔ kɔ ju lɪka mɔ Nyanmɪan
helelɪ yé'n. 16 Yí dɛ anɪn, yɛ fi ɛmɔ ebele, yɛ kuala kɛ yɛ
kɔ lɪka fufɔle yɛ kɔ bɔ ɛjɔlekpa'n. Nan y'a nva man abie
junman dɛ mɔ ɔ'a li'n y'a ndu man yé nuan nun. 17 B'a
hele wɔ ɛhele ɛjɔle nun anɪn kɛ: *Suanlan m'ɔ kulo kɛ ɔ
tu yí nuan nun'n, anɪn ɔ fá like mɔ yé Mun a yɔ'n ɔ tú yí
nuan nun.* 18 Yí sɔ ati, ananhɔle nun, suanlan mɔ yí
muonun ɔ fua yí nwun'n, ɔ tɪ man suanlan. Nan nun-
han mɔ yé Mun muonun fua yí'n y'ɔ tɪ suanlan ɔ.

Բոլս նսն աժո մմոփսէ'ն-մո

11 Se boba mun jujo ke suanlan mo yi ti nnun man ebele a, emo fa yi so, be jinlan man nzin! ²Emo nwun yi ke mun cun emo ati nyunnungunlan ke Nyanman cun yi'n. O sanlan ke emo ti ke talua muan mo yi enanndie nun anwun buli man ebuon mo m'an si yi siyele m'an man belenzua kunmga cein o. Belenzua so'n y'o le Kilisi. ³Nan ye nan balasua'n mo be fele yi Ewu'n manlan owo'n lakali yi. Yi ti, mun susu emo anwun ke Kilisi mo emo a fa be nwun b'a man yi kanlanman kanlanman'n, emo ati 'ba kaci be yaci yi be tu. ⁴O sanlan ke y'a bo Kilisi anwun ejole'n y'a hele emo. Nan aft, o yo se mo suanlan biala ba emo elb, o bo Zozi fufole anwun ejole o kele emo a, emo de yi tu nun o? Y'a han Wawe Nwanzan-nwanzan nun anwun ejole'n y'a hele emo. Nan aft, o yo se mo suanlan biala ba emo elb o kan wawe fufole anwun ejole o kele emo a, emo de yi tu nun o? Y'a bo Ejolekpa'n y'a hele emo. Nan aft, o yo se mo suanlan biala ba emo elb, o bo ejolekpa fufole o kele emo a, emo de yi tu nun kpa o? ⁵Emo mmofue mgbili mgbili so'n-mo, be ndala man min like fili anun. ⁶Se bagua nun ye mun nzi man jujo a, nan Nyanman ninng'e'n-mo

εσιε nun ɔ. Afi, y'a man εmo a nwun yí sɔ yuein tɛmun
bɪla nun ninnqe kwalaa anun.

7 Mele mo m mali emo elb m moli Nyanmian Ejolek-
pa'n n geleli emo'n, m'an nne man emo babulu kun.
Nan min bobo muonun, m mebeleli min nwun asi n nili
junman n nianlun min nwun manlun emo nyanlun
anunminnyanmun. Like so'n mo n yoli'n, kanngu ete ye
m'an yo co? 8 N gbupuli asonun ehunlun-mo anwun, be
tuali min kale ye n vali m muali emo co. 9 Mele mo anun
n wo emo afian elb mo emian'n tuli min'n, m'an man
suanlan fili a mmo man min nwun kale. Co sanlun ke ani-
anman'n-mo mo be fi Maseduanun man nun elb be
wali'n, ninnge'n kualaa mo anun m'an mian yi nwun'n,
be fali be beleli min. N ziele min nwun ye, m'an man
suanlan fili a mmo man min nwun kale. Ye mun 'sie min
nwun ye so clan daa. 10 Se co ti ananhole ke Kilisi wo min
nun an, ebele ndutue die mo mun di'n, suanlan fili
nguala ngan man yi nzin ejole wo Akayi man bondun
nun anun. 11 Mun yo so ti a, asu co kele ke mun ngulo man
emo co? Nyanmian muonun si ke mun kulo emo. 12 Mo
m'an yo'n, mun 'yo yi so clan daa man anyunnunguasie
kan be mo be kulo ke be nyan atun be tu be nuan nun'n.
Co sanlun ke be nwan be di be junman'n ke ye kpun ye di
ye die'n.

¹³ Menian sɔ'n-mɔ ti ato mmɔfue. Be laka menian be yɔ ke Kilisi mmɔfue yɔ le bé. ¹⁴ Bé nyɔlɛ sɔ'n nzin man yé nwun fíí sua. Afi, Satan muonun kuala ɔ kaci yí nwun ke nyanmiansu bɔfue mɔ yí anunminnyanmun'n ta ke kanlannɛ ɔ. ¹⁵ Yí ti, sɛ Satan ngua'n-mɔ le yɔ bé nwun ke be ti ngua kpa a, ɛhi nzin man yé nwun fíí sua. Nan ayuelɛ cian nɔn anun yê be 'nyan bé nyɔlɛ'n-mɔ anwun ahatua ɔ.

Բոլս εφε'ն

¹⁶ M̀un kan yí biékun ke suanan fíí n'ò bu yí ke m'an se. Se kusu emò bu m̀n ke m'an se a, anùn emò lé m̀n be tú nun, be mán m̀n kusu n vá n dú m̀n nuan nun kaan. ¹⁷ Ejòlè m̀o m̀un kan yí kúkaala'n, ɔ fi man yé M̀n. Nan se m'an han m̀n nuan nun etue ejòlè a, anùn m̀un jujò ke m̀n ti a secl. ¹⁸ Kemò afl menian mmie-mò doun tu bé nuan nun ke eyuadi amma yò yí'n, yí ti m̀n kusu, m̀n 'tu m̀n nuan nun bie. ¹⁹ Ɔ sanlun ke emò m̀o be ti ngelefue'n, emò tie be si senvue'n-mò su, ehika yò emò fe kpa. ²⁰ Se be le sie emò ke nganga a, emò kpínlun su, se be le di emò dufule a, emò kpínlun su, se be le laka emò a, se be le tu bé nwun be kele emò a, emò kpínlun su, se be le kpaci emò anyinsu a, emò kpínlun su. ²¹ Ye le kan yí ananhòlè, ɔ ti nyian. Y'a nnyan man anwunsele y'a nyo man emò sò.

Nan kusu like biala mo suanlan kun kuala ke ɔ nan-
ndi su ɔ tu yi nuan nun'n, mun juɔ ke min ti a seɔ,
min kusu mun kuala ke mun nanndi su bie mun tu min
nuan nun. ²² Se be ti Ebele a, min kusu, n di Ebele. Se
sakpa be ti Izalaye menian an, min kusu, sakpa n di
Izalaye suanlan. Se be ti Abalahamun abusu menian
an, min kusu, n di Abalahamun abusu suanlan. ²³ Se be
ti Kilisi ngua a, min kusu, n di Kilisi akua. Mun juɔ ke
min ti a seɔ. Kilisi ngua so'n mo be ti'n, mun tala be.

M'an li junman m'an tala bé. B'a tu mín fiadl doun a tala bé. B'a bu mín doun a tala bé. Eɔɔfuan mɔ ewue a ɔɔfuan mín'n, mún tala bé. ²⁴ Zufu'n-mɔ hyli mín ngukun ngukun fâ nnun. Kun biala anun, be fin mín mgbele abulasan nun nguanlan. ²⁵ *Lɔmun menian'n-mɔ sɔli mín nun ngukun ngukun fâ nsan. Kun biala anun, be fin mín mgbele. Eɛe cian kun, be tutuli mín ebue, ahan be kun mín. Ye butuli asue nun ngukun ngukun fâ nsan. Temun kun anun, n nili cian kun asue nun. ²⁶ Mín atun etue nwala'n mɔ mún tu nun anun, mún nwun ninnge esulo kpa. Bie sua, mún nguala man asue'n-mɔ kpe, mún nun kodiawu-mɔ yia, mín nianman Zufu'n-mɔ nun bé mɔ be ti man Zufu'n man mún nwun amannunhunlun. Mún ka kulo mgbili'n-mɔ asu a, mún nwun amannunhunlun. Mún fa nanmue atun'n-mɔ a, mún nwun amannunhunlun. N nanndi asue jenvie nun anyinsu a, mún nwun amannunhunlun. Bé mɔ be ti man anianman kpa'n-mɔ, bé kusu, be man mún nwun amannunhunlun.

²⁷ Junman ngiketee mɔ m'an li ɔ nun yale mɔ m'an nwun yí'n, ɔ ti man nzemunde. Temun bie, mún nnyan man atun mún nna man, ehɔe nun nzuhoe kun mín, mún kpatí mún ci ehɔe. Bie kusu a, mún nnyan man taladie mún nwula man, eyele kun mín dede ɔ wulu mín kunnun. ²⁸ Be ngan man ejɔle mún. Cian daa, asɔnun'n-mɔ kualaa anwun nzusue la mín nwun. ²⁹ Se asɔnun nun anun suanlan kun le man anwunsele a, anun ɔ ti ke mín kusu, n nne man anwunsele. Se bie tɔ ete nun anun an, mún di yí nwun yale sunman. ³⁰ Se ɔ di mɔ mún tu mín nuan nun an, ninnge'n-mɔ mɔ n nne man nun anwunsele nun anwun yé mún 'fa mún 'tu mín nuan nun ɔ. ³¹ Nyanmian m'ɔ ti yé Mún Zozi Así'n, ɔ sɔ ke ejɔle'n mɔ m'an han'n ti ananhɔle. Yí ti, nyila hán yí dunman'n cian daa! ³² Mɔ anun n wɔ Damasi kulo nun asu'n, mín ehyle ati, belemgbín Aletasi kunmanna'n ɔ yí nzalafu ke be sísa kulo nun anwun anuan'n-mɔ. ³³ Ehi ati, be ɔ sie mín ece nun, be ɔ jula mín menzele kun anun kulo nun anwun tale nun anzin. Ke ɔ kpɔnlun yɔli mɔ kunman-na sɔ nun asa a ngan man mín nun anun.

Like mɔ Nyanmian yuli heleli Pɔlu'n

12 Bé nuan nun etue'n ti man like kpa. Nan kusu mún 'tu, aft ninnge mɔ yé Mún a yí a hele mín mɔ m'an nwun yí mín nyinsu, ɔ nun mɔ ɔ'a yí ɔ'a hele mín elalɛ nun'n, mún 'kan yí nwun ejɔle mún 'kele emɔ. ² Mún sɔ Kilisi menian'n-mɔ anun kun. Nyanmian falɔ yí fulɔ yí nwun elɔ. Yí afue bulu nun nnan ahi. (Se ɔ le yí nwunnaan kunlun-ngunlun'n yé Nyanmian manlun ɔ fulɔ hɔli yí nwun elɔ e, se kusu yí wawe'n yé Nyanmian manlun ɔ fulɔ hɔli yí nwun elɔ e, mún nzi man, Nyanmian muonun y'ɔ sɔ ɔ.) ³ Mún sɔ ke suanlan sɔ'n fulɔ hɔli nyanmiansu. (Nan kusu se ɔ le yí nwunnaan kunlun-ngunlun'n yé Nyanmian manlun ɔ fulɔ hɔli yí nwun elɔ e, se kusu yí wawe'n yé Nyanmian manlun ɔ fulɔ hɔli yí nwun elɔ e, yí dɛ, mún nzi man, Nyanmian muonun y'ɔ sɔ ɔ.) ⁴ Ejɔle m'ɔ tili yí elɔ'n, ɔ ti yí ngunmún yí dɛ. ɔ le man atun ɔ ngan ɔ ngele man suanlan. ⁵ Suanlan sua yé mún di yí nwun fe mɔ mún kualaa mún fa mún tu mín

nuan nun ɔ. Nan mún nva man mín muonun mún ndu man mín nuan nun. Se mún 'tu mín nuan nun an, anun mún nuan ninnge'n-mɔ mɔ n nne man nun anwunsele nun anwun yé mún 'fa mún 'tu mín nuan nun ɔ. ⁶ Se n guloli ke mún 'tu mín nuan nun an, nán ke mín ti a seɔ ɔ, ɔ sanlun ke mɔ mún 'ba han'n ti ananhɔle. Nan mín dɛ, mún ndu man mín nuan nun. Yí dɛ anun, suanlan bie mmu man mín suanlan kpili ɔ ndala man like mɔ be nwun yí mín nwun'n, anaan ejɔle mɔ mún kan mɔ be ti'n.

⁷ Ehi, ninnge mɔ Nyanmian yuli heleli mín'n ti mgbili mgbili sunman. Nan ke ɔ ɔ yɔ nán m'an ndu man mín nwun'n, Nyanmian ɔ man ewue ɔ tɔ mín nwun. Aft, Satan ɔ yí yí bɔɔɔe'n kun ke ɔ héle mín ahuluwa nán m'an ndu man mín nwun. ⁸ Ehi a, n gɔ sele yé Mún ngukun ngukun fâ nsan ke ɔ mán mín nwun sá. ⁹ Yé Mún ɔ bua mín ke: "Anwunnvoe'n mɔ mún nwun wɔ'n, ɔ bu su. ɔ sanlun ke mele mɔ wɔ anwunsele'n ɔ yue'n yé mún man e nwun mín tunmin nun ɔ." Yí ti, se mún 'tu mín nuan nun an, anun ninnge'n-mɔ mɔ n nne man nun anwunsele nun anwun yé mún tu mín nuan nun ɔ. Yí dɛ anun, Kilisi fa yí tunmin'n sísa mín. ¹⁰ Yí sɔ ati, mún di mín anwunsele'n mɔ n nne man yí nun anwun fe. Ekpe'n mɔ be kpe mín'n, ɔ nun aluabɔ'n, ɔ nun nyinlinlin'n mɔ mún nwun yí'n, ɔ nun ahuluwa'n mɔ be kele mín wɔ Kilisi dunman nun'n, mún di yí kualaa anwun fe. ɔ sanlun ke mele mɔ anwunsele ɔ yue mín nun'n yé mún nyan anwunsele ɔ.

Pɔlu di Kolinti asɔnun mma'n-mɔ anwun yale

¹¹ Se mún juɔ ke mín ti a seɔ a, ɔ fi emɔ. ɔ sanlun ke emɔ y'ɔ se ke be lé mín ti alɔman ɔ. Nan se n di man like flí bɔbɔ a, emɔ mmɔɔɔe mgbili mgbili sɔ'n-mɔ ndala man mín. ¹² Mele mɔ anun n wɔ emɔ afian elɔ'n, n zili abutale wɔ emian kualaa m'ɔ tuli mín nun anun. N yuli atele ɔ nun asinbenwun ninnge ɔ nun nzɔle m'ɔ kele ke sakpa n di Kilisi bɔɔɔe. ¹³ Nzu like dɛ yé n yɔli m manlun asɔnun ehunlun-mɔ mɔ m'an nyo man bie m'an mman man emɔ ɔ? Anaan kemɔ m'an mman emɔ a mmɔ man mín nwun kale'n, se yí nwun akpue y'ɔ le kun emɔ a, anun emɔ ehiewu!

¹⁴ M'an sesie mín nwun a yue ke mún ba emɔ anwun elɔ. Mún de mún di ke yí kpé nsan nun asu mɔ mún 'ba elɔ anun. Nan kusu, se mún ju elɔ a, mún mman emɔ anun bie flí mmɔ man mín nwun kale. ɔ sanlun ke nán emɔ esika'n y'ɔ cian mín ɔ, nan emɔ muonun yé emɔ anwun cian mín ɔ. Aft, sɛ'n-mɔ y'ɔ di ke be kpunnde esika be sie bé mma nganngan'n-mɔ ɔ, nan nán mmatunman y'ɔ di ke be kpunnde esika be sie bé sɔ-mɔ ɔ. ¹⁵ Nan mín dɛ, se mún fa yí kualaa mɔ n ne yí'n mún bua emɔ, eɛe mún fa mín nwun mún ti mún buka su mún bua emɔ a, ɔ yɔ mín fe. Aft, se bɔbɔ emɔ ngulo man mín an, mín dɛ, mún kulo emɔ kpa. ¹⁶ Emɔ de tu nun ke m'an mman suanlan flí a mmɔ man mín nwun kale. Nan emɔ anun suanlan kun kualaa kan ke m'an bɔ ngele m'an laka emɔ maan emɔ a tɔ ngaa nun. ¹⁷ Asu bé mɔ yé n zuanlun bé emɔ anwun elɔ'n, n nanndili bie su n nakali emɔ ɔ? ¹⁸ N zeleti Tití ke ɔ hɔ emɔ anwun elɔ. N

zuanlun yí nun anianman'n mɔ ɛmɔ sɪ yí'n. Asu ɛmɔ kuala kan kɛ Titɪ hɔlɪ'n, ɔ lakalɪ ɛmɔ ɔ lelɪ like ɔ? Mɪn nun Titɪ, yé ajunlun'n kualaa tɪ kun, ɛsɛ yé bala mɔ yé bɔ'n tɪ kun.

¹⁹ Bɪɪɪ, ɛmɔ junlun kɛ ndɛnvɛ yé yé lɛ kpunndɛ wɔ ɛmɔ anyunnun ɔ? Cɛɛ, nán yí ɔ ɔ. Nan like mɔ Kilisi muo-nun kulo'n yé yé lɛ kan wɔ Nyanmɪan anyunnun ɔ. Anianman-mɔ, yé kulo kɛ ɛmɔ dedi'n ɔ yí nyunnun, yí ti yé yé lɛ kan ɛhɪ kualaa ɔ. ²⁰ Mɪn sulo nun, afɪ, mɪn ba mɪn tu ɛmɔ ɛɔ, nán sɛ ɛmɔ asitanlan'n tɪ man sɛsɛ a, ɔ ngo yɔ man mɪn fɛ. Ɛbɛlɛ nun anun, ɛmɔ kusu lɛ ngo tie man mɪn. Mɪn sulo kɛ ɔ kɔ kaci butule, ɛkpɔ, ɛya, mannzuan, nzuba, ɛjɔlɛ ɛtɛ ɛhan, atubenwun ɔ nun kuasɪadɪ nyɔlɛ ɛmɔ afian. ²¹ Mɪn sulo kɛ ɛmɔ anwun ɛɔ ɛhɔlɛ'n mɔ mɪn 'ba hɔ biekun'n, ɛmɔ ɔ man anyun-nunguasɛ ɔ han mɪn wɔ mɪn Nyanmɪan anyunnun. ɔ sanlun kɛ ɛmɔ anun mmie-mɔ dɔun yɔlɪ satɪɪfue nyɔlɛ, bɛ tunlun ajaa, ɛsɛ bɛ yɔlɪ ninngɛ mgban mgban. B'a nnun man bɛ nwun b'a nyaci man nyɔlɛ ɛtɛ ɔ'n-mɔ b'a ngua man. Yí ti, sɛ mɪn tu ɛmɔ ɛɔ a, mɪn 'sun mɪn gua bɛ nwun.

Pɔlu 'ba kannzu Kolinti asɔnɪn mma'n-mɔ

13 Ɛhɪ, sɛ mɪn ba ɛmɔ anwun ɛɔ biekun an, anun yí kpɛ nsan asu ahɪ. Kɛ Ɛhɛlɛ Ɛjɔlɛ'n keɛlɛ'n: *Ɛjɔlɛ kualaa mɔ bɛ 'di'n, ɔ di kɛ bɛ nyan yí nwun adanzɛ nnyuan anaan nsan.*² Meɛ mɔ m malɪ ɛmɔ ɛɔ m'ɔ tian yí nnyuan'n, n gannzɔlɪ bɛ mɔ bɛ bɔ bala ɛtɛ'n-mɔ nun bɛ bu nga'n. Ɛnɛ mɔ n nnun ɛmɔ afian ɛɔ'n, ɛsɛ mɪn kannzu bɛ mɔ bɛ bɔlɪ bala ɛtɛ'n ɔ nun bɛ bu nga'n kɛ, sɛ mɪn tu ɛmɔ ɛɔ a, mɪn ngo nwun man suanlan fɪɪ anwun anwunnvoe. ³ Afɪ, kɛmɔ ɛmɔ kulo kɛ bɛ nwun yí kɛ Kilisi nanndɪ mɪn su yé ɔ kan yí ɛjɔlɛ'n, ɛmɔ 'ba nwun yí kusu. Kilisi tɪ man ɛmɔ anwun ɛfuan, nan ɔ lɛ tunmin wɔ ɛmɔ afian. ⁴ ɔ tɪ ananhɔlɛ kɛ meɛ mɔ bɛ 'bubɔ yí kulɔwa nun asu'n, ɔ lolɪ yí nwun nun maan bɛ bubɔ yí su. Nan kɪkaala dɛ, Nyanmɪan tunmin nun, ɔ tɪ asɪ.

Kɛmɔ yé nun yí a yɔ munmuan kun'n, yé kusu y'a yɔ bɛtɛɛ. Nyanmɪan tunmin nun, ɛmɔ anwun bala'n mɔ yé bɔ'n, yé nun Kilisi m'ɔ tɪ asɪ'n yé yé bɔ ɔ.

⁵ Ɛmɔ muonun sɔ bɛ nwun bɛ nɪan sɛ ɛmɔ de Kilisi bɛ di a. Ɛmɔ a nwun yí kɛ Zozi Kilisi wɔ bɛ afian, nán yí ɔ? Sɛ ɛmɔ nɪan nán ɔ nnun man bɛ afian an, anun ɔ keɛ kɛ ɛmɔ nne man yí bɛ nni man. ⁶ Mɪn yɔ ajunlun kɛ ɛmɔ nwun yí kɛ yé de Kilisi yé di. ⁷ Yí ti, yé sɛlɛ Nyanmɪan yé man ɛmɔ nán ɛmɔ a ndɔ man ɛtɛ nun anun fɪɪ, yí dɛ anun yé nvu man ɛmɔ ati anwun. Nán kɛ yé kpa mɔ yé tɪ ati ɔ. Nan yé sɛlɛ Nyanmɪan kɛ ɔ mán ɛmɔ bɔ bala kpa. ⁸ ɔ sanlun kɛ sɛ ɛmɔ di ananhɔlɛ a, yé nguala man ananhɔlɛ ɔ nun anwun ɛjɔlɛ ɛtɛ fɪɪ kan. Nan yé lɛ tunmin yé di ananhɔlɛ nun anzin. ⁹ ɔ man sɛ ɛmɔ jin bɛ ja nun, nán yé lɛ man anwunseɛ a, yé di yí nwun fɛ. Yí ti, yé mmɔtue'n-mɔ anun, yé sɛlɛ Nyanmɪan kɛ ɔ búka ɛmɔ maan bɛ ɛnanndɛ'n yɔ fɔún kɛ yí muonun ɔ kulo yí'n. ¹⁰ Like ati mɔ mɪn keɛ ɛmɔ nun anun, afɪ n nnun man ɛmɔ afian ɛɔ. Yí dɛ, sɛ mɪn ba ɛmɔ anwun ɛɔ a, anun mɪn nnanndɪ man tunmin'n mɔ yé Mɪn a man mɪn nun asu mɪn mbinnin man ɛmɔ. Nan mɪn fa tunmin ɔ'n mɪn wowula ɛmɔ anwunseɛ mɪn buka ɛmɔ.

Ngalɛ

¹¹ Kikaala dɛ, anianman-mɔ, mɪn nuan a ɔ. Ɛmɔ lí fɛ, bɛ yɔ like mɔ Nyanmɪan kulo'n. Ɛmɔ cíɪ bɛ nwun lua. Bɛ mán bɛ nuan sɛ bɛ nwun, bɛ tánlan wɔ anzununjɔ nun. Sɛ ɛmɔ yɔ yí ɔ a, Nyanmɪan m'ɔ tɪ ehulo Nyanmɪan m'ɔ man aluacɪɪɛ'n, ɔ nun ɛmɔ 'tanlan.

¹² Ɛmɔ bɪsa bɛ nwun ahɪn anianman nun, bɛ tɔ bɛ nwun nun. ¹³ Nyanmɪan menian'n-mɔ mɔ bɛ nun yé wɔ ɛwa'n, bɛ kualaa bɛ nwan bɛ 'bisa ɛmɔ ahɪn.

¹⁴ Yé Mɪn Zozi Kilisi m'ɔ nwun ɛmɔ anwun anwun-nvoe'n, Nyanmɪan m'ɔ kulo ɛmɔ'n, ɔ nun Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n m'ɔ man ɛmɔ di anuannzɛ'n, bɛ nun ɛmɔ kualaa tánlan.

GALASI

M'w kw nun'n

Pɔlu bɔli asɔnɔn Galasi mɔn nun anun kulo mgbili'n mmie-mɔ asu. Galasi mɔn sɔ'n, ɛnɛ bɛ fɛlɛ yɪ Tuluki mɔn. Nan mɔ Pɔlu fi ɛbɛlɛ hɔli'n, ɔ kɔ tɪ kɛ Zufu menian mmie-mɔ a hɔ ɛlɔ bɛ lɛ kekele ninngɛ ngacile. Bɛ nwan Pɔlu tɪ man Zozi bɔfue kpa, ɔ nni man Moyizɪ mala nun asu, ɛsɛ ɔ nni man Zufu'n-mɔ amanmuo nun asu. Bɛ ngehele nun anun, bɛ lɛ kekele bɔbɔ kɛ ɔ tɪ cunnjɔn kɛ bɛ kpɛ mmelenzua'n-mɔ mmian nun nɔn b'a nyan bɛ ti. Pɔlu lɛ sa yɪ nun ɔ bua bɛ bie anwunsele su wɔ yɪ nwun ɛjɔlɛ ɛtɛ'n ɔ nun Zozi Kilisi ɛjɔlekpa'n mɔ ɔ'a bɔ nun anwun ɛjɔlɛ ɛtɛ mɔ Zufu sɔ'n-mɔ a han'n.

Kalata nun ati 1-2, Pɔlu lɛ kan like m'w sɪ ɔ nun mɔ ɔ'a nwun yɪ m'w kekele kɛ ɔ tɪ Zozi Kilisi bɔfue sakpa nun ɛjɔlɛ. Zozi Kilisi muonun y'ɔ fɛlɛlɪ yɪ ɔ. Kalata nun ati 3-4, Pɔlu lɛ kekele kɛ nɔn Moyizɪ mala'n y'ɔ man suanlan nyan yɪ ti ɔ, nan dedi'n m'w wɔ yɛ Mɔn Zozi anun'n y'ɔ man suanlan nyan yɪ ti ɔ. Kalata nun ati 5-6, Pɔlu lɛ kan kekele yɪ nian-man asɔnɔn mma'n-mɔ kɛ nɔn bɛ tie Zufu sɔ'n-mɔ ngehele'n. Nan bɛ tɪla bɛ dedi'n m'w wɔ Zozi Kilisi nun nun anun, bɛ mɔn Wawe Nwanzan-nwanzan'n tɪnnɛ bɛ atun bɛ bɔ bala m'w tɪ kpa. Kalata nun agualɛ nun, Pɔlu lɛ kannzu bɛ mɔ bɛ kulo kɛ bɛ tinndin menian maan bɛ kpɛ bɛ mmian nun'n.

Ahɔn ebisa

¹ Mɔn Pɔlu mɔ n dɪ Zozi bɔfue'n, mɔn yɛ mɔn kekele kalata ɛhɪ mɔn nwan ɛmɔ ɔ. Nɔn menian'n-mɔ anaan suanlan yɛ ɔ siɛli mɔn bɔfue ɔ. Nan Zozi Kilisi nun Nyanmɪan m'w tɪ yɛ Sɪ mɔ ɔ'a jasɔ Zozi fi ewue nun'n, bɛ yɛ b'a sie mɔn bɔfue ɔ. ² Anianman'n-mɔ mɔ bɛ nun mɔn yɛ wɔ ewa'n, bɛ nun mɔn yɛ lɛ kekele kalata ɛhɪ yɛ nwan ɛmɔ mɔ bɛ wɔ asɔnɔn nun anun Galasi mɔn nun anun ɛlɔ nun ɔ.

³ Yɛ 'bisa ɛmɔ ahɔn. Nyanmɪan m'w tɪ yɛ Sɪ'n, ɔ nun Zozi Kilisi m'w tɪ yɛ Mɔn'n, bɛ nwɔn ɛmɔ anwun anwun-nvoe bɛ mɔn ɛmɔ alua cɪcɪ bɛ nwun. ⁴ Yɛ ɛtɛ'n dunman nun, Zozi Kilisi falɪ yɪ nwun yɪlɪ tɛɛ maan y'a nyan yɛ ti. ɔ man mɔn ɛhɪ anun ninngɛ ɛtɛ'n-mɔ lɛ man tunmin yɛ su kún. Zozi Kilisi yɔli Nyanmɪan m'w tɪ Sɪɛ nun akun-nun like. ⁵ Anunminnyanmun hɔn Nyanmɪan cɪan daa! Amɔn!

ɛjɔlekpa'n tɪ ba kunmgbɔ cein

⁶ ɔ sin mɔn nwun kpa kɛ kɪkaala ɛhɪ, ɛmɔ a kaci bɛ nzin b'a si Nyanmɪan. Zozi Kilisi anwun-nvoe'n mɔ ɔ'a nwun ɛmɔ'n dunman nun, Nyanmɪan a fɛlɛ ɛmɔ. Nan kusu afɪ ɛmɔ a kaci bɛ nzin b'a si yɪ bɛ lɛ tie ɛjɔlekpa fufɔlɛ. ⁷ Nɔn kɛ ɛjɔlekpa fufɔlɛ biekun wɔ ɛbɛlɛ ɔ. Nan menian mmie-mɔ lɛ secɪ ɛmɔ ati anun. Afɪ bɛ kulo kɛ bɛ kaci Kilisi ɛjɔlekpa'n. ⁸ Yɪ ti, sɛ yɛ nun suanlan kun bɔbɔ, anaan nyanmɪansu bɔfue'n bie ba bɔ ɛjɔlekpa kekele ɛmɔ, sɛ ɛjɔlekpa sɔ'n nun mɔ yɛ bɔli yɛ heleli ɛmɔ'n tɪ man kun an, munnzue hɔn suanlan sɔ'n! ⁹ Y'a li mua y'a han y'a hele ɛmɔ, ɛsɛ mɔn kan mɔn funlan nun kɛ, sɛ suanlan bie ba bɔ ɛjɔlekpa kekele ɛmɔ, sɛ ɛjɔlekpa sɔ'n nun mɔ b'a li mua ba bɔ ba hele ɛmɔ'n tɪ man kun an, munnzue hɔn suanlan sɔ'n.

¹⁰ Asu mɔn kulo kɛ menian'n-mɔ yɪ mɔn ayɛ anaan Nyanmɪan yɪ mɔn ayɛ ati yɛ mɔn kan sɔ ɔ? Asu mɔn kpunndɛ kɛ mɔn yɔ like mɔ menian'n-mɔ kulo ɔ? Cɛcɛ, ɔ sanlɪn kɛ sɛ mɔn kpunndɛ kɛ mɔn yɔ like mɔ menian'n-mɔ kulo a, anun n dɪ man Kilisi akua kún.

Kɛ ɔ kpunlɪn yɔli mɔ Pɔlu kacili Zozi bɔfue'n

¹¹ Anianman-mɔ, mɔn kan mɔn kekele ɛmɔ kɛ ɛjɔlekpa'n mɔ m mɔli n geleli ɛmɔ'n, ɔ tɪ man like mɔ kulo suanlan dasannin yɛ ɔ'a hyɪhyɛ ɔ. ¹² ɔ sanlɪn kɛ, nɔn suanlan yɛ ɔ falɪ wulali mɔn sa nun anaan ɔ heheleli mɔn ɔ. Nan Zozi Kilisi muonun yɛ ɔ yɪlɪ ɔ heleli mɔn ɔ. ¹³ Daba mɔ anɔn mɔn nun Zufu'n-mɔ yɛ asɔnɔn'n tɪ kun'n, ɛmɔ tɪli mɔn abalabɔ mɔ mɔn bɔ nun anwun ɛjɔlɛ. ɛmɔ sɪ kɛ anɔn mɔn kekele Nyanmɪan asɔnɔn mma'n-mɔ yalɛ kpili kpa. ɛsɛ anɔn mɔn kulo kɛ mɔn bɔ yɪ busu. ¹⁴ Zufu'n-mɔ mɔ bɛ wɔ yɛ mɔn nun anun'n, bɛ mɔ mɔn nun bɛ yɛ tɪ tikpɛ yɛ Zufu asɔnɔn nun anun'n, anɔn mɔn nwun tɛ mɔn yɛ nan-mɔ amanmuo mɔ bɛ heleli yɛ nun anun ɔ tala bɛ kualaaatin. ¹⁵ Nan Nyanmɪan a nwun mɔn nwun anwun-nvoe. Mɔ anɔn bɛ wulɪ man mɔn'n, Nyanmɪan yɪlɪ mɔn ɛsɛ ɔ fɛlɛlɪ mɔn kɛ n zú yɪ. ¹⁶ Mɛlɛ mɔ Nyanmɪan nwan ɔ 'yɪ yɪ Wa'n kekele mɔn, maan mɔn kɔ bɔ ɛjɔlekpa'n mɔn kekele bɛ mɔ bɛ tɪ man Zufu'n, mɔ mɔn 'kɔ'n, m'an gɔ a mmisa man suanlan ɛjɔlɛ. ¹⁷ ɛsɛ bɔbɔ, bɛ mɔ bɛ lili mua mɔn nyunnun bɛ kacili mmɔfue mɔ bɛ wɔ Zoluzalemun ɛlɔ'n, m'an ngɔ a nnwun man bɛ nwun. Nan n vi ɛbɛlɛ ala, mɔn nuan y'ɔ lɛ Alabi mɔn nun. N vi ɛbɛlɛ yɛ n zalɪ n gɔli Damasi ɔ.

¹⁸ ɔ lili afue nsan kualaaaka nɔn m'an sun m'an hɔ Zoluzalemun. ɛbɛlɛ yɛ n nwunlin Pɛlɪ (Sefasi) ɔ, nɔn m'an li mɔlɛ nnyuan yɪ nwun ɛbɛlɛ. ¹⁹ M'an nnwun man mmɔfue'n-mɔ anun bie fɪlɪ, cɛlɛ kɛ yɛ Mɔn anianman Zuaki ala. ²⁰ ɛjɔlɛ'n mɔ mɔn kan yɪ kalata nun anun

ewa'n ti ananhɔɛ, Nyanmian anyunnun mɪn nni man ato. ²¹ Eɛ n vi ebeɛ, mɪn nuan y'ɔ le Sili nun Silisi mɪn nun. ²² Temun sɔ'n kualatin, anun Zozi Kilisi asɔnɔn mma'n-mɔ mɔ be wɔ Zude mɪn nun anun'n, be nzi man mɪn suanlan baka'n. ²³ Ejɔɛ mɔ anun be sɪ'n y'ɔ le mɔ menian'n-mɔ kan'n. Bɛ nwan: "Suanlan'n mɔ daba anun ɔ kele yɛ yalɛ, ɔ kpunndɛ kɛ ɔ bɔ yɛ busu'n, sian dɛ, yɪ yɛ ɔ le bɔ Ejɔɛkpa'n kpayɛ ɔ." ²⁴ Mɪn dunman nun ati, menian'n-mɔ yɪ Nyanmian ayɛ.

Pɔɔɔ nun Zozi Kilisi mmɔfue nga'n-mɔ

2 Ehi, afue bulu nun nnan sɪnɪn, yɪ nzin yɛ n zalɪ n gɔɪ Zoluzalemun ɔ. Mɔ mɪn 'kɔ Zoluzalemun'n, mɪn nun Baanabasɪ nun Titɪ yɛ yɛ hɔɪ ɔ. ² Nyanmian hanɪn heɛɪ mɪn kɛ n gɔ. Yɪ ti y'ɔ man n gɔɪ ɔ. Mɔ n juli elɔ'n, cɪan kun mɪn nun Asɔnɔn nun asu mgbain'n-mɔ kɔ yia. Ejɔɛkpa'n mɔ mɪn bɔ mɪn kele bɛ mɔ be ti man Zufu'n, n gɔ hehele bɛ nun. Afi mɪn ngulo man kɛ junman'n mɔ m'an li, anaan mɔ mɪn di'n yɔ mgban. ³ Sakpa, be kɔ le mɪn junman'n be kɔ tu nun. ɔ sanɪn kɛ Titɪ mɔ mɪn nun yɪ hɔɪ'n, ɔ ti Geɛkɪ. Nan kusu, b'a ndinndin man yɪ kɛ ɔ kpɛ yɪ mmian nun. ⁴ Sɛ mmian nun ekpɛ ejɔɛ walɪ nun an, anun ɔ fi ato anianman'n-mɔ mɔ be falɪ bɛ nwun be fulalɪ yɛ nun'n. Be fulalɪ bɛ fulalɪ yɛ nun, yɪ dɛ, anun be nyan atɪn be tɪtɛ yɛ be nwun fanwundi'n mɔ Zozi Kilisi a man y'a nyan yɪ'n. Afi, be kulo kɛ yɛ kaci bɛ nganga. ⁵ Y'a mman man ato anianman sɔ'n-mɔ atɪn sin kaan sua ala. Yɛ yɔɪ sɔ maan Ejɔɛkpa'n m'ɔ ti ananhɔɛ nun a ndunndun man emɔ afian.

⁶ Nan bɛ mɔ be bu bɛ menian mgbili mgbili'n, kɛ anun be kpɪn be ti yɪ daba'n, nɔn ehi y'ɔ cian mɪn ɔ. ɔ sanɪn kɛ, Nyanmian nɪnɔn man suanlan anyunnun ɔ mmua man yɪ ndɛɛ. Menian sɔ'n-mɔ muonun, b'a ndinndin man mɪn kɛ n yɔ like fufɔɛ. ⁷ Afi bɛ muonun be nwunɪn yɪ kɛ Nyanmian a fa Ejɔɛkpa nun a wula mɪn sa nun kɛ m mɔ n gɛle bɛ mɔ be ti man Zufu'n, kɛ ɔ falɪ wulalɪ Pɛɪɪl asa nun kɛ ɔ bɔ hɛle Zufu'n-mɔ'n. ⁸ ɔ sanɪn kɛ Nyanmian m'ɔ manɪn Pɛɪɪl tunmin ɔ sielɪ yɪ bɔfue manɪn Zufu'n-mɔ'n, yɪ yɛ d'a man mɪn tunmin d'a sie mɪn bɔfue d'a man bɛ mɔ be ti man Zufu nun ɔ. ⁹ ɔ man Zuaki, Pɛɪɪl (Sefasɪ) nun Zuan mɔ anun be ti kɛ asɔnɔn nun asu mgbain'n, be nwunɪn yɪ kɛ Nyanmian yɛ ɔ falɪ junman sɔ'n wulalɪ mɪn sa nun ɔ. Be kɔ soman mɪn nun Baanabasɪ yɛ sa nun. ɔ fi ebeɛ, yɛ kualaa yɛ kɔ han, ɔ kɔ sɛ yɛ nuan kɛ, bɛ mɔ be ti man Zufu'n, bɛ afian elɔ junman'n wɔ yɛ sa nun. Yɛ be mɔ be ti Zufu'n, bɛ afian elɔ junman'n wɔ bɛ kusu bɛ sa nun. ¹⁰ Ejɔɛ kunmgban ala yɛ be hanɪn be heɛɪ yɛ ɔ. Bɛ nwan yɛ ti kaci Zoluzalemun Asɔnɔn nun anun ehianfue'n-mɔ. Ebeɛ ejɔɛ sɔ'n dɛ, m mɔɪ mɔndɪnɪn kpa n nili.

Pɔɔɔ 'ba tu Pɛɪɪl anyunnun Anticsu

¹¹ Ehi, mɔ Pɛɪɪl (Sefasɪ) walɪ Anticsu'n, n duli yɪ nyun-nun bagua nun. ɔ sanɪn kɛ yɪ nyɔɛ m'ɔ yɔɪ'n ti man kpa fɪɪ. ¹² Anun Pɛɪɪl nun bɛ mɔ be ti man Zufu'n yɛ ɔ di like ɔ. Nan mɔ Zuaki suanɪn menian Anticsu elɔ, mɔ

Pɛɪɪl nwunɪn bɛ'n, ɔ kɔ ti yɪ nwun, ɔ nun bɛ mɔ be ti man Zufu'n ngo li man like kɔn. ɔ sanɪn kɛ anun Pɛɪɪl sulo Zufu sɔ'n-mɔ mɔ be le kele kɛ, menian mɔ b'a mgbɛ man bɛ mmian nun'n, be nnyan man nguan. ¹³ Anianman Zufu ehɪnɪn-mɔ kusu kɔ nuan Pɛɪɪl nyɔɛ etɛ sɔ nun asu. Baanabasɪ muonun kɔ fa yɪ nwun kɔ wula nyɔɛ etɛ sɔ nun anun bie.

¹⁴ Nan mɔ n nwunɪn kɛ bɛ enanndɛ'n ngo man atɪn su, mɔ eɛ bɛ abalabɔ'n nun ananhɔɛ Ejɔɛkpa'n ti man kun'n, n gɔ bisa Pɛɪɪl (Sefasɪ) bagua nun anyunnun ebeɛ kɛ: "Wɔ Pɛɪɪl, ɛ ti Zufu, ɛ nun bɛ mɔ be ti man Zufu'n yɛ be san ɔ. Nan afɪ ɔ yɔ sɛ mɔ ɛ kulo kɛ ɛ tinndin bɛ maan be kaci Zufu ɔ?"

¹⁵ Yɛ dɛ, be 'wu yɛ a, anun yɛ ti Zufu. Yɛ ti man kɛ mɔn ehɪnɪn-mɔ anun menian'n-mɔ mɔ yɛ Zufu'n-mɔ yɛ bu bɛ etefue'n. ¹⁶ Nan kusu yɛ sɪ kɛ nɔn like mɔ mala'n kele'n yɛ suanlan yɔ a Nyanmian bu yɪ sɛsɛfue ɔ. Nan suanlan m'ɔ kɔ le Zozi Kilisi kɔ li nun ala yɛ Nyanmian bu yɪ sɛsɛfue ɔ. Ehɪka ati, yɛ kusu y'a le Zozi Kilisi y'a li. Dedi sɔ'n mɔ yɛ le yɪ Kilisi anun'n yɛ ɔ man yɛ kaci sɛsɛfue ɔ. Nan nɔn like mɔ Moyizɪ mala'n kɔ heɛ mɔ suanlan kɔ yɔ'n y'ɔ man ɔ kaci sɛsɛfue Nyanmian anyunnun ɔ. ɔ sanɪn kɛ Nyanmian anyunnun, bɛ mɔ be di mala nun asu'n, bɛ nun bie fɪɪ ngo ngaci man sɛsɛfue.

¹⁷ Nan kemɔ Zozi Kilisi dunman nun yɛ kulo kɛ yɛ kaci sɛsɛfue'n, sɛ be nwun yɪ kɛ yɛ yɔ etɛ kɛ bɛ mɔ be ti man Zufu'n yɔ yɪ nun an, asu ɔ kele kɛ Kilisi di bɛ mɔ be yɔ etɛ nun anzin ɔ? Cɛɛ! ¹⁸ Afi sɛ mɪn sa mɪn bɔ mɪn hyhyɛ mala'n mɔ m gbɛɪ nun'n mɪn tu ebeɛ biekun an, anun ɔ kele kɛ n di suanlan mɔ yɪ nyɪn nɔɔ man mala nun ɔ. ¹⁹ Afi mala sɔ nun a man m'an nyan ewue, ɔ man mala'n le man tunmin wɔ mɪn su kɔn. Nan sɛ n ne nguan mɪn su Nyanmian an, ɔ fi Zozi Kilisi mɔ mɪn de yɪ mɪn di'n. ²⁰ ɔ sanɪn kɛ, mɪn nun Kilisi b'a bubɔ yɛ kulowa nun asu. Sɛ n ne nguan an, ɔ fi man mɪn. ɔ fi Kilisi m'ɔ wɔ mɪn nun'n. Asɛ nun asu ewa mɔ n di'n, sian dɛ mɪn tanlan wɔ dedi'n mɔ n ne yɪ wɔ Nyanmian Awa nun anun'n. ɔ sanɪn kɛ Nyanmian Awa nun a hulo mɪn dede d'a wu d'a man m'an nyan mɪn ti. ²¹ Mɪn nwun anwunnvɔe'n mɔ Nyanmian a nwun mɪn'n, mɪn mmu man yɪ junman nvule. Afi, sɛ be di mala nun asu be kaci sɛsɛfue wɔ Nyanmian anyunnun an, anun Kilisi ewue'n m'ɔ wuli nun a yɔ mgban.

Mala'n nun dedi'n ti man kun

3 O! Galasi amma nguastafue. Nwan yɛ d'a tu emɔ ndunndan ɔ? Emɔ sɪ yɪ yuein kɛ kulowa nun asu yɛ be bubɔɪ Zozi Kilisi ɔ. ² Mɪn kulo kɛ mɪn bisa emɔ kosuan baa kunmgban cein maan emɔ bua mɪn bie. Nyanmian Wawe'n m'ɔ wɔ emɔ anun'n, asu mala'n mɔ emɔ a li su'n yɛ ɔ man emɔ a nyan yɪ anaan Ejɔɛkpa'n mɔ emɔ a ti b'a le b'a li'n yɛ ɔ man emɔ a nyan yɪ ɔ? ³ Ngeɛ yɛ emɔ nzi man anaan? Emɔ le Nyanmian Wawe'n yɛ emɔ a bɔ yɪ bu. Sian dɛ, emɔ kulo kɛ be gua yɪ bu wɔ anwunnaan nun ɔ? ⁴ Asu emɔ a fe mgban ɔ? Atɪn nnun man ebeɛ kɛ ɔ yɔ sɔ. ⁵ Nyanmian a fa yɪ Wawe'n d'a man emɔ. ɔ yɔ asinbenwun ninngɛ emɔ afian. Asu

mala'n mɔ ɛmɔ di su nun ati yê ɔ yɔ sɔ anaa Eɟlɛkpa'n mɔ ɛmɔ a tɪ b'a le b'a li nun ati ɔ?

⁶ Ɛ 'nwun ɛɟlɛ mɔ b'a hɛlɛ wɔ Abalahamun anwun'n: *Abalahamun leli Nyanmian lili. Nyanmian nianlun Abalahamun dedi nun anwun ɔ buli yɪ kɛ sɛsɛfue.* ⁷ Yɪ ti, ɛmɔ tɪ yɪ bu kɛ bɛ mɔ bɛ de Nyanmian bɛ di'n, bɛ yê bɛ tɪ Abalahamun amma kpa nun ɔ. ⁸ Afti Ɛhɛlɛ Eɟlɛ'n lɛ keke kɛ, bɛ mɔ bɛ tɪ man Zufu'n, Nyanmian 'nian bɛ de di nun anwun ɔ bu bɛ sɛsɛfue. Ɛhɪka ati yê Nyanmian lili mua ɔ bɔlɪ Eɟlɛkpa sɔ'n ɔ heleli Abalahamun kɛ: *Mun 'sɪn wɔ su mun yeyila asɛ nun asu menian'n-mɔ kualaaɪn.* ⁹ Kemɔ Abalahamun leli Nyanmian lili, mɔ Nyanmian 'yeyilalɪ yɪ'n, ɔ man bɛ kualaa mɔ bɛ de Nyanmian bɛ di'n, Nyanmian yeyila bɛ kɛ ɔ yeyilalɪ Abalahamun'n.

¹⁰ Nan bɛ mɔ bɛ susu bɛ ti bɛ gua mala nun asu'n, munnzue yê b'a fa ɔ. Afti b'a hɛlɛ wɔ Ɛhɛlɛ Eɟlɛ nun anun kɛ: *Yɪ kualaa mɔ b'a hɛlɛ m'ɔ wɔ mala kalata nun anun'n, wɔ suanlan mɔ a nni man su kpa bɔkɔ'n, munnzue hɔn wɔ.* ¹¹ Sɛ ɛmɔ fa bɛ nyun bɛ tu a, ɛmɔ nwun yɪ yuein kɛ, Nyanmian anyunnun, suanlan nguala man kɛ ɔ di mala nun asu ɔ kaci sɛsɛfue ɔ. Ɔ sanlun kɛ Ɛhɛlɛ Eɟlɛ'n lɛ keke kɛ: *Suanlan mɔ yɪ dedi nun ati Nyanmian bu yɪ sɛsɛfue'n, suanlan sɔ'n 'nyan nguan.* ¹² Mala'n nun dedi'n tɪ man kun. Nan Ɛhɛlɛ Eɟlɛ'n lɛ keke kɛ: *Suanlan m'ɔ kɔ li mala nun asu'n, mala'n maan ɔ 'nyan nguan.* ¹³ Nan mala nun asu munnzue'n m'ɔ di kɛ ɔ kan yê'n, Kilisi a fa munnzue sɔ'n ɔ'a le yê ti. Ɛhɛlɛ Eɟlɛ lɛ keke kɛ: *Munnzue hɔn suanlan biala mɔ bɛ kɔ hun yɪ bɛ kɔ munda yɪ baka su'n.* ¹⁴ Eɟlɛ sɔ nun a kpɪn su. Ɔ sanlun kɛ, Zozi Kilisi dunman nun, Nyanmian nyila nun a han bɛ mɔ bɛ tɪ man Zufu'n kɛ ɔ falɪ bɔlɪ Abalahamun anɔhuba'n. Yɪ ti, dedi'n y'ɔ man yɛ nyan Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n mɔ Nyanmian a fa a bɔ yê anɔhuba nun ɔ.

¹⁵ Anianman-mɔ, ɔ tɪ eyuadɪ nun anun ɛwa nvanduhun. Nvanduhun sɔ'n y'ɔ le kɛ, sɛ suanlan kun keke ajâ kalata kɛ ɔ sɛ fata'n sie ebele a, suanlan fɪlɪ le man atun ɔ mgɔbɔ man ɛɟlɛ sɔ'n, ɛsɛ ɔ le man atun ɔ ndu man ɛɟlɛ sɔ nun asu. ¹⁶ Kɛ ɛɟlɛ'n tɪ yɪ nun anun. Nyanmian bɔlɪ Abalahamun nun yɪ busu suanlan nun anɔhuba. Ɛhɛlɛ Eɟlɛ'n ngan man kɛ: "Abalahamun nun yɪ busu menian'n-mɔ" kɛ like mɔ bɛ sunlun ɔ. Nan yɪ nwan: "Ɛ nun wɔ busu suanlan." Ebele nun anun, yɛ nwun yɪ kɛ, yɪ busu suanlan sɔ'n y'ɔ le Kilisi. ¹⁷ Mɔ mun kan'n y'ɔ le kɛ Nyanmian nun Abalahamun bɛ yɔlɪ nyhyɛ bɛ sielɪ. Ɔ sanlun kɛ ɔ bɔlɪ Abalahamun anɔhuba yɪ nzin afue eya nnan abulasan kualaa nán ɔ'a fa mala'n ɔ'a man Moyizɪ. Mala'n nguala man kɛ ɔ kpɔ ɛɟlɛ sɔ'n ɔ man anɔhuba'n mɔ Nyanmian bɔlɪ'n ka.

¹⁸ Afti ajâ'n mɔ Nyanmian sie'n, sɛ mala'n y'ɔ man bɛ nyan yɪ a, anun anɔhuba ɛɟlɛ nnun man nun kún. Nan kusu, anɔhuba'n mɔ Nyanmian bɔlɪ Abalahamun'n, yɪ ti y'ɔ man ɔ nwunlin yɪ nwun anwunnvoe ɔ.

¹⁹ Sɛ ɛɟlɛ'n tɪ sua a, anun nzuke ati yê Nyanmian falɪ mala'n manlun bɛ ɔ? Nyanmian falɪ mala'n manlun bɛ maan bɛ nwun yɪ kɛ menian'n-mɔ nyɔlɛ'n nɔ man yɪ nyun. Mala sɔ'n lalɪ ebele dede ɔ juli Abalahamun abusu

suanlan'n, mɔ yɪ ti yê Nyanmian bɔlɪ yɪ anɔhuba nun ewale temun. Nyanmian suanlun yɪ mmɔfue'n-mɔ maan bɛ nun mala'n walɪ, ɔ nanndɪ suanlan kun m'ɔ di asafian nun asu. ²⁰ Suanlan'n m'ɔ di asafian'n, nán suanlan kunmgba ati ɛɟlɛ y'ɔ di ɔ, nan anɔhuba'n mɔ Nyanmian bɔlɪ'n, yɪ muonun y'ɔ lili nun ɛɟlɛ nun ɔ.

²¹ Asu, like mɔ Nyanmian kɔ bɔ anɔhuba kɛ ɔ 'yɔ'n, mala'n kualaa kɛ ɔ totua yɪ atun ɔ? Cɛcɛ! Ɔ sanlun kɛ, sɛ mala kun wɔ ebele m'ɔ man suanlan nyan nguan an, ahan mala'n kualaa kɛ ɔ man suanlan kaci sɛsɛfue wɔ Nyanmian anyunnun. ²² Nan Ɛhɛlɛ Eɟlɛ'n lɛ keke kɛ ɛtɛ nun a fa yɪ sa a tu yê kualaa yê su. Ɔ man bɛ mɔ bɛ le dedi'n, bɛ dedi'n mɔ bɛ le yɪ wɔ Zozi Kilisi anun'n dunman nun, bɛ nyan anɔhuba'n mɔ Nyanmian bɔlɪ nun anun like.

²³ Asannan nán dedi'n temun a ju su'n, anun yɛ wɔ mala nun asa abu. Anun yɛ le nwunndɛ dedi'n m'ɔ di kɛ bɛ yɪ bɛ keke'n ²⁴ Ɔ man mala'n tɪ kɛ suanlan m'ɔ lɛ di yê taataa fa yê wula Kilisi asa nun, nán dedi'n mɔ yɛ le yɪ nun a man y'a kaci sɛsɛfue wɔ Nyanmian anyunnun.

²⁵ Ɛnɛ mɔ yɛ wɔ dedi mɛle nun anun'n, yɛ nnun man mala nun asa abu kún. ²⁶ Afti, ɛmɔ nun Zozi Kilisi b'a yɔ kun, ɛmɔ dedi nun ati, ɛmɔ a kaci Nyanmian amma. ²⁷ Ɛmɔ kualaaɪn mɔ b'a sɔnun ɛmɔ, mɔ ɛmɔ nun Kilisi b'a yɔ kun'n, ɛmɔ asitanlan nun a yɔ kɛ Kilisi dɛ nun ala. ²⁸ Yɪ ti, kɪkaala dɛ, Zufu o, m'ɔ tɪ man Zufu o, kanga o, m'ɔ tɪ man kanga o, belenzua o, balasua o, mgbaɔlɪ mgbaɔlɛ nnun man bɛ afian kún. Ɔ sanlun kɛ ɛmɔ nun Zozi Kilisi a yɔ kun. ²⁹ Sɛ ɛmɔ tɪ Kilisi dɛ a, anun ɛmɔ tɪ Abalahamun amma. Like mɔ Nyanmian falɪ bɔlɪ Abalahamun anɔhuba'n, ɔ tɪ ɛmɔ dɛ.

4 Ɛ 'nwun ɛɟlɛ mɔ mun kulo kɛ mun kan mun keke ɛmɔ'n. Baa'n mɔ yɪ sɪ wu a, yɪ yê ɔ di yɪ ajâ'n, kannzɛ ninngɛ'n-mɔ kualaa tɪ yɪ dɛ bɔkɔ, nan sɛ ɔ tɛ tɪ batunman an, anun ɔ tɪ kɛ kanga. ² Ɔ sanlun kɛ, mɛle mɔ ɔ tɛ tɪ batunman'n, menian sie yɪ, ɛsɛ bɛ nian yɪ ninngɛ'n-mɔ asu dede ɔ kɔ ju cɪan mɔ yɪ sɪ heleli'n. ³ Yê kusu yê, mɛle mɔ anun yɛ tɛ tɪ kɛ mmatunman'n, anun yɛ tɪ eyuadɪ nun anun mala'n-mɔ nganga. ⁴ Nan mɔ temun'n juli'n, Nyanmian suanlun yɪ Wa'n. Baa sɔ'n, balasua kun y'ɔ wulu yɪ ɔ. Bɛ 'wu yɪ a, anun Zufu'n-mɔ mala'n wɔ ebele. ⁵ Nyanmian kɔ suan yɪ kɛ ɔ bála a le bɛ mɔ bɛ tɪ mala'n nganga'n maan yɛ káci Nyanmian amma. ⁶ Like m'ɔ keke kɛ ɛmɔ tɪ Nyanmian amma'n y'ɔ le yɪ Wa'n Wawɛ'n mɔ ɔ'a fa ɔ'a wula yê nun'n. Wawɛ sɔ'n lɛ tɪan kan kɛ: "Aba!" Yɪ bu y'ɔ le kɛ Baba. ⁷ Yɪ ti, anianman, ɛ tɪ man kanga kún. Nan ɛ tɪ Nyanmian awa. Kemɔ ɛ tɪ yɪ wa'n, like kualaa mɔ Nyanmian 'fa man yɪ mma'n-mɔ'n, ɛ 'nyan bie.

Pɔlu lɛ di Galasi asɔnun mma'n-mɔ anwun yale

⁸ Daba mɔ anun ɛmɔ nzɪ man Nyanmian'n, ɛmɔ tɪ mmusuɔn'n-mɔ mɔ bɛ tɪ man Nyanmian'n nganga.

⁹ Nan sian dɛ mɔ ɛmɔ sɪ Nyanmian, mɔ ɛsɛ bɔkɔ Nyanmian sɪ ɛmɔ'n, ɔ yɔ sɛ mɔ ɛmɔ lɛ kaci bɛ nyun ninngɛ mgban-mgban sɔ'n-mɔ anwun ɛlɔ biekun ɔ? Ɔ yɔ sɛ mɔ ɛmɔ kulo kɛ bɛ kaci bɛ nganga biekun ɔ? ¹⁰ Ɛmɔ le bɛ anaân cɪan, sala'n m'ɔ bɔ yɪ bu fi'n ɔ nun afue anuan

feti'n-mo elie'n ti emo cunnjun kpa. ¹¹ Mun di emo anwun yale, junman'n mo m'an li yi emo afian elb nun a yo mgban.

¹² Anianman-mo, mun 'sele emo ke be kaci ke min. N di man Zufu'n-mo mala'n kanga kun. Yi ti, emo kusu, nan be kaci Zufu'n-mo mala'n nganga. Afi mele mo m mali emo anwun elb'n, n gaculi ke emo mo be ti man Zufu'n, emo anun bie fili yoli man min ete. ¹³ Nan emo ati kaci ke, mele mo mun 'di mua mun bo Ejolekpa'n mun kele emo'n, anun ewue le kun min. ¹⁴ Ewue so'n, anun emo nguala man yi nian. Nan kusu, emo a mmu man min suanlan mgban, ese emo a ndutu man min nyun-nun ngesele. Emo a so min nun ke nyanmiansu bofue ye so'a a tu emo o. Emo a so mun nun ke Zozi Kilisi muo-nun ye so'a a tu emo o. ¹⁵ Temun so'n, emo lili fe kpa. Afi mun di emo anwun adanzie ke se o ti mo be kualala anylan fufole fa sie ebele a, ahan emo fali be nyun die'n be sieli min die nun abusu. Afi o yo se mo be nnwun man emo fe elie so'n kun o? ¹⁶ Ananhole ejole'n mo mun kan mun kele emo'n, asu yi ti y'o man m'an kaci emo kpfue o?

¹⁷ Emo nwun yi ke menian so'n-mo le bo mcondunlu kpa maan emo kaci be si be su, nan kusu ajunlu so'n mo b'a fa'n ti man kpa. Mo be le kpundue'n y'o le ke, emo kaci be nzin be si min nan emo fa be nwun bo be kpa. ¹⁸ O ti kpa ke emo fa be nwun be bo be mo be kele emo atun kpa'n. Nan atun'n mo n gelele emo mele mo m mali emo elb'n, se boko n nnun man emo anwun elb a, emo nanndu atun so nun asu be ho be nyunnun. ¹⁹ Min mma-mo, mun di emo anwun yale biekun. Emo anwun yale'n mo mun di'n, o nun balasua mo yi ku a han yi'n die ti kun. Mun 'bo emo anwun mcondunlu dede emo nanndu Kilisi atun die nun asu. ²⁰ O 'ka min ngunmun an, ahan n wo emo anwun ebele nan m'an nwun ke mun 'kpun mun jujo betee su mun kele emo'n. O sanlu ke mun di emo anwun yale kpa!

Agaa nun Sala

²¹ Emo mo be kulo ke be di mala nun asu'n, ejole'n m'o wo mala nun anun'n, asu emo tulu man o? ²² Mala'n le kele ke *Abalahamun wuli mma mmelenzua nnyuan. Nunhan kun anin'n ti kanga, be fele yi Agaa ye nunhan kun kusu anin die'n ti man kanga, be fele yi Sala. ²³ Kanga balasua nun awa die'n, o wuli yi ke mmala-sua'n-mo kualaa wo be mma'n-mo'n. Nan balasua'n m'o ti man kanga nun awa die'n, Nyanmian fali bol Abalahamun anchuba.

²⁴ Ejole so'n, ye kualala ke ye fa ye tu like kun anwun. Like so'n y'o le ke mmalasua nnyuan so'n-mo ti ke nyhye nnyuan'n mo Nyanmian nun menian'n-mo hyhyeli'n. Nyhye'n mo Nyanmian nun menian'n-mo hyhyeli yi *Sinayi buka nun asu'n, kanga balasua'n mo be fele yi Agaa'n, yi anun. Yi mma die m'o wu be'n ti nganga mma. ²⁵ Yi ti, Sinayi buka'n m'o wo Alabi man nun anun elb'n, ye o ti ke Agaa nun o. Agaa so'n, ese o ti ke ene Zoluzalemun kulo'n. O nun yi mma'n-mo be ti nganga. ²⁶ Nan nyanmiansu Zoluzalemun kulo die'n, o

ti man kanga. Ye nin die nun anun. ²⁷ Afi Ebele Ejole'n le kele ke:

*W3 mo e ti muta mo e nwu man baa'n,
di yi nwun fe!
W3 mo e nwunlin man awole yale,
bo e se ye! O sanlu ke,
balasua'n mo yi hun a nian man yi busu'n,
yi mma'n-mo b'a sun tala nunhan'n
m'o ti ajaa nun abu die'n-mo.*

²⁸ Nan anianman-mo, emo die, anchuba'n mo Nyanmian bol'n, nun mma y'o le emo ke Izaki. ²⁹ Daba, baa'n mo be wuli yi ke mmatunman nga'n-mo'n, o helele baa'n mo be wuli yi Wawe Nwanzan-nwanzan tunmin nun anun ahuluwa. Ene anun kusu, ke ejole'n ti yi nun anun. ³⁰ Nan Ebele Ejole'n nwan nze? Yi nwan: "Fuan kanga balasua so'n nun yi wa belenzua'n, o sanlu ke kanga baa'n le man atun o nni man yi si aja. Nan nunhan'n mo yi nin ti man kanga'n y'o di aja o." ³¹ Yi ti, anianman-mo, ye ti man kanga balasua nun amma, nan nunhan'n m'o ti man kanga'n, yi mma y'o le ye.

Fanwundi'n

⁵ Ehi, fanwundi'n dunman nun y'o man Kilisi a a le ye ti o. Yi ti, emo jinlan be ja nun kpundunlu kpa, nan be man suanlan fili fa emo kaci yi nganga kun. ² Emo tie, min Polu, mun kan mun kele emo ke, se emo man be kpe emo mmian nun an, anun Kilisi ti mgban man emo. ³ Ese mun kan mun funlan nun ke, suanlan biala m'o kulo ke o kpe yi mmian nun'n, anun o li mala'n kualatin asu. ⁴ Emo mo emo kulo ke be di mala nun asu maan Nyanmian bu emo sese fue'n, emo nun Kilisi afian a ti. Emo a tu a fun Nyanmian anwunnvone. ⁵ Nan ye die, dedi'n mo Nyanmian Wawe'n man'n, nun ye ye le kpundue anyundasue'n nun sese eyole'n wo Nyanmian anyunnun o. ⁶ Afi se suanlan fa yi nwun man Zozi Kilisi a, b'a kpe yi mmian nun o, be kpele man yi mmian nun o, like m'o ti cunnjun'n y'o le dedi'n m'o man ye kulo ye nwun'n.

⁷ Ngelemo nun, emo bol yi bu kanlanman. Nan nwan ye so'a totua emo ke nan be nanndu ananhole atun nun asu kun o? ⁸ Atun'n mo atofue'n-mo a hele emo ke be sin su'n, o fi man Nyanmian m'o so'a fele emo yi nwun'n. ⁹ Afi fali ayile kaan sua, o man fali'n kualaa tu. ¹⁰ Nan kusu, mun de mun di ke ye Min dunman nun, emo ngo nyan man ajunlu ngacile. Nan suanlan'n m'o le tan emo anyunsu'n, ke o kpun ti yi'n biala, Nyanmian 'tua yi kale.

¹¹ Anianman-mo, m'o tu de min'n, se o ti ananhole ke mmian nun ekpe ejole ye mun bo mun kele menian'n-mo a, anun o yo se mo afi menian'n-mo te kele min ahuluwa o? Se mmian nun ekpe ejole ye mun bo mun kele menian'n-mo a, ahan Kilisi ewue'n m'o wuli kuluwa nun asu'n nji man suanlan fili. ¹² Be mo be le tan emo anyunsu'n, mo mmian nun ekpe y'o cian be'n, be sa be nwun e!

¹³ Anianman-mo, fanwundi nun ati ye Nyanmian a fele emo o. Yi ti, nan be fa fanwundi so'n be bu atun ngacile bie asu be yo mo anwunnaan'n kulo o. Nan emo hulo be

nwun be súɔ́ bé nwun nun. ¹⁴ ɔ́ sanlɛn ke, mala'n kualaaɛn wɔ́ ejɔ́le kpɔ́le ehi anun: "Kulo wɔ́ manngun ke wɔ́ bɔ́bɔ́ muonun wɔ́ nwun." ¹⁵ Nan se emɔ́ yɔ́ ke ebolo naan be kɪka kɪka bé nwun, ese emɔ́ ci bé nwun be di a, anun emɔ́ nɛ́an be nwun kpa nán emɔ́ a nyue man emɔ́ abusu bɔ́.

Wawe Nwannzan-nwannzan'n nun ete anwunnaan'n

¹⁶ E 'nwun ejɔ́le mɔ́ mɛn kan mɛn kele emɔ́'n: Emɔ́ yɔ́ like mɔ́ Wawe Nwannzan-nwannzan'n kulo'n nán be yá-ci ete anwunnaan'n dɛ'n. ¹⁷ ɔ́ sanlɛn ke, like mɔ́ ete anwunnaan'n kulo'n, Wawe Nwannzan-nwannzan'n ngu-lo man. Like kusu mɔ́ Wawe Nwannzan-nwannzan'n kulo'n, ete anwunnaan'n ngulo man. Bé munnyuan be nzun man etin kun asu. Yí ti y'ɔ́ man emɔ́ nguala man like mɔ́ emɔ́ kulo'n yɔ́ ɔ́. ¹⁸ Afɛ se emɔ́ yɔ́ like mɔ́ Wawe Nwannzan-nwannzan'n kulo a, mala'n le man tunmin emɔ́ su.

¹⁹ Ninng'e'n mɔ́ ete anwunnaan'n kulo'n, ɔ́ nɔ́la man. Ninng'e sɔ́'n y'ɔ́ le basa basa ejɔ́le, satɛlɛfue ejɔ́le, mgban-mgban ejɔ́le, ²⁰ amuan esɔ́, jiliwa ejɔ́le, anvɔ́le etua, butule elie, bé nwun ekpɔ́, eya efɛ, ejujue, bé nwun nun ebubue, ato eku ehɛle ²¹ mán nun anun ninng'e anyun-bulu, kɔ́nɔ́nmɛnnzan, alɛ mɔ́ be di dede ɔ́ fu bé ebue su ɔ́ nun yí nzin ninng'e ete ete mmiekun-mɔ́ ke ehɪka. Ejɔ́le'n mɔ́ n nili mua n ganlɛn n gelel emɔ́'n, mɛn kan mɛn funlan nun ke, bé mɔ́ be bɔ́ abalabɔ́ sɔ́'n-mɔ́'n, be nnyan man asitanlan Nyanmɛn Belemgbin Mán nun anun elɔ́.

²² Nan Wawe Nwannzan-nwannzan'n baa dɛ m'ɔ́ su'n y'ɔ́ le ehulo, fɛ elie, aluacɛɛ, abutale esie, ahunnunye ejɔ́le, kpa ejɔ́le, ananhɔ́le elie ²³ betɛ ejɔ́le, bé nwun ye esie. Mala'n ngan man like mɔ́ Wawe Nwannzan-nwannzan'n kulo nun anwun ejɔ́le ete. ²⁴ ɔ́ sanlɛn ke bé mɔ́ be ti Zozi Kilisi dɛ'n, ninng'e mgban mgban'n-mɔ́ mɔ́ ete anwunnaan'n kulo'n, b'a yaci yí kualaa b'a gua. ɔ́ ti ke b'a bubɔ́ ninng'e sɔ́'n-mɔ́ kuluwa'n mɔ́ Zozi Kilisi wuli su nun asu. ²⁵ Wawe Nwannzan-nwannzan'n y'ɔ́ man y'a nyan nguan ɔ́. Yí ti, ye yáci yí maan ɔ́ tɛnnge yé atɛn. ²⁶ Nán be man ye tu yé nwun, nán man ye kan yé nwun eya, ese nán man yé nyɛn bulu yé nwun.

Be mán ye búka búka yé nwun

6 Ehi, anianman-mɔ́, se suanlan kun tɔ́ ete nun anun nán emɔ́ nwun yí a, emɔ́ mɔ́ Wawe Nwannzan-nwannzan'n wɔ́ bé nun'n, emɔ́ fá ahunlɛn betɛ be síe yí atɛn kpa nun asu. Wɔ́ mɔ́ e le buka yí'n, síe wɔ́ nwun ye nán a ndɔ́ man ete nun anun. ² Emɔ́ búka búka bé nwun wɔ́ bé emian'n-mɔ́ anun. Se emɔ́ yɔ́ sɔ́ a, anun emɔ́ le

di Kilisi mala nun asu. ³ Se suanlan kun bu yí nwun kpa tala yí manngun-mɔ́, nan kusu ɔ́ ti man like flí a, anun ɔ́ le laka laka yí nwun. ⁴ Suanlan kun biala sɔ́ yí muonun yí enanndɛ'n ɔ́ nɛ́an. Se ɔ́ ti m'ɔ́ di yí nwun fɛ a, anun yí ngunmɛn ɔ́ lí yí nwun fɛ, nán man ɔ́ fa tu yí manngun'n-mɔ́ dɛ nun anwun. ⁵ ɔ́ sanlɛn ke suanlan kun biala 'ba bu yí muonun yí enanndɛ nun anwun akpɛnnɛn ɔ́ kele Nyanmɛn.

⁶ Suanlan mɔ́ be le kele yí Ejɔ́lekpa'n, ɔ́ di ke ɔ́ fa yí ninng'e'n m'ɔ́ le yí'n bie man suanlan'n m'ɔ́ le kele yí'n. ⁷ Nán be laka laka bé nwun, be ngulu man Nyanmɛn anwun. Like mɔ́ suanlan kɔ́ lua'n, like sɔ́'n yé ɔ́ 'ti ɔ́. ⁸ Se ɔ́ dua like mɔ́ ete anwunnaan'n kulo a, like m'ɔ́ kpɔ́bɔ́'n yé ɔ́ 'ti ɔ́. Nan se ɔ́ dua like mɔ́ Wawe Nwannzan-nwannzan'n kulo a, Wawe'n 'man ɔ́ nyan nyanmɛnansu nguan m'ɔ́ le man ayuelɛ'n. ⁹ Ye yɔ́ ye'n ye hɔ́ yé nyun-nun, nán be man yé nwun bubu yé. ɔ́ sanlɛn ke cian bie dede ye 'nyan nun like. ¹⁰ Ehɪka ati, tɛmun biala mɔ́ atɛn wɔ́ nun'n, ye yɔ́ menian'n-mɔ́ kualaa ye. Nan menian m'ɔ́ di ke ye yɔ́ bé ye kpa'n y'ɔ́ le Zozi Kilisi menian'n-mɔ́.

Afutu nun ngalɛ

¹¹ Sian dɛ, mɛn muonun mɛn sa yé mɛn fa mɛn kele emɔ́ ɔ́. Emɔ́ sɛ mɛn ehelɛ'n nɔ́le. ɔ́ sanlɛn ke mɛn kele mgbili mgbili kpa.

¹² Bé mɔ́ be kulo ke mán'n nwun bé'n, bé yé be le tinndin emɔ́ ke emɔ́ kpé bé mmian nun nun ɔ́. Be le yɔ́ sɔ́, afɛ be ngulo man ke be kele bé ahuluwa wɔ́ Kilisi kuluwa'n dunman nun. ¹³ Bé muonun mɔ́ b'a kpɛ bé mmian nun'n, be nni man mala nun asu. Nan be kulo ke emɔ́ kpɛ bé mmian nun maan be fa emɔ́ be tu bé nuan nun. ¹⁴ Nan mɛn dɛ, yé Mɛn Zozi Kilisi kuluwa'n ala yé mɛn fa mɛn tu mɛn nuan nun. ɔ́ sanlɛn ke Kilisi kuluwa'n dunman nun, ete mán'n nwun mɛn ke b'a bubɔ́ mɛn kuluwa su. Mɛn kusu mɛn, mɛn nwun ete mán'n ke b'a bubɔ́ yí kuluwa su. Yí bu y'ɔ́ le ke mɛn nun ete mán'n yé afian a ti. ¹⁵ Se b'a kpɛ suanlan kun mmian nun o, se be kpɛlɛ man yí mmian nun o, nán ehi yé ɔ́ ti cunnɔ́n ɔ́. Nan m'ɔ́ cian'n y'ɔ́ le ke ye káci abɔ́dɛ fufɔ́le. ¹⁶ Nyanmɛn yíla bé mɔ́ be 'nanndɛ atɛn sɔ́'n mɔ́ m'an hele nun asu'n, be nun Nyanmɛn Izalaye amma kpa'n-mɔ́. ɔ́ nwún bé nwun anwunnvɔ́e ɔ́ mán bé tánlan aluacɛɛ nun.

¹⁷ ɔ́ fi ene m'ɔ́ kɔ́'n, suanlan flí n'ɔ́ wula mɛn akpue. ɔ́ sanlɛn ke mɛn nwun kafuan'n-mɔ́ kele ke n di Zozi akua.

¹⁸ Anianman-mɔ́, yé Mɛn Zozi Kilisi nwún emɔ́ anwun anwunnvɔ́e. Amɛn!

EFEZL

M'wə nun'n

Temun mɔ Pɔlu 'kɛlɛ kalata sɔ'n, anɔn ɔ la fiadɩ. Anɔn Efezl y'ɔ tɩ Azi mɔn nɔn anɔn kulo kpili nɔn ɔ. Mɔn sɔ'n, ɛnɛ bɛ fɛlɛ yɩ Tuluki. Pɔlu yɛ ɔ bɔlɩ ɛbɛlɛ asɔnɔn nɔn abu ɔ. ɔ lili afuɛ nsan ɛbɛlɛ ɔ sesiɛlɩ asɔnɔn'n. Asɔnɔn'n ɔ tɛlɛ dede ɔ ɔ ju kulo bu nga'n mɔ bɛ wɔ ɛbɛlɛ etin nɔn asu'n kualaaɩn. ɔ tɩ ananhɔlɛ kɛ Efezl dunman yɛ ɔ fite ɔ. Kusu kalata nɔn ɛhɛlɛ mɔ Pɔlu a hɛlɛ'n, ɔ tɩ etin sɔ nɔn asu asɔnɔn'n-mɔ kualaaɩn bɛ kalata. Yɩ ti yɛ Pɔlu mmubɔ man menian dɔn dunman yɩ kalata sɔ nɔn anɔn ɔ.

Kalata sɔ'n, yɛ kualaa kɛ yɛ cɛ nɔn mgbili nnyuan. Mɔ li mua'n (yɩ ti 1-3), Pɔlu lɛ yɩ Nyanmɩan ayɛ ɔ da yɩ asɩ wɔ yɩ nyila'n kualaa m'ɔ fa man yɛ wɔ Kilisi dunman nɔn'n. Afi, bɛ mɔ bɛ de Kilisi bɛ di'n, m'ɔ tɩ Zufu o, m'ɔ tɩ man Zufu o, Zozi a han bɛ a bɔ nɔn ɔ'a man b'a kaci Nyanmɩan anwuntɩɛ mma. Anwuntɩɛ mma sɔ'n-mɔ yɛ bɛ fɛlɛ bɛ asɔnɔn nɔn ɔ. Pɔlu lɛ sɛlɛ Nyanmɩan kɛ ɔ mɔn bɛ nyɔn yɩ Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n nɔn b'a tɩ Kilisi ehulo nɔn abu kpa. M'ɔ li sian'n (yɩ ti 4-6), Pɔlu lɛ butu asɔnɔn mma'n-mɔ kɛ bɛ bɔ abalabɔ kpa m'ɔ sɔ Nyanmɩan anyɩn. Kalata nɔn agualɛ nɔn (6.10-18), ɔ lɛ kaci asɔnɔn mma'n-mɔ kɛ bɛ fɔ Nyanmɩan ɛlɔɛ ninngɛ'n-mɔ bɛ sɩɛ bɛ nwun nɔn b'a huala bɛ ja nɔn jinlan wɔ Abɔnsanmun naka junman'n m'ɔ di nɔn anyunnun.

Ahɩn ebisa

¹ Mɩn Pɔlu, mɔ Nyanmɩan a hulo kɛ n gaci Kilisi Zozi bɔfɔɛ'n, mɩn yɛ mɩn kɛlɛ kalata ɛhɩ mɩn nwan ɛmɔ mɔ bɛ tɩ Nyanmɩan anwuntɩɛ mma [Efezl kulo nɔn asu ɛlɔ], mɔ bɛ de Kilisi Zozi bɛ di'n.

² Mɩn 'bisa ɛmɔ ahɩn. Yɛ Sɩ Nyanmɩan Kpili nɔn yɛ Mɩn Zozi Kilisi nwɩn ɛmɔ anwun anwunnvoe ɛsɛ bɛ cɩcɩ ɛmɔ alua.

Nyanmɩan nyila'n-mɔ

³ Yɛ yɩ Nyanmɩan Kpili m'ɔ tɩ yɛ Mɩn Zozi Kilisi Asɩ nɔn ayɛ. ɔ sanlɩn kɛ kɛmɔ yɛ nɔn Kilisi a yɔ suanlan munmuan kun'n, Nyanmɩan a fa yɩ nyila'n kualaa m'ɔ le yɩ anwunno ɛlɔ'n ɔ'a man yɛ. ⁴ ɔ nanndɩ Kilisi su, Nyanmɩan lili mua kpali yɛ siɛlɩ kualaa nɔn ɔ'a bɔ mɔn'n. Afi ɔ kulo kɛ yɛ ɛnanndɩɛ'n yɔ nwanzan-nwanzan wɔ yɩ nyunnun nɔn ɔ'a nyan man yɛ nwun ɛjɔlɛ ɛtɛ ɔ'a ngan man. Ehulo mɔ Nyanmɩan kulo yɛ nɔn ati, ⁵ ɔ lili mua ɔ hyhyɛlɩ siɛlɩ kɛ ɔ 'fa yɛ kaci yɩ mma wɔ Zozi Kilisi dunman nɔn. ɔ ɔɔlɩ yɩ sɔ, ɔ sanlɩn kɛ ɔ yɔ yɩ ɛnyɩnmɩn. ⁶ Afi, ɔ kulo kɛ yɛ mɔ yɛ tɩ yɩ mma'n, yɛ yɩ yɩ ayɛ, yɛ wula yɩ anunminnyanmun ɔ fi yɩ yɛ kpili'n mɔ ɔ'a yɔ yɛ nɔn anwun wɔ yɩ ehulo Baa'n dunman nɔn. ⁷ Kilisi ewue'n m'ɔ wuli gualɩ yɩ moja nɔn asɩ nɔn a tua yɛ ti kalɛ'n. Nyanmɩan yɛ kpili ɛhɩ mɔ ɔ'a man yɛ'n, ɔ'a man y'a nyan ɛtɛ face. ⁸ Yɛ sɔ'n mɔ ɔ'a yɔ yɛ'n tɩ kpili sunman. ɔ man yɛ ngeɛ nɔn ajunlɩn. ⁹ ɔ nanndɩ Kilisi asu, nvɔlɛ nɔn ɛhyhyɛ'n m'ɔ tɩ yɩ kunnun su like, m'ɔ sesiɛlɩ yɩ daba'n, ɔ'a yɩ ɔ'a hɛlɛ yɛ. ¹⁰ ɛhyhyɛ sɔ'n mɔ Nyanmɩan 'ba gua yɩ bu mɔn nɔn ayuelɛ nɔn'n y'ɔ le kɛ ɔ 'ba han anwunno ɛlɔ nɔn asɩɛ nɔn asu ɛwa ninngɛ'n kualaaɩn bɔ nɔn ɔ fa bɛ wula Kilisi m'ɔ tɩ kpain nɔn asa nɔn.

¹¹ Yɛ nɔn Kilisi y'a yɔ suanlan munmuan kun. Y'a kaci Nyanmɩan menian. ɔ sanlɩn kɛ Nyanmɩan kpali yɛ siɛlɩ daba daba ɔ fi yɩ ɛhyhyɛ nɔn anwun. Afi, ɔ'a hulo ɔ'a yɔ yɩ sɔ, ¹² nɔn yɛ mɔ y'a li mua y'a fa yɛ lua'n y'a wula Nguandefuɛ nɔn anɔn'n, yɛ yɩ Nyanmɩan ayɛ, yɛ wula yɩ anunminnyanmun. ¹³ ɛmɔ kusu, mɛlɛ mɔ ɛmɔ tɩlɩ ananhɔlɛ ɛjɔlɛ'n, ɛjɔlɛkpa'n m'ɔ man ɛmɔ nguan'n, ɛmɔ a le Kilisi a li. ɛhɩka ati, Nyanmɩan a fa yɩ Wawɛ nwanzan-nwanzan'n m'ɔ falɩ bɔlɩ anɔhuba'n ɔ'a wula ɛmɔ nɔn. ɔ kele kɛ ɛmɔ tɩ yɩ dɩɛ. ¹⁴ Wawɛ Nwannzan-nwannzan sɔ'n di ajinlanmun kɛ yɛ tɩ Nyanmɩan afilie nɔn anɔn menian. Yɛ lɛ nwunndɛ kɛ ɔ lɛ yɛ ti bɔkɔɔ maan yɛ yɩ dɩɛ dahuu nɔn y'a yɩ yɩ ayɛ y'a wula yɩ anunminnyanmun.

Pɔlu ɛbutuɛ'n

¹⁵ ɛhɩka ati, sian mɔ mɩn kusu m'an tɩ kɛ ɛmɔ a fa bɛ dedi'n b'a wula yɛ Mɩn Zozi anɔn, ɛsɛ ɛmɔ kulo bɛ kualaa mɔ bɛ tɩ Nyanmɩan anwuntɩɛ menian'n, ¹⁶ mɩn da Nyanmɩan asɩ cɩan biala wɔ ɛmɔ dunman nɔn. Mɩn ti kaci ɛmɔ mɩn mmutuɛ'n-mɔ anɔn ¹⁷ mɩn sɛlɛ yɛ Mɩn Zozi Kilisi Nyanmɩan'n, m'ɔ tɩ Sɩɛ'n m'ɔ le anunminnyanmun'n kɛ ɔ mɔn ɛmɔ nwɩn ngeɛ kpa, ɔ yɩ yɩ nwun yuein ɔ hɛlɛ ɛmɔ maan ɛmɔ sɩ yɩ kpa bɔkɔɔ. ¹⁸ ɔ mɔn yɩ kanlannɩɛ'n tɔ ɛmɔ ajunlɩn nɔn anɔn yuein nɔn ɛmɔ a tɩ anyundasue'n mɔ yɩ ti yɛ ɔ fɛlɛlɩ ɛmɔ nɔn abu. ɔ mɔn ɛmɔ tɩ yɩ bu kɛ ninngɛ mgbakpa'n mɔ ɔ'a fa ɔ'a sie yɩ anwuntɩɛ menian'n-mɔ'n tɩ anunminnyanmun like m'ɔ tɩ man nzɛmɩndɛ. ¹⁹ ɔ mɔn ɛmɔ tɩ yɩ bu kɛ yɩ tunmin'n tɩ kpili sunman man yɛ mɔ yɛ de Kilisi yɛ di'n. Tunmin sɔ'n, yɩ yɛ ɔ yɩlɩ hɛlɛlɩ anwunselɛ su ²⁰ ɔ manlɩn Nguandefuɛ'n fi ewue nɔn anɔn tinngɛlɩ ɔ. ɔ'a fa yɩ ɔ'a sie yɩ anunminnyanmun lɩka yɩ sa fama su anwunno ɛlɔ mɔn dɩɛ nɔn anɔn. ²¹ ɛbɛlɛ, Kilisi y'ɔ sie nyanmɩansu

mmɔfue mgbain nun nganngan'n-mɔ kualaaɗin ɔ. Bé mɔ be di kpain o, tunminfue o, kualafue o, bé mɔ be di belemgbin o, yí y'ɔ sie bé kualaa ɔ. Yí asasue'n tala asasue biala mɔ be kualaa ke be nyan yí mân ehi anun nun fufɔle'n kusu mɔ Nyanmian 'ba ɔɔ nun anun dɛ'e'n. ²² Nyanmian Kpili a sie Kilisi kpain like biala asu. ɔ'a fa yí a man Asɔnɔn'n. ²³ Asɔnɔn'n ti ke yí nwunnaan yê ɔ ti ke Asɔnɔn nun ati. ɔ wɔ eyuadɔ'n lɔka kualaaɗin. Yí yê ɔ yɔ Asɔnɔn'n kpa bɔkɔ ɔ.

Nyanmian anwunnvoe'n

2 Ehi, emɔ ete'n-mɔ ati, daba nun anun, Nyanmian nwun emɔ ke menian mɔ b'a wu ɔ. ɔ sanlɔn ke emɔ funndunlɔn yí. ² Mele ɔɔ nun anun, anɔn emɔ enanndɛ'e'n nun eyuadɔ dɛ'e'n ti kun kpɛ. Abɔnsanmun m'ɔ ti eyuadɔ nun asu kpain'n, yí yê anɔn emɔ su yí ɔ. Kpain ɔ'n yê ɔ le di bé mɔ bé nyɔn ci Nyanmian nun anun junman tɛmun ehi mɔ ye wɔ nun nun ɔ. ³ Daba nun anun, anɔn ke ye kualaa ye ti yí nun anɔn. Like mɔ ete anwunnaan nun anyɔn bulu yí nwun'n yê ye kpunndɛ ɔ. Like mɔ ete anwunnaan'n nun ye ajunlɔn'n kulo ke ye y'ɔn, like ɔ'n yê ye ɔ ɔ. Ete'n mɔ b'a wu ye nun nun ati, ye ti menian mɔ Nyanmian sikpe'n ci ye ke menian bu nga'n-mɔ. ⁴ Nan Nyanmian Kpili a nwun ye nwun anwunnvoe. ɔ sanlɔn ke ehulo'n m'ɔ kulo yê'n ti kpili sunman. ⁵ Yê mɔ ye ete'n-mɔ man ye wuli'n, ɔ'a man ye nun Kilisi y'a nyan nguan. Se emɔ a nyan nguan an, ɔ kele ke Nyanmian a nwun emɔ anwun anwunnvoe ɔ'a man emɔ a nyan nguan. ⁶ Kilisi Zozi dunman nun, Nyanmian a man ye nun Zozi fi ewue nun y'a tinngɛ, ye nun yí ti anwunno elɔ mân nun anun. ⁷ Nyanmian a yɔ yí ɔɔ, ɔ'a hele ke mele'n m'ɔ le ba nun anun, yí ye nun anwun ninngɛ mgbakpa'n mɔ ɔ'a fa ɔ'a sie ye mɔ y'a le Kilisi Zozi y'a li'n ti man nzɛmɔndɛ. ⁸ ɔ sanlɔn ke, se emɔ a nyan nguan an, ɔ kele ke Nyanmian a nwun emɔ anwun anwunnvoe, ɔ fi emɔ dedi nun anwun. Nguan ɔ'n mɔ emɔ a nyan yí'n, ɔ fi man emɔ muonun. Nan ɔ ti Nyanmian aɛɛɛɛ. ⁹ Nán ke mɔndɔnɔn mɔ emɔ a ɔɔ nun anun like ɔ, nán suanlan a fa a tu yí nwun. ¹⁰ ɔ sanlɔn ke Nyanmian yê ɔ'a sesie ye ɔ'a ɔɔ yê ɔ. ɔ'a ɔɔ ye ke ye nun Nguandefue Zozi ye y'ɔ suanlan munmuan kun nán y'a huala y'a yɔ nyɔlɛ kpa. Nyɔlɛ ɔ'n-mɔ, Nyanmian Kpili lili mua sesiɛl manlɔn ye ke ye y'ɔ.

Ye nun Kilisi a yɔ suanlan munmuan kun

¹¹ Ehi, b'a nwu man emɔ Zufu. Zufu'n-mɔ fele emɔ “bé mɔ be kpɛlɔ man bé mmian nun”. Be fele bé nwun “bé mɔ b'a kpɛ bé mmian nun”, ɔ fi nzɔle'n mɔ menian'n-mɔ a yɔ a sie yí bé nwunnaan nun asu'n. ¹² Emɔ káɔ ke mele ɔɔ nun anun'n anun emɔ nni man Kilisi afilie'n bie. Izalaye amma'n-mɔ anyunnun an, be nga man emɔ bie. Nythye'n mɔ Nyanmian nun Izalaye amma'n-mɔ hythye'lɔn, anchuba'n m'ɔ bɔlɔ bé'n, anɔn emɔ nnun man nun bie. Emɔ gua mân nun anun mgbain, emɔ le man anyundasue, eɛe emɔ nzi man Nyanmian. ¹³ Nan sian dɛ, emɔ nun Zozi Kilisi b'a yɔ suanlan munmuan kun. Emɔ mɔ anɔn emɔ nun Izalaye amma'n-mɔ afian

ti'n, Nguandefue Zozi moja nun a hyuɔn emɔ ɔ'a man-tan bé. ¹⁴ ɔ sanlɔn ke Kilisi a man bé mɔ be ti Zufu o, bé mɔ be ti man Zufu o, ye kualaa y'a nyan anzununjɔ, ye nun yí y'a yɔ suanlan munmuan kun. Anɔn Zufu'n-mɔ nun bé mɔ be ti man Zufu'n be kpɔ bé nwun. Ekpɔ ɔ'n ti ke tale m'ɔ ja menian afian. Kilisi a wu ɔ'a tu ekpɔ'n ke tale mɔ b'a bubu yí ɔ. ɔ'a han Zufu'n-mɔ nun bé mɔ be ti man Zufu'n ɔ'a ɔɔ nun, ɔ'a man b'a yɔ fatule kunmgbacein. ¹⁵ Kilisi a wu ɔ'a kpɛ Zufu'n-mɔ mala'n nun su ninngɛ'n-mɔ anun. ɔ'a han Zufu'n-mɔ nun bé mɔ be ti man Zufu'n ɔ'a ɔɔ nun. ɔ'a man fatule nnyuan nun a yɔ fatule fufɔle baa kunmgbacein. Fatule fufɔle ɔ'n nun Kilisi a yɔ suanlan munmuan kun. Ke ɔ kpɔnɔn yɔlɔ mɔ Kilisi a man y'a nyan anzununjɔ nun anɔn. ¹⁶ Ekpɔ'n m'ɔ la fatule nnyuan nun afian'n, Kilisi a wu kulowa nun asu ɔ'a nunnun yí busu. Ewue'n m'ɔ wuli kulowa nun asu nun ati, ɔ'a han fatule nnyuan'n, ɔ'a ɔɔ nun, eɛe ɔ'a sesie bé nun Nyanmian bé afian. ¹⁷ Ehi, Kilisi a a, ɔ'a ɔɔ Ejɔlekpa'n m'ɔ man aluacɛɛ'e'n nun ɔ'a hele emɔ mɔ be ti man Zufu mɔ anɔn emɔ nun Nyanmian bé afian ti'n. Eɛe Zufu'n-mɔ mɔ be mantan Nyanmian kuku'n, Kilisi a a, ɔ'a ɔɔ Ejɔlekpa'n m'ɔ man aluacɛɛ'e'n ɔ'a hele bé kusu. ¹⁸ Se Wawe Nwanzan-nwanzan'n man Zufu o, bé mɔ be ti man Zufu o, ye kualaa ye kualaa ke ye fite Nyanmian anyunnun an, anɔn ɔ fi Kilisi.

¹⁹ Ehi ɔ'a ati, emɔ mɔ be ti man Zufu'n, emɔ ti man nyɔfue anaa menian mgbain kún. Nan sian dɛ, emɔ ti Nyanmian anwuntɛ mma kpa bɔkɔ, emɔ di yí afilie'n bie. ²⁰ Emɔ tí yí bu kpa. Asɔnɔn'n ti ke sua. Alimua nun anun, Nyanmian a sie Zozi Kilisi mmɔfue'n-mɔ nun yí mgbɔmanfue'n-mɔ ke sua nun awula bé bu. Emɔ kusu wɔ yí su efula nun anun bie ke biliki. Alimua biliki'n mɔ bé mɔ be le si sua'n be sie yí ayialɛ nun asu kualaa nán b'a fula sua nun asu'n, biliki ɔ'n y'ɔ le Kilisi muonun. ²¹ Yí y'ɔ man sua bɔndin'n yɔ kunngun ɔ. Eɛe yí y'ɔ man sua'n ɔ anwunno ɔ kaci asɔnɔn sua nwanzan-nwanzan man ye Mɔn ɔ. ²² Emɔ nun Kilisi, b'a yɔ suanlan munmuan kun. Emɔ wɔ sua'n mɔ be le si nun anun bie ke biliki. Emɔ nun bé bu nga'n-mɔ b'a kaci ke sua mɔ Nyanmian Wawe Nwanzan-nwanzan'n wɔ nun ɔ.

Pɔlu junman'n

3 Ehi ɔ'a ati, mɔn seɛ Nyanmian mɔn man emɔ. Emɔ si ke Zozi dunman nun, Ejɔlekpa'n mɔ m malɔ m mɔlɔ n geleɔ emɔ mɔ be ti man Zufu nun ati, b'a hyɔ mɔn Pɔlu b'a tu mɔn fiadɔ. ² Junman'n mɔ Nyanmian Kpili ehulo nun anun ɔ'a fa ɔ'a wula mɔn sa nun ke n ní man emɔ'n, mɔn de mɔn di ke emɔ a ti junman ɔɔ nun angan. ³ Junman ɔ'n, nvialɛ nun like yê Nyanmian a yí ɔ'a hele mɔn ɔ. Mɔn sa ati kalata ehi anun, m'an li mua m'an han like ɔɔ nun anwun ejɔle kaan m'an hele emɔ dada angunmɔn. ⁴ Se emɔ kunnga a, emɔ 'ba nwun yí ke nvialɛ nun like ɔ'n tu de Kilisi. ⁵ Nvialɛ nun like ɔ'n, daba Nyanmian a nyɔ man ɔ'a ngele man menian'n-mɔ. Nan sian dɛ, ɔ nanndɔ yí Wawe Nwanzan-nwanzan nun asu, ɔ'a yí ɔ'a hele yí mmɔfue nun yí mgbɔmanfue nwanzan-nwanzan'n-mɔ. ⁶ E'hwun nvialɛ nun like ɔ'n: bé mɔ be ti man Zufu mɔ be nun

Kilisi a ɔɔ suanlan munmuan kun, ɔ fi Ejɔlekpa'n mɔ b'a
le b'a li'n, be di Nyanmuan afilie'n bie ke Zufu'n-mɔ.
Anchuba'n mɔ Nyanmuan bɔli yɔ menian'n-mɔ nun su
nyila'n, emɔ kusu wɔ nun bie.

⁷ Ejɔlekpa sɔ'n, Nyanmɔɔn a nwun mɔn nwun anwun-
nvoe d'a fa d'a wula mɔn sa nun. D'a man m'an kaci su
akua ke m mɔ n géle menian'n-mɔ kualaatin wɔ yí tun-
min nun anun. ⁸ Nyanmɔɔn anwuntɛ mma'n-mɔ anun,
n dɔ man like fíí. Nan kusu, d'a man mɔn aɔɔɔɔ ke m
mɔ Ejɔlekpa'n n géle ɛmɔ mɔ bɛ tɔ man Zufu'n. Ejɔlekpa
sɔ'n m'ɔ tu de Kilisi'n kele ninngɛ mgbakpa mɔ Kilisi le
yí m'ɔ bu yé su'n. ⁹ Nyanmɔɔn Kpili mɔ d'a bɔ like
biala'n, d'a man mɔn atun ke n yí yí nɔɔɔɔ nun
ɛhythye'n m'ɔ fɔɔɔ su dede d'a ju ɛnɛ'n n géle men-
ian'n-mɔ kualaatin. ¹⁰ D man sian dɛ, Asɔnɔn'n y'ɔ man
nyanmɔɔnsu mmɔfue'n-mɔ mɔ bɛ di kpain nun tunmin-
fue'n nwun Nyanmɔɔn ngele kpili'n m'ɔ sɔ nun ɔ.

¹¹ Like'n m'ɔ jɔnɔnɔnɔn yɪ nwɔn daba kɛ ɔ 'yɔ'n, ɔ nanndɪ yɛ Mun Zozi Kilisi sɔ, ɔ'a man ɔ'a kpɔn sɔ. ¹² Kɛmɔ yɛ de Kilisi yɛ di, ɛsɛ yɛ nun yɪ y'a ɔɔ suanlan munmuan kun'n, yɛ kunnun ndɪtɪ man yɛ kún. Yɛ le atɪn yɛ kuala kɛ yɛ fite Nyanmɪan anyunnun ahunmankan nun.

¹³ Ejilekpa nún atí, sẹ̀ miún nwun yalẹ́ ẹmọ́ dunman nún an, nán bẹ́ man bẹ́ nwun bubu bẹ́. Nan ọ́ tì ẹmọ́ an-un-minnyanmun wọ́ Nyanmian anyunnun.

Բոլս ԷԲՄԵՆ

¹⁴ Ehika ati, se min tu min nyl n min nlan junman kpili'n ma Nyanmlan a li a man ye nun an, min kutu min ja ebue nun asu Sile nun anyunnun. ¹⁵ Sile so'n dunman'n la anwunno elo nun asu ewa afilie kualaa asu.

16 Mún sele yí kẹ, ɔ nanndi yí anunminnyanmun kpil'i'n m'ɔ le yí nún asu, ɔ fá yí Wawɛ'n ɔ wúla ɛmɔ ɛkala nún anwunsele kpa. ¹⁷ Ɛsɛ, ɔ nanndi ɛmɔ dedi nún asu, ɔ mán Kilisi tánlan ɛmɔ ahunlun nún anun. Mún sele yí kẹ ɔ mán ɛmɔ sɔ ndian bɛ tánlan Kilisi ehulo nún anun sele kpa. ¹⁸ Mún sele Nyanmian kẹ ɔ mán ɛmɔ nún anwuntɛ mma'n-mɔ kualaaɛin húala bɛ tí yí bu kẹ ehulo'n mɔ Kilisi kulo yé'n tí tɛtɛle, ɔ tí tunndin, ɔ kɔ anwunno ɛsɛ ɔ tí kpunlun-mgbunlun kpa. ɔ tí man like nzɛmunde.

¹⁹ Nyanmɔn mán ɛmɔ nwún ehulo'n mɔ Kilisi kulo yé'n. ɔ tu ananhɔlɛ kɛ suanlan flí nguala man kɛ ɔ nwun yí dede ɔ gua yí bu. Nan kusu, Nyanmɔn mán ɛmɔ nwún yí kpa bɔkɔw like biala anun, nán Nyanmɔn nyila'n kualaatin a han ɛmɔ. ²⁰ Nyanmɔn Kpili m'ɔ le tunmin m'ɔ fa di junman wɔ yé nun'n, ɔ kuala kɛ ɔ yɔ like biala m'ɔ tala mɔ yɛ kɔ seɛ anaan mɔ yɛ kɔ junlun nun asu. ²¹ Yí m'ɔ kuala like biala yɔ maan ɔ tala su'n, anunmin-nyanmun hán yí wɔ Asɔnɔn nun anun wɔ Zozi Kilisi dunman nun cian daa! Amin.

Asɔnɔn junman'n

4 Ehl, mín mɔ́ yé Mún dunman nun b'a tu mín fi-
adl'n, mún 'sele emɔ́ mún butu bé: Kemɔ́ Nyanmian
a fele emɔ́ yí nwun'n, emɔ́ bɔ́ abalabo kpa m'ɔ́ sɔ́ yí
nyun. ² Emɔ́ bébele bé nwun así cian daa. Emɔ́ nyán
ahunlun betee, ese be sí abutale. Emɔ́ fá ehulo be súso

bé nwun nun. ³ Kémó Wawé Nwannzan-nwannzan nun a hohuan emó anuan maan emó a yó kun'n, emó bó mómódínlín bé tánlan anuannze sò nún anún wá anzu-nunjó nun. ⁴ Asónún'n m'ò tì ké Kilisi anwunnaan'n tì baa kunmgbá. Wawé Nwannzan-nwannzan'n kusu tì baa kunmgbá. Anyúndasúe like'n kusu mó yí tì yé Nyanmian a féle emó'n tì baa kunmgbá. ⁵ Yé Mún Zozi tì baa kunmgbá. Dedi'n tì baa kunmgbá. Ésonian'n tì baa kunmgbá. ⁶ Nyanmian m'ò tì yé kualaa yé Sù'n tì baa kunmgbá. Ó sie yé kualaa tì. Ó nanndi yé kualaa yé sú, ó di yí junman'n. Ése ó wá yé kualaa yé nun. ⁷ Nan kusu, Kilisi a nian yí acédeé nún anwun ó'a hye ó'a man yé ngukun ngukun. Acédeé sò'n tì tunmin mó bé fa bé di Asónún nún anún junman. ⁸ Éhí ati, Éhéle Éjplé'n lé kan ké:

ᑭ'a li kunnunmun ᑭ'a fu anwunno

၁ *nun nganga'n-m* ၁ *h*.

Esse ɔ'a hye menian'n-mɔ aɕedɪɛ.

9 Bé nwan: "D'a fu anwunno. Yí bú b'ya le benin? Yí bú y'á le ké ɔ lili mua ɔ juli asɛ nún asu ɛwa. 10 Suanlan'n m'ɔ ɔ ju asɛ nún asu ɛwa'n, yí kunmgbá'n yê ɔ'a sa ɔ'a fu anwunno ɛb nyanmiansu nún ɔ. ɔ wɔ like biala ati asu, ɛɛ ɔ wɔ eyuadɛ'n lɪka kualaaɛin. 11 Yí yê ɔ'a hye aɛɛɛɛ nún ɔ. ɔ'a sesie menian'n mmie-mɔ ké yí mmɔfue, mmie-mɔ ké yí mgbɔmanfue, mmie-mɔ ké Ejplekpabɔfue yê mmie-mɔ kusu ké ɛsɔfu mɔ bɛ kele like. 12 ɔ'a sesie bé kualaa sɔ maan Nyanmian anwun-tɛ mma'n-mɔ kualaa bɛ di yí junman'n bɛ man Asɔnɔn'n m'ɔ tɪ Kilisi anwunnaan'n ɔ yí nyunnun. 13 Yí dɛ, anún yê kualaa yê dedi'n yɔ kun yɛ sɪ Nyanmian Awa'n. Ebeɛ nún anún, anún yê tɪ a tin, y'a kaci ké Kilisi ɔɔɔ muonun kpa ɔɔɔ. 14 Yí sɔ ehi anún, anún yɛ ngaci man ké mmatunman kún, nán atofue'n-mɔ a nnaka man yê, b'a mɔ man yê tanngo tanngo ké asutue mgbaha ɔ ɛɛɛ tanngo tanngo'n. 15 Nan sɛ yɛ le ehulo yɛ kan ananhɔɛ, yɛ yɔ ananhɔɛ like a, yɛ 'nyin yɛ tu Kilisi m'ɔ li yê ti'n wɔ like biala anún. 16 Sɛ anwunnaan nún akpɔɛ akpɔɛ'n kualaa a hohuan bé nuan b'a yɔ kunngun kpa a, ɔ fi Kilisi. Yí yê ɔ man anwunnaan bɔndún nún akpɔɛ akpɔɛ'n kualaa sisa su ɔ yɔ munmuan kun ɔ. Yí sɔ ati, sɛ akpɔɛ'n kun biala yɔ like m'ɔ sɛ fata nún an, anwunnaan bɔndún'n nyin ɛɛ ɔ kpasi ehulo nún anún.

Abalabɔ ɛtɛ'n nɔn abalabɔ kpa'n

¹⁷ Ehi, yé Mm dunman nun, e' nwun ejole mō mun kan mun fua su mun kele emō'n. Nán man emō bu bé mán'n ké bé mō bé nzi man Kilisi'n. O sanlun ké ajunlun mgban-mgban y'w wō bé ti anun o. ¹⁸ Bé nzi man ngele fíí. Ngwan'n mō Nyanmian fa ce'n, bé nnyan man bie. O sanlun ké bé nzi man yí nwun ejole fíí wōwō. Esé bé ahunlun nun a kete sunman. ¹⁹ Bé nzi man nyian. B'a fa bé nwun b'a wula satulufue nyolue'n-mō anun yê ete ngacile ngacile'n kualaa qua bé nwun efian.

²⁰ Nan emɔ dɛ, nán ɛhɪ yê emɔ suanlɔn wɔ Kilisi an-
wun ɔ. ²¹ Emɔ a tɪ Zozi anwun ɛjɔlɛ'n kualaatin. Anan-
hɔlɛ'n m'ɔ tu de Zozi'n, emɔ mɔ bɛ tɪ yɪ menian'n, b'a
han b'a hele emɔ. ²² Mɔ b'a hele emɔ'n y'ɔ le kɛ emɔ yáci
bé asitanlan daba'n bɛ tú. Asitanlan daba sɔ'n. anvɛn-

Mmatunman'n-mo nun bé si nun bé nin

6 Emo mmatunman'n-mo, kemo emo nun yé Mún a yó suanlan munmuan kun'n, emo mán bé nyún sɔ́ bé si nun bé nin. ɔ́ sanlún ke yí sɔ́ tɪ kpa. ² Nyanmian mala'n le kele ke: “Man wó nyún sɔ́ wó si nun wó nin.” ɔ́ tɪ alimua mala mo b'a bɔ́ anchuba b'a tu su ke: ³ “Nán wó asitanlan nun a yó kpa ese a hye asie nun asu.”

⁴ Emo mo emo tɪ sɛ'n kusu, nán man emo kan emo mma'n-mo eya. Nan emo tá bé be héle bé ngele, ese emo tɪnnge bé wɔ́ yé Mún atɪn die nun asu.

Nganga'n-mo nun bé mún-mo

⁵ Emo mo emo tɪ nganga'n, emo mán bé nyún sɔ́ bé mún-mo mo be wɔ́ asie nun asu ewa'n kpa. Emo yí be kunnun be sɔ́ bé ke Kilisi yé emo le su yí ɔ́. ⁶ Emo amún'n-mo anyunnun, nán man emo yó ke menian mo be le di junman be kpunnde efua, kusu be kaci bé nzin an, anún emo a bubu bé sa nun bé ja b'a tanlan su. Nan emo yí bé kunnun be yó like mo Nyanmian kulo ke Kilisi ngua'n-mo yó'n. ⁷ Emo fá ahunlún kpa be lí kanga junman'n kanlanman. ɔ́ tɪ ke yé Mún yé emo le di man yí, nan nán kulo menian'n-mo ala yé emo le di man bé ɔ́. ⁸ Emo káci ke suanlan biala, se ɔ́ tɪ kanga o, se ɔ́ tɪ man kanga o, yí junman kpa m'ɔ́ kɔ́ lí'n, ɔ́ 'nyan yí nwun ahatua m'ɔ́ fata'n yé Mún asa nun.

⁹ Emo múnlan'n-mo kusu mo be le nganga'n, emo yó bé kpa. Nán be kele bé ahuluwua. Emo káci ke emo muonun kusu tɪ Kilisi ngua. Emo nun bé, emo Amún'n tɪ kun. ɔ́ tɪ anwunno. Yí die, ɔ́ nnlan man suanlan nyun-nun ɔ́ mmu man yí bl.

Nyanmian elbe nun anwun ninnge'n-mo

¹⁰ Mún kalata nun agualie nun, mún kan mún kele emo ke emo kpúnnde anwunsele'n suanlan munmuan kun'n mo emo nun yé Mún b'a yó'n, ɔ́ nun yí tunmin kpili nun anún. ¹¹ Emo fá Nyanmian elbe ninnge'n-mo kualaa be síe bé nwun. Emo fá síe bé nwun nán emo a huala bé ja nun jinlan wɔ́ Abonsanmun naka junman'n m'ɔ́ di nun anyunnun. ¹² ɔ́ sanlún ke nán kulo menian'n-mo yé ye nun bé le elbe ɔ́. Nan anwunno elb mmɔ́fue ati anún ete'n-mo, bé mo be di kpain, tunminfue nun bé mo be sie awosin mân'n mo be tɪ yé mgbɔ́fue'n yé ye nun bé le elbe ɔ́. ¹³ Ehúka ati, emo fá Nyanmian elbe ninnge'n-mo

kualaa be síe bé nwun! Yí die, cian mo kpɔ́fue'n kɔ́ han emo'n, emo 'kuala yí nyunnun jinlan be nun yí kun dede be di yí su kunnunmun, anún emo te jin bé ja nun kpunndiin. ¹⁴ Yí tɪ, emo bɔ́bua bé nwun kpa be síe. Emo mán ananhɔ́le'n tánlan emo anún. Ananhɔ́le'n tɪ ke nza-lafu'n beletɪ'n m'ɔ́ hye yí taladie nun asu'n. Sese eyɔ́le'n mo Kilisi a man emo a yó wɔ́ Nyanmian anyunnun'n, ɔ́ káci ke emo elbe taladie. Taladie sɔ́'n tɪ bulale. Be wula be sisa bé hue'n. ¹⁵ Emo mán bé nwun te bé be bɔ́ Ejɔ́lekpa'n m'ɔ́ man aluacɪe'n. ɔ́ tɪ ke elbe mgbabua mo nzalafu'n wula ɔ́. ¹⁶ Emo tíla dedi nun anún be sísa bé nwun. ɔ́ tɪ ke elbe nun anún ebun tetele'n mo nza-lafu'n tila ɔ́ sisa yí suanlan baka'n, nán taa nun aco nun dadie'n-mo a ngan man yí. Se emo yó yí sɔ́ a, emo 'ba huala Abonsanmun taa'n-mo kualaa mo b'a sɔ́ gugghun'n nonuan. ¹⁷ Nguan'n mo Nguandefue Zozi a man emo'n, ɔ́ tɪ ke nzalafu'n bulale kele'n m'ɔ́ su'n. Emo fá Nyanmian Anuan Ejɔ́le'n mo Wawe Nwanzan-nwanzan'n fa man emo'n be lí junman ke nzalafu'n fa yí dadie'n di'n. ¹⁸ Mele biala anún, emo tánlan Nyanmian Wawe nun anún be séle Nyanmian. Emo mán bé nyún kpála be tánlan mmotue nun anún cɪnnjɪn kpa. Emo séle Nyanmian be mán yí anwuntie mma'n-mo kualaaatin.

¹⁹ Emo séle Nyanmian be mán mún kusu maan ɔ́ fá ejɔ́le m'ɔ́ di mo mún kan nun ala ɔ́ wúla mún nuan. ɔ́ mán n nyán anwunsele m mɔ́ nvalie Ejɔ́lekpa'n n géle menian'n-mo. ²⁰ Ejɔ́lekpa sɔ́'n mo n di su bɔ́fue, mo yí tɪ yé b'a bɔ́ mún kpaun'n, ejɔ́le mo Nyanmian kulo ke mún kan'n, ɔ́ mán n nyán anwunsele n gán.

Ngale nun nyila

²¹ Tisiki m'ɔ́ tɪ yé ehulo anianman'n, ɔ́ su Kilisi ananhɔ́le nun ɔ́ buka mún ye di yé Mún junman'n. ɔ́ 'ba bɔ́ kualaa kualaa'n ɔ́ kele emo, nán emo a nwun ejɔ́le mo ɔ́'a tu mún'n. ²² Ehúka ati, mún suan anianman sɔ́'n emo anwun elb maan ɔ́ kan kele emo ke ye tɪ akpɔ́le, nán emo ahunlún a tɔ́ bé kunnun b'a nyan anwunsele.

²³ Sɛ Nyanmian Kpili nun yé Mún Zozi Kilisi cíci anianman'n-mo kualaa alua, be mán be nyán ehulo, ɔ́ nun dedi. ²⁴ Bé kualaa mo be le ehulo m'ɔ́ le man ayuelie be kulo yé Mún Zozi Kilisi'n, Nyanmian nwún bé nwun anwunnvoe.

FILIPŪ ASŌNĪN MMA

M'č wə nun'n

Filipu tɪ Maseduanun mən nun anun kulo kpili'n kun. Aboloci mən nun, alimua kulo'n mɔ Pɔlu hɔlɪ su ɔ bɔlɪ Asɔnɪn nun anɪn (Junman 16.11-40). Mɔ Pɔlu fi ebeɛ ɔ hɔlɪ yɛ Mɪn junman nun elie kulo nvufɔɛ asu'n, Filipu asɔnɪn mma'n-mɔ kɔ nwan yɪ esika bɛ kɔ buka yɪ. Kalata ehi anun, Pɔlu lɛ da Filipu asɔnɪn mma'n-mɔ asɪ wɔ acɛdɛ'n mɔ bɛ nanndɪlɪ anianman bian Epafoloditɪ asu bɛ falɪ nwanlɪn yɪ'n. Anɪn b'a tu Pɔlu fiadɪ. Nan mɔ yɪ sa hanlɪn acɛdɛ sɔ'n, ɔ lili yɪ nwun fɛ kpa.

Kalata nun ati 1.1-26 yɛ nwun yɪ kɛ Nyanmɪan anyunnun, Pɔlu sɪ Filipu asɔnɪn mma'n-mɔ anwun yɛ yɛ ɔ lɛ bɔ yɪ fiadɪ nna'n m'ɔ la nun anun amannɛ keɛ bɛ. Kalata nun ati 1.27-2.18, Pɔlu lɛ fa tu asɔnɪn mma'n mɔ anyunnun kɛ bɛ mən bɛ nuan sɛ bɛ nwun, bɛ bɛɛɛ bɛ nwun asɪ, bɛ mən bɛ nwun anyunnɔ. Kalata nun ati 2.19-30, Pɔlu lɛ kan Timote nun Epafoloditɪ m'ɔ suanlɪn bɛ Filipu elɔ nun ejɔɛ. Kalata nun ati 3, Pɔlu lɛ kannzɔ Filipu asɔnɪn mma'n-mɔ wɔ bɛ mɔ bɛ kekeɛ Zufu mala ninngɛ nun anwun. ɔ sanlɪn kɛ menian sɔ'n-mɔ kekeɛ kɛ bɛ mɔ bɛ tɪ man Zufu'n, ɔ di kɛ bɛ kpɛ bɛ mmian nun nən b'a sɔ Nyanmɪan anyɪn. Pɔlu nwan bɛ nɪan yɪ enanndɛ dɛ nun asu, yɪ bu y'ɔ lɛ kɛ bɛ fɔ bɛ nwun bɛ mən Zozi Kilisi kɔkɔ. Kalata nun ati 4, Pɔlu lɛ man bɛ afutu, ɛsɛ ɔ lɛ bɔ su biekun kɛ bɛ acɛdɛ'n-mɔ anwun, ɔ sɪ bɛ nwun yɛ.

Ahɪn ebisa

¹ Mɪn Pɔlu, mɪn nun Timote mɔ yɛ tɪ Zozi Kilisi ngua'n, yɛ yɛ lɛ keɛ kalata ehi yɛ nwan ɛmɔ mɔ bɛ wɔ Filipu kulo nun asu ebeɛ nun ɔ. ɛmɔ kualaa mɔ Zozi Kilisi a man ɛmɔ anwun a tɪ'n, Asɔnɪn nun asu mg-bain'n-mɔ nun bɛ bukafuɛ'n-mɔ, yɛ 'bisa ɛmɔ ahɪn.

² Nyanmɪan m'ɔ tɪ yɛ Sɪ'n, ɔ nun Zozi Kilisi m'ɔ tɪ yɛ Mɪn'n, bɛ nwun ɛmɔ anwun anwunnvoe ɛsɛ bɛ mən ɛmɔ alua cɪcɪ bɛ nwun.

³ Ehi, cɪan biala mɔ mɪn tɪ kɔ kpɪn ɛmɔ asu'n, mɪn da Nyanmɪan asɪ wɔ ɛmɔ dunman nun. ⁴ Meɛ biala mɔ mɪn 'seɛ Nyanmɪan mɪn man ɛmɔ kualaa'n, mɪn di yɪ nwun fɛ. ⁵ ɔ sanlɪn kɛ, alimua cɪan'n mɔ n juli ɛmɔ elɔ mɔ ɛmɔ lelɪ Ejɔɛkpa'n bɛ lili'n, ɛmɔ bukalɪ mɪn maan m mɔɪlɪ Ejɔɛkpa sɔ'n n geɛlɪ menian'n-mɔ dede ɔ'a ju ɛnɛ. ⁶ Yɪ tɪ, mɪn de mɪn di kɛ Nyanmɪan mɔ ɔ'a li junman kanlanman sɔ nun ɛmɔ afian elɔ'n, ɔ 'sesie yɪ kpa man ɛmɔ dede ɔ ju Kilisi Zozi ɛwale cɪan.

⁷ ɔ tɪ sɛsɛ kɛ n nyən ɛmɔ kualaa anwun ajunlɪn sɔ, ɔ sanlɪn kɛ ɛmɔ anwun cɪan mɪn kpa. Nyila'n mɔ Nyanmɪan a yeyila mɪn'n, bie a han ɛmɔ. Afɪ, meɛ mɔ n na fiadɪ sua nun anun mɔ ngɔnzɔngɔnzɔ'n gua mɪn sa'n, ɛsɛ kusu, meɛ mɔ bɛ nun mɪn kɔ fite mgbain'n-mɔ mɔ bɛ di ejɔɛ'n-mɔ aja su'n, mɔ mɪn nyan atɪn mɪn bɔ Ejɔɛkpa'n mɪn kekeɛ nun kɛ ɔ tɪ ananhɔɛ sakpa'n, ɛmɔ nun mɪn. Sɛ n na fiadɪ sua nun anun an, anaan sɛ mɪn nyan atɪn mɪn bɔ Ejɔɛkpa'n mɪn kekeɛ menian'n-mɔ nun kɛ ɔ tɪ ananhɔɛ ejɔɛ a, ɛmɔ nun mɪn yɛ yɛ bɔ ɔ. ⁸ Nyanmɪan muonun di mɪn adanzɛ kɛ mɪn kulo ɛmɔ kualaa'n kpa kɛ Zozi Kilisi kulo ɛmɔ'n.

⁹ Ehi, mɪn seɛ Nyanmɪan kɛ ehulo'n mɔ ɛmɔ kulo yɪ'n, ɔ nun mɔ ɛmɔ fa kulo bɛ nwun'n, ɔ mən ehulo sɔ'n

hɔ yɪ nyunnun. ɔ mən ɛmɔ sɪ Nyanmɪan bɛ hɔ bɛ nyunnun, ɛsɛ ɔ mən ɛmɔ nwun ngeɛ kpa. ¹⁰ Afɪ, mɪn kulo kɛ ɛmɔ nyan anyɪan bɛ nwun like m'ɔ tɪ kpa ɔ nun like m'ɔ tɪ man kpa'n kusu angunmɪn. Yɪ dɛ, anɪn cɪan mɔ Kilisi 'sa ba'n, ɛmɔ anwun tɪ nən b'a ndu man bɛ nyunnun.

¹¹ Zozi Kilisi 'ba man ɛmɔ yɔ nyɔɛ mgbakpa ngunmɪn m'ɔ sɔ Nyanmɪan anyɪn. Menian'n-mɔ nwun yɪ sɔ a, bɛ 'ba yɪ Nyanmɪan aye bɛ wula yɪ anunminnyanmɪn.

¹² Ehi, anianman-mɔ, mɪn kulo kɛ ɛmɔ nwun yɪ kɛ fiadɪ'n mɔ b'a tu mɪn'n, ɔ'a man Ejɔɛkpa nun a nga man nvɪalɛ nun nən ɔ'a hɔ yɪ nyunnun. ¹³ Afɪ, nzalafu'n-mɔ kualaa'n mɔ bɛ sisa belemgbɪn kpain nun awulo'n, ɔ nun ehɪnɪn-mɔ, bɛ kualaa bɛ sɪ kɛ Kilisi mɔ mɪn su yɪ'n dunman nun ati yɛ n na fiadɪ ɔ. ¹⁴ Anianman'n-mɔ mɔ bɛ de yɛ Mɪn bɛ di nun a nwun yɪ kɛ n na fiadɪ, kusu bɛ dɔun b'a nzulo man kɪn. B'a nyan anwunseɛ bɛ lɛ kan Nyanmɪan Anuan Ejɔɛ'n bɛ keɛ menian'n-mɔ.

¹⁵ ɔ tɪ ananhɔɛ kɛ ejujue'n mɔ mmie-mɔ nun mɪn lɛ juju'n, ɔ nun akpulɔwa esue ajunlɪn'n, yɪ tɪ y'ɔ man bɛ bɔ Kilisi Ejɔɛkpa nun ɔ. Nan mmie-mɔ kusu dɛ, b'a yɪ bɛ kunnun bɛ lɛ bɔ Ejɔɛkpa sɔ'n. ¹⁶ Bɛ mɔ b'a yɪ bɛ kunnun sɔ'n, bɛ sɪ kɛ Nyanmɪan a man mɪn junman kɛ m mɔ Ejɔɛkpa'n n géle menian'n-mɔ, ɛsɛ n géle bɛ nun kɛ ɔ tɪ ananhɔɛ ejɔɛ. ¹⁷ Bɛ mɔ bɛ nun mɪn lɛ juju'n, bɛ 'kan Kilisi ejɔɛ nɪan an, bɛ nyɪ man bɛ kunnun. Nan ejujue ajunlɪn yɛ bɛ fa bɛ di junman nun ɔ. Kɛmɔ n na fiadɪ'n, bɛ nwan bɛ 'yɔ sɔ nan bɛ wula mɪn akpue. ¹⁸ Sɛ bɛ yɪlɪ bɛ kunnun e, sɛ b'a nyɪ man bɛ kunnun e, nən ehi y'ɔ cɪan kɔkɔ ɔ. Nan m'ɔ cɪan'n y'ɔ lɛ kɛ bɛ lɛ bɔ Kilisi Ejɔɛkpa'n bɛ keɛ menian'n-mɔ. Mɪn di yɪ nwun fɛ kɛ bɛ lɛ bɔ Kilisi Ejɔɛkpa nun ɔ. ɛsɛ mɪn 'di yɪ nwun fɛ biekun. ¹⁹ ɔ sanlɪn kɛ ɛmɔ mmɪtue'n-mɔ adawuluman, ɔ nun Zozi Kilisi kusu Wawe'n m'ɔ suan mɪn'n, mɪn sɪ kɛ mɪn 'nyan yɪ kualaa asu nvasuɛ.

²⁰ Afi, mo mun kpunnde'n y'ɔ le ke nán man mun yɔ anyunnunguasɛ like fíí. Nan se mín nyɔn wɔ su o, se mun wu o, menian'n-mo anyunnun, mín suanlan ba-ka'n 'wula Kilisi anunminnyanmun kpa bɔkɔ ɛnɛ ɔ nun cian daa. ²¹ ɔ sanlun ke mín dɛ, se n di asɛ a, n di mun man Kilisi. Se mun wu kusu a, mun nyan su nvasue, aft mun 'kɔ yí nwun elɔ. ²² Nan se ɔ di mo mun nyan nguan mun di junman kpa biekun an, anaan se ɔ di mo mun wu a, mun nnwun man kun mo mun 'fa ɔ. ²³ M'an ha ninnge nnyuan sɔ'n-mo afian. Mun kulo ke mun fi mân ehi anun mun jasɔ mun kɔ Kilisi anwun elɔ. Asitanlan sɔ'n ti kpa man mín. ²⁴ Nan kusu emɔ dunman nun, ɔ ti cunnjun kpa ke n dánlan ewa. ²⁵ Kemɔ mun nwun yí ke ebele dɛ'n y'ɔ ti fɔ́ún'n, mun sɛ ke mun 'ka ewa. Mun 'ka ewa mun buka emɔ kualatin maan bé dedi'n kɔ yí nyunnun be di yí nwun fe. ²⁶ Yí ti, se be yí mín fi fiadi nun anun nán ye nwun yé nwun emɔ elɔ biekun an, emɔ 'di mín nwun ndutue kpili kpa wɔ Zozi Kilisi dunman nun.

²⁷ Ehi, mo ti cunnjun kpa'n y'ɔ le ke, emɔ nánndi ke Kilisi Ejɔlekpa'n kele'n. Yí dɛ, se mun ba emɔ abusu efua o, se m'an mma man emɔ abusu efua o, anun mun ti ke emɔ jin bé ja nun, emɔ ajunlun'n ti kun, emɔ abu ti kun be le kpili Ejɔlekpa'n m'ɔ man be nyan dedi nun ati. ²⁸ Nán be man menian mo be kpa emɔ'n nyan atun be nwonwunlan emɔ. Se emɔ a mman man bé atun an, ɔ ti nzɔle ɔ kele bé ke b'a minlin. Nan m'ɔ tu de emɔ'n, ɔ ti nzɔle ɔ kele ke emɔ nanndi nguan atun nun asu. Ehi fi Nyanmian elɔ. ²⁹ ɔ sanlun ke Nyanmian a nwun emɔ anwun anwunnvoe ke emɔ lé Kilisi be lí. Nán ke emɔ lé yí be lí mgban ɔ, nan emɔ nwún yí ti yale be búka su. ³⁰ Afi kukaala dɛ, emɔ le buka mín maan ye kun. Kuan sɔ'n mo emɔ nwunlin ke mun kun yí daba'n, kemɔ emɔ muonun sɛ'n, kuan kunmgba sɔ'n yé n dɛ kun ɔ.

Anwunmebele nun anuannze elie'n

2 Ehi, mo ti cunnjun kpa'n y'ɔ le ke, emɔ le yí Kilisi anun'n jin yí ja nun, se yí ehulo'n wɔ emɔ anun, se emɔ nun Wawe Nwannzan-nwannzan'n di anuannze, se emɔ amanngun'n-mo anwun cian bé be buka bé a, ² anun emɔ mán bé nuan sé bé nwun, be húlo bé nwun, emɔ ajunlun yó kun, ese emɔ amanmuo'n yó kun nán mín lua a cɛɛ kpa bɔkɔ. ³ Nán be fa ejujue ajunlun be yɔ like fíí, ese nán be yɔ like be fa be tu bé nwun mgban sua. Nan emɔ bébele bé nwun asɛ bé manngun'n-mo anyunnun, ese suanlan kun biala bú yí manngun'n-mo ke be ti kpa be tala yí. ⁴ Suanlan fíí n'ɔ man yí ngunmun yí ku esɛ'n cian yí, nán ɔ nían ehunlun-mo kusu lika. ⁵ Emɔ nían Kilisi Zozi amanmuo nun asu be bú bie. ⁶ Zozi Kilisi m'ɔ ti Nyanmian'n, ɔ'a ngele man yí nwun ke yí tikpe y'ɔ le Nyanmian. ⁷ Nan yí ninnge'n-mo kualaa m'ɔ le yí'n, ɔ sielɔ yí ahanmian ɔ kacili akua. ɔ falɔ yí nwun fulalɔ menian'n-mo anun, ɔ kaci yí nwun ke kulo suanlan. ⁸ ɔ bebelelɔ yí nwun asɛ yí nyɔn sɔlɔ Nyanmian dede ɔ wuli anyunnunguasɛ ewue kulowa nun asu. ⁹ Ehi, mo ti cunnjun kpa'n y'ɔ le ke, emɔ nánndi ke Kilisi Ejɔlekpa'n kele'n. Yí dɛ, se mun ba emɔ abusu efua o, se m'an mma man emɔ abusu efua o, anun mun ti ke emɔ jin bé ja nun, emɔ ajunlun'n ti kun, emɔ abu ti kun be le kpili Ejɔlekpa'n m'ɔ man be nyan dedi nun ati. ²⁸ Nán be man menian mo be kpa emɔ'n nyan atun be nwonwunlan emɔ. Se emɔ a mman man bé atun an, ɔ ti nzɔle ɔ kele bé ke b'a minlin. Nan m'ɔ tu de emɔ'n, ɔ ti nzɔle ɔ kele ke emɔ nanndi nguan atun nun asu. Ehi fi Nyanmian elɔ. ²⁹ ɔ sanlun ke Nyanmian a nwun emɔ anwun anwunnvoe ke emɔ lé Kilisi be lí. Nán ke emɔ lé yí be lí mgban ɔ, nan emɔ nwún yí ti yale be búka su. ³⁰ Afi kukaala dɛ, emɔ le buka mín maan ye kun. Kuan sɔ'n mo emɔ nwunlin ke mun kun yí daba'n, kemɔ emɔ muonun sɛ'n, kuan kunmgba sɔ'n yé n dɛ kun ɔ.

ese dunman'n mo ɔ'a tun yí'n, ɔ ti dunman m'ɔ su ebue ɔ tala dunman'n kualatin. ¹⁰ ɔ man Zozi dunman nun, nyanmiansu elɔ o, asɛ asu ewa o, asɛ bu elɔ o, biala 'gua yí nanngunlunman asɛ. ¹¹ ese ɔ 'kan ke Zozi Kilisi ti yé Mɔn. Ebele nun anun yé anunminnyanmun 'kan Nyanmian m'ɔ ti Sɛ nun ɔ.

Emɔ tá ke nzalama

¹² Ehi, mo ti cunnjun kpa'n y'ɔ le ke, emɔ nánndi ke Kilisi Ejɔlekpa'n kele'n. Yí dɛ, se mun ba emɔ abusu efua o, se m'an mma man emɔ abusu efua o, anun mun ti ke emɔ jin bé ja nun, emɔ ajunlun'n ti kun, emɔ abu ti kun be le kpili Ejɔlekpa'n m'ɔ man be nyan dedi nun ati. ²⁸ Nán be man menian mo be kpa emɔ'n nyan atun be nwonwunlan emɔ. Se emɔ a mman man bé atun an, ɔ ti nzɔle ɔ kele bé ke b'a minlin. Nan m'ɔ tu de emɔ'n, ɔ ti nzɔle ɔ kele ke emɔ nanndi nguan atun nun asu. Ehi fi Nyanmian elɔ. ²⁹ ɔ sanlun ke Nyanmian a nwun emɔ anwun anwunnvoe ke emɔ lé Kilisi be lí. Nán ke emɔ lé yí be lí mgban ɔ, nan emɔ nwún yí ti yale be búka su. ³⁰ Afi kukaala dɛ, emɔ le buka mín maan ye kun. Kuan sɔ'n mo emɔ nwunlin ke mun kun yí daba'n, kemɔ emɔ muonun sɛ'n, kuan kunmgba sɔ'n yé n dɛ kun ɔ.

¹⁹ Ehi, mo ti cunnjun kpa'n y'ɔ le ke, emɔ nánndi ke Kilisi Ejɔlekpa'n kele'n. Yí dɛ, se mun ba emɔ abusu efua o, se m'an mma man emɔ abusu efua o, anun mun ti ke emɔ jin bé ja nun, emɔ ajunlun'n ti kun, emɔ abu ti kun be le kpili Ejɔlekpa'n m'ɔ man be nyan dedi nun ati. ²⁸ Nán be man menian mo be kpa emɔ'n nyan atun be nwonwunlan emɔ. Se emɔ a mman man bé atun an, ɔ ti nzɔle ɔ kele bé ke b'a minlin. Nan m'ɔ tu de emɔ'n, ɔ ti nzɔle ɔ kele ke emɔ nanndi nguan atun nun asu. Ehi fi Nyanmian elɔ. ²⁹ ɔ sanlun ke Nyanmian a nwun emɔ anwun anwunnvoe ke emɔ lé Kilisi be lí. Nán ke emɔ lé yí be lí mgban ɔ, nan emɔ nwún yí ti yale be búka su. ³⁰ Afi kukaala dɛ, emɔ le buka mín maan ye kun. Kuan sɔ'n mo emɔ nwunlin ke mun kun yí daba'n, kemɔ emɔ muonun sɛ'n, kuan kunmgba sɔ'n yé n dɛ kun ɔ.

²⁵ Ehi, mo ti cunnjun kpa'n y'ɔ le ke, emɔ nánndi ke Kilisi Ejɔlekpa'n kele'n. Yí dɛ, se mun ba emɔ abusu efua o, se m'an mma man emɔ abusu efua o, anun mun ti ke emɔ jin bé ja nun, emɔ ajunlun'n ti kun, emɔ abu ti kun be le kpili Ejɔlekpa'n m'ɔ man be nyan dedi nun ati. ²⁸ Nán be man menian mo be kpa emɔ'n nyan atun be nwonwunlan emɔ. Se emɔ a mman man bé atun an, ɔ ti nzɔle ɔ kele bé ke b'a minlin. Nan m'ɔ tu de emɔ'n, ɔ ti nzɔle ɔ kele ke emɔ nanndi nguan atun nun asu. Ehi fi Nyanmian elɔ. ²⁹ ɔ sanlun ke Nyanmian a nwun emɔ anwun anwunnvoe ke emɔ lé Kilisi be lí. Nán ke emɔ lé yí be lí mgban ɔ, nan emɔ nwún yí ti yale be búka su. ³⁰ Afi kukaala dɛ, emɔ le buka mín maan ye kun. Kuan sɔ'n mo emɔ nwunlin ke mun kun yí daba'n, kemɔ emɔ muonun sɛ'n, kuan kunmgba sɔ'n yé n dɛ kun ɔ.

maan mín kusu mín ti da. ²⁹ Yí sɔ ati, yé Mún dunman nun, ɛmɔ lé yí atún kanlanman kpa. Menian mɔ be ti ke yí'n, ɛmɔ féll bé. ³⁰ ɔ sanlun ke Kilisi dunman nun ati yé ahan ɔ 'wu ɔ. Mín ebuka ati yé ahan ɔ 'wu ɔ, afl, like'n mɔ ɛmɔ fal suanlan yí ke ɔ fá béle mín'n, ɛmɔ muonun nguala man yí nun ba.

Ke be kpɔn be kaci sɛsɛfue wɔ Nyanmian anyunnun'n

3 Yí be-yue-asɛ, anianman-mɔ, ɛmɔ lí ndutue wɔ yé Mún dunman nun. ɔ njiɔ man mín ke n géle ɛmɔ biekun nán n vúnlan ejɔle'n mɔ m'an li mua m'an han m'an hele ɛmɔ nun anun. ɔ sanlun ke ɔ ti kpa man ɛmɔ ke n yó yí sɔ. ² Yí ti, ɛmɔ síe bé nwun ye wɔ bé mɔ be bɔ bala ɛte nun anwun. Be ti ke njua-mɔ, be di junman-nvule, bé nwan b'a kpe bé mmian nun, kusu ɔ ti man sɔ. ³ Nan Nyanmian amma kpa'n-mɔ y'ɔ le yé, nan nán bé ɔ. Afl, yé díe, Wawe Nwanzan-nwanzan'n y'ɔ buka yé maan ye su Nyanmian ɔ. Yé anunminnyanmun'n y'ɔ le Kilisi Zozi, nan nán anwunnaan nun anun ninnge'n-mɔ anun yé ye fa yé dedi'n ye wula ɔ.

⁴ Nan se anwunnaan nun anun ninnge'n-mɔ yé be yɔ be nyan be ti a, mín kusu mún kualaa fa tu mín nwun. Yí ti, se suanlan bie de di ke ninnge sɔ'n-mɔ y'ɔ yɔ a, ɔ nyan yí ti a, mín kusu mún kualaa fa tu mín nwun maan ɔ tala su. ⁵ ɔ sanlun ke be wuli mín n nili ɛɛɔɔɔ yé be kpɛl mín mmian nun ɔ. B'a wu mín Zufu. Mún di Bunnzuamun afilie. Mín si nun mín nin ti Ebele. Zufu mala fâ'n mɔ anun mún di'n y'ɔ le Falisifue'n-mɔ díe'n. ⁶ Mín fâ díe nun anun, anun mín nwun te mín dede mún kele yé Mún Zozi Kilisi Asoŋun nun anun menian'n-mɔ ahuluwa. Kemɔ mún kulo ke mún kaci sɛsɛfue nun ati, anun mún di Zufu'n-mɔ mala'n kualaa asu dede be nyan man mín nwun ejɔle ɛte fíll be ngan man.

⁷ Daba, anun mún nyan ninnge sɔ'n-mɔ asu nvasue. Nan kikaala díe, Kilisi dunman nun, mún mmu man ninnge sɔ'n-mɔ like fíll. ⁸ Afl, ke m'an kpɔn m'an si Zozi Kilisi m'ɔ ti mín Mún'n, like fíll ti man kpa ndala man yí ɛsɛ'n. Ninnge'n kualaa mɔ anun mún nyan su nvasue'n, Kilisi Zozi dunman nun, m'an yaci m'an gua. Mún bu ninnge sɔ'n-mɔ kualaa ke fufue su ewula. ɔ sanlun ke mún kulo ke mún fa mín nwun mún bɔ Kilisi ⁹ mún nun yí ye yɔ kun. Nán sɛsɛ ejɔle'n mɔ be di mala nun asu be kaci'n yé mún kpunnde ɔ, nan sɛsɛ ejɔle'n mɔ suanlan de Zozi Kilisi di a ɔ kaci'n yé mún kpunnde ɔ. Sɛsɛ ejɔle sɔ'n díe, dedi nun anwun yé Nyanmian nian maan be kaci ɔ. ¹⁰ Mín nzusue'n kualaa'n y'ɔ le ke mún nun Zozi Kilisi ye yó kun, n nwún yí tunmin'n m'ɔ man ɔ fi ewue nun tinngel'n, n nwún amannunhunlun'n bie ɛsɛ n wú ke yí ¹¹ nán ewuetinngɛ cian'n, mín kusu m'an nyan nguan.

¹² Nán ke mín sa a han ahatua nun ɔ, anaan ke mín nwun a ti a yue ɔ, ɛɛɛ. Nan mún bɔ mɔndunlun mún kpunnde ninnge sɔ'n-mɔ. ɔ sanlun ke yí ti y'ɔ man Zozi Kilisi a tu yí sa a fele mín ɔ. ¹³ Anianman-mɔ, mún ngan man ke mín sa a han ahatua'n dada angunmun, ɛɛɛ. Nan mɔ mún kpunnde'n y'ɔ le ke mín lua fi ninnge'n mɔ ɔ'a sun'n nán m mían mín bu maan mín sa hán like'n m'ɔ wɔ mín nyunnun'n. ¹⁴ Ehika ati, mún nwann-

di mún 'kɔ a le ahatua'n mɔ Nyanmian nanndi Kilisi Zozi asu, ɔ'a fele yé ke y'a a le wɔ nyanmiansu ɛlɔ'n.

¹⁵ ɔ man ejɔle sɔ nun anwun, yé kualaa mɔ y'a tin wɔ Nyanmian ninnge'n-mɔ anun'n, ye mán yé ajunlun yó kun. Se kusu, ɛmɔ anun mmie-mɔ le ajunlun fufɔle a, Nyanmian 'ba hehele ɛmɔ ejɔle sɔ nun anun. ¹⁶ Ke ɔ kpɔn ti yí'n biala, atún mɔ yé nuan a se ye nwun y'a nanndi su dede ɔ'a ju ɛne'n, be mán ye nanndi atún sɔ nun asu ye hó yé nyunnun. ¹⁷ Ehika ati, anianman-mɔ, ɛmɔ kualaa'n sósuan mín. ɛmɔ nían bé mɔ be nanndi ke yé nun asu nán be nanndi sɔ bie. ¹⁸ Afl, ejɔle sɔ'n, n ganlun yí daba, ɛsɛ ɛne mún sun mún kan mún funlan nun ke mmie-mɔ dɔun a kaci bé nzin b'a si Kilisi kulowa'n. ¹⁹ Bé mɔ b'a kaci bé nzin b'a si Kilisi kulowa'n, se be wu a, be ngo man nyanmiansu. ɔ sanlun ke bé ku ɛsɛ nun ala y'ɔ cian bé ɔ. Anyunnunguasɛ ninnge'n-mɔ anwun ndutue yé be di ɔ. ɛsɛ eyuadi nun anun ninnge'n-mɔ ala y'ɔ ti bé cunnjun ɔ. ²⁰ Nan yé díe, ye ti nyanmiansu ɛlɔ menian. Ye le nwunnde ke yé Mún Zozi Kilisi m'ɔ ti De-fue'n fi nyanmiansu ɛlɔ ɔ bála. ²¹ ɔ 'ba kaci ewue anwunnaan'n mɔ ye te le yí ewa'n maan ɔ yɔ ke yí anun-minnyanmun anwunnaan díe'n. ɔ le yí nwun tunmin. ɔ sanlun ke yí y'ɔ sie ninnge'n-mɔ kualaa'n ɔ.

Afutú

4 Ehika ati, anianman ehulo mma, mín lua ɔ ɛmɔ sunman, ɛsɛ mún kulo ke mún nwun ɛmɔ anwun. ɔ sanlun ke, ɛmɔ ti mín junman'n mɔ m'an li nun asu nvasue. Mún di ɛmɔ anwun fe. Yí ti, ɛmɔ bɔ mɔndunlun be mántan yé Mún cunnjun kpa.

² Kikaala díe, Evodi ɔ nun Sintisu yé mún kan ejɔle'n mún kele bé ɔ. Mún 'sele ɛmɔ mún butu bé ke be mán bé nuan sé bé nwun be tánlan ke anianman mmala mɔ b'a le yé Mún b'a li'n tanlan yí'n. ³ Anianman, wó mɔ wó kusu ɛ nun mín yé junman'n ti kun'n, buka bé maan bé nuan sé bé nwun be tánlan anianman etanlán. ɔ sanlun ke, bé nun Keleman nun bé kualaa mɔ ye nun bé ye di junman'n mɔ bé dunman wɔ nguan kalata nun anun'n, be bukalú mín maan ye bɔli Ejɔlekpa'n.

⁴ Kemɔ ɛmɔ nun yé Mún a yɔ kun'n, ɛmɔ lí yí nwun ndutue cian daa. Mún kan mún funlan nun ke ɛmɔ lí yí nwun ndutue! ⁵ ɛmɔ mán menian'n-mɔ kualaa nwún yí ke ɛmɔ ti betɛɛ. ɔ sanlun ke yé Mún ewale nun a ju a yue. ⁶ Nán man ɛmɔ susu like fíll anwun, nan like biala anun, ɛmɔ séle Nyanmian be súsu bé ejɔle'n be héle yí, ɛsɛ ɛmɔ lá yí asú. ⁷ Se ɛmɔ yɔ yí sɔ a, Nyanmian m'ɔ man aluacɛɛ'n mɔ tala kulo suanlan ajunlun'n, ɔ 'man ɛmɔ ahunlun tɔ bé kunnun, bé ti anun tɔ be asú wɔ Kilisi Zozi dunman nun.

⁸ Anianman-mɔ, mín ejɔle'n be-yue-asɛ'n y'ɔ le ke like biala m'ɔ ti kpa, mɔ be yí aye, m'ɔ ti ananhɔle, m'ɔ le anyunnzɔ, m'ɔ ti fɔún, mɔ yí nwun ti, m'ɔ yɔ enyunmun mɔ ɛsɛ ɔ le anunminnyanmun'n, ɛmɔ mán bé ajunlun'n hó ɛbele. ⁹ Like mɔ m'an hehele ɛmɔ'n, ejɔle mɔ m'an han m'an hele ɛmɔ'n, ɔ nun like mɔ m'an yɔ m'an hele ɛmɔ'n, ɛmɔ nían su be yó bie. Se ɛmɔ yɔ yí sɔ a, Nyanmian m'ɔ man aluacɛɛ'n, ɔ nun ɛmɔ 'tanlan.

¹⁰ Ehi, mūn di ndutue kpili kpa wɔ yé Mūn dunman nun. Ɔ sanlūn kɛ ɛmɔ a man m'an nwun yí kɛ ɛmɔ ati tɛ wɔ mīn su. Mūn sɪ kɛ ɛmɔ nyan mīn lɪka, kusu tɛmūn bie juli, ɛmɔ asa a nyan man yí nwun. ¹¹ Nán kɛ emi-an'n mɔ n wɔ nun nūn ati y'ɔ man mūn kan sɔ ɔ. Ɔ sanlūn kɛ n nyanlūn bie o, m'an nnyan man bie o, mūn nni man yí nwun yalɛ. ¹² Mūn sɪ mīn ehian'n di, ɛsɛ mūn sɪ mīn fɛ'n kusu di. Lɪka biala, asitanlan kualaa anūn, sɛ n nyanlūn bie n nili o, sɛ m'an nnyan man bie m'an nni man o, mūn nni man yí nwun yalɛ. Sɛ n ne bie dūn o, sɛ nne man bie dūn o, mūn nni man yí nwun yalɛ. ¹³ Ɔ sanlūn kɛ Kilisi m'ɔ man mīn anwunsɛlɛ nūn adawuluman, mūn kualaa asitanlan sɔ'n-mɔ anūn sɔ.

¹⁴ Nan kusu, mɔ ɛmɔ a y'ɔ'n tɪ like kpa, ɔ sanlūn kɛ mīn emian nūn anūn, ɛmɔ a sɔ mīn afian b'a buka mīn.

¹⁵ Ɛmɔ Filipu amma, ɛmɔ muonun sɪ kɛ mɛlɛ mɔ m mɔlɪ yí bu m mɔlɪ Ejɔlɛkpa nūn ɛmɔ ɛlɔ, mɔ n vi Maseduanlūn mân nūn n gɔlɪ'n, ɛmɔ Asɔnūn nūn angunmūn cein y'ɔ sɔlɪ mīn afian ɔ bukalɪ mīn ɔ. ¹⁶ Ɛsɛ tɛmūn mɔ anūn n wɔ Tesaloninki kulo nūn asu ɛbɛlɛ'n muonun mɔ m mi-anlūn'n, ɛmɔ sɔlɪ mīn afian bɛ bukalɪ mīn kɔ y'ɔ kpɛ nyɛ.

¹⁷ Nán kɛ mūn kpunndɛ ɛmɔ asa nūn like ɔ, nan mūn

kulo kɛ ɛmɔ y'ɔ nyɔlɛ mɔ keke kɛ Nyanmīan lɛ di jun-man kpili kpa wɔ ɛmɔ asitanlan nūn anūn. M'an nzuzu man kɛ mūn sa kɔ han like ɔ. Nan mɔ ɛmɔ a y'ɔ'n, mūn sɛlɛ Nyanmīan mūn man ɛmɔ kɛ ɔ yéyila ɛmɔ asu kpa. ¹⁸ Like'n mɔ ɛmɔ a fa wula Epafoloditɪ asa nūn kɛ ɔ fá bɛlɛ mīn'n, mīn sa a han yí kualaaatin. Ɔ sa mīn dede ɔ bu su. Mɔ ɛmɔ a y'ɔ a man mīn'n, ɔ tɪ kɛ afɔlɛ m'ɔ ban fanlan mɔ Nyanmīan kulo ɔ. ¹⁹ Yí ti, Zozi Kilisi dunman nūn, Nyanmīan mɔ mūn su yí, mɔ ɔ'a nyan yí nwun kpili'n, ɔ 'man ɛmɔ asa kan ninngɛ'n kualaaatin mɔ ɛmɔ a hian yí nwun'n. ²⁰ Anunminnyanmun hán Nyanmīan m'ɔ tɪ yé Sɪ'n cian daa. Amūn.

Ngalɛ

²¹ Yɛ 'bisa Nyanmīan anwuntɛ mma'n-mɔ kualaa ahūn wɔ Kilisi Zozi dunman nūn. Anianman'n-mɔ mɔ mīn nūn bɛ yɛ wɔ ɛwa'n, bɛ kualaa bɛ nwan bɛ 'bisa ɛmɔ ahūn. ²² Asɔnūn mma'n-mɔ, ɛsɛ bɔbɔ bɛ mɔ bɛ wɔ belemgbin *Sezaa awulo nūn anūn'n, bɛ kualaa bɛ nwan bɛ 'bisa ɛmɔ ahūn. ²³ Yé Mūn Zozi Kilisi nwún ɛmɔ kualaa anwun anwunnvoe.

KOLCSU

M'ch wā nun'n

Anun, Kolcsu ti Azi mân nun anun elb kulo kun. Ene be fele Azi mân s'ch Tuluki. Aschun'n m'ch wā ebele'n, Pōlu amanngun kun, be fele yí Epafalasi, y'ch bōli c. Pōlu muonun a ngo elb lé. Nan Epafalasi wali bōli yí amannue ke ato ngehelefue mmie-mō le tan aschun mma'n-mō anyunsu. Pōlu kō hele kalata ehi kō wowula aschun mma'n-mō anwunsēle ke be lí ngehele kpa nun asu nán be yáci ato ngehele'n be tú. Mō Pōlu 'kele kalata ehi'n, anun c la fiadi. C soman ke Pōlu heleli kalata ehi nun Efezi aschun mma'n-mō nun Filemun dīe'n-mō kualaa nun kun. Pōlu 'bō yí kalata ehi ehele nun abu'n, c yōli aschun c lali Nyanmian asi wā Kolcsu aschun mma'n-mō dunman nun (1.1-14). Ehi anzin, Pōlu le kaci bē yí ngehele'n mō nun y'ch hanlun Zozi Kilisi anwun ejōle c nun like mō Zozi yōli manlun bē'n (1.15-2.3). Zozi ti Nyanmian Awa, yí y'ch bōli ninngē kualaaatin c. Yí ewue'n m'ch wuli kulowa nun asu'n y'ch man ye nun Nyanmian yé afian a sē c. Kalata nun ati 2.4-25, Pōlu le kele ke Ejōlekpa nun anwun ngehele dīe'n, c nun mō ato ngehelefue'n-mō kekele yí bē afian elb'n ti man kun. C sanlun ke Zufu'n-mō nun Gelek'n-mō ngehele'n m'ch tu de nyanmiansu mmōfue'n-mō'n, c nun mmian nun ekpe, c nun Zufu'n-mō feti'n-mō, c nun mala mmie-mō, c nun cilie-mō, ato ngehelefue s'ch-mō a han yí kualaa a bō nun yē be le kekele c. Kalata nun ati 3.1-4.6, Pōlu le kaci aschun mma'n-mō ke be si be nanndi wā kun eyōle'n mō be nun yé Mūn Zozi Kilisi b'a y'ch. Kalata nun agualē nun (4.7-18), Pōlu a fa ahun ebisa nun yí ti anwun ngalē c'a wula nun.

Ahun ebisa

¹ Mūn Pōlu mō Nyanmian a hulo ke n gáci Kilisi Zozi bōfue'n, mūn nun anianman Timote yē ye le kele kalata ehi c. ² Ye le kele kalata ehi ye nwan emō mō be wā Kolcsu kulo nun asu ebele'n. Anianman-mō, emō mō be nun Kilisi a yō kun, mō c'a man emō anwun a ti, mō be nanndi yí atun nun asu'n, ye 'bisa emō ahun. Nyanmian m'ch ti yé S'i'n, c nwún emō anwun anwunnvoe, esē c mán emō alua cíci bē nwun.

Asina nun aschun eyōle

³ Mele biala mō ye 'sele ye man emō'n, ye da Nyanmian m'ch ti yé Mūn Zozi Kilisi Asi nun asi wā emō dunman nun. ⁴ Ye da Nyanmian asi, c sanlun ke y'a ti ke emō de Zozi Kilisi be di, esē menian'n-mō kualaa mō be ti yé Mūn Nyanmian Kpili menian'n, emō kulo bē. ⁵ De-di'n nun ehulo'n mō emō le yí'n, c fi anyundasue like'n mō Nyanmian a fa a sie emō wā nyanmiansu elb'n. Anyundasue like s'ch, be lili mua be hanlun yí nwun ejōle be heleli emō mele mō be 'kan Ejōlekpa'n m'ch ti anan-hōle ejōle'n be kele emō'n. ⁶ Ejōlekpa'n le tele c fa mân'n lūka kualaaatin, esē c le man menian'n-mō abalabō'n kaci ke emō dīe nun a kaci'n. Afi cian mō be bōli Ejōlekpa s'ch be heleli emō nun ala yē emō nwunlin ke kanngu Nyanmian si anwunnvoe sakpa c. ⁷ Ejōlekpa s'ch, yé manngun kpa Epafalasi m'ch nun ye di junman kun'n, y'ch bōli heleli emō c. C di yé ja nun c di Kilisi junman'n kanlanman kpa wā emō afian elb. ⁸ Ehulo'n mō Nyanmian Wawe nun a fa a wula emō anun, mō emō fa kulo bē nwun'n, c'a han yí nwun ejōle c'a hele yé.

⁹ Ehuka ati, c fi cian mō ye tūli emō angan'n, cian daa ye yō aschun ye man emō. Ye le sele Nyanmian ke c mán yí Wawe'n héle emō ngele kpa c mán emō nyán ajunlun be nwún like m'ch kulo ke emō y'ch kpa bōkō. ¹⁰ Ebele nun anun yē emō 'ba huala be yō like mō yé Mūn kulo'n, nán emō enanndie nun a sō yí nyūn atun biala asu. Emō 'ba bō bala mgbakpa ngacile'n kualaaatin, esē emō 'ba nwun Nyanmian be kō bē nyunnun. ¹¹ Ye le sele Nyanmian ke c fá yí anunminnyanmun tunmin'n c wówula emō anwunsēle, c mán emō bō mōndunlun be tíla bē ahunlun wā yale elie ngacile biala anun. ¹² Emō lí fe be lá Nyanmian m'ch ti Sīe nun asi. C sanlun ke yí anunminnyanmun mân nun anun ninngē'n mō c'a sesie c'a man bē mō be ti yí dīe'n, c'a man emō a nyan ninngē s'ch bie. ¹³ C'a le yé fi awosin tunmin nun anun, c'a fa yé c'a sie yí ehulo Baa'n belemgbin mân nun anun. ¹⁴ Baa s'ch, c'a tua yé ti kale c a le yé fi ete nun anun c'a man y'a nyan ete face.

Kilisi ti kpili tala ninngē'n kualaaatin

¹⁵ Nyanmian mō be nnwun man yí'n, yí nvoninnin y'ch le Kilisi. C sanlun ke Kilisi anun yē ye nwun ke Nyanmian kpun ti yí nun c. Anun Kilisi wā ebele asannan nán b'a bō ninngē'n kualaaatin. C ti ninngē'n kualaaatin mō Nyanmian a bō nun asu kpain. ¹⁶ C sanlun ke Nyanmian nanndi Kilisi su yē c bōli ninngē kualaa c. Anwunno elb dīe o, asi ewa dīe o, mō bē nyūn nwun yí o, mō bē nyūn nnwun man yí o, wawe'n-mō mō be di kpain nun o, bē mō be le tunmin nun o, bē mō be sie mân nun o, Nyanmian nanndi Kilisi su yē c bōli ninngē'n kualaaatin c. Yí kualaa ti Kilisi dīe. ¹⁷ Asannan nán mân nun a bō yí bu'n, anun Kilisi wā ebele dada angunmun. Yí dunman

nun yê eyuadl'n jin yí ja nun ɔ. ¹⁸ Asɔnɔn'n m'ɔ tɪ kɛ suanlan baka'n, yí ti'n y'ɔ le Kilisi. Bé mɔ be fi ewue mma'n-mɔ afian be 'ba tinngɛ be nyan nguan'n, Kilisi y'ɔ li bé ti ɔ. ¹⁹ Afi Nyanmian a yɪ yí nwun kpa bɔkɔ wɔ yí Wa nun anun. ²⁰ Nyanmian nanndɪ yí Wa nun asu ɔ nun eyuadl'n b'a sesie bé afian. Nyanmian a man yí Wa nun a wu kulowa nun asu yí moja nun a gua asɪ, ɔ'a man ɔ nun anwunno elɔ nun asɪ ewa ninngɛ'n kualaa b'a sesie bé afian.

²¹ Emɔ kusu, daba anɔn emɔ kpa Nyanmian emɔ nun yí nni man. ɔ sanlɔn kɛ emɔ ajunlɔn'n tɪ etɛ, esɛ emɔ nɔy man nyɔlɛ kpa. ²² Nan sian dɛ, yí Wa nun anwunnaan nun ewue'n m'ɔ wuli nun ati, Nyanmian a sesie yí nun emɔ afian. ɔ man emɔ kualaa be fite yí nyunnun anwun-tɛ nun, emɔ anwun saun, be nnyan man emɔ anwun ejɔlɛ etɛ flí be ngan man. ²³ Nan kusu, ɔ sɛ kɛ emɔ tɪla bé dedi nun anun kpolo be sɔ ndian kpa wɔ yé Mɔn nun. Nán be yaci bé nwun nun maan anyɔndasue like'n mɔ emɔ a tɪ yí nwun ejɔlɛ wɔ Ejɔlɛkpa nun anun'n tu fun emɔ. Afi Ejɔlɛkpa sɔ'n mɔ emɔ a tɪ'n, mɔ mɪn Pɔlu m'an kaci su akua'n, b'a bɔ b'a hele mán nun anun menian'n-mɔ kualaaatin.

Pɔlu efɛ'n

²⁴ Sian'n, sɛ mɔn fɛ wɔ emɔ dunman nun an, mɔn di yí nwun fɛ. ɔ sanlɔn kɛ Asɔnɔn'n m'ɔ tɪ Kilisi anwunnaan'n dunman nun, efɛ mɔ mɔn fɛ wɔ mɪn kpolo nun'n, mɔn 'gua yí bu kɛ Kilisi muonun fɛlɪ dedɛ ɔ gualɪ yí bu'n. ²⁵ Kilisi Asɔnɔn sɔ'n dunman nun yê Nyanmian a yɪ mɪn kɛ m mɔka emɔ ɔ. Nyanmian a yɪ mɪn kɛ n gán yí Nuan Ejɔlɛ'n kualaa n géle menian'n-mɔ. ²⁶ Afi ejɔlɛ sɔ'n, daba anɔn ɔ tɪ nvɪalɛ nun ejɔlɛ man menian'n-mɔ. Nan enɛ dɛ, Nyanmian a bɔ yí tɛtɛlɛ nun ɔ'a man bé mɔ be tɪ yí dɛ'n. ²⁷ Bé yê Nyanmian hulolɪ kɛ ɔ yɪ nvɪalɛ nun like'n maan be nwun yí ɔ. Nvɪalɛ nun like sɔ'n tɪ anyanbenwun like, ɔ tɪ enyɔnmian like man menian'n-mɔ kualaaatin mɔ be tɪ man Zufu'n. Nvɪalɛ nun like sɔ'n y'ɔ le Kilisi m'ɔ wɔ emɔ nun'n. Əhɪ y'ɔ man emɔ le anyɔndasue kɛ emɔ 'nyan yí anunminnyan-mun'n bie ɔ. ²⁸ Əhɪka ati yê yɛ bɔ Kilisi anwun ejɔlɛ'n yɛ kekele menian'n-mɔ kualaa ɔ. Yɛ kannzu bé, esɛ yɛ kekele bé ninngɛ sɔ'n-mɔ kualaa ngele su, nán biala m'ɔ ɔ'a fa yí nwun ɔ'a man Kilisi nun a tunngɛ fɔ́ɔn wɔ Nyanmian anyunnun. ²⁹ Yí sɔ ati, anwunsele kpilɪ'n mɔ Kilisi a fa a wula mɪn nun'n, mɔn bɔ mɔndɔnlɔn mɔn fa mɔn di junman sɔ'n.

² Əhɪ, mɔn kulo kɛ emɔ nwun nun kɛ mɔndɔnlɔn kpilɪ'n mɔ mɔn bɔ'n, mɔn fɛ mɔn man emɔ nun Laodise kulo nun asu asɔnɔn mma'n ɔ nun bé kualaa mɔ be nzi man mɪn'n. ² Mɔn di junman sɔ'n mɔn man emɔ alua cɪcɪ bé nwun, bé nuan sɛ bé nwun be kulo bé nwun, esɛ ngele'n fɔtɔ bé kpa bɔkɔ maan be sɪ Kilisi m'ɔ tɪ Nyanmian nvɪalɛ nun like'n. ³ Afi Kilisi anun yê Nyanmian man suanlan kualaa kɛ ɔ nwun yí Nyanmian muonun kpa bɔkɔ, esɛ ɔ kualaa ɔ nwun ngele maan ɔ bu su ɔ. ⁴ Mɔn kan yí sua mɔn man emɔ tɪ, nán emɔ a mman man suanlan flí a ngolo man yí nuan nun ɔ'a nnaka man emɔ. ⁵ Sɛ n wɔ mua bɔkɔ a, mɪn ti wɔ emɔ

asu, esɛ mɔn di emɔ anwun fɛ. ɔ sanlɔn kɛ emɔ anuan sɛ bé nwun yê dedi'n mɔ emɔ le yí wɔ Kilisi anun'n, emɔ le nun kpolo.

Zozi Kilisi tɪ yé like kualaaatin

⁶ Kɛmɔ emɔ a le Kilisi Zozi kɛ bé Mɔn'n, emɔ mán be enanndɛ'n nun yí dɛ'n yó kun. ⁷ ɔ fi ejɔlɛ'n mɔ be hanlɔn be helelɪ emɔ'n, emɔ fá bé susuguasu'n kualaa be gúa Kilisi su be sɔ ndian wɔ yí nun, nán be lá yí asɪ kpa.

⁸ Emɔ nían bé nwun kpa, nán suanlan flí a ngekele man emɔ amanmuo m'ɔ fi kulo menian ngele'n ɔ'a nna-ka man emɔ. Ngehele sɔ'n-mɔ, kulo menian'n-mɔ ɔ nun Abɔnsanmun nun yí sasɔ'n-mɔ yê be kekele ɔ, nan nán Kilisi y'ɔ kekele ɔ. ⁹ Afi Kilisi suanlan baka'n muonun anun yê be nwun Nyanmian kpa bɔkɔ ɔ. ¹⁰ ɔ man sɛ emɔ le Kilisi m'ɔ di tunmin kualaa asu kpain nun an, anɔn emɔ le like biala kualaaatin.

¹¹ Kun eyɔlɛ'n mɔ emɔ nun Kilisi b'a y'ɔ'n, yí nzɔlɛ'n m'ɔ kekele kɛ emɔ nun yí tɪ kun'n, y'ɔ le emɔ mmian nun ekpɛ'n. Mmian nun ekpɛ sɔ'n y'ɔ le nyɔlɛ etɛ etɛ'n-mɔ mɔ ɔ'a yɪ yé nun ɔ'a fite'n. Kilisi y'ɔ di junman sɔ nun ɔ, nán ɔ fi man kulo suanlan. ¹² Afi mele mɔ be sɔnɔnlɔn emɔ'n, ɔ tɪ kɛ emɔ nun Kilisi b'a wu. Yê kɛmɔ emɔ de di kɛ Nyanmian le tunmin ɔ'a man Kilisi fi ewue nun ɔ'a tinngɛ'n, ɔ tɪ kɛ emɔ nun Kilisi be fi ewue nun b'a tinngɛ. ¹³ Emɔ mɔ daba anɔn b'a wu wɔ bé etɛ'n-mɔ anun'n, afɪ anɔn emɔ tɪ man Nyanmian menian'n, sian dɛ, Nyanmian a nwun yé nwun anwunnnvoe, ɔ'a man emɔ nun Kilisi b'a nyan nguan. ɔ'a fa yé etɛ'n-mɔ kualaa ɔ'a hye yé. ¹⁴ Yé nyɔlɛ etɛ etɛ'n-mɔ tɪ kɛ kalɛ. Yí nwun kalata mɔ be helelɪ'n kekele kɛ y'a tun mala. Yí ti, kalɛ sɔ'n dunman nun, ɔ sɛ kɛ be kun yé. Əhɪ, yé m'ɔ sɛ kɛ be kun yé'n, Kilisi a kaci yé ɔ'a man b'a hun yí kulowa nun asu yé kalɛ'n dunman nun. ¹⁵ Kilisi a wu kulowa nun asu. Əbele yê Nyanmian sɔnlɔn ɔ lili mmɔnsanmun'n-mɔ asu kunnunmun ɔ leli bé tunmin'n kualaa ɔ. ɔ tɪ kɛ sahɔn-lan mɔ ɔ'a li kunnunmun elbɛ nun ɔ le fa yí nganga'n-mɔ kekele bagua nun ɔ.

¹⁶ Əhɪka ati, m'ɔ tu de alɛ, nun nzan, nun cilie'n-mɔ, ɔ nun Zufu'n-mɔ fetɪ elie kɛ sala m'ɔ kɔ fi fufɔlɛ nun anwun fetɪ'n anaan enwunmian ele cɪan m'ɔ tɪ cɔnnɔn man Zufu'n-mɔ'n, sɛ be bua emɔ ndɛɛ, ɔ sanlɔn kɛ emɔ nni man su a, nán be di yí nwun yalɛ. ¹⁷ Əhɪ kualaa tɪ kɛ like kpa'n m'ɔ le ba'n wawɛ. Like kpa sɔ'n y'ɔ le Kilisi muonun. ¹⁸ Yí ti, bé mɔ be kulo bé nwun asɪ bebele be yɔ asɔnɔn be su nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ, mɔ esɛ ninngɛ mɔ be kɔ nwun yí wawɛ nun nun anwun cɪan bé kpa'n, sɛ be kan be kekele emɔ kɛ emɔ a minlin, ɔ sanlɔn kɛ emɔ nɔy man ninngɛ sɔ'n-mɔ bie a, nán be di yí nwun yalɛ. Be tu bé nwun mgban, bé muonun bé ajunlɔn nun asu yê be di ɔ. ¹⁹ Be nva man bé nwun be mma man Kilisi m'ɔ li yé ti'n. Afi Asɔnɔn'n tɪ kɛ anwunnaan, yí ti'n y'ɔ le Kilisi. Yí lɪl y'ɔ man anwunnaan'n like di, ɔ man ɔ tɪ akpɔlɛ ɔ nyin kɛ Nyanmian le kpunndɛ yí nun ɔ.

Emo nun Kilisi b'a wu

²⁰ Emo nun Kilisi b'a wu, be nun mm̄onsanmun'n-mo mo be sie m̄an nun afian a ti. Nan ɔ yɔ sɛ mo aft emo bɔ bɛ abalabɔ'n ke emo ti ete m̄an'n d̄iɛ'n? ɔ yɔ sɛ mo m̄an'n mala'n nun yí ngehele'n-mo asu yê emo di'n? ²¹ M̄an'n nwan: "N'ɛ fa ehl!", "N'ɛ di ehl!", "N'ɛ kan ehl!". ²² Alɛ mo be di be je be gua'n, yí nwun mala nun ngehele mo m̄an'n kele nun anun. ²³ E nwun kulo menian'n-mo mala sɔ'n-mo a, ɛ 'ba se ke ngele ejɔle m'ɔ fi Nyanmian elɔ ɔ. Aft ke be kulo ke be su Nyanmian'n yê be yɔ ɔ. Be yɔ bé nwun ke be ti menian mo be bebele bé nwun asu be kele bé nwunnaan'n yale kpa. Nan ehl kualaa ti mgban. ɔ sanlun ke ɔ man ye nni man yé abalabɔ ete nun asu kunnunmun.

Emo nun Kilisi be fi ewue nun b'a tinngɛ

3 Emo nun Kilisi be fi ewue nun b'a tinngɛ. Yí ti, emo kp̄onnde nyanmiansu elɔ ninngɛ'n-mo. Yí bu y'ɔ le ke emo bɔ bala m'ɔ sɔ Nyanmian anyun. Aft nyanmiansu elɔ yê Kilisi wɔ ɔ, ɔ ti Nyanmian fama su. ² Yí ti, emo mán nyanmiansu elɔ ninngɛ'n-mo anwun ejɔle hían emo ɔ tála asu ewa d̄iɛ'n-mo. ³ ɔ sanlun ke emo a wu yê emo nguan'n fla Kilisi m'ɔ nun Nyanmian be ti munmuan kun nun anun. ⁴ Nan mele mo Kilisi m'ɔ man emo nguan'n 'ba yí yí nwun kele menian'n-mo'n, ɔ nun emo yê ɔ 'ba fite wɔ yí anunminnyanmun nun anun ɔ.

Nyɔlɛ daba'n nun nyɔlɛ fufɔle'n

⁵ Ehlɔa ati, emo yáci asɛ nun asu ewa ninngɛ ete'n kualaa be gúa. Ninngɛ sɔ'n-mo y'ɔ le satulufue ɔ nun ajunlun ete ete'n-mo, ɔ nun anwunnaan'n nyɔlɛ m'ɔ kulo m'ɔ wɔ emo asitanlan nun anun'n, ɔ nun anyinbulu, ɔ nun acebe. Acebe eyɔle'n kusu ti amuan esɔ'n bie. ⁶ Nyɔlɛ ete sɔ'n-mo ati y'ɔ man Nyanmian sikpe'n ci bé mo be mman man yí anyunnɔ nun ɔ. ⁷ Emo kusu, daba mo emo nzi man Nyanmian'n, ke anun emo asitanlan'n ti yí nun anun.

⁸ Nan sian d̄iɛ, emo yáci ehl kualaa be gúa: eya efɛ, ahunlun kpili, ati anun ete ninngɛ, ɔ nun menian anwun ejɔle ete ehan. Yê nán be man ejɔle ete fíí fi bé nuan fite. ⁹ Nán be di ato be kele bé nwun fíí kún. ɔ sanlun ke nyɔlɛ ete ete m'ɔ wɔ emo asitanlan nun anun daba'n, emo a yaci a gua. ¹⁰ Emo a nyan asitanlan fufɔle. Emo le kaci ke Nyanmian muonun m'ɔ bɔli emo'n be si yí kpa bɔkɔ be kɔ bé nyunnun. ¹¹ Yí ti, sɛ emo a kaci menian nvufɔle a, anun ɔ le man ke bia ti Zufu, anaan bia ti man Zufu, b'a kpe bia mmian nun, anaan be kpeli man bia mmian nun. ɔ le man ke bia anyun a ti, anaan bia anyun tɔli man. ɔ le man ke bia ti kanga, anaan bia ti man kanga. Nan m'ɔ cian'n y'ɔ le Kilisi. Kilisi wɔ bé kualaa mo be de yí be di nun asitanlan nun anun.

¹² Ehl, Nyanmian a hulo emo, ɔ'a kpa emo maan b'a kaci yí anwuntɛ menian. Yí sɔ ati, emo nwún ehunlun-mo anwun anwunnoe, be yó ahunnunye, be bébele bé nwun asu, be tú bé ahunlun asu betɛɛ, esɛ be sí abutale.

¹³ Emo tíla bé ahunlun be yáci bé nwun sa be hyé bé nwun. Sɛ ɔ di ke suanlan bie fɛ yí manngun anwun eya a, ɔ fá hyé yí. Aft kemo Kilisi a yaci emo anwun sa ɔ'a hye emo'n, emo kusu yáci bé manngun'n-mo anwun sa be hyé bé. ¹⁴ Like kualaa mo emo 'yɔ'n, emo yó yí ehulo nun, emo mán bé nuan sé bé nwun kpa bɔkɔ. ¹⁵ Kilisi mán emo alua cíci bé nwun. Aft aluacicie sɔ nun ati yê Nyanmian a fele emo ɔ'a man be nun Kilisi a yɔ munmuan kun ɔ. Yí ti, emo nwún ye be lá yí asu. ¹⁶ Emo mán Kilisi Anuan Ejɔle'n wúwulu emo kpa, ɔ há emo asitanlan nun anun. Ngele'n kualaa mo Nyanmian a fa a man emo'n, emo fá be héhele yí ninngɛ'n, esɛ be fá be tú bé nwun fɔɔ. Ye'n mo Nyanmian a yɔ emo'n, emo nwún yí be yí bé kunnun bɔkɔ be tú Izalaye ejue'n-mo, ɔ nun mo Wawe Nwanzan-nwanzan'n kɔ hele emo'n be yí Nyanmian ayɛ. ¹⁷ Emo like eyɔle nun o, emo ejɔle nun o, yí kualaa mo emo le yɔ'n, be yó wɔ yé M̄n Zozi dunman nun, nán ɔ nanndi yí su, emo a la Nyanmian m'ɔ ti siɛ nun asu.

Asɔnɔn mma'n-mo abalabɔ'n

¹⁸ Ehl, emo mmalasua'n-mo, emo bébele bé nwun asu be mán bé hun-mo. Yé M̄n anyunnun, m'ɔ sɛ ke emo yɔ nun anun. ¹⁹ Emo mmelenzua'n-mo, emo kusu húlo bé yɔ-mo, nán be momunlan bé nyunnun be kele bé.

²⁰ Emo mmatunman'n-mo, emo mán bé si nun bé nin-mo anyunnɔ wɔ like biala anun. Aft yí sɔ yê yé M̄n kulo ɔ. ²¹ Emo mo be ti siɛ nun nian'n, nán be kan bé mma'n-mo eya maan bé nwun bubu bé. ²² Emo mo be ti nganga'n kusu, emo mán bé m̄n-mo mo be wɔ asu nun asu ewa nun anyunnɔ wɔ like biala anun. Emo am̄n'n-mo anyunnun, nán be yɔ bé nwun ke menian mo be le di junman be kpunnde efua, kusu be kaci bé nzin an, anun emo a bubu bé sa ɔ nun be ja b'a tanlan su. Nan kemo emo man yé M̄n anyunnɔ'n, emo yí bé kunnun be lí bé junman'n. ²³ Junman biala mo emo 'di'n, emo yí bé kunnun be lí yí kanlanman kpa. Emo lí yí ke be le di be man yé M̄n, nan nán kulo menian'n-mo yê emo le di man bé ɔ. ²⁴ Aft M̄nlan kpa'n mo emo le su yí'n y'ɔ le Kilisi. Yí ti, emo káci ke ajá'n mo Nyanmian a fa a bɔ emo anohuba'n, Kilisi yê ɔ 'man emo asa 'kan yí ɔ. ²⁵ Nan suanlan m'ɔ yɔ nyɔlɛ ete'n, ɔ 'nyan yí ete nun anwun ahatua. ɔ sanlun ke Nyanmian d̄iɛ, ɔ nnian man menian'n-mo anyunnun ɔ mmu man bé bi.

4 Emo kusu mo emo ti m̄nlan'n, emo nun bé ngua'n-mo sín atun m'ɔ ti fɔún, ɔ ti sese nun asu. Esɛ, nán man emo alua fi ke emo kusu le M̄nlan kun. M̄nlan sɔ'n wɔ nyanmiansu elɔ.

Afutu nun ngalɛ

² Emo bɔ m̄ondunlun be tánlan mm̄utue eyɔle nun anun, be mán bé nyun kpála, esɛ be lá Nyanmian asu. ³ Mele mo emo 'sele Nyanmian'n, emo séle bie be mán yé kusu maan Nyanmian kpé atun kpa ɔ mán ye hán yí Nuan Ejɔle'n, ye bɔ Kilisi nvialɛ nun ejɔle'n mo sian d̄iɛ Nyanmian a yí a hele'n. Aft nvialɛ nun ejɔle sɔ'n dunman nun yê n na fiadi temun mo ye wɔ nun nun ɔ. ⁴ Ehl-

ka ati, emɔ séle Nyanmian. ɔ mán n gán nvialɛ nun ejɔle sɔ'n ke ɔ fata ke mun kan yí'n, nán menian'n-mɔ a ti yí bu kpa ɔɔɔɔ. ⁵ Emɔ nun bé mɔ be nzi man Kilisi'n ti a, emɔ nánndi ngele su. Temun'n mɔ ye wɔ nun'n, emɔ hán Kilisi anwun ejɔle'n be héle bé. ⁶ Emɔ mán bé nuan ejɔle'n yó fɛ, esɛ be hán ejɔle m'ɔ kɔ atun su. Yí dɛ, se suanlan bie bisa emɔ kosuan an, anun emɔ nyan bie be bua yí kanlanman.

⁷ Tisiki ti yé nianman kpa, ɔ su Kilisi ananhɔle nun, ɔ buka mín ye di yé Mɔn junman'n. ɔ 'ba bɔ kualaa kualaa'n ɔ kele emɔ, nán emɔ a nwun ejɔle'n mɔ ɔ'a tu mín'n. ⁸ Eɔka ati, mɔn suan anianman sɔ nun emɔ anwun elɔ, maan ɔ kan ewa ejɔle ɔ kele emɔ, nán emɔ ahunlun a tɔ bé kunnun b'a nyan anwunsele. ⁹ Mɔn suan yí nun Onezimun emɔ anwun elɔ. ɔ ti yé nianman kpa, ɔ su yé Mɔn ananhɔle nun. ɔ nun Tisiki, be 'ba bɔ ewa kualaa kualaa'n be kele emɔ.

¹⁰ Alisitaki mɔ mun nun yí la fiadi sua nun anun ewa'n, yí nwan ɔ 'yɔ emɔ like. Maaki m'ɔ ti Baanabasi anianman'n, yí kusu yí nwan ɔ 'yɔ bé like. Maaki sɔ'n, m'an han yí nwun ejɔle m'an hele emɔ daba. Yí ti, se ɔ ba emɔ anwun elɔ a, emɔ sɔ yí nun kanlanman. ¹¹ Zozi mɔ be fele yí Zusutusu'n, yí kusu yí nwan ɔ 'yɔ bé like. Bé menian nsan sɔ'n, bé ala yê be ti Zufu mɔ b'a le Kilisi

b'a li be nun mín ye di Nyanmian Belemgbin Mán nun anwun junman ɔ. B'a man mín lua a cici mín nwun kpa. ¹² Epafalasi m'ɔ fi Kolcsu'n, yí kusu yí nwan ɔ 'yɔ emɔ like. ɔ ti Kilisi akua. ɔ yɔ mmutuɛ m'ɔ su ebue ɔ man emɔ cian daa. ɔ sele Nyanmian ke emɔ tíla bé dedi nun anun kpolo, ɔ mán emɔ ati tín wɔ Wawe nun, esɛ ɔ mán emɔ húala be yó like biala m'ɔ kulo'n kpa ɔɔɔɔ.

¹³ Mɔn kualaa mɔn di Epafalasi anwun adanzɛ ke, ɔ bɔ emɔ anwun mɔndunlun kpa. ɔ bɔ Laodise ɔ nun Hielapolisi asɔnɔn mma'n-mɔ kusu anwun mɔndunlun kpa. ¹⁴ Yé manngun Luku m'ɔ di dɔkute junman'n, ɔ nun Demasi, bé nwan be 'yɔ emɔ like. ¹⁵ Emɔ yó Laodise elɔ anianman'n-mɔ like. Emɔ yó Nunfa nun asɔnɔn mma'n-mɔ mɔ be yia yí awulo ebele'n like. ¹⁶ Se emɔ kúnnga kalata eɔi yue a, be mán ɔ tú Laodise elɔ anianman'n-mɔ maan bé kusu be kúnnga yí asɔnɔn sua nun anun. Emɔ kusu kúnnga kalata'n m'ɔ fi Laodise elɔ mɔ emɔ asa kɔ han yí'n. ¹⁷ Emɔ hán héle Alisipu ke junman'n mɔ yé Mɔn a fa a wula yí sa nun ke ɔ lí'n, ɔ bɔ mɔndunlun ɔ lí yí kpa ɔɔɔɔ.

¹⁸ Ejɔle kpɔle eɔi-mɔ ti mín muonun mín Pɔlu mín sa ati kalata. Mɔn kele emɔ mɔn bisa bé ahun. Nán be man bé lua fi ke n de la fiadi sua nun anun. Nyanmian nyila'n hán emɔ!

1 TESALONINKI

M'w kw nun'n

Anun, Tesaloninki ti Maseduanun mân nun anun elɔ kulo kpili'n kun. Silivun mɔ be fele yí biekun Silas'n, nun Timote yê be bukalɔ Pɔlu maan ɔ bɔlɔ elɔ asɔnɔn nun ɔ. Nan kemɔ Zufu'n-mɔ totua yí atun'n, Pɔlu a nje man Tesaloninki ebele (Junman 17). ɔ kpatili ɔ fi Maseduanun mân nun anun ɔ hɔlɔ Akayi mân nun anun. Nan m'ɔ fi Maseduanun mân nun anun hɔlɔ'n, ɔ suanlun Timote Tesaloninki elɔ ke ɔ hɔ nían asɔnɔn mma'n-mɔ abusu se be yacili man bé dedi'n be tɔlɔ man wɔ ahuluwa'n mɔ be le kele bé nun anwun an. Mɔ Timote hɔlɔ walɔ m'ɔ bɔlɔ amannɛ fe helelɔ Pɔlu'n, yí lua cɛcɛlɔ nán ɔ'a hele kalata ehi ɔ'a nwan bé. Kalata nun anun, ɔ'a nwun Nyanmian anwun ye, ese ɔ'a wowula bé anwunsele ke be tíla bé dedi nun anun be hɔ bé nyunnun.

Kalata nun ati 1-3, Pɔlu le kacɔ ke ɔ kpɔnlun lili junman'n bé afian elɔ'n. Yê ɔ di fe ke sunnzun mɔ be le nwun yale, be le bé dedi nun anun kpolo. ɔ kulo ke ɔ nwun bé nwun biekun. Kalata nun ati 4.1-12, Pɔlu le kacɔ bé ngehele'n m'ɔ helelɔ bé wɔ enanndɛ kpa nun anwun'n cɛnnɔn, be sɛ bé nwun ye wɔ ajuamannun ngacile kualaa anwun. Kalata nun ati (4.13-5.11), Pɔlu le kan yé Mɔn Zozi Kilisi ewale'n mɔ ɔ 'sa ba nun ejɔle. Kalata nun agualɛ nun, Pɔlu le tu bé fuɔ ese ɔ le yeyila bé.

Ahun ebisa

1 Mɔn Pɔlu, mɔn nun Silivun nun Timote yê ye le kele kalata ehi ye nwan emɔ Tesaloninki asɔnɔn mma'n-mɔ ɔ. Emɔ mɔ be nun yé Sɔ Nyanmian nun yé Mɔn Zozi Kilisi a yɔ kun'n, ye 'bisa emɔ ahun.

Nyanmian nwún emɔ anwun anwunnvoe, ese ɔ cɛcɛlɔ emɔ alua.

Asuna

² Ye da Nyanmian asɔ cɛn daa wɔ emɔ dunman nun, ese ye sele Nyanmian Kpili cɛn daa ye man emɔ.

³ Nyanmian m'ɔ ti yé Sɔ nun anyunnun, temun biala yé ti kacɔ emɔ nyɔle'n m'ɔ kele ke emɔ le dedi, emɔ kulo bé nwun, ese yé Mɔn Zozi Kilisi ewale cɛn nun anwun anyundasue mɔ emɔ le yí'n, ɔ ti man nzemunde. ⁴ Anianman-mɔ, ye sɔ ke Nyanmian a hulo emɔ, ɔ'a nian menian'n-mɔ anun ɔ'a kpa emɔ maan b'a yɔ yí dɛ. ⁵ ɔ sanlun ke nán yé nuan mgban nun ala yê ye falɔ ye bɔlɔ Ejɔlekpa'n ye helelɔ emɔ ɔ. Nan Wawe Nwanzan-nwanzan'n jinlanlun yé nzin maan ye bɔlɔ yí tunmin su kusu ye helelɔ emɔ. ɔ manlun emɔ nwunlin yí fɔún kusu kpa ke Ejɔlekpa ɔ'n ti ananhɔle. Ke ɔ kɔ yɔ nán emɔ a kpasí'n, emɔ nwunlin ke ye kpɔnlun ye nun emɔ tanlanlun'n. ⁶ Emɔ a nian yé nun yé Mɔn asitanlan ɔ'n asu. Ehi ka ati yê be helelɔ emɔ ahuluwa kpa temun mɔ emɔ leli Nyanmian Anuan Ejɔle'n be lili nun ɔ. Nan kusu Wawe Nwanzan-nwanzan nun a man emɔ le fe elie. ⁷ ɔ man Maseduanun nun Akayi mân nun anun, se be 'kan bé kualaa mɔ b'a le Zozi Kilisi b'a li nun ejɔle a, be bɔ emɔ dunman. ⁸ ɔ sanlun ke Nyanmian Anuan Ejɔle'n tetelɔ emɔ Maseduanun mân nun anun ɔ nun Akayi mân nun anun. ɔ'a nga man ebele ala, nan mân'n lɔka kualaa'n, be bɔ dedi'n mɔ emɔ le yí wɔ Nyanmian

anun nun anwun ejɔle. Yí ti, yé muonun ye ngan man emɔ dedi nun anwun ejɔle kún. ⁹ Ke emɔ kpɔnlun ɔlɔ yé nun mele mɔ ye hɔlɔ emɔ elɔ, ɔ nun ke emɔ kpɔnlun yɔlɔ be yacili amuan'n-mɔ be gualɔ be falɔ bé nwun be manlun Tiasufue Nyanmian'n m'ɔ ti ananhɔle'n nán b'a su yí'n, menian'n-mɔ kualaa kan yí nwun ejɔle. ¹⁰ Ese be kan ke emɔ le nwunnde ke Nyanmian Awa Zozi m'ɔ man ɔ fi ewue nun ɔ'a tinng'e'n, ɔ fi nyanmiansu ɔ bála. Afi, yí dein yê ɔ de yé ti nán Nyanmian sikpe'n m'ɔ le ba nun a ngun man yé ɔ.

Pɔlu nun yí manngun'n-mɔ junman'n

2 Anianman-mɔ, emɔ muonun sɔ ke, emɔ anwun elɔ ewale mɔ ye walɔ'n, ɔ'a nyo man mgban. Afi, yé Mɔn junman'n mɔ ye walɔ lili yí emɔ afian elɔ nun a su mma kpa. ² Emɔ sɔ ke be helelɔ yé ahuluwa Filipu kulo nun asu elɔ kualaa nán y'a ju Tesaloninki. Mɔ ye juli emɔ anwun elɔ'n, menian'n-mɔ jɔlɔ yé sele kpa, nan kusu Nyanmian Kpili manlun yé anwunsele maan ye bɔlɔ Ejɔlekpa'n ye helelɔ emɔ. ³ ɔ man Ejɔlekpa ɔ'n mɔ ye bɔ ye kele menian'n-mɔ'n, ɔ ti man ato ejɔle, ye mmo ye mgbunnde man esika, ese ye mmo ye nnaka suanlan fíí. ⁴ Nan ye kan ejɔle'n ke Nyanmian Kpili muonun kulo ke ye kan yí'n. ɔ sanlun ke ɔ'a nwun yé ti anun, ɔ'a bu yé ɔ'a fa yí Ejɔlekpa'n ɔ'a wula yé sa nun. Yí ɔ ati, ye ngan man mɔ ye kan an, menian'n-mɔ akunnun jɔ yí nwun'n, nan mɔ Nyanmian Kpili akunnun jɔ yí nwun'n yê ye kan ɔ. ⁵ Emɔ muonun sɔ ke ye lakalɔ man emɔ lé, ese yé nyɔn bululɔ man emɔ anwundɛ'n-mɔ lé. Nyanmian muonun di yí nwun adanzɛ. ⁶ Cɛn bie lé, y'a mgbunnde man ke emɔ anaan ehɔnlun-mɔ fua yé. ⁷ Kemɔ ye ti Kilisi mmo'fue'n, ye kualaa ye kele emɔ yé tunmin'n mɔ ye le yí'n, nan yé dɛ, y'a nyo man yí ɔ. Mɔ anun ye wɔ emɔ anwun elɔ'n, ye bebelelɔ yé nwun asɔ ye manlun emɔ. Ye

yɔlɩ kɛ ɛta m'ɔ lɛ nɩan yɨ mma ɔ. ⁸ Ehulo kpili'n mɔ yɛ kulo ɛmɔ nɩn ati, nán Ejɔlekpa nɩn angunmɩn ala yɛ ahan yɛ 'bɔ yɛ kele ɛmɔ ɔ, nan ɛsɛ ahan yɛ 'fa yɛ muo-nun yɛ nguan'n yɛ man ɛmɔ. ɔ sanlɩn kɛ ɛmɔ anwun hi-anlɩn yɛ sunman. ⁹ Anianman-mɔ, ɛmɔ sɩ yɨ fɔ́n kɛ meɛ mɔ anun yɛ lɛ bɔ Nyanmɩan Ejɔlekpa'n yɛ kele ɛmɔ'n, yɛ lili junman seɛ kpa kɔngɔɛ nɩn eyua, yɛ nwunlin yalɛ nɩn ɛfɛ, yɛ nyanlɩn esika yɛ siɛlɩ yɛ nwun. ɔ man ɛmɔ anun bie fíɩ a mma man yɛ nwun kalɛ. ¹⁰ ɛmɔ nɩn Nyanmɩan di yɛ nwun adanzɛ kɛ yɛ bɔlɩ abalabɔ mɔ yɨ nwun tɩ, m'ɔ tɩ fɔ́n, mɔ bɛ nnyan man yɨ nwun ejɔlɛ ɛtɛ fíɩ bɛ ngan man wɔ ɛmɔ mɔ bɛ de Zozi bɛ di nɩn afian. ¹¹ ɛmɔ sɩ kɛ yɛ nɩn ɛmɔ anun kun biala tanlanlɩn kɛ sɩɛ nɩn yɨ mma. ¹² Yɛ wowulalɩ ɛmɔ anwunseɛ, yɛ cɩcɩɩ ɛmɔ alua ɛsɛ yɛ tuli ɛmɔ fɔɔ kɛ ɛmɔ bɔ bala kpa m'ɔ ɔ Nyanmɩan Kpili anyɩn. Afi, yɨ muonun yɛ ɔ'a feɛ ɛmɔ kɛ ɛmɔ bála bɛ káci yɨ anunminnyanmun belemgbin mán nɩn anun menian ɔ.

¹³ Ehuka ati, yɛ da Nyanmɩan asɩ cɩan biala. ɔ sanlɩn kɛ meɛ mɔ yɛ hanlɩn Nyanmɩan Anuan Ejɔlɛ'n yɛ heɛlɩ ɛmɔ'n, ɛmɔ a nne man ejɔlɛ ɔ'n b'a ndu man nɩn kɛ kulo suanlan ejɔlɛ, nan ɛmɔ ɔɩɩ nɩn kɛ ɔ tɩ Nyanmɩan Anuan Ejɔlɛ sakpa. ɔ man ɛmɔ mɔ bɛ de bɛ di'n, Ejɔlekpa ɔ'n lɛ di junman seɛ wɔ ɛmɔ asɩtanlan nɩn anun.

¹⁴ Anianman-mɔ, Nyanmɩan menian'n-mɔ mɔ bɛ wɔ Zude mán nɩn anun ɛɔ mɔ bɛ nɩn Zozi Kilisi a yɔ kun'n, ɛmɔ a kaci kɛ bɛ ala. Yalɛ mɔ Zufu'n-mɔ heɛlɩ bɛ'n, yɨ kunmgban nɩn ala yɛ menian mɔ bɛ nɩn ɛmɔ tɩ nɩn a heɛlɛ ɛmɔ nɩn ɔ. ¹⁵ Zufu ɔ'n-mɔ mɔ bɛ hunlin yɛ Mɩn Zozi nɩn Nyanmɩan mgbɔmanfue'n-mɔ'n, bɛ yɛ bɛ heɛlɩ yɛ yalɛ nɩn ɔ. Bɛ nzɔ man Nyanmɩan anyɩn, ɛsɛ bɛ kpɔ menian'n-mɔ kualaaɩn! ¹⁶ Bɛ kulo kɛ bɛ tan yɛ nyɩnsu, yɨ dɩɛ anun yɛ ngan man ejɔlɛ'n yɛ ngele man bɛ mɔ bɛ tɩ man Zufu'n nán b'a nyan bɛ ti. Bɛ nyɔɩɛ ɔ'n, ɔ man bɛ ɛtɛ nɩn a sun. B'a yɔ dede b'a man Nyanmɩan sikpɛ nɩn a hyɩ bɛ.

Pɔlu alua lɛ dɔ Tesaloninki asɔnɩn mma'n-mɔ

¹⁷ Yɛ dɩɛ, anianman-mɔ, kɛ yɛ tɩtɩɩ yɛ nwun nɩn kaan'n, yɛ nwunlin man ɛmɔ anwun, nan kusu yɛ ti wɔ ɛmɔ su dahuu. Yɛ lua lɛ dɔ ɛmɔ kpa, yɛ kulo kɛ yɛ nwun ɛmɔ anwun. ¹⁸ Ehuka ati, yɛ nwan ahan yɛ 'ba ɛmɔ anwun ɛɔ. Nan mɩn bɔbɔ mɩn Pɔlu, m mɔbualɩ mɩn nwun kun, yɨ nzin biekun, mɩn nwan mɩn 'ba, nan *Satan a man y'a nnyan man atɩn. ¹⁹ Meɛ mɔ yɛ Mɩn Zozi 'ba a, mɔ yɛ 'ba fite yɨ nyunnun'n, nzu like dɩɛ anwun yɛ ɔ 'nɩan fua yɛ ɔ? Yɛ fɛ elie like'n y'ɔ lɛ benin? Nzuke yɛ ɔ kele kɛ yɛ lili kunnunmun mɔ yɛ kualaa kɛ yɛ fa yɛ tu yɛ nuan nɩn ɔ? ²⁰ Yɛ anunminnyanmun ɔ nɩn yɛ fɛ elie'n kualaa y'ɔ lɛ ɛmɔ.

3 Ehuka ati, kɛmɔ y'a tanlan dede yɛ ndɩ man ɛmɔ angan fíɩ'n, sian y'a nguala man nwunndɛ kún. ɔ man y'a fa ajunlɩn kɛ Timote hɔ nɩan ɛmɔ abusɩ, nán yɛ ngunmɩn yɛ ka Atenɩn ewa. ² Yɛ nianman Timote nɩn yɛ y'ɔ di Nyanmɩan junman nɩn ɔ. Yɛ nɩn yɨ y'ɔ bɔ Zozi anwun Ejɔlekpa'n yɛ kele menian'n-mɔ ɔ. Yɛ lɛ suan yɨ ɛmɔ anwun ɛɔ kɛ ɔ wówula ɛmɔ anwunseɛ, ɔ cɩcɩ ɛmɔ alua, ɛsɛ ɔ búka ɛmɔ maan bɛ dedi'n jínlan yɨ

ja nɩn kpa. ³ Yɨ dɩɛ, anun ɛmɔ anun bie fíɩ anwun a mmubu man yɨ wɔ yalɛ'n mɔ yɛ lɛ nwun yɨ kúkaala nɩn anun. Afi ɛmɔ muonun sɩ kɛ yalɛ ɔ'n mɔ yɛ lɛ nwun yɨ'n wɔ ninngɛ'n-mɔ mɔ Nyanmɩan sesiɛlɩ manlɩn yɛ nɩn anun bie. ⁴ Afi meɛ mɔ anun yɛ tɛ wɔ ɛmɔ anwun ɛɔ'n, yɛ lili mua yɛ hanlɩn yɛ heɛlɩ ɛmɔ kɛ bɛ lɛ ba heɛlɩ yɛ yalɛ. Meɛ ɔ'n yɛ ɔ'a ju nɩn ɔ, ɛmɔ muonun sɩ. ⁵ Ehuka ati, kɛmɔ m'an tanlan dede mɔ mɩn ndɩ man ɛmɔ angan fíɩ'n, mɩn tanlan an, ɔ ndanlan man. ɔ man m'an suan Timote ɛmɔ anwun ɛɔ, kɛ ɔ hɔ nɩan sɛ ɛmɔ tɛ lɛ dedi wɔ Zozi nɩn an. N nili yalɛ kɛ bɩcɩ Abɔnsanmun a a ɔ ɛmɔ a nɩan, ɔ'a kaci ɛmɔ ajunlɩn, ɔ'a man yɛ junman nɩn a yɔ mgban.

Timote amannɩɛ'n

⁶ Nan kúkaala dɩɛ, Timote fi ɛmɔ anwun ɛɔ ɔ'a a. ɔ'a bɔ ɛmɔ anwun amannɩɛ fɛ ɔ'a heɛlɩ yɛ. Yɨ nwan ɛmɔ lɛ dedi, ɛmɔ lɛ ehulo, ɛsɛ yɨ nwan ɛmɔ ati wɔ yɛ su dahuu, ɛmɔ alua lɛ dɔ yɛ seɛ kpa, ɛmɔ kulo kɛ bɛ nwun yɛ nwun kɛ yɛ kusu yɛ kulo kɛ yɛ nwun ɛmɔ anwun'n. ⁷ Ehuka ati, anianman-mɔ, yalɛ nɩn ɛfɛ'n mɔ yɛ tɩ nɩn'n, ɛmɔ a man yɛ lua a cɩcɩ. ɔ sanlɩn kɛ ɛmɔ dedi nɩn a wowula yɛ anwunseɛ. ⁸ ɔ man kúkaala dɩɛ, yɛ nwun a sanndɩ yɛ, afɩ ɛmɔ jin bɛ ja nɩn bɛ nɩn yɛ Mɩn tɛ nanndɩ. ⁹ Yɛ lɛ ɛmɔ anwun fɛ elie kpili wɔ Nyanmɩan anyunnun, ɔ man yɛ nnwun man like fíɩ bɔbɔ mɔ yɛ 'fa yɛ 'da Nyanmɩan Kpili asɩ ɔ. ¹⁰ Kɔngɔɛ nɩn eyua, yɛ seɛ yɨ kpa kɛ ɔ mán yɛ nyán atɩn yɛ nwún ɛmɔ anwun biekun, nán yɛ héhele ɛmɔ ninngɛ mɔ ɔ'a ha wɔ ɛmɔ dedi nɩn anwun'n yɛ sɔ su.

¹¹ Yɛ sɩ Nyanmɩan Kpili muonun, ɔ nɩn yɛ Mɩn Zozi Kilisi, bɛ sésie yɛ atɩn kanlanman maan yɛ bála nwun ɛmɔ anwun. ¹² Ehulo'n mɔ ɛmɔ kulo bɛ nwun, mɔ ɛmɔ fa kulo menian'n-mɔ kualaaɩn'n, yɛ Mɩn mán ɔ hɔ yɨ nyunnun kpa kɛ ehulo'n mɔ yɛ fa yɛ kulo ɛmɔ'n. ¹³ Yɛ Mɩn wówula ɛmɔ anwunseɛ ɔ mán ɛmɔ ahunlɩn'n-mɔ anun tí, nán b'a nnyan ɛmɔ anwun ejɔlɛ ɛtɛ fíɩ b'a ngan man wɔ Nyanmɩan m'ɔ tɩ sɩɛ nɩn anyunnun, meɛ mɔ yɛ Mɩn Zozi nɩn yɨ anwuntɩɛ mma'n-mɔ kualaa 'ba a'n.

Abalabɔ m'ɔ ɔ Nyanmɩan anyun'n

4 Ehu, anianman-mɔ, abalabɔ mɔ ɛmɔ bɔ a, ɔ ɔ Nyanmɩan anyun'n, yɛ heɛlɩ ɛmɔ. Yɛ de yɛ di kɛ ɛmɔ bɔ abalabɔ ɔ'n. Nan, sian dɩɛ, yɛ lɛ butu yɛ seɛ ɛmɔ kɛ yɛ Mɩn Zozi dunman nɩn, ɛmɔ bɔ bala ɔ'n kpa bɛ hɔ bɛ nyunnun bɛ mán ɔ tála daba'n. ² Afi ɛmɔ sɩ, amanmuo'n mɔ yɛ Mɩn Zozi heɛlɩ yɛ kɛ yɛ bú'n, y'a han yɨ nwun ejɔlɛ y'a heɛlɩ ɛmɔ.

³ Nyɔɩɛ mɔ Nyanmɩan kulo'n y'ɔ lɛ ehu: ɔ kulo kɛ ɛmɔ yɔ menian nwanzzan-nwanzzan, ɛsɛ ɛmɔ nɩan bɛ nwun yɛ kpa wɔ satɩɩfue nyɔɩɛ'n-mɔ anwun. ⁴ ɛmɔ anun kun biala nwún yɨ yɨ já, ɔ nɩn yɨ bɛ tánlan anwuntɩɛ nɩn, ɔ nɩn anyunnɔ nɩn, ⁵ nán ɛmɔ a nnyan man ajunlɩn basa basa kɛ bɛ mɔ bɛ nzi man Nyanmɩan'n lɛ yɨ'n. ⁶ Asɩtanlan ɔ nɩn anun, suanlan fíɩ n'ɔ bu yɨ manngun anyunnun ɔ seɛ yɨ ajaa, anaa ɔ di yɨ dufule. Yɛ hanlɩn yɛ heɛlɩ ɛmɔ, ɛsɛ yɛ kannzɔlɩ ɛmɔ

kpa ke menian mo be yo ete so'n, Nyanmian Kpili 'ba tua be yi nwun kale. ⁷ Afi, Nyanmian a nvele man ye ke ye yo satulfue nyolue, nan c'a fele ye ke ye bo abalabo mo so yi nyun ye man ye nwun ti. ⁸ Ehika ati, suanlan mo c'a nni man ngehele so nun asu'n, nan kulo suanlan ye c'a mmu man yi like c, nan Nyanmian Kpili'n mo c'a fa yi Wawe Nwanzan-nwanzan'n c'a man emon ye c'a yi yi c'a tu c.

⁹ M'c tu de ehulo'n mo emo kulo anianman'n-mo mo be le dedi'n, c njian man ke ye kele emo yi nwun kalata biekun c. C sanlin ke Nyanmian muonun a hele emo ke emo kpín be húlo be nwun'n. ¹⁰ Sakpa, emo kulo anianman'n-mo kualaa mo be wo Maseduanun man nun anun'n. Nan kusu, anianman-mo, ye 'sele emo ke emo nyán ehulo kpili mo tala ehi asu. ¹¹ Emo mian be bu kpa be tánlan wo anzununj nun, emo nian emo muonun anwun ejole be li, ese emo li junman be kpúnnde mo emo a mian yi nwun'n, ke ye seli emo ke emo yó'n. ¹² Se emo yo yi so a, menian'n-mo mo be nzi man Nyanmian'n, be nyun 'ba so emo, ese emo ngo mian man like fili anwun.

Yé Mún yí ewale'n

¹³ Anianman-mo, ye kulo ke emo nwun be mo b'a wu nun anwun ejole'n fón, nan emo anwun a mmubu man be ke be mo be nzi man Nyanmian nun anwun bubu be'n, c sanlin ke be le man anyundasue ke ye. ¹⁴ Ye die, ye de ye di ke Zozi a wu, ese c fi ewue nun c'a tinngé. Yi ti, ye de ye di biekun ke Zozi dunman nun, Nyanmian Kpili 'ba man be mo be de yi be di mo b'a wu'n nguan maan be fi ewue nun be tinngé. ¹⁵ Ehi anwun, emo tie ye Mún ngehele ejole kun mo ye le kan ye kele emon. Ejole so'n y'c le ke mele mo ye Mún 'ba a'n, ye mo ye nyun te wo su'n, ye ngo li man mua be mo b'a le Zozi b'a li mo b'a wu nun anyunnnun. ¹⁶ C sanlin ke be 'ba man atun, nyanmiansu mmofue mgbain'n-mo anun kun 'ba tian nun, be 'ba hu Nyanmian kóncti'n, anun ye Mún muonun fi anwunno elb c le ju ba. Be mo b'a le Kilisi b'a li mo b'a wu'n, be fi ewue nun be 'di mua be tinngé. ¹⁷ Yi nzin, ye mo ye nyun te wo su temun so nun anun'n, ye nun be mo be fi ewue nun b'a tinngé'n, be 'ba fula ye kualaa bolé nun anun anwunno elb, ye 'ko a kpa ye Mún atun. C fi ebele, ye nun ye Mún ye 'tanlan dahuu. ¹⁸ Ehika ati, emo fá ejole so'n-mo be wówula be nwun anwunsele.

⁵ M'c tu de cian anaan mele mo ninngé so'n-mo 'te'n, anianman-mo, c njian man ke ye kele emo yi nwun kalata. ² Afi, emo muonun si yi fón ke ye Mún yi ewale cian'n 'ba li ye nvu nun ke awofue mo le wua kongde c. ³ Mele mo eyuadi nun anun menian'n-mo alua 'ba fi be nwun, mo be 'ba han ke: "Ye le anzununj, ese ye nzusu man ejole fili", temun so'n ye nvu nun mgbán, munnzue'n 'ba tu be ke nwunnzefue mo yi ku ko han yi. C man be nun bie fili ngo nnyan man atun nan c'a nwanndi. ⁴ Nan emo die, anianman-mo, emo ti man awosin nun, nan cian so nun a li emo nvu nun ke

awofue mo le wua c. ⁵ Afi, emo kualaa ti kanlannue'n nun alhian nun anun menian. Nan alisan nun awosin nun menian y'c le ye. ⁶ Ehika ati, nan be man ye dafi ke menian ehunlun-mo, nan be man ye sisa, ese ye yo ye ninngé'n-mo kualaa kpe kpe kpe. ⁷ Afi kongde ye be da be dafi c, ese kongde ye menian'n-mo nun nzan dede be bu c. ⁸ Nan ye die, alhian nun anun menian y'c le ye. Ehika ati, be man ye yo ye ninngé'n-mo kualaa kpe kpe kpe. Ke suanlan mo le ko elbe'n wula bulale taladie'n c sisa yi hue'n, ye kusu ye nyán dedi c nun ehulo. Ke suanlan mo le ko elbe'n su bulale kele'n c sisa yi ti'n, ye kusu ye nyán anyundasue ke Zozi a le ye ti. ⁹ C sanlin ke Nyanmian a nvele man ye yi nwun ke ye wu sikpe ewue, nan c nanndi ye Mún Zozi Kilisi asu, c'a fele ye yi nwun ke y'a a nyan nguan. ¹⁰ Afi, ye ti ye Zozi wuli c. C man se ye nyun wo su, anaan se ye wu a, ye 'nyan nguan ye nun yi tanlan dahuu mele mo c 'ba sa ba'n. ¹¹ Ehika ati, emo cíci be nwun alua, ese emo wówula be nwun anwunsele ke emo a bo yi bu be le yo'n.

Afutú

¹² Anianman-mo, ye le sele emo ke emo man be nyun so menian mo be di ye Mún junman wo emo afian elb, mo ye Mún dunman nun, be li emo ati, ese be kannzu emon. ¹³ Be junman'n mo be di nun ati, emo fúa be kpa, ese be húlo be kpa. Emo afian elb, emo tánlan wo anzununj nun.

¹⁴ Anianman-mo, ye 'sele emo ke, emo kánnzu efuanfue'n-mo. Be mo be nwun a bubu be'n-mo, emo wówula be anwunsele, emo búka be mo be le man anwunsele'n, be si abutale wo menian'n-mo kualaa anwun. ¹⁵ Emo nian be nwun kpa, nan suanlan fili a nva man ete a ndua man ete'n kale. Mele biala anun, emo afian, c nun menian nga'n-mo kualaa afian, emo bo abalabo kpa.

¹⁶ Emo li ndutue cian daa. ¹⁷ Emo yo asonun temun biala. ¹⁸ Emo lá Nyanmian asu like biala anun. Emo mo be nun Kilisi Zozi a yo kun'n, like mo Nyanmian le kpunnde yi emo elb nun anun. ¹⁹ Emo nan be tan Wawe Nwanzan-nwanzan nun anyunsu, nan c fi emo anun c'a ndu man. ²⁰ Ejole mo Nyanmian Wawe'n ko fa ko wula suanlan anuan mo ko han'n, nan man emo bu yi ejole mgbán-mgbán. ²¹ Nan kusu, emo nían yi kualaa anun, be fá mo ti kpa'n be sie. ²² Like biala mo man be to ete nun'n, nan be yo. ²³ Nyanmian Kpili mo ti aluacúe baka'n, c fá emo yo yi die kpa kóko. C nian emo suanlan baka nun asu, emo ajunlun nun asu, c nun emo ekala nun asu. N'c man efian fili kan emo dede c jú ye Mún Zozi Kilisi ewale cian. ²⁴ Nyanmian Kpili mo c'a fele emo yi nwun'n ti ananhlefue, c 'yo yi so man emo.

²⁵ Anianman-mo, emo séle Nyanmian be man ye kusu. ²⁶ Ye 'yo anianman'n-mo mo be wo elb'n kualaa like, emo to be nun be man ye. ²⁷ Mún 'sele emo kpa wo ye Mún dunman nun ke emo kinnaga kalata ehi be hele anianman'n-mo kualaatin.

²⁸ Ye Mún Zozi Kilisi nwún emo anwun anwunnoe.

2 TESALONINKI

M'w kw nun'n

Kalata ehi anun, ɔ nun nunhan kun'n mɔ Pɔlu heleli nwanlun Tesaloninki asɔnɔn, mma'n-mɔ anun, ɔ le da Nyanmian asɔ. ɔ sanlun ke Tesaloninki asɔnɔn mma'n-mɔ le bɔ mɔndɔnlun bɛ dedi nun anun bɛ kɔ bɛ nyunnun, esɛ bɛ kulo bɛ nwun sunnzun mɔ bɛ le kele bɛ ahuluwa ɔ. Pɔlu a hele kalata ehi ɔ'a wowula bɛ anwunsele, esɛ ɔ'a tunnge bɛ wɔ ejɔle mɔ anun ɔ juɔ bɛ asɔnɔn nun anwun.

Kalata nun ati 1, Pɔlu le wowula bɛ anwunsele wɔ yale'n mɔ bɛ le nwun yɔ nun anun. ɔ le kacɔ bɛ ke yɛ Mɔn Zozi fi nyanmiansu, ɔ 'ba sa ba ɔ yɔ bɛ wɔ yale'n mɔ bɛ le nwun yɔ nun anun nɔn ɔ tua bɛ mɔ bɛ le man bɛ nwun yale'n kale. Kalata nun ati 2.1-12, Pɔlu le kan yɛ Mɔn ewale nun ejɔle biekun. Menian mmie-mɔ a seɔi asɔnɔn mma'n-mɔ ati anun. Bɛ le kele ke yɛ Mɔn a a dada angunmun. Pɔlu le kele nun ke asannan nɔn Zozi a sa a a'n, bɛ 'ba nwun yɔ ke suanlan ati anun ete kun 'ba fite. ɔ le Abɔnsanmun tunmin'n, ɔ 'ba jasɔ Nyanmian akɔmun anun. Nan yɛ Mɔn Zozi 'ba man suanlan sɔ'n wu. Kalata nun ati 2.13-3.15, Pɔlu le kan kele asɔnɔn mma'n-mɔ ke bɛ tɔla bɛ dedi nun anun kpolo, esɛ bɛ bɔ mɔndɔnlun wɔ mmɔtue ejɔle nun anun. Mɔ ɔ 'kɔ kalata nun agualɛ'n, Pɔlu a kuku bɛ asɔnɔn nun anun ejɔle kun asu. Ejɔle sɔ'n y'ɔ le ke ɔ'a tɔ ke Tesaloninki ebele asɔnɔn mma'n mmie-mɔ ngulo man ke bɛ di junman. Pɔlu nwan bɛ kɔnnzu bɛ. ɔ sanlun ke bɛ abalabɔ nun ngehele'n m'w heheleli bɛ'n ngɔ man su (3.6-15). Kalata nun agualɛ nun, Pɔlu le yeyila bɛ.

Ahun ebisa

1 Mɔn Pɔlu, mɔn nun Silivun nun Timote yɛ ye le kele kalata ehi ye nwan emɔ Tesaloninki asɔnɔn mma'n-mɔ ɔ. Emɔ mɔ bɛ nun yɛ Sɔ Nyanmian nun yɛ Mɔn Zozi Kilisi a ɔ kun'n, ye 'bisa emɔ ahun.

² Nyanmian m'w tɔ yɛ Sɔ'n, ɔ nun yɛ Mɔn Zozi Kilisi, bɛ nwun emɔ anwun anwunnvoe, esɛ bɛ cɔci emɔ alua.

Asuna

³ Anianman-mɔ, ɔ fata ke temun biala ye da Nyanmian asɔ wɔ emɔ dunman nun. ɔ di ke ye ɔ yɔ sɔ, aft dedi'n mɔ emɔ le yɔ'n, ɔ nun ehulo mɔ emɔ anun kun biala fa kulo bɛ bu nga'n-mɔ'n, ɔ kɔ yɔ nyunnun alhian biala. ⁴ Ehika ati, ye fa emɔ ye tu yɛ nuan nun wɔ Nyanmian asɔnɔn-mɔ anun. Aft sunnzun mɔ emɔ le nwun yale ngacile kualaa, mɔ bɛ le kele emɔ ahuluwa ɔ, emɔ dedi'n jin yɔ ja nun. ⁵ Yalɛ'n mɔ emɔ le nwun yɔ'n kele ke emɔ se fata Nyanmian Belemgbin Mɔn'n mɔ yɔ ti yɛ emɔ le nwun yale sɔ'n. ɔ man se Nyanmian 'bua menian'n-mɔ ndɛɛ a, yɔ fɔɔn su ɔ. ⁶ Aft, Nyanmian anyun-nun, ɛ tɔ sese ke ɔ hɛle bɛ mɔ bɛ le kele emɔ yale'n kusu yale ⁷ yɛ emɔ mɔ bɛ le kele emɔ ahuluwa'n, Nyanmian 'ba man emɔ nun yɛ, ye 'nyan alaje. Alaje sɔ'n, ye 'ba nyan yɔ wɔ meɛ mɔ yɛ Mɔn Zozi fi nyanmiansu ɔ 'ba yɔ yɔ nwun kele'n. ɔ nun yɔ tunminfue mmɔfue'n-mɔ yɛ ɔ 'ba a ɔ. ⁸ ɔ 'ba a sɔn m'w le jue nun afian, ɔ 'tua bɛ mɔ bɛ nzi man Nyanmian ɔ nun bɛ mɔ b'a nne man yɛ Mɔn Zozi Ejɔlekpa'n b'a nni man'n kale. ⁹ Menian sɔ'n-mɔ, bɛ ahatua mɔ bɛ 'nyan yɔ'n y'ɔ le munnzue m'w le man ayuelɛ'n. Bɛ nyan ngɔ bɔ man yɛ Mɔn ɔ nun yɔ anun-minnyanmun tunmin'n lɛ. ¹⁰ Cian mɔ Zozi 'ba a'n, men-

ian'n-mɔ mɔ b'a le yɔ b'a li mɔ bɛ tɔ yɔ dɛ'n 'ba wula yɔ anunminnyanmun, esɛ bɛ 'fua yɔ. Emɔ 'ba tanlan menian sɔ'n-mɔ anun bie. ɔ sanlun ke Nyanmian Ejɔlekpa nun anwun kpayɛ'n mɔ ye bɔli'n, emɔ a le a li.

¹¹ Ehika ati, cian daa ye sele Nyanmian ye man emɔ. Ye sele yɔ ke ɔ mɔn emɔ sɛ fata nguan'n mɔ yɔ ti yɛ ɔ'a fele emɔ yɔ nwun'n. ɔ nanndi tunmin'n m'w le yɔ nun asu, ye sele yɔ ke, nyɔle kpa mɔ yɔ nwun ajunlun wɔ emɔ ati anun'n, ɔ mɔn emɔ yɔ nwun anwunsele maan emɔ hɔla yɔ yɔ. Esɛ nyɔle kpa m'w kɔ man emɔ kɔ bɔ yɔ bu, m'w kele ke emɔ le dedi'n, ɔ mɔn emɔ yɔ dede bɛ gɔa yɔ bu. ¹² Ebele nun anun, ɔ nanndi Nyanmian Kpili ɔ nun yɛ Mɔn Zozi Kilisi anwunnvoe nun asu, emɔ 'ba wula yɛ Mɔn Zozi anunminnyanmun, yɔ kusu, ɔ 'ba wula emɔ bie.

Etefue Suanlan Kpili'n

2 Anianman-mɔ, m'w tu de yɛ Mɔn Zozi Kilisi ewale'n, ɔ nun yɛ nuan ehuan mɔ ye 'kuan wɔ yɔ nwun ebele'n, ye 'sele emɔ ke ² se emɔ a tɔ ke yɛ Mɔn cian sɔ nun a ju dada angunmun an, nɔn bɛ man bɛ ti anun seɔi bɛ ndɛ-nde sua, esɛ nɔn bɛ man bɛ lua bɔ bɛ nwun. ɛ 'su yɔ akpulwa a, suanlan bie a fa yɛ dunman a han ke Nyanmian a yɔ a hele yɛ maan y'a han ejɔle sɔ'n, anaan y'a hele yɔ nwun kalata ke yɛ Mɔn ewale cian nun a ju dada angunmun. ³ Nɔn bɛ man suanlan fɔi sɔn atun ngacile biala asu ɔ laka bɛ. ɔ sanlun ke asannan nan yɛ Mɔn Zozi a a'n, menian'n-mɔ 'ba yaci Nyanmian bɛ tu, Etefue Suanlan Kpili'n mɔ ɔ 'jasɔ Nyanmian akɔmun anun nɔn ɔ wu'n 'ba yɔ yɔ nwun kele. ⁴ Etefue Suanlan Kpili sɔ'n, like biala mɔ menian'n-mɔ fa su Nyanmian'n, ɔ ngɔ bu man yɔ like fɔi. Nyanmian Kpili

mo menian'n-mo su yí'n, ɔ 'ba jasu yí kɔmun anun. Eɛe bɔbɔ, ɔ 'ba ho dede ɔ kɔ wulu Nyanmian Sua Nwannzan-nwannzan nun anun, ɔ 'tanlan asɔ ɔ bu yí nwun ke yí bɔbɔ muonun y'ɔ ti Nyanmian nun ɔ.

⁵ Eɛmo ngaci man ke mele mo anun n wo eɛmo anwun elɔ'n, n ganlun ejɔle sɔ'n n geleti eɛmo ɔ? ⁶ Nan kɔkaala, like kun juɔ yí, yí ti yé ɔ man Etefue Suanlan Kpili sɔ'n yɔli man yí nwun dede ɔ 'ju temun m'ɔ fata'n, eɛmo sɔ like sɔ'n. ⁷ Nvialɛ nun, Etefue Suanlan Kpili sɔ'n tunmin'n le di junman dada angunmun. Temun mo ye wo nun'n, ɔ di ke suanlan'n m'ɔ man Etefue sɔ'n fiteli man'n jasu ebele. ⁸ Nan se ɔ jasu ebele yue a, bele mo anun Etefue Suanlan Kpili'n le ba fite ɔ. Etefue sɔ'n, temun mo yé Mɔn Zozi 'ba a yí anunminnyanmun ɔ nun yí tunmin nun anun'n, ɔ 'ba bu yí fuɔ maan be kun yí, eɛe ɔ 'fa yí tunmin bɔ yí busu bɔbɔ. ⁹ Mele mo Etefue Suanlan Kpili'n 'ba yɔ yí nwun'n, *Satan 'ba fa yí tunmin'n wula yí nun. Suanlan sɔ'n 'ba fa tunmin kpili sɔ'n yɔ ato nzɔle ɔ nun ato asinbenwun ninngɛ. ¹⁰ ɔ 'ba fa ete eyɔle tunmin'n m'ɔ le yí'n yɔ ninngɛ ngacile kualaaɔin ɔ laka menian'n-mo ɔ man be minlin. Menian sɔ'n-mo 'ba minlin, ɔ sanlun ke b'a nne man ananhɔle ejɔle'n b'a nni man, eɛe b'a ngulo man ananhɔle ejɔle'n m'ɔ man be nyan bé ti'n. ¹¹ Eɛhuka ati, Nyanmian Kpili a yɔ nnaka tunmin'n ke ɔ lí junman bé nun maan be le ato ejɔle'n be lí. ¹² Yí ti, bé kualaa mo b'a nne man ananhɔle ejɔle'n b'a nni man'n, nan ete nun anwun palasili yé be lili'n, bé ɔ menian'n-mo, be 'bu bé fuɔ be kun bé.

Eɛmo nánnɔi ngehele kpa nun asu

¹³ Anianman-mo, eɛmo mo yé Mɔn kulo bé'n, ɔ di ke temun biala ye da Nyanmian asɔ wo eɛmo dunman nun. ɔ sanlun ke Nyanmian a fele eɛmo abubuɔ nun anun ke ɔ 'man eɛmo nyan bé ti, ɔ nanndi Wawe Nwannzan-nwannzan nun asu, eɛmo kaci yí menian be de ananhɔle'n be di. ¹⁴ ɔ nanndi Ejɔlekpa'n mo ye bɔli ye heleli eɛmo nun asu yé ɔ'a fele eɛmo maan eɛmo a nyan nguan ɔ. ɔ'a fele eɛmo yí nwun ke eɛmo bála a nyan yé Mɔn Zozi Kilisi anunminnyanmun'n bie. ¹⁵ Eɛhuka ati, anianman-mo, ngehele'n mo ye hanlun yí yé nuan nun ye heleli eɛmo anaan ye heleli yí kalata su ye nwanlun eɛmo'n, eɛmo fá síe kpa be nánnɔi su.

¹⁶ Yé Mɔn Zozi Kilisi muonun nun yé Sɔ Nyanmian Kpili mo b'a hulo yé, b'a nwun yé nwun anwunnvoe b'a wowula yé anwunsele m'ɔ le man ayuelɛ, eɛe b'a man y'a nyan anyɔndasue kpa'n. ¹⁷ Be cíci eɛmo alua be mán eɛmo anwunsele maan ninngɛ kualaa mo eɛmo 'yɔ anaan ejɔle kualaa mo eɛmo 'kan'n, ɔ yó faɔn.

Eɛmo séle Nyanmian be mán yé

3 Yí be-yue-asɛ, anianman-mo, eɛmo séle Nyanmian be mán yé maan yé Mɔn Anuan Ejɔle'n bɔ sánnɔi

nde-nde, menian'n-mo le lí, be wúla yí anunminnyanmun ke be wulali yí wo eɛmo afian elɔ'n. ² Eɛe eɛmo séle Nyanmian be mán ɔ le yé fi menian etefue'n-mo nun ati anun ete'n-mo asa nun. ɔ sanlun ke nán menian'n-mo kualaa yé be de Ejɔlekpa'n be di ɔ. ³ Nan kusu yé Mɔn ti ananhɔlefue. ɔ 'wowula eɛmo anwunsele, eɛe ɔ 'sisa eɛmo wo Abɔnsanmun anwun. ⁴ Yé Mɔn dunman nun, ye de eɛmo ye di. ɔ man ye nwun yí fɔ́ún ke eɛmo le yɔ, eɛe eɛmo 'ba yɔ ninngɛ'n-mo mo y'a hele eɛmo ke eɛmo yó'n. ⁵ Yé Mɔn búka eɛmo maan Nyanmian ehulo'n tánlan eɛmo ahunlun'n-mo anun yé yale'n mo eɛmo le nwun yí'n, ɔ mán eɛmo sí abutale ke Kilisi sili abutale'n.

Junman elie'n yɔ ehian kpa

⁶ Anianman-mo, ye le kele eɛmo wo yé Mɔn Zozi Kilisi dunman nun ke nán man eɛmo nun anianman'n-mo mo be le yɔ efuan'n, mo eɛe be nnanndi man ngehele'n mo ye falɔ ye manlun eɛmo nun asu'n bie fíi tu nun. ⁷ Like mo eɛmo yɔ a, ɔ nun yé die'n ti kun'n, eɛmo sɔ. ɔ sanlun ke mele mo anun ye wo eɛmo anwun elɔ'n, y'a ngaci man efuanfue. ⁸ Y'a mman man suanlan fíi a ngua man yé nuan alɛ mgban. Nan efe nun yale nun anun, ye lili junman sele kpa kɔngɔe nun eyua, ɔ man eɛmo anun bie fíi a mmo man yé nwun kale. ⁹ Ye yɔli yí ɔ, nán ke bie a, ye le man atun ke ye ɔ ninngɛ'n mo eɛmo 'fa be buka yé nun anun ɔ. Nan yé nwan ye 'yɔ yí ɔ maan eɛmo nian su be yɔ bie. ¹⁰ Mele mo anun ye wo eɛmo anwun elɔ'n, ye hanlun ye heleli eɛmo ke: "Suanlan m'ɔ ngulo man ke ɔ di junman'n, ɔ le man atun kusu ke ɔ di like ɔ".

¹¹ Ye le kan ɔ ye kele eɛmo, afi y'a ti ke eɛmo afian elɔ, mmie-mo a kaci efuanfue, be nni man junman fíi, nan menian ejɔle nun cenjin elie yé ɔ cian bé ɔ. ¹² Bé ɔ menian'n-mo, yé Mɔn Zozi Kilisi dunman nun, ye 'butu bé ye kan ye kele bé ke be lí junman wo anzununjɔ nun alɔhian biala be nían bé nwun. ¹³ M'ɔ tu de eɛmo'n, anianman-mo, nán man eɛmo anwun bubu bé wo ye eyɔle nun anwun.

¹⁴ Suanlan mo yí nyɔn a nzo man ngehele'n mo y'a hele wo kalata eɛli anun'n, eɛmo héle yí dunman be síe, eɛe nán man eɛmo nun yí tu nun, be mán nyian hún yí. ¹⁵ Nan kusu, nán man eɛmo bu yí ke kpɔfue, nan eɛmo kánnzu yí. ɔ sanlun ke ɔ ti eɛmo anianman.

Nyila

¹⁶ Yé Mɔn muonun m'ɔ man aluacɔɔe'n, ɔ sín atun biala asu ɔ mán eɛmo tánlan wo aluacɔɔe nun cian daa. Yé Mɔn nun eɛmo kualaa tánlan.

¹⁷ Ahun'n mo mun bisa eɛmo'n, mín muonun, mín Pɔlu, n ne mín sa yé m'an hele ɔ. Ke mun sannynun mín kalata'n-mo kualaa nun anun, ke mun kpɔn mun kele yí nun anun. ¹⁸ Yé Mɔn Zozi Kilisi nwún eɛmo kualaa anwun anwunnvoe.

1 TIMOTE

M'w kɔ nun'n

Timote fi Likawonin mân nun kulo'n mɔ be fele yí Lisitili nun asu (Junman 14.6). Ene be fele mân sɔ'n Tuluki mân. Timote asu'n tɔ *Geleki suanlan yê yí nin'n tɔ Zufu balasua. Pɔlu junman'n m'w lili ɔ bɔli Zozi anwun Ejɔlekpa'n Lisitili kulo nun asu'n, Timote nun yí nin Eninsi nun yí nin anin dɛ Loyisi kɔ fa bé nwun kɔ man Zozi. Mɔ Pɔlu salɔ hɔli Lisitili elɔ'n, ɔ falɔ Timote bɔli yí nwun maan ɔ bukalɔ yí be lili yé Mun junman'n (Junman 16.1-3).

Kalata ehi anun, ye nwun yí ke Pɔlu fi Efezi kulo'n m'w kɔ Azi mân nun asu, ɔ'a hɔ Maseduanun mân nun. Mɔ ɔ 'kɔ'n, ɔ kɔ yaci Timote Efezi ebele ke ɔ tótua ato ngehelefue'n-mɔ atɔn (yí ti 1.3). Pɔlu heleli kalata sɔ'n, ɔ wowulali Timote anwunsele ɔ nun afutu kpa m'w tɔ de yí junman'n m'w di yí asɔnɔn nun anun'n.

Kalata nun ati 1, 4 nun 6 nun anun, Pɔlu le kan bé mɔ be kekele ato ninngɛ be yaci ananhɔle nun anwun ejɔle. Ato ninngɛ sɔ'n-mɔ tɔ de Nyanmian mala'n ɔ nun Zozi anwun dedi'n. Kalata nun ati 2, Pɔlu le kan kele asɔnɔn mma'n-mɔ ke be yí mmutuɛ, esɛ ɔ le kekele bé bé asɔnɔn eyɔle nun anwun ninngɛ. Kalata nun ati 3, ɔ le kan atɔn'n m'w sɛ ke asɔnɔn mgbain'n-mɔ nanndɔ su nun ejɔle. Kalata nun ati 4.7-6.21, Pɔlu le wowula Timote anwunsele ke ɔ lí junman'n ɔ héhele Nyanmian Anuan Ejɔle'n. ɔ le tu yí fuɔ ke ɔ si yɔ nán ɔ'a nenian menian fâ fâ'n-mɔ mɔ be wɔ asɔnɔn nun anun nun asu ke Zozi Kilisi akua kpa'n yɔ yí'n. Kalata nun agualɛ nun, Pɔlu le wowula Timote anwunsele ke ɔ hún dedi nun ati kuan kpa'n.

1 Timote,

Mun Pɔlu mɔ n dɔ Kilisi Zozi bɔfue'n, ɔ fi Nyanmian m'w tɔ yé Nguandefue'n, ɔ nun Zozi Kilisi m'w tɔ yé susuguasu'n dunman nun, mín yê mun kele kalata ehi mun nwan wɔ ɔ. ² Wɔ dedi nun ati, mun bu wɔ ke mín kunnun baa kpa bɔkɔ. Mun 'bisa wɔ ahun mun yɔ wɔ eɔlan'n mo.

Nyanmian m'w tɔ Siɛ'n, ɔ nun Zozi Kilisi m'w tɔ yé Mun'n, be nwún wɔ nwun anwunnvoe, be yí wɔ ye, be cíci wɔ lua.

Ato ngehelefue'n-mɔ

³ Ejɔle'n mɔ mun 'kɔ Maseduanun mân nun anun mɔ n ganlɔn n geleli wɔ'n, mún kacɔ wɔ biekun. N zeli wɔ ke ε tánlan Efezi kulo nun asu nán ε tótua ato ninngɛ'n mɔ menian'n mmie-mɔ le kekele wɔ asɔnɔn nun anun'n.

⁴ Kan kele bé ke be yáci ehua m'w man suanlan minlin yí dedi m'w le yí wɔ Kilisi nun'n, nun bé nannan-mɔ dunman nun anwun akpulɔwa ndɔndɔn esue'n. ɔ man ngondin ba, ɔ man suanlan nnyan man dedi'n mɔ Nyanmian nanndɔ su ɔ de yí'n. ⁵ Mún tu wɔ fuɔ sɔ'n, yí dɛ, anɔn asɔnɔn mma'n-mɔ nyan ehulo wɔ bé afian, ehulo m'w fi ahunlɔn mɔ nun a tɔ, m'w tɔ fufue, mɔ de Nyanmian di sakpa. ⁶ Menian'n mmie-mɔ fi abalabɔ atɔn kpa nun asu b'a jasɔ b'a fa bé nwun b'a wula ejɔle mgbai-mgbai'n-mɔ anun. ⁷ Be kulo ke be yɔ Nyanmian *mala'n ngehelefue, nan kusu ejɔle mɔ bé muo-nun be le kan'n, be ndɔ man yí bu, esɛ ninngɛ'n muo-nun mɔ be jin su cunnɔn be le kele'n, be ndɔ man yí bu.

⁸ Ye sɔ ke Nyanmian mala'n tɔ kpa, sɛ suanlan di su kpa a. ⁹ Afɔ ye sɔ ke menian mɔ be bɔ bala kpa'n, nán bé ti yê Nyanmian Kpili kpeli mala'n tuli ebele ɔ. Nan men-

ian mɔ be bɔ bala ete'n, bé mɔ be jasɔ Nyanmian akɔmun anun'n, bé mɔ bé ti akunnun tɔ ete'n, ɔ nun etefue'n-mɔ, bé mɔ bé nyɔn nɔ Nyanmian mɔ bé nyɔn ci ninngɛ mɔ be tɔ nwanzan-nwanzan'n, bé mɔ be kun bé sɔ nun bé nin-mɔ, bé mɔ be tɔ kodiawu be di awue, ¹⁰ bé mɔ be yɔ satɔlfue ninngɛ'n, mmelenzua mɔ be nun bé manngun mmelenzua da anaan mmalasua mɔ be nun bé manngun mmalasua da'n, bé mɔ be tɔnɔn menian maan be kaci nganga'n, bé mɔ be di ato, ɔ nun bé mɔ be kan ato ndâ, ɔ nun bé mɔ be yɔ ete ngacile ngacile dɔnɔn biekun m'w nun ananhɔle ngehele kpa'n tɔ man kun'n. Bé ti yê Nyanmian kpeli mala'n tuli ebele ɔ. ¹¹ Ananhɔle ngehele sɔ'n y'ɔ le m'w kɔ Ejɔlekpa'n mɔ b'a fa b'a wula mín sa nun nun anun'n. Anun-minnyanmun Ejɔlekpa sɔ'n fi Nyanmian m'w tɔ nyila baka nun elɔ.

Pɔlu 'ba la Zozi Kilisi asɔ

¹² Yé Mun Zozi Kilisi mɔ ɔ'a wula mín anwunsele wɔ mín junman elie nun anun'n, mun 'da yí asɔ. Mun 'da yí asɔ ke ɔ'a bu mín suanlan ɔ'a fa yí junman'n ɔ'a wula mín sa nun. ¹³ Mín mɔ daba mun kan ejɔle ete mun tia yí, mɔ esɛ mun kele yí menian'n-mɔ yale kpa'n, Zozi a nwun mín nwun anwunnvoe. ɔ sanlɔn ke daba, anɔn mun nne man yí mun nni man, esɛ anɔn mun nzɔ man ke like ete yê anɔn mun yɔ ɔ. ¹⁴ Yé Mun a nwun mín nwun anwunnvoe kpili sunman. ɔ'a man mun nun Zozi Kilisi y'a yɔ kun, mun de yí mun di, esɛ n ne yí nwun ehulo.

¹⁵ Ejɔle kun m'w tɔ ananhɔle ejɔle m'w sɛ ke ye de ye di'n y'ɔ le ke Zozi Kilisi a a mân nun anun ke ɔ 'ba le etefue'n-mɔ ati nguan. Nan etefue'n-mɔ anun kpain'n y'ɔ le mín Pɔlu. ¹⁶ Nan Nyanmian a nwun mín nwun anwunnvoe.

Afi mún mɔ n dɪ ɛtɛfue'n-mɔ kualaa anun kpain'n dunman nun, bé mɔ be 'ba le Zozi Kilisi be di be nyan nguan m'ɔ le man ayuelɛ'n, be 'ba nwun yí ke Zozi Kilisi si abutale kpa. ¹⁷ Belemgbin mɔ yí meɛ'n le man ayuelɛ, m'ɔ ti asɪ cian daa m'ɔ ti Nyanmian baa kunmgbacein mɔ be nnwun man yí'n, asasue nun anun-minnyanmun hán yí dahuu! Amin!

Like mɔ Pɔlu nwan Timote yó'n

¹⁸ Mún wa Timote, junman'n mɔ m'an hele wó ke ɛ lí'n y'ɔ le ke ɛ tótua ato ninng'e'n mɔ menian'n mmie-mɔ le kekele yí ɛɔ asɔnɔn nun anun'n. Junman sɔ'n tu de wó nwun ejɔɛ'n mɔ Nyanmian mgbɔmanfue'n-mɔ lili mua hanlɔn'n. Sɛ ɛ di ejɔɛ sɔ nun asu a, ɛ 'ba huala kuan kpa'n kun, ¹⁹ ɛ tila dedi'n mɔ ɛ le yí nun anun, ɛ nyan ajunlɔn kpa mɔ ahunnun ndɪtɛ nnun man yí nwun'n. Nan menian'n mmie-mɔ a ndie man afutu sɔ'n, ɔ man b'a minlin bé dedi'n. ²⁰ Menian sɔ'n mmie-mɔ y'ɔ le Imene nun Alegɔzanndɪlɪ. M'an yɪ bé m'an man Abɔnsanmun maan be nwun yí ke Nyanmian anwun ejɔɛ ɛtɛ ehan'n ti man like kpa.

Be yó asɔnɔn be mán menian'n-mɔ kualaa

² Ehi, like mɔ mún seɛ ke be lí mua be yó'n y'ɔ le ke be bútu bé nwun be héle Nyanmian, be yó asɔnɔn, be séle Nyanmian be mán menian'n-mɔ kualaa, ɛsɛ be lá Nyanmian asɪ. ² Emɔ séle Nyanmian be mán mmelemgbin'n-mɔ, ɔ nun bé kualaa mɔ be le tunmin be sie mán'n. Yí dɪɛ, anɔn ye tanlan wɔ anzunɔnjɔ nun, ye nyan yé nwun ye su Nyanmian, ye bɔ bala m'ɔ sɔ yí nyun. ³ Like m'ɔ ti kpa mɔ Nyanmian m'ɔ ti yé Nguan-defue'n kulo nun anun. ⁴ Afi ɔ kulo ke menian'n-mɔ kualaa, ɛsɛ n nwun ananhɔɛ atɔn'n be nyan bé ti. ⁵ ɔ sanlɔn ke Nyanmian ti baa kunmgbacein. Suanlan kusu m'ɔ di kulo menian'n-mɔ nun Nyanmian asafian'n ti baa kunmgbacein. Suanlan sɔ'n y'ɔ le Kilisi Zozi m'ɔ kacili yí nwun kulo suanlan'n. ⁶ Yí muonun, ɔ'a fa yí nwun ɔ'a bɔ afɔɛ ɔ'a yɪ tɛɛ ɔ'a tua kulo menian'n-mɔ kualaa, ɛsɛ nun ati kalɛ. Mɔ tɛmun'n juli'n, Kilisi yɔɪ yí sɔ maan be nwunlin yí ke Nyanmian kulo ke kulo menian'n-mɔ kualaa, ɛsɛ nyan bé ti. ⁷ Ehi, ɔ'a yɪ mún ke n gán yí Nuan Ejɔɛ'n, ɛsɛ n gáci yí bɔfue m mán bé mɔ be ti man Zufu'n nyán dedi ɛsɛ be nwun ananhɔɛ nun anwun atɔn'n. Ananhɔɛ yé mún kan ɔ, mún nni man ato.

⁸ Yí ti, mún kulo ke lɪka kualaa, ɛsɛ melenzua'n-mɔ séle Nyanmian. Be 'seɛ a, be kúku bé sa'n-mɔ asu anwunno wɔ anwuntɛ nun, be yí bé kunnun, nán be man akpuluwa esue ba bé afian.

⁹ ɛsɛ mún kulo ke mmalasua'n-mɔ kusu wowula bé nwun ke ɔ se fata'n. Nán be wowula bé nwun be kekele bé nwun, nán be wówula bé nwun ke ɔ se fata'n. Nán be nwan bé ti'n-mɔ ngacile ngacile, nán be sɪsa njuaba'n-mɔ be sesie bé nwun, nán be kala etanlan mɔ yí gua yɔ sɪ'n be kekele bé nwun. ¹⁰ Nan be bɔ bala kpa m'ɔ se ke mmalasua mɔ be le su Nyanmian'n bɔ'n.

¹¹ ɔ se ke mmalasua'n-mɔ bébeɛ bé nwun asɪ, be tánlan koun, be tíe ninng'e'n mɔ melenzua'n-mɔ le

kele'n. ¹² Mún ngulo man ke balasua kekele ninng'e anaa ɔ fu belenzua su. Nan mún kulo ke ɔ sie yí nwun'n koun. ¹³ ɔ sanlɔn ke Adamun yé Nyanmian lili mua ɔ bɔɪ yí asannan nán ɔ'a bɔ ɛvu kusu ɔ. ¹⁴ Nán Adamun yé be lakalɪ yí ɔ. Nan balasua'n yé be lakalɪ yí mɔ yí nyun a nɔɔ man Nyanmian ɔ. ¹⁵ Nan kusu, yí biala, kɛmɔ balasua'n ti ɛta'n, se ɔ bɔ mɔndɔnɔn ɔ tila yí dedi nun anun, ɔ kulo Nyanmian ɔ tanlan wɔ anwuntɛ nun nán ɔ'a ngele man yí nwun an, ɔ nyan yí ti.

Asɔnɔn nun asu mgbain'n-mɔ

³ Ejɔɛ ehi mɔ mún kan'n ti ananhɔɛ: se suanlan kun kulo ke ɔ di asɔnɔn nun asu kpain an, anɔn like kpa yé ɔ'a kpunndɛ ɔ. ² Nan kusu suanlan mɔ ɔ 'di asɔnɔn nun ati'n, ɔ di ke ɔ yó suanlan mɔ be nnyan man yí nwun ejɔɛ ɛtɛ fíɪ be ngan man. ɔ ja balasua kunmgbacein. ɔ sɪ yí nwun sɪsa. ɔ 'yɔ like a, ɔ junlɔn yí nwun kpa. ɔ bɔ abalabɔ m'ɔ fata, ɔ man menian'n-mɔ anyun sɔ yí. Sɛ suanlan ba tu yí a, ɔ sɔ yí nun kanlanman. ɔ ti suanlan m'ɔ kualaa like kele. ³ N'ɔ yɔ kɔnɔnmunnzan, ɛsɛ n'ɔ yɔ suanlan kpukpo-kpukpo. ɔ ti suanlan mɔ yí ahunlɔn la asɪ m'ɔ mgbunde man butule. N'ɔ yɔ suanlan mɔ yí nyun bulu esika. ⁴ ɔ yó suanlan mɔ yí muonun ɔ kualaa yí awulo nun asu nian, mɔ yí mma'n-mɔ anyun sɔ yí kpa. ⁵ ɔ sanlɔn ke suanlan mɔ yí muonun ɔ nguala man yí awulo nun asu nian'n, ɔ 'yɔ se nán ɔ'a huala ɔ'a nian Nyanmian Kpili asɔnɔn mma'n-mɔ asu? ⁶ Nán man ɔ yɔ suanlan mɔ beɛ mɔ ɔ'a fa yí nwun ɔ'a man Nyanmian. Afi ɔ kualaa ke ɔ tu yí nwun ke Abɔnsanmun yɔɪ yí mɔ yí ti yé Nyanmian 'ba bua yí ndɛɛ'n. ⁷ ɔ fata ke ɔ yɔ suanlan mɔ bé mɔ be nɔɪ Nyanmian'n de yí di, nán b'a ngulo man yí nwun, nán Abɔnsanmun kusu asa a ngan man yí.

Asɔnɔn nun asu bukafue'n-mɔ

⁸ Asɔnɔn nun asu bukafue'n-mɔ kusu, ɔ fata ke be yó menian mɔ be felɪ bé, mɔ be di ananhɔɛ. Nán be yɔ kɔnɔnmunnzan, nán be yɔ menian mɔ bé nyun bulu esika. ⁹ ɔ fata ke be nyan ajunlɔn kpa nán b'a tila bé dedi'n m'ɔ ti nvialɛ nun like nun anun kpa. ¹⁰ Menian sɔ'n-mɔ, be sá bé nían kualaa, nán se emɔ a ndɪ man bé nwun ejɔɛ ɛtɛ fíɪ a, beɛ mɔ anɔn be le ba li junman sɔ nun ɔ.

¹¹ ɔ se ke bé yɪ-mɔ kusu yó mmalasua mɔ be felɪ bé. Nán be yɔ mmalasua mɔ be kan menian anwun ejɔɛ ɛtɛ be seɔɪ bé dunman. Be lé bé nwun be lí. Be lí ananhɔɛ wɔ ninng'e kwalaa anun.

¹² ɔ se ke asɔnɔn nun asu bukafue'n-mɔ já balasua kunmgbacein, ɛsɛ be húala be nían bé mma'n-mɔ nun bé awulo nun asu kpa. ¹³ Afi bé mɔ be di bé junman'n kpa'n, menian'n-mɔ anyun sɔ bé, ɛsɛ bé dedi'n mɔ be le yí wɔ Zozi Kilisi anun'n, ɔ jinlan yí ja nun kpa.

Nyanmian nvialɛ nun like kpili kpa'n

¹⁴ Timote, mún kele wó kalata ehi, n ne anyɔndasue ke ɔ ngo hye man fíɪ mún 'ba a wó nwun ɛɔ. ¹⁵ Nan kusu se mún ɛɛ nán m malɪ man an, kalata ehi 'ba hele wó bala m'ɔ se ke Nyanmian awulo amma'n-mɔ bɔ'n. Nyan-

mian awulo amma sɔ'n-mɔ y'ɔ le Tlasɔfue Nyanmian asɔnɔn mma'n-mɔ. Asɔnɔn mma sɔ'n-mɔ ti ke sua mpi-la, be suan ananhɔle'n. ¹⁶ Yé kwalaa ye nwun yí yuein, Nyanmian a yi nɔɔle nun like kpili kpa ɔ'a hele yé. Like sɔ'n y'ɔ le Zozi.

Ɔ'a kaci yí nwun kulo suanlan.

Nyanmian Wawe nun a hele ke

ɔ ti Nyanmian Awa seseɔfue.

Nyanmian mmɔɔfue'n-mɔ a nwun yí.

Yí nwun ejɔle'n, b'a ɔɔ

b'a hele mân nun anun menian'n-mɔ.

Mân nun anun menian'n-mɔ a le yí a li.

Ɔ'a fu ɔ'a hɔ nyanmiansu

wɔ anunminnyanmun nun.

Ato ngeheleɔfue'n-mɔ

4 Nyanmian Wawe'n kan yí yuein ke mele kasian nun anun, menian mmie-mɔ mma nne man Kilisi be nni man kún. Nan be 'fa bé nwun be ɔɔ ato ngeheleɔfue'n-mɔ, ese be 'di wawe ete'n-mɔ ngehele di'e'n-mɔ asu. ² Be 'man apoo mma atofue'n-mɔ kolo bé nuan nun be laka bé. Atofue sɔ'n-mɔ, be le man ajunlun kún. Bé ajunlun'n ngan man ejɔle ngele man bé kún. ³ Be 'kekele ke ajaa'n ti man like kpa, ese like mɔ be di'n, bie ti man kpa mɔ be di ɔ. Nan kusu Nyanmian ɔɔɔ ninnge sɔ'n-mɔ ke menian mɔ be de Kilisi be di mɔ b'a nwun ananhɔle'n, be yó asɔnɔn, be lá Nyanmian asɔ, nán be lí ninnge sɔ'n-mɔ. ⁴ Ninnge'n mɔ Nyanmian Kpili ɔɔɔ'n, yí kwalaa ti kpa, baa kun nnun man nun m'ɔ ti man kpa ɔ. Yí ti ɔ se ke ye da Nyanmian asɔ nán ye ɔ yí kwalaa anun. ⁵ Ɔ sanlun ke Nyanmian Anuan Ejɔle'n nun asɔnɔn eyɔle'n, ɔ man ninnge kwalaa anwun ti wɔ Nyanmian anyunnun.

Zozi Kilisi akua kpa'n

⁶ Se e kekele anianman'n-mɔ ninnge ehi-mɔ a, e 'ba kaci Zozi Kilisi akua kpa. Dedi nun anwun ngehele kpa'n mɔ e nanndi su'n y'ɔ ti wó ekala nun alɛ ɔ. ⁷ Ehua ejɔle mgban-mgban'n m'ɔ nun dedi'n ti man kun'n, yaci gua. Nan ɔɔ mɔndɔnɔn fa wó nwun ɔɔ Nyanmian kpa. ⁸ Anwunnaan nun anun ekpunndian'n ti like kpa, nan kusu ɔ ti man cunnjɔn. Nan like mɔ be yɔ a, Nyanmian kulo'n, ɔ ti kpa wɔ like biala anun. Ɔ sanlun ke se ye ɔɔ bala sɔ nun an, anun ye si ke ye le nguan m'ɔ le man ayuelɛ wɔ mele ehi anun, ɔ nun mele'n m'ɔ le ba nun anun.

⁹ Ejɔle ehi ti ananhɔle m'ɔ se ke suanlan de di ɔ. ¹⁰ Yí sɔ ati yé ye le di junman ese ye le kpili ɔ. Ɔ sanlun ke y'a fa yé anyɔndasue'n kwalaa y'a wula Tlasɔfue Nyanmian'n m'ɔ ti menian'n-mɔ kwalaa Nguandefue nun anun. Nan kusu, menian mɔ be de yí be di'n, bé ala yé ɔ de bé ɔ.

¹¹ Kekele ninnge sɔ'n-mɔ nán kan fua su kpa maan be yó. ¹² E ti batunman, kusu n'e man suanlan flí tutu wó nyunnun ngesele. Nan wó ejujɔle nun o, wó abalabɔ nun o, wó ehulo mɔ e fa kulo menian'n-mɔ o, wó dedi nun o, wó anwuntɛ nun o, man menian mɔ be le de-

di'n, be nían wó di'e nun asu be yó bie. ¹³ Kunnga Ehele Ejɔle'n bagua nun, kan Nyanmian Anuan Ejɔle'n wowu-la asɔnɔn mma'n-mɔ anwunsele, ese kekele bé ninnge dede maan m mála. ¹⁴ Mele mɔ Nyanmian mgɔɔman-fue'n-mɔ hanlun wó nwun ejɔle, mɔ asɔnɔn mgɔɔman-fue'n-mɔ falɔ bé sa fualɔ wó nwun'n, wawe nun junman'n mɔ Nyanmian falɔ manlun wó'n, n'e bubu wó nyun gua su. ¹⁵ Ti wó nyun di junman sɔ'n maan bé kwalaa be nwún yí ke e le ɔɔ mɔndɔnɔn. ¹⁶ Sie wó muonun wó nwun ye, ese nían wó ninnge'n mɔ e kekele'n kusu asu, nán mian wó bu. Ɔ sanlun ke, se e yɔ yí sɔ a, wó muonun e 'nyan wó ti, ese bé mɔ be tie wó'n kusu 'nyan bé ti.

Pɔlu 'ba tu Timote fuɔ

5 N'e fa ahunlun kpili kan ejɔle kele suanlan kpain. Nan se e 'kan ejɔle e kele yí e tu yí fuɔ a, bu yí ke yí y'ɔ wult wó ɔ. Bu mgɔɔfue'n-mɔ ke wó nianman mme-lenzua y'ɔ le bé. ² Bu mmalasua mgɔɔman'n-mɔ ke wó nin y'ɔ le bé. Bu ndalua'n-mɔ kusu ke wó nianman mmalasua y'ɔ le bé. Se e 'kan ejɔle e kele bé e tu bé fuɔ a, kan wɔ anwuntɛ nun kpa ɔɔɔɔ.

Kunlannvɔe'n-mɔ

³ Kunlannvɔe mmalasua'n-mɔ mɔ be le man suanlan flí m'ɔ buka bé'n, nían bé lɔka wɔ anyunnɔɔ nun kpa.

⁴ Nan se kunlannvɔe balasua kun le yí mma-mɔ a, anaan yí nnunman-mɔ a, kekele bé ke bé Nyanmian junman'n m'ɔ fata ke be di mua be di'n y'ɔ le ke be nían bé nwun amma'n-mɔ. Be yó yí sɔ be síe mɔ bé nwun amma'n-mɔ yɔɔ manlun bé nun abusɔ. Yí sɔ yé Nyanmian Kpili kulo ɔ. ⁵ Balasua m'ɔ ti kunlannvɔe sakpa, m'ɔ le man suanlan flí m'ɔ nían yí'n, yí di'e, ɔ fa yí lua'n kwalaa ɔ wula Nyanmian Kpili asa nun. Ɔ ɔɔ mɔndɔnɔn ɔ seɛ yí kɔngɔe nun eyua ke ɔ nían yí su. ⁶ Nan kunlannvɔe m'ɔ le di mân'n, se yí nyun wɔ su ɔɔɔ a, anun ɔ ti ke ɔ'a wu. ⁷ Kan ejɔle sɔ'n kele bé, nán suanlan flí a nnyan man bé nwun ejɔle ete a ngan man. ⁸ Afɛ se suanlan kun nnun man yí nwun amma'n-mɔ, cilili yí ata di'e nun anun menian'n-mɔ a, anun ɔ ti ke ɔ'a yaci yí dedi'n ɔ'a tu. Suanlan m'ɔ nzi man Nyanmian'n ti kpa tala yí.

⁹ Kunlannvɔe balasua mɔ e 'ka yí wula kunlannvɔe'n-mɔ anun'n, man ɔ yó balasua mɔ ɔ'a li afue abulasian, m'ɔ jalɔ belenzua kunmgba cein. ¹⁰ Ese ɔ yó balasua mɔ menian'n-mɔ ɔ yí dunman kpa, mɔ ɔ'a ta yí mma'n-mɔ kpa, mɔ eyefue tu yí a, ɔ sike yí kanlanman, ɔ nwunnzin Nyanmian menian'n-mɔ aja nun anwun, ɔ buka aluabɔfue'n-mɔ, mɔ ese ɔ yɔ nyɔle ngacile kpa'n kualaatin'n.

Kunlannvɔe ndalua'n-mɔ

¹¹ Nan kunlannvɔe ndalua'n-mɔ, n'e ka bé wula nun. Ɔ sanlun ke se bian ajaa ejɔle ɔ bé ti anun an, anun b'a kaci bé nzin b'a si Kilisi. ¹² B'a tun ndâ'n mɔ be lili mua be hanlun wɔ Kilisi anyunnun'n. ¹³ Se ɔɔɔ e kele bé dunman an, be nyɔ man like kpa flí, nan be cinnin awulo'n-mɔ anun. M'ɔ ti yale biekun'n y'ɔ le ke adawu mgbili

εβζ nun cenjin yê be di ζ. Ejɔle m'ɔ nvata man mɔ be kan'n yê be kan ζ. ¹⁴ Eɥika ati, mun kulo ke kunlannvɔe ndalua'n-mɔ já mmian, be wú mma, be nían bé awu-lo'n-mɔ asu, nán bé mɔ be kɔ yé nun a nnyan man yé nwun ejɔle ete a ngan man. ¹⁵ Mun kan sɔ, ζ sanlun ke bé mmie-mɔ fi ananhɔle atun nun asu b'a jasɔ dada angunmun b'a fa Abɔnsanmun dɛ nun asu. ¹⁶ Se bala-sua kun le dedi nán kunlannvɔe mmalasua-mɔ gua yí sa su a, ζ nían bé. N'ɔ yaci bé tu asɔnun nun asa su, nán asɔnun nun a huala ζ'a nían kunlannvɔe mmalasua'n-mɔ mɔ sakpa be le man suanlan fíí m'ɔ nían bé'n.

Asɔnun nun asu mgbain'n-mɔ

¹⁷ Asɔnun nun asu mgbain'n-mɔ mɔ be nían asɔnun nun asu kpa'n, ζ fata ke be man bé anyunnɔɔ nun ahatua kpa, nán yí lili bé mɔ be kan Nyanmian Anuan Ejɔle'n, mɔ εse be kekele ninng'e'n. ¹⁸ M'ɔ man mun kan sɔ'n y'ɔ le ke, b'a hele wɔ Ehele Ejɔle nun anun ke: *Enale'n m'ɔ le tetia *bele nun asu'n, n'ε cɔcɔ yí nuan'n.* Ese b'a hele yí biekun ke: *Suanlan m'ɔ le di junman'n, yí ahatua m'ɔ fata'n, be fá be mán yí.* ¹⁹ Asɔnun nun asu kpain kun mɔ be kɔ tun yí εsuan'n, se menian nnyuan anaan nsan a nni man yí nwun adanzɛ a, n'ε de tu nun. ²⁰ Bé mɔ be kɔ yɔ like ete'n, tu bé nyunnun bagua nun maan ehɔnlun-mɔ súlo nán bé kusu b'a nyo man ete sɔ'n bie.

²¹ Nyanmian Kpili anyunnun, Kilisi Zozi nun nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ kusu anyunnun, mun kan ndâ ke ε lí ngehele sɔ-mɔ asu. Yí ti, n'ε nían suanlan anyun-nun wɔ like biala anun, n'ε kulo menian'n-mɔ bie ε yaci bie.

²² N'ε ku fa wɔ sa sie suanlan ati asu, ε fa asɔnun'n junman wula yí sa nun, ζ sanlun ke se ζ'a yɔ ete a, yí ete sɔ'n 'kan wɔ bie. Wɔ muonun, nían wɔ nwun kpa, man wɔ nwun tí. ²³ Kemɔ wɔ ku'n juɔ wɔ m'ɔ man ε nje man nán a fuke'n, n'ε nun nzue ngunmun ala, nan nun divun nganngan. ²⁴ Menian'n mmie-mɔ ete mɔ be kɔ yɔ'n, be di mua be nwun yí yuein kualaa nán b'a bua bé ndε'e'n. Nan mmie-mɔ kusu dɛ'e'n, be di mua be bua bé ndεε kualaa nán b'a nwun yí ke b'a yɔ ete. ²⁵ Yí sɔ kusu ala, nyɔle kpa mɔ suanlan kɔ yɔ'n, be nwun yí yuein, yê nunhan kusu mɔ be nguala be nnwun man yí ebele ala'n, ζ nvla man lé.

Nganga'n-mɔ

6 Bé kualaa mɔ be ti nganga'n, be mán bé nyin sɔ bé mun-mɔ kpa, nán menian'n-mɔ a nzecɔ man Nyanmian dunman, εse b'a ngan man yé ngehele nun nwun ejɔle ete. ² Nganga mɔ bé mun-mɔ de Kilisi di'n, nán be tua ke bé nianman y'ɔ le bé nun ati, be fa bé nyin be wowula bé nyunnun. Nan ζ se ke be su bé kanlanman kpa. ζ sanlun ke be di bé junman'n be man bé mɔ b'a le yé Mun b'a li mɔ be kulo bé'n nyan su nvasue. Kekele ninng'e sɔ'n maan be yó.

Ato ngehele'n nun anyanbenwun kpa'n

³ Se suanlan bie kekele ninng'e ngacile ngacile, nán ζ nni man yé Mun Zozi Kilisi anwuntɛ ejɔle'n-mɔ asu ζ nun ngehele'n m'ɔ man be bɔ abalabɔ m'ɔ sɔ Nyanmian anyun nun an, ⁴ anun suanlan sɔ'n ti atubenwun suanlan. ζ nzi man like fíí. Yí like m'ɔ la yí nwun ke anwunnyale'n y'ɔ le ninng'e'n-mɔ anwun akpulɔwa esue nun etian'n. Ke ζ yɔ mɔ menian'n-mɔ fa bé nwun ekpɔ be di butule, be kpe nzuba, be kan bé nwun ejɔle ete, ⁵ be su akpulɔwa ndɔndun bé afian nun anun. Afi bé ajunlun nun a yɔ mgban-mgban, be nzi man ananhɔle nun anwun ejɔle fíí kún. Be junlun ke Nyanmian anwun dedi'n mɔ ye le yí'n, ζ ti like mɔ be fa be kpunnde anyanbenwun.

⁶ ζ ti ananhɔle, Nyanmian anwun dedi'n mɔ ye le yí'n, ζ ti anyanbenwun like kpili kpa man suanlan mɔ yí nyin sɔ yí dɛ kaan m'ɔ le yí'n. ⁷ ζ sanlun ke mɔ ye 'ba mân eɥi anun'n, ye nun like fíí a mma man, yê se ye 'sa ye kɔ a, ye nguala man bie nun kɔ. ⁸ Eɥika ati, se ye nyan alɛ ye di, ye nyan taladɛ ye wula a, eɥi ala sa yé. ⁹ Nan menian mɔ be kulo ke be nyan bé nwun'n, menian sɔ'n-mɔ, be tɔ sɔnlan nun anun ke ngaa. Ninng'e mgban-mgban m'ɔ man menian secɔ bɔkɔ-bɔkɔ, εse bé busu bɔ'n yê be kulo ζ. ¹⁰ Afi ete ngacile'n kualaa fi esika anyunbulu'n. Menian mmie-mɔ anyun a bulu esika'n dede b'a yaci bé dedi'n b'a tu mua, b'a fa bé nwun b'a wula emian ngacile dɔun anun.

Pɔlu 'ba tu Timote fuɔ

¹¹ Nan wɔ dɛ, ε ti Nyanmian suanlan, n'ε yɔ ninng'e sɔ'n-mɔ bie. Yɔ nyɔle kpa. Fa wɔ nwun bɔ Nyanmian sele kpa, nyan dedi, nyan ehulo, si abutale, yɔ betɛɛ. ¹² Bɔ mɔndɔnlun kpa, man wɔ asitanlan'n nun wɔ dedi'n yɔ kun. Kpunnde nguan m'ɔ le man ayuelɛ'n mɔ Nyanmian a fele wɔ ke ε nyán yí'n. ζ sanlun ke yí ti yê ε lili wɔ dedi nun anwun adanzɛ kanlanman wɔ menian dɔun anyunnun ζ. ¹³ Nyanmian Kpili m'ɔ man ninng'e kualaa nguan nun anyunnun, ζ nun Kilisi Zozi m'ɔ lili yí dedi nun anwun adanzɛ kanlanman wɔ Punsu Pilatɔ anyun-nun'n kusu anyunnun, mun kan ndâ ke ¹⁴ ε lí ejɔle'n mɔ m'an hele wɔ nun asu, εse ε síe wɔ nwun kunlun-ngunlun nán b'a nnyan man wɔ nwun ejɔle ete b'a ngan man. Yɔ yí sɔ dede m'ɔ jú cian mɔ yé Mun Zozi Kilisi 'yɔ yɔ nwun kele'n. ¹⁵ Cɔan'n mɔ yé Mun Zozi 'yɔ yɔ nwun kele'n, Nyanmian yê ζ 'kele ζ. Nyanmian sɔ'n, yí ngunmun cein y'ɔ ti Belemgbin ζ, ζ ti salɛ baka, ζ ti mmelemgbin'n-mɔ Belemgbin, ζ ti munlan'n-mɔ Amun. ¹⁶ Yí kunmgbá cein ala yê yí dɛ ζ nwu man lé ζ. Jawe'n m'ɔ ti nun'n, suanlan fíí nguala man yí nwun kpunng'e. Suanlan fíí nwunlin man yí lé, yê suanlan fíí nguala man yí nwun kpunng'e. Kulo suanlan fíí nwunlin man yí lé, yê kulo suanlan fíí nguala man ke ζ nwun yí. Asasue nun tunmin yó yí dɛ cian daa! Amun!

¹⁷ Bé mɔ b'a nyan mân eɥi anun ninng'e'n, tu bé fuɔ ke nán be fa be tu bé nwun. Se bé ke nán be fa bé anyundase'n be tu anwundɛ'n m'ɔ nje man nán ζ'a secɔ nun

asu. Nan be fá bé anyúdasue'n be tú Nyanmian Kpili asu. Yí mɔ se ɔ 'fa like man yé a, ɔ man yé dɔun kpa maan ye di nun fe'n. ¹⁸ Tu bé fuɔ ke be yó nyɔle kpa, be mán ye eyɔle'n tí bé kpa, be yó ahunnunye, ese be búka ehunlun-mɔ. ¹⁹ Se be yɔ yí sɔ a, ɔ ti ke anwunndie m'ɔ ti kpa, ese ɔ nzeci man yê be le kokuan be sie be man bé nwun wɔ me'e'n m'ɔ le ba nɔn anun ɔ, nán b'a huala b'a nyan ananhɔle nguan kpa'n bé asitanlan nɔn anun.

²⁰ Timote, like'n mɔ Nyanmian a fa a wula wɔ sa nun'n, nɔn su kpa. Ejɔle mgban-mgban'n m'ɔ nun de-di'n ti man kun'n, n'e tie bie, ese bé ninng'e'n mɔ bé nwan be si yí nan kusu ɔ ti ato mɔ be le kele'n, n'e suan bie. ²¹ Like ati m'ɔ man mun kan sɔ'n, y'ɔ le ke menian mmie-mɔ bu bé nwun ke be si ananhɔle ngehele'n kpa, be nne man ananhɔle ngehele kpa'n mɔ ye kekele'n be nni man. ɔ man be fi dedi atun nɔn asu b'a jasu.

Nyanmian nwún emɔ anwun anwunnvoe.

2 TIMOTE

M'wā nun'n

Mō anūn Pōlu la fiadl ɔ lē nwun yalē *Lōmun elō'n, y'ɔ hēlēl kalata ēhl ɔ (yí ti 1.8,16-17, 2.9). ɔ hēlēl nwanlūn Timote. Mēlē sɔ'n, anūn Timote wā Efēzī kulo nūn asu ēbēlē. Pōlu nwan Timote asa kan kalata nūn an, n'ɔ de sie nan ɔ tu yí Lōmun elō (4.9). Afī, ɔ de di kē yí ewue cīan nūn a kpunngē (4.6). Pōlu a li junman kpa ɔ'a man yē Mūn Zozi Kilisi, yí ti, ɔ lē wowula Timote anwunsele kē ɔ nīan yí muonun yí Pōlu dīe nūn asu nān ɔ lí bie.

Kalata nūn ati 1.3-2.13, Pōlu lē kan kele Timote kē ɔ tīla yí dedi nūn anūn kpa wā yalē'n mō bē mō bē ɔ Zozi Ejplēkpa'n nwun yí nūn anwun. Kalata nūn ati 2.14-4.5, Pōlu lē kan kele yí kē ɔ jínlan ngehele'n m'ɔ nūn ēhele Ejplē Nwanzan-nwanzan'n ɔ su nūn anūn kpa. Kē Pōlu yól yí alimua kalata nūn anūn'n, ɔ lē kannzu Timote kē ɔ nīan yí nwun wā ato ngehelefue'n-mō anwun. Kalata nūn agualē nūn, Pōlu lē ɔ yí asitanlan nūn anūn amannē, ɔ lē man Timote ngalē.

Ahūn ebisa

¹ Timote, Mīn Pōlu mō n dī Kilisi Zozi bōfue'n kun, mīn yē mūn kele kalata ēhl mūn nwan wó ɔ. Nyanmīan a hulo, ɔ'a yí mīn kē m mō nyanmīansu nguan m'ɔ le man ayuelē nūn anwun kpayē. Nguan sɔ'n, Nyanmīan falī bōlī anɔhuba daba. Sian dīe, y'a nyan yí wā kun ēyolē'n mō yē nūn Zozi Kilisi y'a yó nūn anūn. ² Mīn wa mō mūn kulo wó kpa, mūn 'bisa wó ahūn mūn yó wó ēclan'n mō.

Mōndūnlūn nūn anwun afutu'n

³ Nyanmīan Kpili mō n ne ajunlūn kpa mūn su yí kē yē nannan-mō sulī yí'n, mūn 'da yí asī. Mūn 'da yí asī kē kōngɔ nūn eyua, sē mūn 'yó asɔnūn an, mīn tī kacī wó. ⁴ Mūn kacī wó nyūn ēmūn nūn an, anūn mīn lua lē dō wó sele kpa mūn kulo kē mūn nwun wó nwun, nān mūn nyan fē elie kpili kpa. ⁵ Wó dedi'n m'ɔ tī ananhōle nūn anwun ejplē tē wā mīn tī anūn. Dedi'n mō wó nan bala-sua Loyisi nūn wó nin Eninsi, bē lili mua bē nyanlūn yí'n, mūn de mūn di kpa kē ē tē lē dedi sɔ'n.

⁶ Ehika ati, mūn kacī wó kē, mēlē mō n valī mīn sa n vualī wó nwun'n, junman'n mō Nyanmīan Kpili falī manlūn wó kē ē lī'n, ɔ mōndūnlūn dī. ⁷ ɔ sanlūn kē Wawē Nwanzan-nwanzan'n mō Nyanmīan Kpili a fa a man yē'n, ɔ man yē nyo man minndiīn, nan ɔ wowula yē anwunsele, ɔ man yē nyan ehulo, ēse ɔ man yē kualā yē nwun blī.

Nyian nūn anwun afutu'n

⁸ Yí ti n'ē man yē Mūn adanzīe elie nūn anwun nyian kun wó. Mīn kusu mō yē Mūn dunman nūn ati yē b'a tu mīn fiadl'n, n'ē man mīn nwun nyian kun wó. Nan nanndī anwunsele'n mō Nyanmīan Kpili a fa a man wó nūn asu, nwun Ejplēkpa nūn anwun amannē'n bie kē mīn. ⁹ Nyanmīan yē ɔ'a le yē nguan ɔ, ēse yí yē ɔ'a fēle yē kē yē káci yí menian ɔ. Nān kē like kpa mō y'a yó ti ɔ, nan

yí muonun ɔ'a hulo yí ɔ ēse ɔ'a nwun yí nwun anwun-nvoe. Kilisi Zozi adawuluman, Nyanmīan a nwun yē nwun anwunnvoe sɔ'n, yí nzin nān ɔ'a ɔ mōn'n. ¹⁰ Nan sian dīe, yē Nguandefue Kilisi Zozi mō ɔ'a yí yí nwun ɔ'a hele'n dunman nūn, Nyanmīan a hele yē kē ɔ'a nwun yē nwun anwunnvoe. ɔ sanlūn kē Kilisi Zozi yē ɔ'a tua ewue ɔ'a le yí tunmin'n m'ɔ le yí nūn ɔ, ēse ɔ nanndī Ejplēkpa nūn asu, ɔ'a yí nguan m'ɔ le man ayuelē'n ɔ'a hele. ¹¹ Ejplēkpa sɔ nūn ati yē Nyanmīan a yí mīn kē bōfue ɔ nūn ngehelefue ɔ. ¹² Ehika ati yē mūn nwun yalē ēhl ɔ, nan kusu yí nwun nyian ngun man mīn. ɔ sanlūn kē mūn sī suanlan'n mō m'an fa mīn lua'n kualāa m'an wula yí nūn'n. Mūn de mūn di kē ɔ le tunmin ɔ nūn like'n mō ɔ'a fa ɔ'a wula mīn sa nūn nūn asu dede ɔ 'ju cīan mō yē Mūn 'bua menian'n-mō kualāa ndē'e'n.

¹³ Nūn ananhōle ejplē'n mō n gelelī wó nūn asu nanndī, nān jinlan wó ja nūn kpa wā dedi'n nūn ehulo'n mō yē le yí wā kun ēyolē'n mō yē nūn Zozi Kilisi y'a yó nūn anūn. ¹⁴ ɔ nanndī Wawē Nwanzan-nwanzan'n m'ɔ wā yē nūn nūn asu, di ngehele kpa'n mō b'a fa b'a wula wó sa nūn nūn asu.

¹⁵ Wó muonun ē sī kē anianman'n-mō kualāa mō bē fi Azi mōn nūn anūn'n, b'a nwanndī mīn. Menian sɔ'n bē mmie-mō y'ɔ le Fize nūn Elmozenūn.

¹⁶ Nan Onezifɔ dīe, Yē Mūn yó yí nvilīe'n-mō yē. ɔ sanlūn kē fiadl'n mō b'a tu mīn'n, mīn nwun nyian ngun man yí, ɔ cīcī mīn lua. ¹⁷ M'ɔ juli *Lōmun ewa'n, ɔ bōlī mōndūnlūn ɔ kpunndēlī mīn dede ɔ nwunlīn mīn. ¹⁸ Yí ti, cīan mō yē Mūn 'ba bua menian'n-mō ndē'e'n, ɔ nwún yí nwun anwunnvoe. Mō anūn n wā Efēzī elō'n, mīn nwun mōndūnlūn m'ɔ bōlī'n, wó muonun ē sī.

Nwun Kilisi anwun amannē'n bie kē mūn nwun yí'n

² Nan wó dīe, mīn wa, Kilisi Zozi a nwun yē nwun anwunnvoe ɔ'a man yē nūn yí y'a yó kun. Fa wó nyūn tu nān wowula wó nwun anwunsele. ² Ejplē'n mō ē tulī kē n ganlūn yí menian dūn anyunnun, menian mō

ε de di κε σε ε kan ejɔle sɔ'n kele bé a, bé kusu be kɔ huala yí kan kele bé manngun'n-mɔ'n, kan ejɔle sɔ'n kele bé. ³ Amannɛ'n m'ɔ mɔn nwun yí ke Kilisi Zozi nzalafu kpa'n, wó kusu nwun yí sɔ bie. ⁴ Nzalafu mɔ yí nwan ɔ yɔ like m'ɔ sɔ yí sahnlan'n mɔ ɔ'a fa yí junman nun nɔn anyɔn'n, ejɔle mɔ bé mɔ be tɪ man nzalafu'n di'n, ɔ nva man yí nwun nwula man nun. ⁵ Suanlan kusu m'ɔ le su enwanndie'n, se ɔ nwanndi ke mala'n kele nun an, yê be fa kunnunmun elie nun anwun like be man yí ɔ. ⁶ Suanlan m'ɔ kɔ li junman seke kɔ fe kɔ lua ebo'n, yí yê ɔ di mua ɔ tɪ ebo nun asu baa ɔ. ⁷ Ejɔle ehi mɔ mɔn kan mɔn kele wɔ'n, junlun yí nwun kpa, nán yé Mɔn 'ba buka wó maan ε tɪ ninngɛ sɔ'n-mɔ kualaa abu.

⁸ Man wó tɪ káci Zozi Kilisi m'ɔ fi ewue nun ɔ'a tinngɛ'n. ɔ tɪ belemgbin *Davidi abusu suanlan ke Ejɔlekpa'n mɔ mɔn bɔ'n kpɔn kele'n. ⁹ Ejɔlekpa sɔ nun ati yê mɔn nwun yale m'ɔ ese b'a gua mɔn sa ngɔnzɔngɔnzɔ ke kodiawu. Nan Nyanmɔn Anuan Ejɔle'n dɛ, be bɔli man yí kpaun. ¹⁰ Ehi ka ati, bé mɔ Nyanmɔn Kpili a kpa bé a yɔ yí dɛ'n-mɔ dunman nun, mɔn tila mɔn ahunlun wɔ amannɛ enwuan'n kualaa anan. Yí dɛ anɔn bé kusu be nun Zozi yɔ kun, nán b'a nyan nguan, be nun yí a tanlan yí anunminnyanmun'n m'ɔ le man ayuelɛ nun anun.

¹¹ Ejɔle ehi-mɔ mɔ be le kan'n tɪ ananhɔle:

Se ye nun yí, y'a wu a,
ye nun yí 'nyan nguan.

¹² Se ye jinlan yé ja nun kpunndiin an,
ye nun yí 'di belemgbin.

Nan se ye yí yé tu a,
yí kusu ɔ 'yí yé tu.

¹³ Se ye nnanndi man fɔún an,
yí dɛ, ɔ nanndi fɔún.

ɔ sanlun ke ɔ ngaci man yí nuan lé.

Suanlan m'ɔ di junman kpa'n, Nyanmɔn yɔ yí mɔ

¹⁴ Káci bé ejɔle ehi nán tu bé fuɔ kpa wɔ Nyanmɔn Kpili anyunnun, ke be yáci ejɔle'n-mɔ anwun butule elie'n. ɔ sanlun ke nvasue flí nnun man su, ɔ man bé mɔ be le tie'n minlin. ¹⁵ Bɔ mɔndɔnlun ke suanlan mɔ b'a sɔ yí b'a nuan m'ɔ fi nun ɔ'a fite, n'e sa wó junman nun anwun nyian, kan ananhɔle ejɔle'n fɔún, nán ε fite Nyanmɔn anyunnun an, ɔ'a ndu man wó nyunnun. ¹⁶ Akpulowa esue kuasɩ nun mgban m'ɔ nun dedi ejɔle'n tɪ man kun'n, n'e su bie. ɔ sanlun ke bé mɔ be kulo akpulowa esue sɔ'n, cɩan daa anɔn be nun Nyanmɔn bé afian le tɪ. ¹⁷ Bé ninngɛ dɛ'n mɔ be kekele'n, ɔ tɪ ke anwunnyaɛ m'ɔ le man ayile. Menian sɔ'n bé mmie-mɔ y'ɔ le Imene nun Filetɪ. ¹⁸ Be fi ananhɔle atɔn nun asu b'a jasɩ, bé nwan ewuetinngɛ nun a sun dada angunmun. Ejɔle mɔ be kan be kele menian'n-mɔ maan be yaci bé dedi'n be tu nun anɔn. ¹⁹ Nan kusu Asɔnɔn'n m'ɔ tɪ ke sua mɔ Nyanmɔn a wula yí bu'n, ɔ jin yí ja nun kunngun kpa. B'a heke su ke: "Yé Mɔn sɩ bé mɔ be tɪ yí dɛ'n." Eɛ "Suanlan biala m'ɔ kɔ se ke ɔ tɪ Nyanmɔn dɛ'n, ɔ káci yí nzin ɔ sɩ nyɔle ete'n."

²⁰ Awulo kpili kun biala anun, nán esika kɔkɔle nun jete ninngɛ mɔ be didi nun anaan be nun nun nun

angunmun ala ye be nwun yí nun ɔ. Nan be nwun baka nun afa kusu ninngɛ mɔ be didi nun anaan be nun nun kusu ebeɛ. Cɩan mgbili'n-mɔ anun yé be fa esika kɔkɔle nun jete ninngɛ'n-mɔ ɔ. Nan baka nun afa dɛ'n-mɔ, cɩan daa be fa be yɔ like. ²¹ Yí sɔ kusu ala, se suanlan kun sie yí nwun kunlun-ngunlun wɔ ete'n-mɔ mɔ m'an bubu m'an heke wó nun anwun an, Nyanmɔn 'fa junman m'ɔ tɪ kpa'n ɔ man ɔ di. ɔ sanlun ke ɔ tɪ yí Mɔn dɛ. ɔ bɔbɔa yí nwun ɔ yɔ nyɔle biala m'ɔ tɪ kpa'n.

²² Yí tɪ, nwanndi ninngɛ'n-mɔ mɔ mgbafele'n-mɔ anyɔn bulu yí nwun'n. Kpundɛ sese eyɔle wó asitanlan nun anun, nyan dedi nun ehulo kɔ wó nyunnun, ε nun bé mɔ be su Nyanmɔn ananhɔle nun'n be tánlan wɔ anzununjɔ nun. ²³ Akpulowa esue kuasɩ nun mgban'n, n'e su bie. E sɩ ke yí ayuelɛ'n, ɔ kaci butule. ²⁴ Suanlan kusu m'ɔ di Nyanmɔn junman'n, ɔ nvata man ke ɔ di butule. Nan ɔ di ke ɔ kulo menian'n-mɔ kualaa, ɔ yɔ suanlan m'ɔ kuala like kele, ese ɔ si abutale. ²⁵ Kpulufue'n-mɔ, ɔ di ke ɔ tu yí ahunlun asɩ ɔ kekele bé like. E 'su yí akpulowa a, Nyanmɔn kuala ke ɔ man be kaci bé abalabɔ'n be nwun ananhɔle atɔn'n. ²⁶ Anɔn bé nyɔn a a kulo, be yɔyɔ bé nwun fi Abɔnsanmun ngaa'n-mɔ mɔ be tɔli nun be kacili ngangɔ be yɔli m'ɔ kulo nun anun.

Ayuelɛ mele nun anun asitanlan'n

³ Káci ke mele kasian nun anun, mân nun anun 'ba yɔ sɩ kpa. ² Afɩ menian'n-mɔ 'ba kaci ahyuan, bé nyɔn 'ba bulu esika, be 'tu bé nuan nun, ese be 'tu bé nwun. Be 'kukan ejɔle ete be tia Nyanmɔn, bé nyɔn ngɔ sɔ man bé sɩ nun bé nin-mɔ kún, be ngɔ sɩ man ye, bé nyɔn ngɔ sɔ man like m'ɔ tɪ nwannzan-nwannzan'n. ³ Be ngɔ hulo man suanlan, be ngɔ nwun man koun, be 'seɔi menian dunman, be ngɔ huala man bé nwun buli flí, be 'ba yɔ ati ete, be ngɔ hulo man kpa nun eyɔle. ⁴ Be 'laka menian, be 'yɔ mɔ be kulo, be 'kuku bé nwun su. Be 'kulo mân nun anun fe'n be tala Nyanmɔn. ⁵ Be 'yɔ bé nwun ke menian mɔ be de Nyanmɔn be di ke yé, nan kusu be nne man yí tunmin'n be nni man. Sɔ menian'n-mɔ, n'e fa wó nwun bɔ bé. ⁶ Nunhan mmie-mɔ wuwulu awulo'n-mɔ anun be laka laka mmalasua mɔ bé ajunnnun'n tɪ tika, ete dɔun su bé mɔ be kulo mân nun anun ninngɛ ngacile kualaa'n. ⁷ Mmalasua sɔ'n-mɔ, cɩan daa be kulo ke be suan like, nan kusu be nwunlin man ananhɔle'n lé. ⁸ Ke Zuanesɩ nun Zuanbelesɩ, be nun *Moyizɩ, be jinlanlun su'n, yí sɔ kusu ala, menian sɔ'n-mɔ nun ananhɔle'n jin su. Menian sɔ'n-mɔ ajunnnun tɪ man kpa, ese bé dedi'n kusu tɪ mgban. ⁹ Nan be ngɔ huala man mua kɔ. ɔ sanlun ke bé kuasɩ mɔ be tɪ'n, ɔ 'ba fite mân'n kualaa anyunnun ke Zuanesɩ nun Zuanbelesɩ dɛ'n.

Pɔlu amannɛ m'ɔ nwunlin yí'n

¹⁰ Nan wó dɛ, ε nwunlin mɔn ninngɛ mɔ n gekelel'n, mɔn abalabɔ mɔ m mɔlɩ'n, ɔ nun mɔ m muli bé nwun akpunndan n yɔli'n, ε nwunlin mɔn dedi'n, ɔ nun abutale'n mɔ n zili'n, ɔ nun ehulo'n mɔ n ne yí'n, ɔ nun

māndūnlūn'n mō m mōl'n, ¹¹ ɔ nūn yalē'n mō n nwunlin yí'n. N nwunlin yalē kpa Antisu, Ikoninwōmun, ɔ nūn Lisitili elɔ. Nzu ahuluwa dīe yē b'a ngele man mīn ɔ? Nan kusu yē Mūn lelī mīn fī yī kualaa anūn. ¹² Eɛ bɔbɔ, bē kualaa mō bē nūn Kilisi Zozi b'a yɔ kūn, mō bē kulo kē bē yɔ like mō Nyanmian kulo'n, bē 'kele bē ahuluwa. ¹³ Nan atī ētē mma'n-mō nūn atofuē'n-mō, bē tī 'mīn ētē nūn anūn bē laka laka menian dede bē laka bē muonun bē nwun.

¹⁴ Nan wó dīe, ninngē mō a suan, mō a nwun yī kē ɔ tī ananhɔlē'n, fa sie kpa. Wó muonun, ε sī suanlan'n m'ɔ hehelelī wó ninngē sɔ'n-m'ɔ'n. ¹⁵ Anūn ε tī batunman kaan sua yē ε nwunlin Ehele Ejɔle Nwannzan-nwannzan nūn ɔ. ɔ kualaa ɔ man ε nwun ngele ε de Kilisi Zozi dī ε nyan nguan. ¹⁶ ɔ sanlūn kē Ehele Ejɔle'n kualaa fī Nyanmian Kpili muonun elɔ. ɔ tī kpa mō bē fa bē kekele menian ninngē maan bē nwun ananhɔlē'n. Bē fa bē kpala ato'n, bē fa bē tūngē suanlan, bē fa bē buka suanlan maan ɔ bɔ bala m'ɔ sɔ Nyanmian anyūn. ¹⁷ Yī dīe, anūn Nyanmian suanlan'n yɔ faūn, ɔ kualaa like biala m'ɔ tī kpa'n yɔ.

4 Nyanmian Kpili nūn Kilisi Zozi mō ɔ 'ba bua anyūn-wɔsue mma ɔ nūn ewue mma ndē nūn anyunnun, mūn kan ndā kē Kilisi ewalē'n mō ɔ 'ba sa ba'n, ɔ nūn yī belemgbīn mō ɔ 'ba lī'n dunman nūn, ² kan Nyanmian Anuan Ejɔle fua su, sē mēlē'n tī kpa o, sē ɔ tī man kpa o, kan dede maan bē lē bē lī, tu bē nyunnun, wowula bē anwunsele, si abutale kpa bɔkɔ kekele bē ninngē. ³ ɔ sanlūn kē, ɔ 'ba ju mēlē'n bie'n, menian'n-mō ngo tie man ananhɔlē ngehele'n kún. Like mō bē ahunlūn'n kulo'n yē bē 'yɔ ɔ. Ehika ati, ejɔle mō bē muonun bē kulo kē bē tie'n, bē 'ba yia yī nwun ngehelefuē dūn maan bē kan bē kele bē. ⁴ Bē 'ba totua bē nzu wɔ ananhɔlē ejɔle nūn anwun nán bē tie ehua. ⁵ Nan wó dīe, sie tile wɔ like biala anūn, tila wó ahunlūn wɔ yalē elie nūn anūn, man wó nwun tē wó bɔ Ejɔlekpa'n, dī junman mō Nyanmian a fa a man wó'n.

⁶ Nan mīn dīe, n dī kē b'a hun mīn, b'a butu mīn mo-ja nūn asī dada angunmūn. Afī mīn ewue tēmūn a ju.

⁷ M'an hun kuan kpa'n. M'an sɔ mīn dedi nūn anūn kpa, m'an nwanndī dede m'an gua yī bu. ⁸ Kikaala dīe, kun-

nūnmūn elie nūn anwun ahatua lē nwunndē mīn. Ahatua sɔ'n y'ɔ le nguan ele abotile'n. Mūn 'nyan yī cian mō yē Mūn m'ɔ bua ndē sēsē'n, ɔ 'bua kulo menian'n-mō ndē'n. Eɛ bɔbɔ, nan mīn ngunmūn ala yē mūn 'nyan yī ɔ, nan mūn nūn bē kualaa mō bē le ehulo bē lē nwunndē mēlē'n mō yē Mūn 'yī yī nwun kele'n.

Ngalē

⁹ Bɔ māndūnlūn tu mīn ewa ndē-ndē. ¹⁰ ɔ sanlūn kē Demasi a hulo ēnē mīn'n dede d'a nwanndī mīn. D'a hɔ Tesaloninki. Kelesan a hɔ Galasi mīn nūn, Titī kusu a hɔ Dalumasi mīn nūn. ¹¹ Luku angunmūn yē ɔ wɔ mīn nwun ewa ɔ. E 'ba a, fa Maaki ε nūn yī bē bála. ɔ sanlūn kē ɔ kualaa ɔ buka mīn wɔ mīn junman elie nūn anūn. ¹² M'an suan Tisiki Efezi elɔ. ¹³ N yacilī mīn taladīe kpilī'n mō mūn wula taladīe a, mūn fa mūn wula su'n Tolowasi elɔ, Kalipusi anwun ebele. Sē ε 'ba a, fa bele mīn.

¹⁴ Alegizannndūlī m'ɔ bɔ mmulalē'n, ɔ'a bɔ māndūnlūn ɔ'a lī mīn nwun ejɔle ētē kpa. Yē Mūn 'ba tua yī nyɔlīe sɔ nūn anwun kale. ¹⁵ Wó kusu wó, sie wó nwun ye wɔ yī nwun. ɔ sanlūn kē, ɔ tanlūn yē nyūnsu kpa wɔ yē ngehele nūn anwun.

¹⁶ Alimua tēmūn mō bē nūn mīn hɔlī bē mō bɔ dī ejɔlē'n-mō aja su, mō mūn 'sa mīn nūn'n, suanlan fīlī a njinlan man mīn nzin. Bē kualaa bē nwanndilī mīn.

¹⁷ Nan yē Mūn jinlanlūn mīn nzin, ɔ wulalī mīn anwunsele, ɔ man m mōlī Ejɔlekpa'n kpaye kpa bɔkɔ manlūn bē kualaa mō bē tī man Zufu'n tūlī. Yē Mūn a le mīn fī tetlanfuē nūn asa nūn. ¹⁸ Eɛ yē Mūn de mīn fī ētē ngacilē'n kualaa anūn ɔ dī mīn taataa maan mūn wulu yī Belemgbīn Mān nūn anūn. Anyunminnyanmūn hán yī dahuu. Amūn.

¹⁹ Mūn 'yɔ Pilisilī nūn Akilasī, Onezifɔ nūn yī awulo amma'n-mō kualaa like. ²⁰ Elastī a ha Koluntī elɔ yē m'an yaci Tolofimūn Minle elɔ, ɔ sanlūn kē anūn ɔ ndī man akpɔlē. ²¹ Bɔ māndūnlūn bala kualaa nán afuē nūn anuan a yia. Ebulusi, Pudansi, Linunsi, Kolodia, ɔ nūn anianman'n-mō kualaa, bē nwan bē 'yɔ wó like.

²² Yē Mūn nūn wó tánlan. Nyanmian nwún emō kualaa anwun anwunnvoe.

TITL

M'wə nun'n

Titl tɪ *Geleki suanlan. Anun, ɔ wə bé mə be nun Zozi Bɔfue Pɔlu di yé Mɪn junman nun anun bie. ɔ nun Pɔlu be tuli atun dɔun be hɔli bɔli Zozi anwun Ejɔlekpa'n. Ke ye kpɪn ye nwun yí kalata ehi anun'n, Pɔlu yacili Titl Keleti mɪn nun ke ɔ búka asɔnɔn'n-mɔ mə beɛ mə b'a bɔ yí bu'n (yí ti 1.5). Eɛ ye nwun yí biekun wə alimua kalata'n mə Pɔlu heɛli nwanlun Timote nun anun'n ke Pɔlu le man Titl nun asɔnɔn'n-mɔ kusu afutu. Kalata nun anun, Pɔlu le kan keɛ Titl ke ɔ sésie mgbain-mɔ asɔnɔn kun biala asu. Bé mə be 'sesie bé mgbain'n, Pɔlu le kacɪ Titl ninngɛ m'wə fata ke be nwun yí bé asɔtanlan nun anun'n (1.5-9). Pɔlu le kan keɛ Titl nun asɔnɔn mma'n-mɔ ke be lí ananhɔle ngehele'n mə be tɪlɪ nun asu, nán be héle Zufu'n mmie-mɔ mə be kulo ke be seɔi asɔnɔn'n ke bé ngehele di'e'n-mɔ tɪ ato. Kalata nun ati 2-3 nun anun, Pɔlu le man mmelenzua, mmalasua, mg-bafeɛ, ndalua nun nganga mə be wə asɔnɔn'n-mɔ anun nun afutu. ɔ le kacɪ bé kualaa ke Nyanmɪan kpɪnlun yɔli mə ɔ'a nwun bé nwun anwunnvoe ɔ'a man b'a nyan bé ti'n, nán ɔ wowula bé anwunseɛ maan be yɔ nyɔliɛ mg-bakpa. Kalata nun agualɛ nun, Pɔlu le kacɪ Titl ke ɔ fúan bé mə be man mgbacumgbacɛ ba asɔnɔn nun anun'n fi nun fite.

Ahun ebisa

¹ Titi, Mɪn Pɔlu mə n dɪ Nyanmɪan akua mə eɛ n dɪ Zozi Kilisi bɔfue'n yé mɪn keɛ kalata ehi mɪn nwan wə ɔ. B'a yɪ mɪn ke n júɪn bé mə Nyanmɪan a kpa bé a yɔ yí di'e'n maan be nyán dedi, eɛ be nwún ananhɔle'n kpa bɔkɔ nán b'a yɔ like mə Nyanmɪan kulo. ² Like mə Nyanmɪan kulo'n y'ɔ man be nyan nguan m'wə le man ayuelɛ nun anwun anyɪndasue ɔ. Nguan m'wə le man ayuelɛ ɔ'n, Nyanmɪan m'wə nni man ato'n lili mua falɪ bɔli yé anchuba asannan nán ɔ'a bɔ mɪn'n. ³ Mɔ tɛmun'n juli'n, ɔ nanndɪ yí Nuan Ejɔle nun asu, ɔ'a yí nguan m'wə le man ayuelɛ'n ɔ'a heɛ. Eɪka ati, Nyanmɪan m'wə tɪ Nguandefue nun a fa ejɔle ɔ nun a wula mɪn sa nun ɔ'a man mɪn atun ke m mɔ n géle menian'n-mɔ.

⁴ Titi, wə mə e tɪ mɪn wa kpa'n, afl a le Zozi Kilisi a li ke mɪn kusu m'an le yí m'an li'n, mɪn 'bisa wə ahun mɪn yɔ wə eɔian'n mɔ.

Nyanmɪan m'wə tɪ Sɪe'n ɔ nun Zozi Kilisi m'wə tɪ yé Nguandefue'n, be nwún wə nwun anwunnvoe eɛ be mán wə lua cíci wə nwun.

Junman m'wə se ke Titl di wə Keleti mɪn nun anun'n

⁵ N yacili wə Keleti mɪn nun anun elɔ ke e sésie ejɔle'n kualaa m'wə ka'n kpe kpe kpe. Kulo kun biala asu, sesie mgbain-mɔ ebeɛ asɔnɔn nun asu ke m gbɪnlun n geleli wə'n. ⁶ Suanlan mə e 'sie yí kpain'n, ɔ se ke ɔ yɔ suanlan mə be nnyan man yí nwun ejɔle eɛ fíɪ be ngan man. ɔ ja balasua kunmgbə cein, yí mma'n-mɔ de Zozi Kilisi be di, be mmɔ man bé dunman eɛ ke be yɔ mgbain-mgbain ninngɛ anaan bé nyɪn nɔɔ man suanlan. ⁷ Afl asɔnɔn kpain'n, ɔ tɪ suanlan m'wə di Nyanmɪan junman.

Yí ti, ɔ se ke ɔ yɔ suanlan mə be nnyan man yí nwun ejɔle eɛ fíɪ be ngan man. ɔ nni man ke ɔ yɔ suanlan m'wə tu yí nwun, m'wə fe eya, m'wə tɪ kɔnɔnmɪnnzan, m'wə tɪ kpukpo kpukpo, mə yí nyɪn bulu esika. ⁸ Nan ɔ fata ke ɔ yɔ suanlan m'wə ɔ menian nun kanlanman, m'wə kulo ye eyɔle, m'wə le ajunlun, m'wə tɪ sese, mə ɔ'a fa yí nwun ɔ'a man Nyanmɪan kpa bɔkɔ, m'wə kualaa yí nwun bɪli, ⁹ m'wə di ananhɔle ejɔle'n mə b'a hehele yí nun asu, nán yí kusu ɔ'a huala ɔ'a fa ɔ'a wowula eɪhɪnlun-mɔ anwunseɛ, nán ɔ'a heɛ bé mə be di ato nzin'n maan be nwun yí ke b'a fun.

¹⁰ Afl, Zufu'n-mɔ mə b'a fa bé nwun b'a man Zozi'n, bé nun mmie-mɔ dɔun kpa tɪ anzuseɛfue, be kan mgbain-mgbain ejɔle eɛ be laka menian. ¹¹ Zufu ɔ'n-mɔ, ɔ se ke e tótua bé su. ɔ sanlun ke, awulo awulo mə nun menian'n-mɔ kualaa a fa bé nwun b'a man Zozi'n, Zufu ɔ'n-mɔ le kekele bé ninngɛ m'wə nze nvata man be kpɪnnɛ ndunlunmun esika. ¹² Keleti amma'n-mɔ muonun le bé kpɔmanfue kun. Bé kpɔmanfue ɔ'n nwan:

Keleti amma, be di ato cian daa, bé ti anun tɪ eɛ be yɔ be ninngɛ'n-mɔ ke naan, eɛ be tɪ efuanfue bé ku eɛɛ nun ala y'ɔ cian bé ɔ.

¹³ Ejɔle'n mə bé kpɔmanfue ɔ'n hanlun'n tɪ ananhɔle. Eɪka ati, tu bé nyunnun kpa, nán bé dedi nun a yɔ fúɔn ¹⁴ b'a yaci Zufu ehua'n-mɔ b'a gua, nán eɛ b'a nni man menian mə b'a kaci bé nzin b'a si ananhɔle'n mala di'e'n-mɔ asu. ¹⁵ Menian mə bé nwun a tɪ'n, like fíɪ tɪ man efian mman man bé. Nan bé mə efian a gua bé nwun mə be nne man Nyanmɪan be nni man'n, like kualaa tɪ efian man bé. ɔ sanlun ke bé ngele'n nun bé ajunlun'n tɪ eɛ. ¹⁶ Be kan ke be si Nyanmɪan, nan kusu bé nyɔliɛ'n-mɔ keɛ ke be nzi man Nyanmɪan. Bé nwun le ekpɔ, be tɪ anzuseɛfue yé be nguala man nyɔliɛ kpa baa kunmgbə cein yɔ.

Pɔlu 'ba tu mgbain'n-mɔ fɔɔ

² Nan wɔ̄ dɛ, kekele menian'n-mɔ ejɔle'n m'ɔ kɔ Nyanmɪan atun nɪn asu'n. ² Kan kele mgbainmg-bain'n-mɔ ke be lɛ bɛ́ nwun be lí, be mán menian'n-mɔ fɛ́lɛ́ bɛ́, be nánndɪ kanlanman, be lɛ́ Nyanmɪan be lí kpa, be húlo bɛ́ nwun esɛ be sí abutale wɔ̄ yale elie nɪn anun.

³ Kan kele mmalasua mgbainmg-bain'n-mɔ kusu ke be bó bala mɔ Nyanmɪan kulo. Nán be sɛcɪ menian'n-mɔ dunman. Nán be kaci nzan'n nganga. Nan be mán afu-tu kpa, ⁴ nán b'a buka ndalua'n-mɔ maan b'a hulo bɛ́ hun nɪn bɛ́ mma'n-mɔ. ⁵ Anun bɛ́ ɛnanndɛ'n yɔ̄ faɪn, bɛ́ nwun tɪ, be bu awulo amanmuo kpa, be kaci mmalasua kpa mɔ kun biala anyɪn sɔ̄ yí muonun yí hun, nán suanlan a nnyan man Nyanmɪan Anuan Ejɔle nɪn anwun ejɔle ete fíí c'a ngan man.

Pɔlu 'ba tu mgbafele'n-mɔ fɔɔ

⁶ Kan kele mgbafele'n-mɔ kusu ke asitanlan'n kualaa anun, be nánndɪ kanlanman. ⁷ Wɔ̄ bɔ́bɔ́ muonun yɔ̄ nyɔ́lɛ m'ɔ tɪ kpa maan mgbafele'n-mɔ nɪan su be yɔ̄ bie. Man wɔ̄ ngehele'n yɔ̄ ananhɔ́lɛ, n'ɛ man ato ba nɪn. ⁸ Man ejɔle mɔ ɛ kan'n yɔ̄ sɛsɛ, mɔ be nnyan man yí nzin ejɔle ete fíí be ngan man, nán b'a ngan man yé nwun ejɔle ete. Se ɛ yɔ̄ yí sɔ̄ a, anun kpɔ́fue nɪn anyun-nun a gua asɪ.

Pɔlu 'ba tu nganga'n-mɔ fɔɔ

⁹ Kan kele nganga'n-mɔ kusu ke be mán bɛ́ mɪn-mɔ anyunnzɔ̄ wɔ̄ like biala anun. Be yɔ̄ like mɔ bɛ́ mɪn-mɔ kulo. Nán be yɔ̄ menian mɔ be tɪ bɔ́yɪ, ¹⁰ nán be wua bɛ́ like fíí. Nan cɪan daa, be héle ke be tɪ ananhɔ́lɛfue sakpa. Se be yɔ̄ yí sɔ̄ a, like biala anun, menian'n-mɔ 'ba le Nyanmɪan m'ɔ tɪ yé Nguandefue nɪn Anuan Ejɔle'n mɔ ye kekele'n be tu nɪn.

Nyanmɪan sɪ anwunnvoe

¹¹ Afɪ, Nyanmɪan m'ɔ sɪ anwunnvoe m'ɔ kulo ke kulo menian'n-mɔ kualaa nɪn nyan bɛ́ tɪ'n, c'a yɪ yí nwun c'a hele. ¹² Cɪ le kele yé ke ye yáci nyɔ́lɛ ete ete'n-mɔ m'ɔ nɔ̄ man Nyanmɪan anyɪn'n, cɔ̄ nɪn mán ɛhɪ anun ninngɛ'n-mɔ mɔ yé nyɪn bulu yí nwun'n ye gúa. Nán ye nánndɪ kanlanman wɔ̄ ɛnɛ meɛ ɛhɪ anun, ye bó bala m'ɔ tɪ sɛsɛ m'ɔ sɔ̄ Nyanmɪan anyɪn. ¹³ Sua y'ɔ̄ di ke ye yɔ̄ ye nwunndɛ anyɪndasue cɪan nɪn cɔ̄. Cɪan sɔ̄'n yé Nguandefue Zozi Kilisi m'ɔ tɪ yé Nyanmɪan Kpili'n 'ba yɪ yí anunminnyanmun kele yé cɔ̄. ¹⁴ Zozi Kilisi muonun a wu yé dunman nɪn, c'a man y'a nyan yé tɪ fi nyɔ́lɛ ete'n-mɔ anun, anun ye kaci yí tɪ anwun menian mɔ c'a man bɛ́ nwun a tɪ mɔ esɛ bɛ́ nwun tɛ bɛ́ be yɔ̄ nyɔ́lɛ m'ɔ tɪ kpa.

¹⁵ Ejɔle m'ɔ fata mɔ ɛ kan nɪn anun. Tunmin'n kualaa mɔ a nyan yí'n, fa wowula wɔ̄ menian'n-mɔ anwunsele, nán tu bɛ́ mɔ be yɔ̄ nyɔ́lɛ ete'n-mɔ kusu anyunnun. N'ɛ man suanlan fíí tutu wɔ̄ nyunnun ngesɛle.

Abalabo m'ɔ sɛ ke asɔ́nɪn suanlan bɔ́'n

³ Kaci asɔ́nɪn mma'n-mɔ ke be bɛ́bɛle bɛ́ nwun asɪ be mán bɛ́ mɔ be lí mán nɪn ati cɔ̄ nɪn bɛ́ mɔ be le tunmin'n. Be mán bɛ́ anyunnzɔ̄, be bɔ́bua bɛ́ nwun be yɔ̄ nyɔ́lɛ biala m'ɔ tɪ kpa'n. ² Nán be kan suanlan fíí anwun ejɔle ete, nan be kpúnndɛ anzununjɔ̄'n, cɔ̄ nɪn ati anun kpa ejɔle'n cɔ̄ nɪn betɛ ejɔle'n kpa bɔ́kɔ̄ wɔ̄ menian'n-mɔ kualaa anyunnun. ³ Cɔ̄ sanlɪn ke, daba, anun yé kusu ye tɪ nguasɪafue, yé nyɪn nɔ̄ man suanlan, ye minlinlin, anun ye tɪ ninngɛ'n-mɔ kualaa mɔ ye kulo esɛ ye yɔ̄'n nganga. Ati anun ete mán yé anun ye bu cɔ̄, ye tɪ anyɪnbulu menian, ye tɪ busɔ́fue esɛ anun ye kpɔ̄ yé nwun. ⁴ Nan meɛ mɔ Nyanmɪan m'ɔ tɪ Nguandefue'n helelɪ kulo menian'n-mɔ ke yí tɪ anun tɪ kpa esɛ cɔ̄ kulo bɛ́'n, ⁵ c'a le yé tɪ nguan. Nán ke sɛsɛ nyɔ́lɛ mɔ y'a yɔ̄ ati y'ɔ̄ man c'a le yé tɪ nguan cɔ̄, nan anwunnvoe yé c'a nwun yé cɔ̄. Cɔ̄ naandɪ Wawe Nwannzan-nwannzan nɪn asu c'a tu yé nwun efian c'a man b'a wu yé fufɔ́le. ⁶ Afɪ, Zozi Kilisi m'ɔ tɪ yé Nguandefue'n dunman nɪn, Nyanmɪan a fa Wawe Nwannzan-nwannzan'n c'a man yé dede c'a bu su. ⁷ Nyanmɪan a nwun yé nwun anwunnvoe c'a man y'a kaci sɛsɛfue wɔ̄ yí nyunnun, nán y'a huala y'a nyan nyanmiansu nguan'n m'ɔ le man ayuelɛ'n m'ɔ tɪ yé anyɪndasue like'n. ⁸ Ejɔle'n mɔ m'an han'n tɪ ananhɔ́lɛ. Yí tɪ, mɪn kulo ke ɛ jinlan ejɔle sɔ̄ nɪn asu cɪnnjɪn kpa, nán bɛ́ mɔ b'a le Nyanmɪan b'a li nɪn a tɪ bɛ́ nyɪn b'a yɔ̄ nyɔ́lɛ kpa ngunmɪn. Ninngɛ sɔ̄'n-mɔ tɪ nganlanman esɛ be tɪ kpa be man bɛ́ kualaa tɪn.

⁹ Nan kuasɪ akpulowa esúe'n, n'ɛ su bie. Wɔ̄ nan-nan-mɔ dunman nɪn anwun akpulowa esúe'n, n'ɛ su bie. Zufu'n-mɔ mala nɪn anwun akpulowa esúe'n cɔ̄ nɪn su butule elie'n, n'ɛ wula wɔ̄ nwun nɪn. Cɔ̄ sanlɪn ke nvasue nnun man su, cɔ̄ tɪ mgban. ¹⁰ Suanlan m'ɔ man mgbacɪmgbacɛ ba'n, di mua kannzu yí kun. Se c'a nyaci man yí nyɔ́lɛ nɪn an, esɛ kannzu yí kun biekun. Se c'a nyaci man yí nyɔ́lɛ sɔ̄ nɪn an, yɪ yí asɔ́nɪn nɪn anun. ¹¹ Afɪ, ɛ sɪ ke suanlan m'ɔ tɪ sua'n, cɔ̄ fi ananhɔ́lɛ atun nɪn asu c'a jasɔ̄, cɔ̄ yɔ̄ ete, esɛ cɔ̄ le bu yí muonun yí nwun fɔɔ.

Ngalɛ

¹² Mɪn 'ba suan Altemasɪ anaan Tisiki wɔ̄ nwun elɔ̄. Se ɛ nwun yí a, anun kan wɔ̄ nwun tu mɪn Ninkopolisi kulo nɪn asu. Cɔ̄ sanlɪn ke elɔ̄ yé afue nɪn anuan'n 'yia a, mɪn kulo ke mɪn kɔ̄ cɔ̄. ¹³ Gua Zenasɪ m'ɔ tɪ avoka'n cɔ̄ nɪn Apolɔ̄su atun kanlanman. Like mɔ b'a mian yí nwun wɔ̄ bɛ́ atun etue nɪn anun'n, fa man bɛ́, n'ɛ man be mian like fíí nwun. ¹⁴ Cɔ̄ se ke yé menian dɛ'n-mɔ kusu sósuan nyɔ́lɛ kpa'n-mɔ ngunmɪn ejɔle, nán b'a buka bɛ́ mɔ be wɔ̄ emian nɪn anun cɪnnjɪn'n. Nán man be bubu bɛ́ sa be tanlan su.

¹⁵ Bɛ́ kualaa mɔ be nɪn mɪn wɔ̄ ewa'n, bɛ́ nwan be 'bisa wɔ̄ ahɪn. Bɛ́ mɔ be nɪn wɔ̄ tɪ elɔ̄, mɔ be le dedi be kulo yé'n, ye 'bisa bɛ́ ahɪn.

Nyanmɪan nwún ɛmɔ kualaa tɪn anwun anwunnvoe.

FILEMUN

M'ka wɔ nun'n

Mɔ Pɔlu 'kele kalata ehi ɔ nwan Filemun'n, anun ɔ la fiadi. ɔ 'ba yɔ sɔ'n, anun Filemun wɔ kulo'n mɔ be fele yɔ Kolosu nun asu, ɔ kɔ ebele asɔnɔn'n bie. Yɔ awulo ebele bɔbɔ yɛ be yɔ asɔnɔn nun ɔ. Afi, Pɔlu y'ɔ man Filemun leli Kilisi lili ɔ.

Anun Filemun le yɔ kanga kun. Kanga sɔ'n li Onezimun. Onezimun, yɔ bu y'ɔ le ke bukafue, mɔ yɔ nwun cian. Kanga sɔ'n nwanndili Filemun ɔ hɔli tulu Pɔlu fiadi sua nun anun elɔ. Pɔlu anwun ebele, Onezimun kɔ le Zozi Kilisi kɔ li. ɔ kɔ buka Pɔlu kpa. Nan kemɔ Pɔlu amanngun y'ɔ le Filemun m'ɔ de yɔ di'n, anun ɔ ti kpa ke ɔ man Onezimun sa kɔ Filemun anwun elɔ. Afi, mala'n m'ɔ wɔ nun'n y'ɔ le ke kanga biala m'ɔ kɔ nwanndi yɔ mun'n nɔn be ci yɔ a, be pinnin yɔ sele kpa. Ehi ka ati, Pɔlu kɔ hele kalata ɔ kɔ nwan Filemun. Kalata nun anun, ɔ le di Onezimun ati mg-bata ke ɔ sɔ yɔ nun kanlanman. Nɔn man ɔ bu Onezimun ke kanga, nan ɔ bɔ yɔ ke yɔ nianman Kilisi dunman nun.

Ahun ebisa

¹ Filemun,
Mɔn Pɔlu mɔ Kilisi Zozi dunman nun b'a tu mɔn fiadi'n, mun nun anianman Timote, ye le kele kalata ehi ye nwan wɔ. E ti ye ehulo anianman kpa wɔ ye junman nun anun. ² Ye 'bisa wɔ ahun, e nun ye nianman bala Apia, ɔ nun Aasipu m'ɔ buka ye wawe nun kuan nun anun'n, ɔ nun asɔnɔn mma'n-mɔ kualaa mɔ be yia wɔ awulo ebele'n.

³ Ye Si Nyanmian Kpili ɔ nun ye Mun Zozi Kilisi, be nwun emɔ anwun anwunnoe, ese be ci ci emɔ alua.

Dedi nun ehulo mɔ Filemun le yɔ'n

⁴ Cian daa se mun 'sele a, mɔn ti kaci wɔ, mun da Nyanmian asɔ wɔ wɔ dunman nun. ⁵ ɔ sanlun ke ehulo mɔ e kulo Nyanmian anwuntie mma'n-mɔ kualaa'n, ɔ nun dedi mɔ e le yɔ wɔ ye Mun Zozi nun'n, mun ti ke menian'n-mɔ kan yɔ nwun ejɔle kpa. ⁶ Mun sele Nyanmian ke wɔ dedi'n m'ɔ nun ye di'e'n ti kun'n dunman nun, ɔ mɔn e bɔ mɔndɔnɔn e li junman kpa e hɔ wɔ nyunnun, nɔn a nwun ninngɛ mgbakpa'n mɔ ye le yɔ wɔ Kilisi anun'n kpa bɔbɔ. ⁷ Ehi ati, m'an li fe kpa, ese mɔn lua a ci ci ɔ sanlun ke ehulo mɔ e kulo Nyanmian anwuntie mma'n-mɔ nun a man be ahunlun a tɔ be kun-nun.

Onezimun ati mg-bata elie'n

⁸ ɔ ti ananhɔle ke Kilisi dunman nun, n ne atun mun kele wɔ like m'ɔ se ke e yɔ ɔ, ⁹ nan kusu ehulo'n dunman nun, mun butu wɔ mun sele wɔ like kun. Mɔn, Pɔlu, mɔ n di suanlan kpain, mɔ ene b'a hyi mɔn b'a tu fiadi wɔ Kilisi Zozi dunman nun'n, ¹⁰ mun di mɔn wa Onezimun ati mg-bata. Mɔn mɔ b'a bɔ mɔn kpaun'n, ɔ ti mɔn wa. Afi, mɔn sa nun ewa ye c'a le Kilisi c'a li ɔ. ¹¹ Daba,

anun ɔ ti suanlan m'ɔ nguala man like fiɔ yɔ man wɔ ɔ. Nan sian di'e, ɔ kualaa wɔ nun mɔn buka kpa.

¹² Yɔ ti, mun man ɔ sa ba wɔ nwun elɔ, yɔ m'ɔ ti ke mɔn nwunnaan'n sin'n. ¹³ Kemɔ Ejɔlekpa'n dunman nun b'a bɔ mɔn kpaun'n, mun kulo ke ahan ɔ di wɔ ja nun ewa ɔ nian mɔn. ¹⁴ Nan kusu mun ngulo man ke mun bu wɔ nzin mun yɔ like fiɔ, nɔn wɔ ye ejɔle nun a nyo man ke ememian like. Nan se ɔ yɔ wɔ kunnun su a, kanlanman nun ahi. ¹⁵ E 'su yɔ akpulowa a, ɔ yacili wɔ ɔ hyun-lun yɔ nzin kaan, yɔ di'e, anun ɔ nun wɔ tanlan dahuu.

¹⁶ Mun man ɔ sa ba wɔ nwun elɔ biekun. Kusu sian di'e, n'e bu yɔ ke kanga kɔn, nan bu yɔ ke ɔ ti kpa tala kanga, bu yɔ ke wɔ ehulo anianman kpa. Mɔn di'e, c'a kaci mɔn nianman mɔ yɔ nwun cian mɔn sele kpa. Yɔ nwun 'ba hi-an wɔ sele kpa, afi ɔ ti wɔ kanga, ese ɔ ti wɔ nianman wɔ ye Mun nun.

¹⁷ Yɔ ti, se e bu mɔn ke wɔ manngun y'ɔ le mɔn an, anun sɔ yɔ nun kpa ke mɔn ye e le sɔ mɔn nun ɔ. ¹⁸ Se c'a yɔ wɔ ete bie a, se kusu ɔ tua wɔ kale a, fa yɔ kualaa gua mɔn su. ¹⁹ Mɔn muonun, n ne mɔn sa mun kele wɔ ke: Mɔn Pɔlu, mun 'tua kale sɔ'n mun man wɔ. Mɔn ye m man e nyanlun nguan ɔ, nan kusu mun ngulo man ke mun kaci wɔ ke wɔ kusu e tua mɔn kale, e tua mɔn nguan. ²⁰ ɔ ti sɔ, anianman, ye Mun dunman nun, mun butu wɔ, sɔ yɔ nun man mɔn maan mɔn ahunlun tɔ mɔn kunnun wɔ Kilisi ehulo nun anwun. ²¹ Mun de mun di ke ehi mɔ mun kele mun nwan wɔ'n, kemɔ e bu mɔn suanlan'n, like'n mɔ mun sele wɔ ke e yɔ'n, e 'yɔ bɔbɔ maan ɔ tala su.

Ngale

²² Wɔ sa kan mɔn ngale nun an, sesie dabele kun man mɔn. Afi, mun de mun di ke Nyanmian Kpili 'ba tie emɔ mmotue'n-mɔ maan be yi mɔn mun 'ba nian emɔ abusu.

²³ Epafalasɩ mɔ Kilisi Zozi dunman nun b'a tu yí nun
mín fiadɩ'n, yí nwan ɔ 'yɔ wó like, ²⁴ ɔ nun Maaki, ɔ nun

Alisitaki, ɔ nun Demasi, ɔ nun Luku, mɔ be nun mín di
junman'n.

²⁵ Yé Mɩn Zozi Kilisi nwún emɔ anwun anwunnvoe.

EBELE'N-MO

M'ch wā nun'n

Suanlan'n m'ch heleli kalata ehu'n, c'a ngele man yí dunman c'a ngua man nun. Nan kusu, c' ti suanlan m'ch kan *Geleki anie'n kpa, c' si Nyanmian Ehele Ejole'n kpa, ese c' si Zufu'n-mo amanmuo'n kusu kpa. Ke be le kpín be kele'n, kalata so'n wā Pólu díe'n-mo anun. E 'su yí akpulowa a, Apólósu m'ch nun Pólu be lili yé Mún junman'n y'c' heleli kalata so'n c' (Junman 18.24-28, 1 Kolúnti 3.5-9, 4.1-2).

C' heleli kalata so'n c' butuli Ebele menian-mo m'ch b'a fa bé nwun b'a man Zozi m'ch be le kele bé ahuluwa'n ke be tíla bé dedi nun anun. C' le kele bé ke nvasue nnun man su mman man bé ke be yáci bé dedi'n be tú be sá be lí Zufu'n-mo mala nun asu. C' sanlín ke bé ti ele nun anwun ejole m'ch Zozi Kilisi walí hanlín nun ala y'c' ti ananhóle c'. B'a hye kalata nun anun nnyuan. Alimua díe'n (yí ti 1.4-10.18) man ye nwun yí ke Zozi ti kpili kpa tala nyanmian-su mmófue'n-mo. C' ti kpili kpa tala *Moyizí nun nyhye daba'n tseyífue mgbain'n-mo. Zozi ti yé tseyífue kpain wā Nyanmian anyunnun. C' ti ke Melekisedeki m'ch anun c' ti belemgbín ese c' ti tseyífue Abalahamun mele su'n. Zozi muonun falí yí nwun yílí tée c' falí yé ete'n-mo sualı. Yé ete so'n-mo, nyhye daba nun anun tée'n m'ch be yí'n nguala man bé cici.

M'ch tian yí nnyuan'n (10.19-13.17), c' le wowula Ebele'n-mo anwunsele ke be bó mōndínlín bé dedi nun anun ke daba mma'n m'ch be lili kunnunmun'n yólí yí'n. Nyila nun ahún ebisa y'c' fa gua yí kalata nun abu c'.

Zozi Kilisi, m'ch ti Nyanmian Awa'n,

ε 'nwun ke c' kpín ti yí'n

¹ Daba nun anun, Nyanmian nanndlí yí mgbōman-fue'n-mo asu c' hanlín ejole c' heleli yé nan-mo. Ejole so'n, c' yó dede a, anún Nyanmian a sún atún ngacile dōun asu c'a han. ² Nan temun'n m'ch ye wā nun m'ch ti mele kasian'n, Nyanmian nanndlí yí Wa nun asu yé c'a han ejole c'a hele yé c'. Baa so'n, Nyanmian nanndlí yí su y'c' sesieli mán nun c'. Yí dein yé c'a yí yí c'a fa ninngé kualaa c'a wula yí sa nun c'. ³ Yí y'c' man ye nwun Nyanmian Kpili anunminnyanmun nun eta m'ch ta nun c'. Ke Nyanmian Kpili'n kpín ti yí nun ala kpe y'c' le yí. Yí Nuan Ejole'n m'ch ti tunmin'n le ninngé'n kualaa anun. M'ch yuelí menian'n-mo ete ecicie nun anwun junman'n dí'n, c' fulí hólí nyanmiansu. C' hólí tanlanlín anunminnyanmun belemgbín bia nun asu Tunminfue Nyanmian Kpili asa fama su.

Zozi Kilisi ti kpili tala nyanmiansu mmófue'n-mo

⁴ Nyanmian Awa'n ti kpili tala nyanmiansu mmófue'n-mo. C' man dunman'n m'ch Nyanmian tunlín yí'n ti kpili tala nyanmiansu mmófue'n-mo díe'n.

⁵ Nyanmiansu bōfue benín yé cian kun Nyanmian a han a hele yí ke:

ε ti mín Wa,

ene m'ch kō'n, wó Sí y'c' le mín'n?

Cian bie lé, c' selí man yí mmófue'n-mo anun bie ke:

Mún 'ba kaci wó Sí,

nán wó kusu ε 'kaci mín Wa.

⁶ Nan cian m'ch Nyanmian 'man yí Bamuan Baa'n ba mân nun anun'n, c' hanlín ke:

Nyanmiansu mmófue'n-mo kualaa, be kútu yí.

⁷ E 'nwun nyanmiansu mmófue'n-mo anwun ejole'n m'ch b'a hele wā Ehele Ejole'n nun anun'n:

Nyanmian man yí mmófue'n-mo

kaci ke anwunman,

ese c' man yí ngua'n-mo kaci ke sîn tofeleman.

⁸ Nan m'ch tu de Baa'n, b'a hele wā Ehele Ejole'n nun anun ke:

Nyanmian Kpili, wó díe ε ti belemgbín cian daa.

ε bu mân'n sese su.

⁹ E kulo ananhóle'n,

nan ete'n díe, ε kpo yí sunman.

Nyanmian, wó Nyanmian nun a yí wó,

c'a man ε dí fe,

c'a fa anatúli c'a gua wó ti su

m'ch kele ke ε tala wó manngun'n-mo kualaa c'.

¹⁰ B'a hele yí biekun ke:

Mín Mún, wó dein yé abubō nun anun

ε bōli mân nun c'.

Ese anwunno'n ti wó sa ati like.

¹¹ Ninngé so'n-mo temun 'ba sún

nan wó díe, wó temun'n nzún man lé.

Anwunno nun así 'ba yó ke etanlan daba.

¹² E 'bubu bé ke taladíe.

Ese ε 'kaci bé ke be kaci taladíe'n.

Nan wó díe, ke ε ti yí'n yé ε ti c'.

Wó mele'n le man ayuelie.

¹³ Cian bie lé, Nyanmian hanlín heleli man yí mmófue'n-mo anun kun ke:

Tanlan mín sa fama su

nán mún 'ba fa wó mgbōfue'n-mo

*mún gua wó ja abu
ke bia'n mɔ belemgbín sesie yí ja su'n.*

¹⁴ Nan nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ, be ti bé dɛ se? Bé kualaa, be ti wawɛ. Be su Nyanmian. ɔ suan bé maan be buka bé mɔ b'a nyan bé ti mɔ Nyanmian 'fa yí nguan'n man bé'n.

Be mán yé ti tánlan

nyanmiansu nguan nún anwun ejɔle nún asu kpa

2 Ehika ati, ananhɔle ejɔle'n mɔ y'a ti'n, be mán yé ti tánlan su kpa ye nánndɪ su nán y'a mminlin man. ² ɔ sanlun ke Nyanmian nanndɪlɪ nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ asu yé ɔ falɪ mala'n manlun *Moyizɪ ɔ. Bé mɔ be yɔlɪ anzusele ejɔle ɔ nún anwun'n, be nyanlun yí nwun ahatua m'ɔ se fata'n. ³ Ehɪ a, anun ye 'yɔ se nán y'a nyan yé ti, mɔ y'a mmu man nyanmiansu nguan'n like'n? Aft yé Mún Zozi muonun a li mua a han ejɔle ɔ'n yé bé mɔ be tɪlɪ'n kusu a hele ke ɔ ti ananhɔle sakpa. ⁴ Kemɔ ejɔle ɔ'n ti ananhɔle sakpa'n, bé mɔ be lili yé Mún Zozi anwun adanzɛ'n, Nyanmian nanndɪlɪ bé su ɔ yɔlɪ nzɔle nún asinbenwun ninnge ngacile dɔun. Eɛe ɔ nanndɪ yí Wawɛ Nwannzan-nwannzan nún asu, ɔ manlun bé tunmin maan be lili junman ngacile ngacile m'ɔ kulo'n.

Zozi a kaci kulo suanlan

maan menian'n-mɔ nyan nyanmiansu nguan'n

⁵ Ehɪ, mán fufɔle'n mɔ ye le kan yí nwun ejɔle'n, nán nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ yé Nyanmian a yɪ bé ke be lí su kpain ɔ. ⁶ Kusu Eहेle Ejɔle nún anun lɪka kun, b'a hele yí ke:

*Nyanmian Kpili, kulo suanlan ti yí dɛ se
mɔ wó ti 'kacɪ yí ɔ?*

*Kulo suanlan dasannin ti nzu
mɔ ε 'nɪan yí ɔ?*

⁷ A han yí asɪ meɛ kaan sua
a man nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ a tala yí.
A man ɔ'a nyan anunminnyanmun
ɔ nún asasue ke belemgbín.

⁸ A man yí tunmin like biala asu.

Se be kan ke Nyanmian a man yí tunmin like biala asu a, anun ɔ kele ke like fɪlɪ nnun ebele mɔ suanlan le man su tunmin ɔ. Nan kusu kɪkaala dɛ, ye nnwun man ke suanlan le tunmin like biala asu. ⁹ Nan ye nwun yí ke Zozi mɔ Nyanmian a han yí asɪ meɛ kaan sua a man nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ a tala yí'n, Nyanmian adawuluman, ɔ'a wu ɔ'a man menian'n-mɔ kualaaatin. Ewue'n m'ɔ wuli nún ati, ye nwun yí sian dɛ ke ɔ'a nyan anunminnyanmun ɔ nún asasue ke belemgbín.

¹⁰ Aft Nyanmian y'ɔ bɔlɪ like biala ɔ. Eɛe yí y'ɔ man like biala jin yí ja nún ɔ. ɔ hulɔlɪ ke Zozi fé dede ɔ gúa yí bu bɔkɔkɔ maan menian dɔun nyán bé ti be wúlu yí anunminnyanmun nún anun. ɔ sanlun ke Zozi y'ɔ man menian'n-mɔ nyan nguan ɔ. ¹¹ Zozi m'ɔ ti menian'n-mɔ anwun fi bé eɛe nún anun'n, ɔ nún bé mɔ ɔ'a man bé

nwun a ti'n, bé kualaa bé Sɪ'n ti kun. Ehika ati, se Zozi fele bé yí nianman-mɔ a, nyian ngun man yí. ¹² Aft ɔ'a han yí ke:

*Nyanmian, mún 'kan wó nwun ejɔle'n
mún kele mín nianman'n-mɔ.*

Mún 'tu ejue mún yɪ wó aye bagua nún anun.

¹³ Eɛe ɔ'a han yí biekun ke:

Mún 'fa mín lua'n mún wula Nyanmian Kpili anun.

Eɛe yí nwan:

*Mma'n-mɔ mɔ Nyanmian falɪ bé manlun mín'n,
ε 'nwun bé nún mín.*

¹⁴ Kemɔ mma ɔ'n-mɔ ti kulo menian mɔ moja wɔ bé nwunnaan nún anun'n, Zozi kusu kacili yí nwun kulo suanlan ke bé. ɔ yɔlɪ yí ɔ nán ɔ'a nyan atun, ɔ fi ewue'n m'ɔ wuli'n, ɔ'a seɔlɪ Abɔnsanmun tunmin'n m'ɔ le yí ewue nún asu'n. ¹⁵ Abɔnsanmun tunmin ɔ'n, Zozi a seɔlɪ yí maan bé mɔ bé asitanlan nún anun be sulo ewue'n, mɔ b'a kaci ke nganga'n, be nyan bé ti.

¹⁶ Aft ɔ ti ananhɔle, nán nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ y'ɔ buka bé ɔ. Nan Abalahamun asasu'n-mɔ y'ɔ buka bé ɔ. ¹⁷ Ehika ati, like kualaa anun, ɔ'a kaci yí nwun ke yí nianman'n-mɔ. ɔ'a yɔ yí ɔ ɔ'a kaci bé tɛɛyɪfue kpain. ɔ kan ananhɔle eɛe ɔ fa ati anun kpa ɔ di yí junman'n Nyanmian anyunnun maan menian'n-mɔ kualaa nyan eɛe face. ¹⁸ Kemɔ Zozi muonun nwunlin yale meɛ mɔ Abɔnsanmun ɔlɪ yí nɪanlun'n, sian dɛ, bé kualaa mɔ be wɔ asitanlan ɔ nún anun'n, ɔ kualaa ti bé nyanman nún.

Zozi ti kpili tala Moyizɪ

3 Ehika ati, anianman anwuntɛ mma, emɔ mɔ Nyanmian a fele emɔ ɔ'a man emɔ a kaci yí menian'n, emɔ fá bé nyun be tú Zozi. ɔ sanlun ke dedi'n mɔ ye le kan yí ejɔle ye kele eyuadɪ'n, Zozi yé Nyanmian a yɪ yí ke ɔ káci su tɛɛyɪfue kpain ɔ. ² Tɛɛyɪfue junman ɔ'n mɔ Nyanmian helelɪ Zozi ke ɔ lí'n, Zozi lili yí ananhɔle nún ke *Moyizɪ kusu lili yí wɔ Nyanmian menian'n-mɔ kualaa afian'n. ³ Ke suanlan m'ɔ kɔ si sua nyan anunminnyanmun tala sua'n muonun'n, Zozi kusu a nyan anunminnyanmun a tala Moyizɪ. ⁴ Sua biala, suanlan y'ɔ si ɔ. Nan kusu suanlan'n m'ɔ bɔlɪ like biala'n y'ɔ le Nyanmian.

⁵ Moyizɪ a, junman'n mɔ Nyanmian helelɪ yí ke ɔ lí'n, ɔ lili yí ananhɔle nún wɔ Nyanmian menian'n-mɔ kualaa afian. Ejɔle mɔ Nyanmian kulo ke ɔ kan'n, ɔ fa wula Moyizɪ anuan maan ɔ kan. ⁶ Nan Kilisi a, anun ɔ ti ke baa mɔ b'a sie yí awulo kpain ɔ. Nan se ye tila yé dedi nún anun kpa ɔ nún anyundasue'n m'ɔ man ye di ndutue'n dede ɔ kɔ ju yí ayuelɛ a, anun yí awulo y'ɔ le yé.

⁷ Aft Nyanmian Wawɛ Nwannzan-nwannzan nún a han ke:

Se ene emɔ ti Nyanmian anun nún an,

*⁸ nán be totua bé nzu'n ke daba emɔ anan-mɔ yɔlɪ
meɛ mɔ be jasɔlɪ yí kɔmun anun'n.*

*Nán be yɔ ke cɪan mɔ emɔ anan-mɔ ɔlɪ yí
be nɪanlun wɔ ewâ nún anun elɔ'n.*

⁹ Nyanmian nwan: Elɔ, emɔ anan-mɔ jɪjɪlɪ mín

*be sɔli mɪn be nɪanlɪn
sunnzun mɔ be nwunlin yɪ kwalaa
mɔ n yɔli manlɪn bɛ afue abulanan nɪn anun'n.*

¹⁰ *ɔ man m'an fa bɛ nwun sikpe
m'an wula mɪn kunnun
nán m'an han kɛ:*

*Be ti menian mɔ bɛ ahunlɪn bɔ nvo,
be nnanndɪ man mɪn atɪn nɪn asu.*

¹¹ *Bɛ nwun ɛya'n m'ɔ kun mɪn nɪn ati,
m'an han ndâ kɛ:*

*Enwunmɪan ele mɪn'n
mɔ m'an sesie m'an man bɛ'n,
ɔan bie lé, be ngo hɔ man nɪn ɛb.*

¹² Eɬika ati, anianman-mɔ, ɛmɔ sɛ bɛ nwun ye. Se ɛmɔ sie bɛ nwun ye a, ɛmɔ anun bie flɪ ngo nyan man ahunlɪn ɛtɛ. Bie flɪ ngo yaci man yɪ dedi'n ngo tu man nán ɔ'a kaci yɪ nzin ɔ'a si Tɪastɪfue Nyanmɪan. ¹³ Nan m'ɔ wɔ nun'n, ɛmɔ wówula bɛ nwun anwunsele alɬian biala. Afi, yɛ ti yê b'a hele wɔ Eɬele Ejɔle nɪn anun kɛ: *Ene nɪn ɔ.* B'a hele yɪ ɔ nán ɛmɔ anun bie ati a ngaci man ɔ'a ndɔ man ɛtɛ nɪn anun. ¹⁴ Afi ye nɪn Kilisi a yɔ kun. Nan kusu ɔ di ke ye tila dedi'n mɔ ye nyanlɪn yɪ ngelemɔ nɪn anun kpa kpolo dede ɔ kɔ ju yɪ ayuelɛ. ¹⁵ E 'nwun ejɔle mɔ b'a hele wɔ Eɬele Ejɔle nɪn anun'n:

*Se ene ɛmɔ ti Nyanmɪan anɪn nɪn an,
nán be totua bɛ nzu'n kɛ daba ɛmɔ anan-mɔ yɔli
mele mɔ be jasuli yɪ kɔmun anun'n.*

¹⁶ Nwan menian dɛ-mɔ yê be tɪli Nyanmɪan anun'n kusu be jasuli yɪ kɔmun anun'n? Menian ɔ'n-mɔ y'ɔ le bɛ kwalaa mɔ Moyizɪ nɪn bɛ fi Ezipiti mɪn nɪn anun fitelɪ'n. ¹⁷ Nwan-mɔ yê Nyanmɪan sikpe'n hyɪli bɛ afue abulanan'n mɔ be lili wɔ ewâ nɪn anun ɛb'n? Nyanmɪan sikpe'n hyɪli bɛ mɔ be hulolɪ ɛtɛ nɪn ɛyɔle'n. Bɛ yê be wuli ewâ nɪn anun ɛb nɪn ɔ. ¹⁸ Yê nwan-mɔ anwun yê Nyanmɪan hanlɪn ndâ kɛ be ngo man yɪ enwunmɪan ele mɪn nɪn anun ɛb bie'n? Nyanmɪan hanlɪn ndâ'n gualɪ bɛ mɔ be jasuli yɪ kɔmun anun nɪn anwun. ¹⁹ Ye nwun yɪ yuein kɛ b'a nguala man enwunmɪan ele mɪn nɪn anun kɔ. ɔ sanlɪn kɛ b'a nne man Nyanmɪan b'a nni man.

Nyanmɪan enwunmɪan ele mɪn'n.

4 Nan yê dɛ, Nyanmɪan a bɔ yê anɔhuba kɛ ye kwalaa kɛ ye kɔ yɪ enwunmɪan ele mɪn nɪn anun bie. Eɬika ati, ye sɛ yê nwun ye nán suanlan flɪ a nga man asɪ ɛmɔ afian ɛb. ² ɔ sanlɪn kɛ y'a tɪ Ejɔlekpa'n kɛ bɛ kusu be tɪli yɪ daba ewâ nɪn anun ɛb'n. Nan kusu b'a mmu man Ejɔlekpa ɔ'n like. Afi, mele mɔ be tɪlɪ'n, b'a nne b'a nni man. ³ Nan yê mɔ ye de ye di'n, enwunmɪan ele mɪn ɔ'n mɔ Nyanmɪan le kan yɪ ejɔle'n, ye 'kɔ nɪn bie. Afi Nyanmɪan le kele kɛ:

*Bɛ nwun ɛya'n m'ɔ kun mɪn nɪn ati,
m'an han ndâ kɛ:
Enwunmɪan ele mɪn'n
mɔ m'an sesie m'an man bɛ'n,
ɔan bie lé be ngo hɔ man nɪn ɛb.*

Mɔ Nyanmɪan 'kan ejɔle ɔ'n, anɪn ɔ'a li mua ɔ'a bɔ mɪn'n dada ɔ'a yue yɪ junman'n di. ⁴ Eɬele Ejɔle nɪn anun lɪka kun, b'a hele ɛlesu nɪn anwun ejɔle kɛ: *Nyanmɪan falɪ ɔan nsian ɔ lili yɪ junman'n kwalaaɪn nan yɪ ɛlesu nɪn asu, ɔ leli yɪ enwunmɪan.*

⁵ Ejɔle ɔ'n mɔ be hanlɪn yɪ daba'n, be le kan yɪ ewa biekun kɛ: *Enwunmɪan ele mɪn'n mɔ m'an sesie m'an man bɛ'n, ɔan bie lé be ngo hɔ man nɪn ɛb.* ⁶ Alimua mma'n-mɔ mɔ be tɪli Ejɔlekpa'n mɔ b'a nne b'a nni man'n, b'a ngo man Nyanmɪan enwunmɪan ele mɪn nɪn anun bie. Nan kusu atɪn wɔ nɪn man mmie-mɔ kɛ be wólu Nyanmɪan enwunmɪan ele mɪn nɪn anun.

⁷ Eɬika ati, Nyanmɪan a sie ɔan fufɔle kun biekun mɔ be fele yɪ "ene". Ene ɔ'n mɔ b'a hele yɪ ebele'n, afue dɔun kpa sunlɪn, Nyanmɪan nanndɪli belemgbɪn *Davidi asu ɔ hanlɪn kɛ:

*Se ene ɛmɔ ti Nyanmɪan anɪn nɪn an,
nán be totua bɛ nzu'n.*

⁸ Se ɔ ti kɛ Zozie m'ɔ lili Moyizɪ aja nɪn'n hualɪ bagua'n nɪn enwunmɪan ele mɪn nɪn anun kɔ a, ahan Nyanmɪan a ngan man ɔan fufɔle kún anwun ejɔle eɬi anzin. ⁹ Eɬi, ye nwun yɪ kɛ enwunmɪan ele ɔan kun tɛ wɔ ebele man Nyanmɪan menian'n-mɔ. ¹⁰ Afi suanlan m'ɔ wɔ Nyanmɪan enwunmɪan ele mɪn nɪn anun'n, anɪn ɔ le de yɪ enwunmɪan yɪ junman elie nɪn anun kɛ Nyanmɪan leli yɪ enwunmɪan'n.

¹¹ Eɬika ati, ye bɔ mɔndɪnɪn ye wólu enwunmɪn ele mɪn ɔ nɪn anun. Nán be man yê nunhan bie yɔ anzusele ɔ ka yɪ ɛtɛ nɪn anun kɛ yê nan-mɔ yɔli yɪ ewâ nɪn anun ɛb'n. ¹² ɔ sanlɪn kɛ Nyanmɪan Anuan Ejɔle'n wɔ ebele dahuu, ejɔle m'ɔ kɔ han'n, ɔ kpɪn su. ɔ yɔ nâ tala dadɛ ngacile biala mɔ b'a si yɪ nyunnun nɪn yɪ nzin ɔ. Kɛ dadɛ'n wɔ suanlan an, ɔ bɔ fite'n, Nyanmɪan Anuan Ejɔle'n kusu nwun ejɔle m'ɔ wɔ suanlan ati anun ɔ nɪn m'ɔ kɔ junlɪn'n ɔ bua yɪ ndɛɛ. ¹³ Ninngɛ'n mɔ Nyanmɪan bɔlɪ'n, flɪ nnun man ebele m'ɔ fun yɪ nyɪn ɔ. Yɪ nyunnun, yɪ kwalaa wɔ jawe nɪn. Yɪ ja asu yê ye 'bu yê junman'n mgbunndan ɔ.

¹⁴ Eɬika ati, dedi'n mɔ ye le yɪ mɔ ye le bɔ ye kele mɪn'n, ye tila nɪn kpolo. Afi ye le tɛɛyɪfue kpain kun mɔ ɔ'a hɔ dede ɔ'a ju Nyanmɪan muonun anyunnun. Tɛɛyɪfue kpain ɔ'n y'ɔ le Zozie m'ɔ tɪ Nyanmɪan Awa'n. ¹⁵ Yê tɛɛyɪfue kpain'n kwalaa yê nyanman nɪn tɪ wɔ emian ngacile kwalaa anun. Nan kɛmɔ Abɔnsanmun sɔli Zozie nɪanlɪn yɪ kwalaa anun mɔ yɪ sa a ngan man yɪ'n, ɔ man sɔnɪan nɪn anun, Zozie kwalaa tɪ yê nyanman nɪn.

¹⁶ Eɬika ati, nán man ye sulo, nan ye hyúɪn ye kpúnngɛ Anwunnvoe Enwunfue Nyanmɪan'n m'ɔ tɪ belemgbɪn bia nɪn asu'n. ɔ nwun yê nwun anwunnvoe ɔ fa yê ɛtɛ'n-mɔ ce yê. Eɛɛ mele mɔ emian'n kɔ tu yê'n, ɔ 'tɪ yê nyanman nɪn.

Zozie y'ɔ tɪ tɛɛyɪfue kpain nɪn ɔ.

5 Nyanmɪan tɛɛyɪfue kpain biala mɔ be kɔ nɪan menian'n-mɔ anun be kɔ yɪ yɪ'n, ɔ di asafian. ɛtɛ nɪn anwun tɛɛ ɛyɛ'n nɪn acɛɛɛ'n, yɪ yê ɔ fa man Nyanmɪan ɔ. ² Kɛmɔ tɛɛyɪfue ɔ'n muonun tɪ kulo suanlan'n, ɔ kwalaa kɛ ɔ nwun bɛ mɔ be nzi man Nyanmɪan mala'n

nun bé mɔ b'a fun'n-mɔ anwun anwunnvoe. ɔ sanlun ke, yí muonun ɔ kualaa ke ɔ fun. ³ Ehika ati, ɔ di ke ɔ yi yí muonun yí ti tɛ ke ɔ yi bagua nun ati tɛ'n.

⁴ Sɛ Nyanmian muonun a nvele man suanlan kun ke ɔ felel Moyiz anianman Aalun ɔ siel yí tɛyɪfue kpain nun an, suanlan fí nɔgala njasu man ɔ nzie man yí nwun tɛyɪfue kpain. ⁵ Kilisi muonun a njasu man ɔ'a nzie man yí nwun tɛyɪfue kpain. Nan Nyanmian muonun a han a hele yí ke:

*Enɛ m'ɔ kɔ'n, ɛ ti mín Wa,
mín kusu n di wó Si.*

⁶ Eɛ ɔ'a han yí lɔka fufɔle biekun ke:

*ɛ ti tɛyɪfue titi
ke Melekisedeki ti yí'n.*

⁷ Mɔ anun Zozi wɔ asɛ nun asu ewa'n, ɔ yɔlɔ asɔnɔn ɔ tianlun seke kpa ɔ sunlin felel Nyanmian m'ɔ kualaa yí de fi ewue nun'n. Kemɔ Zozi manlun Nyanmian anyunnɔ nun ati, Nyanmian kusu tiel yí. ⁸ Zozi ti Nyanmian Awa, kusu yí amanninhunlun nun anun, ɔ manlun Nyanmian anyunnɔ. ⁹ Mɔ Nyanmian man Zozi fulɔ hɔl nyanmiansu yuel'n, Zozi a kaci bé kualaa mɔ be man yí anyunnɔ'n, bé nyanmiansu nguan baka. ¹⁰ Ehika ati, Nyanmian a sie yí tɛyɪfue kpain ke ɔ siel Melekisedeki'n.

Ekannzue

¹¹ Ye le ejɔle dɔun ye kan ye kele emɔ ehi anwun, nan kusu, yí bu etue yɔ si. ɔ sanlun ke emɔ ndi man ejɔle bu nde. ¹² Emɔ mɔ ahan emɔ lɔl y'ɔ di ke emɔ kekele menian'n-mɔ Nyanmian anwun ejɔle'n, emɔ kulo ke be kekele emɔ Nyanmian anwun ejɔle fɔtɔl'n-mɔ biekun. Alɛ mɔ emɔ 'kpuɔnde be di'n, ehi nɔfanlan yê emɔ tɛ nun ɔ. ¹³ Suanlan biala m'ɔ tɛ nun nɔfanlan'n, anun ɔ ti batunman. ɔ nzi man amanmuo sese'n mɔ Nyanmian le kpuɔnde'n. ¹⁴ Nan bé mɔ b'a tin'n, bé yê be di alɛ ke-tee nun ɔ, afi bé dɛ be ti a tin. Be si like m'ɔ ti kpa nun angunmun. Be si m'ɔ ti man kpa'n kusu angunmun.

6 Ehika ati, ye yáci ejɔle asɔ asɔ'n m'ɔ tu de Kilisi'n nán ye wólu mgbili mgbili'n-mɔ anun. Ye yáci ejɔle'n m'ɔ tu de nyɔle ete nun eyacie'n, Nyanmian anwun dedi'n, ² esɔnlan ngacile nun anwun ejɔle'n, bé sa'n mɔ be fa be fua menian'n-mɔ asu m'ɔ kele ke Nyanmian a fa yí nyila nun a man'n, ewuetinng'e'n nun menian'n-mɔ fɔɔ ebue'n mɔ Nyanmian 'ba bu bé'n. Ninng'e sɔ'n-mɔ, ye ngan man bé nwun ejɔle kún. ³ Nan ye hɔ yé nyunnun. Sɛ Nyanmian man atun an, mɔ ye 'ba yɔ nun anun.

⁴ Ehi, bé mɔ be nanndi Nyanmian jawe nun anun'n, Nyanmian a yeyila bé ɔ'a man b'a nyan yí Wawe Nwannzan-nwannzan'n. ⁵ B'a nwun yí ke yí Nuan Ejɔle'n ti like kpa. B'a nwun mán fufɔle'n m'ɔ le sesie nun anun tunmin'n. ⁶ Nan sɛ be kaci bé nzin be si Nyanmian, nán yí Nuan Ejɔle'n nval man bé nwun fí kún an, be nguala man like fí kún yɔ maan be sa bé nzin yí nwun elɔ. ɔ sanlun ke menian sɔ'n-mɔ bubɔ Kilisi kulowa nun asu biekun eɛ be gua yí nyunnun asɔ menian nun.

⁷ Temun mɔ esue tɔ asɛ kun asu titi mɔ alɛ fite su man bé mɔ b'a lua'n, asɛ sɔ'n, anun Nyanmian a yeyila yí. ⁸ Nan sɛ eminan mmowe nun ndile ete fifi su a, anun ɔ'a yɔ mgban ɔ'a ju yí sasan ebɔ. Yí agualɛ nun, be tu nun sɔn.

⁹ Anianman-mɔ, sɛ bɔbɔ ye le kan sɔ a, ye de emɔ ye di kpa. Ye si ke emɔ nanndi atun kpa'n m'ɔ fite nyanmian-su nguan nun asu. ¹⁰ Afi Nyanmian dɛ, ɔ mmu man kpuɔndɛ. Junman'n mɔ emɔ le di'n, ye'n mɔ emɔ a yɔ m'ɔ kele ke emɔ kulo Nyanmian, mɔ eɛ emɔ tɛ yɔ tɛ man Zozi menian'n-mɔ mɔ be ti emɔ anianman'n, Nyanmian alua nvi man. ¹¹ Nan ye kulo ke emɔ nunhan kun biala bɔ mɔndɔnɔn, ɔ héle ke ɔ kulo Nyanmian dede ɔ kɔ ju yí ayuelɛ, nán emɔ asa a han mɔ emɔ le kpuɔnde yí Nyanmian asa nun'n kpa bɔbɔ. ¹² Yí ti, nán man emɔ kaci efuanfue. Nan emɔ sɔn dedi mma'n-mɔ atun dɛ nun asu. ɔ sanlun ke be si abutale dede bé sa kan like'n mɔ Nyanmian kɔ fa kɔ bɔ bé anhuba'n.

¹³ Mɔ Nyanmian 'bɔ Abalahamun anhuba'n, ɔ hanlun ndâ tɔlɔ su. Kemɔ suanlan fí nun man ebele m'ɔ ti kpili tala yí'n, yí muonun ɔ hanlun yí ti. ¹⁴ Yí nwan: *Mun kan mín ti ke mun 'yeyila wó su maan ɛ di ata kpili kpa.* ¹⁵ Mɔ Abalahamun tɔl ejɔle sɔ'n, ɔ sili abutale dede yí sa hanlun like'n mɔ Nyanmian falɔ bɔl yí anhuba'n.

¹⁶ Nan sɛ menian'n-mɔ 'kan ndâ a, be kan suanlan m'ɔ tala bé nun ati. Ndâ sɔ'n ti ajinlanman. Yí y'ɔ man ejɔle'n kpe ɔ. ¹⁷ Nan Nyanmian kusu ajunlun nun an, anun ɔ kulo ke bé m'ɔ di ke be nyan anhuba'n nun anun ninng'e'n, be nwun yí yuein ke ejɔle'n m'ɔ fi yí nuan fitel'n, ɔ ngaci man yí lé. Ehika ati y'ɔ hanlun ndâ tɔl anhuba'n nun asu ɔ. ¹⁸ Anhuba'n nun ndâ'n ti ninng'e nnyuan mɔ be nguala man yí kaci, eɛ Nyanmian nguala man nun ato di. Ninng'e sɔ nnyuan'n wula ye mɔ y'a nyan efɔbele Nyanmian anwun nun anwunsele. Efɔbele sɔ nun anun, ɔ di ke ye tila anyɔndasue like'n m'ɔ wɔ yé nyunnun nun anun kpolo. ¹⁹ Ke sehe'n mɔ be yi be tu asue nun anun man meli'n jinlan bi'n, anyɔndasue like'n kusu man yé ekala'n jin bi. Anyɔndasue like sɔ'n man ye bɔ tala nyanmiansu asɔnɔn sua nun anun mgbenun etanlan'n. Ye kɔ dede ye ju lɔka nwanzzan-nwanzzan'n ke tɛyɪfue kpain'n. ²⁰ Ebele yê yé dunman nun, Zozi lili mua yé nyunnun ɔ wulɔlɔ ɔ. Yí yê ɔ'a kaci tɛyɪfue kpain'n cian daa ke anun Melekisedeki ti yí nun ɔ.

Melekisedeki ti belemgbin, eɛ ɔ ti tɛyɪfue

7 Melekisedeki sɔ'n, anun ɔ ti kulo'n mɔ be fele yí Salemun nun asu belemgbin. Eɛ anun ɔ ti Nyanmian Kpili m'ɔ wɔ anwunno anwunno elɔ'n kusu tɛyɪfue Abalahamun mele su. Mele mɔ Abalahamun fi elɔ ɔ 'sa ba'n, Melekisedeki kɔ hɔ kɔ kpa yí atun ɔ kɔ yeyila yí su. ² Yí kualaa mɔ Abalahamun nyanlun yí elɔe nun anun'n, ɔ kɔ bu nun bulu. ɔ kɔ tu kun kɔ man Melekisedeki.

Alimua nun anun, dunman Melekisedeki'n kele ke: "belemgbin m'ɔ kulo sese." M'ɔ la su'n, y'ɔ le ke ɔ ti Salemun belemgbin. Yí bu kele ke: "belemgbin m'ɔ kulo anzununjɔ." ³ B'a ngan man yí si nun yí nin nun yí

nan-mo anwun ejɔle fíí. B'a ngan man yí awɔle cian nun yí ewue cian nun anwun ejɔle kalata nun anun lɔka fíí. Nan ɔ ti ke Nyanmian Awa'n. Melekisedeki sɔ'n ti tɛɛyɔfue cian daa.

⁴ Ɛmo nwún yí ke Melekisedeki ti kpili. Yé nan Abalahamun ninng'e'n kualaa m'ɔ nyanlun yí elɔe nun anun'n, ɔ buli nun bulu ɔ tuli kun manlun Melekisedeki. ⁵ Levi asasu'n-mo ti Nyanmian tɛɛyɔfue. Moyizɔ mala'n man bé atun ke Izalaye amma'n-mo bu bé ninng'e'n-mo anun bulu a, be tú kun. Kusu bé ti anianman, bé nan y'ɔ le Abalahamun. ⁶ Melekisedeki ti man Levi afilie nun anun suanlan. Kusu Abalahamun buli ninng'e'n m'ɔ nyanlun yí elɔe nun anun'n bulu ɔ tuli kun manlun yí. ɔ ko yeyila Abalahamun mo Nyanmian bɔli yí anɔhuba nun asu. ⁷ ɔ ti ananhɔle ke kpain yé ɔ yeyila batunman su ɔ. ⁸ Levi asasu'n-mo mo be bubu ninng'e'n-mo anun bulu, be tu kun be man bé'n, kulo menian y'ɔ le bé. Be wu. Nan Melekisedeki dɛ, ɔ ti suanlan m'ɔ ti asɔ ke Nyanmian Anuan Ejɔle'n kele'n. ⁹ Kemɔ Abalahamun buli yí ninng'e'n-mo anun bulu ɔ tuli kun manlun Melekisedeki'n, Levi muonun mo ɛne be bu ninng'e'n-mo anun bulu be tu kun be man yí busu menian'n-mo'n, yí kusu ɔ yɔli ɔ bie. ¹⁰ ɔ sanlun ke mele mo Melekisedeki 'ko a kpa Abalahamun atun'n, anun Levi te wo Abalahamun akunnun.

Zozi ti ke Melekisedeki

¹¹ Tɛɛ'n mo Levi asasu'n-mo yí'n, mala'n mo Nyanmian falɔ manlun Izalaye amma'n-mo'n, su yé anun ɔ jin ɔ. Nan se ɔ ti ke Levi asasu'n-mo mo be ti tɛɛyɔfue ke Aalun'n, efian fíí nnun man bé junman nun anwun an, ahan tɛɛyɔfue ngacile kun ke Melekisedeki a nvite man. ¹² ɔ sanlun ke se Nyanmian tɛɛyɔfue'n-mo a kaci a, ɔ se ke mala'n kusu káci. ¹³ Yé Mɔn'n mo ye le kan yí nwun ejɔle ewa'n, ɔ fi afilie fufɔle anun. Afilie sɔ nun anun suanlan kacili man Nyanmian tɛɛyɔfue lé. ¹⁴ Bé kualaa be si ke yé Mɔn fi Zuda afilie nun anun. Mo Moyizɔ 'kan Nyanmian tɛɛyɔfue'n-mo anwun ejɔle'n, ɔ'a ngan ke Zuda afilie nun anun suanlan kun ti tɛɛyɔfue.

¹⁵ Like kun man ye nwun yí yuein biekun. Like sɔ'n y'ɔ le ke tɛɛyɔfue kun biekun ke Melekisedeki a fite. ¹⁶ Nán menian'n-mo mala nun asu yé be nianlun be sielɔ yí tɛɛyɔfue ɔ. Nan tunmin'n m'ɔ man nyanmiansu nguan m'ɔ le man ayuelɛ'n, y'ɔ man ɔ'a kaci Nyanmian tɛɛyɔfue ɔ. ¹⁷ Afi ɔ wo Ɛhele Ejɔle nun anun ke:

Ɛ 'kaci tɛɛyɔfue cian daa ke Melekisedeki.

¹⁸ Ɛhi Nyanmian a yaci daba mala nun a tu. ɔ sanlun ke tunmin nnun man nun, ɛse ɔ'a yɔ mgban. ¹⁹ Afi Moyizɔ mala nun a man suanlan fíí anwun a ndi man. Nan Nyanmian a sie anyɔndasue like kun ɛbele. Anyɔndasue like sɔ'n man ye cɔlun ye kpunng'e Nyanmian.

²⁰ Afi m'ɔ la su biekun'n y'ɔ le ndâ'n mo Nyanmian hanlun'n. Mo ehunlun-mo 'kaci tɛɛyɔfue'n, Nyanmian a ngan man yí nwun ndâ. ²¹ Nan Zozi dɛ, Nyanmian hanlun yí nwun ndâ. Ɛ 'nwun ejɔle m'ɔ hanlun heleli yí'n:

Yé Mɔn a han ndâ,

Yí Nuan Ejɔle'n, ɔ ngaci man yí.

Yí nwan: Ɛ ti tɛɛyɔfue cian daa.

²² Ɛhika ati, Zozi di ajinlanmun maan ye nwun yí ke nyihye'n mo Nyanmian nun yé a hyihye'n ti ananhɔle saka.

²³ Ɛse like biekun wo ɛbele m'ɔ ti bé afian ɔ. Y'ɔ le ke anun tɛɛyɔfue'n-mo sunlun. Afi ewue'n man kun nni man junman'n dede ɔ nga man ɛbele. ²⁴ Kusu Zozi dɛ, ɔ ti asɔ dahuu. Tɛɛyɔfue junman'n m'ɔ di'n, junman sɔ'n nzun man suanlan fufɔle asa nun. ²⁵ Ɛhika ati, bé kualaa mo be nanndi yí su be kpunng'e Nyanmian anwun'n, ɔ kualaa de bé kpa bɔkɔ. ɔ sanlun ke ɔ ti asɔ dahuu ɔ sele Nyanmian man bé. ²⁶ Tɛɛyɔfue kpain'n mo y'a mian yí nwun'n y'ɔ le Zozi. ɔ ti nwannzan-nwannzan, efian fíí nnun man yí nwun. Ɛte fíí nnun man yí nun. ɔ nun etefue'n-mo afian ti. ɔ ti like biala asu kpain. ²⁷ Zozi ti man ke tɛɛyɔfue mgbain ehunlun-mo. Tɛɛyɔfue sɔ'n-mo, ɔ di ke be yí bé muonun bé ti tɛɛ nán b'a yí bagua'n kusu dɛ. Nan yí dɛ, ɔ falɔ yí nwun yí yé kualaa yé ti tɛɛ baa kunmgbai cein. ²⁸ Menian mo bé nwun ndi man, ɔ fi ete'n dunman nun'n yé *Moyizɔ mala'n fa bé sie tɛɛyɔfue mgbain ɔ. Mala nun anzin, Nyanmian hanlun ndâ tulɔ yí ejɔle nun asu. Ejɔle sɔ'n sie Baa'n mo yí nwun a ti kpa bɔkɔ'n tɛɛyɔfue kpain cian daa.

Zozi ti yé tɛɛyɔfue kpain.

⁸ Ejɔle ɛhi kualaa mo ye le kan'n, yí ti'n y'ɔ le ke ye le tɛɛyɔfue kpain kun. ɔ'a fu anwunno elɔ ɔ'a tanlan tunminfue Nyanmian kpili belemgbai bia'n fama su.

² Asɔnɔn sua nwannzan-nwannzan'n m'ɔ ti *tantɔ kpain, nán suanlan yé ɔ'a bɔ ɔ. Nan yé Mɔn muonun yé ɔ'a bɔ tantɔ sɔ nun ɔ. Ɛbele yé yé tɛɛyɔfue kpain'n di yí tɛɛ eyɛ junman nun ɔ. ³ Acɛdɛ nun tɛɛ eyɛ mo be fa be man Nyanmian'n, yí ti y'ɔ man be sie tɛɛyɔfue biala ɔ. ɔ se ke yé tɛɛyɔfue kpain sɔ'n kusu nyan like mo ɔ 'fa fite Nyanmian anyunnun ɔ. ⁴ Se ɔ ti ke yé tɛɛyɔfue kpain'n wo asɛ nun asu ewa a, ahan ɔ ti man tɛɛyɔfue bɔkɔ. ɔ sanlun ke tɛɛyɔfue'n-mo mo be di junman sɔ'n wo ɛbele ke Zufu'n-mo mala kpɔn kele'n. ⁵ Junman'n mo tɛɛyɔfue sɔ'n-mo di'n, anwunno elɔ dɛ'n nvoninnin'n mo Nyanmian yí heleli Moyizɔ'n, su yé be nian ɔ. Afi mele mo Moyizɔ 'bɔ tantɔ'n man Nyanmian'n, Nyanmian hanlun heleli yí ke: *Tantɔ'n mo m'an yí m'an hele wɔ buka nun asu'n, nian yí nwun su yɔ.*

⁶ Nan sian dɛ, tɛɛ eyɛ junman'n mo Zozi di'n, ɔ tala tɛɛyɔfue ehunlun-mo kualaa dɛ'n. ɔ sanlun ke ɔ di nyihye kpa nun anun asafian. Nyihye sɔ'n jin anɔhuba mgbakpa'n-mo asu. ⁷ Afi se ɔ ti ke alimua nyihye'n yɔli kpa a, ahan ɔ'a ngaci man yí. ⁸ Nan Nyanmian le tu yí menian'n-mo anyunnun. Yí ti, y'ɔ man ɔ le kan kele bé ke:

Temun'n le ba ju,

mɔn nun Izalaye mân'n nun Zuda mân'n,

ye 'ba cɔci nyihye fufɔle.

⁹ Nyihye sɔ'n ti man ke daba dɛ'n

mo mɔn nun bé nan-mo hyihyelɔ'n.

Daba dɛ'n, y'ɔ le cian mo n zɔli bé sa

n yíli bé fi Ezipiti mân'n nun anun n vitelɔ'n.

B'a nanndi man nyihye sɔ nun asu.

Ɛhika ati, bé kusu bé nwun ejɔle a njian man mín.

¹⁰ Yé Mún nwan:

Se temun sɔ'n ju a, ε 'nwun nythye'n

mɔ mún nún ɪzalayɛ mán'n 'ba hythye'n.

Mún 'fa mún mala'n mún wula bé ajunlún nún anún.

Mún 'kele yí bé ahunlún nún anún.

Mún 'kaci bé Nyanmian,

bé kusu bé 'kaci mún menian.

¹¹ *Suanlan fíl ngɔ hehele man yí manngun like,*

anaan ɔ ngɔ han ɔ ngɔ hele yí nianman ké:

Kpunndɛ yé Mún.

Afi batunman o, kpain o, bé kualaa bé sɪ mún.

¹² *Mún 'fa bé ete'n-mɔ mún ce bé.*

Mún mmo man su fíl kún.

¹³ Se Nyanmian le kan nythye fufɔle ejɔle a, anún ɔ le kele ké alimua díe nún a yɔ daba. Yé like m'ɔ kɔ hye, ɛɛ ɔ kɔ yɔ daba'n, anún ɔ ka kaan yí busu nunnun.

Asɛ nún asu ewa nún anwunno elɔ Nyanmian tantɪ'n

9 Nythye daba nún anún, anún asɔnún eyɔle'n le yí sua asɛ nún asu ewa ɔ nún yí nwun mala. ² Asɔnún sua sɔ'n, ɔ tɪ tantɪ. Nyanmian tantɪ sɔ'n, mgbɛ nún etanlan kún ce nún nnyuan, lɪka m'ɔ wɔ mgbɛ nún etanlan nún anyunnun'n, lɪka sɔ'n yé be fele yí lɪka nwannzan-nwannzan nún ɔ. Ebele yé kanlannɛ'n, ɔ nún tɔbɪlɪ'n mɔ be gua Nyanmian kpau'n su'n wɔ ɔ. ³ Nan mgbɛ nún etanlan nún anzin lɪka díe'n, be fele yí lɪka nwannzan-nwannzan kpa. ⁴ Ebele yé tɔbɪlɪ'n mɔ be yala *ansan su'n nún nythye alaka'n wɔ ɔ. Tɔbɪlɪ'n nún alaka sɔ'n, b'a holo esika emanlan b'a gua be nwun. Alaka nún akunnun, ninngɛ nsan wa nún. Esika emanlan ɛsɛ kún jin nún. ɛsɛ sɔ nún anún yé *mannan'n wɔ ɔ. Aalun kpɔman'n m'ɔ bɔlɪ ndetele'n wɔ alaka nún anún. Yé ɛɛ nyɔbue nnyuan'n mɔ b'a se bé ndetele ké tabua b'a hele nythye nún anwun ejɔle'n b'a gua su'n, be wɔ alaka nún anún bie. ⁵ Be kɔ se nyanmiansu mmɔfue nnyuan be kɔ sesie nythye alaka nún asu. Nyanmiansu mmɔfue sɔ'n-mɔ, be fele bé selubún. Anunminnyanmun menian sɔ'n-mɔ kele ké Nyanmian wɔ ebele. Be ndeba'n-mɔ sinnze alaka nún ati su anwunno. Alaka nún ati sɔ nún asu yé be gua tɛɛ eyɛ moja nún ɔ. Nan mún ngulo man ké mún yɪl ejɔle nún anún dɔun kɪkaala.

⁶ Ké be kpɪnlún be sesielɪ lɪka sɔ'n, alɪhɪan biala, tɛɛyɪfue'n-mɔ wulu Nyanmian tantɪ'n lɪka m'ɔ wɔ mgbɛ nún etanlan nún anyunnun'n, be di bé junman nún ebele. ⁷ Nan mgbɛ nún etanlan nún anzin elɔ lɪka díe'n, tɛɛyɪfue kpain nún ala y'ɔ wulu elɔ ɔ. ɔ wulu elɔ afue nuan. ɔ 'wulu elɔ a, yí muonun ɔ nún bagua'n ete mɔ be nzɪ man mɔ b'a y'ɔ dunman nún, ɔ fa naan moja ɔ fite Nyanmian anyunnun. ⁸ Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n kele nún ké mɛle mɔ Nyanmian tantɪ daba'n nún nún junman elie'n tɛ wɔ ebele'n, anún atún'n m'ɔ man menian'n-mɔ kpunngɛ Nyanmian'n la man nún. ⁹ Ehlɪ tɪ nvanduhun ɛnɛ mɛle'n mɔ yɛ wɔ nún nún anún. Yí bu kele ké nán acedɛ nún tɛɛ eyɛ y'ɔ man suanlan anwun tɪ wɔ Nyanmian anyunnun ɔ. ¹⁰ Afi, alɛ nún nzan nún bé nwun efian etue ebialɛ ngacile mala y'ɔ le ehlɪ-mɔ. ɔ tɪ mala m'ɔ tu de eyuadɪ nún anún ninngɛ'n-mɔ. Mala

sɔ'n-mɔ abusu 'ba nunnun wɔ mɛle Nyanmian 'kaci ninngɛ'n-mɔ kualaaatin'n.

¹¹ Nan ninngɛ mgbakpa'n m'ɔ wɔ yé nyunnun nún ati yé Zozi a a ké tɛɛyɪfue kpain ɔ. Nyanmian tantɪ'n mɔ ɔ'a tanlan yí bu ɔ'a lɪ yí junman nún anwun cian kpa, ɛɛ ɛ tɪ kanlanman tala daba díe'n. Tantɪ sɔ'n, nán menian'n-mɔ asa ati like ɔ. Yí bu y'ɔ le ké nán mán ehlɪ anún like ɔ. ¹² Zozi a wulu lɪka nwannzan-nwannzan kpa'n kpɛ kunmgbɛ cein bɔkɔ. ɔ'a nva man esile nún nnale mma moja ɔ'a nvite man Nyanmian anyunnun. Nan ɔ le yí muonun yí moja'n m'ɔ man be nyan nguan m'ɔ le man ayuelɛ'n. ¹³ Nyanmian anyunnun, bé mɔ efian kɔ gua bé nwun'n, se be fa esile nún nnale nyin moja'n nún enale bulɛ mɔ be kɔ yala yí'n nzuan'n be kpunndún bé nwun an, anún bé nwun a tɪ. ¹⁴ Se naan ehlɪ-mɔ moja'n kualaa ké ɔ man suanlan anwun tɪ a, Kilisi moja'n kualaa ké ɔ man suanlan ahunlún nún anún tɪ tala su! ɔ nanndɪ Edannganman Wawɛ nún asu, Kilisi muonun a fa yí nwun ɔ'a bɔ afɔlɛ mɔ efian fíl nnun man yí nwun ɔ'a man Nyanmian. Yí moja'n 'tɪ yé ahunlún nún anún fi nyɔlɛ nvuin nvuin'n-mɔ anwun maan yɛ su Tɪasɪfue Nyanmian'n.

¹⁵ Ehlɪka ati yé Kilisi di nythye fufɔle nún anún asafian ɔ. ɔ di asafian maan bé mɔ Nyanmian a fele bé'n nyan nyanmiansu ajapadɛ'n mɔ ɔ'a fa ɔ'a bɔ bé anchuba'n. Be kualaa ké bé sa kan yí. ɔ sanlún ké Kilisi a wu. Yí ewue sɔ'n de menian'n-mɔ ati fi bé ete nún anún nythye daba nún abu.

¹⁶ Afi suanlan kele yí kunnun ejɔle kalata su sie a, ɔ di ké be nwun yí ké suanlan nún a wu sakpa nán kalata sɔ'n mɔ ɔ'a hele ɔ'a sie nún a nyan tunmin. ¹⁷ ɔ sanlún ké mɛle mɔ suanlan'n mɔ ɔ'a hele yí kunnun ejɔle kalata su ɔ'a sie'n tɛ tɪ asɪ'n, kalata sɔ'n le man tunmin. ¹⁸ Ehlɪka ati, dede mɔ be 'di daba nythye nún asu'n, be le naan moja. ¹⁹ Alimua nún anún, Moyizɪ kɔ kúnnga mala'n kualaa m'ɔ wɔ kalata nún anún'n ɔ kɔ hele bagua'n. M'ɔ kúnngalɪ yuelɪ'n, ɔ kɔ fa nnale mma nún esile moja'n nún nzue ɔ kɔ kpunndún kɔ gua mala kalata'n nún bagua'n kualaa anwun. Mɔ ɔ 'kpunndún'n, ɔ le *izɔpu asa baa nún naan enyuan kɔkɔle y'ɔ kpunndúnlún ɔ.

²⁰ Moyizɪ nwan: *Nythye'n mɔ Nyanmian a fa a man yé ké yɛ lí su'n, yí nwun moja nún ahlɪ.* ²¹ Moyizɪ kpunndúnlún Nyanmian tantɪ'n nún asɔnún nún anwun ninngɛ'n kualaaatin anwun moja. ²² Ké mala'n kpun kele'n, moja'n man ninngɛ dɔun anwun tɪ. Afi se moja a ngua man an, ete face nnun man ebele.

Zozi tɛɛ eyɛ'n tu ete'n-mɔ

²³ Ehlɪka ati, anwunno elɔ ninngɛ'n-mɔ, bé nvoninnin y'ɔ le asɪ ewa díe'n-mɔ. Be 'tɪ bé nwun an, be le moja. Nan anwunno elɔ díe'n-mɔ, se be 'tɪ bé nwun an, ɔ di ké be nyan tɛɛ eyɛ ninngɛ m'ɔ tɪ kpa tala asɛ nún asu ewa díe'n-mɔ. ²⁴ ɔ sanlún ké tantɪ'n mɔ Moyizɪ nianlún su ɔ bɔlɪ asɪ ewa díe'n, nán ebele yé Kilisi wululɪ ɔ. Nan ɔ'a fu ɔ'a hɔ anwunno. Yé dunman nún, ɔ jin Nyanmian anyunnun ebele sian díe. ²⁵ Tɛɛyɪfue kpain'n, afue nuan y'ɔ wulu lɪka nwannzan-nwannzan kpa nún ɔ. ɔ 'wulu a, ɔ le naan moja. Nan Kilisi díe, ɔ'a nwulu man elɔ ɔ'a nva

man yí nwun ɔ'a nyl man tɛɛ afue daa. Nan ɔ'a wulu elɔ kpê kunmgbá cein ɔ́ɔ́. ²⁶ Sɛ nán yí ɔ́ a, ahan kɛ bɛ ɔ́ɔ́l mán'n, ɔ́ di kɛ Kilisi nwun yí nyunnun kpê nye nye. Nan sian dɛ m'ɔ́ tɛ meɛ kasian'n, Kilisi a yí yí nwun kpê kunmgbá ɔ́ɔ́. ɔ́'a fa yí nwun ɔ́'a yí tɛɛ ɔ́'a tu ete'n. ²⁷ ɔ́ la ebele man suanlan kun biala kɛ ɔ́ wú kpê baa kunmgbá cein. ɔ́ wu yue a, bɛɛ mɔ́ anɔ́n Nyanmian lɛ ba bua yí ndɛɛ ɔ́. ²⁸ Yí ɔ́ kusu ala, Kilisi a fa yí nwun ɔ́'a yí tɛɛ kpê kunmgbá cein ɔ́ɔ́ maan menian dɔ́un fi bɛ ete nɔ́n anɔ́n b'a jasú. ɔ́ 'ba sa ba biekun, kusu nán kɛ ete nɔ́n ecicie ti ɔ́. Nan ɔ́ 'ba ɔ́ de bɛ mɔ́ bɛ lɛ nwunndɛ yí'n nguan.

Asi ewa ninngɛ'n-mɔ́ tɛ anwunno dɛ'n-mɔ́ nvoninnin

10 Ehi, mala'n mɔ́ Nyanmian falɔ́ manlɔ́n Moyizí'n, ɔ́ tɛ ninngɛ mgbakpa'n m'ɔ́ lɛ ba nɔ́n nvoninnin, nan nán yí kpa'n muonun ɔ́. Bɛ mɔ́ afue daa bɛ nanndɛ tɛɛ eyɛ kunmgbá nɔ́n asu bɛ kpunngɛ Nyanmian'n, mala ɔ́'n lɛ man anwunsele fíí m'ɔ́ man bɛ nwun tɛ ɔ́. ² Sɛ ɔ́ tɛ kɛ bɛ mɔ́ bɛ nanndɛ tɛɛ eyɛ nɔ́n asu bɛ kpunngɛ Nyanmian nɔ́n anwun tulɔ́ kpê kunmgbá ɔ́ɔ́ a, ahan bɛ ete nɔ́n anwun ejɔ́lɛ a mma man bɛ ajunlun nɔ́n kún, eɛ ahan bɛ yacili tɛɛ eyɛ'n. ³ Tɛɛ'n mɔ́ bɛ yí afue daa'n kacɛ menian'n-mɔ́ ete'n mɔ́ bɛ yɔ́'n. ⁴ ɔ́ sanlun kɛ nnalɛ nɔ́n esile'n-mɔ́ moja'n nguala man ete'n cici ɔ́ɔ́ fíí.

⁵ Ehi ka ati, meɛ mɔ́ Kilisi 'ba mán nɔ́n anɔ́n'n, ɔ́ hanlun helelɔ́ Nyanmian kɛ:

Nán tɛɛ eyɛ nɔ́n acɛɛlɛ yê ɛ lɛ kpunndɛ ɔ́.

Nan a sesie anwunnaan a man mín.

⁶ *Tɛɛ eyɛ naan'n nɔ́n ete face dɛ'n, bɛ nyɔ́ man wɔ́ enyɔ́nmɔ́n.*

⁷ *Yí ti yê mín nwan: Nyanmian, ɛ 'nwun mín.*

Mun ba mun yɔ́ wɔ́ kunnun like kɛ

b'a kpɔ́n b'a hele mín nwun ejɔ́lɛ'n

mala kalata nɔ́n anɔ́n'n.

⁸ Alimua nɔ́n anɔ́n, yí nwan: *Nán tɛɛ eyɛ nɔ́n acɛɛlɛ yê ɛ lɛ kpunndɛ ɔ́. Tɛɛ eyɛ naan'n nɔ́n ete face dɛ'n nyɔ́ man wɔ́ enyɔ́nmɔ́n.* Kusu aflɛ tɛɛ eyɛ ɔ́'n-mɔ́, kɛ mala'n kele'n, yí nwun yê bɛ nɔ́n bɛ yí ɔ́. ⁹ Ehi anzin, yí nwan: *Nyanmian, ɛ 'nwun mín. Mun ba mun yɔ́ wɔ́ kunnun like.* Ebele anɔ́n, Nyanmian a kpê daba like dɛ nɔ́n anɔ́n ɔ́'a fa fufɔ́lɛ ɔ́'a sie yí busu. ¹⁰ ɔ́ sanlun kɛ Zozi Kilisi a yɔ́ Nyanmian akunnun like. ɔ́'a fa yí nwun ɔ́'a ɔ́ afɔ́lɛ a man Nyanmian kpê kunmgbá cein ɔ́ɔ́. Afɔ́lɛ ɔ́ nɔ́n a man yê nwun a tɛ fi yê ete'n-mɔ́ anɔ́n.

¹¹ Cian daa tɛɛyɔ́fue'n jin Nyanmian *tantɛ nɔ́n abu ɔ́ di yí junman'n. Tɛɛ eyɛ kunmgbá'n m'ɔ́ nguala man ete'n tu fíí'n yɔ́ yí ɔ́. ¹² Nan Kilisi dɛ, ɔ́'a yí ete nɔ́n anwun tɛɛ baa kunmgbá cein. Ehi anzin, ɔ́'a fu anwunno ɔ́'a hɔ́ a tanlan Nyanmian asa fama su. ɔ́ 'tanlan ebele meɛ daa. ¹³ Sian dɛ, ebele yɔ́ lɛ nwunndɛ maan Nyanmian fa yí mgbɔ́fue'n-mɔ́ gua yí ja abu kɛ bia mɔ́ belemgbin sesie yí ja su ɔ́. ¹⁴ Aflɛ Kilisi tɛɛ eyɛ kunmgbá cein ehi ati, ɔ́'a man bɛ mɔ́ ɔ́'a tɛ bɛ nwun nɔ́n anwun a tɛ kpa ɔ́ɔ́ ɔ́ wɔ́ meɛ daa.

¹⁵ Ejɔ́lɛ ɔ́'n kusu yê Wawɛ Nwanzan-nwanzan kan kele yê ɔ́. Aflɛ alimua nɔ́n anɔ́n an, yí nwan:

¹⁶ *Yê Mɔ́n nwan: ɛ 'nwun kɛ cian bie dede nyihyɛ'n mɔ́ mun nɔ́n bɛ yɛ 'ba hyihyɛ'n 'yɔ́ yí'n. Mun 'fa mín mala'n mun wula bɛ ahunlun nɔ́n anɔ́n, mun 'kele mun sie bɛ ajunlun nɔ́n anɔ́n.*

¹⁷ Eɛ yí nwan:

Mun ngo ɔ́ man bɛ ete'n

nɔ́n bɛ mala etuan nɔ́n asu fíí kún.

¹⁸ Lika kusu mɔ́ ete face wɔ́'n, anɔ́n ete nɔ́n anwun tɛɛ eyɛ fíí kún nɔ́n man ebele.

Yɛ hyúɔ́n yɛ kpúnngɛ Nyanmian.

¹⁹ Ehi ka ati, anianman-mɔ́, Zozi moja'n dunman nɔ́n, yɛ lɛ atɔ́n yɛ wulu lɛka nwanzan-nwanzan kpa'n.

²⁰ ɔ́'a sɔ́n mgbɛ nɔ́n etanlan nɔ́n anɔ́n. Mgbɛ nɔ́n etanlan ɔ́'n yɔ́ lɛ yí muonun yí nwunnaan'n. ɔ́'a fa ɔ́'a kpɛ atɔ́n fufɔ́lɛ m'ɔ́ tɛ nguan atɔ́n ɔ́'a man yê. ²¹ Yɛ lɛ tɛɛyɔ́fue kpain kun m'ɔ́ nɔ́n Nyanmian awulo nɔ́n anɔ́n menian'n-mɔ́ asu ɔ́. ²² Ehi ka ati, yɛ fá ahunlun mɔ́ nɔ́n a tɛ, yɛ nyán dedi nɔ́n anɔ́n anyundasue kpa yɛ hyúɔ́n yɛ kpúnngɛ Nyanmian. ɔ́ sanlun kɛ Zozi moja'n a nwunnnzin yê ahunlun'n-mɔ́ anɔ́n. Eɛ ɔ́'a fa efian etue nzue ɔ́'a bia yê. ²³ Anyundasue like'n mɔ́ yɛ lɛ ɔ́ yɛ kele mán'n, yɛ tíla nɔ́n sele kpa. ɔ́ sanlun kɛ suanlan'n mɔ́ ɔ́'a ɔ́ yê anchuba'n kan ananhɔ́lɛ. ²⁴ Yɛ néɔ́n yê nwun su nán yɛ wówula yê nwun anwunsele yɛ húlo yê nwun kpa, yɛ bó bala m'ɔ́ tɛ kpa. ²⁵ Lika mɔ́ yɛ yia daa yɛ tie Nyanmian Anuan Ejɔ́lɛ'n, nán man yɛ yaci ebele ehɔ́lɛ kɛ mmie-mɔ́ yɔ́ yí'n. Nan yɛ wówula yê nwun anwunsele maan ɔ́ tála su, ɔ́ sanlun kɛ emɔ́ nwun yí kɛ yê Mɔ́n cian nɔ́n a kpunngɛ.

²⁶ Aflɛ kemɔ́ y'a nwun ananhɔ́lɛ'n, sɛ yê nyunnunfuu yɛ tanlan yɛ yɔ́ ete'n biekun an, tɛɛ eyɛ fíí kún nɔ́n ebele m'ɔ́ kuala ete ɔ́'n cici ɔ́. ²⁷ Nan like mɔ́ ɔ́ 'nwunndɛ yê'n yɔ́ lɛ Nyanmian ndɛɛ ebua esulo'n nɔ́n sɛn kpilí'n mɔ́ ɔ́ 'yala Nyanmian mgbɔ́fue'n-mɔ́'n. ²⁸ Sɛ suanlan kun tun Moyizí mala'n nán menian nyuan anan nsan di adanzɛ kɛ ɔ́'a tun mala'n sakpa a, anwunnnvoe esa nɔ́n man nɔ́n, bɛ kun suanlan ɔ́'n. ²⁹ Sɛ ejɔ́lɛ'n tɛ sua a, bɛ mɔ́ bɛ nyɔ́n ci Nyanmian Awa'n, mɔ́ bɛ mmu man nyihyɛ'n moja'n mɔ́ ɔ́'a tɛ bɛ nwun'n like fíí'n, mɔ́ bɛ kpɛ anwunnnvoe esɛ Wawɛ'n nzuba'n, asu bɛ 'yaci bɛ nwun sa bɛ ce bɛ ɔ́? Emɔ́ anyɔ́n ta nɔ́n kɛ ahatua mɔ́ bɛ 'tua bɛ'n, ɔ́ tɛ man nzemunde. ³⁰ Aflɛ yɛ sɛ suanlan'n m'ɔ́ hanlun kɛ: *Mín dein yê mɔ́ 'de alɔ́man nɔ́n ɔ́. Mín yê mɔ́ 'tua bɛ yí nwun kale ɔ́.* Eɛ suanlan ɔ́'n hanlun kɛ: *Nyanmian 'bua yí menian'n-mɔ́ ndɛɛ.* ³¹ Suanlan m'ɔ́ kɔ́ tɛ Tɛɛyɔ́fue Nyanmian nɔ́n asa nɔ́n'n, anɔ́n suanlan ɔ́ nɔ́n a mian kpa.

³² Emɔ́ ati káɔ́ kɛ meɛ mɔ́ Nyanmian manlun emɔ́ fitelɔ́ jawe nɔ́n anɔ́n'n, emɔ́ nwunlin bɛ nyunnun kpa elɔ́ kpilí'n mɔ́ emɔ́ hunlun nɔ́n anɔ́n. Elɔ́ ɔ́ nɔ́n anɔ́n, emɔ́ jinlanlun bɛ ja nɔ́n. ³³ Meɛ ɔ́'n, cian bie ju a, amgbá yê bɛ ɔ́ emɔ́, eɛ bɛ kele emɔ́ ahuluwa bagua nɔ́n anɔ́n. Cian bie kusu a, bɛ mɔ́ bɛ lɛ nwun yalɛ kɛ emɔ́'n, emɔ́ fa bɛ nwun bɛ ɔ́ bɛ. ³⁴ Bɛ mɔ́ b'a gua bɛ fiadɔ́ mɔ́ bɛ kele bɛ ahuluwa'n, emɔ́ bukalɔ́ bɛ. Temun mɔ́ menian'n-mɔ́ tualɔ́ emɔ́ lelɔ́ bɛ nwun ninngɛ'n, emɔ́ a nni man yí nwun yalɛ, nan fɛ yɛ emɔ́ lili ɔ́. Aflɛ emɔ́ sɛ sie kɛ

εμο le anwundε mgbakpa-mo. Eεε anwundε sɔ'n-mo nzeɔi man lé.

³⁵ Anyundasue like'n mo εmo le yí'n, nán be yaci be tu. ɔ sanlun ke nvasue kpili kpa wo su. ³⁶ ɔ di ke εmo bo mɔndunlun be yo like mo Nyanmian kulo'n. Se εmo yo yí sɔ a, yí anhuba nun anun like'n, εmo asa 'kan yí. ³⁷ Afi Ehele Ejole'n kele ke:

*Mele kaan sua, kaan sua bɔɔɔ,
suanlan'n m'ɔ di ke ɔ ba'n,
ɔ ngo hye man, ɔ 'ba a.*

³⁸ *Suanlan m'ɔ nanndi sese wo mɔn nyunnun'n,
yí dedi nun ati, ɔ 'nyan nguan.*

*Nan se ɔ yi yí nwun fi mɔn sa nun an,
mɔn mmu man yí suanlan kún.*

³⁹ Bé mo be yi bé nwun be minlin'n, nán bé mmie-mo y'ɔ le yé. Nan yé diε, ye le dedi, ese ye nanndi nguan atun nun asu.

Dedi nun anwun ejole'n.

11 Dedi nun abu y'ɔ le ke like mo bé lua wo su'n, be si yí fúon ke bé sa 'kan yí. Eεε like'n mo be nnwun man yí bé nyinsu'n, be yo maan be nwun yí ke like sɔ'n wo ebele sakpa. ² Daba menian'n-mo dedi'n mo anun be le yí nun ati, Nyanmian leli bé tuli nun.

³ Dedi'n man ye nwun yí ke Nyanmian le yí Nuan Ejole'n y'ɔ bɔli mân nun ɔ. ɔ man like mo be nwun yí'n, Nyanmian nanndili mo be nnwun man yí nun asu y'ɔ bɔli ɔ.

⁴ Abelɔ leli Nyanmian lili. Afɔle'n m'ɔ bɔli manlun Nyanmian'n sɔli yí nyin talali yí nianman kpain Kayin diε'n. Dedi'n mo Abelɔ le yí nun ati, Nyanmian buli yí seseɔue. ɔ sanlun ke Nyanmian muonun sɔli Abelɔ afɔle'n-mo anun. Abelɔ a wu. Nan kusu dedi'n m'ɔ le yí nun ati, ɔ ti ke yí nyin te wo su.

⁵ Dedi nun ati, ewue a ngu man Enɔki. Nyanmian kpili falɔ yí hɔli yí nwun εɔ. B'a nnwun man yí fíli kún. Abele mo anun Enɔki te wo eyuadi nun anun ewa'n, Nyanmian lili yí nwun adanzie ke Enɔki enanndiε'n sɔ yí nyin.

⁶ M'ɔ wo nun'n y'ɔ le ke suanlan m'ɔ nne man Nyanmian nni man'n, yí enanndiε'n nzo man Nyanmian anyun. Ehika ati, suanlan mo ɔ 'kpunngε Nyanmian'n, ɔ lé lí ke Nyanmian wo ebele yé ɔ ce bé mo be kpunndε yí'n like.

⁷ Munzue'n m'ɔ le ba to mân nun anun mo anun be nwunlin man yí'n, Nyanmian ko yi ko hele Nowe. Dedi nun ati, Nowe ko fa ejole sɔ'n ananhɔle. ɔ ko man Nyanmian anyunnzo ɔ ko bubo meli'n. ɔ nun yí yi nun bé mma'n-mo be ko fu nun be ko nyan bé ti. Ehika ati, Nowe heleli ke mân'n bo bala etε. Yí dedi nun ati, Nyanmian buli yí seseɔue.

⁸ Dedi nun ati, mele mo Nyanmian feleli Abalahamun'n, Abalahamun a nne a nzie man. ɔ ko ho mân fufɔle kun anun. Mân sɔ'n yé anun Nyanmian le ba fa man yí ɔ. ɔ fi yí muonun yí mân diε nun anun ɔ ko tu kusu anun ɔ nzi lɔka'n m'ɔ le ko'n. ⁹ Dedi nun ati, ɔ tanlanlun mân'n mo Nyanmian falɔ bɔli yí anhuba nun anun ke eyεɔue. Abalahamun bɔli tantɔ ebele ɔ tanlanlun yí bu. Izaki nun Zuakɔbu mo be ti yí busu menian'n, bé

kusu be tanlanlun tantɔ nun abu. Anhuba'n mo Nyanmian bɔli Abalahamun'n, yí kpunmgba nun ala y'ɔ bɔli bé kusu bé ɔ. ¹⁰ Afi anun Abalahamun le nwunndε kulo'n mo yí awulabebo'n ti kunngun'n. Kulo sɔ'n, suanlan m'ɔ nyanlun yí nwun ajunlun ɔ hyhye'n y'ɔ le Nyanmian muonun.

¹¹ Dedi nun ati, Abalahamun nun Sala hualali baa wu kusu anun be ti mulwa kpa bɔɔɔ. ɔ sanlun ke ɔ leli lili ke suanlan'n m'ɔ bɔli anhuba'n kualala yo maan ɔ nyan nun like. ¹² Ehika ati, ɔ nanndi suanlan baa kunmgba sɔ nun asu, yí mo anun ɔ ti ke ɔ'a wu a yue'n, menian nwala nwala ke nzalama, nwala nwala ke jenvie nuan anyuan fi yí kunnun fiteli.

¹³ Menian sɔ'n-mo kualaa nyanlun dedi dede be falɔ be wuli. Bé sa a ngan man ninngε'n-mo mo Nyanmian falɔ bɔli bé anhuba'n. Nan kusu be nwunlin ninngε sɔ'n-mo mua be lili yí nwun fε. Be hanlun yí yuein ke be ti nyɔɔue, ese be wali mgbanza asie nun asu ewa. ¹⁴ Bé mo be kan sɔ'n, be kele nun ke be le kpunndε mân kun be tanlanlun. ¹⁵ Nan se ɔ ti ke be lili mân'n mo be fi nun be tuli nun anwun yale a, ahan be kpeli atun be salɔ hɔli tanlanlun εɔ. ¹⁶ Nan b'a nyɔ man yí sɔ. ɔ sanlun ke nyanmiansu mân diε'n yé anun be le kpunndε ɔ. Ehika ati, se be fele Nyanmian Kpili bé Nyanmian an, nyian ngun man yí. Afi ɔ'a ciɔi kulo kun ɔ'a sie bé.

¹⁷ Dedi nun ati, Abalahamun tieli manlun Nyanmian sɔli yí nuanlun. Afi Nyanmian hanlun heleli yí ke ɔ fá yí bangɔɔ Izaki ɔ yí tee ɔ mân yí. Abalahamun a nne a nzie man. Kusu yí lili yí Abalahamun yé Nyanmian bɔli yí anhuba ke ɔ 'man ɔ wu baa sɔ nun ɔ. ¹⁸ Afi, Nyanmian hanlun heleli yí ke: *Mɔn 'sɔn Izaki asu mɔn man ε di ata ke m mɔli wɔ anhuba ke mɔn 'man ε di ata'n.* ¹⁹ Abalahamun leli lili ke se bɔɔɔ Izaki wu a, Nyanmian le tunmin ɔ kualala man yí nguan. Sakpa kusu, Nyanmian manlun Izaki nyanlun nguan ke suanlan m'ɔ fi ewue nun a tinngε ɔ.

²⁰ Dedi nun ati, Izaki yeyilali Zuakɔbu nun Ezau asu bé cian bie asitanlan'n dunman nun.

²¹ Dedi nun ati, Zuakɔbu yeyilali yí wa Zozefu amma'n-mo nunhan kun biala asu asannan nán ɔ'a wu. ɔ butuli yí kpɔman nun asu ɔ yili Nyanmian aye.

²² Dedi nun ati, mele mo Zozefu 'ba wu'n, ɔ hanlun temun'n mo Izalaye amma'n-mo fi Ezipiti mân nun anun 'fite nun anwun ejole. Eεε se ɔ wu a, ke be kpín be yó yí'n, ɔ hanlun yí nwun ejole kusu.

²³ Dedi nun ati, mele mo be wuli Moyizɔ'n, yí si nun yí nin falɔ yí fialɔ dede sala nsan. ɔ sanlun ke Moyizɔ ti baa kanlanman. Yí ti, yí si nun yí nin a nzulo man b'a nni man belemgbin'n mala nun asu.

²⁴ Dedi nun ati, mo Moyizɔ ati tinlin'n, yí nwan nán Falaun awa balasua nun awa y'ɔ le yí. ²⁵ Ahuluwa'n mo anun be le kele Nyanmian menian'n-mo'n, yí nwan be héle yí bie. Afi ɔ nian an, ɔ ti kpa tala ke ɔ tánlan etε nun anun ɔ lí mân. ɔ sanlun ke mân elie sɔ'n yí busu nje man. ²⁶ ɔ nwunlin yí ke se be kele yí ahuluwa ke be heleli Kilisi nun an, ɔ ti anyanbenwun kpili kpa man yí. Anyanbenwun sɔ'n tala Ezipiti mân nun anun diε'n. Afi Kilisi anyanbenwun diε'n yé yí nyin tua yí ɔ.

²⁷ Dedi nun ati, Moyizɔ a nzulo man belemgbɛn ɛya nun anzin. ɔ fi Ezipiti mɛn nun anun jasulɔ. ɔ tilalɔ yɛ ahunlɔn. ɔ ti kɛ suanlan m'ɔ nwun Nyanmɛn n'ɔ m'ɔ be nnwun man yɛ bɛ nyɛnsu nun anwun.

²⁸ Dedi nun ati, Moyizɔ lili fɛtɛn m'ɔ bɛ fɛlɛ yɛ *Pakɛn. ɛsɛ ɔ manlɔn atɔn kɛ bɛ kpɔnnɔn naan n' moja n' bɛ sua nun anuan n' m'ɔ anwun. Sɛ bɛ yɔ yɛ sɔ a, anun nyanmɛnsu bɔfɛn m'ɔ ɔ 'kun Ezipiti mɛn nun anun ba-muan mma n' m'ɔ ngun man Izalayɛ dɛn m'ɔ.

²⁹ Dedi nun ati, bɛ kpɛlɔ asue n' m'ɔ bɛ fɛlɛ yɛ jɛnvie kɔkɔlɛn kɛ like m'ɔ nzue nnun man nun ɔ. Nan m'ɔ Ezipiti amma n' m'ɔ kusu nwan bɛ 'kpɛ jɛnvie kɔkɔlɛn kɛ Izalayɛ amma n' m'ɔ yɔlɔ yɛn, jɛnvie n' kɔ hala bɛ su.

³⁰ Dedi nun ati, m'ɔ Izalayɛ amma n' m'ɔ bɔlɔ Zoliko kulo n' mgbɔkɔka cɛn nsu n', nyɔbue mgbili mgbili n' m'ɔ b'a fa b'a hɔlɔ yɛ nwun n' bubuli gualɔ.

³¹ Dedi nun ati, balasua n' m'ɔ bɛ fɛlɛ yɛ Lahabu m'ɔ si tutu n', ɔ nun yɛ sasu n' m'ɔ, b'a nwu man kɛ bɛ m'ɔ bɛ nyɛn a nzo man Nyanmɛn n'. ɔ sanlɔn kɛ ɔ sɔlɔ bɛ m'ɔ Zozie yɛlɔ bɛ kɛ hɔ kpála Zoliko kulo nun anun kpa.

³² Nzuke ejɔlɛ dɛ biekun yɛ mɛn 'kan ɔ? Sɛ mɛn nwan mɛn 'kan Zedeun nun Balakɔ, Sanmɛnsun nun Zɛfute, Davidi nun Samie nun Nyanmɛn mgbɔmanfue n' m'ɔ anwun ejɔlɛ a, tɛmun n' nza man mɛn. ³³ Dedi nun ati, menian sɔ n' m'ɔ lili mɛn nvɔfɛlɛ m'ɔ asu kunnunmun bɛ falɔ bɛ bɛ sielɔ. Bɛ bɔlɔ bala m'ɔ sɔ Nyanmɛn anyɔn. ɔ man anɔhuba n' m'ɔ Nyanmɛn bɔlɔ bɛn, bɛ sa hanlɔn nun ninngɛn. Bɛ momuanlɔn tɛtanfue n' m'ɔ anuan n' m'ɔ asu. ³⁴ Bɛ nonuanlɔn sɛn m'ɔ bɔ mɛn. Ahan bɛ 'fa dadɛ bɛ kun bɛ. ɛhɔ kualaa tulɔ funlɔn bɛ. Anun bɛ le man anwunsele. Bɛ nyanlɔn anwunsele. Bɛ nwun yɔlɔ esulo. Bɛ hunlɔn elɛ dede bɛ lili bɛ mgbɔfue n' m'ɔ asu kunnunmun. ³⁵ Mmalasua mmie m'ɔ menian wuli. Bɛ nyɛnsu, bɛ menian sɔ n' m'ɔ m'ɔ bɛ wuli n' fi ewue nun tinngɛlɔ. Bɛ helelɔ menian mmie m'ɔ ahuluwa bɛ hunlɔn bɛ. Ewuɛtinngɛ kpa n' m'ɔ bɛ le kpunndɛ nun ati, b'a ndie man kɛ suanlan lɛ bɛ ti. ³⁶ Bɛ gulɔlɔ mmie m'ɔ kusu anwun ɛsɛ bɛ finlɔn bɛ mgbele. Bɛ gualɔ mmie m'ɔ asa ngɔnzɔngɔnzɔ bɛ gualɔ bɛ fiadɔ. ³⁷ Bɛ tutulɔ mmie m'ɔ nyɔbue bɛ hunlɔn bɛ. Bɛ le saha bɛ kukolɔ mmie m'ɔ anun nnyuan nnyuan. Bɛ falɔ dadɛ bɛ hunlɔn mmie m'ɔ. Anun like fɛlɔ nnun bɛ sa nun. Bua nun esile kpolo yɛ b'a bu yɛ taladɛ b'a wula bɛ nanndɔ nun ɔ. Menian n' m'ɔ kele bɛ ahuluwa bɛ yɔ bɛ asa. ³⁸ Meninkpa sɔ n' m'ɔ m'ɔ nvata man kɛ ahan bɛ wu bɛ gua mɛn ɛhɔ anuan n', bɛ nanndɔ nanndɔ ɛwɔ n' m'ɔ anuan ɔ nun mmu-ka n' m'ɔ asu. Bɛ dida bɔɛ n' m'ɔ anuan ɔ nun asɛ n' lɔka m'ɔ kɔ kpɛ kunman n' m'ɔ anuan.

³⁹ Dedi nun ati, Nyanmɛn lelɔ menian sɔ n' m'ɔ kualaa tulɔ nun. Nan kusu, like n' m'ɔ falɔ bɔlɔ bɛ anɔhuba n', bɛ sa a ngan man yɛ. ⁴⁰ Aflɔ Nyanmɛn a ngulo man kɛ bɛ nwun ti bɛ yaci yɛ. ɔ sanlɔn kɛ yɛ dunman nun, ɔ'a sesie like m'ɔ ti kpa tala su ɔ'a sie yɛ.

Adanzɛ mma dɔun kpa ta si yia yɛ.

12 Nan yɛ dɛ, adanzɛ mma dɔun kpa ta si yia yɛ. ɛhɔka ati, like kualaa m'ɔ tunndun yɛ ja nun n', yɛ yaci yɛ tɔ. ɛsɛ ɛtɛ n' kusu m'ɔ kun nun nnyuan an anun

ɔ'a fa yɛ sa ɔ a tu yɛ kɔmun n', yɛ yaci yɛ tɔ. Nan yɛ nwɔnnɔ kpa dede yɛ jɔ lɔka n' m'ɔ b'a hele yɛn. ² Sɛ yɛ 'nwannɔ a, yɛ nɛn Zozie. Aflɔ yɛ dedi nun abubɔ n' nun yɛ agualɛ n' yɔ le yɛ. ɔ tielɔ kɛ bɛ bɔbɔ yɛ kulɔwa nun asu, ɔ'a nnɛn man kɛ kulɔwa nun asu ewue sɔ n' ti anyun-nunguasɛ like. ɔ sanlɔn kɛ m'ɔ anun ɔ nwun yɛ nun n' yɔ le fɛ elie n' m'ɔ le nwunndɛ yɛn. Sian dɛ, ɔ ti anunmin-nyanmun belemgbɛn bia nun asu, Tunminfue Nyanmɛn Kpili asa fama su. ³ ɛmɔ ati káclɔ Zozie m'ɔ nwunlin amannɛ ɛtɛfue n' m'ɔ asa nun n', nán ɛmɔ anwun a mmubu man bɛ, ɛsɛ bɛ lua a mma man bɛ nwun.

⁴ Aflɔ ngondin n' m'ɔ ɛmɔ nun ɛtɛ n' bɛ le kun n', ɛmɔ hunlɔn man dede bɛ wuli man. ⁵ Nán bɛ man bɛ lua fi afutu n' m'ɔ wowula anwunsele m'ɔ Nyanmɛn tuli ɛmɔ kɛ yɛ mma m'ɔn. Yɛ nwan:

Mɛn wa, sɛ ɛ yɔ like ɛtɛ

nán yɛ Mɛn pinnin wɔ a, fa sie.

Mele m'ɔ le tu wɔ nyunnun n',

n'ɛ man wɔ nwun bubu wɔ.

⁶ ɔ sanlɔn kɛ suanlan m'ɔ yɛ Mɛn kulo yɛ ejɔlɛ n',

suanlan sɔ n', sɛ ɔ yɔ ɛtɛ a, Nyanmɛn pinnin yɛ.

Suanlan biala m'ɔ yɛ Mɛn bu yɛ kɛ yɛ wa n',

suanlan sɔ n', sɛ ɔ yɔ like ɛtɛ a, Nyanmɛn bu yɛ.

⁷ ɛmɔ tɛla bɛ ahunlɔn wɔ yalɛ n' m'ɔ ɛmɔ le nwun yɛ nun anuan. ɛmɔ ɛtɛ nun anwun epinnian yɛ Sɛ n' le pinnin ɛmɔ ɔ. Aflɔ yalɛ n' m'ɔ ɛmɔ le nwun yɛn, ɔ kele kɛ Sɛ n' bu ɛmɔ kɛ yɛ mma m'ɔ. Batunman benin yɛ sɛ ɔ yɔ ɛtɛ a, yɛ sɔ mbinnin man yɛ ɔ? ⁸ Sɛ ɔ'a mbinnin man ɛmɔ kɛ ɔ pinnin yɛ mma n' m'ɔ kualaa m'ɔ bɛ kɔ yɔ like ɛtɛ nun an, anun ɛmɔ ti man yɛ kunnun mma, nan ɛmɔ ti gua su mma. ⁹ Yɛ fá yɛ nyɛn yɛ tɔ yɛ sɔ m'ɔ m'ɔ b'a wu yɛ b'a gua asɛ nun asu ewa n'. Sɛ yɛ yɔ like ɛtɛ a, bɛ pinnin yɛ yɛ nwun, ɛsɛ yɛ nyɛn sɔ bɛ. Yɛ ti, ɔ di kɛ yɛ bebele yɛ nwun asɔ yɛ man yɛ Sɛ n' m'ɔ wɔ anwunno n' nán y'a nyan nguan. ¹⁰ Sɛ yɛ yɔ ɛtɛ a, yɛ sɔ m'ɔ pinnin yɛ cɛn kun anaan cɛn nnyuan kɛ bɛ kunnun kulo ɔ. Nan Nyanmɛn dɛ, yɛ kpa ejɔlɛ ati yɛ yɛ yɔ ɛtɛ a, ɔ pinnin yɛ nun ɔ. Aflɔ ɔ kulo kɛ yɛ yɔ menian nwannzan-nwannzan kɛ yɛ muonun. ¹¹ ɔ ti ananhɔlɛ kɛ alimua nun anuan, sɛ bɛ pinnin suanlan kun yɛ ɛtɛ n' dunman nun an, yalɛ yɔ di ɔ, ɔ nni man yɛ nwun fɛ. Nan bɛ m'ɔ bɛ kɔ pinnin bɛ sɔ n', ɔ wɔ ebele dede bɛ kpasi a, ɛkpasie sɔ n' man bɛ nyan anzununjɔ, ɛsɛ bɛ bɔ abalabɔ kpa.

Afutu.

¹² ɛhɔka ati, ɛmɔ kpɔnnɔn kpɔnnɔn bɛ sa n' m'ɔ m'ɔ ɔ'a kpa nun anuan. ɛmɔ kpɔnnɔn kpɔnnɔn bɛ ja n' m'ɔ m'ɔ le bu nun anuan. ¹³ ɛmɔ nánndɔ atɔn fɔún nun asu nán suanlan m'ɔ tia tɔ su nun anwun a sa yɛ ja nun a nga man ebele.

¹⁴ ɛmɔ bɔ mɔndɔnɔn bɛ nun menian n' m'ɔ kualaa tánlan anzununjɔ nun. ɛsɛ ɛmɔ kpɔnnɔn nwannzan-nwannzan ejɔlɛ nun ɛmɔ asɛtanlan nun anuan. ɔ sanlɔn kɛ suanlan m'ɔ yɛ asɛtanlan n' ti man nwannzan-nwannzan n', yɛ nyɛn ngɔ bɔ man yɛ Mɛn. ¹⁵ ɛmɔ síe bɛ nwun yɛ nán suanlan fɛlɔ a ngaci man yɛ nzin ɔ'a nzi man Nyanmɛn m'ɔ ɔ'a nwun yɛ nwun anwunnnɔe n'. ɛmɔ síe bɛ nwun yɛ nán suanlan fɛlɔ a ngaci man kɛ baka m'ɔ fi-

fi ɔ su diyɔle mo menian'n-mo nguala man yí mma'n di'n.

¹⁶ Emɔ síe bé nwun ye nán suanlan fíl a ngaci man satɔlfue. Emɔ mán bé nyun só Nyanmian ninng'e-n-mo, nan nán be ɔ ke Ezayu. Afi alɛ dunman nun, yí m'ɔ tɩ bamuan baa'n, ɔ tɔnɩnɩn yí ajâ elie'n manɩn yí nianman kasian'n. ¹⁷ Emɔ sɩ ke temun mo yí nwan yí sɩ yéyila yí'n, ɔ sunlin sele kpa, nan kusu yí sɩ a nde man yí su. Afi Ezayu nnwun man atɩn ngacili fíl mo ɔ 'sɩn su nán yí sɩ a yeyila yí su ɔ.

¹⁸ Emɔ diɛ, emɔ a njuɩn a mgbunng'e man buka ke Izalaye amma'n-mo hyunɩn kpunngeli Sinayi buka'n. Buka ɔ'n mo be kpunngeli'n, anɩn sɩn'n le jue su, su'n tɩ awosin, awosin kabii nun anwunman. ¹⁹ Be tɩl kɔnɔti nun angan ɔ nun anɛ kun. Bé mo be tɩl anɛ ɔ'n nwan nán man be kan ejɔle fíl kún be tu su. ²⁰ ɔ sanɩn ke ejɔle'n mo be tɩl'n, suanlan fíl nguala man su di. Afi anɛ'n le kele ke: *Suanlan biala, anaan ayemua bɔbɔ kan buka nɩn an, be 'tutu yí ebue be kun yí.* ²¹ Mo be nnwunlin yí'n ɔlɩ esulo dede Moyizɩ nwan: *Mɩn sulo dede mɩn nwun le wusu mɩn.*

²² Nan emɔ diɛ, emɔ a hyun a kpunng'e Siun buka'n, Tɩasɩfue Nyanmian kulo'n mo be fele yí anwunno Zoluzalemun'n. Emɔ a hyun a kpunng'e nyanmiansu mmɔfue akpu akpu'n-mo mo b'a yia Nyanmian anwun be le di enyɩnmian'n. ²³ Emɔ a hyun a kpunng'e Nyanmian amma'n-mo mo ɔ'a hele bé dunman yí kalata nun anun'n. Yí mma ɔ'n-mo tɩ ke yí bamuan mma. ɔ'a sie bé ajâ. Emɔ a hyun a kpunng'e Nyanmian m'ɔ bua menian'n-mo kualaa nde'e'n. Emɔ a hyun a kpunng'e seseɩfue'n-mo mo b'a wu mo Nyanmian a man bé nwun a tɩ'n. ²⁴ Emɔ a hyun a kpunng'e Zozi. ɔ'a sesie yé nun Nyanmian yé afian maan y'a wulu yí nyɩhye fufɔle nun anun. Emɔ a hyun a kpunng'e yí moja'n m'ɔ butuli'n. Moja ɔ'n, ɔ ɔ yɔ nâ tala Abelɩ diɛ'n.

²⁵ Eɩa ati, emɔ nɩan bé nwun kpa! Nán be totua bé nzu wɔ ejɔle'n mo suanlan'n le kan kele emɔ nun anwun. ɔ sanɩn ke bé mo b'a ndie Nyanmian afutu'n, ɔ tualɩ bé yí nwun kale. Yé kusu, se ye totua yé nzu nán y'a ndie man suanlan'n m'ɔ wɔ anwunno elɔ ɔ le kan ejɔle'n kele yé nun an, ɔ 'tua yé yí nwun kale. ²⁶ Suanlan ɔ'n m'ɔ juɔlɩ mo asɩe nun anwun wusuli yí'n, sian diɛ, ɔ'a bɔ yé anɔhuba eɩi ke: *Mɩn 'ba man asɩe nun anwun wusu yí kun biekun. Nán asɩe nun angunmɩn yé yí nwun 'ba wusu yí ɔ, nán anwunno'n kusu anwun 'ba wusu yí bie.* ²⁷ Ejɔle kpɔle ɔ'n-mo: "kun biekun," yí bu kele ke ninng'e'n-mo kualaa mo Nyanmian bɔlɩ mo bé nwun 'ba wusu bé'n, ninng'e ɔ'n-mo 'ba kpe nun. Nan nunhan mo bé nwun ngo nwusu man bé'n, bé yé be 'ka ebele ɔ.

²⁸ Eɩa ati, be mán ye lá Nyanmian asɩ ke ɔ'a man yé ehunɩn mán kun mo yí nwun nwusu man yí ɔ. Ye lá yí asɩ ye mán yí anyɩnnɔ nun nindi, ye sú yí maan yí kunnun ɔ yí nwun. ²⁹ ɔ sanɩn ke yé Nyanmian'n kusu tɩ sɩn m'ɔ jue kun suanlan ɔ.

Enanndɛ'n m'ɔ ɔ Nyanmian anyɩn'n.

13 Eɩa ati emɔ húlo bé amanngun'n-mo ke bé mo be de Kilisi be di'n kulo bé nwun'n. ² Bé kualaa

mo be ɔ tu emɔ'n, emɔ síke bé kanlanman. Afi menian mmie-mo ɔlɩ ɔ be sikeli nyanmiansu mmɔfue kusu b'a nnwun man nun.

³ Emɔ ati káci bé mo b'a gua bé fiadi'n ke emɔ nun bé yé be la elɔ ɔ. Emɔ ati káci be mo be le kele bé ahuluwa'n ke emɔ nun bé be tɩ anwunnaan kun.

⁴ Emɔ anun kun biala anyɩn só ajaa'n. Belenzua'n mán yí yɩ nwún yí ti anun. Balasua'n kusu mán yí hun nwún yí ti anun. Afi, bé mo be nanndɩ basa-basa'n, ɔ nun bé mo be tun ajaa'n, Nyanmian 'bua bé ndeɛ.

⁵ Emɔ enanndɩe nun anun, nán be man esika ehulo'n wulu bé ajunɩn nun. Nan nunhan mo emɔ le yí'n, emɔ fá yí ɔ. Afi Nyanmian a han ke: *Mɩn nyaci man wó lé, ese mɩn nju man wó mɩn ndu man lé.* ⁶ Yí ti, ye nzulo man yí nzin. Ye kualaa yí kan ke:

Yé Mɩn tɩ mɩn bukafue, mɩn nzulo man like fíl.

Nzu like diɛ yé kulo suanlan kualaa mɩn ɔ ɔ?

⁷ Emɔ ati káci bé mo be lili emɔ anyunnun daba mo be bɔlɩ Nyanmian Ejɔlekpa'n be heleli emɔ'n. Ke be kpɩnɩn be buli bé mán'n dede be wuli'n, emɔ ati tánlan su be nanndɩ dedi nun asu ke bé.

⁸ Zozi Kilisi ngaci man. Ke ɔ tɩ yí anunman'n y'ɔ tɩ yí ene nun dahuu nun ɔ. ⁹ Nán man emɔ yaci bé nwun maan menian kekele emɔ ninng'e ngacile be laka emɔ. ɔ se ke anwunnvoe'n mo Nyanmian a nwun yé'n wúla yé anwunsele. Nan nán be man alɛ anwun mala wula emɔ anwunsele. Afi bé mo be di alɛ mala'n-mo asu'n, be nyanɩn man su nvasue lé. ¹⁰ Teeyɩfue'n-mo mo be di junman Zufu'n-mo asɔnɩn sua nun anun'n, be le man atɩn be nni man yé tee eyɩe mucla nun asu. ¹¹ Afi naan'n-mo moja'n m'ɔ tu ete'n mo teeyɩfue kpain'n fa wulu lɩka nwannzan-nwannzan kpa'n, kulo'n tiba yé be yala naan ɔ'n-mo ɔ. ¹² Eɩa ati, ke ɔ ɔ yɔ nán yí moja nun a man mán nun anwun a tɩ'n, Zozi kusu falɩ yí nwun yɩlɩ tee kulo tiba. ¹³ Kemɔ Zozi ɔlɩ yí ɔ'n, yé kusu ye kpú yí kulo tiba elɔ ye nwún anyunnunguasɛ'n bie ke ɔ nwunlin yí'n. ¹⁴ Afi, asɩ ewa, ye le man kulo mo yí busu ce dahuu ɔ. Nan kulo'n m'ɔ le ba'n yé ye le kpunnde ɔ.

¹⁵ Eɩa ati, ɔ nanndɩ Zozi asu, ye yí Nyanmian aye cɩan daa ke be yɩ tee'n. Yí bu y'ɔ le ke ye fá yé nuan'n ye kánnvu yí dunman'n. ¹⁶ Nán man emɔ alua fi ye nun eyɔle, ese emɔ búka bé nwun. ɔ sanɩn ke tee eyɩe sua mo yé Nyanmian kulo ɔ.

¹⁷ Emɔ mán be nyun só bé mgbain'n-mo be bébele bé nwun asɩ be mán bé. Afi bé yé be nɩan emɔ ekala nun asu ɔ. Ese bé yé be 'bu junman'n mo be ɔ li nun anwun mgbunndan be kele Nyanmian ɔ. Se emɔ man bé anyɩnnɔ a, be le fe elie be 'di bé junman'n. Se ɔ'a nyo man ɔ nán be fa bíle be di a, ɔ nyo man kpa mman man emɔ.

¹⁸ Emɔ séle be mán yé dahuu. Afi ɔ wɔ yé ahunɩn nun ke like biala anun, ye kulo ke ye bɔ bala kpa. ¹⁹ Mɩn kan mɩn fua su ke emɔ séle Nyanmian ke ɔ mán mɩn atɩn maan m mála emɔ anwun elɔ nde-nde.

²⁰ Nyanmian m'ɔ tɩ aluacɩe baka nun a man yé Mɩn Zozi m'ɔ tɩ bua enɩanfue kpa'n fi ewue nun a tinng'e. Yí moja'n di ajinlanmun ke nyɩhye'n mo Nyanmian nun yé

hythyele'n wɔ ebele dahuu. ²¹ Nyanmian mán emɔ anwunsele maan emɔ húala be yó like biala m'ɔ ti kpa m'ɔ sɔ yí nyin'n. Zozi dunman nun, ɔ yó maan yé asitanlan'n sɔ yí nyin. Anunminnyanmun hán Zozi Kilisi cian daa! Amin!

²² Anianman-mɔ, mɪn 'butu emɔ ke be sí abutale be tie afutu ejɔle ehi-mɔ. ɔ sanlɪn ke kalata'n mɔ m'an hele

emɔ nɪn a nwa man. ²³ Mɪn kulo ke emɔ ti ke yé nianman Timote mɔ be tulɪ yí fiadi'n, b'a yɪ yí. Se ɔ ba tu mɪn nde a, mɪn nun yí ye 'ba a a nian emɔ abusɔ.

²⁴ Emɔ yó bé mgbain'n-mɔ nun anwuntɛ mma'n-mɔ kualaa like be mán mɪn. Itali amma'n-mɔ mɔ be ti yé nianman'n, bé nwan be 'yɔ emɔ like.

²⁵ Nyanmian nwún emɔ kualaa anwun anwunnvoe.

ZUAKI

M'w kw nun'n

Nwan suanlan dɛ y'ɔ le Zuaki? Kε menian'n-mɔ le kpɪn kele'n, Zuaki tɪ yε Mɪn Zozi anianman belenzua (Matie 13.55, Maaki 6.3, Galasi 1.19, 1 Kolɪntɪ 15.7). ɔ kacili Zoluzalemun Asɔnɪn nɪn asu kpain'n kun (Junman 15.13-21, Galasi 2.9). Zuaki hɛlɛlɪ yɪ kalata'n nwanlɪn "Izalayε nvilie bulu nɪn nnyuan'n". Izalayε nvilie bulu nɪn nnyuan'n mɔ Zuaki le kan yɪ εjɔlε ɛwa'n, nɔn daba Izalayε nvilie bulu nɪn nnyuan nɪn ɔ. Nan ɔ le kan Zufu'n-mɔ mɔ b'a fa bε nwun b'a man Zozi, mɔ ahuluwa mɔ anɪn bε le kele bε'n dunman nɪn b'a tu b'a sanndɪ mɔn εhɪnlɪn-mɔ anɪn'n. Zuaki anyunnun, Zufu sɔ'n-mɔ yε bε tɪ Nyanmɪan menian sakpa ɔ. Yɪ kalata nɪn anɪn, ɔ le butu bε kε emian nɪn anɪn, bε sɪ abutalε. Eε ɔ le kan kele bε kε bε nɔnndɪ ngele su bε bεbεle bε nwun asɪ bε bɔ bala kpa m'ɔ nɪn bε dedi'n kɔ su. ɔ le kannzu esikafuε'n-mɔ kusu kε bε nɪan bε nwun kpa, nɔn bε fa bε esika'n bε tu bε nwun, eε ɔ le wowula ehianfuε'n-mɔ anwunsele.

Kalata nɪn ati kun nɪn anɪn, Zuaki le bɔ yɪ εjɔlε tile tile'n-mɔ asu. Kalata nɪn ati nnyuan nɪn anɪn, ɔ le kan kele anianman'n-mɔ kε bε sɪε bε nwun ye, nɔn bε nɪan esikafuε'n-mɔ anyunnun bε kpɔ ehianfuε'n-mɔ. Nan ɔ di kε bε buka ehianfuε'n-mɔ wɔ bε ehian nɪn anɪn. Kalata nɪn ati 3.1-4.12, Zuaki le kan kele bε mɔ bε jɔnlɪn kε bε sɪ ngele, eε bε kulo kε bε kekele bε manngun'n-mɔ Nyanmɪan ninngε'n kε bε sɪε nwun ye wɔ atubenwun nɪn akpuluwa esue nɪn anwun, nan bε jɔnlɪn εjɔlε m'ɔ fi bε nuan 'fite nɪn anwun kpa. Kalata nɪn ati 4.13-5.6, ɔ le kannzu esikafuε'n-mɔ kε bε sɪε bε nwun ye wɔ atubenwun nɪn kuasiabuo nɪn anwun. Kalata nɪn agualε nɪn, Zuaki le kacɪ bε kε sε emian tu bε a, bε sɪ abutalε, eε yɪ nwan bε sεle bε mɔn bε mɔ bε wɔ efε nɪn ɔ nɪn bε mɔ bε ndɪ man akpɔle'n.

Ahɪn ebisa

¹ Mɪn Zuaki mɔ n dɪ Nyanmɪan nɪn yε Mɪn Zozi Kil-isi akua'n yε mɪn kele kalata εhɪ mɪn nwan εmɔ ɔ. Eɔmɔ mɔ bε tɪ Nyanmɪan menian mɔ bε fi Izalayε nvilie bulu nɪn nnyuan nɪn anɪn, mɔ emian nɪn a man εmɔ a tu a sanndɪ mɔn lɪka kualaaɪn'n, mɪn 'bisa εmɔ ahɪn.

Emian'n nɪn dedi nɪn anwun εjɔlε'n

² Mɪn nianman-mɔ, sε emian ngacile ngacile'n kualaa tu εmɔ a, εmɔ lɪ yɪ nwun fε kpa. ³ ɔ sanlɪn kε εmɔ mɔ bε de Nyanmɪan bε dɪ'n, sε bε sa εmɔ bε nɪan, nan sε εmɔ jin bε ja nɪn an, anɪn εmɔ a yɔ kunngun. ⁴ Eɔmɔ jinlan bε ja nɪn kpa, nɔn εmɔ a kaci meninkpa mɔ nyɔlε etε fɪlɪ nnun man bε abalabɔ nɪn anɪn, menian mɔ bε nwun a tɪ kpa bɔkɔ. ⁵ Sε εmɔ anɪn bie ngele'n nza man yɪ a, anɪn ɔ 'sele Nyanmɪan maan ɔ hεle yɪ ngele. ɔ sanlɪn kε Nyanmɪan dɛ, ɔ nyɔ man suanlan abɔle, ɔ yɪ yɪ kunnun ɔ man. ⁶ Nan sε ɔ 'sele yɪ a, n'ɔ jɔnlɪn kε yɪ sa ngan man yɪ, nan ɔ mɔn yɪ tɪ tɔnlɔn su kε yɪ sa a han yɪ dada angunmɪn. ɔ sanlɪn kε suanlan m'ɔ kɔ sele like m'ɔ nne nni man kε yɪ sa a han yɪ'n, suanlan sɔ'n, anɪn ɔ tɪ kε mgbaha mɔ asutue'n bɔ yɪ tango tango jenvie nɪn anyɪnsu ɔ. ⁷ Suanlan sua, n'ɔ jɔnlɪn kε ɔ 'nyan yε Mɪn asa nɪn like. ⁸ ɔ sanlɪn kε ɔ tɪ suanlan mɔ yɪ ajɔnlɪn tɪ nnyuan nnyuan, yɪ nyɔlε'n-mɔ mmɔ man kpɔle.

Ehianfuε nɪn esikafuε

⁹ Ehianfuε'n m'ɔ si yε Mɪn Zozi su'n, ɔ lɪ yɪ nwun fε, ɔ sanlɪn kε Nyanmɪan a man yɪ su. ¹⁰ Esikafuε'n kusu m'ɔ si Zozi su'n, ɔ lɪ yɪ nwun fε, ɔ sanlɪn kε Nyanmɪan a man ɔ'a han yɪ nwun asɪ. Afl esikafuε'n 'ba wu kε ndile'n-mɔ ndetele'n m'ɔ kpulu gua'n. ¹¹ Eyua'n fi ɔ yala ndile'n-mɔ a, anɪn ndetele nɪn a kpulu a gua. ɔ kpulu gua a, anɪn yɪ kanlanman nɪn a yue. Esikafuε'n kusu, kε yɪ asɪtanlan'n tɪ yɪ nɪn ala anɪn. ɔ 'wu yaci junman'n m'ɔ di nɪn εbele.

Sɔnlɔn m'ɔ tu suanlan'n

¹² Nyila hɔn suanlan mɔ sɔnlɔn'n tu yɪ a, ɔ si abutalε ɔ jinlan yɪ ja nɪn'n. ɔ sanlɪn kε sε ɔ jinlan yɪ ja nɪn dede temun'n sɪn an, Nyanmɪan 'man ɔ nyan nguan'n mɔ ɔ'a fa ɔ'a bɔ bε mɔ bε kulo yɪ nɪn anchuba'n. ¹³ Sε sɔnlɔn tu suanlan bie a, n'ɔ kan kε: "Nyanmɪan le sɔ mɪn nɪan". ɔ sanlɪn kε like fɪlɪ nguala nnaka man Nyanmɪan kε ɔ yɔ etε. Yɪ ti, Nyanmɪan kusu nnaka man suanlan kε ɔ yɔ etε. ¹⁴ Nan suanlan muonun, yɪ anyɪnbulo'n nɪn yɪ ajɔnlɪn etε m'ɔ jɔnlɪn'n, y'ɔ fεle sɔnlɔn'n nɪn nnaka nɪn ɔ. ¹⁵ Ahonvinnzo'n kusu, like m'ɔ nɪn yɪ ba'n y'ɔ le etε nɪn εyɔle. Etε'n sun an, ɔ man ewue.

¹⁶ Anianman ehulo mma, nɔn man εmɔ laka laka bε nwun. ¹⁷ Yε Sɪ Nyanmɪan m'ɔ wɔ anwunno εbɔ'n, like'n m'ɔ man'n tɪ kpa. Yɪ acɛdɛ biala tɪ like kanlanman kpa. Yɪ y'ɔ bɔlɪ senze'n nɪn sala'n nɪn nzalama'n-mɔ, m'ɔ man bε ta ɔ. Nan Nyanmɪan dɛ, ɔ ngaci man fɪlɪ kε

elulɔɛ'n kaci'n. ¹⁸ Nyanmian a hulo ke ye káci yí mma. Ehika ati, ɔ nanndi yí ananhɔle ejɔle nun asu, ɔ'a bɔ yé nvufɔle maan ye di yí abɔɔle nvufɔle'n-mɔ ati.

Nán be tie Nyanmian Anuan Ejɔle'n mgban

¹⁹ Anianman ehulo mma, suanlan kun biala yó anzue ɔ tie ejɔle'n kpa. Se ɔ 'kan ejɔle a, ɔ jónlɔn yí nwun kpa. Eɛe n'ɔ fɛ ɛya nde-nde. ²⁰ ɔ sanlɔn ke suanlan m'ɔ kɔ fɛ ɛya'n, like m'ɔ yɔ'n, nán asitanlan sɛsɛ'n mɔ Nyanmian kulo nun anun. ²¹ Ehika ati, nyɔle biala m'ɔ gua bé nwun efian nun ati anun ete ninngɛ'n-mɔ kualaa, emɔ yáci be gúa. Nan emɔ yó anzue, Nyanmian Anuan Ejɔle'n mɔ emɔ a ti'n, m'ɔ há emɔ ati anun be nánndi su. ɔ sanlɔn ke ejɔle sɔ'n kualaa ke ɔ de emɔ ati nán Nyanmian sɩkpe nun a ngun man emɔ. ²² Emɔ yó like mɔ Nyanmian Anuan Ejɔle'n kan kele emɔ'n, nan nán be tie yí mgban be laka laka bé nwun. ²³ Afi, suanlan m'ɔ kɔ tie Nyanmian Anuan Ejɔle'n nán ɔ'a nnanndi man su a, ɔ soman suanlan m'ɔ le nlan nlanun nun ɔ. ²⁴ Se ɔ nlan yí nyɔn nun anun nán ɔ kɔ a, ebele ala, anɔn yí lua a fi ke ɔ kpɔn ɔ ti yí'n. ²⁵ Nan suanlan m'ɔ kɔ suan Nyanmian mala kpa'n m'ɔ man fanwundi'n, se ɔ di su kanlanman, ɔ yɔ mɔ mala'n kele'n, ɔ man yí lua nvi man an, suanlan sɔ'n, ninngɛ'n kualaa m'ɔ yɔ'n, Nyanmian 'yila su. ²⁶ Suanlan m'ɔ bu yí nwun ke ɔ su Nyanmian, nan kusu ɔ fa yí nuan'n kan ejɔle'n kualaaatin'n, anɔn ɔ laka laka yí nwun, yí Nyanmian esue'n ti mgban. ²⁷ Nan yé Si Nyanmian anyunnun, e 'nwun like mɔ suanlan m'ɔ su yí kpa'n yɔ'n: ɔ nlan awusian mma'n-mɔ nun kunlannvɔe mmalasua'n-mɔ mɔ be wɔ yale nun anun'n. Eɛe ɔ sie yí nwun ye nán mân nun anun efian nun a gua man yí nwun.

Nán be bu suanlan'n bie kpa be tala bie

2 Anianman-mɔ, emɔ mɔ be de yé Mɔn Zozi Kilisi m'ɔ ti anunminnyanmun'n be di'n, nán be bu menian'n mmie-mɔ kpa be tala bie. ² Ye bú yí ke emɔ wɔ asɔnɔn sua nun anun, esikafue kun, yí esika ngaa la yí sa, ɔ wula taladɛ kanlanman kpa, ɔ'a wulu asɔnɔn sua nun anun. Ehianfue kun kusu wula yí taladɛ nditɔlɩka, yí kusu ɔ'a wulu asɔnɔn sua nun anun. ³ Se emɔ bu suanlan'n m'ɔ wula taladɛ kanlanman'n kpa nán emɔ se yí ke: "Wó, tanlan meninkpa'n-mɔ lɩka ewa", nán se emɔ se ehianfue'n ke: "Wó dɛ, jinlan nzisi" anaan "Kpɔfo mín bu asɩ ewa", ⁴ anɔn emɔ le bu emɔ nun mmie-mɔ kpa tala bie, eɛe anun ɔ kele ke emɔ ajonlɔn'n ti man kpa.

⁵ Anianman ehulo mma, emɔ tie. Emɔ si yí yuein ke bé mɔ be bu bé ehianfue mân ehi anun'n, Nyanmian a yi bé ɔ'a man b'a kaci yí mma, ɔ nanndi dedi'n mɔ be le yí Zozi Kilisi anun nun asu. ɔ 'fa yí Belemgbin Mân'n sie bé mɔ be kulo yí nun ajâ ke ɔ falɩ bɔlɩ anchuba'n. Emɔ nnwun man ke ehianfue sɔ'n-mɔ ti anyanbenwun menian Nyanmian anyunnun ɔ? ⁶ Nan kusu emɔ dɛ, emɔ mmu man ehianfue'n-mɔ like fí. Nán esikafue'n-mɔ yé be sisi emɔ, mɔ be sanman emɔ be man bé mɔ be di

ejɔle'n-mɔ ɔ? ⁷ Zozi Kilisi dunman kpa'n m'ɔ la emɔ asu'n, nán bé yé be kan yí nwun ejɔle ete nun ɔ?

⁸ Nyanmian Belemgbin Mân nun anun mala'n mɔ b'a hele wɔ Ehɛle Ejɔle nun anun'n kele ke: *Kulo wó manngun ke wó muonun wó nwun*. Se emɔ di mala sɔ nun asu a, ɔ ti kpa. ⁹ Nan se emɔ bu menian'n mmie-mɔ kpa tala mmie-mɔ a, anun emɔ yɔ ete. Mala'n ci emɔ, ɔ sanlɔn ke emɔ a funndun yí. ¹⁰ Afi, se suanlan kun di Nyanmian mala'n kualaa asu nan ɔ funndun kunmgbacein an, anun ɔ'a tun mala'n kualaaatin. ¹¹ Afi, Nyanmian mɔ ɔ'a han ke: "N'ɛ tun ajaa", yí kunmgbacein nwan: "N'ɛ di awue." Nan se a ndun man ajaa nán se e di awue a, anun a tun mala'n-mɔ kualaaatin. ¹² Ehi ati, mɔn kan mɔn kele emɔ ke, emɔ nyɔle biala anun, emɔ yó yí ke menian mɔ Nyanmian le ba bua emɔ ndɛe wɔ anyunnɔn mɔ emɔ le yí wɔ mala m'ɔ man fanwundi nun anwun. ¹³ ɔ sanlɔn ke suanlan mɔ ɔ'a nza man yí manngun'n-mɔ anwunnvɔe'n, ndɛe ebua cian nun anun, Nyanmian ngo sa man yí anwunnvɔe. Afi, anwunnvɔe enwuan'n fu ndɛe ebua nun asu.

Dedi'n nun ye ejɔle'n

¹⁴ Anianman-mɔ, se suanlan kun kan ke: "Mɔn de Nyanmian mɔn di" nan se ɔ mmɔ man bala kpa a, asu dedi sɔ'n m'ɔ le yí'n kualaa de yí ɔ? Cɛɛɛ, dedi sɔ'n nguala nne man yí. ¹⁵ Be bú yí ke anianman belenzua kun anaan anianman balasua kun, ɔ la bɔlé eɛe ɔ le man alɛ nni man. ¹⁶ Se emɔ anun bie nwun yí nán ɔ kan kele yí ke: "Yé Mɔn yéyila wó su. ɔ búka wó maan e nyán taladɛ e wúla eɛe e nyán alɛ e lí, nanndi ye o." Se suanlan kun kan sua kele yí nianman nán se ɔ'a mman man yí like fí a, anun nzu ebuka dɛ yé ɔ'a buka yí ɔ? ¹⁷ Ke dedi'n kusu ti yí nun anun. Suanlan m'ɔ yí nwan ɔ de Nyanmian di, kusu ɔ nyo man ye'n, anun suanlan sɔ'n dedi'n ti wuluwa. ¹⁸ E 'su yí akpulɔwa a, suanlan bie 'ba han ke ɔ yɔ ye yé wó kusu e le dedi. ɔ 'ba han ke e héle yí wó ye'n mɔ e yɔ mɔ wó nwan e le dedi'n, nan yí kusu ɔ 'yɔ ye ɔ kele wó ke ɔ le dedi. ¹⁹ E de di ke Nyanmian ti baa kunmgbacein? Sakpa, ɔ ti ananhɔle! Wawɛ ete'n-mɔ kusu de di ke ɔ ti baa kunmgbacein, ɔ man be su-lo, bé nwun wusu bé.

²⁰ Tomgban, mɔn 'kele wó ke suanlan mɔ yí nwan ɔ le dedi, nan kusu ɔ nyo man nyɔle kpa'n, yí dedi'n ti mgban. ²¹ Nlan, Nyanmian buli yé nan Abalahamun sɛsɛfue meɛe m'ɔ falɩ yí wa Izakɩ bɔlɩ afɔle manlɔn yí'n. ²² A nwun yí ke? Yí dedi'n m'ɔ le yí'n, ɔ nun yí nyɔle kpa'n kɔ nun kun. Yí nyɔle kpa'n-mɔ ati, yí dedi'n m'ɔ le yí'n ti fɔún. ²³ Ehika ati yé b'a hele wɔ Ehɛle Ejɔle nun anun ke: *Abalahamun leli Nyanmian lili. Yí dedi nun ati, Nyanmian buli yí sɛsɛfue*. Eɛe b'a fele yí Nyanmian amanngun. ²⁴ Emɔ a nwun yí ke nán dedi'n mɔ suanlan le yí nun ala y'ɔ man Nyanmian bu yí sɛsɛfue ɔ. Nan yí nyɔle kpa'n kusu buka su y'ɔ man Nyanmian bu yí sɛsɛfue ɔ. ²⁵ Lahabu kusu m'ɔ ti tutu balasua'n, ke yí nwun ejɔle'n ti yí nun ala anun. Yí nyɔle kpa'n dunman nun, Nyanmian buli yí sɛsɛfue. ɔ sanlɔn ke Izalayɛ amma'n-mɔ mɔ be suanlɔn bé ke be hɔ kpála Zoliko kulo'n, ɔ leli bé, eɛe ɔ heleli bé atun fufɔle maan be sunlɔn su be

nwanndili be hɔli. ²⁶ Dedi'n ti ke kulo suanlan. Se enwunmian nnun man kulo suanlan anun an, anun ɔ ti fuin. Se suanlan kusu le dedi nan ɔ nyo man nyɔle kpa a, anun yi dedi'n m'ɔ le yi'n ti wuluwa.

Bé nuan anun ejɔle'n

3 Anianman-mɔ, nán man emɔ nunhan dɔun anyun bulu Nyanmian ninng'e nɔn ehele. ɔ sanlɔn ke yé mɔ ye kele Nyanmian ninng'e'n, yé nde ebua dɛ'n mɔ Nyanmian 'ba bua yé'n, nɔn yɔ esulo kpa tala menian'n-mɔ kualaa dɛ'n. ² Yé kualaa tin ye fun efuan ngacile dɔun. Se suanlan kun anuan nvun man ejɔle nɔn an, anun ɔ ti suanlan mɔ efian fíi nnun man yi nwun. ɔ kualaa yi nwun sie kpa. ³ Emɔ nían bé mɔ be fu mgbangɔ'n-mɔ asu'n. Be fa bulale kaan bie, nyanman munda yi, be fa be wula mgbangɔ'n-mɔ anuan nɔn. Yi yé be fa be buli bé maan be kɔ lɔka mɔ be kulo ɔ. ⁴ E se be mán ye fá yé nyun ye tú meli'n-mɔ anwun. Meli'n, sunnzun m'ɔ ti kpili mɔ anwunman mgbili'n-mɔ bɔli yi bu ɔ, like'n mɔ suanlan'n m'ɔ kan nɔn'n fa buli yi'n ti kaan sua ke tamungan'n mɔ be fa be buli elee'n. ⁵ Bé nuan'n kusu, ke ɔ ti yi nɔn anun. ɔ ti anwunnaan kaan sua, nan kusu ejɔle mgbili mgbili m'ɔ kan'n, ɔ ti man nzemunde. Emɔ si ke sɛn kaan sua m'ɔ kɔ tɔ ehuae nɔn'n, ɔ kualaa ke ɔ yala yi kualaa tin. ⁶ Bé nuan'n kusu ti ke sɛn. Ete dɔun mɔ be yɔ yi mán nɔn anun'n, ɔ fi bé nuan'n. Bé nuan'n wɔ anwunnaan nɔn anun bie, ɔ kele yé suanlan baka'n kualaa yale. ɔ seɔi yé asitanlan'n ke sɛn'n seɔi like'n. Sɛn ɔ'n fi lɔka mɔ ebele sɛn'n nnun man lé'n. Lɔka ɔ'n, be fele yi Gehenun.

⁷ Emɔ nían, kulo suanlan kualaa ke ɔ sie ninng'e ngacile'n kualaa tin. Naan o, nnunman o, owo o, ejue o, kulo suanlan a huala bé sie. ⁸ Nan kusu, bé nuan kunmgbá cein dɛ, suanlan fíi hualali man yi sie lé. ɔ ti like ete kpa m'ɔ ngulo man ke ɔ tanlan koun fíi ɔ. Diyɔle m'ɔ kun suanlan wɔ nɔn kpa.

⁹ Ye fa yé nuan'n ye yi yé Mɔn Nyanmian m'ɔ ti yé Si nɔn aye, ese menian'n-mɔ mɔ Nyanmian a nuan yi nwun su ɔ'a bɔ bé'n, ye fa yé nuan'n ye bɔ bé sasan. ¹⁰ Nuan kunmgbá'n yi Nyanmian aye nán ese ɔ'a bɔ menian'n-mɔ sasan. Anianman-mɔ, ɔ nvata man ke ahan ɔ yɔ ɔ. ¹¹ Afi, nzue fe nɔn nzue kalu-kalu, be nguala man ke be fi asutile kun anun be fite ɔ. ¹² Anianman-mɔ, *figi baka kun nguala man ke ɔ su *olivu mma. *Divun baka nguala man ke ɔ su figi mma. Asutile kun kusu mɔ yi nzue'n ti kalu-kalu'n nguala man ke ɔ man nzue fe fite nɔn.

Nyanmian ngele dɛ'n

¹³ Asu suanlan bie wɔ emɔ anun m'ɔ si ngele, ese ɔ si ninng'e'n kualaa ɔ? Yi abalabɔ nɔn anun, ɔ nɔn yi nyɔle kpa'n mɔ ɔ 'yɔ a, ɔ bebele yi nwun asɩ Nyanmian anyunnun'n y'ɔ man be nwun yi ke ɔ si ngele ɔ. ¹⁴ Nan se emɔ akunnun ti bile, ese se emɔ nɔn bé manngun'n-mɔ la mannzuan su a, anun nán be tu bé nwun be bu bé nwun ke be ti menian mɔ be si ananhɔle'n. ¹⁵ Ngele sua fi man Nyanmian elɔ, ɔ ti asɩ ewa ngele, ɔ ti kulo

suanlan ngele, ɔ ti Abɔnsanmun ngele. ¹⁶ ɔ sanlɔn ke bé mɔ bé kunnun ti bile, ɔ nɔn bé mɔ be cɔlɔn mannzuan'n, butule nɔn mgbán mgbán ninng'e kualaa tin fite fite bé asitanlan nɔn anun. ¹⁷ Nan ngele'n m'ɔ fi Nyanmian elɔ'n, alimua, yi nwun ti, ese ɔ man suanlan m'ɔ kɔ suan ngele ɔ'n kulo anzununjɔ, ɔ ti betee, ɔ kulo anuannze, ɔ si anwunnvoe kpa, ɔ bɔ bala kpa, ɔ nnian man suanlan nyunnun ɔ mmua man yi ndee, ɔ kan ananhɔle. ¹⁸ Bé mɔ be kulo anzununjɔ'n, be sesie menian'n-mɔ afian maan anzununjɔ ba. Bé nyɔle ɔ'n ti ke like mɔ b'a lua ɔ'a su mɔ be ti su mma ɔ. Mma ɔ'n ti sese nyɔle.

Emɔ bébele bé nwun asɩ Nyanmian anyunnun

4 Butule'n nɔn ngondin m'ɔ wɔ emɔ afian'n, ɔ fi nin? ɔ fi emɔ anyinbulu ete'n. Yi y'ɔ di akpɩkɩkɩ wɔ emɔ anun cɩan daa ɔ. ² Emɔ anyin bulu like, kusu emɔ asa ngan man yi. Anun ɔ'a man emɔ a kaci kodiawu, bé nyun a bulu, kusu emɔ asa ngan man like'n mɔ emɔ le kpunnde'n. Emɔ kulo butule elie nɔn ngondin. Emɔ asa ngan man like mɔ emɔ le kpunnde'n, ɔ sanlɔn ke emɔ mmisa man Nyanmian. ³ Se emɔ sele yi like a, emɔ asa ngan man yi, ɔ sanlɔn ke emɔ ajunlɔn'n ti man kpa. Afi, like'n mɔ emɔ le kpunnde'n, se emɔ asa kan yi a, emɔ fa bɔ bala mɔ emɔ muonun kulo'n. ⁴ Emɔ ti ke menian mɔ be tun ajaa. Emɔ nzɩ man ke suanlan m'ɔ yi nyun bulu mán ehɩ anun ninng'e'n-mɔ'n, yi kpɔfue y'ɔ le Nyanmian ɔ? Yi ti, suanlan biala m'ɔ kulo ke ɔ nɔn mán ɔ'n tila amienguan'n, Nyanmian kaci yi kpɔfue. ⁵ Emɔ junlɔn ke Nyanmian Anuan Ejɔle ti mgbán ɔ? Emɔ nwún yi ke Nyanmian Wawe'n mɔ ɔ'a fa ɔ'a wula yé nɔn'n ti suanlan m'ɔ cɔlɔn nyunngunlan! ⁶ Nan kusu, Nyanmian nwun yé nwun anwunnvoe sunman ɔ yɔ yé ye m'ɔ tala su. Afi, b'a hele wɔ Eहेले Ejɔle nɔn anun ke: "Nyanmian nɔn bé mɔ be tu bé nwun'n le bie. Nan bé mɔ be bebele bé nwun asɩ yi nyunnun'n, ɔ nwun bé nwun anwunnvoe." ⁷ Ehika ati, emɔ bébele bé nwun asɩ Nyanmian anyunnun. Emɔ jínlan kpunndiin Abɔnsanmun anyunnun nán ɔ 'nwanndi kɔ mua. ⁸ Emɔ hyún be mántan Nyanmian, nán yi kusu ɔ 'cɔlɔn mantan emɔ. Ke menian'n-mɔ nwunnzin bé sa'n-mɔ anun be tu efian'n, emɔ etefue'n-mɔ mɔ bé ajunlɔn'n ti nnyuan nnyuan'n, emɔ mán bé ahunlɔn nɔn anun tí. ⁹ Emɔ káci bé abalabɔ nán be lí yi nwun yale, be yi awóle. Emɔ yáci esɩle'n nán be sún. Emɔ mán be fe elie'n káci aluabɔ. ¹⁰ Emɔ bébele bé nwun asɩ Nyanmian anyunnun nán ɔ 'man emɔ su.

Nán be kan bé manngun'n-mɔ anwun ejɔle ete.

¹¹ Anianman-mɔ, nán man emɔ kan bé manngun'n-mɔ anwun ejɔle ete. Suanlan m'ɔ kan yi manngun'n-mɔ anwun ejɔle ete, ese ɔ bua yi manngun'n-mɔ ndee'n, anun ɔ ti ke ɔ kan mala nɔn anwun ejɔle ete, ese anun ɔ bu mala'n fuɔ. Nan se e bu mala'n fuɔ a, anun e nni man su, nan e bua yi ndee. ¹² Nyanmian angunmɩn cein y'ɔ kpe mala man suanlan ɔ, ese yi ngunmɩn ala y'ɔ bua suanlan ndee ɔ. Yi ngunmɩn cein y'ɔ kualaa ke ɔ de suanlan nguan ɔ, ese yi y'ɔ kualaa ke ɔ man suanlan wu

ᵅ. Nan wó mɔ ɛ bua wó manngun ndɛɛ'n, ɛ ti wó diɛ sɛ?

Nán bɛ tu bɛ nwun

¹³ Afi sian diɛ, ɛmɔ yó anzue bɛ tíe! ɛmɔ mɔ ɛmɔ kan kɛ: “Enɛ anaan ehunman yɛ 'kɔ kulo kpili sua asu. Yɛ 'di ɛɔ afue kun. Yɛ 'si kongo yɛ nyan esika.” ¹⁴ Nan ɛmɔ mɔ bɛ kan sɔ'n, asu ɛmɔ si alíe nzin ejɔlɛ ɔ? ɛmɔ nguan'n ti kɛ bɔlé. ɔ gua kaan dede, anun ɔ'a titi. ¹⁵ ɛ 'nwun ejɔlɛ m'ɔ di kɛ ɛmɔ kan'n: “Sɛ Nyanmian bua a, yɛ 'yɔ like ehi anaan like sua.” ¹⁶ Nan kusu ɛmɔ diɛ, ɛmɔ lɛ di bɛ nuan, bɛ tu bɛ nwun. Atubenwun kɛ ehika sua bie fíí ti man kpa. ¹⁷ Afi, suanlan m'ɔ si like m'ɔ ti kpa m'ɔ di m'ɔ yɔ'n, nán sɛ ɔ nyo man an, anun suanlan sɔ'n yɔ ɛtɛ.

Esikafue'n-mɔ

5 Afi sian diɛ, ɛmɔ esikafue'n-mɔ, ɛmɔ yó anzue bɛ tíe! ɛmɔ sún bɛ nwónna bɛ yí awóle. ɔ sanlun kɛ ɛmɔ 'ba nwun amannunhun. ² ɛmɔ anwunndiɛ nun a kpɔkɔ. Ngakuba'n-mɔ a li ɛmɔ taladiɛ'n nun ɛmɔ etanlan'n-mɔ. ³ Nyanmian anyunnun an, ɛmɔ esika kɔkɔlɛ'n nun ɛmɔ jete fufue nun a li ngannɔlɛ. Ngannɔlɛ sɔ'n, ɔ kele kɛ sɛn a tɔ ɛmɔ anwun. Mân'n lɛ kɔ yí ayuelɛ, kusu ɛmɔ a hohuan anwundɛ a sie! ⁴ ɛmɔ nían, menian mɔ bɛ di ɛmɔ ebo nun asu junman'n, ɛmɔ ndua man bɛ kale. ɛmɔ tíe kɛ bɛ nun la nun bɛ lɛ sun ɔ. Nyanmian m'ɔ sie nyanmiansu ɛɔɛ mma'n-mɔ nun a ti bɛ sunfele'n. ⁵ ɛmɔ a li mân kpa, b'a yɔ like mɔ ɛmɔ muonun kulo ɔ. ɛmɔ a hun kɛ naan mɔ bɛ lɛ ta yí bɛ kun yí cian kun ɔ. ⁶ Sɛsɛfue'n nun ɛmɔ mgbili man, ɛmɔ bua yí ndɛɛ, ɛmɔ kun yí.

ɛmɔ sí abutale, bɛ yó asɔnɔn

⁷ Ehika ati, anianman-mɔ, ɛmɔ sí abutale dede bɛ mán ɔ jú yé Mun ewale cian. ɛmɔ nían suanlan m'ɔ di ebolo junman'n, ɔ si abutale ɔ nwunndɛ kɛ mmaka mma'n-mɔ sú mma mgbakpa-mɔ. Alimua esue'n tɔ a, ɔ dua yí ninngɛ'n-mɔ, ɔ si abutale dede esue kasian'n tɔ maan ninngɛ'n-mɔ yɔ kpa. ⁸ ɛmɔ kusu sí abutale, bɛ jínlan bɛ ja nun kpa. ɔ sanlun kɛ yé Mun ewale cian'n ka kaan ju. ⁹ Anianman-mɔ, nán bɛ fa bɛ manngun'n-mɔ

anwun ejɔlɛ bɛ wula bɛ kunnun, nán Nyanmian a mmu man ɛmɔ fuɔ. ɛmɔ nían, ndɛɛbuafue'n jin anuan nun anun. ¹⁰ Anianman-mɔ, ɛmɔ ati káci Nyanmian mgbɔmanfue'n-mɔ mɔ bɛ hanlun yé Mun Anuan Ejɔlɛ'n. Bɛ sili abutale amannunhun'n mɔ bɛ nwunlin yí nun anun. ɛmɔ kusu sí abutale kɛ bɛ. ¹¹ ɛmɔ nían, yɛ kan kɛ nyila a han bɛ, ɔ sanlun kɛ bɛ jinlanlun bɛ ja nun kpa. Abutale'n m'ɔ Zɔbu sili'n, ɛmɔ a ti yí nwun ejɔlɛ lé. Yí amanunhunhun nun anun, ɛmɔ nwunlin yí kɛ Nyanmian man ɔ fi nun fitelɛ. ɔ sanlun kɛ Nyanmian ti kpa sunman, ɛsɛ ɔ sa anwunnvoe.

¹² Anianman-mɔ, ejɔlɛ'n mɔ mun 'ba han mun kele ɛmɔ'n ti cunnjun kpa. Ejɔlɛ sɔ'n y'ɔ lɛ kɛ nán man ɛmɔ kan ndâ. Nán bɛ kan Nyanmian, nán bɛ kan asɛ, nán bɛ kan ndâ ngacile fíí. Sɛ bɛ bisa ɛmɔ ejɔlɛ m'ɔ di mɔ ɛmɔ kan: “Yuo” a, ɛmɔ hán. M'ɔ di mɔ ɛmɔ kan: “Cɛɛ” a, ɛmɔ hán. Nán bɛ kan ndâ bɛ tu su nán Nyanmian a mmu man ɛmɔ fuɔ.

¹³ Sɛ ɛmɔ nunhan bie lɛ nwun amannɛ a, anun ɔ sɛle Nyanmian maan ɔ lé yí. Sɛ ɛmɔ nunhan bie lɛ di fɛ a, anun ɔ tú ejue ɔ yí Nyanmian Kpili ayɛ. ¹⁴ Sɛ ɛmɔ nunhan bie ndi man akpɔlɛ fíí a, anun ɔ féle asɔnɔn mgbain'n-mɔ. Mgbain sɔ'n-mɔ kpókpa yí *olivu ngo wɔ yé Mun dunman nun nán bɛ sɛle bɛ mán yí. ¹⁵ Asɔnɔn sua mɔ bɛ fa dedi bɛ yɔ'n, ɔ man wuluwafue'n ti akpɔlɛ. ɛsɛ sɛ ɔ yɔli nyɔlɛ ɛtɛ a, ɔ 'nyan ɛtɛ face. ¹⁶ Ehika ati, ɛmɔ hán bɛ ɛtɛ'n-mɔ mɔ b'a yɔ'n bɛ héle bɛ nwun, bɛ yó asɔnɔn bɛ mán bɛ nwun nán Nyanmian a man ɛmɔ a ti akpɔlɛ. Suanlan m'ɔ ti sɛsɛ'n, asɔnɔn m'ɔ kɔ yɔ'n, tunmin kpili kpa wɔ nun. ¹⁷ ɛmɔ nían, anun Nyanmian kpɔmanfue Eli ti kulo suanlan kɛ yé ala. ɔ yɔli asɔnɔn sɛle kpa kɛ esue'n n'ɔ tɔ. Sakpa kɛ esue a ndɔ man dede afue nsan sala nsian. ¹⁸ Ehi anzin, Eli kɔ yɔ asɔnɔn biekun nán esue a tɔ maan ninngɛ'n-mɔ a yɔ kpa. ¹⁹ Anianman-mɔ, sɛ ɛmɔ nunhan bie fi Nyanmian atun nun asu jasɔ, nán sɛ ɛmɔ bie fa yí sa ba a, anun ɔ'a yɔ like m'ɔ ti kpa. ²⁰ ɛmɔ nwún yí kɛ suanlan m'ɔ kɔ yɔlɛ ɛtɛfue kun fi yí nyɔlɛ ɛtɛ atun nun asu kɔ a Nyanmian atun nun asu'n, anun ɔ a man Nyanmian a lɛ suanlan sɔ nun ati, ɛsɛ anun ɔ'a fa yí ɛtɛ'n dɔun ɔ'a hye yí.

1 PIELL

M'w kw nun'n

Nwan suanlan dīe y'w le Pīell? Zozi mmɔfue bulu nun nnyuan nun anun, yí yê anun ɔ tɪ bé kpain ɔ. Dunman Pīell'n tɪ *gelekɪ anɛ, yí bu y'w le kē ebue. Zozi y'w tunlun yí sɔ ɔ, nan yí dunman'n, *ebele anɛ nun anun, bē fēle yí Simun. Pīell fi Galile mǎn nun anun kulo'n mɔ bē fēle yí Betisayida nun asu (Zuan 1.43). Anun, Pīell nun yí nianman bian Andele, bē cɪ ejue Galile asue nun anun. Nan mɔ Zozi fēlel bē yí nwun'n, bē yacili ejue ehylē junman'n bē sili yí su bē kacili yí menian. Mɔ Zozi fulɪ hɔlɪ nyanmiansu'n, Pīell bɔlɪ Zozi anwun Ejplekpa'n Zoluzalemun kulo nun asu ebēle, ɔ nun Zude nun Samali mǎn nun anun. Kē bē le kpun bē kele'n, ɔ hɔlɪ dede ɔ juli *Lɔmun kulo nun asu. Ebēle yê bē bubɔlɪ yí kulɔwa su bē hunlin yí ɔ.

Kalata ehɪ anun, Pīell le kan kele yé kē Silivun mɔ bē fēle yí biekun Silasɪ'n yê ɔ'a hēle kalata sɔ'n ɔ'a man yí ɔ (5.12). "Babilɔnun" ebɔ yê ɔ'a hēle kalata ehɪ ɔ (5.13). Babilɔnun, yí bu y'w le kē Lɔmun. ɔ'a hēle ɔ'a nwan Kilisi menian'n-mɔ mɔ b'a tu b'a sanndɪ mǎn mǎn'n-mɔ mɔ ene bē fēle yí Tuluki mǎn nun anun'n (1.1).

Temun sɔ'n, anun bē le kele Kilisi menian'n-mɔ ahulɔwa ebɔ. Ehɪka ati, Pīell a hēle kalata ehɪ ɔ'a nwan bē ɔ'a wowula bē anwunsele wɔ bē yalē'n mɔ bē le nwun yí nun anun. Kalata nun ati 1.2-12, Pīell le kacɪ bē kē Nyanmian 'ba le bē ti, esē ɔ'a sie bē ajâ kpili kpa wɔ nyanmiansu. Ajâ sɔ'n, bē 'ba nyan yí mele mɔ Zozi Kilisi 'ba yɪ yí nwun kele menian'n-mɔ mǎn nun ayuelē nun'n. Yí sɔ ati, bē tɪla bē ahunlun bē nyán dedi wɔ yalē enwuan mɔ bē le nwun yí nun anun. Kalata nun ati 1.13-2.10, ɔ le kacɪ bē kē Nyanmian nwan bē nánndɪ anwuntē nun. Kalata nun ati 2.11-5.19, ɔ le butu bē kē bē nánndɪ kanlanman wɔ bē mɔ bē nzɪ man Nyanmian nun afian, esē bē muonun bē afian, bē nánndɪ kanlanman. Bē nían Kilisi m'w nwunlin yalē, nan kusu, ɔ'a nɔɔ man ete fɪlɪ nun enanndē dīe nun asu. Kalata nun agualē nun (5.1-14), Pīell le man asɔnun mma'n-mɔ nun bē mgbain'n-mɔ afutu.

Ahun ebisa

¹ Mɪn Pīell, mɔ n dɪ Zozi Kilisi bɔfue'n, mɪn yê mun kele kalata ehɪ mun nwan emɔ ɔ. Mun kele emɔ mɔ Nyanmian a yɪ bē a yɔ yí dīe'n, mɔ b'a kaci nyɔfue b'a tu b'a sanndɪ Pun, nun Galasi, nun Kapadɔsu, nun Azi nun Bitinin mǎn nun anun'n. ² Nyanmian m'w tɪ Sɪe nun a yɪ emɔ ɔ'a wula yí nythye nun anun daba. Yí Wawē'n tunmin nun, ɔ'a man emɔ a kaci yí anwuntē menian. Yí Wawē nun a man emɔ a fa bē nwun b'a man Zozi Kilisi. ɔ'a man Zozi moja nun a tu emɔ anwun efian'n.

Mun 'bisa emɔ ahun. Nyanmian nwún emɔ anwun anwunnvoe ɔ mǎn emɔ alua cícɪ bē nwun kpa.

Nguan fufɔle nun anwun anyɪndasue'n

³ Ye 'da Nyanmian asɪ, yí m'w tɪ yé Mɪn Zozi Kilisi Asɪ'n. Nyanmian ehulo kpili nun ati, ɔ'a man Zozi Kilisi fi ewue nun a tinngē ɔ'a man y'a nyan nguan fufɔle. Ehɪ ati, ye le nyanmiansu nguan nun anwun anyɪndasue kpa. ⁴ Nyanmian a sie yí mma'n-mɔ ajâ. Nyila'n m'w wɔ nun'n nzecɪ man lé, ɔ ngun man lé, ɔ mgbā man lé. ɔ'a fa ajâ sɔ'n ɔ'a sie emɔ anwunno ebɔ. ⁵ Nyanmian fa yí tunmin'n ɔ sisa emɔ. ɔ sanlun kē emɔ de yí dɪ. ɔ 'sisa emɔ dede maan emɔ nyan bē ti kpa bɔkɔɔ mǎn nun ayuelē nun. ⁶ Yí ti, sē bɔbɔ emɔ le nwun yalē ngacile biala mele kaan ehɪ anun an, emɔ lí fē. ⁷ Yalē ngacile sɔ'n-mɔ anun yê bē nwun yí kē emɔ de Nyanmian dɪ sakpa ɔ. Emɔ nwún yí kē esika kɔkɔlē'n, bē kolo bē tu yí

nwun efian'n. Esika kɔkɔlē sɔ'n muonun m'w nun mǎn'n bē 'ba kpē nun'n, bē fa sɪn bē sɔ yí bē nian. Yí sɔ kusu ala, emɔ dedi'n mɔ yí kpa tala esika kɔkɔlē'n, bē 'sɔ yí bē nian sē ɔ tɪ kunngun an. Yí dīe anun cɪan mɔ Zozi Kilisi 'ba yɪ yí nwun'n, bē 'yɪ emɔ ayē, bē kuku emɔ asa su, bē wula emɔ anunminnyanmun. ⁸ Emɔ kulo Zozi nan kusu emɔ nwunlin man yí nyunnun lé. Emɔ nwunlin man yí nyunnun lé, nan kusu emɔ de yí dɪ. Emɔ dɪ yí nwun fē kpili. Fē sɔ'n, bē nguala man yí kan, ɔ tɪ anunminnyanmun like. ⁹ ɔ sanlun kē emɔ dedi nun abu'n y'ɔ le kē Nyanmian 'de emɔ ati.

¹⁰ M'w tu de bē ti ele sɔ'n, Nyanmian mgbɔmanfue'n-mɔ hanlun anwunnvoe'n mɔ Nyanmian a nwun emɔ nun anwun ejple daba. Bē tɪlɪ bē nyun kpa ¹¹ bē kpunndelɪ atun'n mɔ Nyanmian 'sɪn su ɔ de menian'n-mɔ ati'n, esē bē kpunndelɪ kē ahan bē nwun temun mɔ ninngē sɔ'n-mɔ 'ju su kē Kilisi Wawē'n helelɪ bē'n. Aft Kilisi Wawē sɔ'n mɔ anun ɔ wɔ bē nun'n, ɔ lili mua ɔ hanlun amannunhunnnun'n mɔ Kilisi 'ba nwun yí'n, ɔ nun anunminnyanmun'n mɔ ɔ 'nyan yí nun anwun ejple. ¹² Nyanmian yɪlɪ helelɪ mgbɔmanfue sɔ'n-mɔ kē ngalē'n m'w falɪ manlun bē'n tɪ man bē muonun bē ngalē, nan ɔ tɪ emɔ dīe. Ngalē sɔ'n yê sian dīe bē mɔ bē bɔ Ejplekpa nun a han a hele emɔ nun ɔ. Wawē Nwanzan-nwanzan'n mɔ Nyanmian suanlun yí'n, yí yê ɔ falɪ ejple sɔ'n wulalɪ bē nuan ɔ. Nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ muonun kpunndē kē ahan bē nwun like sɔ'n.

Abalabɔ nwanzzan-nwanzzan'n mɔ Nyanmian kulo'n

¹³ Ehika ati, ɛmɔ sɛ tile, bɛ fɔ bɛ ajunlun bɛ tɔ nyila'n mɔ Nyanmian 'yeyila ɛmɔ nun asu mɛlɛ mɔ Zozi Kilisi 'yɛ yɛ kele'n. ɛmɔ nyɛn yɛ nwun anyɛndasue kpa bɔkɔ.

¹⁴ ɛmɔ mɔn bɛ nyɛn sɔ Nyanmian. Nɔn man ɛmɔ nyan ajunlun ete ete bɛ yɔ nyɔlɛ m'ɔ tɛ man kpa kɛ temun mɔ anun ɛmɔ nzɪ man Nyanmian anwun ejɔlɛ'n fɛlɛ'n.

¹⁵ Kɛmɔ Nyanmian mɔ c'a fɛlɛ ɛmɔ yɛ nwun'n tɛ nwanzzan-nwanzzan'n, ɛmɔ kusu abalabɔ kualaa'tin anun, ɛmɔ yɔ bɛ nwun nwanzzan-nwanzzan. ¹⁶ Afl b'a hele wɔ ɛhele Ejɔlɛ nun anun kɛ Nyanmian nwan: *ɛmɔ sɛ bɛ nwun nwanzzan-nwanzzan, cɔ sanlun kɛ n dɪ nwanzzan-nwanzzan.*

¹⁷ Nyanmian nɔn man suanlan nyunnun cɔ mmua man yɛ ndɛɛ. Suanlan kun biala nyɔlɛ nun anwun yɛ cɔ 'nɔn cɔ bua yɛ ndɛɛ cɔ. Ehika ati, ɛmɔ mmotue'n-mɔ anun, sɛ ɛmɔ fɛlɛ Nyanmian Sɛ a, anun mɛlɛ mɔ ɛmɔ tɛ nanndɪ asɛ nun asu ɛwa'n, ɛmɔ hɛlɛ kɛ ɛmɔ man Nyanmian anyɛnnzɔ ɛmɔ nyɔlɛ'n-mɔ kualaa anun. ¹⁸ Afl ɛmɔ sɪ kalɛ mɔ b'a tua maan ɛmɔ a nyan bɛ ti fi asɛtanlan basa-basa'n mɔ ɛmɔ anan-mɔ helelɛ ɛmɔ nun anun'n. Nɔn esika jete fufue anaan esika kɔkɔlɛ m'ɔ sɛcɪ'n yɛ b'a fa b'a tua ɛmɔ ati kalɛ cɔ. ¹⁹ Nan bɛ le Kilisi moja'n m'ɔ su ɛbue'n yɛ b'a fa b'a yɛ ɛmɔ ati tɛɛ cɔ. Afl Kilisi tɛ kɛ *bua baa, yɛ lɪka fɛlɛ buli man ɛbun, yɛ nwun tɪta man nun.

²⁰ Asannan nɔn Nyanmian a bɔ mɔn'n, cɔ lili mua yɛl Kilisi kɛ c'a a li sɔ junman'n. Nɔn ɛmɔ kpa ɛyɔlɛ ati, mɛlɛ kasian ɛhɪ-mɔ anun yɛ c'a yɛ yɛ nwun c'a hele cɔ. ²¹ Yɛ dunman nun ati yɛ ɛmɔ de Nyanmian Kpili m'ɔ jasulɪ yɛ fi ewue nun, mɔ c'a man c'a nyan anunminnyanmun'n di cɔ. Cɔ man ɛmɔ fa bɛ dedi'n nun bɛ anyɛndasue'n bɛ wula Nyanmian anun. ²² Ananhɔlɛ ejɔlɛ'n mɔ ɛmɔ anyɛn sɔ yɛ'n, c'a man ɛmɔ anwun a tɛ ɛsɛ ɛmɔ kulo anianman'n-mɔ. Ehulo sɔ'n tɛ man bɛ je su ehulo. Ehika ati, ɛmɔ fɔ bɛ ahunlun'n kualaa bɛ hɪlo bɛ nwun kpa. ²³ Afl b'a wu ɛmɔ fufɔlɛ. Awɔlɛ sɔ'n fi man kulo suanlan, nan cɔ fi ɛmɔ Asɪ Nyanmian Kpili. Cɔ nanndɪ yɛ Nuan Ejɔlɛ'n m'ɔ wɔ ɛbele dahuu nun asu y'ɔ man ɛmɔ a nyan nguan fufɔlɛ cɔ. ²⁴ Afl b'a hele wɔ ɛhele Ejɔlɛ nun anun kɛ:

Kulo menian'n-mɔ kualaa tɛ kɛ ndile.

Bɛ anunminnyanmun'n mɔ bɛ le yɛ'n kualaa'tin tɛ kɛ ndile'n ndetele'n.

Ndile'n yɛl a, ndetele'n tɪtɪ gua asɪ.

²⁵ Nan yɛ Mɔn Anuan Ejɔlɛ'n dɛ,

Cɔ wɔ ɛbele dahuu.

Ejɔlɛ sɔ'n, y'ɔ le Ejɔlɛkpa'n mɔ b'a bɔ b'a hele ɛmɔ'n.

Nyanmian menian'n-mɔ

2 Ehika ati, ɛmɔ yɔci ati anun ete ninngɛ'n-mɔ kualaa bɛ gɪa. ɛmɔ yɔci ato elie'n. ɛmɔ yɔci bɛ nwun apoo ɛbɔ cɔ nun bɛ nwun ɛkpɔ ɛfa'n. ɛmɔ yɔci bɛ manngun'n-mɔ anzin ejɔlɛ ete ɛhan'n. ² Nan ɛmɔ mɔn bɛ nyɛn bɪlu Nyanmian Anuan Ejɔlɛ nun anun kpa kɛ adɔman'n-mɔ anyɛn bulu nyafusue'n nɔn c'a man ɛmɔ a nyɛn b'a nyan bɛ ti. ³ Kɛ ɛhele Ejɔlɛ'n kan yɛ'n: *ɛmɔ a nwun kɛ yɛ Mɔn tɛ kpa sunman.*

⁴ ɛmɔ hyɔlun bɛ kpɔnnge yɛ Mɔn Zozi Kilisi mɔ menian'n-mɔ a mmu man yɛ suanlan'n. Nan Nyanmian anyunnun an, Zozi anwun cian kpa. Kɛ suanlan m'ɔ le si sua fa nyɔbue'n, Nyanmian kusu a fa Zozi Kilisi m'ɔ man nguan'n kɛ ɛbue, cɔ a bɔ yɛ sua nun abu. ⁵ Nyanmian le fa ɛmɔ kusu mɔ Zozi a man ɛmɔ nguan'n kɛ nyɔbue cɔ si yɛ sua. Sua sɔ'n, cɔ nanndɪ Zozi Kilisi asu, ɛmɔ 'kaci nun anwuntɛ tɛyɪfue bɛ bɔ afɔlɛ'n m'ɔ sɔ Nyanmian anyɛn'n. ⁶ Afl b'a hele wɔ ɛhele Ejɔlɛ nun anun kɛ Nyanmian nwan:

ɛmɔ nɪan, mɔn sɪ mɪn sua'n Siun buka nun asu ɛbele.

M'an yɛ suanlan kun mɔ yɛ nwun cian mɪn kpa

m'an sɛ ɛbele kɛ ayialɛ nun asu ɛbue'n.

Suanlan biala m'ɔ de yɛ dɪ'n,

anyunnunguasɛ ngan man yɛ lɛ.

⁷ ɛmɔ mɔ bɛ de yɛ bɛ dɪ'n, cɔ tɛ like m'ɔ su ɛbue man ɛmɔ. Nan bɛ mɔ bɛ nne man yɛ bɛ nni man'n, bɛ dɛ, b'a hele wɔ ɛhele Ejɔlɛ nun anun kɛ:

ɛbue'n mɔ bɛ mɔ bɛ le si sua'n buli yɛ kɛ

cɔ tɛ man kpa mɔ bɛ juli bɛ tulɪ'n,

yɛ yɛ c'a kaci ɛbue kpa'n m'ɔ le sua nun anun cɔ.

⁸ ɛsɛ ɛhele Ejɔlɛ nun anun lɪka kun, Nyanmian nwan:

ɛbue sɔ'n man suanlan aja kpula,

cɔ man suanlan fin asɪ.

Bɛ ja kpula yɛ bɛ fin asɪ, cɔ sanlun kɛ b'a nne man Nyanmian Anuan Ejɔlɛ'n b'a nni man. Bɛ dɛ mɔ bɛ hyhyɛl bɛ manlun bɛ nun anun.

⁹ Nan ɛmɔ dɛ, ɛmɔ tɛ menian mɔ Nyanmian a yɛ ɛmɔ. ɛmɔ tɛ Nyanmian m'ɔ tɛ belemgbɪn'n tɛyɪfue, ɛmɔ tɛ menian nwanzzan-nwanzzan, ɛmɔ tɛ yɛ menian kpa bɔkɔ. Nyanmian a fɛlɛ ɛmɔ fi awosin nun anun, c'a man ɛmɔ a fite yɛ jawe kpili nun anun. C'a yɛ ɛmɔ kɛ ɛmɔ bɔ yɛ enyɛnman nyɔlɛ mgbili mgbili'n-mɔ bɛ hɛlɛ menian'n-mɔ. ¹⁰ Daba anun ɛmɔ tɛ man Nyanmian menian. Nan sian dɛ, ɛmɔ a kaci yɛ menian. Daba anun Nyanmian nzɪ man ɛmɔ anwun anwunnvoe, nan sian dɛ, Nyanmian a nwun ɛmɔ anwun anwunnvoe.

Nyanmian menian'n-mɔ abalabɔ'n.

¹¹ Anianman ehulo mma, ɛmɔ tɛ nyɔfue asɛ nun asu ɛwa. ɛmɔ walɪ mgbannza. Yɛ tɛ, mɔn 'sɛlɛ ɛmɔ mɔn butu bɛ kɛ ɛmɔ sɛ bɛ nwun ye wɔ ninngɛ ete ete'n-mɔ mɔ ete anwunnaan nun anyɛn bulu yɛ nwun nun anwun. Cɔ sanlun kɛ ninngɛ sɔ'n-mɔ nun ɛmɔ ɛkala'n kun ɛlɛ.

¹² ɛmɔ bɔ abalabɔ kpa wɔ bɛ mɔ bɛ nzɪ man Nyanmian nun afian. Sɛ bɔkɔ bɛ tun ɛmɔ ɛsuan kɛ ɛmɔ yɔ nyɔlɛ ete a, bɛ 'ba nwun ɛmɔ nyɔlɛ kpa'n, nɔn cian mɔ Nyanmian kɔ yɛ yɛ nwun kɔ hele bɛ'n, anun bɛ yɛ yɛ ayɛ.

¹³ ɛhɪ, kɛmɔ ɛmɔ tɛ yɛ Mɔn menian'n, ɛmɔ bɛbɛlɛ bɛ nwun asɪ bɛ mɔn mgbain'n-mɔ kualaa'tin mɔ bɛ sɛ mɔn'n. ɛmɔ bɛbɛlɛ bɛ nwun asɪ bɛ mɔn belemgbɪn kpain'n m'ɔ le tunmin wɔ menian'n-mɔ kualaa asu'n.

¹⁴ Kunmanna'n-mɔ mɔ belemgbɪn a sesie bɛ kɛ bɛ tɪa nyɔlɛtɛfue'n-mɔ kalɛ nɔn bɛ fɪa bɛ mɔ bɛ bɔ bala kpa'n, ɛmɔ bɛbɛlɛ bɛ nwun asɪ bɛ mɔn bɛ kusu. ¹⁵ Afl like mɔ Nyanmian kulo'n y'ɔ le kɛ ɛmɔ bɔ bala kpa. Yɛ dɛ, anun nguastafue'n-mɔ mɔ bɛ nzɪ man like fɛlɛ'n, bɛ nnyan man ɛmɔ anwun ejɔlɛ ete fɛlɛ bɛ ngan man.

¹⁶ Ɛmo a nyan fanwundi, nan kusu nán be man fanwundi so'n kaci ke etanlan be fia yí bu be yo nyɔle ete. Nan ɛmo bɔ bala kpa, ɔ sanlun ke ɛmo ti Nyanmian ngua. ¹⁷ Ɛmo mán menian'n-mo kualaa anyunnɔ. Ɛmo húlo anianman'n-mo mo b'a fa bé nwun b'a man Zozi'n. Ɛmo súlo Nyanmian, ɛmo mán belemgbin anyunnɔ.

Ɛmo yó ke Zozi yɔli yí'n

¹⁸ Ɛmo mo be ti ngua'n, ɛmo bébele bé nwun asi, be mán bé mun-mo anyunnɔ kpa. Nán ke bé mo be ti kpa mo be ti betɛe nun ala y'ɔ di ke ɛmo bebele bé nwun asi be man bé anyunnɔ ɔ. Nan ɔ di ke ɛmo yo yí ɔ be man bé mo be ti man kpa'n-mo kusu. ¹⁹ Afi se suanlan kun man Nyanmian anyunnɔ nán ɔ le nwun yale m'ɔ nze nvata man an, ɔ ti like kpa. ²⁰ Nan se ɛmo yo ete nán be le kele ɛmo yale, nán ɛmo tila bé ahunlun an, anun anunminnyanmun benin yé ɛmo nyan yí nun ɔ? Nan se ɛmo bɔ bala kpa, mo be le kele ɛmo yale, nán se ɛmo tila bé ahunlun be nwun yale ɔ nun an, ɔ ti like kpa wo Nyanmian anyunnun.

²¹ Ɛfele'n mo Nyanmian a fele ɛmo yí nwun'n, yí bu nun anun. Ɔ sanlun ke Kilisi kusu nwunlin amannɛ wo ɛmo dunman nun maan ɛmo kusu nian yí die nun asu be yo bie. ²² Kilisi a nyo man ete lé, ɔ'a nni man ato lé. ²³ Be kpeli yí nzuba, ɔ'a mgbɛ man bé bie. Be heleli yí yale, ɔ'a nvua man bé ti. Ɔ falɔ yí kualaa wulali Nyanmian m'ɔ ti ndɛɛbuafue kpa nun asa nun. ²⁴ Kilisi muonun suali yé ete'n kualaa yí ti su wo kulowa nun asu. Ɔ'a yo ɔ maan y'a wu ye fi ete nun anun y'a jasu ye bɔ bala m'ɔ ti sese. Ɔ sanlun ke, ebuta'n mo be butali yí'n y'ɔ man ɛmo anwun a sa ɔ. ²⁵ Afi daba anun ɛmo ti ke mmua mo b'a minlin ɔ. Nan sian die, ɛmo a sa a Kilisi m'ɔ ti bua enlanfue kpa'n m'ɔ sisa ɛmo ekala nun anwun.

Balasua nun yí hun bé asitanlan'n

3 Ɛhi, ɛmo mmalasua'n-mo, ɛmo bébele bé nwun asi bé mán bé hun-mo. Se ɛmo ahun mmie-mo nne man Nyanmian Anuan Ejɔle'n be nni man nán be nwun ɛmo asitanlan kpa nun an, se bɔbɔ ɛmo a ngan man ejɔle b'a ngele man bé a, be 'fa bé nwun be man Nyanmian. ² Afi be 'ba nwun yí ke ɛmo asitanlan'n ti kpa, ese ɛmo anyun ɔ bé. ³ Nán be kpunnde bé nwun elie ke bé ti enyuan mo b'a sesie yí kanlanman, ɔ nun esika ninngɛ mo be fa be sesie bé nwun, ɔ nun etanlan nganlanman ehala. ⁴ Nan ɛmo mán ɛmo kanlanman'n fi ɛmo akunnun kusu ɔ fite. Kanlanman'n mo be le kpunnde m'ɔ le man eseci'e'n y'ɔ le ahunlun m'ɔ ti kpa, m'ɔ ti betɛɛ. Kanlanman so'n, ɔ ti like m'ɔ su ebue kpa wo Nyanmian anyunnun. ⁵ Daba mmalasua'n-mo mo anun be le anyundasue wo Nyanmian elɔ'n, ke be yɔli yí nun anun. Be bebeleli bé nwun asi be manlin bé hun-mo. ⁶ Ke anun Sala ti yí nun anun. Ɔ bebeleli yí nwun asi dede ɔ feleli Abalamun "Yemulin". Se ɛmo kusu bɔ bala kpa, nán se ɛmo a nyaci man bé nwun maan like fíli a nnwonwunlan man ɛmo a, anun Sala amma mmalasua y'ɔ le ɛmo sakpa.

⁷ Ɛmo mmelenzua'n-mo kusu, ɛmo nun bé yi-mo tánlan kanlanman. Ɛmo nwún yí ke bé anwunsɛle'n nju man ɛmo die'n. Ɛmo mán bé anyunnɔ. Ɔ sanlun ke nguan'n mo Nyanmian 'fa man ɛmo'n, bé kusu be wo nun bie. Ɛmo yó yí ɔ, nán Nyanmian Kpili a tie ɛmo asɔnɔn eyɔle'n.

Nyanmian 'yeyila bé mo be le nwun yale wo Zozi Kilisi dunman nun'n

⁸ Mín ejɔle nun ayuelɛ'n y'ɔ le ke ɛmo kualaa nyán ajunlun kun. Ɛmo nwún ɛmo anwun anwunnvoe. Ɛmo húlo bé nwun ke anianman-mo kulo bé nwun'n. Ɛmo yó bé nwun ye, be bébele bé nwun asi bé manngun'n-mo anyunnun. ⁹ Nán be fa ete be tua ete'n kale, anaan nzu-ba be tua nzuba'n kale. Nan ɛmo séle Nyanmian maan ɔ yéyila bé. Ɔ sanlun ke Nyanmian kulo ke ɔ yeyila ɛmo, yí ti y'ɔ man ɔ feleli ɛmo ɔ. ¹⁰ B'a hele wo Ɛhele Ejɔle nun anun ke:

*Suanlan m'ɔ kulo ke ɔ nyan nguan ɔ di fe'n,
anun ɔ yáci yí manngun'n-mo anwun ejɔle ete ehan
nun ato elie'n.*

*Ɔ yí yí sa nyɔle ete nun anun,
nán ɔ yó nyɔle kpa.*

Ɔ kpúnnɛ anzununjo atun'n, nán ɔ nánndi su.

*Ɔ sanlun ke Nyanmian anyun kpala seseɔue'n-mo,
ɔ tie bé asɔnɔn eyɔle'n.*

Nan bé mo be yo ete'n,

ɔ ngulo man ke yí nyin bɔ bé.

¹³ Se ɛmo yi bé kunnun kpa bɔbɔ, mo ɛmo le bɔ bala kpa'n, nwan y'ɔ kula ɔ yo ɛmo ete ɔ? ¹⁴ Se ɛmo bɔ bala kpa nán ɛmo nwun amannɛ bɔbɔ a, Nyanmian 'yeyila ɛmo. Yí ɔ ati, nán be sulo bé mo be kele ɛmo yale'n maan ɛmo ati anun seɔi ɛmo. ¹⁵ Nan ɛmo wúla Kilisi m'ɔ ti ɛmo Amun nun anunminnyanmun wo ɛmo ahunlun nun anun. Se suanlan bie bisa ɛmo anyundasue'n mo ɛmo le yí wo Kilisi anun nun anwun ejɔle a, ¹⁶ ɛmo tú bé ahunlun asi be fá anyunnɔ be búa yí. Ɛmo mán ɛmo anuan ejɔle nun ɛmo abalabo'n yó kun, nán anyunnungasɛ a han bé mo Zozi Kilisi dunman nun be kan ɛmo anzin ejɔle ete'n. ¹⁷ Afi ɔ ti kpa ke ɛmo yó nyɔle kpa be nwún amannɛ, ɔ sanlun ke Nyanmian kulo yí ɔ. Se ɛmo yo nyɔle kpa a, ɔ ti kpa tala ke ɛmo ɔ yo nyɔle ete nán ɛmo a nwun yale'n.

¹⁸ Kilisi muonun wuli kpê kunmgbɛ cein yé ete'n dunman nun. Yí m'ɔ ti seseɔue'n, ɔ wuli bé mo be ti man seseɔue'n-mo dunman nun maan y'a fa yé nwun y'a wula Nyanmian asa nun. Be hunlin yí nwunnaan'n, nan Nyanmian Wawe'n manlin yí nguan. ¹⁹ Wawe so'n dunman nun, ɔ holɔ hanlun Nyanmian Anuan Ejɔle'n ɔ heleli wawe'n-mo mo b'a gua bé fiadi'n. ²⁰ Wawe so'n-mo, mele mo Nowe 'bubɔ meli'n, bé nyin a nzo man Nyanmian. Nyanmian Kpili sili abutale ɔ nwunndeli bé dede, menian mo be 'fu meli nun anun'n fulɔ. Bé mo be fulɔ meli nun anun'n b'a nzun man fíli. Be ti menian mɔcɔe ala yé be fulɔ nun be nyanlun bé ti asue nun anyinsu ɔ. ²¹ Nzue so'n, anun ɔ ti ke esɔntian'n m'ɔ man ɛmo nyan bé ti sian die'n nzɔle. Esɔntian so'n, nán y'ɔ le bé nwun efian nun enwunnzian'n. Nan yí y'ɔ le esele'n

mɔ yɛ sɛlɛ Nyanmɪan kɛ ɔ mán yɛ ahunlɪn nɪn anun tɪ'n. ɔ sanlɪn kɛ Zozi Kilisi fi ewue nɪn ɔ'a jasɔ. ²² ɔ'a fu ɔ'a hɔ anwunno, ɔ tɪ Nyanmɪan Kpili fama su. Nyanmɪansu mmɔfue'n-mɔ anun, bɛ mɔ bɛ di kpain'n ɔ nɪn bɛ mɔ bɛ le tunmin'n, yɪ y'ɔ sie bɛ ɔ.

Abalabɔ fufɔlɛ'n

4 Eɪɪ, kɛmɔ Kilisi nwunlɪn anwunnaan nɪn aman-nunhunnun'n, ɛmɔ kusu nyán ajunlɪn kunmɔba sɔ'n mɔ anun ɔ le yɪ'n. ɔ sanlɪn kɛ suanlan m'ɔ kɔ nwun anwunnaan nɪn amannunhunnun'n, ɔ nwula man yɪ sa ɛtɛ nɪn anun kún. ² Sian dɛ, ɔ di kɛ ɛmɔ bɔ bala mɔ Nyanmɪan kulo wɔ ɛmɔ asitanlan nɪn anun mɛlɛ mɔ ɛmɔ tɛ wɔ asɛ nɪn asɔ ewa'n. Nan ɔ nni man kɛ ɛmɔ bɔ bala ɛtɛ mɔ anwunnaan kulo'n kún. ³ Aft, bɛ mɔ bɛ nzi man Nyanmɪan'n, bɛ nyɔlɛ mɔ bɛ yɔ'n, daba ɛmɔ faltɛmun dɔun bɛ yɔlɪ bie. Anun ɛmɔ asitanlan'n tɪ basa-basa, ɛmɔ bɔ bala ɛtɛ mɔ anwunnaan kulo'n, ɛmɔ tɪ kɔnɔnmɪnnzan, ɛmɔ nɪn bɛ manngun-mɔ bɛ didi bɛ nɪn nzan dede ɔ fu bɛ búɛ su, ɛsɛ ɛmɔ sɔ amuan m'ɔ tɪ busɔfue like'n. ⁴ Kɛmɔ sian dɛ, ɛmɔ nɪn bɛ mɔ bɛ nzi man Nyanmɪan'n nyɔ man mɔban-mɔban ninngɛ sɔ'n-mɔ kún'n, ehɪka ati yɛ menian sɔ'n-mɔ bɔ ɛmɔ amɔba ɔ. ɔ sanlɪn kɛ ɛmɔ abalabɔ'n sin bɛ nwun. ⁵ Bɛ 'ba bu bɛ nyɔlɛ'n-mɔ anwun mɔbunndan bɛ keke Nyanmɪan mɔ ɔ'a sesie yɪ nwun ɔ 'ba bua anyɪnwɔsue mma'n-mɔ nɪn ewue mma'n-mɔ ndɛɛ'n. ⁶ Aft bɛ hanlɪn Ejɔlekpa'n bɛ helelɪ yɛ nan-mɔ mɛlɛ mɔ anun bɛ nyɪn wɔ su'n. ɔ man sɛ b'a wu bɔbɔ a, Nyanmɪan tunmin nɪn, Wawe Nwanzan-nwanzan'n 'man bɛ nyan nguan.

⁷ Like biala ayuelɛ a kpunngɛ. Ehɪka ati, ɛmɔ bú mɔbunndan kpa. ɛmɔ sɛsɛ bɛ nwun nán b'a huala b'a tanlan mmɔtue nɪn anun. ⁸ M'ɔ cian tala like kualaa'n y'ɔ le kɛ ɛmɔ fá bɛ ahunlɪn'n kualaa bɛ húlo bɛ nwun. ɔ sanlɪn kɛ ehulo'n kala ɛtɛ dɔun asɔ. ⁹ Suanlan biala m'ɔ kɔ wulu ɛmɔ awulo'n, ɛmɔ sɔ yɪ nɪn kanlanman, nán bɛ munlan bɛ juɔ bɛ konvin abu. ¹⁰ Nyanmɪan Kpili a man ɛmɔ anun kun biala Wawe nɪn junman. Junman ngacile ngacile sɔ'n, suanlan kun lí yɪ dɛ'n kpa ɔ fá búka yɪ manngun'n-mɔ kɛ ɔ sɛ fata'n. ¹¹ Suanlan m'ɔ kan Nyanmɪan Anuan Ejɔlɛ'n, ɔ hán ejɔlɛ mɔ Nyanmɪan kɔ man yɪ kɛ ɔ hán'n. Suanlan m'ɔ buka yɪ manngun'n-mɔ'n, ɔ fá anwunselɛ'n kualaa mɔ Nyanmɪan Kpili a fa a man yɪ'n ɔ búka bɛ. Like biala anun, yɛ yɔ yɪ sɔ maan anunminnyanmun hán Nyanmɪan wɔ Zozi Kilisi dunman nɪn. ɔ sanlɪn kɛ anunminnyanmun'n nɪn tunmin'n tɪ yɪ dɛ cian daa. Amin!

Amannunhunnun nɪn nyila'n

¹² Anianman ehulo mma, ɛmɔ le nwun amannunhunnun. Amannunhunnun sɔ'n tɪ kɛ sɪn mɔ b'a kpunmɔbɔ b'a gua ɛmɔ anwun ɔ. Nán bɛ man ɔ sin bɛ nwun kɛ ejɔlɛ ngacile bie yɛ ɔ'a tu ɛmɔ ɔ. ¹³ Nan ɛmɔ lí fɛ kɛ ɛmɔ le nwun Kilisi amannunhunnun'n bie, nán cian mɔ ɔ 'yɪ yɪ anunminnyanmun'n keke'n, ɛmɔ a lí fɛ dede ɔ'a bu su. ¹⁴ Sɛ Kilisi dunman nɪn menian'n-mɔ kpɛ ɛmɔ nzu-ba a, nyila kan ɛmɔ. ɔ sanlɪn kɛ anunminnyanmun

Wawe'n m'ɔ tɪ Nyanmɪan Wawe'n wɔ ɛmɔ anun. ¹⁵ Nán man ɛmɔ anun bie nwun amannɪɛ kɛ ɔ'a lí awue, anaan ɔ'a wua, anaan ɔ'a yɔ ɛtɛ, anaan ɔ'a lí abie ejɔlɛ dɛ anun cenjin. ¹⁶ Nan sɛ ɛmɔ anun bie le nwun aman-nɛ Kilisi dunman nɪn an, n'ɔ man yɪ nwun nyian kun yɪ. Nan ɔ lá Nyanmɪan asɪ kɛ ɔ tɪ Kilisi suanlan.

¹⁷ Aft mán'n ndɛɛ ebua nɪn a lí mua a bɔ yɪ bu Nyanmɪan menian'n-mɔ ɛɔ. Yɛ mɔ yɛ tɪ yɪ menian'n, sɛ ndɛɛ ebua'n bɔ yɪ bu yɛ ɛɔ a, anun bɛ mɔ bɛ nne man Nyanmɪan Anuan Ejɔlɛ'n bɛ nni man'n, bɛ ayuelɛ'n, ɔ 'yue bɛ sɛ? ¹⁸ Aft Eɪɛlɛ Ejɔlɛ'n nwan:

Bɛ mɔ bɛ tɪ fúɔn'n,

sɛ bɛ tɪ ele tɪ man nzemɪnde a,

anun bɛ mɔ bɛ nne man Nyanmɪan bɛ nni man

ɔ nun ati anun ɛtɛ mma'n-mɔ, bɛ 'yɔ bɛ nwun sɛ?

¹⁹ Yɪ sɔ ati, bɛ mɔ bɛ le nwun amannɪɛ, m'ɔ tɪ Nyanmɪan akunnun like'n, bɛ fá bɛ nwun bɛ wúla Nyanmɪan asa nɪn kpa bɔbɔ nán bɛ yɔ nyɔlɛ kpa. Aft yɪ m'ɔ bɔlɛ ɛmɔ'n, ɔ tɪ ananhɔlefue, yɪ anɔhuba'n m'ɔ bɔlɛ ɛmɔ'n, ɔ 'di su.

Asɔnɪn mɔbain'n-mɔ

5 Kɪkaala dɛ, ɛ 'nwun ejɔlɛ kaan mɔ mɪn fa mɪn tu asɔnɪn mɔbain'n-mɔ mɔ bɛ wɔ ɛmɔ afian ɛɔ nɪn anyunnun'n. Mɪn muonun n dɪ asɔnɪn kpain'n bie kɛ bɛ. Mɪn dɪ Kilisi amannunhunnun'n mɔ ɔ'a nwun yɪ nɪn anwun adanzɛ, ɛsɛ mɛlɛ mɔ ɔ 'ba a'n, mɪn 'tanlan yɪ anunminnyanmun nɪn anun bie. Yɪ sɔ ati, mɪn 'sele ɛmɔ mɪn butu bɛ kɛ: ² Nyanmɪan menian'n-mɔ mɔ ɔ'a fa bɛ ɔ'a wula ɛmɔ asa nɪn'n, bɛ tɪ kɛ mmua kpule, ɛmɔ nían bɛ su kpa. Nán bɛ nɪn bɛ su kɛ junman mɔ bɛ le fa bɛ tinndin ɛmɔ kɛ bɛ lí ɔ, nan ɛmɔ yɪ bɛ kunnun bɛ nían bɛ su kpa bɔbɔ kɛ Nyanmɪan kulo'n. Nán bɛ yɔ yɪ kɛ bɛ le nɪn bɛ su bɛ kpunnde nɪn esika. Nan ɛmɔ sí bɛ hue bɛ nían bɛ su. ³ Menian mɔ Nyanmɪan a fa bɛ a wula ɛmɔ asa nɪn'n, nán bɛ sisi bɛ, nan ɛmɔ mɔ bɛ tɪ mmua enɪanfue'n, ɛmɔ bɔ bala kpa maan bɛ nían su bɛ bɔ bie. ⁴ Yɪ dɛ cian mɔ Kilisi m'ɔ tɪ Bua Enɪanfue Kpain'n kɔ a'n, anun ɛmɔ nyan anunminnyanmun abotile'n m'ɔ nzɛɔ man lɛ'n.

Asɔnɪn mma'n-mɔ

⁵ ɛmɔ mɔbafelɛ'n-mɔ kusu, ɛmɔ bɛbɛlɛ bɛ nwun asɪ bɛ mán mɔbain'n-mɔ. Aft mɪn kan mɪn keke ɛmɔ kualaa kɛ bɛ bɛbɛlɛ bɛ nwun asɪ bɛ mán bɛ nwun. ɔ sanlɪn kɛ b'a hele wɔ Eɪɛlɛ Ejɔlɛ nɪn anun kɛ:

Atubenwun mma'n-mɔ,

Nyanmɪan Kpili nɪn bɛ le yɪ.

Nan bɛ mɔ bɛ bebelɛ bɛ nwun asɪ'n,

Nyanmɪan nwun bɛ nwun anwunnvoe.

⁶ Yɪ sɔ ati, mɪn kan mɪn keke ɛmɔ kɛ ɛmɔ bɛbɛlɛ bɛ nwun asɪ bɛ mán tunminfue Nyanmɪan Kpili, nán ɔ'a man ɛmɔ su mɛlɛ kasian nɪn anun. ⁷ ɛmɔ fá bɛ nzusue'n kualaa bɛ wúla yɪ sa nɪn, ɔ sanlɪn kɛ ɔ nuan ɛmɔ lɪka.

⁸ ɛmɔ sɛsɛ bɛ nwun, bɛ sísa bɛ nwun, ɔ sanlɪn kɛ ɛmɔ kpɔfue Abɔnsanmun le bɔ ɛmɔ anwun mɔbɔlɔka kɛ

tetianfue mo yi nyin a bulu o le tetian o kpunnde naan mo o 'ci yi di o. ⁹ Emo tila be dedi nun anun kpa be jinlan be ja nun kpunndiin wo yi nyunnun. Aft asonun mma'n-mo mo be wo man'n lka kualatin'n, ke be nwun yale nun anun. ¹⁰ Kikaala emo le nwun yale kaan, yi nzin, Nyanman Kpili m'o si anwunnvoe sunman'n, mo o'a fele emo ke emo nun Kilisi be yo kun be tanlan yi anun-minnyanmun'n m'o le man ayuelte nun anun'n, yi muo-nun, o 'sesie emo kpa. O 'man emo tin. O 'man emo anwunsele. O 'man emo jinlan be ja nun kpunndiin. ¹¹ Tunmin'n ti yi die cian daa! Amin.

Ngale nun ahun ebisa

¹² Anianman *Silivun ye o'a buka min maan m'an hele kalata sin kaan ehi m'an nwan emo o. O ti anianman

m'o nanndi ananhole atun nun asu o. Mun fa kalata so'n mun wowula emo anwunsele ese mun kele emo ke Nyanman a nwun ye nwun anwunnvoe sakpa. Yi ti, emo jinlan be ja nun kpunndiin.

¹³ Asonun mma'n-mo mo be wo *Babilonun mo Nyanman a fele be yi nwun ke o'a fele emo'n, be nwan be 'bisa emo ahun. Maaki mo asonun nun anun o ti min wa'n, yi kusu yi nwan o 'bisa emo ahun.

¹⁴ Emo bisa be nwun ahun be to be nwun nun.

Be kualaa mo b'a fa be nwun b'a man Kilisi'n, Nyanman ci ci be lua.

2 PIELL

M'wə nun'n

Piell heleli kalata ehi nwanlin bé kualaa m'wə fa bé nwun b'a man Zozi Kilisi'n. Anun ɔ le kan kele bé ke ɔ si ke ɔ ngo hye man, ɔ 'ba wu. Ehika ati, ɔ kulo ke ɔ kaci bé ninng'e'n-m'wə heheleli'n. Alimua kalata'n m'wə Piell heleli nun anun, ɔ le kan kele asonun mma'n-m'wə ke se mân'n le kele bé ahuluwa a, be tíla bé dedi nun anun kpolo. Kalata'n m'wə ɔ su nnyuan ehi anun, ɔ le kan kele bé ke se ato ngehelefue-m'wə fite asonun nun anun nán be le kekele ato ninng'e be seɔi yí a, be só ananhole ejole'n m'wə be tulí nun anun kpa.

Kalata nun ati 1.1-15, Piell le kan like ati m'wə man ɔ le kele yí kalata'n: ɔ 'kaci asonun mma'n-m'wə maan bé ti tanlan wawe nun ejole'n m'wə be hanlin heleli bé nun asu. Alimua ekacie die'n (1.16-21) tu de Zozi Kilisi anwun Ejolekpa'n. Ejolekpa s'wə, yí Piell muonun nun mmofue'n-m'wə di yí nwun adanzie ke ɔ ti ananhole. Nyanmian mgbomanfue'n-m'wə m'wə Wawe Nwanzan-nwanzan'n hyulin bé maan be heleli Ehele Ejole Nwanzan-nwanzan'n kusu di yí nwun adanzie. Kalata nun ati nnyuan nun anun, Piell le bo ato ngehelefue'n-m'wə nyole'n-m'wə be fa be seɔi asonun'n tetele nun. Ekannzue m'wə Zudi kannzuli ato ngehelefue'n-m'wə yí kalata nun anun'n, yí kunmgbā nun ala b'wə yé ye nwun yí Piell kusu kalata nun anun ɔ. Kalata nun ati nsan nun anun, Piell le bua bé m'wə bé nwan yé Mún Zozi ngo sa ngo a man ɔ ngo bua man mân'n ndee'n. ɔ le kaci bé ke se Kilisi a hye nán ɔ walí man an, anun be nwún yí ke Nyanmian a si abutale. ɔ sanlin ke Nyanmian ngulo man ke suanlan fíí minlin, nan ɔ kulo ke bé kualaa be kaci bé asitanlan'n be fi bé ete nun anun be jasú (3.9). Kalata nun agualie nun, Piell kulo ke asonun mma'n-m'wə mian bé bu be tanlan anwuntie nun nán Nyanmian a nnyan man bé nwun ejole ete ɔ'a ngan man mele m'wə Kilisi 'sa ba'n (3.11-18).

Ahún ebisa

¹ Mún, Simun Piell, m'wə n di Zozi Kilisi akua ese n di yí b'wəfue'n yé mún kele kalata ehi ɔ. Mún kele mún nwan em'wə kualaa m'wə em'wə le dedi kunmgbā'n m'wə ye le yí m'wə yí nwun cian'n. Zozi Kilisi m'wə ti yé Nyanmian m'wə ti yé Nguandefue nun adawuluman, y'a nyan dedi s'wə ɔ sanlin ke ɔ ti sese. ² Mún 'bisa em'wə ahún. Nyanmian nun yé Mún Zozi, be nwún em'wə anwun anwunnvoe, ese bé man em'wə alua cíci bé nwun kpa. Be mán em'wə sí bé kpa.

³ Zozi Kilisi m'wə Nyanmian tunmin'n w'wə yí nun'n, ɔ'a fa yí kualaa m'wə cian'n ɔ'a man yé maan ye bu amanmuo m'wə s'wə Nyanmian anyún. ɔ'a man y'a si Nyanmian m'wə feleli yé ke ye yó kpa ke yí muonun ese ye wúlu yí anun-minnyanmun nun anun'n. ⁴ Yí ti, ninng'e mgbakpa'n-m'wə m'wə falí b'wə yé anhuba'n, ɔ'a man yé sa a han bé. Ninng'e s'wə-m'wə dunman nun, em'wə kualaa be nwanndi mân ehi anun anyunbulu ninng'e ete'n m'wə man ewue'n nán em'wə nun Nyanmian be yó kun.

⁵ Ehika ati, em'wə b'wə m'wəndunlin be b'wə bala kpa be tú bé dedi nun asu. Em'wə nwún ngele be tú bé abalab'wə kpa nun asu. ⁶ Ese em'wə b'wə m'wəndunlin be só bé nwun be tú ngele nun asu. Em'wə sí abutale be tú bé nwun es'wə nun asu. Em'wə fá bé nwun be b'wə Nyanmian. ⁷ Em'wə anwun eb'wə m'wə b'a fa b'a b'wə Nyanmian'n, em'wə húlo anianman'n-m'wə be búka su. Em'wə húlo menian'n-m'wə kualaa'tin be tú anianman'n-m'wə ehulo nun asu. ⁸ Ninng'e m'wə di ke em'wə nyan yí bé asitanlan nun anun nun anun. Se em'wə nyan yí d'wə

an, ɔ 'man em'wə di junman'n kanlanman kpa ese be 'si yé Mún Zozi Kilisi be k'wə bé nyunnun. ⁹ Nan suanlan m'wə ninng'e s'wə-m'wə nnun man yí nun'n, anun ɔ ti ke anyunsinlinwafue anaa ɔ ti ke suanlan m'wə nnwun man mua. ɔ ti suanlan m'wə yí lua a fi ke yí ete'n m'wə yoli yí daba'n, Nyanmian a fa a hye yí. ¹⁰ Yí s'wə ati, efel'e'n m'wə Nyanmian a fele em'wə ese ɔ'a fa em'wə'n, em'wə b'wə m'wəndunlin be jínlan nun cunnjún kpa. ɔ sanlin ke se em'wə yó yí s'wə a, em'wə ngo ɔ man ete nun lé. ¹¹ Ebele nun anun yé Nyanmian 'tike yé Mún Zozi Kilisi m'wə ti yé Nguandefue'n Belemgbin Mân'n m'wə mgb'e man nun lé nun anuan'n maan em'wə wulu nun ɔ.

¹² Ehika ati, cian biala mún 'kaci em'wə ninng'e s'wə-m'wə kem'wə afl em'wə si bé daba'n maan ananhole ejole'n m'wə em'wə tulí'n foto em'wə kpa. ¹³ Kem'wə n de ti as'wə'n, mún de mún di ke ɔ ti kpa ke n gáci em'wə ninng'e s'wə-m'wə nán em'wə alua a nvi man bé nwun. ¹⁴ Afl mún si ke ɔ ngo hye man, m'wə 'ba wu ke yé Mún Zozi Kilisi hanlin heleli mún'n. ¹⁵ Nan kem'wə n wuli man'n, mún 'b'wə m'wəndunlin mún kele kalata s'wə-m'wə mún sie em'wə. Yí die se mún wu a, anun em'wə alua nvi man ejole s'wə-m'wə.

Zozi Kilisi anunminnyanmun'n

¹⁶ Ehi, yé Mún Zozi Kilisi tunmin m'wə le yí ɔ nun yí ewale nun anwun ejole yé ye hanlin ye heleli em'wə ɔ. Nán ejole m'wə menian'n-m'wə b'wə bé ti anun be kan'n yé ye hanlin ɔ. Nan ye nwunlin yí anunminnyanmun kpilí'n yé nyunsu. ¹⁷ Mele m'wə Nyanmian m'wə ti S'wə'n 'man yí asasue ɔ wula yí anunminnyanmun'n, anun ye w'wə ebele.

Yí anunminnyanmun kpili nún anun, Nyanmian kò man
bè kò tì yí nún'n. Yí nwan: "Mín ehulo Baa y'ò le suanlan
ehi. M'an fa mín lua'n kualaa m'an wula yí nun." ¹⁸ Mele
mò anún yé nun yí wò buka nwannzan-nwannzan nún
asu elò'n, yé kòkò muonun yé tili anie sò'n m'ò fi nyan-
miansu'n.

¹⁹Yí sɔ ati, yɛ de ejɔlɛ'n mɔ Nyanmɩan mgbɔman-fus'e'n-mɔ hanlun'n yɛ di kpa. ɔ fata kɛ ɛmɔ yɔ anzue be tie ejɔlɛ sɔ'n kpa. ɔ sanlun kɛ ejɔlɛ sɔ'n-mɔ tɩ kɛ kanlan-nɛ m'ɔ lɛ ta awosin nun ɔ. ɔ 'ta dede alɩbahɩan nzalama'n fite nán alíe nun a hun. Zozi Kilisi m'ɔ tɩ kɛ alɩbahɩan nzalama sɔ'n 'ta ɛmɔ ahunlun'n-mɔ anun.

20 Yí be-yue-asle, emɔ nwún yí ke, ejɔle'n mɔ Nyanmlan
mgbɔmanfue'n-mɔ hanlɔn, m'ɔ wɔ Eहेले Ejɔle nun
anun'n, nán bé ngunmun bé ti anun yé be bɔli bé hanlɔn
ɔ. 21 ɔ sanlɔn ke ejɔle mɔ Nyanmlan kɔ fiti nun ɔ kɔ
hele'n, ɔ ti man like mɔ suanlan muonun kuala ke ɔ bɔ
yí ti anun ɔ kan ɔ. Nan Wawe Nwanzan-nwanzan'n
m'ɔ wɔ mgbɔmanfue'n-mɔ anun'n y'ɔ man be jujɔli
Nyanmlan anuan ɔ.

Ato ngehelefus'e'n-mə

2 Ehi, daba anun ato mgbomanfue-ma wa Nyan-
mian menian'n-ma anun. Ato ngehelefue-ma kusu
'ba fite fite emo afian. Be 'ba hehele ato ninngwe nvalie
nun be sedi asonun'n. Menian so'n-ma ma ye Mun a le be
ti fi be ete nun anun'n, b'a kaci be nzin b'a si yi. Be nyolie
so'n 'ba man be wu nvu nun. 2 Menian dun 'ba fa be
atun ete nun asu ye be nyolie ete'n dunman nun, men-
ian'n-ma 'ba han Nyanmian ananhole atun nun anwun
ejole ete. 3 Esika anyinbulu'n dunman nun, ato ngehele-
fue so'n-ma 'ba bo emo apoo be didi emo anwun. Nan
Nyanmian m'bu bua ndee nun a fa be nwun ajunlun dada
anqunmun. O nqo hye man fili o 'ba bo be busu.

⁴ Afi nyanmiansu mmofue'n-mo mo be yoli ete'n, Nyanmian Kpili a nva man bé nwun sa a nje man bé. Nán c'a hyl bé c'a gua bonza kpili nun anun, luka m'w ti awosin'n. Be wo ebele dede c' 'bua bé nde. ⁵ Nyanmian a nyaci man daba daba menian'n-mo anwun sa c'a nje man bé. C manlun esue kpili toli dede c nuanlun menian ati anun ete'n-mo mo anun be wo mân so nun anun'n. Bian'n mo be fele yí Nowe mo anun c tu menian'n-mo fuo ke be bó bala kpa'n, c nun menian nsu ala yê Nyanmian Kpili leli bé nguan c. ⁶ Nyanmian Kpili boli Sodmum nun Gomoko kulo'n-mo abusú. C tuli bé nun sîn dede be toli nzuan. D'a yo bé so maan be nwun yí ke menian mo bé nyun nzo man yí'n, ke bé ayuelue'n yue yí nun anun. ⁷ Mele so'n, Lotu m'w ti suanlan kpa, m'w di menian'n-mo ete'n mo be yo nun anwun yale'n, Nyanmian Kpili leli yí nguan. ⁸ Anun sese fue so'n ti ete fue'n-mo afian. Ete fue so'n-mo nyolu'e'n mo be yo yí cian daa m'w ti ete c nwun yí'n, c man c di yale. ⁹ Ehi ka ati, yé Mún si atun mo c 'bu su c de bé mo b'a fa bé nwun b'a bo yí'n fi emian nun anun. Nan ete fue'n-mo die, mo Nyanmian a fa a sie bé'n y'w le nde ebua'n mo c 'bua bé nde ebua cian nun anun'n. ¹⁰ Menian mo be mmu man Nyanmian Kpili tunmin'n like flú mo ninngde ete mo

anwunnaan'n kulo'n yê cian daa be yɔ'n, bé yê Nyan-
mian 'tua bé kale nɔn ɔ.

Ato ngehelefue sɔ'n-mɔ mɔ n ganlɔn bɛ ejɔlɛ'n, bɛ nzulo man suanlan fɛ́lɛ, ɛsɛ bɛ tu bɛ nwun. Bɛ nyɔn nzɔ man nyanmɛansu mmɔfue'n-mɔ mɔ bɛ le anunmin-nyanmun'n, nan bɛ kan bɛ nwun ejɔlɛ ɛtɛ. ¹¹ Kusu nyanmɛansu mmɔfue'n-mɔ muonun mɔ bɛ le anwunsele kpa ɔ nun tunmin bɛ tala ato ngehelefue sɔ'n-mɔ'n, bɛ ngan man ejɔlɛ ɛtɛ bɛ ndia man bɛ wɔ Nyanmɛan anyunnun. ¹² Nan menian sɔ'n-mɔ nzɛ man ngele fɛ́lɛ. Bɛ yɔ bɛ ninngɛ'n-mɔ kɛ ebolo naan. Mɔ bɛ ti'n kɔ se bɛ'n yɛ bɛ yɔ ɔ. Bɛ ɛhyɛ nun bɛ ehuan ati yɛ bɛ bɔlɛ bɛ ɔ. Menian sɔ'n-mɔ kan like mɔ bɛ nzɛ man yɛ nun anwun ejɔlɛ ɛtɛ. Bɛ 'wu sakpa kɛ ebolo naan'n-mɔ wu yɛ'n.

¹³ Yalɛ'n mɔ be kele menian'n-mɔ'n, Nyanmɔn Kpili 'ba hele bé bie. Eyua su kpa yê be yɔ bé ninngɛ etɛ'n-mɔ ɔ. Se emɔ le di anyɔnmɔn nán be ba emɔ afian an, bé abalabɔ etɛ'n gua emɔ anyunnun asɔ. Eɛɛ be di apoo'n mɔ be bɔ emɔ nɔn anwun fɛ. ¹⁴ Balasua ejɔlɛ yê ɔ wɔ bé ajɔnlɔn nɔn ɔ. Cɔan daa be yɔ etɛ'n be kɔ bé nyunnun. Be laka menian'n-mɔ mɔ Nyanmɔn Anuan Ejɔlɛ'n tɔlɔ man bé'n maan be gua kunman nɔn. Esika anyɔnbɔlɔ y'ɔ la bé nwun ɔ. Menian ɔ'n-mɔ a fa munnzue. ¹⁵ Be fi ananhɔlɛ atɔn nɔn asɔ b'a jasɔ. B'a minlin b'a fa Bozɔɔ awa Balamun m'ɔ kulo esika nɔn atɔn dɛɛ nɔn asɔ. Balamun ɔ'n, esika nɔn anyɔnbɔlɔ dunman nɔn, ɔ ɔɔlɔ nyɔlɛ etɛ. ¹⁶ Nan cɔan kun Nyanmɔn tuli yí nyunnun wɔ yí anzusele nɔn anwun. Afɔ afunlunmun'n mɔ anɔn ɔ tɔ su'n, ɔ tɔ naan m'ɔ njujɔ man. Afunlunmun'n kɔ jujɔ kɛ kulo suanlan jujɔ'n ɔ kɔ tua kpɔɔmanfue ɔ nɔn atɔn wɔ yí nyɔlɛ etɛ nɔn anwun.

17 Menian sɔ'n-mɔ tɪ kɛ asue mɔ ɔ'a sɪsɔn ɔ. Bɛ tɪ kɛ
esue mɔ ɔ'a munlan mɔ anwunman'n nɔn yɪ a hɔ ɔ.
Nyanmɪan Kpɪlɪ a sesie bɛ lɪka awosin bibaa kpa nɔn
anun. 18 Bɛ kolo bɛ nuan nɔn mgban. Bɛ sua bɛ mɔ
kɪkaala bɛ fi ɛtɛfue'n-mɔ asa nɔn b'a foti'n ngaa bɛ
man bɛ nɪan bɛ nyɪlɛ ɛtɛ'n-mɔ asu maan bɛ gua kun-
man nɔn biekun. 19 Bɛ kan bɛ kele bɛ kɛ bɛ 'ba nyan
fanwundi, nan kusu anɔn bɛ muonun bɛ tɪ ɛtɛ'n m'ɔ fa
bɛ kɔ ewue nɔn'n nganga. ɔ sanlɔn kɛ like m'ɔ sie suan-
lan'n man suanlan sɔ'n kaci yɪ kanga. 20 Afɪ menian mɔ
bɛ kɔ sɪ yɛ Mɪn yɛ Defue Zosi Kilisi, mɔ bɛ kɔ tɪ bɛ nwun
fi mɔn nɔn anun ninngɛ nɔuin nɔuin'n-mɔ anwun'n, sɛ
bɛ sa bɛ nzin ninngɛ sɔ'n-mɔ anwun biekun an, bɛ eto-
lo mɔ bɛ kɔ tolo'n, anɔn daba dɛtɛ'n tɪ kpa. 21 ɔ tɪ kpa
man menian sɔ'n-mɔ kɛ ahan b'a nwun man Nyanmɪan
atɪn'n, ɔ tala kɛ bɛ kɔ nwun yɪ nɔn b'a ju yɪ mala
nwannzan-nwannzan'n m'ɔ kɔ hele bɛ'n b'a tu'n. 22 Mɔ
ɔ'a tu bɛ'n, ɔ kele kɛ anyɔndala'n mɔ menian'n-mɔ
bu'n tɪ ananhɔlɛ. Bɛ nwan: "Cua nɔn a sa yɪ nzin ɔ'a li
like'n m'ɔ kpulɪ'n," ɛsɛ "Kpolike'n mɔ b'a bia yɪ'n, ɔ'a sa
ɔ'a kunndo yɪ nwun asɛ nɔn anun biekun."

Υέ Μιν εwαλε'n

3 Ehulo mma, ε 'nwun kalata'n m'ɔ tian yí nnyuan'n m'ɔ mún kɛlɛ mún bɛlɛ ɛm'ɔn. Kalata nnyuan sɔ'n kualaa anun, mún kacɔ ɛm'ɔ ninngɛ m'ɔ ɛm'ɔ sɔ yí daba'n mún man ɛm'ɔ ati tanlan su kpa. ² Mún kulo kɛ ɛm'ɔ ati

kaci ejɔlɛ'n mɔ Nyanmɪan mgbɔmanfue kunlun-ngunlun'n-mɔ hanlun yɪ daba'n. Ɛsɛ mɪn kulo kɛ ɛmɔ ati kaci yɛ Mɪn yɛ Defue'n mala'n mɔ ɛmɔ mmɔfue'n-mɔ sunlun ɛmɔ ɛɔ bɛ heheleli ɛmɔ'n.

³ Mɪn ejɔlɛ'n m'ɔ li mua'n y'ɔ le kɛ, ɛmɔ nwún yɪ kɛ mɛlɛ kasian nɪn anun, menian mmie-mɔ 'ba fite fite. Menian sɔ'n-mɔ 'ba yɔ nyɔlɛ ɛtɛ'n mɔ bɛ muonun bɛ kunnun kulo'n. Bɛ 'ba gulu ɛmɔ anwun ⁴ bɛ kan kɛ: "Asu Zozi a mmɔ man anhuba kɛ ɔ 'ba ɔ? Nan ɔ wɔ nin? Ɔ sanlun kɛ, kɛ yɛ nan-mɔ wuli dada angunmun dede m'ɔ ju ɛnɛ'n, ninngɛ'n kualaa mɔ Nyanmɪan bɔlɛ'n, flí kacili man!" ⁵ Menian sɔ'n-mɔ, bɛ man bɛ lua fi bɛ nwun kɛ daba daba, Nyanmɪan Kpili le yɪ Nuan Ejɔlɛ'n y'ɔ bɔlɛ anwunno nɪn asɪ ɔ. Ɔ man asɛ'n fi nzue nɪn fitelɛ, nan ɔ'a tɪ asɛ'n fi nzue nɪn anwun. ⁶ Ɛsɛ Nyanmɪan kpili le nzue y'ɔ falɛ sɛclɪ daba mân nɪn ɔ. Mân'n kualaa nuanlun. ⁷ Nan anwunno nɪn asɛ'n mɔ bɛ wɔ ewa ɛnɛ'n, Nyanmɪan Anuan Ejɔlɛ kunmgbɔ sɔ nɪn a fa bɛ a sie dede ɔ 'ju cɪan mɔ ɔ 'tu bɛ nɪn sɪn. Ɔ'a fa bɛ ɔ'a sie dede ɔ 'ju cɪan mɔ ɔ 'bua mân'n ndɛɛ ɔ kun ɛtɛfue'n-mɔ.

⁸ Ehulo mma, ejɔlɛ kun ɛhɪ, nán bɛ man bɛ lua fi. Ejɔlɛ sɔ'n y'ɔ le kɛ yɛ Mɪn anyunnun, cɪan kun tɪ kɛ afue akpu, yɛ "afue akpu tɪ yɪ nyunnun cɪan kun." ⁹ Menian'n mmie-mɔ junlun kɛ like'n mɔ yɛ Mɪn nwan ɔ 'y'ɔ'n, ɔ'a hyɛ yɪ nwun sunman. Nán yɪ sɔ ɔ, nán ɔ'a si abutale ɛmɔ dunman nɪn. Ɔ sanlun kɛ ɔ ngulo man kɛ ɛmɔ nunhan bie flí minlin, nan ɔ kulo kɛ bɛ kualaa bɛ fi bɛ ɛtɛ nɪn anun bɛ jasɔ. ¹⁰ Nan kusu yɛ Mɪn ewale cɪan'n, ɔ 'fu yɛ nɪn kɛ awofue. Cɪan sɔ'n, nyanmɪan'n 'ba han nɪn, ɔ 'man menian'n-mɔ anwun wusu bɛ nán yɪ busu a nunnun. Sɪn 'ba jue yala anwunno ɛɔ ninngɛ'n-mɔ. Asɛ'n nɪn su ninngɛ'n kualaa abusɔ 'ba bɔ.

¹¹ Ɛ ninngɛ'n-mɔ kualaa ayuelɛ'n tɪ sua a, anun ɛmɔ nían bɛ nwun kpa wɔ bɛ abalabɔ nɪn anun. Ɔ di kɛ ɛmɔ ɛnanndɛ'n yɔ nwannzan-nwannzan m'ɔ kele kɛ ɛmɔ a fa bɛ nwun b'a bɔ Nyanmɪan. ¹² Ɛmɔ tánlan bɛ nwún-ndɛ Nyanmɪan Kpili ewale cɪan'n, nán ɛmɔ bɔ mɔndɪn-lun bɛ yɔ like mɔ bɛ yɔ a, cɪan sɔ'n ɔ ju ndɛ'n. Cɪan sɔ'n, sɪn'n 'yala anwunno ɛɔ ninngɛ'n-mɔ ɔ bɔ bɛ busu ɔkɔkɔ! ¹³ Nan yɛ dɛ, yɛ le nwunndɛ anwunno fufɔlɛ'n, nɪn asɛ fufɔlɛ'n m'ɔ tɪ sɛsɛfue'n-mɔ lika mɔ Nyanmɪan Kpili a fa a bɔ yɛ anhuba'n.

¹⁴ Ɛhɪ ati, ehulo mma, kɛmɔ ɛmɔ le nwunndɛ yɛ Mɪn ewale'n, ɛmɔ bɔ mɔndɪn-lun bɛ bɔ bala kpa. Yɪ dɛ, cɪan m'ɔ ɔ a'n, bɛ nnyan man ɛmɔ anwun ejɔlɛ ɛtɛ flí bɛ ngan man wɔ yɪ nyunnun, nán ɛmɔ a tanlan wɔ aluacɪɛ nɪn. ¹⁵ Ɛmɔ nwún yɪ kɛ abutale'n mɔ yɛ Mɪn le si'n, menian'n-mɔ nguan ele tɪ ɔ. Ejɔlɛ sɔ'n yɛ Pɔlɔ m'ɔ tɪ yɛ nianman kpa'n le ngele'n mɔ Nyanmɪan manlun yɪ'n ɔ heleli beledi ɛmɔ nɪn ɔ. ¹⁶ Yɪ kalata'n-mɔ kualaa m'ɔ ɔ hele nɪn anun, ɔ kan ejɔlɛ sɔ'n. Yɪ kalata'n-mɔ anun, ejɔlɛ kpɔlɛ kpɔlɛ mmie-mɔ wɔ nɪn, bɛ bu ɛtɛ yɔ sɪ kpa. Menian mɔ bɛ nzɪ man like flí mɔ bɛ dedi'n nza man bɛ'n, bɛ kaci kaci ejɔlɛ sɔ'n-mɔ. Nyanmɪan Anuan Ejɔlɛ bu nga'n, kɛ bɛ kaci kaci yɪ hɔ. Bɛ muonun bɛ le yɔ bɛ nwun.

¹⁷ Nan ɛmɔ dɛ, ehulo mma, b'a kaci ɛmɔ. Ɛmɔ nían bɛ nwun kpa, nán bɛ mɔ bɛ kpɔ Nyanmɪan nɪn a nnaka man ɛmɔ maan ɛmɔ a minlin man bɛ jinlanbele kpa'n.

¹⁸ Nan ɛmɔ bɔ mɔndɪn-lun bɛ tánlan yɛ Mɪn Zozi m'ɔ tɪ yɛ Nguandefue nɪn anwunnvoe enwuan'n nɪn yɪ ɛsɛ nɪn anun bɛ hɔ bɛ nyunnun. Anunminnyanmun hán yɪ ɛnɛ, ɔ nɪn mɛlɛ daa! Amɪn.

1 ZU'AN

M'w kw nun'n

Ke menian'n-mo le kpun kele'n, Zozi bofue Zuan holi tanlanlun kulo kpili'n mo be fele yi Efezi nun asu. Ebele asonun'n-mo, Zozi bofue Pulu ye k bali be bu k. Mele mo Zuan wali juli ebele'n, k kacili asonun so'n-mo asu kpain. Erika ati ye k fele asonun'n-mo anun menian'n-mo yi mma nun k.

Zuan heleli kalata nsan mo ye le yi ye sa nun ewa'n. Alimua kalata die'n, k ngele k ngo man asonun kun anaan suanlan kun. Nan kalata nun an, anun k di ke asonun'n-mo kualatin kunga. Kalata nun anun, ejole tile nnyuan wo nun. Ejole tile kun le sele be ke be nanndi ananhole atun nun asu. Ejole so'n, yi bu y'k le ke be le ye Mun Zozi be li be ahunlun nun anun kpa, ese be hulo be nwun. Ejole tile kun kusu le kannzu be ke be nian be nwun wo be mo be kekele ato ninng'e'n-mo anwun (2.18-29, 4.1-6).

Suanlan'n mo yi nuan ejole'n man nguan'n

y'k le Nyanmian Awa Zozi Kilisi

1 Anianman-mo, ye le kele emo ye bo suanlan'n mo yi nuan ejole'n man nguan nun anwun ejole ye kele emo. Ninng'e'n-mo kualaa abubu nun anun'n, anun suanlan so'n mo ebele. Ye die, y'a ti yi nuan anun ejole, y'a nwun yi ye nyinsu, ye nyin a ha yi nwun y'a fa ye sa y'a han yi. ² Mele m'k yuli yi nwun'n, ye nwunlin yi. Erika ati, ye di yi nwun adanzie ye le kan yi nwun ejole ye kele emo. Yi ye k man ye nguan m'k le man ayuelie nun k. Anun k wo ye Si Nyanmian anwun eli ye k'a a yi yi nwun k'a hele ye k. ³ Anianman-mo, suanlan so'n, k ti Nyanmian Awa. Mo y'a nwun yi ye nyinsu nun ejole mo y'a ti'n, ye le bo nun amannie ye kele emo kusu nan emo nun ye, ye kan ye bo nun ye yo kun. Afi ye die, ye nun ye Si Nyanmian nun yi Wa Zozi Kilisi y'a han y'a bo nun y'a yo kun. ⁴ Erika ati ye ye le kele kalata ehi ye bele emo nan ye fe elie nun a la yi nyin kpa bokko.

Nyanmian ti kanlannie

⁵ Anianman-mo, e 'nwun ejole'n mo Zozi Kilisi hanlun heleli ye mo ye le bo nun amannie ye kele emo'n. Ejole so'n, y'k le ke Nyanmian ti kanlannie, awosin fili nnun man yi nun. ⁶ Yi ti, se ye kan ke ye nun yi y'a han y'a bo nun y'a yo kun nan se ye te yo awosin nun anun nyole'n-mo a, anun ye le laka laka ye muonun ye nwun ye ejole'n nun ye nyole'n-mo anun. ⁷ Nan se ye ti kanlannie'n yuein nun anun ke Nyanmian muonun ti yi nun an, anun ye nun emo, y'a han y'a bo nun. Anun yi Wa Zozi moja'n ti ye nwun wo ete biala anun. ⁸ Se ye kan ke ye nyo man ete a, anun ye le laka laka ye muonun ye nwun, ananhole fili nnun man ye nun. ⁹ Nan se ye kan ye ete'n-mo ye kele Nyanmian an, k 'fa ye nwun sa k ce ye, ese k 'ti ye nwun wo ete biala anun. Ye kualaa ye de yi ye tu nun. K sanlun ke Nyanmian ti sese'ue. ¹⁰ Se ye kan ke ye yoli man ete a, anun ye le kele ke Nyanmian ti

atofue. Anun y'a nva man yi Nuan Ejole'n y'a nzie man.

Zozi Kilisi di ye ti ejole

2 Min mma-mo, ke k kyo yo nan emo a nyo man ete'n, yi ti ye mun kele kalata ehi mun bele emo k. Nan se suanlan bie yo ete bokko a, ye le dimanfue kun wo ye Si Nyanmian anwun ebele m'k di ye ti ejole k. Dimanfue so'n, y'k le Zozi Kilisi m'k ti sese'ue'n. ² K sanlun ke Zozi Kilisi a fa yi nwun a yi ye ti te maan Nyanmian a fa ye ete'n kualaa a hye ye. Nan ye ete die nun ala ye k 'fa ce ye k, nan k 'fa menian'n-mo kualaa ete'n k ce be. ³ Se ye nyin so Nyanmian, ye yo like m'k k hele ye ke ye yo nun an, anun ye si Nyanmian sakpa. ⁴ Suanlan mo yi nwan: "Min die, mun si Nyanmian," nan yi nyin nzo man yi a, anun suanlan so'n ti atofue, k ngan man ananhole fili. ⁵ Nan suanlan kusu mo yi nyin so Nyanmian Anuan Ejole'n, anun k ti suanlan m'k kulo Nyanmian sakpa. Ebele ye ye nwun yi ke y'a fa ye nwun y'a bo Nyanmian k. ⁶ Suanlan m'k k han ke k nun Nyanmian b'a yo kun'n, k di ke k nanndi atun'n mo Zozi Kilisi nanndi su nun asu.

⁷ Min ehulo mma, nan mala fufole ye mun kele mun bele emo k. Nan mala daba'n mo be hanlun be heleli emo mele mo emo fali be nwun be manlun Zozi'n. Mala daba so nun anwun ejole ye mun kacil emo k. ⁸ Nan kusu, k ti ke mala fufole ye mun kele mun bele emo k. Be nwun yi ananhole wo Kilisi enanndie nun anun, k nun emo kusu enanndie nun anun. Ye nwun yi ke k ti fufole, k sanlun ke awosin nun a ho a yue, jawe nun a fite dada angunmun. ⁹ Suanlan m'k k han ke k nanndi jawe nun anun nan k kpo yi nianman an, anun suanlan so'n te nanndi awosin nun anun. ¹⁰ Suanlan m'k kulo yi nianman'n, anun suanlan so'n nanndi jawe nun. K nyo man like fili m'k kualaa ke k man suanlan k ete nun anun k. ¹¹ Nan suanlan m'k kpo yi nianman'n, anun suanlan so'n te nanndi awosin nun anun. K nanndi awosin nun, k nzi man lika m'k le k'o'n. Afi awosin nun a lu yi nyin nun asu tuun.

Nán bē kulo eyuadi'n

¹² Mín mma-mǎ, mún kēle kalata ēhí mún bēle emǎ, ǎ sanlún kē Kilisi dunman nún ati, Nyanmian a fa emǎ ete nún a hye emǎ. ¹³ Mín sǐ-mǎ, mún kēle kalata ēhí mún bēle emǎ, ǎ sanlún kē emǎ sǐ suanlan'n m'ǎ wǎ ēbēle sunmin mǎn nún abubu nún anun'n. Mgbafēle-mǎ, mún kēle kalata ēhí mún bēle emǎ, ǎ sanlún kē emǎ asa a huala Abɔnsanmun.

¹⁴ Mín mma-mǎ, mún kēle ēhí mún bēle emǎ, ǎ sanlún kē emǎ sǐ Sǐe'n. Mín sǐ-mǎ, mún kēle kalata ēhí mún bēle emǎ, ǎ sanlún kē emǎ sǐ suanlan'n m'ǎ wǎ ēbēle sunmin mǎn nún abubu nún anun'n. Emǎ mgbafēle'n-mǎ, mún kēle kalata ēhí mún bēle emǎ, ǎ sanlún kē emǎ anwun yǎ sǐ. Nyanmian Anuan Ejǎle'n wǎ emǎ anun, ēse emǎ asa a huala Abɔnsanmun. ¹⁵ Nán bē kulo eyuadi'n, nán bē man bē nyún bulu nún ninngē'n-mǎ. Suanlan m'ǎ kǎ hulo eyuadi ēhí anun ninngē'n-mǎ'n, suanlan sǎ'n, anún ǎ ngulo man Nyanmian. ¹⁶ Afl ninngē'n kualaa m'ǎ wǎ nún'n, ajunlún basa-basa, ǎ nún ninngē'n kualaa mǎ suanlan anyún bulu yǐ nwun'n, ǎ nún asǐe nún asu ewa anwundǐe'n mǎ bē fa bē tu bē nwun'n, ēhí kualaa fi man Sǐe nún ēbǎ, nan ǎ tǐ eyuadi nún anun ninngē. ¹⁷ Eyuadi'n nún nún anyúnbulu'n 'kpē nún, nan suanlan m'ǎ yǎ like mǎ Nyanmian kulo'n, suanlan sǎ'n le nyanmiansu nguan'n m'ǎ le man ayuelǐe'n.

Bé mǎ bē kpǎ Zozi Kilisi'n

¹⁸ Mín mma-mǎ, mǎn nún ayuelǐe ka kaan ju. Emǎ a tǐ kē bē nwan Kilisi kpǎfue'n di kē ǎ ba. Sian dǐe, Kilisi mgbǎfue'n-mǎ a sun. ēhí y'ǎ man yē nwun yǐ kē yē wǎ mēle kasian nún anun ǎ. ¹⁹ Kilisi mgbǎfue sǎ'n-mǎ, daba anún bē wǎ yē eku nún anun bie, nan kusu bē nún yē tǐ man kun. Afl sē ǎ tǐ kē bē nún yē tǐ kun an, ahan b'a nyǐ man bē nwun. B'a yǐ bē nwun maan bē nwun yǐ ananhǎle kē nán yē menian y'ǎ le bē. ²⁰ Nan emǎ dǐe, Kilisi a fa Wawē Nwannzan-nwannzan'n ǎ'a man emǎ, ǎ'a man emǎ kualaa a nwun ananhǎle ejǎle'n. ²¹ Sē mún kēle emǎ a, nán kē emǎ nzǐ man ananhǎle ejǎle nún ǎ, nan kemǎ emǎ sǐ yǐ nún ati ǎ. Afl, emǎ sǐ kē ananhǎle'n nún ato'n bē nzan man.

²² Atǎfue'n y'ǎ le nwan? Atǎfue'n y'ǎ le suanlan'n m'ǎ kan kē Zozi tǐ man Kilisi'n. Suanlan sǎ'n kpǎ Kilisi. ǎ nne man Sǐe'n nún Baa'n nni man. ²³ Afl, suanlan m'ǎ nne Baa'n nni man'n, anún suanlan sǎ'n, ǎ nne man Sǐe'n kusu nni man. Nan suanlan m'ǎ de Baa'n dǐ'n, anún ǎ de Sǐe'n kusu di.

²⁴ ēhǐka ati, ejǎle'n mǎ abubu nún anun bē hanlún bē helelǐ emǎ'n, emǎ mǎn ǎ tánlan emǎ ati anun kpa. Sē emǎ fa ejǎle sǎ'n sie a, anún emǎ kusu nún Baa'n nún Sǐe nún a han a bǎ nún b'a yǎ kun.

²⁵ ē 'nwun like mǎ Kilisi a fa a bǎ yē anǎhuba kē ǎ 'fa man yē'n: nyanmiansu nguan'n m'ǎ le man ayuelǐe'n.

²⁶ Bé mǎ bē kulo kē bē laka emǎ'n, bē tǐ yē mún kēle kalata ēhí mún bēle emǎ ǎ. ²⁷ Nan emǎ dǐe, Kilisi a fa yǐ Wawē nún a man emǎ. Kemǎ yǐ Wawē'n wǎ emǎ anun

nún ati, ǎ njian man kē suanlan héhele emǎ ninngē. ǎ sanlún kē Wawē'n kekele emǎ ngele ninngē kualaa anun. Ninngē'n kualaa m'ǎ kēle'n tǐ ananhǎle, ato nún man nún. Emǎ mǎn bē nyún sǐ like mǎ Wawē'n kēle emǎ'n nán emǎ nún Kilisi a yǎ kun.

²⁸ Afl sian, mún mma-mǎ, emǎ nún Zozi Kilisi bē yǐ kun nán cǐan m'ǎ kǎ a'n, yē ahunlún a tǎ yē kunnun, nán yē nyunnun a ngua man asǐ yǐ ewale nún anun. ²⁹ Emǎ sǐ kē Kilisi tǐ sēsēfue, ēhǐka ati, emǎ nwún yǐ kē suanlan m'ǎ yǎ nyǎle m'ǎ tǐ kpa'n, suanlan sǎ'n tǐ Nyanmian awa.

Yē tǐ Nyanmian amma sakpa

3 Anianman-mǎ, emǎ nǐan ehulo kpilǐ'n mǎ Nyanmian a hulo yē'n! ǎ'a hulo yē dede ǎ'a fēle yē yǐ mma. Sē ǎ fēle yē yǐ mma a, ǎ tǐ ananhǎle, ǎ sanlún kē y'a kaci yǐ mma sakpa. Emǎ nǐan, like m'ǎ man menian'n-mǎ nnwun man kē yē tǐ yǐ mma'n, y'ǎ le kē bē nzǐ man Nyanmian muonun.

² Ehulo mma, sian dǐe, yē tǐ Nyanmian amma. Nán kē cǐan bie yē 'ba kpún yē kaci yǐ'n, ǎ fitelǐ man yuein. Kusu mǎ yē sǐ'n y'ǎ le kē cǐan mǎ Kilisi'n kǎ sa kǎ a'n, yē kualaa yē 'ba nwun yǐ yuein kē ǎ kpún tǐ yǐ'n, nán yē kaci kē yǐ. ³ Suanlan biala m'ǎ le anyundasue kē ǎ tǐ Nyanmian awa'n, ǎ sie yǐ nwun nwannzan-nwannzan kē Kilisi tǐ nwannzan-nwannzan'n. ⁴ Suanlan biala m'ǎ kǎ yǎ ete'n, anún ǎ'a tun Nyanmian mala'n. ǎ sanlún kē ete eyǎle'n yē bē fēle yǐ mala etuan nún ǎ. ⁵ Emǎ sǐ kē yē ete nún ati yē Zozi Kilisi walǐ ǎ. ǎ walǐ yē ete nún ecicie. Yǐ muonun, ete sin kaan sua, ǎ yǎlǐ man bie lé. ⁶ ēhǐ ati, suanlan biala m'ǎ kǎ fa yǐ nwun ǎ kǎ bǎ Zozi Kilisi'n, ǎ yǎci ete nún eyǎle. Nan suanlan m'ǎ tē yǎ ete'n, anún ǎ nwunlin man Zozi Kilisi lé ēse ǎ nzǐ man yǐ.

⁷ Mín mma-mǎ, nán bē man suanlan flǐ laka emǎ. Suanlan m'ǎ yǎ nyǎle m'ǎ tǐ sēsē'n, anún suanlan sǎ'n muonun tǐ sēsēfue kē Kilisi tǐ yǐ'n. ⁸ Nan suanlan m'ǎ yǎ ete'n, anún ǎ tǐ Abɔnsanmun suanlan. ǎ sanlún kē mǎn'n bǎlǐ yǐ bu ala yē Abɔnsanmun yǎlǐ ete ǎ. ēhǐ ati, Nyanmian Awa'n walǐ kē ǎ 'ba bǎ Abɔnsanmun junman'n m'ǎ di nún abusǐ. ⁹ Suanlan biala m'ǎ tǐ Nyanmian awa'n, ǎ yǎci ete nún eyǎle. ǎ sanlún kē Nyanmian tunmin'n m'ǎ man nguan'n wǎ yǐ nún. ǎ le man atún kē ǎ yǎ ete ǎ, ǎ sanlún kē Nyanmian tǐ yǐ Sǐ. ¹⁰ ē 'nwun like m'ǎ man bē nwun Nyanmian amma'n-mǎ nún Abɔnsanmun dǐe'n-mǎ angunmun'n: suanlan biala m'ǎ nyǎ man nyǎle m'ǎ tǐ sēsē anaan ǎ ngulo man yǐ nianman'n, anún suanlan sǎ'n tǐ man Nyanmian awa.

Emǎ hǐlo bē nwun

¹¹ ēhǐ, Ejǎlekpa nún abubu nún anun, ejǎle mǎ emǎ tulǐ'n y'ǎ le kē yē hǐlo yē nwun. ¹² Nán man yē yǎ kē Kayún m'ǎ tǐ Abɔnsanmun suanlan, m'ǎ hunlin yǐ nianman'n. Nzuke ati yē Kayún hunlin yǐ nianman'n? ǎ hunlin yǐ, ǎ sanlún kē Kayún muonun, yǐ nyǎle'n-mǎ tǐ man kpa. Yǐ nianman'n nyǎle dǐe'n-mǎ tǐ kpa.

¹³ Mín nianman-mǎ, sē mǎn nún anun menian'n-mǎ kpǎ emǎ a, nán bē man ǎ sin bē nwun. ¹⁴ Yē sǐ kē yē fi

ewue nun y'a tinnge y'a wulo nguan nun. Ye nwun yí sɔ, ɔ sanlɛn ke ye kulo yé nianman'n-mɔ. Suanlan m'ɔ ngulo man suanlan'n, anɛn ɔ tɛ wɔ ewue nun. ¹⁵ Suanlan biala m'ɔ ngulo man suanlan'n, anɛn ɔ kun suanlan. Ɛmɔ sɪ ke suanlan m'ɔ kun suanlan'n, ɔ nnyan man nyanmiansu nguan'n m'ɔ le man ayuelɛ'n. ¹⁶ M'ɔ man y'a nwun ehulo'n y'ɔ le ke Zozi Kilisi a hulo kulo menian'n-mɔ dede ɔ'a wu bé dunman nun. ɔ se ke yé kusu ye húlo yé nianman'n-mɔ dede ye wú bé dunman nun. ¹⁷ Se suanlan kun le eyuadi nɛn anɛn anwundɛ'n-mɔ, se ɔ nwun yí ke yí nianman nun a mian nán se ɔ'a nne man yí a, suanlan sua, ɔ yɔ se m'ɔ kan ke Nyanmian ehulo'n wɔ yí nun ɔ?

¹⁸ Mɪn mma-mɔ, nán be man ye kulo yé nwun yé je su nun yé nuan nun mgban. Nan be mán ye húlo yé nwun ananhɔle nun, ɛse be mán ye yó like m'ɔ kele ke ye kulo yé nwun sakpa. ¹⁹ Se ye yɔ yí sɔ a, ye 'nwun yí ke ananhɔle'n wɔ yé nun. Ɛhi yé ɔ 'ba man yé ahunlɛn 'tɔ yé kunnun wɔ Nyanmian anyunnun ɔ. ²⁰ Aft, se yé ahunlɛn bu yé fɔɔ biala a, Nyanmian tɪ kpili tala yé ahunlɛn'n, ɛse ɔ sɪ like biala.

²¹ Yí ti, ehulo mma, se yé ahunlɛn'n mmu man yé fɔɔ a, anɛn yé ahunlɛn 'tɔ yé kunnun wɔ Nyanmian anyunnun. ²² Like biala mɔ ye kɔ seɛ yí'n, ɔ 'fa man yé. ɔ sanlɛn ke ye di yí mala nun ye kɔ seɛ ye yɔ yí kunnun like. ²³ Ɛ 'nwun mala'n mɔ ɔ'a fa ɔ'a man yé'n: Ye lé yí Wa Zozi Kilisi ye lí, nán ye húlo yé nwun ke Kilisi hanlɛn heleli yé'n. ²⁴ Suanlan m'ɔ di Nyanmian mala nun asu'n, anɛn ɔ wɔ Nyanmian anɛn, Nyanmian kusu wɔ yí nun. Like m'ɔ man ye nwun yí ke Nyanmian wɔ yé nun'n y'ɔ le yí Wawe Nwanzan-nwanzan'n mɔ ɔ'a fa ɔ'a man yé'n.

Nyanmian Wawe'n yé kpɔfue'n wawe'n

4 Ehulo mma, nán be de bé kualaa mɔ bé nwan be le Nyanmian Wawe'n be di. Nan ɛmɔ sɔ bé be nían se wawe'n mɔ be le yí'n fi Nyanmian ɛɔ sakpa a. Aft ato mgbɔmanfue dɔun a tu a sanndɪ mán nɛn anɛn. ² Ɛ 'nwun like m'ɔ man be nwun yí ke suanlan ɛhi le Nyanmian Wawe'n: Suanlan biala m'ɔ kɔ han ke Zozi Kilisi a kaci yí nwun kulo suanlan sakpa'n, anɛn suanlan sɔ'n le Nyanmian Wawe'n. ³ Nan suanlan m'ɔ nne Zozi anwun ɛjɔle sɔ'n nni man'n, anɛn suanlan sɔ'n le man Nyanmian Wawe'n. Wawe'n m'ɔ wɔ suanlan sɔ nɛn anɛn'n tɪ Kilisi kpɔfue'n wawe. Ɛmɔ tɪ ke wawe sɔ'n 'ba a mán nɛn anɛn. Kikaala dɛ, wawe sɔ nɛn a a mán nɛn anɛn dada angunmun. ⁴ Mɪn mma-mɔ, ɛmɔ dɛ, ɛmɔ tɪ Nyanmian menian. Ɛmɔ asa a huala ato mgbɔmanfue'n-mɔ. ɔ sanlɛn ke Wawe'n m'ɔ wɔ ɛmɔ anɛn'n, ɔ yɔ sɪ tala wawe'n m'ɔ wɔ mán ɛhi anɛn menian'n-mɔ anɛn'n. ⁵ Ɛmɔ be tɪ mán ɛhi anɛn menian'n, nunhan ɛjɔle ala yé be kan ɔ. Mɔ be kɔ han'n kusu yé menian'n-mɔ tie ɔ. ⁶ Nan yé dɛ, Nyanmian menian y'ɔ le yé. Suanlan m'ɔ sɪ Nyanmian'n tie yé. Nunhan m'ɔ nɛn man Nyanmian'n ndie man yé. Ɛbeɛ yé ye fa ye nwun Nyanmian Wawe'n m'ɔ kan ananhɔle'n nɛn atofue'n-mɔ wawe nɛn angunmun ɔ.

Nyanmian tɪ ehulo baka.

⁷ Ehulo mma, be mán ye húlo yé nwun. ɔ sanlɛn ke ehulo'n fi Nyanmian ɛɔ. Suanlan biala m'ɔ kulo suanlan'n, ɔ tɪ Nyanmian awa, ɛse anɛn ɔ sɪ Nyanmian. ⁸ Nan suanlan m'ɔ ngulo man suanlan'n, anɛn ɔ nɛn man Nyanmian. ɔ sanlɛn ke Nyanmian tɪ ehulo baka. ⁹ Ɛ 'nwun ke Nyanmian kpɛnɛn heleli yé ke ɔ kulo yé'n: ɔ'a suan yí Bangɔɔ'n mán nɛn anɛn maan yí dunman nun, ye nyan nguan. ¹⁰ Nan ehulo'n mɔ Nyanmian kulo yé'n, nán ke yé yé y'a li mua y'a hulo Nyanmian ɔ. Nan yí lili ɔ'a li mua ɔ'a hulo yé ɔ'a suan yí Wa'n ke yé ɛtɛ'n-mɔ dunman nun, ɔ yí yé ti tɛ maan ye nyán ɛtɛ face.

¹¹ Ehulo mma, se Nyanmian a hulo yé sua a, yé kusu ye húlo yé nwun. ¹² Suanlan fíi nwunlin man Nyanmian lé. Nan se ye kulo yé nwun an, Nyanmian 'tanlan yé nun be nwun yí ehulo'n m'ɔ wɔ yé nun'n kpa bɔkɔ. ¹³ Like m'ɔ man ye nwun ke Nyanmian wɔ yé nun, ɛse yé kusu ye wɔ yí nun'n, y'ɔ le ke ɔ'a fa yí Wawe'n ɔ'a man yé. ¹⁴ Y'a nwun yí yé ye le bɔ kpaye ke Sɛ nɛn a suan Baa'n ke ɔ bála a le mán nɛn ati. ¹⁵ Se suanlan kun kan yí bagua nun ke Zozi tɪ Nyanmian Awa a, anɛn Nyanmian wɔ suanlan sɔ nɛn anɛn ɛse yí kusu ɔ wɔ Nyanmian anɛn. ¹⁶ Nan yé dɛ, ye sɪ ke Nyanmian kpɛn kulo yé'n, ɔ man y'a le yí y'a li. Nyanmian tɪ ehulo baka. Suanlan m'ɔ le ehulo'n, anɛn ɔ tɪ Nyanmian dɛ, Nyanmian kusu tɪ yí dɛ. ¹⁷ Se ye le ehulo sakpa yé nun an, cɛn mɔ Nyanmian 'ba bua menian'n-mɔ ndɛɛ'n, yé kunnun ndɛtɪ man yé. ɔ sanlɛn ke asitanlan'n mɔ ye tɪ nun mán nɛn anɛn'n, ɔ nɛn Zozi dɛ'n tɪ kun. ¹⁸ Esulo nɛn man ehulo nɛn anɛn. Suanlan m'ɔ kulo suanlan kpa'n, ɔ nzulo man yí nɛn. Suanlan m'ɔ sulo yí nɛn'n, anɛn ɔ le man ehulo kpa. Aft, esulo'n kele ke ɛtɛ'n wɔ ɛbeɛ nun yí nwun ahatua. ¹⁹ Nan yé dɛ, ye kulo Nyanmian nun menian'n-mɔ, ɔ sanlɛn ke Nyanmian y'ɔ lili mua ɔ hulɔli yé ɔ. ²⁰ Se suanlan kun kan ke: "Mɛn kulo Nyanmian" nán se ɔ kpɔ yí nianman an, anɛn ɔ tɪ atofue. Aft, se ɔ kpɔ yí nianman'n m'ɔ nwun yí nɛn an, nán Nyanmian m'ɔ nɛn man yí'n yé ɔ kualaa ke ɔ kulo yí ɔ. ²¹ Ɛ 'nwun mala'n mɔ Kilisi a fa a man yé'n. Suanlan m'ɔ kulo Nyanmian'n di ke ɔ kulo yí nianman'n kusu.

Ye di mán nɛn asu kunnunmun

5 Suanlan biala m'ɔ de di ke Zozi tɪ Kilisi'n, anɛn suanlan sɔ'n tɪ Nyanmian awa. Ɛhika ati, suanlan mɔ yí nwan ɔ kulo Sɛ'n, anɛn ɔ kulo yí mma'n-mɔ kusu. ² Like m'ɔ man ye nwun yí ke ye kulo Nyanmian amma'n-mɔ'n y'ɔ le meɛ mɔ ye kulo Nyanmian ye di yí mala nɛn asu'n. ³ Aft, se yé nwan ye kulo Nyanmian an, ɔ di ke ye di yí mala nɛn asu. Yí mala sɔ'n nɔɔ man sɪ mɔ ye nguala man su di ɔ. ⁴ ɔ sanlɛn ke Nyanmian awa biala di mán nɛn asu kunnunmun. Like m'ɔ man ye di mán nɛn asu kunnunmun'n y'ɔ le yé dedi'n. ⁵ Nwan yé ɔ kualaa mán nɛn asu kunnunmun di ɔ? Suanlan m'ɔ de di ke Zozi tɪ Nyanmian Awa'n yé ɔ kualaa mán nɛn asu kunnunmun di ɔ.

Like m'w keke ke Zozi ti Nyanmian Awa'n

⁶ Zozi Kilisi muonun walɛ asɛ nɛn asu ɛwa. Bɛ sɔnɛn-
lɛn yɛ asue nɛn anɛn, ɛsɛ mɛlɛ mɔ ɔ 'wu'n, ɔ gualɛ yɛ
moja nɛn asɛ. Nɛn ɛsɔnɛn ala yɛ bɛ sɔnɛnɛn yɛ ɔ, nan
ɛsɛ ɔ gualɛ yɛ moja nɛn asɛ nɛn asu. Nyanmian Wawɛ'n
muonun di yɛ nwun adanzɛ. ɔ sanlɛn kɛ yɛ dɛ, ɔ nni
man ato. ⁷ Ninngɛ nsan keke yɛ kɛ Zozi ti Nyanmian
Awa sakpa. ⁸ Ninngɛ nsan sɔ'n y'ɔ le Nyanmian
Wawɛ'n, ɛsɔnɛnɛn mɔ bɛ sɔnɛnɛn yɛ asue nɛn anɛn, ɔ
nɛn yɛ moja'n m'w gualɛ asɛ nɛn asu'n. Ninngɛ nsan sɔ
nɛn anɛn ɛjɔlɛ ti kun. ⁹ Menian'n-mɔ ninngɛ'n-mɔ mɔ
bɛ kɔ nwun yɛ'n, sɛ bɛ kan yɛ nwun ɛjɔlɛ bɛ keke yɛ a, yɛ
de yɛ di. Nyanmian dɛ'n m'w kan'n tala bɛ dɛ'n. Afi,
Nyanmian muonun di adanzɛ kɛ Zozi ti yɛ Wa. ¹⁰ Suan-
lan m'w de di kɛ Zozi Kilisi ti Nyanmian Awa'n, ɔ sɛ yɛ
fɔn kɛ ɛjɔlɛ sɔ'n ti ananhɔlɛ. Nan suanlan m'w nne nni
man'n, ɔ keke kɛ Nyanmian ti atofuɛ. ɔ sanlɛn kɛ
adanzɛ'n mɔ Nyanmian di wɔ yɛ Wa nɛn anwun'n,
suanlan sɔ'n dɛ, ɔ nne nni man. ¹¹ ɛ 'nwun adanzɛ
sɔ'n: Nyanmian a man yɛ nyanmiansu nguan'n m'w le
man ayuelɛ'n. Nguan sɔ'n, ɔ nanndɛ yɛ Wa nɛn asu yɛ ɔ
man yɛ nyan yɛ ɔ. ¹² Suanlan m'w kɔ le Baa'n kɔ li'n, ɔ le
nyanmiansu nguan'n. Nan suanlan mɔ ɔ'a nne man
Nyanmian Awa'n ɔ'a nni man'n, ɔ le man nguan sɔ'n
bie.

Nyanmiansu nguan'n m'w le man ayuelɛ'n

¹³ ɛmɔ mɔ bɛ de Nyanmian Awa'n bɛ di'n, mɛn keke
kalata ɛhɛ mɛn bɛlɛ ɛmɔ, mɛn man ɛmɔ nwun yɛ kɛ ɛmɔ
le nyanmiansu nguan'n m'w le man ayuelɛ'n. ¹⁴ ɛ
'nwun like ati m'w man yɛ kunnun nditi man yɛ wɔ
Nyanmian anyunnun'n: afɛ sɛ yɛ bisa yɛ like m'w kulo a,
yɛ sɛ yɛ fɔn kɛ ɔ 'fa man yɛ. ¹⁵ Kɛmɔ yɛ sɛ yɛ fɔn kɛ sɛ
yɛ bisa yɛ like a, ɔ yɛ anzɛ ɔ tie yɛ'n, like biala mɔ yɛ kɔ
bisa yɛ kɛ ɔ fá mán yɛ'n, ɔ 'fa man yɛ. ¹⁶ Sɛ suanlan kun
nwun yɛ kɛ yɛ nianman le yɛ ɛtɛ m'w ngun man suanlan
an, ɔ sɛlɛ Nyanmian ɔ mán yɛ, nán Nyanmian 'ba man
ɔ nyan nguan. Mɛn nwan bɛ mɔ bɛ yɛ ɛtɛ m'w ngun
man suanlan nɛn ala. ɛtɛ kun wɔ ɛbɛlɛ, sɛ bɛ yɛ a, ɔ kun
suanlan. M'an ngan man kɛ ɛmɔ sɛlɛ Nyanmian bɛ
mán menian mɔ bɛ yɛ ɛtɛ sɔ'n. ¹⁷ ɛtɛ kualaa ti ɛtɛ, nan
kusu ɛtɛ'n mmie-mɔ wɔ ɛbɛlɛ, ɔ ngun man suanlan.
¹⁸ Yɛ sɛ kɛ suanlan biala m'w ti Nyanmian dɛ'n, ɔ nga
man ɛtɛ ɛyɔlɛ nɛn anɛn. ɔ sanlɛn kɛ Nyanmian Awa'n
sisa yɛ. Abɔnsanmun nguala man yɛ like fɛlɛ yɛ. ¹⁹ Yɛ dɛ,
yɛ sɛ kɛ yɛ ti Nyanmian amma, nan mán bɔndɛn'n, bɛ
dɛ bɛ wɔ Abɔnsanmun asa nɛn. ²⁰ Yɛ sɛ kɛ Nyanmian
Awa nɛn a a hele yɛ ngele maan y'a nwun ananhɔlɛ
Nyanmian'n sakpa. Yɛ nɛn ananhɔlɛ Nyanmian'n muo-
nun, y'a yɛ kun wɔ yɛ Wa Zozi Kilisi dunman nɛn. Yɛ y'ɔ
ti ananhɔlɛ Nyanmian nɛn ɔ, ɛsɛ yɛ y'ɔ ti nguan'n m'w le
man ayuelɛ nɛn ɔ.

²¹ Mɛn mma-mɔ, ɛmɔ nɛn bɛ nwun kpa wɔ amuan'n-
mɔ anwun.

¹² N ne ejple dɔun mɔn kan mɔn kele ɛmɔ, nan kusu mɔn ngulo man ke mɔn kele yɛ kalata su. N ne anyɛn-dasue ke mɔn 'ba a ɛmɔ anwun elɔ mɔn kan yɛ mɔn nuan nun mɔn kele ɛmɔ. Se mɔn yɔ yɛ sɔ a, fe elie 'kan yɛ kpa kɔkɔ. ¹³ Anianman bala'n m'ɔ wɔ ewa mɔ yɛ kusu Nyanmɔn a fa yɛ a yɔ yɛ suanlan'n, yɛ mma'n-mɔ nwan be 'bisa wɔ ahɛn.

3 ZU'AN

M'i'wə nūn'n

Zozi bɔfue Zu'an yê c'a hele kalata ehi a ho a man bian'n mɔ be fele yí Gayiyusi'n. Gayiyusi ti Zozi Kilisi suanlan. Ye nzi man yí nwun ejɔle dɔun c nūn kulo'n m'ɔ kɔ su asɔnɔn'n. Nan kusu kalata nūn anūn an, ye nwun yí ke anianman'n-mɔ mɔ Zu'an kɔ suan bé yí nwun elɔ'n, c sɔ bé nūn kanlanman. Aft, Zu'an suan anianman'n-mɔ maan be kɔ han Nyanmian Anuan Ejɔle nūn asɔnɔn'n-mɔ anūn. Nan bé asɔnɔn nūn anūn elɔ, bian kun wɔ ebele, be fele yí Diyotelefu. C ti bé kpain'n bie. Yí dɛ, anianman'n-mɔ mɔ Zu'an kɔ suan bé yí nwun elɔ'n, c nzo man bé nūn, ese c kan Asɔnɔn Kpain Zu'an anwun ejɔle eɛ.

Zu'an a hele kalata sɔ'n c'a yí Gayiyusi aye ese c'a han c'a hele yí ke n'ɔ nian Diyotelefu nyɔle eɛ nūn asu. C'a han yí nūn ke Gayiyusi sɔ suanlan'n m'ɔ le fa kalata'n bele yí nūn anūn kanlanman. Suanlan sɔ'n, be fele yí Demetiliyusi. C di yé Mūn junman'n bie. Kalata nūn a hele yé ke bé kualaa mɔ be di yé Mūn junman'n, c di ke ye nyan ehulo ye sɔ bé nūn kanlanman.

1 Anianman Gayiyusi,
Mín mɔ n dɛ Asɔnɔn Kpain'n, mín yê mūn kele
kalata ehi mūn bele wɔ c. Mūn kulo wɔ sakpa.

Gayiyusi anwun ejɔle'n

² Anianman, mūn sele Nyanmian ke like biala mɔ e
'yɔ'n, c mán c yɔ kpa, ese e tí akpɔle ke wɔ ekala'n ti
akpɔle'n. ³ Aft, mɔ anianman mmie-mɔ walɔ lili wɔ
nwun adanzɛ ke e nanndɔ ananhɔle atɔn nūn asu mɔ n
dɔlɔ'n, n nili yí nwun fe sunman. ⁴ Mele mɔ n gɔ ti ke
mín mma'n-mɔ nanndɔ ananhɔle atɔn nūn asu'n, mūn di
yí nwun fe kpili kpa.

⁵ Anianman, sikefue junman'n mɔ e di'n ti like kpa.
Ye'n mɔ e yɔ anianman'n-mɔ nūn bé mɔ e nzi man bé
bɔbɔ'n, c kele ke e yɔ like'n mɔ yé Mūn suanlan di ke c
yɔ'n. ⁶ Yé nianman sɔ'n-mɔ a li ehulo'n mɔ e le yí nūn
anwun adanzɛ asɔnɔn mma'n-mɔ anyunnun ewa. Mūn
sele wɔ ke e búka bé kpa cɔan daa wɔ bé atɔn etue nūn
anūn maan c yɔ Nyanmian fe. ⁷ Aft, yé Mūn dunman
nūn ati yé b'a tu atɔn c. Be 'kɔ'n, b'a nne man bé mɔ be
nzi man Kilisi nūn asa nūn like fí. ⁸ Yí sɔ ati, yé mɔ ye ti
asɔnɔn mma'n, be mán ye búka anianman sɔ'n-mɔ nán
ye nūn bé a li ananhɔle junman'n.

Diyotelefu anwun ejɔle'n

⁹ N geɛlɔ kalata sin kaan kun n nwanlɔn emɔ elɔ
asɔnɔn'n. Nan Diyotelefu m'ɔ kulo ke c di bé su kpain'n,

c'a nzo man yé nūn. ¹⁰ Yí ti, se mūn ba elɔ a, yí nyɔle
eɛ'n kualaa, mūn 'ba han mūn kele emɔ. Yé nwun ejɔle'n
m'ɔ kan'n ti ato ejɔle. Like m'ɔ yɔ m'ɔ ti eɛ biekun'n y'ɔ
le anianman'n-mɔ mɔ be ba tu yí a, c nzo man bé
nūn'n. Ese, bé mɔ be kulo ke be sɔ bé nūn'n, c ndie
man, anūn c 'kpunndɛ yí bé asɔnɔn nūn anūn.

Demetiliyusi anwun ejɔle'n

¹¹ Anianman, n'e nian menian-mɔ abalabɔ eɛ nūn
asu, nan bɔ bala m'ɔ ti kpa. Suanlan m'ɔ yɔ nyɔle
kpa'n, anūn c ti Nyanmian suanlan. Nan suanlan mɔ
eɛ yé c yɔ'n, anūn c nzi man Nyanmian. ¹² Demetiliyusi
dɛ, menian'n-mɔ kualaa di yí nwun adanzɛ ke c ti
suanlan kpa. Yí enanndɛ'n sɔ yé Mūn anyɔn. Yé kusu ye
bɔ yí dunman kpa, yé e sɔ ke ejɔle mɔ ye kɔ han'n ti
ananhɔle.

Kalata nūn agualɛ nūn

¹³ N ne ejɔle dɔun mūn kan mūn kele wɔ, nan kusu
mūn ngulo man ke mūn kele yí kalata su. ¹⁴ N ne anyɔn-
dasue ke, c ngo hye man, mūn 'ba a wɔ nwun elɔ, nán
y'a yia y'a han.

¹⁵ Man wɔ lua cíci wɔ nwun. Wɔ manngun'n-mɔ nwan
be 'bisa wɔ ahɔn. Mūn 'bisa mín manngun'n-mɔ anūn
kun biala ahɔn.

ZUDI

M'w kun'n

Zudi nun Zuaki, be ti yé Mún Zozi Kilisi anianman ngutua (be nían Matie 13.55, Maaki 6.3). Ye nzi man asonun ehle kun'n m'w Zudi heleli kalata ehi nwanlun yí'n. Nan kusu, ye de ye di ke ɔ heleli nwanlun asonun m'w yé Mún Zozi mmofue'n-m'w nanndilun nun be b'w'n. Yí nzin, Zudi muonun sunlun lúka s'w'n-m'w ɔ y'w' asonun. Ejole'n m'w ɔ'a han w'w yí kalata ehi anun'n, ɔ nun m'w w'w 2 Píel 2 nun anun'n soman bé nwun kaan. Ejole'n m'w w'w kalata nun anun'n y'w' le ke anun ato ngehelefue mmie-m'w nanndi nun be kikan ejole be seɔi asonun'n. Bé nyole ete s'w'n-m'w anwun ati yé Zudi heleli asonun mma'n-m'w ke be jínlan bé ja nun kpa be hún dedi nun ati.

Ahún ebisa

¹ Mún Zudi m'w n di Zozi Kilisi akua m'w ese n di Zuaki anianman'n yé mún kele kalata ehi ɔ. Mún kele mún nwan bé m'w yé Sɩ Nyanmian a fele bé yí nwun, m'w kulo bé kpa, m'w ese ɔ nian bé su man Zozi Kilisi'n.

² Mún 'bisa em'w ahún. Nyanmian nwún em'w anwun anwunnvoe ɔ cíci em'w alua ɔ húlo em'w, man em'w húlo bé nwun kpa.

Ato ngehelefue'n-m'w.

³ Anianman ehulo mma, ɔ w'w mún kunnun kpa ke n géle em'w w'w nguan ele'n m'w em'w nun mún ye le yí m'w ti kun nun anwun kalata. Nan mele m'w mún 'kele kalata ehi'n, m'an nian dede a, anun ɔ di ke mún kele em'w mún wowula bé anwunsele maan em'w kun dedi nun ati. Dedi s'w'n, Nyanmian a fa a man bé m'w be ti yí díe'n kpé kpunmgbab'w. ⁴ M'w mún kan'n y'w' le ke menian mmie-m'w a laka em'w b'a wulu em'w afian. Menian s'w'n-m'w ti man Nyanmian menian. ɔ sanlun ke be butu Nyanmian Anuan Ejole nun anyún asɩ. Nyanmian a nwun yé nwun anwunnvoe ɔ'a man y'a nyan fanwundi. Nan bé, be kekele menian'n-m'w ke be kualala ke be nanndi fanwundi ɔ nun asu be y'w' like biala m'w be kulo ɔ. Ehika ati, bé muonun be ti satilfue, ese be ju Zozi Kilisi m'w yí ngunmún cein ɔ ti yé Kpain ɔ nun yé Mún'n be tu. Nán ene bie ɔ, be hanlun w'w Nyanmian Anuan Ejole nun anun ke Nyanmian 'ba bua menian s'w'n-m'w nde.

⁵ Mún sɩ ke em'w sɩ yí yuein be sie ke Nyanmian kpínlun y'w' m'w leli Izalaye amma'n-m'w ati fi Ezipiti mân nun anun el'w'n. Nan kusu, mún kacɩ em'w ke Izalaye amma s'w'n-m'w m'w be fi Ezipiti mân nun anun be tuli hól m'w b'a nne man Nyanmian b'a nni man'n, ɔ hunlin bé.

⁶ Em'w ati kacɩ ke nyanmiansu mmofue'n-m'w m'w bé nyun a nzo man dibele'n m'w Nyanmian falɩ manlun bé, m'w be fi nyanmiansu bé awulo nun anun be tuli walɩ asɩe nun asu ewa'n, Nyanmian a sie bé awosin nun asɩe nun abu. Nyanmian a gua bé sa nun bé ja ngonzongonzo dede ɔ k'w ju cian m'w ɔ 'bua bé nde. ⁷ Em'w ati kacɩ Sodomun nun Gom'w nun kulo'n-m'w m'w be mantan

mantan bé'n-m'w. Ebele menian'n-m'w y'w' nyole ete'n m'w nyanmiansu mmofue s'w'n-m'w y'w' bie. Anun menian s'w'n-m'w ti satilfue. Menian'n-m'w m'w Nyanmian suanlun bé el'w'n, ebele menian s'w'n-m'w kpunndeli bé nun nna. Nyanmian k'w tu bé nun sɩn ɔ k'w yala bé ɔ k'w tua bé nyole ɔ nun anwun kale. ɔ ti nvanduhun m'w di ke yé kualaa ye fa ye tu yé nwun fua ɔ. ɔ sanlun ke sɩn m'w le man ayuele'n w'w ebele man bé m'w be y'w' ete'n.

⁸ Ato ngehelefue s'w'n-m'w de di ke bé elale'n m'w be cún'n fi Nyanmian el'w. Nan bé nyole'n ti ete ke bé m'w y'a li mua y'a han bé ejole'n díe'n. ɔ sanlun ke be y'w' satilfue ninng'e be gua bé nwun efian. Be mmu man yé Mún tunmin'n like fí. Be kan ejole ete ete be tia nyanmiansu mmofue'n-m'w m'w be le anunminnyanmun'n. ⁹ Afi anun, nyanmiansu mmofue mgbain'n-m'w anun kun w'w ebele, be fele yí Minse. Mele m'w Abonsanmun nun yí be 'kpúl *Moyizɩ fuin'n, Minse a ngan ejole ete ɔ'a ndia man yí. Nan ejole m'w Minse hanlun heleli yí'n y'w' le ke: "Yé Mún yé ɔ 'tua w'w kale ɔ!" ¹⁰ Nan ato ngehelefue s'w'n-m'w díe, anwunno el'w ninng'e'n m'w be ndi man yí bu'n, anun be le kan yí nwun ejole ete. M'w bé ti'n k'w se bé'n yé be y'w' ɔ. Be y'w' bé ninng'e'n-m'w ke ebolo naan. Ehi k'w yé ɔ 'man bé ti ka nun ɔ. ¹¹ Munnzue hán bé! ɔ sanlun ke bé nyole ete'n ti ke Kayɩn díe'n. Atún'n m'w Kayɩn sunlun su'n, su yé bé kusu b'a sɩn ɔ. Be ti ke Balamun. Atún ete'n m'w sunlun su ɔ nyanlun esi-ka'n, bé kusu be kpúl be sɩn su bie. Ese kusu, be ti ke Kole. Kole s'w'n jasulɩ Nyanmian kpomanfue Moyizɩ akomun anun, nán Nyanmian a hun yí. ¹² Ato ngehelefue s'w'n-m'w m'w be y'w' nyole ete ete'n, be nza man nyian. Be ba em'w afian, em'w nun bé be di anianman alɩe nán ese b'a li yé Mún díe'n. Nyanmian menian'n-m'w m'w di ke be nian bé su'n, be nlian man bé su. Nan bé muonun bé ku esé díe'n y'w' cian bé ɔ. Be ti ke esue m'w ɔ'a munlan m'w anwunman'n man ɔ'a ngula man ɔ ɔ. Be ti ke mmaka m'w se k'w elul'e'n ju a, be nzu man mma ɔ. Be ti ke mmaka m'w b'a tutu bé bu b'a gua m'w b'a yue wu k'w ɔ. ¹³ Be ti ke asue jenvie nun anyunsu mgbaha nun anwun esulo'n. Bé anyunnunnguasi nyole'n-m'w ti ke mgbaha nun ahule'n m'w jenvie'n k'w gua ɔ yaci ewula'n. Be ti ke nzalama m'w be le tu ɔ. Nyanmian a sesie

ato ngehelefue sɔ'n-mɔ lɪka. Lɪka sɔ'n, ɔ tɪ awosin bibaa kpa. Awosin sɔ'n wɔ ɛbɛɛ dahuu.

¹⁴ Ejɔɛ mɔ Nyanmɪan falɪ wulalɪ Adamun angan-benzu kun mɔ bɛ fɛɛ yɪ Enɔkɪ anuan'n, ejɔɛ sɔ'n, ɔ kan ato ngehelefue sɔ'n-mɔ bie. Yɪ nwan: “Emɔ nɪan, yɛ Mɪn nun nyanmɪansu anwuntɛ mmɔfue akpu akpu 'ba a. ¹⁵ ɔ nun bɛ 'ba a ɔ bua menian'n-mɔ kualaa ndɛɛ. ɔ 'tua ɛtɛfue'n-mɔ kualaaɪn kalɛ wɔ bɛ nyɔɛ ɛtɛ ɛtɛ'n-mɔ anwun. ɔ 'tua bɛ kalɛ wɔ anyɪnnzɔ'n mɔ bɛ mman man Nyanmɪan nun anwun. ɔ 'tua ɛtɛfue'n-mɔ kalɛ wɔ ejɔɛ ɛtɛ ɛtɛ'n mɔ bɛ kan bɛ tia Nyanmɪan ɛsɛ bɛ jasɪ yɪ kɔmɪn anun nun anwun.” ¹⁶ Menian sɔ'n-mɔ mɔ m'an han bɛ ejɔɛ'n, bɛ juɔ bɛ konvin abu, bɛ kunnun jɔɪ man lɛ. Bɛ asɪtanlan nun, like mɔ bɛ kulo'n yɛ bɛ yɔ ɔ. Bɛ tɪ tutule ɛsɛ bɛ huhu menian'n-mɔ bɛ didi bɛ nwun.

Ekannzue.

¹⁷ Nan emɔ dɛ, anianman ehulo mma, emɔ mɔn bɛ ti tɔnlan ejɔɛ'n mɔ yɛ Mɪn Zozi Kilisi mmɔfue'n-mɔ hanlun helelɪ emɔ nun asu. ¹⁸ Afl bɛ hanlun bɛ helelɪ emɔ kɛ: “Meɛ kasian nun anun, menian mmie-mɔ 'ba fite fite bɛ gulu emɔ anwun, ɛsɛ bɛ 'bɔ bala ɛtɛ mɔ bɛ kunnun kulo ɔ.” ¹⁹ Ato ngehelefue sɔ'n-mɔ mɔ m'an han bɛ ejɔɛ'n, bɛ yɛ bɛ man afiannzɛɪ nun mgbacɪ-mgbacɪ'n ba ɔ. Nyanmɪan Wawɛ'n nzie man bɛ, nan bɛ ngunmɪn yɛ bɛ sie bɛ nwun ɔ.

²⁰ Nan emɔ dɛ, anianman ehulo mma, emɔ bɔ mɔndɪnlun bɛ tɪla bɛ dedi nwannzan-nwannzan nun anun bɛ bɔka bɔka bɛ nwun bɛ hɔ bɛ nyunnun. Emɔ mɔn Wawɛ Nwannzan-nwannzan nun atɪn maan ɔ bɔka emɔ mmɔtɛ ɛyɔɛ nun anun. ²¹ Emɔ bɔ bala kpa maan Nyanmɪan hɔlo emɔ. Emɔ tɔnlan anyɪndasɛ nun anun bɛ nwɔnnɛ yɛ Mɪn Zozi Kilisi. Afl yɪ yɛ ɔ 'nwun anwunnvoe ɔ man emɔ nyan nyanmɪansu nguan'n m'ɔ le man ayuelɛ nun ɔ. ²² Emɔ hɛɛ bɛ mɔ bɛ jin gua nda nun asu nun atɪn kpa'n ²³ maan bɛ fɔ su nɔn b'a ngua man sɪn nun anun. Emɔ nwɔn ɛhɪnlun-mɔ mɔ b'a sɪn atɪn ɛtɛ nun asu'n kusu anwun anwunnvoe. Nan kusu emɔ sɔlo nun yɛ bɛ taladɛ'n-mɔ mɔ bɛ wula bɛ yɔ bɛ nyɔɛ ɛtɛ ɛtɛ'n-mɔ'n, nɔn bɛ fa bɛ sa bɛ kan yɪ bɔbɔ flɪ.

Aye Eyle

²⁴ Sian dɛ, mɪn 'yɪ Nyanmɪan aye. ɔ sanlun kɛ ɔ kualaa ɔ nɪan emɔ su nɔn emɔ a ndu a nvin man. ɔ kualaa kɛ ɔ man emɔ anwun mmu man ɛbɪn bɛ fite yɪ nyunnun wɔ fɛ elie nun kpa. ²⁵ Ecendu Nyanmɪan, yɛ Mɪn Zozi Kilisi dunman nun, mɪn 'yɪ wɔ aye mɪn kannvu wɔ. Afl, wɔ ngunmɪn ala y'ɛ tɪ yɛ Nyanmɪan ɛ tɪ yɛ Nguandefue ɔ. ɛ le anunminnyanmun, wɔ nwun yɔ esulo, ɛ le tunmin. Bia'n tɪ wɔ dɛ daba, ɛnɛ nun meɛ daa! Amɪn.

AYUKELE

M'w kun'n

Zozi bɔfue Zuan a hele kalata ehi ɔ'a nwan asɔnɔn nsu ɔ'a Azi mɔn nɔn anun (ene be fele lɔka ɔ'a Tuluki mɔn). Mele ɔ'a, anɔn *Lɔmun mgbain'n-mɔ le kele asɔnɔn mma'n-mɔ ahuluwa. Be hyɔl Zuan muonun be nɔn yɔ hɔl lɔka kun be tɔl yɔ fiadi. Lɔka ɔ'a, ɔ' ɔ' asue afian, be fele yɔ Patumɔsu. Ebele yɔ yɔ Mɔn Zozi yɔl yɔ nwun elale nɔn helel Zuan ɔ. ɔ hanlɔn helel yɔ ke ɔ hɛle mɔ ɔ'a nwun yɔ'n. Kalata ehi anun ejɔle'n y'ɔ le ke ɔ le tu asɔnɔn mma'n-mɔ ati akunnun asɔ ke ɔ ngo hye man, Zozi fi nyanmiansu ɔ 'ba sa ba ɔ de yɔ menian'n-mɔ ati yɔ like biala m'ɔ nɔn yɔ belemgbɔn mɔn'n nze nvata man'n, ɔ 'bɔ yɔ busu.

Kalata nɔn ati m'ɔ li mua nɔn anun, Zuan le kan ke ɔ kpɔnɔn yɔl mɔ yɔ Mɔn Zozi yɔl yɔ nwun helel yɔ'n. Ehi anzin, Zuan a hye yɔ kalata nɔn anun tile mgbili mgbili nsu. Eɛ ɔ'a hye tile kpili kusu kun biala anun nsu. E 'nwun tile mgbili nsu'n-mɔ:

1. Kalata nsu'n mɔ be helel nwanlɔn Azi mɔn nɔn anun asɔnɔn'n-mɔ'n (yɔ ti 2-3)
2. Kalata nɔn asu nzɔle nsu'n (yɔ ti 4-8.6)
3. Kɔnɔtɔ nsu'n (yɔ ti 8.7-11.19)
4. Nzɔle mgbili nsu'n (yɔ ti 12-15)
5. Nyanmian sikpe kangɔ nsu'n (yɔ ti 16)
6. Babilɔnɔn anwun ejɔle kpɔle nsu'n (17-19.10)
7. Elale kasian nsu'n m'ɔ tu de mɔn nɔn ayuele'n, ɔ nɔn Zoluzalemun fufɔle'n (19.11-22.5)

Kalata nɔn agualɛ nɔn, Zozi a bɔ anchuba. Yɔ nwan: "Mɔn 'ba kɔkaala!" Yɔ asɔnɔn mma'n-mɔ nwan: "Yɔ Mɔn Zozi, bala!"

Ke ɔ kpɔnɔn yɔl mɔ Zuan helel ayukele kalata ehi'n

1 Ninngɛ mɔ be ngo hye man fɔl nɔn b'a a'n, bɛ nwun ejɔle yɔ be le kan ɔ' kalata ehi anun ɔ. Nyanmian Kpili yɔl ninngɛ ɔ'a-mɔ helel Zozi Kilisi ke yɔ kusu ɔ yɔ hɛle yɔ ngua'n-mɔ. Kilisi suanlɔn yɔ bɔfue'n m'ɔ fi nyanmiansu'n maan ɔ walɔ yɔl ninngɛ ɔ'a-mɔ helel yɔ akua Zuan. ² Zuan kusu a han yɔ kualaa m'ɔ nwunlɔn yɔ'n. Nyanmian Kpili muonun ejɔle m'ɔ hanlɔn'n yɔ yɔ kusu ɔ le kan ɔ. Ananhɔle ejɔle'n mɔ Zozi yɔl helel'n, yɔ nwun ejɔle y'ɔ le kan ɔ.

³ Suanlan biala m'ɔ kɔ kɔnnga kalata ehi, ɔ nɔn bɛ mɔ be le tie ayukele ejɔle ehi mɔ b'a hɛle yɔ kalata ehi anun'n, sɛ be man bɛ nyɔn ɔ' yɔ a, menian ɔ'a-mɔ, Nyanmian Kpili yɔyɔla bɛ. ɔ sanlɔn ke cɔan'n mɔ Nyanmian Kpili helel ke ninngɛ ɔ'a-mɔ eyɔle 'ba ju'n nɔn man mua kɔn. Mele ɔ nɔn a ju a yue.

Ahɔn ebisa

⁴ Mɔn bɔbɔ mɔn Zuan, mɔn yɔ mɔn kele kalata ehi mɔn nwan emɔ asɔnɔn nsu'n mɔ be ɔ' Azi mɔn nɔn anun nɔn ɔ. Mɔn 'bisa emɔ ahɔn. Nyanmian Kpili m'ɔ ɔ' ebele daba, ɔ' ɔ' ebele ene mɔ eɛ ɔ le ba'n, ɔ nɔn wawe nsu'n mɔ be ɔ' yɔ belemgbɔn bia nɔn anyunnun'n, ⁵ ɔ nɔn Zozi Kilisi m'ɔ tɔ adanzɛ ananhɔlefue m'ɔ lili mua ɔ fi ewue nɔn tinngeli, m'ɔ li ninngɛ'n-mɔ kualaa'n ati, m'ɔ sie asɛ nɔn asu mmelemgbɔn'n-mɔ kualaa'n, be nwɔn

emɔ anwun anwunnvoe eɛ be mɔn emɔ alua cɔcɔ bɛ nwun.

Zozi Kilisi ɔ'a, ɔ kulo yɔ. ɔ wuli yɔ ti, ɔ falɔ yɔ moja'n lele yɔ fi yɔ eɛ nɔn anun. ⁶ ɔ'a yɔ ɔ'a man y'a kaci menian mɔ yɔ di mmelemgbɔn yɔ mɔn nɔn anun. ɔ'a sie yɔ tɛyɔfue ɔ'a man Nyanmian m'ɔ tɔ yɔ Sɔ'n. Anunminnyanmun'n nɔn tunmin'n tɔ yɔ dɛ mele daa! Amɔn.

⁷ Emɔ nɔan, ɔ le ba bɔlɛ nɔn afian. Suanlan biala 'ba nwun yɔ. Bɛ bɔbɔ muonun mɔ be bubɔlɔ yɔ kuluwa nɔn asu'n 'ba nwun yɔ bie. Sɛ ɔ ba a, asɛ nɔn asu menian'n-mɔ kualaa 'ba yɔ awɔle ɔ' yɔ dunman nɔn. Yuo o, ke ejɔle'n 'ba yɔ yɔ nɔn anun. Amɔn.

⁸ Edannganman Nyanmian m'ɔ di like biala asu tunmin, m'ɔ ɔ' ebele daba, m'ɔ ɔ' ebele ene mɔ eɛ ɔ le ba sa ba'n nwan: "N dɔ Alfa nɔn Omega, ninngɛ'n-mɔ kualaa Abubɔ eɛ n dɔ yɔ kualaa Agualɛ".

Nyanmian yɔl Zozi wawe nɔn helel Zuan

⁹ Mɔn Zuan mɔ n dɔ emɔ anianman'n, mɔn nɔn Zozi y'a han y'a bɔ nɔn y'a yɔ kun. Mɔn nɔn emɔ yɔ yɔ le nwun amannunhunlɔn nɔn ɔ. Mɔn nɔn emɔ yɔ yɔ le bɔ mɔndɔnɔn yɔ si abutale yɔ nwunndɛ Nyanmian Belemgbɔn Mɔn nɔn ɔ. Nyanmian Anuan Ejɔle'n mɔ n ganlɔn'n, ɔ nɔn Zozi anwun adanzɛ'n mɔ n nili nɔn ati, be ɔ' hyɔ mɔn be nɔn mɔn ɔ' hɔ lɔka kun. Lɔka ɔ'a be fele yɔ Patumɔsu. ɔ' ɔ' asue afian. ¹⁰ Ebele, Nyanmian Wawe'n ɔ' a mɔn nɔn mɔle cɔan kun. Mɔn tie mɔn nzin elɔ a, suanlan bie le tɔan sele kpa ke kɔnɔtɔ mɔ be le ku

၁. ¹¹ Yí nwan: "Like mɔ ɛ nwun yí'n, keɛ nán fa nwan asɔ́nɔ́n nsu'n. Asɔ́nɔ́n nsu sɔ́n-mɔ, ɛ 'nwun bé: Efezi, Suminnin, Peligamun, Tiatii, Salidi, Filadelfi, yê Laodise."

¹² N gɔ tu mín nyɔ́n mín nzin mín nwan mɔ́n 'nɔ́n suanlan'n m'ɔ́ le kan ejɔ́le sɔ́n keɛ mín'n. Mɔ́n 'nɔ́n an, anɔ́n esika kɔ́kɔ́le kanlannɛ baka nsu jijin ebeɛ. ¹³ Like mɔ́ n nwunlin yí nganlannɛ'n mɔ́ afian'n sɔ́man kulo suanlan. ɔ́ wula taladiɛ tunndɔ́n kpa. Esika kɔ́kɔ́le beɛɛti hyi yí afian. ¹⁴ Yí ti enyuan'n ti hyiɛn hyiɛn ke jese. Yí nyɔ́n'n jue kpa ke sɛ́n. ¹⁵ Yí ja nɔ́n anwun ta mɔ́ɔ́n mɔ́ɔ́n ke ayiwa mɔ́ b'a holo yí funlunmun nɔ́n b'a hyui yí nwun ɔ́. Yí nɔ́n'n ti ke asue kpili m'ɔ́ le gua ɔ́. ¹⁶ ɔ́ le nza-lama nsu yí sa fama nɔ́n anɔ́n. Dadɛ dene-dene kun san yí nuan nɔ́n. B'a si yí nyunnun nɔ́n yí nzin. Suanlan sɔ́ nɔ́n anyɔ́n nɔ́n anɔ́n ta ke eyua mɔ́ ɔ́ le fi seɛ ɔ́.

¹⁷ Mín nyɔ́n mɔ́ ɔ́ 'bɔ́ yí nɔ́n ala n gɔ kpe n gɔ fin yí ja abu, n na ebeɛ pipaan. ɔ́ kɔ́ fa yí sa fama'n ɔ́ kɔ́ fua mín nwun. Yí nwan: "N'e sulo! N di ninng'e'n-mɔ́ kualaa Abubu, ese n di yí kualaa Aquala. ¹⁸ N di tiastufue. N wuli, nan sian diɛ, n di asi dahuu. Mɔ́n di ewue asu tunmin yê ebɔ́kɔ́ sannve'n wɔ́ mín sa nɔ́n. ¹⁹ Yí ti, keɛ like mɔ́ a nwun yí kɔ́kaala'n, ɔ́ nɔ́n mɔ́ be 'ba yi be keɛ wɔ́ ehi anzin'n kusu. ²⁰ Nzalama nsu'n mɔ́ a nwun yí mín sa fama nɔ́n anɔ́n'n, ɔ́ nɔ́n esika kɔ́kɔ́le kanlannɛ mmaka nsu'n, yí bu y'ɔ́ le ke esika kɔ́kɔ́le kanlannɛ mmaka nsu'n yê ɔ́ le asɔ́nɔ́n nsu'n, yê nzalama nsu'n, y'ɔ́ le nyanmiansu mmɔ́fue nsu'n mɔ́ be nɔ́n su'n."

KALATA NSO'N

1. Efezi Asɔ́nɔ́n'n kalata'n

2 Keɛ nyanmiansu bɔ́fue'n m'ɔ́ nɔ́n Efezi Asɔ́nɔ́n nɔ́n asu'n ke:

Suanlan'n m'ɔ́ le nzalama nsu'n yí sa fama nɔ́n anɔ́n, m'ɔ́ nanndi esika kɔ́kɔ́le kanlannɛ mmaka nsu nɔ́n afian'n, ɛ 'nwun ejɔ́le m'ɔ́ le kan keɛ wɔ́'n:

² Mɔ́n sɔ́ mɔ́ a yɔ́'n kualaa, wɔ́ efe'n m'ɔ́ ɛ fel'n, nɔ́n wɔ́ ahunlɔ́n etila'n mɔ́ ɛ tilal'n. Mɔ́n sɔ́ ke wɔ́ menian'n-mɔ́ anɔ́n, mɔ́ ɔ́ kɔ́ yɔ́ ete'n, ɛ nyaci nje man yí. Menian mɔ́ bé nwan be ti mmɔ́fue'n, a sɔ́ bé a nɔ́n, a nwun yí ke be ti atofue. ³ ɛ ti suanlan mɔ́ ɛ si abutale kpa, a nwun amannɛ kpa wɔ́ mín dunman nɔ́n, nan a mman man wɔ́ nwun a mmubu man wɔ́.

⁴ Kusu aft wɔ́ nwun ejɔ́le kaan wɔ́ mín kunnun. Ejɔ́le sɔ́'n y'ɔ́ le ke ehulo'n mɔ́ ɛ huloli mín daba'n, ɛ ngulo man mín sɔ́ kún. ⁵ Ehika ati, man wɔ́ ti káci lka mɔ́ a fun'n. Nɔ́n wɔ́ nwun kaci wɔ́ abalabɔ́'n, nán yɔ́ yí ke ɛ yɔ́lɔ́ yí abubu nɔ́n anɔ́n'n. Se a ngaci man fi wɔ́ ete nɔ́n anwun an, mɔ́n 'tu wɔ́ elɔ́, mɔ́n 'yi wɔ́ kanlannɛ baka nɔ́n ebeɛ. ⁶ Kusu a yɔ́ like kun m'ɔ́ ti kpa. Like sɔ́'n y'ɔ́ le ke ɛ kpɔ́ Ninkola menian'n-mɔ́ nyɔ́ɛ'n. Bé nyɔ́ɛ sɔ́'n, mín kusu mɔ́n kpɔ́ yí.

⁷ Ejɔ́le'n mɔ́ Nyanmian Wawe'n le kan keɛ Asɔ́nɔ́n'n-mɔ́'n, suanlan m'ɔ́ sɔ́ fasie'n, ɔ́ fá síe! Suanlan m'ɔ́ kɔ́ li kunnunmun'n, nguan baka'n m'ɔ́ jin Nyanmian fe elie lka elɔ́'n, mɔ́n 'man yí bie di.

2. Suminnin Asɔ́nɔ́n'n kalata'n

⁸ Keɛ nyanmiansu bɔ́fue'n m'ɔ́ nɔ́n Suminnin Asɔ́nɔ́n nɔ́n asu'n ke:

Suanlan'n m'ɔ́ ti like kualaa abubu, ese ɔ́ ti yí kualaa aquala'n, m'ɔ́ wuli mɔ́ ɔ́'a tinng'e'n, ɛ 'nwun ejɔ́le m'ɔ́ le kan'n: ⁹ Mɔ́n sɔ́ efe mɔ́ a fe wɔ́ mín dunman nɔ́n'n, mɔ́n sɔ́ wɔ́ ehian'n mɔ́ ɛ le di'n. Nan kusu, ananhɔ́le a nyan wɔ́ nwun. Menian mɔ́ be ti Abɔ́nsanmun menian, mɔ́ be bu bé nwun ke be ti Zufu nan kusu be ti man Zufu'n, esuan'n mɔ́ be tun wɔ́'n, mɔ́n sɔ́. ¹⁰ Amannɛ'n mɔ́ ɛ le ba nwun yí'n, n'e susu yí nwun. Nɔ́n, Abɔ́nsanmun 'ba gua emɔ́ anɔ́n mmie-mɔ́ dɔ́n fiadi ɔ́ sɔ́ emɔ́ nɔ́n. Emɔ́ 'ba nwun amannɛ dede ciɔ́n bulu. Tila wɔ́ dedi nɔ́n anɔ́n dede maan be hún wɔ́, nan mɔ́n 'ba man ɛ nyan nguan.

¹¹ Ejɔ́le mɔ́ Nyanmian Wawe'n le kan keɛ Asɔ́nɔ́n'n-mɔ́'n, suanlan m'ɔ́ sɔ́ fasie'n, ɔ́ fá síe! Suanlan m'ɔ́ kɔ́ li kunnunmun'n, ewue'n m'ɔ́ tian yí nnyuan'n ngun man yí bie.

3. Peligamun Asɔ́nɔ́n'n kalata'n

¹² Keɛ nyanmiansu bɔ́fue'n m'ɔ́ nɔ́n Peligamun Asɔ́nɔ́n nɔ́n asu'n ke:

Suanlan'n mɔ́ dadɛ dene-dene'n mɔ́ b'a si yí nyunnun nɔ́n yí nzin'n san yí nuan nɔ́n'n, ɛ 'nwun ejɔ́le m'ɔ́ le kan'n: ¹³ Mɔ́n sɔ́ wɔ́ lka mɔ́ ɛ ti'n, ebeɛ yê Abɔ́nsanmun belemgbin bia'n jin ɔ́. A fa wɔ́ nwun a bɔ́ mín seɛ kpa. Temun muonun mɔ́ be hunlin Antipasti m'ɔ́ ti mín adanzufue ananhɔ́lefue nɔ́n emɔ́ elɔ́'n, lka mɔ́ Abɔ́nsanmun wɔ́'n, emɔ́ a nyaci man dedi'n mɔ́ emɔ́ le yí wɔ́ mín nɔ́n'n b'a ndu man.

¹⁴ Nan kusu wɔ́ nwun ejɔ́le kaan wɔ́ mín kunnun. Ejɔ́le sɔ́'n y'ɔ́ le ke: ɛ le menian mmie-mɔ́ wɔ́ elɔ́. Menian sɔ́'n-mɔ́ nanndi Balamun ngehele nɔ́n asu. Balamun yê ɔ́ heleli Balaki ke ɔ́ túnndun Izalaye amma'n-mɔ́ aja nɔ́n, ɔ́ man be lili amuan su naan, ese be bɔ́lɔ́ ajɔ́aman-nɔ́n. ¹⁵ Ese ɛ le menian mmiekun-mɔ́ wɔ́ nwun elɔ́. Bé kusu be nanndi Ninkola menian'n-mɔ́ ngehele nɔ́n asu.

¹⁶ Nɔ́n wɔ́ nwun nán kaci wɔ́ abalabɔ́ sɔ́'n. Se a ngaci man an, mɔ́n 'tu wɔ́ elɔ́ kɔ́kaala, mɔ́n 'fa dadɛ'n m'ɔ́ san mín nuan nɔ́n'n mɔ́n fa elɔ́ mɔ́n tu menian sɔ́'n-mɔ́ mɔ́ be wɔ́ afian elɔ́ nɔ́n anwun.

¹⁷ Ejɔ́le mɔ́ Nyanmian Wawe'n le kan keɛ Asɔ́nɔ́n'n-mɔ́'n, suanlan m'ɔ́ sɔ́ fasie'n, ɔ́ fá síe! Suanlan m'ɔ́ kɔ́ li kunnunmun'n, mannan'n m'ɔ́ fia'n, mɔ́n 'man yí bie di. Ese mɔ́n 'fa ebue fufue kun mɔ́ b'a hele dunman fufɔ́le kun sɔ́'n mɔ́n man yí. Suanlan fíi nzi man dunman sɔ́'n ke suanlan mɔ́ n gɔ fa n gɔ man yí nɔ́n ala.

4. Tiatii Asɔ́nɔ́n'n kalata'n

¹⁸ Keɛ nyanmiansu bɔ́fue'n m'ɔ́ nɔ́n Tiatii Asɔ́nɔ́n nɔ́n asu'n ke:

Nyanmian Awa'n, suanlan'n mɔ́ yí nyun'n jue ke sɛ́n, mɔ́ yí ja'n-mɔ́ anwun ta ke ayiwa mɔ́ b'a hyui yí nwun'n, ɛ 'nwun ejɔ́le m'ɔ́ le kan'n: ¹⁹ Mɔ́n sɔ́ wɔ́ ninng'e'n mɔ́ ɛ yɔ́'n, ɔ́ nɔ́n ehulo'n mɔ́ ɛ kulo mín'n, ɔ́ nɔ́n ele'n mɔ́ ɛ

de mún di'n, ɔ nun mɔndɔnlun'n mɔ ɛ le ɔ wɔ junman elie nun anun'n. Mún sɪ ke junman'n mɔ ɛ le di yí sian'n, ɔ tala daba dɛ'n.

²⁰ Nan kusu wɔ nwun ejɔle kaan wɔ mún kunnun. Ejɔle sɔ'n y'ɔ le ke balasua'n mɔ be fele yí Zozabel'n, ɔ bu yí nwun ke ɔ ti Nyanmian kpɔmanfue. E man yí atun, ɔ kele mún menian'n-mɔ ninnge, ɔ le laka bé maan be ɔ ajuamannun ese be di amuan su naan. ²¹ M'an man yí temun ke ɔ káci fi yí nyɔle ete nun anwun, nan kusu ɔ ngulo man ke ɔ kaci yí nzin si yí ajuamannun nun ɔ. ²² Yí sɔ ati, mún 'ba man ewue kan Zozabel ɔ da ebɛɛ su. Bé mɔ be nun yí san nun'n, se b'a ngaci man bé abalabɔ'n mɔ b'a suan yí su nun an, mún 'man ewue kan bé kusu be da ebɛɛ su. ²³ Eɛ mún 'kun yí mma'n-mɔ, mún 'man Asɔnɔn'n-mɔ kualaa nwun yí ke mún yé mún sɪ mɔ menian'n-mɔ kɔ junlun, ɔ nun m'ɔ wɔ bé kunnun'n. Emɔ nunhan kun biala nyɔle nun anwun yé mún 'nian mún tua yí kale ɔ.

²⁴ Emɔ Tiatii asɔnɔn mma nga'n-mɔ, emɔ dɛ, emɔ a nnanndi man ngehele ete sɔ nun asu b'a nzuan man like'n mɔ mmie-mɔ fele yí Abɔnsanmun abu nviale nun ejɔle'n bie. Mún nva man ninnge nunɔɛ fíí kún mún nzua man emɔ. ²⁵ Nan kusu, like'n mɔ emɔ le nun'n, emɔ tíla nun seɛ kpa dede maan m mála. ²⁶ Suanlan m'ɔ kɔ tila mún junman nun anun, ɔ kɔ li dede ɔ kɔ ju ayuele, m'ɔ kɔ li kunnunmun'n, mún 'man ɔ sie mân'n. ²⁷ *Ke mún sɪ falɔ tunmin'n manlun mún'n, mún kusu mún 'fa mún man yí. Mún 'ba fa bulale kpɔman mún wula yí sa nun, mún 'man ɔ fa bubo menian'n-mɔ ke be fa bulale'n be bubo ninnge mɔ be kɔ nwun'n.* ²⁸ Eɛ mún 'wula yí anunminnyanmun maan ɔ ta ke alɔbahian nzalama. ²⁹ Ejɔle mɔ Nyanmian Wawe'n le kan kele Asɔnɔn'n-mɔ'n, suanlan m'ɔ sɪ fasie'n, ɔ fá síe!

5. Salɔɔ Asɔnɔn'n kalata'n

3 Kele nyanmiansu bɔfue'n m'ɔ nian Salɔɔ Asɔnɔn nun asu'n ke:

Suanlan'n m'ɔ le Nyanmian Wawe nsu'n, ese ɔ le nzalama nsu'n, ɛ 'nwun ejɔle mɔ ɔ le kan'n: Mún sɪ wɔ ninnge'n mɔ ɛ y'ɔ'n. Be ɔ wɔ dunman ke ɛ le nguan, nan kusu a wu. ² Tinngɛ nán wula bé bu nga'n mɔ be ka kaan bé wu nun anwunsele. ɔ sanlun ke m'an nwun yí ke wɔ nyɔle'n fíí ti man kpa mún Nyanmian nun anyunnun. ³ Ninngɛ'n mɔ be heleɔ wɔ daba mɔ ɛ lili su'n, kacɔ bé di su biekun, nán nun wɔ nwun kaci wɔ abalabɔ'n. Se a njasu man an, mún 'ba fu wɔ nun ke awofue, ɛ ngo nwun man dɔɛ mɔ mún 'ba mún fu wɔ nun'n.

⁴ Nan kusu Salɔɔ ebele muonun, menian mmie-mɔ wɔ ebele, bé dɛ, b'a man efian a ngan man bé taladɛ fufue'n. Be 'ba wula taladɛ fufue be nun mún ye nanndi, ɔ sanlan ke ɔ se fata bé. ⁵ Suanlan m'ɔ kɔ li kunnunmun'n, ke ɔ 'wula taladɛ fufue nun anun. Mún njici man yí dunman'n wɔ nguan kalata nun anun. Mún 'kan yí mún sɪ nun yí mmɔfue'n-mɔ anyunnun ebele ke mún suanlan y'ɔ le yí. ⁶ Ejɔle mɔ Nyanmian Wawe'n le kan kele Asɔnɔn'n-mɔ'n, suanlan m'ɔ sɪ fasie'n, ɔ fá síe!

6. Filadelfi Asɔnɔn'n kalata'n

⁷ Kele nyanmiansu bɔfue'n m'ɔ nian Filadelfi Asɔnɔn nun asu'n ke:

Suanlan'n m'ɔ ti kunlun-ngunlun, ese ɔ ti Anan-hɔlefue'n, suanlan'n mɔ belemgbin Davidi awulo'n san-nve'n wɔ yí sa nun'n, m'ɔ tike anuan nun an, suanlan fíí kún nguala man nun tu'n, mɔ ese ɔ tu nun an, suanlan fíí nguala man yí tike'n, ɛ 'nwun ejɔle m'ɔ le kan'n:

⁸ Mún sɪ wɔ ninngɛ'n mɔ ɛ y'ɔ'n. Mún sɪ ke wɔ anwunsele'n ti kaan sua, nan kusu a fa mún ejɔle nun a sie. A nze man mún ke ɛ nzi man mún. Yí ti, m'an tike anuan kun wɔ nyunnun. Anuan sɔ'n, suanlan fíí nguala man nun tu. ⁹ E 'nwun ke mún 'kpɔn mún y'ɔ bé mɔ be su Abɔnsanmun, mɔ be bu bé nwun ke be ti Zufu kusu be ti man Zufu mɔ be di ato'n. Mún 'ba hyi bé maan be kutu wɔ nyunnun be yí wɔ aye. Mún 'man be nwun yí ke mún kulo wɔ. ¹⁰ Kemɔ a tila wɔ ahunlun a li mún Nuan Ejɔle nun asu'n, mún kusu, mún 'sisa wɔ mele mɔ yale'n 'ba ɔ mân nun anun menian'n-mɔ asu ɔ sa bé nian'n. ¹¹ Mún 'ba kɔkaala. Tila like'n mɔ ɛ le nun anun seɛ, n'e man suanlan fíí tua wɔ de wɔ ahata'a'n. ¹² Suanlan m'ɔ kɔ li kunnunmun'n, mún 'fa yí mún y'ɔ mún sɪ asɔnɔn sua nun anun mpila, ɔ nvite man fíí kún. Mún 'kele mún Nyanmian'n dunman'n mún gua yí nwun, ese mún 'kele mún Nyanmian'n kulo'n dunman mún gua yí nwun. Kulo sɔ'n, y'ɔ le Zoluzalemun fufɔle'n m'ɔ fi mún Nyanmian nun anwun elɔ anwunno ɔ 'ba ju asɔ'n. Eɛ mún 'kele mún dunman fufɔle'n yí nwun. ¹³ Ejɔle mɔ Nyanmian Wawe'n le kan kele Asɔnɔn'n-mɔ'n, suanlan m'ɔ sɪ fasie'n, ɔ fa síe!

7. Laodise Asɔnɔn'n kalata'n

¹⁴ Kele nyanmiansu bɔfue'n m'ɔ nian Laodise Asɔnɔn nun asu'n ke:

Suanlan'n mɔ be fele yí Amún'n, m'ɔ di Nyanmian anwun adanzɛ ananhɔle nun nun fɔún su'n, yí mɔ Nyanmian nanndɔlɔ yí su ɔ bɔli ninngɛ'n-mɔ kualaa'n, ɛ 'nwun ejɔle m'ɔ le kan'n: ¹⁵ Mún sɪ wɔ junman'n mɔ ɛ di'n. Mún sɪ ke ɛ ti man suanlan fɔlɔlɔ, ɛ ti man suanlan juejue kusu. Kemɔ ɛ wɔ ninngɛ nnyuan sɔ nun afian'n, mún kulo ke ahan ɛ wɔ kun afan. Fɔlɔlɔ anaan juejue.

¹⁶ Nan kemɔ ɛ ti man fɔlɔlɔ kusu ɛ ti man juejue mɔ ɛ jin yí nnyuan nun afian'n, mún 'ba kpu wɔ mún tu. ¹⁷ E kan ke a nyan wɔ nwun. Ninngɛ'n kualaa mɔ ɛ le kpunnde'n, a nyan yí. E mmian man like fíí anwun. Nan kusu ɛ nzi man ke kanngu ɛ ti yalefue, ɛ ti aluabɔfue. E ti ehianfue, wɔ nwun gua su, ese ɛ ti anyunsinlinwafue.

¹⁸ Yí sɔ ati, mún 'kan mún kele wɔ ke ɛ tó mún sa nun esika kɔkɔle'n mɔ b'a holo yí sɪn nun b'a ti yí nwun'n nán a y'ɔ esikafue. To taladɛ fufue mún sa nun wula nán fla wɔ nwun nyian'n. Eɛ to bé nyin ayile mún sa nun gua wɔ nyin nun asu nán a nwun asɔ.

¹⁹ Bé mɔ mún kulo bé'n, mún cɔn bé nzu'n ese mún tu bé fɔɔ. Yí sɔ ati, nun wɔ nwun kaci wɔ abalabɔ'n nán y'ɔ juejue.

²⁰ Tie, n jin anuan nun anzin mún bɔ. Suanlan m'ɔ kɔ tɪ mún nún'n m'ɔ kɔ tike anuan'n, mún 'wulu yí awulo, mún nún yí yé 'didi, yí kusu ɔ nún mún yé 'didi.

²¹ Kemɔ n nili kunnunmun mɔ n dɪ mún Sɪ anwun ebele belemgbín bia nún asu'n, suanlan biala mɔ yí kusu ɔ kɔ li kunnunmun'n, mún 'man ɔ tanlan mún nwun ebele mún belemgbín bia nún asu. ²² Ejɔle mɔ Nyanmian Wawe'n le kan kele Asɔnún'n-mɔ'n, suanlan m'ɔ sɪ fasie'n, ɔ fá síe!

KALATA NÚN ASÚ NZÓLE NSÚ'N

Nyanmiansu belemgbín bia'n

⁴ Ehi anzin, mún 'nian an, anún b'a tike anuan kun nyanmiansu elɔ. Suanlan'n mɔ yí nún'n te ke kɔnɔtɪ'n mɔ n nili mua n dɪl yí ngan'n, ɔ le kan kele mún ke: "Fu bala ewa nán man n yí ninng'e'n mɔ be 'ba a'n n géle wó." ² Ebele ala, Nyanmian Wawe'n kɔ tɔ mún su. ɔ kɔ fa mún kɔ fu nyanmiansu. Mún 'nian an, anún belemgbín bia kun jin ebele, suanlan kun tɪ su. ³ Suanlan sɔ'n, yí nyún nún anún ta ke ebue'n mɔ be fele yí zuasɪpu'n, esɛ ɔ ta ke ebue'n mɔ be fele yí salɪduanún'n. Belemgbín bia sɔ'n, nyanngunndun kun a tu a bala yí. Nyanngunndun sɔ'n ta ke ebue'n mɔ be fele yí emelodɪ'n. ⁴ Bia abulaa nún nnan ta si yia belemgbín bia'n. Mgbain abulaa nún nnan wowula taladɛ nvufue, be su esika kɔkɔle kele, be tɪtɪ bia sɔ'n-mɔ asu.

⁵ Belemgbín bia nún anún, nyanmian'n kpe mɪaún mɪaún nún ejɔjɔle ɔ nún mgbalanlan fi nún fite. B'a sɔ tɛɛ nsu. Be jue belemgbín bia nún anyunnun. Tɛɛ nsu sɔ'n y'ɔ le Nyanmian Wawe nsu'n. ⁶ Like kun wɔ bia nún anyunnun ke jenvie. Like sɔ'n ta ke ebue'n mɔ be fele yí kilistalɪ'n. Bia nún ayialɛ nnan nún asu, naan nnan jijin ebele. Naan sɔ'n-mɔ le anylan dɔun kpa bé nyunnun nún bé nzin. ⁷ Alimua dɪɛ'n sɔman tetɪanfue. M'ɔ tian yí nyan'n soman kulo suanlan. M'ɔ tian yí nnan'n soman kɔlɛ m'ɔ le tu ɔ. ⁸ Naan sɔ'n-mɔ nunhan kun biala le ndɛba nsian. Bé nwun'n lɪka kualaa nún be ndɛba'n-mɔ abu tɪ anylan. Cɪan daa, kɔngɔe o, eyua o, ejɔle mɔ be kan'n y'ɔ le ke: "Kunlun-ngunlun, kunlun-ngunlun, kunlun-ngunlun y'ɔ le yé Mún Tunminfue Nyanmian Kpili mɔ daba anún ɔ wɔ ebele, ene ɔ wɔ ebele mɔ esɛ ɔ le 'ba'n."

⁹ Temun biala mɔ naan nnan sɔ'n 'wula suanlan'n m'ɔ tɪ bia nún asu m'ɔ tɪ asɪ dahuu nún anunminnyanmun be yí yí aye be da yí asɪ'n, ¹⁰ anún mgbain abulaa nún nnan nún a kutu suanlan'n m'ɔ tɪ bia nún asu nún anyunnun, be su suanlan'n m'ɔ tɪ asɪ dahuu'n. Be 'kutu be su yí a, be tu bé esika kɔkɔle kele'n be gua yí nyunnun ebele, anún bé nwan:

¹¹ "Yé Mún, yé Nyanmian, anunminnyanmun'n, aye eyɪɛ'n nún tunmin'n sɛ fata wó. ɔ sanlun ke wó yé a bɔ ninng'e'n kualaa ɔ. A hulo y'ɔ man be wɔ ebele be le nguan ɔ."

Nyanmian Bua Baa'n

⁵ Ehi anzin, mún 'tu mún nyún an, n gɔ nwun kalata kun, b'a nyunyan yí bolomolo sua. B'a hele yí kunnun nún yí nzin. Suanlan'n m'ɔ tɪ belemgbín bia nún asu'n le kalata sɔ'n yí sa fama nún anún. B'a sie su nzɔle nsu, ² esɛ mún 'nian an, anún nyanmiansu bɔfue kun m'ɔ le tunmin le tian sele kpa ɔ bisa ke: "Nwan yé ɔ kualaa nzɔle'n-mɔ mɔ b'a sie yí kalata nún asu'n tɪtɪ nán ɔ buke nún ɔ?" ³ ɔ bisalɪ sɔ a, nyanmiansu elɔ o, asɪ ewa o, asɪɛ nún abu elɔ o b'a nnyan man suanlan fíí mɔ ɔ 'buke kalata nún anún ɔ nian nún ɔ. ⁴ N gɔ sɪsa mún sa n gɔ gua mún tɪ n gɔ sun sele kpa. ɔ sanlun ke b'a nnyan man suanlan m'ɔ sɛ fata mɔ ɔ 'buke kalata nún anún bɔbɔ nán ɔ nian nún ɔ. ⁵ Ehi a, mgbain abulaa nún nnan nún anún kun kɔ se mún ke: "N'ɛ sun, nan nian, tetɪanfue'n m'ɔ fi Zuda afilie nún anún'n, belemgbín *Davidi anunman'n, ɔ'a li kunnunmun, ɔ kualaa ɔ tɪtɪ nzɔle'n-mɔ mɔ b'a sie kalata nún su'n ɔ buke nún."

⁶ Ehi, mún 'nian an, anún *Bua Baa kun jin naan nnan'n nún mgbain abulaa nún nnan'n mɔ b'a bɔ bia nún anwun holo nún afian. Ewue'n m'ɔ wuli'n kafuan tɛ wɔ yí nwun. ɔ le mmɛ nsu ɔ nún anylan nsu. Anylan nsu sɔ'n y'ɔ le Nyanmian Wawe nsu'n mɔ ɔ'a suan bé asɪɛ'n lɪka kualaaatin'n. ⁷ Bua Baa'n kɔ kpunng'e Suanlan'n m'ɔ tɪ bia nún asu mɔ kalata'n wɔ yí sa fama nún anún'n nán ɔ'a le. ⁸ Ke Bua Baa'n leli kalata'n, naan nnan'n nún mgbain abulaa nún nnan'n, be kɔ kutu yí nyunnun. Bé nunhan kun biala le sanngo kun, ɔ nún esika kɔkɔle kangɔ. Kangɔ sɔ'n, *ansan yi yí. Ansan'n y'ɔ le Nyanmian menian'n-mɔ asɔnún'n mɔ be yɔ'n. ⁹ Be kɔ tu ejue fufɔle kun, bé nwan:

"Wó y'ɔ fata ke ɛ fa kalata nún ɔ.

Wó y'ɔ fata ke ɛ tɪtɪ nzɔle'n-mɔ

mɔ b'a sie yí su nún anún ɔ.

ɔ sanlun ke be hunlin wó.

ɔ nanndɪ wó ewue nún asu,

a to menian a man Nyanmian.

Menian sɔ'n-mɔ fi afilie biala anún, anɛ biala ɔ nún mân biala anún.

¹⁰ A man b'a kaci

yé Nyanmian'n Belemgbín Mân nún anún menian

b'a kaci tɛɛyɪfue be su yí.

Esɛ be 'di belemgbín asɪɛ nún asu."

¹¹ Ehi anzin, mún 'tu mún nyún biekun an, mmɔfue nwala nwala kpa a ta a si a yia bia'n nún naan nnan'n nún mgbain abulaa nún nnan'n. Mmɔfue sɔ'n-mɔ tɪ akpu akpu kɔ yɔ nye be le tian kpa ¹² be tu ejue ke:

"Bua Baa'n mɔ be hunlin yí'n,

yí yé tunmin'n, anyanbenwun'n, ngele'n,

anwunsele'n, asasue'n, anunminnyanmun'n

nún aye eyɪɛ'n sɛ fata yí ɔ."

¹³ Mún 'tie kusu a, anún ninng'e'n-mɔ mɔ Nyanmian a bɔ'n, m'ɔ wɔ nyanmiansu o, asɪɛ asu o, asɪɛ abu ɔ nún jenvie nún o, bé kualaa be le tu ejue ke:

"Aye eyɪɛ'n, asasue'n, anunminnyanmun'n

nún tunmin'n tɪ Suanlan'n m'ɔ tɪ bia nún asu'n

ɔ nún Bua Baa'n dɪɛ dahuu!"

¹⁴ Mò bɛ kɔ tɔ ejue sɔ'n, anɔn naan nnan nɔn a sɔ su kɛ: "Amɔn!" Anɔn mgbain abulaa nɔn nnan nɔn a kutu b'a su Suanlan'n m'ɔ tɔ asɩ dahuu'n.

1. Nzɔlɛ'n m'ɔ li mua nɔn ɛtɛ'n

6 Eɛɩ anzin, mɔn 'tɔ mɩn nyɩn an, n gɔ nwun *Bua Baa'n kɛ ɔ'a tɩ alimua nzɔlɛ nsu'n m'ɔ b'a sie yɩ kalata nɔn asu nɔn anɔn. M'ɔ tɩɩ nɔn'n, mɔn 'tie a, anɔn naan nnan nɔn anɔn kɔn, yɩ nɔn'n tɩ kɛ mgbalanlan, yɩ nwan: "Bala!" ² Mɔn 'nɩan an, n gɔ nwun ekpanngo fufue kɔn. Suanlan'n m'ɔ tɩ su'n le taa kɔn yɩ sa nɔn. B'a fa belemgbin keke b'a sua yɩ. ɔ lɛ kɔ belenzua su kpa ɔ 'kɔ a hun ɔ di kunnunmun.

2. Nzɔlɛ'n m'ɔ tian yɩ nnyuan nɔn ɛtɛ'n

³ Eɛɩ anzin, Bua Baa'n kɔ tɩ nzɔlɛ'n m'ɔ tian yɩ nnyuan nɔn anɔn. Mɔn 'tie a, anɔn naan nnan'n, m'ɔ tian yɩ nnyuan'n nwan: "Bala!" ⁴ Ekpanngo kɔn biekun kɔ fite, ɔ tɩ kɔkɔlɛ. Suanlan'n m'ɔ tɩ su'n, bɛ kɔ man yɩ dadɛ kpili kɔn ɔ nɔn tunmin kɛ ɔ hyɔɩn ɛbɛ ɔ tɔ mɩn nɔn anɔn, ɔ mɩn menian'n-m'ɔ hɩn bɛ nwun.

3. Nzɔlɛ'n m'ɔ tian yɩ nsan nɔn ɛtɛ'n

⁵ Eɛɩ anzin, Bua Baa'n kɔ tɩ nzɔlɛ'n m'ɔ tian yɩ nsan nɔn anɔn. Mɔn 'tie a, anɔn naan nnan'n, m'ɔ 'tian yɩ nsan'n, nwan: "Bala!" Mɔn 'nɩan an, n gɔ nwun ekpanngo bile kɔn. Suanlan kɔn tɩ su. ɔ le toe kɔn yɩ sa nɔn. ⁶ N dɩɩ anɛ bie wɔ naan nnan nɔn afian. Anɛ sɔ'n nwan: "Bele cilo kɔn tɩ cɩan kɔn junman nɔn anwun ahatua. *ɔɩzu cilo nsan tɩ cɩan kɔn junman nɔn anwun ahatua. Nan divɩn nɔn ngo'n, bɛ dɩɛ, n'ɛ fa wɔ sa kan bɛ."

4. Nzɔlɛ'n m'ɔ tian yɩ nnan nɔn ɛtɛ'n

⁷ Eɛɩ anzin, Bua Baa'n kɔ tɩ nzɔlɛ'n m'ɔ tian yɩ nnan nɔn anɔn. Mɔn 'tie a, anɔn naan nnan'n, m'ɔ tian yɩ nnan'n nwan: "Bala!" ⁸ Mɔn 'nɩan an, n gɔ nwun ekpanngo kɔn. ɔ tɩ asuaminlin. Suanlan'n m'ɔ tɩ su'n, bɛ fɛlɛ yɩ "Ewue". ɔ 'kɔ a, anɔn ɛbɔɩ mɩn'n tua yɩ. Bɛ kɔ man bɛ dadɛ nɔn tunmin kɛ asɛ nɔn asu ewa menian'n-m'ɔ m'ɔ b'a bu bɛ nɔn nnan'n, bɛ tɔ kɔn. Bɛ mɩn bɛ wɩ ɛbɛ nɔn, ɛhɔɛ nɔn, ɛfuke nɔn yɛ bɛ mɩn asɛ nɔn asu ebolo naan'n-m'ɔ hɩn bɛ.

5. Nzɔlɛ'n m'ɔ tian yɩ nnun nɔn ɛtɛ'n

⁹ Eɛɩ anzin, Bua Baa'n kɔ tɩ nzɔlɛ'n m'ɔ tian yɩ nnun nɔn anɔn. Mɔn 'nɩan an, n gɔ nwun bɛ m'ɔ bɛ hunlin bɛ nɔn ekala'n esika kɔkɔlɛ tɔbul'n m'ɔ bɛ yala *ansan su nɔn anwun. Bɛ hunlin bɛ, ɔ sanɩn kɛ bɛ lili Nyanmɩan anwun adanzɛ ananhɔlɛ nɔn ɛsɛ bɛ hanɩn yɩ Nuan Ejɔlɛ'n. ¹⁰ Bɛ le tɩan seɩ kpa bɛ kan kɛ: "Yɛ Mɩn, wɔ m'ɔ ɛ tɩ kunlun-ngunlun, ɛsɛ ɛ tɩ ananhɔlɛfue'n, ɛ 'nwunnde dede ɔ ju cɩan benin nɩn a bua asɛ nɔn asu menian'n-m'ɔ m'ɔ bɛ hunlin yɛ'n ndɛɛ?" ¹¹ Bɛ kɔ man bɛ kualaa taladɛ nvufue ngokun bɛ kɔ wula nɩn b'a han b'a hele bɛ kɛ bɛ sɩ abutale bɛ nwɔnnde meɩ kaan biekun, maan

bɛ nuan yɩa. Afɩ bɛ nianman'n-m'ɔ nɔn bɛ manngun'n-m'ɔ m'ɔ bɛ nɔn bɛ di junman'n m'ɔ bɛ tɛ wɔ asɛ nɔn asu'n, menian'n-m'ɔ 'ba hun bɛ kusu.

6. Nzɔlɛ'n m'ɔ tian yɩ nsian nɔn ɛtɛ'n

¹² Eɛɩ anzin, mɔn 'nɩan an, anɔn Bua Baa'n nɔn a tɩ nzɔlɛ'n m'ɔ tian yɩ nsian nɔn anɔn. Asɛ'n kɔ kpusu seɩ kpa. Senze'n kɔ lu tuun kɛ ɛtanlan tuun. Sala'n kɔ bulu kɛ moja. ¹³ Nzalama'n-m'ɔ fi anwunno bɛ kɔ tutu bɛ kɔ gua asɩ kɛ figi amuin m'ɔ anwunman kpili kɔn a kpulu yɩ a gua ɔ. ¹⁴ Nyanmɩan'n kɔ nyɩnnyan bolomolo kɛ kalata m'ɔ b'a nyɩnnyan ɔ. Yɩ busu kɔ nunnun. Mmu-ka'n-m'ɔ kualaaatin nɔn asue afian mgbɔlɛ'n-m'ɔ fi bɛ busu kɔ tu.

¹⁵ Asɛ nɔn asu mmelemgbin ɔ nɔn su mgbain'n-m'ɔ, nzalafu mgbain'n-m'ɔ, esikafue'n-m'ɔ, tunminfue'n-m'ɔ, menian bu nga'n-m'ɔ, nganga nɔn bɛ m'ɔ bɛ tɩ man nganga'n, bɛ kualaa bɛ kɔ nwanndi. Bɛ kɔ hɔ bɛ kɔ fɛfɛ kunman mgbili'n-m'ɔ anɔn, ɔ nɔn nyɔbue mgbili'n-m'ɔ m'ɔ bɛ wɔ mmuka'n-m'ɔ asu nɔn afian. ¹⁶ Bɛ kan bɛ keke mmuka'n-m'ɔ, nɔn nyɔbue mgbili'n-m'ɔ kɛ: "Em'ɔ bú gúa yɛ su, bɛ fɩa yɛ. Nɩn bɛ man suanlan'n m'ɔ tɩ belemgbin bia nɔn asu'n nwun yɛ. Nɩn bɛ man Bua Baa'n sikpe cɩ yɛ. ¹⁷ ɔ sanɩn kɛ bɛ sikpe cɩan kpili nɔn a ju. Nan nwan yɛ ɔ kɔ huala yɩ nyunnun jinlan ɔ."

Izalaye menian akpu ɛya kɔn abulanan ɔ nɔn nnan'n

7 Eɛɩ anzin, mɔn 'nɩan an, anɔn nyanmɩansu mmɔfue nnan jijin asɛ nɔn ayialɛ nnan nɔn asu. Bɛ kɔ hɩ anwunman nnan'n m'ɔ fita asɛ nɔn asu ewa'n bɛ kɔ sie. ɔ man anwunman fɩɩ nvita man asɛ'n, jenvie'n nɔn baka biala asu kɔn. ² Nan lɩka m'ɔ senze'n fite'n, mɔn 'nɩan an, anɔn nyanmɩansu bɔfue kɔn fi ɛbɔ. ɔ le like kɔn yɩ sa nɔn. Like sɔ'n yɛ Tɩasɩfue Nyanmɩan'n fa sie ninngɛ'n-m'ɔ nzɔlɛ ɔ. Bɔfue sɔ'n kɔ tɩan seɩ kpa. ɔ kɔ han kɔ hele mmɔfue nnan'n m'ɔ b'a man bɛ tunmin kɛ bɛ seɩ asɛ nɔn asu ɔ nɔn jenvie nɔn anɔn ninngɛ'n kɛ: ³ "Nɩn bɛ fa bɛ sa bɛ kan asɛ'n, ɔ nɔn jenvie'n, ɔ nɔn mmaka'n-m'ɔ fɩɩ dede ɔ hɩ jú meɩ m'ɔ yɛ kɔ sie yɛ Nyanmɩan'n ngua'n-m'ɔ anwunman nɔn asu nzɔlɛ'n." ⁴ Bɛ kɔ bɔ bɛ m'ɔ b'a sie bɛ nwunman nɔn asu nzɔlɛ nɔn anɔn bɛ kɔ hele mɩn. Bɛ tɩ menian akpu ɛya kɔn abulanan ɔ nɔn nnan. Bɛ fi Izalaye nvilie'n-m'ɔ kualaa anɔn.

⁵ Zuda afilie nɔn anɔn, menian akpu bulu nɔn nnyuan yɛ bɔfue'n sielɩ bɛ nzɔlɛ ɔ. Lubɛnɩn afilie nɔn anɔn menian akpu bulu nɔn nnyuan. Gadɩ afilie nɔn anɔn menian akpu bulu nɔn nnyuan. ⁶ Azɛ afilie nɔn anɔn menian akpu bulu nɔn nnyuan. Nɛfutali afilie nɔn anɔn menian akpu bulu nɔn nnyuan. Manase afilie nɔn anɔn menian akpu bulu nɔn nnyuan. ⁷ Simeun afilie nɔn anɔn menian akpu bulu nɔn nnyuan. Levi afilie nɔn anɔn menian akpu bulu nɔn nnyuan. Isakaa afilie nɔn anɔn menian akpu bulu nɔn nnyuan. ⁸ Zabulun afilie nɔn anɔn menian akpu bulu nɔn nnyuan. Zozefu afilie nɔn anɔn menian akpu bulu nɔn nnyuan.

Bunnzuamun afilie nun anun menian akpu bulu nun nnyuan.

Meninsunman'n mɔ 'ba su Nyanmian'n

⁹ Ehi anzin, mun 'tu min nylun biekun an, n go nwun menian dɔun kpa. Suanlan fɛlɛ nguala man bɛ ka. Menian sɔ'n-mɔ fi mɛn'n lɛka kualaa'in, bɛ fi afilie kun biala anun, bɛ kan anɛ kun biala. Bɛ wowula taladiɛ nvufue, bɛ le aye male bɛ sa nun bɛ jijin Nyanmian belemgbin bia'n nun *Bua Baa'n anyunnun ebeɛ. ¹⁰ Bɛ le bɔ bɛ sulo bɛ kan kɛ:

"Nyanmian m'ɔ tɛ belemgbin bia'n asu'n,
ɔ nun Bua Baa'n, bɛ yɛ bɛ de yɛ ti ɔ."

¹¹ Nyanmiansu mmɔfue'n-mɔ kualaa'in kɔ ta kɔ si kɔ yia bia'n, mgbain abulaa nun nnan'n nun naan nnan'n. Bɛ kɔ butu butu bɛ nylun asɛ bia'n anyunnun bɛ kɔ su Nyanmian. ¹² Bɛ nwan:

"Amin!

Aye eyɛ'n, anunminnyanmun'n,
ngeɛ'n, asina'n, asasue'n,
tunmin'n nun anwunseɛ'n
tɛ yɛ Nyanmian'n dɛ cɛan daa!
Amin!"

¹³ Mɔ mmɔfue'n-mɔ anuan tɔlɛ'n, mgbain abulaa nun nnan'n nun anun kun kɔ bisa min kɛ: "Nwan menian dɛ-mɔ yɛ bɛ wowula taladiɛ nvufue'n? Eɛ nin yɛ bɛ fi ɔ?"

¹⁴ N go bua yɛ kɛ: "Nannan, mun nzi man. Nan wɔ dɛ ɛ sl."

Ehi a, ɔ kɔ han kɔ hele min kɛ: "Menian sɔ'n-mɔ yɛ b'a nwun bɛ nyunnun kpili nun ɔ. Bɛ le Bua Baa'n moja'n b'a kpu bɛ taladiɛ'n maan ɔ a yɔ fufue. ¹⁵ Yɛ sɔ ati, yɛ ɔ man bɛ jijin Nyanmian belemgbin bia'n anyunnun kɔngɛ nun eyua bɛ su Nyanmian yɛ sua nun anun ɔ. Suanlan'n m'ɔ tɛ bia'n asu'n 'sisa bɛ. ¹⁶ Eɛ ngo hun man bɛ fɛlɛ kɔn. Nzuhoe ngo hun man bɛ fɛlɛ kɔn. Eyua ngo bɔ man bɛ fɛlɛ kɔn. Ahulo ngo hun man bɛ fɛlɛ kɔn. ¹⁷ ɔ sanlun kɛ Bua Baa'n m'ɔ jin bia'n anyunnun'n, ɔ 'kaci bɛ bua enlanfue, ɔ 'man bɛ nun nguan nzue'n. Eɛ Nyanmian 'ba cici bɛ nylun abu emulun'n kualaa'in."

7. Nzole'n m'ɔ tian yɛ nsu nun etɛ'n

8 Meɛ mɔ *Bua Baa'n tɛlɛ nzole'n m'ɔ tian yɛ nsu nun anun'n, ɛlɔ kɔ tɛ diin kɔ yɔ dɔhyulɛ fan. ² Ehi anzin, mun 'nian an, n go nwun nyanmiansu mmɔfue nsu'n mɔ bɛ jijin Nyanmian anyunnun'n. Bɛ kɔ wowula bɛ sa nun kɔnɔtɛ nsu. ³ Nyanmiansu bɔfue kun biekun kɔ a kɔ jinlan esika kɔkɔlɛ tɔbulɛ nun anwun ebeɛ. ɔ le esika kɔkɔlɛ pupɔtɛ kun yɛ sa nun. Pupɔtɛ sɔ nun anun yɛ bɛ yala alawu nun ɔ. Bɛ kɔ man yɛ alawu dɔun kpa. ɔ kɔ fa kɔ fula Nyanmian menian'n-mɔ asɔnɔn eyɔlɛ nun anun. ɔ kɔ yala yɛ esika kɔkɔlɛ tɔbulɛ'n m'ɔ wɔ bia'n anyunnun ebeɛ nun asu. ⁴ Alawu'n mɔ nyanmiansu bɔfue'n le yala yɛ nun Nyanmian menian'n-mɔ asɔnɔn eyɔlɛ'n, yɛ ewusanlan'n kɔ fu dede Nyanmian anyunnun. ⁵ Eɛ nyanmiansu bɔfue'n kɔ fa esika kɔkɔlɛ tɔbulɛ nun asu sɛn'n bie. ɔ kɔ fa kɔ gua alawu pupɔtɛ nun anun ɔ kɔ ju kɔ tu asɛ nun asu. Kɛ ɔ tulɛ yɛ asɛ nun asu'n, mgbain-

lanlan'n kɔ tɛ, bɛ kɔ tɛ menian ejujɔlɛ, nyanmian'n kɔ kpe mɛlan, asɛ'n kɔ kpusu.

KɔNɔTɛ NSU'N

1. Kɔnɔtɛ'n m'ɔ li mua'n

⁶ Ehi anzin, nyanmiansu mmɔfue nsu'n mɔ bɛ le kɔnɔtɛ nsu'n kɔ kɔbɔua bɛ nwun bɛ le ba hu nun.

⁷ Alimua bɔfue'n kɔ hu yɛ kɔnɔtɛ dɛ'n. Ebeɛ ala, asukoculun nun sɛn, moja fula nun, ɔ kɔ tɛ asɛ nun asu. Bɛ bu asɛ nun anun nsan an, lɛka m'ɔ yalalɛ'n tu kun. Bɛ bu asɛ nun asu mmaka'n-mɔ anun nsan an, mɔ bɛ yalalɛ'n tu kun. Ndile kualaa yalalɛ.

2. Kɔnɔtɛ'n m'ɔ tian yɛ nnyuan'n

⁸ Ehi anzin, bɔfue'n m'ɔ tian yɛ nnyuan'n kɔ hu yɛ kɔnɔtɛ dɛ'n. Like'n tɛ kɛ buka kpili kpa mɔ sɛn a tɔ nun ɔ. Bɛ kɔ ju like sɔ'n bɛ kɔ tu jenvie nun anun. Lɛka m'ɔ kacili moja'n, bɛ bu jenvie nun anun nsan an, ɔ tu kun. ⁹ Nun ninngɛ'n mɔ bɛ wuli'n, bɛ bu jenvie nun anun nsan an, bɛ tu kun. Meli'n mɔ bɛ wɔ jenvie nun anyunsu mɔ bɛ yalalɛ'n, sɛ bɛ bu jenvie nun anyunsu meli'n kualaa anun nsan an, bɛ tu kun.

3. Kɔnɔtɛ'n m'ɔ tian yɛ nsan'n

¹⁰ Ehi anzin, bɔfue'n m'ɔ tian yɛ nsan'n kɔ hu yɛ kɔnɔtɛ dɛ'n. Nzalama kpili kpa m'ɔ sɔ kɛ tɛɛ, ɔ fi anwunno kɔ tu kɔ tɛ. Bɛ bu asɛ nun asu asue'n-mɔ nun asutɛle'n-mɔ anun nsan an, lɛka m'ɔ tɔlɛ'n tu kun. ¹¹ Bɛ fɛlɛ nzalama sɔ nun "Abɔyɔlɛ". Asue mɔ Abɔyɔlɛ'n hanlun yɛ'n, bɛ bu asɛ nun asu asue'n-mɔ anun nsan an, ɔ tu kun. Menian dɔun kpa kɔ nun Abɔyɔlɛ nzue'n. Bɛ kualaa mɔ bɛ nunlun'n, bɛ wuli. ɔ sanlun kɛ diyɔlɛ wɔ nun.

4. Kɔnɔtɛ'n m'ɔ tian yɛ nnan'n

¹² Ehi anzin, bɔfue'n m'ɔ tian yɛ nnan'n kɔ hu yɛ kɔnɔtɛ dɛ'n. Senze nun ɛta m'ɔ ta'n, bɛ bu nun nsan an, lɛka m'ɔ nda man'n tu kun. Bɛ bu sala nun anun nsan an, lɛka m'ɔ nda man'n tu kun. Bɛ bu nzalama'n-mɔ anun nsan an, bɛ mɔ bɛ nda man'n tu kun. Bɛ bu alɛhan'n jawe nun anun nsan an, awosin'n tu kun. Bɛ bu alɛsan nun anun nsan kusu a, awosin'n tu kun.

¹³ Meɛ sɔ'n, mun 'nian an, anɛn kɔlɛ kun le tu sɛn nyanmian nun anyunnun. Mun tɛ kɛ ɔ le sun ɔ kan yɛ seɛ kpa kɛ: "Munnzue! Munnzue! Munnzue le ba tu menian'n-mɔ mɔ bɛ wɔ asɛ nun asu'n meɛ mɔ mmɔfue nsan'n 'ba hu bɛ kɔnɔtɛ'n!"

5. Kɔnɔtɛ'n m'ɔ tian yɛ nnun'n

9 Ehi anzin, nyanmiansu bɔfue'n m'ɔ tian yɛ nnun'n kɔ hu yɛ kɔnɔtɛ dɛ'n. Mun 'nian an, anɛn nzalama kun fi anwunno ɔ kɔ tɛ asɛ nun asu. Bɛ kɔ fa kunman kpunlun-mgbunlun sannve'n bɛ kɔ wula yɛ sa nun. ² ɔ kɔ tike kunman nun asu. Ebeɛ ala, ewusanlan mindo, mindo, kɛ ebo mɔ bɛ le yala yɛ fi kunman nun anun kɔ fite. Ewusanlan'n m'ɔ fi kunman nun anun fitelɛ'n kɔ lu

mân nûn anun tuun ɔ kɔ hyl senze'n, be nguala man en-wunmian de. ³ Teteɓuabua fi ewusanlan nûn anun kɔ fite fite, be kɔ fa asie'n. Be kɔ man bé tunmin. Be ka a, bé nuan'n le ɓɔle ke nyanmian aka'n. ⁴ Be kɔ han be kɔ hele bé ke nán be kan ndile'n, nán be kan baka fí. Nan menian mɔ Nyanmian nzɔle nnun man bé nwunman nûn asu'n, be nûn bé yía nûn. ⁵ B'a mman man teteɓuabua sɔ'n-mɔ atin ke be hún menian sɔ'n-mɔ. Nan be manlun bé atin ke be héle bé yale dede sala nnun. Yale sɔ'n mɔ be 'kele bé'n, ɔ ti ke suanlan mɔ nyanmian aka kɔ ha yí'n. ⁶ Yale sɔ'n mɔ be 'ba li yí sala nnun nûn anun'n, ɔ 'ka menian sɔ'n-mɔ angunmun an, ahan b'a wu kpê kun, nan kusu be le nwu man. Be 'ba se ke ewue hún bé kpê kun, nan kusu ewue'n ngo te man bé su.

⁷ Teteɓuabua sɔ'n-mɔ, be ti ke mgbannɔ-mɔ mɔ b'a sesie bé mɔ be le fa be kɔ hun elɔe ɔ. Be su esika kɔkɔle kele. Bé nûn nûn soman kulo suanlan. ⁸ Bé ti enyuan'n ti ke mmalasua'n-mɔ ati enyuan'n. Bé je'n-mɔ ti ke tetianfue aje. ⁹ Be wowula bulale taladɛ bé hue nûn asu ke menian mɔ be le kɔ elɔe ɔ. Be 'tu a, be ndeba nûn anun te ke hyuili mɔ ekpanngo le cun kɔ elɔe ɔ. ¹⁰ Bé dua'n ti dene-dene ke nyanmian aka'n-mɔ dɛ'n. Bé dua sɔ nûn anun yê tunmin'n mɔ be 'fa be kele menian'n-mɔ yale dede sala nnun'n wɔ ɔ. ¹¹ Be le bé belemgbin kun. Belemgbin sɔ'n ti ɓɔfue. Yí yê kunman kpunlun-mgbunlun'n wɔ yí sa nûn ɔ. Ebele anɛ nûn anun, be fele ɓɔfue sɔ'n "Abadun". Gelekɛ anɛ nûn anun an, be fele yí "Apoliun". Dunman sɔ'n, yí bu y'ɔ le ke secilwafue.

6. Kɔɔɔɔ'n m'ɔ tian yí nsian'n

¹² Yale m'ɔ li mua nûn a sɔn. Nan yale nnyuan mmiekun-mɔ wɔ bé nyunnun. ¹³ Ehi anzin, ɓɔfue'n m'ɔ tian yí nsian'n kɔ hu yí kɔɔɔɔ dɛ'n. Mûn 'tie a, anɛ anɛ'n fi esika kɔkɔle ɓɔɓɔ nûn afannan nûn anun. Esika kɔkɔle ɓɔɓɔ sɔ'n jin Nyanmian anyunnun ebele. ¹⁴ Anɛ'n le kan kele ɓɔfue'n m'ɔ tian yí nsian m'ɔ le kɔɔɔɔ yí sa nûn'n ke: "Nyannɔ Abɔnsanmun mmɔfue nnan'n mɔ b'a ciɔ bé asue kpili'n mɔ be fele yí Efalati nûn anuan ebele'n." ¹⁵ Be kɔ nyannɔ mmɔfue nnan sɔ'n-mɔ. Junman mɔ be siel bé ebele ke be lí afue sɔ'n, sala sɔ'n, cian sɔ'n ɔ nûn dɔe sɔ'n, y'ɔ le ke, be bu asie nûn asu menian'n-mɔ anun fâ nsan an, mmɔfue sɔ'n hún fâ kun anun menian'n-mɔ. ¹⁶ Be kɔ ɓɔ mmɔfue nnan sɔ'n-mɔ nzalafu'n-mɔ mɔ be fu ekpanngo nûn anuan be kɔ hele mín. Be ti menian akpu eya nnyuan.

¹⁷ Ke mgbannɔ'n-mɔ nûn menian'n-mɔ kpun ti yí'n, n go nwun yí elalɛ nûn anun. Bé taladɛ'n mɔ be wowula'n, yí hue nûn asu ti bulale. Mmie-mɔ dɛ'n ti kɔkɔle ke sɔn, mmie-mɔ ti kɔkɔle zɔun, mmie-mɔ ti ako elu. Mgbannɔ'n-mɔ ati'n ti ke tetianfue ati. Sɔn ewusanlan nvan nvan ke tui ndunmunlan fi bé nuan anun fite. ¹⁸ Ninngɛ nsan sɔ'n kɔ hun menian'n-mɔ. Bé mɔ be wuli'n, be bu asie nûn asu menian'n-mɔ anun nsan an, be tu kun. ¹⁹ Mgbannɔ'n-mɔ tunmin'n wɔ bé nuan'n nûn bé dua nûn anun. Bé dua'n ti ke owo, be le tile, be fa be kele menian'n-mɔ yale.

²⁰ Menian bu nga'n-mɔ mɔ ninngɛ sɔ'n-mɔ a ngun man bé bie'n, b'a nnun man bé nwun b'a ngaci man bé abalabɔ'n. Be kɔ ha bé nyɔle ete nûn anun, be kɔ tuto mmusu'n-mɔ, esika kɔkɔle, jete nûn ayiwa abaaba, ebue nûn baka abaaba. Abaaba sɔ'n-mɔ nnwun man asɔ, be ndɔ man ejɔle, be nguala man nanndɔ. ²¹ Menian bu nga sɔ kunmgban kɔ ha bé meninhuan nûn anun, bé jiliwa eyɛ nûn anun, bé satɔlfue nûn anun, bé awue nûn anun.

ɓɔfue'n nûn kalata kaan'n.

10 Ehi anzin, mûn 'nɛan an, n go nwun tunminfue ɓɔfue kun biekun, ɔ fi nyanmiansu ɔ le ju. Esue ɓɔlé fufɔ yí nwun, yê nyanngundun nûn a tu a bala yí ti'n. Yí nûn nûn anun'n ta ke senze. Yí ja'n-mɔ jue kpalamgbalaun ke sɔn. ² ɔ le kalata kaan kun yí sa nûn. Kalata sɔ'n, b'a buke nûn. Yí ejian m'ɔ jin'n, yí ja fama'n jin jenvie nûn anyunsu, yê bé'n jin asie nûn asu. ³ ɔ kɔ tian sele kpa ke tetianfue. M'ɔ tianlun sɔ'n, mgbanlanlan nsu'n kɔ te be kɔ sɔ su. ⁴ Mɔ be sɔli su'n, mín nwan mûn 'kele ejɔle'n mɔ be hanlun'n. Nan mûn 'tie a, anɛ bie fi nyanmiansu. Anɛ sɔ'n le kan kele mín ke: "Ejɔle'n mɔ mgbanlanlan nsu nûn a han'n, n'e kele, nan man ɔ há wɔ ti anun."

⁵ Ehi a, ɓɔfue'n mɔ yí ja'n kun jin jenvie nûn anyunsu, mɔ kun'n kusu jin asie nûn asu'n, ɔ kɔ tunngɛ yí sa fama'n nyanmiansu. ⁶ ɔ kɔ han suanlan'n m'ɔ ti asɔ dahuu, m'ɔ ɓɔli anwunno nûn asie nûn asu ninngɛ'n-mɔ nûn jenvie nûn anun dɛ'n-mɔ nûn ati ke: "Mele nnun man ebele fí kún! ⁷ Nan mele mɔ ɓɔfue'n m'ɔ tian yí nsu'n 'ba hu yí kɔɔɔ dɛ'n, Nyanmian nɔɔɔle nûn like'n 'ba kpun su. Like sɔ'n, ɔ hanlun yí nwun ejɔle ɔ heleli yí ngua'n-mɔ mɔ be ti yí mgbɔmanfue'n."

⁸ Ehi anzin, anɛ'n m'ɔ fi nyanmiansu m'ɔ n dɔl'n kɔ han kɔ hele mín biekun ke: "Kalata'n mɔ b'a buke nûn mɔ ɓɔfue'n m'ɔ jin jenvie nûn anyunsu, ese ɔ jin asie nûn asu le yí yí sa nûn'n, kɔ le."

⁹ N go hɔ ɓɔfue nûn anwun elɔ, n go sele yí ke ɔ fá kalata kaan'n mán mín. ɔ kɔ han kɔ hele mín ke: "De kalata sɔ'n nán di. ɔ 'yɔ wɔ kunnun elɔ eyu eyu, nan kusu ɔ 'yɔ wɔ nuan nûn anun mûnlun-mûnlun ke we." ¹⁰ N go le kalata'n m'ɔ wɔ yí sa nûn'n n go li. ɔ kɔ yɔ mín nuan nûn anun mûnlun-mûnlun ke we, nan mɔ m mûnlun'n, ɔ yɔl mín kunnun elɔ eyu eyu. ¹¹ Ehi a, be kɔ han be kɔ hele mín ke: "Nyanmian ngalɛ'n m'ɔ tu de menian dɔun'n, mân mân, anɛ anɛ ɔ nûn mmelemgbin dɔun'n, ɔ se ke e hán yí biekun."

Nyanmian mgbɔmanfue nnyuan'n.

11 Ehi anzin, be kɔ wula mín sa nûn ndɛ kpɔman kun. Kpɔman sɔ'n, be fa be susu ninngɛ. Be kɔ han be kɔ hele mín ke: "Jasu, susu Nyanmian sua'n ɔ nûn esika kɔkɔle ɓɔɓɔ'n, nán ka menian'n-mɔ mɔ be kɔ asɔn nûn'n. ² Nan awulo'n dɛ, n'e susu yí bie, yaci yí ebele, afɔ b'a fa b'a man bé mɔ be ti man Nyanmian menian'n. Be 'ba nanndɔ kulo nwannzan-nwannzan nûn asu dede sala abulanan nûn nnyuan. ³ Mûn 'ba

suan mún adanzíe nnyuan'n mún man bé ba bé kan mún Nuan Ejplé'n dede cian akpu kun eya nnyuan abulasian. Bé menian nnyuan sò'n, bé 'ba wula kotoku m'w keke ké menian'n-mò nún bé nwun bé káci bé abalabò'n bé fá bé nwun bé mán Nyanmian."

⁴ Adanzíe nnyuan sò'n-mò y'ò le *olivu mmaka nnyuan'n cò nún nganlanníe nnyuan'n mò bé jijin yé Mún m'w le asíe nún anyunnun ébéle'n. ⁵ Sè suanlan bie nwan cò 'yò bé éte a, sìn fi bé nuan nún fite cò yala bé mgbòfue'n-mò. Suanlan mò yí nwan cò 'yò bé éte'n, ké cò 'wu yí nún anún. ⁶ Mele'n kualaa mò bé 'kan Nyanmian Anuan Ejplé'n, bé le tunmin bé kualaa bé cì esue'n, bé man cò ndò man. Esé bé le tunmin bé kualaa bé man asíe nún asu asue'n-mò kualaa kaci moja. Sè bé kulo ké ewue ngacile kualaa ba mân nún anún an, bé le yí nwun tunmin bé man cò ba ké bé kulo wò mele biala.

⁷ Sè bé yue Nyanmian Anuan Ejplé'n kan an, naan'n m'w fi kunman kpunlun-mgbunlun nún anún 'fite'yí nún bé b'a hun ébè. Yí sa 'ba huala bé cò kun bé. ⁸ Bé fuin'n 'ba ha kulo kpili'n gua nún asu. Ébéle yé bé bubòlú bé Mún kulowa nún asu cò. Kulo sò'n, bé féle yí anyúndala nún Sodòmún nún Ezipiti. ⁹ Mân mân anún menian, afilie afilie anún menian cò nún aníe aníe'n-mò anún menian 'ba tu nian bé fuin'n dede cian nsan nún sín. Bé ngò man man suanlan fíú atún ké cò síe bé fuin'n.

¹⁰ Mân nún anún menian'n-mò 'ba lí menian nnyuan sò'n-mò ewue nún anwun fé. Bé 'dì yí nwun ndutue bé cé bé nwun ninngé. Cò sanlún ké Nyanmian mgbòman-fue nnyuan sò'n-mò, b'a man asíe menian'n-mò a nwun bé nyínsu kpa.

¹¹ Nan mò cian nsan nún sín'n súnlún'n, Nyanmian kò fa nguan wawé'n kò wula bé nún. Bé kò jasú kò jinlan bé ja nún. Esulo kpili kpa kò han bé kualaa mò bé nwunlin bé'n. ¹² Aníe kun fi nyanmiansu, cò kò tian sefé kpa cò kò han kò hele mgbòmanfue nnyuan'n ké: "Émò fú bála ewa!" Mò bé 'fú bé kò'n, esue bólé fufu bé nwun, bé mgbòfue'n-mò nwunlin bé bé nyínsu.

¹³ Temun sò kunmgbá'n, asíe'n kò kpusu sefé kpa. Kulo'n líka m'w bubulí'n, bé bu kulo bòndún nún anún bulu a, cò tu kun. Menian akpu nsu kò wu nún. Esulo kò han bé bu nga'n-mò. Bé kò wula anwunno Nyanmian nún anunminnyanmún.

¹⁴ Munnzue'n m'w tian yí nnyuan nún a sún, m'w tian yí nsan'n tua su ndé-ndé.

7. Kòncùtí'n m'w tian yí nsu'n

¹⁵ Éhí anzin, bófue'n m'w tian yí nsu'n kò hu yí kòncùtí díe'n. N gò tí ejújéle wò nyanmiansu ébò. Aníe sò'n-mò le tian sefé kpa bé kan ké:

"Mân nún asu belemgbín elíe'n tí yé Mún nún yí Kilisí'n díe sian'n.

Kilisí 'dì belemgbín dahúu!"

¹⁶ Mò bé hanlún sò yueltí'n, mgbáin abulaa nún nnan'n mò bé títtí bé bia'n-mò asu Nyanmian Kpili anyunnun ébéle'n, bé kò butu butu bé nyín asíe bé kò su Nyanmian Kpili. Bé nwan:

¹⁷ "Yé Mún, Tunminfue Nyanmian, Wó mò daba anún é wò ébéle,

ésé é wò ébéle éné muonun'n, yé 'da wó así.

Cò sanlún ké a yí wó tunmin kpili nún a hele mân'n kualaa ké wó ngunmún ala yé é tí belemgbín cò.

¹⁸ Mân nún anún menian'n-mò falí wó nwun ékpò.

Nan mele nún a ju mò é 'ba hele bé ké bé nwun síkpe wò wó kunnun.

Temun nún a ju,

é 'ba bua ewue mma'n-mò kualaa ndéé.

Mele nún a ju, wó ngua'n-mò

mò bé tí wó mgbòmanfue'n, cò nún bé

mò bé tí wó díe mò bé nyín sò wó'n,

mgbáin nún mmatunman, é 'ba man bé ahatua.

Mele nún a ju, bé mò bé bò mân'n,

é 'ba bò bé busu."

¹⁹ M'w yòlú sò'n, bé kò tike Nyanmian sua'n m'w wò nyanmiansu ébò nún anuan'n. Yí nyíhye alaka'n m'w jin nún'n, bé nwun yí. Nyanmian'n kò kpe mian, n gò tí ejújéle, mgbáinlan kò té, asíe'n kò kpusu, asukòcún kò títtí kò gua.

NZÓLE MGBILI NSÒ'N

1. Balasua'n nún naan kòkòle kpilí'n

¹² Éhí anzin, nzóle kpili kun kò fite nyanmiansu.

Mún 'nían an, n gò nwun balasua kun, senze'n fufu yí nwun ké taladíe m'w wula. Yí ja'n jijin sala nún asu. Cò su belemgbín keke. Kele sò'n, Nzalama bulu nún nnyuan wò su. ² Balasua sò'n tí nwunnezefue. Yí kò nún a han yí, nán yí yalé'n mò cò le yò yí'n, cò le man cò tian.

³ Nzóle kun biekun kò fite nyanmiansu. Mún 'nían an, n gò nwun naan kòkòle kpili kpa kun. Naan sò'n, cò le tile nsu, yé mme bulu. Yí tí kun biala su belemgbín keke. ⁴ Cò le yí dua'n cò tutu nzalama'n-mò gua así. Nzalama m'w tutulí gualí así'n, sé bé bu nzalama'n-mò kualaa anún nsan an, bé tu kun. Naan kòkòle sò'n kò jinlan balasua'n m'w le wò nún anyunnun ébéle, nán sé cò wò a, anún cò 'dì yí wa'n. ⁵ Balasua'n kò wò baa belenzua kun. Baa belenzua sò'n, yí dein yé cò le bulalé kpòman cò 'sìe mân'n kualaa cò. Ké bé wulí yí bé tulí así nún ala, bé kò fá yí bé kò kò Nyanmian anwun ébò yí bia nún anwun. ⁶ Balasua'n kò nwanndi kò kò ewâ nún anún ébò. Ébéle yé Nyanmian sesiélú líka ké cò tánlan maan bé tá yí dede cian akpu kun eya nnyuan abulasian cò.

⁷ Éhí a, ébè kun kò tó nyanmiansu ébò. Nyanmian Kpili bófue'n mò bé féle yí Minse'n nún yí mmbófue'n-mò mò bé sí yí su'n, bé nún naan kòkòle sò'n nún yí sasú díe'n-mò bé kò hun. ⁸ Bé kò hun dede Minse nún yí mmbófue'n-mò asa kò huala naan kòkòle'n nún yí sasú díe'n-mò. Bé kò tu bé fi nyanmiansu. ⁹ Bé kò han naan kòkòle kpilí'n kò tu gua su. Naan kòkòle kpilí sò'n, y'ò le owo daba'n mò bé féle yí Abònsanmún'n. Bé féle yí biekun *Satan m'w laka mân bòndún'n. Bé kò han yí cò nún yí sasú'n-mò bé kò gua asíe nún asu.

¹⁰ Éhí anzin, mún 'tíe a, n gò tí aníe bie anwunno ébò. Aníe sò'n le tian kan ké:

"Sian dɛ, bɛ ti ele mɛlɛ nɔn a ju!
Sian dɛ, Nyanmɛn a yɪ yɪ belemgbɪn tunmin nɔn a hele!

Stan dɛ, tunmin'n wɔ yɪ Kilisi nɔn asa nɔn.
Ɔ sanlɔn kɛ suanlan'n mɔ kɔngɔ nɔn eyua
ɔ kpɛ yɛ nianman'n-mɔ anwun ngunndunmgbɔ kele
Nyanmɛn'n,
b'a han yɪ b'a tu asɪ.

¹¹ Ɔ nanndɪ *Bua Baa'n moja'n
nɔn yɪ nwun adanzɛ elie nɔn asu,
yɛ nianman'n-mɔ a li Abɔnsanmun asu kunnunmun.
B'a tie b'a fa bɛ nguan'n b'a to ewue.

¹² Yɪ sɔ ati, nyanmɛnsu, ɛ nɔn bɛ mɔ bɛ wɔ elɔ'n,
ɛmɔ lɪ ndutue!

Nan munnzue a han asɛ'n nɔn jenvie'n!
Ɔ sanlɔn kɛ Abɔnsanmun a ju bɛ nwun elɔ.
Ɔ'a fɛ ɛya kpa,
afɪ ɔ sɪ kɛ yɪ mɛlɛ'n m'ɔ ka'n tɪ sin kaan sua."

¹³ Mɔ naan kɔkɔlɛ'n nwunlin kɛ b'a han yɪ b'a tu asɛ
nɔn asu ɛwa'n, ɔ kɔ tu kɔ fuan balasua'n m'ɔ wulɔ baa
belenzua'n. ¹⁴ Mɔ ɔ 'tu fuan yɪ'n, bɛ kɔ man balasua'n
ndɛba nnyuan. Ndɛba sɔ'n-mɔ tɪ kɔlɛ kpili kun ndɛba.
Balasua'n kɔ tu kɔ hɔ ɛwâ nɔn anɔn elɔ, lɪka mɔ bɛ
sesielɔ bɛ manlɔn yɪ kɛ ɔ tánlan maan bɛ tá yɪ dede
afue nsan nɔn sin'n, nán owo nɔn asa a ngan man yɪ.
¹⁵ Nan mɔ balasua'n 'tu kɔ'n, naan kɔkɔlɛ'n kɔ kpu asue
kpili kun maan balasua'n tɔ nɔn yɪ mgbaha'n nɔn yɪ kɔ.
¹⁶ Nan mɔ naan kɔkɔlɛ'n kpuli asue'n, asɛ'n kɔ sɔ kɔ
nɔn ɔ kɔ le balasua'n. ¹⁷ Ehi a, naan kɔkɔlɛ'n kɔ fa bala-
sua nɔn anwun ekpɔ. Balasua nɔn amma'n-mɔ, mɔ bɛ di
Nyanmɛn mala nɔn asu, mɔ bɛ de Zozi Anuan Ejɔlɛ'n
bɛ di'n, naan kɔkɔlɛ'n kɔ fa elɛ kɔ tua bɛ. ¹⁸ Naan
kɔkɔlɛ'n kɔ hɔ kɔ jinlan jenvie nɔn anuan anyuan nɔn
asu.

2. Naan'n mɔ fi jenvie nɔn anɔn 'ba fite'n

13 Ehi anzin, mɔn 'nɛn an, n gɔ nwun naan kun kɛ
ɔ fi jenvie nɔn anɔn ɔ lɛ fite. Naan sɔ'n le tile nsu,
yɛ mɛ bulu. Mɛ kun biala su belemgbɪn kele. B'a
hele Nyanmɛn dunmannzɛɛ ninngɛ b'a gua tile
nsu'n kun biala asu. ² Naan sɔ'n mɔ n nwunlin yɪ'n tɪ kɛ
abua. Yɪ ja'n tɪ kɛ naan kpili'n mɔ bɛ fɛlɛ yɪ *usu'n dɛ'n.
Yɪ nuan'n tɪ kɛ tetɛanfue anuan. Naan anwun esulo'n kɔ
fa yɪ tunmin'n, yɪ belemgbɪn bia'n ɔ nɔn yɪ tunmin'n
m'ɔ fa sie mân'n kɔ man yɪ. ³ Naan sɔ'n, ebuta mɔ yɪ ti
nsu nɔn anɔn kun butalɔ'n, ɔ di kɛ ɔ wu. Nan kusu yɪ
kanlan'n kɔ hɔ. Ɔ kɔ sin asɛ nɔn asu ɛwa menian'n-mɔ
kualaa anwun, bɛ kɔ si yɪ su. ⁴ Menian'n-mɔ kualaa kɔ
su naan kɔkɔlɛ'n. Ɔ sanlɔn kɛ ɔ'a fa yɪ tunmin'n ɔ'a man
naan'n. Menian'n-mɔ kɔ su naan'n kusu bie. Bɛ nwan:
"Nwan yɛ ɔ nɔn naan'n sɛ ɔ? Nwan yɛ ɔ kualaa yɪ nɔn
kun ɔ?"

⁵ Bɛ kɔ man naan nɔn atɔn kɛ ɔ hán ejɔlɛ ɛtɛ tía Nyan-
mɛn ɛsɛ ɔ sɛɔ yɪ dunman. Mɛlɛ'n mɔ bɛ falɔ bɛ manlɔn
yɪ kɛ ɔ lɪ tunmin'n tɪ sala abulanan nɔn nnyuan. ⁶ Ɔ kɔ
bɔ yɪ bu ɔ kɔ han ejɔlɛ ɛtɛ ɛtɛ ɔ kɔ tia Nyanmɛn, ɔ kɔ
sɛɔ yɪ dunman. Nyanmɛn lɪka m'ɔ tɪ'n, ɔ nɔn menian
mɔ bɛ nɔn yɪ wɔ nyanmɛnsu elɔ'n, ɔ kɔ han bɛ kualaa

bɛ nwun ejɔlɛ ɛtɛ. ⁷ Bɛ kɔ man yɪ atɔn kɛ ɔ nɔn Nyan-
mɛn menian'n-mɔ hún elɛ ɔ lɪ bɛ su kunnunmun. Bɛ
kɔ man yɪ tunmin kɛ ɔ sie mân nɔn anɔn nvilie'n-mɔ
kualaa, ɔ nɔn mân nɔn anɔn menian'n-mɔ kualaa, ɔ
nɔn mân nɔn anɔn anɛ'n-mɔ kualaa. ⁸ Asɛ nɔn asu
menian'n-mɔ mɔ Nyanmɛn 'bɔ mân'n mɔ bɛ dunman
nɔn man *Bua Baa'n mɔ bɛ hunlin yɪ'n kalata nɔn
anun'n, menian sɔ'n-mɔ kualaa 'ba su naan'n.

⁹ Suanlan m'ɔ sɪ fasie'n, ɔ fá síe. ¹⁰ Suanlan m'ɔ di mɔ
bɛ tu yɪ fiadɔ'n, bɛ 'tu yɪ fiadɔ. Suanlan m'ɔ kɔ fa dadɛ
kɔ hun suanlan'n, bɛ 'fa dadɛ bɛ kun yɪ muonun bie.
Ehi ka ati, ɔ sɛ kɛ Nyanmɛn menian'n-mɔ héle kɛ bɛ le
dedi ɛsɛ bɛ kualaa abutale si.

3. Naan'n m'ɔ fi asɛ nɔn abu 'ba fite'n

¹¹ Ehi anzin, mɔn 'nɛn an, n gɔ nwun naan kun
biekun. Ɔ fi asɛ nɔn abu ɔ kɔ fite. Ɔ le mɛ nnyuan kɛ
bua baa mɛ. Yɪ ejɔlɛ'n soman naan kɔkɔlɛ'n dɛ'n.
¹² Ɔ le naan'n m'ɔ lili mua fitelɔ'n tunmin'n kualaaɛn yɛ
ɔ fa yɔ ninngɛ'n-mɔ wɔ yɪ nyunnun ɔ. Ɔ kɔ man asɛ nɔn
asu menian'n-mɔ kɔ kpɛti kɔ su alimua naan'n mɔ bɛ
butalɔ yɪ kɛ ɔ 'wu mɔ yɪ kanlan'n hɔlɔ'n. ¹³ Ɔ kɔ yɔ asin-
benwun ninngɛ mgbili mgbili kpa, dede ɔ man sɪn
bɔbɔ fi nyanmɛnsu ɔ tɔ asɛ nɔn asu menian'n-mɔ
kualaa anyunnun ɛbɛlɛ. ¹⁴ Asinbenwun ninngɛ'n mɔ bɛ
manlɔn yɪ atɔn kɛ ɔ yɔ wɔ alimua naan nɔn anyunnun
ɛbɛlɛ'n, ɔ manlɔn menian'n-mɔ minlinlin. Ɔ kɔ han kɔ
hele asɛ nɔn asu menian'n-mɔ kɛ bɛ nɛn alimua naan
nɔn anwun su bɛ sɛ abaaba kun nán bɛ sú yɪ. Alimua
naan'n y'ɔ le mɔ bɛ le dadɛ bɛ butalɔ yɪ ewue ebuta mɔ
ɔ'a nwu man'n. ¹⁵ Bɛ kɔ man kasian naan nɔn atɔn kɛ ɔ
mán abaaba'n nguan maan ɔ jújɔ ɛsɛ ɔ hún bɛ kualaa
mɔ bɛ ngulo man kɛ bɛ su yɪ'n. ¹⁶ Mgbain o, mmatun-
man o, esikafue o, ehianfue o, nganga o, bɛ mɔ bɛ tɪ
man nganga o, naan'n kɔ man bɛ kɔ sesie bɛ kualaa bɛ
nzɔlɛ bɛ sa fama'n anaan bɛ nwunnaan nɔn asu.

¹⁷ Suanlan mɔ b'a nzie man yɪ nzɔlɛ sɔ'n bie'n, ɔ le man
atɔn ɔ ndo man like, ɔ le man atɔn ɔ ndɔnɔn man like.
Nzɔlɛ sɔ'n y'ɔ le naan'n dunman'n anaan yɪ dunman'n
mgbunndan nzɔlɛ'n.

¹⁸ Ewa dɛ, bengɛlfue ejɔlɛ ɔ. Suanlan m'ɔ sɪ ngele'n
kuala kɛ ɔ titɔ ɔ nwun naan'n dunman'n mgbunndan
nzɔlɛ'n. Ɔ sanlɔn kɛ suanlan dunman ɔ. Yɪ nuan tɪ ɛya
nsian abulasian nɔn nsian.

4. Nyanmɛn Bua Baa'n nɔn yɪ menian'n-mɔ

14 Ehi anzin, mɔn 'nɛn an, n gɔ nwun *Bua Baa'n
kɛ ɔ jin Siun buka nɔn asu. Menian akpɔ ɛya kun
abulanan nɔn nnan jijin yɪ nwun ɛbɛlɛ. B'a hele Bua
Baa'n nɔn yɪ Sɪ bɛ dunman'n bɛ nwunman nɔn asu. ² N
gɔ tɪ anɛ bie. Anɛ sɔ'n fi nyanmɛnsu. Ɔ te kɛ asue
agualɛ mgbili'n-mɔ. Ɔ te kɛ mgbalanlan m'ɔ kɔ te sɛlɛ
kpɛ'n. Anɛ sɔ'n mɔ n dulɔn tɪ kɛ sanngo mɔ bɛ le bɔ ɔ.
³ Menian nwala nwala sɔ'n-mɔ jijin Nyanmɛn belemg-
bin bia'n, nɔn naan nnan'n ɔ nɔn mgbain abulaa nɔn
nnan nɔn anyunnun ɛbɛlɛ, bɛ le tu ejue fufɔlɛ kun. Ejue
sɔ'n, suanlan flɪ nguala man yɪ suan, sannan menian

akpu eya kun abulanan nun nnan'n mɔ Zozi falɪ yɪ mo-ja'n toli bɛ asɛ nun asu nun ala.

⁴ Menian sɔ'n-mɔ nun balasua a nzan man nun b'a ngua man bɛ nwun efian. Bɛ nwun ti. Lɪka biala mɔ bua Baa'n 'kɔ'n, bɛ nun yɪ yɛ ɔ kɔ ɔ. B'a to bɛ wɔ menian'n-mɔ afian. Bɛ ti kɛ alimua ninngɛ mɔ bɛ lɛ fa bɛ bɔ afɔlɛ bɛ man Nyanmɪan ɔ nun Bua Baa'n. ⁵ Cɪan bie lɛ, bɛ tɪlɪ man kɛ ato ejɔlɛ fi menian sɔ'n-mɔ anuan a fite. Efian fɪlɪ nnun man bɛ nwun.

5. Nyanmɪansu mmɔfue nsan'n

⁶ Eɪi anzin, mɪn 'nɪan an, n gɔ nwun nyanmɪansu bɔfue kun. Bɔfue sɔ'n, anɪn ɔ lɛ tu sɪn anwunno anwun-no kpa. Yɪ dein y'ɔ di kɛ ɔ bɔ Ejɔlɛkpa'n m'ɔ lɛ man ayuelɛ'n ɔ kele asɛ nun asu menian'n-mɔ kualaaɪn, mɪn mɪn'n-mɔ, anɛ anɛ'n-mɔ, ɔ nun afilie afilie'n-mɔ. ⁷ Bɔfue'n lɛ tɪan seɛ kpa kan kɛ: “Eɪmɔ sulo Nyanmɪan Kpili nɔn bɛ wɪla yɪ anunminnyanmun! ɔ sanlɪn kɛ mɛlɛ'n mɔ ɔ 'fa bua menian'n-mɔ kualaa ndɛɛ nun a ju. Eɪmɔ sɔ suanlan'n m'ɔ bɔlɪ anwunno nun asɛ'n, jenvie'n nun asutɪlɛ'n-m'ɔn.”

⁸ Eɪi anzin, mɪn 'nɪan an, n gɔ nwun nyanmɪansu bɔfue kun biekun. ɔ si alimua dɛɛ nun asu. Yɪ nwan: “ɔ'a tɔ! ɔ'a tɔ! Kulo kpili'n mɔ bɛ fɛlɛ yɪ Babilɔnɪn nun a tɔ! Yɪ mɔ ɔ'a su yɪ ajuamannɪn bobolobe nzan'n ɔ'a man mɪn kualaa a nun'n!”

⁹ Eɪi anzin, mɪn 'nɪan an, n gɔ nwun nyanmɪansu bɔfue kun biekun. ɔ si alimua dɛɛ nnyuan'n-mɔ asu. ɔ lɛ tɪan seɛ kpa kan kɛ: “Suanlan biala m'ɔ kɔ su naan'n nun yɪ abaaba'n, m'ɔ kɔ tie maan bɛ kɔ sie yɪ nwunman anan yɪ sa nun asu nzɔlɛ'n, ¹⁰ suanlan sɔ'n, Nyanmɪan Kpili 'fɛ yɪ nwun eya kpili kpa, ɔ 'tua yɪ yɪ nwun kale. Yɪ nwun kale mɔ ɔ 'tua yɪ'n, ɔ ti kɛ nzan m'ɔ yɔ sɪ, mɔ b'a ngua man nun nzue b'a nda man yɪ nuan ɔ. ɔ 'nun yɪ kualaa. ɔ 'nwun yalɛ kpili kpa sɪn'n nun like'n m'ɔ ban nvan nvan kɛ tui ndunmunlan nun anun wɔ nyanmɪansu mmɔfue nwannzan-nwannzan'n-mɔ nun Bua Baa nun anyunnun ebeɛ. ¹¹ Sɪn nun ewusanlan'n mɔ ɔ 'kpunmgbun bɛ'n, ɔ nyue man lɛ. Bɛ mɔ bɛ kɔ su naan'n, ɔ nun yɪ abaaba'n, mɔ eɛ bɛ kɔ tie maan bɛ kɔ sie naan'n nzɔlɛ'n bɛ nwun'n, menian sɔ'n-mɔ, kɔngɔɛ nun eyua, eɛ ala yɛ ɔ la bɛ su ɔ.”

¹² Eɪi kɛ ati, bɛ mɔ b'a fa bɛ nwun b'a man Nyanmɪan bɛ di yɪ mala nun asu, mɔ bɛ de Zozi bɛ di ananhɔlɛ nun'n, ɔ di kɛ bɛ kele kɛ bɛ si abutalɛ.

¹³ Eɪi anzin, mɪn 'tie a, n gɔ ti anɛ bie. Anɛ sɔ'n fi nyanmɪansu. ɔ lɛ kan kele mɪn kɛ: “Keɛ ejɔlɛ eɪi: Tɛmun mɔ yɛ wɔ nun'n, nyɪla hɔn bɛ mɔ bɛ wu wɔ yɛ Mɪn dunman nun'n!” Nyanmɪan Wawe'n kɔ sɔ su kɛ: “Sakpa, ɔ ti ananhɔlɛ. Bɛ kualaa kɛ bɛ de bɛ enwunmɪan wɔ bɛ junman elie nun anun. ɔ sanlɪn kɛ bɛ nyɔlɛ kpa'n mɔ b'a yɔ'n si bɛ su.”

6. Asɛ nun asu ninngɛ etɛ'n

¹⁴ Eɪi anzin, mɪn 'tu mɪn nyɪn biekun an, n gɔ nwun nyanmɪan nun anyunnun bɔlɛ fufue kun. Suanlan kun ti su, ɔ soman Mɪn Baa. Esika kɔkɔlɛ abotile bɔ yɪ ti. ɔ

lɛ dadɛ ati tɔkɔlɛ nɔ nɔ kun yɪ sa nun. ¹⁵ Eɪi anzin, nyanmɪansu bɔfue kun biekun fi Nyanmɪan sua nun anun kɔ fite, ɔ lɛ tɪan seɛ kpa ɔ kan kele suanlan'n m'ɔ ti bɔlɛ nun asu'n kɛ: “Fa wɔ dadɛ ati tɔkɔlɛ'n, nɔn ti asɛ nun asu ninngɛ'n. ɔ sanlɪn kɛ asɛ nun asu ninngɛ'n kualaa a bulɔ, bɛ etɛ tɛmun a ju.” ¹⁶ M'ɔ hanlɪn sɔ'n, suanlan'n m'ɔ ti bɔlɛ nun asu'n kɔ tu yɪ dadɛ ati tɔkɔlɛ nun asɛ nun asu, ɔ kɔ ti su ninngɛ'n.

¹⁷ Eɪi anzin, nyanmɪansu bɔfue kun biekun fi Nyanmɪan sua'n m'ɔ wɔ anwunno elɔ nun anun kɔ fite. Yɪ kusu ɔ lɛ dadɛ ati tɔkɔlɛ nɔ nɔ kun yɪ sa nun.

¹⁸ Eɪi anzin, nyanmɪansu bɔfue kun biekun fi esika kɔkɔlɛ bɔlɪlɪ nun anun ɔ kɔ fite. Bɔfue sɔ'n lɛ sɪn nun asu tunmin. ɔ kɔ tɪan seɛ kpa ɔ kɔ han kɔ hele nunhan'n m'ɔ lɛ dadɛ tɔkɔlɛ nɔn kɛ: “Fa wɔ dadɛ ati tɔkɔlɛ'n ti asɛ nun asu divɪn sosokpue'n-mɔ, ɔ sanlɪn kɛ yɪ mma nun a bulɔ.” ¹⁹ Kɛ ɔ hanlɪn sɔ'n, bɔfue'n kɔ tu yɪ dadɛ ati tɔkɔlɛ nun asɛ nun asu. ɔ kɔ ti asɛ nun asu divɪn sosokpue'n-mɔ ɔ kɔ gua lɪka kpili'n mɔ bɛ hyuhyuɪn divɪn nzue'n. Lɪka sɔ'n y'ɔ lɛ Nyanmɪan sikpe'n. ²⁰ Lɪka mɔ bɛ 'hyuhyuɪn divɪn'n nnun man kulo nun asu, ɔ wɔ ebolo. Moja fi lɪka mɔ bɛ lɛ hyuhyuɪn divɪn'n kɔ fite sua wa wa wa. ɔ kɔ tunngɛ ɔ kɔ hɔ kɔ ju cilo eya nsan. Yɪ bu'n kɔ ɔ ju mɛtɪlɪ kun nun sin.

7. Nyanmɪansu mmɔfue nsu'n ɔ nun munnzue nsu'n

¹⁵ Eɪi anzin, mɪn 'nɪan an, n gɔ nwun asinbenwun like kpili kun nyanmɪansu elɔ. Like sɔ'n y'ɔ lɛ kɛ nyanmɪansu mmɔfue nsu le munnzue nsu bɛ sa nun. Munnzue nsu sɔ'n, munnzue fɪlɪ kɪn nnun man bɛ nzin. ɔ sanlɪn kɛ bɛ yɛ bɛ kele Nyanmɪan sikpe'n lɪka m'ɔ kɔ ju nun ɔ. ² Eɪi anzin, mɪn 'nɪan an, n gɔ nwun jenvie kun, ɔ ti kɛ niannun, sɪn fula nun. N gɔ nwun bɛ mɔ bɛ lili naan'n nun yɪ abaaba'n nun yɪ dunman nun asu kunnunmun'n. Bɛ jijin jenvie'n m'ɔ ti kɛ niannun nun asu, bɛ lile sanngo'n mɔ Nyanmɪan falɪ manlɪn bɛ'n bɛ sa nun. ³ Bɛ lɛ tu Nyanmɪan akua *Moyizɪ ejue'n nun *Bua Baa nun ejue'n. Bɛ nwan:

“Yɛ Mɪn Tunminfue Nyanmɪan Kpili, wɔ junman mgbili'n mɔ e di'n sin menian'n-mɔ anwun! E ti mɪn mɪn'n-mɔ kualaa bɛ belemgbɪn. Wɔ ninngɛ'n kualaa mɔ e yɔ'n ti ananhɔlɛ, eɛ yɪ kualaa ti fɔɔn.

⁴ Yɛ Mɪn, nwan yɛ ɔ nzulo man wɔ ɔ?

Nwan yɛ ɔ ngulo man kɛ

ɔ wula wɔ anunminnyanmun ɔ?

Wɔ dɛ, e ti kunlun-ngunlun.

Mɪn nun anun menian'n-mɔ kualaa

'ba kutu wɔ nyunnun.

ɔ sanlɪn kɛ b'a nwun yɪ kɛ wɔ junman'n

mɔ e di'n ti fɔɔn.”

⁵ Eɪi anzin, mɪn 'nɪan an, n gɔ nwun yɪ kɛ Nyanmɪan sua nwannzan-nwannzan'n m'ɔ wɔ anwunno elɔ, mɔ nyɪhyɛ alaka jin nun'n kɔ tike. ⁶ Nyanmɪansu mmɔfue nsu'n mɔ bɛ lɛ munnzue nsu'n bɛ sa nun'n fi Nyanmɪan sua nun anun bɛ kɔ fite. Bɛ wowula taladɛ nvufue nyɪhyɛlɛn munmɪan munmɪan yɛ esika kɔkɔlɛ

beletu hyi bé afian. ⁷ Naan nnan nun anun kun ko wowula mmofue nsu nun asa nun esika kɔkɔle kango nsu. Kango nsu so'n-mo, Nyanmian m'o ti asi dahuu'n, yi sikpe'n yi yi. ⁸ Nyanmian Kpili anunminnyanmun'n, o nun yi tunmin'n ko yi ewusanlan, o ko fa Nyanmian sua'n lɔka kualatin. Munnzue nsu'n mo mmofue nsu'n le'n, se o yɔli man dede o sunlu man an, suanlan fili nguala man Nyanmian sua nun anun wulu.

NYANMIAN SIKPE KANGO NSU'N

1. Alimua kango'n

16 Ehi anzin, mun 'tie a, n go ti anie bie, o fi Nyanmian sua nun anun elɔ. Anie so'n le tian sele kpa o kan kele mmofue nsu'n ke: "Emo ho be butu Nyanmian sikpe'n m'o yi kango nsu nun asie nun asu!" ² Alimua bofue'n ko ho ko butu yi die nun asie nun asu. M'o butuli yi yuel'n, kanlan ete ete m'o fufu ko tutu be mo be suli naan'n nun yi abaaba'n, mo yi nzole'n wo be nwun'n.

2. Kango'n m'o tian yi nnyuan'n

³ Ehi anzin, bofue'n m'o tian yi nnyuan'n ko butu yi die'n jenvie nun anun. Asue'n ko kaci moja ke suanlan mo o'a wu anwun moja. Nun ninng'e'n-mo kualaa ko wu.

3. Kango'n mo tian yi nsan'n

⁴ Ehi anzin, bofue'n m'o tian yi nsan'n ko butu yi die nun asue mgbili'n-mo nun asutile'n-mo anun. Yi kualaa ko kaci moja. ⁵ Ehi, mun 'tie a, anin bofue'n m'o nian asue'n-mo asu'n le kan ke:

"E ti fɔn, wo mo e wo ebele ene,
mo anin e wo ebele daba'n.
E ti nwanzan-nwanzan.
O sanlu ke, mo a yɔ'n, yi nyin o.

⁶ A man be moja a nun,
afi b'a gua wo menian'n-mo
nun wo mgboanfu'e'n-mo moja.
Mo b'a kponnde'n ye b'a nyan yi o."

⁷ Ehi anzin, mun 'tie a, anin bofue'n m'o nian esika kɔkɔle tobuli nun asu'n le kan ke:

"Yuo, ye Mun Tunminfu'e Nyanmian Kpili,
wo ndee ebu'a'n ti ananhɔle, o ti sese."

4. Kango'n m'o tian yi nnan'n

⁸ Ehi anzin, bofue'n m'o tian yi nnan'n ko butu yi die'n senze nun asu. Be ko man senze nun atin ke o ju'e o yeyala asie nun asu menian'n-mo. ⁹ O ko yeyala menian'n-mo anwun'n. Menian'n-mo ko han ejole ete be ko tia Nyanmian m'o le tunmin wo munnzue so nun asu'n. B'a nnun man be nwun b'a nwula man Nyanmian anunminnyanmun.

5. Kango'n m'o tian yi nnun'n

¹⁰ Ehi anzin, bofue'n m'o tian yi nnun'n ko butu yi die'n naan'n belemgbin bia nun asu. Ebele ala, yi man'n ko kaci awosin. Be m'o sie be'n ko kpusa be tofeleman wo yale'n mo be le nwun yi'n dunman nun. ¹¹ Be nwun nganlan nganlan'n-mo nun yi efufue'n m'o le fufu be'n dunman nun, be ko han ejole ete be ko tia Anwunno Nyanmian'n. B'a nnun man be nwun b'a nyaci man be nyole ete'n-mo b'a ngua man.

6. Kango'n m'o tian yi nsian'n

¹² Ehi anzin, bofue'n m'o tian yi nsian'n, ko butu yi die nun asue kpili'n mo be fele yi Efalati nun anun. Asue'n ko yue nun. Atin ko la nun ko man mmelemgbin'n-mo mo be fi senze afitelie'n. ¹³ M'o yoli so'n, mun 'nian an, anin wawe ete nsan, be ti ke kele. Kun fi naan kɔkɔle kpili nun anuan nun ke fite. Kun fi naan nun anuan nun ko fite. Kun kusu fi ato kpomanfu'e nun anuan nun ko fite. ¹⁴ Mmɔnsanmun wawe-mo o. Wawe so'n-mo yo asinbenwun ninng'e. Be le ko man nun anun mmelemgbin'n-mo kualaa anwun be ko wowula be bu maan be kokuan be nuan, nan Tunminfu'e Nyanmian cian kpili'n ju a, anin b'a hun elbe'n.

¹⁵ Ye Mun nwan: "Tie, mun 'ba a nvu nun ke awofue. Nyila han suanlan mo mun 'ba ju mo o le nnafi man, m'o nian yi taladie nun asu, mo o 'ko a, yi nwun gua man su nan nyian a hun yi."

¹⁶ Mmɔnsanmun wawe'n-mo ko hohuan mmelemgbin'n-mo anuan lɔka'n mo be fele yi ebele anie nun anun Haamagedun'n.

7. Kango'n m'o tian yi nsu'n

¹⁷ Bofue'n m'o tian yi nsu'n ko butu yi die nun anwunman nun anun. Mun 'tie a, anie bie fi Nyanmian sua nun anun belemgbin bia nun anwun elɔ. Anie so'n, le kan ke: "Sian die, o'a yue!" ¹⁸ M'o hanlu so'n, nyanmian'n ko kpe mian, n go ti ejule, mgbanlanlan'n ko te. Asie'n ko kpusu kpili kpa. Ke o kpunlu kpusuli'n, be bolu kulo suanlan be tulu asie nun asu dede mo o 'ju ene'n, asie'n kpusuli man so le. ¹⁹ Kulo kpili'n mo be fele yi Babilɔnun nun anun ko kpaci nsan. Man nun anun kulo mgbili mgbili'n-mo kualaa ko seɔ. Nyanmian ati ko kaci kulo kpili'n mo be fele yi Babilɔnun'n. Nyanmian ko fa kango'n mo yi sikpe nzan'n wo nun'n o ko man Babilɔnun ko nun. ²⁰ Asue afian kpole'n-mo kualatin nun mmuka'n-mo abusu ko nunnun. ²¹ Asukɔcun mgbili mgbili kpa, mo kun kualaa ke o ju tonun abulanan ko titi ko gua menian'n-mo asu. Menian'n-mo ko han ejole ete be ko tia Nyanmian, o fi yale kpili'n mo asukɔcun'n heleli be'n.

BABILONUN ANWUN EJOLE KPOLE NSU'N

1. Tutu balasua'n

17 M'k' wɔlɔ sɔ'n, mmɔfue nsu'n mɔ be le kangɔ nsu nun anun kun kɔ han kɔ hele mɔn ke: "Bala maan n gɛle wɔ ke be 'kpɔn be tua balasua'n m'k' si tutu'n kpili'n kale'n. Tutu balasua sɔ'n, y'ɔ le kulo kpili'n mɔ b'a si yɔ asue mgbili'n-mɔ anuan'n. ² Mɔn nun anun mmelemgbin'n-mɔ nun yɔ a la. Asɛ nun asu menian'n-mɔ a nun yɔ ajuanmannun nzan'n b'a bu."

³ Wawe nun, bɔfue'n nun mɔn kɔ hɔ ewa kun anun. Mɔn 'nɔan an, n gɔ nwun balasua kun. Balasua sɔ'n tɔ naan kɔkɔle kpa kun asu. B'a hehele dunman dɔun b'a gua naan nun asu. Dunman sɔ'n-mɔ tɔ Nyanmɔan dunmannzɛɛ dunman. Naan sɔ'n le tile nsu yɛ mme bulu. ⁴ Balasua sɔ'n wula taladɛ kɔkɔle kpa. Yɔ nwun njua-ba'n tɔ esika kɔkɔle, nyɔbue mɔ be mian yɔ nwun nun afile. ɔ le esika kɔkɔle kangɔ kun yɔ sa nun. Yɔ busufue ninngɛ nun yɔ satɔfue nyɔɔɛ'n-mɔ yɔ yɔ tɛkɛɛ. ⁵ B'a hele anyɔndala dunman kun b'a gua yɔ nwunman nun asu. Dunman sɔ'n, yɔ bu y'ɔ le ke: "Babilɔnun m'k' tɔ kulo kpili'n, ɔ tɔ asɛ nun asu tutu'n-mɔ nun busufue'n-mɔ anin." ⁶ Mɔn 'nɔan an, anun balasua sɔ'n a nun Nyanmɔan menian'n-mɔ nun bɛ mɔ be lili Zozi anwun adanzɛ ananhɔle nun'n moja'n dede ɔ'a bu nzan.

Mɔ n nwunlin balasua sɔ'n, ɔ sinlin mɔn nwun sunman. ⁷ Ehi a, bɔfue'n kɔ bisa mɔn ke: "Ejɔɔɛ'n sin wɔ nwun ke sɛ? Balasua'n m'k' tɔ naan ati nsu m'k' le mme bulu nun asu'n, mɔn 'ba han bɛ bu ejɔɔɛ mɔn kele wɔ. ⁸ Naan'n mɔ a nwun yɔ'n, anun ɔ wɔ ebeɛle daba, nan sian dɛ, ɔ nnun man ebeɛle kɔn. Nan kusu ɔ fi kunman nun anun ɔ 'ba fite ɔ kɔ minlin. Ke Nyanmɔan Kpili bɔɔl mɔn'n, asɛ nun asu menian mɔ bɛ dunman nnun man nguan kalata nun anun'n, meɛ mɔ be 'ba nwun naan'n, ɔ 'ba sin bɛ nwun. ɔ sanlun ke, daba anun naan sɔ'n wɔ ebeɛle, b'a nnun man yɔ kɔn, be 'nɔan an, yɔ ahi.

⁹ "Ewa, ɔ di ngeɛ kpa nɔn suanlan a tɔ ejɔɔɛ ehi abu. Tile nsu'n, be tɔ mmuka nsu mɔ balasua'n tɔ su ɔ. Tile nsu'n kusu tɔ mmelemgbin nsu. ¹⁰ Nunhan nnun meɛ dɛ a sun. Kun tɛ tɔ bia nun asu. Nunhan'n m'k' tian yɔ nsu'n tanlanlun man bia nun asu. Nan sɛ be sie yɔ su a, ɔ ngo hye man. ¹¹ Naan'n mɔ anun ɔ wɔ ebeɛle daba mɔ ɔ nnun man ebeɛle kɔn'n, yɔ kusu ɔ tɔ belemgbin. ɔ tɔ bɛ su mɔcɔɛ. Nan kusu mmelemgbin nsu'n mɔ be 'minlin'n, ɔ wɔ bɛ nun bie.

¹² "Mme bulu'n mɔ a nwun yɔ'n, bɛ kusu be tɔ mmelemgbin bulu. Nan bɛ dɛ, be sielɔ man bɛ bia su. Be 'ba man bɛ tunmin maan be nun naan'n di belemgbin dɔhyuɔl kun. ¹³ Mmelemgbin bulu sɔ'n, bɛ kualaa bɛ ajunlun tɔ kun. Be fa bɛ tunmin'n be di junman be man naan'n. ¹⁴ Be 'ba fa elɛ be tua *Bua Baa'n. Nan Bua Baa'n 'ba li bɛ su kunnunmun. ɔ sanlun ke, ɔ tɔ munlan'n-mɔ kualaa Amun, mmelemgbin'n-mɔ kualaa Belemgbin. Bua Baa'n nun yɔ sasɔ'n-mɔ, bɛ mɔ ɔ'a feɛ bɛ yɔ nwun mɔ be nun yɔ nanndɔ ananhɔle nun'n, ɔ nun bɛ yɛ be 'di kunnunmun nun ɔ."

¹⁵ Bɔfue'n kɔ han kɔ hele mɔn biekun ke: "Asue asue'n-mɔ mɔ tutu balasua'n tɔ yɔ nuan mɔ a nwun yɔ'n, ɔ kele meninsunman, anɛ anɛ nun mɔn mɔn. ¹⁶ Mme bulu'n mɔ a nwun yɔ'n, bɛ nun naan'n, be 'ba kɔ tutu balasua'n. Be 'ba tua yɔ be de yɔ nwun ninngɛ'n maan ɔ ka yɔ nwun mgban. Be 'di yɔ nwun naan'n be tɔ yɔ busu nun anun sɔn be yala yɔ. ¹⁷ Afi Nyanmɔan a man mmelemgbin bulu sɔ'n atun ke be yɔ yɔ muonun yɔ kunnun like. Mmelemgbin bulu sɔ'n-mɔ abu 'ba yɔ kun, be 'ba fa bɛ belemgbin tunmin'n be di junman be man naan'n dede ɔ 'ju temun mɔ Nyanmɔan Anuan Ejɔɔɛ'n kɔ kpɔn su'n.

¹⁸ "Yɔ be-yue-asɛ, balasua'n mɔ a nwun yɔ'n, yɔ y'ɔ tɔ kulo kpili'n m'k' sie asɛ nun asu mmelemgbin'n-mɔ kualaa ɔ."

2. Babilɔnun 'ba tɔ asɔ

18 Ehi anzin, mɔn 'nɔan an, n gɔ nwun nyanmɔansu bɔfue kun biekun ke ɔ fi nyanmɔansu ɔ le ju.

Bɔfue sɔ'n le tunmin kpili kpa. Yɔ nwun'n ta dede be nwun yɔ anunminnyanmun nun asɛ'n lɔka kualaaɔn.

² Anun ɔ le tɔan seɛ kpa kan ke:

"ɔ'a tɔ asɔ! ɔ'a tɔ asɔ!

Kulo kpili'n mɔ be feɛ yɔ Babilɔnun nun a tɔ asɔ!

ɔ'a kaci mmɔnsanmun'n-mɔ kulo.

ɔ'a kaci wawe ete ngacile'n-mɔ kualaa fiabeɛ.

Ebeɛle yɛ nnunman ete ete

mɔ suanlan ngulo man'n kualaa wɔ ɔ.

³ ɔ sanlun ke ɔ'a man menian'n-mɔ kualaa

a nun yɔ nzan'n bie,

yɔ ajuamannun bobolobe nzan'n.

Asɛ nun asu mmelemgbin'n-mɔ kualaa nun yɔ a la.

Asɛ nun asu watafue'n-mɔ

le yɔ ninngɛ nganlanman nganlanman'n

b'a fa b'a nyan bɛ nwun."

3. Babilɔnun esuan'n

⁴ Ehi anzin, mɔn 'tie a, n gɔ tɔ anɛ bie. Anɛ sɔ'n fi nyanmɔansu. Yɔ nwan:

"Mɔn menian, emɔ fi kulo sɔ'n asu be tɔ

nɔn emɔ a nyɔ man yɔ ete'n m'k' y'ɔn bie,

nɔn yɔ ete nun anwun munnzue a ngan man emɔ.

⁵ ɔ sanlun ke yɔ ete nun a sun

dede ɔ'a kpula nyanmɔan'n.

ɔ man Nyanmɔan ati a kaci yɔ nvufusue nyɔɔɛ'n-mɔ.

⁶ Like'n m'k' yɔɔ emɔ'n, emɔ nɔan su be yɔ yɔ bie.

M'k' yɔɔ emɔ'n, emɔ yɔ yɔ sɔ fɔ nnyuan

be tɔa yɔ kale.

Kangɔ'n m'k' suli nzan'n gualɔ nun

manlun menian'n-mɔ'n,

emɔ fá sɔ yɔ kpê nnyuan be mɔn yɔ.

⁷ Yɔ nwun elie'n

nun yɔ atubenwun kpili'n m'k' tu'n,

emɔ nɔan su be héle yɔ ahuluwa nun amannunhunlun.

Afi yɔ nwan: 'N dɔ asɔ ke belemgbin balasua.

N dɔ man kunlannvɔɛ.

Ese mun ngo li man kunlan lé.'

⁸Yí ejǵle sǵ'n m'ǵ kan nún ati,
munnzue'n-mǵ kualaa m'ǵ wǵ ebele man yí'n,
ǵ 'ba tu yí cian kunmǵba cein:
Ǽfuke m'ǵ kun suanlan, kunlan elie nún Ǽhǵe,
ese be 'fa sǵn be yala yí.
ǵ sanlun ke yé Mún Nyanmian
mǵ ǵ'a bua yí ndǼe'n le tunmin.

⁹"AsǼ nún asu mmelemǵbin'n-mǵ kualaa mǵ be nún
Babilǵnun kulo nún a ǵǵ ajuamannún, be nún yí a li
mǵn'n, mele mǵ be 'ba nwun yí sǵn nún ewusanlan'n, be
'ba sun yí be yí yí nwun awǵle. ¹⁰Mǵ be 'ba nwun
munnzue'n mǵ ǵ'a han kulo'n, esulo 'ba han bé. Be 'ba
jejinlan mua be kan ke:

'Nan nzu munnzue ejǵle dǼ ahl?
Nan nzu munnzue ejǵle dǼ ahl?
Kulo kpili, Babilǵnun kulo m'ǵ le tunmin!
B'a fa dǵhyuul kunmǵba cein b'a bua wǵ ndǼe!'

¹¹"AsǼ nún asu watafue'n-mǵ kusu le sun yí be yí yí
nwun awǵle. Afǵ be nnyan man suanlan fǵl kún ǵ ndo
man bé ninng'e'n: ¹²Esika kǵkǵle, jete, nyǵbue mǵ be mi-
an yí nwun, afile, etanlan fufue, kǵkǵle, munmian mún-
mian, mmaka ngacile ngacile kualaa mǵ be ban fan-
lan, ninng'e ngacile ngacile kualaa mǵ be le esunje be
yǵ, yí kualaa mǵ be le mmaka ngacile ngacile mǵ yí
nwun cian be yǵ, ayiwa, bulale, ebue malubu. ¹³Be ngo
nyan man suanlan ngo to man bé baka abun'n m'ǵ
ban fanlan'n, ǵ nún bé asǼlan'n, ǵ nún bé anatǵl'n, ǵ
nún bé alawu'n, ǵ nún bé abeya'n, ǵ nún bé ngo'n, ǵ
nún bé nzan'n, ǵ nún bé fali'n, ǵ nún bé *bele'n, ǵ nún
bé nnale'n, ǵ nún bé mmua'n, ǵ nún bé mǵbanngǵn,
nún bé hyuili'n, ǵ nún bé nganga'n, ǵ nún bé mǵ be ti
man nganga'n.

¹⁴"Watafue sǵ'n-mǵ 'ba se kulo'n ke: 'Ninng'e'n kualaa
mǵ Ǽ kulo ke Ǽ nyan yí'n, ninng'e sǵ'n-mǵ a tu a fun wǵ.
Wǵ anyanbenwun'n nún wǵ ninng'e nganlanman'n-mǵ
a minlin, Ǽ ngo nwun man bé fǵl kún.' ¹⁵Bé mǵ be di wa-
ta kulo sǵ nún asu mǵ b'a nyan bé nwun'n, mǵ be 'ba
nwun munnzue'n mǵ ǵ'a han kulo'n, esulo 'ba han bé.
Be 'ba jinlan mua be sun yí be yí yí nwun awǵle. ¹⁶Be
'ba se ke:

'Nan nzu munnzue ejǵle dǼ ahl?
Nan nzu munnzue ejǵle dǼ ahl?
Kulo kpili'n m'ǵ wula taladǼ fufue nún kǵkǵle
mǵ bé gua yǵ sǵ
mǵ esika kǵkǵle ninng'e a yí yí kǵmun nún yí sa,
m'ǵ le nyǵbue mǵ be mian yí nwun,
ǵ nún afile dǵun'n,

¹⁷dǵhyuul kunmǵba cein anun,
wǵ anyanbenwun nwala nwala Ǽhl kualaa a minlin!
"Be mǵ be nian meli'n-mǵ asu, bé mǵ be fu meli nún
be tu atún, bé mǵ be kan nún, bé mǵ be di junman jen-
vie nún asu, bé kualaa be jijin mua.

¹⁸"Mǵ be nwunlin sǵn'n nún ewusanlan'n kulo nún
anun'n, be kǵ tetlan bé nwan: 'Kulo benin yé anún ǵ nún
kulo kpili Ǽhl se ǵ?' ¹⁹Be 'tu nvutule be gua bé ti'n-mǵ
asu. Be 'sun be di yí nwun yale, be 'tetlan be kan ke:
'Nan nzu munnzue ejǵle dǼ ahl?
Nan nzu munnzue ejǵle dǼ ahl?

Kulo kpili Ǽhl mǵ ǵ'a man bé kualaa
mǵ be di meli nún anún junman nún
a nyan bé nwun'n,
dǵhyuul kunmǵba cein anún,
yí anyanbenwun'n kualaa a minlin!
²⁰Nyanmiansu amma,
Ǽmǵ lí fe ke kulo sǵ nún abusu a ǵǵ!
Nyanmian menian, mmǵfue nún mǵbǵmanfue,
Ǽmǵ lí fe! ǵ sanlun ke Ǽte'n m'ǵ yǵl Ǽmǵ'n,
yí nwun ahatua yé Nyanmian Kpili a tua yí ǵ."

4. Babilǵnun kulo nún ǼǼǼǼ'n

²¹M'ǵ yǵl sǵ'n, nyanmiansu ǵǵfue kun, ǵ le tunmin, ǵ
kǵ kuku ebue kpili kun ke nunhan'n mǵ be fa be nunkun
*bele'n ǵ kǵ tu yí jenvie nún anún. Yí nwan:

"Be 'fa anwunsele
be fin Babilǵnun kulo kpili nún asǵ sele kpa
ke m'an kpún m'an ju ebue kpili'n
m'an tu jenvie nún anún'n.
Be ngo nwun man yí fǵl kún.

²²Cian bie lé be ngo ti man ke
suanlan kun le ǵǵ sanngo anaan
be le si abile, anaan be le ku fulutu,
anaan kǵnǵti kulo sǵ nún asu kún.
Cian bie lé be ngo ti man ke
suanlan kun le di junman ngacile bie
wǵ kulo sǵ nún asu kún.

Cian bie lé, be ngo ti man ebue'n
m'ǵ be fa be nunkun bele nún angan
wǵ kulo sǵnún asu kún.

²³Cian bie lé be ngo sǵ man kanlannǼ
wǵ kulo sǵ nún asu kún.

Cian bie lé be ngo ti man balasua nún belenzua
mǵ be le ja bé nwun nún anún'n
kulo sǵ nún asu kún.

ǵ sanlun ke mǵn nún anún watafue mǵbili'n-mǵ,
ebele yé be wǵ ǵ.

Kulo nún asu menian'n-mǵ yǵ jiliwa ninng'e
be laka asǼ nún asu menian'n-mǵ kualaa'n.

²⁴B'a tua Babilǵnun nyǵle nún anwun kale.
ǵ sanlun ke, Nyanmian mǵbǵmanfue'n-mǵ,
Nyanmian menian'n-mǵ nún bé kualaa
mǵ be hunlin bé asǼ nún asu'n,
ebele yé bé moja'n gualǵ ǵ."

5. Alimua kunnunmun elie ejue'n

19 Ǽhl anzin, mún 'tie a, n ǵǵ ti meninsunman anún
nyanmiansu Ǽlǵ. Be le tian sele kpa be kan ke:

"Aleluya! Be yí yé Mún aye!

Bé ti ele'n, anunminnyanmun'n nún tunmin'n
ti yé Nyanmian'n dǼ.

²Yí ndǼe'n m'ǵ bua'n ti ananhǵle, ǼǼ ǵ ti fǵún.

ǵ sanlun ke balasua'n m'ǵ si tutu bobolobe
ǵ kele asǼ nún asu menian'n-mǵ Ǽte'n,
Nyanmian a bu yí fuǵ.

ǵ'a tua yí yí nwun kale,
afǵ ǵ'a hun Nyanmian ngua'n-mǵ."

6. Kunnunmun elie ejue'n m'ɔ tian yí nnyuan'n

³ Ɛsɛ bɛ kɔ han biekun kɛ:
 “Aleluya! Bɛ yí yé Mɔn ayɛ!
 Ɔ sanlɔn kɛ Babilɔnɔn ewusanlan'n wɔ ɛbɛɛ dahuu.”
⁴ Mgbain abulaa nun nnan'n nun naan nnan'n kɔ
 kutu bɛ kɔ su Nyanmɔlan m'ɔ tɪ belemgbin bia nun
 asu'n. Bé nwan:
 “Amɔn! Aleluya! Bɛ yí Nyanmɔlan ayɛ!”

7. Kunnunmun elie ejue'n m'ɔ tian yí nsan'n

⁵ Mɔn 'tie a, n gɔ tɪ anɛ bie. Anɛ sɔ'n fɪ bia nɔn anun,
 yí nwan:
 “Ɛmɔ kualaa mɔ bɛ tɪ Nyanmɔlan ngua
 mɔ bɛ man yí anyɔnnzɔ'n, mgbain o, mmatunman o,
 ɛmɔ kualaa yí yé Nyanmɔlan nɔn ayɛ!”
⁶ M'ɔ yɔlɔ sɔ'n, mɔn 'tie a, n gɔ tɪ meninsunman
 anun'n. Bé nɔn'n tɛ kɛ asue kpili agualɛ, ɔ tɛ kɛ mgbain-
 lanlan. Bé nwan:
 “Aleluya! Bɛ yí yé Mɔn ayɛ!
 Ɔ sanlɔn kɛ yé Mɔn
 m'ɔ tɪ yé Tunminfue Nyanmɔlan'n
 le di yí belemgbin'n.
⁷ Yɛ hán ngɔhua yɛ lí ndutue
 yɛ wúla yí anunminnyanmun.
 Ɔ sanlɔn kɛ *Bua Baa nɔn atɔnɔlɛ mɛɛ nɔn a ju.
 Yí yɪ kusu a sesie yí nwun a yue.
⁸ B'a man yí yɪ atɔn kɛ
 ɔ wúla taladɛ fufue hyɛɛn hyɛɛn kpa
 m'ɔ kpaci mɔ efian fíí nnun man nɔn.”
 (Taladɛ fufue'n y'ɔ le Nyanmɔlan anwuntɛ mma'n-mɔ
 nyɔlɛ sese'n.)
⁹ Ɛhi a, bɔfue'n kɔ se mɔn kɛ: “Ɛjɔlɛ ɛhi mɔ mɔn kan
 mɔn kele wɔ'n, kɛɛ. Ɛjɔlɛ sɔ'n y'ɔ le kɛ: ‘Nyila hán bé mɔ
 bɛ 'di Bua Baa nɔn atɔnɔlɛ alɛ'n bie'n!’” Ɔ kɔ han kɔ tu
 su kɛ: “Ɛjɔlɛ ɛhi, Nyanmɔlan muonun y'ɔ le kan ɔ, ɔ tɪ
 man ato.”
¹⁰ Mɔ bɔfue'n hanlɔn sɔ'n, n gɔ tu n gɔ tɔ yí ja nun
 mɔn su yí. Ɔ kɔ se mɔn kɛ: “N'ɛ yɔ yí sɔ! Nán n di Nyan-
 mɔlan akua kɛ wɔ nun wɔ nianman'n-mɔ mɔ b'a le
 ananhɔlɛ ejɔlɛ'n mɔ Zozi yɔlɛ hele bé'n b'a li'n. Su Nyan-
 mɔlan! Ananhɔlɛ ejɔlɛ'n mɔ Zozi a yɪ a hele ɛmɔ'n y'ɔ le
 mɔ Nyanmɔlan Wawɛ'n falɔ wulalɔ mgbɔmanfue'n-mɔ
 anuan'n.”

ELALɛ KASIAN NSŪ'N

1. Ekpanngɔ fufue'n nun suanlan'n m'ɔ tɪ su'n

¹¹ Ɛhi anzin, mɔn 'nɔlan an, anɔn nyanmɔlan nɔn a
 buke, ekpanngɔ fufue kun kɔ fite. Suanlan'n m'ɔ tɪ ek-
 panngɔ sɔ nun asu'n, bɛ fɛɛ yí “Ananhɔlɛfue nun Fɔ́ún-
 fue”. Ɔ bua menian'n-mɔ ndɛɛ'n sese ɛsɛ ɔ kun anan-
 hɔlɛ nɔn ati ɛɔɛ. ¹² Yí nyɔn'n jue kɛ sɔn, ɛsɛ ɔ su belemg-
 bin kele dɔun. B'a hele dunman kun yí nwun. Sɛ nán yí
 ngunmɔlan an, suanlan fíí nzi man dunman sɔ'n. ¹³ Yí
 taladɛ'n m'ɔ wula'n, moja a bɔ a gua nun. Suanlan

sɔ'n, bɛ fɛɛ yí “Nyanmɔlan Anuan Ɛjɔlɛ”. ¹⁴ Nyanmɔlansu
 kuan mma'n-mɔ kualaa tɪtɪ mgbannɔ ngvufue su bɛ si
 yí su. Bɛ wowula ndaladɛ ngvufue, bɛ le lɔn yɛ b'a nwun
 ɔ, efian fíí nnun man nɔn. ¹⁵ Suanlan'n mɔ bɛ fɛɛ yí
 “Nyanmɔlan Anuan Ɛjɔlɛ'n”, dadɛ nâ nâ kun fɪ yí nuan
 nun fite. Dadɛ sɔ'n yɛ ɔ 'fa kun mân nɔn anun men-
 ian'n-mɔ mɔ bɛ nun yí nni man nɔn ɔ. Ɔ le bulalɛ kpɔ-
 man yí sa nun ɔ 'fa kun bé mɔ bɛ kpɔ yí'n-mɔ. Ɔ 'tetia yí
 mgbɔfue'n-mɔ asu ɔ nunkun bé kɛ bé mɔ bɛ le bé ja bɛ
 nunkun divɔn baka mma'n bɛ hyuhyuin yí nzue'n. Tun-
 minfue Nyanmɔlan ɛya kpili'n mɔ ɔ a fɛ'n, kɛ yí sɩkpɛ'n
 'kun menian'n-mɔ nɔn anɔn. ¹⁶ Ɛ 'nwun dunman'n mɔ
 b'a hele b'a gua yí taladɛ nɔn anun, m'ɔ kɔ yí sɔlɔwa
 nɔn anwun'n: “Melemgbin'n-mɔ Belemgbin, Munlɔlan'n-
 mɔ Amɔn.”

2. Nyanmɔlansu bɔfue'n m'ɔ jin senze nɔn anun'n

¹⁷ Ɛhi anzin, mɔn 'nɔlan an, n gɔ nwun yí kɛ bɔfue kun
 jin senze nɔn anun. Ɔ le tɔlan seɛ kpa fɛɛ nnunman'n-
 mɔ kualatin mɔ bɛ le tu bɛ sɔn'n kɛ: “Ɛmɔ bála, bɛ yí
 bɛ lí alɛ kpili'n mɔ Nyanmɔlan a tun'n. ¹⁸ Ɛmɔ bála a li
 mmelemgbin'n-mɔ nɔn nzalafu naan. Ɛmɔ bála a li
 mgbannɔ'n-mɔ nɔn bé mɔ bɛ tɪ su'n naan. Nganga o,
 bé mɔ bɛ tɪ man nganga o, mgbain o mmatunman o,
 ɛmɔ bála a li bé naan.”

3. Naan'n nɔn ato kpɔmanfue'n

¹⁹ Ɛhi anzin, mɔn 'nɔlan an, n gɔ nwun naan'n nɔn asɛ
 nɔn asu mmelemgbin'n-mɔ. B'a hohuan bé ɛɔɛ men-
 ian'n-mɔ anuan, bɛ 'kɔ a tua suanlan'n m'ɔ tɪ ekpanngɔ
 nɔn asu'n nɔn yí menian dɛ'n-mɔ kun ɛɔɛ. ²⁰ Ɛɔɛ nɔn
 anun, bɛ kɔ hyɔ naan'n nɔn ato kpɔmanfue'n nɔlɛ. Ato
 kpɔmanfue sɔ'n y'ɔ yɔlɔ asinbenwun ninngɛ naan nɔn
 anyunnun ɛbɛɛ nɔn ɔ. Asinbenwun ninngɛ sɔ'n-mɔ m'ɔ
 yɔlɔ'n y'ɔ falɔ lakalɔ bé mɔ bɛ siɛlɔ naan'n nzɔlɛ'n bé
 nwun bɛ sulɔ yí abaaba'n. Bɛ kɔ ju naan'n nɔn ato kpɔ-
 manfue nɔn anyɔnwɔsue bɛ kɔ gua asubula sɔn'n mɔ
 like nvan nvan kɛ tui ndunmunlan wɔ nɔn nɔn anun.
²¹ Suanlan'n m'ɔ tɪ ekpanngɔ nɔn asu'n le dadɛ'n m'ɔ
 san yí nuan nɔn'n ɔ kɔ hun bé bu nga'n-mɔ. Nnɔn-
 man'n-mɔ kɔ li bé naan.

4. Afue akpu kun'n

²⁰ Ɛhi anzin, mɔn 'nɔlan an, anɔn bɔfue kun fɪ nyan-
 mɔlansu ɔ le ju. Ɔ le kunman kpunlun-mgbun-
 lun'n sannvɛ'n nɔn ngɔnzɔngɔnzɔ kpili kun yí sa nɔn.
² Ɔ kɔ hyɔ naan kɔkɔlɛ'n, owo daba'n mɔ yí y'ɔ le Abɔn-
 sanmun'n mɔ bɛ fɛɛ yí *Satan'n. Ɔ kɔ fa
 ngɔnzɔngɔnzɔ'n kɔ bɔ yí kpaun dede afue akpu kun.
³ Bɔfue'n kɔ ju yí kɔ tu kunman kpunlun-mgbunlun nɔn
 anun, ɔ kɔ hala su ɔ kɔ tu nɔn ɔ kɔ sie su nzɔlɛ. Ɔ'a yɔ yí
 sɔ nán Satan a nnaka man mân nɔn anun menian'n-mɔ
 kún dede ɔ kɔ ju afue akpu kun nɔn anuan. Sɛ afue
 akpu kun'n sɔn an, ɔ di kɛ bɛ nyannji yí mɛɛ kaan
 anun.

5. Bɛ 'ba tu Abɔnsanmun sɛn nɛn anun

⁴ Ehi anzin, mɛn 'nɛn an, n gɔ nwun mmelemgbɛn bia-mɔ. Bɛ mɔ bɛ titi su'n, bɛ kɔ man bɛ tunmin kɛ bɛ bɔa menian'n-mɔ ndɛɛ. Bɛ mɔ bɛ lelɔ Zozi bɛ lili mɔ bɛ lili yɛ nwun adanzɛ, mɔ bɛ hanlɛn Nyanmɛn Anuan Ejɔlɛ'n bɛ helelɛ menian'n-mɔ, mɔ bɛ hunlɛn bɛ'n, n gɔ nwun bɛ kusu bɛ ekala'n. Menian sɔ'n-mɔ a nzu man naan'n bɛ, ɛsɛ b'a nzu man yɛ abaaba'n bɛ. B'a man b'a nzɛ man bɛ naan'n nzɔlɛ'n bɛ bɛ nwunman nɛn asu nɛn bɛ sa nɛn anwun. Bɛ fi ewue nɛn bɛ kɔ tinngɛ bɛ nɛn Kilisi kɔ li belemgbɛn dede afue akpu kun. ⁵ (Menian nga'n mɔ bɛ wuli'n, bɛ dɛ, b'a ndinngɛ man dede afue akpu kun'n sɛnɛn) Alimua ewuetinngɛ nɛn anɛn. ⁶ Nyila nɛn anwuntɛ hɛn bɛ mɔ bɛ wɔ alimua ewuetinngɛ nɛn anun'n! Ewue'n m'ɔ tian yɛ nnyuan'n lɛ man tunmin bɛ su. Bɛ 'kaci Nyanmɛn nɛn Kilisi tɛɛyɛfue bɛ nɛn yɛ di belemgbɛn dede afue akpu kun.

5. Abɔnsanmun a tɔ asɛ.

⁷ Sɛ afue akpu kun'n sɛn an, bɛ 'ba yɛ Satan fi yɛ fiadi sua nɛn anun. ⁸ Sɛ bɛ yɛ yɛ a, ɔ 'kɔ a laka asɛ nɛn asu menian'n-mɔ, Gɔgu nɛn Magɔgu mɔ bɛ wɔ asɛ nɛn afannan nɛn asu'n. ɔ 'kokuan bɛ nuan nɛn bɛ kɔ tua Nyanmɛn bɛ kun. Menian sɔ'n-mɔ sɛnɛn kɛ jenvie nɛn anuan anyuan'n. ⁹ Bɛ kɔ tu bɛ kɔ sanndi asɛ'n lɛka kualatin, bɛ kɔ bɛ ta bɛ si bɛ yia Nyanmɛn menian'n-mɔ nɛn kulo'n mɔ Nyanmɛn kulo'n. Nan sɛn fi anwun-no ɔ kɔ tɔ menian sɔ'n-mɔ anun ɔ kɔ yala bɛ. ¹⁰ Abɔnsanmun m'ɔ laka menian'n-mɔ'n, bɛ kɔ ju yɛ bɛ kɔ tu asubula sɛn'n mɔ like nvan nvan kɛ tui ndunmunlan'n wɔ nɛn nɛn anun. Sɛn sɔ nɛn anun yɛ naan'n nɛn ato kpɔmanfue'n gua ɔ. Bɛ 'nwun yalɛ kɔngɛ nɛn eyua cɛn daa.

6. Kasian ndɛɛ ebua'n

¹¹ Ehi anzin, mɛn 'nɛn an, n gɔ nwun belemgbɛn bia fufue kpili kun, ɔ nɛn suanlan'n m'ɔ tɛ su'n. Anwunno'n nɛn asɛ'n kɔ nwanndi yɛ nyunnun, b'a nɛn man bɛ busu fɛl kɔn. ¹² Mɛn 'nɛn an, n gɔ nwun bɛ mɔ b'a wu'n-mɔ, mgbain nɛn mmatunman. Bɛ jijin belemgbɛn bia nɛn anyunnun ɛbɛɛ. Bɛ kɔ buke buke kalata'n-mɔ anun. Bɛ kɔ buke kalata kun biekun kusu anun. Kalata sɔ'n y'ɔ tɛ nguan kalata nɛn ɔ. Bɛ nɛn bɛ mɔ b'a wu'n-mɔ nyɔlɛ'n mɔ b'a hele b'a gua kalata'n-mɔ anun nɛn anwun bɛ bua bɛ ndɛɛ. ¹³ Asue jenvie'n kɔ kpu menian mɔ bɛ wuli nɛn. Ewue nɛn ebɔlɔ kusu kɔ yɛ bɛ dɛ'n-mɔ kɔ fite fite. Bɛ nɛn suanlan kun nyɔlɛ nɛn anwun bɛ bua yɛ ndɛɛ. ¹⁴ Bɛ kɔ ju ewue nɛn ebɔlɔ bɛ gua asubula sɛn nɛn anun. (Asubula sɛn sɔ'n y'ɔ tɛ ewue'n m'ɔ tian yɛ nnyuan nɛn ɔ.) ¹⁵ Suanlan biala mɔ b'a ngele man yɛ dunman nguan kalata nɛn anun'n, suanlan sɔ'n, bɛ 'ju yɛ bɛ tu asubula sɛn nɛn anun.

7. Zoluzalemun fufɔlɛ'n

21 Ehi anzin, mɛn 'nɛn an, n gɔ nwun anwunno fufɔlɛ kun ɔ nɛn asɛ fufɔlɛ kusu kun. Afl anwun-

no daba'n nɛn asɛ daba nɛn abusu a nunnun. Jenvie'n kusu a nunnun. ² N gɔ nwun anwuntɛ kulo'n, Zoluzalemun fufɔlɛ'n. ɔ fi Nyanmɛn anwun ɛlɔ anwunno ɔ lɛ ju. ɔ tɛ kɛ atɔnvɔlɛ balasua mɔ ɔ'a li yɛ nwun kanlanman kpa ɔ lɛ kɔ a lɛ yɛ hun atɛn ɔ. ³ N gɔ tɛ atɛ bɛ, ɔ fi Nyanmɛn belemgbɛn bia nɛn anun ɛlɔ. Anɛ sɔ'n lɛ tian sɛlɛ kpa kan kɛ: "Kulo ehi asu yɛ Nyanmɛn 'ba tanlan wɔ menian'n-mɔ afian sian dɛ nɛn ɔ. ɔ nɛn bɛ 'ba tanlan. Bɛ 'kaci yɛ menian, yɛ yɛ kusu ɔ 'kaci bɛ Nyanmɛn. ⁴ ɔ 'cici bɛ nyɛn abu ɛmɛn'n kualatin, suanlan mma nwu man fɛl kɔn, suanlan mma nyɛ man awɔlɛ fɛl kɔn, suanlan mma nwun man yalɛ fɛl kɔn. Afl daba ninngɛ'n-mɔ a kɛ nɛn."

⁵ Mɔ anɛ'n hanlɛn sɔ yuelɛ'n, suanlan'n m'ɔ tɛ belemgbɛn bia nɛn asu'n kɔ han kɛ: "Sian dɛ, mɛn bɔ ninngɛ'n-mɔ kualaa nvufɔlɛ biekun." ɛsɛ ɔ kɔ sɛ mɛn kɛ: "Kɛlɛ ejɔlɛ ehi, afl mɛn ejɔlɛ'n tɛ ananhɔlɛ, ɔ fata kɛ suanlan biala de di." ⁶ ɔ kɔ han kɔ tu su kɛ: "ɔ'a kpɛn su! N dɛ Alfa nɛn Omega, n dɛ abubu nɛn ayuelɛ. Suanlan biala mɔ nzuhɔlɛ lɛ kun yɛ'n, mɛn 'man yɛ nguan asutɛlɛ nzue'n bɛ maan ɔ nɛn yɛ mgbain. ⁷ Suanlan biala m'ɔ kɔ li kunnunmun'n, ɔ 'nyan acedɛ sɔ'n. Mɛn 'kaci yɛ Nyanmɛn, yɛ kusu ɔ 'kaci mɛn wa. ⁸ Nan bɛ mɔ bɛ nguala man bɛ hue si si Zozi su'n, ɔ nɛn bɛ mɔ bɛ nne man Zozi bɛ nni man ananhɔlɛ nɛn, ɔ nɛn busɔfue mma'n, ɔ nɛn bɛ mɔ bɛ kun menian'n, ɔ nɛn bɛ mɔ bɛ bɔ ajuamannɛn'n, ɔ nɛn bɛ mɔ bɛ yɔ bayɛ ninngɛ'n, ɔ nɛn bɛ mɔ bɛ sɔ amuan'n, ɔ nɛn atɔfue'n-mɔ kualatin, bɛ lɛka dɛ y'ɔ lɛ asubula sɛn nɛn anun mɔ like nvan nvan kɛ tui ndunmunlan'n wɔ nɛn nɛn anun. Ewue m'ɔ tian yɛ nnyuan nɛn anun."

⁹ Ehi anzin, mɛn asue nsu'n mɔ bɛ lile kangɔ nsu'n mɔ kasian munnzue'n-mɔ a yɛ bɛ'n, bɛ nunhan kun kɔ a kɔ han kɔ hele mɛn kɛ: "Bala maan n gɛlɛ wɔ atɔnvɔlɛ balasua'n, *Bua Baa nɛn ayl'n." ¹⁰ ɔ kɔ fa mɛn wawɛ nɛn ɔ nɛn mɛn kɔ hɔ buka kpili kannganlaun kun asu. ɔ kɔ hele mɛn anwuntɛ kulo'n mɔ bɛ fɛlɛ yɛ Zoluzalemun'n. ɔ fi Nyanmɛn anwun ɛlɔ anwunno ɔ lɛ ju asɛ. ¹¹ Nyanmɛn anunminnyanmun'n lɛ ta kulo sɔ nɛn asu. Kulo sɔ'n ta kɛ ebue'n mɔ bɛ mian yɛ nwun'n. ɔ ta kɛ ebue'n mɔ bɛ fɛlɛ yɛ zuasɛpɔ'n m'ɔ tɛ mɛn-mɛn kɛ ebue'n mɔ bɛ fɛlɛ yɛ kilisitalɛ'n. ¹² B'a lɛ kulo nɛn anwun dede ɔ'a yia. Yɛ nwun ele'n mɔ b'a le'n, su hɔlɛ anwunno kpa. B'a kpɛkɛ anuan bulu nɛn nnyuan b'a gua yɛ nwun. Yɛ anuan biala anun, nyanmɛnsu bɔfue kun jin ɛbɛɛ. Izalayɛ nvilɛ bulu nɛn nnyuan'n, b'a hele kun biala dunman anuan sɔ'n-mɔ asu. ¹³ Kulo nɛn anwun ele mɔ b'a le'n, yɛ ebue nɛn'n kualaa asu, b'a kpɛkɛ anuan nsan b'a gua yɛ nwun. Yɛ ebue kun'n m'ɔ kɔ lɛka mɔ senze'n fite'n: anuan nsan. M'ɔ kɔ lɛka mɔ senze'n tɔ'n: anuan nsan. Sɔlɔ: anuan nsan. Ngua: anuan nsan. ¹⁴ Yɛ nwun'n mɔ b'a le'n, b'a fa nyɔbue bulu nɛn nnyuan yɛ b'a wula yɛ bu ɔ. Bua baa'n *mmɔfue bulu nɛn nnyuan'n, b'a hele bɛ dunman nyɔbue sɔ'n-mɔ asu.

¹⁵ Bɔfue'n m'ɔ lɛ kan ejɔlɛ'n keke mɛn'n, ɔ lɛ baka kun yɛ sa nɛn. Baka sɔ'n tɛ esika kɔkɔlɛ. Bɛ fa bɛ susu ninngɛ. ɔ 'fa susu kulo'n, yɛ nwun'n mɔ b'a le'n, ɔ nɛn yɛ anuan'n-mɔ. ¹⁶ Kulo nɛn anwun ele'n mɔ b'a le'n, yɛ

kualaa se. Bɔfue'n kɔ susu kulo'n, yí tɔndɔn'n tɔ cilo akpu nnyuan cilo eya nnyuan, yí tɛtɛlɛ'n, nɔn yí su anwunno'n kɛ ɔ tɔ yí nɔn anɔn, bie ndala man bie. ¹⁷ ɔ kɔ susu tale'n kusu. ɔ bɔ yí bu yí asɔ m'ɔ kɔ anwunno'n, ɔ tɔ mɛtɔlɔ abulasian nɔn nɔn. ɔ susuli yí kɛ menian'n-mɔ kpɔn susu bɛ ninngɛ'n. ¹⁸ Ebue'n mɔ bɛ fele yí zuasɔpu'n, yɛ b'a fa b'a le yí nwun ɔ. Kulo'n muonun dɛ, bɛ le esika kɔkɔle kpa yɛ b'a si ɔ. Bɛ nɔn nɔn an, bɛ nwun yí nzin kɛ bondoman. ¹⁹ Kulo nɔn anwun mɔ b'a le'n, nyɔbue mɔ yí nwun cian yɛ b'a fa b'a wula yí bu ɔ. B'a fa b'a tutɔ nɔn maan ɔ'a yɔ kanlanman kpa. Alimua ebue dɛ'n, bɛ fele yí zuasɔpu. M'ɔ tian yí nnyuan'n, bɛ fele yí safii, m'ɔ tian yí nsan'n, bɛ fele yí agatɔ, m'ɔ tian yí nɔn'n, bɛ fele yí emelodɔ, ²⁰ m'ɔ tian yí nɔn'n, bɛ fele yí oninkisi, m'ɔ tian yí nsian'n, bɛ fele yí saaduanɔn, m'ɔ tian yí nsu'n, bɛ fele yí kilizoliti, m'ɔ tian yí mɔcɔe'n, bɛ fele yí belilɔ, m'ɔ tian yí nguanlan'n, bɛ fele yí topazɔ, m'ɔ tian yí bulu'n, bɛ fele yí kilizopalazɔ, m'ɔ tian yí bulu nɔn kun'n, bɛ fele yí tulukuazɔ, m'ɔ tian yí bulu nɔn nnyuan'n, bɛ fele yí ametisiti. ²¹ Anuan bulu nɔn nnyuan'n, bɛ le like'n mɔ bɛ fa bɛ yɔ afilɛ'n, yɛ b'a fa b'a yɔ ɔ. Kulo nɔn asu gua'n tɔ esika kɔkɔle kpa, bɛ nɔn nɔn an, bɛ nwun yí nzin kɛ bondoman.

²² M'an nɔwun man asɔnɔn sua kulo ɔ nɔn asu. ɔ sanlɔn kɛ yɛ Mɔn m'ɔ tɔ Tunminfue'n ɔ nɔn Bua baa'n yɛ bɛ tɔ asɔnɔn sua nɔn ɔ. ²³ Bɛ mgbunndɛ man senze nɔn sala kulo ɔ nɔn asu. Afɔ Nyanmɔn anunminnyan-mun'n ta kulo nɔn asu yɛ Bua Baa'n tɔ su kanlannɛ. ²⁴ Mân nɔn anun menian'n-mɔ 'ba nanndɔ yí jawe nɔn anun. Asɛ nɔn asu mmelemgbin'n-mɔ kusu 'ba fa bɛ anunminnyanmun'n bɛ buka su. ²⁵ Kulo nɔn asu anuan'n-mɔ la su cian daa, bɛ nnyin man, ɔ sanlɔn kɛ alɔsan nɔn man ebɛlɛ. ²⁶ Bɛ 'ba fa mân nɔn anun anwunndɛ'n nɔn anunminnyanmun'n kualaa bɛ ba kulo ɔ nɔn asu. ²⁷ Like ɛtɛ flɔ ngɔ man kulo ɔ nɔn asu. Suanlan mɔ yí abalabɔ'n tɔ ɛtɛ anan ɔ di ato'n, ɔ ngɔ man kulo ɔ nɔn asu bie. Bɛ mɔ b'a hele bɛ dunman wɔ Bua Baa'n nguan kalata nɔn anun'n, bɛ ala yɛ bɛ 'kɔ kulo ɔ nɔn asu ɔ.

Nguan baka'n

22 Eɛ bɔfue'n kɔ hele mɔn nguan asue'n. Asue ɔ nɔn anyɔn'n tɔ junlɔn junlɔn, ɔ tɔ kɛ ebue'n mɔ bɛ fele yí Kilisital'n. Asue ɔ nɔn ati'n fi Nyanmɔn nɔn Bua Baa'n bɛ belemgbin bia nɔn anun. ² ɔ sun kulo nɔn asu gua nɔn afian. Yí nuan nnyuan nɔn asu yɛ nguan baka'n jin ɔ. Baka ɔ'n, ɔ su kpɛ bulu nɔn nnyuan afue kun anuan. Sala biala ɔ su kun. Bɛ fa yí nyâ'n bɛ yɔ mân nɔn anun menian'n-mɔ ayile. ³ Like flɔ kún nɔn man kulo ɔ nɔn asu mɔ Nyanmɔn 'bɔ yí sasan ɔ.

Nyanmɔn Kpili nɔn *Bua Baa'n, bɛ 'ba fa bɛ belemgbin bia'n bɛ sie kulo ɔ nɔn asu, yɛ yí ngua'n-mɔ 'ba su yí. ⁴ Bɛ 'nwun Nyanmɔn anyunnun, ɔ 'kele yí dunman'n gua bɛ nwunman nɔn asu. ⁵ Alɛ ngɔ san man kulo ɔ nɔn asu, bɛ ngɔ ɔ man kanlannɛ ebɛlɛ, eyua kusu ngɔ fi man ebɛlɛ, ɔ sanlɔn kɛ Nyanmɔn muonun 'ba ta bɛ nwun. Bɛ kusu bɛ 'di belemgbin cian daa.

Kalata nɔn agualɛ nɔn

⁶ Bɔfue'n kɔ han kɔ hele mɔn kɛ: "Ejɔle ehi-mɔ tɔ anan-hɔle, ɔ fata kɛ suanlan biala de di. Yɛ Mɔn Nyanmɔn mɔ ɔ'a fa yí Wawe'n ɔ'a wula yí mgbɔmanfue'n-mɔ anun'n, ɔ a yí bɔfue'n kɛ ɔ bála ɔ'a han ninngɛ mɔ ɔ 'ba a kɔkaala nɔn anwun ejɔle ɔ héle yí ngua'n-mɔ."

⁷ Zozi nwan: "Nɔn, mɔn 'ba kɔkaala! Bɛ mɔ bɛ de kalata ehi anun ejɔle'n mɔ Wawe nɔn a han'n bɛ di'n, nyila hán bɛ."

⁸ Mɔn Zuan, mɔn di adanzɛ kɛ m'an tɔ ejɔle ɔ'n-mɔ, ɛɛ m'an nwun yí mɔn nyɔnsu. Mɔ n nwunlin ninngɛ ɔ'n-mɔ, mɔ ɛɛ n yuelɔ ejɔle'n tie'n, n gɔ tu n gɔ tɔ bɔfue'n m'ɔ anun ɔ le kan ejɔle'n kele mɔn nɔn aja nɔn n gɔ su yí. ⁹ Mɔ n yɔlɔ ɔ'n nán ɔ'a han ɔ'a hele mɔn kɛ: "N'ɛ yɔ yí ɔ! N dɔ yɛ Mɔn akua kɛ wɔ. N dɔ yɛ Mɔn akua kɛ wɔ nianman'n-mɔ mɔ bɛ tɔ mgbɔmanfue'n. N dɔ yɛ Mɔn akua kɛ bɛ kualaa mɔ bɛ de kalata ehi anun ejɔle'n bɛ di'n. Yí ti, su Nyanmɔn kunmgbɔ cein ala."

¹⁰ Ehi anzin, ɔ kɔ han kɔ hele mɔn kɛ: "Wawe nɔn Anuan Ejɔle'n mɔ a hele yí kalata ehi anun'n, n'ɛ sie su nzɔle. ɔ sanlɔn kɛ ninngɛ ɔ'n-mɔ kualaa mɛlɛ'n mɔ bɛ helelɔ nɔn a kpunngɛ. ¹¹ Suanlan m'ɔ yɔ nyɔlɛ ɛtɛ'n, ɔ bɔ mɔndɔnɔn ɔ yɔ nyɔlɛ ɛtɛ ɔ'n ɔ hɔ yí nyunnun. M'ɔ kulo yí nwun efian'n, ɔ bɔ mɔndɔnɔn ɔ gúa yí nwun efian ɔ hɔ yí nyunnun. Nan suanlan kusu m'ɔ kulo ye ejɔle'n, ɔ bɔ mɔndɔnɔn ɔ yɔ ye ɔ'n ɔ hɔ yí nyunnun. Suanlan kusu mɔ yí nwun tɔ'n, ɔ bɔ mɔndɔnɔn ɔ tánlan anwuntɛ nɔn anun."

¹² Zozi nwan: "Nɔn, mɔn 'ba kɔkaala! Mɔn nɔn suanlan kun biala junman'n m'ɔ lili nɔn anwun ahatua le ba. ¹³ N dɔ Alfa nɔn Omega, n na bɛ ti, n na bɛ bu ati, n dɔ abubɔ n dɔ ayuelɛ."

¹⁴ Nyila hán bɛ mɔ bɛ kpɔ bɛ taladɛ'n. ɔ sanlɔn kɛ bɛ le atɔn bɛ sun anuan nɔn anun bɛ wulu kulo nɔn anun bɛ di baka mma'n m'ɔ man nguan'n bie. ¹⁵ Nan busuɔfue mma, bɛ mɔ bɛ yɔ jiliwa, ajuamannun mma, bɛ mɔ bɛ kun menian, bɛ mɔ bɛ ɔ amuan ɔ nɔn bɛ kualaa mɔ bɛ kulo ato elie'n, bɛ dɛ, bɛ ngɔ man kulo ɔ nɔn asu bie.

¹⁶ "Mɔn Zozi, m'an suan mɔn bɔfue'n kɛ ɔ nánndɔ Asɔnɔn'n-mɔ anun ɔ hán ejɔle ɔ'n kualaa ɔ héle ɛmɔ. N dɔ belemgbin Davidi afilie nɔn anun suanlan. N dɔ alɔbahɔn nzalama'n m'ɔ ta sele'n".

¹⁷ Nyanmɔn Wawe'n nɔn atɔnvɔle balasua'n nwan: "Bala!" Suanlan m'ɔ kɔ tɔ ejɔle ɔ'n, yí kusu ɔ hán kɛ: "Bala!" Suanlan mɔ nzuhoe le kun yí'n, ɔ bála. Suanlan m'ɔ kulo kɛ ɔ nɔn nguan nzue'n bie'n, ɔ bála a nɔn bie mgbɔn.

¹⁸ Mɔn Zuan, mɔn kannzu bɛ kualaa mɔ bɛ le tie ejɔle'n mɔ Nyanmɔn Wawe nɔn a yɔ a hele wɔ kalata ehi anun'n kɛ: Sɛ suanlan kun tɔ ejɔle ehi asu bie a, Nyanmɔn 'tua yí kale ɔ man munnzue'n mɔ ɔ 'kan mân'n mɔ b'a hele yí ejɔle wɔ kalata ehi anun'n kan yí maan ɔ bu su. ¹⁹ Eɛ sɛ suanlan kun yɔ ejɔle'n mɔ Nyanmɔn Wawe nɔn a yɔ a hele wɔ kalata ehi anun'n bie a, yí nguan baka baa dɛ'n, Nyanmɔn 'tua yí de. Eɛ anwuntɛ kulo'n mɔ b'a han yí nwun ejɔle wɔ kalata ehi

anun'n, Nyanmlan mman man suanlan so'n ngo man
elo bie.

²⁰ Suanlan'n m'w le kan ejole so'n-m'w'n nwan: "Yuo,
mun 'ba kikaala."

Amin! Ye Min Zozi, bala!

²¹ Ye Min Zozi nwun eme kualaa anwun anwunnvoe!